5

1426

60

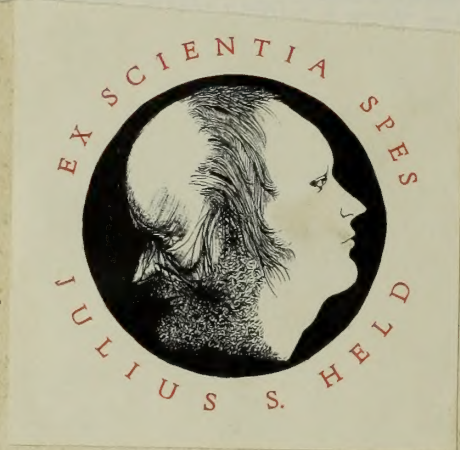
...dexes. Printed in 500 copies only (of which 250 for sale).

315. **Valerianus (Bolzanius), J. B.** Hieroglyphica, sive de sacris Aegyptiorum, aliarumque gentium literis commentarii, a C. A. Curione duobus libris aucti. With author's portrait and hundreds of small, highly interesting woodcuts in the text (including many repeats). 476 leaves, thick folio, recent half vellum. Basel 1567. $70.00

Divided into 58 books, each devoted to a subject such as quadrupeds, birds, obelisks, trees, musical instruments, heavenly bodies, anatomy; for each of them, iconographical meanings, symbolic associations historical background, sources and transmissin are studied. Valeriano generally begins with the hieroglyphics and his investigations usually go on to cover the classical, post-classical and, to a certain extent, medieval period. The woodcuts are of great emblematic interest and most of them have a great deal of charm. They seem to be identical with those of the first edition (1556).

A little waterstained at the beginning, outer margin of portrait cropped. Praz p. 167; Brunet V, 1041-2.

SEE ILLUSTRATION ON PAGE 48

No. 9
L B cat.
N 284

GIO. PIERO VALERIANO (BOLZANUS)
CHAMBERLAIN UNDER LEO X.

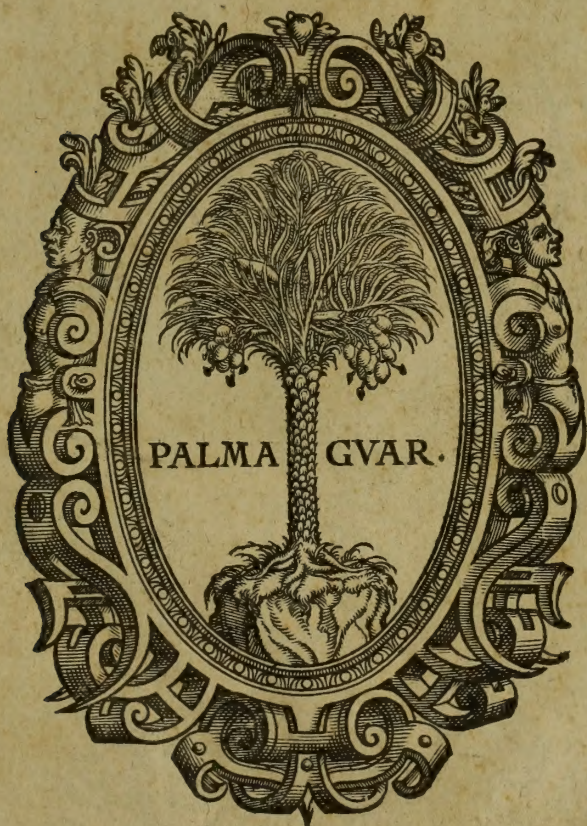
HIEROGLYPHICA,

SIVE DE SACRIS AEGYPTIORVM, ALIARVMQVE GENTIVM literis Commentarij IOANNIS PIERII Valeriani Bolzanij Bellunensis,

A CÆLIO AVGVSTINO Curione duobus Libris aucti, & multis imaginibus illustrati.

LECTORI.

Habes in hisce Commentariis non solùm variarum historiarū, numismatum, veterúmq; inscriptionum explicationem, verumetiam præter Aegyptiaca & alia pleraq; mystica, tum locorum communium ingentem magna cum oblectatione sylvam: tum sacrarum literarum, in quibus haud rarò & Christum ipsum, & Apostolos Prophetásq; huiusmodi locutionibus vsos fuisse videmus, exquisitam interpretationem: vt sanè non temerè Pythagoram, Platonem, aliósq; summos viros ad Aegyptios doctrinæ gratia profectos intelligas: quippe cùm hieroglyphicè loqui nihil aliud sit, quàm diuinarum humanarúmq; rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.

BASILEAE,

PER THOMAM GVARINVM, M. D. LXXV.

TREVISANI

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆQVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI, IOANNES PIERIVS VALERIANVS S. P. D.

Vm mecum reputo, COSME Princeps Illustrissime, reputo autem sæpissime, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatissimæ vitę tuæ negotiorumq; electionibus, cùm omnes te vnanimi totius patriæ tuæ consensu, in tam tenera ætate, ditioni amplissimæ præponerent, & in hanc celsam honoris sedem extollerent, tum certè quonam modo tantam rerum molem in hac temporũ perturbatione ferre ac sustinere posses, sanè quàm, pro eo ac debui, solicitus esse cœpi. Verùm cùm actionis administrationisq; tuæ progressum, & quam vitæ rationem complexus es, considero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, vt etiam planè videã te Fortunæ locum illum, singulari omnium beneuolentia & summa virtutis existimatione non solùm tueri potuisse, sed etiam eam virtutis opinionem de te concitauisse, vt vel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono veroq; principe soleat expectari vel maximus, huiusce iam non adumbratam imaginem, sed luculentam expressamq; formam nobis exhibuisti: atq; vt insigne cõmodum subditis tuis adferre posses, in primis operam dedisti, vt tanquã agrum melioribus ferendis segetibus destinatũ, lolio zizaniáve, sic Rempub. tuã labe vitijsq; contagiosis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis cõtumelias, blasphemias, periuria, & id genus extrema scelera pro virili, iureq; tuo prohibes, emẽdas, tollis, ac punis: nihilq; magis è tua dignitate, nec rẽ Deo (huius enim minister & est & dicitur bonus quivis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis salubriorẽ existimasti, quàm si ad huiuscemodi honestatis ac pietatis scopũ & metã in curriculo tuo gnauiter & strenuè contendas: pro quo etiam labore & indefesso studio certò nouisti tibi diuinitùs immortale præmium esse propositũ, cùm tã gloriosi conatus & cursus dux & magister CHRISTVS prolixè polliceatur illis rerum omniũ felicissimos successus, qui religionem puriorem ardenter amant, & ornare sedulò contendunt. Quamobrem Cosme Princeps ornatissime, fas mihi sit quęso, meo quodam more, & singulari quadam erga te gentemq; vestram pietate, liberius quædã vsurpare & adferre, quæ ex officio prætermit-

tere non poſſum: teq; exhortari, & admonere, vel iam currentem, vt dici ſolet, incitare potius, vt quem hactenus animũ ad publica iuuanda cõmoda attuliſti, eum nõ deponas, ſed tibi etiam atq; etiam vigilandum, ac pro Repub. conſilio & labore excubandũ exiſtimes: ſtudiaq; omnia, cogitationes & curas in iis rebus põnendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, et amplas ditiones tuas, in ſummis rerum difficultatibus tueri ac gubernare poſsis. Hoc ipſum facilè totum aſſequêris, ſi Deum verum in CHRISTO verè, vt facis, agnoſcẽs, ſumma fide & obſeruantia colas, ames, venereris, & gloriæ ſanctiſsimi nominis eius, doctrinæ cœleſti, Eccleſiæ tranquillitati amplificandæ conſeruandæq; dies noctesq; ſtudeas: in dominio ad quod es adhibitus, publicam, vt hactenus feciſti, ſalutem quæras, ſubditorum incolumitatẽ cures & tuearis, honeſtam diſciplinam inſtituas, vel iam inſtitutam conſerues, florentem ditionem legibus, iuſtitia, concordia ſtabilire pergas. Magnum, inquies, eſt hoc et arduum munus, moleſtiarumq; plenum, & quod non niſi ab iis præſtari poteſt, quibus diuinitùs peculiare donũ conceſſum eſt: mihi autem homini ſatis alto perfruenti otio hæc præſcribere longè facilius, quàm inuenire quenquam qui ad hunc ſcopum propius collimet. Rectè ſanè, ſed quorſum hęc? Vt teipſum, Clariſsime Princeps, reſpicias, teq; eum eſſe firmè credas, in quem Deus Opt. Max. immenſa ſua benignitate, tam ampla cõferre voluit beneficia, vnumq; conſtituere Ducem, ac veluti paſtorẽ, magnis & latè diſsitis populis, vt eos cõmodè prudenterq; regendo paſcendoq;, in hoc tuo principatu idea quædam ſanctæ Reipub. eluceres: ideoq; duos præclaros tibi comites addere voluit, Iuſtitiam et Religionem: quarum altera fortunas, vitam & dignitatẽ ciuium & populorũ conſeruas & contines: altera ad veram ſalutem veramq; felicitatẽ omnes cõuocas, & proprio laudabiliq; exemplo tantũ non adducis. Reſpice igitur COSME Princeps munus tibi aſsignatũ à Deo, talentumq; tam liberaliter tibi impertitũ, ac cœleſte tuum illud nomen non ſine diuino numine ideo tibi obveniſſe, vt (quod olim de Sparta prouerbium iactatum eſt) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutũ genere exornes. In primis autẽ, vt decet veræ virtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, ſtudio, liberalitate, & officiis tuis cõplectaris: inſunt enim in artibus illis fontes & cauſæ ſapientiæ, virtutum, legum, & honeſtæ diſciplinæ, quę omnia quàm principatui & prouinciis tuis neceſſaria ſint, vnus omnium Principum optimè nouiſti, qui nullis ſumptibus, laboribus nullis pepercisti, vt præſtantiores ingenuarum artium doctores gymnaſiis

mnaſiis præficerentur, iuuentutémq; liberaliter inſtituerent. Et ſi quis tandem inveniatur qui ab egregia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua benevolentia dignum iudicas, ac benignè complecteris, autoritate defendis, foues, & dignis præmiis ornas: vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctiſsimos quoſq; certatim ingenij ſui partus libenter illi cõmendare, cuius vel nominis ſplendore, gratiam & ornamentũ ſcriptis conciliant ſuis. Quã quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in veſtra ſum clientela, cõmittendum putaui, vt, cùm multi eam voluptatem, quã incredibilem ex iſta magna dignitate animis ſuis perciperent, ſcriptis declararent, velléntq; te hunc ſummũ honorẽ ex tuo merito ſplendore diutiſsimè adminiſtrare, ego vnus in tanta omnium lætitia tacerẽ, nec ſcripto teſtificarer commune omniũ noſtrûm gaudium ex eo potiſsimùm natũ eſſe, quòd te vnum in hac durioris temporis propagatione diuinitùs delectum videmus, qui literas literatóſq; viros ſingulari benignitate foues atq; illuſtras, ac adverſus intolerandam inſcitiam & immanem barbariem defendis. Vt igitur huiuſce perceptæ meæ lætitiæ aliquam ſignificationem darem, cõmentarios ſatis multos diuerſorũ amicorũ, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de ſacris Aegyptiorum literis hoc tempore in vnum veluti corpus cõſtrictos in tuo nomine apparere volui: in quibus vel deſcribendis vel tractandis magnã operam & ſedulum ſtudium nos poſuiſſe, boni omnes qui noſtra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quam verò feliciter id à nobis tentatũ ſit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles ſuſtinuimus, dum earum rerum explicationem adferre ſtuduimus, quæ naturę obſcuritate varietatéq; involutæ, multíſq; obſtructæ difficultatibus, plurimorũ vel inſigniter eruditorũ hominũ ingenia exercere detinereq; potuerint: vt etiã æquiorem mihi fore Lectorẽ ſperem, vbi viderit me primum in tanta rerum varietate, magnitudine ac difficultate, maximo ſtudio maximáq; animi contentione in hoc argumento elaborare voluiſſe, & honeſto exẽplo multorũ ſtudia excitare. Quanquã hoc loco extiterunt, qui in ipſo operis veſtibulo à tam laborioſo me deterrere ita ſtuduerunt incœpto, vt etiã vel arrogantiæ vel imprudẽtię nota & crimine me verberarint, quòd vnus è multis exiſtimarẽ aliquã abſolutã explicationem me nunc tandẽ huic tam obſcuro argumento adferre, & tam immenſam rerũ abditarũ ſeriem ex Aegyptiorũ ſacerdotũ arcanis eruere poſſe confiderem. Quin potius rei difficultate ob oculos verſata, inexhauſti operis laborem declinãdũ cenſuerũt, præſertim cùm in huiuſmodi enodandis nõ pauci ex

Gręcis & Latinis Barbarísq; ſcriptorib. omne ſtudiũ & operã ſine fruge cõſumpſerint, quòd opus tale rerum atq; artium omniũ propémodum rationem naturámq; comprehendat. Præterea vetuſtis earum literarum monumẽtis partim temporum, partim hominũ incuria deperditis, ea dicebant ſcriptorũ inopia laborandũ eſſe, vt ſi ętas, ſi ingeniũ, ſi alia pleraq; adeſſent, vix tamen ad exitũ perducere concederetur tantę molis argumentum, quod idem adeò ſit ex hominum memoria ſublatum, vel potius abolitum, vt nulli vnquam vſui ſit hæc elucubratio futura, cùm præſertim hoc ipſo tẽpore nullus quãtũlibet profunda eruditione ſit, qui vel obeliſcos qui Romę aut alibi adhuc viſuntur, vel admirandam illam Bembi menſam intelligat, aut interpretari poſsit: vanúmq; eſſe, ingenium in eo pertinacius intendere, quod te nunquã omnino ſperes aſſecuturum. His ego reſponſum volo, me non eſſe neſcium plurima ex his vnà cum Aegyptiorũ regno, doctrina, inſtitutione, ac ferè omni eorum nomine ita eſſe abolita, vt ſi vel ipſe reuiuiſcat Heraiſcus, qui fertur olim omnia ſacerdotũ eorum monumenta literaſq; myſticas vno ſtatim obtutu intellexiſſe, rerúmq; ſimul interpretationẽ cõfeciſſe, iã nunc laboret incaſſum, ſi quid tale aggrediatur. Sed eſto non poſſe me, non poſſe alium quempiam totum hoc ſacrũ perluſtrare, idcircóne pręclaro & laborioſo incœpto deſiſtẽdũ, quòd vni omnia pręſtare negatũ ſit? Idcircóne veterũ numiſmata & ſtatuas artificioſius elaboratas, quas tanto ſtudio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto ſumptu reſarcire curamus, quæcunq; fuerint vel nare, vel manu, vel pede, vel alio quopiam membro mutilæ, in fornacalem ignem ad vſum calcis coniiciemus? quomodo enim nobis vel voluptati vel admirationi eſſe poterunt, ſi non vndecunq; perfectæ fuerint, quando nihil iſti dignum putant, precioſum nihil, niſi quòd eſt abſolutiſsimũ? Agè igitur COSME, ſi horũ ſententiã probas, monumenta aliquot tum vetera tum recentia ex amœniſsimis tuis ędibus abiice: ſtatuas illas mira Michaëlis Angeli Bonaroti induſtria fabrefactas, è Diui Laurentij tẽplo eliminandas cura: nam & illis aliquid deeſt, & hę extremã artificis deſiderant manum: vt de his tantùm loquamur quos in noſtræ cõmentationis ſerie duces libenter ſuſcipimus. Pliniũ habere domi nemo velit: profeſſus enim ſe naturalis aut mundi hiſtoriæ libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquiſiuit, in orbis deſcriptione multa prætermiſit, montes aliquot non recenſuit, flumina pleraque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, piſcium, auium, ſtirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatẽ parum

accuratè proposuit? Quid Plutarchũ, quid Aelianũ, quid Athenæũ, quid Pausaniã memorem, cùm horũ nemo omnia, quæ in suscepto argumẽto dici potuissent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in scribenda historia laus est, vt eandem plerisq; veterũ eripuerit, & cum vel primis parẽ habeat? Huius'ne incomparabilis viri scripta reijciemus, quòd in ea temporũ serie aliquot annorũ historia concisior sit? Id existimo nemo, nisi prorsus humanarũ rerũ imperitus, approbauerit. Tu certè Cosme Princeps domestico idipsum improbas exẽplo, qui quanto potes studio, quicquid reparari potest, instauras, & quorũ virtutes vel imitaris, vel etiam excellis, eorũ etiam imagines vel opera studiose perquiris. Sed ne in hoc multus sim, harum cõmentationum labor nulli rei magis mihi videtur assimilandus, quàm illi de quo dixi statuarũ effodiendarum & instaurandarũ studio: vt enim illæ vtcũq; mutilæ, gratę esse solent, sic nostra hæc (nisi me instituti Operis fallat amor) etsi nõ omnia cõplectẽtur, habitura tamen spero aliquid, quo sese humana ingenia oblectare possint. Nihil igitur mihi cum illis sit, qui quòd desperẽt invicti mẽbra Glyconis, Nodosa corpus nolint prohibere chiragra. Nouimus humanarum viriũ terminos circũscriptos, & aliquid esse prodire tenus, si nõ datur vltra. Quamobrẽ quis tandem iniquiore in eum erit animo qui mortaliũ ingenia, industria & laborib. suis quocunq; modo vel delectare, vel iuuare conetur? Nam de præsentis argumenti vel oblectatione vel vtilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, si velim pro dignitate dicere, nullus vnquam exitus reperietur. Quòd si vnicuiq; rei nõ exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, scriptorũ opinio est, literas has quibus inde vsi sunt Aegyptij, tunc primũ excogitatas, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœlestium rationem primi mortalium indagasse tradũtur, duas diuersa materia columnas constituerunt, lateritiã vnam, alterã lapideam, in quibus totũ de consummatione mundi arcanũ exscriberent: sunt enim qui descriptionẽ huiusmodi, animaliũ cęterarũq; rerum figuris constitisse astruerent, in quibus tamẽ philosophi, poẽtæ, historici, diuinarum etiam disciplinarum sententias delitescere viderunt. Constantissima enim fama celebratum fuit, sacerdotes illos Aegyptios omnem naturæ obscuritatem adeò manifestè sibi cognitam professos, vt eandem quasi per manus traditã, disciplinã hęreditariã possiderent. Hac ipsa pręclara fama cõmotus admirandus ille Pythagoras, Aegyptũ sibi adeundã lustrãdãq; putauit, ac ab iisdẽ ibi sacerdotibus talia cepit arcanarũ rerum docũmẽta, vt non ab re de illo passim dictum sit, mente Deos adiit, & quæ natura negauit

viſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit. Tãtaq; huius viri fuit admiratio, vt Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiã de vita deceſsiſſe fertur) ex eius domo templum facerẽt, ac veluti numen colerẽt. Quid Plato, vt ingenij doctrinæq; princeps, & philoſophorũ Deus & haberetur & vocaretur, nónne id Aegyptiacę peregrinationi debet referre acceptum? Nónne Moſes ipſe, quem Pharaonis filia adoptauit, regióq; modo peritis Aegyptiorũ adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni ſapientíſq; nomine honoratus eſt? Sed ne in cõquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphica inſtituendi ratione ſimilitudinem habere comperio diuinas noſtrorum literas, ita omnia myſtico quodam ſenſu ſcripta quæcunq; Moſes, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cœleſti ſpiritu afflati protulerunt. In noua verò lege nouóq; inſtrumento cùm Aſſertor noſter ait, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud ſibi voluit, quàm hieroglyphicè ſermonem faciam, & allegoricè vetuſta rerum proferam monumenta? Et illud, IESVS in Parabolis loquebatur ad turbas, nõne ſermones ſuos arcano quaſi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apoſtolos ab vſitato loquendi more receſsiſſe, vt ſacra de Deo dicta à cæteris ſcriptis, ſicvt merita dignitate, ita & forma quadam diſcernerentur, ne cœleſtium myſteriorũ maieſtas paſsim & indiſcretè pateſceret, ſanctúmq; canibus, & margarita porcis exponerentur. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphum Alexandrię regem, pleriſq, audiẽtibus affirmauit, nõ licuiſſe Gręcis Hebraicã hiſtoriã attingere: quin illuſtriũ ſcriptorũ quoſdã eam rẽ tractare auſos, adverſa mẽtis valetudine & languore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto deſtitiſſent, tanquã id arcanum profanis eſſet gentibus manifeſta ira numinis interdictum. Ad quod ipſum ſi nunc multi reſpicerẽt, modeſtius aliquando ſe gererẽt. Vides enim quæ de humana diuinaq; diſciplina vetuſtas illa ſub rerum verborumq; quorundam involucris occultauerat, & quòd peritiſsimi quiq; inter ſe hoc velvti ænigmatum genere vti conſueuerũt. Mihi igitur vitio verti non debet, ſi omnem operã & ſtudiũ ad harũ rerum explicationẽ contulerim, quas tanto in precio à præſtantiſsimis quibuſq; ſemper habitas nouimus. Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo ſummæ laudi datum, quòd primi vnum vel alterum ex his locum interpretati ſint. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Et ſi is non ſum, qui cum illis auſim eruditione contendere, (fuerunt enim ex iis quos æquus amauit Iupiter) ſi quid tamen non intermiſſus labor, & in evoluendis remotioribus libris perſeuerantia valent

lent,non vnum iam aut alterum locum,ſed ad multa volumina de arcanis huiuſmodi,aliqua poſteritatis gratulatione me cõſcripſiſſe grati,ni fallor, profitebuntur,ac oble&ctatione &vtilitatẽ ab harum rerũ tra&ctatione nõ diſiunxiſſe.Maximas certè cõmoditates & vtili tates conſequemur,ſi ex multis expertibusq; rationis animantibus exempla ſumere voluerimus, & virtutũ quas ſequamur, & vitiorũ quæ fugiamus. Nec deerit occaſio re&ctè ſentientibus, qui accõmodatè ad religionẽ noſtrã hæc retulerint & expoſuerint. Nec etiam arborum & herbarum cõſideratio nobis ocioſa eſt, cùm B. Paulus, & ante eum Dauid ex rerũ creatarũ cognitione, Dei magnitudinẽ & dignitatẽ intelligi tradant. Quæ cùm ita ſint, quis noſtrûm tam torpeſcenti,ac terrenis fæcibusq; immerſo erit animo, qui ſe nõ innumeris obſtri&ctũ à Deo beneficiis fateatur, cùm ſe hominẽ creatũ videat,& omnia quę cœlo,aëre,aqua terraq; continentur, hominis cauſa generata eſſe,ſeq; non ſolùm rerum cœleſtium contemplatorem eſſe, verùm etiam eorum omniũ quæ vniuerſum cõplexu ſuo continet,dominum eſſe conditum?Hæc ſi ita ſuis viribus et animo expenderentur, atq; oculis quotidie cernũtur, mirabilẽ excitarent in nobis erga Deum amorẽ.Verùm iam tempus, vt quæ, cõiun&ctiſſimis efflagitantibus amicis, cõmentariis ſingulis cõprehenſa ſint, vno velvti obtutu ſpe&ctanda exhibeã: quos quidem cõmentarios, optime Princeps,ad te mitto, vt quibus poſsim officiis meã in te fidem,perpetuamq; obſeruantiã declararẽ, vehemẽter etiam atq; etiam rogans,vt hos ipſos ad te veniẽtes, id eſt, munuſculũ Pierij tui, quo ſe præſtantẽ virtutẽ tuam memoria ſempiterna colere velle declarat,ne aſpernêre,libroſq; ipſos vnà cum autore tuendos conſeruandoſq; ſuſcipias.A Leone animantiũ omniũ præſtantiſsimo fortiſsimoq; auſpicandum putaui, in quem cùm oculos attentius cõieciſſem,ſtatim ardentiſsimus ille animi tui vigor affulſit:quare nemini cõuenientius quàm vni tibi eum etiam peculiariter dedicari poſſe iudicaui:meq; ad id faciendum in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ ſemper fuit leonum altrix, magna ſpes afferebatur, vt Leo meus nuper abla&ctatus, educationis incrementa opiparè eſſet apud te conſecuturus.Multo enim indiget cibo: nec quenquam hodie noui, qui liberalius ac libentius vno te ſit impenſam hanc, quæ tua eſt humanitas, fa&cturus, cùm præſertim largiſsima tibi ſit earum rerum copia,quibus Leo meus paſcendus eſt: mox verò vbi vires indeptus idoneas fuerit,tuorum literatorum ope curaq; ſaginatus, nulla noſtra verecundia theatris exhibitus, ſpe&ctaculo quouis publico feliciſsimis tui nominis auſpiciis emittatur. Vale.

RERVM QVAE SEXAGINTA HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR, CATALOGVS.

Primo Commentario, ad Cosmum Medicen Florentinorum Ducem, describitur Leo, cuius, vt reliquorum omnium, symbola suo loco in Indice copiose notatur fol. 1
Secundo, ad Guidonem Ascaniū Sfortiam Card. Elephantus & Rhinoceros 17
Tertio, ad Lælium Taurellum Iureconsultum, Taurus, & Bubulum genus 22
Quarto, ad Petrum Victorium, Equus 31
Quinto, ad Floriū Maresium Bellunensem, Canis 39
Sexto, ad Cœlium Calcagninum, Cynocephalus, Simia 45
Septimo, ad Achillem Bochium Bononiensem, Ceruus, Cornua. 51
Octauo, ad Romulum Amasæum, Formica, Scarabeus, Echinus terrestris 57
Nono, ad Fabium Vigilem Spoletanū, Porcus siue sacra Sus 63
Decimo ad Lactantium Ptolemæum, gregalia quædam, nempe Capra, Hircus, Oryx, Ouis, Aries 71
Vndecimo, ad Prosperum Sanctacrucium Romanum, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrsus, Panthera, Tigris, Vrus 79
Duodecimo, ad Petrum Cursium Romanū, Asinus, Mulus, Camelus 87
Decimotertio, ad Ioannem Antoniū Egregium, Lepus, Vulpes, Fiber, Talpa, Mustela, Mus, Felis vel Aelurus 95
Decimoquarto, ad Bernardinū Maffæum Cardinalem Serpens in genere, Basiliscus, Vipera 102
Decimoquinto, ad Achillem Maffæum Romanum, Serpens in signis militaribus, Caduceus 111
Decimosexto, ad Marium Maffæum Romanum, Aesculapius, Gorgonæ, Scorpius, Salamandra, Dipsas, Medusa, Hydra 117
Decimoseptimo, ad Aegidium Viterbiensem Card. Ciconia, Merops, Cucupha, Ibis, Dagnis, Grus, Miluius 124
Decimooctauo, ad Cornelium Musæum Episcopum Bipontinum, Vultur 130
Decimonono, ad Paulum Iustinianum Abbatem, Aquila 137
Vicesimo, ad Actium Syncerum, Phœnix, Pelecanus, Vulp-anser, Noctua, Cornix, Passer 144
Vicesimoprimo, ad Iacobum Sadoletum, Accipiter 151
Vicesimosecundo, ad Victoriam Dauolam, Piscariæ Dominā, Columba, Turtur, Hirundo 157
Vicesimotertio, ad Angelum Colotium Bassum, Olor, Luscinia, Psittacus, Pica, Larus, Cepphus, Gryphs, Coruus 164
Vicesimoquarto, ad Nicolaum Cordatū, Pauo, Gallus, Gallina, Callinago, Anser, Perdix, Coturnix 170
Vicesimoquinto, ad Thomam Miliarium Bellunensem, Struthiocamelus, Vespertilio, Otis, Alcedo, Curuca, Cuculus, Capriceps, Vpupa, Florus, Salus, Ardea, Cinnamus, Velia, Asio, Iynx, Caprimulgus, Turdus, Erythacus, Cinclus 178
Vicesimosexto, ad Petrum Melinum, Romanum, Apis, Culex, Cossi, Fucus, Vespa, Musca, Ephemerus, Cicada, Araneus, Tippula 185
Vicesimoseptimo, ad Ioannem Grimanū patriarcham Aquilegiensem, Delphinus, Polypus, Chamæleo, Taranda 194
Vicesimooctauo, ad Liuiū Podocatharū Cypri Archiepiscopū, Testudo, Cancer, Pinna, Ostrea, Locusta, Cochlea, Sepia, Purpura, Echinus marinus, Conchyliū 200
Vicesimonono, ad Matthæum Macingum, Crocodilus, Fluuialis equus, Phocas, Muræna, Anguilla, Rana 206

Trige-

Trigesimo, ad Paulum Iouium Episcopum Nucerinorum, Pisces, Torpedo, Remora, Anthia, Cephalus, Scarus, Mullus, Sargus, Pastinaca, Nebrias, Fuca, Raia, Scolopendra, Pholis, Squatina, Clupea, Apua, Hirundo, Lepus marinus, Spongia, Glanis, Silurus, Thunnus 111

Trigesimoprimo, ad Cosmam Gerium, ea quæ per Piscem in vniuersum 117

Trigesimosecundo, ad Ioannem Iacobum Fuggerum, Caput, Bicipitium, Tricipitium, Quadrifrons, Coma, Semicrinitum caput, Canities, Barba, Ceruix, Dorsum, Humeri 225

Trigesimotertio, ad Urbanum Bolzanium, Oculi, Aures, Nasus, Os & dentes, Lingua, Gustus 233

Trigesimoquarto, ad Sebastianum Corradum, Cor, Clibanus, Sartago, Craticula, Spina dorsi, Pudenda, Umbilicus, Venter, Pellis 241

Trigesimoquinto, ad Ioannem Manardum, Manus, Pedes, Calcaneum, Genua 250

Trigesimosexto, ad Franciscum Robortellum, Digiti & Mensuræ 259

Trigesimoseptimo, ad Bernardinum Tomitanum, Digiti & Numeri 267

Trigesimooctauo, ad Herculem Conzagam Card. Literæ & Disciplinæ 276

Trigesimonono, ad M. Antonium Passerem Patauinum, Isis, Circulus, Rota, Quadratum, Meta, Trinum 285

Quadragesimo, ad Ianum Vitalem Panormitanum, Vestimenta, Pileus, Indumenta atrata, Pera 293

Quadragesimoprimo, ad Ioannem Cornelium Fantini F. Venetum, Bulla, Anulus, Diadema, Titulus, Sceptrum, Torques & Phaleræ, Adamas, Sapphirus, Smaragdus, Iaspis, Uniones, Amethystus, Pecten, Speculum 301

Quadragesimosecundo, ad Nicolaum Rodiuilum Olicæ ducem, Arma, Arcus, Sagittæ, Hasta, Framea, Scutum, Gladius, Securis, Falx, Serra, Galea, Thorax, Pugio, Castra 308

Quadragesimotertio, ad Nicolaum Scombergum Card. Sedes seu Sella, Currus, Fulmen 319

Quadragesimoquarto, ad Ioannem Baptistam Montanum, Sol, Luna, Stella 326

Quadragesimoquinto, ad Thomam Campegium Episcopum Feltrensem, Nauis & partes, nempe Anchora, Temo, Retia, Hamus, Tridens 334

Quadragesimosexto, ad Benedictum Agnellum, Urnæ Nili, Lucerna, Faces, Turibulū, Phiala, Ignis, Fumus 338

Quadragesimoseptimo, ad Marcum Mantoum Iureconsultum, Lyra, Fistula, Tuba, Tibia, Tympanum, Tintinnabulum, Vocales septem, Liber 346

Quadragesimooctauo, ad Arnoldum Arlenium, Incus, Malleus, Tridens, Aratrum, Flagellum, Frænum, Colus & fusus, Laqueus, Catena, Iugum, Clauus, Cuneus, Uncus, Plumbum, Vectis, Clauis 353

Quadragesimonono, ad Aloisium Cornelium, Lapis, Mola, Ara, Aedes, Iani, Columnæ, Obelisci, Mutili, Perpendiculum, Cardo 361

Quinquagesimo, ad Hieronymum Fracastorium, Palma, Laurus, Cedrus, Myrtus 368

Quinquagesimoprimo, ad Hieronymum Roboreum, Quercus, Hedera, Smilax, Amygdala, Nux iuglans, Capparis 375

Quinquagesimosecundo, ad Laurentium Granam, Funestæ arbores, nempe Cupressus, Pinus, Populus, Apium, Myrtus, Salix, Morus, Caprificus, Lotos. folio 379

Quinquagesimotertio, ad Reginaldum Polum Card. Olea, Vitis, Ficus 385

Quinquagesimoquarto, ad Aloisium Priullum, Pomum Italum, Persicum, Punicum 394

Quinquagesimoquinto, ad Iulium Medicem, Rosa, Vepres, Cardui scolymus,

Amaranthus, Ferula 399
Quinquagesimosexto, ad Ioannem Antoniū Pollionem, Spica, Lolium, Milium, Modius siue Calathus, Cornu copiæ 404
Quinquagesimoseptimo, ad Ludouicum Beccadellum Archiepiscopum Ragusinū, Papyrus, Faba, Cicer, Arundo, Sinapi 410
Quinquagesimo octauo, ad Franciscum Fantonū, Hortensia, Cæpe, Allium, Rapum, Fungus, Cucurbita, Papauer, Verbena, Filix, Absinthium, Hyssopus, Asparagus, Capparis, Mandragora, Bulbi, Cicuta, Ruta, Coniza, Heliotropium, Lupinum, Nycteretum, Blittum, Beta, Capillum Veneris, Apiastrum, Brassica 416
Quinquagesimonono, ad Basilium Amerbachium, varia Deorum & hominū simulacra 427
Sexagesimo, ad Theodorum Zuinggerum, Serpens, Cerberus, Felis, Vitulus, Capricornus, Cancer, Aquila, Crater, Lyra, Arcus, Nodus, Catena, Quinarius numerus, Pentagonum, Pyramis, Cubus, Octaëdrum, Icosaëdrum, Papauer, Iris, Hyacinthus, Narcissus, Hyssopus, Myrtus, Salix, Cedrus, Palma, & quatuor anni temporum hieroglyphica. 438

AVTORES, QVORVM TESTIMONIIS IN HIS COMMENTARIIS VSVS EST PIERIVS.

Bsinis Rhetor
Absyrtus
Acron
Aelianus
Aegyptij sacerdotes
Aeneas Platonicus
Aeschylus
Africanus in Georg.
Agriculturæ libri Constant. Imp. inscripti
Albertus Magnus
Alcinous Platonicus
Alexander Aphrod.
D. Ambrosius
Ammianus Marcell.
Anacreon Teius
Apollodorus
Apollonius Rhodius
Apollonij Rhodij interpres
Appianus Alexandrinus
Apuleius
Aratus
Arati interpres
Aristophanes
Aristophanis interp.
Aristides Adrianus
Aristoteles
Arrianus
Artemidorus
Athanasius
Athenæus
D. Augustinus
Auerroës
Ausonius Burdegalensis
Basilius Magnus
Bedas Venerabilis
D. Bernardus
Biblia sacra
Boëtius Seuerinus
Callimachus
Casiodorus
Catullus
Cebes Thebanus
Censorinus
Charisius Sosipater
D. Chrysostomus
Cicero
Claudianus
Clemens Alexand.
Clemens Pontifex
Cleomedes
Columella
Cornelius Celsus
Cornelius Fronto
Cornelius Tacitus
Demetrius Triclinius
Demetrius Phalereus
Demosthenes
Didymus
Diodorus Siculus
Dionysius Halicar.
Diogenianus
Dion Cocceius historicus
Dion Prusensis Chrysostomus
Dioscorides
Ennius
Erasmus Roterod.
Eucherius
Euripides
Eusebius
Eustathius
Eutropius
Festus Pompeius
Flauius Vopiscus

Flo-

Florentinus de re Ruſt.
Fortunatus
Franciſcus Petrarcha
Fulgentius
Galenus
A. Gellius
Gregorius Nazianzenus
Gregorius Pont.
Hali Amberagel
Haliabbes Arabs
Harpocration
Heliodorus
Heraclides Ponticus
Hermes Aſtronomus
Hermes Triſmegiſtus
Hermolaus Byzantius
Herodotus
Herodianus
Heſiodus
Heſiodi interpres
Heſychius Hieroſolymitanus
Heſychius Grammaticus
Hierocles
D. Hieronymus
Hippocrates
Homerus
Homeri interpres
Horatius
Horus Apollo
Iacobus Zieglerus
Iamblichus
Ioannes Picus Mirandulanus
Ioannes Reuchlin Phorcenſis
Ioannes Scholaſticus
Ioannes Stobæus
Ioannes Scotus
Ioannes Grammaticus Zezes
Ioſephus
Irenæus
Iſaacius Zezes
Iulius Capitolinus
Iulius Firmicus
Iulius Frontinus
Iulius Pollux
Iulius Nypſus
Iuſtinus hiſtoricus
Iuuenalis
Lactantius Firmianus
Lactantius Statij interpres
Lucas Minoritanus
Lucianus
Lucretius
Lycophron
Macrobius
Manethon
Martialis
Martianus Capella
Maximus Tyrius
Michael Byzantius
Muſonius
Nicander
Nicandri interpres
Nicephorus
Nonius Marcellus
Numenius
Oppianus
Origenes Adamantius
Orpheus
Ouidius
Pandectæ Iuris
Papinius Statius
Paulus Diaconus
Paulus Iuriſconſultus
Paulus Oroſius
Pauſanias
Petronius Arbiter
Petrus Aponenſis
Philo Iudæus
Philoſtratus
Phocylides
Phurnutus
Pindarus
Pindari interpres
Plato
Plautus
Plinius in Naturalibus hiſtorijs
Plinius iunior
Plotinus
Plutarchus
Pontius Paulinus
Porphyrius philoſophus
Porphyrion Grammaticus
Priſcianus Grammaticus
Probus Valerius
Probus Æmilius
Proclus Lycius
Procopius
Propertius
Prudentius
Pſellus
Ptolemæus Alexandrinus
Quintilianus
Quintus Curtius
Quintus Calaber
Ruffinus Aquilegienſis
Salomon Trecenſis
Seneca
Seruius Honoratus
Sextius Medicus
Sextus Aurelius hiſtoriographus
Sibyllini libri
Sidonius Apollinaris
Silius Italicus
Solinus
Sophocles
Spartianus
Speuſippus
Stephanus de Gentibus
Strabo
Suetonius
Simeon Antiochenus

Synesius
Tertullianus
Themistius
Theocritus
Theocriti interpres
Theodorus Gaza
Theon Arati interpres
Theophilus Iurisconsultus
Theophylactus
Theophrastus
Diuus Thomas Aquinas
Thucydides
Tiberius Donatus
Tibullus
Titus Liuius
Trogus Pompeius
Tryphon Grammaticus
Valerius Flaccus
Varro
Vectius Bassus
Vegetius
Veterum varia numismata
Victorinus Rhetor
Virgilius Maro
Vitruuius
Vlpianus Iureconsultus
Xenophon
Zenodotus
Zezes
Zoroastres

AVTORVM, QVORVM TESTIMONIIS IN *Hieroglyphicis Pierius vsus est, finis.*

LOCO-

LOCORVM QVORVNDAM SACRAE SCRIPTVRÆ, QVÆ HIC PASSIM EXPONUNTUR, INDEX.

GENESIS.

Cap. III. Insidiaberis calcaneo eius 434.a.b

Cap. III. Homo ipse tuum obseruabit caput,& tu illius calcaneum 258.c

6 *Non permanebit spiritus meus in hominibus istis,sunt quia caro* 414.a

9 *Anima illius in sanguine est* 154.d

23 *Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios* 111.a

35 *Reges de lumbis tuis egredientur* 245.a

36 *Tauri decor eius* 31.a

EXODI.

Cap. XXVIII. Et fecerunt vestimentum poderem sub vmbone,&c. 295.f

33 *Posteriora mea videbis,faciem,& cæt.* 160.e

LEVITICI.

Cap. II. Quicquid obtuleris sacrificij,sale condies,&c. 220.b

2 *Cùm autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila* 243.e

6 *Quæcunque illa attigerit,sanctificabitur* 253.a

8 *Sacrificium pro sacerdotum consecratione, pollices manuum & dexterorum pedum,hostiæ sanguine oblinuntur* 257.d

8 *Azymorum calathus ab Aarone & filiis eius offerendus* 277.c

11 *Et quicunque morticina eorum tetigerit, &c.* 283.b

11 *Vt adoretis talpas & vespertiliones* 179.f

15 *Vertantur in lapides, donec pertranseat populus tuus Domine* 363.a

17 *Vbi monemur sanguinem non esse comedendum* 154.c

19 *Manus eius offerant hostiam Domino.* 250.f

21 *Non radent caput,neq; barbam* 232.a

22 *Si fractum,si cicatricem habens* 58.b.c

Si non poterat manus eius inuenire. 255.d

23 *Septem diebus comedetis azyma* 262.f

23 *Animam quæ peccauerit, offerre donum similam cum oleo* 385.f

23 *Panes duo primitiarum dicti ex duabus decimis similæ fermentatæ* 277.c

23 *Salices de torrente sumi præcipiuntur.* 383.c

27 *Omnis æstimatio siclo,&c.* 145.e

27 *De consecratione, præsertim Aaronis.* 238.a

28 *Ad imas tunicæ fimbrias aurea cur tintinnabula,maláq; Punica* 349.e

Pontifex humeros primùm præcingi iubetur,mox logium assumere 279.b

DEVTERONOMII.

Cap. VIII. De Dipsade, vbi terrificã illam describit solitudinem 121.d

12 *Vbi sanguinem hostiarum pro anima esset,monet Moses* 154.b

17 *Quicunq; rex fuerit constitutus,non multiplicabit sibi equos* 34.f

21 *Si mulierẽ quis ex hostico viderit, vt vxorem ducere concupiscat* 231.b

23 *Locum habebis extra castra, &c. gerens paxillum in baltheo* 101.f

25 *Pro mensura peccati erit & plagarũ modus,&c.* 274.b

32 *Comedit Iacob,& impletus est, & recalcitrauit* 31.a

32 *Funiculus hæreditatis suæ Israel* 266.d

32 *Sanguinem vuæ biberunt* 390.c

33 *Qui appropinquant pedibus eius, de doctrina eius,&c.* 256.f

53 *Et sanguinem vuæ biberet meracissimũ* 390.c

IVDICVM.

Cap. VI. Si ros in solo vellere fuerit, & rogo vt solum vellus siccum sit 281.f.282.a

7 *Curuatis genibus biberunt* 46.d

REGVM.

1 *Reg.* 5. *Arca Domini iuxtà locata, noctu fractum dissiliisse, manéque dorsum, &c.* 232.f
1 *Reg.* 24. *Canem mortuum persequeris.* 43.b
1 *Reg.* 28. *Mulierem quæ Pythonem habeat, sibi sisti cupit Saul.* 109.c
2 *Reg.* 9. *Ecquis ego sum seruus tuus, &c.* 43.b
2 *Reg.* 22. *Ascendit fumus de naribus eius.* 237.d
3 *Reg.* 12. *Minimus digitus meus compactior est lumbis patris mei* 245.a
3 *Reg.* 1. *Ponite filium meum Salomonem in mulam* 92 e
4 *Reg.* 4. *Mors in olla est* 381.a.b
4 *Reg.* 6. *Elisæus vidit auxiliares equites in monte* 33.c

IOB.

Cap. III. Si non ex ventre matris meæ dux illis fui 249.b
19 *Manus Domini tetigit me* 253.b
38 *De cuius vtero egressa est glacies?* 249.e
39 *Quis dimittet asinum liberum* 89.f
39 *Num derelinquet oua sua in terra, vt quæ puluis, &c. de Herodio* 126.e
Nunquid in sapientia tua plumescit accipiter. Ibid.
Struthio in terra relinquit oua sua, &c. 179.a

PSALMORVM.

Psal. 1. *Tanquam lignum quod plantatū est secus decursus aquarum, &c.* 365.f
1 *Hic arbori similis est ad aquæ riuum satæ.* 441.a
7 *Caligo sub pedibus eius* 282.e
8 *Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum* 259.e
10 *Palpebræ eius interrogant filios hominum* 235.b
17 *Deus posuit tenebras latibulum suum.* 206.f
18 *Pes meus stetit in via recta* 257.c
20 *Quoniam pone eos dorsum* 232.f
21 *Ego sum vermis, & non homo* 60.e
21 *Circundederunt me canes multi* 45.b
22 *Circundederunt me vituli multi, tauri pingues, &c.* 30.f
26 *Ne repellas me* 169.b
26 *Delinquentis hominis brachium conteritur* 255.e
28 *Dominus diluuiū inhabitare fa.* 284.d
29 *Vox Domini quæ ceruos perficit.* 55.f & 56.a
31 *Nolite fieri sicut equus & mulus* 36.c & 92.c
31 *Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina* 400.e
35 *Homines & iumenta saluabis Domine* 74.f
38 *Tabescere fecisti quasi araneam animam meam* 193.b
39 *Ecce commensurabiles posuisti dies meos* 264.a
29 *Seruasti me ne deciderem in lacum* 284.f
40 *In Idumæam extendam calceamentum meum* 300.c
41 *Abyssus abyssum inuocat* 284.e
44 *Eructauit cor meum verbum bonum.* 242.b
44 *Cùm nobis aderas, inimicos nostros cornu petebamus* 30.f
49 *Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas, &c.* 240.a
50 *Asperges me Deus hyssopo, & mundabor* 440.e
57 *Furor eorum par est anguium furori.* 106.c.d
27 *Alienati sunt peccatores ab vtero, ira eis secundum similitudinem* 107.b
58 *Conuertentur ad vesperam, & fame conficientur vt canes* 43.b
59 *Moab lebes spei meæ* 408.c
63 *Tenuisti manum dexteram tuā* 254.b
63 *Super oues pascua tuæ* 277.e
64 *Quoniam calix in manu Domini.* 409.b
65 *Igne nos examinasti, &c.* 344.e

66 *Imposuisti homines super capita nostra* 257.c
67 *Et virtus eius in nubibus* 282.f
67 *Congregatio taurorum in vaccis populorum* 31.a
67 *Extimula feras ex arundineto* 415.b
68 *Lingua canum tuorum hostium, &c.* 40.a
69 *Fiat mensa eorum in laqueum* 277.f
70 *Quasi prodigium factus sum multis.* 145.a
70 *Donec annunciē brachium tuum generationi omni quæ ventura est* 251.a
72 *Penè effusi sunt gressus mei* 406.f
73 *Mei penè moti sunt pedes* 256.e
73 *Tu confringes caput draconis in aquis.* 113.c
77 *Ego confirmaui columnas eius* 367.c
77 *Calix in manu Domini vini meri plenus mixto* 390.e
77 *Exacerbauerūt Altissimum in inaquoso* 281.b
77 *Et sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis* 266.d
78 *Deum exquisiui manibus meis nocte coram eo* 250.f
79 *Exterminauit eum aper de sylua* 67.e
80 *Educto de petra melle saturauit eos.* 283.c
80 *Vastauit vineam tuam, Domine, sus sylvestris* 65.d
80 *Manus eius ad cophinum seruierunt.* 408.c
81 *Et erit tempus eorum in seculum* 104.d
83 *Inuenit turtur nidum, vbi poneret pullos suos* 161.c
83 *Inuenit sibi passer domum* 150.f
83 *Deus meus pone eos vt rotam* 289.b.f
90 *Anni nostri quasi aranea reputantur* 193.b
91 *Sicut cedrus Libani multiplicabitur. Et, Confringet Deus cedros Libani* 373.e.
92 *Senectus mea in oleo pingui* 387.e
101 *Factus sum sicut nycticorax in domicilio* 148.e
102 *Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua* 141.b
103 *Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam vrentem* 433.e
103 *Inter montes transibunt aquæ, potabūt eas omnes bestiæ agri* 283.b
103 *Herodij domus dux eorū* 126.d.130.a
106 *Deserta reddidit flumina, & aquarū fluxus in sitim transmutauit* 283.e
109 *Ex vtero ante luciferū genui te* 249.e
110 *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis* 252.d
113 *Iordanis conuersus retrorsum* 220.c
115 *Calicem salutaris accipiam* 409.b
115 *Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius* 427.e
117 *Labores manuū tuarū comedes* 255.b
123 *Erepta anima nostra sicut passer de laqueo, &c.* 150.f
125 *Sicut torrens in austro* 283.f
126 *Sicut sagittæ in manu potentis* 309.f
130 *Impiorum concisæ ceruices* 232.d
134 *Educit nubes ab extrema terra, fulgura vertit in pluuiam* 325.d
136 *In salicibus, in medio eius suspendimus organa nostra* 383.c.d
138 *Semitam meam & funiculum meum inuestigasti* 266.e
146 *Et pullis coruorum inuocantibus eum alimenta subministrat Deus* 168.d

PROVERBIORVM.

Cap. I. Fili mi, audi doctrinam patris, &c. 135.d
5 *Non respicies ad mulierem meretricem: fauus enim destillans, &c.* 187.c
6 *Vade ad formicam ô piger, &c.* 57.e 58.c
7 *Donec transfigat sagitta iecur* 244.f
7 *Quasi bos ductus ad victimam* 28.c
30 *Lepusculus plebs inualida* 95.d
30 *Effodiant eum corui de torrente* 169.b
30 *Lepusculus sapientibus sapientior* 96.e
30 *Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum* 56.b

ECCLESIASTES.

Cap. IX. Melior est canis viuus leone mortuo 42.e

21 *Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, &c.* 379.a

21 *Et dissipetur capparis* 379.c

CANTICORVM.

Cap. I. & IIII. Oculi tui columbarũ. 160.e

Cap. 1 Osculetur me osculo oris sui 430.c

2 *Vox turturis audita est in terra nostra.* 161.f

2 *Capite nobis vulpes paruas, quæ demoliuntur vineas* 97.f

5 *Fratruelis meus albus & rubicundus.* 296.f

5 *Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorum* 56.b

5 *Comæ tuæ iunctæ canalibus* 435.b

7 *Statura tua similis facta est palmæ* 371.a

SAPIENTIÆ.

Cap. XII. Misisti antecessores exercitus tui vespas 189.f

12 *Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens* 246.c

ECCLESIASTICI.

Cap. VI. Cauendum ne animos, veluti taurus, extollamus 30.f

10 *Si momorderit serpens in silentio* 109.b

ESAIEÆ.

Cap. I. Caupones tui miscent vinum aqua 282.c

1 *Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis* 95.d

2 *Proyciet idola, &c. vt adoraret talpas & vespertiliones* 99.c

5 *Mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem* 282.e

5 *Mandatum est nubibus, ne pluerent imbrem super vineam Soreth* ibid.b

6 *De Seraphim duabus, qui senis singuli alis prædi i, &c.* 225.b

34 *Erit cubile draconum, et pascua struthionum* 179.a

38 *Sicut pullus hirundinis, sic clamabo.* 162.d

40 *Quis mensus est pugillo aquas* 264.e

55 *Venite, emite absq; argento & absq; commutatione vinum & lac* 188.b

HIEREMIÆ.

Cap. IIII. Ventrem meum ventrem meum doleo 242.c.249.e

5 *Vos igitur non timebitis me, qui posui arenam terminum maris* 251.e.f

8 *Turtur & hirundo & ciconia custodierũt tempus aduentus sui* 161.d.176.a

17 *Clamauit perdix, congregauit quæ non peperit* 176.e

46 *Fugite ab occursu gladij, quem columba vibrabit* 158.f

EZECHIELIS.

Cap. XIII. Væ iis qui assuunt ceruicalia sub omni cubito manuum 265.a.b

16 *Et catena circa collum tuum* 301.d

Et imposui tibi armillas circa manus tuas 305.f

17 *Aquila grandis magnarum alarum* 141.e

32 *Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terrã, campos implebis, &c.* 338.a

34 *Et cùm purissimam aquam biberetis, reliquã pedibus vestris turbabatis* 177.b

37 *Aperiam sepulturas vestras, & educam vos de Babylone* 284.f

47 *Ioseph duplicẽ funiculum habet* 266.d

OSEÆ.

Cap. VII. Corda eorum sicut clibanus incaluerunt 243.d

MICHEÆ.

Cap. VII. Tu peccata nostra in profundum mare demerges 218.c

ABACVC.

Cap. III. Quia ascendes super equos tuos 32.c.33.c

3 *Vbi dicit, in aquas salsas armẽtum à Deo inducendm* 281.c

3 *Fluminum terra scindetur* 283.e

3 *Venter meus turbatus est in me* 249.e

3 *Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopiæ, turbabũtur pelles terræ Madian* 250..a

Boues

3. Boues non aßistunt ad præsepia 277.e

SOPHONIÆ.

Cap. I. Extendam manum meam super Iudam, & super habitantes Israel 253.b

ZACHARIÆ.

Cap. IX. Ecce rex tuus veniet tibi 88.b

MATTHÆI.

Cap. VI. Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te 434.e

6. Nesciat sinistra tua, quid faciat dextra. 434.e

10. De calceamentis pedibus non inducendis interpretatur 413.a

10. Qui non habuerit odio animam suam, perdet eam 435.a

13. Simile est regnum cœlorum reti misso in mare 222.d

15. Non decet panem filiorum dare canibus. 35.b

15. Quare vos transgredimini præceptũ Dei propter traditionem vestram 282.c

17. De iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam, &c. 329.d

17. Si quis habeat fidem quantum est granũ sinapis 415.e

19. Facilius est camelum per foramen acus intrare 93.f

23. Camelum deglutiunt, & culicem liquãt. 93.d

24. Ubi fuerit cadauer, illic & aquilæ congregabuntur 141.c

24. Orate ne fuga vestra fiat hyeme vel sabbato 282.f

26. Tristis est anima mea vsq; ad mortẽ 434.f

MARCI.

Cap. X. Calix quem ego bibo 409.b

LVCÆ.

Cap. XXIIII. Pisces assos comest 222.d

IOANNIS.

Cap. VIII. Nisi lauero te, non habebis partem mecum 434.a

12. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructũ adfert 427.e

ACT. APOST.

Cap. II. Dispertitæ linguæ tanquam ignis. 240.a

5. Illi autem ibant à conspectu concilij, quòd digni habiti essent qui pro, &c. 274.a

D. PAVLI AD ROM.

Cap. II. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis 242.a

AD CORINTH.

1. Cor. 15. Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur 403.c

AD COLOSS.

2. Coloss. 3. Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo 427.e

AD EPHES.

Cap. IIII. Sol non occidat super iram vestrã. 408.b

AD PHILIP.

Cap. I. Cupio dissolui, & esse cum Christo. 430.c

3. Cauete canes, cauete malos operarios 39.f

4. State in Domino 46.c

AD HEBRÆOS.

Cap. VII. Adhuc enim in lumbis patris erat, quando obuius ei factus est Melchisedech 245.a

11. Circumierunt in melotis. 395.f

APOCAL.

Cap. XVI. Et vidi de ore draconis spiritus tres immundos in ranarũ similitudinem 211.b

17. Aquæ quas vidisti, super quas meretrix illa sedet 283.d

INDICIS LOCORVM SAcræ Scripturæ finis.

CAROLI UTENHOUII IUNIORIS GANdaui, ad clarißimos viros, Arnoldum Arlenium Peraxylum, & Michaelem Isingrinium, in Ioannis Pierij Ualeriani Hieroglyphicῶn Libros quinquagintaocto, Epigramma.

Δεῦτ' ἄγε Πιερίδες, τίς μοι λόγος εἴπατε μοῦσαι,
Ἄρκιος εὖ μέλπειν ἔσσεται, οἷα μέλη;
Θεῖον ὅπως σφέτερον τέκος ὑψώσημεν ἐπαίνοις
Πιέριον, χαρίτων φῶς τε κλέος τε τριῶν,
Πιέριον γαίης ὕπατον κράτος Αὐσονικῶν,
Πιέριον γλώττης ἥλιον Αὐσονίης.
Δεῦτ' ἄγε, Πιερίδων κλέος ἀθάνατον μουσάων
Κλείετε, Πιερίου Πιερὶς ἔσκε τροφός·
Πιερὶς οὐκ ἐτεὸν τροφὸς ἔσκεν οἱ, ἀλλά γε μήτηρ,
Ἥ νιν ἔτικτε, πατὴρ Φοῖβος ὁ μάντις ἔην.
Πιερὶς εὐνηθεῖσα γὰρ Ἀπόλλωνι τοκῆϊ
Γείνατο μιν ζαθέῳ σπέρματ' ἀειρόμενον.
Οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ ὑπὲρ πολὺ φέρτατος ἐστὶ
Πιέριος κἀν τῷ γραφέμεν, ἠδὲ λαλεῖν.
Οὔτε τόσον Μεγάλου ταῖς χιλιάδεσσιν Ἐράσμου,
Ἢ ταῖς Βουδαίου χαλκογράφοισι τύποις
Ἄρτι χαρασσομέναις μερόπων τις ἐτέρπετο τόσσον,
Ἠὲ Μελαγχθονίοις τόσσον ἔχαιρε βίβλοις.
Ὅσσον ἰδών, ἐχάρην, τόδε Πιερίοιο πόνημα
Ἀμφ' ἱεροῖς λογίων γράμμασι Μεμφιτίων.
Ἐνθάδε Νειλιακῶν γνώσῃ μυστήρια λαῶν,
Ἐνθάδ' ἀπορρήτων εἰκόνας ἱστοριῶν,
Ἐνθάδε μαστεύσεις παλιγγενέων στίχα μύθων,
Παντοίων Γραικῶν, παντοδαπῶν Λατίων.
Τὸν πάρος ἄγνωστον, πρῶτον νυνὶ ξυνὸν ἔθηκας
Χαλκογράφων πολλῶν ἔξοχ' Ἰσιγγρίνιε,
Χαλκογράφων ὃν τῇ Βασιλείας ἐν ἄστεϊ ταύτῃ,
(Καί περ ἔχει πολλοὺς ἡ Βασίλεια κλυτούς)
Μήτε τεῶν δαπάνων ὃς φείδεο, μήτε πόνοιο,
Εἰς τὸ φάος βίβλους κρείσσονας ὄφρα βάλοις.
Τίνετε Πιερίῳ πρῶτον χάριν, εἶτα καὶ αὐτῷ
Ἀρλενίῳ πάντῃ κύδεϊ Φλανδρογενῶν·
Ἀρλενίῳ πολλῶν τῶν εὐνητῆρι παλαιῶν
Ἠδὲ νέων, Γραικῶν Ῥωμαϊκῶν τε βίβλων·
Ὕστατ' Ἰσιγγρινίῳ τῷ χαλκογράφων ὄχ' ἀρίστῳ,
Ὃς τάδε λαμπροτάτοις σφοῖς ἐχάραξε τύποις.
Τὸν λάβε θησαυρὸν, τοιούτην βιβλιοθήκην
Οὐ Πτολεμαῖος ἄναξ πρίν ποτ' ἔχεσκεν, ἰών.
πρὸς Πιέριον. Οὖλε καλῶς, τούτοις καὶ ὁμοίϊα πλείονα γράφον
Βιβλία, καὶ σὺ γράφῃ βίβλον ἐς οὐρανίην,
Ῥεῖά κεν ὥσκεν ἀτὰρ τελέσειας ταῦτά γε, δώσει
Σοὶ βιότοιο θεὸς τέρμα πολυχρόνιον.

Ἔῤῥωσθε, καὶ ἑκάστοτε εὐτυχεῖτε.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD COSMVM MEDICEM FLORENTINORVM DVCEM, DE IIS QVÆ

per Leonem significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.

A MVLTA quidem sunt, quæ Leone super tam philosophi quàm historici, neq; nõ aruspices disseruere: sed neq; veriora, neq; admirãda magis ab eorũ vllo, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus & obseruata, & posteritati cõmẽdata sunt: tot ea scilicet extãt, quæ viri illi totius ausim dicere arcanorum naturæ conscij, super animaliũ ingeniis maximè omniũ diligenter explorauerunt. Eam verò esse in Leone præstantiam norint omnes, vt vel singula eius membra non eorũ tantùm sacerdotũ inuẽtione, sed & gentiũ, ætatumq; penè omniũ cõsensu, mystici alicuius significati argumentũ prębuerint. Tot sunt veterum monumenta, in quibus Leonina facies variis hieroglyphicis expressa nũc magnanimitatem, nunc animi corporisq; vires, nunc Solem & terram, nunc natorum erga parentes obsequiũ, nũc animi domitorẽ significat: aliis mox pictu-
B ris amoris petulantiã, oratoriæ partem facultatis, vigilantiam, custodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nili incrementũ, clementiã, vindictam, & pleraq; alia cõmonstrabat. Nulla tamen naturæ vi admirabilior esse iudicat quam ipsa qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primùm omniũ ordiemur, quam Ægyptij sacerdotes ea de causa per Leonẽ pictũ intelligi volebãt, quòd inter quadrupedes nullũ aliud animal præstare magis animo exploratũ habuere. Eam præterea Leonis esse imaginem, vt magni & generosi animi simulacrũ præ se ferat, vt in Physiognomorũ obseruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotũdam, & ad radiorũ similitudinem iubas vndecũq; diffusas, quibus colla armosq; vestiat. Id enim Leonum genus animosius esse theatra Romana sæpius ostendere. Atq; hę quidem, quò diffusę magis, vulnerũ eò magis cõtemptum indicant. Eos Homerus ἠυγενέας appellat: de quibus dicitur, leonẽ nõ terreri laruis, neq; à subula excipi. Quare Diogenes cùm apud Xeniadem seruiret, amicis volẽtibus eum redimere, negauit velle se:
C An nescitis, inquiens, Leones nõ iis seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius, cùm vrgentibus hostibus olim retrocedere cogeret, negabat se fugere, sed vtilitatẽ à tergo sitam persequi. Huiusmodi verò faciem horridè iubatam in morem histricis irritatæ aspicias in Antonini nummo, qualesq; illi sunt, quos throno Solis Ægyptij subiecere affinitatẽ demonstrantes, quam cum ipso Deo iubarũ imitatione habere videretur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omnino sunt, qui crispiorib. breuioribusq; sunt iubis. Neq; aliud sibi vult diuina lectio, cùm Dei populum sicut catulũ Leonis exurgere, & sicut leonem exilire scribit. Quanta enim illa sunt indicia magni animi, cùm quis crucem suã tollit, & Christũ sequitur, cùm Principũ furias cõtemnit, cùm ferocia sæuaq; verbera aspernatur, cùm cæsus deniq; gladiis bidentis instar nullã neq; murmure, neq; querimonia consternationẽ ostendit, cùm victo seculi terrore, spretisq; corporis pœnis, igni, bestiis, tortoribusq; traduntur: despiciunt enim & contemnunt omnia quæ sunt

De magnanimitate Leonis.

Antonini nũmisma.

in potestate mortaliũ, & imitãtur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atq; D
hic demũ ille ille homo est impauidus, qualem dari sibi Democritus postulabat ad summi boni specimen, qui scilicet animum à terrore liberasset.

ANIMI CORPORISQVE VIRES.

Aiunt verò, Admetũ leonem & aprum iũxisse, ex quo illũ animi corporisq; virtutes copulasse intelligendũ. Per leonem enim animi vim: per aprum, vt suo loco dictum, robur corporis interpretantur. Addũt, eum eodem argumento Apollini atq; Herculi acceptissimũ fuisse, quos media sapientia & ingenitaq; cuiusdam virtutis indole sibi cõciliasset. Quinetiam Poëtæ feroces in bello viros θυμολέοντας vocare consueuerunt.

ROBVR.

Est & illud hieroglyphicum, per anteriora leonis robur significare, propterea quòd in eo animali membra illa robustiora sunt: ab E
excellenti enim vi quadã vniuscuiusq; rei significata sua Ægyptij desumebant. Expressit robur hoc Lucret. Carus cùm ita scripsit:

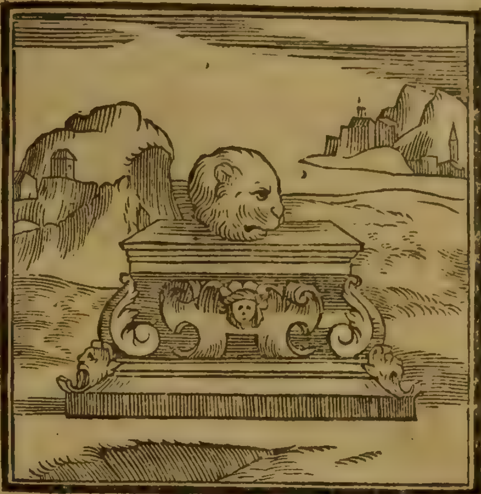
Principiò genus acre leonum sæuáq; secla
Tutata est virtus. Neq; alia de causa leonem cœlo adscriptum multi prodidere, nisi q; sol eo tempore quo signũ id permeat, maximè sit validus atq; robustus, moxq; degeneret in posteriora declinãs. Quia verò, vt Pausanias ait, decet bellatorẽ hominem in cõflictu aduersus hostem, omni posthabita mãsuetudine atq; clementia, sæuire, Lacedæmonij Martem θυρήταν appellauere: eoq; spectare Homericum illud ait de Achille dictum, λέων δ' ὥς ἄγριος οἶδεν. Cuiusmodi signum in Simandij Ægyptiorũ regis nominatissimi sepulchro spectari solitũ autores tradũt, quem leonis specie figuratũ hostes in fugam vertere vidisses, vt ex eo & animum & robur & vigilantiã regis perspicere liceret. Videre verò est in Neruæ Traiani nummo fortitudinẽ hanc ita figuratã, vt claua leonino insideat capiti. per clauam fortitudinẽ significari dictum in Roboris cõmentario: per caput verò leoninũ animi generositatẽ interpretamur: vtroq; enim opus est, qui Ducis inuicti nomẽ affectet sibi vẽdicare. Quod verò pertinet ad leonis robur, tradunt autores Hyllum Herculis filium, eò quòd viribus prẽstaret, Leonẽ Citheroniũ cognominatũ: quem cùm Euchemus Arcas interfecisset, Rex à Megarensibus salutatus est, apud quos oraculũ erat, eum sibi adsciscendum, qui leonẽ interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad se rerum summam peruenturã acceperat ab oraculis, cũ primũ aprũ interemisset: ob idq; cùm plurimos cõfecisset apros, queri per iocũ solebat, se quotidie apros interficere, nũquã aũt Imperatorẽ declarari, donec virũ nomine Aprum iugulasset. In nũmo quodam pulcherrimo C. POBLICII Q. F. cernere est fortitudinis simulacrũ, quod leonẽ suffocat claua à pedib. strata, pharetra cũ sagittis anteposita. Hippothoon Poëta robur hoc leoninũ pulcherrimo descripsit senariolo, quã apud Io. Stobæũ invenimus: γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν: cuiusmodi verba senex ille dicit apud Aristophanẽ, Vespis, ἐγὼ τοὐμὸν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν. Leonis senectã maximè florẽte hinnulorũ iuuẽtute meliorẽ esse scribit Hippothoon: & senex ille Aristophanicus senectutẽ suã pubescenti multorũ iuuenum virtu-

Traiani numisma. F

C. Poblicij Q. F. numisma.

A virtuti gloriabundus anteponit. Cicero verò in Officiis, vim nõ aliter leoni peculiarem esse dicit, quàm vulpeculæ fraudem.

VIGILANTIA CVSTODIAQ.

VErumenimverò per leonis caput Aegyptij sacerdotes vigilantiã atq; custodiam ostendebant. Causam addebant, quòd solum hoc ex animalibus recuruos vngues habentibus, simulatq; natum est, cernit. atq; hinc Plutarchus solare animal leonẽ haberi putat. Sanè illi nomen παρὰ τὸ λάω τὸ θεωρῶ inditũ aiunt etymologiarum indagatores. Somni præterea parcissimi est, oculosq; habet inter dormiendum splendescentes, ac quodammodo patefactos, quod in custodiæ signum recepere: & sanè multi crediderunt leones omnino insomnes esse, quod Manethon Aegyptius in iis

B quæ scripsit ad Herodotum tradit. Huiusce rei argumentũ nonnulli obseruauere, quòd caudam assiduè inter quiescendum motat. Cæterùm incredibile est, vt putat Aristoteles, animal vllum perpetua vti vigilia: sed inde persuasi sunt qui talia se obseruasse profitẽtur, quòd leo magnos habet oculos palpebrasq; perexiguas, vt non oculum possit penitùs obtegere, intuentiq; splendor ille sese offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare semper somni expers esse videatur. Quapropter significanter admodum, non tantùm Mycenarum portis, sed etiam reliquorum ædificiorum, præcipuè verò fanorũ valuis, ædiũq; sacrarum vestibulis leones, tanquam diuinorum custodes, vt est passim cernere, statuebantur. *Portis valuisq; fanorũ cur leonina capita affigãtur.* Quiq; iis insomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumãt, eandem cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoq; oculo terram conspectu perpetuo atq; infatigabili tueatur. Cùm verò cõstet, Alexandrũ Magnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, vigilantissimũ etiam fuisse, quod in exemplo à grue sumpto alibi diximus, non miror, etsi aliæ etiam huius rei causæ esse possunt, eum in nummis quibusdã leonino spolio caput indutum spectari, ab cuius altera facie simulacrũ Iouis est sedẽs, læua baculo innixus, dex- *Alexander Magnus in numismate.*

C tera Aquilam pretendens, literæ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, nẽpe quòd ab Hercule per Caranum primũ Macedoniæ regem duceret genus: nam Hercules Nemei Leonis spolio vbiq; insignis, vel quòd eximię magnitudinis leonẽ spectãte Spartanorũ legato strauit. Quanquã non sum nescius, Philippum regem post Olympię nuptias per quietem sibi visum coniugis aluo insignem infixisse bullam, cuius sculptura leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidã esse, & animosum filium pariturã, coniectores periti respondere. Hinc Alexander in matris honorem leonis spolio maximè gauisus, & eadem de causa cùm somnio monitus Alexandriam in Ægypto ædificasset, eam Leontopolim appellauit: quãuis eius successores Alexandriã à cõditore ipso maluerint vocitari. *Lẽtopolis.* Quod verò pertinet ad leonis somnũ, Physiologos ait Adamantius hęc de catulo leonis scribere, eum quippe simulac natus est, tribus diebus et tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tanquã tremefacto concussoq; cubilis loco catulum dormientem expergefieri, eoq; trahit dictũ illud à Iacobo in sacra lectione: Catulus leonis Iuda ad prædam fili mi ascendisti, requiescẽs accubuisti vt leo, & quasi leæna, quis suscitabit eum? Atq; etiam illud ex secundo Balaamis responso: Recumbens vt

leo requieſcet, & quaſi leæna, quã ſuſcitare quis audebit? quod dubio procul ad Chriſti ſepulturã pertinet. Sed enim intelligere etiam poſſumus dormiſſe eum ſicut leo, ob ſplendeſcentes inter dormiendum oculos, vt ſcilicet diuinitatem ipſam cum eo nihil quicquã ſopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum ſplendeſcentibus à nobis additũ eſt, ea de cauſa factum, vt aurem iis velleremus, qui viri alioqui doctrina magni atque pij, in eo tamen lapſi ſunt, quòd animam Chriſti putarũt per tẽpus illud, quo cadauer eius ſepulchro conditum fuit, apud inferos paſſam: quod humana ipſa natura piorum hominum audire reformidat. Animaduerte autem Origenis traductionem Latinam loco hoc, vt ferè paſsim, valde corruptam eſſe. D

TERRIFICVS.

ATque eo quidem ſigno quo robur & vigilantiã indicabant, eodem & terrificum hominẽ, qui reliquos aſpectu ſolo conſternaret, ſignificabant: cuiuſmodi ſimulachrũ in Agamẽnonis clypeo fuiſſe, Pauſanias teſtis eſt, ad formidinem aliis incutiendam. quod quidem ſcutum in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inſcriptione etiam adiecta: E

Agamemnonis clypeus.

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων ἀγαμέμνων.

Quod ita reddere poſſumus:

Terror hic eſt hominum, quiq; hunc gerit eſt Agamemnon.

Eſt autem Leo eius naturæ, vt etiam ſi ferum nihil moliatur, intuentes tamen terreat: ea eſt in oculis eius vis, ea maieſtas. Vnde tam Græci quàm Latini Poëtæ terrorem deſcripturi, comparationem ab huiuſmodi animalis ferocia libentiſsimè deſumpſere. Meritò itaq; Chabrias Athenienſiũ dux, vt alij, Philippus Macedo, dicere ſolebat, formidabiliorẽ eſſe ceruorũ exercitũ duce leone, quàm leonũ duce ceruo. Atq; tãta porrò vis tantuſq; vigor animali alioqui robuſtiſſimo ita in oculis conſiſtere tota videtur, vt eorũ vel minima offenſione ſupra quàm credibile ſit debilitari videatur, leuiſsimiq; obiectu amictus pecude ignauior fiat: quod & in theatris ſæpius Roma ſpectauit, & Lyſimachi exemplo cõprobatũ eſt, quem Alex. Magnus in idem clauſtrũ cum ferociente leone incluſerat: ille verò hanc ingreſſus viã, domita ſtrangulataq; belua, & Regi admirationi fuit, & vitę cõſuluit ſuæ, meruitq; vt huiuſmodi factũ æterna numiſmatũ memoria prorogaretur. Quin non in oculis tantũ eius terror, verùm etiã in rugitu cõſtat: itaq; Pindarus eũ εὐρίβρομον Olympiis, hoc eſt, latè rugientẽ vocat, Ageſidamo, vt in Vulpe diximus. Id verò fit tãta ferarũ omniũ trepidatione, vt, quod Ambroſius cum Baſilio teſtantur, animantiũ multa quæ vel eius impetũ per celeritatẽ euaſerint, horrenda tamẽ eius indignantis audita voce, veluti vi quadam perculſa atq; attonita cõſternentur, & plerũq; ita deficiant præ metu perdita, vt nullo negocio capiãtur. Quinetiam qui per ſomniũ imaginatus fuerit habere ſe leoninũ caput, Onirocritæ volũt eũ in aduerſarios terribilẽ fore ſignificari, nõnunq; verò & principatus & dominationes aſſecuturũ. Ab huiuſmodi verò rugitus magnitudine Marcus è quatuor Euãgeliſtis vnus, leonis imagine, vt eſt à Daniele preuiſus, ita in hodiernũ vſq; diem hieroglyphicè figuratur, quòd ipſo ſtatim operis initio vocem in deſerto clamantẽ ingẽti ore tonat. Ita Eucherius. F

Lyſimachi præclarũ factum numiſmate teſtatũ.

Marci Euangeliſtæ imago hieroglyphica.

DOMINATOR.

SAnè Baſilius leonẽ pro dominatore animaliũ rationis expertiũ ponit: obſeruatumq; eſt in oſtentis, vt ſi fortè mulier aliqua leonẽ pariat, fore vt ab exteris gentibus vinceretur ea reſpublica in qua id cõtigiſſet; quod non in humano tantùm

A tantùm genere, sed etiam in quocunque alio diuersæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud aruspices. Obseruatum est in Cô insula, cùm ouis de grege Nicippi cuiusdam priuati hominis leonem peperisset, non fuisse huiusce rei euentũ irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa societas leonina, quæ longè plura sibi assumit quàm relinquat, de qua Aristo. Iur. Cons. Caßium respondisse refert, societatem talem coiri non posse, vt alter lucrum tantùm, alter damnum sentiret: & hanc societatẽ leoninam solitum appellare L. ff. XVII. T. pro Socio. l. XIX. & Dion Chrysostomus sermone περὶ βασιλείας, Homerũ ait sapienter boui æquiparasse Agamemnonem eo versu,

Ἠύτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè verò vel leoni, vel aquilę similem dixit, propterea quòd dominationis ea sunt exempla.

SVMMA CALLIDITAS INGENII.

NIhil verò grauabor antiquã in argumentũ huiusmodi fabulã subiungere, quæ mortalibus vtili admodũ documento futura sit. Diuulgata per orbẽ B erat fama oraculi quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrũ Macedonẽ breui ad se venturũ, quem filiũ esse confitebatũ suũ: solicitari hinc ad obsequiũ terrę Reges Principemque vt sibi conciliarent inter se certare muneribus: præcipueque Ptolemæus Æpypti Rex dei sui filiũ veneraturus magnam pecuniæ vim parat, quantũ scilicet vectigalis vno die ex Nili ostiis & Memphiticæ vrbis portoriis collegisset. Erant verò cuiusque generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totũ sine delectu xenij nomine ad Alexandrum deferri curat. Obtulerunt spontè veterinam operã, mulus, equus, asinus, & camelus, qui pecuniã cum fide conuectandã suscepere. Hi vix biduũ à Memphi progreßi facti sunt obuiam leoni, qui & ipse intellecto Herculis cultu, quẽ Macedo suscepisset, dum rebus studet suis, Regẽ salutaturus iter in Macedoniã tẽdebat. Data itaque & accepta hinc inde salute, cùm destinatũ, vt fit, omnes iter enarrassent, adsciscit comes leo quasi custos atque præsidiũ aduersus latrocinantes affuturus. Hic de pecuniis certior factus, habere dixit se quoque certam drachmarum summã quas pro cõmeatu ferret: sed esse illas sibi plurimũ incommo-C das, quòd oneribus gestandis nequaquã assuetus esset: rogat itaque oneris additamentũ leue singulis futurum inter se dispartitũ suscipiant, magni hoc beneficij loco habiturus: obsequuntur illi officiosißimè, ac paucas admodũ illas leonis drachmas inter se diuisas in sacculos quisque suos admiscẽt, iterque mox continuãt suũ. Venerãt in pingues Asiæ cãpos, cùm leo armentorũ multitudine cõspecta dies aliquot ibi commorari è re sua fore designauit, simulataque laßitudine aliquot dierũ quiete sibi opus necesse dixit, quasque deposuerat pecunias reposcit: illi adapertis cõfestim sacculis, ipsum, quæ sua essent, sibi desumere licere inquiunt. Leo cũ plerasque alias magno numero drachmas eadẽ nota signatas in vno quoque sacculo conspexisset, læto magnoque rugitu ædito: Drachmæ, inquit, meę multas admodũ drachmas singulę peperere, atque mox quotquot erant suis similes abstulit pro suis. Quid quòd Hannonẽ Carthaginensem præclarũ virũ, cuius meminit Plinius, in exilium actum ferũt, quia leonem ferundis oneribus assuefecerat, argumento inde capto, vt Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι ad Traianum, quòd qui leonem cicurare potuisset, ad longè maiora etiam aspiraret.

Fabula elegans.

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM ferocitatem edomuerit.

EOdem ostento mortaliũ triumphis leones iũctos à M. Antonio, atque id qui

dem ciuili bello generosos spiritus iugum subituros portendere. id quod Cicero Philippicis illi obiicit, dum curru eius leonibus iunctum, imperiosi hominis inuidiã ostentare memorat. Et Epistolis ad Atticu, qui auguriũ id formidabat, ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homine iucundius: & quę sequuntur reliqua. Sanè hominem qui arte, ingenio vel autoritate longè potentiorem se addicat sibi atque subiiciat, per leonẽ ab homine domitũ intelligimus, quippe quòd feræ alioqui ferocissimæ validissimæque impetum ferocitatemque sopire mollireque potuerit. Hac vtitur cõparatione Nazianzenus, vbi Basilium ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed in suam ita sententiam attraxisse, vt eius consiliis & monitis in omnibus parêre videretur. Notum ex historiis quid Megarensibus acciderit, apud quos Casius leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquisset. Cùm verò ciuitas per Calenum caperetur, Megarenses ferarũ carceres effregerũt, earum vinculis relaxatis, vt irruentibus hostibus obiectæ, negotiũ eis tantisper facesserent, dum sibi per morã aliquam consulere possent: sed enim longè aliter euenit, quia leones in ciues ipsos truculenti sæuitia cõuersi, tantã inermium stragem edidere, dum obuios quosque adoriunt, sternunt, atque dilacerãt, vt spectaculum id fuerit vel ipsis hostibus perquàm miserabile. Atque vt huiusmodi multa prætereamus, iam verò Pythagoricum præceptum est, animalia curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrienda non esse, quippe rapacitatem è ciuitate summouendã. Idem sentit Æschylus, cùm leonis catulum in Republica non alendum esse dicit his verbis: D E

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν.
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.

Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,
Magis cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Euripides verò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagorę pręceptũ secutus, in quo sapienter quidem Æschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos: cęterùm si accepti fuerint æquo animo ferendos. At Euripides, vt Aristophanicus clamat Dionysius Ranis, ingenuè magis locutus, siquidem vt apud Homerum habetur, F

οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.

FVROR INDOMITVS.

IMmensum itaque furorem, quo quis impotẽtius exardescat, significare si collibuisset, leonem effingebãt catulos suos discerpentẽ, imò exossantem, vt Gręcum vocabulum ὀζωσίζοντα interpretemur, non autẽ ἐκσπίζοντα (vt in vulgatis Hori exemplaribus eodẽ Capite bis positum nihil significat) quo quidem furore correptum olim Herculem, autores tradunt, eoque insaniæ prouectum, vt non hospitis tantùm filios enecarit, verùm & in suos ipsius filios vsqueadeò sæuire solitũ, vt eos interfecerit: quod nõ absimile est à pictura leonis proprios catulos discerpentis. Sanè Theocritus in Megara Herculis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit hæc dicit:

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἃ οἱ πόρεν αὐτὸς Ἀπόλλων

Ἠέ τινος

A Ἤ τινος κηρῶν, ἢ ἐριννύος αἰνὰ βέλεμνα
Παῖδας ἑοὺς κατέπεφνε, καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμόν,
Μαινόμενος κατ᾽ οἶκον ὅδ᾽ ἔμπλεος ἔσκε φόνοιο.
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι βαλλομένους ὑπὸ πατρί.
Infelix qui mißilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, vel Erinnyos impia tela,
Gnatis ipse suis furiis agitatus ademit
Charam animam, vt domus ipsa cruore aspersa nataret.
Hos ego confossos manibus cecidisse paternis
Iussa oculis spectare meis, miserable visu.

Poëtæ quoque nostri leonem iracundũ notant, vnde illud apud Horatiũ: Prometheа insani leonis vim stomacho apposuisse nostro, cùm de excandescentia loqueretur. Elegãtißimè quoque, neque nõ eruditißimè Lucretius causam furoris istius perquirit, cuius carmina nõ iniucunda quæ repetantur ponere nõ pigeat:

Sed calidi plus est illis quibus acria corda
B *Iracundáque mens facile efferuescit in ira,*
Quo genere in primis vis est violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerunque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Superius verò dixerat cùm de varietate animi loqueretur:

Est etiam calor ille animo quem sumit in ira,
Cùm feruescit, & ex oculis micat acrius ardor.

Eius verò indicium excandescentiæ est, cùm caudæ verberibus sese excitare visus fuerit, quod ita Hesiodus tangit in Herculis scuto:

Πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων ποσσὶ γλάφει, οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus secutus Galliambico super Atti dixit:

Age cæde terga cauda, tua verbera pateant
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.

Et quæ ad furoris incitamentũ & indicium sequuntur: nam & corrugare fron-
C tem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν Græci dixere: & superciliorũ contractionem ὑποσκύνιον vocãt. Index autem precipuus est leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, eáque propriè in leone dicitur alcea, quòd præcipuum in ea robur constet: vel quòd incitamentum quoddã sit ad assumendas vires animũque commouendum: initio irarum terra flagellatur, increscente verò excandescẽtia terga etiã sua verberant: id ea de causa fieri putat Alexãder Aphrodiseus, quòd eorum anima vehementius moueatur, sitque vltionis admodum appetẽs: cauda verò vtatur veluti homines manu, qua illi se plerũque in excandescentia complodere solent: ita animalia hæc ira cõmota, cùm id quod sese lædit vlcisci nequeũt, eo sibi modo solatium solent excogitare. Est itaque furor leoni familiaris, vnde apud Maronem, Iræque leonum, legitur. & Ouidius: Iram vultus habet, de eisdem ait. quare Poëtæ leonem peculiariter feram dicunt. ita Callimachus:

Θηρὸς ἀερτάζων δέρμα καταωμάδιον,

Quòd verò catulos ab eo exossari pingerent, causa est, quòd medulla leoni vel nulla, vel perexigua est, vt omnium animalium solidis omnino oßibus constare videantur, quasi inde accrescat furor, quòd labor his confringẽdis sit merce-

de minor cùm minimū id sit quod suctui possit inseruire. Sunt præterea ossa illa dura adeò, vt ex collisis ignis veluti ex silice excutiatur. Hinc animal est maximè febri obnoxiū. Febrē verò nihil aliud esse, quàm superantē totius corporis calorem, medicorū omniū cōsensu manifestum est. Febri deniq; nomē ab igne Grǽcum πυρετὸς, à feruore Latinū est: quo morbo leones toto vitæ tempore cruciari feruntur: eaq; de causa Lucretius triste leonum seminium appellauit. Sanè Prouerbiū. prouerbiū hinc emanauit, ἐγέλασεν ὁ λέων, quotiens rarū aliquod hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictū in Cylonio scelere subnotando, cùm scilicet indoluisset demū Atheniensis populus Cylonem per factiosissimas factiones quietum Reipub. statum interturbare, & quasi post diuturnam mœstitiam ad hilaritatem demum respexisset, vt impetu in hominem facto, eum vel in inuiolabilis Deæ templum aufugientem persecuti sint pleriq;, distractumq; inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint. D

REMEDIVM IN FEbrem nactus.

EO itaq; incommodo vexantur leones: tametsi vnus Albertus negat esse eos febriculosos: cui in Germania nato, alito atq; educato, vbi totum ferè vitæ spatium consumpsit, vtrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quàm Ægyptiis inter leones quodãmodo genitis, cumq; ipsis totum vitæ tempus versatis, alij viderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertum esse inquam, leonem febri correptum vel si ad furorem vsque exæstuet, vnius pastione simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibimet auxilia comparantem significare vellent, leonis simiam vescentis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam fert leo, vt nullum animal auidius perdere desideret. Causa est animalis petulantia, leonem indignissimis modis exagitantis. Nam simulac vel ex arbore aliqua vel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasionem in leonem insiliendi, pro magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atque ita quibuscunque potest ludibriis Regi suo illudere: quòd cùm impatienter ferat leo, impotenter admodum in huiusmodi animal efferascit: quæ plenius in Cynocephali commentario discussimus. Sed vt mirari desinamus animal adeò ignobile generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonum greges petulanter adeò ferocire, vt eos magna interdum clade ad internecionem adigant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminū ripas et fruteta vagãtur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est, semper innocui: verùm vbi per æstatem cœlum exarserit, regionibus iis æstu candefactis ambustisq; propemodum, ipsi tam vapore sideris quàm multitudine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt, qui quidem ad splendorem oculorum tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palpebrarū libramentis mordicus insidentes. Hinc leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiūt, absorbentur, aut amissis oculis immanius efferascunt, quod ni fieret, omnis ea quę ad Orientē latè diffunditur plaga, huiusmodi bestiis oppleretur. Id sibi cōpertum esse

A esse testatur Ammianus Marcellinus Rerum gestarum libro decimo octauo.

SVPER IGNE SOLICITVS.

Atque hoc quidem animal, quod ignem ingenitum, & in ipsis ossibus abstrusum gestat, ignem tamen præcipuè formidat, adeò vt nihil ęquè vereatur atque prætentas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus testatur eo carmine:

Καιόμεναί τε δέται τάς τετρεῖ ἐσσύμενός περ.

Ardentésque faces, quas quamuis sæuiat, horret.

Et Pindarus Nemeis: πυρὸς δὲ παγκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λεόντων ὄνυχας ὀξυτάτους ἀκμάν τε δεινοτάτων σχάσαις ὀδόντων. In cuius trepidationis admirationem adducti Ægyptij sacerdotes, hominem super igne formidolosè solicitum, & quasi vesanientem, ostendere si vellent, leonis simulachrũ, & faculam pingebant. Id nos vix autoribus credebamus, antequã & Florentiæ, & demũ Romæ leones hac potissimũ ratione domari cõspiceremus. Simulachrũ hoc in marmore cæsum Romę vidi via Leoniana, quæ ad Popularem ædem ducit, erutum frustum ex Augustorũ mauso-
B leo. Leo erat humi sessitans capite sublato, & in tergus verso: in trãsuersum adsculpta erat fax pinea cum nuce in summo capulo, tęniaque à face in leonis tergus porrigebatur. Quãuis verò apud autores scriptũ repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiusmodi significari, quàm, vti dicebamus, eum qui super igne pauidus esset: si tamen liceat mihi sententiã his meã admiscere, rei istius interpretationem esse dixerim, edomitũ furorem. Causam cur ita ignẽ expauescat leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis vis pręcipua in oculis cõsistat: quique oculos sicciores calidioresque habent, ij maximè omniũ ignem auersant. In idem verò significatũ adduci posit ilicis folium leonino pedi subiectũ: siquidem Magi ferunt leonem iligneo folio calcato torpescere: eandemque vim esse folio scillæ traditum à Zoroastre, non illo inquam antiquo, sed qui post Plutarchum fuit.

RELIGIOSA FORMIDO.

Et ne lõgius à leonina formidine digrediamur, gallũ is identidẽ, et pręcipuè albũ, vt Ambros. ait, à quo etiã Pythagoras abstinendum iubet, mirũ in modũ perhorrescit: quod pro symbolo colendę diuinitatis accipi quidã
C prodidere. Siquidẽ gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra constare leones
Inque tueri, ita continuo meminere fugai.

diuinũ quiddam pręse fert, vti latius in Commẽtario de volucre ea perscripto disseruimus. Diuinitatẽ verò omnis terrena potestas reformidat, ac reueret. Leones porrò cùm Deûm matri sint dedicati Terræ, ipsi addicti intelliguntur: et superius bonã leonis partem, quippe quod à iubis est reliquũ, terram præ se ferre dicebamus. Sed enim aliã huius formidinis causam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallũ & leonẽ pręcipuè solaria esse animalia: sed cur gallũ leones vereant, nõ posse nos à materia, sensúue rationẽ assignare, sed à superni tantũ ordinis cõtemplatione, quia scilicet præsentia visue solaris virtutis magis gallo infusa sit, quàm leoni cõcessa. quod ex eo cõiectare videt, quod exploratũ omnibus est, applaudere illum hymnis surgenti Soli, quasique iubar eius aduocare, eo pręsertim tẽpore, quo ex medio Antipodũ cœlo digressus ad nos

deflectit. Affirmat etiã solares quosdã angelos in galli effigie nõnunquam appa- D
ruisse, qui cùm in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certã effigiẽ infor-
mati, forma se prȩditos ea videndos exhibuêre. Contrà verò Dȩmones nõnun-
quã leonina fronte visos, qui obiecto gallo repentè in auras euanuerint: quare
solent etiamnũ diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceũ pullũ in pelli-
ciendis eis concilij causa prȩmactare. Ad hȩc tradunt Grȩcorum nonnulli, qui
doctrinã Ægyptiorũ sequuntur, animã Cecropis, quẽ in leonem trãsmutatum
credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis e-
uocari, seq; illam eis ostendere: quod tamen esse ludibrium Æneius Euxitheus
affirmat, Dȩmonesq; ita nos præstigiis fallere contendit. Quòd verò Dæmo-
nes, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescant gallo, inde procedere
dicit Proclus, quòd in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora
semper vereri coguntur. Quemadmodũ modesti plerique viri, dum virorũ diui-
norũ imagines intuentur, hoc ipso aspectu vereri solent turpe aliquid perpetra-
re. Lucretius verò ex sectæ suæ prȩceptis ait esse gallorum in corpore quædam

Semina, quæ cùm sunt oculis immissa leonum E
Pupillas interfodiunt, acrémq; dolorem
Præbent, vt nequeant contrà durare feroces.

Mirum verò, quòd veteres obseruarunt leonem etiã herbã ita nuncupatã, quæ
surculis sese circumplicando plurimũ nocet, gallũ ita abhorrere, vt si puella ad-
huc intacta, menstrua tamẽ, nuda passis crinibus leguminũ segetem circumeat,
gallum in manibus habẽs, exarescat gramen id, prorsusq; deficiat. Id qualecunq;
est, à Democrito tamẽ traditũ est, vt asserit Sotion. Sed qui alieniores à supersti-
tione sunt, arcanãq; naturæ vim quandã contẽplant, semina aiũt galli sanguine
contingi debere, hæcq; ita sata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

INVNDATIO.

INcrementũ verò Nili, quẽ NVM Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud
nos significat nouum atq; recens, ostendere cùm vellent, leonis identidẽ hie-
roglyphicum faciebãt: quippe cùm Sol Herculei terga leonis adit, Nili diluuiũ
excitat, duplumq; recentis aquæ Sole in eo signo commorãte sæpius exundat:
quæ vis aquȩ per spatiosam Ægypti planitiem latè diffusa, solũ ea fertilitate gra-
uidum reddit, qua non ipsi tantùm indigenæ sibi alimenta colligunt, sed magnã F
orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarũ redundantiã, quam Leo-
nis beneficio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes
omnes vno iam consensu receptum, vt canales, tubiq; & siphones, qui aquam
eructãt, per terebrata foramina in leonina capita ad id locis opportunis adscul-
pi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus euomi videatur. Qua
ratione autem capita ea leonum in simis præcipuè constituenda sint, quoq; or-
dine disponenda, atq; vt ea tãtùm quæ contra columnas fuerint perterebrari de-
beant ad canalem vsq;, qui cœlestem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hȩc
solidis, vti quæ cadit vis aquæ per tegulas in canalem ne deiiciatur per interco-
lumnia, néue transeuntes perfundat, sed ea tantùm quæ sunt contra columnas,
ex ore ructus aquarũ emittere debeãt, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siqui-
dem is, aquarum redundantiam per leonem apud Ægyptios significari, atque
hoc in omnibus antiquorum ædificiis fieri passim viderat. Et vt semel dicam,
fontes & aquarum tubi, qui ab aquȩductibus quibuscunq; prominebant, leo-
ninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbij antiquam hanc

Leonina capita aquas eructantia.

A disciplinam ostentat. Et vt alia dissimulem, Romæ in Area Lateranensi leones duo sunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij statuam positi, qui dubio procul fontibus inseruiebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur vsque immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundæ aquæ, dimittundæque intercauatus. Tale aliquid obseruaui in agro Brixiano extra portam Orientalem ad secundum lapidem, ubi iuxta viam, quę tota magnis aquarum riuis atque diuortiis instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, vtris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarum effluuium patefaciebat. Sed neque in iis tantùm quæ ad aquam euomendam pertinent, leonum effigies apponi consueuerunt, verùm etiã propterea quòd leo, cœlestis ille inquam, aperire claudereque videtur aquarum cataractas. Atque in hæc vsque tempora nunquam antiquata est veterum consuetudo, vt ostiorum clausuræ, claues, annulique foribus affixi leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati commentariis: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quàm ad

B aquarum fluctus, crediderim. Illud non omittam quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluuias exposcentibus plerisque in locis leonum ora vino proluì fuisse morem. Sed aduertendum est vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse.

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVm verò persuasum haberent Ægyptij, leænas semel tantùm in vita parere, id quod cũ Herodoto plerique alij prodidere: mulierẽ itidem quæ vnius tantùm filij mater fuisset, per leænam sculptã significare consuerunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabella veteribus scriptoribus approbata. Cùm vulpes leænæ fœcunditatem suam obiiceret in generositatis cõmendationem: illam verò incesseret, quòd & semel in vita, & vnũ tantùm pareret: leænam respondisse, se quidem semel & vnum parere, sed eum leonem. Huius raritatis causam plerique reddere commenti sunt, eamque potissimũ adinuenere, quòd catuli in vtero iam vnguibus obortis matricem discindant, edique partum, ea vnguium acie in enixu lacerata: vel quòd vnà cum primo partu locos amittat, quam deliram esse fa- *Aesopi fabella.*

C bulam Aristoteles asseuerat, easque vel quinquies vita parere, quod explorauerit in terra Syria, demonstrat. Primũ enim quinque, ac per annos singulos vno subinde pauciores, donec ad vnicum, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum vitæ spatium degant. Aliàs magna ex parte geminos, quod per longam annorum seriem Florentiæ experimento compertũ est: sed cùm plurimum sex, nonnunquam etiam vnum. Philostratus affirmari ait à rerum peritis, ter eas tota vita parere: primò quidem treis, mox duos, inde vnũ: visam tamen aliquando leænam quæ octo vtero gestarit. Sedenim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in pariundo conati sunt inuenire, Basilius Magnus ad prouidentiam Dei refert, cuius imperio factũ sit, vt animalium ea quæ facilè capi possent, longè essent cęteris fœcũdiora: quocirca tam lepores, quàm damę, quàm etiam oues, ferè sæpius & geminos pluresque pariunt fœtus, ne genus deficiat feris iis, quæ sanguine gaudent, carniuoræque sunt. At ea quibus pro cibatu cætera sunt, certum est longè minus fœcunda esse: quapropter ait, Leonis vix vnius Leæna mater euadit. quæ quidem raritas pariundi, cùm non alij animalium generi certius contingat, meritò Ægyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semeliparam per Leænæ hieroglyphicum ostendebant.

CLEMENTIA. D

PRæter hæc alia quoque, leone super, hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi qui literas hieroglyphicas interpretati sunt, sed potius obseruatione inuenta mihi videntur, breuiter attingã. Ex iis clementia est, quæ per leonem & substratũ hominem, ita tamen vt leo sit incolumis, significetur, propterea quòd infestissimè sollicitatus ab homine leo, dummodo sit intactus, non vnguibus eum lacerat, nec vlla iniuria afficit, sed quatit solum, atque vbi ita perterruerit, dimittit: quod ita Ouid. scribit:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Seueri Pij Aug. nummus. Ad huiusmodi significatum non frustra vidimus in Seueri Pij Aug. nummo simulacrũ mulieris quod leoni exporrecto insidet, manu quidem vna hastam terræ affixam tenens, altera fulmen quasi abiiciens, non autem in iaculandi gestu, cũ inscriptione huiusmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neque quicquam aliud legi potest.

CASTIGATIO.

PRæter clementiam inesse Leoni castigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditũ ab Eudomo citat Ælianus, leonem, vrsam, & canem eodem cõtubernio à magistro quodam alitos & educatos, sine vlla iniuria aliquã diu pacatissimè conuixisse, ac si domestica & eiusdem generis animalia fuissent: verùm cùm vrsa quodam impetu percita cõtubernalem canem dilacerasset, cõmotum leonem violati hospitij scelere in vrsam proruisse, eamque pariter dilaceratam meritas pro cane pœnas exegisse. E

VINDICTA.

LOngè verò diuersum à superiori significato est, quòd vlciscendi studiũ per leonẽ telo confossum plerique pingere instituerũt. Vulneratus enim leo obseruatione mira percussorem nouit, & in quantalibet multitudine vnũ appetit, & si detur copia, fœdissimè lacerat & discerpit. Ferunt Iubæ Maurorũ regi prestantis animi iuuenem fuisse comitem, dum per deserta Africę rerũ suarum componendarũ studio rex cũ exercitu proficisceret, ex itinere verò leonem obuiã factum à iuuene illo ipso sagitta percussum in syluã recessisse: anno verò pòst cùm Iuba rebus ex voto cõpositis eàdem copias traduceret, eundẽ illum leonem obseruato iuuene à quo vulnus acceperat, vnũ illum è tam magno militũ numero violentissimo cursu hostiliter aggressum nulla vi cohiberi potuisse, quin correptum iuuenẽ miserabiliter dilaceraret, nemineque aliorũ lęso vltione ea contentũ decessisse. F Cambyses. Pythagorici porrò animã Cambysæ regis Ægypti in leone se deprehendisse aiebãt, vnde illi animus imperij cupidissimus fuerit, & maxima quæque semper appetierit. Cæterùm hæc quoque potest assignari causa, quod illis temporibus, quibus claruit, neminẽ in vltionẽ eo magis propensum fuisse notũ est, qui nunquã Ægyptios perseq odiis armisque, & omni vexationis incõmodo affligere destitit, eis semper infensus, donec in omni Ægypto rerũ potitus, sacris omnibus profanatis, populos totius regionis malè tractãdo, defessus potius quàm satiatus est. Facit ad hoc illud, quod visi leonis ostentũ, belli principiũ cõiectores atque augures tradũt indicare, quod quidẽ eleganti trimetro apud Grecos exprimit.

Λέοντας ἰδεῖν δυσμενῶν δηλοῖ μάχας.

Visæ leonum imagines noctu indicant occidionem ab hostibus.

REGIVM AVGVRIVM.

ALioqui regibus augurium dare leones soliti sunt, vt is qui Iuliano Imperatori

A tori Gordiani tumulum cum exercitu prætergresso sese obtulit immanissimo corpore eius aciem inuasurus, à qua multiplici telorum ictu confossus est. Obitus enim regis ex hoc portendebatur, inquit Ammianus. Verùm antea Maximino Cæsari cum Narseo Persarum rege iam cõgressuro, itidem leo & aper ingentes trucidati simul oblati sunt: tamen euenit vt is ea fera admodum gente superata, incolumis & sine damno discesserit. Et Sandrocottus Indus obscuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinasset, fessusq; somnũ in sylua captaret, à lambente leone sudorem sibi sensit abstergi: quoq; pacto inde, præfectis Alexandri oppresis, Indiæ regnum inuaserit, à Trogo traditur. *Sandrocotti augurium.*

ANNVS MENSES'QVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id commemorare, quòd leæna, quæ catulos octo vtero gestabat, à venatoribus in Mesopotamia cæsa exenterataq;, quo tempore Apollonius Tyaneus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante annum vnum, & menses octo illum apud Barsanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potius annos IX interpre-
B taretur, cùm ex passere & pullis octo à serpente deuoratis apud Homerum annos identidem nouem Calchas intellexisset: Editi iam illi fuerant, respondit Apollonius, hi verò adhuc in vtero nondum fœturam compleuerant, quare mensibus potius quàm annis assimilantur.

CRAPVLA.

SVnt etiam qui hominem ad satietatem vsq; crapulatũ, per leonem frusta carnium depascentem indicari velint. Animal siquidem hoc cibo incõtinenter admodũ vtitur, multaq; deuorat solida sine vllo dissectu quæcunq; potest: mox à saturitate nihil biduo aut triduo edit. quam scilicet voracitatem Iuuenalis tangit, vbi multa pascendum carne leonem dixit: atq; inde fit vt grauis illi ob cruditatem exhalet anima, quæ teterrimi semper odoris est: quocirca nonnulli grauẽ animam significantes, leonis os hians facere consueuerunt. Huius fœtoris ergò Martialis videtur muliebre pudendum leonem appellasse eo versu:

Quare si pudor est Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

C Taxat enim eam, quæ cùm vetula esset, pilos vellere pertentaret. & alij lupanar olidum dixere. Quanquam non desint, qui loci huius interpretationẽ longius accersitam ad Cenchrenas, quas leones Nicander appellauit, referant: huiusmodi enim serpentes morsu sanguinem exorbent, & genitale semen ex preciosissima sanguinis decoctione fieri Medici consentiunt, vnde dixit Iuuenalis:

Accipiat sanè mercedem sanguinis.

MERETRIX.

SAnè meretrices per leænæ nomen intelligi, multis veterum sententiis & monumentis constat. Tale aliquid habes apud Aristoph. Lysistrate in iuramento fœminarum: Non stabo leæna in Tyrocnesti. Huiusmodi petulantiæ causa Ezechiel Hierosolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius, qui ductus est in Ægyptum. Alium rursus catulum Ioachim, quem in cauea, vt LXX ediderunt, Nabuchodonosor Babylona traduxit, Michaël Byzan-

tius meretrices quasdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano capite mansuetudinem præ se ferrent, cæterum corpore reliquo leonino rapacitatem, & imperium quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricę Sphinges in opprobrium dici solitum de meretricibus, ob impuros scilicet mores Megarensium, quos veterum scriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris Poëtæ senariolus admodum venustus: D

ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par est leænæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante vrbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtaq; Laidis tumulus, cui leænæ simulacrum appositum videbatur, ariete inter priores pedes apprehenso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, qua pręcipuè lasciuiunt arietes, de quibus loco suo diximus.

TACITVRNITAS.

LEænæ verò elinguis simulachrũ ex ære quod Athenienses statuère Iphicratis opus, ex effigie quidẽ leænæ, meretricis nomen, ex linguæ verò defectu taciturnitatẽ eius indicabant. Cùm enim Armodius & Aristogiton de liberanda à tyrannis patria cõsilium iniissent, coniuratioq; delata esset, comprehensam illi leænam scortum eorum vtriq; admodum familiare, ad mortem vsq; tormentis variis excruciarunt: ea tamen constantissimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, supra fœmineam imbecillitatem fortitudinis admirandę memorandũ exemplũ: quam Athenienses vt honoribus honestarent, ne scortum tamen celebrare viderentur, eiusdem nominis animal ob taciturnitatem elingue, erigendũ decreuere. Constantissimũ meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò nostri animosiores fierent, cùm leui adeò de causa repertæ sint vel mulieres quę tam forti animo pro amicorũ salute non solùm tormenta paruifecerint intolerabilia, sed sponte suum ipsę cruciatũ auxerint. Nam hæc eadem, vt ille ait, carnifice iam fatigato, postremò linguã suam comestam in faciem tyrãni sæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne cõiuratos cõfiteri posśit, si etiã victa voluisset. B

CYZICENI.

Cyzicenorũ pecunia.

SI quis verò incidat in monetam, quæ leonis imaginem ex vna parte habeat, ex altera verò Cybelem deorũ matrem, sciat eam esse Cyzicenorũ pecuniã, quæ celebris admodum est ob id, quòd pulcherrimè scalpti erant. Et quia pro XXVIII drachmis Atticis imputabãtur, quæ summa ducales aureos duos reddit, & aliquantulum plus: vna enim argenti drachma Marcelli Veneti pondus æquat. Atq; hi sunt Cyziceni stateres, qui rem egregiè factam indicabant. F

Magorum porrò superstitio, cõsiderata leonis alacritate pernicissimoq; cursu, mustelæ dentem leonino corio adalligatũ, ad pedum tumorem atq; adeò imbecillitatem adhibere cõmenta est, id quod apud Lucianũ Tychiades ridet, orta inter Cleodemũ & Dinomachũ medicos contentione, vno eorum leoninũ, altero ceruinũ corium præferente, vt per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controuersia verò omnis inter eos est, dum ille fomentũ aliquod miserabiliter implorat, vtrum ceruus an leo magis pedibus valeat, atq; eorum vter alacriori feratur cursu. Meritò igitur Virgilianus Æneas, tergum Getuli immane leonis dat Salio, velocitatis præmium, qui primam in stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi fuisset interturbatus.

HERCVLANVS LEO QVID.

QVid verò sibi velit Herculanus leo, magis diuulgatum est, quàm vllo sit

opus

A opus cõmento latius declarare. Illud tamen nõ omiſerim, Herculem illum Ægyptium, qui cum Oſiride, vt Antiquitatum ſcriptores tradunt, Italiam ab amariſſimo Gigantum iugo liberauit, per leonem intelligi, neq; quenquam alium. Plures enim Hercules fuiſſe, & Arrianus & Diodorus hiſtorici prodidere: hunc autem omnium primum leonis inſignia geſtaſſe, tradunt. Cæterũ Heraclitus Ponticus ſuperatũ ab Hercule leonem ideo fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima ſcripſerunt, Hercules, furorem illum, quo ex atra bili plurimum laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratum eſt ex iis quæ anteà dicta ſunt, animal id per ſemetipſum immoderatis animis excitari. Sunt tamẽ qui per Herculem myſticè Solis lumen intelligant: leo verò cùm Soli dicatus ſit, manifeſtũ eſt quid ſibi velit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubari ſtellæ nomen, qui Phoſphorus eſt, quòd ſplendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

VIRTVS.

VTcunq; verò leoninum ſpolium virtutis hieroglyphicum eſt, eaq; de cauſa Herculi dicatur, quem pro virtute veteres poſuere: ideoq; Diogenes conB ſpicatus quendam eo ornatu ſibi glorioſe placentem, exclamauit: Ecquid virtutis indumentum vituperas? Sed enim non leonis tantùm, verùm alterius etiam animantis geſtare pellem, heroicum fuiſſe morem, didicimus ex Apollonij commentariis, vbi Poëta ſcribit:

Δέρμα δ' ὁ μὲν ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμους.

Et apud Virgilium Euandrus:

Demiſſa ab læua Panteræ terga retorquet.

VIRES CEDERE SAPIENTIÆ.

IN Antiochi numo videas leonem quendam propémodum humi procumbentem, & ſuperuolantem noctuam, quod nonnulli veſpertinum crepuſculum indicare arbitrati ſunt: quippe cadente Sole, noctem, quam per auem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiuſmodi hieroglyphici figmentum ſignificare crediderim, vires cedere ſapientiæ.
C Nam per leonem robur, per noctuam Mineruam intelligi, ſuis locis cõmentaria hæc oſtendẽre. Eiuſdem argumenti eſſe puto leonem in numo, cuius inſcriptio eſt, ΜΙΛΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humum, ſupernè verò caduceus exporrigitur, vt ſcilicet id oſtendat, vires quantumlibet feroces ſapientum eloquentiæ cedere. Numum vidi apud Maffeos Romæ. Quòd verò ſignum Iunonis Argis ſpectabatur palmite redimitum, ſubiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercam vtriuſque priuigni exuuiis inſultantem oſtenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni vitem induxit. Rem huiuſmodi tangit Tertullianus.

VIRES CEDERE ELOQUENTIÆ.

LVNA. D

VIſebatur in Olympię templo Dianæ ſimulachrum alatum, dextera pantheram, ſiniſtra leonem continens. Per alas volucrem Lunæ curſum interpretemur, quæ ſeptem viginti dierũ ſpatio totum permeat ſigniferũ, quem Sol vix annuo temporis ſpatio perluſtrat. Panthera varietates eius indicat, quas vnoquoq; menſe XII ſuis nominibus deſignatas alibi recenſuimus. Leo Solis vim, qua ſplendorem ſibi cõparat, ea tantùm parte lucens, qua eius radiis illuſtratur.

SOL.

TERRA.

E

FIeri etiam ſolita erant apud veteres ſimulachra quædam radiata, ita tamẽ vt vnius ſimulachri radij omnes ſurſum verſus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atq; ea ita cõformata, vectanda leonibus cõmendarentur. Sciendum autem ex Vectij cõmentatione, Solem & Terrã ex eo figmento veteres intellexiſſe, quippe quos Aſſyrij ADAD, & ADAGARTIN vocabant: ADAD quidem Solem, qui radiis deorſum inclinatis inferiora viuificat, mulcet, educat, omniũ quippe terra naſcentiũ autor: ADAGARTIN verò Terram, quæ cõceptam à ſolaribus radiis virtutẽ, eandem, quã licet, ſurſum verſus erigit. Ita veluti ſponſa viri appetens, vt Platonicũ dictum interim vſurpemus, rerum omnium ſuarũ ſtipata fœtu, ſeſe habendã exporrigit. Sed enim ipſa leonis effigies vtrunque referre videtur hieroglyphicum, quippe quæ anterioribus partibus Solem F exſcribit, poſterioribus verò Terram. Quod tamen Adagartin pro tellure poſitum putat Vectius Baſſus in cõmentario Germanici, qui Phænomena ſcripſit, vbi de Erigone agitur, virginẽ, inquit, dici Cererem arbitrati ſunt pleriq;, ſpicarum quas tenet indicio: alij Adagartin malunt. Sunt qui & Fortunam, quoniam ſine capite aſtris inſeritur. Nigidio Figulo placet iuſtitiam, vel æquitatem, quo nomine etiã Terram ipſam dici alibi comprobauimus, & legiferam vbiq; Cererem apud Poëtas appellari comperias, vt ab iuſtitiæ nuncupatione, neq; hoc quidem alienum videatur, & cum Tellure iuſtiſsima conſenſum habeat. Hinc apud Maronem proſpero terræ ſubiugandæ omine Æneia puppis: Prima tenet roſtro Phrygios ſubiuncta leones. Veluti etiam homines inſidentem leoni nonnunquã videas, quem is ſtimulo

ANIMI DOMITOR.

A ſtimulo regat, quod eſſe animi regem omnino videtur ſignificare: neque enim Æneium illud ad ſacra tantùm patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri ſolita: necq; ſolum reſpicit beneficium, quod, vt additum eſt, fuerit

Ida profugis gratiſsima Teucris.

Subiiciuntur verò leones Magnæ Deæ vehiculo, identidemq; trahunt & currum Solis: atq; tam variè à veteribus tradita, ad vnum eundemq; demum intellectum tendunt. Demum hęc duplex in leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœleſtia refert, poſterioribus verò terram, quæſtionem illam facilè poteſt ſoluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis noſtrorum literis modò Chriſto, modò Dæmoni attribuatur: pro Chriſto quippe apud Prophetas non ſemel poſitus, vt ſuprà diximus: pro maligno verò, Petrus epiſtola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, Libera à leonibus vnicam meam, clamat. Quibus reſponſum facio, anteriora quæ ſunt leonis, fortitudinis, & regiæ virtutis habere ſignificatum, atq; ita pro Chriſto poni. Nam Ireneus vbi myſterium Dei in rebus ſtrenuè gerendis, in dominando, in regendo vim & autori-
B tatem oſtendi diſputat, leonis imaginem ait id præmonſtraſſe, quæ vni ex quatuor Euangeliſtis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & inſidiarum: caudam enim ſubter vterum cùm fugit ſubiicit: cauda ferit ex obliquo per inſidias: quæ omnia Dæmonem exſcribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales inſidioſius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

DEnicq;, vt etiam aliter philoſophemur, cœleſtis eſt anteriore parte leo, ideo admiranda Chriſti opera veram nobis ante oculos proponũt diuinitatẽ. Nemo enim qui à Deo nõ ſit, ait Nicodemus, opera ea facere poſsit quæ ipſe faciebat. Poſteriore terrã ſapere videtur: ea frigida eſt, inde ad minima quædam, galli quippe cantum, prætentam facem, leuis obiectum amictus, quin ad ſimiã, & ilicis folia, atq; etiam ſcillę, leo timidus eſt, & ad fugam promptiſsimus. Et humanus Chriſtus mortem timet, perpetuæ non ignarus, quæ ſtatim ſubſecutura eſſet, immortalitatis: effugere cruciatum tentat, patremq; orat, vt acerbiſsimus à ſe calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus inſiſtere
C non poſſet. Quòd ſi vtraq; natura in Chriſto eſt, leo cùm ſit eiuſmodi, rectè in diuinis literis modò Deo, modò mortalibus accommodatur.

IVSTITIAE cultus.

EA verò præcipuè de cauſa eorum ſententiam approbarim, qui ferociores quoque animos iuſtitię ſeſe ſubiicere p hieroglyphicũ huiuſmodi arbitrantur: quia nuper in Cauartiano agri Bellunẽſis vico ſuburbano reperti ſunt magno numero numi, ab quorum vna facie mulier corona inſignis longaq; induta palla ſedet, manum ad enſis inuerſi capulum extendens, ita vt apex ipſius capuli volam impleat: literæ circumſcriptæ, IVSTITIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidem toto in exporrectam retro dextram appenſo, læua ſupra leonis caput poſtremis pedibus reſidentis iniecta: literæ adſculptæ ſunt, LEONIS HVMILITAS.

NATORVM OBSEQVIVM erga parentes. D

LEones autem domitos, & Magnæ Deæ currui succedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui velit figmentum id significare, liberos quantumlibet feroces obsequẽtes esse debere parentibus: ait enim,

Adiunxere feras, quòd quamuis effera proles
Officiis debet molliri victa parentum.

AGRICVLTVRA.

VArro tamen in Cybeleio curru duo considerasse videtur, leonem vtiq; terrę symbolũ, vti paulo antè dicebamus: mox quia genus id animalium in longinquis, & à nobis remotissimis regionibus inuenitur, nullã ait esse terræ partem tam remotã quam coli subigiq; nõ oporteat: ita omnes, quę vel hieroglyphica sunt, vel quoquo modo mystica, in suam quisq; artem, vel disciplinã quam profitẽtur, trahũt. Diodorus autem, E vti suus est mos, historias sibi confingit ex cõmodo suo, leonesq; ideo Cybeles currum trahere confictũ ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrũ verò curru vehatur Dea, an sella sedeat, quantum ad significatũ pertinet, parui refert: nam in Faustinæ numo Cybelem Turritam leoninæ sellæ insidentem videas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inscriptio, MATRI MAGNÆ.

Faustinæ numus.

MIXTA QVID.

QVod verò pluribus in antiquorũ monumentis, præcipueq; sepulchralib. cernere est, leones aliquod animal apprehẽdisse, quippe vel ouem, vel taurum, vel anguẽ, vel huiusmodi quippiã, ex eo coniicere potes, sepulti animũ aut naturam talem fuisse, cuiusmodi est illud, quod apprehensum fuerit: quippe si ouem, vel agnũ, vt in sepulchro quodã Romæ sub Æsculapij pronao habetur, intelligas hominẽ ferocitate demolita mansuetudinem amplexatum: si taurum, temperantiam: si anguem, prudentiã, vel quid huiusmodi, prout animalis quod detẽtum fuerit significatũ exiget, interpretaberis. Si verò hostiliter captum vel discerptum, eius naturæ hostem malè habitum. Nam in numo quodam argenteo Augusti Cæsaris validissimæ formæ leonẽ videas, qui ceruũ superat dentibus in armos affixis: quod fortè referri potest ad Actiacam victoriam, quam is F

Augusti Cæsaris numus.

FEROCITATE POSITA assumpta mansuetudo.

ACTIACA VICTORIA.

Apollinis

A Apollinis fauore consecutus est, in qua, vt apud Maronem,

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

QVæ sierit hîc aliquis, quid sibi velint leonis anteriora, quæ in Chimæra fuisse traduntur, cuius figuram Homerus ita descripsit:

πρόσϑε λέων, ὄπιϑεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam, quæ fuerit à Bellerophonte coërcita, significare clari pleriq; autores volũt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos aggredi videtur: dictumq; Epicharmi Comici:

Amoris mollitiem, leonis robore domitandam.

Δομιτὴς ἔρως λεοντέᾳ δυνάμει ϑαλερός.

Eoq; respexisse videtur Horatius, cùm de iuuene perdito amore capto ait:

Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet chimæra.

B Capra procacitatem atq; lasciuiam, cui animosus idem Heros fortiter obstitit. Draco, insultusq;, pugnam adeò periculosam. quæ omnia ex peculiaribus commentariis toto hoc Opere suis quæq; locis explicantur.

TRES ORATORIÆ PARTES.

NAzianzenus verò, neq; nõ interpres Hesiodi, per chimærã treis Rhetoricæ partes intelligũt: Iudicialem quippe per leonẽ, ob terrorẽ quẽ reis incutit: Demonstratiuã per capram, quòd in eo genere dictio plurimũ soleat lasciuire: Deliberatiuam demum per draconem, ob varietatem argumentorũ, longioresq; circunductus, & spiras quibus in persuadendo opus est: vnde etiam monstrimater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine, per quam ποικίλον νοῦν καὶ πολυειδῆ, intelligi contendunt, quippe mentem multis & variis præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

NEq; prætereunda est leonis facies illa, quę omnium prima visa est Ezechieli, per quam eius disciplinæ periti aiunt initiãdorum sacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam verò in primis visam, quòd à principũ vita soleat to-

C tius populi consensus legem sibi cõstituere. Ad valuas igitur templorum, sustinendis modò postibus, modò hyperthyris, modò pronais locorũ vbiq; leones subiiciuntur, vt cum Maronis dicto, vel præcipuo potius summi Dei pręcepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam efferam, neq; animum tam indomitũ, qui non possit religionis cicuratione, beneficioq; molliri, atq; ita mitescere, vt nullum inde sit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QVID.

LEones duo pro foribus, vt ferè passim insigniora templa habent, Taruisij sunt, qui in pronao cathedralis à dextera draconem alatum vnguibus impactis cõprimit, draco retorto collo leonis pectus admordet: praua quidem cogitatio cor incessit, fortis verò animus eam actutùm elidit: à læua leo leunculũ apprehensum pectori subiicit suo: generosus quippe animus seipsum vincit.

SPHINGES QVID.

QVas verò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro templis prostare locorũ vbiq; cernere est, sunt qui figmentũ omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præstare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatũ ex capite intelligi disseruimus.

Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum, qui humano D subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis verò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia virginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur, totius terræ dominiũ religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subiiciant, imperiumq́ue suscipiant.

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM, CARDINALEM S. FLORAE, DE IIS QVAE PER ELEphantum & Rhinoceronta significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

ERRESTRIVM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emissurus, Leonemq́ in primis, quippe eorum dominum, auspiciis inclytissimi Cosmi Medicei Florentinorum Ducis exire procuraui, & quòd studium clarissimæ eius ciuitatis semper fuit Leones publicè alere, & quodam Aegyptiorum more honorificè tueri, & quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuipiam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neq; vastius, neq; portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestiæ tot dotibus, ipsisq́ tam præclaris insigniuit, vt in omni vitæ tenore humanum genus (quod sanctius animal Poëtæ canunt) ab eo bruto si non superatum, certè lacessitum esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autẽ excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quod homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt quæ ab eo tanquam à morum idea homines desumere & imitari coacti fuerint. Est enim Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia insignis, æquitate summa conspicuus, præcipuus declinator insaniæ, vaniloquentiæ hostis, pietatis cultor, & ea celebris mansuetudine, vt F alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormiq́ aliqua iniuria concitatus: deniq; regalem & ipse animum, ne omnia hîc accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reuerendissime Domine tibi, non vt te doceam, non enim sus Mineruam, aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exemplisq́ citatis cõprobabuntur. Nec ad quenquã ex vestro ordine hic Commentarius mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quàm ad eum qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra ætatem in te conspiciuntur, commendatione longè clarissimus & esset, & haberetur. Vale.

A SVIS VIRIBVS POLLENS.

T igitur ab iis ordiamur quæ ſuper Elephanto Ægyptij tradiderunt: hominem, in primis opulentum, ſuis quippe viribus pollentem, aliorũ nihil indigum, qui dicere tutò poſsit, in me eſt omnis ſpes mihi, qui ſibi conducentia olfactu quaſi quodam enanciſcatur, per animal hoc, imò per vnam tantùm eius promuſcidem, hieroglyphicè ſignificabant, in eam ſcilicet admirationem adducti, quòd talem, tantamq; habeat, vt ea vna officiis ferè omnibus illi oppidò ſufficiat: ea vice manus vtatur, vnde etiam nomẽ: ea bibat, ea cibum ad os admoueat, eam rectori, cuius omnibus imperiis ſe præbet obſequentiſsimũ, erigat, offeratq;, ſiue is in ceruicẽ animalis ſummã ſuſtolli voluerit, ſiue ad terrã deſcendere: quin arbores eadem proſternit, in acie tela de manibus dimicantiũ detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proiicit, & quotiens immerſus per aquas ingreditur, ea ipſa ædita in ſublime reflat atq; reſpirat. Proprio itaq; & elegãti vocabulo Lucretius hac de cauſa elephantos anguimanos dixit, quòd promuſcidem ipſam inſtar anguis quoquo verſum flectat, reflectat, contrahat, porrigat, lubricet & incuruet. Sunt qui viſos ætate noſtra affirmarint gladiũ longitudine
B duorum cubitũm ad promuſcidem alligatũ geſtantes, atrociſsimas in bello cædes edidiſſe. Sanè quantũ ad vires pertinet, nunquã ſe Cato apud Ciceronẽ ait cum adoleſcens eſſet, vires tauri aut elephanti deſideraſſe: quod dubio procul indicat, inter bruta tauros & elephantos viribus alia omnia antecedere.

REX.

AD hæc Ægyptij regem hominem per elephanti ſimulachrũ intelligebant, nõ ea tantùm de cauſa, quòd cùm gregatim ſemper ingrediantur, is qui maximus eſt natu gregem ducit, quod in regibus eligendis multarũ nationum & gentium mos fuit, vt id muneris ſenioribus demandaretur: hinc apud Hebræos Seniores, apud Athenienſes Palæologi, apud Romanos Senatores rerum habenas moderare ſoliti: verum propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, vt genua non flectat adeò notabiliter vt animalia reliqua, calcaneũ verò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul oſtendit ſupplicabundum nõ eſſe: flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus eſt, indicat. Nam apud Philoſophos morũ inſtitutores, pes indicium eſt affectus illius qui
C humilioribus applicatur. Penes verò quem ſit rerũ poteſtas, decet quidem eum humanum eſſe, humaniſq; rebus commoueri: genua verò flectere non oportere, manifeſtum eſt. Habitus & in oſtentis elephantus regiæ ſublimitatis ſignum, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus eſt, ſolusq; tunc omniũ priuatus elephanti dominus fuit, vt legere eſt apud Fl. Vopiſcũ. Nam & Scandrocotto Indo homini humili genere nato, quẽ Alexãder Magnus ob linguæ procacitatẽ interfici iuſſerat, pernici fuga elapſo, cùm mox latronib. cõtractis aduerſus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorũ dominatione liberaturus, viſendæ magnitudinis elephãtus ferus vltrò ſe obtulit, & velut domita manſuetudine eum in tergũ ſuſtulit: quod eum regẽ futurũ portento fuit, nec fefellit euentus. Siquidem oppreſsis Alexandri præfectis, Indiæ ſibi regnum aſſeruit, eaq; autoritate polluit, vt Seleucus Alexandri ſucceſſor in Perſide cùm Indiam affectaret, regno illi relicto res cum eo cõponere ſatis habuerit. Præterea ſcriptores rerum, aſsiduum cum ſerpentibus certamen gerere tradunt elephantos, ſerpẽtes inter alia ſignificata loco ſuo diſpoſita, terrarũ orbem, prouincias,

D

& regiones pro vario picturæ gestu significare ostendimus: eas verò qui domitari voluerit, viribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello necessaria sunt facilè comparet, & cum ipsis prouinciis arma semper exercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipsa rerum humanarum cognitionem hoc exemplo descripsit, quippe quæ elephantum suis viribus optimè premunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, moresq; & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulo infrà docebimus, elargita sit. Quod verò pertinet ad prouinciarũ subiugationem, videre est in C. Cæsaris numo elephãtum promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi concertaturus insurgit: in altero videas serpentẽ ipsius elephanti pedibus obtritũ, in quo inscriptio est, CÆSAR. Potes ex illo, lacessitũ bello, & hoc, confectum intelligere. Neq; verò me fugit, elephantũ Maurorum lingua Cæsam appellari solitũ, quod Spartianus in Ælio Vero tradit, primumq; Cęsaris cognomine nuncupatum, qui elephantum occiderat. Sed inepta hęc inscriptionis causa mihi videtur: crediderim autem potius ad munificentiã spectare, qua Cæsar elephantos exhibuerit.

C. Cæsaris numus.

CAESAR.

E

AFRICA.

Q.C. Mari numus.

QVem verò elephantum in Q.C. MARI numo compereris, ibidibus adiectis hieroglyphicum id Africam prouinciã ab eo domitã, ditionemq; Imperij in Ægyptũ vsq; propagatã, significare crediderim. Elephanti porrò Pompeij Magni currum subiere Africo triumpho: & in numo argenteo admodum pulchro Scipionis Imp. inscriptio, cuius galea elephantini capitis speciẽ habet, infernè aratrum, antè spica posita est: quę omnia ad Aphricę triumphum, & annonam inde largiter aduectam spectant. Inscriptio, Q. METELLVS. F

Scipionis argenteus numus.

V. LEGIO.

IN militaribus verò signis, elephanti legionis quintæ vexillis adpingebantur, propterea quòd C. Cęsare aduersus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium sibi contra elephantos dari postulauit, req; strenuè gesta reliquæ victoriæ occasionem præbuit.

ORIENS.

SEd Augusto currum ex quatuor elephantis S.P.Q. Romanus in numis decreuit, quòd, vt puto, spoliis Orientis onustus Imperatoriũ inde triumphũ duxerit. Id honoris Tib. Cæsar post adeptum imperium patri deferendum curauit, quod ipsa testatur inscriptio, quę sic habet: TIB. CÆSAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIIX. DIVO AVGVST S.P.Q.R. Eundem honorẽ Claudius Auiæ Liuię Circensi pompa, currũ quippe elephantorũ Augustęo similẽ decernẽdũ curauit. Sed & DIVO AVG. Vespasiano currus ex

D. Vespasiani numus.

rus ex

A rus ex quatuor elephantis in numo est, cuius latus alterum inscriptionem habet ad reliquos honores tertij consulatus: nam qui sua virtute ad Imperatorij fastigij culmen euectus erat, re in Oriente bene gesta, paribus cum Augusto honoribus honestandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam subiugatam hieroglyphicè significabit. Est & Philippi Imperatoris numus, in quo elephantus gradiens sub magistro cum inscriptione, ÆTERNITAS AVG. *Philippi Imperatoris numus.*

MVNIFICENTIA.

Est autem inter virtutes regias illa, quæ solet ante alias populorum beneuolentiã conciliare, munificentia: hac ostentanda magni principes elephanto plurimũ vsi sunt. Hinc videas in Antonini Pij numo elephantem promuscide in semicirculũ sursum versus lunata: inscriptio est, MVNIFICENTIA AVG. Atq; itidem in numo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas est promuscide in eundem modum curuata, cum eadem ipsa inscriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Nanq; hoc eos spectaculis exhibitos ostendit, atq; hinc eorũ Imperatorũ intelligenda munificentia, qui eos modò in certamen cõmisere, modò in saltationem, modò vt funes scanderẽt & inambularent, edidere. Quod si ad eorum quoq; animalium liberalitatem trahere volueris, sanè munificos hos & liberales inuenias, siue ij curatoribus suis, siue etiam puellis, quarum amore se captos ostendêre, munera elargiri soliti sunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam, gratumq; in educatores animũ scribit Ælianus, exemplo illius qui pro domino multũ diuq; pugnauit, eumq; sagittis interfectum, promuscide sublatum ad præsepe suum asportauit. *Antonini Pij numus, et Seueri Pertinacis.*

B

TEMPERANTIA.

Sed quid illud, quod etiam in temperantiæ significatum, aut eius qui seruare modum in rebus norit, per elephantũ qui cibum caperet exprimebant? Assuetus enim certæ pabuli mensuræ, si quid largius opulentiusq; apposueris, tantum assumit quantũ quotidiana cõsuetudine pascere sit institutus. In Syria cùm domi quidam educaretur, magister accepta hordei mensura dimidium singulis diebus interuertebat: cumq; aliquando præsente domino totam illi mensuram apposuisset, simulatq; animaduertit elephantus duplicatam esse pabuli portionem, hordeũ id in partes duas promuscide disgregauit, tam æquas, ac si vel modio quis demensus esset, vnaq; magistro portione derelicta, cõsuetam sibi partem absumpsit: cuius facti meminit Plutarchus.

C

ÆQVITAS.

Neq; quidem exemplum aliud prætereundum, ex quo æquitatis etiã idem hoc animal seruantissimũ esse fateamur. Quidã mensuræ quę magistro impendebatur, & lapillos, & puluerem immiscebat, quò de pondere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accedensq; cinerem è foco in ollam paria facturus iniecit.

DECLINATOR INSANIAE.

Est illud verè regium, insanos & dementes homines euitare. Quapropter Ægyptij hominem tali prudentia præditũ, vt nihil sibi cum stultis & fatuis esse vellet, ostendere cùm studerent, elephantum & caprum hie-

roglyphicè ponere soliti sunt: ac de Capro quidem suo cõmentario quæ vsui ve D nerunt, perscripta sunt. Causam picturæ huius esse dicunt, quòd elephantus inspecto capro quamprimũ fugit, tantum est inter eos naturæ morumq; dissidiũ, vt virtus vitium nullo possit pacto tolerare. Facit ad hoc etiam antiquissimum Mosaicæ legis institutum, quo principes vbi deliquerint, sacra facere admonentur ex hirco, cùm alioqui priuati homines capram vel agnum immolarent.

VANILOQVENTIA euitata.

CVm verò vaniloquum genus hominum regi cuipiam despectui habitum, ac sedulò euitatum ostendere curassent, elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci audito grunnitu, in fugam se proripit euestigiò, nõ secus ac generosiores equi præsertim Scythici, asinorũ ruditum impotenter admodum exhorrescũt, quod exemplo Darij exploratũ est. Nihil porrò quicquã tam cõueniens Regi, quàm dicacitatẽ vaniloquentiamq; ab ædibus suis procul summouere, eamq; inimicam sibi constituere, vt adagio receptum sit, Fidem regiam asseuerando in iis quę omnino credi volumus attestari. De porcis autẽ, quos pice oblitos, & mox igne flammatos Megarẽses in Antipatri elephantos immiserint, eosq; ita fugarint, in Porci ipsius commentario historia recitata. E

REX VILIVM ASSEctator.

QVia verò cornua animalium nulli maiora, neq; speciosiora quàm elephanto, hac ipsa etiam de causa regem ostendit: cornua enim, vt in Cerui cõmentario declaratum est, dignitatis & sublimium honorum significatum habent. Hominẽ igitur Ægyptij ampliori aliqua dignitate tituloq; honestatũ, qui tamen nulla vel maiestatis vel decori ratione habita vilissima quæq; sectaretur, sordesq; omnes perscrutaretur, significare si vellẽt, hieroglyphicũ elephanti qui mures venaretur proponebant, indignus quidem tam vasta mole labor. Eademq; nota inurendum facinus, quo Domitianum iam Imperatorem stylo muscas perfodientem derisum accepimus: vel patrem eius Vespasianum de lotio vectigal exigentem, quanquam eius lucelli odor ei bonus videretur. Verùm super hac re notum adagium, Mures negligit elephantus. Ac ne quis cauilletur, elephanti dentes insignes esse, non cornua, Pausanias omnino esse cornua contendit, tum aliquorũ animalium exemplo, quibus aut in supercilio, aut in naribus cornua nascantur, tum quòd per aliquot annorum periodos corrupta decidãt, & noua suppullulẽt, igneq; molliantur, quod in dentibus haudquaquam fit, & quod in cranio oriantur. F

Mures negligit Elephantus, Adagiũ.

METICVLOSVS.

EST & illud regum ferè omnium proprium, vt ipsi ad suam (quod aiunt) vmbram expauescant, ita potentiæ comes additus vniuscuiusq; rei metus. Elephan-

A phantum autem consternationis hieroglyphicũ esse manifestum, si præsertim ij ad stagna limpidæ aquę, vnde sese tanquam in speculo contemplari queant, deducti pingantur: quam speciem supra modum reformidant, aut certè abhorrent, & auersantur, ea'que de causa turbidam omnino bibũt. Atque hinc Indorum populi, apud quos magnus earum belluarũ prouentus est, si quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilas'que noctes obseruare consuerunt.

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVnt qui pullum elephanti pingãt, quippe cui nondum dentes enasci cœperint, si longo quid temporis interuallo factum significare voluerint: hunc enim vtero gestari Theophrastus decennium scribit: quanquam Aristoteles, Ælianus, & alij annos longè pauciores ponant: vtcunque, vulgatum inde dicteriũ, Citius elephantos párere, quotiens tarditatem negotij alicuius incessere voluerimus. De iis verò quæ minimè fieri posse speremus, Ennius dixit, prius locusta pepererit Lucam bouem. Ita enim prius Romani vocauerũt elephantos, quod à nostris in Lucania primùm visi.

B

VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horum celebre hieroglyphicum super elephanto, vt si hominem frugi, & de victus ratione solicitum indicare vellent, elephantũ pingerent dentes suos terra condentem. Eum siquidem aiunt simulac caducos dentes suos intellexerit, sponte auellere, & terra infodere. Verũ ego crediderim potius vitæ suæ prospicientem, quàm victui legendum, Philippum'que ipsum deceptum aliqua forsitan Ægyptij vocabuli æquiuocatione. Manifestũ enim est ex receptorum autorum probatione, elephãtos dentes suos nonnunquã in venatu allisos arboribus excutere, scientes se eorum causa peti, vt ita præda derelicta vitæ ipsi suæ prospiciant. Et ne indicio sint venatoribus, quotiens præ senecta deciderint, eos etiam tum humo condunt, vnicuique tamen sit integrum quam maluerit sentiam sequi.

CONCORDIÆ DISCORDIÆQ. EFFECTVS.

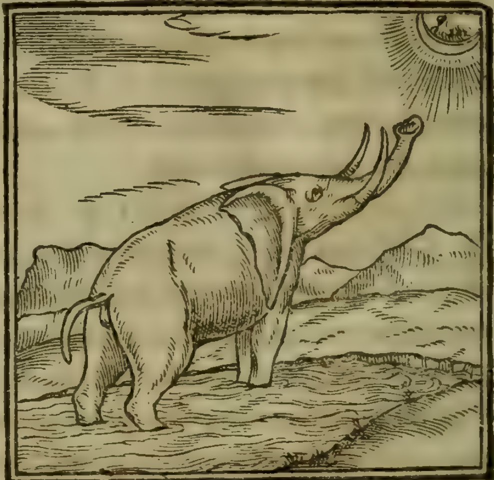
HVic verò significato subiiciemus illud, quo nonnulli Sallustij sententiam, quæ est, Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur, nouo cõmento pingere, non tamen infeliciter excogitarũt. In illo Formica in Ele-
C phantũ crescit apposito caduceo, in hoc Elephantus in Formicã desinit, aqua & igni pro rebus maximè contrariis adiectis. Verũ ex huiusmodi figmento si caduceum et aquã et ignẽ summoueas, perfectus etiã intellectus significari potest, quippe qui minimorũ æquè ac maximorũ cognitionem sit optimè consecutus, omnium'que vnam quasi scientiã coniunxerit. Sed enim interpretamentũ hoc perinde ac illud arbitrariũ esse, nõ inficior. Sed dicet aliquis, Quorsum Elephãtus ad Formicã? Plutarchus porrò de formica multa magnificè locutus, quod animal est omnium minimum, ita de maximo non dissimilia se dicturũ profitetur.

STVPOR.

ATque hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo vel Cicerone id asserente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, stuporis tamen nota propter vnã vastitatẽ nonnullis habitus, vt legere est apud Diogenianum, cui Philostratus etiam subscribere videtur, dum neque elephanto, neque dentibus eius quicquam esse cum lyra dixit, neque quidem cum peritis viris, cuius hæc Amphione verba sunt, quæ quidem ideo Græcè ponere libuit, quia in impressis exemplaribus corrupta leguntur: Ἐλέφας οὐδαμοῦ τῆς λύρας οὔπω οἱ ἄνθρωποι

ἐνδόντων ἔτι αὐτῷ τῶν θηρίων, οὐδ᾽ ὅτι τοῖς κέρασι αὐτοῦ χρήσονται. quod perinde eſſet, atque illud quod de aſino fert̃, Nihil illi cũ lyra. Quin & Plautus in hãc ſententiã: Meus herus elephanti corio tectus non ſuo eſt, neq; plus habet ſapientiæ, quàm lapis. In quã ſententiã Greci dicunt ἐλέφαντος διαφόρας οὐδέν. Et Tertullianus eũ beſtiam vocat inſulſiſsimã, etſi quam in diuinis literis præ ſe ferat imaginem. Eucherius hominem eũ ſigno huius dicit indicari, qui magna & enormia ſcelera perpetrarit, citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonẽ ſimias & elephantos. Et tamen Indici, cùm omniũ ſint ferocíſsimi, adeò vt difficulter cicurari poſſint, ad inſtrumẽti muſici pulſationem cantilenarumq; modulationes animum intendunt, aureſq; ad audiendum arrigunt, atq; hinc ita demulcentur, vt nullo alio cõmento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum genera autores ponunt, paluſtres, montanos, & campeſtres. Paluſtres omnino dementes leueſq; eſſe, montanos prauos & inſidioſos, campeſtres manſuefieri facilius, & longè dociliores eſſe: quos nequaquã ſtupidos exiſtimãt illi qui eos in theatris figurarum notas & mutationes varietateſq; callere, multorũ teſtimonio compertũ aſſerunt. Romę illud accidiſſe proditũ eſt, cùm eorũ grex & ſaltationes, & orbiũ lubricationes edoceretur, indociliorẽ fuiſſe vnũ: qui cùm à magiſtris increpatus & caſtigatus eſſet, noctu viſus eſt ad vmbrã Lunæ inſtitutionis documẽta illa per ſemetipſum attentare, meditari, & exercere. Verũ hæc nõ ita fortè videantur admiranda, quæ fame magiſtra diſcere cogantur: illa potius admiremur, quæ faciũt feri nullis vnquã legibus inſtituti, probitate, prudentia, & ęquitate, nullis ferè animãtibus inferiores.

PIETAS.

QVid q; ſponte ſua naturæ quadam ſublimitate præditi, pietatem colunt, & religionem obſeruãt? Noua enim apparente Luna, ſponte, vbi iure ſuo degunt, viuo ſe flumine purificant: ſi morbis infeſtantur, Deorum auxilium implorant, herbas cœlum verſus iaciunt, earum internuncio eò preces allegantes: qui quidem geſtus excipiendus eſt ab iis, qui pietatẽ ex elephanto picto exprimere voluerint. Idem humanis proximi ſenſibus, ſermonem patriũ intelligũt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati mortẽ infamæ vitæ præferunt, quã interdũ, alia ſibi conſciſcendæ mortis occaſione negata inedia finierunt. Quoties verò in theatris oppreſsi, amiſſa fugæ ſpe vulgi miſericordiã ſupplicarũt, et quadam ſeſe lamentatione complorantes, totũ caueæ conſeſſum in lachrymas concitarunt.

MANSVETVDO.

CVm tamen tanta ipſi ſint æquitate manſuetudineq;, vt crudelitatis alienæ miniſterio fungi minimè cogi poſsint, quod irrito olim Bocchi conatu apparuit, cõtra minus validas feras pugnare prorſus negant, cùmq; maioribus non niſi laceſsiti: & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimouent,

A uent,ne quid obterant imprudentes,tantaq́; illi imbecillioris huius gregis reuerentia, vt vel feri ex arietis cōſpectu mirificè cicurentur, lenesq́; atq; tractabiles fiant. autor Plutarchus Sympoſiacōn XII. Quid quòd aberrantem hominem in ſolitudine factum obuiam non modò nō trucidant, aut alia afficiunt iniuria, ſed clementer & placide ſeſe duces præbent, & viam illi commonſtrant? Quod verò de ſermone dicebamus, quem patrium intelligant, ac etiam certū eos inter ſe habere tradit Oppianus, verùm nō niſi à magiſtris ſuis intellectum. Iam illud ætati noſtræ claro innotuit experimento, eos magiſtri ſui dicto audientes eſſe, ſiue progrediendum, ſiue regrediendū ſit: quem feriāt, quibus abſtineant, quos inuadant, vbi temperandum iræ, ex ipſius magiſtri ſermone cognoſcere: vt non immeritò confirmata ſit opinio, huiuſmodi eſſe quandā illi belluæ cum genere humano ſocietatē, vt M. Tullij dictum ea re ſuper identidem vſurpemus. Cùm igitur elephas iuſti & moderati imperij ſpecies quodāmodo eſſe videatur, meritò Regis nomē, tum ob virtutes, quas ſuperius in eo recenſuimus, tū ob hanc ipſam manſuetudinem atq; clementiā adeptus eſt. M. Antonius cognomento
B Philoſophus, nihil quicquam eſſe dicebat quod Imperatorem Romanū magis commendaret gentibus, quàm clemētia, eaq́; de cauſa, neq; quidem in rebelles ſuos ſæuitum voluit. Hæc Cæſarem Deorū adſcripſit numero, hæc Auguſtum conſecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de cauſa Senatus Ro. timore eo liberatus, quem ex Maximini Imp. immanitate cōtraxerat, clementiſſimis Impp. Maximo Balbino et Gordiano ſtatuas cū elephantis decreuit. Quamuis alia de cauſa Gordiano tertiò quadrigæ elephantorum decretæ ſunt, quippe vt qui Perſas viciſſet triumpho Perſico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto māſuetudo fuit, quam recitat Plutarchus! Romæ cùm pueri quidam per laſciuiam elephāti promuſcidem ſtylis pupugiſſent, iratus ille vnum ex illis arripuit, eū in ſublime iaculaturus, ſublatoq́; ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, ſocij mori-
C turi vicem deplorantium, tanto omnium mœrore elephas intellecto, arreptum puerum humi molliter depoſuit, ſatis habens metu illo puerilem audaciam caſtigaſſe.

IRA LACESSITA.

QVamuis verò ita natura manſueti ſint, in iras tamen acriter incitātur, perturbatiq́; irritatione aliqua acerbiore immaniter efferaſcūt (Iuſtus enim, vt in Diuinis habetᵘ literis, cùm iraſcitur, peior eſt) eo caſu tā hoſtibus quàm ductoribus ſuis pernicioſi. Quā in eo animali naturā cùm non ignoraret Annibal, eam in vſum ſuum conuertit: quippe cùm in prælati fluminis tranſitū elephātos compellere non poſſet, neq; materiæ qua naues cōficeret copiā haberet, ferociſſimū elephantem ſub aure vulnerari iuſsit, percuſſoremq́; tranſnatato ſtatim flumine procurrere: elephas exaſperatus ad perſequendum ſui doloris autorem, tranſiuit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, vt Strategematōn libro primo apud Iulium Frontinum habetur: idq́; in traiiciendo Rhodano factum Liuius tradit: quamuis variatam actæ rei memoriam eſſe confiteatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephanto eſſe, altero quidem iraſci, altero ad lenitatem induci: atq; hoc illud eſt quod horum vtrunq; munus ſupra modum

exequitur. Sanè elephas ad hæc vsq; tempora longa feculorum ferie in Italia fabulofus habitus, neq; hominũ quifquam adduci poterat tam deformem immanemq; belluam, qualem quantamq; in picturis afpiciebãt, iis dotibus excellere, quibus apud rerum fcriptores infignis habebatur. Nam quamuis trecentefimo abhinc anno Fridericus II. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa tranfuexerit, & fuperiori ætate alter in Italia vifus fuerit, nihil tamen præter corporis vaftitatem, quod celebratione dignũ cenferetur, fuper illis memoriæ proditũ extabat. Cæterùm omnẽ hiftoriæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quẽ initio diximus ab Emanuele Lufitaniæ rege, Indiæq; triumphatore, Leoni X. Pont. Maximo dono miffum, ac Romæ vidimus, Reuerendifsime Domine: tanta ingenij, intelligẽtiæ atq; docilitatis exempla præftitit ea ætatula: quadrimus enim huc aduectus erat, vt nõ modò quæ à fcriptoribus tradita fuerant credamus, verùm autores ipfos in hoc animantiũ genus quafi inuidos, eleuaffe plurima, quæ longè magnificẽtius illuftranda fuerant, fufpicio fit. Hinc factũ, vt ad eius fignificata, & eorũ caufas recenfendas effufior accefferim, qui priufquã animal infpicerem, ne pro anilibus fabulis eorũ bona pars acciperetur, veritus fuiffem. Illud autem profiteri poffumus, de reliquis animantibus quæcunq; fidem excedere videantur, fcriptorum autoritati nos acquiefcere: fuper elephãto verò quæcũq; admirãda traduntur, nos in Hannone, vel paria, vel veteribus illis longè maiora, oculata fide deprehendiffe, cuius rei Romã ipfam frequentifsimũ totius orbis theatrũ teftem appellamus. Sed minimè loco hoc difsimulandum, quod fuper eiufdem Hannonis ingenio Michaël Syluius, regis fui ad fummũ Pontificẽ orator, fummæ, vt nofti, vir integritatis, fideiq; fanctifsimæ, atq; alij narrauêre, remq; multorum teftimonio comprobauêre. Cùm deftinaffet Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo donũ ire, naui quam infcenderet iam inftructa paratáq; ad profectionem, nullo vnquam pacto per aliquot dies fieri potuiffe, vt Hanno vel duci fe ad nauim, vel fi quo modo adductus fuiffet, eam vellet infcendere, vfqueadeò auerfabundus profectionem huiufmodi reformidabat. Cumq; rex ea re fuper folicitus admodum effet, magnifq; pollicitationibus vnumquenq; inuitaret, qui deducendi afportandiq; Hannonis negotium fufcepiffent, neq; quifquam nomen profiteretur fuum, infufurratũ demum eft regiis auribus, eius belluæ magiftri dolo hæc fieri, quippe qui puellæ cuiufdã amore perditus ægrè ferret fe in tam longinquas regiones ablegari, proindeq; Hãnoni perfuafiffet ne fe abduci pateretur abuehendum: quippe eum in loca fterilia, inamœna & barbara, vbi ludibrio contumeliifq; omnibus tanquã hofticæ terræ animal afficeretur, neq; victui neq; ornatui eius vel neceffaria, vel commoda fuffectura: longum ad hæc iter & incõmodum, & vaftum maris æquor arandũ, vt fatius effet in qua tunc erat terra quamprimũ contrucidari, quàm per tot viarum difficultates ad ærumnofifsimã deniq; vitã peruenire. Rex hac re cognita, magiftrũ Hannonis ad fe quamprimũ accerfiri iubet, feq; dolos eius cõperiffe dicit, ageret itaq; vt intra triduũ Hanno in nauim imponeretur, idq; ni properè fieret, interminatus eft actutùm fe hominem extremo fupplicio affecturũ, vt aliis exemplo effet, qui mandatis regiis fucum facere aufi effent. Hac regis afperitate territus elephanti magifter, cùm nullã in cunctatione falutẽ intueretur, difcipulã belluam aggreditur, docet fe maleuolorũ quorũdam fraude fubornatũ, qui & felicitati vtriufq; inuiderent, & regi optimo malè obtemperantes effent: longè autem fecus rem habere, quàm illi mentiti effent. Siquidem nõ ad immania

De elephanto, hiftoria iucunda.

A nia & efferа loca profecturi erant, ſed ad vrbem orbis terrarum dominã, amœno loco ſitam, vbi rerum deliciarumq; omniũ quotquot vel auidiſsimi cuiuſq; cupiditate expeti poſsint, copia fertiliſsima redundaret. Ibi eſſe Principem, cui totus penè terrarũ orbis aſſurgeret: apud quem is in deliciis habendus eſſet, & tanquam Luſciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumq; affluentia nutricandus: proinde bono animo eſſet, ſecumq; primo quoq; tempore lætus & alacer nauẽ inſcenderet, affuturos nauigationi Deos, & curſum omnem incredibili felicitate proſecuturos. Ita Hannonem ab eodem magiſtro in aliam ſententiam deductum, vbi ſigna data ſunt, vltrò nauem conſcendiſſe, neq; vlla vnquam imperia toto itinere detrectaſſe.

DE RHINOCERONTE.

Vi Rhinoceronta in Domitiani numis inſpexêrre, quid id ſignũ ſibi velit, quæritare ſolent. Ego factũ id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiuſmodi ſpectaculis obtulerit, cuiuſmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur: *Rhinoceros in Domitiani numis.*

B *Præſtitit exhibitus tota tibi Cæſar arena,*
Quæ non promiſit prælia Rhinoceros.
O quàm terribiles exarſit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARditate ferocior.

SVnt enim qui lentitudinẽ iraſcendi, ac nullum mox adhibitũ modum excandeſcentiæ, per huius animalis hieroglyphicũ intelligant. Nam in eo conueniunt autores, magna id indigere irritatione: ſed vbi iraſci cœperit, eſſe ferociſsimũ, quod & altero Martialis expreſsit epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magiſtri,
Seq; diu magnæ colligit ira feræ.
Deſperabantur promiſſi prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus antè furor.
C *Nanq; grauem gemino cornu ſic extulit vrſum,*
Iactat vt impoſitas taurus in aſtra pilas.

REX POTENS IMBECILlioris artificio petitus.

SVnt qui volentes potentẽ aliquem regẽ imbecillioris alicuius artibus vexatũ intelligere, elephantũ pingunt in certamen à Rhinocerõte laceſsitũ. Naſcitur hic ſiquidem natura hoſtis elephanto, longitudine ei penè pari, ſed cruribus multò breuioribus, colore buxeo, vt Plinius. Cornu is ad ſaxa limato ſe pugnæ preparat: in dimicatione aluum maximè petit, quam eſſe molliorem intelligit, eaq; perfoſſa actutùm ſuperat elephantum.

ROBVSTVS.

SAnè fortem atq; robuſtũ Diuinæ literæ, vt Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginem accipiunt, illudq; Iobis ex Hebræo fertur: Nunquid vult rhinoceros ſeruire tibi? Terribilis, ait is, fera rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atq; ita in Domitiani numis obſeruauimus, in quibus Rhinoceros ſpe-

ɫatur nares gemino cornu insignis, qualem celebrat Martialis. Præterea qui D
nuper allatus est ex India inferiori ad Lusitaniæ regem, cuius imaginē ad Leo-
nem X. P. M. transmissam vidimus, vnum quidem in nare cornu habet, alterū
supernè prorumpit, non adeò magnum, sed præualidum esse Lusitani omnes,
qui animal viderunt, attestantur. At longè curiosius hoc videndū: in Diuinis si-
quidem literis μονοκέρωτα, & ῥινοκέρωτα, Vnicornē scilicet & Naricornē plerisq; lo-
cis confusim acceptum fuisse, nimirū à nouis & veteribus Theologis, qui cùm
historiā ignorarent, duo hæc vnum eundemq; esse crediderūt, ita vbiq; ab aliis
vnicornē, ab aliis naricornem vno eodemq; loco positū inuenias. Id quod ac-
cidisse puto, quòd, vti diximus, plerìq; horū idem esse animal arbitrati sunt Rhi
noceronta & Monoceronta, cùm alioqui longè diuersa sint, separatimq; à Pli-
nio vtrunq; positum, qui libro octauo. capite post vigesimum primo, Monoce
rotem asperrimam ait ferā, reliquo corpore equo similem, capite ceruino, pedi-
bus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro media frōte
cubitorum duûm eminente. Quæ quidem descriptio eum signat, quem vulgus
Halicornū vocat, quem aiunt pudicitiæ ita amantem esse, vt nō nisi puellæ vir- E
ginis ope capi posit, quā venatores ibi statuerint sedentem quò animal id po-
tum pabulatumue se conferre animaduerterint. Accurrere enim vnicornem ad
puellam huiuscemodi, inclinatumq; caput in eius gremiū collocare, altissimoq;
mox occupari somno: signoq; venatoribus à puella dato approperare eos, & fe
ram nullo negotio capere, atq; hoc vnius tantū cornu prēmio, quod contra ve-
nena pollere prēdicant: ramenta quippe eius efficacissimè sanare, & toris stratis
partem eius impositam, si quid veneno vitiatum apponatur, sudorem emittere.
Rhinoceronta verò eodē libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu nō in fron-
te habeat, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostē genitum elephanto, &
quæ superius allata sunt de vtriusq; pugna. Sanè alibi in Diuinis literis Rhino-
ceronta hieroglyphicū esse fortis & robusti viri, vti superius dictum notat Eu-
cherius citato ex Iobe loco: Nūquid volet Rhinoceros seruire tibi? Et apud Ba
laam scriptum inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerōtis, vt Latinæ plerēq;
omnes habent interpretationes, quamuis Sanctes vnicornis reddiderit. Igitur
si quid ariolandum, cùm Psalmo hoc vigesimo primo comparatio referatur ad
animalia robustissima & indomita, diuinumq; auxilium contra eorū impetum F
atq; vim imploret, quippe vt Chaldæi & Arabes exposuerūt. Salua me à fero-
ci fortissimo sicut leone, & à rege potēte, cuius potētia sit sicut Naricornis, eāq;
plerìq; lectionē probent, non dubitarim asserere loco hoc Rhinocerontis lege-
re. Vbi verò Psalmo XXVIII mentio fit amabilioris animalis, dicatur quippe
Sarion apud Hebræos, quod Grēci reddidêre ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini
verbum verbo reddētes, dilectus quemadmodū filius Vnicornium: vetus etiā
traductio Vnicorniū habeat, nulli dubiū esse crediderim, quin castior istius lo-
ci lectio sit μονοκερώτων. Atq; hæc, mi Domine, sunt quē super Elephanto, qui Rhi
noceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui ætatē omnē,
horasq; omnes asiduæ lectioni soles impendere, longè illustriora reconditio-
raq; forsitan inueneris, quæ si ad manus meas peruenire nō potuerūt indulgen
dum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principū obsequia, negotio-
rumq; turbationes de studiis literarum subtrahant, crebrisq; me interpellatio-
nibus auocent. Quare tu atq; alij, qui vitæ meæ rationem inspicitis, mihi estote
æquiores, cùm præsertim admoneat Maro, neminem esse qui posit omnia.

AD ERVDITISSIMVM LAELIVM TAVRELLVM ILLVSTRISS. COSMI DVCIS FLORENTINORUM iuri Præfectum, de iis quæ per taurum & bubulum omne genus significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

N publica peccare commoda videar, doctissime Taurelle, si Tauri mei mugitus nescio quos Serenissimo Duci Cosmo meo, imò tuo, imò proborum omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non sim nescius eum studiosorũ commodis applaudere, maiorum suorũ exemplo, qui omnes summã & eam æternam laudem cõparauere, dum scilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atqueadeò in ipsa clarissima ciuitate Florentia florere, & in honore esse, omni studio, conatuq; omni curauere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatissimus nunc in tanto rerum Italicarũ motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus accedam, tametsi sapientissimè & magna cum ciuium suorũ commendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes, curam studiumq; senile in ætate tam viridi admirentur. Quare Taurello potius amico benignissimo eum alendum curandumq; dedi, cui cibus is, quo Taurus noster pascitur, sufficit abundè, vt cùm opportunũ fuerit, resq; ipsa monuerit, suo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo sunt laudabilia, atq; magnæ etiã admirationis, proferat, & ratiocinetur, Principémq; ingenio præstantem, quibus dotibus animal polleat, & si dicere licet, quibus virtutibus insignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterq; faciũt, cùm illi ad hæc agenda nati sint, & vnusquisq; ab animo suo, qui ratione pollet, possit exempla desumere, quia tamen dotes hæ ab humana natura demanant, non vsqueadeò sunt in nobis admirandæ: sed quæ fera faciunt animalia, quibus singuli ferè singulis motus sunt impertiti, si vltra naturæ suæ fines proue hantur, eo pretiosiora iudicantur, quo magis interdum humanum genus in certamen prouocare comperiuntur: cuiusmodi multa admiranda super Elephanto proximo Commentario ad Reuerendissimum Sfortiam commemorauimus, quibus non inferiora forsitan de tauro vel bouillo omni genere dicturi sumus.

TEMPERANTIA. D

Dmirabilem quandam in Tauro continentiam cùm animaduertiſſent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarum quippe rerum affectu non alienum, cæterum modeſtiæ ſeruantiſsimum, ſignificare ſi vellent, Taurum naturæ admodum robuſtæ ac validæ faciebant: cuiuſmodi ſpeciem Philoſtratus Paſiphaë deſcripſiſſe mihi videtur, cùm ductorem illum gregis pugnacem, ſuperbum, exultantem, ſpecioſum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruice craſſa, palearibus latè longèq; pendentibus, armis ad aſpectum inhorreſcentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inſcriptio eſt, M. L. THORIVS. Cauſam huius hieroglyphici eam Philoſophi tradunt, quòd animal hoc ſit calidiſsimum, atque inguine præcipuè potens, ita vt vno tantùm initu citra motum impleat efficaciſsimè. quòd ſi cõtingat vt ab naturali aberrarit loco, vaccam ea in quam occurſarit parte, quà præditus eſt inguinis firmitate, vulnerat, non ſecus ac ſi telò eam acuto impetiiſſet. Vſqueadeò verò ſemen illi promptuarium eſt, vt exectum taurum impleſſe tradat Ariſtoteles: atque hinc pleriq; veteres ſcriptores, viri pudẽda Taurum appellauere, vt muliebria βδέλλιον. Animal tamen hoc in libidinem vſqueadeo concitatum & furens non ſæpius quàm bis die inſcendit, à conceptu vero ipſius vaccę modeſtus caſtuſq;, nihil vlterius tentat. Huius rei cauſam in vacca multi ponunt, quæ taurum propter rigorem genitalis nimiamq; tentiginẽ, veluti ceruæ etiam, neque non teſtudines faciunt, rarò patiatur. Vnde dixerit Horatius de fugitiua puella: E

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Aequare, nec tauri ruentis
Ceruice, nondum munia comparis
In venerem tolerare pondus.

Sedenim ſpectandum hoc exemplum continentiæ habere cauſam in tauro, manifeſtum eſt ex eo, quòd ſpontè taurus à conceptu diuortio quaſi facto ſecubat, ac vt in Epiro maximè videre eſt, trium plerunq; menſium ſpatio non apparet, ſed errabundus, vt apud Virgilium eſt, Latus niueum molli fultus hyacintho, Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas: &, quod ait Ariſtoteles, ἀπημαγελεῖ, quod non infeliciter quidam abarmentatur dixere, hoc eſt, ſeorſum à vaccarum conſortio, grege conuictuq; paſcitur. Quod dictum volui, vt vnuſquiſq; ſciret quo geſtu taurus pingendus ſit in continentiæ ſignificatum. Vt verò ad verbũ ἀπημαγελεῖ, & ex hiſtoria prouerbium reuertamur, hæc eò ſpectant, vt impoſitum petulantiæ modũ, & probatiſsimã ex ea pictura continentiã intelligamus: atq; ita fortè accipiendũ illud apud Theocritũ, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν, in ſyluã abſceſsit taurus. ſed hęc tamẽ, quia copioſè & feliciter ſunt ab eruditiſsimis pleriſq; viris, præſertim Eraſmo Roterodamo, tractata, nos nõ vlterius proſequemur. Neq; verò me latet in Epiro Pyrrhicas boues fuiſſe mirę magnitudinis, quæ quia Veneris expertes eſſent, & omnino intactę cuſtodirent, ἄπωσται dicebantur: ſed hoc illis hominũ cura, nõ natura dabat. Eædem neq; iungebantur, ideoq; iniuges dictę, quòd intaminatæ pudicitiæ ſymbolum præ ſe ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, virginitatis, quæ iugum neſciat, indicium. Ex iis autem ſatis manifeſtum eſt, nos in libidinis tẽperãtia dubio procul ab eo genere vinci, quod alioqui procaciſsimũ, & in riuales pugnaciſsimũ eſſe conſtat. Quare haudquaquã leui de cauſa cœleſtis ille Taurus Veneri dedicatus: neq; Venus temerè à ſapiẽtiſsimis Poëtis aurea vocitata, quæ quidẽ ſyncerã, caſtã & purã generandi cupiditatem F

A ditatẽ cœlitùs inſpirat, non laſciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, quam voluptatibus dediti mortales, dum appetentius æquo per ſummã incontinentiam conſectantur, cogi ſe vi ſiderum affirmare audent, quò ſuæ velum impudentiæ prętendant, cùm tamen à cœlo nihil non vndecunq; ſanctiſsimũ emanare veriſsimè dicat Plato. Sedenim ſi nõ ex ciuilis vitæ moribus, ſi non ex diſciplinis, & ſapientum præceptis, ſi non denique legum minis ad honeſtatẽ inſtitui potuimus, agè agè iam à brutis rectam viuendi rationẽ indipiſcamur, & ingeniũ eorum ſecuti, noſtræ opem feramus imbecillitati. Tali autem continentia fuiſſe præditum Druſum, fama canit, qui ſe vxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, conſeruauit. Et quod de Tauri ſecubitu dicebamus, Peſcenium quoq; Nigrum ferunt ignarum rei venereæ fuiſſe, niſi quantum procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiuſmodi exempla in hiſtoriis etiã recentioribus, vt de Pemone Bellunenſi, quem Vtinenſes ob integritatem, iuſtitiam, ſummamq; prudentiam, Principem ſibi delegere. Neq; ſua in hoc fraudandũ laude fœmineum genus, cùm Zenobia illa Aureliani
B Imp. etiam hoſtis epiſtola cõmendetur, quæ Gallieno remp. negligenter adminiſtrante, imperium ſibi cõparauit. Eam ferunt cùm ſemel concubuiſſet expectatis menſtruis ſe continere ſolitam, ſi prægnans eſſet: ſin minus, poteſtatem quærendis liberis viro conceſsiſſe. Vulgò tamen apud Seras nefas eſt à conceptu fœminam adiri. Eius continentiæ atq; modeſtię cauſa, qua boues ita, vti oſtenſum eſt, commendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam quæ ſe ſuſpenderat, quòd ſtupratam ſeſe a patre ferret indigniſsimè, lignea boue auro ſolido ſuperinducto condiderat. Et antiquiſsimis Hebræorũ ſacris offerre vitulum, eſt carnis impotentiã peruiciſſe, vt Origenes Leuitico interpretatur. Exempla verò huiuſmodi ea de cauſa nonnunquã interſerimus, quia totus hic noſter labor ad eorũ vſum ſuſceptus eſt, qui pictura delectantur, vt præter Ægyptiaca, & alia pleraq; myſtica, hiſtoriam etiã habeant, quam ad id quod elegerint argumentum accommodare poſsint. *Hieroglyphicorum vſus.*

MODESTIA.

NEq; alia de cauſa crediderim ego mulieres Elienſes, cùm Baccho, quẽ colebant, preces funderent, orare ſolitas, vt βοέῳ ποδὶ, taurino quippe pede ad
C ſe veniret, niſi vt ſuam ita modeſtiã oſtentarent: nihil enim minus fœminam decet quàm præcipitantia, vel ardor audaciæ. Quare Dido Virgiliana cũ modeſta inducitur, breuiter, & vultũ demiſſa profatur. Figurabant verò Græci Dionyſium tauri ſpecie, quòd eundẽ, & Oſirim intelligebãt: de cuius probitate atq; iuſtitia, ſummiſq; in humanũ genus beneficiis, multa multis in locis hoc cõmentandi genere dicenda ſunt. Porrò Dionyſius apud Argiuos βουγενής, quaſi bouigenã aut ex bouillo genere dicere vellent, cognominabatur. Quòd verò ſuperius dictũ eſt, cœleſtẽ Taurũ pios & honeſtos atq; legitimos amores afflare, nõ ſum neſcius, Iulium Maternum iis impudicitiã minari, qui Taurum habuerint in horoſcopo: maluiſſem eum prolificum, aut fœcundum dicere, ne notam eam cœlo inuſsiſſet immeritò. Huius ſane fertilitatis, & præſentaneæ ſeminis facultatis ergò, inſtitutũ aiunt boni ominis cauſa, vt in condendis oppidis ſulco illo primigenio imprimendo, bos mas non caſtratus, & vacca iungerentur, & cùm ſacrificabant circum mœnia, quinto quoq; anno integra animalia mactabant. Sanè Orpheus menſem μονοκέρωτα μόσχον appellat, vnicornẽ quippe vitulũ. Et Euſtathius Ἰλιάδ. α. menſem ait bouem dici, vtpote qui ſit generationis effector,

PETVLANTIAE frænum.

D

AD hæc Niliaci illi sacrorum custodes, cùm hominẽ à priori petulantia sibi modestius consulentem significare vellent, non simplici forma taurũ, sed caprifico caput, colla, armosq; redimitum pro istiusmodi virtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico enim ea vis ęst, vt lasciuientium taurorum, & quantumuis ferocientium naturam vsqueadeò cõpescat eorũ collo circundata, vt immobiles propemodũ eos reddat: cuiusmodi taurum ab Hercule compressum domitumq; mystico fabulamẽto Græcia cõfinxit, perinde ac reliqua etiam monstra superata, cessisse virtuti vitium hieroglyphicè significãt: tametsi non sum ignarus, quæ de tauro Herculeo traduntur, referri à plerisque ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus est scholis tritissima, mihi nunc fuerit dissimulanda. Origenes Adamantius taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iussa est per Hebręorum legem, significare dicit apud nos superbiæ tumorem & insolentiam esse mactandam. De vitulo verò in holocaustum offerendo copiosissimè scribitur ab eodem, Leuitico homilia secunda.

Taurus ab Hercule superatus.

E

OBTVTVS AMATORIVS.

NEq; tamen illud omitti debet, obtutum amatorium, qui modestia seruata fiat, ad Tauri oculos referri solitũ à peritissimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδὸν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Cõuiuiis, & Phædone, & alibi, eadem ferè sententia positum animaduertas: tametsi nonnulli rem ad indignationis significatum retraxere, toruumq; tueri interpretantur: quo significato apud Aristophanem super Æschylo dictum, ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω. Aspexit igitur tauricè ad humum lumina deiectus. Hac enim facie iratus Æschylus inducitur ab Aristophane. Neq; sum nescius toruitatem à taurorũ ferocia dictam, vt etymologiarum autores tradunt, qui toruitatem tauri acerbitatem interpretantur. Huic longè dissimile est βοῶπις, quo quidem oculorũ pulchritudo atq; gratia significatur. In iis tamen quos superius citaui, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modestia primas obtinet, isq; plurimum fieri solet in obliquum, & id toruum est.

F

BONORVM OBSEQVIVM.

ALia porrò picturæ specie, hominem ea modestia præditum, vt facilè eum queas à perperam factis auertere, indicare si vellent, taurum genu dextero illigatum pingebant: hunc enim si dextero alligaueris genu, mansuetũ & vincula consequentẽ inuenies. Hoc cũ Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidã effecisset, ducto sæpius ferocissimo tauro per vniuersam vrbem, quẽ tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritissimi Magi nomen apud imperitos assecutus est. Edomitæ aũt ferocię hieroglyphicũ apud

A apud Georg. Anſelmũ vidi, impreſſum numo taurũ, cauda ſurrecta, capite cernuo, anteriore crure læuo genuflexũ, ſub querno ſtipite, à quo laurea pẽdebat: ab altero latere caput leonino ſpolio armatum. Inſcriptio, MILOCROTON.

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

AEgyptij iidem ſacerdotes, vbi maſculã prolem myſticè deſcribere vellent, taurum ab inſcenſione in dextram ſe partem demittentem figurabant: ſi verò fœmineum fœtum exprimere voluiſſent, eundem in læuam auertentẽ ſe pingebant. Compertum ſiquidem eſt, taurum à conceptu diſcedentem ſi deflexerit in dextram, marem eſſe genitum: ſi ab læua abſceſſerit, fœmineum eſſe fœtũ. Ad hæc Parmenides, fœtũ tunc eſſe patri ſimilem aſſerit, cùm à dextra locorũ parte editur: matri verò, cùm ab læua. Hippocrates tradit ſiniſtro teſte obligato marem generari, dextro verò fœminam: tantíq; eſſe dextrarũ ſiniſtrarũq; partium in maribus fœminiſq; cognoſcendis obſeruationem, vt ſi mammarũ prægnantis mulieris dextra flacceſcat, macra'ue repentè fiat, ſi gemellos paritura fuerat, marem abortũ fieri dicant: ſi verò ſiniſtra macreſcat, fœminam deperdi. Quin
B & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginari dextra parte dentes amiſſos, marium conſanguineorum obitũ ariolantur, ex ſiniſtra verò fœminarũ. In dextra autem parte vteri materni ſæpius moueri mares, in læua verò fœminas cõſtat. Albertus ſibi compertũ ait, mulierem quãdam fœminas tantũ parere ſolitam ea de cauſa, quòd à conceptu ſemper in læuũ latus decũberet: admonitam verò cœpiſſe in dextrã conquieſcere, ac ſolos deinde mares genuiſſe. Neq; verò diſsimulandum quod ad Ægyptiorũ commentũ facit, Septentrioni vim maſculam ineſſe, quod neq; quidem Ariſtoteles diſsimulauit: docet enim is, ſi maſculos plures creari volumus, admiſſuræ tempore dies ſiccos, & halitũ Septẽtrionis eligendũ, & cõtra eum ventũ greges paſcendum: ſin verò fœminas generari velimus, Auſtri captandos flatus, & in eum paſcua dirigenda, quòd vis in eo vento muliebris inſit. Africanus quoque rem hanc tangit in Georg. Ait enim: Si marem velis, Aquilone ſpirante admiſſurã faciendã: ſi fœminã, Auſtro. Sed enim de lęuis dexteriſq; mundi partibus magnũ eſt inter autores diſsidiũ. Vnà enim cum Ægyptiis dexteras mundi partes ſolſtitiales, ſiniſtras brumales intel-
C ligit Empedocles: de quo ita Galenus, Ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τῶν θερινῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ δὲ κατὰ τῶν χειμερινῶν. Neq; deſunt qui primas olim fœminas ad ortũ & meridiẽ terra genitas, mares verò ad Septentrionẽ & occaſum fabulentur. Plato tamen Ariſtoteleſq; alia ratione orbem diuidentes, Orientales eſſe dextras, à quibus initiũ motus: læuas autẽ occiduas tradidere, vt idẽ Galenus recitat, Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου ἔφασαν εἶναι τὰ ἑῶα, ἀφ' ὧν ἀρχὴν εἶναι τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Contrà Varro Latinę linguæ lib. VI. cœlum ait dictũ templũ: eius cœli partes: quatuor conſtitui, ſiniſtram ab Oriente, dexterã ab occaſu, anticam ad meridiẽ, poſticam ad ſeptentrionẽ. Cui Plinius ſubſcribit dicens, errantia ſidera contrarium mundo curſum agere, quippe læuũ ſemper illo in dexterã præcipiti. quãuis Feſtus anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem ſole illuſtratur, dexterã vocat, ita enim anticã interpretatur: poſticam verò ad ſeptentrionẽ, ſiniſtrã. Alcinous in Græcorũ monumentis adnotatum ait morem ſacrificãdi ſeruatũ diu, vt circumcurrerent aras, curſum auſpicati ab læuo dextrorſum, Zodiaci quadã imagine, cuius motus ſit mundo diuerſus ad exortum vergens: mox verò ab dexteris læuorſum procurrerent, quo motu cœlum rotari manifeſtum. Contrà Ægyptiorũ poſitionẽ T. Liuius libro ab Vrbe cõdita primo, dexteras ad meri-

diem partes Augurũ inſtituto, ad ſeptentrionem ſiniſtras ſtatutas ait. Ad hanc D ſententiam facit quod Pſalmo apud Hebr. 89 legitur, Aquilonem & dextrum tu creaſti: quod nonnulli Auſtrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis vero conſentiunt & Chaldæi, qui Auſtrum ponunt. Sedenim & Auſter pro mari nõ ineptè accipitur, ſi ſphęra recta ſtatuatur polis ad finitorem inclinatis. Nam Ægyptij, quos Cleomedes, non poſtremi nominis autor, ſecutus eſt, ipſam mũdi totius figurã aliter deſcripſere, vtpote qui Aurorã eſſe caput, Borealia dextera, Auſtralia ſiniſtra conſtituere: maritimiſq; piſcibus tum ob alias cauſas, quas loco ſuo recenſuimus, tum ob id pręcipuè abſtinebãt, quòd Nilum à ſiniſtra ortum, quippe fœminea fœcundaq; parte, in dexteram quippe virilem ſterilemq; (ita enim erant eorum cõmenta) illapſum, quippe vbi mare ſit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipſius ſterilitate ſuo loco diximus: atq; ita dexteram oram, hoc eſt, maritimam, cõſiderato Ægypti ſitu, perditionis ſymbolum ſtatuebant. Neq; hîc diſsimulandum, quòd apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum vocari dexterum, & ita ipſum quoque ſibi dexteri nomen adſciſcere. Nam & Hieronymus quartis Hebræorum E caſtris Aquilonem dexterum appellari tradit, ſed falſum ait nomẽ cùm de Dæmone eius venti domino intelligatur, qui vndecũq; ſiniſter, ſiniſtra omnia mortalibus oggerat appetenda. Cauſam tamen Eucherius ſuper dexteri nomine aliam ab hac arbitratur, quippe quòd perperàm agere volenti dexter adſit obſecundando, ſuadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm eſt, ait, in Sacris literis diabolum geſtare Aquilonis nomẽ, eaq; locutione quicquid bonis conatibus aduerſatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atq; omnia frigeſacit: & ob id & infideles & impij, contumaces ſceleratiq; homines, eo notanſ hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandeſ omne malum. Et quia flatus vehemens quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exſuſcitat, dictum, Ab Aquilone exardeſcẽt mala ſuper terrã. Tetigere et Poëtæ noſtri dexteras læuaſq; cœli partes. Sedenim Maro & Naſo, nullius addicti iurare in verba magiſtri, eas non diſtinxere. Lucanus Ægyptiorum adhæſit factioni, & ſententiam ipſe ſuam declarauit eo loco:

Ignotum vobis Arabes veniſtis in orbem,
Umbras mirati nemorum non ire ſiniſtras. F

hoc eſt, in Auſtrales partes non porrigi. In hoc autem id intereſt, vbi quis vniuerſi ſtatuat caput: quo ſuper argumento plura dicere noſtri nõ eſt inſtituti, quare ad ipſas rerum ſignificationes reuertamur.

AVDITVS PROMPTVS.

AVditu enim duo ex quadrupedum genere maximè pollent, Ceruus & Bos: quamvis, vt in Aſino dictum, Ariſtophanis interpres Murem & Aſinum præferat: quod alij viderint. Sedenim Ceruus quamvis acerrimi ſit auditus, tantiſper tamen eo excellit, quandiu arrectas auriculas tenet, quas vbi demiſerit, non ſolùm non præſtat auditu, verumetiã laborat ſurditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ ſemper, atq; eo preſertim tempore, quo fœmina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm per ho-

A per horas ad summum treis afficitur, eo tempusculi spatio nisi taurus accesserit, naturam colligit, neque antea quàm vigesimo pòst die mas à fœmina repetitur, quod rarò tamẽ accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce statim accurrit. Eaque de causa Ægyptij sacerdotes per auriculã tauri pictam, & auditum & obsequij sedulitatem indicabant. Pari modo iuuenca quoque tauro se morigerã præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarũt, quam cœlestem vocant: & Isidis suæ frontem cornibus insignitam ostentabant, quippe ob obsequium quo ipsa quoque tauro paret, simulac incitari eius ad venerem mugitũ audierit. Licet verò singulis animantibus voces propriæ ad initum sint, vt suibus, & capris, & ouibus, nulli tamẽ grauior quàm bubus fœminis. In reliquis porrò animaliũ generibus mares grauius sonant quàm fœminæ: in bubus econtrariò est, ait Aristoteles: nam boum fœmina grauiorem quàm mas vocem habet.

NEPTVNVS.

AT cùm mugitus pelagi taurino sit nõ absimilis, & ipsi Neptuno tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu μυκυταὶ appellabant: quia idem Deus B à sacerdotibus nonnunquã ταῦρειος nuncupatus est. Quos verò tauros Neptuno sacros esse volebant, vndecunque nigros deligi iusserũt, vt ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram obscurámue maris aquã dicere mos vbique est: vnde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fusco, dictam volunt, deumque ipsum cærulicomũ, & cæruleo indumento vestitũ passim invenimus. Ad hæc pectus illi prævalidum, armique taurorum in morẽ carnosiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracusanorum numo latum conspicias portũ, in cuius medio ea membrorũ habitudine taurus procumbit, delphinis circùm colludentibus. Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerunt apud Romanos, haudquaquã Neptuno, sed inferis diis instituti erant ad sedandam pestilentiam quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas sæuiebat: inde scilicet ortam, quòd caro taurina populo diuendita fuerat. De Neptuno verò qui ταῦρειος, vt apud Hesiodum Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vndarum sonum, quę, vti dicebamus, boum instar mugiãt: alij, quia Neptunus taurina induebat galea: vel quia ita eũ Bœotij vocitabant à tauri sacrificio quod illi erat institutũ, de quo Maro: *Syracusanorum numus.* *Ludi Taurij.*

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

C FLVVII.

QVin & fluuios ipsos cornigeros vel ταυροκράνους, hoc est, tauricipetes, & taurituos, vt luculentam apud Græcos locutionem interpretemur, passim effingunt. Hinc Tybris Maroni,

Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum,
Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus Vt apud Ouidiũ in Metam. Granico nata bicorni, nõ vt vulgata habẽt exemplaria, Gracili cognata Granico. Sic tauriformis Aufidus Horatio. Nam & taurũ à Perilao Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuisse imaginem, apud Pindarũ Pythiis legas. Et Timæus taurũ eum quamuis ita dicatum, ab Agrigentinis in mare proiectum asserit, ne qua tam sæui tyranni memoria superesset. Cõpluribusque demũ in locis flumina taurina specie fingi solita cõperimus, vt Eurotas aqud Lacedæmonios, Cephisus apud Argiuos, Asopus apud Sicyonios et Phliasios fuere: quem tamen Athenienses humana facie figurabãt, cornibus tantũ à fronte prominentibus: siue propter mugitũ, quem, vti dictũ, ciere flumina taurorum instar videntur, & taurorum instar atrocia sunt, vt Fe-

ſtus ait: ſiue quòd cornua fluminibus ab flexuoſis eorũ lapſibus attribuuntur. D

TONITRVS.

QVod verò pertinet ad mugitum, mythologi philoſophi abactas Geryonis boues impulſu Herculis, tonitrus hieroglyphico ſignificato intelligi debere autumant: quæ quidem ſententia eorum eſt, qui Heſiodi philoſophiam interpretantur, ea ſcilicet de cauſa, quòd Poëtę plerunq; tonitrus auditos mugire dixerint. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelligebãt. Solis igitur calor in nubes illapſus, earumq; rigore coarctatus, ſimulac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere conſueuit.

LÆTITIA.

LAtè verò diffuſum eſt hieroglyphicum illud, vt per vituli ſignum lætitia ſignificetur: vnde etiam Vitulari verbum, hoc eſt, lætitiæ ſignum prębere, & exultando, geſtire, apud veteres vitulantes, gaudentes, lætabundosq; dici comperias: vt nõ temerè apud coniectores Hebræos legas, laſciuientẽ currentemq; taurum per ſomnium imaginari, futuræ lætitiæ ſignum eſſe: addi verò lucri aduentantis ſignificatum, ſi per huiuſmodi quietem paſcentes viſi fuerint. Eius verò laſciuiæ cauſa Pſalmographus clamat circundatum ſe à vitulis multis, & à pinguibus tauris obſeſſum. E

ANNONÆ FELICITAS ET PENVRIA.

QVoniam verò & in ſomnia, & in id bouis ſignificatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur: qua ratione quóue modo bouillum pecus annonæ ferocitatem, atq; itidem penuriã ſignificet, ex diuinis noſtrorũ literis hiſtoriam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim conſtat, quemadmodum Ioſippus ille ſomniator Iacobis filius, ob inuidiã fuerit à fratribus venundatus, atq; in Ægyptũ adductus, vbi longam ſeruierit ſeruitutem, vtq; poſtmodum primas apud regem obtinuerit, poſteaquã nocturnam eam imaginẽ, quæ ſeſe Pharaoni altius dormienti obtulerat, interpretatus eſt. Imaginatus enim erat ille ſeptem boues, pulchro, hilari & pingui aſpectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas ſeptẽ alię deformi macie paluſtri eo loco emergentes exceptas conficerent: mox verò exiſtimabat ſeptenas ſe ſpicas cernere multa fruge cõſpicuas, & quæ iam ſecari poterant: eas totidem numero ſpicæ ſterilitate inſigni ex proximo occupare videbantur (hoc verò viſum ſecundo loco, quod ex Hetruſca diſciplina in oſtentis expetitur, primo additum, atteſtatum facit, vt etiam in Gedeonis vellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentiſsimus, eximiam quandam ſeptem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus eſt, quam optimę illæ boues cum frugiferis ſpicis inſpectæ denunciarent: quippe quòd ſit animal agrorum cultui pręcipue idoneũ, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ cauſa futura eſſet Nili inundatio, vnde viſæ eſſent illæ boues emergere: idq; per ſpicas, quę hilari eſſent aſpectu manifeſtius ſignificari, annorum quippe ſeptem lætiſsimũ prouentum: cætera quæ his auerſa apparuiſſent, totidem annorũ famem demonſtrare, quæ vbertatem illam eueſtigiò ſubſecutura eſſet. Eſt nimirũ palus ſterilitatis indicium, ſterilisq; paſsim tũ à poëtis, tum ab oratoribus appellatur. Cum autem interpretationẽ huiuſmodi euentus approbaſſet, Rex Ioſippi conſilio fretus nõ modò famem ab Ægypto depulit, ſed finitimos etiam populos abunde ſaturauit. Aiunt itaq; Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiã ita relatã voluiſſe, vt ſimulacrũ Serapidis cũ modio in capite, huius rei monumẽtũ eſſe decreuerint. Sedenim alibi de Serapi. Mirũ autem F

A tem memoratu est, quantũ honoris vetustas iis attribuerit, qui humano victui vel industria, vel cura, vel ope priuata consuluissent. Liuius autor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo collata stipe, quòd farris preciũ intimis nundinis ad assem redegisset. Farre enim victitasse populũ Rom. per CCC. annos ab Vrbe cõdita, Verrius Flaccus ꝓdidit.

TERRA. FRVGIFERA.

APud Persas barbara cerimonia bos fronte in leoninã faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius:

Indignata sequi torquentem cornua mitram.

quippe cùm taurus plurimùm terrenum animal sit, terræ & inferis potestatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus, vim eam ostendere videbatur, quã Sol in vniuersam terrã exercet. Quòd autem extraheretur B ex antro, delitescere vim eius in terræ visceribus indicabat, quam vt euocarent, & frugum feracitati consulerent, sacrificij genus id instituerunt. de quo etiam in Leone. Neq; quidem alia de causa bouem quãdam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulantur, nisi vt terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cœlo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole cõficiatur, cuius oriente iubare stellarum lumina passim extingui videantur. Quid autem aliud portendere visus est bos ille arator, qui decusso iugo triclinium, in quo cœnabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repentè defessus procidit ad ipsos accumbentis pedes, ceruicemq; summisit, nisi terrarũ orbẽ amarissimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deposcere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaq; bos eo ostento præ se tulit. *Bouis portentum.*

OPIS IMPLORATIO.

C HÆc autem opis imploratio per bouem facta, adducit in memoriã alteram Scytharũ more bouillo interueniente corio factam: apud eos enim opis & auxilij imploratio fieri solebat mactato boue, in corio cuius, qui opẽ sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus sessitabat: qui verò auxilium pollicerentur, dextero pede corium calcabant. profati quantũ pręstare possent: quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus Toxaris. Et quod ad hoc fertur de Homolottorum sacrificio, qui fœdera sancientes bouem in munitissimas partes dissecabant, etiamnum durat apud eosdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt, nunc Cercassios appellatos: eos nõnulli Ziccos esse volunt: hi autem si grauem aliquam iniuriam acceperint, imploraturi amicorum auxilium bouem mactant, pelleq; detracta, & humi distenta, in eaq; sedentes, carnibus bouis in minutissima frusta diuisis, partẽ vnicuiq; aduenienti porrigunt: quiq; accipiunt, ita se eo fœdere deuinctos intelligũt, vt se, fortunasq; suas omnes parati sint exponere pro amici, qui viscerationem hanc fecerit, iniuria vindicanda.

FRVGVM OPVLENTIA.

QVi verò boues iuncti in numo Vespasiani iam Imperatoris & Cos. v. habentur, atq; alij similiter iugati in C. Marij C. T. numo, nimirum aratio- *Bos in Vespasiani & C. Marij C. T. numo.*

nis partes procuratas, & rei frumentariæ cõmoda declarant: nam & apud coniectores, vti ſuperius dictum, arantes boues imaginari, lætiſsimam prænunciãt frugem, & opulentam rerum felicitatem. Quin & nomen boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutrio: labore enim ſuo in exercenda terra continuò nos paſcit. Hinc Græci βούφαρον felicem agriculturam vocant, quibus φάρος agricultura eſt, & bouis etiam epitheton. D

IVSTITIA.

QVoniam verò ipſa frugũ opulentia ſæpe ſub iuſtitię vocabulum cadit, eaq́ue de cauſa Gentes Legiferam Cererem appellarunt: longè cõuenientius Diuinæ literæ per bouẽ eos intelligunt, qui iuſtitiæ iugum trahunt, boniſq́ue & frugalibus operibus laborẽ ſuum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Moſe: Non alligabis os boui trituranti. quod mox ita declarat: Nunquid de bubus cura eſt Deo? an propter nos vtique dixit? quia debet in ſpe qui arat arare, & qui triturat in ſpe fructus percipiendi. Et Hieroſolymitanus Heſychius pleriſque diuinarũ literarũ locis bouem poni pro homine ait, qui iuſtitiæ ſit operibus intentus: idq́ue eſt bouẽ offerre in ſacris: vt ouem, à malis abſtinere. Alibi verò Aaron vitulum pro ſe & pro domo ſua tanquam iuſtus, hircum verò pro peccato iubetur immolare. Sed quod obſeruat Heſychius memoria repetendum, Leuitico, Pontificem, hoc eſt, doctores prohiberi ad Arcam teſtimonij quocũque tempore ingredi, ne vtique curioſius inquirant, quemadmodum verbum caro factum eſt: quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus eſt: quomodo exinaniuit ſemetipſum, & in cœlis manſit. Horum enim fides ſalutem affert, periculum inquiſitio. Sed nunc demũ indulget vt ingrediatur, cùm pro peccato arietem in holocauſtũ obtulerit, tunicam linteã induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea ſuccinctus fuerit, linteã cydarim impoſuerit capiti: hoc eſt, quando Deo conciliatus erit, perpurgatus mentem corpuſq́ue nitidus, caſtus, iuſtus, & intellectum diuini muneris gratia, decoreq́ue, hoc eſt, ſapientia redimitus. E

PECVNIA.

Bouis effigies in numiſmate Athenienſiũ.

ATheníenſes autem quò frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numiſmatis honeſtarũt: id autem didrachmũ erat, vt nono libro Pollux: vnde prouerbiũ, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε, Per linguam bos inambulat: de iis qui accepta ab aduerſariis pecunia, mox præuaricati ſuſceptas cauſas deſeruere, vti feciſſe Demoſthenes fertur, qui etiam id ſibi gloriæ vertit, quòd vt taceret plus accepiſſet, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero boum precium rebus præſtitũ inuenias, vt illud Iliad. β. ἑκατόμβοιο ἕκαστος, quorum ſinguli ſcilicet flocci centum aureis numis æſtimabantur. Id enim honoris boui veteres habuerunt, ob multas, quas ex eo conſequimur vtilitates, vt in aureorũ numum parte vna bouis effigies, in altera principis facies cuderẽt. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo, eoq́ue ſpectare Didûs mercaturam, aſſeuerare non auſim: tametſi Tib. Donato commentũ placet. & Grȩcorũ nonnulli ante Numam ſcorteas & oſtracinas pecunias in vſu fuiſſe dicunt: quod & Trãquillus literis mandauit, & illud fama tenet, aſſes ligneos & ſcorteos ab eodem Numa, qui poſtea ferrum admixto ære ſignarit, in cõgiario populo datos. Apud rerum ſcriptores inuenias ſæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia, ſcortea perſoluiſſe ſtipendia, mox illatis pecuniis iuſtũ vnicuique preciũ reſtitutũ. Præclara Venetiis eſt Michaëlium familia, quæ aureos inſculptos clypeis geſtat, quod illi honori, vt aiũt, datum: quia bello quod contra Saracenos F

Scortei numi.

pro

A pro Hieroſolymis Balduino Rege ſuſceptũ fuerat, duce claſsis & Venetiarum
Dominico Michaële, deficiente ſtipendiorũ commeatu, qui remigibus et ſociis
naualibus exolueretur, excogitauerit is coriũ ſignare minutioribus fruſtis, idq́;
pro ſtipendio, aliis pro argenteorũ, aliis pro aureorum precio numeratis, impe
rauit promulgatione ſolenni, vt pro certi precij denariis à lixis & cauponibus,
& cuiuſq; mercis inſtitoribus acciperentur, multa indicta recuſantibus: ita oc-
curſum exercitus neceſsitati: cúmq; domum reuerſus eſſet, publicam fidem per-
ſoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias ſcorteas eas haberent, totidem ar-
genteas iis, aliis aureas repræſentauit. Sed numus hic ſcorteus, qui à Numa di-
ſtributus, teſſeræ potius vicem geſsit, quàm pecuniæ: temporarius enim fuit.
Numum tamen ſcorteum D. etiam Hieronymus agnoſcit. Nam quod de boue
precij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerum Hecatomben ἐννεάβοιον
inſtitutam legimus, quod interpretes nonnulli nouem boum precio compara-
tam intelligunt. Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam δεκάβοιον. In
ſpectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare ſolitus erat tot boues
B datum iri: vnde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuiſſe numũ, quàm
Athenienſium. Cæterũ Plutarchus bouis figuram in numis cudere inſtitutum
à Theſeo tradit, vel ob Taurum Marathonium, quem ipſe edomuerit: vel ob
Minois ducem, quem ſingulari certamine deuicit: vel vt hoc honore bobus
præſtito ciues ad agriculturam alliceret. Sanè vt idem Plutarchus Publicolæ
vita, bouis precium centum obolis imputabatur, quamuis Pollux, vt ſuperius
dictum, didrachmum tradat: pecudis verò decem. Prius enim quàm numorum
vſus eſſet, pecudibus atq; iumentis plectebantur ſontes. Quare bouis, pecudis,
ſuiſq; etiam ſigna plerunq; in numis inciſa ſunt.

Bouis figuram cur numo inſculpſerit Theſeus.

VOCALIS PRIMA.

SEd vt ad rem noſtrã reuertamur, à Phœnicibus etiã eſt honos habitus bo-
ui, qui literarũ, vt fama eſt, inuentores, primæ vocalis nomine bouẽ appelli-
tabant, cùm animal ſit humano vſui maximè neceſſarium. Quod verò neceſſa-
rium eſt, vti dicit Heſiodus, neq; ſecundum, neq; tertium eſſe debet, ſed primum
ilicò: prima verò litera eſt A, quæ ſuapte natura ex imo barathri, nullius veluti
reliquæ inſtrumenti indiga, vtputa linguæ, dentium aut labiorũ, libera pronun
C ciatur, primaq; in infantibus articulata dignoſcit. At & terra, cuius ſymbolum
eſt bos, prima omnium humanæ conſuluit infirmitati, prima alimenta ſubmini
ſtrauit, prima rerum omnium vſus, vtilitatem, ab ea poſcentibus elargita eſt.

ITALIA.

ROmani porrò tantum honoris boui tribuerunt, vt Italiam ipſam ab olim
Italis nuncupatis Bobus appellatam prædicent: quamuis Græcorum fi-
gmento Eratoſthenisq; in primis confictũ ſit, Italiam ab Italo rege dictam, qui
Emorgeti ſucceſſerit. Non temere tamen Varro boues cæteris pecudibus ho-
nore præſtare præſertim in Italia, & propter vtilitatem, & propter cognomen
exiſtimauit. Neq; dedignati ſunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubul-
ci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcios, et Caprarios dici ſe
alij non erubuerunt.

VIſebatur olim in Argiuorum foro taurus à lupo ſuperatus: hieroglyphi-
cum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno
fuit. Horum ſiquidem animaliũ portento, dum comitia procraſtinantur, obla-
to, victoreq; lupo, omnium ſuffragia ad Danaum declinarunt, quem vtpote

CIVIS OPPRESSVS à peregrino.

D

externum lupum esse dicebant, cùm Gelanor inter eos versatus ciuilia eorum negotia tractasset, ideoq; ciuis. vti bos humanæ consuetudinis consortia non reformidat, haberetur. Argiui itaq; figuram eam rei monumentum esse voluerunt, quod in Lupi cōmentario latius explicauimus. Antiquissimā porrò legē fuisse, memoriæ proditū est, eum qui bouem occidisset, non aliter capite damnari, quàm si ciuem interfecisset. Vnde apud Athenienses Erechtheo imperante, cùm sacro quodā Bouem mactare necesse esset, vt sacrum ritè perageretur, neq; legi fraus fieret, institutum vt Popa, quem illi βουφόνον appellabant, simul ac bouem percussisset, relicta ad aram securi, arrepta statim fuga solum verteret, & ex Attica prorsus aufugeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decretum sit securim ipsam in iudicio ream constituere: ex quo illa iudicandi quotannis consuetudo postmodum inoleuit. Apud Priscos etiam Romanos inuenias capitale fuisse, si quis bouem interemisset. E

OPVS ET LABOR.

DE opere demū & labore hieroglyphica passim vulgata sunt, descripta quidem cornua, caputue bouis, maris opus: fœminæ verò, laborem anxietatemq; significare: quamuis in impressis Hori codicibus βοὸς dictio vtroq; lemmate desideratur: scribendum enim ęst ex vetustis codicibus manuscriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας: & inferius, βοὸς δὲ θηλείας κέρας. Distinguūtur verò à cornuum specie mas & fœmina: quippe quòd marium & maiora & tortuosiora sint, fœminarum verò & minora, & vno flexu conspicua, cuiusmodi ferè sunt nouæ Lunę cornua: sed in hoc significato nonnulli sarcula, ligones, &, si Deo placet, rastra etiā ad cornua religarunt. Sunt qui nulla maris fœminæq; differentia, bouillum caput exertum pelle, purgatumq; carne, pro labore & tolerantia proponant.

Hori locus emēdatus.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ET si fructū ex laboribus perceptū indicare velint, caput huiusmodi floribus & corollis redimitū faciāt, corymbosq; & serta hinc inde à cornibus suspendāt: cuiusmodi fascia molem Æliā ambibat, vt frusta quędā quę adhuc integra operis parte permanserūt, ostendūt: siue id sacrificiorū videlicet Tauroboli aut quid huiusmodi sit indicium, cùm iuxta vicissim & patina adsculpi soleat, quod pręcipuè in templorū parietibus, inter triglyphos vbiq; spectamus, eaq; de causa capita illa coronata plurimū habentur: siue larga laborū præmia interpretari malimus, vt Romæ in eadē Adriani mole patina, munificentiā, bouillo capite labores, siue res fortiter gestas ostentātibus. Nam post vitæ præclarè actę cursus laboresq; superatos, apotheosis ipsa prǽmium Imperatoriis familiis decernebatur: aut ea excitabantur mausolea, vel pyramides, vel columnæ, quę ibi cōditos supra mortales euectos gloria cōmonstrarent. Apud Petrum Melinum Romę vidimus ahenū bouis caput antiquissimi operis scitè factum & venustè, quod olim fuit ad trabis alicuius simam, aut mutilum, aut coronā, pro fultura accommodatū, eo omnino gestu factum, vt laborioso nixu sustentasse aliquid videatur: est enim caput gutturi appressum, crispantibusq; palearibus conatus speciē osten- F

A oſtentat, quod dubio procul ad tolerantiæ laborisq; ſignificatum referendum eſt. Memorabile ſanè veterum Germanorum inſtitutũ fuit, vxori ducendæ boues iunctos, frænatũ equum, & ſcutũ cum framea gladioq; mittere dotis nomine, vt vxor (ait Tacitus) venire ſe laborũ periculorumq; ſociam his incipientis matrimonij auſpiciis admoneretur: idem in pace, idem in præliis ſe paſſuram, auſuramq;. Laborem enim iũcti boues, bellum paratus equus, & data arma denunciabant. Apud autores Græcos inuenias bouẽ, quòd terræ laboribus exercendis ſit deſtinatus, γαῖον appellari. Apud Mathematicos Tauro aſcendente genitos, laborioſos atq; perpetuæ deditos ſeruituti, propterea quòd animal ad iugum præcipuè natũ eſt. Qua de cauſa Tyriis Carthaginem ædificare aggreſsis, intermiſſum opus eſt bouillo capite adinuento, alioq; vrbis mœnia tranſlata: videbatur enim oſtentum id nil niſi laborem & anxietatẽ minitari, donec equi mox adinuento capite, læti alacresq; belli ſignum excepêre. Horum alterũ Virgilius diſsimulauit, qui fabulam ſcribebat, non hiſtoriam, rem tamen agnouiſſe viſus, quòd bello genus intractabile futurum dixit, ſed facilem victu per ſecula B gentem, quippe quæ vel iugum acceptura eſſet, vel fræno coërcenda: quamuis non poſtremi nominis interpretes facilem victu interpretari malint ad victum comparandum: qua in ſententia Seruius eſt,

Germanorũ olim mos in ducenda vxore.

ABSVSDA RES.

ATq; ne à boue & equo longius diſcedamus, eſt illud ex horũ alterutro hieroglyphicum, vt cùm abſurdè & imperitè factum quid oſtendere voluerimus, bouem cum clitella, vel equum aratro adiunctũ figuremus: quam quidem rem & abſurdam ſanè, & ab cuiuſlibet ingenio vel viribus alienam prouinciam innuere volumus: quod luculenter vno verſu complexus eſt Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epiſtolis ad Atticum tangit, vbi libro quinto inquit: Non noſtrum onus, bos clitellas. Dixerat enim Cicero quinto ad Atticũ libro: Clitellæ boui ſunt impoſitæ, illa'ne, non eſt noſtrum onus, ſed feramus. Sed ad noſtra redeamus.

IVDÆI.

C IN Diuinis literis Iudæi, vt ſæpe dictum, hieroglyphicè per bouem intelliguntur. Nam Hieroſolymitanus Heſychius bouem eum accipit qui mãdata tantum legis ſimpliciter obſeruat, vtpote quòd bos ſit laboris ſignum. Eucherius ſignificationem ad omnes trahit, qui vitam laboribus exercent: & Moſaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, vt neminem mercede ſua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

APoſtolos quoque per boues accipit, qui ſuſcepto Chriſti iugo vniuerſum terrarum orbem Euangelico vomere perarauerunt. Illud verò, Quaſi bos ductus ad victimam, quod pro vecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro ſalute noſtra eam quaſi ſtultitiã ſuſcepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientiũ manus lauacrum aheneum boues XII. ſuſtinebant, qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & poſteriora occultabant. Per boues eo geſtu hieroglyphycè factos, Gregorius Paſtores Eccleſiarum intelligit, quorũ aperta & in propatulo propoſita opera cernimus, ſed quę ipſi clàm faciant ſentiántue, Dei iudicium, non noſtrum eſſe debet: id enim ait ſibi velle, quòd eorum lateant poſteriora.

VITIOSVS. D

QVod verò pertinet ad vaccã, per hieroglyphicũ eius Diuinæ literæ, vt idē tradit Eucherius, hominem vitiis, quæ corporis sunt, plenũ indicant, citato loco ex Psalmo, Inter vaccas populorũ. Sed illud de vaccis fœtis quas Palæstini ad trahendam arcam Domini sine rectore iunxerũt, vitulis earũ intra caulas domi detentis, ita interpretatur: fideles quidem intelligi, qui tamen foris humanis affectibus torqueanť, illi alligati à recto tamē itinere non declinent, quia arcam Domini portãt, mandata quippe eius menti firmiter insidentia. Et idem alibi ad Valerianũ: Tũc verè Bethsamis tēdimus, cùm viã rectitudinis gradientes, ad vicina erroris latera, etiãsi affectus pignorũ auocēt, minimè declinamus.

PODAGROSVS,

SEd quid illud, quo ex bouillo pede podagrosum hominē significabãt? Bos enim pręcipuè vngulis cũ dolore articulorum laborat, quo quãuis non intereat, vngulas tamen interdũ amittit, & pedes vehementer intumescũt: vnde fictum ab Ægyptiis, Tauri cœlestis pedem extra regionē suã in Æthiopas exporrigi, quorũ & pedes, & articulos esse tumori egregiè obnoxios, exploratũ est: E
& in Italiã transgressos, paucissimos inuenias qui nõ articulorũ vitio laborent.

A' LABORIBVS QVIES.

SOlutus porrò bos, & præsepi redditus, partã à laboribus quietem ostendit: quod antiquissimum Ægyptiorum hieroglyphicum Græci adagio prosecuti sunt, βȣ̃ς ἐν φάτνῃ dicentes, cùm exautoratũ hominem, & donatum iam rude, ocioq; & tranquilliori vitæ restitutum significare voluerint, quia scilicet moris est ab laboribus boues ad pręsepe sistere, atq; illis pabulũ sumministrare. quanquam sunt qui prouerbium ad mollioris vitæ significatum detorqueant, & ingeniũ à labore procliue ad libidinem ex hoc intelligi contendant. Sanè quidem Hebręi coniectores, cessationis & ignauiæ signũ esse dicunt, cùm quis dormientes tauros videre se per somnium visus fuerit. Vtcunq; autem, XII. illi maiores qui regnum à Sabaco Ægyptiorũ rege relictum spontè moderandũ suscepêre, vt oneri magis quàm honori tantam regni curã sibi fuisse testarentur, in celebri illa pyramide, quam cõmune collegarũ omniũ sepulchrũ construxêre, cõtignationē tecti, quæ vno constabat lapide, pręsepibus adsculptis insigniuêre, ad quę F
scilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demũ essent. Huic contrariũ est, Bos sub iugo, de iis qui perpetuo labore fatigantur. Quòd verò nos ab Iesu asserti in libertatē censemur, id ita intelligendũ, Iudæis impositum fuisse legis iugum tanquam seruis, vt quasi per vinculum ad præceptorum obedientiam traherentur, atq; ita Deo seruire discerent, & assuefierent: pręcipit enim lex, Non mœchaberis, nõ occides. An verò nos, quia sumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & sicariã sine metu faciemus? nequaquã: imò nobis neq; quidē concupiscere, neq; vel irasci pręceptũ est. Arctiora igitur sunt iugi nostri vincula: at non ita, si rem rectè perpendamus. Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperàm agamus. Assertor noster præcidendas monet vitiorum causas, vt neq; quidem facere quicquam præter ius & fas in animũ inducamus. Hæc enim est vera libertas, cùm nosmetipsi sponte abiicimus vitiorũ iugum, cùm libidinum ergastula confringimus, & è malarum cogitationũ voraginibus emergentes, vinculis omnibus expediti, in synceritatis liberos campos euadimus, abstinemusq; nõ tanquã serui à flagitiis metu flagri, sed tanquã ingenui, piè sanctèq; educati, sponte probi modestiq; filij, & quia patrem diligimus, omni

A omni ſtudio, meditatione conatuq́ monitis eius ita obtemperare contẽdimus, vt ne cogitare quidem vllum velimus ſcelus. Boni enim qui ſunt, niſi ſpontè boni ſint, nullum ex bonitate ſua præmiũ aſſequũtur. Nam & Abraam & Enoch, Noë, & patrum pleriq́ alij, ſine legis ſeruitute Deo placuerunt. Lex verò tunc data eſt, cùm ſeruili contumacia non modò Moſi non audire, ſed ipſius etiam Dei, qui videntes eos atq́ ſentientes in libertatem ex Ægyptiorum oppreſsione aſſeruerat, mandata detrectare pertinaciſsimè cœperunt: & quæ plurima in hanc ſententiã diſputat Irenæus. Sed iam ad diuerſorum deorum, quos ſub bouilla imagine ſuperſtitio antiqua coluit, conuertemur.

BVCEPHALI.

PRętereundum autem non eſt, etiamſi τὸ παράσημον, bouilli capitis notam equis inuſtam, illis ex ſigno dediſſe nomen apud Theſſalos, quippe vt Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos vocabat equos ea nota inſignitos, cuiuſmodi fuit nominatiſsimus ille Bucephalus qui Alexãdro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant equũ eum à bouillo capite, vel à cornibus quibus B animal id præditum fuiſſe dicitur, ita nuncupatum. Nam quòd equi nonnulli apud Theſſalos Bucephali vocent, oſtendit Ariſtophanes ἀναγύρῳ. Quantæ verò commendationis eſſent equi Theſſalici, vel Delphico probatur oraculo:

Theſſalicus præſtat ſonipes, mulierq́ Lacæna.

& quæ proſequitur Strabo.

IVPITER.

NEq́ verò Gręci tantùm mutatũ in bouem Iouẽ confinxerunt, verumetiam Ægyptij Iouem illum ſuũ, qui & Oſiris, & Pater, & Iuſtus, & Dux, & Rex, & Conſultor in ſacris eorũ literis appellatur, per bouẽ indicabant, eũq́ Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto proſecuti ſunt cultu, vt ingentia ſuper eo volumina ſcripta fuerint à pleriſq́: eoq́ vanitatis progreſſum, vt eum boue alioqui ſterili genitum prædicarent. Bouem nanq́ fulgure afflatam fieri grauidam, eoq́ conceptu Apim naſci, perſuaſum habuêre: de quo quidem cùm nulla ſit magis decantata fabula, conſultò ego illam pręteribo, ſi modò ſigna tantùm, quibus Apis inſignitus eſſet, indicauero. Toto is corpore niger erat, in fronte candorem quadræ præ ſe ferebat, in tergo effigiem aquilæ, cantharũ in palato, C duplices in cauda pilos: qui verò multis locis ſculptus viſitur, Lunæ etiam ſpeciem in latere geſtat, vt in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille eſt Apis quem Hebræi, Moyſe in monte morã trahente, ſibi Deum conflauêre, eam ſecuti conſuetudinem, quàm in Ægypto eſſe conſpexerant.

DIANA.

INuenies etiam Dianam, quam Tauri Scythica gens colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam ταυροπόλος dicitur, vt apud Apollodorũ: & à cornuũ figura ταυρωπός: ταυρῶ verò apud Taurios. Cur verò ταυροπόλος vocaret, varia eſt opinio: dicũt enim alij, ὅτι ὡς ταῦρος περίεισι πάντα: alij, quia Taurũ à Neptuno in Hippolytum immiſſum œſtro affixo per vniuerſam terram exagitauerit. Alij dicunt Iphigenia cùm è Scythia in Africã aufugiſſet, Deæq́ ſimulachrũ dicaſſet, ταυροπόλον Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata eſſet. Alij nomen ex hiſtoria ea deſumptum putant, quòd Nicander ait taurum à Diana ſuppoſitum loco Iphigeniæ, cùm eã in Aulide Græci eſſent immolaturi: quamuis Phanodemus vrſam eam fuiſſe dicat, pleriq́ verò ceruam. tanta fuit in ea ſuperſtitione varietas, & inconſtãtia.

PALLAS. D

QVin & Pallas ταυροπόλα dictũ, & apud Andrios ταυροπόλος. Nam cùm Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dedisset, iussit vt vbi taurus è naui prosiliisset, ibi Mineruæ simulachrum erigerent: ita enim numen conciliari posse, prosperamq; illis nauigationem futurã. Accidit autem vt taurus is in Andrum insulam exiliret: memores ergo præcepti reges, statuam erigendam curauere, quæ postea id cognomenti Mineruæ dederit.

BACCHVS.

ET Bacchus, vt superius dictũ, in tauri nuncupationẽ venit, quem ταυροφάγον veteres appellauere, propterea quòd, vt Sophocles autor est, qui Dithyrãbum vicisset, bouem assequebatur præmium, veluti Tragicis olim hircus debebatur. Aristophanes tamẽ nomẽ id in Cratini contumeliam detorquet, quasi ebrium insimularet. Apud Athenæum legere est, Bacchum tauro & pardali esse similem, ob ebriosorum violentiam: vinosam enim esse pardalim, loco suo positũ. Lycophron eum omnino taurum vocat, Poëtæ Draconem Tauri patrem canũt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed vt ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis instar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli sacer erat, quem Neriton appellabant. Illud verò fabulosum iudico, quod Hermiti oppido tradunt fuisse taurum, qui maculas per singulas diei horas permutaret: de quo Macrobius. Verùm hoc nihil ad hieroglyphica. E

BITHONIS ROBVR.

QVi verò taurus humanis humeris gestatus Argis visebatur, Bithonis factum indicabat, qui suo fretus robore, dum Argiui Ioui sacrificarent taurum in humeros sustulisse fertur: summum enim virium experimentũ apud veteres erat tauris robore præstare. Hinc Milo apud Theocritum celebratus, qui taurum pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Busiridis nomen, quòd duos solus boues quaquà vellet traheret. Fuit verò is Ægypti rex, quem Poëtæ crudelitatis in humanum genus atrocissimæ notauerunt. In Seleuci autem numis & taurus & alibi tantùm cornua spectant, quippe quòd is Alexandro sacrificaturo, syluestrem taurum è vinculis elapsum ambabus tenuit. In eius statuis videas nonnunquam cornua superaddita.

PIETAS. F

IN antiquis operibus iuuenes duo subiecti iugo, currum trahere conspiciebantur, erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicũ id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impositam ad Iunonis templum vexerint. Historiam & Pausanias & alij tradidêre.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

DVo verò tauri inter se pugnare per nocturnam imaginem visi, negotiorũ velocitatem præsagire dicuntur, vt Hebraicæ quædam somniorum interpretationes prodiderunt. Astronomi eum furiis agitandum dicũt, cui decimus octauus tauri gradus nascenti affulserit: eaq; de causa locum eum tauris duobus sese cornu petentibus signatum veteres voluêre.

DISERTA PROLES.

HEbræi verò iuniores cornupetam taurum per somnium imaginari, indicium esse dicunt disertissimæ prolis suscipiendæ: quò fortè spectat Virgilianum illud, taurum Pollioni pascendum:

Iam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam,

A propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem ſunt ingeniorum fœtus, καὶ πάρεργον & hoc addam (quamuis nō ſum neſcius, quid Grammatici ſuper locutione quæ noua eſt, diſputent) dici tamen poſſe Virgilium ad Pindaricum illud reſpexiſſe, quod Olympiis habetur Epharmoſto:

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à vetuſtate commendare congruum eſſe: à nouitate autem poëmata. Flores enim pro recenti re pòſitum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

APud Romanos ſigna militaria, alia vocalia, alia muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt ſcilicet aut noctu, aut in peragendis vigiliis, aut explorationibus obeundis, ac in ipſa quoque interdum acie, cùm tumultu omnia cōfuſa eſſent, ipſi ſe vicissim noſcitarēt. Muta variis animalium figuris elaborata prǽferebantur, ſed ſuū quæque ſignificatum habebant, quippe vt vnum exempli cauſa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm ſecretò & tacitè rem gerendā admonebantur: oſtendebat enim
B hieroglyphicum id, conſilia ducum non minus occulta eſſe debere, quàm fuerit Minotauri ſedes, quippe Labyrinthus. Hinc ille ſapiens videlicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quònam exercitum huc illuc agitaret: Si putarem, reſpondit, tunicam meam meorū eſſe conſiliorum conſciam, eam actutùm abſcinderem, combureremque. Tutiſſimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda neſciri.

VICTORIA.

MActatus autem bos, quales vbique locorum conſpiciuntur, victoriæ plurimum, partique triumphi ſignum erat, præſertim apud Romanos, vnde Iuuenalis huiuſmodi ſignificato,

Duc in Capitolia magnum, cretatúmque bouem.

Id verò obſeruatione dignum eſt, quòd Spartiatæ in hoc ſacrificij genere diuerſam à Romanis rationem ſecuti ſunt. Nam cùm Romani, victoria per hoſtium cædes parta, bouem ſacrificare cōſueſſent: cùm verò ſine pugna & ſanguine rerum potiti eſſent, ouem immolare: hi contra in victoria pacata taurum ſacrificabant: ſi verò pugnando viciſſent, gallum: quandoquidem ampliora, magiſque
C homine digna, quæ ratione atque prudentia, quàm quæ vi atque corporis tantùm fortitudine confecta eſſent, iudicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa ſunt quæ de pietatis noſtræ inſtitutis ad hanc faciūt doctrinam, quæ Criſtianorū cōuentus ſanctionibus ſuis per imagines exprimenda conceſſere, ea nequaquā diſsimulanda ſunt: cuiuſmodi ea eſt quæ per alatū bouē Lucā Euangelij ſcriptorē oſtendit: ſiue propter eam ipſam tauri continentiam atque temperantiā, qua de facta eſt ſuperius mentio, cùm Lucas ipſe caſtiſsimus ab ineunte ætate, vt fertur, fuerit, omnēque vitā egerit incorruptus, immaculatus, ſine vxore, ſine liberis, in cœlibatu perſeuerās, nullū vnquā veneris vſum nouerit: ſiue propterea, quod per vituli myſticū vultū, Chriſtum nobis prædicat immolatū, quem Dauid ſuper altare prǽdicit imponendū: atque manſuetudinem, quā præ ſe tulit Deus homo factus, teſtimonio ſuo literarū monumentis illuſtratam poſteritati commendauit: ſiue quòd à ſacrificiis, vel à ſacerdotio ſumat, vt ait Eucherius, operis exordiū, ita enim ſcribit: Fuit in diebus Herodis ſacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus

MANSVETVDO. D

QVantum verò pertinet ad animalis iſtius manſuetudinem, Lucretius poëta ita cauſas eius reddidit:

At natura boum placido magis aëre viuit,
Nec nimis irai fax vnquam ſubdita percit,
Fumida ſuffundens cæcæ caliginis vmbras,
Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris,
Inter vtroſq; ſita eſt, ceruos, ſæuóſq; leones.

Paulò verò antè, cùm de varietate animi loqueretur, manſuetudinem hanc in aëreis corporibus eſſe contenderat: & quia cauſas reddiderat, cur leo indignabundus eſſet, cur ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omnium ſpecies amplexari, ſic ſubdit:

Sic hominum genus eſt, quamuis doctrina politos
Conſtituat pariter quoſdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiuſq; animi veſtigia prima,
Nec radicitus euelli mala poſſe putandum eſt, E
Qua procliuius hic iras decurrat in acres,
Ille metu citius paulò tentetur, at ille
Tertius accipiat quædam clementius æquo:
Inq; aliis rebus multum differre neceſſe eſt
Naturas hominum varias, moréſq; ſequaces.

Prout verò variis affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur cui per eam ſit aſsimilis: nam in brutis ſimplices plurimùm ſunt naturæ, vt initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

QVàm diuerſum autem illud eſt, quòd manſuetudinem ex boue picto ſignificantes, ferocitatē itidem & furibundam petulantiã per taurum indicabant, vbi fœni faſciculum cornibus alligaſſent: recepta ſunt hæc iam apud omnes, vnde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Pſalmographus noſter eodem vtitur dicterio, dum Pſalmo 44. dicit: Cùm nobis aderas inimicos noſtros cornupetebamus: κερατιοῦμεν enim habet Grecus codex, procq; valida & victrici pugna Theologi commentant. Et VI. Eccleſiaſtici F
capite legas: Cauendum ne animos, veluti taurus, extollamus. Quod verò attinet ad fœnũ, id ideo factitari ſolitũ, ait Plutarchus, vt ferocitatē laſciuiãq; ex nimia pabuli vbertate reſultare admoneremur. Dicteriũ verò celebritatem accepiſſe à Sicinio quodam, prodit, qui cùm effuſiſsima dicacitate omnes carperet, vni M. Craſſo parcere compertus eſt, curq; vni illi parceret, interrogatus, fœnũ eum in cornu geſtare reſpondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarũ boũ cornua fœno circumligare, quò obuiam prodeuntes admonerent ab illo cauendũ. Eo figmēto Heſiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγυς Grecũ vocabulum Latinũ facere) nũcupauit, qui quidem diuitiarũ opulentia laſciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Eſt & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquã aſpernandum. Sed illud potius afferamus, quod Pſalmo XXII. ſcriptum, Circundederunt me vituli multi, tauri, pingues obſederũt me: vbi intepretes per vitulos plebeiã Iudæorũ multitudinem intelligũt, laſciuientem quippe, ſolutamq; iuuentutem omni prorſus regula carentē: per tauros

ros

A ros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris antestabant, pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nam & alibi Moyses in hanc sententiam futura longè præuidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus est, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne distetus est & obductus, & dereliquit Deum factorem suum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Psalmo LXVIII. Taurorum congregationem, Pontifices & Scribas, & reliquos Iudæorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ essent, Christumq; & Apostolos ferociter incessuri forent. Minimè verò loco hoc prętereundum est, quòd Theologi nostri Iacobis prædiuinationem de Iosippo, Tauri decor eius, transferunt ad Christũ: Taurus quidem ob vtranq; dispositionem, alius ferus vt iudex, alius mansuetus vt assertor, qui generi humano salutē dedit, cuius cornua essent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

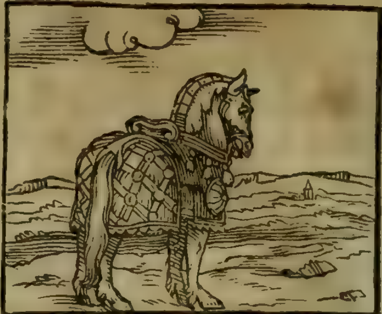
Hac autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuersas gen-
B tes etiamnũ ventilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc ventilabit per iudicium, deiiciens de cœlo in terrã. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: In concupiscentia sua subneruauerunt taurum, de Christo identidem intelligi volunt, cuius neruos sacerdotes præcipuè, clauis suffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM, DE IIS QVÆ PER EQVVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORUM literis.

CUPERES Petre Victori, vt ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoq; hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuisse me accepisti, quæ fuerint Equi quoq; significata apud eosdem Aegyptios tibi describi. Verùm scias pauca ea esse quæ super equo Sacerdotes illi tradiderint:
C *quippe qui animal id vti profanum aspernabantur: neq; enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq;, neq; non Hebræi, multa super eo scitu dignißima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus Commentario. Præter enim id quod obsequi tibi iucundißimum existimabam, inuitauit me ad huiusmodi lucubrationem animalis ipsius dignitas, vigor, & naturæ eius spectatißima quædam excellentia. Non enim ex eo genere est, quod parui facere debeamus, cùm tot ex equo humano generi commoditates obueniant, siue domesticis, siue publicis sit vsibus adhibendus. Sed frustra hîc equum laudare aggredior, cùm super eo tam multa, tam præclara toto paßim Commentario reperiantur: quæ qualianam sint, hinc iam, vt instituimus, dicere incipiamus.*

BELLVM. D

RIMVM verò omnium equi hieroglyphicum est, belli signũ esse, clarissimo Virgilij testimonio, dicentis,

Bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.

Et duellicam equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexisse Ægyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horũ quippe post obitum apparuisse Osiridi, quem multarum rerum vsum edocuerit, præcipuéq; quod animal bello vtilius esset sciscitanti, equum ei negotio maximè commodum, responderit. Cúmq; Osiris Leonem præstare arbitraretur, respondisse Horum: Posse quidem eum auxilio esse, verùm vbi semel fugam arripuisset, irreuocabilem abire, cùm alioqui bellatori necesse esset nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rursum hostes aggredi, próq; loco & tempore Fortunæ sese imperiis accõmodare: idcircóq; equum omnibus his officiis omnino magis officiosum esse. vnde Xenophon tertio de E Græcorum reditu: Vna, ait, equites re præstãt, quòd in fuga certius est illis subsidium. Aristoteles Ethicis, virtutem in equo eam præcipuè laudat, qua sit ad currendum portandúmq; hominem idoneus, & ad inuadendũ expectãdúmq; hostem minimè formidolosus. Galenus de Partibus, præualidum ait animal & generosum, cùm ἰσχυρὸν dicit, μή τι ἄθυμον. Hinc illud apud Maronem,

Generosus pullus in aruis.

PVGNACITAS.

VESPAE.

NEq; temerè Vespas ἱερογλυφικῶς ex equino cadauere significari tradiderunt Ægyptij: imò non temerè esse dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere vespæ progenerẽtur. Hoc enim tantùm apud Horum super equo reperias, & peruulgatus apud omnes versus fertur:

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις: ταῦροι δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab equi, sed apes ab origine tauri.

F

Diligentes enim rerum naturalium obseruatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex asini cerebro crabrones, vti ex equo vespas, atq; ex humano cadauere serpentem. Non tamen hìc simpliciter vespæ intelligendum, sed quod per vespam identidem soliti essent significare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infestum aduersus hostes ingeniũ ostendebant, de qua inter insecta loco suo disseruimus.

CELERITAS.

AD hæc celeritatis indicium est equus: quódq; apud Lucretium Fortis equi vis legit, Marcellus celeris exponit: eóq; spectare volunt Virgilianũ illud,

Quidnam egregium si fœmina forti Fidis equo?

vbi Arruns Camillam equi pernicitate fretam, non virtute sua strenuã incusat. Multa verò inuenias apud rerum scriptores super equorum pernicitate, sed id ego tantùm memorabo, quòd Alanis à Probo Imper. deuictis, equus in præda repertus est, qui, vt captiui attestabantur, centum ad diem passuũ millia decurreret, perq; octo vel decẽ dies vigore minimè fracto perduraret. Sed enim eam in mi-

A in militaribus equis fugacitatem imperator ipse contempsit, repudiatumq́ue fugitiuo militi potius quàm forti conuenire iudicauit. Ἱπποθόην Nympham apud Hesiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effictum autumant interpretes: vim quippe aquarum eam intelligentes, qua nauigia cursu celerrimo rapiuntur. Quíq́ue Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiusdem cursus indices habentur, qui maritima fit nauigatione. Naues enim equorum curruumq́ue vsum affatim suggerunt: vnde & equos & currum Neptuno videmus attributos: nam is apud Maronem,

Flectit equos curruq́ue volans dat lora secundo.

Iam & prouerbiũ à Cicerone vsurpatũ super celeritate, tum equis tum velis, ad Quint. Frat. Sic ego te sæpe excitante cursu, corrigam tarditatẽ tuam tum equis tum velis. De omni verò conatu adhibito, Officiis: Cum his velis equisq́ue decertandum est. Astronomi vndecimo Virginis gradu equum admouent ad hominis velocitatẽ indicãdã, qui cum eo sit gradui lucem auspicatus. Adpingebatur verò Neptuno equus anteriore parte figura sua, posteriore verò effigie piscis, B qui caudã in spiram replicaret: quod & veteres sculpturæ passim & pleriq́ue Gallieni numi palàm faciũt, in quibus inscriptio est, NEPTVNO CONS. AVG. Nota præterea est fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, percussa à Neptuno petra exiliisse ferum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiusmodi. Passim verò apud veteres Neptunus Equestris dictus. Aiũt insuper, primo illi equo quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuisse: adeò sibi concors in nugis tota Grecia semper fuit, vt nulla sit tam absurda fabula, quę aliquo assertionis testimonio careat. Quodq́ue fictum à Poëtis est, Saturnum in equum versum, quem tunc etiam pernicitate insignem canunt, vti Maro,

Pernix Saturnus & altum Pelion hinnitu fugiens impleuit equino.

quidam ex Astronomis ad astri velocitatem figmentum referunt, cùm amplissima cœli spatia diurno motu velocissimè transcurrat, si quanto distet interuallo, quamq́ue magno circuitu supra planetas reliquos feratur considerauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardissimus planetarum omnium videatur. Ab huiusmodi pernicitate Abacuntis prophetæ dictum, Quia C ascendes super equos tuos, Theologi de Apostolis predictum volunt, vnde repentina salus esset omnibus piis prouentura. Et vnius sanè celeritatis ergò Virgilianus Æneas præmia prima proponit, equum insignem phaleris, ei qui pedũ cursu primus metam attigerit. Et in numismatis, nunc equus currens, nunc ipse Pegasus alis adiectis cusus, summa rem alacritate gestam ostendit.

SOL.

ALiàs verò alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galieni numis alatus equus est cum inscriptione, SOLI CONS. AVG. In numo verò Q. TITI in quo Pegasus, quasi nõ satis ex eo expressa esset celeritas, qua in obeundis Reipub. negotiis vsus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuso additę alæ, cuiusmodi specie Mercurius aliquot in veterũ monumentis cõspicitur insignitus. Non desunt verò qui Pegasum in monetis etiã Corinthiorum fuisse tradãt, quẽ Eubolus, Anchise, τὸ παλαιὸν πῶλον appellarit. Porrò Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegaso, frænũ aureum dono à Pallade per somniũ accepisse commemorat, vnde postea infrænandorum equorum vsus ad posteros emanarit: eoq́ue monumento voluerint Corinthij rei memoriam testatam. Maro autem noster fræna Lapitharum inuentum tradit eo Georgicon loco, *Galieni numisma.*

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyrósq; dedere D
Impositi dorso, atq; equitem docuere sub armis
Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

HVMANAE VITAE lubricitas.

SVnt & qui Centauros in hoc eodem accipiant significato: quodq; illi pubetenus humana forma, reliquũ equina fingantur, vitę nostrę terminũ pernici cursu occupari significare putent, propterea quòd mira lapsi lubricitate incauti semper arripimur. Nullus enim tam senex, qui se annum adhuc non speret superaturũ. Sedenim Centauro alibi erit locus suus.

FAMA.

NOn sum verò nescius, autores esse, qui Pegasum, qualem quippe passim in Hadriani & L. Pap. Cursoris, & aliorum quorundam numis aspicimus, famæ potius quàm celeritatis indicium esse contendant. Nascitur is ex Medusæ cæde: siquidem virtus cùm terrorem amputauerit, famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum esse Medusæ caput, ostendimus in Serpente, cùm de Domitiani gestamine loqueremur. Fama autem vbi primùm genita per hominum ora incipit volitare, Musarum excitat fontem in Parnasso, quippe quòd illustrium virorum pręclara facinora vatibus scribendi suggerũt argumentum. Quòd verò in Papirio à re ipsa etiam cognomento Cursoris honestato, ex Pegaso alacritatem & festinantiam hominis significari dixeramus, capreæ insuper fugacis spolium & fulmen & sagitta, quæ in eodem spectantur numo, ad nostrum faciunt intellectum. E

PROFVGVS.

SEd quoniam esse video qui Persea quoq; Pegaso inuectũ putent, examinandus est apud Hesiodũ locus, Scuto Herculis, vbi ἱππότα περσεὺς à poëta dictũ: quo loco Commentatores aiunt, animaduertendum ἱππότην profugũ significare: eamq; esse glossographorum interpretationem. Auus enim Acrisius Persea F domo expulit, quem minimè moris est vsquam equitem inducere, sed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra persulcare: de quo sic Ouidius:

Pennis ligat ille resumptis
Parte ab vtraq; pedes, teloq; accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Vnde etiam Catullo pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotã Nestorem, pro profugo, vt vetustiores grammatici interpretantur eo τῆς Βοιωτίας loco:

Τοῖς δὲ καὶ μετέειπε γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.

His inde Gerenius exul Nestor ait. Talemq; recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intulisse, propterea quòd Neleus eum à cæde Iphiti purgare recusasset. Tum etiam propter filiorũ eius insolentiam, qui cùm XII. essent, eo freti numero præclara omnia sibi pollicebantur. Diu verò bellum protractũ, neq; quandiu Periclymenus, vnus ex ipsius Nelei filiis vixit, vrbs vnquã capi potuit: postea verò quàm is mutatus in Apem Herculano currui explorator insedit, summonente prodẽteq; Pallade extinctus est ab Hercule: capta itidem euersáq; Pylos

A los eſt, vndecimq; Neſtoris fratres interempti. Sedenim Neſtor prius emiſſus fuerat ad Gerenios vbi educaretur, qui ſolus ſuperſtes in patriã inde reſtitutus eſt, & ab educationis loco Gerenius: ab effugio verò, quo ſaluatus eſt, Hippota.

FRÆNATA FEROCITAS.

VVlgatiſsimum illud eſt argumentum, hominem feroci inuictoq; animo, imperio tamen & rationi obſequentem, hieroglyphicè per frænatum equum ſignificari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum ſolitum ait dicere, vt equos propter crebras contentiones præliorũ ferocitate exultantes domitoribus tradere ſoleant, vt his facilioribus vti poſsint: ſic homines ſecundis rebus effrænatos ſibiq; præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal nimirum ferox atq; magnanimũ, quod leges tamen ſubiit, nec frænum depulit ore, vt ait Horatius, de equo qui hominis opem implorauit, ſeq; frænari ſit paſſus. Et Maro:

Sed tamen iidem olim curru ſuccedere ſueti
Quadrupedes, & fræna iugo concordia ferre.

B In huiuſmodi ſententiam eſt Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Aſiam traieciſſent, isq; legatos demum de pace miſiſſet ad Scipionem, reſpondit is: Id prius factum oportuit, non poſtquam & frænum & ſeſſorem accepiſſet. Sed illud quoq; animaduertendum eſt, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodientibus oblatum eſt: quippe vt apud Maronem, caput acris equi, hinc gentem fore bello egregiã præmonſtratum. Quod verò ſubiungit, Facilem victu, nõ de bouillo capite, vt Seruius, ſed de ipſo eodem equino intelligendũ, cuius oſtenti ea ſit interpretatio, vt facilem victu per ſecula gentem, facilem quę tandem vinceretur, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianã accedit ſententiam, quamuis in Tauri cõmentario Seruianum intellectum illuſtrare conati ſumus. Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui ſe caput equinum, vel caninum, vel aſininum habere ſomniarunt, in ſeruitutem vel id genus ærumnas dedendos eſſe ſuſpicantur. Sunt enim tria hæc animalia ſeruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo viſum aiunt in ſomnis equum qui ſe portet,

C polliceri, vt amica amantis imperio facilè ſit ſubiicienda, morigeraq; in poſterũ futura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferius loco ſuo recitabuntur. In Diuinis literis, vbi Eliſæus montem auxiliaribus equitibus plenum per adapertos pueri oculos cõſpexit, quosq; vates Abachus Domini equos, & equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænũ diſciplinæ ſanctioris accipiunt, iugumq; ſuauitatis, quæ ab ipſo Domino proficiſcitur, portãt, eiusq; ſpiritu regi patiuntur. Beatasq; illas appellat, quæ dorſum curuauêre ſuum, vt dorſo verbũ Dei ſeſſorem accipiant: cuius fræna patiantur, & quoquouerſum ille impulerit iter arripiant: eius deniq; habenis moderati, nõ ex libidine ſua, ſed tanti ſeſſoris arbitrio flectantur, curſum ineant, & conſiſtant. Eucherius ſanè inueniri ait in Diuinis literis equum pro viro ſanctitate prædito poni: eoq; ſpectare Abachuntis illud alibi dictum, Qui aſcẽdes ſuper equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito inditũ tradunt: &, vti ſuprà diximus, apud Pindarũ legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum: & in Iliij captura inſtar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc verò ſignificat, ferocitatem omnem doctrina molliri atq; cicurari, quod ita luculenter Horatius expreſsit:

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit: D
Si modo culturæ patientem commodet aurem.

IMPERIVM.

IN augurali verò disciplina, equos imperij significatum sæpe fuisse, comperimus, vt qui apud C. Iulium Cæsarem natus est, humanis propè pedibus, vngulis scilicet in digitorum modum subscissis. Ei enim orbis terræ imperium portendi, Aruspices respondêre, apud quem equus huiusmodi esset editus. Eum itaque Cæsar magna aluit cura, nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genetricis dedicauit: quamuis prodigia reliqua ita despectui semper habuerit, vt ab incœpto nunquã vllo, prodigiis quãtumlibet aduersis absterritus aut retardatus sit. Sed enim eadem animalis species quæ imperium illi præsagiuerat, eadem inquam & mortem prȩmonstrauit. Siquidem equorum greges, quos in traiiciendo Rubicone consecrauerat, ac vagos sine custode dimiserat, paulò antea quàm occisus esset comperiit pertinacissimè pabulo abstinere, vbertimq; flere. Eo porrò affectu equi pleriq; in dominos sunt, vt eos interemptos lugeant, inquit Plinius, lachrymasq; interdũ desiderio fundant. Vnde non inscitè de Pallante Virgilius: E

Post bellator equus positis insignibus Aethon
It lachrymans, guttisq; humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit sonipes, arrectisq; auribus acrem
Hinnitum effundens sternit tellure Vagesum,
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorso:
Hinc rapidum glomerans cursum per lubrica pinguis
Stante cruore soli, & mutilata cadauera cæde,
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis:
Inde inclinatus collum summissus & armos,
De more inflexis præbebat scandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed vt ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditũ est, quemadmodũ Nero asturconẽ, quo maximè delectabatur, posteriore corporis parte in simiæ speciem abiisse per quietẽ videre visus, ac tantùm capite integro hinnitus edere canoros, ostento fuit quòd illa equi ferocitas in simiæ ludibriũ esset abitura. Dedit & Ælio Pertinaci feroci viro, qui post sublatũ Commodũ imperiũ arripuit, inuadendi regni signum equus. Nam ea qua natus est hora, equus pullus in tegulas ascendit, atq; ibi breui temporis spacio cõmoratus, simul & decidit & expirauit. Quod quidẽ huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ sublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit. F

A' LABORIBVS QVIES.

Equi in Neruæ numis. QVid verò soluti, pascentesq; in Neruæ numis equi sibi velint, causæ ibidẽ literæ declarant, in hunc scilicet modũ: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præsepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo quod Italia omnis in vehiculationes exoluebat, vt & Magistratuum sarcinæ, & exercituum, & alia huiusmodi publica transportarentur: quod tributi genus Nerua vti onerosum nimis Italiæ remiserit vniuersæ: qua de sententia plura dicerem, nisi doctissimus

A mus planè vir Fab. Vigil Spoletanus rem exactißimè pertractasset.

I T A L I A.

SVnt qui putent equos in hoc numo Italiam significare, eóq; adducuntur argumento, quòd in argenteo numo & aliquot æreis obseruatur caput equi frænati cum inscriptione R O M A. Ab eius occipitio sceptrum, in cuius summa parte caput itidē equi videatur: ab altera parte, Roma ipsa galeata, vti mos est. Alij numi sunt cum equinis capitibus ab vtraq; parte singulis, cum inscriptione R O M A. Sed enim cùm equum ipsum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obseruauerim, neq; Italiam neque aliam quampiam prouinciam, regionem've, aut ciuitatē significare contenderim, sed aut bellum, aut itinerationem, aut decursionem, vt in Neronianis plerisq;: aut velocitatem, vt in Papirianis: & alia prout locis suis explicantur.

M A V R E T A N I A.

NIsi qui (si videant in Hadriani numo equum à pedite rectum cum inscriptione M A V R E T A N I A, ita enim scriptū per E secunda syllaba) intelli-
B gere velint prouinciam eam in deditionem acceptā, vel quid huiusmodi. Sanè aliquot ex huiusmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ductat: quod nimirum indicat genus id bellandi, quo plurimum vtitur ea prouincia.

M A V R I F E R O C E S.

QVin posterioribus etiam seculis militares quidam ordines, qui sub equitū magistro militabāt, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma sese quodammodo lacessentes, orbe viridi, cuius luteus erat vmbilicus, interposito, præferebant, iiq; M A V R I F E R O C E S appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per equum significari crediderint, fortè suspicati sunt ex eo numo qui equum exultantem habet, flore quodam supernè sito: ab cuius altero latere inscriptio est, R O M A N O R.

E Q. V I C T O R I A.

CVr verò potius nō putemus numum hunc in rei gestæ monumentum esse cusum? quia bello Punico, quod cum Hannibale gestum est, cœperint ali-
C quando Romani etiam equis superiores esse, cùm prius robur eorum omne in legionibus consisteret: flos enim ille supernè additus, principium atq; spem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquam reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos.

At in Cephaleniorum etiam numis equus signari solitus, cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ simulachrum fuit à Bupalo quodam probo sanè viro factum, in cuius capite pullus equinus insidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pausaniam Messenicis.

S Y R A C V S A N I.

VTebantur & Syracusani equi nota. Nam Atheniensibus illis qui apud Syracusas capti Niciana clade pro seruis veniêre sub hasta, frons equi charactêre inusta est. In aliquot eorum numis equus & sessor habetur cum inscriptione ΙΕΡΩΝΟΣ, quod nimirum eius in equestri militia, sed præcipuam in certaminibus gloriam ostendit, quem ea de causa tot laudibus Pindarus poëta immortalitati consecrauit. Aliæ quoque Respub. atque alij plerique Princi-

pes equi ſigno vſi ſunt, vt nihil deniq; priuatum videam, quod ad Italiã ſpectet. D

TARENTINI.

QVinetiam in numo, cuius inſcriptio ΤΑΡΑΣ, eques etiam iaculator inſpicitur, ob equeſtrem ſcilicet militiam, quam egregiè Tarentini ſunt exercere ſoliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiuſmodi conſtitutos: & ταραντινίζειν verbum, eo ſe militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQui verò duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auerſi proſilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro vmbilico appoſitũ erat, ita vt ab ipſa pelta trames coloris eiuſdem ad rubrum vſq; ambitum protenderetur, eius ordinis erat inſigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij ſub magiſtro militum Præſentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVteus etiam equus erat in imo parmæ ferrugineæ coloratioris, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat. E SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui ſub eodem militum magiſtro ſtipendia faciebant. Hi nimirum Theodoſij principatu in militiam adlecti.

CONSTANTIA.

ERat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma geſtabat: in medio viridis orbis conſtitutus, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur: ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ ſub magiſtro peditum merebat, Conſtantio quippe Principe inſtituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

REs ipſa adhortari videtur, vt & hiſtoriæ ſacræ myſterium, quantũ ad equũ pertinet, reuelẽ. Nam pro immoderato & rationis experte impetu equũ poni apud legiſlatorẽ Moſem, ex eo manifeſtũ eſt, quòd non deſignari principem equorũ educatorẽ dicit: quod ita capiundũ eſt ex Philonis ſentẽtia, vt ineptum eum ad principatũ exiſtimemus, qui voluptatibus cupiditatibusq; & nequitiæ deditus ſtare loco neſciat, & fræna ferox ſpumantia mandat. Lex ipſa eſt Deut. F cap. 17. Quiq; rex fuerit cõſtitutus, non multiplicabit ſibi equos, nec reducet populũ in Ægyptũ, equitatus numero ſubleuatus, præſertim cùm Dominus præceperit vobis, vt nequaquã amplius per eandẽ viã reuertamini. Nam qui talia mente cõcipit, effræno illi & feroci equo ſimilis eſt, de quo vulgatũ adagiũ, Secede equinis à pedibus procul, ab equo inquam illo, qui ſemper Ægyptum, hoc eſt, voluptatum & illecebrarum planitiem appetit inſultare, quocirca frænis catenisq; compeſcendus, niſi velimus in perniciem rapi, & noſmetipſos vna cum fortunis dare præcipites. Nã vt optimè ait Euripides, ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τέλος δυστυχία, Infrænis oris exlegisq; dementiæ finis infortunium. Sæpe autem in Diuinis literis equus aberrãtem & vagum hominem indicat, qui ſine ratione vlla feratur: vt, Fallax equus ad ſalutem. &, Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus. Callidum verò Antiſthenis dicterium, cùm Plato vehementer laudaret equũ in pompa quadam equeſtri, hinnitu crebro ferociaq; excelſos ſpiritus præ ſe ferentẽ, is qui hominis iactantiam libenter inceſſebat. Et tu, inquit, videris bonus equus euaſurus. At Themiſtocles, cùm mutatos eius mores ex procaciſsimo in maximè temperantem pleriq; admirarentur,

A An non, inquit ille, videtis asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere? Non imprudenter itaque Prudentius elationem animi describens ait;

Forte per effusas inflata superbia turbas
Infræni volitabat equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVod verò super Ægypti delitijs dictũ, D. Ambrosius ex Apostoli dictatis eo tempore ait Pascha celebrari, quo Israelitici Ægyptum reliquêre, solennitatemque eam, animarum transitum interpretari, à vitiis ad virtutem, à corporis affectibus ad animi constantiam atque sobrietatem, à malitiæ nequitiæque fermento, ad veritatem & stabilem synceri propositi firmitatem. Mollitiem quippe in Ægyptiis & alia multa carpit Hadrianus, maximeque optare videtur, vt melius esset morata ciuitas, Alexandriam notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE ÆGYPTVM CAVE. Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati sint multi, solicitique aliquando Romani fuerint, ne Ptolemæum armis in regnum restituerent, hac religione deterriti: alia tamen, eaque
B longè verior, eius oraculi videtur interpretatio, præceptum scilicet esse illis hoc velamento, vt quibus datum esset imperio populos regere, Ægyptum cauerēt: quippe delitias & mollitiem, eaque omnia quæ mox fortissimum id genus hominum, vt primùm lasciuire cœpit, turpiter adeò effœminauit, vt pessum penitus ierit, imperio in eos translato, quos vt omnium despicatissimos expuebant, & omni contumeliarum genere insectabantur. Sed quanto erat ominosior Ægyptus Pop. Romano, successum tanto prosperiorem Ægyptiis ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebantur. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptiis scriptum erat, tum demum Ægyptum liberam fore, cùm in eam venissent Romani fasces, eorumque prætexta: quod apud Proclũ grammaticum se legisse testatur Pollio. nimirum qui virtutem & rerum disciplinam admittit, vitiis liberatur. Sed enim Romani pace iam terra marique parta, molles Ægyptiorum delitias suscepere: illi, delitiis amotis, pristinam Romanorum virtutem industriamque sibi mox vendicauere. Sed alio loco de fascibus dicendum erit. Quod verò facit ad rem, Adamantius ad dictum illud de Iosippo,
C Et totius Ægypti principatum obtinet, ita philosophatur: Libidinem quippe calcauit, nequitiam euitauit, omnesque corporis voluptates edomuit atque frænauit. Hoc enim est totum Ægypti principatum gerere. Vide verò Chrysostomũ oratione quam habuit in vigilia Epiphaniæ, de Ægypto multa in hanc sententiam differentem.

RATIO ET CVPIDITAS.

ESt tale aliquid apud Platonem, Phædro, qui rationem atque cupiditatem per dexterum & sinistrum bigarum equos intelligendum proponit, improbique ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris vsque illisum præcipit:

Donec humi sonipes temeraria crura superbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,
Mox facili des lora manu, pariterque feratur
Obsequio parens mannus vterque tuo.

SVPERBIA. PERTINACIA.
CESPITATIO. INSOLENTIA.

NAm & in Mosaico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnà cum sessore in mare proiicienda deperdendaque sint. Elatum in primis

pedem illum, quem ſuperbiam illi vocauere: quam pes alter comitatur, qui ſecũ trahit velocem ad vitæ perniciem procliuitatem, in quam frequẽter admodum ceſpitat, cernuuſq; canterij more in foſſam lapſabundus corruit. Ex poſticis pes alter malæ perſeuerantiæ ſubſequentem pertinaciam oſtendit, alter perperam factorum exultationem: quæ omnia effrænum & exultantem Platonis equum mira ſimilitudine deſcribunt. Iocoſè verò Teius Anacreon cùm muliebrem faſtum, arrogantemq; animum inceſſeret, puellam quandam equino comparauit pullo, in quem nemo adhuc inſcendiſſet, atq; ita aſſultim nullo cohibita fræno temerè vagaretur: cuius ſententiæ verſus hi ſuperfuere: D

Πῶλε Θρηϊκίη τί δή με
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα
Νηλέως φεύγεις; δοκέει δὲ
Μηδὲν εἰδέναι σοφόν. ἴσθι
Τοι καλῶς μὲν ἄν τοι τὸν χαλινὸν
Ἐμβάλλοιμι, ἡνίας δ' ἔχων
Στρέφοιμ' ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Νῦν δὲ λειμῶνας τε βόσκεαι,
Κοῦφά τε σκιρτῶσα παίζεις.
Δεξιὸν γὰρ ἱπποπείρην
Οὐκ ἔχεις ἐπεμβάτην.

Quos quidem vtcunq; potui, candore haudquaquam pari Latinos feci:

Pulle Thraicia ecquid, ô, me
Torue luminibus petitum
Impiè fugis? videris
Nil quidem ſapere: at perita
Pulchrè eris tibi ſi lupatos
Illigauero, moxq; habenas
Sumpſero, atq; circumuertero
Metæ in ambitum, atq; finem. E
At tu amœna prata paſcis,
Molle ſed laſciuienti
Non erit magiſter vſquam
Seſſor, inſultare qui te
In modum probè inſtruat.

Ad hoc facit lepidiſsima Ode illa Horatiana de indomita vitula:

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus:
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuiis grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo F
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. Et altera, vbi hæc ſunt ſuper equa:
Quæ velut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitq; tangi
Nuptiarum expers & adhuc proteruo Cruda marito.

Quòd verò Anacreon mulierem equini pulli cognomine vocitarit, facit idem Nicander, metaphoram eandem ſcitè proſecutus, vbi de iis agit, quæ contra venenum vtilia ſunt: puellare quippe lac adhiberi commodum. Is enim lac pulli, pro lac puellare, Anacreontio vocabulo poſuit, eo verſu:

Θηλυτόκης πώλοιο χέαις ὁπὸν ἄλλο τε νύμφαις.

quod caſtigatius in manuſcriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pulli lac, &, ſi fieri poſsit, virginis, viridiſsimo ſcilicet ætatis flore vigentis, balſamo (vt vulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλαστήμοιο ſcriptum eſt) inſtillandum monuit. Hîc interpretes nõ de equini pulli lacte dictum volunt, ſed de muliebri, quod Eraſiſtrati autoritate confirmant, dicentis ὠφέλιμον πρὸς θανασίμων, vtile eſſe lac muliebre.

A MERETRICIA PROCACITAS.

DIomedis verò filiæ (illius inquam Thracij Regis insanissimi) libidinis furore famosissimæ, equis, quæ aduentantes deuorarent, cōparantur à Poëtis. Vnde ortum prouerbium tradunt autores Græci, διομήδεια ἀνάγκη. Atq; ita interpres Aristophanis ἐκκλησιαζούσαις interpretatur: quanquā Eustathius hospites à patre solitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, fabulam scilicet secutus, quam à Poëtis fictam vno omnium consensu repererat. Quò verò hæc eo accipi intellectu debere, quē ex clarissimis autoribus excerpsimus, vnicuiq; magis constet, à peritis vsurpatū inuenias hippobinon appellari hominem, qui sit libidini venereisq; negotiis intemperanter deditus: quod nomen ab equi natura deductum, ignorat nemo. Adde quòd hippopornon ad extremam dicimus cōtumeliam, cùm supremam cuiuspiam nequitiam, & immoderatam lasciuiam exprobramus. In Diuinis quoq; literis dictum in hanc sententiam, insanientes quosdam factos in fœminas, quòd vnusquisq; super vxorem proximi sui hinniebat. Equinam vates ille dedit homini vocem, vt equinam in eo petulantiam arB gueret. Non enim est omnis homo, homo, diceret Adamantius, sed ea quis nequitia præditus homo equus est: vt homo in honore positus, nulla tamē prędítus sapientia, homo iumentū est: iumētis enim insipientibus is perquàm similis habetur. Et generatio viperarum, de qua Dominus, homouipera appellari potest. Neq; aliud quippiā hieroglyphicè per duplicē centauri formā intelligi vult Maximus Tyrius, quàm voluptatis vinculum. Quotiescunq; enim accidit, vt ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorq; cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, seruitioq; addicat suo, propter turpitudinum obsequia homo in belluam vertitur. Ridiculè vero faceteq; admodum Aristophanes, Xenophantis, rusticorū morum hominem, & furibundum à Nebulis sub Centauri specie repræsentari dicit. Ipsumq; Chironis nomen ex ea significatione, quod & deteriorē significat, ioco ansam dedit, cùm Centauros duos inter se pugnantes in tabula pessimè pictos Diogenes conspexisset: interrogauit enim, vter eorum Chiron esset, visus de nomine quærere, cùm sensu vter peior esset intelligeret. Et quoniā in Diuinis literis, qui turpibus & immundis officiis detinentur, C iumenta sunt, pecoraq; prona & ventri obedićtia, fornicatores Hierosolymitanus Hesychius admissarios equos vocat hieroglyphico admodū proprio. Idem Psal. XXXI. Nolite fieri sicut equus & mulus: quod ita exponunt interpretes, Nolite amore mulierū furere, sicut infrænes equi. Notum enim est, eos suam ad voluptates intemperātiam hinnitu subinde prodere, vtpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honestum, quid turpe sit prorsus ignorāt. Sedenim meretriciam hanc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam, nemo Virgilio melius & plenius expressit, vbi Georg. ita canit:

Scilicet ante omnes furor est insignis equarum,
Et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpsere quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, tránsq; sonantem
Ascanium, superant montes, & flumina tranant,
Continuóq;, auidis vbi subdita flamma medullis,
Vere magis, quia Vere calor redit ossibus, illæ
Ore omnes versæ in Zephyrum stant rupibus altis,
Exceptántq; leues auras, & sæpe sine vllis

Coniugiis vento grauidæ, mirabile dictu, D
Saxa per & scopulos, & depressas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Corumq; aut vnde nigerrimus Auster
Nascitur, & pluuio contristat sidere cœlum.
Hic demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum destillat ab inguine virus
Hippomanes, quod sæpe malæ legere nouercæ,
Miscueruntq; herbas, & non innoxia verba.

Sed neq; minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vt riuales acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, vbi syluestriũ equarum armenta vulgò pascuntur, præire ducem, qui, si iunior aliquis libidinis causa equam inscenderit eam initurus, ita indignetur, vt eũ nulla interiecta mora persequatur, donec comprehensum verendis mordicùs priuet. In hoc autem animalium genere fœminæ maribus cõtinentiores sunt. Absyrtus enim ait equam vbi se concepisse nouit, marem vlterius nõ admittere. Neq; verò loco hoc prætereundũ, E quod & ad hippomanis vim, & ad immodicam equorũ impotentiã, & subitam in venerẽ concitationẽ pertinet, venenũ illud, quod sæpe malæ, vti dicebamus, legêre nouercæ, à furore, in quem agit equos, appellatũ, tanti esse roboris & efficaciæ, vt cùm Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo fabrefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, vt Elei arbitrabantur, eo viru, vt alij, in liquatum metallum immixto, cõstiterit allectos ita esse equos ad initum sui, vt non nisi flagellis amoueri potuerint. Historiam ponit Pausanias. Varia autem est antiquorũ super hippomane viru sententia. Nam Theocritus Hesiodum secutus, plantam esse videtur existimasse, qui φαρμακευτρίᾳ dicat:

Ἱππομανὲς φυτὸν ἐστὶ πὰρ' ἀρκάσι. τῷ δ' ἔπι πᾶσαι
Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

id'q; periti, diligentes'q; agnoscunt viri. Alij Theocrito pertinaciter aduersantur, neq; plantam esse hippomanes, neq; tale aliquid in Arcadia nasci asseuerantes: id'q; vnum verissimũ autumant, quod de caruncula fici instar in pulli fron- F te recens editi inhærente traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamẽ & Crateuas plantam, eam'q; fructum habere fici syluestris instar, folium verò fuscum docet, quemadmodũ papauer: quin & spinosum esse, id'q; veneficiis amatoriis immixtum mirificè pollere: hinc nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φῦμα, hoc est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus φυτὸν pro φῦμα posuit, atq; ita facilè de caruncula posse intelligi. Sedenim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantam referri debet: non enim dicendũ, pullos in Arcadia tantùm editos, hippomanes in fronte gestare, quod omnibus ferè accidit vbicunq; locorũ genitis. De plantis verò verissimum est, alias alio loco nasci, vel pollere magis hoc quàm illo loco prouenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippomanes, æquiuoco orta est, cùm tria sint vocis huius significata: vnum virus illud, quod equa in libidinem concitata emittere soleat è natura: de quo Maro,

Lentum destillat ab inguine virus. id'q; tantus autor, in re seria vero dici nomine hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.

Mani-

A Manifestum enim est ex horum descriptione, hippomanes hîc neque pro planta, neque pro caruncula poni. In Arcadia autem esse plantam, etiam furoribus amatoriis damnatam, cur inficiari posſit quiſpiam, non video, antiquis tot autoribus rem ipſam agnoſcentibus. Inueniri demum carunculam, inſtar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater niſi mordicus decerpſerit deuorauerítque, ab amore curaque educandi filij abalienetur, Theophraſto, Plinio, & aliis id tradentibus. Qua de re idem Maro:

Quæritur & naſcentis equi de fronte reuulſus
Et matri præreptus amor,

Cauſam nullam video cur quiſpiam aduerſetur. Neque audiendi ſunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, ſignificare contendunt ſcholiis in Dioſcoridem, niſi furorē grandem, vt eorum verbis vtar, & vbique adiectiui nominis modo poni, cùm iam vocem eã triũ eſſe rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari poſſunt, vocabulũ ſubſtantiuumque verum indicauerimus. Neque tamen negamus, ἵππων locutionem pleriſque
B nominibus applicatam, magnitudinem proceritatemque ſignificare, vt hippoſelinon, hippomarathrũ, et multa huiuſmodi, quæ ſuperfluum eſt enumerare: ſed hæc non ſunt tanti, vt negare poſsint hippomanes veram eſſe in Arcadia plantam, cuius figuram neque non vim amatoriis veneficiis peculiarē, Crateuas apud Theocritum deſcripſerit: neque carunculam auferant, quæ ſit omnibus manifeſta: neque deſtillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij, Probi, Ariſtotelis denique ipſius autoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniũt virus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinata. Hæc fortè nos moroſius proſecuti ſumus, quàm ſuſcepti operis ratio poſtulaſſet: ſed grauiſsimo viro, ætate noſtra præſtanti, qui tria hęc de rerum natura tollere conatur, reſpondendum fuit, ſi Veneti Poëtæ noſtri, ſi Romani, ſi Siculi dignitatem in ſuo cuiuſque genere ſummorum tueri concedatur.

PROFANVS.

SAnè quidem Ægyptij ſacerdotes animal hoc alioqui tam generoſum, tam vtile, tam domeſticum, repudiauere, ac per hieroglyphicum eius profanum intelligi decreuere: cuius rei cauſam eam fuiſſe ſuſpicor, quæ maiores etiam no-
C ſtros in Italia ab eo abſtinere tam religioſè iuſſerit, vt à ſacrorum flamine minimè tangeretur, propterea quòd damnatum inter venena fel habere proditũ eſt. Alij rem ſimplicius interpretantes, dicunt inde factũ, ne ſi longius digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret ſacris. Ea enim de cauſa ſacerdotum etiam noſtrorũ familiis data ocia, ne profanis occupationibus, aut curis diſtraherentur, ſed in precibus tantùm Deo allegandis occupati eſſent, & laudes illi ſepties in die dicerent. Perſeuerarit autem in noſtra vſque tempora, vt primores Antiſtites equo per vrbem vehi, ſolennibus præſertim diebus, contra morem & decorum haberetur, præterquàm vno maximè omnium feſto die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Præſules conuehi moris eſt.

AVTORITAS.

CVmque apud Romanos veteres Dictatoria dignitas admodũ ſacroſancta eſſet, vetuſta quadam lege nefas Dictatori erat equitare. Cauſas alias atque alias memorat Plutarchus, vita Fabij: ſiue quòd maiores vires pedeſtribus ineſſe copiis arbitrarenē, proptereaque oportere Imperatorē in phalange perma-

nere, neque locum deserere: siue quòd eius principatus autoritas & magna esset, et quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum administratione, voluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo videri. Fabio tamen Maximo Dictatori designato, post cladem ad Thrasymenum acceptã, primùm equus concessus in tanto rerum discrimine, quò principatus magnitudo ac moles ostenderetur, maiorisque apud omnes autoritatis haberetur. Est enim equus animal omnino superbum, & equitare magnificum habetur. Vnde Aristippus apud Horatium, cùm Diogenis vilitatem argueret, splendidius multò esse dicit, equus vt me portet, alat Rex. Id verò Diogenes, ac plerique alij, philosopho minus dignum arbitrabantur. Quare Plato cùm in equum aliquando conscendisset, statim desiliit ad terram, se vereri dicens μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, ne equino quopiam fastu contaminaretur. D

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SEd vt ad imagines nostras reuertamur: in lapillo Onyce argumentũ multiplex vidi artificiosè admodum scalptum. Equino enim capite est, humana facie, in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacei: literæ sunt, FAB. Ex quo quidem figmento virtutes eas facilè coniectes, quibus Fabius Contator insignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex humano pectore barbato, prouidentiam & contationem, atque etiã speculationem ex pedibus gruinis, victoriã ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum omnium causæ in suis quæque Commentariis sunt explicatæ. E

ANIMI DESPONSIO.

NEque fortè ingratum fuerit hieroglyphicũ, quo desperatio, aut rei quã quispiam aggressus fuerit, inauspicatus ingressus significetur, vbi quis equum cespitantẽ, aut prioribus prolapsum pedibus adpingeret, cùm ipsa præsertim res & prouerbio & auguriis veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur: Rideo, inquit Galba, canterie, Sisinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nã cùm Sulpitius Galba in prouinciã exiens, ad portam ipsam canterium suũ animaduertisset cecidisse: Rideo, inquit, canterie te iam lapsum esse, cùm tam longũ iter iturus, vix id sis ingressus. Ex ostentis verò vnũ sufficiat cõmemorasse, quod Flaminio Cõsuli feroci viro Arretij fertur obtigisse, cùm is indignè ferens per mediam iam Italiã vagari Pœnũ, atque obsistente nullo cædibus & incendiis omnia vastantẽ, ad ipsa Romana mœnia oppugnanda proficisci, signa ocyus conuelli iussisset, cùm primùm in equũ insiliit, equus repentè corruit, Consulemque lapsum super caput effudit: inauspicati nimirũ incœpti signũ, quo paulo pòst ipse cum exercitu concidit, fœdissima ad Thrasymenum clade superatus. F

DIFFICVLTAS.

NEque indecenter inter picturas huiusmodi referetur, equus in fossam prolapsus, aut in voraginẽ aliquam demersus, vbi luti tenacitate pertinacissimè detineatur, neque sese valeat expedire, si negotij alicuius difficultatem, aut incommodum exprimere voluerimus: quippe quòd plurimùm ita est canteriorũ natura, quos oneribus cõportandis addicimus, vt si aliquã in voraginem deciderint, tam ob onus quo grauantur, quàm ob liuidæ paludis cœnũ, in quo recumbant, supra modũ implicentur, vnde ægrè attolli queant. Hinc illud apud Liuiũ a Iubellio Taurea Campano obiectũ, Minimè sis canterius in fossa, cùm longo certamine cũ Claudio Asellio Ro. delassatus se subducere meditaretur:

A cuius rei nō apparente ratione, ad dolos conuersus hosti suasit, vt equo dimisso in cauam viam descenderet, vbi secum pedes congressurus esset. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interposita cunctatione, fecisset, Taurea eo iactato dicterio, admisso statim equo profugit: quasi dicere voluerit, nolle se eò demittere, vnde difficillima futura esset emersio.

CERES.

SEd vt nihil quod ad equi imaginem faciat, quantū industria consequi possumus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulachrum Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite comaq́; cæterà muliebri simile, adnexis draconum & ferarum pluriū imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu vna delphinus, in altera columba sustineretur. Sedenim quamuis huiusmodi simulachrū Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamē Veneris potius crediderim: nisi dicamus pabulum & opulentiam, quæ per Cererem significatur, incitamentū esse ad illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non esse ab lasciuia alienū, ex iis quæ paulo
B antè diximus, manifestum est. Draconū spiras amatorios nodos, voluptariasq́; implicationes significare, Serpente super indicat commentarium. Delphinum amoris simulachrū esse, tam ex historia, quàm ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admouetur, alibi comprobauimus. Columbam deniq́; referre Venerem, suo capite disputatum est. Acquiescendum tamen Pausaniæ, Cererem eam esse dicenti. Sedenim, vt in Sue disseruimus, eandem esse Cererem & Venerem Ptolemæi Assertoris tempore declaratum est. Cæterum potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicum esse: Equinum quippe caput ob insitam animali pernicitatem innuere velocissimos cœlestium orbium motus: Columbam tractus aërios, vt suo loco dictum: Mare Delphinum, vt in numis passim: Anguium inuolucra sinuosos omnium toto terrarum orbe lapsus, de quibus apud Platonem Socrates, vt in Serpente testatum fecimus. Feræ reliquæ vitas animantium omnes ostendere videntur. Saxum terræ firmam & stabilem sedem sua se soliditate continentem. Antrum denique ac nigram pallam ea plurima, quæ de rerum causis & originibus minus adhuc
C comperta delitescunt, vt in simulachris Isidis caput pedesq́; ex nigro lapide, de qua dictum alibi.

QVIBVS DIIS EQVI SACRI.

QVòd verò Marti primùm omnium sacer equus esset, ex eo constat, quòd Decembr. Idibus, illi equus, qui à dextra victor fuisset, immolabatur. Dextera enim masculina censeri diximus in Tauro: & mares animos Marti passim videmus attributos: de quo latius in pudendi virilis interpretatione, neque non in Scarabeo. Sacrificij verò huius causam nonnulli putant, vt Martem hostia, quæ illi plurimum esset accepta conciliarent. Nam & Pausanias ait, Tyndarum raptæ filiæ iniurias vlturum, cum Menelao marito procis aliis in locum vnum conuocatis, immolato prius equo, vt bellum aduersus Troianos susciperent, iuramento adegisse. Neq́; desunt qui sacrū quod Decemb. Idib. fieri solitum dicebamus, Octobri mense factum autument, eaq́; de causa equū eum Octobrem itidem appellatum: fuisseq́; non leuem Romæ de capite eius contentionē inter Suburranenses & Sacrauienses, vt id scilicet ij in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunq́; verò, equus panibus caput redimitum habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur.

Ideo verò equum potius quàm bouem immolabant, quia equus animal bello dicatum, ad frugum potius perniciem, quàm auctum, spectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentum & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos à Romanis non ideo mactari solitos, vt Martem sibi conciliarent, sed vt supplicium ex eo sumerent, per quem constat Troiam fuisse captam, vnde se oriundos illi profitebantur. Sedenim perfrigida & ieiuna admodum calumnia hæc mihi videtur in Romanum nomen, vt populus tot virtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita multarent: quíque grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, vni huic immortali in equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedæmonij verò, vt Festus asserit, equũ ventis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemque ibidem adolere, vt cinis ventorum flatu per fines quamlatissimè dispargeretur. Cæterùm Pausanias Soli equum in eo monte tradit à Lacedæmoniis mactari solitum Persarum more. Hinc Curioni Xenophon equum donat, quem Soli sacrificet, cùm eam apud Persas esse Solis victimam non ignoraret. Idem autor est apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos ali: vnde apud Epigrammatarium nostrum. D E

Venit ab epoto Sarmata pastus equo.

Sarmatas enim Romani dicunt, quos Græci Sauromatas, vt Plinius quarto. Apud Stephanum diuersi populi, quãvis vtraque gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus equus viuus in ignem coniiciebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratas in mare iaciebant, quòd vulgatũ est eum tali vehiculo circumuehi mundum. Vti etiam in Illyrico, ea de causa quòd Tridentis ictu terra equũ exciuerit, quatuor equos nono quoque anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratũ, Heroicis, legas pullum equinũ coloris albi, & freni sessorisque adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro victoria assequenda, idque suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium dum circũsident Troiam inspexissent. Has quasdam veluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, iis vteretur: qui verò ornatum alium expetiuerit, vel ex aliis quærat, vel impensa sibi comparet sua.

F

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM, DE IIS quæ per canem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Qui verò potius Canem meum sacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, sed mea huc aduectum diligentia, dono dare debueram, quàm tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunque enim ea considerabam, quæ sapientissimi illi viri per Canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinnuebant, dum grati animi signum, dum memoriæ & amicitiæ simulachrum, dum vatem, dum philosophum, ac ipsum literarum autorem Mercurium, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerebatur: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem pietatem, liberrimi beneuolentissimique animi can-

A *mi candorem & synceritatem, tam longa multorum annorum experientia perspexissem. Sed parum existimabant hac me cogitationis hilaritate perfusum, nisi rem ipsam scriptis etiam mandare studuissem, atque ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui, non vt quæ Canis fuerint significata, docere te mihi consilium esset: sed vt sæpius inter scribendum relegendumq; obueniret, vnde ego bonitatis tuæ frequentius memor, hac ipsa diuturnius iucunditate perfruerer. Reliquum est, vt ex beneuolentissimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam contemplere, perinde ac commendabiles ego mores tuos præclaris, quæ Cani attribuuntur, dotibus æquiparare soleo: quippe qui existimem, speremq; velut ille ad Heroum, deorumq; simulachra contemplanda natura ipsa promptissimus inuenitur, tu quoq;, quod non ignauiter facis, Canem vitæ quoddam exemplar tibi sis propositurus. Verùm agè iam ex ipso commentario Canis ipsius ingenium exploremus.*

SACRARVM LITERArum professor.

B IN PRIMIS autem rerum diuinarum professorem per canis effigiem interpretabant, propterea quòd eum, qui sacras literas professurus sit, id omnium plurimùm meditari oportet, vt canis instar asiduè latret: hominum vitia nunquã incessere desistat, animum ferum gerat, nullius profani gratiam ineat, quod et canes faciunt in eos, quos herilis non esse familiæ, vel visu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebręos habẽtur Elias, Hieremias, Ezechiel, Osee, ac plerique alij. Talis apud Græcos cumprimis Diogenes, cui nomen à cane vulgò etiam dictatum, & ab eo Cynica familia perpetua vitæ austeritate celebris. Cui quidem haud multum absimilis altera per omnem penè orbem in nostram vsque diem propagata: quanquam ea sanctioribus apud nos institutis, & verioris disciplinæ professione, laudabilioréque profanæ cuiusque rei contemptu, sub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate conspicua. Non defuerunt enim vnoquoq; tempore, qui luxum & delitias aspernarentur, paruoq; & minimo contenti, cùm vitam ipsi à
C vitiis liberam profiterentur impuros omnes reprehensionibus arguerent, castigarentq;. Atq; huc deniq; progredi debet sacerdos optimus, vt dum nullum flagitiosum hominem verbis incastigatum præterit, vel ipsam impudentiæ notam minimè pertimescat.

PROPHETA.

SAnè propter increpandi libertatem Prophetam adsimilauimus cani, eiq; latranti. Huius significati ratio alia apud Horum est, quia scilicet præter reliquorũ animalium morem simulachris Deorum custodiendis canes apponuntur, eaq; ipsi identidem intuendo videntur admirari, nõ secus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis suæ conatum dirigit in Deum. Sanè fanorum antistites, sacrorumq; & oraculorum interpretes, Liuius Adastro, Prophetas vocat, de quibus ita:

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Prophetæ, sancta ita caste qui purant sacra.

Animaduertendum est autem, omnem canis vsum aut à latratu, aut à dentibus

expeti. Ac de mordacitate quidem satis. Quod verò ad latratum facit. nō ignoremus esse os interpres eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: sanè Propheta vates itidē est, perq; os ipsa mēs ex imis arcanisq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens verò verborum fons: atq; ita per os excogitata omnia veluti fluenta de fonte profluūt. Sedenim quia parum esset aliorum vitia damnare, deterrere, dilacerare, nisi ad rectā viuendi rationem omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cùm Ægyptij sacerdotes animaduertissent canem, vti ex fragmentis Hori dicebamus, præter aliorum animantium morem, ad simulachra Deorum aspectare, firmoq; ea lumine contueri, quasi Propheta idem factitare soleat meditationi tantùm deditus, vnde per arcana Dei penetralia referentur, atq; is hinc futurorum scientiam aucupetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artē hanc diuinandi, teste Tullio, putātur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis cōsecuti: & ab his acceptum crediderim, quod Thrasybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympia posita, per cuius humerum dextrum mustela obreperet, & dissectus canis exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod vaticinij signum interpretor, cùm nonnulli tradant Thrasybulum à cane vaticinium excogitasse. Nam & mustelæ cor linguæ ieiunæ suppositum, fatidicam mentem excitare ferunt Magi. Pausanias tamen incompertum sibi esse profitetur, quis primus è cane vaticinia desumpserit, tametsi Thrasybulum scripsit solum hoc aruspicinæ genere vsum, eiusq; rei coniecturam ex statua, quam in Olympia illi positam cōmemorauimus, desumi. Vt verò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cùm professores legū sacerdotes appellari dicat, eosdem ait & prophetas nonnunquam appellari consuetum esse, quòd talem animum gerere debeant, qualem superius in Cane descripsimus: id quod à plerisque minimè præstari idem his verbis lamentatur: Sæpe nanq; rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem, nequaquam gregis custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt, quia lupo veniente fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per Prophetam Dominus increpat Esaiam, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne verò quis in vates & sacerdotes calumniæ ansam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Cauete canes, cauete malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantùm est, vt reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda sunt quæ ad Esaiæ increpationem addidit Ezechiel? Fili hominis speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaueris ei, neq; locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Quod quidem eo periculosius est, ait Hesychius, quòd ignauia hæc pluribus est nocumēto: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut non vindicans in peccatoribus, illicit eos qui rudes sunt, ad similia: ideoq; legislator, Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, peccatum populi appellauit. *Leuit.4.*

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorū refertur: debereq; nos, ait is, promptuarium tenere verbum, ne quasi mutæ canes commissam

A commissam nobis fidei custodiam, quodam preuaricationis silentio deseruisse videamur. Hoc eodem significato theologi accipiũt illud ex LXVIII. Psalmo: Lingua canum tuorum hostium intinguetur sanguine: vbi per canes, Christi ædium sacrarũ antistites interpretantur: hi siquidẽ parandi sunt in aduersarios, qui gregibus insidias meditantur, vt oues ab omni hostium iniuria tutæ custodiantur. Quam propemodum sententiam secutus Plato libro de Repub. II, vbi militem ciuitatis custodem informat: Naturam, ait, generosi adolescẽtis qui ad disciplinã huiusmodi educetur, nihil differre à generosi canis ingenio: vtrũque ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes immitem. Nam ea est generosi canis natura, vt erga familiares & notos sit mitissimus, aduersus verò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulac viderit, ægrè ferre se indicat, etiam si nihil quicquam mali sit ab eis perpessus: sufficereque ad inimicitias satis habet, si qui recens venerit, non fuerit è domesticis. Non ab re igitur, qui D. Bernardi viri de pietate Christiana optimè meriti vitã scribũt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somniis esse, catulum se candi-
B dum, dorso rutilum, & latrantẽ in vtero gestare: vnde illi à sapiente viro responsum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinarum ædium custodiam susciperet, latratumque assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam canis comes, & viator angelum comitatur, quem Raphël in libro Prophetico non ociosè sibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

DII LARES.

EAdẽ ratione canes apud ethnicos Laribus præsides fuisse dicunt, Deosque ipsos Romani ideo caninis pellibus induerãt, quòd sicuti canes mites mansuetique sunt in domesticos, in alienos verò feri, formidolosique: ita & Lares, quibus totius familiæ cura credita esset, haberentur. Proditũ sanè memoriæ est, Iliados Mineruæ templum in Daulia fuisse, in quo canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros verò feri, atroces ac indignabundi semper irruerent. Neque desunt ho-
C die barbarorum nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo modo conquisitis alant, eosque in prælia mox ducant, quibus in hostem immissis, fœdissimæ interdum stragis spectaculo perfruantur. Æsculapij simulachro, quod Epidauri fuit, à Thrasimede Pario Arignoti filio elaboratum, canis adsculptus assistebat, cùm Deus in throno sedens dextera baculum teneret, læuam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumenti eam ait historiam fuisse, quòd Æsculapius in solitudine Titthei montis expositus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compresserat, à capella alitus, & à cane custoditus fuerit.

ARBITER GENIVS'VE.

SEd aliam Chrysippus rationem cur Lares caninis tergoribus velarentur attulisse dicitur: quippe quòd ipsi genios prę se ferũt, qui custodię nostrę ideo tanquã arbitri sint delegati, vt improbè factorum dictorumque pœnam à nobis exigant, sceleraque & impietatẽ omnem vlciscantur, quotiens humanitate posthabita in brutorũ vitam declinauerimus, quam ipsi genij, nõ secus ac sagacissimi canes, insequantur, & ad merita supplicia pertrahãt. Hoc ipsum Censorinus, multis aliorum opinionibus allatis demùm affirmat, esseque genios ita assiduos

nobis obseruatores appositos, vt ne puncto quidē temporis longius abscedāt. D
Atq; hi sunt qui nos nōnunquam impellunt, sæpe reuocant, prout nunc salutaria, nūc perniciosa appetierimus. Sed nostræ pietatis autor, ne ab aliis hęc quæ-
Matth. 18. ramus, Genios custodiæ nostræ appositos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie contueri commonuit. Meritò itaq; Laribus (quando iidem & Genij sunt, nos Angelos dicere maluimus) canis vtpote tutelare animal hieroglyphicè dedicabatur. Sed nō sine piaculo videor mihi præterire posse quod apud veteres scriptores legi, Vulcani templum apud Ætnam Siciliæ montem fuisse, cuius lucum incolerent canes, qui castè pieq; adeuntibus adblandirentur, impuros verò pollutosq; rem quasi diuinitùs pręsagientes miserabiliter lacerarēt.

VESPILLO.

EX his itaq; factum vt Ægyptij vespillonem, sacrorumq; tutelarem, æditumq; libitinarium per canis effigiem indicarent, obseruato firmo illo immobiliq; obtutu, quo animal id ipsa Deorū hominumq; simulachra custodiæ suæ credita contemplat. Nam cùm apud Ægyptios cadauera vitro condita, non adipe suillo, vt nonnulli sunt interpretando decepti, in longum tempus asseruarentur, erantq; & libitinarij quibus curę erat ea custodire, eò spectare crediderim canē apud Massæos Romæ, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, surrecto verò capite inscriptionem, quæ huiusmodi est, intuentem.

C. IVLIO VRBANO
ET IVLIÆ OPTATÆ CONTVBERNALI, ET C. IVLIO VRBANO PECVLIARI E
FILIO
POTS. SVIS

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ignoro esse aliquos, qui huiusmodi hieroglyphicum, quo scilicet canis vel simulachrum aliquod vel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem significare contendant. Canis porrò illos qui de se benemeriti fuerint nunquam obliuioni tradit, cuius rei paulo pòst mirifica quædam exempla subiiciemus.

MEMORIA.

VNde & memoriæ simulachrum Canis est, quæ scilicet circa præterita versatur: & in prudentiæ tricipitio, id sibi vult caninum caput, cùm Leoninū, intelligentiam, & pręsentium considerationem: lupi verò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffusius explicauimus. Socrates quoque tunc per canem iurat in Phædro, cùm illam Lysiæ orationem memoriæ tradidisse firmiter arbitratur. F

FIDES.

IN Phædone verò per canem iurat, cùm putat fidem & obsequium præstandum iis, qui rerum habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij numus est, qui limitibus metandis S. C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe significato, vt fidem præstandam in primis admoneatur is, qui negotio eiusmodi præficitur.

C. Mamilij numus.

AMICITIA.

EIus verò fidei ratione habita, hieroglyphicū pro amicitia plerunq; canis ponitur, in qua quidem primū fides expetit ex Ciceronis & omniū sententia: mox animus, si vsu veniat, ad promerendum promptissimus. Mirifice verò spectatur in canibus illa officiosa adeò dominorū adulatio. At hic mihi temperare ne-

A nequeo, quin amoris & fidei exēpla quędā cōmemorem, quæ in ipsis canibus elucescere plerunq; cōperiuntur. Nā Leutricas puellas treis à Spartanis iuuenibus quibusdā constupratas, mox occisas, & in puteū deiectas indicio canis Scedaso patri peregrè aduenienti, & latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas nunc dissimulabo, alia quædā maioris forsan admirationis repetiturus. Cōfosso enim intestinis bellis ciue Romano, aiunt nō potuisse quempiā caput eius abscindere, vsquequo canē qui dominū custodiebat, proq; eo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptū summotūq; vidissent. Ambrosius refert, occiso Antiochiæ milite canem cadaueri comitē adstitisse, qui dum eiulatu mœsto rapti domini desideriū diu testaretur, ingentem hominū coronā ad fidelitatis spectaculum contraxerit, donec eo inspecto qui cædem patrauerat, in eū insilierit, tamq; diu prehensum cōtinuerit, donec re patefacta percussor sit in supplicium raptus. Illud verò pręcipua est admiratione dignū, quod ab Æliano traditū est, Colophoniū quendam vnà cum seruo & cane, mercatum in Ioniam concessisse ad vrbem Theon: cúmq; seruus, qui pecunias ferebat, naturæ satisfacturus ali-
B quantulū à via deflexisset, loculo humi deposito immemorē abiisse: canē ad eius custodiam perstitisse, donec illi re infecta, quòd pecuniæ nō aderant, rediissent, canemq; in eodem loco apud marsupium offendissent, qui quòd absq; potu, ciboq; diu perseuerauerat, ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchū de Pyrrho fertur: eum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer herile custodiebat, vbi triduū absq; cibo permāserat: quod cùm Pyrrhus sepelire iussisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit vt haud ita multò pòst Pyrrhus exercitum lustraret, assidebat regi canis, tacitusq; quiescebat, cùm interim interfectores heri nomina daturi præstò fuerunt: exiliit statim canis vbi eos adesse vidit, magnoq; hostes latratu incessens ad Pyrrhum identidē respectabat, vt non illi solùm, verùm omnibus qui aderant facti suspicionē concitarit ingentem. Correpti igitur illi, minimisq; quibusdā indiciis conquisiti, scelus confessi sunt, atq; ita pœnas iussi pēdere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantę fidelitatis canem habuit, vt cùm mortuus, & in rogo positus esset, subsecutus itidē canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacissimè voluerit. Fuit & Polo histrioni apud Gręcos celeberrimo canis, qui post impositū
C rogo dominum in easdem sponte se coniecerit flammas. & alius eodem quo saltator Theodorus sepulchro cōditus fuerat, catellus includi voluit. Iamq; et Eupolidis Poëtæ comici canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo sepultoq; domino prę mœrore & ipse cōtabuit, erepti domini desiderio tandē extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

HIeroglyphicum & Cerberus argumentum habet: Gręcorum enim nōnulli non incongruè forsan existimarūt, abstractum Herculis opera ex obscuris Erebi penetralibus tricipitem Cerberum, patefactā ab Heroë philosophiā, quæ prius in arcanis delitescebat, indicare. Ea verò vna ceruice contenta, tribus distinguit capitibus, quorū vnum Rationi, Naturæ alterum, tertium Moribus inseruit. Vnde pręter edomita tot mōstra, Herculem ipsum ferūt sagittas in Iunonem iaculatū, & Plutonē etiā telo, vt Homerus inquit, trisulco sauciasse. Philosophus enim vir, dum solerti indagine sublimia quęq; peruestigat, nactus aliquid captu dignum, mente veluti pennato quodam vtitur telo, quo quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus vllus est, neq; abscessus tam remotus, tā abditus, tam inaccessus, quò non peruenerit philosophia: terræ siquidem

hęc penetralia perſcrutatur, quod eſt Plutonem ipſum telo impetere, atq; etiam ferire: hoc inquam eſt rerum naturã enanciſci: tot in orbe terrarum monſtra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honeſtis et vtilibus legibus addicit. Mox vt de Poëta Flaccus etiam, D

Pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & inuidiæ corrector & iræ.

Cœlum demum inſcendit, & inde quicquid rationi obnoxiũ eſſe poteſt aucupatur, cunctaq; proſpectat, & ad amuſsim omnia nũ recta ſint explorat. Herculis ad hęc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monſtris vſus, philoſophiã, monſtra verò animi vitia ſignificare interpretatur Floridis Apuleius. Atq; vt ad Cerberum reuertar, ſunt qui rem ſimpliciter accipiant, caninis eũ capitibus effictum à Poëtis, propterea quòd Tartareus is cuſtos habeatur. Hiſtoriam tamen Hecatæus Mileſius ſuper eo tradit, ſerpentem in Tænaro fuiſſe, quem ea de cauſa canem appellarint, quòd morſu eſſet admodum lethifero, homineſq; quos iciſſet, ſtatim interficeret, eumq; ab Hercule deductum ad Euryſthea. Sed hæc ſcriptorum ſemper fuit licentia, vt ex commodo quiſq; ſuo fabulas confingeret. Mihi autem magis arridet figmentum prius poſitum, qui tam præclaros viros, tam eruditè rem ipſam interpretari videam. E

ANVBIS.

ADdemus & Anubin Deum per canis effigiem ab eiſdem Ægyptiis figuratum, de quo veteres quidam hiſtorici prodidêre, vnà eum cum Oſiride gigantes ex Italia pepuliſſe. Canino verò capite fuiſſe eum, ex eo commentum, quòd Iſidis & Oſiridis corpora cuſtodierit, quod vti dictum ſuperius, canibus eſt admodum peculiare, eaq; de cauſa canem galeis inſculpi morem eſſe, quod in veterum numis compluſculis obſeruaui.

ORIZON.

SEd enim ſuper Anubi Plutarchus longè eruditius rẽ perſcrutatus, remotiora diſciplinarũ penetralia recludit, ac terminatorem in ſphærã circulum per Anubin in fabulis, per canem inſcriptione ſacra & hieroglyphica ſignificari tradit: quippe qui Nephthyn apud Ægyptios inferius hemiſphæriũ eſſe contendit: Iſin verò ſuperius: lucidum hoc & diurnũ, obſcurum illud & nocturnum: vtriuſq; verò participem Anubin, qui & interdiu & noctu viſu pariter fruaᵗ. Eandem enim vim apud Ægyptios Anubis habet, quã apud Græcos Hecate, cui ſupera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, vnũ omnino caput caninũ, equinum alterum, humana verò figura tertiũ adſculpebatur, quod tamen hiſpida & ruſticana facie ſimulabant: cuius picturæ hieroglyphicíue cauſam in Equo latius enarrauimus. F

DIANA.

SATVRNVS.

SVnt qui per Anubin Saturnũ interpretenᵗ, quòd omnia ex ſeſe pariat, atq; ita ſit & luminis, & tenebrarũ particeps: quia materia obſcura eſt, forma verò conſpicua. Qui fabulas de iis, quæ rerũ initio facta fuerint ab Oromaze memorant, cœlo inquiunt & aſtris fabricatis cuſtodem eum adhibitum, atq; hinc canis figmentum excogitatum.

Princeps

A

PRINCEPS.

PRæter ea quæ iam posita sunt de cane significata, sacerdotes iidem Ægyptij si principem aut legislatorem significare vellent, canis hieroglyphicum cum diademate, siue fascia, vel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda, propterea quòd veluti leuisomna canum, vt cum Lucretio iocer, fido cũ pectore corda in Deorum simulachris diligenter obseruandis detinentur. Sic etiã princeps qui iura sit daturus, Regem qui anteacto tempore claruerit nudum contemplari debet, quid'que sibi velit ea fasciola, examinare: id quod omnium maximè Periclem Atheniensem factitare solitum perhibent. Quotiescunque enim is magistratũ aliquem inibat, ipsa honoris delati insignia, & vnumquodque gestamen pro concione alloquebatur, quid ea sibi vellent, qualem virum poscerent percontabatur, séque mox ad personam quam induebat, strenuè decenter'que gerendã adhortabatur, B tanta omnium admiratione, vt non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apes'que mel in os eius infantis congessisse faterentur. Quòd verò fascia regiũ sit insigne, ostendimus cõmentario de Gestaminibus reliquis. Atqui Ptoëmphanes populi ex Africæ parte Canis non effigiem, pro principe coluerunt, sed viuum ipsum pro rege sibi delegere, cuius motum obseruabant, ac ex eo quid faciundum, vbi standum, quò progrediendum, religiosissima quadam auguratione intelligebant.

MILES.

ABsque fascia verò canis, copula tamen religatus, non incongruũ est sacramento addicti militis hieroglyphicum: copula scilicet obedientiæ iuramentum præ se fert: canis verò ipse militis officium, quod præcipuũ est, intentum esse ducis imperio, siue iter arripiendum, siue pugna ineunda sit, siue vbi receptui cani cœptũ ad signa redire: quæ quidem obsequia à canibus obseruari quotidie videmus. Quid verò illud, quòd si inter se canes rixentur, offeratur'que fera æquè illis inuisa, facta statim inter se pace vnanimiter in ferã conuertuntur? cuiusmodi decet milites esse, qui tametsi inter se aliquando dissideant, aduersus tamẽ com- C munes hostes vnanimiter præliantur: cuiusmodi exemplum in L. Syllę legionibus habemus, quæ cùm perniciosa seditione furerent, efferatis Imperator annũciari iussit hostem adesse, & ad arma vocantium clamorẽ tolli, atque ita discussa seditio est, vniuersis aduersus hostes animũ intendentibus. Et Scorilus, vel vt alij, Cocis, vt alij, Cotio Dacarũ Dux, cùm dissociatũ bellis ciuilibus pop. Ro. intellexisset, neque tamen fortunã tentandam arbitraretur, metu'ne externo bello pax inter ciues conciliaretur: hortantibus suis, & acriter deposcentibus occasionem arripiendam, duos ille canes in conspectu populariũ cõmisit, iis'que acerrimè inter se pugnantibus, mox lupũ emisit, quẽ protinus canes omissa inter se ira vno statim animo aggressi sunt: eo'que exemplo Dux ipse continuit barbaros ne pugnã incæptarent, temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoque generositas animi requiritur in strenuo milite, ne is, vt super Ænea Virgil. neque auersos dignet̃ sternere morte, nec imbecilles prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut vir fœminas, puerósue. Cõperta est hæc eadẽ in canibus animi magnitudo: velut in eis, quos Albaniæ rex Alexãdro Macedoni dono misit: nã cùm ex duobus quos habebat vnũ huic dedisset, exploraturus Alexander ani-

malis vigorē, iuſsit vrſos, mox apros, & deinde damas emitti: ille verò contem- D
ptu immobilis iacebat. Sed enim Alexander ſegnitie tanti corporis offenſus, eũ interimi iuſsit: quod vbi Regi nunciatum, alterum miſit, addito, ne in paruas belluas experiri vellet. Imperator itaq; leonem primò, mox'q; elephantum induxit, quos canis ſtatim ſtrauit: cuius inſignem pugnam Plinius accuratiſsimè deſcripſit XL. octaui libri capite.

MENAPII.

MInimè mirum igitur quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Conſtantino vſq; ad Theodoſium, Honorium & inferiores pleroſq; alios ſub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo luteus canis in alba parma, cuius medium pelta rubra occupabat: hic verò canis infernè poſitus ſub ipſa pelta pedibus ſurſum verſis: erat is eius ordinis inſigne, qui MENAPII dicti ſub magiſtro militum per Thracas ſtipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

CAnem eodem geſtu inuerſum in altero clypeo vidi, ſed qui cærulei coloris eſſet, parma identidem alba, cuius vmbilicus aureus, quem ruber circulus E
ambibat, ab altero denſioris luti cęruleo ipſe quoq; circunſcriptus: inſigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiuſdem militię ordo fuit ſub eodem magiſtro militum.

OBSEQVIVM.

ERat & illud hieroglyphicum, quòd Ægyptij ſacerdotes obſequium, et ad domini iuſſa nutúmue regreſſum ſignificare ſi vellent, canem conuerſo in dorſum capite pingebant. Nullum porrò animal cane magis eſt dicto parens, quem abeuntem facillimo vociferatu reuoces, etiam ſi ſit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iuſſus inſequi prouolet, eum denique quotiens erit libitum vltrò citroq; verteris. Theologi noſtri veteres dictum illud ex Eccleſiaſte, Melior eſt canis viuus leone mortuo, ita interpretantur, vt obſequij iſtiuſmodi rationem habuiſſe videantur: nã per leonem mortuũ, ait Eucherius, cacodæmonē intelligunt, de cuius ſalute nihil vlterius ſperandum eſt: non enim poteſt ad pœnitentiã redire: per canem autem viuum, aberrantē quidem, F
& interdum contumacem hominem accipiunt, qui tametſi nonnunquã præuaricator fuerit & ceruicoſus, ad obſequium tamen & meliora reduci poteſt. Et vt ad canis morigerũ admodum ingenium reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obſequij facillimæ'q; docilitatis exemplũ in animali huiuſmodi recitare, idq; in theatro Marcelli ſpectatore Veſpaſiano editũ. Mimus eò quidã canem introduxit omnibus ferè ſaltationibus eruditũ, qui cùm ægritudinem poſtmodum ſimularet, panem mimus porrigebat, eo detracto pharmacũ propinauit, mox is trementi ſimilis cruciari, diſtorqueri, capitiſq; grauedine laborare viſus, demũ quaſi mortuus concidere ſeq; exporrigere, permittereq; vt quoquouerſum traheretur, huc & illuc abiiceretur, vti fabulæ commentũ exigebat. Opportunè autē cùm res poſceret ſenſim mouiſſe ſe tanquã è profundo aliquo ſomno concitatum, proſiliiſſe demum, & ſigna quædam veluti lætitiæ & exhilarationis edidiſſe, atq; alia pleraq; magna omnium admiratione colluſiſſe. Hæc autor ille teſtatur, qui nihil vnquã ineptè moliri deprehenſus eſt. Sed quod pertinet ad obſequium erga dominum, habet hoc canis cõmune cum ſubus, de quibus comper-

A compertum ait Plinius, furto abactos, agnita voce suarij, merso nauigio inclinatione lateris vnius, ad dominum remeasse.

ADVLATOR ET SCVRRA.

SVnt qui adulatorem, blandiloquum, & mordacem simul scurram, per canis hieroglyphicum ostendāt, quorum alter in obsequium plus æquo pronus, & alter quęlibet in quemuis opprobria fingere sæuus. Diogenica hæc est interpretatio, ipsius de se testimonio. Nā is interrogatus ab Alexādro, ob quæ facta Canis nomen vulgò sortitus esset: Quia, inquit, dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Quin & coniectores, vt apud Hebręos legi, eum qui per nocturnam quietem imaginatus sit canem videre, obtrectatoribus obiectum fore præsagiunt. Alexander idem dum sibi lusum quærit, sportulam Diogeni ossium plenam dono misit. Accepit eam Cynicus, & superaddidit: Caninus hic quidem cibus, sed donum haudquaquam regium. *Diogenis scomma in Alexādrū.*

FAMES.

CAninam quandam famem memorāt, quam Gręci βουλιμίαν appellauere, nos
B esuritionem dicere possumus: vtcunque Dauides hanc eruditissimè tetigit Psalmo LVIII, vbi canit: Conuertent ad vesperā, & fame conficient vt canes, ciuitates hac illa peruagantes, cùm futuram Iudæorū mendicitatem pręsagiret: nam et ipsum famis vocabulum frequenter pro mendicitate vsurpatū inuenias.

DESPICATVS.

IN Sacris literis plurimùm inuenias canem pro re humili, abiecta et cōtemptibili positum. Quem sermonem ne quis Neapolitanorū tantùm esse putet, de Mephibosetа Ionathæ filio legimus, cùm insperatis à Dauide beneficiis affectus esset, & cōtinuò mensæ Regię sodalitio dignatus, dixisse eum, humilitatem professus suam: Ecquis ego sum seruus tuus, vt respiceres super canem mortuum, cui ego sum similis? Et Dauid ipse cùm Regem suum Saulem se hostiliter insectantem in manibus solum habuisset, chlamydis regiæ oram præcidisse contentus, subsecutus eum clamauit: Quem persequeris Rex Israël? quem persequeris? canem mortuum persequeris. *1. Reg. cap. 24.*

FVGA.

C QVòd si fugā notare voluerimus, canem identidem, sed subiecta inter crura cauda figurabimus. Hieroglyphici causam nemo eorū quos in hoc argumento sequimur, explicauit. Figmentū ego à re ipsa dubio procul sumptum crediderim, vulgato in hæc tempora prouerbio, vt eum qui animum despondeat, vel ab incœpto propter ignauiam perculsus meticulosè desistat, subiicere eum, inter crura caudam obiiciamus. Quotiens enim canes fugam arripiūt, præ metu abacti caudam inter crura subiiciunt. Quod cùm insigniter etiam in lupo obseruatum sit, Maro elegantissimè rem ipsam descripsit, vt suo loco dictum.

CLADIS PRÆSAGIVM.

IN Aruspicina memoriæ proditum est, huiusmodi gestum caudę vtero subiectæ, in victimis quæ adolerentur futurę cladis præsagiū dedisse, obtorta verò si foret cauda, bellorum difficultatem portendere, vt apud Didymū legere est.

VICTORIÆ PRÆSAGIVM.

ALiter autem cursu perciti seu prædam insequantur, seu temerè lasciuiant, surrectam, aut exporrectam caudam habere solent, cuiusmodi effigies est in numo C. Posthumi, in quo cernere est currentem canem, cauda ita vti dice- *C. Posthumi numus.*

bamus, surſum verſus incuruata: quod quidem in hoſtiis crematis obſeruatum, D
ex aruſpicum diſciplina futuræ victoriæ portentum erat. Sedenim in numo eo currentem canẽ, celeritatem ſignificare coniicimus ex iaculo, quod eſt infernè ſitum: vnde rem properanter confectam, victoriámue citò partam, ſi ſequamur Aruſpices, id indicabit.

IMPVRVS AMATOR.

SVnt etiã qui ſatis impuros amatores exprimant per ſimulachrũ canis, non ea tantùm de cauſa, quòd κύων, vt Euſtathius interpretatur, παρὰ τὸ κύω, quod amare eſt, deducatur, ſed quòd lepores auidiori quodam affectu conſectet: quorum ſignificatum inter nequitias improbiores repoſuimus. Neq; quidem Ouidius ſignatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuiſſet, quàm luculentiſsima ea quam ponit comparatione, his verſibus decantata:

Vt canis in vacuo leporem cùm Gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem:
Alter inhæſuro ſimilis iamiámq; tenere
Sperat, & extenſo ſtringit veſtigia roſtro: E
Alter in ambiguo eſt, an ſit comprenſus, & ipſis
Morſibus eripitur, tangentiáq; ora relinquit.
Sic deus & virgo eſt, hic ſpe celer, illa timore:
Qui tamen inſequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor eſt, requiémq; negat.

LIENIS VITIA.

HOminem qui aliquo ſplenis vitio affectus ægrè habeat, quæq; in vniuerſum ad lienem attinent, Aegyptij ſacerdotes per canis hieroglyphicum ſignificabant. Gracillimum enim ac tenuiſsimum lienem canis habet: quòd ſi vel mors, vel rabies eum inuaſerit, à ſplene eſt: quin etiam illi ipſi qui correptum rabie canem medicare voluerint, morbum contrahunt, ac ſplenetica plurimùm ea labe affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborantem diſſecuerit, ea afflatus exhalatione: contagionis vim efficaciſsimã experitur. Vrina quoq; rabioſi canis quomodocunque calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quin F
huius lotio, etiã non rabidi: tam pernicioſa vis eſt, vt ſi quis in id ſuum congeſſerit, ad generationẽ pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido cani contagioſum adeò virus ineſt, vt omnia rabiant quæ momorderit: excepto homine. Nã quæ illi accidit ex huiuſmodi contagie lues, mania eſt, vt eruditiſsimi hac ætate viri diſputant: nã & Feſto rabies propriè morbus caninus eſt. Quòd verò ſcribit Ariſtoteles, canes ipſos interire morbo hoc, & quæ morſa ſunt πλὴν ἀνθρώπου, nonnulli clari quidem viri πρὶν legunt, vt celerius quàm homo intereant, exponant. Sedenim vt ea miſſa faciam, quæ hominibus à rabioſo cane morſis accidiſſe longo pòſt tempore Albertus & Auicenna prodidêre, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuiſſe cognitã diſcretámue ab aliis morbis Ariſtotelis tempeſtate, neq; inde vſq; ad Aſclepiadem cuipiã innotuiſſe. Cæterùm hæc ipſi viderint clariſsimi viri, qui rem enucleandam ſuſcepêre. Illud ego ſuper hoc addam, vniuſcuiuſq; canis morſum tam pernicioſum eſſe, vt ferant, eum qui ſemel fuerit à cane læſus, peſtilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu ſuo vitiare, eiuſq; introitu alterius vulnera aggrauari.

A

OLFACTVS.

SEd vt ad Canis significata redeamus, olfactũ Aegyptij sacerdotes per id animal inter alia significabant: nempe eum qui, quod prius latuisset, indagine sua deprehendere, ex huiusmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim constat olfactum esse cani præcipuum, de cuius sagacitate (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à sagire, quod acutè sentire est, deductum asserit) plurima passim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutissimè abfuerit agnoscunt olfactu solo, & ignotũ quoq; si repentè veniat. Scrutantur in venatu vestigia atq; persequuntur, contantem ad feram inquisitorem loro retrahentes, etiam si aquam ea transilierit, & abditissimo quouis loco sese occultauerit. Illud sanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, vt quem prius numum alicui eorum ostenderis, abduciq; mox è conspectu canẽ iusseris, ac sub aliquo tapete vel stragulo numum eũ abdideris, introductus mox canis ac numum inquirere iussus, olfactu solo fretus rem tibi quamprimum deprehendat, latebrásque vbi numus erat absconditus, & latratu & exultatione significet.

B

RISVS.

QVia verò canis circa lienem ea quæ suprà memorauimus patitur, totaq; animalis vita inde pendere videtur, factũ est vt Aegyptij sacerdotes quæ super risu considerarent, per canem identidem explicarent. Rarissimum enim vel difficillimum esse risum iis qui splene laborant, medici tradunt: & ea est canis prærogatiua, vt is à venatoribus maximè expetatur, qui faciem magis, vt vulgò aiunt, melancholicã præ se ferat: signum enim id esse bonitatis aiunt, perniciores q; & in cursu perseuerantiores, qui tales sunt, esse prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad se recipere & attrahere, quæ sanguinem benignum, clarum, copiosum & lucidum reddant, quem inde risus & hilaritatis causam autores esse putant, quippe quòd ex ita affecto sanguine spirituum excitetur multitudo, claritasq; animam exhilaret. Sed enim hoc vtcunq; habeat, coniectores etiam, vt apud Artemidorum legere est, ex splene in somnis viso & risum, & voluptates augurãtur: canibus verò cùm lien & tenuis, & vitio maximè obnoxius sit, necesse itidem est eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab iis verò quæ vel absunt aut supra modum adsunt animali cuipiam Aegyptij si-

C gnificationes suas comminiscebantur. Accidere verò facilè potest, vt alicuius hominis memoriis natura huiusmodi sit indicanda, vt in M. Crasso, qui ob id Agelastos vocitatus: vt in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem semper vultu eademq; fronte fuisse, proditum est.

LEVITAS IN MORIBVS.

VErùm habet suum & risus ipse significatum. Interpres enim Apollonij risum leuitatis signum esse dicit: vnde sapienter Isocrates importunũ risum minimè amandum esse monuerit.

CVLTVS CANIS.

SAnè aliæ quoq; nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis testatũ reliquêre. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorẽ, à cane nutritũ suorum omnium asseueratione, siue studiosè conficta fabula fuerit, quò venerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiã in magno fuêre cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere sit cœptum. Annuo enim supplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, viui in furcas arbore sambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta videretur. Alioqui ge-

nito mane catulo res diuina hostiarũ vice fieri solita, adeò puros eos ad cibum existimabant, adeoq; numinibus placandis idoneos, fuisseq; olim celebriores epulas catulina apposita, nostrorum scriptorum testimonio satis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias Saturione. D

QVIBVS DIIS CANES SACRI.

QVibus verò Numinibus canes donarentur, dicere non pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ, Græci Proserpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei venerationem celebrabant, canẽ immolabant, quoniam natura ipsa lupis canes aduersarentur. Alij cœptam hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vti constans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè versu freti, quo

Euander gelida monstrat sub rupe Lupercal
Parrhasio dictum Panos de more Lycei.

Cæterùm apud Argiuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatẽ sacri erant. Sed animaduertendum est, plerisq; locis Cyoniæ vocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniã fecere, vel quòd arbitrati sunt à soluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam et inuadendi promptitudinẽ offerebatur: eorum enim ephebi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, vtpote fortissimo, victimam ex cicuribus validissimã offerre se arbitrabantur. Ex aliis Græcis nemo, vt Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Triuiæ sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, vnde καρικὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Catulariam portam rutilæ canes non procul scilicet à rubro colore sacrificabantur, vti ait Atteius Capito, cùm pro frugibus contra vredines atq; sæuitiam Caniculæ sideris faciebant. De sacrificio huiusmodi Ouid. Fastorum quarto: E

Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.

Plerique tamen ideo factum dicunt, vt flauescentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculæ frugibus est admodum inimicũ. Non ignoramus autẽ & Thracas cùm alibi, tum præcipuè in Zerintho Samothraciæ antro nihil ferè libentius immolare, & epulari solitos, quàm canem, memorabili Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo canem, vt nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserrimè laceratus est. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis, & Crateræ Thessali inuidorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud Regem, canes eas immissas fuisse, corrupto pecunia Lysimacho, earum curatore. F

IMPVDENTIA.

NAm id quoq; canis est significatum, eaq; de causa apud Homerum Helena se canem accusat, quòd abominanda tot malorum causa atque autor fuerit, ita Hectorem allocuta: δᾶερ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eundem Agamemnon quoq; accusatus ab Achille κυνὸς ὄμματ' ἔχειν. Nam vt apud Pollucem legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens est, cui si etiam importunitatem adieceris, Homeri eiusdem κυνόμυιαν feceris pro impudentissimo, muscæ scilicet & canis ingenio copulato. Cynomyiam Euthymius syl-

A vestris muscæ genus agnoscit, quod inter cætera muscarum genera est impudentissimum, de qua Psal. LXXVII. quanquam super hac alibi. Hanc Catullus impudentiam expressit, vbi Acmen codicillos reddere pernegãtem canem censet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem ostensuri, duobus zodiaci locis canino capite hominem statuunt, secundo quippe Arietis gradu, & Capricorni XVII. Sed nos hîc de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iustitia vel pietate audeat vnumquenque vel ex potentioribus hominem erroris admonere, vel impuritatis arguere, dummodo spes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in vitium prolabatur.

PETVLANTES IVNIORES.

NOn præteribo hic militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur sub magistro militum per Illyricum: ij enim, vt assumptum nomen hieroglyphica pictura testarentur, canem luteum in rubra parma præferebant, in cuius medio orbis erat coloris lutei, canis supernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, vt veterum quorundam est
B interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præsidi adsistebant, canes vocitantur, vti Psal. XXI, Circundederunt me canes multi: quippe qui secundum legem immundi censerentur, atque admodum etiã impudentes essent conspuendo sacrosanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam spineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, vti eius ministerij mortales penè omnes. Eoque Theologi tradunt Domini dictum in Euangelio, Non decere sumptum de filiorum manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ si à canino genere elui possent, nihil ferè inter animalia rationis expertia cane venerabilius haberetur, vt qui non ciuitates modò sibi honori positas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum amissa cane Pertha nomine Theopompus ait, verùm etiam longè maiora præconia monumentaque secundum Ægyptios ritus omnino meruisse videantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CAELIVM CALCAGNINVM DE IIS QVÆ PER Cynocephalum simiam, & id genus reliqua, significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IVcundissimum illud hospitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit vt ea omnia incommoda, quæ perpessus eram, iacturásque omnes, quas in tanta rerum conuersione feceram, inciperem obliuisci. Nam cùm tu me Romana clade perterrefactum, neque non Florentinæ vrbis, atque adeò totius Italiæ turbationes & motus fugientem, ocij tandem cupidum in patriam meme recipere festinantem, iungere iter iussisses, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præstantibus, magnam mœrori meo consolationem adhibuisti, suauissimísque illorum sermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuisti, præcipuè verò eruditissimo Manardo illo tuo sæpius vocato. Ea demum fuit vtriusque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim, ita vterque vestris me lucu-

brationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotissima quæque profundissimæ eruditionis arcana, apud autores veteres delitescentia, è tenebris eruebas: ille, dum medicinæ philosophiæq; loca pleraq; abstrusosq; sensus, & longa annorũ serie ad hunc vsq; diem ignorata, multis ægritudinibus remedia luci dare adnitebatur. Hinc factũ, vt ego à vobis tali refectus cibo, cùm primùm ad Aegyptiaca mea Commentaria datus est reditus, vestræ memor liberalitatis, qui me nullo laborum vestrorum fructu fraudare voluistis, statim cogitarim amicitiam tam honesta de causa olim vobiscum initam, aliquo testimonio comprobare. Atq; ita Cynocephali Aegyptiaci Commentariũ (id enim ob varietatem ipsam præcipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, nisi me studiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametsi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit, saltem vt meæ erga te beneuolentiæ signum sit atq; monumentum, opto. D

NAM Cynocephali, quem Latinè Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullum apud Ægyptios sanctius animal, neque sacratius fuit. Eadem penè forma est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinem ipse quoque Cercopithecus appellatur. Sed enim noster is corporatura maior, validior, efferatiorq; est, facie caninæ similior, vnde & nomen apud Græcos accepit: quamuis multa in hoc genere sunt, quæ humanam potius faciem quàm caninam referunt, facileq; apud nos mira mansuescunt cicuratione. Cynocephalorũ, de quibus hic agimus, lacte & Numidæ & Menismni viuunt, armentis ex eo genere comparatis, maribus præter sobolis causam interemptis: quod ideo dictum volui, ne quis Cynocephalum hunc, de quo dicturi sumus, accipiat, vt multi perperàm, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & plerique alij prodidêre, capitibus esse caninis, pro voce latratum edere, ferarum pellibus velari, anguibus venatu & aucupio vesci. Nam, vt optimè nosti, agrestes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo visos tradit in insulis Oceani, quo tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret. E

LVNA.

CVmprimis autẽ Cynocephalus Lunæ erat hieroglyphicum, propterea quòd animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunæ coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore Soli cõiuncta transit, nobisq; videtur penitus euanuisse, Cynocephalus mas ipse quoq; visu deficere comperitur, neque interim cibum capit, sed humi procumbens ægrè habet, quasi Lunæ raptum ingemiscat. Fœmina verò præter id quod ea quoque luminibus capitur, & cum mari pari afficitur ægritudine, sanguinem insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potissimum, vt Solis & Lunæ coitus exploratissimè deprehenderetur. Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua: nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, quanquam in Cynocephalis & maior & exploratior est. F

Lunæ

LVNÆ ORTVS.

A Apud eosdẽ Ægyptios sacerdotes Cynocephalus stans Lunæ ortum significabat: ad eam speciem addebant, vt manus in cœlũ sublatas haberet, & diadema regium capite gestaret, propterea quòd, vt dicebamus, Cynocephalus valde solicitus est super ortu Lunę, qua caua angore afficiatur prorsusq́ cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illucescere, et ipse visus particeps fieri, quasi Deo agat eo gestu gratias, & sacerdotij ornatu quodã instructus indeptam vtrińq lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo verò stantem pingi voluêre, quòd stare conueniat adoranti: quem morem fuisse etiam apud Romanos, indicat Val. Martialis Epigrãmat.

ADORATIO.

Multis dum precibus Iouem salutat
B *Stans summos resupinus vsque in vngues Aethon.*

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece sustollendi, Horatius attigit, ode illa:

Cœlo supinas si tuleris manus,
Nascente Luna rustica Philyre,
Si thure placaris & horna
Fruge Lares auidáq; porca.

Quinetiã Virgil. statũ & sublatas in cœlũ manus esse adorationis indiciũ ostendit, vbi Anchisen inducit obseruato augurali portento illo, quo flamma caput Ascanij corripuerat, mollesq́ comas tactu innoxia lambere visa fuerat: is nanq;

Oculos ad sidera lætus
Extulit, & cœlo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in attestationem intonuisset, & delapsa cœlo stella per vmbras facem ducens multa cum luce cucurrisset, signaretq́ vias, tum longo limite sulcus lucem daret, & latè circùm loca

Sulphure fumarent, genitor se tollit in auras,
C *Affaturq́ Deos, & sanctum sidus adorat.*

Status porrò Philoni inconuertibilis mentis indiciũ est, ac sese Deo applicãtis, qui nulla præditus vacillitate, stabilis firmusq́ permanẽs, vt cuncta moueãtur autor est. Videre est in argenteo quodam numo, quẽ bene literatus adolescens Prosper Publicola Sancrutius mihi Romæ videndũ dedit, huius argumenti simulachrum cum inscriptione VOT. PVB. quę suscepta sunt in gratiam IMP. CÆS. TRAIANI HADRIANI AVG. Proditũ autẽ est, stantes Ioui sacrificasse, votaq́ & preces allegasse. Sed cùm Opi rem sacram faciebant, illiq́ supplicabant, votáue concipiebant, sedentes id facere solitos, eo scilicet signo eam esse Terram matrem indicãtes. Sedenim Pythagoras proprio dogmate adoraturos sedere iubet: quamuis Plutarchus vsurpatum à Numa dicit: vt hinc colligamus, vota rata firmaq́ esse debere. Quod verò ad statũ pertinet, magister noster Paulus Apostolus totiens standũ admonet, dum dicit: State ergo, neq; velitis iterũ summittere vos iugo seruitutis, & illi semper inhærere. Atq; alibi: State conuersi ad Dominũ. & alibi: Quoniã tunc viuimus, si statis ad Dominũ cõuersi. Et in Gedeonis militia exautorãtur illi qui ad aquã ducti flexêre genua, & in

terram procidere: qui vero stantes accepta in manum aqua eam lambere obseruati sunt, ad pugnam delecti rem fortiter gesserunt. Quinetiam in Niceno Concilio statutum legas, vt die Dominica, & diebus Pentecostes, stantes ad orationem Domino vota reddamus: alia verò ratione ab ipso resurrectionis Dominicæ die vsque ad certos dies, de quibus dicere nostri non est instituti: nam toto anno plures essent colligendi, idque importunum videretur. De sustollendis verò manibus loco suo, in Manuum Commentario plura. D

ÆQVINOCTIA.

AEquinoctium vtrunque Ægyptij sacerdotes ἱερογλυφικῶς scribere si vellent, Cynocephalum sedentem effingebant, causam eam secuti, quòd animal id vtriusque æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei singulas, ac duabus itidem noctibus eiusmodi, potus excrementa profundit: vnde non absurdè factũ, vt sedentem cynocephalum in fontium apicibus statuant, quasi iugem & perennem aquam ex eo sibi conciliari arbitrentur. Ad hæc, in his ipsis temporum cardinibus cynocephalus duodecies, horis quippe singulis quanto potest argutiore vlulatu vociferatur. Etenim horarum obseruandarum ratio clepsydris prius excogitata est, quarũ præcipuus vsus in vrbe Achanta trans Nilum fuit, vbi inter alia vas admodum ingens erat, in quod singulis diebus sacerdotes singuli numero trecenti & sexaginta, ad anni scilicet rationẽ qui apud eos habebatur, subductis intercalaribus quinque, de quibus in Vulture satis dictum, aquam ex Nilo deferebant, quæ suo emissa cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum est postea tum vocis, tum sonori tympani significatione, more cynocephali eas discernere. Mos autem, vti dictum, erat apud Ægyptios, vt in horologiis aqueis cynocephalum adsculperẽt, ex pene cuius fistulato aqua destillaret, ea adhibita diligentia, vt quantũ satis esset immitteretur, néue cauum nimis arctum, neque nimis patens esset: hoc nimis celerem effusionem, illo strangulationẽ sæpius efficiente. Ex iis verò quæ suprà posita sunt datur intelligi, quodnam sit animantium id genus, quod nullo expresso nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, vbi M. Tullius Rhetoricis tẽporis finitionem quærit. Ait enim is, Trimegistum, quum in Ægypto esset, sacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die vrinam facere obseruasse, idque pari semper interposito tempore, vnde ipse diem per duodecim horas dimensum esse coniecerit, exindeque hunc horarum numerum constitutum: quanquam sunt qui velint ex cœli dimensione, quæ secundum musicam rationem in duodecim partes diuisa fertur, horas itidem duodecim adinuentas. Astronomi enim diem & noctem, quotquot alteruter horarũ nostrarum fuerit, in horas ipsi suas XII. singulos partiuntur. Aquam porrò maiores nostri, quantum per totum diem sufficeret, exceperunt tenuissimo cauo diffluentem, eaque in duodecim partes diuisa, ex partibus horarum numerum statuerunt. E F

QVIES.

QVantum verò pertinet ad sessum, sessus, vt Iamblichus ad Porphyriũ scribit, quietis indicium esse videtur, de quo plura inter arbores disseruimus, vbi deum in loto sedentem ab antiquis, idque ex Nasamonum instituto, pingi solitum, & qua causa, declarauimus. In æquinoctiis verò illa vtriusque temporis æquè dimensi paritas, quietis cuiusdam indicium haberi potest, cùm nihil subsultet, quod alterutram partem inquietet, vtraque verò firma stabilisque in æquilibrio conquiescat.

Lite-

LITERAE.

A Literas quoq; per cynocephali ſimulachrũ intelligebant Ægyptij: quia quoddam eorum genus eas callere exiſtimabant, ſeq; illis ob literarum cognitionẽ cognatos eſſe: ſimulac enim cynocephalus in templum inductus erat, eorũ ritu educandus colendusq;, ſacerdos illi albiolum, calamum & ſepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere eſſet, quod in cultum recipi deberet, quippe ſi quid ſcribendo cognationem ſuam approbaſſet: ea de cauſa Mercurio ſacer erat, qui literarum omnium autor habebatur. Ex quo iam credere poſſumus, ſimiam olim latrunculis ludere didiciſſe, & elephantum literarum Græcarum ductus in puluere ſcriptitaſſe: muremq; quod pro comperto Albertus ponit, in conuiuiis candela diſcumbentibus prætenta, daduchi miniſteriũ præſtitiſſe. Mira hæc fortaſſe videantur iis qui ſententiã Ana- *Mus in conuiuio.*
B xagoræ probant, animalia omnia ab homine rationẽ habere dũtaxat actiuam: paſsiuam autem, vt ita dicam, & tanquam mentẽ, quamq; mentis interpretem dicunt, nunquã habere. Sedenim & Pythagoras & Plato aſſerere videntur rationis participes animas eſſe, vel eorũ animantiũ quæ vulgò rationis expertia vocentur, tametſi ratione non vtantur, tum propter incongruã ineptamq; corporũ compaginem, tũ verò quòd diſſerendi facultate careant, vt in ſimiis & id genus aliis humani cuiuſcunq; ferè operis imitatricibus eſt cernere. Quinimò Diogenes his etiã intelligentiæ aërisq; participatũ impertit, quæ vt magis minúsue ſint humanæ figuræ ſimilia, ita magis minúsue intelligant. Econuerſò autem, vt apud Ariſtotelem & Phyſiognomos alios habetur, ita mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipſaq; corporis ſpecies ad brutorũ aliquod refertur, vtpote aſinina labia, craſſa quippe prominentiaq;, tarditatem & ſtuporem ingenij: caninas maxillas iracundiam ſimul & fidelitatem: hiſpidam anguſtamq; frontem, quippe ſuillam, impuritatem morum, indocilitatemq; hominis indicare: atq; ita ferè ſingulis in articulis ingenium noſtrum ad brutorum ſimilitudinem explorari. Pari igitur ratione cynocephali, ſimiarumq; genus o-
C mne, quorum bona pars mira quadam ſimilitudine faciem humanam, pedes autem & manus omnino referunt, humano itidem ſenſui & operationi, artibusq; propinquiora ſunt, & propemodum intelligere nobiſcum pariter iudicantur. Non prætaribo hîc, quod ad hanc pertinet ſimilitudinem, quod Galenus in aggreſsionibus Anatomicis ait, ſe multas ſimias & Cynocephalos diſſecaſſe, ſi humani corporis copia non affuiſſet, miramq; in iis ſimilitudinem cum humano corpore deprehendiſſe. quare Ennius rectè admodum ſcribit,

Simia quàm ſimilis brutiſsima beſtia nobis.

Sed eſto ſimilitudo hæc ingenij cauſa. Quid hi ſuper elephanto dicturi ſunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuerſius? Ei tamen beluæ eſſe quandam cum genere humano ſocietatem, M. Tullius Epiſtolis ex confirmata hominum opinione non negat.

VNDE BRVTORVM CVLTVS apud Aegyptios.

Ali verò coliq; animalia, quæ rationis expertia dictamus, ſunt qui ab Iſide tradant inſtitutum, quæ honorem hunc coniugi, eidemq; fratri Oſiridi præſtan-

præſtandum induxerit, magna agrorum parte ſacrificulis adiudicata, moremq́ꝫ D fuiſſe initiò, vt quæ quiſqꝫ vellet animalia in hunc vſum aleret, quibus vita functis, tanquã Oſiris occubuiſſet, luctũ inſtaurabant. Cæterùm poſtea delectum habitũ, & cynocephalo in primis honorẽ attributũ propter excellentem quandam, vt rerum periti aſſerunt, animalis iſtius naturã humano propemodum generi proximã: vt verò profani putant, quippe qui rerum hiſtorias ex vulgo mutuantur, factũ aiunt, propterea quòd Oſiris huiuſmodi ſatyrorũ genere ſit plurimùm delectatus. vti noſtro etiã tempore vaniſsimi pleriqꝫ faciunt. At Romanis etiã id nequitiæ genus in vſu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd ſibi obuiam factus cum duobus eſſedis & rheda equis iuncta, & lectica, quodq́ꝫ in eſſedo haberet cynocephalum, neqꝫ deeſſent etiam onagri: quare nunquã hominem nequiorem autumat ſe vidiſſe. Quin verò & Satyros eos appellatos conſtat. Magna horum vis in Subſolanis Indorũ mõtibus, quæ Cartadulorũ dicitur regio, humana propemodum effigie, tamq́ꝫ quadrupedes, quàm rectè currentes, tantæ pernicitatis in curſu, vt propter velocitatẽ non niſi ſenes aut ægri capiantur. Atqꝫ hinc ridiculũ illud Alexandri Magni militibus E obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos inſigniq́ꝫ magnitudine conſpicati, qui ad exercitus ſimilitudinẽ quem infernè ſub ſignis progredi obſeruabãt, ordines & ipſi ſeruare videbantur, in eos velut in hoſtes montium iuga inſidentes impetum fecerunt, ſuiq́ꝫ erroris admoniti à locorum peritis, non ſine rubore arma inhibuerunt.

SACERDOS.

SEd vt ad hieroglyphica redeamus, ſacerdotem etiam hieroglyphicè per cynocephalum Ægyptij ſignificabant, propterea quòd aiunt animal id neqꝫ piſce, neqꝫ pane ex piſcibus confecto veſci, quali Oritæ plurimũ vtuntur: Indorũ ea gens, qui nullum alium cibum nouere, quàm piſcium, quos vnguibus diſſectos ſole torrent, atqꝫ inde panẽ ex his faciunt, vt Clitarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuere, quæ nullo alio cibo victitabant, quàm piſcibus arefactis & piſtillo tuſis, ac F demũ in offas coactis, veluti pane: cuiuſmodi religio in Chriſtianæ quoqꝫ pietatis collegia quędam emanauit, quæ perpetuã carnium abſtinentiã ſibi conſtituerunt, quod tamẽ apud eos honeſtiori de cauſa & longè maioribus argumentis inſtitutũ: externi tamẽ ſacerdotes & piſce, & huiuſmodi etiã pane veſcebantur, quo Ægyptij tantùm abſtinebant, piſcemq́ꝫ hi demũ omnẽ, vt Cõmentario ſuo dictum, religioſè admodum abhorrebant: eaqꝫ potiſsimũ de cauſa, tanto cynocephalum cultu proſequebantur, in quo ſuæ religionis timorẽ obſeruarent.

CIRCVNCISIO.

CVmq́ꝫ circunciſionis ritum Ægyptij ſuſcepiſſent, animaduertiſſentq́ꝫ canicipites hos circunciſos naſci, rati, nõ temerè, ſed diuinitùs ei animantiũ generi id obtigiſſe, maiori eos habuere venerationi, vnam eãdemq́ꝫ cognationem cum illis omnino profitentes. Circuncidere verò antiquiſsimum fuiſſe Ægyptiorum inſtitutum, ab eiſqꝫ ritum ſumpſiſſe Iudæos, Diodorus fabulatr: quem ſecuti ſcriptores quidam alij, proprium hoc, & vetus Ægyptiorum arbitrati ſunt, quem morem Colchi, vtpote Ægyptiorum coloni, neqꝫ non Hebręi apud

Circunciſionis Aegyptiorũ antiquus mos.

cos

A eos educati poſtea tenuerint. Sed eorum hæc eſt fabula, qui diuinarum literarum hiſtoriam tam longa annorum ſerie apud populos nationesq́ omnes receptam obſcurare conati ſunt: cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus ſubſcribunt, qui circumcidere genitalia Iudæorum inſtitutum aſſeuerēt. Sed enim qui veterum monumenta ſtudioſius perſcrutantur, Abrahamum norunt ſignum populo ſuo dediſſe circunciſionem, qua ſui ab Ægyptiis diſtinguerentur. Non igitur diceret Irenæus, ad ſimilitudinem cynocephali circuncidebant Ægyptij, ſed ab Hebræis ritum hunc Ægyptiorum natio magna ex parte ſuſcepit, quæ virum illum per annos multos in Ægypto degentem, & de diuinis aſsiduè diſſerentem admirata eſt, pluribus & veteribus & nouis ſcriptoribus id aſſerentibus. Sed fac nihil horum inueniri, validius id mihi argumentum eſt, quod ex hiſtoria deſumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Ægyptios non fuiſſe: cuius rei Pharaonis filiam teſtem appello locupletiſsimam, quæ cùm in ripa profluentis fluuij Moſem comperiſſet, eueſtigiò circunciſum agnouit, & fœtum gentis Hebraicæ nuncupauit. Quòd ſi
B circuncidendi mos Ægyptiorum itidem fuiſſet, quinam ex hoc ſigno in cognitionem eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam ſuſpicari licet, non omnium Ægyptiorum inſtitutum fuiſſe mutilationem huiuſmodi, ſed ſacerdotum tantùm, vt à prophanis ſecernerentur: quod apud Hebræos ſemper populariter obſeruatum eſt. Notum illud eſt, Iudæos olim contra Hadrianum mouiſſe bellum, qui ne mutilarentur genitalia vetare voluerit.

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

DE myſterij autē ratione varia traduntur ab autoribus penè omnibus: ſed præcipuè quidē nihil præter obſcœnorū munditiam ea re quæſitū exiſtimant. Alij figurā eam fuiſſe aiunt, ſed quā ne ipſi quidem Hebręi ſatis intellexerint. Nō deſunt qui id inſigne ob eā cauſam genti inditū putent, quo numeroſa illa progenies cœlitùs Abrahamo promiſſa, à cęteris eſſet gētibus diſcreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc, circuncidendi cordis figurā & typum aſſerunt, quòd ea pars quæ circunciditur, ſimilitudinē quandā habeat cordis: iuſsiſſe verò Deū vt ea nudaretur, quò oſtenderet, aperto & ſimplici corde oportere nos
C viuere, vtpote quæ in ea corporis parte quæ omniū ferè gentiū ritu pudoreq́ velari ſolet, inſtituta ſit: quia ſecretioris illius circunciſionis quæ in corde fieri debet, indiciū fuit. Circunciſi enim ſumus, inquit Apoſtolus, circunciſione non manu facta. Nam & propheta identidē clamat: Circuncidite duritiā cordis veſtri. Declamant ſuper hoc Lactantius, Eucherius, Irenæus, Græci Latiniq́ omnes. Nā illa, inquiunt, carnis mutilatio in Iudæis, niſi ſignificaret cordis circunciſionē, careret vtiq́ ratione: quia ſi Deus id vellet tantùm, à principio ſic hominem formaſſet, vt præputiū non haberet. Quæ verò ſuper hac re multa admodum magiſter noſter Paulus ſenſerit, cùm ſint quotidie in piorū manibus, & publicè recitentur, ſuperuacaneū ea repetere iudicaui: idq́ ſat fuerit monuiſſe, Origenē Adamantiū ſuper hoc legendū epiſtola ad Romanos cap. 2, lib. 2, & alibi paſsim, ita tamē, ne Chryſoſtomū, Baſilium, & ex noſtris neminē prætereamus.

IRACVNDIA.

AD hæc Aegyptij ſacerdotes iracundiā per Cynocephalum indicabant. Eſt enim Cynocephalus ante omnia animalia iracūdus, indignabundusq́, de quo id dici poteſt quod de Pane Theocritus,

καὶ οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται. quaſi dicamus,

Semper acerba illi pro naribus aßidet ira. D

Nam omnino & Panes & Satyros & Sphingas & Simias et Cynocephalos idẽ propémodũ genus, diuersis tamen inter se distinctũ speciebus, autores ponũt. Nascunt̃ verò Sphinges apud Troglodytas Æthiopes, forma haud ei dissimili qua pinguntur, fusco pilo, mammis in pectore geminis, monstro similes: sunt etiam paulò pinguiores: naturam habent in cicurationem admodũ procliuem, pluribus exercitiis disciplinisq; aptam. Albertus quoq; inter simiarum genera sphingem agnoscit, insignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem subnigri & oblonga. Harũ ego vnam Veronæ cùm essem, vidi, mammis illis & glabris & candidis à pectore propendentibus: circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea insulis recens aduectã. Ostentabat idem cuniculos nostris quadruplo maiores, mira quippe corporis obesitate distẽtos, & quod, nisi quis viderit, credere vix queat, prę ditos quaternis singulos genitalibus, humanorũ digitorum instar & similitudine cohærentibus. Ipsa verò Sphinx toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus, dorso hispido supra modum, fusco & oblongo admodũ pilo, eoq; densissimo. Rector lęuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatum habebat, dextra baculum gerebat, quem in faciem animalis identidem prætendens, bipedem secum ambulare, & loco etiam saltare interdum & obgannire faciebat, multamq; hinc à spectatoribus stipem aucupabat̃. E

Sphinx.

Cuniculi ex ignotis insulis.

ARCANA TEGENDA.

POrrò Sphinges in Ægyptiorum templis hieroglyphicè admonent mystica dogmata, prę ceptaq; & institutiones sacras, per ę nigmatum nodos à profana procul multitudine inuiolata custodiri debere, & in arcanis tantùm tractari: cuius ergò taciturnitatis effigie huius tabellas & literas signare diu delectatus est Octauianus Augustus, quã postea repudiauit, vsus inde, felicis ominis causa, Alexandri imagine.

INGENII ACVMEN.

EA verò hastæ Palladiæ cuspidi subiecta, vt in ea Mineruæ statua, quã Athenis olim erectam ait Plinius, ostendit nihil tam abditum & reconditum esse, quod ingenij acumine exeri & palàm proferri non posit: ita quidem Sphinges. At qui Cynocephali vocantur, corpore sunt deformi, ferum omnino, vti diximus initio, atq; indomitum animal, quod nulla ratione modoq; sæuit: supercilio aspectuq; sunt horrido & truci, vt genuinam, qua de suprà dicebamus, bilem ex facie posis agnoscere. F

DIVINA IN OCCVLTO.

ADdentur & Sileni Cynocephalo, sunt enim & hi, vt Pausanias attestatur, ex Satyrorum grege, quos cùm ætatis iam prouectioris esse cœperint, Silenos appellare consuerunt: quorum hieroglyphicũ erat, diuinitatem in re quapiam delitescere. Erãt enim Sileni, vt ex Platonici Alcibiadis dicto colligimus, imagunculæ quædam sectiles, ita concinnatę, vt diduci & explicari possent: quæ vbi clausæ erant, nihil aliud quàm ridiculam & monstrosam quandam tibicinis speciem ostentabant: vbi verò aperiebantur, venerabile numen aliquod exerebant. Hinc Alcibiades Symposio, Socratem

A cratem Silenis similẽ esse dicit, quòd is longè alius esset interius intuenti, quàm summo habitu videretur. Vnde etiam Σιληνοὶ ἀλκιβιάδου dici solet, de re quæ prima fronte vilis ac ridicula videatur, interius tamen ac propius contemplanti sit admirabilis.

VRINATOR.

SEd enim ne reliqua Cynocephali significata prætereamus, per simulachrum eius vrinatorem etiam intelligebant: quandoquidem animalia reliqua inter natandum obhorrescere, rugisq; strigosa fieri perhibentur: vnus Cynocephalus, vt apud Horum est, in quencunq; locum tranare perrexerit, nullo vel squalloris vel horroris indicio fertur enatare: cuius quidem natationis facilitas vnà cum literarum peritia, quæ potissimùm in Cynocephalo discernuntur, eam animali cõciliant laudem, quæ doctis & experientibus viris tribuebatur, vt scilicet & literas & natare didicissent: contrà verò in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliusq; disciplinæ aut exercitij participes, Athenienses dicere solebant, μήτε νεῖν, μήτε γράμματα, neq; quidem natare, neq; literas. cuius prouerbij mentionem facit B in Legibus Plato, atq; etiã Aristides in Apologia quadam. Quòd verò hęc liberalia essent studia, apud Tranquillum legimus, Octauianum Augustum nepotes suos & literas & natare, aliaq; rudimenta per se plerunq; docuisse. Iam & de Caligula ad eius ignominiã dictum, quòd admodũ docilis ad cætera, natare nescierit. Porrò vrinator non est simpliciter positũ, sed eum significat qui profunda quæq; peruestiget: vnde locos apud scriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregiè enim Delij natandi peritia celebrantur.

ORBIS TERRARVM.

PEr idem animal orbem terrarũ ἱερογλυφικῶς Ægyptij significabant. Nam cùm duas & sexaginta primarias terræ habitabilis regiones ponerẽt, quas & Hali Amberagel in tractatu vltimo Astrologiæ memorat, obseruarunt magna in id genus animaliũ cura adhibita, partes totidem in Cynocephalo moriente quę quotidie singulæ perirent, mox à secundo & sexagesimo die quod reliquũ esset corporis interiret. Erat verò apud eos sacerdotes summa religio, vt quicunque singulis diebus intermortuus esset articulus præsecaretur, riteq; vnguentis mo C re suo obunctus sepeliretur. Quòd verò mos fuerit Ægyptiorũ vnguento plurimo cadauera inungendi, durauit etiam apud Christianos diutissimè mos hic: quod ex Tertulliano coniectari possumus, ita dicente: Si Arabiæ queruntur, sciant Sabæi pluris & carioris suas merces Christianis sepeliẽdis profligari, quàm Diis fumigandis. Sed vt ad orbis partitionem reuertamur, Deus excelsus, diceret Clemens, penes quem rerum omnium potestas est, in septuaginta & duas partes diuisit totius terræ nationes, eisq; principes Angelos pręfecit: mox Christus Apostolos totidem, antequam pateretur, per omnem terrarum orbem dimisit, qui Euangelium prędicarent. Astrologi suam quandam secuti commoditatem, sexagenis tantũ partibus orbem diuisere: de quibus ita Proclus in Sphæra: Sed nec interualla circulorum in toto orbe à se inuicem stata sunt, verùm pro sphærarũ descriptione ad hũc modũ dispensari solent. Diuiso in LX partes meridiano quouis circulo, septentrionalis circulus à polo sexagesimarum partium quisq; interuallo notatur, Æquator ab vtroq; tropico sexagesimis quaternis distat. Reliqua ex Iacobo Zieglero, huius doctrinæ peritissimo, cognoscere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cùm principem is neminẽ virum in Italia, atque adeò in ipsa vrbe Roma reperisset, à quo susciperetur, tu ipse mi Cœli ho-

Aegyptiorũ mos vngendi cadauera.

minem & probum & literatum, vti Anacharsin Solon, complexus, in contuber D
nium tuum admisisti, & vt doctrinam suam posteritati cōmunicare posset, per ea quæ illi præstas commoda effecisti.

DE SIMIA.

HAERES INVISVS.

IAM verò quædam super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd iidem sacerdotes, vbi hæreditatem in inuisos collatam significare voluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam ponè Simiolam duceret, facere consueuerunt: cuius argumenti causam eam apud Horum legas, quòd duas ipsa simiolas vno partu perfert. Sedenim earum alteram magis diligit, alteram ita negligit, vt eam etiam odio prosequi videatur. Quam verò curandam suscipit, morosè adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, E
ostentat omnibus, tractariq; gaudet, gratulationem intelligens, vt magna ex parte fœtum ipsa suum, cui tanto affectu fauere videbatur, attrectando enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura.

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

VVlgatissimum verò illud est, & omnium scriptorum ætatumq; testimonio receptum, Simiam pro despicatissimo & maximè nequam homine haberi, vt pro Ctesiphonte Demosthenes, Æschinem tragicam esse simiam dicit, quòd personatus quodammodo verborū grauitate videretur, cùm alioqui pessimus atq; nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obtrectatoribus, quos ego, ait, non pluris facio, quàm, vt dicit solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simium inuenias pro nihili homine positū. Quodq; historiis Græcis memoriæ mandatū est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitiis habebat, improbitas minimè præ- F
tereunda. Illa enim, cùm Spartiatæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiuissent de victoria sciscitantes, legatiq; vas illud in quo inerant sortes collocauissent, vrnā euertit, sortesq; dissipauit. Negant verò historici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmoniis vllum vnquam ostentū hoc tristius accidisse: nam quę præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur, De salute Lacedęmoniis esse, non de victoria cogitandum. Neq; verò Plautus ineptè Simiam bestiam, nunc nihili vocat, nunc nequissimam, Milite, ac Pseudolo: & Rudente, pro lenone in somniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neq; perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodq; est, vt ipse dicit, Deorum odium atq; hominum.

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulantē vitia, turpitudinemq; domesticā occultantem, notare si vellent Ægyptij, Simiam micturientē faciebant: ipsa enim est ea verecundia prædita, vt quotiescunq; lotiū fecerit, excrementū illud, quod etiam in fæce reliqua feles faciunt, effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occulat. Sed quoniā impressi codices in damno sunt, quantum

ad

A ad Simiæ nomen, quæ sit castior lectio, in Fele, hoc est, in Æluro disputatur.

IMPVDENTIA.

PETVLANTIA.

Mihi quidem longè significantius per Simiã impudentia videtur ostendi posse, quàm huiusmodi verecundia. Ea siquidem partibus iis, quas verecundia occultari iubet, assidua sessione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbum exhibet spectaculum: & eius generis mares, præcipueq; Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet spectatorum theatro, satis cum impudentia pudendi tractatione lasciuiunt, eorum instar fatuorum quos nunc Ægyptij, vt omnibus ad Nilum locis palàm est, Mauriq; & Turcæ omnes simulac talia perpetrare conspexerint, B magnopere venerantur, summaq; & innocentia & simplicitate præditos arbitrantur, remq; putant admodũ piam se facere, si cumulatam in hos stipem cõtulerint. Sed vtcunq; illa, Pithecusæ insulæ, quod ad hanc facit morũ prauitatem, notę sunt in Tyrrheno mari, quibus nomen inditum à simiis, in quas Candulus & Atlantus, vt apud Harpocratione ex Aschylis Sardiani iambis legit, fratres, omniũ ea ætate profligatissimi impostores à Ioue transformati sunt, cùm aduersus eum quoq; fallaciarũ machinas admouissent. De quibus ita Ouid. Fabulis:

Inarimem, Prochytamq; legit, viridiq; locatas
Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas,
Quippe Deûm genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exosus, gentisq; admissa dolosæ,
In deforme viros animal mutauit, vt iidem
Dissimiles homini possent similésq; videri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc scriptionis genere significaturus, nullo cõmodius animali vtetur, quàm simia: cuius improbitate considerata Plato in Ciuitate C sua Thersitem ait, illum omnium qui ad Ilium venêre turpissimum, tantęq; impudentię monstrum, vt Achillem Agamemnoni exprobrare nihil veritus fuerit, séq; heroibus ingerere temerarius assuerit, in simiam cõmutatum esse, imitariq; adhuc hominum facta, nõ re, sed specie ipsa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam si cùm inter homines ageret, tam perditæ fuit insolẽtiæ, vt ne regibus quidem imperatoribusq; ipsis quicquam parceret, minimè mirum, si, postquam in bruta transiuit, eundem animi tenorem seruat, importunitatemq; omnem aduersus leonem ipsum ferarum omniũ regem exercet. Sanè Lycophron Thersitem ipsum πιθηκόμορφον appellat: & vulgò genus hominum huiusmodi simiis solemus æquiparare. Ac in eam improbitatem ita nos aliquando lusimus sermone ad Leonem X. P. M.

Deniq; sic petulans generoso infensa Leoni
Simia, quæ natibus, caudæq;, & clunibus huius,
Tantum animi est paruis, affixa procacibus ausis,
Hoc tam magnum animal vexátq; agitátq;, nec vllam
Esse moram patitur, musca importunior, apta
Illa feros vitare vngues & dentis acumen,

Lubrica dum fidit ſaltu, leuibúſq; lacertis, D
Déq; ſuo quærit ſibi tot ludibria Rege.

FEBRIS MEDELA.

Reliquum hìc erat, vt ex eorundem ſacerdotum dictatis remedium febris ex Leone ſimiã veſcente ſignificari ſubiiceremus, ſed ſuper hoc ſatis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

Qvo ſit in prolem ſuam affectu ſimia, paulo antè diximus. Hinc autẽ aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtã ſimiam aptè ſignificari poſſe contenderent, qui ſcilicet ſine riuali dicta facta've ſua vnicè amant & venerantur. generoſum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc eſt, cęco amore ſui perditum irridens, adulatores non aliter viros probos & amicos videri ait inſipientibus, quàm ſimiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim Pithiis, καλός τοι πίθων παρὰ παισί: bella quidem ſimiola eſt pueris. Nam & Horatius adulatorem in obſequium plus æquo pronum, ita ad diuitis nutum mutari ſcribit, vt credas mimum partes agitare ſecundas. Simia verò mimum exſcribit, quòd vna omnium maximè atq; efficacissimè quæcunque E fieri viderit imitatur. De philautia Syneſius vir literatiſsimus, cùm epiſtolas accuratius à ſe ſcriptas aliquando colligeret, vereri ſe dixit, ne quod ſimiis accidit, eueniat ſibi: illæ enim, ait, cùm natos animalium omnium turpiſsimos pariant, putant ipſæ tamen eos eſſe omnium formoſiſsimos. Atq; vtinam, mi Cæli, non idem & ego fallar, qui tantum vigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conſcribendis exhauſerim, vt quod nunc hominum eſt ingenium, poſteaquàm me ſtudioſorũ animos oblectare exiſtimauero, ludibrio ſim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cùm nunquã ſatis temporis per ætatem etiam longiſsimam ſuperſit, vt vel Latina vel Græca diſcere quis poſsit? quanto ſatius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contexendis ſex circiter & quinquaginta huius argumenti cõmentariis periêre, vel eloquentiæ, vel traducendis autoribus Græcorum optimis impendiſſe: aut ſi frigidus obſtabat circum præcordia ſanguis, mihi potius latenter inſtituiſſe viuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, vnde diuturnas grauiſsimaſq; tot ægritudines cõtraherem, neq; tamen hinc vllam apud po F tentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, nõ inficior, dicturi ſunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus eſt error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis aliis non vſquequaq; diſplicuerit, ſatis me conſecutũ arbitratus, habeant ſibi ſua regna reges, reſpondebo, meamq; iudicio triũ circiter amicorum induſtriã approbari vſqueadeò æſtimabo, vt pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatiſsimè perſolutam rationibus meis ſim nulla contatione relaturus. Vale, meq; Manardo, more tamen illo tuo, plurimum commenda.

Generoſum Pindari dictum.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS QVAE PER CERVVM SIGNIFICANTVR EX sacris Ægyptiorum literis.

A *Singularis illa mentis integritas, summáq; eruditio tua, Achilles Bocchi nobilissime, nostræq; amicitiæ firmitas, perpetuáq; constantia iubent, vt quantum in me est, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me desituram assiduè celebrem: siue nos coniunxerit olim studiorum similitudo, siue fortunæ quædam paritas, quòd eodem tempore pari militia tibi Bononiæ, mihi Romæ easdem disciplinas profiteri contigerit, eorundemq; amicorũ, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamen te amandi causæ maiores extiterunt, quàm congressus illi periucundi, perutiles, & in primis mihi salutiferi, cùm tristissimo illo meo, Italiæq; totius tempore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te superiori æstate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui sapientioribus sermonibus mœrorem, miserias calamitatesq; meas molliret, alleuarétq; magis, quàm amicissimæ officiosissimæq; consolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetustatis exempla, pérq; ea quæ ætate nostra conspexeramus, de humanarum rerum vicissitudinibus disserentem audire plurimum iuuabat. Accedebat huc tua illa verborũ bonitas, mira vultus hilaritas, et festiua semper oratio, qua me ita deliniri sentiebã, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere posset vtilius, nihil accõmodatius. Tecum itaq; totos illos dies esse, tecum ambulare, tecum sedere nunquam destiti, donec maximã eius, quæ me tum oppresserat, anxietatis partem à ceruicibus meis excussisse mihi visus es, ægritudinísq; illius feritatem nõ parum mitigasse. Postea verò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem versa est fortunam, elapsus è custodia Pontifex, patriæ Medicei, Romæ nos restituti, mihíq; res satis bellè successere, factum est vt me tot iam laborum difficultatúmq; nihil omnino pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate sum egere vetitus, liberiúsq; mihi otium indultum est. Vnde datus est ad literarũ studia reditus, & desertæ diu Musæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractasse me olim nosti hieroglyphica, diutius in situ esse minimè permitterem. Accinxi me itaq; ad poliendũ eo tunc consilio, vt si niueus doctorũ amicorũ calculus accessisset, modò hoc, modò illud Commentarium emitterẽ. Quod vt cõmodius fieri posset, eruditissimis viris amicis meis libellos singulos singulis inscripsi, vt ipsi nõ magis mea, quàm sua causa, quod corrigendũ existimassent, accuratius emendare quodammodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi dedicandus fuit, propterea quòd sermones illi, quos calamitoso meo illo tempore tecum fuisse repetebã, argumentũ id præcipuè habuisse memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in plerosq; Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorũ delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominum genus amicos synceriores veridicósq; propemodũ fastidiret, plurimúmq; adulatores subdolósq; parasitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui esse hieroglyphicũ apud Aegyptios, vt si hanc iudicij captiuitatẽ indicare vellent, Ceruũ fistula illectũ pingerent: vt si quæ huiusmodi ten diculæ pararentur, haberet scitus homo quod sibi proponeret præcipuè fugiendum.*

(Marginal letters B and C appear beside the text.)

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura significabant. Quòd verò Ceruo insitum natura sit pastorali fistula, vel suaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantaq; hinc affici voluptate, vt immemor sui nullo prorsus negotio capiatur, vel iniecto alicunde telo, quod propter animi abalienationem adesse tunc minimè suspicatur.

D eueſtigiò transfodiatur, atque ita fiat adblandientium præda, lætum aliquod ludibrio ſuo couiuium exhilaraturus: quemadmodũ cum pernicie ſua ridiculi fiunt, qui lenociniis iſtiuſmodi ſeſe offerunt capiendos: vt rectè mihi Antiſthenes philoſophus dixiſſe videatur, longè ſatius eſſe in coruos, quàm in adulatores incidere. Hæc iam tunc in cõgreſſu illo Bononienſi dicta puto meminiſti, cùm tu, vt ſemper ſoles doctè aliquid declamare, ſubieciſti: Sapientiſsimè quidem Antiſthenes, qui vt iuuentutẽ ſuam (nam ea potiſsimùm ætas huic obnoxia eſt incommodo) ab Archilocheæ vulpis calliditate liberaret, vtili omnibus documento futurus, coruos aiebat non tam hominibus obeſſe, quàm adulatores. Corui ſiquidem corporis tantũ oculos effodiũt, quos ne vtiles quidem non poſtremi nominis philoſophi exiſtimauerũt: alij, vt contemplationis E impedimentũ neſcio quod ſpontè effoſſos abiecerũt. Adulatores verò, mentis, quæ noſtrî diuina pars eſt, oculos eruunt, intellectum ſcilicet atq; iudiciũ, quibus tantùm reliquis prȩſtamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis, euenire neceſſe eſt, vt nihil fiat humanitati reliquũ. Idem etiam dictitabat, Meretrices bona omnia amatoribus ſuis comprecari, præter vnam mentem atq; prudentiam: ita adulatores iis quos affectantur, omnia felicia ominari, prȩterquam ſapere, ac ſeipſos noſcere. Addidiſti etiã illud, quod Criſpus Paſsienus dicere ſolebat, nõ eſſe claudendum hoſtium adulationi, ſed aperiendum, veluti ſolet amicæ, quȩ ſi fores impulit, grata eſt: ſi effregit, gratior: prodeſſe enim in hoc arbitrabatur, vt homo inde qualis eſſe debeat, admoneret. Reſpondi ego: Argutè quidem Paſsienus opinabatur, ſed pauciſsimi quos ardentiſsima virtus vndecũq; munierit, hoc aſſequi potuerunt: reliquis pleriſq; omnibus, ob humanæ naturȩ imbecillitatem periculum imminet, ne ſi ad hæc aures patefecerint, tanquam vituli inter lupos circumueniantur, vt Cratetis Cynici ſententia declarauit. Contrà verò ſapienter illi vitam inſtituerunt, qui non ad oſtentationem viuunt, non F populares aures captant, ſed ſibi rerum ſuarũ conſcij, rationem ipſam, veram viuendi ducem, ſibi propoſuerũt. Quare cùm veritas ſemetipſum noſcere doceat, impediat adulatio: illa virtutis viam, hæc vitiorũ ſemitam collaudet: illa bonis, hæc malis parêre cõpellat, reiiciatur à nobis penitus adulator more philoſophi Timonis, qui Demeam aſſentatorem ligone percuſsit. Nullũ enim animãtium genus aſſentatoribus, ait Plutarchus, pernicioſum magis: nullum quod citius iuuentutem in præcipitium agat: nullum quod facilius fortunas, honores, vitam deniq; ipſam radicitùs euertat. Ideoq; Diogenes interrogatus, quæ beſtia morſum haberet nocentiſsimũ: Si de feris, inquit, interrogas, obtrectator: ſi de cicuribus, adulator. Nam veluti aucupes blandulo quodã ſtridore & mellita vocula ſimplices auiculas aut in viſcum implicant, aut in pedicas iniiciũt: ita pellicit homines adulatio, & mox in omne ſcelus impellit, eoq; impulſum & inuolutum, in vitam demùm calamitoſam trahit, perq; caput & pedes in profundiſsimam ærumnarũ voraginẽ demergit. Rectè itaq; dicere ſolebat Ariſtonymus: Ligna dum ignem nutriunt ab ipſo conſumi: diuitias, dum adulatores alunt, ab eis labefactari. Excepiſti tu: Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriam illud mihi reuocaſti,

A uocaſti, quòd & Phauorinus philoſophus Actæonis fabulam à ſuis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio eſt totum abſumere, ſi poſsint, dominũ. Quod cùm ita ſit, Antiſthenes ſiue Diogenes Cynicus cum ligone ſuo ſummo opere commendandi, qui quod in vita pernicioſiſsimum eſſet animaduertentes, vrbaniſsimo dicterio alter, caſtigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiam natos admonere voluerint, ne peſsima paraſitorum contage labefactati, per imprudentiam in tam procliuia vitæ diſcrimina peſſum raperentur, omniumq́ue ignominiæ, contumeliis atque ludibriis expoſiti, eorum quibus ſe ſuaque omnia crediderant, proditione perderentur. Subſecutus ego ſum: At ne Ceruum tantùm muſicæ capi lenocinio perſuaſum habeamus, equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadem affici ſuauitate, Perſica ex hiſtoria compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis aſſuefeciſſent. Murænas quoque & thriſſas piſcium genera euocari concentu & tintinnabulis, exploratum vulgò: quamuis murænas geniture tantùm tempore, vtpote quæ ſerpentium ſequi ſi-

B bila feruntur, quibus eas admiſceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus eſt, tanquam cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humerosq́ue iactare, ſaltitare, & nutare vertice quaſi modulos teneat aſpicitur: ſed nulli horum muſica eſt exitio veluti ceruis, quapropter hinc potius Ægyptij hieroglyphicum ſuum deſumere voluerũt. Sanè quo minus mirum ſit ceruum muſicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ vocis callere ſonum, ſermonemq́ue percipere, neque alium quempiam ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho ceruus fuerit, qui Græcum idioma prorſus intellexerit. At iam ſatis ſuper Cerui muſica euagati, reliqua nunc eius animalis ſignificata ſubiungamus.

PRÆCIPITANTIA.

PErcito quempiam ingenio, temereq́ue ac nulla ratione ſeſe mouentem (vt plerunque furores ſunt qui Panici vocantur: quippe cùm nulla vrgente cauſa quis in fugã ſe proripiat, negotium' ve, quod præ manibus erat, ſtatim abiiciat, incœptumq́ue deſerat) Ægyptij per ceruum & viperam adpictam intelligebant.

C Pugna enim huic cum ſerpente, cuius etiam cauernas inueſtigat, nariumq́ue ſpiritu extrahit renitentem, vt luculenter his verſibus Lucretius:

Naribus alipedes vt cerui ſæpe putantur
Ducere de latebris ſerpentia ſecla ferarum.

Ideo ſingulare abigendis ſerpentibus remediũ, ceruini cornu ſuffitus, vt apud Nicandrum legitur. Idem ipſe tamen tam acer anguium hoſtis, qui tanto eos conatu perquirit, ſimulac ex improuiſo viperam conſpexerit, in pedes ſe repentè proripit, ac fugit, ingenita ſcilicet naturæ diſcordia concitus, quæ illi accidit, vt idem Poëta refert,

Propter diſsimilem naturam diſsimileſq́ue
Texturas inter ſeſe, primaſq́ue figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipſas
Inſinuant nares infeſta atque aſpera tactu.

Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre ſe ceruum quempiam inſtantem tergo, longeq́ue ſequentem, futurũ vt qui tale ſomniũ viderit, ea ſit formidaturus, ex quibus nulla ſit offenſio ſubſecutura, ac perinde fruſtrà timeat.

PRAVITAS EDOMITA. D

SIquid verò ad vetera significata addere cōcedatur, cùm vipera sit profligatissimis tota vita sceleribus inquinatissima, alia mariti, alia matris parricidio polluta, venenum'que eius atrocissimū, quod omnem, vt aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi fecisse videbitur, si quis vel regem vel magistrum vel iudicem quempiam in scelera vindicem sese acerrimū exhibentem, per ceruum & extractam è cauernis viperam, quam mordicùs apprehenderit, figurarit. Eodē etiā hieroglyphico virū intelligemus, q morū impuritatē corrigat, scelera eluat, prauitatē emēdet, & quod idē ait Poëta:

Veridicis hominum perpurget pectora dictis,
Et finem statuat cupedinis atq; timoris,
Exponátq; bonum summum, quò tendimus omnes, E
Quale sit, atq; viam commonstret tramite paruo,
Qua poßimus ad id recto contendere cursu,
Quídve mali immineat rebus mortalibus olim.

Hoc enim est maleficū serpentem, qui clàm in insidiis excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum deniq; deuorare.

FVGACITAS.

FVgitiuū dubio procul hieroglyphicè notare qui vellent, currentem ceruum describebāt. Est verò fugacitas ceruo natura insita. Hinc Lucret. Et fuga ceruis A' patribus datur, & patrius pauor incitat artus. Quā verò pedum alacritatem in Achille fuisse autores tradunt, vt ποδάρκης, καὶ πόδας ὠκὺς passim ab Homero vocitetur, sunt qui autument inde partum, quòd eius infantia sub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimùm enutrita. Porrò illum assecutum esse ceruos absq; canibus, & retium insidiis, Pindarus Nemeis canit:

Κτείνοντ' ἐλάφους ἄνευ κυνῶν, δολίων θ' ἑρκέων.

Nam de agilitate cerui superfluum est verba facere, cùm scriptis omnium in primis celebretur, præcipuè verò κατ' ἐξοχὴν quandam, Laconū chorus, Aristophanica Lysistrate, dicat, saltandum pedibus est tanquam ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine positum est Nazianzenus Achillem dictum ait, quòd sine cibo fuerit educatus: χιλὸς enim cibus & succus est: ille verò crudis tantùm ferarum artubus pasci fuerit assuetus. Sed & quod de Chironis institutione circumfertur, mirum ab Homero nusquam huius rei mētionem fieri, cùm tamen Apollonius, & qui post Homerum fuerunt Poëtę pleriq; omnes, educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Telephum Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panthium montem exposuerat, à cerua educatum esse, vt apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipsum ostendere videtur: cerui quippe nutricatum significat. F

INTERQVIESCENS.

QVamuis autem cursum pernicissimum Ægyptij ex cerui currentis specie intelligi monuissent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit consistensq; manet, dum qui sequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum est vt hominem aliquam laboribus suis requiem interponentem signifi-

A significare si vellent, currentē quidem ceruū pingerent, sed retrò spectantē, cùm in solius tantùm fugacitatis significato caput surrectū statuerent, vt cornua per dorsum demissa residerent. Ideo verò ceruus dum fugit, interquiescere cogitur, quòd tenui imbecilloq́ꝫ est intestino, quod leuiter etiā percussum rumpi possit, cute adhuc integra permanente. Deniqꝫ imbecillum adeò animal est ceruus, vt tactus ab aspalatho, ea est spinæ species, emoriatur. Verùm hoc & alia de causa, & alio etiā potest modo pingi, quippe si tres plures've ceruos natātes feceris, capitibus alterius clunibus impositis, atqꝫ eorum primum auertentem se quasi ad postremū se locū recepturū: quo quidem officio mutuo se adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æstatem, pabuli gratia, idq́ꝫ plurimùm iuxta vrbem Rhegium, qui propterea quòd onus capitis super aquas extantis haud facilè sustinēt, inter natandum singuli super anterioris lumbos caput imponūt: dux verò cùm defessus est ad vltimum trāsit locum, atqꝫ ita mox alius atqꝫ alius labore ita cum quiete communicato incolumes transeunt. Si cui tamen quod superius positum est hieroglyphicum magis placuerit, res in medio posita est.

B

FORMIDO.

STuporem præter hæc, formidinemq́ꝫ per ceruum & puniceas pennas prætentas significari, omnibus innotuit, tam ex iis qui Animalium historias cōscripsere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnū attonito quodā pauore perculsum ceruo æquiparat puniceæ septo formidine pennæ. Libet verò loco hoc de pennis ad ceruorū formidinem excogitatis historiam enarrare, quæ non tantùm Virgilij carmen explicabit, verùm etiā hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi socius, stare adhuc in Sicilia hanc venationis antiquæ rationē, quæ sic fieri soleat. Nobiles vbi renunciatū fuerit ceruorū greges vsquā oberrare, alter alterū inuitantes properè conueniunt, afferuntq́ꝫ secū scorpionem aut arcum singuli, & fasciculum virgarum, quæ omnes ferrea cuspide præpilatæ sint, quarum caput alterum in summo perforatum est, funiculo perpetuo per virgas singulas ea transmisso. longitudo earum ad pedes quatuor vel circa. Cum ad locū peruenere vbi ceruos congregatos norunt, latè diffusi equi- *Venationis antiquæ ratio.*
C tes peditesq́ꝫ modum agri, quanto satis est ambitu circumsistūt, stationemq́ꝫ vnusquisqꝫ suam per interualla certa suscipiunt. Hìc fascem quisqꝫ suum explicat, primaq́ꝫ virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum singulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciūt, donec ceruos vndecunque conclusere. Virgis ita dispositis pennarum punicearum, quas in hunc vsum magno numero fucatas habent, fasciculos licio suspensos ad traductum per virgas funiculū hìc & illic alligant, qui aura vel leuissima impulsi varia iactatione moteantur. Stationarij mox in proxima sese quisqꝫ abdunt virgulta, sagittisq́ꝫ intentis expectant taciti. Liciorum hoc septum ingreditur eques tantùm vnus cum odorisequis canibus, iisq́ꝫ non admodum magnis. Hunc venationis magistrum vocant. Is vbi gregem nactus est, sensim accedit, latratuq́ꝫ catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes vnà fugam capessunt: at cùm ad licia pennasq́ꝫ illas pensiles peruenere, subitò pauefacti vlterius progredi non audent, sed illarum motum & fulgorem declinantes ad læuā non procul flectunt, & rutilantes fasciculos illos prospectantes tanquā muro inclusi circumaguntur: subsequitur magister, nomine quenqꝫ vocans ex stationariis, prout vnicuiqꝫ fit proximus, atque huic primum vel secundum, illi tertium aut

quintum aut ſeptimum ex libidine ſua telo excipiendum deſtinat, futurum ſagittario dedecori & ignominiæ, niſi oblatum à magiſtro ſauciarit, vel ſi alium quempiam quàm nuncupatum appetierit. Magiſter ita agmen tandiu circum agit quaſi per pomœria progreſſus, donec ita præda omnis per omniũ vices cõcidat exanimata. Hæ ſunt itaq; pennæ illæ, quarum formidine attoniti ſtupidi've facti cerui, abalienato prorſus animo cõſternantur. Has enim nõ aliter pauent, quàm elephanti colorem album: tauri phœniceum ac rubicundum: tigres tympanorũ ſonitum: vrſi leones've mappam, amiculum've in caput iniectum: de quo locis ſuis. Sed quod ad ceruum pertinet, dant hoc nonnulli animalis ſtoliditati, ingenitoq; cuidam ſtupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino ſunt hi meticuloſi, quia frigidiuſculi: philoſophi enim animalia eo omnia formidine magis laborare tradunt, quo frigidiora ſunt: idq; quotidiano comprobatur experimento. Ceruos verò eſſe frigidos, lachryma dulcis argumento eſt, quæ ſalſuginoſa eſt apris, qui magna pollent caliditate. Hinc fit vt ille fugiat, hic hoſtem adoriatur, proq; viribus iniuriam vlciſci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini philoſophi, eaq; de cauſa mihi ſæpius citandi, luculenta ſuper hoc carmina recitemus? D E

At ventoſa magis ceruorum frigida mens eſt,
Et gelidas citius per viſcera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris exiſtere motum.

Atq; idem ſuperius dixerat:

Eſt & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

Huius rei doctrinam ſecutus Horatius ait:

Quem tu ceruus vti vallis in altera
Viſum parte lupum, graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἔλαφον ἄνδρα omnino dixerunt pro maximè formidoloſo. Et Cleonymũ taxat Ariſtophanes timidiſsimum hominem, quem Nebulæ per figuram cerui referebant. Sed enim quod de animalis frigiditate philoſophi diſſerunt, longè aliter apud Euthymium inueni, vt in ſubiecto habetur hieroglyphico. F

VEHEMENS APPETENTIA.

VEhementiſsimi enim deſiderij ſignum eſſe ceruum ad aquæ fontem adſpectantẽ, Diuinæ indicãt literæ, dum ita canũt: Quemadmodum ſitibunda cerua inhiat ad aquarũ riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim ſuapte natura ita calida eſt, aiunt ſacri interpretes, vt frigidiſsimis reptiliũ carnibus mirificè releuetur, ideoq; eas auidius appetit, quibus abſumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀντιπάθειαν magis ac magis concitato, ſtudioſiſſimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVòd autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, ſumptum ex Poëtarum fabulis argumentũ, in quo tamen hieroglyphicus

A phicus delitescit intellectus, pauorem è mortalium vita sublatum ex eo significari tradit Heraclitus, qui pleraque fabularum figmenta in hieroglyphicum hunc modum interpretatus est. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiusmodi in seruis præcipuè deprehendatur, vtpote qui seorsum ab ingenua liberalitate sint vel educati vel instituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, vt fugitiui, quod omnino timidorum est, cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerum ignauiam obiicit Agamemnoni, dum ceruino eum corde præditum obiurgat. Pomp. Festus seruos fugitiuos vnius tantùm literæ mutatione ceruos nuncupari solitos tradit. Sedenim vt eo vocitarentur nomine, non ipsa tantùm fugacitas in causa fuit, verùm etiã historia. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ sacrasse, diemque instituisse Idibus Augusti, quo die ipse cerua natus esset: mos verò erat vt Deæ ara ex cornib. fieret, cæsorumque ceruorum capita valuis & parietibus affigerentur, ipsumque Dianæ simulachrũ, vt in plerisque numis habetur, cum ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius esse tutela dicerentur. Ab vtriusque igitur rei similitudine, & scurrili B propemodum in regem ioco, serui fugitiui cerui cœpti sunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quasi geruos dictos, quòd cornua gestãt vsqueadeò grandia. Nam & Ceres quasi Geres à gerendis frugibus dicta, vt Etymologici putant. Illud verò seruile identidem est, quòd onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam ponderum gestatio sit seruorum propria.

AVDITVS ET SVRDITAS.

SVrrectas auriculas cerui, auditus acris significatum esse, ostẽdit illud, quod ὦτιν ἰσῶσι prouerbium fertur, quod arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contrà verò pro surditate easdem demissas pingere moris est, quia tunc cerui acutissimè audiunt, cùm surrectas aures protendêre: cùm verò eas demisere, vix proximum excipiunt sonum. Nam cùm auditus, vt placet Empedocli, fiat illisi spiritus in clauiculatam aurium partem introrsus adnexã, quã tintinnabuli vicem præbere dicit, vtpote celso loco sitam, pulsuique obuiam, accidit vt negato per huiusmodi aurium depressionem ingressu, surditas obueniat necessariò. Alia quædam Medici comminiscuntur, sed quæ nihil C ad rem nostram attinent: hoc siquidem significatum ex gestu desumitur auris, quæ cùm surrigitur, patefit: cùm verò demittitur, auditum obturat. Nam & Aristoteles ceruos ait, cùm aures demiserint, facilè capi, quòd insidias nõ senserint: cùm verò eas intenderint, facilè insidiarum admoneri.

MVLIEROSVS.

SI qui verò mulierosum hominem, & multarum concubitum appetentem notare vellent, ceruum exporrecto genitali pingebant. Is siquidem cùm turgente iam venere coitum appetit, non in vna tantùm immoratur, sed mutat, breuique interposito tempore aliam atque aliam superegreditur. Aiunt verò ceruorũ coitum non esse statarium vt reliquorũ animalium, sed ceruam simulac marem accepit, identidem currere, applicitumque ceruum & rem nihilo secius peragentem dorso vectare, illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter subsequi, nec nisi re peracta desilire.

LASCIVIÆ POENITENTIA.

ILlud spectandæ probitatis exemplum est, quòd volentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapsus fuerit, pudore affectum ingenuo significare, ceruum in scrobe delitescentem ostentabãt. Is enim cùm fœminam implerit,

ſeparatur per ſe ipſe, & propter libidinis graueolētiam ſolitarius ſcrobes fodit: D
fœtent vt hirci: facies quoq; eorum nigreſcit aſpergine vt hircorum. Degunt igitur hac deſtinatione quouſq; imber accidat, ablutiq; inde paſcua repetunt.

DE REPVLSA pudor.

ALia itidem de cauſa latitare ceruum cùm obſeruaſſent antiqui, hominem qui vel candidatus turpem eſſet repulſam paſſus, vel partam dignitatē amiſiſſet, Vatiniana aliqua affectus ignominia, & propterea tanto perfuſum pudore, vt in frequentiora loca prodire nō audeat, oſtendere ſi vellent, ceruum marem ſine cornibus inter virgulta frutices've abditum pingere ſoliti ſunt. Cornua enim mares tantum habēt, quibus amiſsis tandiu præ pudore latent, quoad altera renaſci cœperint. Alij dicunt, non præ pudore fieri hoc à ceruo, ſed natura duce, quòd ſe latebrarum præſidio tutari velit, qui ſe armis priuatum cernat: E
veluti ſepia atramento fuſo ſuæ conſulit incolumitati, ne capiatur: & polypus coloris mutatione venatores fallit. Quòd verò pleriq; hiſtoriæ animaliū ſcriptores fœminas è ceruis ſine cornibus eſſe tradunt, longè diuerſum eſt ab eo quod Olympiis ponit Pindarus, ode quæ Theroni ſcribitur εἰς θεοξένια. Ita enim ibi: χρυσόκερων ἔλαφον θήλειαν ἄξοντ' αὖ ποτὶ ταΰγετα ἀντιθεῖσ' ὀρθωσία ἔγραψεν ἱράν: quo loco interpres introductum ait à Poëtis cornutam ceruam, cuiuſmodi ea fuit quæ Telephum lactauit. Poſitum hoc idem ab Anacreonte, ſed à Zenodoto correctum, ob vulgatam hiſtoriā, quòd in eo genere fœminæ cornua non habeant: nam quòd ſcripſerat Anacreon, ἀγανῶς οἷά τε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν ὅστ' ἐν ὕλαις κεροέσσης ἀπολειφθεὶς ὑπὸ μητρὸς ἐπτοήθη: pro locutione κεροέσσης, quod cornigeræ ſignificat, Zenodotus is emunctæ naris cenſor ἐροέσσης repoſuit, hoc eſt, deſideratæ vel amabilis. Subiungit interpres, inuentas tamen aliquando, nec incongruū eſſe aliquas habere cornua, quemadmodum in elephantis, de quibus tradunt Æthiopicos & Libycos tam mares quàm fœminas habere dentes, cùm tamen in India, vt obſeruauit Amytianus, huius generis fœminæ ſine dentibus eſſe conſpiciantur. F

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

EXcogitarunt etiam iuniores hieroglyphica quædā argumenta, quæ paſsim referre, vtut depoſcere locus videbatur, haudquaquam puduit: cuiuſmodi hoc eſt, quo apparatum bellicum fruſtratorium & inanem eſſe, niſi præſens ardensq; adſit animus, per ceruum magnis inſurgentē cornibus ſignificari poſuerunt. Naturam enim inquiunt ceruo animali admodū degeneri cornua magnitudinis adeò ſpectandæ ac aſperitatis horrificæ contribuiſſe, quò argumentum eſſet, eos qui audacia & fiducia ipſi præditi non eſſent, fruſtra vllum armorum apparatum, & inſtrumenta bellica comparare. Dicere ſolebat Antiſthenes, bona omnia à Dis hoſtibus optanda, pręter vnā fortitudinem: illa enim quotquot eſſent, non eſſe poſsidentium, ſed eorum qui armis præſtarent, & viribus pollerent. Nam niſi ad opes & potentiam pręſens acerq; animus adiiciatur, facilè vel ipſa infringitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabriæ Athenienſium ducis dictum, quod & Philippus vſurpare ſolitus: formidabiliorem eſſe ceruorū exercitum Leone duce, quàm Leonum duce ceruo. Tantùm is animorum vigori,

quo

A quo Dux ipſe polleret, tribuebat: idq́ multis ſtratagematũ exemplis apud rerum ſcriptores paſsim verum eſſe comperitur. In hanc ſententiam Demades Philippo, qui contra Athenienſes ſuperior euaſerat, adulaturus, ἔγνως ἄν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ ἀθηναίων μὲν φίλιππος, μακεδόνων δὲ χάρης ἐστρατήγει. Noſſes, inquit, ô Rex, ciuitatis robur, ſi Athenienſium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuiſſet. Chares enim Dux fuerat Athenienſium. Non omittendum hic, quòd Tertullianus noſſe ait ſe Chriſtiani gregis paſtores aliquos in pace leones, in prælio ceruos: quòd quidem vir ad martyrij cruciatus impauidus & paratiſsimus, ad ineptias tollendas feruentiſsimus, neq́ animos puſillos, neq́ ignauiam quorundam ferre poterat.

ACTÆON.

FRiuola verò mihi videtur Anaximenis interpretatio ſuper Actæonis fabula, de qua ſuperius mentionẽ fecimus, qui cõuerſus ideo dicatur in ceruum, & à canibus ſuis dilaceratus, quòd periculis quæ venãdo ſubierat demùm conſideratis, ætate iam ingraueſcente timidior factus, in ceruũ transformari ſit viſus, cumq́ canes nihilo ſecius aleret, patrimonium conſumpſiſſe, idq́ à canibus
B laceratum eſſe ſignificare, cùm potius hiſtoria, non fabulæ cuiuſquã figmentũ, inuento huic dederit argumentũ. Actæonẽ enim & Cippũ cornutos editos, Plinius autor eſt. Quin apud Max. Tyriũ legas, apud Corinthios, Bacchiadarũ facinus in Actæone Dorico adoleſcente diſcerpendo admiſſum, Bœotio illi aſsimilatũ, in quo Actæon à veris eſt canibus laceratus. Quòd verò Homerus ait, Dianã per iuga montiũ errantem gaudere telis, & capreis ac fugacibus ceruis delectari, ſunt qui ad Actæonis fabulam conuertãt: ſunt qui vetuſtam philoſophiam ſecuti, ſagittas eas quæ ceruum aſſequunt̃ hieroglyphicè ſolares radios indicare velint, quorũ ſcilicet repercuſſu, cornua ipſa pro loci, vbi Luna eſt, conditione, & appareant & obducant̃. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretat̃,

Non radij Solis, neq́ lucida tela diei.

Dianam autem capreis & ceruis tantùm gaudere, Homerus dicit, leonibus autem minimè: nempe quia circa Taygeta aut Erymanthum eam venari dicit, vbi leones non habentur. Elei ſanè Dianã ἐλαφιαίαν vocant, vt apud Pauſaniam eſt, quamuis aliter alij nomen interpretãtur. Videas tamen paſsim Dianæ ſimula-
C chro ceruum vtplurimùm in venatum obiici, qualem præcipuè ſpeciem in Hadriani numo cernere eſt, cum inſcriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In aliis quoque eiuſdem Hadriani Dianæ itidem Epheſię ſimulachrũ geminis duûm ceruorum inter ſe auerſorum clunibus inſidere conſpicias, atq́ aliter in aliis. Et cerua eſt in multis Gallieni numis cum inſcriptione, DIANÆ CONS. AVG. Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impuriſsimo, vt Deos omnes ad ſui cuſtodiam & conſeruationem occupatos eſſe iactaret. Hinc feras ferè omnes quotquot numinibus dicauit antiquitas, numis ſuis eadem inſcriptione cudẽdas curauit, quorum vis magna paucis antè annis in agro Bellunenſi reperta eſt. Neq́ tamen Dianæ tantùm, verùm etiam Milanioni, & Atalantæ heroibus ceruus dedicabatur, quorum ſimulachra cum hinnulo in Olympia fuiſſe Pauſanias teſtatur. Quòd verò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iuſſu mactanda conſtitiſſet in ceruam demutatam, ac ipſius Dianæ numine in Tauricam regionem aſportatam, Nicander in taurum ait, Phæodimus in vrſam: atque ita omnia variant in Græcorũ fabulis, à quibus longè diuerſa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes.

Hadriani numus.

Gallieni numi.

VIVACITAS. D

VIuacitatem ex picto ceruo significari, quod Ægyptiorum commentum est,
magis exploratum arbitror, quàm vlla sit opus commentatione perquire-
re. Datum enim illi est à natura, vt quamdiutissimè viuat. Verùm cùm id sacer-
dotes ostẽdere volebant, cornua maximè ramosa faciebãt, siquidem vnoquoque
anno ramus horũ cornibus adiicitur, sed vt nonnulli obseruarunt, non vltra sex
annos, ab eo tempore similia reuiuiscere, neque ætatem inde discerni posse, sed ex
dentibus, quos tũc cùm grandæuus est, aut paucos, aut nullos habeat. Sedenim
experimento copertũ est, cornua senescentiũ asperiora quotannis fieri enor-
mioraque, pluribusque tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in seniũ ver
gant. Animaduertendũ autem in manu scriptis Hori codicibus antiquis, πολυ-
χρόνια σημαίνει scriptum, non πολυχρόνιον, vt in impressis habetur, quod Multa tẽpo-
ra interpretandum esset. Sed parui hoc momenti. Agathoclea Syracusanorũ ty
rannum ferunt ceruum venando interfecisse, circa cuius collum torquis erat a-
heneus, superinducta iam pelle tectus, in quo huiusmodi legebatur inscriptio,
ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ. quẽ Princeps ipse magna veneratione susceptũ Dia- E
næ statim cõsecrauit, diutissimeque apud Peucetios Italiæ populos in percelebri
Dianæ templo, cuius meminit Aristoteles, torquis ille conspicuus fuit. Supera-
re vero eos trecentos annos multi prodidêre, plerique plures, plerique pauciores:
quod quidem vtcunque habeat, receptissimum est eos esse viuacissimos, & viua-
citatis elogio passim à Latinis Græcisque scriptoribus appellatos,

VIR VNDECVNQVE perfectus.

SEd iam tempus est vt ruminationis signi-
ficatum exequamur, si prius tamen locum
apud Plinium expenderimus, vbi de cerui ru
minatione loquitur, quem syluestriũ tunc ru
minare, cùm à nobis aluntur, dicere videtur,
quasi cicuratio sit ruminationis causa. Sed e-
nim, vti reor, vel aliquid deest, vel, quod addu-
ci non possum, Aristotelem non expressit,
qui eo probat argumento ceruos ruminare,
quia idem faciunt alti à nobis. Ait enim, ex fe F
ris ea tantùm ruminare nouimus, quæ ali-
quando cum hominibus degunt, vt ceruus,
hunc enim ruminare, manifestum est. Huius
verò rei significatum ex Diuinis literis inter-
pretandum, ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, pro-
fana non esse didicimus: quod quidem eo velamento subinnuit, eum qui sacris
sit initiaturus, pietatis meditatione, neque nõ doctrina iudicioque præstare oporte
re. Bifida siquidem vngula discernẽdi doctrinam, & singulorum indicat exami-
nationem, quam per ipsas rerum distinctiones assequimur, vt rectum ab indire-
cto, lepram à non lepra discernere possimus: ruminatio verò, vt sæpe dictũ, pie-
tatem & diuinarum rerũ meditationem ostendit: horum qui altero careat, tan-
quam ineptus reiiciendus. Alterius siquidem altera poscit opem res & cõiurat
amicè, diceret Horatius, de quo tamen significato in Porco latius ex Philone.
Eoque forsitan spectat dictũ illud ex XXIX. Psalmo, vt apud Græcos est, φωνὴ κυ-
ρίου καταρτιζομένου ἐλάφους, Vox Domini quæ ceruos perficit, vt alij, Præparat. Signi-
ficat verò καταρτίζειν, instruere aliquem ad negotiũ, quod exequendũ susceperit.

A Vox igitur Domini, quæ ceruos, hoc eſt, viros non indignos qui admittantur ad ſacra, inſtruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea eſt, quæ per Prophetarum vaticinia, per Euangelicam inſtitutionem, per Apoſtolorum prædicationes, per Doctorum optimorum interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius ſententiam Euthymius mihi ſequi videtur, eò rem trahit, vt eos viros Dominus ad profectum ſapientię ducat, qui ſerpentes ſint aſsiduè perſecuturi (qui ſermo merè eſt hieroglyphicus) hoc eſt, bellum cum hæreticis, & falſorum dogmatum autoribus geſturi, diabolicꝗ; tentamenta conatusꝗ; eius omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundi mox cantare valeant ex altero ſupra quadrageſimum Pſalmo: Quemadmodũ anhelat ceruus ad fontes aquarum, ita ſitibundus ſit animus meus ad te Deus: ſitiuit, inquam, animus meus Deum eum qui fortis eſt, qui viuit. His verò ceruis montes excelſi peruij, ſublimitas quippe cœleſtis illuceſcit, ſupremæꝗ; doctrinæ faſtigium, quod nubes omnes exuperat, quò, ſimulac mortalium inſidiis appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, tutò confugiant, & ſine perturbatione ſoſpitentur. Vbi verò
B in Diuinis ipſis literis, Prouerb. quippe Solomonis legitur, Ceruus amicitię, & gratiarũ pullus fabulentur tecũ, hieroglyphicè quidem, ait Eucherius, ita interpretantur, vt ceruũ amicitiæ accipiendũ putent Chriſtum totius dilectionis & charitatis magiſtrum: nam & alibi, & præcipuè Cantico, Chriſtus ex cerui imagine deſcribitur: vt eo loco, Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorum. Gratiarum verò pullum quem accipiamus, niſi columbinũ, ac perinde ſanctum Spiritum, qui ſit omnium gratiarum, quippe vt veteres vocabulum vſurpant, χαρισμάτων diſtributor? Admonemur ergo per Solomonis præceptionem, vt ſemper Chriſti, vel Spiritus ſancti ſolatia requiramus. Sed antequam cornuum ceruinorum genera prætereamus, id obſeruandũ, è ceruorum genere qui cornibus latis ſunt, Tragelaphos, vt tradit Eucherius, Diuinis literis nũcupari. Animaduerti interdum è ſummis fraxini arboris ramis naſci quid ad huiuſmodi cornuum ſimilitudinem, ſurculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox ſpeciem Virgiliani viſci more creſcat, & vario flexu modò in ſpiram, modò inſtar acanthi, flexibus anguineis in-
C curuetur: id quicquid ſit lignum omnino eſt, atꝗ; admodum ſolidum, ſed forma lata ſtriisꝗ; multiplicibus loricata.

Columbinus pullus.

FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SEd quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomẽ id adeptus eſt à cornibus, quæ propter latitudinem & ſtrias huiuſmodi hircinis admodum ſimilia ſunt, ramoſa tamen, ſed non in acutum tendentia) quid de Hippoceruo dicemus, quem noſtra vidit ætas, anteriore parte equum, poſteriore ceruum, ſeſſoris & ephippij patientem, ingreſſu tamen incommodo, vtpote qui modò aſſultu, infeſta modò ſuccuſſatione ſeſſorem conquaſſaret? Miſit hunc dono Fridecus primus Mantuæ Dux Franciſco Galliarum Regi, ſalutis noſtræ anno XXXIIII. ſupra M. D. Quòd ſi quid huiuſmodi pingere voluerimus, non incongruum erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem ſignificare, qui mox in pauidum eueſtigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS. D

SPECIOSÆ FORTVNÆ INCONSTANTIA.

Voniam verò Ceruus ad Lunæ similitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & sideri cornua & decidere & succrescere videntur) hieroglyphicũ nonnulli ponunt cerui cornua, si quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactum assiduo fortunæ rotatu, varioq́; euentu, significare voluerint. Solis enim animaliũ cornua decidua recidiuaq́; annis omnibus Aristoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere, eosq́;, vt suprà dictũ, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia accessu petere, donec alia renascantur: quamuis castratis aiunt, neque decidere, neque si prius deciderint, renasci. Toto verò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, autoritatis & imperij indicia esse commonstrantur.

SACROSANCTA DIGNITAS.

HInc aliud nascitur hieroglyphicum, vt sacrosancta dignitas ex vnoquoq; cornu significet, quod antiquissima omnis veterũ indicat disciplina. Honoris enim, vti dicebamus, & potentiæ signum tam apud Gentiles, quàm apud Christianæ pietatis cultores, quiq́; eos præcesserũt Hebræos habita cornua. In Diuinis siquidem libris cornu passim pro Regia positũ reperimus, complexaq́; similitudine quadam inter se, cornu, radiũ, & coronã. Inde Moses cornibus insignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radiis quibusdam igneis promicare videbatur, adeò vt Israëliticus populus cùm splendorẽ eũ ferre non posset, oculis ad obtutũ cæcutientibus, ab eo, vt velata facie verba faceret studiosissimè cõtenderũt. Eadẽ porrò dictio apud Hebræos, & cornu & coronã denotat. Vnde sæpius apud Latinos in Diuinis literis cornu pro corona positum: passimq́; ex instituto veteri coronæ regiæ radiorũ referunt similitudinem: vt nõ temerè olim institutũ sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis cõfici, qui splendore suo promicantes caput vniuersum radiis illustrarẽt. Totidem autem radiis coronas regias constare, tum ex numis veterum, monumentisq́; aliis vel ære fusis vel marmore incisis, tum ex Virgiliano carmine videmus, vbi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus, E F

Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt
Solis aui specimen.

Significarũt & in portentis cornua dignitatẽ, vt purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tũ primum in lucem edito: imperatoriã enim illi dignitatẽ portendisse, persuasum est. Quæ quidẽ ille iam grãdis cùm Tribunus effectus esset, in tẽplo Apollinis Cumani suspẽdit, sortesq́; illis has eduxit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos, Gallúmq; rebellem.

Sed hæc verbosius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi Bocchi. Sed nosti cerui cornua esse insigniter ramosa, quęq; τὸ πασσάλε τρόπον pro cœnaculis ad parietes affingantur, in quorũ scilicet ramos hospites domesticiq́; omnes, annulos, sudaria, pileos, & id genus multa soleant appendere, cùm se vel cœnaturi, vel accubaturi, volũt expeditos: Hinc tot ea fuerunt quæ ceruinis cornibus applicata reperisti. Quæ quidem si tuæ non respon-

A reſpondent expectationi, quid ego veniam à te deprecer, qui maximè omnium vnus noſti occupationes meas? Pro ſumma verò eruditione tua dabis operam, vt Ceruus meus & torquibus aureis, & inſignioribus aliis monilibus adornetur, vnde aliquod in eo ſanctiſsimæ amicitiæ noſtræ monumentum poſteritati relinquatur.

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM AMASÆVM, DE IIS QVÆ PER FORmicam & Scarabeum & Echinum ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

Vod maximè omnium animalium duo te, Formica ſcilicet & Scarabeus (quorum vitæ alterum negocioſæ, eius alterum quæ in naturæ Deorúmque contemplatione verſetur, hieroglyphica ſunt) in admirationem traxerint minimè B *mirum eſt, eruditiſsime Romule, cùm & veteres Philoſophos omnes in certamen commiſerint, vtrum brutum, humanum, an diuinum etiam eorum eſſet ingenium altercantes: & an ea vera ſint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modò ſenſum, verùm etiam mentem, rationémque atque memoriam eſſe. Pythagorici enim, vt optimè noſti, animam omnem quæ ſenſibus & memoria ſit prædita, rationis identidem atque etiam orationis eſſe participem aſſeuerant, neque interioris tantùm, verùm etiam exterioris, qua vniuſcuiuſque generis animalia, quantum neceſſe habeant, inter ſe mutuò loquantur. Minimè verò mirum eſſe, eorum quæ bruta vocamus, verba non diſcerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cùm barbarorum etiam multorum verba minimè diſcernamus, qui vtrum loquantur an vociferentur, diſtinctè ſatis non ſanè poſſumus intelligere. Quanquam proditum eſt, fuiſſe etiam apud antiquos, qui ſermonem animalium omnium intelligerent, inter quos Melampum & Tireſiam præcipuè memorant, & multorum ſcriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum cœtu & audiſſe & intellexiſſe hirundinem aliis nunciare, aſinũ prope vrbem onuſtum tritico cecidiſſe, triticúmque humi diffuſum, Philoſtratus vbi hiſtoriam iſtiuſmodi narrat, paſſerem fuiſſe ſcribit, quem ita loquentem Apollonius intellexit.* C *Vtcunque verò, calluiſſe eum & auium & brutorum id genus linguas, vno omnes conſenſu tradunt. Sed enim parũ hoc mihi videtur quod, vt alia miſſa faciamus, Formicæ Scarabeiue inter ſe loquantur, cùm alia in his ſpectemus, quæ prudentiam, quæ pietatẽ, quæ legum obſeruantiam, quæ agendarum intelligendarúmque rerum, quæ vel Philoſophis interdum negocium faceſſere conſuerint, notitiam præ ſe ferant, quòd in multis humanæ vitæ commoditatibus illa ipſa quotacunque animalia nobis documento fuerint, & viuendi propemodum rationem indicarint. Sed næ ego ineptus, qui ſuper his ad Romulum Amaſæum eruditiſsimum eloquentiſsimúmque virum diſſeram. Sed enim dabis hoc amicitiæ noſtræ, vt etiam liceat ineptire, déque iis ſermonem facere, quæ tu decies in anno longè diſertius & eruditius è ſuggeſtu publico docere ſoleas. Noſtram verò hanc diligentiam non eſt vt obſcuram quiſpiam exiſtimet, quòd in tam tenui moremur inſecto, cùm in eo tam magna naturæ miracula deliteſcant: quæ Aegyptii ſacerdotes diligenter contemplati eſſent, hæc per Formicam ſuis hieroglyphicis adſcriptam ſignificari voluerunt.*

INVESTIGATIO. D

Illigentissimam in primis inuestigationem, solertiamque in iis comparandis, quæ ad vsum vitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicum ostendebant. Formica siquidem ea quoque deprehendit, quæ quisquam accuratissimè occultauerit, pari cum Sole diligentia, qui quotidie omnia terrarū opera visitatione sua collustrat: quapropter in Isthmo Soli formica immolari solita.

PROVIDENTIA.

MOx & prouidentiam, quia memor hyemis cibaria comparat & recōdit, & cellas promptuarias facit, semina interim ne nascantur morsu secat, abrosaque condit, ne rursus in fruges exeant è terra, atque inutilia inde sibi ad vsum alimenti fiant. Quin etiā si ea imbre madefacta senserit, profert atque exiccat, idque eo tantùm tempore, cùm tranquillum atque serenum cœlum præsenserit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrem effluxisse conspexeris, cùm à formicis expositum est frumentum, quod supra humanæ intelligētiæ captum esse negarit nemo, nisi paucissimos cōmemorare velimus ea insignes præsagitura, vti Democritum fuisse memorant, quem tradunt iussisse fratri cœlo admodum sereno, vt quamrapidissimè posset messem omnem sub tecta inferret: atque effusissimū paulò post diluuium subsecutum. Ad hæc, hanc prudentiam, siue cœlestium cognitionem Formicæ adscribit Ælianus, vt cùm nonum à Lunæ coitu diem inauspicatum norit, nunquam eo die de latebris exeat. Sed vt ad asseruādæ frugis prouidentiā reuertamur, ea si homini largius, aut pari saltem cum formicis portione concessa esset, Phalaris Agrigentinorum tyrannus loca quædam in Sicilia munitissima, tam paruo negotio minimè cepisset. Is enim simulato cū oppidanis fœdere, frumenta quæ residuò habere se dicebat, apud eos deposuit: deinde data opera, vt cameræ tectorum, in quibus ea condebātur, rescissæ pluuiam reciperent, frumentaque ita computrescerent, illos fiducia additi commeatus proprio tritico abusos, primo æstatis initio aggressus, in inopia compulit ad deditionem. Quod vt exemplo nobis sit, sacræ etiā literæ adhortantur, quæ pigros desidesque admonent, vt ad Formicā se conferāt, atque illa prudentiores fieri contendant. Salomon formicam minimum terræ animal, sapientiorem sapientibus asseuerat, propterea quòd sibi præparat in messe cibum. Deus verò, vt arbitratur Adamantius, industriam hanc, vel quasi prouidentię similitudinem Formicis dedit, vt aliis ratione vtentibus perspicuum esset exemplar, vt formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipsi quoque aggrederētur, vsui necessaria compararent, & parta discerent asseruare.

Sapien. 6. *Prouerb. 6.* E F

LABOR INDEFESSVS.

AD hęc laboris perseuerantiam ex Formica picta significabant: nam ea non interdiu solùm, verùm etiam noctibus laborem exercet. Quanta verò diligentia eandem semper itat viam, neque vnquā aberrat à loco, in quo quicquā reposuerit: quanto nixu semina, quæ præ pōdere gestare nō possit, pedibus protrudit: quàm officiosè aliæ fessis succedunt, opemque afferunt: vt meritò sit exemplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutius cicadam eluserit, cùm illi, vt in fabulis est, respondit, Æstate quæ cantaueris hyeme salta. Æneas Platonicus, Theophrasto, vbi disserit Euxitheus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animalium sectari, cuius vitā, dum in hu-

A in humanis essent, imitabantur, ad diligentissimam hanc inuestigationem, solicitosque labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlysses post obitū assectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid virtus & quid patientia posset intueremur, idemque laboriosus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem Phædone tradit, eorum animas qui popularem ciuilemque virtutem absque philosophia, consuetudine exercitationeque freti exercuerint, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scriptorem Pindaricus interpres citat, Æginetas ait olim in subterraneis speluncis habitasse, quamque excauabant terram in cultum arborum egerere solitos, mox fructus congestos introferre, vnde à formicarum similitudine nomen illis Myrmidonum accesserit. Sedenim de Myrmidonibus priscorum fabula est, ne Græci vnquam nugari desinant, Iouem in formicam mutatum Eurymedusam Archelai compressisse, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput.

P I E T A S.

B RÉctè autem & pietatem, quęque mutuò mortales mortalibus officia debent, per formicam expresseris, si commeare eas in formicarium spectes formicæ alterius cadauer inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasque obuiam quasi consternatas retrocedere, bis idem terque factitare: alias demum vermiculos ab inferiori loco, vtpote redemptionis pręmia, quibus cadauer redimant, cōuectare: alias verò tētare, si quæ dissectæ fuerint, vt partes cōmittant, & cohærere faciāt, impellere etiam, vt quæ nihil intermittant, quò explorent, an per se demùm redire queāt. Quòd si quis, vt Æliano teste Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, sola huius rei contemplatio admiratione errorē emendare potest. Quantū verò pertinet ad victus conuectationē. Petrarcha noster maluisset hæc de ape potiùs quàm de formica dici, ne furacitati adeò fauere videremur. Nā & in fabulis est, formicæ quæ nunc sunt, homines aliquando fuisse agrestes, eodem fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici dānantur furaces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristinū tamen conuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerūt. Animaduertendus verò locus est Leuitico cap. XXII, Si fractum, si cicatricē habēs: vbi

C Septuaginta pro Si fractū, Si formiculosum reposuere: per quem loquendi modum hieroglyphicū scilicet, interpretes eum intelligi volunt, qui cogitationem omnem in terrena & secularia negotia conferat, neque pensi habeat quicquam nisi vt cibo potuque saturetur: quandoquidem hæc est formicarum vita, vt quæ ventri apta sint & commoda, vndecunque contrahant congregētque, vt notat Hesychius: illudque Solomonis quo de superius, Vade ad formicam ò piger, & vias eius considera: ita intelligit, nempe quia pigrum ignauumque ad negotia prouocabat, nō vt qualia formica facit, rapto scilicet viuendo, faceret, sed vt laborem, diligentiam, prouidentiamque eius in rectis operibus æmularetur.

I N Æ Q V A L I T A S.

SVnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in censu, & in omni denique vitæ colore significantes, camelum & formicam pingant, laboriosum vtrunque animal, sed facie, magnitudine, reliquoque ingenio magnopere inter se dissident, vt nullis comparationis terminis circunscribi valeant. Apud Ægyptios fateor hieroglyphicum hoc non haberi, sed vsitatissimi prouerbij citatio, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne prætereatur monet.

OPVLENTIA.

D

ILlud exploratum ſatis, opulentiam per formicas ſignificari non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruſpices, ſiue de noſtratibus, ſiue de Indicis intelligamus: quarum hæ quidem victui neceſſaria oppidò congerunt, Indicæ aurum, & precioſam ſupellectilem accumulant: vt non immeritò formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures iis portendi aſſeuerant, apud quos illæ rem congerãt: veluti Midæ illi Phrygi, cùm puer eſſet, dormienti formicæ in os tritici grana congeſſere, ex quo ditiſsimum hunc fore ita prædictum eſt, vt euenit.

MVLTITVDO INFESTA.

ALioqui formicæ infeſtæ multitudinis ſignũ apud Aruſpices fuere, vt quæ Neroni mortis appropinquantis præſagium attulerunt, qui ſibi viſus eſt per ſomnum pennatarum formicarum multitudine oppleri. Nam & paulò pòſt concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuere Tiberio, quę ſerpentem ab eo in delitiis habitum adhuc viuentem corroſere: nam aruſpices cauendum ſibi eſſe à multitudine reſponderunt. Sunt qui inauſpicatas eſſe putent ob colorem, qui omnino feralis eſt: quanquam in Pephno inſula Laconiæ formicæ candicant. E

INTERITVS.

IN vniuerſum autem coniectores ideo formicas indicium eſſe mortis aſſeuerant, quòd terræ filiæ ſint, & in ſubterraneis cauis habitent, quò identidem mortuorum cadauera inferuntur.

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT ſolis literarum profeſſoribus lætum eſt ex Onirocritarum diſciplina formicas in aures obambulantes imaginari: ſiquidem aiunt puerorum multitudinem hinc ſignificari, quæ ad audiendum cumulato numero ſit aduentura: vnde Martialis in optatiſsima Grammatici commoda iocatus ait:

Sic te frequentes audiant capillati.

INANIS GLORIA.

PRobatiſsimi ſapientiſsimiq́; morum ſcriptores quidam κενοδοξίαν per formicæ hieroglyphicum expreſſere. Inanem noſtri gloriam dicũt, qua nos ipſos ſupra modum & meritum æſtimamus, taciti'q́; nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc vitium in abditis animi receſsibus, cogitationiſq́; delitiis paſcitur & educatur. Formica verò in cauernis ſeſe libenter continet, nec niſi neceſſitatis cauſa prodit in propatulum, cùm ſcilicet aut ſpeculatum, aut prædatum properat, vel congeſtas opes curat: de quarum ſolicitudine ſuperius ſatis dictũ. Habet verò hoc formica cũ cenodoxia ſimillimũ, quòd laboribus & fructibus inſidiatur perinde ac inſidioſa peſtis: hæc quicquid præclarè egerimus, & quaſcunq́; adoreas acquiſiuerimus, labefactare furtim aggredit̃: illa in opes iam paratas, hæc in virtutes, & partã iam exiſtimationẽ populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati ſumus, ſurrepit hæc clanculum, & folia decerpit ſingula, dum noſtra nos facinora narramus, & glorioſum militem, vt in comœdiarũ fabulis eſt, imitamur. Prudenter aliquid cauimus, id quicquid eſt cenodoxia vitiat, & gloriando mutat in imprudentiam. Beneficio aliquem affecimus, deſtruit illud gloriatio, efficitq́; vt de quo benemeriti fuerimus, maleficio ſe à nobis affectum putet, operamq́; ita & oleum perdamus. Plurimum F

tempo-

A temporis in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, in continentia, in animi corporisq́ moderatione, sine vlla mentis auersione consumpsimus, aduenit cenodoxia, quæ fructum omnem, quem per labores tot collegeramus, rapidißimè depopuletur. Ingeniosè, doctè & accuratè aliquid conscripsimus, sed dum nos ipsi illud efferimus, & aut nostros non apparere labores ingemiscimus, aut eorum venditatione molesta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa inquam statim obscurat quæ alioquin futura erant illustria, proq́ ingenio stoliditatem, pro doctrina imperitiam, pro studio negligentiam obiectat. Danda itaq́ est opera, vt laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria sponte nascatur: sed cùm eã visi fuerimus acquisiuisse, negligamus potius quàm efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollariis etiam aucta vltrò percita subsequitur. Siquidem virtus ipsa sibi precium est, nihil indigna laudis, diceret Claudianus: eam tamen vel inuitam honor & commendatio comitatur.

DE POPVLATIO.

B SEd vt ad Ægyptios reuertamur, agrorum vastationem & infrequentia facta loca, quæ populosa prius fuerant, per formicam & origani fasciculum sacerdotes illi significabant: per formicam, vti superius declaratum est, hieroglyphicum populi, quod paßim iam habetur: per origanũ, solitudinẽ eius intelligentes. Ea siquidẽ herba loco apposita quà formicę meant, modico vel salis, vel sulfuris puluisculo simul insperso, efficit vt iter deserant, suisq́ relictis cauernis aliò migrent. Nam & Sotionis in agricultura pręceptum est, origanum syluestre frumenti aceruis circunspargere, ne formicæ grana depopulentur. Sed si actutùm eas tollere quis velit, experimento compertũ est, facilius summoueri posse, si captas aliquot combusseris, & cinerem in cauum inieceris: in agro verò si candefactum ferrum in cespitem vbi nidificant impegeris. Est verò origanũ herba vulgo etiam nota Romæ, & aliis Italiæ locis, Latinè cunila bubula appellatur, quam vtpote præcipuè suam Ligures littorales Cornabuliam vocant putri, vt prouerbio fertur, aptißimam salsamento. Cæterùm cùm permultæ eius species ab autoribus referantur, eademq́ variis cognomentis appelletur, satis fuerit attestari cunilam bubulam esse, quæ origanon Græcè dicitur, quam à testudine, cùm ea viperam ederit, ad incolumitatẽ carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutar-
C chus. Apud Plinium legas, contra serpentes priuatim quæ cunila bubula appellatur: apud Aristotelem, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum serpentibus aßiduè dimicare cognitum) origanũ plagæ imponunt. Theodorus Gaza vir accuratißimus, vbicunq́ sit Origanũ interpretandũ, Cunilam reddit. quorum testimonia fuerunt adducenda, quia nonnulli cunilam bubulam eandem & origanũ esse, pertinaciter negant. Addam illud, cùm inter tres præcipuas origani species onites connumeretur, doctißimos ætate nostra viros de hac nõ parum dubitare, eamq́ sibi incognitã ingenuè profiteri. Nostri Bellunẽses speciẽ quandam origani, caule, foliis, & floribus grãdioribus vulgò apud nos prouenientem, Puleliũ asininũ vocant, vnde putarim onitis vocabulũ, vtpote quod ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui asinus est, cõmodißimè deduci potest, apud nos ita Latinè interpretatum: ea verò herba nimirũ cunila est. Ne verò cuipiã mirũ adeò videatur inesse vim eiusmodi gramini tam vulgari, vt formicas fuget, Ambrosius herbam quandã memorat Gillam appellatã, cuius folia turtur nidis suis excluso fœtu superiacere soleat, eoq́ pacto pullos ab luporũ incursu depredationeq́ tutari. Lupus enim folium huiusmodi vsque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium

ita sibi sentit abominabile atque contrarium, vt si quis eo locum vbi ille moretur, D cõfricuerit, exilire cogatur & aufugere. Ælianus primo de naturis Animalium scribit, Noctuas à Ciconiis suo nido procul summoueri, platani eò foliis importatis, quorũ contactũ noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem illabentes: ciconiasque ita pullorũ suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitiis suo loco dictum. Neque verò ciconiæ tantùm, turturésue aut testudines medelã sibi nanciscuntur naturę ductu, verumetiam & canes & sues, & ex animalibus pleraque alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramen illud suũ decerpunt. Sues, si cephalalgia crucient, fluuiales cancros inuestigãt. Mustelæ rutam, si quando colubrũ comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non ociosè quæritur à quibusdam: quippe cùm animalia hęc talia neque didicerint ab aliis, neque quidẽ doceri potuerint, cur ita norint quę suis sint ægritudinibus vtilia: quæ nos aliis disputanda in medio relinquemus, iis iam contenti quæ ad veterum picturas declarandas facere videbuntur.

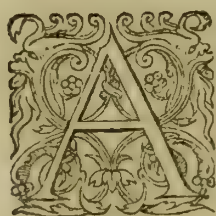
INCOLVMITAS. E

FEliciter mihi quidam videntur excogitasse, vt si hominem grauiore aliquo morbo confectũ, minimæ tamen rei cuiuspiam ope incolumitate redditum significare vellent, vrsam lingua in formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: vrsam enim ferũt formicarum esu, quas lingua illexerit, ac mox potu adhibito deglutierit, morbi opem sibi comparare: quod eo præcipuè tempore facit, cùm primùm è specu prodit, vbi ieiuna hyemarit. Nam Aron in primis agreste pascitur (eam dracontij speciem Medici ponunt) cuius acerbitas intestinũ inedia concretum laxat: quod si nullam attulerit opem, formicis eo modo deuoratis, incolumitati pristinæ restituitur.

LATEBRÆ.

DE latebris verò in quibus aliquis se contineat, per vespertilionis alam, & formicam indicatis, inter reliqua vespertilionis significata diximus.

DE SCARABEO.

AC de Formica quidẽ hęc dicta sufficiant. Quod verò pertinet ad F Scarabeũ, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mũdi Tiberius est appellitare solitus, rideri à plerisque visus, quòd curiosa nimiũ interpretatione Solis operũ similitudinem vermiculo tam exiguo, tã bruto inesse collegerit, ad excusandos gentis suę ritus, quæ pilularem scarabeũ magna ex Ægypti parte inter numina coluerit, quẽ reliqui etiã in fabulis tanta veneratione prosecuti sunt, vt scribere nõ dubitarint, quemadmodũ scarabeus inexorabilẽ se vel ad Iouis preces opposuerit, qui multis ab eo verbis contendebat, vt cũ aquila rediret in gratiã, coactũque Ioue ipsum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitiæ. Cæterũ si quæ de scarabeo traduntur vera sunt: vera autẽ vt credamus esse, nõ ipsius Appionis tantùm autoritas, verùm & Aristotelis & Plutarchi, & aliorũ scriptorũ excellentium consensus efficit. Imò vt nihil hi scripserint, quæ passim nosmetipsi fieri possumus oculata fide perspicere, non verũ asseuerare, peruicacis esset ingenij. Tam igitũ super operibus eius admiranda cùm sint, tantum abest vt vel Appion, vel Ægyptij alij sacerdotes, qui signatè adeò rem interpretati sunt, ridendi videant, vt merita po-

A tius, hoc est, magna & ingenti laude fraudandum minimè sit eorum inuentum.

MVNDVS.

CVr enim quis Ægyptios sacerdotes irrideat, quòd mundi speciē, motusq; ipsos per scarabeum significare tradiderint, si pilulas illas, in quibus seminium ex sese primùm habuerint, ac in vermiculos primùm, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipsius imaginem & rationem fieri compertum est? Scarabeus enim certo anni tēpore bubulum excrementum nactus, materiam eam sibi suscipit elaborandā, quod primo statim Pacis suæ versu mordet Aristophanes, αἶρ' αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Quo loco mazā Poëta pro excremento posuit, vtcunq; primùm ex ea pilulas cōficit, vt iam mundi ipsius formā initiò imitetur, mox eas ab exortu occasum versus posticis impellens pedibus, non intermissa rotatione protrudit, ipse interim auersus ortum spectat, quasi de industria id det operā, vt cœli ipsius exemplar intuendo, imaginē eius exprimere conetur. Quid verò illud, quòd inter trudendū à Subsolano in Africū fertur, quasi astrorū cursui fieri obuiam contendat, qui quidē proprio motu ab Africo B ad Subsolanū est? Neq; me præterit, esse qui non bouillum, sed asininum excrementū ad hoc opus deligi autumant, & ab eo inter volutandum genitale semen fimo superfundi cōminiscantur, vnde materies ipsa concipiat. Addunt etiā, vt historia sit verisimilior, nomen ipsum conuenire, quòd canthon asinus sit, vnde cantharus insectū id denominetur. Sed hęc varietas ad nos nihil, cùm de pila sermo sit, quā ex fimo scarabeus informet, atq; mox in aquas volutādo protrudat.

GENERATIO.

PRoximum huic significatū est, rerum procreationē atq; principium, ex eiusdem animalis imagine significare. Siquidē ex aquis in lucem prodeunt scarabei, veluti rerū omnium generationem ab aquis esse Philosophi nō postremę autoritatis autumant: Homerū quippe secuti, qui totiens Oceanū rerum parentem omniū appellat. Nam ea quis quotidie non tueat, scandere aquas in cœlū, diceret Plinius, easdemq; cadentes omniū terra nascentiū esse causam, fruges inde gigni, arbores fruticesq; viuere, vitalem etiā herbis animam elargiri, omnes deniq; terræ vires aquarum esse beneficia? Quod verò scarabeos diximus ex aquis primùm lucem auspicari, ex historia cognoscere est, quòd scilicet simul ac C pilæ illæ ex fimo fabricatæ sunt, scarabeus terrā infodit, vbi eas per dies octo & viginti sepultas occulat, quot itidē diebus Luna duodecim Zodiaci signa perambularit: atq; hæc hyeme potissimū rigente fiunt. Dumq; ita pilæ terra coopertę confouentur, animantur primū in vermiculos, inde paulatim in id genus informantur, fimo tamen vti folliculo quodam inclusi: nono autē & vigesimo die pater è nido prodit, pilulas egerit, & singulas, vti dicebamus, protrudendo in aquam prouoluit, vtpote qui diem eum Solis & Lunæ coitū conciliare non ignorat, ac perinde mundi ipsius generationem quandam assimilare, orbe inde Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autē in aquis mollitæ primùm, atq; haud ita multò pòst adapertæ cū fuerint, informati iam excluduntur scarabei, & nigrum it campis agmen. Quòd si formica tanto hominum consensu prouidæ titulum consecuta est, quòd in conuectandis asseruandisq; prædis admodū sedula esse videatur, quos honores habendos scarabeo excogitabunt mortales, qui nō humanarū tantùm rerū peritos eos, verùm & cœlestium, & diuinarū propemodum non ignaros intueanē? Certè non immeritò κανθάρου σοφώτερος prouerbium celebratur, ab iis qui singularem in eo vermiculo sapientiam animaduerterunt.

VNIGENITVS. D

QVòd verò apud Ægyptios legitur, vnigenitũ hieroglyphicè per ſcarabeí figurã ſignificari, non eo tantùm modo accipiendum, quo quempiã vnicum filium vnigenitum appellare conſueuimus: ſed ea etiam de cauſa, quòd ab vno tantùm genus agnoſcat, imò quòd ſolus ipſe ſibimet ſeminiũ fuerit: ſinguli enim ex pilulis ſingulis procreati, nequaquam habẽt ad quod genus referant ſuum, ſed abſq; vlla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ conceptu, vermium ſpontè naſcentium inſtar in eam ſpeciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXigere videtur locus is, vt quò ęquiores Ægyptiis ſimus, Deum optimum maximũ humano corpore aſſumpto ſcarabei ſimilitudinem ſubiiſſe, Theologorum dictis oſtendamus: neque verò quiſquam indignum facinus clamitet, Deum ipſum omni admiratione maiorem, inſecto omniũ viliſsimo, teterrimo putidiſsimoq; aſsimilari, qui legerit apud D. Auguſtinum Soliloquiis, de admiranda Chriſti humanitate dictum: Bonus ille ſcarabeus meus non ea tantùm de cauſa, quòd vnigenitus, quòd ipſemet ſui autor, mortaliũ ſpeciem induerit, ſed quòd in hac fæce noſtra ſeſe volutarit, & ex ipſa naſci homo voluerit. Neq; veritus eſt probus ille Theologus, pietatis & integritatis columẽ, dum in nitidiſſimo Dei fulgore cõtemplando, hominisq; ex oppoſita parte cloacalem quendam putorẽ expendendo, ſub turpiculam locutionis quodãmodo ſtomachoſæ nauſeam, delicatiori cuipiã habitam iri deriſui, qui ſatis exploratum haberet, Deũ ſe vermem etiã per Prophetam appellaſſe: proindeq; eos qui tanti myſterij cognitionẽ aſſequerentur, ac perinde ſtercorariã ſcarabei procreationem ex hiſtoria callerent, dictũ vtroq; pollice probaturos. Quod verò ad Pſalmographi dictũ pertinet, Ego ſum vermis, & non homo, fuere nonnulli qui pro Vermis, Sum ſcarabeus, traduxere: quaſi diceret, Contemptiſsima res ego ſum. Euthymius ita ex Chriſti perſona humiliare ſeſe Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibiq; ſe canẽ mortuũ appellare, vt libro Regũ legitur: Qui verò putant dictũ hoc propter humanã Chriſti generationem, quæ abſq; vlla viri coniunctione fuit, id nobis indicare videntur, quòd quemadmodũ vermis è pluuia naſcitur deſuper in terrã veniente, ita & Chriſtus ſuperno ſancti Spiritus in virginem aduentu generatus eſt, quã ob cauſam Chriſtus vermis dicitur. reliqua videris apud Adamantiũ Concione in Lucam quartadecima, quam de Domini circunciſione conſcripſit. Porrò Auguſtini ductum eò quoq; deduci poteſt, quòd Aſſertor noſter ait, Ego ſum vermis, & non homo: quia ſcilicet ex mare & fœmina homo naſci ſolet, ego verò non ex maſculo & fœmina ſecundũ ritum humanũ, atq; naturam, ſed in exemplum vermis natus ſum, cuius non eſt aliunde ſemen, ſed in ipſis in quibus coaleſcit corporibus ſua eſt origo. Clementis Recognitionum opus circumfertur qualecunq;, non vocabulis tantùm vitiatum, verùm ſententiis etiam deprauatũ, in quo quidem multa à malignis ingeniis in inſtitutionis noſtræ ludibriũ inculcata ſunt. Sed hęc corrigere alterius fuerit cenſura, illud hoc loco tantùm attingã, quòd circa Sexti finem ſcriptũ eſt, Nos vt canthari libenter volueremur in ſtercore: vbi is qui gloſſemata quædam adſcripſit, non vt Canthari, ſed vt Cantherij legendum putat: ratus nimirum Campanum prouerbiũ ad hoc facere, Cantherius in foſſa. In epiſtolis verò bonus ille vir quiſquis cenſor fuerit, ſed nõ ſatis eruditus, audacter Cantherij fecit, cùm Cãthari dubio procul ſit legitima lectio, ex hac ipſa quã retulimus hiſtoria

Pſal. 21. E F

A hiſtoria naturali deſumpta. Sed ne quid quod ad vermem facere ſuccurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquã cogitationis inquietudinem hieroglyphicè ſignificat: quod Eucherius ad Eſaiæ dictum trahit, Vermis eorũ non morietur.

VIR PATER'VE.

CVm verò ita naſcatur ſcarabeus, vt nullo fœminæ beneficio progignatur, ſolaq; patris cura, labore & diligentia vitã auſpicetur (nõ enim fœmineum eſt inter eos genus) hinc fit vt Ægyptij ſacerdotes PATREM ſignificaturi, ſcarabei prætulerint imaginem: & vbicunq; maris officium, maſculamq; vim exprimi voluerint, non alio magis vterentur hieroglyphico: nã veluti pro matris & fœminei ſexus ſymbolo vulturem pingebant, quòd illa abſq; patris ope procrearetur, vti commentario ſuo diſputatum eſt: ita virum ob ſimilem, quam attulimus, cauſam, per inſectum huiuſmodi intelligi voluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendãtur, ſi viriles fuerint, virorumq; ſit bella gerere, Maronis Homeriq; præcipuè autoritate, illi ipſi ſacerdotes maſculam virtutem atq; ferociam per ſcarabeum expreſſe-
B re, cuius imaginem anulis inſculptam milites geſtaſſe, tradit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Iſide & Oſiride. Erat & ſignum Romanorum militũ ſcarabeus, quo virilem animum præſtare ſe debere admonerentur, neq; muliebriter quicquam meditari facereue: eaq; de cauſa dictum ab Horatio,

Tyrtæusq; mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit.

Contrà verò & Phrygas & ἀχαΐδας, in effœminationis opprobriũ Virgilius & Homerus, vterq; ſuos appellauit, quòd nihil ſaperent maſculum, ſed muliebri torpore ignauiaq; ceſſarent.

S O L.

CVm verò plures ſint ſcarabeorum ſpecies, trium Ægyptij meminere, quarum vna αἰλουρόμορφος appellatur, quæ ſcilicet felis faciem mira refert ſimilitudine, eſtq; radiis quibuſdam inſignita: eaq; de cauſa ſolis hieroglyphicum formam hanc eſſe voluerunt. Aiunt verò Æluron, qui apud Latinos nunc cati nũc
C felis nomine receptus eſt, oculorum pupillarumq; vſum cũ Solis curſu ἀντιπαθείᾳ quadam commutare, quippe quæ et noctu, & ingruente matutino tempore vegetiores fiunt, & acutius cernunt, ad ortum vſque iubaris, inde ſenſim incipiũt hebetari meridiem verſus, atq; ita quo magis ad occaſum declinat Sol, eo minus obſcuriores fieri. Ad hæc ſcarabeo digituli ſunt vnicuiq; triginta, totidemq; ſunt menſis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per ſingula ſigna curſum peragit ſuum.

L V N A.

ALtera ſpecies bicornis eſt, ideoq; ταυροειδὴς appellata, tauri quippe inſignis facie. Hæc Lunæ ſubiicit, propterea quòd cœleſtem taurũ Ægyptij Lunæ exaltationem cõmentati ſunt. Gigni hos ex vermibus, Ariſtoteles, qui lignis aridis innaſcunt, aſſerit. Primũ enim vermes ipſi immobiles fiunt, mox diſrupto putamine id ſcarabeorũ genus exit. Cæterũ Plinius genus hoc, cui tauri cognomen cornicula dedere, terreſtre putat: eos idcirco alij terræ pediculos vocãt. Lucanos appellat Nigidius, quibus cornua prælonga biſulcis dentata forcipibus in cacumine cùm libuit ad morſum coeuntibus, quales infantiũ remediis ex ceruice ſuſpendunt: eos in Veneta regione Gramphos, quaſi Ceramphos, hoc eſt

bicornes appellamus. Cornicula ea non tantùm collo ſuſpenſa ad quartanas, D
quibus id remedij applicat Plinius, verùm etiam in frigidiuſcula lauatione vrinatoribus ad neruorum ſtuporem, qui pleruncꝗ fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi vulgò gramphum vocitamus.

MERCVRIVS.

ERat & ſua hieroglyphico Mercurij ſpecies dedicata, quippe vnicornis, & ab reliquis forma admodũ diſsimilis. Necꝗ ſum neſcius, quendam etiã eſſe paruum admodum ſcarabeum frumenta erodentem, qui cantharis appellatur: oritur is ex erucis fici, piri, & pini: fiunt enim ex his omnibus vermes, cæterũ hę poſtmodum more muſcarũ coeunt. Ridiculam Metrodorus Scepſius obſeruationem ponit, noſtro etiam tempore haudquaquam abolitã, in frumentis oleribusꝗ ab earum iniuria ſoſpitandis, quod in Cappadocia inuentũ prodit, ob multitudinem cantharidũ: menſtruas quippe mulieres ire per media arua, hortósue, retectis (ſit verbo venia) ſupra clunes veſtibus, erucasꝗ ita, ac vermiculos ſcarabeosꝗ, ac noxia alia decidere. Alibi ſeruatur vt nudis pedibus eant, capillo cinctuꝗ diſſoluto, verſu eo pronunciato, φεύγετε κανθαρίδες, λύκος ἄγριος E
ὑμᾶς διώκει: Faceſsite cantharides, lupus agreſtis vos inſequitur. Cauendum verò ne id oriente Sole faciant, ſementem enim tunc areſcere proditum.

LETHALIS À SOLE FEBRIS.

AD hæc Ægyptij hominem lethali febre extinctũ, quam ſub dio ſolares radios perpetiendo contraxerit, ſignificare ſi vellent, ſcarabeum cæcũ effingebant, oculos quippe vel acu, vel alia leui cuſpide transfoſſum, ita vt exoculatus omnino videretur. Aiunt enim ſolares radios ſcarabeo inimicos eſſe, quibus ſi vehementius impetatur, accidere vt ſtatim obcæcetur: ſimulac verò cæcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATque hic tam egregius bellatorũ ductor, tam alienus à mollitia eſt, vt cùm primùm venereas roſas olfecerit, emoriatur: quaſi virtutẽ quantumuis maſculam illecebris eneruari documento ſit: quod quidem vel ab Ariſtotele traditum, anſam dat hieroglyphico non inſulſo: ſi, puta quis velit Hannibalem durũ
Capuę deſidentem, effœminatũ pingere, ſcutum illi cum ſcarabei ſigno tribuat, F
oras verò clypei roſarum ſertis ambiat, aut quid huiuſmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti qui roſarum halitum ferre non poſſunt, atꝗ in iis precij quantiuis viri. Nam cùm Romæ eſſem, vidi Oliuerium Caraffam magnæ celebritatis Cardinalem, qui roſarũ tempore quotannis ſecedere cogebatur, ſeꝗ intra ſuos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, cuſtodiis ad oſtia diſpoſitis, ne quis aut ſalutantum, aut amicorũ officij gratia ingredientium roſam inferret. Et in Romana nobilitate inſignis vir Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis, roſarum odore plurimùm offendebatur. Atꝗ hęc de ſcarabeo, quæ memoria complecti potui ſuccurrerunt: plura omnino ſcripturus, niſi Commentarium, quod eo ſuper olim paraueram Vulturi adiunctum, ex clariſsimi viri Alberti Pij Carporum Comitis ſcrinio ſurreptum, & à neſcio quo bibliotapho, vel fuco potius, in Germaniam aſportatum, adhuc deſiderarem.

A

DE ECHINO TERRESTRI.

Echinum Ægyptij, quod hactenus legerim, literis suis nõ inseruere: multa tamen super eo significata Græci Latiniq́ excogitarũt, quæ admiratione ingenij propemodum cum iis quę Formica super & Scarabeo diximus, conferri posſint: atq; ea quidem ad humanæ vitæ commoda, vtili exemplo futura: cuiusmodi illud eſt, quod in primis commemoratu dignum exiſtimaui.

OPPORTVNITATIS captator.

Hominem quippe temporum omniũ conditioni ſeſe accõmodantem per id animal ſignificari, et quod ait Phocylides, καιρῷ λατρεύοντα. Nouit ſiquidem Echinus (de terreſtri nunc loquor, nam de marino inter piſces alibi agetur) cubilia ſua Aquilonum & Auſtrorum mutatione cõmutare. Duas enim cubilibus feneſtras facit, alterã Notum verſus, Boream verſus alteram: quaq́ parte ventum futurũ præcognoſcit, feneſtram obturat, alterã recludit: ſin intra tectum alatur, ad parietem diſcedit.

B

Quod Cyzici quidam cùm obſeruaſſet, conſecutus opinionem eſt apud omnes, vt ventos qui ſpiraturi eſſent ex ſe ipſe præcalleret: id quod alij Byzantij eueniſſe tradunt, fortè quòd tunc rerum ſumma apud Byzantinos eſſet. Sed vbicũq; illud acciderit, ſatis nobis eſt id ab Echino fieri, quod documento nobis eſt, præcauere fieri poſſit, ne imminens nos occupet calamitas: ea ſi vicerit, ne aduerſus præualentis fortunæ impetum reluctabundi fruſtra fatigari velimus: flectendam verò viam velis, cùm obniti contrà non detur, quoq́ trahit fortuna, iter intendendum. Non enim eſt, vt idem inquit Phocylides, in ventum reflandũ. Quin potius tales ſimus, vt quo nos cunque rapit tempeſtas, æquo animo deferamur, atq; vt optimè Virgilius monet, ſi quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia ſcilicet

Mutati tranſuerſa fremunt, & veſpere ab atro
C *Conſurgunt venti, atque in nubem cogitur aër,*
Nec nos obniti contrà, nec tendere tantùm
Sufficimus, ſuperat quoniam fortuna, ſequamur,
Quáq; vocat vertamus iter.

Atque hoc illud eſſe crediderim, quod in Echino tanti facere videtur Archilochus, dum ſuper animalis huius prudentia ita ſcribit:

πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

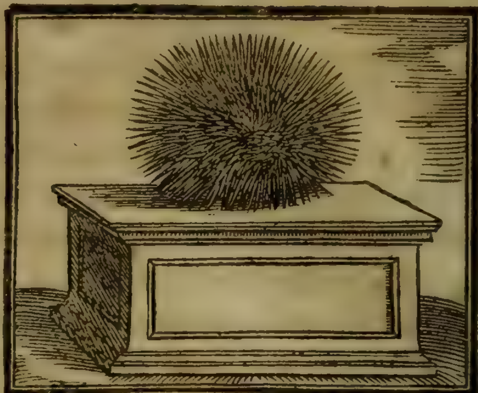
Multa quidem Vulpes, magnum vnum nouit Echinus. Vel vt numero numerum reddamus.

Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Solomon Erinacium inter animalia terræ minima, quę ſapientibus ſapientiora ſunt, nominat, vt Septuaginta edidere. Nam leporem vulgata ponunt.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

Illud quoq; ſuper Echino ſignificatum ponunt, vt per hieroglyphicum eius hominem ab inſidiis & periculis, ac cuiuſcunq; fortunæ caſibus, tutum oſtentent. Siquidem is ſimulatq; ferarum ſe impetentium odorem latratúmue ſenſe-

rit, in orbem ſeſe colligit, roſtro pedibusq́ intrinſecus teſtudinis more contractis, tergore omni pilæ inſtar conglobato, ſpinisq́ quibus vndecunq́ munitus eſt, ad incolumitatem erectis otiatur, contactum ſuum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem reſpexiſſe videtur Horatius poëta, cùm ſe ita contra fortunæ impetum præparatum ſcribit, vt ſua inuolutus virtute, tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit: D

Fortuna ſæuo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alij benigna:
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pinnas, reſigno quæ dedit, & mea E
Virtute me inuoluo, probámq;
Pauperiem ſine dote quæro.

PROCRASTINAtionis damna.

Atque hoc tam prudẽs alioqui animal in opportunitate captãda, & periculis euitandis ingenio, & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procraſtinationem ingruentis, hieroglyphicum eſt, ſi illi fœtus adijciatur ſuus. Id enim malum ex contatione maius effectum oſtendit, propterea quòd aluo ſtimulata quandiu poteſt partũ differt, quo fit vt fœtus magis inoleſcens, maiorem poſtmodum in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omnino ſunt, maritimum & terreſtre, vtrique nomen apud Græcos Echino. Terreſtris de quo iam diximus, omnibus innotuit ſub Erinacij nomine. Huius quoq́ ſpecies duæ ſunt, Suilla, & Canina, quæ quidẽ rictu & pedibus aut ſuillis aut caninis ſimilibus diſtinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacij chœrogrilli nuncupantur magnitudine propè mediocrium cuniculorũ, qui de cauernis petrarum procedentes, gregatimq́ in eremo, quæ eſt contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita ſpinoſo defenduntur tegmine, vt nec contingi quidem poſsint. Par huic cum formica ſolertia comparando victu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantùm eſt inuidiæ nota: quod cùm optimè norit ſe propter cutem præcipuè peti, cuius vſus poliendis velleribus inſeruit, ſimulac in periculum ſe adactum videt, vrina ſua emiſſa tergus omne conſpergit, ſibi conſcius id inde putreſcere, aculeosq́ ſponte mox decidere. F

PIE-

A **PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM, SPOLET. DE IIS QVÆ per sacram suem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.**

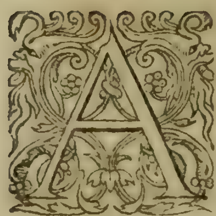

Palæmonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratum, literarum eum porcum appellasse, tanta sibi interea earum prærogatiua adrogata, vt Virgilium diceret iàm tum de se præsagisse, cùm cecinit:

Audiat hæc tantùm vel qui venit ecce Palæmon.

vnum se quippe futurum, qui de scriptoribus iudicaturus esset, cuius ferulæ atq; censuræ omnes veterum & iuniorum lucubrationes subiici deberent: natas secum literas, secum interituras summa vanitate iactaret. Hic est Rhemmius Palæmon patria Vicetinus, cuius monumentum hodie in Sumano monte agro Vicetino imminente cum epitaphio ostenditur, vbi rus ei fuisse ve
B *risimile est, cùm aliàs etiam agricolationis & vineti studiosissimũ fuisse, & C. Plinius ostendat: sed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarum tyrocinia doceret, non ab insano aut inepto viro quopiam effusum, sed vt diuinitùs potiùs editum accipimus: nam & olitor sæpe nõ contemnenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de causa literarum porcum vel à Palæmone vel ab aliis appellatum asserimus, quòd scripta eius sint vlla in parte lutulenta, vel ex hara producta, sed quia nihil sit Varrone ipso neq; lautius, neque copiosius, neq; magnificentius, qui tam multa, tam varia, tam præclara conscripserit, magnæ studiosis omnibus vtilitati futura, nisi acerbissima temporum clades thesauros eos posteris inuidisset: quare is omnium consensione vir doctissimus, ac omniũ disciplinarũ parens, totius prædicatione vetustatis habitus. Quòd verò doctrina eius porco æquiparata sit, ea est causa, quòd nullum animal à sue, pluribus magísq; variis condimentis aptum, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum vsui magis expositum, quinquaginta propè saporibus ex eo, vt veteres obseruarunt, excogitatis, vt non alio ex animali copiosior, neq; lautior humano victui materia suppeditetur: perinde ac multa et varia Varronis scripta argumentum nullum intactum reliquere, splendidissimóq; rerum omnium apparatu vniuscuiusq; animi famem expleuere. Hæc igitur cùm super Varrone ipso meditarer, fortè accidit vt scripta quædam mea recognoscerem, quæ sci*
C *licet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraueram, eáq; inter amicos diuiderem, mei erga se vel amoris vel obseruantiæ testimonium: prorupit ex his ecce porcus Aegyptius, quem aufugere tentantem cùm postico arreptum pede comprehendissem, cui dono conuenienter hunc mitterem cœpi circunspicere: Varronem quippe aliquem deposcebam: hîc mihi tu Fabi Vigil occurristi mortalium eruditissime, cui meritò hanc condimentorum lautitiem καὶ σικελικὴν ὄψου ποικιλίαν, quam de porco memorant, vti Varroni congruam, ita tuæ perquàm similem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoq; nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantumlibet doctrinæ partem intactã reliquisti, quæ de diuinis humanisq; studiis, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacunq; demum re vel dici, vel excogitari possunt, tuo illo magno ingenio, felicissimáq; memoria complexus es, vt vix alterum ætate nostra conspiciam, quem Varroni illi literatissimo conferre possim. Quare porcum hunc meum tibi deberi meritò iudicaui, cuius immolatione sanctissimum amicitiæ fœdus tam piè semper inter nos cultum & obseruatum, quæ tua est animi synceritas, spero me perpetuò confirmasse.*

PERNICIES. D

AEGYPTII sacerdotes vt odium, quo suille genus omne persequebantur, literis suis testatum relinquerent, perniciosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerunt. Est enim natura animal admodum vitiosa, pruritu impotens, Luna maximè deficiente: constatque pariter eorum corpora vitiari, qui lac eius biberint, lepraque & putida scabie contaminari. Quinetiam frequens suillę carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocum Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur icti non sentirent: Quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt: ad animum scilicet vertens quod alter de corpore quæsierat. Huiusmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguam infert, damnosamque facit pauperiem, dum teneriorem segetem non depascit modò, sed & fœdè proculcat, & rostro eruit. Vnde primùm hoc animal Cereri sacrificatum Poëtæ testantur: & fabulæ exortæ sunt de Cromyonia sue Apri Calydonij matre, vno ex Thesei laboribus. Itaque Salaminij lege statuerunt, vt eorũ suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam E intulissent, de quo publicè statutum est apud Bellunenses meos.

SENSVS MAXIMÈ BRVTVS.

PRæcipua verò fuit apud Ægyptios de sue significatio, vt per eius simulachrum intellectu mystico sensum materiæ penitus affixum, atque illi præcipuè coalitum indicarent: quod licet in animantiũ omnium, nedum in omni brutorum genere conspiciatur: nescio quo pacto tamen longè magis brutũ, in sue plurimùm apparere: vnicuique manifestũ est. Hic verò sensus rationi plerunque sese constituit aduersariũ, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animæ tã multis in negotiis reluctatᷓ: de quo pręclara Platonis, Phędonis, sentẽtia, τῷ μὲν θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ τ' αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδεῖ, καὶ διαλύτῳ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Animam quidem perquam simillimã esse parti ei quæ diuina est, & immortalis, intelligibilis, vniformis, & insolubilis, & eodem semper modo circa eadem habeat: corpus verò identidem simillimũ humanæ, & mortali, & incognito, & multiformi, atque dissolubili, & quod nunquam circa eadem, eo- F dem habeat modo. Ex argumentis autem huiusmodi, quicquid apud Philosophos altercationis est in explorandis naturæ secretis, emanauit, aliis rationẽ rerum, aliis sensum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam esse asserentibus, his hunc cogitationi, veluti & ipsos corporis affectus, propinquiorem esse concertantibus. Quare minimè mirum est Ægyptios, & qui disciplinam eorum secuti sunt, in contemplandis iis potissimùm quæ à corporibus disseparata viderentur, occupatos, porcum quippe animal sensui tantùm deditum aspernatos esse: quippe qui corpus identidem suummet, vt in Papyro commonstrauimus, minimi faciebant, eiusque alendi, curandique negocium perexiguum suscipiebant: sensui, quem falli in vnoquoque animantium facillimè posse suspicabantur, parcissimè fidem adhibebãt: contrà verò Aristoteles, quique eum sequuti sunt, sensum ita sunt admirati, vt eum cogitationibus omnibus prætulisse videantur. Sed nostra nos significata prosequamur.

VANILOQVENTIA.

AEgyptij autem sacerdotes, vt apud Horum est, si vaniloquentiã hieroglyphicè

A phicè significare vellent, & suem & auersum Elephantum sculpere consuerunt, idq; perinde erat, ac si rationem à brutali sensu auersam ostendere voluissent. Nam cùm Elephanti significata Cōmentario suo conscriberemus, eum in omni ferè virtutis numero, si de brutis hoc dicere liceat, rationis propemodū participem inueniebamus. Huic sus opponitur, qui antipathiæ ipsius cogente vi, vsq; adeò est elephanto inuisus, vt ab eo nullo posſit concilio tolerari: sed cum primū auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota historia est, quemadmodum Megarenses ab Antipatro afflicti, cùm ad manifestum exitium premerentur, vtereturq; ille elephantorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum gregem immittere: quo facto validiſsimum Regis conatum negotio minimo irritū reddidere, victoria per ingenium sibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

ANimosum alioqui hominem, qui tamen improuisa aliqua specie sit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum
B fuit. Aiunt enim Leonem Suis congressum declinare: visumq; aliquando cùm suem aggrederetur, vt setis horrentem aspexit, aufugisse. Sedenim hoc leoni haudquaquam accidit ob naturæ diſsidentiam vt elephanto, sed ob horrificam Suis indignati speciem, quam cogatur exhorrescere.

SOPHISTAE.

ET vt, quod initio dicere cœperamus, prosequamur, sacerdotes illi cùm nihil ęquè abhorrerent quàm inanes sophistarū nugas, & cauillosas verborum argutias argumentorumq; decipulas in naturæ viribus indagandis, eiusmodi notæ hominē per suis hieroglyphicū significabant. Eodem intellectu apud Hebræos suillā abstinere præceptū ait Philo, admonitosq; nos ea diuina lege vt sophistas euitaremus, per euitabilem huiusmodi animalis impuritatem: illi enim acutiſsimis tantùm accuratiſsimisq; rerum distinctionibus, quod per bifidam animalis vngulam interpretatur, quasi luto inhæsitantes, ita illis adhærescunt, vt inde nunquam auelli posſint, sed ad extremam vsq; senectutem ibi
C dem computrescunt: nam & porci nihil illustre, nihil purum, nihil limpidum amant, sed turbida tantùm, spissa & sordida & fæculenta sectantur: inq; his pręcipuam statuunt voluptatem.

A BONIS MORIbus alienus.

PEr porcum itaq; inhęsitantem luto, vel, vt Cratetis intellectum sequar, rosas conculcantē dispergentemq;, à bonis honestisq; moribus alienum hominē indicabant. Nam cùm Diuinæ paſsim literę rosas & odorata omnia ponant pro vitæ morumq; synceritate, susq; ita rosas aspernetur, vt de iis qui sinistro, prauo maleficoq; sunt ingenio dicatur, aptiſsimum excogitatū est hieroglyphicum, ὗς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetē vsum aiūt opusculo quod γείτονας vocauit. Quin viuere in Arabia suillum genus vllo genere posse negant: quippe cùm ea regio sit odoramentorum altrix, à boni cuiusq; odoris hoste meritò declinatur, & vt luculentiſsimè Lucretius,

Deniq; amaracinum fugitat sus, & timet omne

Unguentum: nam setigeris subus acre venenum est, D
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contrà nobis cœnum teterrima cùm sit
Spucities, eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Eódem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita vestra ante porcos proiicere: eos qui scelerum tantùm fœtoribus illuuieq; delectantur, porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem suauissimum expetentes. Nam quod ad lutũ pertinet Ciceronis scomma est, actione in Verrem VI. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis vestigiis inuenimus?

DISTINCTIO.

AD hæc sciendũ, vngulam bifidam in Sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: quod apertius dicunt, cùm oportere sacerdotem monent, vt lepram à non lepra sciat internoscere: scelerum quippe differentias, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poëta diceret. E

COGITATIO.

RVminatio autem, vt in Ceruo dictum, memoriam & cogitationẽ indicat. Vtroq; aũt horũ opus est, si recto & sapienti iudicio esse volumus: præstandum quippe discernendi acumine: vnde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE. hoc est, dandam esse operã disciplinis, quę veritatis lumen subministrent, si sacra tractare volueris. Sed parũ id profuerit, nisi & memoria, & iudicium, bonæq; mentis accesserit examinatio. Hinc exploditur sus, qui licet vngula sit fissa, minimè tamen ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numero dij boni, qui licet recti prauiq; cognitionẽ optimè callere videantur, cœno tamen volutati cùm doctrinã ipsi suam ad rectam viuendi rationem minimè dirigant, optimè, vt Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarũ enim literarũ doctrina, vt cum Origene loquamur, non solùm sacramentorũ debet scientiã continere, verùm etiam mores gestaq; informare discentiũ. Pleriq; alij quoq; dixerunt, ruminare esse deuouere se ad legis meditationem: fissam verò vngulam habere inter mundum & immundum distinguere: hoc quidem literarũ & præceptionum peritiam habere, illud verò meditationẽ esse, & diuinæ prouidentiæ, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationẽ, quam veteres Prophetæ eructationem, vt nostri reddunt, appellauere: vt, Eructauit cor meum verbum bonũ: quancunq; enim virtutem à vitio selegerimus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitũ assuefacere debemus. Seligere verò est diuidere literam à spiritu, & quędam secundũ historiam solam edocere, quædam secundum contemplationem, quædam verò secundũ vtrunq; intelligere. Nam qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui verò vnius tantùm partis est particeps, immundus. Hæc Hesychius. Neq; dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cùm proximè fuerit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius synceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi hoc posito ex lege: Quæcunq; ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda esse: quæcunq; autem aut neutrum, aut alterum tantùm horum habent, vt immunda segregari. Per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia, firmiter credunt, & in vtroq; requiescunt, vtpote quæ sit eorũ firmitas quę duplici sunt vngula,

A gula,& insuper Dei traditiones die noctuq; meditantur, cogitationes suas bonis operibus accommodantes, quæ quidem præcipua est ruminantium virtus. Immunda autem, quæ neq; in Deum fidem habent, neq; traditiones eius meditantur, cuiusmodi sunt qui vocantur Ethnici, idololatriæ abominationibusq; dediti, nil syncerum, nil laudabile sapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, vngulam verò duplicem non habent, Iudæi sunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm in ore sunt, sed neq; Patrē & Filium agnoscunt, neque sensum à litera distinguere sunt idonei. Alij demùm duplicem vngulam habent, non tamen ruminant: quo in numero sunt hæretici, qui sacras semper literas euoluunt, argutasq; rerum finitiones peruestigant, & quicquid vel ineptè vel impiè sentiūt, aliquo semper diuinarum Scripturarum dicto corroborare contendunt, ea tamen nesciunt, aut nolunt ad veri sensus examinationem conuertere, ad iustitiam, ad bonos mores dirigere quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoscere, colere, & toto mentis affectu venerari profitentur, quid tamen aut Pater aut Filius statuerit, ne minimùm quidem meminisse volunt. Et ne longè exempla repetamus, cui nam hominū generi magis in ore est IESVS CHRISTVS, quàm iis qui hodie concordiā vnanimitatemq; totius Christianismi, quam vnam sibi Iesus Christus Dei filius à nobis omnibus deposcit, auersantur, & admittere cane peius & angue vitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, incestus, adulteria promiscua, sacrorum censuum direptiones, conciliandi se Deo contumacia, promissæ diuinitùs expiationis abnegatio, sacrorum ferè omnium irrisio, & omniū quęcunq; dictu factuq; abominanda sunt, profligatissima expeditio. Quod nō nostri modò Prophetæ præuidere, sed Maro ipse, non nostri generis vates, diuinasse videtur, cùm hæc scribit oracula:

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis incer se legibus vrbes
Arma ferunt, sæuit toto Mars impius orbe:
Ut cùm carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
C *Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.*

PROFANVS.

MEritò igitur per porci simulachrum Ægyptij profanum intelligebant, Susq; tantæ apud Ægyptios abominationis erat, vt si quis eum vel incuria tetigisset, cum ipsis statim vestibus ad fluuium lotum abiret, subulciq; nullum omnino templum ingrederentur, connubioq; aliorum prohiberentur. Scythæ quoque sues adeò contemnebant, vt ne alere quidem eos in regione sua vellent. Apud Romanos Flamen Dialis porcum tangere sine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, pietatis etiam nostræ fuit pontificibus, ne de sue cognomentum profiterentur? atque ob eam causam institutum vt Romanus Pontifex, quamprimùm designatus est, honestum aliquod sibi nomen assumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu porci esset incuria parentis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibriū, Sergium se vocari iussit. Neq; verò sum nescius, ex Ægyptiorum cognatione solos Panselenos suilla in cibum vsos, propterea quòd aiunt Typhona cùm suem insectaretur, ligneum sepulchrum apud Panselenon offendisse, in quo Osiridis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat, asseruabatur, atq; eo prouectum odio, quod illi aduer-

ſus Oſirim peculiare fuit, membra eruta diſcerpſiſſe, mox in rei tam nefandæ memoriam Panſelenos populos ex ſue conuiuia inſtituiſſe, quaſi liceret iam ſepulchro eo tam fœdè profanato, in profligatiſsimũ quodq; præuaricationis & contumaciæ genus prorumpere. D

NABVCHODONASOR.

INuenies in Diuinis literis Nabuchodonaſora, quẽ ναβοκοδρόσορον geographus Strabo appellat, Suis nomine vocitatũ Pſalmo LXXX. Vaſtauit vineã tuã Domine ſus ſylueſtris: idq; ea de cauſa, quòd in voluptatũ luto volutaretur, & quia omni ſpurcitiæ genere immundus eſſet. quanquam loco hoc nõnulli Salmanaſarem potius intelligi volunt. Nos autem per ſuem, vti ſuperius ex Heſychio dictũ, eum accipimus, qui quidem habet ſcientiam diuinorũ, ſed ea non rectè vtitur, vtpote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi atque immundæ deditus: de quo Petrus, Præſtaret his iuſtitiæ viam non cognouiſſe, quàm ea cognita retrò reuerti, ſanctã ſibi tradita diſciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his verè accidit prouerbium, Canis ad vomitũ ſuum reuerſus: &, Sus lota in volutabro cœni, Omnes deniq; qui vel immunditię, vel gulę, vel reliquæ incuriæ ſemetipſos dedunt, porcorum & canum vitam deſumpſiſſe lex intelligit, inquit Irenæus. Quin & idipſum nomen ὗς, opprobrij cuiuſdam indicium: nam vocalem ipſam υ Caius Iulius Romanus vbi de præpoſitionibus diſſerit, ad vituperationis pathos exprimendum idoneam eſſe dicit ex Hermetis ἐν τῷ κηρυκίῳ λόγῳ, teſtimonio: additam poſtea fuiſſe F literam, noſtroſq; Fu dixiſſe. mox Fυſe, hodie paſsim Fy, cùm putoris aliquid perhorreſcimus. Facit ad hoc Pſalmographi teſtimonium, Saturati ſunt porcina: quam lectionem Eucherius ita agnouit, vt hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcanis diuinæ legis prius inſtructos abſtinuiſſe profanis, porcina mox ſua, id eſt, priuatorum dogmatum immunditia, quam eis & Chriſtus obiectat, ſaturatos, dumq; negant Chriſtum, eandem impietatem, dicit, etiam ad ſuos poſteros tranſmiſiſſe. Gloſſa illa interlinearis vulgò dicta, minimè quidem contemnenda, immunditiem hanc attingit, & pro reliquijs quas reliquerunt paruulis ſuis, addit: Dixerunt enim, Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Animaduerte tamen in Hebraico ſcriptum eſſe Beni, quod filios ſignificat, non porcinã. Sed enim ne à hieroglyphicis noſtris auocemur, argumentum hoc de humanis hoſtijs à Iudaico populo immolatis, commodiori loco, in ipſo calce operis, vbi multa huiuſmodi repetentur, ſine vllius fortè moleſtia percurremus. E F

INDOCILITAS.

FVerunt ſanè plerique veterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi voluere: nam apud Phyſiognomos Suilla frons, breuis quippe & hiſpida, capillis ſurſum verſus erectis, indocilitatis indiciũ eſt manifeſtiſsimum: eſt enim animal maximè brutũ Sus, nullumq; animalium magis indocile, cùm reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum viuunt, vſus, vel induſtria, vel frugalitas proſit: ſuillum autem pecus nihil afferat vtilitatis niſi mortuum tantùm. quanquam Spartanorum inuentum fuerit porcos in pugnam inſtruere, & ad bellandum idoneos reddere: porcorũ enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morẽ educatis inſtructiſq; magno rei bene gerendæ augurio iis præſumpto, quorum porci viciſſent. Eius tamen indocilitatis ergò Marſias, qui Apollinem in Muſicæ certamen prouocauit, ſuillam fertur caudam poſtmodum habuiſſe,

A buisse, quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiã cesserit. Et Philostratus Arcadas rudes appellat, & suibus similes, tum ob alia multa, tum quòd arborũ fructibus vti sues plurimum turgeant, sintq́, vt ait Horatius, fruges consumere nati. Eadem ratione ex hara productũ, non schola, ait M. Tullius in Pisonem, indoctũ & illiteratum significare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hippocratis Coi, Medici illius clarissimi filij, ob indocilitatem & incomptos mores à Comicis proscissi, suem sapere ferebantur: non secus ac Varronẽ ipsum, tantæ virum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorũ dicacissimus, literarũ porcum vocitabat: ipse enim hunc literatũ quidem, sed sine delectu, intelligi voluit, quòd omnia dum sciri expediret, in fascem coniiceret maiore curiositate, quàm iudicio, nihil satis pensi aut constituti habens, quid, aut quantũ diceret. Quanquã, vt initiò diximus, Palæmonis dictum in Varronis laudem, ob doctrinæ copiã & varietatẽ, qui lautissimus ac suauissimus fuerit animorũ pastus, modestiæ causa proposuerimus intelligendũ. Cessit denique res in prouerbiũ, vt cùm imperitissimũ quenque eruditissimo cuipiam sese con-
B ferre viderimus, Sus Mineruam dicamus: quod ita Theocritus expressit, ὗς ὑπ' ἀηδόνα ἔριν ἤειδε. Et eodem ferè intellectu quo asinus ad lyram, σάλπιγγος ὗς ἤκουε. Subiiciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de iis qui faciunt quid ineptè admodũ et imperitè: nam illud, Sus Mineruã, Festus Pompeius exponit, cùm is id docet alterum, cuius ipse est inscius. Atque vtinã, mi Fabi, prouerbium in me non retorqueatur, qui de his ad te scribere sim aggressus, & pleraque etiã alia argumenti huiuscemodi commentaria ad aliorũ institutionẽ elucubrarim. quid enim (dicent nasuti plerique viri) sibi vult aulicus vir iste cum Cõmentariis de sacris Ægyptiorum literis? quasi non satis sit ad multarum rerum elegantem declarationẽ Tullius, ad eruditionem Plinius & Plutarchus, ad scientiã Plato vel Aristoteles, totque alij Græci atque Latini scriptores, qui nihil intactũ reliquerunt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, sufficiat. Sed quid agerem, si quando mihi tẽporis aliquid ab officiis vacuum relinquebatur? luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam insaniendi modo? At nunquã ita otiosus fui, vt vllum mihi ludi genus placere potuerit. venaretur, confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret, quo ipse sibi non inuisus esset, & nulli molestus viueret, neque nos nugis obtun-
C dere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi semper & pila fuit, hæc venatio, hæc confabulatio mea: inuitum neminem ad lectionem traho, mihi ipse lusi, inuidia nulla sit, si vnusquisque sua nouerit ire via.

STVPIDI TARDIVE.

PAri cũ Arcadibus ratione Bœotios, quòd ventri & gulæ supra modum dediti essent, crassaque hinc Minerua præditi mentis tarditate laborarent, ita cognominatos aiunt autores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mnesimachus, & Alexis: vnde adagium ὗς βοιώτια. Et apud Pindarum & Cratinum constat Bœotios sues aliquando nuncupatos, propterea quòd Hyantes, qui expulsi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, sumpta inde cauillandi causa, vt pro Hyantibus, Hyas, hoc est, sues eos populos appellarent. Sed & alij quoque gentem eam voracitati deditam attestantur. Porrò Pindarus Olimpiis, fugere se ait suem Bœotium, probrum scilicet stupidi & stolidi, quod inflictum erat sui generis hominibus.

LVXVRIOSAE delitiæ.

PEruetuſtum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti ſacerdotes, delitias, victus luxum, & laſciuiam, ex porci ſimulachro ſignificare. Argumento eſt columna in æde Thebis Ægyptiis olim erecta, in qua plurimæ in Menin regẽ execrationes deſcriptæ erant, qui primus omnium Ægyptios à parſimonia ad luxuriam, à modeſtia ad intemperantiã, à virtute ad effœminationem illexit: quapropter ſimulachrum eius Porcum eſſe voluerunt. Meritò itaq; Rhadamanthus apud Claudianum huiuſmodi genus hominum petulans, ingluuioſum, & vorax, in ſues condendos damnat eo loco: D

At qui deſidia ſemper vinóq; grauatus,
Indulgens veneri, voluit torpeſcere luxu,
Hunc ſuis immundæ pingues detrudit in artus.

At Xenophon Socratẽ ait in conuiuiis, ad quæ nõ niſi coactus accedebat, temperatè ſemper atq; parciſsimè cibum cepiſſe, iocoq; dicere ſolitum, Circen multis huiuſmodi appoſitis homines in ſues conuertiſſe: Vlyſſem verò mutari minimè potuiſſe, quòd Mercurij memor eſſet, qui conſilium ei dederat, tum ſuamet parſimonia & abſtinentia vteretur. Tale aliquid apud Muſonium libro de Victu legas. Plotinus quoq; cùm animal hoc maximè voluptariũ agnoſceret, vbi diſſertat de Palingeneſia, in id eos reuerti dicit qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiuſmodi vita poſuit, ſcitè notatur ab Horatio, qui ſectatores eius cognomento Porcorum nominauit, Epiſtolis: E

Me pinguem & nitidum bene curata cute viſes,
Cùm ridere voles Epicuri de grege porcum.

GANEA.

SAnè quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, vt apud Athenæum legere eſt, ex maza & ſuilla carne deſcribit. Verrius ait à Suilla veſci carnibus cœptum, quòd animal id nullius eſſet vtilitatis. Nam vt Varro animam illi pro ſale datam aſſerebat ne putreſceret: ait Chryſippus, nihil porrò ſus habet prẹter eſcam, nullumq; animal pluribus & diuerſioribus condimentis idoneum. vt nõ temerè T. Quintius Romanorũ Imperator (ſunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidenſem hoſpitem diuertiſſet, variaq; ſibi appoſita fercula obſeruaſſet, admiratus fuerit vnde ei ſolſtitiali tempore tam varia & tam multa venatio contigiſſet: Atqui, inquit hoſpes, omnes iſtiuſmodi dapes ex ſue domeſtico fuerunt. Tum (quod addidiſſe non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis eſt, inquit, ædepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij haſtati aut legionarij phalange compoſiti, verùm omnes Syri ſunt. Porrò nihil, vti ſuprà dicebamus, ea carne parabilius, & omniũ epularũ vſui magis expoſitum: nam quinquaginta propè ſapores ex eo, teſte Plinio, excogitatos ſuprà memorauimus, neq; alio ex animali numeroſiorem ganeæ materiã ſuppeditari. Hinc apud Comicos, lurcones, paraſiti, ganeonesq; ſerui, ſuillam ſemper ſibi depoſcunt, pernam, glandem, ſumen, callum, penitam offulam, & ſimilia. Et ſeruus ille Plautinus cùm ſe ſolum domi ac ſine arbitro relictum iri ſperaret; Quanta, inquit, pernis peſtis erit, quanta lumbis. Galenus F

A lenus porrò suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroës quoque porcinam carnem, ex Auicennæ placitis, cæteris præferendam asseuerat, veluti hominibus natura cognatiorem: et humanum suillumque sanguinem in omnibus exactam habere similitudinem, perinde ac etiam carnis eandem esse rationem, optimi quique medici scriptis prodidêre.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

APud aliquos inuenio, hominem ciborũ varietati deditũ per pascentẽ suem significari: facilè enim is vnicuique assuescit cibo, neque suis parcit fœtibus, neque ab humanæ carnis esu refugit: os enim porci vulgus prouerbio appellat quasi rotundum, & quod nullo escæ genere abstineat, omnia voret, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atque impurum horrescat: ita denique animalia hæc gaudẽt pabuli mutatione, & copia, implenturque carne, & obesiores facti mirificè opimantur ipsa cibi varietate, cuiusmodi mensam Plato Syracusanã vocat, καὶ σικελικὴν πολυτέλειαν ὄψου, epistola quadã ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiã Horatius inter delitias eas quas Ode prima libri tertij recenset, Siculas e-
B tiã dapes ponit, cuiusmodi distentũ ingluuie Dionysiũ minorẽ Aristoteles refert Politia, quem nonnunquã ad nonagesimũ vsque diem ebriũ perseuerasse tradunt. Neque absimilem huic Heliogabalum Lampridius incessit, qui nunquam minoris quàm centũ sestertiis cœnarit. Vnde centenarias cœnas Septimius Florens, Apologetico, vituperat, cùm alioqui centenariæ cœnæ à centũ assibus ex ære dictæ sint, vt Grammatici veteres interpretantur. Sed de sestertiis alibi.

SALACITAS ET ÆSTAS.

EST & salacitatis signum ipsa Sus, qua pecude, ait Cicero, nihil genuit natura fœcundius: neque aliam eius improbitatis causam afferunt, quàm & multiplicem & assiduã voracitatem, cùm longè aliter euenire in agrestibus videamus, quippe qui semel, & eodem ferè omnes die, vt Plutarchus ait, æstate scilicet incipiente, fœtum edant: vnde vulgatum est dicterium, non expectandum vlterius pluuiam cùm sus pepererit. Itaque nonnulli suem hanc pro ęstate ponunt, de quo quidem versus vulgatus à Plutarcho recitatur:

Μηκέτι νυκτὸς ὕειν ἧκον τέκῃ ἀγριοτόρα σῦς.

C Domesticæ verò & sæpius, & quocunque tempore pariunt, propter eam quam diximus pabulorũ vbertatẽ, quæ geniturę redundantiã plantis etiã, nedum animalibus affatim subministrat. Eandem in homine salacitatis causam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides, ἐν πλησμονῇ τοι κύπρις, ἐν πεινῶντι δ᾽ οὔ, vult crapulatum Cypris, haud famelicũ: quod ab Achæo sumptum, qui multò antè dixerat, πεινῶσι γὰρ ἡ κύπρις πικρά, amara Cypris est esurientibus. Nostri dixerunt, Sine Cerere & Baccho friget Venus. Sanè quidem Ægyptij mortuorũ ventres eximere, & in sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ita vel expiarent, vel vti de impulsore pœnas sumere viderentur. Huic verò salacitati congruere videtur illud quod χοιροπωλεῖν verbum à porco finxêre, quod corpus prostituere, quæstuique exponere significaret. Apud Aristophanem χοῖρον, id est, porcum, pro muliebri natura positũ inuenies: ac nostri identidem porcum virgineum inguen blando & iocoso vocabulo appellauêre. Iidem subare dicũt nequitiæ verbum, quo Epodis vtitur Horatius ad rem impudicam translatum, quod est perditè impudenterque & brutorum more commisceri.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

IN portentis verò porcellos supra mammarũ numerum editos, tot annorum

esse significatores volunt, quot numero nati sunt: ideoq; porcam eam quæ Lauinij triginta capitum fœtum peperit, portendisse volũt, XXX annos illos exigendos fuisse priusquam Lauinienses oppidum Albam cõderent: parere enim oportet porcas quot mammas habent, vt obseruat Varro: si minus pariant, fructuariam idoneã non esse: si plures, portentũ. Eius autem Suis quę fuerit Æneæ portento, ac porcorũ vestigia, suis adhuc temporibus apparuisse, affirmat Varro. Idem, quòd eorũ simulachra ahena in publico loco statuta erant, & corpus matris à sacerdotibus quasi in salsura fuerit ostentabat. Ita nullo vnquã tempore defuerũt, qui sub diuini cultus velamento, huiusmodi aliquo inuento rudes insipientiũ mentes per superstitionẽ modò hanc, modò illã deludere cogitarint. D

LATRO.

NEq; quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quã Cromyoniã nuncupatam, vt prædictũ est, Theseus dicitur sustulisse: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulosè, vt eiusmodi pleraq;, certamen id à Græcis confictum putent: fuisse verò hanc mulierem quę latrociniis regionem omnem infestaret, nonnulli prodidêre. Sunt qui Aprum Psalmo 79. Exterminauit eum aper de sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespasianum præmonstratum velint, qui Iudæos bello afflixit. quodq; sequitur, Singularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto ad imperium patre, profectoq; Romam solus remansit, Hierosolymamq; oppugnatione consumpsit. & ita Eucherius accipiendum censet. E

IMPETVS.

QVid verò illud, quòd omnium poëtarũ consensu, impetus & bellica ferocitas per suem, verùm eum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorẽ si velint insigniori aliquo vocabulo honestare, Apro eum similem dicũt. Apud Aristophanẽ Lysistrate, mulierũ chorus, si per Deas, inquit, hodie me cõmoueris, soluã ego suem meum. Et eadem comœdia Laconũ chorus minatur se cum Leonida tanquã apros irruturũ. Nam pugnacitas vsqueadeò illi propria est, vt prouocatus à venatore minimè fugiat, sed vltrò pugnã capessat, & in ostentata tela nihil veritus irruat: vnde in prouerbiũ cessit, cùm de audacibus aut nimiũ promptis loquimur, ad nos venire per hastã vt syluestrẽ suem. Romani nostri, vt sæpius animaduerti, venatores eos ignominia notant, qui feruente iam venatione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerit: atq; hinc de eo qui sibi rixas contentiones' ve quæritat, ὑῶ ὀελίνειν dicitur. Harum rerum causa extremæ Germanorũ gentes Æstyi appellatę, pro armis formas aprorum olim gestare solitę, vnà cum Matris deorũ insigni, qua superstitione etiã inter hostes sese tutos arbitrabantur. Apri porrò vim, & fulmineũ illud robur admirat Oppianus: quandoquidẽ in venatione oppressus, tandẽ cùm occubuerit dentes vsqueadeò ignitos præ se ferat, vt setæ de collo adhuc trepidantib. auulsæ, dentibusq; admotæ, quasi prunis ardentibus applicitæ concrispentur, sicq; propius adhærescant cõcrementur. Sanè canes si tũc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem perpetuis stigmatibus inuruntur. Tantam hanc tamen belluæ istius ferocitatem & impetũ (vt κατ᾽ πάρεργον hoc dicã) facilè declinari posse docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat qui cãcri vngulas ac pedes alligatos gestarint. Quòd verò aprum hunc vnitestem Homerus dixit, haudquaq; huiusmodi coitus raritatem, vt aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam verissimã esse dicit Aristoteles: plerunq; enim inter pascendum eo quo defertur impetu truncis & stipitibus F

A pitibus acutis testes atterere, vt vix vnus interdum relinquatur incolumis.

ÆSTAS ET HYEMS.

AEstatem per fœtam suem significari tam ex historia, quàm ex vulgato dictierio docuimus. Nunc cur Aper hyemale tempus hieroglyphica imagine significaret, referendum. Hyemis vtique facies hispida est, aspera & horrida: hispidus, asper & horridus est Aper. Humida, lutosa, pruinosaque hyems est: humidis, lutosis pruinosisque locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblasciuire sibi maximè omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, pascitur. Adonin ab Apro confectum, mythologi prodidêre, quem Venus luget insolabiliter: id quid sibi velit, operæprecium fuerit explicare. Adonin mysteriorũ interpretes solem esse autumãt. Hemisphæria duo statuũt Astronomi, lucis vnũ, tenebrarum alterum. Fines describunt in Zodiaco hemisphærij superioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vsque permeatã, inferioris à Libra ad extremos vsque Pisces. In superioribus autem his signis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus superius hemisphærium, B lutulenta sus inferius. Cùm igitur sol nobis excipi videtur à tenebris, Adonis ipse conficitur: hinc reliquum est vt Venus luctu & mœrore contabescat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrẽ quodãmodo pallã induere cogatur. Hinc idẽ apud Ægyptios longè quæsitus Osiris, & Cereris tandẽ inuentus diligẽtia.

VENVS.

DIu verò apud Ptolemæũ cognomento Assertorem disputatũ ferunt à peritissimis viris de Plutone, declaratumque demũ est eundem esse & Osirim & Plutonẽ. Cererem autem eandem ac Venerem haberi: cui cùm nitor & munditia sit cordi, meritò sibi proponit suem semper abominabilem, animal vti manifestum est, spurcissimũ, quod in Adonis elegantiã vsqueadeò fæuire gestat. Sanè apud Sicyonios, cùm victimarum omnium femora Veneri adoleri solita essent, vnius tantùm Suis ob huius facti memoriã femora nõ adurebantur. Quoniã verò Venerẽ hìc eam ponimus quã Cœlitẽ appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac splendoris studiosa est, non humilem vulgaremque, quæ suæ sibi conscia turpitudinis in antro secubat, fornicibus & arborum vmbris septa, minimè ab- C surdũ est quod ex veterib. nõnulli tradidêre, suillũ genus adeò inuisum Veneri, quòd immũdissimi sunt sues ex omni mansueto pecore, vti superius ostensum.

ADONIS.

QVa demum effigie ostentaretur Adonis iste in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulachrum enim eius in Libano monte olim tali habitu visebatur, obnupto scilicet capite, specie tristi, faciem manu læua, dextra amictum sustinente, in quem lachrymæ confluere videbantur: quę omnia speciem hyemis describunt.

CHAOS.

ET quoniã ita sunt mortaliũ ingenia, vt quod ab vno aliquo scriptore sit excogitatum, aut memoriæ mandatũ, nunquã alij desint qui priorũ industriã labefactare conentur, sunt qui tradant Ægyptios non ea de causa suillo generi pepercisse quòd impurum id esse decreuissent, sed venerationis ergò, quòd animal id tenebrarum symbolum haberetur: cumque illi tenebras longè antiquiores luce prædicarẽt, cuiusmodi quippe erat illud quod dixêre Chaos, inanis, bruta, & stupens materia, formæ expers, ac tenebrarũ omniũ conceptaculum, eaque de causa porcum tenebrarũ & cæcitatis simulachrũ esse profiterẽtur, quòd oculos

ita supernè obumbratos supercilij prominentia sortitus est, vt cœlum tot luminibus insigne, tot lampadibus illustre, nunquã intueatur, cernuus verò semper humum despiciat, terram inquam ipsam, & noctis & totius obscuritatis parentem vnicè contempletur: congrua admodum visa est similitudo, & vera sympathia, vt qui tanto cultu tenebras prosequerentur, animal auersum à luce identidem admirarẽtur: nam ea quoq; de causa Crocodilum, vt loco suo dictum, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodisieus suem ait pronum adeò ciboq; deditũ, vt si fortè sursum aspicere cogatur, protinus stupore perculsus sileat ob insolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atque consensum cum ea quendam habere. Lunæ verò sunt pulla omnia dedicata. D

PORCI CVLTVS.

QVinimò adiiciunt, non Ægyptios tantùm id honoris porco habitum voluisse, verùm alias etiam gentes porcum inter numina collocasse. In Creta enim sacra erat sus, quòd creditum sit animal hoc nascenti Ioui mammam summisisse, puerique vagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitu peruicisse: licet hoc Amaltheæ capræ assignent plurimi, vsqueadeò nullum apud vetustatem illam totius imperitam veritatis, tam impudens mendacium erat, quod vanitas eorũ temporum non admitteret, & religiosissimè approbaret. E

MILITARIS ORDO.

POrcum sanè Romani inter signa militaria nõ sunt admittere dedignati, quę quintum obtinebant locum, & instructæ aciei rationem figuram've quandam, porcinam frontem appellabant.

IOVII.

IN gestaminibus verò militaribus Romanorum quæsierit fortè aliquis, quid sibi velit sus coloris rufi, habitu quodam sedentis, positis quippe clunibus, ac reliquo corpore surrecto, quæ spectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Insigne hoc erat eorum ordinum qui IOVII appellabantur, Diocletiani principatu, & sub illustri viro Magistro peditum nuncupato militabant.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur & albus clypeus, cuius aureus erat vmbilicus à luteo circulo circunscriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo coloris prasini, alter alterũ inspectantes. Insigne hoc erat eorum militum qui Honoriani vocati sunt ab Honorio principe instituti, hiq; sub Magistro equitum stipendia faciebant. F

AGRICOLA.

SEd vt ad Ægyptios redeamus, sunt qui aliam etiam affirmẽt causam cur animal hoc Ægyptij voluerint inuiolabile: nempe quòd apud eos porci agricolationis vsum præstarent, frumentariamq; rem alicubi solis eorum operis adiuuarent. Nam qui, vt Exodus ait, propinquiorem Nilo regionem accolunt, quæ satis mollis & irrigua est, nullo aratri, rastri've aut sarculi vsu freti, suillibus tantum vestigiis terram subigunt, exundante scilicet Nilo remollescit terra, cumq; redierit in alueum sementem faciunt, inde porcos abigentes occulunt & terræ mandant, dum illi & rictu terram subuertunt, & sparsa per agrum semina pedibus occulcant. Sanè Latini vtilissimum satis sulcum porcum appellauere, rarum eum scilicet, qui deducitur aquæ deriuandæ gratia, quippe vt aquam frumentis nocere prohibeat. Inde veteres porcare pro prohibere vsurpauerunt,

quamuis

A quamuis Varro elatam terrã inter duos sulcos ideo porcam vocari dicit, quòd ea seges frumentum porricit. Sic cùm diis exta dabant, porricere dicebãt. Quoniam autem mirificè inter se congruunt hieroglyphica cum sacrificiorum ritibus, quòd vtraque iisdem caussis plurimùm inniti videantur (nam vti paulo antè positum est hieroglyphicum vaniloquentiæ per porcum, quem elephantus auersetur: in sacrificiis identidem immolatur porcus ab laborantibus delirio verborum, atque etiam insania, & quod terrenis præcipuè sensibus addictus applicitusque est, sponteque & voluptuosè admodum inhæsitat luto lasciuiæ, turpitudinumque simulachrum habetur. Idem in sacrificiis Maiæ, & dis terrenis offertur: & ita demùm in plerisque aliis hieroglyphicis, idem consensus est) non incongruam rem me facturum existimaui, si de porcorum immolatione plenius quædam apposuissem: ab eo autem quod delirio super nuper attigeramus, incipiam.

DELIRII PIACVLVM.

IMmolari siquidem porcum ab laborantibus insania verborumque delirio, multiscius Plautus indicat B Menæchmis:

Nunc ipsi naturæ Deo mihi respondeas
Adolescens, quibus hic preciis Porci veneunt,
Sacres, synceri: nummum vnum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem insanum esse te certò scio.

In eandem sententiam Horatius Sermonibus:

Immolet ecquis hic porcum Laribus.

quòd is insania minimè laborare videretur qui diues, neque periurus neque sordidus haberetur.

SACRIFICIVM.

SEd tam multis porrò mysteriis Porcus sacrificari solitus, vt animaliũ soli sues θύτικα ἀπὸ τοῦ θύειν, quod immolare est, meruerint appellari: Latinè sacres, teneri adhuc, & in veteri comœdia sues mysterici nuncupantur, eaque laudatissima erat hostia, si quis inuen C tus esset porcus, qui solidas vngulas non diuisas haberet. Quod ne cui mirum videatur, sciendum est ex Aristotele, in Macedonia Æmatheolicas sues vnguibus esse solidis.

SACRAMENTVM.

PEr porcum sanè iurare Agamemnonem apud Homerũ legimus. Et pugiles certamẽ inituros iuxta Horcij Iouis statuam in Elide mactato porco iurare solitos, sine fraude sese comparasse, tradit Pausanias. Quin etiam iudices præfectosque certaminũ eodem sacro, & apud eandem statuã iurasse tradit. Nulli verò porcum illum per quem illi iurassent edere licuisse: quare Talthibius Homericus porcũ quem Agamemnon pro iuramento statuerat, arreptũ in mare præcipitem dedit. Addemus & illud, censores Romanos cõpleto quinquẽnio lustrari solitos, sacrificia de sue, oue, tauro facientes, quæ vnica dictione SOLITAVRILIA vocabantur, vt obiter apud Pædianũ in Diuinationem corrigas, quod duabus locutionibus dissitum legitur in vulgatis codicibus, Soli taurilia. Cereri autem porcus, vti dictum, in primis mactabatur, siue quòd pastu segetũ & dissipatione, magnas aruis inferat clades, vt apud Ouidium, *Prima putatur*

Hostia sus meruisse mori, quia semina rostro D
Eruerit pando, spemq; interceperit anni.

siue conciliandæ fœcunditatis gratia, cùm animal sit (vt id identidem repetamus) foeturæ admodum prolificæ. Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Atteius Capito, quæ etsi numero hostiarũ non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam. Propudiatus verò porcus dictus est, vt idem asserit Capito, qui sacrificio gentis Claudiæ velut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed vt ad fœdus reuertamur, porco etiam cæso sacra fieri solita, quotiens inter populos confecto bello, vel pax fieret, vel fœdera cõfirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, dixerit, Quintilianus quædam, ait, non tam ratione quàm sensu iudicantur: vt illud, Cæsa iungebat fœdera porca. fecit elegans fictio nominis: quòd si fecisset, porco, vile erat. Quod verò Seruius ait falso dictũ à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus vita Claudij, cum Regibus fœdus in foro icit, porca cæsa, inquit: tametsi Liuius quoq; porcum statuit. Sed enim apud Festum inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse. Porcam autem dicit Veranius, quæ familię purgandæ causa Cereri itidem solita est immolari, quòd pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem etiam hodie sacrificiorum huiusmodi vestigia Romano solo: nam veteri quodam instituto in defuncti memoriam corbes suillæ carnis atq; etiam bubulæ in frusta concisæ ostiatim circumferunt, singulisq; ædibus frustum carnis vnum impendunt: quiq; lautiorem hanc faciunt visceratione, panem & vini sextarium adiiciunt. E

NVPTIALIA.

QVin etiam nuptiarum initiis, antiquis regibus porcum mactare mos erat. Et potentiores quiq; viri in Hetruria nuptialibus conuiuiis, nouæ nuptę maritiq; Dis tutelaribus porcum immolabant, quod etiam prisci Latini & Gręci in Italia factitabant. Vnde is qui sponsam ducturus cùm omnia apparasset, & spe sponsæ frustratus esset, exclamauit: F

ἀπώλοιον γ' ὖς, καὶ τάλαντον, καὶ γάμος.
Periit quidem sus, & talentum, & nuptiæ.

Hysteria sanè festa erant quibus sus Veneri mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callimachus: quanquã apud Sicyonios omne animaliũ genus Veneri, vt alibi diximus, præter vnum suem sacrificari solitum inuenias. Aristoph. Sed veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA IVNO'VE.

MActabatur etiam Maiæ, sed prægnãs, quę omnino terra est, & vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in sacris Magna mater, & Opis vocabatur: cui sceptrum etiam in sinistra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quanquam sunt qui Maiam eandem & Proserpinam interpretantur: ideoq; illi porca fieri, suemq; mori meruisse, quia semina, vti dictum est, pando eruerit rostro. Proserpinam verò esse vim segetum & frugum omnium per hyemem terræ abditam, per mitius verò tempus in superiori apertaq; regione commorantem, mythologi docuere. Maiæ autem porcus sacer erat, quò illi cum alio quopiã nullo quàm cum terra quic-

A ra quicquam cōmune esse manifestius intelligamus, sitq; denique, vt Flaccus ait, amica luto sus: victimæ enim numinibus aut per similitudinem, aut per contrarietatem immolabantur: qua in sententia Virgilius dixit,

Et in verubus torrebimus exta colurnis,

in antipharmacum scilicet, vt hostia nocens eo itidem virgulto coquatur, quod vitibus nocet: nam ea de causa præceptum ab eodem fuerat, ne inter vites corylus sereretur. quanquam Festus colurnū hastile ex corno arbore mauult esse, quàm ex corylo: contrà verò Sosipater Carisius colurnum barbarissimum esse literarum transmutatione dicit, cùm sit Corylus arbor: ita enim apud eum scribitur.

HVMANA HOSTIA.

Reliquum est vt de humanis hostiis loquamur, quando constat porcos id beneficij humano generi contulisse, vt pro nobis in huiusmodi sacrum ipsi succederent. Nam scelera illa mactandorum hominum vbique ferè locorum admissa, minimè fabulosum: manifestum siquidem est eiusmodi fuisse sacrificium B Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide testatissimum. Neque quidem Scythæ solùm hæc perpetrauere facinora, quos propter ingenitā barbaris ipsis feritatem id fecisse minimè mirum videtur. Sed & Ægyptij antiquitùs tales Iunoni hostias immolarūt. Romani quoque ipsi Iouem quem Latialem vocabant, humanis hostiis coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illustris, primus apud Romanos hoc sacrum Marti fecit. Sedenim alios quoque fuisse dicit Athanasius, qui postquam à bello victores rediissent, captiuos per centurias diuiderent, deque singulis vnum desumentes, eum Marti iugularent. Hinc Virgilianus Æneas Pallantis satis manibus facturus,

Sulmone creatos
Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens:
Viuentes rapit, inferias quos immolet vmbris,
Captiuóq; rogi perfundat sanguine flammas.

Diodorus aheneum Saturni colossum apud Carthaginē fuisse memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quique ad eum peruenire adolescentes sacrifi- C candi causa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacque sacrificij crudelitate diutissimè prolem ipsi suam illi mactauerunt Deo, qui & filios suos deuorasse perhibetur: mox cùm aliquādo scelus abhorruissent, seruitia in hūc vsum emere instituerunt. Subsecuta inde pestis est, mox obsidio grauissima, quare illi Saturnum sibi succensere rati, trecentos impuberes ingenuos sacrificarunt: quamuis, vt in Lucernæ hieroglyphicis meminimus, nonnulli ducentos tantum ponunt. Galli etiā morem hunc sacrificandorū iuuenū in Saturni cultum D. Augustino teste susceperunt. Phœnices quoque atque Cretenses eò & ipsi prouecti sunt insaniæ, vt filiorū sacrificiis Saturnū sibi placari arbitrarentur, ne inhumanitatis istius nota vni Heliogabalo inuratur, qui humanas hostias libenter immolauit, lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnē Italiā, patrimis & matrimis, vt maior esset vtrique parenti dolor. Neque temerè Appion & Iulianus Apostata, & alij Hebræos carpunt, quòd humanis ostiis abusi sint, cùm in ore omnium versetur Iephtæ Galaaditarum principis detestabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vouit, si victor reuerteretur, illum Deo se immolaturum, quicunque primus de suæ domus foribus egressus occurrisset sibi: accidit verò vt re ex voto confecta reuertenti filia sua vnigenita cum tympanis & choris

gratulabunda occurreret prima, qua conspecta scissis sibi vestimentis infelicitatem suam & luctuosam filię calamitatem miserabiliter deplorauit: neq; tamen impio abstinuit sacrificio, cùm generosa virgo viriliter instaret, ne pater voti reus fraudaret Deum, duûm tantum mensium implorata mora, qua in montibus virginitatem suam defleret: quo elapso tempore ad patrem magno animo rediit, seq; obtulit sacrificãdam. Sed id impiè Iulianus & Appion, quòd Iudæos omnes in vnum eundemq; ordinem redigunt, atqueadeò Christianorum quoque instituta, detortis præposterè horum exemplis, malignè admodũ insectantur, contumacium & à diuino præcepto præuaricantium moribus innixi, quos neq; nos vnquam imitati sumus, nec ab vllo vnquam pio suscepti: id'q; dissimulant illi quod à regio Psalmographo tam acriter improbatur, vbi Psalmo sexto supra centesimum clamat, præuaricatores quosdam à vera pietate abalienatos eò dementiæ prolapsos, vt & filios & filias suas cacodæmonibus mactare non exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationem'q; suam exaggeraret, eiusdem statim rei repetitione facta, innoxium ait filiorum suorum sanguinem ab eis effusum, & Cananæorum simulachris oblatum, terra fœdissimè polluta, quæ scelus tantum, & vsqueadeò impium, execrari videretur. Quin & Chrysostomus, oratione cõtra Iudæos tertia obiicit eis, quòd filios & filias suas dæmoniis immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianum, sed de sacrificio piorum, & Deo ritè facientium loquitur, non esse eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorum sacris recesserunt. Chrysostomus præuaricatores taxat, quia dæmoniis ea faciebant. Et tamen hodie sunt inter Iudæos qui cùm nõ possint Christianæ seueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano sanguine sacra faciant excogitarunt, eo quippe à thermis, à cucurbitulariis quouis precio promercati: ita eo in vitreum aliquod vas infuso, & ad ardentes carbones admoto exciendis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad sanguis ille deferbuerit, ad mandata adsistentibus, & ad omnia quæ iis sciscitati fuerint respondentibus. Sed vt hæc non à Iudæis Domini, sed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcum'q; nostrum iam rude donaturi honesta etiam missione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficij consecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de sacris Deorum opus admodum curiosum elucubrauit, porcum ait loco hominis immolari cœptum ab Atheniensibus: nam prius, vti dictum, qui centum homines cecidisset, Marti hominem faciebat. Magna igitur suillo pecori gratia debetur, cuius immolatione vita sit humano generi condonata.

Iudæos etiã hodie humano sanguine sacra facere.

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMÆVM NOB. SENEN. DE IIS QVAE PER GREGALIA QVAEDAM SIGNIficantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Regalium nonnullorum significationes ex Aegyptiorũ adytis erutas, super quibus multa, literatissime Lactanti, apud egregiè probum virũ Hieronymũ Mandolum Picolomineum cœnantes in amœnissimis eius hortis, locuti fueramus, vt in commentarium redigerem suasisti, quòd argumenti raritas lectionem hanc faceret non iniucundam, &, vt addebas, etiam optabilem: quòd super his Græci pauca admodũ dixissent,

A *dixissent, Latini verò pene omnes huiusmodi scientiam propémodum ignorassent, minimè quidem hi atq; illi tacituri, vel rem adeò doctam in tenebris & situ computrescere permissuri, hæ si disciplinæ tunc cognitæ fuissent. Quota enim ea portio est, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & si qui alij talia curarunt, vix primis libatam labiis attigerunt? Suasu igitur incitatus tuo, quæcunq; & hîc & illic comperissem, & ex veterum præcipuè numis potius quàm ex libris didicissem, in vsum tantùm asseruabam meum, quòd Principes, quos colimus, huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimùm animaduerteram, vt scilicet pro re quæ nasci posset, interdum haberem quod super his non ineptè neq; imperitè dici videretur: quædam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quàm & tu & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neq; non Marius Bandinus, sodales tui, tam emunctæ naris viri, quiq; vnà cœnabāt, egregiè ipsi quoq; literati, industriam studiumq; hoc qualecunq; meum commendare cœpistis, tuq; præclara tot, quæ scitu iucunda in veterum numis obseruaras, explicasses, essentq; omnes eo in argumento facti attentiores, facilè impetrasti, imò, vt verius loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oblectatura, desererem. Aiebas enim Latinos hac scilicet in re Græcis inferiores esse, quòd præter Marcum illum*
B *Varronem, & nostrum Plinium, vixq; alterum ab eo, neglexisse. quodammodo visi fuerint eruditionem, quam Græci tam veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, vt ne leuissima quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutissimè perquisierint, easq; memoriæ commendare nequaquam erubuerint, vt nihil in protritis, curtísq; etiam scrutis præterierint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm rebus cognitionem, ad nostram vsq; ætatem peruenisse. Fuisse nostros seueriores, & sublimium tantùm materiarum amatores: acciderèq; hinc, vt eorum multa quæ ad ritus, ad mores, ad rem domesticam, ad negotij quotidiani vsum faciunt, per nostrorum incuriam incognita nobis sint: per Græcorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm suorum res perquirentes nostræ obuiam ierint negligentiæ, plurima nouerimus, quorum neminem eorum qui nunc eruditi habentur, pœnitere possit: & quæ plurima in hanc sententiam disseruisti. In hoc igitur studiū cùm, quantum per occupationes meas licebat, auidius incubuissem, multa conscripsi commentaria, quæ tamen emendare non potui, quòd principum virorum, quibus addictus eram, negotia quæ tractabam, incœptum opus sæpius interrupere cogitationésq; meas aliò omnes auertere.*
C *Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoq; tibi fuerit horum partem recognoscere, polire, castigaréq;, ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum grauis rem nihili consuluisse videaris. Quæ tibi obuenerunt ea sunt, de quibus sermo tunc noster fuit, cùm vir rarissimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo nuper inuenta magno numero in mensam nostram iussisset effundi, in quorū bona parte, hirci, oues, arietes signati erant: traxere hæc reliquum gregem, vt vna viderentur caula posse commodè coërceri.*

DE CAPRA.

ESTO igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea vago lasciuoq; admodū ingenio prędita, & vorandi auiditate hac illac cursitans, locoq; stare nescia, è grege prima omnium prodiit.

AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOminem auditu præpollentem Ægyptij hieroglyphicè significare si vellent, Capram ponere soliti sunt, quam per aures perinde atque per nares spiritum & emittere, & vicissim recipere vnà cùm Ægyptiis tam Archelaus quàm Alcmæon autores grauissimi prodidere:

quamuis opinionem hanc maximè reprobat Aristoteles, humanamq́ diligentiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidentiore conijcere potuisse, firmiter asseuerat: Ægyptiis tamen commentum placet. D

CONSTERNATIO multitudinis.

SVnt qui multitudinem vniuscuiusq́ casu cōsternatã obstupefactamq́ indicare volentes, capram villo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim vt si earum vnam ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ stent veluti stupidæ, suos in illam vnam oculos coniicientes. Sunt verò qui loco hoc modò eryngium, modò moly, vel origanum etiã quærant, quem caulem si ouis capella've pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur, neque prius pabuli memor fiat, quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abiiciatur. Cuius fabulæ autores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ barba, quam Opilius Aurelius spirillum vocari dicit, aruncum Plinius, ex Naturali historia desumpsimus. E

PRO VITIBVS SACRVM.

QVid autem sibi vellet hieroglyphicũ aheneæ capræ inauratæ, quam Phliasij tanto cultu prosequebantur, vt illi etiã preces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cùm manifestum sit, sydus, quã Capram appellant, exortu suo vitibus nocere, id honoris ei habitum voluêre, quòd, ne id accideret, ea potissimũ ratione caueri posse iudicarũt. Animal porrò id cùm sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitũ, morsu noxio vniuersa germina abrodens, & vt more Iurisconsultorũ, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt, vt bestia quæ morsu pestilenti vitibus maximè nocet, immolata, Deum vitibus conciliaret. Nam & Ascolia sacra, de quibus Virgilius: Vnctos saliêre per vtres, ea de causa Baccho sunt instituta, quia vtres ex hircinis caprinisq́ pellibus fieri consuerunt. Quoniam verò caper vitem abrodens eam veluti veneficio vitiat: excogitatum est in Bacchi gratiam id in vtres ludibrium, vt scilicet eos flatu tumefactos per humum disponerent, superq́ eos saltationibus lasciuirent, vnde lubricitate pellis suopte pingui delibutæ pingues identidem fallerêtur, præcipitesq́ saltatores, sine vllo tamen incommodo, conciderent, effusumq́ omnium risum excitarent. Eadem antipathiæ causa dictum à Virgilio autumant: F

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

Corylos enim vitibus vicinitate sua nocere, experimẽto compertum est: quamuis Festus colurna hastilia ex corno arbore facta potius, quàm ex Corylo velit. Contrà verò inuentum est ex tam pestilente in vites animali maximam capere vtilitatem, eiusq́ beneficio augeri vindemiam: siquidem apud Africanũ legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui vitis maritata sit, in terram affigi, acumine deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extante, vt pluuia velut in vas influere posit, id factum vberrimæ fertilitatis in vitibus auxilium esse. Nihilo secius, vt idem Africanus autor, non morsus tantùm vitem lædit, verùm pulmo etiam eius contra vini vim arma capit, si assetur, & ebrioso cuipiam in cibum detur: efficit enim vt vapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterq́ diffletur & euanescat. Quin etiã hircinus adeps, quo

falx

A falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in vite generetur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

VNIVERSA MVNDI machina.

HIeroglyphicum erat & Panis signum, ex quo tota mūdi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terrā hirtam & hispidam ostendebat: humana verò læuitas atq; mollities, tranquillum & defæcatum æthera, mundi ipsius ducem. Huic insuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquam satiata libido: mundus siquidem assiduè rerum species progenerat, & humore plurimū vtitur, materia quippe generationi in primis & apta & commoda. Quare simulachrum Panos tam syluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis vt tutelaris apponebatur. Commentitiū verò est, quòd Pana nonnulli ita dictū arbitrantur, quia Penelopes & totius turbę procorū filius fuerit, qua in sententia Theocritiana est B apostrophe ad Penelopen, Syringe, ἄδον πηκτὸς ἰθωντῆρα. quem quidem Epimenides ex Ioue & Callistone genitum asserit, poëmatibus: gemellos enim fuisse Pana & Arcada. Sed Aristippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Æneidos prolem agnoscit. Sed qui veterum fabulas speciem quandam esse philosophiæ autumāt, delitescentem in illis doctrinam ita solent explicare, vt Pana ideo dici velint, quòd, vti monueramus, simulachrū eius vniuersi naturam exprimat: forma enim eius rebus quascunq; tuemur accommodata est. Cornua siquidem & Solis & Lunę similitudinem esse perhibent. Nam alibi cùm de Mose loqueremur, radiatā eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptam ea de causa docuimus, quòd apud Hebræos radius & cornu sint æquiuoca. Pantheræ pellem, stellarum, vt Probus arbitratur, vt quidam alij, simulachrū esse terræ, quæ mira sit varietate conspicua: inferioris partis villos omnium terra nascentiū imaginem haberi. Fistulam spirantium in orbe toto ventorū imitationem. Caprinam faciem repentinas procellarū turbationes, quæq; toto aëre sunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, syluosa loca: per crurum exilitatem, montiū abrupta figurari. Sunt qui fal- C cem etiam manu prætentā illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos operibus mortales impendunt, indicaret. De hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ symbolo iustos intelligi ex Gentibus præcipuè venientes, eoq; spectare Solomonis dictū, Capillatura tua sicut grex caprarum quæ reuelatæ sunt ex Galea: sumpta scilicet inde similitudine, quòd capræ de sublimi cibum petunt, veluti pij quę supernè sunt ad animi cibū inuestigant.

L I B I D O.

CAprinum ad hæc genus in Chimera: capra enim & Chimera idem: quippe in nequitia Bellerophontis virtute domita, mediū tenet: quod libidinis affectū notat, ea videlicet de causa, quòd huius generis animal in libidinē & procacitatem sit immodicū, hœdosq; petulcos eadem ratione dictos à Virgilio legimus. Deq; Satyris identidem capripedibus eadem omniū cōnsensu feruntur, non posse quidem eos libidine satiari. Minimè verò fabulosum esse de Satyris cōmentum, ostēdit Plinius, qui illos in Subsolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal pernicissimū, vt propter velocitatem nisi senes aut ægri capi nequeāt. Sed & Pausanias hæc de illis audisse se profitetur, Euphe

mum quendam probatę fidei virum aliquando ſibi narraſſe, cùm in Hiſpaniam nauigaret, aduerſa tempeſtate ſe in exteriorem Oceanum eſſe delatum, poſtq́ multorum dierum nauigationem, ad inſulas quaſdam deſertas perueniſſe, quas homines ferino truciq́ aſpectu ſylueſtres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore ſubrufo, caudis equina penè maioribus prædití: qui poſteaquam nautas illuc aduectos inſpexiſſent, ocyus omnes ad extremũ littus accurere, vocem quidem nullam, ſed ſtridorem quendam informem & inarticulatũ emittentes: in fœminas autem quæ naui illa caſu vectabantur, eos adeò furioſos inuaſiſſe, vt ægrè ab iniuria etiã cæſi flagris abigi, ſummoueriq́ potuerint. Veritos verò nautas ne quid indignum paterentur, inhibita naui procul in anchoris ſteтiſſe: barbaram verò quandam mulierem, quam ſecum habebãt, in littus expoſuiſſe: in quam omnes poſtea petulantiſsimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: easq́ Satyrorum inſulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem aſſerebat. D

FEBRIS.

SVnt qui febrem ex Capræ ſimulachro ſignificẽt, propterea quòd animal id eo ſemper incõmodo laboret: hinc anima illi ſemper ardentior, ita vt attacta paſtu exurere videatur. Vehementem verò in quocunq́ animali calorẽ, febrem eſſe, tum Ariſtoteles, tum alij prodidêre. Ea autẽ de cauſa in eius venditione dominus ſanitatem præſtare minimè cogitur: tantùm verò ſufficere, ſi eam eo die bibiſſe comediſſeq́ profiteatur, Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit literarum monumenta, etiam de re ruſtica nõ incurioſè conſcripſit, ita ſemper febricitare capras ait, vt ſi quando deficiat febris, intereat. E

AVGVSTI GENESIS.

IN numis quibuſdam argenteis Capricorni cœleſtis ſignum hieroglyphicè cuſum aſpicias: indicat id, vt ex Tranquillo didici, Auguſti geneſim. Nam cùm Theogenes mathematicus ad quem in ſeceſſu Apolloniç vnà cum Agrippa comite acceſſerat, genituram eius inſpexiſſet, exiliiſſetq́ & adoraſſet eum, tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, vt ſchema ſuum vulgauerit, numumq́ illũ argenteum nota ſideris Capricorni, quo natus eſt, percuſſerit. *Auguſti numus.* Numum hunc attrectaui, in quo Capricorni ſignum eſt in piſcem deſinens, quòd ſphæram intra priores pedes poſitam euoluere videtur: ab altera parte Auguſti caput. F

MERETRIX.

VT verò redeamus ad Capram, ea cùm peſtilenti morſu pręcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienti admodũ hieroglyphico, ſymbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferũtur: nam veluti germina præcipuè Capra perueſtigat, quæ depaſcitur auidiſsimè: ita meretrix cupida eſt in primis adoleſcentioris ætatis, vtpote quę ob imperitiam magis idonea ſit vt faciliimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quoniam mercatorem adoleſcentem Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettium empturus aduenerat, àbliguriſſet. θαλλὸς autem germen eſt, quem luſum haud iniucundè Machon ita explicat:

ἐπεκαλεῖτο δ᾽ αἴξ, ὅτι τὸν μέγαν
κατέφαγ᾽ ἐραστήν ποτε θαλλόν. quod nos ita reddidimus:

Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra vocata
Eſt, quòd amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter abſumpſit. Neq́ aliam ob cauſam capræ lumbi ſacrificiis offerri

A offerri apud Hebræos prohibebãtur: nisi quia necesse erat lumbum esse immaculatum, vel, vt alij, integrũ, vt alij, perfectum. Capra verò cùm pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

NEQVITIÆ FACINOROSITAS.

MErito itaque viri libidinosi probra & impudica facinora notare si vellent Ægyptij sacerdotes, hircum potius quàm taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet inguine sit præcipuè validus, & in re venerea perpetranda promptissimus, non tamen inscendit quoad anniculus fiat: neque quidem iuuenca recentior quàm annicula venerẽ patitur, nisi ostento: hircus verò septima posteaquàm natus est die, vt apud Ælianum, alij septima dixerunt hebdomada, rem veneream aggreditur, improle tamen & infœcundum semen eiiciens, veluti tauri quoq; vsq; ad bimatũ, licet alioqui non nisi quadrimos eos generationem implere nonnulli contendant. Sedenim hircus celeriùs porrò quàm quoduis aliud animal inscendit, rectéq; ab Horatio libidinosus appellatur: cuius fœcũditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus ali-
B quando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mendesio ciuitate multarum & formosarum puellarũ collegio curabatur, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabant. autor Plutarchus. Et Veneris simulachrum, quæ hirco insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quàm ob huiusmodi petulantiã. Et Mathematici mulierem nudam, quæ hircum humero gestet, vigesimosecundo gradui Virginis adscripsere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huic generi brutorum similis fuit Heliogabalus, qui mulieres nunquã iterauit præter vxorem: ille, vt Alexander Seuerus ait, non solùm bipedum, sed etiam quadrupedũ spurcissimus. Iam verò Sacræ literæ dum hircos hœdosq; immolandos monent, nequitiã omnemq; libidinem iugulandam indicant, vt interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiã interpretamentum habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, vt facilè iis accedã, qui opus id adscribunt Adamantio. Hœdi autem ferè passim in Diuinis literis hieroglyphicè pro perditis & nequam hominibus, libidinis & aliorũ scelerum facinoribus inquinatis designantur: idq; manifestissimè cognoscitur ex eo, quòd Dominus noster consumma-
C tionem seculi, vt ait Hesychius, narraturus, ouibus à dextera statutis pollicitus est eis iustorum benedictionem: in hos autem à sinistra segregatos, dira illa omnia, quæ in profligatissimũ quenq; decernuntur, comminatus est. Ita verò pro sceleribus hircus ponitur, vt in Diuinis literis statuatur ante aras hircus viuens, sacerdosq; vtraq; manu super caput eius imposita confiteatur vniuersas populi iniquitates, delicta, admissáq; prauè & impotenter, omniaq; in eius caput increpans oggerat: mox per hominem certum in inuiam desertamq; solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad causam, quòd asperum gerit pilorum indumentum: asperum interpretantur peccato refertum: atq; ita mortale genus omne mysticè per hircum accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Hesychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui eum signum esse velint profugarum legionum quæ à Deo defecerunt, quæq; in fœditatem & horrorem damnatæ in omne sæculum, ceciderunt.

DIABOLVS.

ADamantius itaq; hircum ait diaboli symbolum esse, vbi ita interpretantur: Cùm verò ad martyrium duceris hircum obtulisti, quia scilicet autorem

peccati diabolum iugulaſti. Hinc vulgò receptũ vt malo dæmoni cornua paſſim attribuantur. Nequitiam porrò per dæmonem intelligi, in humanicipite ſerpente loco ſuo declaratũ eſt. Iam hirſutos apud Eſaiam inuenias genera dæmonum: hos nonnulli etiam doctiſsimorum Incubones vel Satyros, aut quoſdam ſylueſtres homines putauerunt. Maximus Tyrius, vbi Midæ fabulam ſcribit, qui Satyrum per inſidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetraſſet, Satyrum, inquit, ebrioſum dæmonem, infuſo in frontem mero captum. D

PETVLANTIA DOMITA.

GRæci autem poëtæ caprum ab Hercule domitum ea de cauſa finxerunt, quòd is cùm procaci laſciuia homines ipſos antecelleret, domitus à virtute, impoſitũ petulantiæ modum, extinctosq; libidinis æſtus, ſuppreſſosq; procacitatis impetus demonſtraret. Nam eius nequitiæ vir fuit, vt triginta vna nocte mulieres aliquando feratur iniiſſe: & vt apud Athenæum, idem ſeptem diebus quinquaginta filiabus Theſtij virginitatẽ imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuaſit, vel ex epiſtola ſua manifeſtũ eſt, qua ſe nocte vna captiuas decem ex Sarmatia conſtupraſſe gloriatur, ſeq; inter fortes an- E
numerari affectat, dum mollitiem ſuam maximè commemorando manifeſtat. Quòd vero Iunoni capras immolare primus Hercules inſtituerit, id ea de cauſa factum, quòd alterius hoſtiæ ſibi facta copia non fuerit, cùm ei Deæ ſacrificare vellet, propterea quòd ſibi aduerſus Hippocoonta pugnanti aduerſata non eſſet: quæ res tangitur à Pauſania libro tertio. At Lacedæmonij Dianæ cognomento Corythaliæ ſacrum in agris facientes, non niſi caprarum carnes in obſonium adhibebant, neq; aliud animal præter id in huiuſmodi ſacris immolari fas erat. Apud Xenophontem legas, Athenienſes, quo tempore Perſæ cum ingentibus copiis Athenas deleturi in eorum fines inuaſerant, Dianæ votum feciſſe, tot illi ſe Capras immolaturos, quot hoſtes occidiſſent.

ADVLTERÆ CONIVGIS MARITVS.

NEq; illud inuentũ adeò nouum eſt, vt nullam ſapiat antiquitatẽ, quòd hodie vulgò caprum eum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud veteres hieroglyphicũ: atq; illud inſuper adagium ferebatur in ſpurios, ſi de patre quiſpiã quæritaret, vt τῆς μητρὸς ὡς αἴξ, reſponderent, Matris F
quippe, vti capra itidem, vtpote qui de patre incertũ ferret, propterea quòd capellis nullum ducem paſtores conſtituunt, vt ait Ariſtoteles, vel vti ſuos ouibus arietes, ſuos bubus tauros, & ita pleriſq; aliis. Caprarũ ſiquidem natura inſtabilis, lubrica, atq; mobilis admodum eſt: quare hœdus in caprilibus à matre tantùm dignoſci poteſt. Meritò itaq; vir, de cuius liberis vxor tantùm poſsit internoſcere, hircus appellatur, & ἱερογλυφικῶς per hircum figurabatur. Nam & Catullus in hanc ſententiam, Putare cæteros hircos, dixit. Quòd verò ſunt non illiterati viri, qui dicterium inde ſumptũ putant, quòd hirci ſuas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiã ſi coràm ſpectauerint, vt quem notat Iuuenalis cùm dixit,

Doctus & ad calices vigilanti ſtertere naſo:

aliter traditum ab Æliano legimus, qui ſentire hircos riualitatis affectum teſtatur exemplo Grathis paſtoris Calabri, cuius dormiẽtis cerebrũ caper cornibus in eum incitatis eliſerit, propterea quòd deprehenſus eſſet ab eo cum capella quam amabat venerea copula miſceri, de quo Probus Georgicôn primo: ſed vti dictum, copioſius Ælianus. Ruſticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimũ nequitia famoſum inuenias: vnde iocus apud Theocritum,

A *αἰπόλος ὄκκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται,*
τάκεται ὀφθαλμὼς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγοντο.
Aepolus inſcendi videat ſiquando capellas,
Liquitur obtutu, quòd non caper ipſe creatus.

Quòd verò vulgò Becchum eiuſmodi notæ hominem appellant, quippe cui coniunx ſit adultera, atque etiamnum animal hoc ita vocitent, antiquiſsimam eſſe dictionem, in Græcorum habetur commentariis. Apud hiſtoricos enim legere eſt, Pſammetichum Ægypti Regem Phrygiorum antiquitatem de qua magna inter Phrygas & Ægyptios contentiò fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni conſortio inhibito educatis, eo argumento deprehendiſſe, quòd ex ſuapte natura Bech pronunciarent, quæ vox propriè caprarum & hircorũ eſt, eóq; vocabulo Phryges panem appellarent. Roſtrum verò auium pleriſq; nũc Italiæ locis, olim verò tota Gallia becchum nuncupabatur: & Beccare paſsim pro mordere decerpereúe dicitur. Quaſi verò fuerint primitùs homines à Capris enutriti, naturáq; ipſa vocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniam ma-
B gis neceſſaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatum, vt antiquiſsimi omniũ haberentur. Quáq; ratione balantes oues, & latrantes canes appellamus, eadem illi becchos hircos vocauere.

DE ORYGE.

INter minores Ægyptij greges Oryx eſt, quem nonnulli Caprarum adſcribunt generi. Hunc ex omnibus animalibus ſolum auerſo pilo eſſe, autores tradunt.

MATHEMATICVS.

PEr hoc animal pictum aut ſculptum, mathematicum hominem hieroglyphicè intelligebant: ſiquidem Ægyptij, cùm Sothen aſtrum illud ſuũ, quam nos Caniculam appellamus, magno cultu proſequerentur, deq; die, quo præcipuè oriretur, ſoliciti admodum eſſent, animaduerterunt Orygem ſideris eius ortum ſentire, atq; etiam clamore edito ſignificare, quaſi vel ortum nunciet, vel ſaluere iubeat. Sed enim eo tempore quo aſtrum illud oritur, aiunt capras om-
C nes, quotquot Ægyptus habet, conuerſas ad ortum proſpectare, peractámq; ita reuolutionem cum fide fieri exploratam: conſentireq; in id Mathematicorum ſupputationes. Quinetiam, vt nonnulli alij tradunt, oryx ſtat contrà, contueturq; ſtellam, ac veluti numen adeſſe ſentiat, procumbit adorabundus: quare primas illi partes in huiuſmodi ſignificato tribuere, cùm συμπάθεια tam inſignis cum eo ſidere animal moueret, & ea viderent ab eo deprehenſa, quæ longa mortalium ſtudia non niſi multarum ætatum ſucceſſu & obſeruationibus per manus traditis, conſequi potuere, cœli motu præſertim aſsiduè variante, quadãq; veluti trepidatione vacillante.

SOBRIETAS.

HAbet & id temperaturę cum Sirio, quòd velut ille ſitim ſemper affert mortalibus (vt Maro dixit) ægris, hic aſsiduam, imò perpetuam ſitim perfert, & ex natura loci potu omnino caret. Quare virum perpetuò ſitientem, imò dixerim ego maximè ſobrium, per huius animalis effigiem ſignificabant: quin & remedia ſitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore hauſtus ſaluberrimi reperto.

D

DE OVE.

OVIS nunc persequar significatá, verùm ea non tam ab Ægyptiis quàm ab Hebræis & Græcis autoribus desumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet verò secum hæc dictio agnum simul & arietem.

STVLTITIA.

IN primis autem significatum illud super oue comperi, vt ex eius simulachro stultitia significaretur: nam vsurpatione vulgi, ouis cognomento insipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβάτου βίον ζῶ. De socordia verò stoliditateq́ animalis illud in ore omnium, προβάτου ἦθος, instar ouis Latini dicunt, quod more ouium Græci. Et Aristophanes, Vespis, ad huiusmodi stoliditatem respiciens, considere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in somniis ponit ouilem fœtum in Tarquinium concitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem solo prosternat: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æquè ac pecus esse putabat, nomine etiam ex re quæ simulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè sapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior videretur, quietemq́ & taciturnitatem adamaret, neque ad capessendas disciplinas promptitudine aut docilitate vlla præditus esse iudicaretur, magnamq́ de se torporis & insipientiæ suspicionem apud domesticos concitasset, Ouiculæ cognomento appellatus est. Porrò autem in sacris cùm ouem offerre Deo admonentur, expertes rationis motus insipientesq́ cogitationes, & quæcunq; per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus, sed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμαλλον appellauit Diogenes virum quendam indoctum, sed splendidè vestitum. Nam & prouerbium illud, vti superius, Ouiles mores, de iis qui minimùm ingenio valent, dictum inuenias. Diuinæ etiam literæ plerisq; locis homines diuinæ institutionis expertes indocilesq́, nunc oues, nunc pecora nuncupant, quòd in contemplationis sublimitatem suspicere nequeunt: sed cùm soli sint voluptati dediti, ea imitantur animalia, quæ, vt Græci est nominis etymologia, natura prona atque ventri obedientia finxit. De huiusmodi genere hominum quòd rectè olim instituendum esset, dictum aiunt, Homines & pecora saluabis Domine. Nam quòd Dominus præcipit, eum qui voluntaria dona offert, de bubus vel de ouibus offerre, ex vtroque iumento similem designans hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neq; ad malitiam haberet, sed traheretur ab alio, vti & boues & oues, quæ animalia sunt insigniter mansueta, eos qui manu trahunt facilè sequentia: ideoq́ non omnium hæc munera, sed Iudæorum tantùm esse videbantur, propterea quòd illis, tametsi virtutis nihil operarentur, sufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atq; huc Dauidicum illud citat Hesychius, Homines & iumenta saluos facies Domine. Neq; sum nescius, pastores ouium apud Ægyptios ignominiæ cuiusdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, vt apud Iosephū est, Israëliticos populos appellitabat, neq; ipsi hoc in historia sacra dissimulant. Sed vt simplicitatem illam viuendi, quæ colligitur

E

F

tur

A tur tam ex nostra, quàm ex antiqua gintium penè omnium memoria, prætereamus (certatim enim scriptores omnes primum hoc humanæ vitæ institutũ laudibus omnibus ad cœlum ferunt) est & mystica interpretatio, qua Ægyptij posteriores ij, qui à priscis illis longè desciuerant, non pastores ipsos, sed pastorum significatũ odio prosecuti deprehenduntur. Nam qui corporis incitationibus, eiusq; voluptatibus indulgere sibi permiserit, dubio procul hos, qui recta moneãt, quadã veluti execratione declinabit. Atq; id deniq; erat in causa, vt abolitis iam antiquioribus illis priscorum sacerdotũ institutionibus, qui papyro victitabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulentia ad delitias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebantur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiam habere, vtpote qui, vt ait Horatius, nil vellent ab iis audire, nil discere quod ægros leuare posset, fidis offenderentur medicis, amicis irascerentur, si quando eos à funesta veterni suffocatione arcere properarent. Sic & Cainus pastorem fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non po-
B tuit, cùm ipse terrenis tantùm affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestiq; viri à potentioribus ignominiose accipiuntur: scelesti, impostores, parasiti, & ambubaiarum collegia in honore sunt. & quæcunq; appetierint commoda consequuntur, atq; ita demum

Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT verò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari videtur disceptatorem rationis, doctoremq; virtutis, Et vbi scriptum, filios arietum Domino afferendos, principes ecclesiarum exponit Eucherius: & oues intelligit eos, qui simplici, vera, puraq; fide pietatem hanc nostram amplectuntur: de quibus Christus, Oues meæ vocẽ meam audiunt. & ad Petrum: Pasce agnos meos. Quo super exclamat Salomon: Pasce animas pecorum tuorum. de quibus scriptum est, Arietes duos in primitiarum sacrificio ad
C septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum de armento adiici debere. Præclara quippe mandata, diceret Hesychius, & virtutes quas sequi, alias velut oues oportet, ad primã illam oblationẽ applicandas. Quòd verò Aaron pontificalibus iam ornamentis instructus arietẽ obtulit in holocaustũ, per arietem Theologi, vt idem Hesychius, Christum intelligunt immolatũ: ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascua, & ad egressum ingressumq; à caulis & in caulas solet: sicut & Christus dux perfectæ cõuersationis est, à quo videlicet ea sumpsit exordium, atq; ideo intrare per se & exire ouibus præcipiebat.

INNOCENTIA.

ANte alia autẽ tam ouis quàm agnus hieroglyphicum est innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum sapientissimè scriptum libro de Liuore: Meminisse debemus quo vocabulo Christus plebem suam appellet, quo titulo gregem suum nuncupet. Oues nominat, vt innocentia Christiana ouibus æquetur. Agnos vocat, vt agnorum naturam simplicem, simplicitas mentis imitetur.

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, simplicem, ac egregiè mansuetũ hominem, eundemq; immaculatum, ac pectore candidissimo præditum hieroglyphicè significa-

re qui volunt, agnum pingere consuerunt: id enim mansuetissimum eius ingenium exposcere videtur. Nam & ipso vocabulo ἁγνὸς, puritatem castitatemque significat. Et antiqui sacrificuli auguresque maximam ostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore. Comprobant etiã hoc Sacræ literæ, & nostri Seruatoris insigne, Agnus, ab omni Christianorum antiquitate summa exceptus veneratione: de quo fertur illud à priscis vatibus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam vt agnum coram tondente obmutuisse, agnum patibulo applicitum, anniuersaria nobis commiseratio & ploratus redintegrat. Et præcursor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito cõmonstrauit. Hoc verò picturæ genus cùm synodo sexta iam antiquatum esse percepissem, neque satis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me cõtuli exemplaria, in quibus rem ita traditam inueni. Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος τὸν ἀληθινὸν, ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα κατασπαζόμενοι τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσι ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνὸν χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ θεοῦ λόγου κατανοοῦντες καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. Id est: In quibusdam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus delineatur, qui receptus est in effigiem doni illius optatissimi, quo genus humanũ Deus Opt. Max. honestauit, cui gratiæ nomen ab excellentia quadam indidimus. Ille enim sub eo velamento verum agnum, ad quem dictata nostrorum veterum respexere, CHRISTVM Deum nostrũ ostentat. Nos verò figuras, & descriptiones veterũ, prout sunt veritatis notæ, præfigurationesque Ecclesiæ concessæ, honorificè atque libenter amplectentes, gratissimum tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatum pręferimus, ipsam rei veritatem, vt quæ illa veterũ dictata iam adimpleuerit, admittentes. Vt igitur quod perfectum atque absolutũ est in picturationibus etiam, quæ omniũ oculis obiiciuntur, describatur, agnũ qui peccata mundi tollit CHRISTVM Deum nostrũ humana posthac effigie, pro antiquo illo agno pingendũ esse decernimus: quippe qui per huiusmodi figuram humilitatem verbi illius quod à Deo processit, intelligamus, memoresque simus eum nostri corporis exuuias suscepisse, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis salutifera decessisse, mundumque inde redemptum esse, manu quasi præuia doceamur. Quid verò super his Latinus interpres, quid Doctores afferant, alij viderint. Decr. de consecratione. dist. 3. cap. sextã sanctam Synodũ. Traducere enim mihi religio fuit, cùm illa iam sint ab ecclesia recepta. Quin & ouem pro mansuetudine poni passim videas, præcipuè verò in Euangelica, vti dictũ, disciplina, vbi oues ab hœdis segregandæ prædicuntur. Vitam siquidem illi peragunt intaminatam, qui mansuetudinem amplectũtur: & ab eo qui mitis est, & humilis corde, suscipiunt morũ rationem, paratique sunt tanquam oues ad iugulationem, si sit opus, trahi, vt Dominum imitentur. Sanè ouem Hesychius hominem præ se ferre tradit in Diuinis literis, qui simplex admodũ sit, neminique noceat, & à perperàm factis abstineat: de quo plura alibi. Hœdi verò petulci sunt atque erratici, qui prærupta quæque rupium, & loca præcipitiis exposita consectantur.

OPVLENTIA.

APud alios historiæ sacræ scriptores, ouis est prouentus etiam & feracitatis indicium

A indicium, cui Grecę dictionis vox ipsa etiam fauere videtur. Nam vt pleriq; interpretantur, πρόβατον quasi πρόβασις appellatur, quod rerum earum opulentiam significat, quæ ad victum faciunt. Sed vt in ouibus persistamus (latum enim est τῶ προβάτου vocabulum) vbi Hesiodus ait, μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi, propterea quòd principes olim pastoralem vitam agere soliti sunt. Sanè veteres in tanto oues honore habuêre, vt ex iis tantùm opes fieri existimarent: & pecuniã & peculium inde dicta Iurisconsulti tradunt: ideoq; fictum oues lanam olim auream habuisse. Hinc cùm Hercules ex Africana victoria nihil præter oues abegisset, aurea mala secum asportasse dictus est: μῆλον enim dicitur ouis, & ea locutione pomum vsurpatur. Sunt enim qui scribant in illis hortis, qui Hesperidum fuisse dicuntur, oleastros tantùm progerminari: alij autem cotonea ibi lætissimè prouenire tradunt, eaq; à colore aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria statuuntur in antiquissimis ex ære statuis, cotonea sunt: de quorum significationibus loco suo inter arbores disseruimus.

Herculis aurea mala.

B

FELICITAS.

IN Hetrusca disciplina obseruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præsertim si ouis insolito colore fuerit: quod mihi Virgilius optimè tetigisse videtur, vbi, Pollione, dicit:

Ipse sed in pratis Aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera succo.

De quo legitur apud Hetruscos: Purpureo aureoue colore ouis si aspersa fuerit, Principi ordinis & generis summa cum felicitate largitatem auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætioremq; efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium discordiarum illi ac Thyesti fuit, fratre scilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

Addo huc quod mihi portento cœlestûm pater
Prodigium misit regni stabilimen mei,
Agnum inter pecudes aurea clarum coma.

Auream enim agnam Thyesti puero natam, & Pausanias & Plato meminêre: animalq; id ex lapide impositũ eius tumulo, eiusdem rei monumentũ, Pausanias
C idem attestatur. Esto autẽ hoc apud historicos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatũ, tunc præcipuè, cùm agnus natus esset vellere in fronte purpureo. In villa Antonini cuiusdam plebeij viri, eo die atq; hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus est. Verùm is in cuius ædibus agnus editus fuerat, cùm imperiũ Antonino ex hoc portendi audisset ab aruspice, de se dictũ putans, ne fatum propalaretur, agnum statim occidit: quod omen fuit Getam, qui & Antonius vocabatur, vt subsecutum est, ab Antonino fratre necandum esse, quod apud Ælium Spartianũ, & alios habetur. vsqueadeò autores ea etiam quę nihil attinent, in vsum asciscunt suum. Eædem oues Diadumeno nascenti imperiũ portendêre, cùm in agris patris oues purpureæ duodecim natæ essent, quarum vna tantum varia fuerat. Et Mathematici, quos tamen hic ridet Ambrosius, eum ad eroganda multa idoneũ, atq; itidem ad acquirendum dicunt, qui inuadente in horoscopum Ariete fuerit in lucẽ editus. Nam hoc animal & vellus absq; vllo dolore molestiaue deponit, & à natura facilè rursum eodem vestitur. In eãdem ferè sententiã Ambrosius interpretatur diuinam legem

vbi asinã oue mutãdam in sacrificiis instituta Dei iubent. Asina quidem animal laboriosum, ouis verò frugi, & nõ parui prouentus. Fructu igitur mutandũ esse laborẽ, dicit Dominus, id sub hoc verborũ velamẽto subinnuens, quòd vniuscuiusq; laboriosi operis finis ad fructũ respicere debeat. Neq; tamen ignoro esse qui simpliciter intelligi velint prçceptũ hoc, ea de causa, quòd asina sit immũda, ideoq; in ouem, quæ munda est commutandã. Sunt qui hoc verborũ inuolucro dicant, laborẽ & industriam omnẽ affectu simplici commendandam, per ouem simplicitatẽ tantùm, vt etiam superius dictum est, accipientes. Qui verò profundiùs rem exquirere sibi videntur, liberandam aiunt animã ab iis quæ fructum non habẽt, cuiusmodi ea sunt quæ solo sensu percipiunt, cùm fructus per ouẽ omnino exprimat, per asinã verò sensus ipsi materiæ simpliciter applicitì. D

MVLIEBRE OFFICIVM.

QVòd verò nouã nuptam veteres in pelle lanata considere iubebant, vetustum referre morem videtur, quòd id vestimẽti olim vsui fuerit. Sed illud magis verisimile, quòd hoc gestu adductas se ad præstandam lanificij operam marito polliceri videntur. Nam ad hæc vsq; tempora plerisq; Italiæ locis, postero quàm noua nupta mariti domum ingressa est die, illi è geniali thalamo mane prodeunti obuiam propinqui fiunt, colum, fusum & lanam, acum & forficem, rutabulum, peniculum, quodcq; cuiq; in promptu fuerit instrumentum, omneq; vas domesticũ offerentes, quò ea muliebris haud ignara officij, se non ad delitias & voluptates, sed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi sint curanda venisse reminiscatur. E

FOECVNDITAS.

SAnè quidem Iunoni regnorũ & opulentiæ præsidi, partuumq; sospitatrici, oues ambiguæ, hoc est, vt Bebius Macer ait, cum duobus agnis altrinsecus alligatis sacrificabantur à matronis quæ gemellos peperissent. At Sicyonij graues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipsi θυμβίδας, Athenienses σιμνὰς vocabant, felicitandę rei domesticæ causa immolare consueuerunt. Herculi quoque diuitiarũ & prouẽtus Deo, ouis ramis quatuor imposita pro boue, qui se sacris surripuerat, litasse perhibetur: vnde ipse Melon, & Melius appellatus, quod Latinè diceretur Ouilius. In Pomi verò cõmentario plura super hoc narrabũtur. F

PECVNIA.

AD hęc, licet Ouidius & alij non imperitè dixerint pecuniã à pecudibus appellatã, quòd peculiũ, vti superius ostensum, olim omne à gregũ numero censebat, eaq; de causa Maronianus Corydon diuitias ostẽtaturus suas dixerit.

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

illud tamen satis constat, æs prius nota pecudum signatum à Seruio Romanorum rege: vnde Varro etiam, vt apud Marcellum est, vnum ouem multam dictam ait, cùm citatus neq; respondit, neq; excitatus est. Vnum verò virili genere dixit, siue quòd numum intelligeret, siue ad imitationẽ Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentum est etiam in antiquissimo, quem Romæ vidi, codice. In commentariis tamen sacrorum Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus, ac porcus: quæ, inquit Festus, non vt vitia, sed vt antiquam consuetudinem testantia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, non ineptè pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

SVnt qui hominẽ pediculositate confectum significare si velint, ouillam illi pellem

A pellem inducãt, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret:ſiquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac vellera, & facta ex his veſtis, longè quàm cætera aptiora ſunt ad pediculos procreandos. Quod cùm ſit, tum ab Ariſtotele, tum ab aliis receptum, quęſière multi cauſam, illudq; cupedinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiuſmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores eſſe: quod tactum ab Horatio volunt, vbi inter ea quæ iucũdiora delitiis regiis enumerat, hœdum etiam ereptum lupo recenſet: quod ego tamen ad frugalitatem potiùs retulerim, vtpote qui eo loco parſimoniam in primis laudet, hisq; tantũ carnibus fruatur, quæ aut inemptæ ſint, aut, niſi abſumant̃, periturę. Vel ex eo magis iucundum, quia qui ſemel amiſſus erat, ſit receptus. Sed vtcũq; illi, ſanè dulcedinis huius cauſam eſſe dicunt calliditatẽ, & igneã propè vim, quę ſit in anima lupi, vtpote quæ oſſa vel duriſsima in vtero liquefaciat, ariditate permollita: euenireq; inde vt carnes facilius atque celerius putreſcant, ſi morſu fuerint huiuſmodi vitiatæ: lanasq; identidem contaminatas, contagionẽ illam etiam in veſtibus pertinaciter perſeruare. Cęterũ ſunt qui iudicent hoc non à co
B lore vel putredine prouenire, ſed ab aſperitate potiùs, &, vt Medicorũ vtar vocabulo, vellicatiua quadam vi, quæ carnẽ ſcabritie interterat, prurituq; ſuſcitet, vnde poſtmodũ humanæ cutis humore corrupto, pediculi ſuboriantur: abſurdumq; eſſe dicũt aſſerere vim illam à lupi ſpiritu morſu'ue vſqueadeò in vellera diffundi, quæ totiens abluant̃, ſolentur, depurgentur, inungant̃, defæcentur, ac propemodũ excoquantur. Referũt verò venatores, & caupones, animalia quæ ictu vno procubuerint, vno, vt ita dicã, ſpiritu ſuffocata, ſolidiora, minusq; putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerũ omniũ doctrina inſignis, ſiue coria, ſiue lora cõmendet, bouis ea dicit eſſe ἶφι κταμένοιο, ictu quippe valido mactati. Itaq; eorum quæ neq; morbo, neq; ſenecta pereunt, ſed iugulatione, coria validiora ſunt, neruoſioraq;. At quæ pluribus conficiantur plagis, difficulterq; aut contanter exagitata delaſſataq; perimantur, prężertimq; ſi ferro ſaucientur, facilè putreſcere, neq; in alterum diem aſſeruari poſſe. Eorum autem quæ tam lenta exanimentur morte, contaminatam vim & in pelles, & in vellera, quin & in vngues penetrare, præcipuè autem ſi mordentur à feris: vngues etiam ipſos obnigreſcere, ſanguine, humore, & medullis etiam ipſis præ timore & cruciatu
C contaminatis, indiciumq; id tabis eſſe. Quare minimè mirũ ſi contagio huiuſmodi etiam in vellera diffluat, coriaq; tentet, & omnia denique computreſcere compellat. Atq; hinc pediculoſitatis ſignificatum.

DISCORDIA.

DIſcordiam verò & mores maximè diſsimiles Ægyptij Poëtęq; omnes ſignificare cùm volũt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt. Vnde apud Horat. legas,

Lupis & agnis quanta ſortitò obtigit,
Tecum mihi diſcordia eſt.

Et de maximè inter ſe diſcrepantibus Ouidius ait,

Nat lupus inter oues. Aiunt verò eam eſſe antipathiæ vim, vt plerunq; agni recenter nati, neq; vllius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repentè luporũ vlulatu exanimaſcant, ſubitarioq; eo perculſi metu mortui concidant. Quinetiã periti rerum prędicant horum animalium inanima etiam in eadem naturę diſſenſione perſeuerare. Ouillas enim fides ſi aliis ex lupino inteſtino factis fidibus aſſocientur,

& absonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: simulac enim pulsantur, ouillum mutum esse, lupinum solum exaudiri. D

DE ARIETE.

FEROCITAS.

Ed quantũ in agno mansuetudinis superius agnoscebamus, tantum in ariete ferocitatis experimur: simul enim ac cornua accreuerunt, pugnacissimi fiunt, neq; se tantùm in suo genere lacessunt, incursantesq; inuicem arietant, verùm & homines impetunt, in bellumq; prouocãt. Vnde etiam dicteriũ celebratur, κριὸς ἀπλαγχνόφως. qua fortè de causa Marti cœlestis Aries dedicatus: & si qua Planetis in humano corpore vis, fel à Marte regi dicit: in eo verò sedes iracũdiæ, & bilis. Et Adamãtius immolatos apud Hebręos Arietes, apud nos iracundiã iugulari debere, putat intelligendũ. B

BELLVM.

SIue igitur pugnacitas hæc in causa fuerit, siue sanctius instituti homines, cùm aliqua affecti essent iniuria, vltionis procurationem non à se, vtpote qui ex mansueto & innocuo essent genere procreati, proficisci, sed ab hostiũ improbitate atq; iniustitia, indicare testatumq; facere vellent, indicturi cuipiam bellum, arietem per fœcialem præmittebant, quem in hostiũ fines immitteret, vel honestam ita causam suam ostensuri, quòd nõ nisi prouocati bellum gerere cogerentur, vel, quod alij malunt, vt hostilem agrum suæ iam prædæ expositum indicarent. Vtcunque, Aries, vt ait Hesychius, vexilli nostri, hoc est, Crucis hieroglyphicum est, Crux verò redemptionis: Aries ille, inquam, qui pro Isaache in holocaustũ oblatus est, in virgulto Sabech, vt Septuaginta ediderũt, à cornibus religatus. Sabech verò remissio interpretatur, quia crucem, quæ remissionis virgultum fuit, præmonstrabat. F

RIVALITAS.

SVnt qui riualitatem hieroglyphicè per arietes duos cornibus se inuicẽ lacessentes significari dicant: quandoquidem in eiusmodi certationem amoris causa ferri eos perhibent: quippe qui offensionem intelligant sibi fieri, si quas amant oues, ab aliis saliri conspexerint: quod hirci plurimùm negligentes, susq; deq; ferre solent.

VENVS.

IN huiusmodi verò venerei affectus hieroglyphicum, aries multis est veterum monumentis impositus. Nam qui ante Corinthi vrbem intra priores pedes leænæ, quæ Laidis tumulo imposita erat, visebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris simulachrum eius insidens arieti, Scopæ, vt Pausanias ait, opus,

A eiq; cognomen erat παιδήμιον, quod arietinæ procacitati videtur conuenire.

VETVLIPETA PROCVS.

NAm quantum ad arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem qui vetularum concubitum affectaretur, nonnulli notandum censuere, quòd is primùm vetustiores fœminas inire consuerit, quarum facta copia nouellas minimè persequatur.

SALVBRITAS.

MErcurium autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris insidente solitũ effingi, eumq; κριοφόρον Pausanias ait appellatum. Erat id partæ salubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercurius expiatione arietis, quem circum vrbem gestauerit, pestilentiã quæ Tanagras inuaserat, sustulisse dicitur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcherrimus quispiam ex Tanagræa iuuentute delectus, arietem humeris impositũ frequẽtissima totius B ciuitatis pompa circum mœnia gestare cõsueuerat.

CVSTODIA.

APud Corinthios verò æneum Mercurij simulachrum visebatur, cui aries assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quòd Mercurium maximè omnium deorum custodire greges, prouentusq; ex eis augere persuasum sit. Sed enim cùm ita Mercurio facundiæ Deo præsidi aries apponatur, maximũq; humanæ vitæ præsidium sit oratio, vt Comici Græci dicterium est, minimè mirũ, si Isocratis Rhetoris sepulchro aries triginta cubitorum adsculptus fuit, in quo Siren cubitorum septem insideret: nam ea quoq; orationis suauitatem indicabat. Et ferunt astrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatem dare. Sed ne ab Isocratis sepulchro discedamus, propè etiam mensa apposita, quæ Poëtas haberet ac eiusdem præceptores, in quibus & Gorgias astronomicam sphæram inspectabat, & Isocrates ipse omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adsistebat.

HAMMON.

C IN Saloninæ numo aries est cũ inscriptione, HAMMONI CONS. AVG. Animal enim hoc in veterum sculpturis frequentissimũ habetur, præcipueq; Hammonem Deum, specie illa sua reciprocicorni, vt Laberij dictum vsurpem, significabat. Hunc vulgus Iouem, Ægyptij Solem esse contendebant cornuaq; radios ostentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamen est in Gallieni numo arietem inscriptione addita, IOVI CON. AVG. Hammonem verò veteres salutis Deum, vti Latini Iouem à iuuando dictum interpretabantur, exq; arietino capite eundem Deum qui omnium saluti prospiceret, ἱερογλυφικῶς intelligebãt. Hecatæus Abderita Ægyptios ait Hammonis voce vsos, cùm se inuicem salute præposita compellarent, allocutoriamq; esse vocẽ, qua boni ominis causa Deum in primis ita venerarentur. Isq; mos in plerisq; nostræ pietatis collegiis obseruatur, vt quicunq; pulsauerit, non prius ad colloquium admittatur, quàm ad Virginis Deiparæ salutationem respõderit. Cumq; veterũ mos esset, in mortuorum conditoriis bene defunctis ominari, eos dis manibus cõmendabant: alij columnas quæ sepulchris erigebantur, inscriptionis huiusmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adsculptis insignibant, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuũ varietate lasciuirent. Sed quod ad Ham-

Gallieni numus.

monem attinet, ſcriptores rerũ paruula quędam cornua in vtroq; tempore eum habuiſſe ferunt. Qui verò penitiorem doctrinã perſcrutati ſunt, propriũ id Iouis nomen apud Ægyptios fuiſſe tradunt. Alij dicunt arieticũ caput ideo Hammonis eſſe ſignum, quòd is Ægypti rex, pręclaris admodum rebus à ſe geſtis, in galea vſus ſit arietini capitis inſigni. Aiunt & cùm Herculi illi vetuſtiſsimo ad eum viſendi ſtudio profecto ſe olim oſtentaret, arietino capite, quem mactauerat, vertici ſuo impoſito, & pelle ea villoſa circundatum, alia pelle amictum heroën admiſiſſe. Et Saporis Regis geſtamen celebrat Ammianus aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & inſigne militiæ, & quaſi ſodalitatis cuiuſdam ſuę, recentiſsima memoria Carolus fortiſsimus Burgundionũ Dux, Caroli V. Imperatoris auus adſciuit, aureum Arietis caput ſingulis pro geſtamine imponendo, & Arietini capitis cognomento ſodalitatẽ vocando: eã Tortionis aurei vulgò appellarunt, q; ea locutio caput arietinũ lingua patria deſignaret. D

DECVSSATIO.

SEd vt hæc, quamuis ad vetuſtatis imaginem vſumq; facta, miſſa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo conſpicuus, qui rerum temporumq; diuiſionem, æquaſq; vtrorunq; portiones oſtentat, vniformem toto anno diei noctiſq; partitionem, auctum & decrementum ęquilibrio ſemper appenſum. Cur verò Aries huic ſit diſpenſationi præfectus, ea affertur cauſa, quòd proprium illi eſſe aiunt ab æquinoctio verno ſuper dexterũ latus incubare, veluti Sol quoque ad Septentrionales, quippe dexteras, vt Ægyptij ſtatuunt, mundi regiones deflectit: ab autumnali verò æquinoctio ſiniſtro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & auſtralia ſigna occupare conſpicitur. Pari propemodum ratione malorum ſemina ipſis fructibus incluſa, brumali die ſpontino motu conuerti in contrarias partes obſeruatum, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quæ rerum omnium altrix eſt, retrò cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad ſpecierum earundem progenerationem tendere videantur. E

PRINCIPIVM ANNI.

APud Aſtronomos Aries pro anni principio capĩt, & eo notatur hieroglyphico: variaq; eſt ingeniorum ſedulitas iſtius rei rationem afferre conantium, Hebræis pręſertim nõnullis Libram potius caput aſſerentibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & ſeminibus fœta, ſummo ab opifice creari, eò vero tempore fruges omnes maximè maturuiſſe. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis ſolennitatem celebrandam, quo liberati ſunt ex Ægypto. Sed quod aiunt tunc temporis nõnulli, quo mundus eſt genitus, Arietem cœli mediũ tenuiſſe, in mundi quippe vertice conſtitiſſe, quiſnam id potuerit coniectare non video, cùm in ſphærica cœli figura neq; vertex, neq; imum, neq; ortus, neq; occaſus, qui eodem temporis articulo ſint, iidem, eodem momento gentibus omnibus dari potuerit. Nã niſi omnibus ea ratio gentibus inſeruiat, admittenda nõ eſt. Solem verò qui dicat in hoc vel illo ſigno fuiſſe, nemo nõ intelligat. Aſtronomi quidẽ in Ariete volunt, & Virgilij doctrina non paruam his autoritatẽ adiungit, dum ita ſuper verni temporis amœnitate canit: F

Non alios prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliúmue habuiſſe tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,

Cum

A *Cum primùm lucem pecudes hausere, virúmque*
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immissæque feræ syluis, & sidera cœlo,
Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigúsque calorémque
Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.

Quòd verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæsierim, optime Lactanti, non ineptè me fecisse arbitror, qui te fortè gregalium rusticitate, styloque modoque pastorali; virum tam elegantem, offensum & delassatum suspicabar. Tu quicquid id fuerit, vt omnia amicorum soles, boni consule, & Pierium virtuti doctrinæque tuæ deditissimum, vt facis, ama.

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTIVM NOBILEM ROMAnum, de iis quæ per Lupum, Hyænam, Lyncem, Vrsum, Pantheram, Tigrim, & Vrum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

B

Nescio quo tuo fato acciderit, optime lepidissiméque Prosper, vt qui mortalium es iucundissimus, in truculentissimas omniũ feras incideris. Tibi enim ludis meis Aegyptiacis, quos propediem istic Patauij sum commissurus, ducti sorte obtigere, Lupus, Hyæna, Linx, Vrsus, Panthera, Tigris, & demùm, Vrus, cũ quibus tibi sit, quantum animis viribúsque valeas, congrediendũ. Has omnes vel captiuas facias vel cicures, vel conficias, vel fortè etiam deuores necesse est, lege ita sodalitia, Cosmogeriis comitiis decernente mandantéque exceptione, quæcunque possit excogitari, summota penitùs. Scio, adhæc, firmissimi licet animi iuuenis, totus es commotus, qui à bestiarum venatione pastúque semper abhorrueris. Nolim tamen putes edictum in te factum, acerbi quicquam, aut æquum iniustúmue minus continere: quod ea potius de causa decretum est, quia nouæ indomitæque feræ cicurandæ cùm essent, neminem habuimus quem in huiusmodi negotio tibi præferendum existimaremus. Tanta enim est vultus animique alacritas tui, vt facilè speremus, simulac in theatrum de- C *scenderis, illæque furorem, feritatem, rabiem, aut sæuitiam quæque suam in te concitarint, futurum vt tu sola Gelasini tui hilaritate omnes actutùm mansuefacias, & simulac semel arriseris, adblanditúsue fueris, ad pedes tibi omnes euestigio procubituras. Vidimus enim sæpius homines quauis bellua ferociores, quos tu, vti tuus est mos, dicto aliquo salso, aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatósque contra te irritaras, simulac furore perciti & impotentes irruerent in te minabundi, ad solam vultus tui iucunditatem, veluti aliqua incantatione perculsos substitisse, consternatósque animi omnem statim indignationem amisisse, spontéque tibi sese dedere, & quibuscunque rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra modulísque, tu sola illa comitate fretus tua, ferocitatem omnium mitiges, furorémque delinias, agè nulla iam contatione exhibitas à me feras aggredere, victoriã ex illis omnino reportaturus: quia in Aegyptiorum fanis alitæ atque educatæ, literas mihi videntur didicisse. Proinde facilè erit iuueni literatissimo eas quoquò volueris trahere, & ad omne obsequium paratissimas efficere: id quod iam in Lupo, qui prodiit primus, experiri potes.*

DE LVPO.

PERINIQVE mihi facere videntur, qui Ægyptios solos de bru- D
torum cultu derisui habēt, atq; conuitiis & cauillationibus etiam persequuntur, cùm nationes ferè omnes eadem fuerint superstitione aliquando contaminatæ, præsertimq; terra Græcia, quę maximè omnium sapientiā ipsam aluisse prædicatur: Romanaq; respublica, apud quam cæremoniæ primas semper partes obtinuere. Græci enim lupum in honorem Apollinis venerabant̃, in Martis, atqueadeò Romuli Remiq; venerationem Romani. Alias etiam belluas afferre possem, quę apud hos & alios, diuinos sibi honores asciuere. Sed quoniā de lupo dicere propositum est, quod ad eum attinet præcipuè prosequemur.

APOLLO.

FVit autem, vti dictum, fera hæc plerisq; locis Apollinis memoriæ dedicata: eiusq; simulachri ea asseritur causa, quòd oculorũ acie potens adeò sit, vt noctis tenebras euincat, acutissimo quippe polleat visu, intempestaq; nocte, etiam si Luna sileat, clarissimè tamē intueatur, & in prædis inuadendis post nocturnā famem antelucanũ tempus obseruet, à Sole aũt totum est lucis beneficiũ. E Vtraque verò de causa, & quòd potens lumine esset, & quòd ante lucē prodiret ad prędam, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicũ lupi forma Apollini dedicauit, eiq; in lupi specie sacra faciebāt, tantoq; apud eos ciues cultu habitus est, vt cùm lupum tanquam Deũ venerarentur, soli ex Ægyptiis ouibus vescerent̃. Hinc ipsum Solem Homerus λυκηγενέτην vocat, non ea quidem causa, quòd in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, vt Heraclides Ponticus asseuerat, recens admodum est, neq; temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat: sed veluti diem ἠριγένειαν, propterea quòd ἦρ, hoc est, diluculum generet: ita Solem λυκηγενῆ dixit, quòd matutini splēdoris autor ipse sit, vel potiùs quòd Lycabanta progeneret, hoc est, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à luporum similitudine quadam inditum: illi siquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicùs inuicem apprehendunt, longoq; ordine seriatim aquis immerguntur, tutoq; transmeant, id quod F Sol ipse in animalibus Signiferi prætereundis facere videtur, dum continuata quadam serie finem vnius, alterius principium facit. Sanè aliquot in signis Apollinis lupos adsculptos videas, de quo diximus in Ancilibus. Colebatur & apud Athenienses in Apollinis gratiam lupus, quiq; fortè animal id interfecisset, lege damationis promulgata parare iubebatur, quę ei funerando forent necessaria, vt ita magistratus quod sui iuris esset officiũ executi viderentur, & religione respub. solueretur. Eam huiusce cultus nonnulli causam memorant, quòd Latona prægnans per duodecim dies in lupũ transmutata, Delum se contulerit, vbi illi facultas pariundi fuit: quapropter lupæ certa anni dimensione omnes intra dierum XII. spatium pariunt, quod Philostephanus tradidit Commentariis, de quo inferius latius.

A MARS.

MArti idem dedicatus, siue, vt est in fabulis, propter Romuli Remiq; educatum, quod deridet Festus, qui velit non à ruma, sed à virtutũ magnitudine vtriq; fratrum inditum nomen, quòd ῥώμη, notum apud Græcos vocabulum, fortitudinem significet, vt inde scilicet ꝗ nomẽ adepti sint, veluti ἀπὸ τῆς ἀλκῆς Alcides: siue propter ipsam voracitatem, quæ in bello crudiuora est: inde in Sacris etiã literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomen, vt nõnulli arbitrati sunt, quasi mares vorantẽ dicere voluissent: bellatores enim mares esse debere, & mares dici, alibi ostẽsum. Martios porrò lupos Virgilius, Martiales Horatius vocãt. Et apud Plautũ eos in tutela Martis cognoscit Strabax adolescens, ita profatus: Fuit ędepol Mars meo iratus patri: nam oues illius haud procul absunt à lupis. Gręci sanè Poëtæ λυκόφονας vocant strenuos bellatores: validi enim omnino sunt lupi, & in fallendis hostibus astutissimi. Robur verò eorum plurimùm in armis est, vt apud eundem Plautum.

Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

B Ob astutiam verò Pindarus aduersus inimicos comparare se vnumquenq; monet λύκοιο δίκαν, more lupi, ad id scilicet respiciens, quòd lupus tortuosis ambagibus vestigia perplexa ponit, modò hac, modò illac procurrens, vt nõ facilè qua te parte sit inuasurus, aspicias.

RAPTOR.

BEllicosis verò viris plerisq; omnib.is natura mos insitus vt cõuectare iuuet prędas, & viuere rapto, id quod etiã inter pręcipua virtutũ suarũ pręconia, magnificè atq; gloriosa admodũ recensere solẽt. Vnde furacẽ & raptorẽ hominem per lupũ ostendi, multi aptũ & congruẽs existimarũt hieroglyphicũ: quod quidem minimè alienũ est à veterũ disciplina, eorum maximè Philosophorum consensu, qui palingenesiã posuere, vt remotiorẽ doctrinã illam, quam ab Ægyptiis acceperãt, nouo cõmento huiusmodi fabularũ inuolucris occultarent. Illi enim hominẽ qui semper promptus & paratus fuisset ad rapinas, post obitum in lupũ abire tradiderũt, vt in Phędone Socrates: quę tamẽ dictata Porphyrius & Iamblichus nõ sunt passi diutius in tenebris latitare: sed quid ea sibi vellẽt, latissimè omnia pandere curæ preciũ habuere. Hos secutus Poëta Claudianus, C prędones ait ab Rhadamantho lupis obiici solitos: ridiculeq;, vt assolet, Aristophanes Simonẽ bonorum publicorũ depeculatorẽ exprimi per lupum à Nebulis iocaт̃. Et lupi nomẽ in Diuinis literis, vt obseruarunt Theologi, non secus ac vulpeculæ, semper in mali cuiuspiã significatũ accipit̃. At cacodæmon est interdum lupus, plerunq; tamen raptor, Euãgelio: Intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Quòd verò Iacob ait, Beniamin lupus rapax, mane capiet prædam, vespere autem reddet: de Pauli conuersione dictum, & Eucherius & alij plerisq; putant.

IMPROBITAS MEretricia.

ET qui meretriciam improbitatẽ per lupæ simulachrum significari contendunt, hieroglyphicũ nimirum id à rapacitate desumptum autumãt. Notum enim, meretrices lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de causa Messalina flagitiosum imperatoriæ maiestatis dedecus, Lyciscæ nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poëta:

Tunc nuda papillis
Constitit auratis nomen mentita Lyciscæ.

Cicero Miloniana, Clodius ſemper ſecum ſcorta, ſemper lupas ducebat. D

FORMIDATOR INAnium.

ATque hoc tam bellicoſum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantùm ſtrepitu, terreri ſolet. Vnde ſacerdotes Ægyptij, ſi quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine conſternatum indicare vellent, hieroglyphicum ex lupo & ſaxi telo aliquo propè aſsito facere conſuerunt: ita enim eſt eorum ingenium, vt qui neq; ferrũ euitent, neq; fuſtem tremiſcant, lapidem tantùm impendiò perhorreſcant, cuius ictum adeò pernicioſum ſentiunt, vt qua parte tacti fuerint, com putreſcant, vermibus quàm ocyſsimè redditis. Quinetiam reperti ſunt qui vel duorum concuſſu lapidum ſtrepitũ cientes, ferociſsimos à ſe lupos abegerint. Nobis pueris narrare ſolebat Laurentius pater, homo minimè vanus aut fabuloſus, cum is ex Noricis Alpibus in Bellunenſem agrum deſcenderet via plurimum ſcrupuloſa, ſibi nocte præuento ad quintum ab vrbe lapidem repentè tres E lupos viſendæ magnitudinis apparuiſſe, quos cùm qua ratione ſummoueret, ſecum agitaret, id ſibi diuinitùs incidiſſe menti, vt deiecto in terram retinaculo, quo per noctem equus ad pręſepe religabatur, altero capite manu comprehenſo, id cœperit ponè trahere: quod quidem annulis fibuliſq; aliquot ferreis præditum cùm ingentem per viam ſtrepitum cieret, ſaxeoſq; ſcrupulos quotquot incurſando offendiſſet excitaret, perterrefacti repentè lupi, quaſi vis magna canum incubuiſſet, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittã ſuper hac lupi trepidatione, hominẽ à lupo præuiſum ſubitò conſternari, & vocem amittere, quod non ex Virgilio tantùm, ſed & ex Platone Politiis habetur: atque ita vice verſa, ſi homo prius lupum viderit, eum eadem pati.

INDEMNIS FVGA.

HOminem in hoſtes illapſum, qui parua admodum iactura facta euaſiſſet, oſtendere ſi conſtituiſſent, lupum extrema cauda glabrum facere conſuerant: is enim agitatus à venatoribus, quaſi conſcius ſibi amatorium virus exiguo eius ineſſe villo, ne captus humanę omnino ſatisfaciat voluntati, eum abiicit: aiunt enim non idem pollere, niſi viuenti direptum. F

TVTVS RECEPTVS.

EVm verò qui vel prædatum, vel in aciem progreſſus, maiore incumbente vi quàm ſuſtinere ſe poſſe conſideret, ſe nulla accepta clade in tutum recepiſſet, indicare ſi vellent, currentem lupum, cauda præcipuè ſub vterum immiſſa reductaq; proponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumq; illi ſtudium fuga ſibi conſulere, ſeq; ſoſpitẽ ſyluis reddere: vnde λύκος πρὸ τῆς βοῆς σπεύδει, habetur in adagiis. Reducere verò caudam ſub vterum, præcipuum eſt ſignum pauitantis. Quod cùm Maro noſter non ignoraret, ingenium eius deſcripſit his verſibus, quos recitare non pigeat:

Ac velut ille, priuſquam tela inimica ſequantur,
Continuò in montes ſeſe auius abdidit altos
Occiſo paſtore lupus, magnóq; iuuenco,

Conſcius

A *Conscius audacis facti, caudámq; remulcens*
Subiecit pauitantem vtero, syluásque petiuit.

ABORTVS.

SAcerdotes iidem Ægyptij si mulierem abortientem indicare vellent, picturam eam instituerant, qua Lupus ab equa calcibus impeteretur, vel aliquo modo calcaretur, propterea quòd persuasum habebatur, ita ea inter se natura dissidere animalia, vt prægnans equa si Lupum tetigisset, statim abortum faceret: neq; hoc effici de tactu solùm, verùm etiam si vestigium tantùm illius pressisset, tantam inesse Lupo veneficij vim, vt omnino abortiret.

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

LOngè verò diuersum illud, quòd hominem ex infortuniis calamitatibusq; beatiorē potentioremq; factū significare si vellent, equū in cuius clunes Lupus morsum infixisset, effingere consuerunt: ferunt enim equos quibus dimicatio cū Lupis fuerit, præstantiores reddi. Eos Græci λυκοσπάδας, nos volsilupos dicere possumus, nō ea quidem de causa quā nonnulli cōmenti sunt, ita eos à frę
B natis lupis vtpote animosis & ferocibus appellatos, sed quia multorum experimēto compertū est, pullos qui cum Lupo certarint, euaserintq;, in bonos & velocipedes mox euadere: huiusmodi enim euentus equos & animosiores & perniciores reddit: imò quia & animosi & agiles fuerint effugerūt: factoq; ita in feris periculo solemus eos approbare, idq; omniū consensu receptū. Qui tamen ab iniuria ita ferox euadit, longè ignauior fit naturæ secreto quodam, si, vt Pamphilus lib. Rerū naturalium tradit, Lupi vestigium calcarit: tunc enim ait eū cruribus obtorpescere. Quinetiam tanta est illi cum equo naturæ dissensio, vt eum quantumlibet ferocem & generosum, vel mortuus & terra cōditus absterreat: inuentiq; sunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentiam elusuri, cùm equum haberent insigniorē, quem loci dominus sibi deposcebat, admoniti sunt lupinum intestinū in via, qua producendus erat equus, clanculum sepelire, eaq; mox equus in principis conspectū eductus, simulac intestini odorem sensit, nulla vnquam agitatione, nullisq; stimulis impelli potuit vt eà transiret, atq; ita vel sternacis, vel indomiti, vel renitentis accepta nota, repudiatus à principe, priori domino suo relictus est. Addam & hoc naturæ miraculum: e-
C quis torminū doloribus cruciatis nullum præsentius esse remedium, quàm intestini lupini cinctus, quem Romæ in vsum huiusmodi asseruari apud plerosq; comperi. Quod verò de consternatione dicebamus, non sunt noua hæc cōmenta, vt terriculamenta infodi soleant, quæ vel hoc vel illud animal insigniter abhorreat. Nā apud veteres quoq; viguit hęc superstitio, vt eo loco, quà iter acturi sunt equi, infossa aliqua his terrorem incutiant, & ab incœpto cursu aliorsum auertant, vel consternati vlterius progredi recusent. Porrò Amphionem Thebanum memorant Pelopi quædam tradidisse, vt ob iter sepelirentur, quibus nō Oenomai modò equi perterrefacti sint, verùm omnes quotquot illac in posterum cursum arripuere: extitisseq; loco nomen Taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

IIdem hominē famis impatientē exprimere si curassent, Lupū vel hiantē ore, vel terrā mordicùs apprehendentē hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cū prædæ inhiat, rictu latè diducto currit: alioqui si prędæ copia nō fuerit, peculiare habet esuriens terrā deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad saturitatē à Lupo fieri contendant, sed vt iumentū aliquod inuasurus grauior & ponderosior fa-

ctus prædam citius defatiget, cui statim, qui mos est illi, se dentibus appenderit, quæ quidem est Alberti opinio. Sed quoniam ita in Luporũ ingenium incidimus, non iniucundum relatu fuerit quod apud eundem autorem de lupi cuiusdam industria pro comperto ponitur: hunc scilicet cùm animaduertisset syluestrem quandam suem cum numeroso fœtu ad locum auena satum itare pabuli gratia, offendissetq; prostratum arboris truncũ ramis etiamnum prostantibus, arrepto in os ligno librarum circiter XL, super truncum efferri saltu assueuisse, ac in ramos repere, mox adueniente cũ prole porca vnum cursu rapido de porcellis arripit, in arborem festinanter scandit, ibiq; tutò consistens rapto potitur, & in matris conspectu frustra adgrunnientis & sæuientis filium depascitur. D

PROPERANTIA.

CElerius quid maturatum per lupi catulum significari semel tantùm reperi: Lupam enim intra XII. parere dies fabulantur Ægyptij. Sed enim Philostephani super hoc verba, vt locum superius tactum ampliemus, quantum mihi videtur, non rectè accepta sunt, qui libro, cui Commentaria nomen fecit, dicere videtur, XII. esse certos anni dies, quibus lupę omnes pariant. Aristoteles E sanè, quòd fœtum XII. tantùm gestent dies, esse inexploratum sibi profitetur, perinde ac illud etiam quod aiunt eas semel tantùm in vita parere.

ANCEPS CONSILII.

VVlgatum autem & adagiis & hieroglyphicis illud est, hominem qui Lupum auribus teneat, significare quempiam in eo statu, quo negotium aliquod neq; relinquere, neq; exequi tutò possit. Nam res prouerbio confirmata, & fertur in primis, Tiberiiq; præcipuè vsurpatione dictum repetitum. Et Phormione Terentius, Antiphonem dicere confingit, auribus se tenere Lupum, neque quo modo dimitteret eum à se inuenire posse, neq; qua ratione retineret scire. Et causa eius ambiguitatis spontè satis manifesta est, quam hic repetere mihi minimè necessarium videtur.

VENEFICIORVM AMVLETVM.

ILlud potius referam, hominem tutum à veneficiis per lupi rostrum significari, quòd persuasum est id si portis præfixum fuerit, veneficia ei non obesse familiæ, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum commemoratio adducit in memoriam mihi homines in Lupos trãsformari minimè olim fabulosum habitũ. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupum, decimo pòst anno rursum faciem receperit humanam, apud Pausaniã legere est, et apud Plinium: peculiareq; id Arcadibus fuisse, vt trans paludem quandam prouecti, in lupos abirent, & si per nouennium humanas carnes abstinuissent, decimo pòst anno eòdem reuerti, vnde transuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorum addito senio. D. etiam Augustinus, Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidisse. F

PEREGRINVS.

CIuẽ ex boue, animali quippe domestico, nobiscũ alito atq; educato, significari loco suo diximus. Ex lupo aũt peregrinũ intelligi, historia eadẽ ostendit. Danaus enim cũ in Argiuos mouisset peteretq; Gelanorẽ expelli, qui tunc Argis imperabat, lupũ & taurũ pugnãtes cõspicatus, se lupi vice statuẽs, qui nã foret pugnæ exitus operiebaẽ. Lupo verò victoria potito, ædẽ Apollini Lycio vouit

A vouit, atq; ita rerum potitus est, cùm facilè ciuibus persuasum esset deos victorem Danaum per portentum eiusmodi designare, quòd Gelanor inter eos educatus esset, hic verò peregrinus foris aduenisset: itaq; in imperium ascitus expulso Gelanore: eaq; de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicem pugnantium effigies ex ære quamdiutissimè permanserunt, quas Pyrrhus Epirotarum rex inspectas exhorruit, domestici admonitus oraculi, tũc instare sibi fatalem diem, cùm Lupum & Taurum pugnantes aspexisset. Quantum verò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouem, Danaum per Lupum acceptos: sed in re gesta referenda id diuersi abeunt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuiliq; contentione de imperio certatum, dilatisq; in alterum diem comitiis, manè monstrum id accidisse, populiq; iudiciũ fuisse vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solum verteret.

MACEDO.

B Macedonem Herculis comitem, qui sub Osiride militauit, ea de causa per lupum sculptum intelligi, Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani veteres lupum inter militaria signa statuère.

SALII.

IN recentiorum verò Impp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domestico canone, quo legiones ordinesq; totius eorum militiæ recensentur, Saliorum quoq; habetur insigne, qui eo appellati nomine sub militum Præsentiali nuncupato militabant: parma quippe cuius aureus erat vmbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior violacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabant, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè verò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpserant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere voluerunt.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicosissimo, exitium portenderunt lupi circiter quingenti simul ingressi vrbem in quam ipse se receperat, cùm in Italiam C aduersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniã quam C. Gracchus instaurata Carthagine, quã Iunoniam appellauerat, deduxisse fertur, infelicem futuram aruspices dixere, propterea quòd lupi bis metas ibi positas subito incursu subuerterant, infaustum huiusmodi ostentum esse asseuerantes. Et ea Iudæorum clade quam sub Hadriano passi sunt, lupi & hyænæ per vrbes passim irruentes vlulabant.

PESTILENTIA.

APud Philostratum lupus futurę pestilentiæ signũ est, vbi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant impetum fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suismet sagittis interficeret, ac simul imminentis pestilentiæ calamitas summoueretur. Apud Sicyonios templum erat olim Apollini Lycio dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquando lupos ita eorũ gregibus infestos, vt nullum possent ex re pecuaria

fructum percipere: quare consulto Deo responsum acceperunt, ex ligno quodã arido, quod humi iacebat, corticem detrahendum, eumq́; admixtum carnibus feris exponendum: quas cùm illi gustassent, internecione periêre. Sed & apud Trœzenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, vt Pausanias putat, expulsis lupis. D

PROSPERITAS.

FElicioribus verò auspiciis lupa geminos Marte satos educat. Trogo enim commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos, quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset. hinc antiqua Romæ tot extant monumenta, in quibus Romulus & Remus parui atq; lactentes lupinis vberibus inhiant. Eadem in somnis vberibus suis Seuerum alit in imperij futuri præsagium. Neq; prætereundum quòd Geloni Syracusano adhuc puero, & in scholis erudimenta prima discenti, lupus auxilio fuerit, vt imminenti vitæ periculo subduceretur. Nam cùm & præceptor eius & frequentes discipuli in ludo literario essent, visendæ magnitudinis lupus irrupit, Gelonisq; tabulis morsu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquam territus, ne tabellis priuaretur, eas manu non segniter tenens lupum sequebatur: postea verò quàm foras processere, gymnasium repentè corruit, magistrumq́; & condiscipulos oppresit, Gelo incolumis euasit. E

HYAENA.

RAM penè Hyænam præteriturus, autorũ offensus perplexitate, tam diuersa super ea tradentiũ, vt parum cognita esse animalia suspicarer: sed quoniam non ei legi addictus sum, vt animaliũ historiam perscribam, sed quę tantùm ad Ægyptiorum cõmenta faciãt perquirã, cuiusmodi ea sint, ex iis quæ collegimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

HIeroglyphicum Hyænæ præcipuum erat contentionẽ, vt apud Ægyptios sacerdotes reperi, significare. Quòd si victum hostem intelligi voluissent, eum à dextro latere statuebant, quòd aiunt, si ad dexteram conuersa cum venatore pugnam inierit, eam semper esse potiorem. Nam cùm flecti nisi circumactu totius corporis nequeat, spina continua per collum & dorsum totum porrecta, prægressi hominis vestigia occupare conatur: quod si successerit, quasi magica quadam vi, quæ in eius tantùm dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentũ hominẽ, & si equo insideat, decidere, atq; ita omnino victũ interfici. F

VICTOR HOSTIS.

SIn victorem hostem significare vellent, animal idem cum venatore ab læua congressum effingebant, quòd diuulgatũ est Hyænã si non ab læua hostem occuparit, nihil ea magica vi pollere, ipsam verò quasi attonitã deficere, ac nullo penè negotio capi. Sedenim quæsierit aliquis, si pingenda sit Hyæna animal orbi nostro incognitum, qua figura sit? Tradunt eam magnitudine & colore lupi præditam, hirsutiorem tamen, acie in vtraq; oris parte perpetua, oculo vario, & colores mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum & dorsum totum setis durioribus inhorrescenti, neq; imaginarium esse animal, vt pleriq; suspicantur, de quo grauissimi tot autores permulta quàm diligentissimè disseruerint, quæ nisi ex visu iis cognita fuissent, haudquaquam puto eos in re vana atq; mendaci vsqueadeò laboraturos.

Mo-

A MORVM INSTABILITAS.

INſtabilem verò quempiã, nihil quippe in eodem vitę tenore ac modo, quem ſibi propoſuiſſet, perſeuerantẽ, ſed aliàs quidem probum, fortem, audacemq́ tam animi quàm corporis ſui domitorem, aliàs verò improbum, inualidũ, miſerumq́, & ad cupiditates omnes impotentẽ, ſignificare ſi vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere conſuerunt: huic ſiquidem animali vtranq; ineſſe naturam, & alternis annis eſſe marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præcipuè prodiderunt, & Ægyptios ſecuti pleriq; alij. Cæterùm Ariſtoteles cõmentitium hoc eſſe profitetur, vulgoq́ perſuaſum eas annua vice ſexũ permutare: quia captæ aliquot (perquã rarò autem capiunt, pręſertim fœminæ) tenellę adhuc ſine genitalibus fuerint. Mares enim impendiò timent libidinis æmulos, & ideo grauidas cuſtodiũt, morſuq́ prolem maſculam vbi detur occaſio caſtrant. Licet non ſum neſcius traditum à grauiſsimis autoribus, habere quid Hyęnam ſub cauda poſitum figura ſimile genitalis fœminæ, ſed ſine vllo meatu, ſub quo meatus excrementorũ ſit: virile verò ſimiliter atq; in lupis & canibus habetur.
B Fœmina etiam præter ſuũ illud, ſimile vt mas habet ſub cauda ſine vllo meatu, à quo excrementorũ meatus eſt: ſub eo genitale verum habet. Id ita eſſe contendit Ariſtoteles, qui difficulter vnicuiq; Naturæ miraculo videtur aſſentiri. Sed miror in hoc tam veteres quàm recentiores autores diuerſos ab Ariſtotele tam conſtanter ire, quod ab iis temerè fieri haudquaquam adduci poſſum, cùm pręſertim Ælianus Hiſtoriæ huiuſmodi ſcriptor diligentiſsimus tradat, τὴν ὕαιναν τήν τε μὲν ἄῤῥενα εἰ θεάσαιο, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψει θήλην, εἰ δὲ θήλην νῦν, μετὰ ταῦτα ἄῤῥενα. κοινωνοῦσι δὲ ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμοῦσί τε, καὶ γαμοῦνται, ἀνὰ ἔτος παραμείβουσαι τὸ γένος. Hyænam ſiquando quis marem inſpexerit, eandem mox fœminam videbit: ſin modò fœminam, poſtea marem aſpiciet. Promiſcuè verò coitu alterutræ coniungunt, ineuntq́ & ineuntur, per annum vnum ſexus viciſsitudinem alternantes. Qui quidem autor cùm Ariſtotele longè poſterior fuerit, id ſcriptis credere minimè auſus eſſet, niſi aut compertum ipſe, aut fide dignorum teſtimonio certum habuiſſet. Accedit & Tertulliani ſcriptoris & doctiſsimi & diligentiſsimi autoritas, qui ita ſcribit: Hyænam ſi obſerues, ſexus annalis eſt, marem & fœminam alternat.

ADVERSÆ FORTVNÆ DOMITOR.

C ADuerſas verò calamitates & infortunia toto vitæ curſu intrepidę ſuperantem hominem inſignire ſi vellent, Hyænæ corium indutum eum pingere ſolebant: quippe quòd ex Magorum ſuperſtitionibus perſuaſum eſt, qui corium id induerit, aut aliquid ex eo ſecum habuerit, quaqua eum vel per medios hoſtes penetraturum, neq; futurum quenquam qui illi iniuriã inferre auſit, vſqueadeo hinc eius incolumitati cautũ eſſe, vt iam credi poſsit, eos qui linguam Hyænæ ſub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

HÆc ab Ægyptiis ſacerdotibus ſuper Hyæna tradita ſunt. Vnum addidêre Latini, ac pulcherrimũ quidem hieroglyphicum: vt ſi hominem laruas, vt ita dicam, inceſſentem, neq; defunctorũ manes quieſcere permittentem, maledicta quippe & accuſationes in mortuos ingerentem comminiſcentemq́, notare vellent, Hyænã in ſepulchretis monumentũ aliquod effodientem faciãt, cùm ſatis exploratũ ſit ab vno hoc animali ſepulchra erui inquiſitione cadauerũ, q; ſit humanæ carnis auidiſsima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in vita

Gordiani tertij, decem'q; tunc temporis fuisse in vrbe Roma profitetur. Visa ve- D
rò tunc est illa dentis vnius perpetua series, qua prædita est Hyæna: id quod ne mirum adeò sit, in quibusdam etiam hominibus aliquando spectatum. Nam Prusiæ regis filius vnum tantùm os habuit dentium loco, ob'q; id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo commentario quod de abstinendo ab vsu carnium conscripsit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutam vocitari: sed Crocutam autores diuersam ab Hyæna ponunt. Reliquum est de antipathia quæ intercedit Hyænæ cum Panthera, dicere, quale'q; inde factum sit hieroglyphicum: quocirca & hoc & alia eius significata memorabimus.

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIOR A DETERIORE SVPERATVS.

QVàm tetrum animal Hyæna sit, quam'q; aspectu fœdum, ex iis quæ superius allata sunt, cõstare vnicuiq; potest. Longè verò diuersa est E
Panthera, qua nulla penè fera est villorum varietate speciosior, vehementior nulla, nulla impetuosior: vis tamen occulta quædam Hyænæ Pantherã exuperat. Quare cùm sacerdotes Ægyptij superatum ab inferioribus vel à deterioribus hominem intelligi vellent, duo tergora, Pantheræ vnum, Hyænæ alterũ committebant, assuebant'q;: siquidem compertum est tanta inter se repugnantia ea dissentire, vt si simul assuantur, vel etiam contraria suspendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ verò nullo detrimento afficiãtur: quæ quidem tanto esse Pantheris metu dicitur, vt occupatæ ab ea, tanta animũ consternatione despondeant, vt ne resistere quidem conentur. Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuscunq; generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præstant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in Pantheræ pilos efficit, Aquilarum pennæ, quæ admixtas reliquarum alituum pennas deuorant.

IMPROBITAS.

INsatiabilem autem hominem, & omnium appetitorem, per Pantherã significari ea de causa fertur, quòd nullum nõ animal ea venatur, vnde illi nomen: F
nam Panthera Grecum omnino vocabulum agnoscit Varro, quòd ab omnifaria feritate, adde etiam venatione, deducitur: siue quòd omnium penè ferarũ coloribus variegata spectetur: nam & hæ atq; tigres maximè omnium animalium varietate insignes perhibentur. Sanè inter pantheras, pardalin fœminã, pardum marem plerique agnoscunt. Aristophanes huius non immemor improbitatis, pardali notam inurit impudentiæ, cùm neq; ignem neq; pardalin æquè impudentes ait atq; fœmina est, quippe quæ omnia corripiat atq; consumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

PRæterea hominẽ Ægyptij suorum vitiorũ dissimulatorem, quiq; prauum, quo preditus esset, ingenium ita occultaret, ne vel à domesticis deprehendi posset, pantherę simulachro notabãt. Ferũt enim eius odore mirè solicitari quadrupedes, sed capitis toruitate terreri: quod ipsa docente natura satis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta copia inuitatas corripit: atq; hæc est eius in venando solertia. quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, nisi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum est. Sentiunt tamen cũ Ægyptiis

A ptiis Aristoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno studio pantheram sectari odore eius delectata: quod, nisi Plinius odorem pro suauculentia capit, nonnihil admirationis afferre potest, cùm ferarum & omnium dubio procul animantiũ odor quotidiana mortalium experientia canibus innotescat. Quin equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata est loco suo historia, quemadmodum Cyrus aduersus numerosissimũ Crœsi equitatum dimicaturus, Camelos contrà instruxerit, quorum odore consternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Crœsi conatum ita frustrati.

EBRIOSITAS.

QVòd autẽ odore vsqueadeò intenso Panthera polleat, eam Philosophi causam arbitrantur, quòd maxima prædita sit caliditate, indéq; odorem illum excitari: cumq; ita cum vino consensum quendam habere videatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniam sunt qui per eam ebriositatem intelligant, hieroglyphicũ à re ipsa desumptũ ego crediderim: sunt enimÂntherę vini admodum auidæ, & à venatoribus ebriæ plerunq; capiuntur, fontibus quo potatum eunt, suauissimo, perueteri potentiq; vino medicatis, tanta copia, vt fonticuli aquula longè superetur: exiliores enim ad hoc fontes dedita opera perue-
B stigant. Interdum ne rem perditum eãt, & simul operam eludant, si latebrarum commoditatem iuxta fontem nacti fuerint, perforatas arundines intra terram modicum defossas in fontem vno immittunt capite, altero in locum vbi delitescunt, adducto, obseruatoq; animalis aduentu, per vtrem ad hoc paratũ statim tubo vinum infundunt, quòd vina veluti vena de fonte prosiliens, meracitate sua magis illectat, remq; celerius maturat, illis plerunq; anteaquàm sitim expleuerint, procidentibus. Vidimus sanè numum antiquissimum ex ęre quod apud Maffæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitũ, ab altera verò facie Panthera & Thyrsus pulcherrimo opere cusi sunt. Et in Gallieni plerisque Pantheræ nota est cũ inscriptione LIBERO P. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin esse contendant, de qua paulò infrà dicemus.

MORVM VARIETAS.

QVoniam verò Panthera variis est maculis colorata, pleriq; morũ varietatem per eius pellem ostendere instituerunt. Nam & earum genus variè ab
C autoribus appellatum, proq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptum. Quare animaduertendus est apud Pædianũ locus vbi Vercias pro Varias hactenus ferè passim lectum est: de Pantheris enim illic loquitur. Eædem & Africanæ simpliciter vocabantur, quòd in Africa frequens admodum est earum genus: fuitq; vetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiam aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cęsar in spectaculis, vt apud Tranquillum est, exhibuit Africanas, conficiente turma equitum Prætorianorum. Quantum verò pertinet ad colorum varietatem, iocosè dictum apud Plautum, Epidico, vbi Thesprio variè se valuisse dicit: cui respondet Epidicus, Caprigenum & Pantherinum genus sibi non placere, in quo quidem non coloris tantùm varietate sensus est, vt interpretum bona pars opinat̃, sed ab ipsius Capræ natura sumptũ, quæ ferè semper febricitat. Quod verò spectat ad Pantheram, varietas morũ non ex vario eius colore tantùm intelligitur, sed quòd & vehemens est, & ad impetus propensa, & pernix, corporeq; ad agitationẽ perquàm idoneo. Vnde per eam in Diuinis literis varij animorum motus indicantur, de qua Hieremias: Nunquid Æthiops pellem suam

immutauit, & suam Pardus varietatem? quod non solùm, inquit Ambrosius, D de figura, sed etiam de mobilitate furoris accipitur, eò quòd Indorum populus, & atri homines Æthiopum genus, ad fidei pietatisq; candorem inuitati, tenebrosis terræ cauernis insueti, inquietisq; ac mobilibus mentis atq; animi mutationibus decolorati, boni propositi gratiam tenere non possint, neq; ad emendationem correctionémue vllam remeare, qui ferinam semel induerit immanitatem. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolus & varius sit in humano genere peruertendo.

DE TIGRIDE.

APud Ægyptios tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequentissimè: de qua significata illa præcipuè celebrantur, quæ ad immanitatem, ad sæuitiam, ad vltionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quinetiam apud aliquot gentes diuini cultus particeps iudicata.

SOL.

E

SOlis enim simulachrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numen habitum, vt vetus Græcorum habet theologia, eaq; apud Indos in honorem Solis culta. Indi siquidem clunes eius tantùm mensis inferebant, cæteris partibus ob Solis reuerentiã abstinebant. Idq; ea de causa, quòd hoc animal simulac ortum est priores pedes attollere fertur versus exorientem Solem: quem Solis adorandi morem Maro videtur expressisse, cùm XII. Æneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem
Dant fruges manibus salsas. Ita in veteribus habetur exemplaribus.

FEROCIA emollita.

QVod verò pertinet ad ferociã, per animalis istiusmodi effigiem descriptam, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poëtæ cùm hominis cuiuspiam immanitatẽ egregiè notare volunt, Hyrcanas illas tigrides his vbera prædicant admouisse. Et quæ Bacchi currui iunguntur, vt plerique autores sunt, indicant moderatum vini vsum ferocientis animi sæuitiã demulcere. Ita Polyphemus apud Homerum, omnem exuperans crudelitatem, Maroneo F delinitus vino, Vlyssi mollius adblandit. Et heroës illi Troiani apud Homerũ eundem, qui laudibus arguitur vini vinosus, ferocitatem sæpe, æstuantisq; bile cordis acerbitatem vino deliniere: hominiq; valde irato apud Plautum propinandum edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim consentaneum, cibo potuq; rigato corpore, ab eo discuti tristitiam. Quare Zeno Cittieus interrogatus, cur, cùm Philosophus esset, & natura seuerus, in conuiuio tamen hilarior videretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aqua maceratum. Atq; hoc illud est, quòd Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgiis institutum.

VLTIO.

VLtionem significare qui volunt, tigridem & equum ab ea dilaceratum pingunt. Nota est historia, quemadmodum eius venator, fœtus recens editos obseruat: ad quos, cùm mater pabulatũ abierit, auferendos pernicissimo fertur equo, surreptisq; catulis, qui sunt semper numerosi, in cursum fertur quãto potest

A teſt citatiſsimum: reuerſa Tigris vbi nidum vacuum reperit, velociſsimo curſu totam circũluſtrat regionem, donec fugientem venatorem deprehenderit, in quem omnem conuertit impetũ: ille ſtatim vnum è catulis proiicit, ſuſcipit hunc tigris mordicùs, & retrouerſa in nidum refert: alacri mox curſu eadem veſtigia repetit, exiguoq́ temporis interuallo venatorem aggreditur: ille rurſus catulum alterũ abiicit, curſuq́ nunquam intermiſſo nauem verſus prouolat. Suſcipitur hic quoq́, & rapidiſsima velocitate reportatur: idq́ & tertiò & interdum quartò fit, donec venator conſcenſa naui vix duobus & nonnunquã vno tantùm catulo ablato aufugiat, equo relicto: in quem illa poſteaquàm fruſtra toto littore frendens deſæuit, omnem conuertit vltionis ſæuitiam, totumq́ diſcerpit, et miſerabiles ſocij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebræo eſſe dicit Eucherius, tigris periit, eò quòd non fuerit prædam aſſecuta,
B de fœminea arrogantia dictum volunt.

VLTIO.

PERNICITAS.

IAm pernicitatis ſignificatum ex iis quæ ſuprà dicta ſunt deſumitur, cùm citatiſsimum equum ter & pluries aſſequatur, curſu retrorſum repetito.

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietasq́, & affectus in filios ſummus, ex eadem hiſtoria cõſideratur: mox & vltionis ſtudium, cùm in relictum equum tanta ferocitate ſæuiat.

MVSICAE HOSTIS.

SVnt qui Muſis auerſum ingeniũ, omnemq́ Muſicæ lepiditatem odio proſequentem, per tigrim & tympanum pingant. Aiunt enim eam ita tympani ſonũ exhorreſcere, vt eo audito mirabiliter inſaniat, eoq́ furoris prouehatur, vt ſemetipſam dentibus impetat, viſceraq́ ipſa ſua fœdè dilaceret atque diſcer-
C pat.

DE LYNCE.

LYncem in luporum genere pleriq́ recenſuerunt, eiq́ Ceruario cognomentum indidêre. Sunt qui Lynces eſſe quas Græci θῶας vocant, arbitrentur. Sed enim θῶες ex hyena & lupo mixto genere naſcuntur. Vtcunq́ verò autores varient, Lyncem Plinius animal eſſe peregrinum & in Æthiopia frequens ait: Ceruarios autem lupos ſeptentrionalibus regionibus frequentiſsimos eſſe conſtat. Sed parum me mouerit eandem ſpeciem pluribus orbis locis inueniri: nam quæ videmus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutiſsimus quippe obtutus, macularũ in pelle varietas: vnde apud Maronem, Maculoſæ tegmine Lyncis: & quod omnium manifeſtiſsimum eſt ſignum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis vrina.

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

NOnnulli igitur cùm lyncem omniũ quadrupedum clariſsimè cernere conſideraſſent, hominem qui viſu maximè polleret ſignificaturi, animal id hie-

roglyphicum poſuere. Sanè multi eas affirmant conuexa etiam montium viſu D penetrare. neq; defuere philoſophi, qui fieri poſſe hoc cõmentati ſunt ex imagine quæ certo ab terra ſpatio ſummo in aëre pendeat, quam Lynx, vtpote quę ſit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauũ aliquod vas numo, quem, tametſi longè receſſerimus, ſimulac vas aqua expletum fuerit, intuemur, fundo etiam ipſius vaſis in aquæ ſuperficie ſe oſtentante: quippe rerum earum radiis in aquæ ſummum ſeſe exporrigentibus ea ibi ſpecies redditur, quę aqua inde ſubducta, vaſculi curuitate intercipitur, ac ne videri poſsit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi vis acutiſsima ſit, pleriq; putant. Vnde magnæ vir eruditionis Fran. Petrarcha, pętos illos oculos quos lyricis totiẽs laudibus extollit, ceruarios appellauit: ad id ſcilicet alludens, quòd lyncem ætas noſtra lupum ceruarium arbitratur. Aliȷ oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumãt, qui ea quoq; quæ ſub terra condita eſſent ſpectare ferebatur. Poëtæ ſanè pleriq; penetrabilem huius aciem celebrarunt, maximè verò Pindarus, qui Caſtora in quercu abditũ, penetrante per lignum acie ab eo inſpectum, atq; ita cõiecto in arbo- E rem pilo confoſſum interfectumq; ſcribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginenſium claſſem à Lilybæo Siciliæ promontorio portu Carthaginis exeuntem proſpectare, & numerũ cum fide recenſere ſolitus, ſcriptorũ teſtimonio fertur. De quo Horatius: Non poſsis oculo quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

SEd iam nos appellat vrſus, non iniucunda fortaſſe, niſi oculi iam defeſsi ſunt, ſpectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM ÆTATE.

HOminem originis principio deformem, mox formoſum effectum, ſiue cuius vita ineunte ætate diſſolutior fuerit, nullaq; ratione moderata, cum ætate tamen modus & diſciplina ſanctior accreuerit, Ægyptiȷ ſacerdotes intelligere cùm vellẽt, vrſam fœtam pro hieroglyphico ponere conſuerunt. Compertum ſiquidem eſt, vrſam fœtum edere ſine oculis, ſine F pilis, cruribuſq; propémodum & membris aliis indiſcretum, informem deniq; carnem catto minorem, maiorem mure, de qua vngues tantùm promineant, cætera ſanguis concretus eſſe videatur, quem poſtea pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo volucres oua, paulatimq; ita cõformat, & lingua ſubinde lambendo perfectum reddit. Vtitur hoc exemplo Ambroſius ad nos cohortandos, ne prolem noſtram, quantum ad animi rationem pertinet, inſtar vrſini partus initiò editam, ita informem coaleſcere patiamur, ſed diſciplinarũ linguis lambendo curemus, vt ad humanam, quippe rationis participem effigiem cõformetur. Nam de lingua quæ ſignificet eloquentiam, alio diſſeruimus Commentario.

EX INEDIA MACIES.
MORES OCCVLTI.

ADdunt hominẽ inedia cõfectũ intelligi per vrſam in ſpecu latitantẽ, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigerrima eſt natura, ſolitaria, latebroſa, cõmerciȷ ſocietatiſq; cuiuſlibet euitatrix: quod eſſe mores eos ſignificat, qui ſoleant in imo mentis receſſu deliteſcere: atq; itidem corpus ſimile ſortita eſt, graue,

A ue, compactum, indistinctum, prægelidę feræ, quæ spelæis in primis gaudet, accommodatū: vnde φωλάδες ἄρκτοι dicuntur à Theocrito. Nam, vt Theophrastus & Sostratus aiunt, vrsi primum antra habitationibus commoda ostenderunt: hi siquidem tempore dierum circiter XL, licet longè plures alij ponant, quibus in recessu aliquo delitescunt, priorum pedum suctu viuere, ac nihil edere perhibentur: cui rei documentum habetur captum per id tempus intestino inani esse, atque ita id conniuere, vt adductum propè cohæreat. Id verò libenter ab eo fieri tradit Ælianus, cùm se præpinguem senserit, ac pleniore corpore grauatū, quò pinguedine cōcocta fiat agilior. Apud Eustathium legas Athenienses aliquando famis vltione multatos indignata Diana, quòd vrsam, quæ in Munychio eius sacello nata esset, interfecissent, vt ita per inediam affligerentur, qui animal inediæ patientissimum sustulissent.

VIRAGO.

MVlierem præstātem animis, non molli, sed virili vigore præditam, plerique significare dum volunt, vrsam pingunt,Ántherā alij: sunt enim hæ ex o-
B mnibus animalibus maribus ferociores animosioresque, cùm in cæteris fœminæ sint omnino molliores. Plutarchus tamen non vrsam, sed Leænam ponit in hoc albo cum Panthera, vbi rationem inesse brutis disputat. Cæterùm in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiam apud Plautum, vxorem quam timet Leænam vocat, dum leoninum cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrsorum autem seuitia nobilitatæ sunt regiones, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia velut ex altero terrarum orbe, longa & periculosa nauigatione, vt tunc videbatur temporis, aduecti vrsi ad populi Ro. spectacula, maximæ fuerunt admirationi.

PVELLARIS ÆTAS.

QVia verò suapte natura vrsæ cohibēt se intra frutices vel spelæa, nisi quantū pabulationis gratia prodire cogūtur, isque mos plurimū in rectè institutis ciuitatibus obseruat, vt innuptę puellę domi clausę custodiant, non absurdè nōnulli cōmenti sunt puellas vrsæ simulachro referre: nā & hoc quoque sapit antiquitatē. Siquidem apud Euripidem Hypsipilæ, & apud Aristoph. Lemniis, ac
C Lysistrate, puellas apud Athenienses olim vrsas vocari solitas legimus: & apud Pollucē ἀρκτεύεσθαι verbū inuenias, quod latinè sonat in vrsas abire. Id verò erat cū puellæ, anteaque nuptiarū tēpus appeteret, pudicitiæ causa Dianę consecrabant.

PROVIDENTIA.

NEque illud dissimulandum, licet ab Ægyptiis minimè traditum, quòd per recedentem in cauum vrsam, nōnulli prouidentiam significari volunt. Vrsa enim, vt apud Ælianum legas, ita prouida est, vt saluti suæ consultura, cùm se in cauum recipit ad peculiarem inediā, ne per vestigia deprehendi possit, tantū illi natura calliditatis indulsit; auersis vestigiis irrepat retro, eo scilicet modo quo traxit Auētinas Cacus in antra boues, atque ea specie venatores fallat, cùm egressa inde videatur, non autem ingressa.

IRA.

NEque defuere qui per vrsi simulachrū iram immanē intelligi voluerint, quòd id animal immodicis soleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: vnde apud Claudianum legas, Rhadamanthum solere vrsis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui sub primo & vigesimo Tauri gradu nascitur, vrsum ibi statuunt retro spectantem, hoc est,

ad ea quæ facta ſunt indignantem. Hinc Martialis lib. VI. D

Rabido nec perditus ore,
Fumantem naſum viui tentaueris vrſi,
Sit placidus licet, & lambat digitóſq; manúſq;. Ira enim, vt Theocritus ποτὶ ῥινὶ κάθηται. Quin ab irritatione nomen olim vrſis impoſitũ: Vr enim Hebraica lingua incitationem ad iram ſignificat: & Vr Madianitarũ Rex ab Iſraëlitis occidione cæſus, ſignificat, vt Adamãtius interpretatur, affectũ huiuſmodi ab iis qui Deũ ſequuntur debere protinus abſcindi. Alij nequaq; abſcindendum cenſent, ſed veluti ſubſidio paratum diligenter aſſeruandũ, vt cùm res poſtularit, aduerſus noſmetipſos, pro iis quæ inutiliter turpiter' ve geſſerimus, iraſcamur. quã ſolam animi perturbationẽ etiã Epictetus ſapienti cedit. Hæc enim iuſta & neceſſaria iracundia eſt, vt noſtri cenſent, qua vnuſquiſq; in iis quibus errauit, aut perperàm geſsit, indignatur, & ſemetipſum incuſat. Ex qua quidẽ indignatione ignis quidã in nobis accenditur, qui velut in agrũ ſterilẽ immiſſus, conſumptis excoctiſq; voluptatis peſsimæ radicibus, bono diuinarũ inſtitutionũ ſemini glebã præparat fœcundiorẽ. Atq; hic ille ignis eſt, quẽ ſe Aſſertor noſter profitetur in terrã immiſſurũ, atq; vt ſuccendatur, nõ indiligentẽ operam daturũ. Alibi verò indignatio ferociaq; vrſina in Diuinis literis indiciũ fuit Hieroſolymitani excidij, vt Eucherius interpretatur 4. Reg. Nam cùm Eliſæus aſcenderet in Bethel, ſcandenti ſemitã obuiam facti ſunt pueri paruuli de ciuitate egreſsi, qui illudebant ei dicentes, Aſcende Calue, aſcende Calue. Quos Eliſæus indignitate rei cõmotus, in Dei nomine deuouit, cõtinuóq; vrſi duo de ſaltu proximo prodierunt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id ſub figura tunc geſtum, Imperatores duos præmõſtrabat Veſpaſianũ & Titum Romanorũ Principes, qui poſt duos & quadraginta annos ab aſcenſu Domini, captis Hieroſolymis, tantã Iudæorũ deſolationem fecere, vt deletũ penitùs ſit eorum regnum. E

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ciuitatem imbecillo rectam principe ſignificare qui volunt, vrſi caput pingunt: inualidiſsimum enim eſt vrſo caput, quod contrà leoni fortiſsimum. Aiuntq; vrſos aluearia nõ mellis pabuli' ve vllius gratia inceſſere, apeſq; irritare, ſed ſalutis ergò, vt ſcilicet apum aculeis ora vulnerati, ſanguineq; ita emiſſo, grauedini qua plurimùm laborãt, remediũ cõparent. Venatores noſtri aiunt, ſi maior aliqua vis, quam ſuperare deſperet, vrſo incubuerit, eum ſibi cõſcium imbecillitatis, qua caput eius laborat, ſi fugiẽs ad prærruptam aliquam rupem peruenerit, manus ſupra caput tollere, iiſq; pectinatim firmiter cõplicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem ſe dare, atq; ita capturam euadere. F

DE VRO.

NOn innotuit Ægyptiis Vrus bos Germanica, ſed ante feras alias egregiè ſylueſtris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

PEr quem, eum qui ſibi mortem conſciſcat, ne in manus hoſtiũ concidat, nonnulli congruenter hieroglyphicum propoſuerunt. Eſt enim vrus eiuſmodi, qui propter ferocitatem vel nunquã, vel difficulter capi poteſt. quòd ſi eò inciderit vnde deſperet poſſe euadere, ſemetipſum præ ira ſuffocat, vſqueadeò ſe genitũ ad libertatem putat, qua deniq; nihil vnicuiq; animantium generi optabilius eſſe videatur.

PIE-

A PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM ROM. CIVEM, DE IIS QVÆ PER ASINVM, MVLVM ET CAMELVM significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

NE fortè cõmentitia ea putes, Petre curſi lepidiſſime, quæ multa adeò nudiuſtertius Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tam Aegyptiis, quàm Græcis, atq; etiã Latinis, ſuper Aſini ſignificationibus tradita cõmemoraueram, curæ precium fore duxi, quantum ſolicitudine præſtare potui, primo quoq; tempore pleniori obſequio tibi ſatisfacere. Videbaris enim illa, quod facilè animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & auidiuſculè, vt ita dicam, deglutire, ſed vix adduci poteras ſcriptores illos veteres in Aſino perſcrutando fuiſſe adeò curioſos: & quoniã vmbra etiam eius in vaniſſimi negocij prouerbium ceſſerat, reliquum etiam corpus paruipendendũ exiſtimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter diſſeruerã, quàm B *quæ aliàs ſparſim à me fuerant ea re ſuper adnotata, eorum citatis teſtimoniis, qui talia memoriæ prodidere, vbi tantùm res depoſcere videbatur: nam minùs omnia tunc ex tempore dicere aggreſſo ſuccurrebant. Quare tunc non pauca prætermiſſa ſunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant: quæ quidẽ nunc, qualitercunq; à me conſcripta ſint, benignè accipias velim. Et ſi minùs tibi lucubratio ipſa ſatisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen aimumq; meum exiſtimes, quantũ in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, ſatis plurimùm facere ſtuduiſſe: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmaq; atq; conſtans amicitia, quæ ab ipſo primùm die, quo Romã diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificũ in dies accepit incrementũ: acceſſit & tam vnanime concorſq; contubernium, conuictuſq; per annos aliquot iucundiſſimus. Ita ego pluribus atq; iis non leuibus de cauſis tibi ſemper coniunctiſſimus, ſcripta cogitationeſq; meas communicare tecum maximè conueniens exiſtimaui: quòd optimi integerrimiq; amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in cauſa ſunt, ſi quid admoneant: vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, ſi probent. Sedenim quid oneris gerat Aſinus inſpiciamus.*

C

IGNARVS HOMINVM'QVE LOCORVM'QVE.

CVMPRIMIS autem rerum omnium ignarum per aſellicipitem hominem ab Ægyptijs ſacerdotibus ſignificari, & Horus & plerique alij prodidere: eam'que imperitiam in eo præcipuè notari volebant, quæ plurimùm ex ſolitaria accidit educatione, quippe cùm quis tanquã Aglaus alter, intra priuatos parietes ſemper altus & educatus, pedem è domo, vel è patria nunquam tuliſſet foras, oportere ſcilicet hunc parum experientem eſſe, & officiorum hoſpitalium inſcium. Iſraël itaque diu apud Ægyptios educatus & hieroglyphicõn optimè peritus, cùm Iſacharem filium ſuum aſinum appellaſ- Gen. 49.

ſet, intra terminos eum occubiturũ dixit. Non enim longius peregrinari ſolent D asini, vt equi, & muli, ſed intra prouinciam, in qua nati ſunt, plurimum cõtineri. Addidere etiam prouerbiũ in imperitos, Asinus ad lyram: quod nõ admodum abſimile eſt ab Horatiano illo, vt qui narraret aſello fabellam ſurdo, hoc eſt, obſtupefacto, quiq; nullum ex ea re ſenſum perciperet. Ideoq; Cicero in Piſonem: Quid nunc te aſine literas doceam? nõ opus eſt verbis, ſed fuſtibus. Adeò enim ſubiecti addictiq; fuſtibus ſunt aſini, vt vulgus paſsim verbera plagasq; flagris inflictas, Aſiniatas vocitet. Hanc ſanè mentis tarditatẽ Scipio apud Numantiã ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, ſi quintũ páreret mater eius, aſinum fuiſſe parituram. Quin & Iunius Baſſus homo dicacisſimus, vulgò aſinus appellatus ob ſtuporẽ ridiculosq; mores. Ob huiuſmodi ludibriũ, & ignauię cõtemptum, qui pilæ ludo victus eſſet aſinus appellabatur: qui verò viciſſet, rex. quẽ morem tangit Plato, Thæeteto, & lib. 9. Pollux. Ad hoc reſpexit etiam Horatius, cùm epiſtola ad Mecœnatem ſcribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, ſi rectè facies. Contrà verò quod ad peregrinationẽ attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuè de cauſa ſapientem effectum putat, quòd is E

πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

quiq;, vt ait Horatius, Quid virtus & quid ſapientia poſsit, vtile nobis propoſitum eſt exemplar: nomen ipſum inquam Vlyxem etymologicè quidam haudquaquã ignobiles ſcriptores interpretantur ὅλον ξενὸν, omniũ quippe hoſpitem: nam Æoles, quod alij verterũt ὀδυσσεὺς, λ litera quam amant incolumem retinuerunt, eosq; Latini ſecuti ſunt, Vlyxem enunciantes. Neque tamen ſum neſcius, Icariũ eius patrem aliam nominis afferre cauſam, Odyſſea, quæ nihil quicq; eſt nunc ad cõmemorandum neceſſaria. Aſinus porrò in fabulis pro imperitiſsima perſona ponitur, & in argumento fatuitatis atq; dementiæ ſemper habetur: in quem demum, vti Plotinus innuere videtur, ille redit, qui ſenſus expers, brutalem & ſtolidam vitam vixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum, cùm bruta reliqua ratione aliqua vti fateatur, Aſinũ tantũ ac pecudem ab omni rationis vſu ſemotos reperit. Neque quidem inficiatur Gryllus, ſed plures inter homines eiuſmodi ingenio præditos confidenter aſſeuerat. Huius non immemor ſtoliditatis Ouidius, Midam, quòd ſententia ſua ruſticam Panos cantilenã F diuinæ Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea pœna multatum à Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerant humanæ aures, in aſini auriculas demutarentur. Interpres tamẽ Ariſtophanis, Pluto, vt hæc quoq; repetamus, tres memorat cauſas cur Midas aſininis auribus fuiſſe prædicetur: ſiue quòd acutiſsimi eſſet auditus, cuiuſmodi ſunt Aſini, quos præter mures, cæteris animantibus auditu præſtare tradunt: ita enim interpres ille, quiſquis is eſt, ſcribit: ἢ ἐπεὶ ὄνος μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πλὴν μυός. Hinc Apuleianus aſinus de ſe ait: Recreabar quòd auribus grandiſsimis præditus cuncta longulè etiam diſsita ſentiebã: ſiue quòd Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα, Auriculę aſininæ: ſiue quòd exploratoribus accuratiſsimè ſit vſus, delatoribusq; plurimùm delectaretur: vnde illud de principibus fertur, Regum aures innumeræ.

P E T V L A N T I A.

IMmodicam verò petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis notari indicio eſt quod celeber ille Propheta ait: Quorum carnes ſunt, vt carnes aſinorum. Et Plato dum antiquorum figmenta ſequitur, ne ſacratioris illius doctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propalaret, hæc non incurioſè tracta-

A tractauit, ac de alijs quidem animalibus passim multa, de asino verò hoc præcipuè dixit disputante apud Phædonem Socrate: Homines qui fœdis cõcupiscentijs manus dedissent, ventri'cꝫ dediti per inertiam atcꝫ lasciuiam ingloriam inutilem'cꝫ egissent vitam, neque quicquam pensi pudoris've habuissent, in asinos post obitum deijci.

IMPVDENTIA.

SVnt enim qui per Asinum impudentiam ea de causa significari velint, quòd asinus sua tantùm commoda destinatissimo quodam animo prosequatur, & modò suę morem gerat voluntati, nihil pensi habeat, castigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat. Id in asino vitium ita notat Xenophon, vt de se V. de Græcorum reditu dicat: Eo inquam tempore, si quem iniuriæ vllo genere lacessiui, non possum non confiteri, vel asinis me, qui esse dicuntur omnium quadrupedum inuerecundissimi, inuerecundiorem fuisse. Quòd verò Iosippus cor asini & canis impudentiam obijcit Appioni, hac eadem sententia in vno stoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiam incessit.

B POPVLVS IVDAICVS.

ET populus Iudaicus, vtpote qui sublimioris doctrinæ, quæ in diuinis eorũ literis delitescit, intellectũ minimè percipiũt, simplicitatem'cꝫ scriptorũ tantùm prosequuntur, ob huiusmodi stuporẽ & imperitiam asinæ assimilatur, quã Christus posthabuerit insceſo eius pullo, qui factus est ea doctrina dignus, quã ille nos docuit. Asina enim illa, vt Græci theologi deprehendêre, populi prioris symbolum fuit, quæ scripti onus pertulerit: est enim animal ad onera tantùm & labores genitũ, vt Eucherius dicit: super quam Apostoli vestimenta sua iniecere, hoc est, veterem hominem exuere. Pullus verò, de quo Zacharias, Ecce Rex *Cap. 9.* tuus veniet tibi iustus, & saluator ipse pauper, sedens super pullũ asinæ, propter pristinã imperitiã, iuniorem indicabat populũ, asinæ quidem filium, vt Euangelistæ cum plerisꝗ alijs reddidere: nõnulli filiũ subiugalis posuere, animalis quippe quod operibus & officijs seruilibus omnibus subijcitur: plericꝫ Gentiliũ nationem appellarunt, quæ Christum insidentem tulit, promissam'cꝫ à prophetis & lege salutẽ minimè despexit: Agnouit enim Asinus præsepe Domini sui. Hoc C porrò citato loco Eucherius, per asellũ, ait, quem insedit Dominus, simplicitas fidelium exprimitur, plebs scilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Christus regẽdo & præsidendo, ad Hierusalem, hoc est, ad pacis conspectũ adducit.

A' DEO ET SACRIS alienus.

ASinum porrò Ægyptij adeò impurũ existimabant, vt animal etiam dæmoniacũ arbitrarentur, propter quandam cum eo similitudinem. Quò verò ostenderent eum admoueri sacris minimè debere, hominem cum secespita positis in terram genibus effingebant, cum ense ad mactationem parato, sed manibus post terga religatum: inde asinum apponebant, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autẽ id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantùm, & contumeliosam eius naturam, verùm propter colorem etiam ex albo nigro'cꝫ confucatum, quem à Deorum sacrificijs alienum abo

minabantur. Erat verò apud eos mos, vt asinum ludibrijs omnibus incesseret, D luto cespitibusq́ passim impetitum, contis etiam stimularent, quaq́ se locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contemptibiles despicatissimosq́ homines emanarit, Asinus Ægyptius. Apud Hyberboreos tamen institutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβας, illi enim Apollini asinos mactabant. Nam vt apud Callimachum legere est,

Asinus Aegyptius.

τέρπουσι λιπαραὶ Φοῖβον ὀνοσφαγίαι,

Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex asino.

Citat Apollodorũ etiam Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere verò Apollinem vitæ arbitrum eorũ iugulatione dicunt, propter assultus, quos indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficulterq́ occidi soleāt magnis quantumlibet ictibus percussi. Quantum verò pertinet ad impuritatem, apud alios vni Priapo sacer habebatur, ob verendi scilicet enormitatem, qua supra modũ præditi sunt asini, atq́ inde sunt ad generandũ admodum segnes: cōpertumq́ est omnes alios ea genitalis productione cōspicuos, ad generationē ineptos esse, quod in emissione per eam longitudinem semē transmeans & hebetetur, & frigidius E fiat. Neq́ verò nostro tantùm tempore viri huiusmodi asinorum instar habentur, sed olim etiam, vt gratissimus ille Imperatori Commodo, qui de pene vltra animaliũ modũ prominente Onos appellatus est, eaq́ de causa ditatus, & Herculis sacerdotio præpositus. Tacebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi genus monstrorum conquisitionē: tacebo nostrorum etiam temporũ opprobria.

EGREGIVM PRINCIPIVM CITÒ DESTITVTVM.

NEq́ absurdum est significatum illud, quod ex vulgi prouerbio desumptũ est, cùm præclarè venusteq́ aliquid inchoatum citò deseritur, currentem asinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussationem parum admodũ procedere. Sanè legas apud Ælianum, asinos eos præcipuè qui sunt in Mauritania citatissimo gradu cursum inchoare, paruoq́ confecto itinere citò deficere, vnde necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigæus Aristophanicus suum illum scarabeum asinum appellat: monens scilicet ne cursu nimium pernici viam auspicetur, sed paulatim & sensim volet, vt labori sufficere F possit, quod longè secius accidit in Indicis, qui quidem, vt idem Ælianus autor est, cùm iter arripiunt, tardius incedunt, paulatimq́ progrediendo feruntur incitatiùs, rapidissimeq́ gradiuntur.

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOt autem ea sunt quæ de asinorum stoliditate traduntur, vt subinde sit ad eam redeundum: quam si apertius Ægyptij describere voluissent, animal omnium maximè docile deligebāt, simiarum quippe gregem, inter quas asinum vel saltare, vel tibijs canere, vel etiam disceptare fingebant, rem quidem tam dictu quàm spectatu ridiculam, sed quæ in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

ALiter frænatum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe quòd animal sit minus idoneum ad discendum. Vnde etiam Mathematici eum qui ortu suo sextumdecimum Leonis gradum sortitus sit, indocilem futurum præsagientes, frænatum asinum tunc oriri fingũt: irritam eo modo institutionem futuram indicātes. Est apud Platonem Legum III, iuxta finem prouerbium, Ab asino excuti, de ijs qui grauia & magna vel difficilia professi, ab incœpto tur-

A pto turpiter desistunt. Sedenim miror vnde Grammaticus quidã adductus sit, vt Platonis prouerbium hoc ita sit interpretatus, vt de iis dictum voluerit, qui relictis voluptatibus & inquinamẽtis quibuslibet voluptificis & belluinis (hæc enim eius verba sunt) ad meliorẽ mentem regrediuntur. cui quid aliud respondeam, quàm vt ipsius Platonis verba subiiciam? τίνος δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη, δεῖν φαίνεται ἔμοιγε, οἷόν περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. Cuius verò rei gratia hęc dixerimus, mihi ostendendũ est, oratioq́ ipsa tanquã equus hinc atq inde coërcenda, ne effrænum veluti os nacta, ipsoq́ dicendi impetu prouecta, vti prouerbium est, ab asino quopiam excidat. Sed cùm is & hîc & alibi sæpe cadat ab asino, in luto hominem hæsitare permittamus, neq tollere rursum fractum crure planum procuremus. Id verò eo magis indignè ferendũ, quòd testimonium sibi accersit ex Euangelica lectione quã suprà citauimus, vbi Seruator noster asinæ pullum obequitat: neq intelligit longè aliud esse, inuectari asello in vrbem Hierosolymã, aliud ab asino excuti, vel mente alienari: nam & iocus ex locutionis
B enunciatæ ambiguo resultat, cùm ἀπ' ὄνου, etiam ἀπὸ νοῦ sonare videatur.

IRRISIO.

VT verò reliqua prosequamur, est & irrisionis indicium asinus, propterea quòd rictu labiisq́ latè diductis, dentibusq́ deformiter denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquem deludunt, appressa ad aures manu asininas auriculas imitãtur: vnde Persianum illud in huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis non habet? Sanè Diogenes cùm ei quidam diceret, Multi te derident: Et illos, inquit, fortasis asini. Altero subiiciente, Sed illi non curant asinos: At neq ego illos, inquit.

SOPHISTARVM NVGÆ.

SIlentio præterire non possum, Sophistas nostros, cum asino illo suo tam fœdo, tam spurco, tam abominabili, quem ita in delicijs habẽt, vt sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediant̃. Nulla vnquã tam grauis, neq
C tam seria res in consultatione ponitur, vt nõ ipsi asino super agendum censeant: sedenim iis optimè res cum asino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, disciplinã omnem suam ostentant, ac omnium ignari, quodq peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad horum porrò similitudinem Democritus Iudæos ponit, qui in ordinarijs, vt inscriptio est, historijs, eos tradit aureum asini caput adorare consuesse, singulisq́ septennij spatijs alienigenam semper hominem insidijs exceptum in cõuentibus suis membratim discerpsisse: quod & Plutarchus Cheronæus Symposiacis quęstionibus, & Cornelius Tacitus historijs memoriæ prodidere: quã vti manifestisimam calumniam, ab Appione olim excogitatã, & Iosephus constantisime refellit, & Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeonẽ puerulũ Tridenti videre, quem blanditijs illectũ, & in synagogam perductũ, Iudæi socialiter eo sacrificij genere trucidarunt, stylis per vniuersum corpus infixis, vnde sanguinis quisq guttam viuis artubus exhaurirent. Testis ara facti, quæ quotannis ibidem à pijs inuisitur.

ADVLATORVM ILLECEBRÆ.

ERat verò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quòd veluti maiores nostri seruos ebrios, lingua pedibusq́ titubãtes in liberorũ cõspe-

ctum ad vitij ludibriũ, producebant, quò ipsi diligentius cauerent, ne in huiusmodi turpitudinẽ inciderent: ita sacerdotes Ægyptij asinum inter flores & vnguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex hoc scilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cùm inde risui & ludibriis omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur. Plerique enim magni alioqui viri à Musis & Gratiis alienissimi, omnique turpitudinis genere spurcissimi, coràm tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non solùm commendari patiuntur, verùm etiam, nisi facias, indignantur. D

IGNAVIA.

APud multos asini significatum est ignauia, quæ quidem cùm sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamen nota Palæstini asini excipiendi sunt, qui equos ipsos pernicitate prouocare dicũtur, traditum ab Adamantio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris exped. inuentos ait asinos, qui equos cursu facilè superarent. Nam cùm ad eos equites proximè accessissent, cursum illi arripiebant: cùmque longiùs profecti essent interim restitabant, atque ita sæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi asinos non ad onera comportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucem sanè legas per ὄνον inter alia significata inferiorem dici molam, ita à tarditate cessatione ve quæ asino propria est, appellatam. Et populos quosdã memorat Xenophon, qui nõ alia victitãt industria vel arte, quàm fodiendis λίθοις ὄνοις, hoc est, lapidibus iis, qui ad onos fabricandos idonei sunt. Et in sacris nostrorũ literis, vbi vulgata interpretatio habet, opus esse vt mola asinaria suspendatur, ὄνος tantùm apud Græcos legitur. Denique ne rem tam apertã multis inferciamus ambagibus, Catullus id ipsum intelligit cum super Æmylio quodam impurissimo dicit, Et non pistrino traditur, atque asino? Ne legamus, atque asinus, hoc est, perinde ac asinus, vt erudituli quidam putant: ne ve interpretemur lectionem, Atque asino, ad concitandum scilicet circa molam asinum, vt nonnulli ex cõmentatoribus exponũt. Sed vt ad asininam ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cùm Atheniensium iudiciũ in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, vt asinos ad agriculturam deligerent: quos cùm illi negarent idoneos ad arationem: Atqui, inquit ille, non satis vobis est Magistratum elegisse, siue aptus, siue ineptus vir ille sit ad gerendum? E F

EREMITA.

SEd quoniam de onagro facta est superius mentio, minimè prætereundũ est quòd Diuinæ literæ per onagrum eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis secedentes, in solitudinariis & ab hominum vestigio semotis locis vitam degunt, vni Deo tantũ deditι, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit Iobes, Quis dimittet onagrum liberum? sed quia sequitur, Et vincula eius quis soluit? de Iudæis quidam dictum volunt, quorum præcepta vinculis comparantur.

MVLIER MALÈ MORIGERA.

SVnt qui mulierem conceptum euitantem, aut virum admittere nolentem, per asinã, & fustem inhærentem tergo, designent: ea enim semen à coitu reiicit, nisi interpelletur, quamobrem statim post coitum necesse est eam verberari agitarique, & ignauiam qua prædita est solitudine castigari. Quinetiam mares ipsos fustibus salire cogũt: vnde vulgò mos est viros minimè officiosos, Asinos appel-

A appellare. Quid verò illud, quòd huiusmodi pertinacia demortui etiam spoliis inhęrescit? vngulæ siquidem asininæ viuentem partum enecant, mirificéq; maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter eas in suffitũ adhibere consuerunt.

PRÆGNANTIÆ DISSIMVLATRIX.

MVlierem ad hæc prægnantiã occultantem notare cùm volunt, parientem asinam pingunt. Obseruatum enim est, id eam impendiò cauere, ne vel in conspectu hominum, vel in luce pariat: quare ducenda est in tenebras, cùm excludendi tempus aduenerit.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

B PVllus verò Asinæ nunc solstitium, nunc tempus annuum indicat, quòd eo tempore plurimum & pariant, & admittantur, vt eorum seminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

VIR FRVGI, VXOR prodiga.

MInimè prætereundum est illud, quod insignium pictorum & sculptorum etiam opere nobilitatum est, vt cùm virum in re cumulanda solicitum, neq; assiduos quantumlibet labores declinantem, vxorem verò prodigam, & ad omnia perdenda dissipandáq; intentam hieroglyphicè significare vellent, hominem sparti funiculũ torquẽtem, illam verò Aselli effigie assidẽtem à tergo, & opus quantumcunq; fieret abrodentẽ effingebant. Sunt qui Polygnoti opus id fuisse dicant: meminêre verò & Pausanias & Plinius, ac mox Romę tum in Capitolio, tum in Vaticanis hortis insculptum marmore obseruatũ. Hinc quid sibi velit Propertianus versus, admonemur:

C

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternúmq; tuam pascat aselle famem.

Illud πάρεργον addam quod Pausanias ponit asellam, nõ asellum marem in pictura spectatam, quæ funem abroderet. Plutarchus commentariis περὶ τῆς εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat.

PATERFAM. PARCVS: FAMILIA PRODIGA.

DIodorus asinorum imaginem istiusmodi apud Ægyptios ostentari tradit, asinũ quippe vnum longioris funis nodos cõplicare, ac alios à tergo clanculum dissoluere, vno porrò eodémq; argumento cum superiori, quod nonnulli Ionicum figmentum putant, cęterùm pictorum & sculptorum ingenio variatum. Alterũ tamen hoc patremfamiliâs frugi, familiam verò prodigam & perditam ostendit: nimirum enim nodum plicare, significat congerere, accumulare, rẽ facere: dissoluere verò, destruere, disperdere, atq; ꝓdigere. Sanè apud Pliniũ,

vbi opera Aristolai Pausiæ filij recensentur, inter alia est piger qui appellatur Ocnos, spartum torquens, quod asellus abrodit: quanquam hoc eo significato accipi potest, vt ignauorum opera excipi à pernicie intelligamus. D

BONVM OMEN.

QVòd verò simulachrum & asini & asinarij æneum est ab Augusto dicatũ, vtriusq; nomen in causa fuit, quòd ab his ipse victoriæ præsagium cepit, cùm apud Actium ei in aciem descendenti facti obuiam essent, agasonisq; nomẽ Eutycho esse, bestiæ verò Niconi intellexisset: quid enim non bene ominaretur victoriæ nomen bonæ fortunæ iunctum? Sed habuit augurium hoc aliquid quod mouere posset, cùm tam speciosa essent nomina: quid autem in illo fuerit, mirum est, quòd C. Mario apud Fanniam Minturnis custodiæ credito, asinus qui ruditu quodam ingenti vociferatus fuerat, in domum eius à fonte cursu rapido profectus, sperandæ salutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali si quis ægrotet, vidisse asinum qui à lapsu se sustulerit, indicat eum conualiturum, in ominibus dicente quopiam, Viden' vt asinus sese erexerit? decumbentem indicat surrecturum. E

VINITOR.

NE tamen animalis istius stuporem, segnitiem & ruditatem vsquequaq; deludamus, grati animi opus fecerimus, si qua nos parte iuuerit, exposuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem vineas colere nõ alio nos doctore didicisse nonnulli tradunt, quàm asino, quando his putandarũ vitium & autor & præmonstrator fuerit. Nam abroso ab eo vitis palmite, vindemiam inde feraciorem prouenisse obseruatum est: idq; summa secuti diligentia mortales, lætiorem sibi quotannis prouentum compararunt. Eius rei monumentum Naupliæ spectabatur, vbi lapideus asinus grata posteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quòd is neq; mortuus quidem officium facere destitit: siquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorum medio depositam, ad loci fertilitatem facere.

OCHVS REX.

OChum autem Persarum regem ἱεροζλυφικῶς per asini simulachrum in primis Ægyptij notauere, qui cum maxima intercedebant odia, vt fieri solet inter eos qui de imperio, deq; libertate dimicãt. Hic est Ochus ille auaritia in primis famosus, adeò vt vrbem eandem intrare nunq; voluerit, ne aureos, qui singuli singulis mulieribus ex lege Cyri debebantur, erogaret. Vnum miror, apud Tertullianũ Cyrum eundem & Ochum dici: hunc inquam Ægyptij sceleratũ pollutumq; asinum cognomento vocitabant: in quos ille, vt Dinon scripsit, hæc est retorquere solitus, Asinus profectò vestrũ deuouebit bouẽ, Apinq; ita postmodum mactauit, asiniq; eos imaginem auream cõpulit adorare, quo nihil illi vnquã ignominiosius accepere. Falsum verò illud est, & ab omni veritate alienũ, quod Cornelius Tacitus tradit de asinino capite, quo de superius, à Iudæis loco numinis habito, in quo impudentissimè mẽtitur, & ea de causa mendaciorũ loquacissimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus est in Iudæorũ origine repetenda, dum eos modò Creta, modò Libya oriundos scribit, modò Æthiopum prolem comminiscitur: & in omnibus quæ de Mose loquitur, deliria mera ponit. Ægyptiorũ autẽ exemplo, Clisthenes cùm infestissimo Sicyonios odio prosequeretur, eorum tribus in ridicula cognomenta cõmutauit, eas tum ὑάτας, tum ὀνεάτας, tum χοιρεάτας appellando, Suarios quippe, Asinios, & Porcarios. F

Labor

A LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

Receptum & illud est, seruilem laborem per asinum clitella instratum significare: cuius rei causa magis vulgo nota est, quàm verbis explicari necesse sit, quippe quòd animal indefessi sit laboris, vniq; & perpetuę onerum vectationi, vexationibusq; aliis damnatū esse videat. Porrò legas Ecclesiastico: Cibus, virga & onus asino, vt panis & disciplina & opus seruo. Asini etiā cutis post obitum, ne quid eius vnquā requiescat, foraminibus dilacerata, assiduæ cribrorum inseruiat agitationi. Quod porrò laboris significatū etiam ad somnia progreditur: si qs enim, vt alibi diximus, asini se aures habere imaginatus fuerit per quietem, ingruere homini seruitutē & ærumnas, coniectores autumant. Ita etiam si quis asininum se caput habere somniauerit. Sed quod ad hanc sententiam facit, nequeo illud dissimulare, quod iocosè factū est à Ptolemæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudibus lucubrationem festiuiter illusit. Nam cùm is librū cui titulum fecerat πόνε ἐγκώμιον, Regi sibi obuiam facto, quidq; præ manibus haberet interroganti, obtulisset, Rex accepto libro, π primum tituli elementū statim abrasit, atq; ita pro laboris laudatione, asini commendationē legendum ostendit, B quippe ὄνε ἐγκώμιον, labores scilicet illos, quot tot ille laudibus in cœlum extulerat, ad asinum potius quàm ad hominem spectare. Ita enim deliciosum ac molle potentiorum genus ingenuis etiā laboribus, industriæq; generosæ, laudabilibusq; vigiliis illudunt, cùm fruges consumere nati, tantillum hoc etiam gloriæ, quod per genij fraudationē quęrimus, iniquissimè inuident. Sed illud in Ptolemæi scomma facetè Lucianus Menippo, decretū recitat apud inferos ex Caluarij dicto, vt diuitum animę quę rursus in vitā remittendæ essent, in asinos demigrarent, donec in tali rerum statu, ad multa annorū millia asini ex huiusmodi asinis renati onera ferrent, atq; insuper à pauperibus agitarentur. Meministi autē, doctissime Cursi, argumentū hoc sermoni nostro ansam præbuisse, cùm in medio conuiuio in magnorū quorundam hominum insolentiam acriter excandesceres, qui ocio & lasciuia diffluentes, & omni nequitiæ genere contaminati, literatos viros omnes laborū causa asinos appellauerāt: fuerint, aiebas, qui stupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maximè omniū bruta asinos existimarint: lōgè diuersum illud est, quòd apud Hebręos, præcipuè Cabalisticos, C asinus est sapientię symbolū, cuius quippe ideam constituunt SAPHIROTH, eam afferentes rationem, quòd eū qui sapientię sit operam daturus, victu admodum tenui, & eo plurimùm plebeio contentū esse oporteat, cuiusmodi parsimonia præditum esse asinū ignorat nemo: ad hęc, penuriam, laborem, plagas, & famem patientissimè tolerare, neq; ad vllam excandescere contumeliā, vndecūq; illata fuerit: animo esse paruum, inopem atq; simplicem, vt qui nullum inter carduos & lactucā discrimē habeat: corde sit minime vafro, minimè cupiditatibus contaminato: bile ita caręat, vt cum omni animantiū genere pacem sibi perpetuam constituerit: nec vllum sit onus quod detrectet, quod nō obsequiosè suscipiat, & si sit opus, pro boue terrā proscindat, plaustrum trahat, præcipuè verò machinæ maximè omniū necessariæ pistrino æternū seruiat, ligna, poma, olera, frugū genus omne comportet, sit deniq; totius humanæ cōmoditatis assiduus & infatigabilis minister, vt etiā, quod aiunt, mysteria portare compellatur. Meritò itaq; Ammonius Alexandrinus magno Origene & Porphyrio discipulis, clarus, asinū his condiscipulum fertur adhibuisse. Neq; verecūdatus Cleanthes appellatione huiusmodi, confidentissimè respondit, Asinus quidem sum, sed

qui portare possum sarcinam Zenonis. Valebit igitur Aristoteles, qui opere de Moribus non quęcunque forte esse existimat, qui quamcunque toleret vel ignominiam vel calamitatē vel incommodum, virtutēque vllam negat in patientia sitam esse, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidò perspiciebat, si fortitudo partem haberet in patientia, futurum dubio procul vt Asinus animaliū fortissimus haberetur. Hęc atque alia multa in Asini commendationem declamasti. Atque ego acerbiorem tuā iram illam hoc sermone cōmitigauerā, qui labores quidē agnosceremus, omnē verò ignauiā ad eos haud grauatè relegaremus, qui cautū lege veteri sciremus, vtilitatis quæ ex frugi adeò animali percipitur ratione habita, vt honore cum hominibus pari dignaretur. Nam cùm primogenita sacrificari præceptum sit, homo tantū atque asinus excepti, vt ille scilicet certo precio redimatē, hoc oue, animali iumentorū omniū preciosissimo innocentissimoque cōmutari possit. Sed ne vllū officiosissimę seruitutis genus huic brutorū generi desit, nostris etiā morbis nos leuare, ac eos ad se recipere perferreque, naturæ ipsius vi quadam occulta, minimè detrectarūt. Nam vt Apuleius libro de re Rustica ait, si quis à scorpio ictus super asinum assederit ad caudam conuersus, transibit in asinam dolor, & is pro percusso torquebitur. Addit & Democritus fabellam suam, qui ait, percussum à scorpio si statim ad asinum quempiam accedens in aurem eius dixerit, Scorpius me percussit, non doliturū amplius, dolore scilicet in asinum transeunte, qui mox pedendo emoritur, vt Zoroastres addit. Facetiores quidam, morbos suos phratoribus, quos ex itinere casu obuiam habuerint, commendare solent, sique illi addixerint, transire ad eos incommodum, donatorem liberari. Sed præstat id potius, quàmuis καὶ πάρεργον, referre, quòd hic morborum transitus in rebus etiā inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios pręceptis de re rustica legimus, si lactens adhuc infans febre vexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc vnum, inde alterum admouendos, vt cutē contingāt, feruorem omnem in cucumeres transire, infantem incolumem fieri. Sed iam tempus est vt Asinorum succussatione delassati, in mulum inscendamus.

DE MVLO.

Voniam verò progenerat asinus mulum, par est vt mulum asino subiiciamus, mox à laborū societate camelū mulo subiungamus.

NOTHVS.

AB eo verò incipiā significato quod vulgo magis protritū est. Spurium enim hominē cognomento muli nemo non appellat: atque olim ea de causa mulos Lunæ vehiculo adhibuerunt: quia veluti mulus non suo genere, sed alieno creatur, sic ea Solis, nō sua fulgore lucet. quod & Catullus noster agnoscit, vbi, Siue notho es lumine Luna, dicit. Nam quòd alij factum hoc ob sterilitatis similitudinem dicunt, quòd scilicet Luna perinde sterilis sit atque mulus, dicere nō ausim, qui acceperim à Cabalisticis, Planetarū, stellarum, atque adeò cœli totius vires, rerum omnium formas in vnum lunare corpus, tanquā in matricem infundere, eamque postmodū parturientiū in morem vi sua species nouatusque omnes cōformare, factasque et adultas omniū oculis ostentare. Quòd si res ita se habeat, ea sit'ne sterilis appellāda, viderint alij. Nothū verò, qui sine patre sit, hominē nuncupare, non tam seculi nostri mos est, quàm remotioris etiā ætatis, ob adulterinū, qui nulli non innotuit, conceptū. Cyrus tamen legitimo quāuis matrimonio generatus, mulus est dictus, propterea quòd gene-

A generosiore matre natus esset, Astyagis quippe Regis filia, cùm pater Medorũ imperio subiectus esset: de quo versus feruntur huiusmodi ab oraculo editi, quibus fuga Lydis indicitur simulac mulus Medorum inuaserit regnum:

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
καὶ τότε Λυδὲ πόδαβρε πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per mulum bellicas tempestates intelligunt, propterea quòd plurimus sit belli tempore mulorum vsus. Ferunt verò Medum asinum primum equæ vim intulisse, eaq; inde grauida facta, mortales id seminij parare didicisse.

ALIENVS AB AMORE.

SVnt præterea qui hominẽ alienũ ab amore, mulæ simulachro notari velint, propterea quòd ea sit tantæ contra amorẽ efficaciæ, vt puluerẽ in quo se mula volutauerit, corpori insperfum, mitigare amoris ardorem tradant Magi. Sed quanti bone Deus est ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, concordia scilicet repugnantiaq; rerum, in hoc quoq; animalium genere superstitiosa magorum sedulitate deprehensa! Nam quę ipsa adeò sterilia sunt, diuersissimi tamen generis fœcun-B ditati conferunt: siquidem setas aiunt ex cauda mulæ, si iunctis euellantur, inter se colligatas in coitu, mulieres cogere vt etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

SEd præcipuum apud Ægyptios est mulæ significatum, sterilitatem indicare: cuius partum prodigiosum esse ad expiationem vsq;, veteres credidêre. Eas verò ad progenerandum ineptas ob id autores tradũt, quòd animalia quæcunque tertij sunt generis, diuersis quippe generibus prognata, non gignant. Quas verò Theophrastus in Cappadocia & Syria vulgò parere existimauit, Aristoteles diuersum ponit genus, quos hinnos appellãt: fert hos præcipuè terra Syria supra Phœnicẽ, qui similitudine quadam nomen mularum acceperunt, cùm genus omnino diuersum sit. Coeũt hæc animalia, & mutua inter se ratione progenerant. Alcmæon in mularum genere mares ideo steriles esse dicit, quòd tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiusculam: fœminas verò propter locos minimè adapertiles, quod & Horus noster et Empedocles tradidere: breues enim illi sunt, pumilesq; & restricti, venerique auersè coaliti, vt ne-
C que genitura recta in illos labi, neq; si illabatur percipi posit, id quod in dissectionibus Diocles optimè se obseruasse confirmat. Eandem porrò sterilitatem per mulum exprimunt & Diuinæ literæ. Nã Psalmo XXXI. mulo fieri similes prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac equus etiã. Hoc insuper sterile est animal, quippe nulla virtutis semina concipit, nec fructũ vllum producit, atq; hoc partim malè affectæ naturæ causa, qua præditum est, partim propter inertiã, qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauissimum. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrũ ita equorũ generositati consecratũ esse, vt mulorũ genus non ferat: intra regionem etiam si admittatur asinus & rem peragat, equam non concipere. quod plurimum admiratur Pausanias. Vtcunq; verò hæc habeant, nemo ignorat sterilitatem, quæ mularum propria est, fuisse causam cur partus huiusmodi in annalibus aliquando obseruati, habiti sint ostenti loco: bonũ verò an malum portenderent, in ambiguo esse facit euentorũ varietas. Siquidẽ C. Valerio, & M. Herennio Coss. cùm mula in Apulia peperisset, totũ annũ domi forisq; tranquillũ fuisse cõperimus, sinistra tamẽ quędã obnunciata. Sed quod omniũ perniciosissimum Rom. Reip. fuit, inter Cæsarẽ & Pom

peium exorta bella mulæ partu edito, L. Paulo, M. Marcello Coſs. multi prodiderunt. Cumq́ alia Romę ad XII. portas peperiſſet M. Lepido, Munatio Planco Coſs. ſubſequutę ſunt nonnullæ ſociorum direptiones, dum bella per Brutum & Caſsium in prouinciis gererentur. At nihil quicquã tale euenit L. Scipione, C. Lælio Coſs. cùm identidem mula Reate peperiſſet. D

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INuenio & apud quoſdam matronarum notam in partubus, ex mulæ parientis prodigio ſignificari, quòd earum pilenta mulis iunctis trahi ſolita ſint, vt numis aliquot ſpectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALiis magna rerum molimina mularum partus oſtendêre, in iis præſertim rebus, quæ præter ſpem & expectationem omnium accidêre: vt Dario Babylonem eluſa totiens opera oppugnanti, quam tunc demũ cepit, vt vulgatiſsima eſt hiſtoria, cùm ex peruulgato per hoſtes ipſos omine, mula Zopyri, cuius conſilio, opera, ingenio & fide vſus eſt in eo negocio peragendo, fœtum edidiſſet. Simile & illud fuit, quod Galbam ad res nouas animoſiùs tentandas confirmauit, apud quem mula pepererat. Nã Zopyrus inde animũ ſumpſerat, quòd Babylonios conuiciabũdos è propugnaculis audierat inclamare, Darium non antè vrbe potiturum quàm mula peperiſſet, euentumq́ rei apud ſe cõpererat. Galba aui ſui omen exceperat, qui aruſpicibus rerum ſummã puero promittentibus reſponderat, cùm mula pepererit. Habet enim mula regiũ neſcio quid etiã in Diuinis literis: vt Regũ III. Dauid, Ponite filium meum Solomonẽ in mulam meam: dicens meam, oſtendit quòd & ipſe in mulam ſedebat. Nobis verò, mi Petre, quid ſperandum, quidu'e timendum eſt, qui mulæ fœtum domi nuper inſpeximus? Anno enim hoc ſalutis noſtræ duodeuigeſimo ſupra milleſimũ & quingenteſimum, Leonis X. ſexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Aſſertoris noſtri nece publico luctu nefaſtus fuit, apud ampliſsimũ dominum meũ Iulium Card. Medicen, hora lucis tertia, mulæ, vti noſti, partus editus. Quòd ſi quis, vt Galbę, portendi huic aliquando ſummam rerum amplitudinem dixerit, vt eueniat non erit hoc præter expectationem & ſpem hominum, qui vulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumq́ peritia, omnia ſibi pollicentur. Id vnũ precibus à Deo depoſcendum, ne, quod factum eſt Pauli & Marcelli conſulatu, Iulij Pompeiiq́ diſcordiæ, in magnã vrbis perniciem ſuſcitentur: ne, quod Lepidi Planciq́ conſulatu accidit, inteſtina bella miſerabiles ſociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquod & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumq́ in Italia vrbium capturas, populationes, incendia, vaſtitatem inducat, cùm præſertim tam dira ea ſint, quæ ſidera, quæ fatidici vates, vetuſta etiam de noſtris temporibus oracula, nocturnæ diurnæq́ ſæpius exauditæ voces, breui futura minitantur: quibus conſentire videtur præſaga mali tacita qnædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sed enim nos interim Deo freti, quicquid eventurum eſt forti animo tolerandum nobis proponamus, inceptumq́ laborum ingenuorũ iter, dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiſerim, mulas non ſui generis tantùm animalia parere aliquando viſas, verùm etiam equos, vt anno circiter MCCCCLXII, in Arenate Brutiorum agro mula equum peperit pilo flauo, crinibus rutilis, oculis rufis: quem pòſt Loiſius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem miſit. E F

VOLV-

A VOLVPTARIA VENVS.

STerilitatis demùm, quam superius posuimus, ergò, qui lasciuum hominem, venere quippe non ad prolem, sed ad voluptatem tantùm atque spurcitiem vtentem significassent, vel mulum qui equam saliret, vel mulam surrecta cauda prurientem pingere consuerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerãdum inepto, genitalia tamen ad voluptatem natura concessit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis expertia, nullo neq; voluptatis, neq; irascentiæ, neque cupiditatis sensu affici contendunt, moueriq; ad huiusmodi incitationes naturæ quodam impulsu, vt vel se sospitent, vel species propagentur. Neq; quidem dicendum asserunt, leonem audentem animosumq; esse, neq; quidem ceruum pauidum, sed quodammodo pauidũ, illumq; quodammodo animosum: perinde ac si dicerent, animalia hæc neq; cernere, neq; audire, sed quodammodo cernere, audireq; quodãmodo: neq; vociferari, sed quodammodo vociferari: atq; vt semel dicam, ea non omnino viuere, sed quodammodo viuere.

MVTVA OFFICIA.

B EO verò modo quo prouerbiis argumentum datum, hieroglyphica sæpius excogitata, & huiusmodi picturationum species adinuentæ, vt, si quis mulos duos mutuò se scabentes pinxerit, mutuam operam significari coniiciemus, ex eo quòd huiusmodi vtimur adagio, id ipsum innuentes, cùm scilicet dicimus, Mutuò muli scabunt. Quamuis sunt qui prouerbium hoc non nisi ad improbos & imperitos sese inuicem efferentes spectare putent. Scripsit verò M. Varro librũ eo titulo, cuius testimonium citat Nonius. Rectè verò accommodari poterit pictura hæc ad id quod Horatius ridet Epistolis:

Frater erat Romæ Consulti Rhetor, vt alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi.

Et de Poëtis paulò pòst:

Discedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus deposcere visus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine crescit,

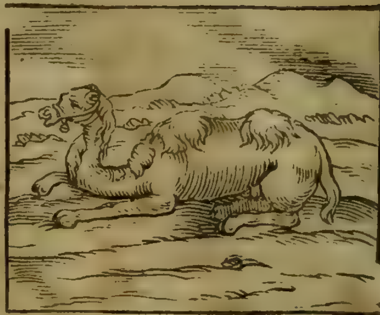
C DE CAMELO.

IPsa quidem munerum laborumq;, vti dicebamus, societas, quæ Camelo cum asinis & mulis coniuncta est, exigere videt, vt ad eundem gregem reuocentur. Quoniã verò cùm Porci significata recensere mus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac suem deprehenderamus, inde videtur exordiendũ, vt qua de causa veteres id existimarint, explicemus. Porcũ enim ideo profanum ostenderamus, quia non ruminaret, vngula tamen esset bifida: alterum hoc longè diuersum animal, profanum & ipsum tamen, propterea quòd vngula sit solida, tametsi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

VNde fit vt per Camelum mystico sensu illi notentur, qui distinguendi seligendiq; ratione minimè præditi sunt, qui scilicet sacra profanis, humana diuinis nullo discrimine cõmiscent, ruminantes vtiq; veluti & Cameli faciunt, argumentorũ scilicet formas aliquot concipientes, sententiã modò hanc, modò illam animo agitantes. Sed enim solipedes qui sunt, hoc est, imperiti, neq; rerum

neq; verboru discrimina discernentes, ita omnia confundunt, vt curuum à directo nequeat internoscere. Quocirca nō immeritò apud Christianę pietatis proceres lege admodum seuera cautum est, ne quis literarū imperitus, acutissimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam disserere confidentiùs audeat. Neq; porrò ad Theologicā speculationem dabatur accessus, nisi de disceptatoriis & naturalibus disciplinis exactissima fuisset quæstio prætentata. Verùm omnia iamiam D

In peius ruere, ac retrò sublapsa referri.

vsqueadeò quæ friuola sunt, nulliusq; momenti, studiosiùs cōsectamur: quæ verò pondus habent, quæ locupletem veræ disciplinæ redundantiam ex toto, vt aiunt, calatho elargiri possunt, vix attingimus. Iurè igitur eos reprehēdit Assertor noster, qui culicem liquant, Camelum verò tanquam potabilem deglutiūt. Culicem enim liquāt, hoc est, minutissimè mandunt illi, qui minima tantùm in lege peruestigant, quibus studiosiùs insistant, vbi omnes ingenij vires intendant: Camelum verò, hoc est, peruersorum actuum tortuositatē, aut quæ alioqui magni sunt momenti, deglutiunt, hoc est, paruipendunt, nullo quippe mansu, ruminationeúe deuorāt: quasi nihil ad rem pertineat, sacra habere ludibrio, & sceleratissimis quibusq; facinoribus inquinari. Cæterùm cùm plurima sint super Camelo adnotatu digna, miror Ægyptios tam parcè eius vsos hieroglyphico, cùm præsertim animal esset illis admodū familiare. Sedenim illi dubio procul, vt etiam in equo fecerunt, à sacris alienum animal seduló auersabantur. E

CRVRA FEMORA'QVE CONCIDVA.

NAm vix illud ab eis proditum constat, vt hominem cui inter gradiendum femora incuruari viderētur, eaq; de causa segnius ingrederetur, per Cameli simulachrū exprimerent, propterea quòd, vt ipsi asserūt, solus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi cameli cognomentum, aspera in lenem litera commutata, quasi Camerus antea diceretur, παρὰ τὸ καμπτω, quod incuruo significat, & τὸ μηρὸν, femur. Camelus enim, vt præter Ægyptios autor est Herodotus, quatuor in posterioribus cruribus femora gerit, & genua totidem, id quod omnino negat Aristoteles, genua singula in singulis cruribus esse contendens, totidemq; artuum flexus: vt verò plures esse videantur, euenire propter alui interuallum, latamq; femorum diuaricationem. Vtcunq; verò Philosophi de re disputent, Ægyptij per huiusmodi picturam, hominem qui sub pondere deficere quodammodo videretur, gressuq; admodū vacillanti progrederetur, innuebant. Huiusmodi mihi fuisse videtur Claudius Cæsar, quem ingredientem destituebant poplites minùs firmi. F

FORTIS.

EST tamen in Camelo mirus dorsi vigor, & onerum gerendorum robur indefessum, vt fame etiam ac siti pertinacissimè tolerata, in plures sub onere perseuerent dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII. Leonis, Libræ XVI. Scorpionis XX. gradibus intulerint, fortem & validum virum eum pollicentes, qui vno horum gradu supra Finitorem emergente, natus esset.

OPVLENTVS.

QVoniam verò sunt qui Assertoris nostri sententiam in opulentos dictam, faciliùs scilicet Camelum per acus foramē intrare, quàm diuitē in Regnum Dei,

A Dei, ita accipiant, vt nõ de Camelo animali sit intelligendum, sed de grandiori quodam restium genere: sciendum ex Origenis sententia, de animali potiùs accipiendum: eaq́ de causa diuitem Camelo comparatũ, quòd Camelus omnium animantium, si formam spectes, tortuosissimum sit, vt (veluti superiùs dictum) ea de causa plura femora, pluraq́ genua habere videatur: ita plura diuitũ negotia, pluresq́ atq; variæ sunt auocationes, cupiditatesq́, quibus implicari eos, distrahi rapiq́ necesse est. Angustius verò acus foramen, arctiorem arguit viam quæ ducit ad vitã, vt idem ait Adamantius. Deniq; Camelus ruminat quidem, sed solida est vngula: veluti pleriq; diuitum cogitant quidem agnoscuntq́ quid agendum, sed propter peccandi facilitatem occasionemq́ sępius oblatam, cùm cruribus sint infirmiorib. iisq́ perplexis, lõgè procliuius in libidines & reliqua vitia dilabunt. Nam, vt prima ad Timoth. epistola Paulus ait, radix est omniũ malorũ cupiditas, raroq́ diuitiæ nisi cũ iniustitia congerunt: tali, inquit Eucherius, administratione res ista capit, tali custode seruatur, adeò quędã societas est penè etiã nominis duabus his rebus, vitiis et diuitiis: vnde olim nos ita lusimus:

B *De vitijs quòd diuitiæ cumulentur apertum est,*
Nomen idem vitijs diuitijsq́ datum.

Operæprecium verò mihi videtur hoc loco, quod superiùs dissimulauimus, interpretationem Eucherij piam admodum subtexere dicti illius, Liquantes culicem, Camelum autem deglutientes. Culex, inquit ille, susurrando vulnerat, Camelus autem sponte se ad suscipienda onera inclinat. Liquauerunt ergo Iudæi culicem, cùm vnà omnium succlamatione seditiosum latronẽ dimitti petierunt: Camelum cutem glutierunt, cùm eum qui ad suscipienda nostrę mortalitatis onera sponte descenderat, vt extingueretur clamando peruicerunt.

ZELOTYPIA.

SVnt qui per Camelũ zelotypiã significẽt, propterea quòd animalia reliqua tempore quo rei venereæ cupidine, vel rabie potius incitata gestiunt, in suũ tantũ genus ferociunt ac sæuiunt: camelus autẽ in hominem etiã, atq; in vnumquodq; aliud animal efferascit, et vsqueadeò sibi timet ab omnib. vt solitudines petat, & id temporis ab omniũ cõsortio disseparatus, solam fœminã affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

C ILlud etiam tam ad eruditionẽ, quàm ad bonos mores plurimum facit, quòd nonnulli per Camelum reuerentiã in matres significari tradunt: is enim nunquam matrem superuenit suam: quinetiam si quis cogat, ipse non patitur. Iam cùm aliquando admissarius non haberetur, curator pullum matri opertæ admisit, qui dum coiret delapso operimento agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris, paulò post vbi data est occasio, camelariũ morsu defixo interemit, quæ quidem pientissima modestia cùm sit camelis admodum familiaris, inde factum facilè crediderim, quòd olim nupturæ camelis virginibus supplicabant. Quę verò de Cameli erga matrem reuerentia diximus, ex Aristotele sumpta sunt, quę Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo cuidam regis Scytharum, qui vt facinus expiaret, semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit, atq; ita animam efflauit. Cęterùm non ita faciunt equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit, cùm parentes suã ineunt prolem, quod par crimen est cum eo, qui matrem tentat: ad quod Ouidiana Myrrha respexisse videtur, cùm dixit, Fit equo sua filia coniux.

TRACTABILITAS.

D

EST & illud inter hieroglyphica reponendũ, quod per Camelum à puerulo rectum, mãsuetudinem maximè tractabilem aptè significarunt. Siquidẽ mansueti adeò sunt Cameli, atq; bilis tam expertes, vt vasta illa moles minimi cuiusq; puerulí arbitrio gubernetur. Contrà verò equus, cùm generoso sit animo ac prçferoci, magna aduersus Camelum afficitur antipathia, neq; aspectum odorémue eius ferre potest. Notum est, quod superius attigimus, quid egerit Cyrus aduersus validum Lydorum equitatum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camelorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factóq; Lydorum equitum impetu, simulac equi camelorũ odorem hausere, subitò consternati non solùm insidentes præcipitauerũt, sed peditum quoq; ordines protriuerunt: atq; ita pars illa, cui Crœsus plurimum fidebat, elusa.

CIBI POTVSQVE abstinentia.

E

LOnga autem ieiunia, & diuturnæ sitis tolerantiã per idem animal significari, ex eo manifestũ est, quòd nullum animal tanta insigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neq; dies plures sitim tolerat, cùm satis cõstet in duodecimum vsq; diem camelos sine potu perdurare, vnde à Poëtis ešitientes appellantur. Habes iã Petre Cur, Asini, Muli, atq; Cameli laboriosorum animalium significata, quãtum memoria complecti potui: reliqua tu, si argumentum placuerit, & doctrina & iudicio tuo supplere poteris.

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS quæ per Leporem, Vulpem, & alia minoris generis quædam animalia significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

F

IUcundissimus frater tuus Vendrandus, quem præter cognationẽ, ob summum ingenium & bonarum literarũ studium vnicè diligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriam se contulerat, paucissimósq; dies hìc moratus, de digressu cœpit illicò cogitare: conatus sum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cùm omnino Venetias sibi quamprimùm redeundum repeteret, non hìc temporis conditione, non loci amœnitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio esset Illustrissimo Cardinali Mediceo Mecœnati nostro, qui eum satis ægrè dimisisset, eius fidissimo & æquè gratissimo seruitio tantisper cariturus, exolui properantem, ac ne eum vlterius morari pergerem, suasi etiam vt magis properaret, qui patroni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim, quem formauerim, quem, si licet, ornauerim, mox coluerim, & colam semper vita hos dum reget artus, ob summã animi præstantiã, & optimam vtriusq; linguæ cognitionem, bonarúmq; artium

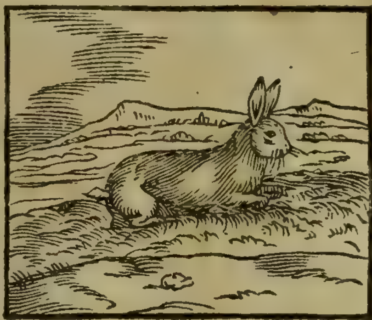
A *artium & diſciplinarum omnium ſtudium, vt verè oculus ſummi Antiſtitum ordinis cenſeatur, tum ob ſingularia & aſsidua propenſiore animo in me meosq; officia, & ampliſsimam eius munificentiæ largitionem, quibus iugiter ſuos ſouet, amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum cicurum, tum ſylueſtrium & externorum, Nicolao Cordato Iuriſconſulto noſtro dono dederam, æquum viſum fuit per fratrẽ, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportunèq; Lepuſculum alueram, educaueramq; ablactatum à paruulo: neque non vulpeculam, & ipſam cicurem: nec noſtri generis felem, ſed Aegyptiacam, diuerſumq; à noſtris murem, eum autem ob nouitatem Ponticus fortè ipſis minimè poſthabendum: fibrum etiam ex Pannonia, muſtelamq; & talpam ex Italia: quos in vnam omnes incluſos caueam ad te perferendos eidem Vendrando commendaui. Quæ dona ſi quam tibi voluptatem attulerint, gaudebo: ſin verò tu tam ſeuerus es, vt nullis neq; nugis, neq; delitiis moueare, de conſtantia & ſupercilio tuo tibi gratulatus, lætabor tamen identidem meæ erga te beneuolentiæ ſignum, qualecunq; ſit, pro loco & tempore aliquod exhibuiſſe.*

B DE LEPORE.

PRÆCIPVA ſunt leporis ſignificata, vigilantia, auditus, effœminatio, pauor, venuſtas, fœcunditas, ſolitudo, conatusq; ſummus: quorum cauſæ quantum per otium licebit, noſtra hac commentatione commemorabuntur.

VIGILANTIA.

AEgyptij ſanè ſacerdotes per Leporis hieroglyphicum vigilantiam in primis intelligebant. Cauſam ponit Horus, quòd lepus oculos inter dormiendum patefactos oſtentet, vnde etiam in adagium ceſſerit, Leporinus ſomnus, quotiens vigilantiam eius qui dormitare videatur, intelligendam proponimus, cùm tamen perſpicaciſsimis oculis omnia quę vſu veniant, in agendis rebus perluſtrare non ceſſet. Xenophon ad hęc ſcribit, leporem palpebris clauſis vigilare, adapertis dormire: vt non temerè forſitan nonnulli leporem ἀπὸ τοῦ λάειν, quod
C aſpicere eſt, dictum exiſtimarint.

AVDITVS.

PLutarchus verò totius antiquitatis indagator curioſiſsimus, diſciplinarũq; omnium quantũuis abditarum explorator accuratiſsimus, à quo longè plura quàm ab alio quopiam ad materiam hanc facientia decerpi poſſunt, ex leporino ſimulachro auditũ hieroglyphicῶs intelligi apud Ægyptios affirmat. Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omniũ animaliũ habet, auritiq; ideo ob excellentiam vocantur à Poëtis. Quin & ipſa locutio λαγὼς, vt nonnulli ex Gręcis interpretanť, ab auriũ magnitudine cõformata eſt: ſiquidem ὦς ὠτὸς, vt ſcis, auris apud Dores: quæ tamẽ locutio iam apud omnes recepta eſt: & λα particula ampliationis eſt, augetq; ſignificatũ, vt perauritus Latinè ſonet.

EFFOEMINATIO.

EST præterea lepus eneruatæ cuiuſdam effœminationis ſignum, huiuſmodi hieroglyphico iam paſſim inuulgato: idq; tum propter pilorum mollitiem, quam Heliogabalus in laſciuioribus delitiis vnà cum perdicum plumulis ſubalaribus habuit, quãq; lepidiſsimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis ſcor

to:tum etiam propter pulpamenti vim, de quo Liuij Andronici dicterium peruulgatũ, quod Terentius, vt Flauius Vopiſcus atteſtatur, ab eo mutuatus eſt, Tute lepus es, & pulpamentum quæris: à Græcis verò Liuius acceperat, ita dicentibus, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addũt ad cauſas eximiam etiam timiditatem, qua maximè laborãt, quod aut mollium hominum, aut muliercularũ proprium eſt. Lepus itaq; in Diuinis literis impurus eſt, qui quidẽ licet ruminet, vngulam tamen bifidam non habet, ſed pedes diuaricationibus pluribus, iiſdemq; admodum infirmis diſsitos. Quoniã verò delicatæ admodũ eſt imbecillitatis, Iudaicum ſignificat populũ, ait Heſychius, de quo Solomon, Lepuſculus plebs inualida, poſuit in petra cubile ſibi. Timidus etiã eſt lepus, qui cubile habet in corde formidoloſi Iudæi, quod ita notat vox Diuina, Væ cordibus trepidis, & manibus remiſsis. Laſciuia in lepore plùs quàm delicata, quem gentes, vt ſuo loco dictum, Veneri dedicarunt. Eadem in Iudæis improbitas, Eſaiæ teſtimonio, dicentis: Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Sed de laſciuia gentis huius atq; procacitate, multa paſsim teſtimonia ſuis loco & tẽpore dicentur. D

Prouerb. 30.

TREPIDATIO. E

QVòd verò formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicũ lepus habeatur, facit id ſupremè timidum eius ingeniũ, cui pauor ſupra vnum quodq; aliud animal peculiaris, à quo, vti Pollux ait, etiam πτὼξ appellatur: πτώσσειν enim formidare eſt. Vnde Demoſthenes in Æſchinem inuectus, ait, λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ αἰεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν: Lepori ſimilem viuis vitã, pauitans & tremens, impendentia ſemper flagra proſpectans. Hinc Cornificij poëtæ dictum memoratur ciuili bello, qui milites ſuos ſępe fugientes, galeatos lepores in opprobriũ appellitabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, vt ita dicam, ſignificat: & locutio ea per ש ſcripta lepuſculum ſignificat, quod inſitam huic animali pauitationem, ſi dicere concedatur, notet, qui ſcilicet in cubilibus libentiſsimè delitefcat. Atq; hinc factum vt leporis occurſum augures ominoſum, improſperũ & inauſpicatum dixerint, quod quidem nõ noſtri tantum temporis vulgus credit, ſed veteribus etiam perſuaſum fuiſſe, teſtatur ſenariolus,

φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους.

Inauſpicatum dat iter oblatus lepus.

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lyſandrũ ponunt, Corinthiorum vrbem aggreſſus cùm leporem ex loco muris vicino excitatum animaduertiſſet, omine in hoſtes conuerſo, futurũ ait ad milites vt hoſtes facilè caperentur: eius quippe caſu vſus ad incendendos eorum animos, & taxandã hoſtium ignauiam, quòd vrbs ea minimè bellicoſa videretur, quã tuti adeò lepores inhabitarent. Pari propemodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuq; militum, lepus vrbẽ verſus curſum arripuit: hunc milites toto temerè agmine concito inſequi cùm cœpiſſent, curſuq; & clamoribus acrius deterrerẽt, Romani qui pro propugnaculis ſtabãt, vrbẽ eo impetu peti veriti, cui ſe longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari conſenſu deſertis mœnibus ad terram ſe ſummiſere. Barbari occaſione freti, ſellis equorũ & veterinorũ ad mœnia in cumulum aggeſtis, per eas nullo reluctante in mœnia euaſere, leoninãq; vrbem (primaria nunc Romanæ vrbis eſt regio hæc) nullo negotio ceperunt. F

VENVSTAS.

EſT & venuſtatis ſymbolum lepus, Venerịq; fœcunditatis ergò chariſsimus omnium

A omnium existimatur, cui non sine religione sacer est, & inter eius delitias adnumeratur. Operæprecium verò est apud Philostratũ in picturis videre leporem hunc sub arbore mâlo inter Amores otiantem, quẽ decidentia terræ poma depascentem, multaq; semesa prætereuntem, & modò hæc, modò illa cõmordentem vbi illi deprehenderũt, ibi tũ alius complosis manibus, clamore alius, alius chlamyde ventilata iactataq; perterrefaciunt: superuolitant alij feram vociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc cursu percitam agitant: pedestres alij vestigia consectantur, alius tanquã aliquid iaculaturus impetũ in eam facit, alioq; auertit: alius lepusculi cruribus insidias molit: ille vbi in vlnas iamiã apprehensus est, mollissima pilorum lubricitate fretus, minimo se negotio expedit, sublimiq; sublatus saltu capturam euadit. Risu itaq; Amores diffluũt, collabẽtesq; prę lasciuia, et nimia cachinnorũ agitatione, alius in latus, alius supinus, resupinus alius, per herbas passim strati prouoluuntur. Sagittam verò nemo vnus intorquet, sed viuum capere contendunt, gratissimam Veneri matri victimam oblaturi. Atq; ita lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij B Martialis testimonium, qui persuasum mortalibus ait, ex leporinę carnis esu formosiores venustioresq; fieri homines, salso & mordaci eius Epigrãmatis ioco:

Si quando leporem mittis mihi Gellia, mandas
Formosus septem Marce diebus eris:
Si non derides, si verum Gellia mandas,
Edisti nunquam Gellia tu leporem.

Et quod super Alexandro Seuero dictitatum est, quem & formosum & humanum & cultum & venustum & affabilem ex assidua lepusculorum esitatione factum afferebant. Vnde versus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & lepus comesus,
De quo continuum capit lepôrem.

Tum Plinius vbi ex Catonis sententia scribit, leporis assumpto cibo fieri somniosos, vel fieri, vti nõnulli legũt somnos, aut quod magis placet, formosos: statim enim subiungit, tum vulgò etiam persuasum conciliari ex eo corpori gratiã. Sed quod ad somniosos pertinet, Medici dicunt leporinam carnem melancholiam alere, & sensus spiritales obstupefacere, quia crassum generat sanguinẽ, vt C libello de Victus ratione Psellus ait: nam caro ea subfrigida omnino est, & humoris plurimum habet, quæq; eiusmodi sunt escæ, somnos nimirum ciere comperiuntur. Prætereo de industria quod impuri faciunt amatores, ope leporis amorem sibi conciliantes, quod etiam libenter est à Philostrato dissimulatum, quando spurcissimum id genus hominum perniciosum est, neq; dignum vt à quopiam redametur, cùm in amore conciliando candor synceritasq; mẽtis, non magicæ violentiæ conquirendæ sint.

FOECVNDITAS.

NImirum verò fœcunditatis hieroglyphicũ est lepus, animal vt pote rei venereæ deditissimũ. Nam fœmina dum interim quæ peperit lactat, identidem superfœtat, neq; vllũ vnquã parturiendi facit interuallũ. Mas verò præter id quod more marium progenerat, fœtũ ipse quoq; concipit & excludit, pariq; cùm fœmina modo educat. De quo scribit Archelaus, benignã fuisse naturam, quæ innocua & esculentis tantùm nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam vtrãq; vim tradiderit, ac masculo fœminas esse omnes, ac sine mare ęquè gignere voluerit. Aristoteles tamen hoc omnino pernegat, maremq; in iis & fœminã

ſeparatim agnoſcit: quia verò fœmina ſępenumero marem ſuperueniat, f... vt rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cęterùm Archelao ... ſtratus, Plutarchus, & pleriq; alij ſubſcripſere, qui cum longo poſt Ariſtotel... tempore fuerint, neq; quid ille tradidiſſet ignorauerint, haudquaquã credibile eſt eos rem de qua tam perſpecta eſſet apud omnes obſeruatio, temerè auſos aſſeuerare. Nam Philoſtratus ferre quidem omnes in vtero partũ ait, fœminas tamen nõ niſi ad conceptum idoneas agnoſcit. Democritus huiuſmodi ſexus mutationem per varias vices fieri dubio procul affirmat, quod alij viderint.

SOLITVDINARIVS.

NOn imperitè nonnulli hominem ſolitudinarium & reliquorum contubernia declinantem, per leporem in cauum ſe proripientẽ deſcripſere: nunquã enim duos pluréſue in eodem cubili verſari comperias, ſed qui maximè vicini ſunt, vnius vel circa iugeris interuallo ſecubant, cumq; ſe recipiunt cubitum, ne deprehendi poſsint, multũ prius hac & illac diſcurrunt, veſtigiáq; variis ambagibus obturbant, poſtremò magno ſublati ſaltu in cauum quieturi proſiliunt, autor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepuſculum ſapientibus ſapientiorem dicit, qui cùm optimè ſuam intelligat imbecillitatẽ, ad cauernoſas lapidum latebras confugiat, infirmitatemq; ita ſuam tueatur. E

CONTENTIO laudis.

PVlcherrimũ verò mihi commentũ illud inter hieroglyphicas literas videtur, quo veteres Ægyptij contentionis illius ſtudium, quã ęmulationẽ appellamus, ab Heſiodo maximo opere commendatã, cùm iurgioſam & inuidam illam alterã vituperet, per exanimatum leporem & canem ſeſe cohibentẽ effingebant: cuius picturę cauſam Plutarchus idem pulcherrimè deliniauit, canes dicens qui lepores inſequãtur, ſi cõtigerit vt eos vi necẽt, diſcerpere & ſanguine ſeſe proluere inquinareq; mirificè gaudẽt: quòd ſi animũ lepus deſponderit, neq; vllum iam effugio locũ ſupereſſe viderit, quod plerũq; accidit, quantumcunq; ſpiritum habet in intentiſsimo conſumit curſu, vt ita deficiat exanimeturq;: tunc compertũ eſt canes ſimulac ita exanimẽ conſpexerint, omnino nõ attingere, ſed conſiſtere ſibiq; temperare, motare caudas, argumentumq; manifeſtũ omnino prębere, ſe non carnium, ſed victorię tantũ gratia decertaſſe: atq; hoc ſæpiſsimè & paſsim euenire vnà venatorũ omniũ aſſeueratione confirmatur. Quod verò de leporis curſu dicebamus, id in memoriam adducit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit ſe à præceptore audiuiſſe leporẽ quaſi leuipedem dici. Sedenim apud Varronẽ legas leporẽ Græcum eſſe vocabulũ, Siculoſq; quondam è Gręcis λέπορι dicere, cùm tamen non neget facilè euenire potuiſſe, vt cùm à Roma Siculi ſint orti, quod in veteribus annalibus habebatur, hinc vocabulũ illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam verò controuerſia nunc magna eſt, vtrum daſypus & lepus vnum idemq; ſit animal, an diuerſa, loco Plutarchi ſuperius citato manifeſtè ſcriptum, Canes qui daſypodas inſequãtur. Mox de eodem animali: Quòd ſi λαγωὸς animum deſponderit. Vterq; autem omnino hirtipes: id ſibi vult δασύπους. Iam & antiquum dictum oſtendimus, δασύπους κρεῶν, quẽ Liuius Andronicus Lepus vertit. Plinius tamen daſypũ diſtinguit à lepore, vt eo loco: Pili acute exeũt daſypodi in buccis intus, & in pedibus, quæ vtraq; Trogus & in lepore deprehẽdit. Et alibi: F

A alibi: Coagulum inutile leporis, hœdi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omniũ prædæ nascẽs, solus præter dasypodem superfœtat. Alibi: Superfœtãt & dasypus & lepus tantùm. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant, veluti lepores: qui quidem loci, vt cõgruant, Delio indigent natatore, ita confusa omnia. Sed enim quæ Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristotelis verba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positum pro cuniculo arbitrãtur, quem nusquam nominat Aristoteles. Sanè Varro tria ponit leporum genera: vnum Italicum, primis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idq́ plurimùm candidum, quales passim Alpes etiam Noricæ progignunt. tertium quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos vocant. Si quis autem vnum atq́ idem animal esse contenderit ex Plutarcho aut aliis, idq́ liquidò docuerit, gratiæ illi meritò debebuntur.

HISPANIA.

VLtimũ autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicũ, vt cernere B est in quibusdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hispaniam insigniuit, vbi dixit epigrãmatibus: Cuniculosæ Celtiberiæ fili. Leporem verò et currum Rheginorũ fuisse monetam, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cùm Olympia vicisset, Rheginorum numis & leporem & currũ impressit, de quo etiã Aristoteles lib. Rhetoricorũ tertio. Aiunt verò lepores in Sicilia olim non fuisse, importatos verò per hunc Anaxilã, hanc illi memoriam cõparasse: aduectionẽ enim ex curru significari, nisi quis victoriã malit.

TERIVNGI MILITES.

OBserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius mediũ rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie insignis humana, coloris identidẽ lutei sustinet. Gestamen id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militum præsentiali merentium.

VALENTIANENSES.

IN eadẽ veteri militia lutea erat parma viridi circulo circũscripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrũ vsq́ porrigebat: inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte columellę C applicitæ, superiore aliquantulũ dissidẽtes: à medio verò columnę lepores duo dimidij, colore & ipsi puniceo, sed densiore, in diuersa prosiliebant. Insigne hoc erat, vt vetusta indicãt monumẽta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorũ, qui sub illustri viro magistro militum per Thracas militabant.

DE VVLPE.

VLpem lepori subiungere non incongruũ videtur: quare eius quoque significata suscipiam explicanda, quanquam apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid traditum reperias. Tota verò vulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

PEr eam vtiq́ vafrum, callidum astutumq́ hominem, ac dolis omnibus instructum significari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius attestat. Et apud Varronẽ insignis adeò est animalis huius calliditas, vt vulpinari inde verbũ confictũ fuerit, quòd ἀλω-

πακίζειν dixere Græci, cùm astute dolosèq; fieri aliquid, exprimere significantius voluerint: atque etiam pro decipere ἀλωπεκίζω: hanc αἴθωνα Pindarus Olympiis Agesidamo nuncupat, idq; διάπυρον, quippe promptitudinem, & sagacitatẽ morum significare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari sunt: τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος. hoc est, Neq; callida vulpes, neque latè rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarint. Vulpem sanè Siculi ob versutiam facillimamq; in deludẽdis canibus motationem, doliq; promptitudinem, Cinædum appellauere. Deniq; hæc, vbi quid vafrè scitè dictum factúmue fuerit, in Æsopijs fabulis principatum obtinet, veluti Dauus in Comœdiis: atq; apud Philostratum fabularum choream circa Æsopum lasciuientem ductat: & vulpibus apud Claudianũ Rhadamanthi sententia fallacium hominum animæ immittuntur. Assertor noster super Herode loquens, Dicite, ait, huic vulpi: subdolam nimirum & vafram eius astutiam notans: de qua Plutarchus Moralibus ait, Pardum vulpem olim contemnere solitum, quòd ipse tot colorum lepôre pellem variegatam haberet: cui vulpes respondit, in animo sibi esse eam colorum varietatem, quam ille haberet in tergore. Ideo autem vulpem senem laqueo capi non posse dictitatũ. Et vt semel dicam, vel à Prophetis, vt ait Adamantius, nec vulpis nec lupi nomen vnquam fuit ad bonum aliquod vsurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, Partes vulpium erunt, tradentur, indicat, in manus dolosorum & fallacium versutorumq; hominum, diceret Euthymius, cuiusmodi ferũtur esse Palæstini, à quibus Saul vnà cum exercitu in insidias tractus, occidione occisus est. Quamuis Adamantius dici de iis interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hæ vulpes illæ quę vineas Domini corrumpũt, vt apud Theocritum puerulo fœcundam vitem custodienti vulpes duæ insidiant̃, quarum vna maturescentes vuas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Aristophanes Equitibus, milites vulpibus assimilauit, quòd racemos esitent per agros, dissipatisq; vitibus non exiguam, quaqua incubuerint pauperiem faciant. D E

MALA COGITATIO.

ILlæ verò (vt ad sacra redeamus) quæ Canticorum cantico sponsi iussu capi iubentur, quia noua teneraq; vitium germina corrodunt, prauę cogitationes sunt, & intelligentia peruersa, quę à genio malo suggeritur. Nouellas porrò vulpes occupari iubet, priùs scilicet quàm adolescant & altius insideant, fiantq; aduersus rectè viuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initiis est, de corde facilè potest exturbari: quæ si frequenter iteretur, diutiusq; insuescat permanere, quodam quasi vsucapionis iure, animã facillimè ad consensum adducit: confirmato autem intra cor consensu, procliuis inde est ad peccandum effectus. Hinc illa Nasonis admonitio: F

Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus vmbras,
Quo posita est primùm tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,

Nunc

A *Nunc stat in immensum viribus aucta suis.* Itaq;

Principiis obsta, sero medicina paratur,
Cùm mala per longas conualuere moras.

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omniq; arte doloq; factũ, hieroglyphicè veteres ostendere voluissent, leoninæ pelli vulpinam assuebant, quarum altera vires, altera fraudes indicaret, id quod, vt inquit Plutarchus, adagij loco sæpe vsurpatum est à Lysandro. Dicere nanq; solebat is, Leonis spolio vulpeculæ pellem assuendam: quippe vbi per vires sufficere nõ posses, & astum & dolos adiiciendos. Omnem enim is ingenij vim ad hostes dolo fraudeq; decipiendos conuerterat. Quam sententiam secutus Maro, Dolus an virtus quis in hoste requirat? ait. Dixerat verò longè prius Pindarus in hãc sententiam, τόλμα γὰρ ἐοικὼς θυμὸν ἐριβρεμεθᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ᾽ ἀλώπηξ. Leonibus vastùm rugientibus audacia animum ministrat ad inuadendum, consilium verò vulpes.

RATIOCINATIO.

B AD hęc nonnulli adiungunt, hominẽ discursu mentis & ratiocinatione vtentem, per vulpem significari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludosam aliquam regionem peragratura, si de soli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an strepitum sentiat exploratura: quem vbi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmũ et voraginosum locum, ideoq; non progreditur: nullo verò audito sonitu, omni semota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obseruat Plutarchus, perinde ac si quod strepit moueri cognoscat, quod mouetur infirmum esse, quòd verò infirmum inaccessibile. Tradit idem autor, Thracas in paludibus explorandis huiusmodi vulpium indagine plurimùm vti, quas in obsequium assuetas alunt, & ad huiusmodi negotia præmittunt.

MVNIMENTVM.

QVòd si munimentum ab insidiis alibi per platani folium à ciconia gestatũ, nidoq; illatum suo, & per rutæ ramusculum ad alam gallinæ summissum significari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per vulpem quæ scillam gestet exprimere: illa enim scillã latebris apponit suis, vt à luporum C iniuria tuta sit. Nam lupum conuelli aiunt scillæ contactu.

DE FIBRO.

FIbri significata dicturus, id primùm ambigi video, nunquid is castor sit, quo de apud Horũ mentionem factam inuenimus. Nam qui castoris ingeniũ, mores & faciem describunt, eadem ipsa pingunt, quæ veteres nostri de fibro retulere: eundemq; & fibrum & lytram Varro ponit, fibrosq; eos appellari quasi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris in quibus maximè versantur. Succidunt enim arborum radices per fluuiorum margines, vbi cubilia sibi parant. Vnde Plautus: Sic me subes quotidie quasi fiber salicem. Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo posuisse. Vnde in sagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lytram diuersam à fibro velint, & fibrum à castore, castoremq; à lytra aliud esse animal contendãt. Sedenim treis eiusdem generis species obseruarunt Scythę,

rusticum, nobilem, & regem, quos à villorum mollitie & colore, neq; non magnitudine, distinxere, delicatissimum omnino lutram appellantes. Accolere verò omnes fluuiorum ripas, foramina diuersa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen crescat, in conuectandis in cauum pomis, miræ esse solertiæ. Horum porrò testes castorea nuncupari, vimq; maximam esse iis qui nascuntur in Ponto, in aliis regionibus non æquè pollere. A

PETVLANTIÆ SVPPLICIVM.

PEr animal hoc Ægyptij sacerdotes eum qui pœna sit affectus ob nequitiã, qua fuerit in muliere aliqua petulans, significabant. Proditum enim est, fibrum in venatione deprehensum suos sibi testes abscindere, atq; eos proiicere, gnarum se eorum præcipuè assequendorum causa peti. Nam & adulteri eadem affici pœna solent, vt deprehensi præsectis testibus dimittantur. Omnibus verò animalibus natura duce ostensum, vt & commoda sua norint, & nocentia contrariaq; sciant declinare. Hinc illud epistola Saporis regis ad Constantium Imperatorem, cui suadere conabatur, vt bona Asiatici regni dimissa parte, quieti et incolumitati suæ consuleret, hoc bestias factitare dicens, quæ cùm aduertãt cur maximo opere capiantur, illud propria sponte amittant, vt viuere deinde possint impauidæ. Amputari tamen hos ab eo animali cùm capitur, negat Sestius diligentissimus medicinę, quinimò paruos esse substrictosq; & adhærentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse: adulterari autẽ renibus eiusdem, qui sunt grandes, cùm veri testes exigui admodum reperiantur, ammoniaci coloris circundati liquore, veluti mellis cerosi, odoris grauis, gustu amaro & acri, vt sternutamenta olfactu moueant. Vtcunq; verò, siue sponte siue vi testes auferantur, cùm satis constet eos ea præcipuè de causa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, vt per id animal, id supplicij genus ostenderet, quo mœchorum lasciuia puniri consueuit, atq; ita malè tractari. B

ATRI FESTI'QVE DIES.

SVnt qui atros festosq; dies per fibros ita distinguant, vt cùm festum significari velint, anteriora eius pingãt, propterea quòd populi pleriq; qui nostræ pietatis ritu viuunt, à Ponto & à Septentrione in Pannoniã vsq; porrecti, anterioribus membris pro carne vescuntur, posterioribus piscis loco: caudam verò eius animalis, quæ præpinguis prægrandisq; est, salitam plurimùm conditamq; pro tarico pisculento habent, eaq; ieiuniorũ tempore, quo nobis ex constitutione Pontificia carnibus interdictum est, mensis inferunt: eiusmodi enim dies pleræq; nationes atros vocant, quibus carne vesci ex lege nostra non licet. Ea verò illi ratione se tuentur, quòd posteriores fibri partes aquis semper innatantes, piscem dicant, & esse arbitrentur, quia scilicet animal id tam aquaticum est quàm terrestre, cùm in extremo riparum semper degat: partẽ quæ caput versus tendit, terræ dedicarunt, & carnem esse voluerunt. C

DE TALPA.

VONIAM verò Talpa nõnihil habet similitudinis cũ fibro, quòd ipsa quoq; in terræ cauis habitat, vt de ea post fibrum dicamus, admonemur.

A CÆCITAS.

VVlgatiſsimum eſt talpam pro cæcitate poni, vulgatiúſque prouerbium, τυφλότερος ἀσπάλακος, propterea quòd animal perpetuæ cæcitatis tenebris damnatum eſt, lucemq́ ita habeat aduerſariam, vt ſimulac ad diurnam claritatem educta fuerit, emoriatur. Atq; hoc illud eſt quod Academicis quæſtionib. ait Cicero, Quid talpam? num deſiderare lumen putas? Nihil ea prorſus videt, neq; quidem oculos habet, vt veteres tradidere: vt verò obſeruarunt alij, habet vtique partes eaſdem omnes quibus oculi integri conſtant, nigricantem quippe illum orbiculum & quod intra eum continetur, quam pupillam vocant, atq; etiam portionis albidæ ambitionem, ſed non tam liquidò quàm oculi conſpecti & eminentes. Nec in partem exteriorem apparere hæc poſſunt, propter cutis, quę craſsiuſcula circùm obducta eſt, corpulentiam, vtpotè cùm natura inter generandum lædatur, atq; ita opus inchoatum relinquatur. Vtcunq;, apud Heſychium talpa huiuſcemodi cæcitatis ergò hieroglyphicum eſt & ignorantiæ, cùm oculus ſua pollens vi, cognitionis & intelligentię ſignum habeatur. Eucherius hæreticos per talpam in diuinis literis accipit, vtpote qui, licet aliquid cernere videantur, ipſum liquidæ veritatis lumen minimè diſcernunt.

B

AVDITVS E' LONGINQVO.

NEque verò deſunt qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam ſignificari tradant: liquidius ſiquidem audiunt talpæ obrutæ terra, tam denſo atque ſurdo naturæ elemento. Quinetiam exploratoribus mos eſt caput in ſcrobem aliquã ſummittere, cùm procul aduentantes turmas, vel equitatum præſentire voluerint.

PRÆSAGIVM.

FVerunt & qui per hoc animal præſagium intelligi aſſeuerarent. Explorarunt ſiquidem Magi, vt Proclus tradit, cor talpę ad præſagium mirificè conferre. Nam, vt Porphyrius etiam atteſtatur, veteres illi diuinatores ſimulac talparum corda deglutiſſent, accipiebant ſubinde præſentem animam Dei ritu vaticinantem, quod ſimilitudinem quandam habet cum auditu illo promptiſsimo: ſiquidem quæ præſagimus minimè cernentes, ſentire videmur tamen. Fuiſſe verò talpam in cultu apud imperitam rerum vetuſtatem, didicimus ex Eſaia, vbi dicit: Simulachra quæ fecerat ſibi, vt adoraret talpam & veſpertiliones.

C

DE MVSTELA.

IDem verò vaticinium Muſtelam huc accerſit, quòd perſuaſum ſit quandam eius diſciplinæ vim in ea conſiſtere.

ARVSPEX.

ARuſpicem enim, vel eum qui quoquo modo futura prædiceret, per eius imaginem ſignificari dixerunt: eaq; ob idipſum Thraſybuli ſimulachro, quod in Olympia dicatum erat, adſculpta fuit, vt meminit Pauſanias: illi enim præter diſſectum canem, qui iecinoribus patefactis adiacebat, muſtela quoq; dexterum humerum obrepebat, ſingula diuinationis hieroglyphica.

INFORTVNIVM.

PEr eandem pictã, infortuniũ etiam intelligebant: animal enim inauſpicatũ infauſtumq́ eſſe perhibetur iis, quorũ habitet do-

mos: insidiatur siquidem domesticis animalibus, præsertimq; auibus tam altilibus quàm nidum sub tecto facientibus, easq; ad internecionem vsque persequitur. Occursus eius plerisq; religiosus habetur. Alij etiam in negotiis obeundis vel nomen ipsum horrescunt, vtpote contrarium efficaciæ. D

VIRAGO.

HOrus Ægyptiacus autor ait, per animal hoc mulierem virilia facinora pertentantem ostendi, propterea quòd osseo sit genitali prædita. Impedior autem verecundia, ne significatum hoc apertius explicem, quàmq; inter sese mulieres turpitudinem, absq; viris exercere nonnunquam deprehensæ sint. Id potius ponam, singulare stranguriæ remedium esse genitale id, si rasum tritumq; detur, vt Aristoteles de hist. Animaliũ testatur. Nam & Strophilus scribit, mustelæ genitale esse solidum instar ossis, cuius ramenta si in potu dentur, singulare remedium sit vrinæ stillicidio. Eam à Thebanis coli scribit Ælianus, quòd Ælcmenæ Herculi pariundo laboranti opem tulerit haud contemnendam.

DE MVRE. E

MVrem associari sibi deposcit mustelæ nomen, cùm præsertim in omni familiari supellectile corrumpenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre soleat quàm mustela.

DETRIMENTVM.

PRæcipuum enim eius est significatũ, vt hieroglyphicum detrimenti sit atq; perditionis: is siquidem, vt apud Ciceronẽ est, dies ac noctes aliquid semper rodit, ac omnia quę rodit inquinat & inutilia reddit. Quare in ostentis quoq;, si mures aliquid corrosissent, perniciosa portendi aiebant iis, quorum instrumentum aut opus esset, quod ita corruptum erat: veluti ante Marsicum bellũ, quòd clypeos Lanuuij abrosi essent, maximum id portentum aruspices dixerunt, & eorũ quæ subsecuta sunt incommodorum indicium. Iam & Carboni imperatori mures exitium abrosis fasciis, quibus in calceatu vtebãt, portendêre. Sed salsè risit hæc Cato, cùm eum quidam consuleret, quid ostenti esset, quòd sorices noctu caligas abrosissent: respondit enim is, non esse ostentũ si sorices caligas abrodant, sed si caligæ sorices ipsos abrosissent. Sedenim Cicero quãuis id & ipse ridere videatur, cùm iam respub. titubare cœpisset, Platonis politiam corrosam turpiter à muribus apud se deprehendit. Et si parua licet conferre cum magnis, nos quoq; portenta hæc tetigêre. Nam quamprimum Romã applicui, sedemq; ibi fixi, ne miserrimas incensæ, deuastatæ, ac penè dirutæ patriæ calamitates fœdissimasq; clades ante oculos in dies mihi atrociores spectando fieri sentirem, mihi accidit, vt pulcherrimũ Horatij opusculum, quod in delitiis habebam, mures à liciis, quibus conglutinatus erat, protinus abroderẽt, omnibusq; paginis ita discissis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarum aggressi, eum quoque ab eadem parte qua plicatus conglutinatusq; erat, inquinarũt: quod ostenti loco fuisse, euentus postea comprobauit, non esse Romæ locũ Musis, & amœnioribus his disciplinis, Iulio II. thesauros omnes ad mutuas Christianorũ ferè omnium cædes effundente: idq; magna & studiorum meorum & diuturni temporis iactura compertum habui, donec vicesimo pòst anno, ex quo huc migraueram, Hippolyti Medicei discipuli mei liberalitate atq; beneficentia fui tãdem subleuatus, vsu rerum ad vitæ necessitatem, quod satis esse duxi, suffecturo. F

A OPTIO.

EOdem vtebantur hieroglyphico sacerdotes Ægyptij, si optionem atque iudicium significare voluissent. Mus quippe plures diuersosque panes aut poma nactus, purissimum optimumque ex omnibus quo vescatur deligit. Quapropter in panificiis emundis, optionem ex huiusmodi murium indicio facere solitũ est multis. Idem in fructibus aliis, præsertimque melopeponibus, summa nepotũ curiositate obseruari videmus, cũ eos meliores esse constet, quos mures cœperint abrodere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari videtur quonã modo autores intellexerint eorum palatum in gustu sagacissimum esse.

IMBECILLITAS.

SVnt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi posse tradant: is siquidem minimo quoque incõmodo exanimascit, plerunque verò spontè moritur effluentibus intestinis: hinc καὶ μυὸς ὄλεθρον dici solet, qua similitudine Menander vsus est, vt citat Ælianus lib. 2, cap. 10, cùm valetudinarius quispiã ipsa fuerit naturæ imbecillitate consumptus. Muribus enim in vniuersum vita breuis-
B sima: vnde musculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quàm sis æui breuis. Sunt qui putent foricẽ ea de causa dictum, quia σορὸν apud Grecos putridum significet, quod huic qua de loquimur imbecillitati congrueret. Sedenim multò magis placet eorum sententia, qui quemadmodum suem ἐκ ὑὸς à nobis factum constat, ita ἐκ ὕρακος soricem deductum asseuerant. Nicander sanè ὕρακας mures appellauit Ætolûm lingua, apud quos ὗς, hoc est, sus, ὕραξ dicitur. Murem verò, quòd rostrum habeat suilli perquàm simile, Suis etiam cognomento dicunt, quod interpres Nicandri obseruauit. Sus verò sorexque tanta concordia naturæ consentiũt, vt quod Magi tradunt, si quis muris iecur in ficu porco vorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo edito grũnitu vltrò deinceps adsectetur quoquò ierit: quod ego Patauij factum memini nonnullorũ iuuenum astu, qui ganeæ potius quàm disciplinis dediti erant, non sine totius viciniæ querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIÆ DELICIÆ.

LOngè verò diuersum illud, quòd illecebras amatorias petulcioresque lasciuias per album murem significare, non Ægyptiorum modò commentũ, ve-
C rùm & Græcorum fuit. Nam de muris salacitate multa sunt à plerisque prodita: sed præcipuè mihi videtur Plautus rem expressisse, vbi Phronesium Dinarcho suadere conatur, vt multiuolus sit in re venerea: sic enim ait: Sed tamen cogitato mus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui vni cubili nunquã committit suam, qua si vnum obsideatur, aliunde profugium quærit. Moris verò fuisse muris nomine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij versu noscitur:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Ob notissimam verò muris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinam fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos murinam dicamus, appellatam ait Ælianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

QVem verò intelligat Ælianus & Philemon per album murem, nemo ex nostris, quod hactenus legerim, explicauit: si tamen ad Pliniũ & alios probatissimos autores aspexeris, eum esse coniicies, quem Armenium vocamus, villi pelliumque mollitie delicatum, Francisci Petrarchę versibus pro castitatis hieroglyphico nobilitatũ, vtpote qui delicatioris cuiusdã munditiæ exemplar haud-

quaquam ignobile esset, cui scilicet spurcitia tantæ sit abominationi, vt limo ante ostium caui illito, capi potius à venatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod D cùm sanctioris sit amoris proprium, intemeratæ castitatis symbolum, quæ diuina tantùm flamma succendatur, à peritissimis rerum ponitur.

A R G I V I.

INuenitur & in numis muris signum: eam verò Argiuorum præcipuè monetam fuisse, Plutarchus ait, apud quos fuisset moris, vt numum imagine muris insignitum cuderent.

D E F E L E.

SI pro Æluro felem reddidero, satis scio paratos emissarios esse qui me dẽtibus inuadãt. Sedenim quę Plinius de fele refert, dum quęrit quo silentio, quamq́ leuibus vestigijs auibus obrepant feles, quamq́ occulto speculatu in musculos insiliãt, tum ea quę ab Anniano poëta memorant̃ apud Gellium, quę ab Ægyptijs eo super sunt memorię prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores fiũt, aut minores domestico huic animali, quod Albertus modò cattũ, modò murilegũ appel E lat, cõgruere manifestũ est. Sunt & qui musionẽ vocẽt. Felẽ aũt alij, quę vulgò felina, alij qui Martes appellat̃, esse volũt, eoq́ & Varronis & Columellæ autoritatẽ trahũt. Nam quæ illi vnà cum Nicandro de venatu auium clandestino nocturnoq́ tradunt, martẽ id facere satis exploratũ est. Sed quoniã de harum nomine pleriq́ certant, ne temerè vni magis quàm alteri faueamus, æluri vocabulum interim vsurpabimus, de quo in antiquo Festi Pompeij codice hæc adinueni: Est ælurus animal leoni cùm procreat̃ persimile, olim syluestre: maximè muribus aduersatur, salax, oculi cuius acie flammea, ad imitationem lunæ crescunt & decrescunt. Nam veluti Luna pro solaris luminis participatione faciẽ quotidie variat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunę orbis nunc se plenũ, nunc dimidiatũ, nunc cauũ, nunc tuberosum ostentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murũ strages ælurorum oculi vt minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem verbis nescio an explicatius cattus noster domesticus à quopiã describi posit. Sed quoniã de æluro satis constat, de Latina locutione nondũ per hos liquet, quamuis totiens Cicero felẽ & F canẽ inter Ægypti numina socialiter enumeret, dubio procul cattũ intelligens. Æluri ipsius, si catti nomen ita abhorrent, significata referamus.

I M P L O R A T I O.

VEteres cùm hominem in manus hostiũ illapsum, qui miserabiliter auxilium imploret, indicare vellent, soricem pingebãt ab æluro comprehensum: exauditur enim statim miserabilis eiulatus, & vox veluti auxilium implorãtis, vbi mus in dentes incidit eiusmodi: vnde prouerbiũ, Sorex Hecaten. Causam Simmius Capito sic interpretatur, quòd is qui in manus hostium incidit, illorum ducem implorat. Est verò ęluros, vt Verrius ait, sub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinem cum Hecate tenella adhuc ætate commisisse, argumento proposito, vt ipsi quoq́ certatim animalia conformarent atq́ producerent, terręq́ theatrum implere procurarent: tum Apollinẽ statim hominẽ protulisse, aduersus quem Hecate Simiam opposuerit à se factã: exceptam risu rem Apollo leone terribili producto interturbauit. At Hecate ludo etiam indignata vinci, ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effusus risu, murem

A rem in Hecates ludibrium protulit:illa magis indignata cùm vi non posset vincere,ad artes cõuersa,simiam in leonem,ęlurum in murem acriter incitauit.Leo diu à simia natibus eius affixa,tota est arena ad furorem vsq; exagitatus:mus au fugiens ad Apollinis pedes procubuit, atq; ita seruatus. Vlturus autem leonis iniuriam Deus, vim medicam in simiæ sanguinem immisit, qua leo febre correptus sanaret,atq; ita factum vt leo semper simiæ pastum appetierit:æluri autem genitale semen ita reddidit igneum,vt eius generis fœmina,de re omni animantium generi voluptuosa,et angi & cruciari ad miserabilem vsq; vociferationem compellatur.Alij rem tametsi manifestè fabulosam,ita gestam memorãt:Solem & Lunam initiò rerum in certamen deuenisse, vt terram animalibus replerent, cura eiusmodi illis à summo opifice demandata : statimq; leonẽ ea,qua insignis est, specie à Sole conformatum: Lunam verò æmulatione concitam cùm Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduertisset, neq; opus id æquaturã se confideret, æluron protulisse, animal quippe leoni perquam simile, sed & animis & specie tanto inferioribus, quanto luna ipsa Sole deterior est.
B Oborto interim inter Deos risu, indignatum Solem eam fuisse Lunę temeritatem,vt secum ausa esset contendere, murem euestigiò procreasse, vt æluri contentionẽ eluderet : tum Lunam maioribus ingenii viribus conuocatis,quantacunq; potuit arte conatuq;, quantoq; maximè studiò proficere potuit, simiam progenuisse:id quoq; animal cùm ridiculum adeò apparuisset, elususq; omniũ cachinnatione Lunę conatus fuisset,adeò id indignè Luna tulit,vt sempiternas inter simiam & leonem, neq; non inter æluron & murem,cõmiserit inimicitias.

LVNA.

APud Ægyptios sanè æluri præcipuum hieroglyphicum erat,vt ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna æluron veneratione prosequebantur. Satisq; constat eum qui animal eiusmodi vel incuria occidisset, populari tumultu variis suppliciis malè tractari, & enecari solitum : cuiusmodi superstitionis exempla in Romanum ciuem edita sunt Ptolemæi illius tempore,qui à Romanis in societatem & amicitiam receptus est. Porrò nullum apud Ægyptios Iside numen maius,neq; venerabilius fuit.Isis verò quãuis & Astrocyona è cœlestibus signis addictum habeat, in primis tamen accipitur pro Lu-
C na.Quicquid verò cum Luna consensum aliquem haberet,id apud eos honori habebatur. Ex quo verò Soli Luna maximè dicitur aduersa,æluros lunare animal sympathiæ vi animalia Soli notabiliter subiecta genuino quodã odio prosequitur,vtputa soricem,qui totus est Solis,adeò vt etiam,vti dictum superius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

ORTVS ET OBITVS RERVM.

QVid verò sibi vellet æluros ille in summo Sistri apice, sub quo forma illa orbicularis,cui quatuor veluti tintinnabula mobilia æquis inter se interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum est:significabat enim hæc species,omnia quę generationi corruptioniq; obnoxia sunt,lunari globo subiici,infra quẽ omnia mouentur & alternant, quippe quæ sint ex quatuor illis principiis, quæ elementa placuit appellari,cõflata,igne quippe,terra,aqua,& aëre. Cur verò animal hoc Lunę simulachrũ excogitassent,ea affertur causa,quòd tum variũ est colore & astu,tum noctu magis quàm interdiu exercitio deditum.Est præterea fœcundæ admodum salacitatis temperaturæq;,cum Luna perquã simile. Nam vnũ primò parere fertur, inde duos, inde tris,inde quatuor, atq; ita vicissim ad

ſeptimum vſq; peruenire, ibiq́; ſiſtere, ita vt toto vitæ curſu octo & viginti natos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci tranſcurſu peragendo. Ad hæc eius facies à ſeptimo quoq; die, in aliam ſpeciẽ abit. Verùm quę de animali traduntur, fabuloſa forſan aliquando deprehendi poſſunt, illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantùm ad Solis curſum quotidie cõmutentur, verumetiam ab incremento decrementoq́; lunaris globi quotidie varient, quod tum in aliis, tum in iis quos Syrianos vocamus liquidò apparet. Nam qui æluron deſcribunt, & variis eum maculis inſignem memorant, eam ſibi ſpeciem videntur propoſuiſſe. D E F

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVòd verò ſalaciſsimam fœminam per æluri fœminæ ſimulachrum nonnulli ſignificari dixerint, non ea tantùm cauſa fuit, quòd plurimum Lunæ fœcunditatem, quæ humoris ab ea manantis beneficio tota terra mariq́; luxuriat, admirarentur, quàm etiam quòd ipſius animalis ingenium ita affectũ animaduerterant: fœminæ enim in eo genere natura admodum libidinoſæ ſunt & ſalaces, tametſi initium vix pati poſſunt, in quo propter ignitam genituræ vim plurimum, vti dictum eſt, cruciantur: mares tamen ad coitum ipſæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, niſi pareant. Vnde vulgò nũc homines qui operam nequitiæ dant incontinẽtiùs, & pudore proſtituto laſciuiunt, Cattorum commercia frequentare dictitamus.

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS.

VItiorum diſsimulatorem per micturientẽ ſimiam ſuo loco ſignificari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impreſsis inueneramus: poſtea verò quàm & manu ſcriptos codices & antiquos nacti ſumus, non πίθηκον eo loco, ſed αἴλουρον inuenimus, quod quidẽ vero propius viſum eſt, cùm eo omnes ingenio catti ſint, vt quanto poſſunt ſtudio ventris excrementa, vel attracto, ſi copia ſit, puluere ſepeliant, vel alia re quapiam omnino occulant. Ægyptij ſanè cùm in propatulo ac viis ipſis cibum caperent, cattorum tamen exemplo ventrem domi exonerare, atq; id quidem clanculum, aſſuêrant. Munditiem hanc Hebræi quoque iubentur obſeruare, vt Deut. 23. Locum habebis extra caſtra ad quem egrediaris ad requiſita naturę gerens paxillum in Baltheo, cumq́; ſederis fodies per circuitũ, & geſta humo cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Perſas tantæ fuit religionis, vt qui alio quopiam inſpiciente non modò quicquam non euomerent, ſed ne lotium quidem emitterent: quiq́; palàm id facere aggreſſus eſſet, facinoroſa notabatur ignominia. Quid verò quòd ad hanc vſq; diem aiunt Alexandriæ vrbe Ægypti, totíus orbis emporio frequentiſsimo celebrata, indigenas expuentem quempiam non aliter abhorrere, quàm apud nos ludibrio & reprehenſioni ſit obnoxius, qui palàm ventris crepitum emiſerit?

AVGVSTEI.

ET quoniam noſtra omnis dictio ad ſculpturas picturasq́; & geſtamina contendit, minimè diſsimulanda ſunt legionum atq; ordinum inſignia, quæ ſe pro re obtulerint: nam pleriq; hominum cùm in huiuſmodi ſigna picturáſue incidunt, quid ea ſibi velint, anxiè admodum percontari ſolent. Ab Ægyptiis enim ea primordia ſumpſerunt, vel haudquaquã diſsimilia ſunt ab eorũ inuentis. Cattus igitur in huiuſmodi geſtaminibus inſigne fuit, vt vetuſtæ indicãt inſcriptiones, eius ordinis qui AVGVSTEI vocabantur: hi ſub magiſtro peditũ ſtipendia faciebãt. Erat verò cattus is praſini coloris in alba parma, quam ruber circu-

A circulus ambibat, latè marginem circumplexus: gestus eius vt currentis, reflexo in dorsum capite.

FELICES SENIORES.

ALibi dimidius cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore spectabat, qui à margine rubro surrectus, pedibus ad lusum compositis, adblādiri videbatur. Insigne hoc erat, quātū ex vetustis ipsius reliquiis colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui sub eodem magistro peditum militabant.

ALPINI.

SVb eodem Duce signū etiam militare fuit, in quo cattus coloris punicei diluti recta facie progrediens habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Gestamen hoc erat militum qui ALPINI vocabantur.

Sed iam Io. Antoni charissime, nolim otium tuum curiositate aliqua mea interturbare, dum morosa & leui forsan dictione studiorum tuorum cursum intercipio. Hæc igitur pro qualicunq; munusculo ita ex improuiso comparato satis fuerint: de reliquis, si argumentum minimè displicuerit, aliàs plura coràm B conferemus.

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS. CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS quæ per Serpentem in genere significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Iucundissima illa amicitiæ suauitas tuæ, meúsq; erga te cultus, & peruetus admodum obseruantia, quæ Romæ primùm, vel à primis laudatissimæ adolescentiæ tuæ annis instituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capessendum concesseras, clarissimarum virtutum tuarum, ingenijq; sanctissimi cognitione aucta est, & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt vt nullo vnquam tempore, neque longissimo quantumuis loco remotus, immemor tui esse possim. Quare licet aliquot abhinc annis te non viderim, núncq; maximè longè absis, & in Cardinalatus splendorem assumptus, necesse est te magnis omnino negotiis & occupationibus detineri, tam mihi tamen C *oculis inhæresc*is*, ac si te coràm continuò conspicerē. Hinc factum est, vt cùm domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tantopere videre concupiscis, recognoscerem, eásque in libellos vnamquamq; suos dirigerem, earum partem ad te mittere cogitarim: id opportunè nec ne fecerim non sat scio: at certè amanter & ex officio à me factum hoc certò scio, vt scilicet haberes istic, in ista qua fulges amplitudine, si tibi tantulum horæ vel à publicis curis, vel à tuis sanctioribus studiis vacuum relinqueretur, quod cū Pierio tuo loquerere, qui te semper vnicè sanctéq; coluit ac obseruauit. Neq; tamen tanquam summæ eruditionis tuæ nescius, arbitratus sum noui me quicquam allaturum tibi: verùm quia nullum vnquam abs te sermonem vberiorem, dum vnà fuimus, haurire me solitum meminerim, quàm de literis & disciplinis, id dedi operam, vt de literis & disciplinis noster hic per libellum, quem ad te misi, congressus esset. Erit verò sermo de iis quæ per serpentis imaginem apud veteres significabantur, quibus & Aegyptij sacerdotes, & pleriq; alij, pro literis vsi sunt: quæ quamuis fortè haud incognita sint tibi, decies tamen repetita placere semper poterunt, quæ de doctrina semel placuere: quare te ad rem recognoscendam, vbi primùm per otium licuerit, spero non inuito animo accessurum.*

NGVIS atque adeò reptilium aliquot significata dicturus, cùm pro varia eorum pictura, diuersisque speciebus varia identidem significata sint, curæ precium esse existimaui genus eiusmodi priùs tractare, cuius effigies excogitata est auspicacior augustiórque, magno apud veteres in cultu habita: cærulea quippe facie, colore nitido, squamis pellucentibus, capite minimè formidoloso, à quo nostræ erit dictionis initium. Cum his Basiliscum enumerant, tametsi eius animalis violentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Post Basiliscum aspis est, ac mox vipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicώn argumenta desumpsere, & diuinæ nostrorum literæ horum sæpe mentionem faciūt, sed Dana illum religiosè præferunt, qui opem omnibus præsentaneam polliceatur: quare quænam sint ea quæ hinc significentur, dicere iam incipiamus. D

MVNDI MACHINA.

MVndum vniuersum Ægyptij sacerdotes scribere volentes, anguē qui caudam propriam depasceretur, eumque variis insignem maculis pingebant: de quo Claudianus: E

Perpetuúmque virens squamis, caudámque reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.

Quod dubio procul significat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cùm solui cœperint, siue paulatim imminui atque deficere, in sese recipi, fierique illud propemodum, quod apud quosdā Æthiopiæ populos assiduo est in vsu, qui cùm nullo alio nutriātur cibo quàm piscium, humana deinceps cadauera piscibus obiectant, victū quem ab eis acceperāt ex seipsis rependentes. Hęc verò cauda ab suo animali corrosa, receptæ autoritatis assumptum illud significat, quod vno omnium consensu fertur, decrementum vniuscuiuspiam rei alterius incrementū esse. Aiunt verò Phœnicū hoc fuisse hieroglyphicum, per draconem in orbem redactū, caudámque suam deuorantē, id exprimere, vt appareat mundum ex seipso ali, & in se reuolui. Nam cùm æterna sint elementa, neque corruptione neque variatione per se vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi subiecta videntur, ea parte qua specierum informationi admiscentur, vi tamen ipsa incolumi permanente: quippe veluti ex literis nihil separatim significantibus apud Chalcographos siue impressores librarios dicere malimus, nomina componuntur quæ aliquid copulata significāt: mox vtilitate ipsa, impresso notatóque libro, quātum vsui venerit recepta, nomina ipsa dictionesque omnes corrumpunt, solutæ literæ incolumitati pristinę generique suo restituunt, & in alterius formæ vsum asseruantur: ita corpora quæ Græci συγκεχυμένα, iuniores Philosophi confusa, hoc est, in vnum conflata dicunt, cùm aduenerit exitus, diminuique cœperint, sigillatim in eadem ipsa resoluuntur elementa, aliarum itidem specierum compositioni obnoxia, ac semper exposita: quod ex nostris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentissimis his versibus alludens: F

Quicquid est hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, sepelit, recipitque in sese omnia,
Omniúmque idem est pater, indidémque eadem
Quæ erunt deintegro, atque eòdem occidunt.

Eòdem respexit Lucretius cùm dixit:

Denique iam ruere hoc circum superáque quod omne
Continet amplexu terrai procreat ex se

Omnia

A *Omnia, quod quidam memorant, recipitq; perempta,*
Totum natiuum mortali corpore constat:
Nam quodcunq; alias ex se res auget alitq;,
Diminui debet, recreari cùm recipit res.

Sed ne multa adeò cōgererent Ægyptij sacerdotes, néve longis discere volētes ambagibus implicarēt, cùm omnem illi naturæ obscuritatē manifestè adeò sibi cognitam profiterentur, & quasi per manus proditam hæreditariā disciplinam possiderent, vno contenti hieroglyphico, mūdi conditionē omnem expressam esse voluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, vt generū immortalitatem, qua rerum naturā Deus insigniuit, ostētet: vt principium ad finem directū esse, finemq; ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, velut ex principio finis: ex fructibus verò semen, in quo planta ipsa delitescit, atq; ita principium ex fine. Sic nihil deniq; viuum intra mundum perit, sed eorum quæ nobis interire videntur, solæ mutantur species: de quibus Virgilius, nec morti esse locum dixit. Idem per atomos suos Democritus intel-
B lexit, quamuis vocabulum nonnulli contendunt impropriè esse dictum: indiuidua tamen corpora ea esse voluit, quæ disiuncta cùm fuerint, neq; legātur, neq; internecionē recipiāt, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuū infinitā in se retineant soliditatem. Hoc illud idem figmentū est, quòd Saturnū, quem pro tempore figurāt, aiunt filios deuorare solitū, Iouem verò interceptū, lapide supposito, quem Saturnus deglutierit. Terrestria porrò huic varietati cōmutationiq; rerū plurimùm obnoxia esse, per huiusmodi figmentū indicabāt: animā verò, quæ per Iouē, vt Plotinus interpretat̃, fingitur, immortalem esse. Sane Hesiodus posteaq; prolē à Saturno & Rhea susceptā enumerauit, illud statim adiecit:

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούνατ' ἵκοιτο.

Atq; hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Quod ita accipiunt interpretes: Nascūtur è terra rerum species, & in terrā mox recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quęcunq; igitur tempus
C protulit, eadem tempus absumit: vnde sacris quibusdam apud nos dicitur, puluerem esse hominem, & mox in puluerem reuersurum.

Non omittenda verò sunt quę de figura anguis, Mundū ipsum mira similitudine referētis, veteres Philosophi quasi ludētes cōscripsere, ipsam rerū speciē vniuersam nō temerè oculis omniū subijcientes. Siquidē ꝑ corpore quod habet, grauissimū est animal, perinde ac terra, quæ ponderib. librata suis ob grauitatē insitā in centrū vndecunq; cecidit. Præterea verò toto distentus humi corpore, per terrā repit, vnde etiā genus id nomē accipit, modò serpēs, modò reptile nuncupatū. Sed quoniā huiusmodi terrę hieroglyphicū loco suo copiosius tractabitur, ne nunc stylo vniuersi speciē percurrenti morā aliquā interponā, omittetur. Est præterea lubricissimū, quemadmodū aqua, atq; inter serpēdū pandos ac repādos vndarū flexus imitat̃: & apud fabularū scriptores draco euripus erat, qui Hesperidū hortis in insula positis tutelaris effingebat̃: & amnes quosdā spiras circū terrarū orbē replicare instar anguiū Socrates ait, Phædone. Quinetiā Hesiodus Echidnā ait dimidia sui parte Nymphā, dimidio altero immanē anguē: pro qua interpretes vapores accipiūt exhalantes à mari, neq; nō omnē humoris vim. Nympha verò est ob id, quòd subministrat nutrimētū. Serpēs propterea,

quòd flumina tortuosis ambagib. ferunt, perinde ac serpentiũ, vti dicebamus, D corpora sinuosis plurimũ flexibus obrepũt. Sed quod facit ad Nymphã, quę loci omnino genius est, occulta quippe vis illa quæ graminibus & plantis vitã fouet, auctũq; subministrat, ignarus nõ sum quosdã alios draconẽ hortorũ custodem pro radicibus arborũ accepisse, quòd tortuosę sint vti serpentes, & in terrã adactæ, perinde ac anguiũ genus in terræ viscerib. plurimùm delitescit: ita verò draconis speciẽ hanc pomis operã præstare vt asseruerũt: radicibus enim aut cæsis, aut exiccatis, poma etiam auferri necesse est. Aeriũ verò spiritũ, de quo latius in Basilisci significationib. dicetur inferius, per sibila, quæ vel ad audiẽtiũ horrorẽ nõnulli eorum excitare solent, intelligimus. Squamæ verò, stellarũ mundũ ambientiũ varietatẽ, quiq; ignes in supremo micãt orbe hieroglyphicè significant: nam et hinuleę pellis varietatẽ, quã Pan gestare fert, stellas ex maculis imitari ait Probus. Eandẽ Libero patri attributã, idẽ significare tradit Eusebius lib. de prępar. Euang. primo, vbi Osirim, Siriũ, Liberũ, Solẽ, & Phaneta, ex Homeri, Eumolpi et Orphei versibus eundẽ esse disserit: de quo loco suo plura erũt inferius repetenda. Est & alia super hoc cõsideratio, q anguis hyberno situ membrana E corpori, præcipuè aũt oculis, obducta obcæcatur, verno verò tempore fœniculum pastus, id Græcè μάραθρον est, eiusq; succo oculos inungens, impedimentũ illud exuit, & acutissimo quo pollet visui restituit, senectutẽq; ita singulis deponit annis, nudusq; propemodũ vernat, & glabro corpore iuuenis, vt Maro ait,

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

Leberida verò, membranã scilicet quã deponit, ita exuit, vt à capite orsus ad caudam replicet, interiore parte in exteriorẽ, exteriore in interiorẽ versa, cute intus altera subnascente. At mundus quoq; (de inferiori hoc mundo loquimur) hyemali tempore pruinoso, quodã nõ modò obcæcatus, sed vndecunq; obductus situ, annuo peracto spatio, Zephyris flare incipientibus, squalorẽ abijcit, quęq; rerum semina intus fuerãt superioris defectu caloris obstrusa occultataq;, extrà aperiunt excluduntúrq;, ac senectute deposita per vices iterũ iuuenescũt. Quin etiã quæcunq; de anguis renouatione traduntur, cũ hac ipsa mundi nostri renouatione cõsensum habẽt: ferunt enim colubrũ cùm exuere incipit, ab oculis primùm detrahi, ita vt obcæcari videatur, tum caput exuitur, glabrũq; hoc omnino antè quàm reliquũ corpus, apparet. Arbores quoq; oculos primùm exerũt, F gemmas alij vocant, germen alij: sed inoculatio inde, insitionis genus: mox exsinuant flores, paulatimq; fructuum fœtus aperiunt. Neq; vere tantùm exuit anguis, verumetiam autumno, & pro locorũ temporumq; conditione: æstate etiã, Aristotele hoc asserente, licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam nõ verè tantùm hæc facere, sed æstate autumnoq; omni, tot species, tãtosq; ortus, variosq; nouatus aperire, pro regionum situ ac rerum natura, conspicimus.

IVVENTVTI REDDITVS.

SVnt verò qui per anguẽ & leberida hieroglyphicôs hominẽ ostendãt iuuentuti redditum, si vel de morbo, aut alia aliqua lue aut calamitate, squallorem atq; maciem deposuerit, sitq; demùm habitior atq; validior factus. Libet verò fabellã super huiusmodi renouatione, ex Nicandro & eius interpretibus recitare. Mortales enim aiunt impetrasse olim à dijs multis precibus, vt perpetuo iuuentutis munere donarentur, atq; ita nunquã in posterũ senio cõtabescerẽt, sed quandiu vnicuiq; viuere permissũ esset, integris viribus & florenti semper ætate vegeti perseuerarẽt. Hanc igit simulac benignitate Iouis accepisset, imperitos

adeò

A adeò rerum fuisse, vt eam asino vectandam commendarint: hunc verò siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpens loci custos statiuam habebat custodiam, cumq; inde bibere tentasset, à serpente prohibitũ, neq; alia conditione bibẽdi facultatem illi factam, quàm vt id omne quod vehebat onus angui mercedis nomine concesisset: ex eo inde tempore omnes angues senectute singulis annis abiecta iuuenescere, homines verò senio confectos emarcescere, ac stoliditatis pœnas luere, quòd iuuentutem tanto expeditam studio negligenter custodissent. Hinc illa Tibulli querimonia:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Cur nos angusta conditione sumus?

Sed quoniam in fabularum figmentis varij admodum Græci sunt, easq; vnusquisq; suo ex commodo, & vt adlibuerit comminiscitur, ferunt alij Promethea cùm cœlestem ignem furatus esset, eumq; mortalibus communicasset, nullam illos accepti muneris gratiam Prometheo retulisse: quod cùm Iupiter approbasset, pharmacum hominibus quo senectutem amoliretur, elargitus est, quod donum asino vectãdum illi destinarint, atq; illa mox subsecuta, de asini B imprudentia, de serpentis astutia, de commutatione, quæ superius enarrata sunt. Meminit huius fabulę Sophocles, κωφοῖς. Quoniam verò asinus ille & sitim eò contulerat, factum est vt ex pacto serpens eam quoq; sibi vendicaret, hinc supra modum illos siticulositate pleriq; eorum pertentare solent, quos momorderint: de quo tamen plura loco suo dicuntur, vbi Dipsadis significata recensemus.

TEMPVS.

ERat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eaq; species in Saturni dextera manu statuebatur, quem pro annuo circuitu, pro tempore, pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus. De anno apertisime Maro:

Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.

Quòd verò serpens temporis signũ esset, causam Cyrillus hanc subijcit, quòd in longitudinẽ porrigiť, et multis cõplicatur spiris, quę sunt multę dierũ annorũq; series, taciteq; proserpit, nullo edito strepitu: vnde Poëta non incelebris dixit,

C *Labitur occultè fallitq; volubilis ætas.*

Verùm ea quoq; causa esse potest suppressę caudæ, quòd tempus aut à præterito, aut à præsenti, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: præteritũ siquidẽ intueri minimè possumus, & cùm principio careat, neq; mente quidem concipitur: futurum longè minùs, quia nondum est, & finis eius prorsus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Pręsens verò cùm sit instabile, velocisimeq; trãscurrat, vix percipi potest: veluti si digitũ in defluentẽ aquã intingamus, discernere nõ possumus vtrũ in pręterita, an in futura, an in præsenti: quia pręterita iam elapsa, futura nondũ adhęsit, pręsens pũcto ipso statim elabiť: quę cùm omnia cognitioni nostrę subducanť, Ægyptij forsitan pro hieroglyphico huiusmodi caudã ita reduci occultariq; voluerunt.

CALAMITAS.

HAbet & vocabulũ ipsum, Temporis, hieroglyphicã omnino significationem, vt hoc obiter attingamus, & à perniciosa Saturni vi nõ admodũ alienam. Nam Poëtæ tempus edax rerũ esse dicũt. Neq; Latini tantùm, verùm etiã

Syri & Hebręi dictionẽ Tempus, pro calamitoſo rerũ ſtatu ponere cõſueuerũt. D
Nã, Et erit tempus eorũ in ſeculũ, primo & octogeſimo pſalmo legas, & huiuſmodi paſsim multa. Quòd verò hîc in ſeculũ legit̃, interpretes de calamitatibus dictũ volunt, quæ poſt neglectũ Chriſtum perpetuò erant Iudæos oppreſſurę.

MVNDI MOLES.

SVnt qui aliam etiam picturam ſimulachrum've mundi fuiſſe dicant, vt ſcilicet intra circulum æreum ſerpentis effigiem accipitrino capite inſignem circunducerent ad θ propemodum literæ ſimilitudinem: ære quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, ſerpente bonũ dęmonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, ac perennent. Sed nõ elementalem hunc orbem tantũ ex hieroglyphico huiuſmodi colligimus, verumetiam & cœlum ipſum, quod ſub Iani figmento fabularũ inuolucris occultatur: Ianum enim ab eundo dictum, peritiores aſſerunt. Mundus itaq; initiũ ex ſe faciens, cùm in ſe reuertat̃, figurę ipſius, quæ poſita eſt, rationẽ oſtendere videtur.

ANNVS.

CÆterùm quia Ianus vbiq; anni dominus decantatur, quẽ à circuitu vocatũ E
dicebamus, eundemq; ac Apollinẽ intelligũt, veluti Dianã Ianam olim appellatã affirmant, quos vtriuſq; anni arbitros eſſe teſtat̃ antiquitas, præcipuè verò Vergil. cùm dicit, *Vos ô clariſsima mundi Lumina, labente cœlo quæ ducitis annũ, Liber & alma Ceres.* Nam & Lucretius ſerpere ſolem dixit vt annum ſtruat:

Annua Sol in quo contundit tempora ſerpens. Quòd verò Maro Liberum & Cererem huc inculcarit, doctiſsimè factum, vtpote qui apud Orpheum legerat,

ἥλιον ὃν διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

& apud Euripidem & Ariſtotelẽ eundẽ Solem & Bacchũ eſſe, de quo nos apertius alibi. Dionyſiũ eundẽ & Bacchũ & Liberũ & Solẽ, aut igneã ſolis vim, non ex Orpheo tantũ, ſed & Euripide, Ariſtotele & Euſebio Macrobioq; citatis indicauimus, vbi apud eundem Virgiliũ ex antiquis codicibus legendũ oſtendimus, Qui ducitis annũ, ſcilicet Liber & alma Ceres: licet, quæ lumina, idem ſit.

ÆOLVS.

IPſa autem macularũ varietas, & anni ſignificatũ in ſerpente detectũ, id in memoriã adducit, quòd Æolum eiuſdẽ varietatis gratia vetuſtas tempeſtatibus F
præpoſitũ effinxit, per quem annũ ipſum intelligebant, eaq; de cauſa Hippotæ filium dixêre, quòd celeri curſu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tributum, vt naſcantur ad curſum, quod loco ſuo diſputatũ eſt. Habere verò Æolũ filios XII ait Homerus, mares ſex, fœminas totidẽ. Mẽſes ij ſunt, ait Phurnutus, quorũ qui fœcũdi fruges omniũ vſui reponũt, fœminæ dicant̃: qui verò ſteriles ſunt, mares habeant̃. Apud alios lõgè ſecus inuenio, ex religione quippe veterũ mẽſes ſingulos ita dis ſingulis adſcriptos, vt Ianuario Iuno præficiat̃, Februario Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Auguſto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Veſta Decembri. Apud celeberrimũ Cardinalem Hippolytũ Medicem cippum Romæ vidi marmoreũ obrotundũ, in quo duodecim hæc numina pulcherrimo opere circũſculpta ſunt: qui quidẽ cippus indicans Auguſti Octauiani menſam illam, qua de Suetonius mentionẽ facit, cõſueſſe eum & ſodales amiciores ad duodenariũ vſq; numerũ deorũ habitu cœnitare, & δωδεκαθέων cõuiuiũ celebrare, ad eius certè rei argumentũ mirificè conformatus eſt: nã & figura quę pro Apolline ſculpta eſt, Auguſti ipſius faciem totã refert & exſcribit, quod & in ple-

A in plerisq́ alijs eius Dei statuis factum obseruauimus. Sed nos ad anguẽ nostrũ reuertamur, quo super animaduerti, plerosq́ figurã eius in orbem circunducti, & caudã nunc occultantis, nũc admordentis, nunc depascẽtis, cõfundere: quod ita distinguendũ est. Quæcunq́ de mundi anniq́ varietate reciprocationeq́ dicta sunt, ea per caudæ morsum intelligunt. Sedenim cùm æternitatẽ, siue vt nõnulli malunt, æuũ seculum've significabant, serpentẽ pingebãt cauda tantũ sub corpus, ita vt delitesceret, reducta: sic enim circuitus ille perpetuus intelligebatur.

BASILISCVS.

ANguis aũt huius species ea erat, quem VRAEON Ægyptij, Basiliscũ Græci vocãt. Animal id duodecim nõ amplius digitorũ magnitudine, vt autores nostri prodidere, candida in capite macula, & quodam diademate, vnde regiũ illi nomẽ, insigni: siue Basiliscus ea de causa dictus fuerit, quòd eius aspectũ reliqua serpentiũ genera vereantur. Hic sanè flexu haudquaq́ multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciũt serpentes, sed celsus & erectus à medio incedit, quę omnia cũ Nicãdri versibus his optimè quadrãt:

B Τεκμαίρευ δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
Ἑρπυστῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνον,
Ξανθὸς ἰδεῖν τρία δῶρα φέρων μῆκός τε, καὶ ἰθὺ
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου σπαραχθέα κνώδαλα γαίης
Ἰυγὴν μιμνοῦσιν ὅτ' ἂν νομὸν ἠὲ καὶ ὕλην.

Surrectum verò pectus in animali huiusmodi, in obeliscis & alijs Ægyptiorum monumẽtis animaduertas, præcipuè verò in numo quodam qui Fabatio cusus est, in cuius altera facie caput est cum spolio capreæ, ab occipitio vasculum in modij formulam, quale etiam in Antonini Aug. & aliorum quorundam numis cernere est, nusquã verò frequentiùs, quàm in Ægyptica Bembi tabula ex ære, vbi Basilisci huius forma sæpe conspicitur, capite aliàs accipitrino, aliàs humano, aliàs vt hìc figurauimus. Quod verò Albertus de ouo galli gallinacei fimo obruto tradit, quodq́ inde Basiliscus enascatur, sitq́ figura eius omnino gallo similis, cauda tamen serpentina, fabulosum iudicant peritiores.
C

ÆTERNITAS.

SEdenim cur Ægyptij per hoc potiùs colubri genus, quàm per aliud quodquam seculũ æternitatémue significarent, causa erat, quòd inter serpentiũ genera hoc vnũ interfici vi non potest, si Horo Niliaco hieroglyphicõn nõnullorum autori fides adhibenda est: quinimò tanta huic vni vis est, vt animalia reliqua solo sibilo fuget, quo audito ferũt omnes auium cantus coërceri, fruticesq́ & herbas nõ vllo morsu, sed olfactu aspectúve solo enecari. Archelaus tradit, vt apud Ælianũ habetur, veterinum olim iumentũ in Africæ solitudine quadam defecisse, ad cuius cadauer serpentes plurimę ventitarint vt eius viscera depascerentur, interim Basilisci audito sibilo omnes profugisse, aut in sabulũ sese abdidisse: progressum verò Basiliscũ, per otiũ sine cuiusquã tumultu quantũ appetierat esitasse, cumq́ satur iam abiret, iterũ edidisse sibilũ, quod indiciũ fecerat serpentibus alijs ad escam tutũ patêre reditũ, atq́ ita eas oblatã prædam repetijsse.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HÆc igitur Basilisci vis quæ sine morsu perniciosa sit, argumentũ hierogly-

phici dedit Ægyptijs sacerdotibus, vt si hominem à calumniatoribus malè acceptum, & mortiferis delationibus afflictatum significare vellent, Basiliscum apponerent: nō enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat Basiliscus: clàm siquidem illi principum auribus insusurrāt, nullo palàm morsu infixo, quò diluendi ansa praeripiatur: atq; ita pleriq; falsò delati, extrema queq; pertulere. Sed ne talem ac tantam Basilisco vim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera adeò fuit, vt vel solus oris eorū halitus exceptus, interimendi vim habuerit, illorumq; praesentiā nō animalibus tantùm, verumetiam satis noxiam fuisse: de quibus haec & alia secundo Symposiorum Didymus. D

OCVLI DIVVM.

IN ea tamen religione Basiliscus habitus apud Ægyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinum faciebāt, oculosq; eo artificio concinnabant, vt & claudi & aperiri possent. Hunc simulatq; oculis adapertis pferebāt, vniuersa Ægyptus laetitia atq; hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemq; presentem omnibus polliceretur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, & risui & iocis atq; conuiuijs dare operam. Quòd si clausis eum oculis extulissent, ibi tum omnia moerore luctuq; confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabiliq; deploratiōe pro se quenq; niti, vt deorum indignationem quacunq; possent ratione mitigarent. Non fuit horū ignarus Philon: & Epies quidam diuinorum interpres apud Ægyptios nominatissimus, rem memoriae prodidit. Figura autem haec ita habetur in Bembaea tabula. Vt verò haec magis innotescant, Iouem Ægyptij, autore Plutarcho, spiritum esse dicunt: spiritus nulli animalium vehementior quàm Basilisco, ideoq; nulli magis diuinitatis symbolum quadrat. E

SPIRITVS. F

POrrò anguis apud eos hieroglyphicum est spiritus illius qui per vniuersam mundi molem difflatur. Anaxagoras quoq; quatuor elementis constitutis, quae per anguem significari statim initiò diximus, rectorē adiungit, siue spiritū, siue Deum, siue mentē, vt Probus interpretatur, per quem haec quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplinae affirmat dicens:

Principiò coelum ac terras camposq; liquentes,
Lucentémq; globum Lunae, Titaniaq; astra
Spiritus intus alit, totámq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sentētiam, quae in libro de Anima est, secutus, principiò terram ait sitā in media mundi parte, circunfusam esse hac animabili spirabiliq; natura, cui nomen aër.

ÆOLIPILÆ.

NOn imperitè igitur qui Æolipilas cauant, solent illis in cōuexo draconē superinducere, ex cuius ore circa mediū sito spiritalis illa fistula promineat, quae ventū proflet. Sunt verò pilae huiusmodi aereae, cauaeq;, in quas per angustissimum

A ſtiſsimum punctum humore inſtillato, vbi ad ignem admotæ concaleſcere cœperint & efferueſcere, ſpiritum vehementem admodum efflãt: humor ſiquidem caloris vi rarefactus, magnam aëris copiam generat, cuius cùm minimè capax ſit ea concauitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere: cui ſi tantillum argenti viui infundatur, ex diſcordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementius expirabit.

SVCCESSVS VOTI.

TAntam verò affinitatis cũ Dis exiſtimationẽ Baſiliſcus aſſecutus eſt, vt auſi olim ſint mortales ſanguinem eius difficillimè conquiſitum curioſius aſſeruare, Saturni eum ſanguinẽ appellantes: quem ſi penes ſe haberent, exiſtimabãt & ſucceſſus petitionũ à Poteſtatibus, & à Dijs etiam precũ, morborũ remedia, beneficiorumq; munera largius impetrari. Aſtrologi quoq; Baſiliſco tantũ tribuunt, vt ſtellam in corde Leonis ſitam, Baſiliſcũ appellent, quam Chaldæi rerũ cœleſtium reginam & dominam exiſtimarunt, quod in Arati commentarijs tradit Theon, vbi de leone agitur, neq; diſsimulat Nicephorus in Aſtrolabij ſtru-
B ctura. Quanquã in vniuerſum ineſſe anguibus vim magicam ad gratiã ſibi comparandam, Magi tradidêre, quibus perſuaſum eſt primum vniuſcuiuſq; Draconis ſpondylum mulcere aditus Poteſtatem, principumq; gratiam conciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVi verò ſerpens ſacerdotum inſigne oblongo obuolutus pileo geſtabat, monumẽto erat, vt ſi quis cõtra Reges (penes enim ſacerdotes Ægyptiorum erat imperiũ) auderet inſurgere, ſciret ſe in venenatos morſus incurſurum.

ORIS VIS.

HAc autem de cauſa oris vim deſcribere ſi voluiſſent, colubri ſignum protuliſſent: nã coluber nullis alijs corporis partibus validior quàm ore ipſo. Celebratum eſt illud ad horrorem incutiendum, δῆγμα ἀσπίδος, cùm virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aſpidũ ictui vel nullũ, vel rarum admodum remedium inueniri, tradit Ælianus: compertumq; eſt plerunq; ictu læſos huiuſmodi, vix horis quatuor ſuperfuiſſe. Et Moſes cantico venenũ aſpidum ait inſanabile. Euſtathius, eam morſu lethiferũ ſomnũ ſuperinducere:
C Plinius, ea percuſſos torpore & ſomno necari tradit: eaq; de cauſa ſomniculoſa dicitur à Siſenna. Color aſpidis plurimũ niger, quibuſdã & cineritius: quãdoq; etiã aſpis fulua deprehẽſa eſt, quã ego in agro Bellunẽſi vidiſſe olim reminiſcor.

FVROR IMPLACABILIS.

IMplacabilem furorem Diuinæ literę per ſerpentem voluminib. implicatũ, & qui linguis micet ore triſulcis (ita enim deſcribitur irritatus) expreſſere. Pſal. LVIII legas: Furor eorũ ſerpentini furoris inſtar, & ſicut aſpis, & quæ ſequuntur. Incomparabilis porrò eſt in angue furor, qui ſimulac ſe lęſum ſenſit, ita veſanè furit, vt nunquam abſiſtat donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Euthymius. Et quoniã feritate, vti dictum, reliquas colubras aſpides antecedũt, poſito genere ad iſtius accedit ſpeciem quæ maximè ſit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud deſumitur hieroglyphicum: ſunt enim qui cõtumacem hominem, nulli quippe legum imperio, vel magiſtratuum edicto, potentiorúmve iuſsis parêre deſtinatum, per aſpidem aurem obturantem aptè ſignificari tradant: ea ſiquidem vbi ſe excantationibus acceerſiri ſenſerit, ſtatim vna in terram aure defoſſa, alterã cauda obturat, ne carminũ vocem exaudiat, atq; ita Magorũ conatũ

eludit. Verã autem esse serpentium excantationẽ, manifestissimè cõstat Psalmo D LVII, vbi Dauid ita canit: Furor eorũ par est anguiũ furori, sicut Aspidis surdę, & obturantis aures suas, quæ vocẽ ritè quantũlibet excantantiũ non exaudiat.

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

AD hæc vipera suo quodam ingenio prædita, extra ordinem sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem quæ virum oderit suum, cui mortẽ etiam intentet, neq; nisi coitus tantùm gratia blandiatur, per pictam viperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidẽ, vt apud Horum est, cùm mari copulatur, caput eius ori insertat suo, atq; in concubitus cõflictu nimia voluptatis vi superata, capite maris mordicùs amputato, maritum extinguit. Id cùm Plinius, Nicander, Galenus, tum pleriq; alij autores grauissimi tradunt, miror Albertum vnum è nostris conatũ eos redarguere, qui dicant viperam in coitu mariti caput amputare. Sed missa faciam quæ Galenus & alij scripsere in hanc sententiã, Nicandri verò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint: E

Μὴ σύγ' ἐνὶ τειόδοισι τύχοις, ὅτε δῆγμα πεφυζὼς
Πορκνὸς ἔχις θύνῃσι τυπεὶς ὀλοόντος ἐχίδνης,
Ἡνίκα θορνυμένου ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θουρὰς ἄμυξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην, μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοὶ,
Τεινόμενοι ἔχιες ὠδῖ διὰ μητρὸς ἀραιὴν,
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἴη γὰρ βαρύθει ἀποκύματι τοὶ δὲ καθ' ὕλην
Ὠοτόκοι ὄφιες λεπυρὴν θάλπουσι γενέθλην.

Quæ sic Latinè traduci possent.

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuiis, cùm fortè acres mas luridus atræ
Coniugij euasit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, námq; illa in apertas
Excipiens semen fauces, caput inde mariti
Complexu in dulci abscindit: mox damna parentis F
Extincti fera progenies vlciscitur, aluo
Materna abrosa, & catuli sine matre oriuntur:
Sola etenim hæc animam fœtum, reliquæ oua colubræ
Per syluam excludúntq; fouentq; in cortice prolem.

Neq; me præterit, esse qui alia quædam serpentiũ genera animal parere tradant, qua super historia multum diúq; annis proximè elapsis decertatum est inter literatos viros, lite adhuc sub iudice destituta, cùm etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus viperas vtriusq; sexus electas viuarijs inclusere, easq; aliorũ instar animalium coniungi, concipere, parere, educaréq; fœtus suos experimento compererint, nullo parentum desiderato. Quòd si quis in hoc negotio plura deposcat, ab editis iam eorum libris desumendum fuerit. Sanè alia etiam est viperæ generatio: siquidem Aristoteles, vt apud interpretem Theocriti legitur, lacertam exiccatam ait in viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT verò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem conspirantes, Ægyptij sacerdotes per eiusdẽ viperæ hieroglyphicũ notabãt. Quòd si quis hominum

A minum tantū sceleris admisisset, articulatim eum acutis calamis cæsum iubebāt viuum super spinarum aceruos comburi, meritò maximū omnium scelus iudicantes ei mortem inferre, à quo vitam quis accepisset. Hac verò de causa dicunt viperas in parricidæ culeum includi solitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiā appellauit, filios, vt in Cynocephalo diximus, suos necare ipsa solet. Canis verò & Gallus non alia de causa creditur cum his idem subire suppliciū, nisi quia & ipsi impiè facere videntur, quòd & sorores & matres ipsas saliant. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantùm animantium genus eo scelere cōtaminatur, verumetiā phalangia, vt & polypos & fluuiales equos taceam, eadem prorsus impietate notata sunt: hæc enim fœtu numeroso, quippe supra triginta interdū, edita, matrem quamprimùm orta fuerint interimunt, nonnunquā & patrem, eo viperis immaniora, quo illæ nascendi necessitate, hæc iam nata, nulla cogente causa, nullo inuitante commodo, sponte se parricidio polluunt. Non prǽteribo quòd Theophrastus negat viperarum vterum à catulis suis exedi: namq; autor ille summæ inter Græcos diligentiæ, aliam in his maternæ mortis causam com- B miniscitur, disrumpi quidem spontè vterū, vtpote qui angustus adeò sit, vt tam numerosæ prolis multitudinem & incrementum capere non possit. Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo disrumpi cogat. Quòd verò Dominus Pharisæos viperarum sobolem vocat, ad Dauidicum illud spectare dicit Irenæus, Alienati sunt peccatores ab vtero, ira eis secundum similitudinem serpentis, siue quia venenum semper sub lingua promptissimum habebāt, siue quia erga patrem ingrati abdicatiq; sunt, nullam hæreditatis partem assecuti, siue ob perplexas vias, quas à recto itinere declinantes occupabāt, per ambages & deuia progredientes.

Parricidæ supplicium.

Psal. 57.

ABORTVS.

PRæter hæc sunt è iunioribus, qui abortiuum incommodū per viperam mulieris pedi suppositam significare commenti sint, quod apud veteres nusquā memini me legere. Figmenti tamen huius causam minùs explodendam apud Plinium olfecisse videor: siquidem is traditum ait à veteribus, mulierem prægnantem si viperā siue studio, siue incuria transcenderit, abortum facere, vsque- C adeò viperæ venenum vel afflatu solo in humani generis perniciem grassatur, fitq; ita serpens ea humanorum partuum fascinatrix, quòd illi ritè parere non liceat: vt minùs iam miremur venenum illud quo Scythæ sagittas suas inficere cōsuerunt irremediabili scelere, non aliis libentius rebus confici solitum quàm viperina sanie, & humano admixto sanguine.

VVLNVS AMATORIVM.

QVæ verò de morsu viperæ ponūtur à Platone Symposio, eius scilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur nisi iis qui similiter ægrotant, mysticè, vti suus est mos, posita sunt. Sed cur Platoni veritatis discipulo innitamur, cùm liceat homini Christiano Platonis ipsius præceptores, Prophetas quippe & sapientes alios legere, qui de mundo, & iis quæ supra mundum sunt, accuratissimè disseruere, cœlestisq; numinis afflatu cognita, mortaliū ingeniis cognoscenda ꝓposuere, perq; eos ad eam, quæ vera & sola est, sapientiā peruenire? In hoc autem serpente, sacratioribus interim interpretationibus omissis, nostræ nobis imbecillitatis conscii, humaniora quædam prosequemur, quę si non ad diuinorum intelligentiā, ad mores certè, & vitæ nostræ conditionē facere videbuntur, eamq; ingrediemur viam, quam admirandus Philon primus omnium videtur

aperuisse. Dicemus igitur viperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud D amatoriæ mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in Diuinis literis per serpentem qui Adamum decepit, probatissimorũ autorum opinione designatur: in illo enim, vt hi tradiderunt, voluptatis, nequitiæ, mollitieiq; fomes delitescit. Picturata siquidem cutis, vt cum ipso Philone & alijs super hoc latius philosophemur, varias delicatasq; rerum omnium illecebras præ se ferre videtur. Et mortale genus nulla re magis afficitur, quàm rerum varietate. cuius rei experimentũ est in pictura, in fictili fabriliq; arte qualibet, aliqua ratiõe digesta. Quin & natura ipsa varietate ad lasciuiam vsq; delectari videtur. Plantarum enim diuersicolores flores, varia germina, speciosi fructus, & alia atq; alia forma, hisq; atq; illis coloribus intincti, ac multiformes animalium facies, visum oblectant, quibus si supra modum delectemur, in eorum admirationem nimium illecti, inhæsitare videmur luto, proniq; in faciem procũbere, totoq; ventre serpere: terreno enim vescimur cibo, posthabito cœlesti: nam vt optimè ait Horatius,

Insani sapiens nomen ferat æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam. E

Illo prius aptè proposito subsequitur:

Quid censes munera terræ,
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

Ad hæc comessationes & ebrietates, gulæ ministræ, non minùs quàm mordax serpens miseros artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animum qui attolli nequeat in sublime, semperq; deiectus ad sola terræ commoda prorepat. Spiræ cõglobataq; volumina mille, quibus assiduè decipimur, laqueos intento veluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & voluptas impura, quæ veluti in scrobibus & hiatibus, in humanis quippe sensibus occultatur. Hinc apud Græcos Mycheæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrantur: μυχὸς enim secessus est. Et scitè Lysitetes Plautinus adolescẽs Trinummo, amorem lasciuum latebricolarum hominum corruptorem vocat: super hoc Tertullianus ita declamat: Abscondat itaq; se serpens quantum potest, totamq; prudentiam in latebrarũ ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, F tortuosè procedat, nec semel totus lucifuga bestia: hæc ille. Venenosa verò sibila veluti surrepentis ipsius mali blandimenta quædã sunt: nam boni specie decipimur. Ad hæc futurum dicit Deus, vt homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principiũ contagionemq; mentis ex multiplicis voluptatis vsu indicat, cùm eius præcipua vis nostræ insideat cogitationi. Per calcem verò animę pedem intelligimus, quę illa est portio despicatissima, qua materiæ vti solo innitimur, altrix inquã, & cibaria potestas, libidinis irritamẽtum, & voluptariæ totius lasciuiæ magistra. Est hæc, inquam, Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi asseuerat Hexaëmero, & ad Sabinum epistola. Nam & Origenes reptile venenatum in nobis esse dicit, cùm mulierẽ aspeximus ad concupiscendũ eam, atq; vt in ea penetralia & sacra adyta subeamus, vnde sublimiora quædã ad puriorẽ aërem patefactis hiulcæ terræ foribus proferamus. Nonne idẽ Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortus vitæq; eius integritate perpetua loquens, eam ait neq; serpentis persuasione deceptam, neq; venenosis eius flatibus infectam? Cyprianus de serpẽte eodem contra Nouatianum

A uatianum: Plus metuendus eſt, inquit, & cauendus inimicus cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginem fallens occultis acceſsibus ſerpit, vnde & nomen ſerpentis accepit: ea eius eſt ſemper aſtutia, ea eſt circumueniendi hominis cæca & latebroſa fallacia: ſic à principio ſtatim mundi fefellit, & verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit.

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

FAbulam Libycã ponit Dion Chryſoſtomus oratione quinta, ab iſtiuſcemodi commento non admodum alienam. Eſſe quidem in Libya ferarum genus ex promiſcuo beſtiarum plurium, & diuerſorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum ſæuumq́ & ferociſsimum circa Syrtes plurimùm verſari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum paſtum conquirere quàm auidiſſimè. Eius verò monſtri naturam faciemq́ forma eſſe huiuſmodi conſpicuam: corpus quidem muliebre: idq́ admodũ formoſum, laſciuè tumentes papillæ, totumq́ pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidiſsimo: mira ab eius oculis proſiliebat hilaritas, quæ intuẽtem quemlibet in amorem pro-
B cliuiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & ſquamarum ſcabritie aſperum & intractabile: infernè demum in longum anguem deſinebat, cuius caput in extrema parte poſitum acre admodum eſſet & mordaciſsimum: alis non eſſe præditum, ſed ſphyngis inſtar factum, neq́ tamen eloqui, vt illæ faciunt, ſed draconum in morem ſibilum tantùm ædere acutiſsimum. Feras has tota Libya plurimas, atq́ omnium quæ quot & qualibuſcunq́ pedibus ingrediantur velociſsimas, vt nemo eſſet tam alacer, qui earum inſultus effugiſſe gloriari poſſet. Animalia itaq́ reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate ſua fretæ ac robore, per vim aſſequuntur & opprimunt, ſed vnum hominem dolo tantùm blanditijsq́ adoriuntur, & ſuperant, vtpote quæ pectoribus tam amabilibus oſtentatis, ſpectatores vti pręſtigijs implicant, fallaciſsimosq́ amoris laqueos intentãt conciliandis cõgreſsibus admodum idoneæ: in hos quippe cùm inciderint, nullum cient tumultum, nihil hoſtile minantur, immotæ verò manent oculis interim ad terram magna cum modeſtia deiectis, inſtar ſpecioſæ lepidæq́ fœminæ ad colloquij congreſſum inuitant, lenocinijsq́ omnibus alliciunt: ſimulac verò
C quis, vt voluptuoſorum hominum imprudentia eſt, cominus acceſſerit, extemplò eum arripiunt, iniectis quas aduncis vnguibus præditas habent manibus, tandiu priùs occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata ſit occaſio: inſurgit extemplò ſerpẽs à tergo aggreſſus, apprehenſumq́ lethali morſu transfigit, venenoq́ immiſſo necat eueſtigiò, mox cadauer miſerabile ſerpens & feræ ipſæ lætantes vnà ſocialiter depaſcuntur. Ad hæc addit, Herculem Libycum iter eà facientem in eas incidiſſe, quas vbi primùm è longinquo proſpexiſſet, curſum arripuerit perniciſsimum: illæ autem cùm diu nec ignauiter ſubſecutæ, pręſdam tamen eam nanciſci minimè potuiſſent, indignatione ſuccenſæ omnem in ſe crudelitatem conuertêre, ora pectoraq́ vnaquæq́ ſua fœdiſsimè dilacerata diſcerpentes. Ita monitos eſſe nos debere, vt more Herculis, improbitatem atq́ laſciuiam tantummodo fugiendo ſuperemus. Quod quidem figmentum ex aurea illa Eccleſiaſtici ſententia mihi deſumptum videtur, Peccatum tanquam colubrũ fugiendum: paratum id enim eſſe vnumquenq́ ad ſe accedentem haud grauatè ſuſcipere.

FAVNVS ANGVIS.

HVic perquàm ſimile eſt quod apud antiquiores Grçcos ſuper Hecate pro-

ditum, eam alij Semelem vocãt, quæ tandiu Fauni patris nequitiæ restitit & obluctata est, etiam virga myrtea verberata, & vino oppressa, donec ille in anguẽ transformatus, filiam spiris vndiq; colligatam improbitati suæ parêre compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indicia fuerint, ab Hecates templo lõgè summota myrtus: vitis supra caput signi eius extensa: vinumq́; quod proprio nuncupare nomine non licebat, sub lactis vocabulo inferri solitum, quicq; ibidem passim obrepunt innoxij serpentes: quæ quidem fabula facilè ostendit eandem diuinarum humanarumq; rerum disciplinam vniuerso mortalium generi diuinitùs in vsu habitam, sed ab alijs nullo verborum aut rerum inuolucro, ab alijs sensu mystico, ab alijs per symbola, ab alijs per similitudines, per fabulas ab alijs memoriæ scriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, posteris per manus proditam: lacessit enim assiduè humanum genus, quod & Apostolus Paulus apud Deum queritur, Faunus pater naturæ stimulis importunus, id est, originis ipsius compages coagmentatióq;, & modò myrto, hoc est, imaginatione Veneris, modò vino, hoc est, lætitia & hilaritate, modò spiris ingẽtibus, hoc est, multiplici voluptatis ipsius varietate suggesta, nos oppugnat, perq; eam demùm exuperat. Atq; hęc illa patris domus, cuius obliuisci nos debere, admonet Propheta. D E

SENSVS A' VOLVPTATE, MENS A' SENSV DECEPTA.

MVlieris porrò figura apud Diuinarum literarum interpretes pro sensu accipitur, viri verò pro mẽte: vnde quidam Adam terrenam mentem interpretati sunt. Hic igitur siue Faunus, siue, vt nostri rectiùs, serpens, accingit se primùm ad expugnandam mentem, subuertendumq; intellectum. Hic sua virtute opibusq; fretus, hostem repellit acerrimè, vti Adamũ decet. Quid ille vafer & malignus? Eam adoritur, sensus ipsius obiectat commoda, delicias proponit omnes, voluptatũ explicat illecebras, quarũ gustu vel minimo expugnatur Euæ imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumq; cõmenta, lenocinio suo atq; blanditijs eum cogit aberrare. Athanasius sanè cùm puritatem animi, quæ in Adamo primitùs fuit, in spiritualium rerum cõtemplatione tantùm occupato, metaphoricè Paradisum à Mose nominatũ ostendisset, ibidem adiecit quo pacto sensus mentem à spiritalium rerum meditatione serpentis consilio ad corporis voluptates auerterit abstraxeritq;. Diuus Augustinus in 48 Psalmũ, Singulis, inquit, nostrûm inest mulier hęc: quippe caro nostra, Eua est, quæ seducit virũ, id est, rationem: per quam carnem labitur homo, quem lapsum calcanei nomine quod à serpente fuerit impetitum, Prophetę appellauerunt. Hinc Menander Samarita occasionem sumpsit scelesti perniciosiq; dogmatis, qui nuptias & generandi studium à viperinæ naturæ satana mentiebatur emanasse. F

SENSVS QVINQVE.

IN Euangelica lectione virgines quinq; fatuæ totidemq; prudentes cum lampadibus producuntur, quæ, vt Ambrosius putat, sensus quinq; in sapiẽtibus suo lumine lucidos, eosdemq; in insipientibus erroris tenebris obfuscatos indicarent. Quare videndum an Fulgentius rectè ex Apollophanis Epico, vt ipse dicit, carmine commentus sit Saturnum satum νοῦν appellari, quòd νοῦς Græcè sensus dicatur, quem pro mente & intellectu poni passim inuenimus: nisi ea de causa vocabulum vsurpemus, quòd per sensum, vt Aristotelici, ad rerum cognitionem deuenimus: à νοέω enim νοῦς. Quod tamen alicubi νόος significatum vsurparit

pro

A pro sensu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Aristotelem secutus, λόγον à Νῷ emissum prædicabat, rationem quippe à sensu proficisci, de quo Irenæus lib. II, cap. 39, & 40. nam hæc nũc nostri non sunt negotij. Duo verò sunt, si credimus Aristoteli, quæ nostri ad vnamquanque rem motus causa sunt: vel ipsa scilicet cogitatio, si nunc intellectum vereamur appellare, vel sensus, rerum enim aut vtilium, aut commodarum, aut quas quoquo modo bonas existimamus, imaginatio, vel ab ipsa cogitatione procedit, quia tales fore existimamus, vel ab eo quod sensu experti sumus. Ipsa igitur vel cogitatio vel sensus, imaginationem creat, imaginatio statim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, vt ad assecutionem perueniatur. Nostri igitur primi parẽtes duo, intellectus & sensus. Intellectum verò hic accipio cogitationem quæ certo sit cursu peracta. Sensus vbi intellectui paret, perpetua vtitur tranquillitate, ipsoque deliciarum paradiso perfruitur: vbi verò intellectus sese sensui manciparit, tota aberrat via, & à priore illa amœnitate quieteque ad labores, & inuisas rerum omnium turbas eiicitur.

B MALVS DÆMON.

QVòd verò malum dæmonem per viperinam figuram indicamus, multorum consensus accedit. Nam & apud D. Hieronymum draco inter diaboli cognomenta numeratur: & diabolus locutione Mali sæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo: quod tamen ipse, libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Ecclesiastici X. eo loco, Si momorderit serpens in silentio: si quem, ait is, serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conscio, eum peccati veneno infecerit, & quæ super pœnitentia sequuntur. Et causam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nam qui eius minister est, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur: his Dominus ait, Generatio viperarum, quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali? Et in diuinis literis alibi factum silentium in cœlo legas, dum committeret bellum draco cum Michaële archangelo: alibi contritũ ab Assertore nostro caput draconis in Iordane fluuio, atque ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiusmodi pleraque alia. Nam & Pythones genus dæmonum est, & Pytho serpens apud gentiles

C effingitur, quem Apollo sagittis confecerit: quod quid sibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in gestis Pauli, qui vnum ex his exire iusserit è muliere, quam is occupauerat, propterea quòd clamitabat illa, & Paulũ & eius comites esse seruos summi Dei, qui viam salutis annunciarẽt. Id verò dolebat Paulus, inquit Origenes, quòd indignum iudicaret sermoni suo à Pythonis spiritu testimonium exhiberi. Et Regum primo Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, sibi sisti mandat, vt per incantationes, Samuelis animam euocaret. Sũt qui dicant (vt hoc κατὰ πάρεργον admoneamus) Samuelis non animam, sed imaginem Pythonissæ oggestam: sunt qui Dei permissu veram animam asserant, vt ex calamitatis, quæ Sauli totiens prædicta fuerat, asseueratione, acrius cruciaretur: alioquin vt Deut. XVIII, maximè eũ abominatur Deus qui Pythones consulat.

DELECTATIO.

QVantum verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuouentemque, vt super pectus suum, & vtero incumbens suo, sit semper incessurus serpens: quod, vt diximus, Philoni, Ambrosio,

Athanasio & aliis subscribẽtibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quoq; deuouit serpentẽ Deus, vt terra perpetuò vesceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab aliis recitatam seriis his admisceam, adagiũ illud ex ea tantùm attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis sanguinẽ deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyaneo, vt memorat Philostratus, dictum, ὄφιν θάλπεις, καὶ σὺ ὄφις, anguem concupiscis, teq; anguis: quòd is scilicet mulieres appeteret, & ab eisdem identidem expeteretur. Quid Plato? nonne Mosaicam secutus historiam ait Phædro, dæmonem aliquem in ipso statim principio rebus humanis voluptatem immiscuisse, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauissimæ bestiæ maximæq; calamitati, natura inseruerit? D

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

ANimaduertendum verò est naturam ostendisse nobis, ieiuni hominis sputo serpentem necari posse: ex quo tacitè submonuit, Venereas voluptates libidinisq; ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc sine Cerere & Baccho, vt ait ille, omnino frigent. Et Matth. 9. adolescẽs ab impuro oppressus dæmone, nõ nisi oratione & ieiunio curari potest, vt Assertor noster admonuit. Et quoniam sunt quibus commentitiũ hoc videtur, asserit id Galenus περὶ κράσεως tertio, asserunt idem Alexander Aphrodiseus, autor minimè contemptibilis, & Plinius, & pleriq; alij rerum naturalium scriptores, qui rem ita tradunt: Si saliua ieiuni hominis in os vel vulnus Scorpionis, vel serpentis, vel alterius venenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis esse, quod & Lucretius his versibus tangit: E

Est itaq; vt serpens, hominis quæ tacta saliuis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.

Causam Philosophi perscrutant̃, aiuntq; fieri hoc ob magnã inter vtrunq; animal contrarietatẽ: serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autẽ calida & humida: hinc alterũ alterius visu tactuq; exhorrescere, humanoq; sputo tactum anguem æquè fugere, ac si feruentem in aquam incidisset, id si penetrarit in fauces, etiam extingui. Quòd verò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis saliuam, sciendum & ab ieiuno quoq; morsum esse pestilentem.

PETVLANTIÆ FINIS. F

NEq; absimile est à sacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem desierit. Amorem enim lasciuum per figmentum illud significari tradunt autores optimi: cuius finis quinam alius esse potest, nisi voluptuosa procacitas? quæ tamẽ vt ex voto facta transactaq; omnia sint, venenum demum interneciua animi exulceratione relinquit, quæ latius in Leone, vbi de Chimæra agitur, sunt explicata, vbi & quid super hoc Hesiodi interpretes afferunt, addidimus. Talis dubio procul serpens incautam Eurydicen afflixisse fingitur à Poëtis.

VOLVPTAS MATVRE' EXTINCTA.

HErculem verò, quem vetustas illa pro virtutum omnium tam animi quàm corporis idea proposuit, angues etiamnum in cunabulis elisisse canunt: quippe eum innuentes, qui ad magna præclaraq; negotia sit natus, debere vel à teneris vnguiculis extinguere voluptates. Meritò igitur insigne facinus hoc vtili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus sculptum videas, atque in

numis

A numis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionem habet ΚΡΟΘΩΝΙ. Literæ verò reliquæ in numo, quem attrectauimus, detritæ sunt. Quòd si qui figuram huiusmodi autumant institutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ vulgò præditi ferebantur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem scriptorum omnium consensu Crotoniatis attributam, adeò vt in vno certamine Olympico septem viri, qui reliquos virtute præcesserant, pariter Crotoniatæ omnes sint reperti: quod latius apud Strabonē libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, κρότωνος ὑγιέστερον. Deq; optima valetudine Plautus ait, pugilicè, atque athleticè: nam membra fortia vegetaq; magis omnino ea sunt, quæ minùs sese voluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed vt ad anguem reuertamur, ne adeò mirum sit eum voluptatis & libidinis habere significatum, legimus apud Plutarchum eos puellarum amasios aliquando deprehensos esse, omniaq; amoris & nequitiæ signa præbuisse: veluti is qui Ætoliæ cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetus, puellæ corpori circunfusus, hac atq; illac illabens, illam nunquam neq; vltrò neq; inuitus lædebat, B opportuneq; sub diluculum recedebat: quod cùm ij quibus puella curæ fuerat intellexissent, eam aliò migrare compulerunt: serpens per triduum et quatriduum non adesse, sed diligenter accurateq; circuire, illam quæritans: quam vbi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non vti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insiliit, manibusq; primùm spira ad corpus adstrictis, caudę residuo femora flagellabat, leuem quidem iram præ se ferens, quæ licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen apertè demonstraret.

ARAXA.

NEq; quidem dissimulandum, quòd Scythæ huius salacitatis ergò, quæ per serpentem symbolicè fingitur, Araxam famosæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma vmbilico tenus, reliqua viperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatam filios treis genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentium mox autores fuisse perhibentur.

CONTINENTIA.

C IN sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moscos admonitu factum legas, qui aduersantem voluptatibus virtutem præ se ferebat, hominemq; à pestifero quouis veneno sospitem reddebat: ea est continētia, atq; constantia, atque ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniorisq; materia conformatur: æs enim valde solidum est, neque vlli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarum: & monumentum ære perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & viuentiū salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Acuti quoq; mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putrescant, vel vt diutissimè saltem asseruentur, efficiunt.

CALLIDITAS.

SEd neq; calliditas prætereunda est, quæ per serpentis imaginem indicatur. Et Moses prudentissimum inter bruta serpentem dixit. Animal præterea motu varium est, atq; ad subsidium defensionemq; præcipuè paratum, quodq; hostem vlcisci probè possit & norit. Draconi verò similis est virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perscrutetur, rimeturq; studiosissimè: ideoq; ab acuto visu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo significari dixi-

mus, vt quod instat agamus, ea demum vera voluptas est, quæ ex intellectu de- D purgato, & sano sensu perfectissima redditur, vnde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudenter tueri, atque sapienter conseruare. Quod igitur vitæ periculum amatoriæ morsiunculæ, & voluptatum vulnera, intortique deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne temperantia depellat, longeque summoueat: illa enim vna incontinentiæ opponitur aduersaria: equum hæc, vtpote ferocientis improbitatis & vitiosæ cupidinis simulachrum, mordeat, atque ita vitio prostrato, sessorem in virtutis æqua planitie sanum incolumemque sistat.

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERpente in aliquot signis militaribus, deque caduceo ad rem ipsam, ex sacris Ægyptiorum literis.

E

VI verò opusculum hoc alterũ de quibusdam serpentis significationibus, in signis præcipuè militaribus, deque caduceo, nuncupem potiùs, quàm tibi, Clariss. Achilles? qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosus affectator: cuique hæc domi nascuntur tam patris tui viri elegantissimi cura, quàm accuratissima aui illius tui clarissimi diligentia, qui cùm à secretis Pauli Veneti II. P. M. esset, quantulumcunque otij publicis à negotiis surripere poterat, totum id rerum harum cognitioni studióque tradebat: méque fateor à vobis mutuò accepisse plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, post rem arbitrio meo digestam, iustum æquumque existimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, sed liberæ & ingenuæ nomine, multarum rerum expressa significata, quarum figuræ imaginésque apud vos laudabili cura custodiuntur: illúdque præcipuè familiaribus nobilium domorum insignibus argumentum, contra iuniorum quorundam eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate desumptum, & apertissimè comprobatum perlegisti. Subieci, me quoque sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaborasse Imperatorum veterum atqueadeò militum insignia, & in parmulis & in signis more nostro picta fuisse multa enumeraui, præsertim eorum qui serpen- F tem protulissent: nam circa caduceum solicitus plurimùm esse videbaris: & quæ de principatus hieroglyphicis multa disserui. Iussisti mox vt ea omnia conscriberem, quòd per otium ea recognoscere constituisses. Quamprimùm igitur mihi quoque per otium licuit, quod optare te tantoperè contenderas, efficere procuraui, idque quamlibentissimè, qui quantum in lucris ponerem nõ ignorabam: simúlque mihi stimulus addebatur ad studia hæc veluti postliminiò reuisenda, quæ in multarum occupationum quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, vt ita minimè fortè peritura esse lucubratio mea, quæ talem tantúmque sibi argumenti huius non lectorem modò, verùm etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinámque tuam spero mihi plurimùm profuturam.

A IMPERATOR.

RIMVM igitur hieroglyphicum in hoc genere illud erit, quod ad rerum summam pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij si vellent Imperatorem, aut potentissimum quempiam Regem per institutas ab eis imagines indicare, anguem, vt apud Niliacum Horum est, in spiram collectum faciebant, palatij cuiusdam specie in volu minum medio statuta: siquidem domus regia in imperij totius centro sita esse debet, vt omniũ ęquè commodis consulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. suæ vrbem iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Geneseos 23, cùm dicendum esset, Erat autem Ephron longè princeps Hethęorum: scriptum inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios. Hinc rerum scriptores memoriæ non temere prodiderũt, Antoninum Pium in vrbe semper sedisse, vt ita medius nuncios vndiq; citiùs accipere posset: ideoq; ne lõgiùs abesset, nullas vnquam expeditiones obiuit, prædia sua tantùm in Campania nonnunquã visere contentus: quãuis esse scio qui B factum hoc ab eo dicant, quòd grauem esse prouincialibus comitatum Principis etiam nimis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoq; serpentis significata commemoret, quin tamen & imperium ex eiusdem animantis pictura intelligi posit, nequaquam inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita describunt, vt eum manu serpentem comprimere indicẽt, cuiusmodi simulachrum est in numo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio manu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti. *Numus Aurelij Cæsaris.*

OSCVS.

MAnethon Ægyptius autor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrrhenis imperauit, insigne serpentis habuisse: Oscosq;, ait Seruius, populos dici vbi plurimũ serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oscum hunc aiunt coloniã eò transmisisse, Hetruscis tũc Italiæ ferè totius rerũ potientibus: vrbemq; in ea regione longè principem, ab accipitris augurio, quẽ Hetrusca lingua Capim appellabant, nominasse, vt scriptores quidam vetustiores memorię prodiderunt: licet tempore succedente creditũ sit, eam ita à campestribus locis nuncupatam. Poëtæ verò Hecatæum secuti, eosdemq; Hecatęus, Capyn Troianũ virum C vrbis autorẽ fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc vtcunq; fidem faciant (in nulla enim re magis autores diuersi abeunt, quàm in vrbium originibus repetendis, dum Græci sibi omnia adscribũt, Latini sua possidere contendunt, nationes pleræq; aliæ non ignobiles esse volunt) satis constat Oscum, Ægyptiorũ principum more, serpentis insigne gestasse, & Oscos eius colonos inde nuncupatos. Oscus dubio procul Hetruscum nomen est, & apud eos ad hæc vsq; tempora viperę Oscorzones appellant̃, si modò vipera serpẽs ille sit, qui tota Venetia vulgò Marassus dicit̃. Et sacrę apud nos literę serpẽtẽ principis elogio nominarũt, dũ ait Assertor noster, fore vt huiusmodi princeps foras eiiciatur, cùm de diabolo loqueret̃, qui per serpentem multis in locis vtriusq; institutionis nostrę figuratur. Hanc interpretationẽ D. Ambrosius è nostris nequaquam aspernat̃.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij causa, in Iunonis quoq; dextera serpẽtis caput statuebatur, in lęua verò lapideum sceptrum, cùm Iuno ipsa dominij pręses apud gentes haberetur, incederetq;, vt ipsa de se apud Virgiliũ dicit, Diuûm regina, Iouisq; & soror & coniunx.

IVNO CONSERVATRIX.

D

Iuliæ Mameæ numus.

NAm in Iuliæ Mameæ Aug. numo ſimulachrum eſt, ſinus fluentes collectũ, læua haſtæ adnixa, dextera anguem in ſpiras conuolutum porrigente: vbi anguis omnino imperium, haſta defenſionem indicat: quod vt coniiciam facit inſcriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

ORBIS DOMINIVM.

SErpentes quoq; leonibus, qui Opis deæ ſimulachro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem vel orbis ipſius dominium ſignificabant. Argutum verò dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quadam libertate iactari ſolitum, ὄφις, ἂν μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται: Anguis, niſi anguem comedat, non fiet draco. Nam inter ſerpentum genera, Dracones ij vocantur qui corpore ſunt immaniore, vaſtioreq; magnitudine, tametſi pro quocunq; angui plerunq; nomen autores vſurpant. Quem igitur Imperatorem ſtatuas, eo adagio aiebant illi, ei neceſſe eſſe Reges & Principes multos deglutire, vt ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO.

E

IN Græcorum etiam numis dominium per ſerpentũ effigiem ſignificari obſeruauimus: nam in numo quodam videas ſerpentes duos ad ſemicirculi curuaturam inuicem ſpectantes, caudis introrſum incuruatis, cuius inſcriptio dominiũ penes duos eſſe demõſtrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertiùs exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπάτων δύο.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

QVòd ſi regem Ægyptij prouinciæ tãtùm alicui iura legesq; dantem pingere voluiſſent, dimidiatum, vt apud Horum eſt, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per ſegmentum verò, quòd non vniuerſo imperaret orbi, ſubindicantes: omnipotentem ſiquidem ex integro dracone intelligi, ſuperius oſtenſum eſt. Sanè anguis ille qui Tarquinij Superbi animum perculit, anxiũq; reddidit, cùm à columna lignea repentè elapſus omnes vertiſſet in fugam, tota rei miraculo curia conſternata, nimirum ſignificabat nouum & inexpectatum principem, eundemq; iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc eſt, de ſtupore, quem diu ſimulauerat, proditurum. Lapis enim & caudex, pro ſtupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur.

F

REX OPTIMVS.

SI verò Regem optimum ſignificare procuraſſent (κάλλιστον enim, non autem κάκιστον, in emendatis Hori codicibus habetur) anguem vtiq; in orbem collectum effingebant, cauda mordicùs apprehenſa, ſed regis nomen in ſpirę medio deſcribebant. Quin etiam certam anguis ſpeciem μεσὶ cognominatã, huic ſignificato adhibebant. Cur verò anguem fingerent ſibi caudam admordentem, autores quos ſequimur nuſquam tradunt: ſed ſi ariolari licet, indicabat, omnia vſque ad minima vltimaq; curæ eſſe regi, qui bonitatis nomen ſit adepturus, cùm ea præcipuè de cauſa Sardanapalus & plerique alij infames habiti ſint, quòd ſimulac ad principatum peruenere, omni abiecta cura ſibimet tãtùm vacare, ſeq; vnos curare inſtituerunt.

REX TVTELARIS.

QVòd ſi Regem Ægyptij ſuum vel alium quempiam in obeliſcis aut monumentis aliis curam populi ſui geſsiſſe regiam atteſtarentur, eumq; tutelarem

A rem fuiſſe commonerent, anguem vigilem, vertice quippe ſurrecto, elatoq́ue pectore ſculpebant, cuiuſmodi ſpecies adhuc pleriſq; locis inſpicitur: hic verò pro regio nomine CVSTOS inſcribebatur, vtpote quòd æquè vigilabundum eſſe deceat Regem, cui gentium regniq́; tutela ſit curæ credita. quare apud Homerũ Somnus Neſtoris perſonam indutus, his verbis compellat Agamemnonem:

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσα μέμηλε.

Quam ſententiam ita reddamus:

Non decet ignauum tota producere ſomnum
Nocte virum, ſub conſilio, ſub numine cuius
Tot populi degunt, cui rerum cura fideſq;
Credita ſummarum. Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot præclarè geſtis omni laude maior, cùm minimè præſtaret, ſomnolẽtię taxatione malè apud Romanum populum audiebat. autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili inſtitutione. Sanè verò dracones à viſu, quem acutiſsimum habent, nomen apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de cauſa dedicatur, quia B nomen id παρὰ τὸ πάντα ἀθρεῖν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nonnulli tradunt: prudentiamq́; hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendam, qui in amicorum vitiis tam acutè cerneret quàm aquila, aut ſerpens Epidaurius, puto prouerbium ſecutus, ὄφιος ὄμμα. Neq; temere Ariſtophanes finxit angues duos Pluti oculos in Æſculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpiſſet.

HEROS.

QVòd autem Heroibus in vniuerſum draco ſacer habeatur, ea de cauſa Plutarchus, Agide, factum putat, quòd ex medulla hominis ſerpens gigni ſoleat: quod non ignorauit Virgilius cùm ad Anchiſæ tumulum hæc accidiſſe memorauit:

Adytis cùm lubricus anguis ab imis,
Septem ingens gyros ſeptena volumina traxit
Amplexus placidè tumulum, lapſuſq; per aras:
Cæruleæ cui terga notæ, maculoſus & auro
C *Squammam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus*
Mille trahit varios aduerſo ſole colores.
Obſtupuit viſu Æneas, ille agmine longo
Tandem inter pateras & leuia pocula ſerpens,
Libauitq; dapes, rurſuſq; innoxius imo
Succeſſit tumulo, & depaſta altaria liquit.

Quod quidem non temere fictum à Poëta, ſed ex hiſtoria deſumptum. Athenienſibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnam inituris, ſerpens draco in naui dicitur apparuiſſe, ſecundiſsimo rerum, quæ proſperè ſubſecutæ ſunt, prodigio: cuius rei monumentum in Salamine templum fuit Cychreo, vt apud Pauſaniam eſt, dicatum, quòd Apollo reſponderit ſerpentem illum Cychreum heroëm fuiſſe, qui auxilium allaturus adueniſſet.

EPAMINONDAS.

EPaminondas autem Imp. ille clariſsimus, qui ad Mantineã tam fortiter occubuit, draconis geſtamine inſignis fuit. Eo verò loco vbi pręliũ cõmiſſum eſt, columnã erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriã ſculptum

ostentante. Quod Pausanias ideo factum arbitratur, quòd is ex Spartiatarũ cognatione, quæ Thebis erat antiquissima, progenitus diceretur, quorum id gentile esset insigne, quippe quòd à seminio anguineorum dentium, quos Cadmus seuerit, oriundi essent: Spartanosq; ipsos in Laconia inde originẽ duxisse nonnulli credidere, quos olim ὀφιοδέρες nuncupatos alia de causa historici tradiderunt: cùm enim annonæ caritate laborarent, compulsi sunt serpentes, quorum vis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi vsum conuertere. Sed quoniam de clypeis & gestaminibus militum atq; cohortium multa dicturi sumus, quia id præcipuè contendebas, vt aduersus eruditorũ quorundam sententiam veterum exempla tibi suggererentur, quò non esse nouum institutum familias variis gestaminibus tum colorum, tum dissectionum, atq; etiam insculptarum in illis animantium, figurarum, plantarum, instrumentiue alicuius adiectione discerni, comprobare posses: priusquam ad horũ explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per anguem commonstrata dicere necessarium est. Sed priùs aliqua de ostentis. D

AMPLITVDO NOMINIS. E

IN ostentis enim summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, non iis tantùm quæ ad imperium aut alium quemcunq; principatum attinẽt, sed ad ea quoq; quæ vel ingenio vel arte celebritatem sibi aliquam compararere: vt in histrione Roscio, artis suæ gloriam præmonstrauit: cùm enim puerum anguis dormientem noctu complicasset, pater ad aruspices detulit, qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVreliano verò, quamuis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis portendisse fertur, cùm eius pueri peluim plerunq; cinxisset, neq; vnquam occidi potuisset: postremò matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspicinæ non ignara cùm hoc vidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari præsagio Seuero imperium præmonstratum est, cui dormienti, vt Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactis ac acclamantibus familiaribus, abiit. Quin & Maximini iunioris, quem pater secum Imperatorem appellauit, caput dormientis serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem somnia? nonne ipsa quoque vel in conceptu vel in partu quotiens draconem obtulissent, eiusdem amplitudinis prænuncia fuerũt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum eum pareret, somniauit se dracunculum enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem præsagiuit, qui matri Olympiæ congressus in somnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum est, & ipsi draco circunfusus nihil attulit nocumẽti. Dedit & Augusto Imperij præsagiũ ostento simili. Nam cùm Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrum media nocte venisset, positaq; in templo lectica, dum cæteræ quoq; matronæ dormirent, obdormisset, visus est draco repentè ad eam irrepere, pauloq; pòst digressus: illa verò expergefacta quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius extitit macula veluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò vt publicis inde balneis perpetuò abstinuerit. Sed enim facile fuit ostenta quæ principibus viris aut nobilitate aut opibus claris accidissent, ad futuram eorum amplitudinem accommodare, quid de seruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus venalis cùm Romam delatus esset, deprehensus F

A est dum quiesceret, habere sub capite dracone in spira complicatu: quem Thracia itidem mulier conspicata vaticinandi peritissima, signum esse dixit magnæ cuiusdam & formidabilis potentiæ, quæ tamen infaustum esset exitum habitura. Idem serpens vbi defectus casu aliquo fuerit, imperij adesse finem identidem ostēdit. Nam Tiberius Cæsar serpentē draconem in deliciis habere solitus, eiq; manu sua cibū ministrare: quem cùm is corrosum à formicis reperisset, monitus est cauendam sibi esse vim multitudinis: formicas enim populi significatum habere, nō fabula tantùm Pelei Thessaliæ Regis, verùm et portenta & prodigiosa somnia declarant. Nam & Nero paulò antè quàm extingueretur, visus est sibi per somnium pennatarum formicarum multitudine oppleri. Sedenim de formica loco suo plura. Quod ad serpentem pertinet, idem Nero qui serpentis spolium à matre pro amuleto commendatum, brachio alligatum aliquādiu gestauerat, inde memoriæ maternæ tædio abiecerat, tūc id perquisiuit incassum, cùm omnia contra se fremere comperisset, maternæ erga se pietatis serò memor.

ASIA.

B Antea verò quàm militaria signa promoueam, scrupulus ille mihi videtur eximendus, quòd nonnulli per serpentes tris, Asiam prouinciam significari putant, non secus ac ibes Ægyptum, elephanti Africam, cuniculus Hispaniā, equus Italiam, quæ sigillatim suo quæq; Commentario declarata sunt. Id ea de causa suspicari videntur, quòd numi pleriq; argentei conspiciuntur, quorum inscriptio est, CÆSAR IMP. VII. ab altero latere angues tris, quorum duo pectoribus hinc inde sinuosè surrectis attolluntur, tertius iacens capite caudam vnius, cauda verò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria surrigitur calathisco insistens, quippe ad ipsius terræ Asiaticæ feracissimam vbertatem significandam. Inscriptio verò est, ASIA RECEPTA. Sedenim ego angues eos tris indicare crediderim, Imperium Romanum tris iam orbis partes occupasse: Europā enim diu possederant, Africam paulò antè subiugarant, nūc Asia recepta, & ad reliquas applicata, tertiam quoq; partē adepti videbantur.

PRÆFECTVS MILITVM.

Quod verò pertinet ad insignia militum, numus est Cæsaris Dict. III. in quo Victoriæ caput est, alatū quippe, & capillis in nodum collectis, ab al- *Cæsaris numus.*
C tera cuius facie Roma gradiens, stola ad pedes demissa, capite, vti mos, galeato, ancile sinistra gestans, læua trophæum, quod humero inhæret, sustentans: à latere verò serpēs Draco prorepit capite surrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆF. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In sacris literis legas, draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Psalmo quarto supra LXX. habetur: quod milites, centuriones & duces eos significat, qui fuerant à Pharaone immissi, vt Israëliticum populum persequerentur: ij aquarum mox inundatione suffocati sunt, atq; ita contriti. quodq; mox sequitur phrasi longè insigniori, Tu confregisti caput Draconis, Pharaonem ipsum intelligit. Qui mysticum sequūtur sensum, hæc ad Christum referunt, qui dæmonis vim omnem sustulerit.

COHORTES.

Quin & cohortiū erant insignia, perq; singulas earum, vt Flauius Vegetius scribit, ferebant ad præliū à Draconariis, quo nomine κατ' ἐξοχὴν signiferos omnes appellitabant. Quo verò pacto gestarentur, videre est apud Ammianū Marcellinū, vbi pompam describit quam Constantius Imp. vrbem ingrediens

duxit: erant enim, vt is inquit, & dracones hastarum aureis gemmatisq; summitatibus illigati, hiatu vasto perflabiles, et ideo velut ira perciti sibilantes, caudarumq; volumina relinquentes in ventum. De iis Claudianus. D

Mansuescunt varij vento cessante dracones.

Erat verò signum draconis purpureum, vt idem Ammianus attestatur. Atqui non in signis tantùm serpentes militibus vsu fuere, sed viui etiã pugnatorib. sociis auxiliũ non contemptibile præstitêre. Legimus enim Annibalem mõstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hostiũ classem vascula iacularentur viperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministeriis impedirētur. Idem cùm Prusias iam cedente classe sua fecisset, victor euasit. Antiquæ verò illius militiæ vestigia quædam habentur apud vos Maffęos Romę in Canone quodã circa Theodosij tẽpora et aliquanto etiã prius cõfecto, in quo militũ omnes ordines recensent̃, gestaminaq; ipsa suis etiã coloribus picta conspiciuntur, quę quisq; manipulus turmaq;, ex quadrupedib. vel alitibus, vel ex colorũ varietate signa sibi desumpsissent: ex quib. quæ facerẽt ad anguẽ, quoniam id operis ordo sibi deposcere videbat̃, subiicere nõ importunũ iudicaui. E

SENIORES MENAPES.

EX his enim seniores Menapes dicti, anguem luteum pro insigni habebant in parma viridi, cuius marginem rubor limbus ambibat. Vmbilicus argenteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autem serpens terga infernè habebat, caput & caudam sursum versus inflectebat.

CORTONACENSES.

QVi verò coloris albi draconem præferebant in rubra parma, cuius vmbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior prasinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur, & cum superioribus vtriq; sub Magistro peditum stipendia faciebant.

THAIPSALI.

NAm qui sub equitum Magistro militabant Thaipsali, nisi codex in damno est, & Thessali fortè castior lectio sit, nuncupati, cæruleũ gestabant anguẽ, terga læuam versus porrigentem, in dexteram verò caput & caudam incuruantem: qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum verò parma alba, vmbilicus identidem argenteus, circum quem ruber ducebatur circulus. Inter caput & caudam colubri, violaceus erat orbiculus. F

PRÆCEPTI FABRICÆ.

INter gestamina verò Fabricæ præfectorum, quæ sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in horum vno conspiciebatur, parma cærulea, aureus vmbilicus, margo ruber, intra quem à lęua parte onyx paruus cum Æthiopis sigillo. Sequebantur ij virum illustrem, Magistrum officiorum appellatum.

SAGVNNENSES.

SEd angues duo in huiusmodi militũ gestaminibus colore rubro, siue, vti ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem X. Gręcæ literæ in trãsuersum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret, eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes, Sagunnenses appellabantur.

BIANENSES.

HVmanicipitis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoq; vnicolor, spiris duabus circa vmbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto, & in auersum respiciente, cauda aliquantulũ infernè summissa propenden-

A dente'cꝫ, geſtabatur à militibus qui ſub Magiſtro militum per Illyricum merebant, Bianenſes nuncupati.

HONORIANI IVNIORES.

ERat inter hos quocꝫ mutilati ſerpentis inſigne, cuiuſmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id fruſtum luteũ, totam ferè parmam circumplexum. Inter caput & ſegmentum quadra erat & ipſa lutea, angulis in os & in cęſuram verſis, in qua teſſella conſpiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergũ circulus albus ducebatur, vmbilicus erat argenteus. Erant ij ſub illuſtri viro equitum Magiſtro.

MARCOMANI.

SVb eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipſi quocꝫ ſerpentem præferebant coloris identidẽ lutei in alba parma, cuius aureus erat vmbilicus. Inter ſegmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

COntrà verò in nigra parma luteus erat ſerpens eodem circunductus modo, & ipſe curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & inciſionem col-
B locato: vmbilicus ad angulos rectos decuſſatus, partes duas aduerſis angulis oppoſitas albas, duas cæruleas habebat. Geſtabãt hoc Curatij iuniores ſub eodem Magiſtro equitum militantes.

MAVRIALITES.

AT dimidij duo ſecꝫ inuicem inſpectantes albi coloris in parma viridi, quã margo ruber ambibat, eorũ erat geſtamen qui ſub eodem Magiſtro equitum Maurialites appellabãtur. Huius quocꝫ parmæ vmbilicus decuſſatus erat tranuerſis lineis, cuius duæ oppoſitæ partes albæ, aduerſæ cæruleæ.

FABRICÆ.

PRæter ſex illa inſignia, quorum ſuperius mentionem fecimus, præfectus Fabricę ſeptem alios ordines ducebat totidem geſtaminibus inſignes, in quorum vno ſerpens luteus dimidia ſui parte conſpicuus, capite truncíqꝫ parte cæſa in lęuam verſis: parma cærulea. Inter ſerpentis caput atqꝫ ſegmentum orbiculus erat luteus: vmbilicus quocꝫ in obliquum decuſſatus, partim aureus, partim argenteus erat.

C

DEFENSORES.

DVos verò angues in caducei ſpeciem implicatos, capitibus ad oſculũ coeuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi geſtare ſoliti ſunt qui Defenſores vocabãtur. Horum præfectus erat illuſtris vir militum Præſentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

INteger etiam caduceus, hoc eſt, totis expreſsis anguibus, iiſcꝫ vnà cũ baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat, inſigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat ſub Magiſtro militum per Orientem.

ANGLEVARII.

SVb militum autem Præſentiali Angleuarij erant, quorum inſigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius ſummitate pila erat, vnde angues prorumpebãt, & ad oſculum iuxta parmę medium adflectebantur. Parma erat ſapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI. D

AT ſub Magiſtro militũ præſentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum geſtamen erat parma tota lutea, ſed nigro circulo aliquantulum interiùs circũducto, in medio cuius angues rubri duo, non è baculo, ſed velut è cippo quodam identidem rubro emiſsi ad oſculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum diſſecantibus, in ſuperiore cuius parte T. centurionis ſignum notatum erat: de quo alibi diximus.

FALCONARII.

IN eadem Magiſtri militum Præſentialis militia geſtamen erat in parma tota purpurea angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binæ vtriq; aures acutæ, longéq; ſurrectæ. Hi non baculo, ſed lato cuidam pedamento committebantur (liceat ita columellam appellare, quæ ſuſtinebat angues) vnde mox in ſuperiorem caducei partem curuabantur. fulcrum illud lato ſpatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. medium huius ſpatij vmbilicus aureus occupabat: qui id præferebant, milites Falconarij nuncupabantur. E

VINDICES.

IIs proximi erant & ordine & prefectura vocati Vindices, qui cæruleas Mori inſtar colubras in caducei morẽ flexas pro inſigni habebant in parma tota lutea, vbi angues pedamẽto cõmittebãt̃ appliciti coalitiq;. aureus erat vmbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVcebat & Magiſter peditum ordines aliquot caduceis inſignes, ex quibus præcipuè erant ſagittarij Nerui, qui dimidio vtebantur caduceo, quorum ſcilicet parma coloris erat praſini, rubro circunducto limbo. Parmæ medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad oſculum in circuli ſe formam incuruabant.

BATAVI.

HOrum ſocij erant qui cæruleos geſtabant angues in caducei morẽ flexos, in parma tota rubra: anguium verò pedamentum album erat veluti ſquamis acutis quatuor altera ſuper alteram ſcandentibus, quarum apices infernè ſummittebantur. Batauí autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IVNIORES. F

IIs additi erant Marcomani iuniores, & qui ipſi caducei formam preferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues vſq; coloris eiuſdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

NEq; quidem hinc aberãt ſeniores Marcomani, qui hunc eundẽ ſecuti prefectũ, praſinas habebãt caducei colubras in alba parma, quã luteus ambibat circulus: rubra verò erat ſedes pro fulcro ſuppoſita, cui applicitæ erãt colubræ.

ATECOTTI IVNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoq;, quorũ geſtamen erant angues ex caduceo luteç, cum rubro pedamẽto in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecotti iuniores appellabantur.

EXCVLTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eundem Magiſtrũ peditum ſequebatur, quibus nomen erat excultatoribus. Geſtabant ij caduceũ ex luteis anguibus

A bus auritis,quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

QVi verò sub Magistro equitũ caducei gestamen vsurpabant,albas preferebant colubras cum pedamento identidem albo in parma prasina, quam ruber ambibat limbus,hicq; Brachiati vocabantur. Reliqua verò insignia,quæ innumera penè sunt,per commentaria cæterorũ animalium, vt loco quæq; congruebant singula disposita sunt,partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceũ incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata Commentario hoc explicuerimus.

DE CADVCEO.

Aducei species tota prorsus Ægyptiaca est,quã Mercurio pręcipuè veteres consecrarunt, draconibus duobus, mare scilicet & fœmina, parte media voluminis sui inuicem in nodum, quem Herculis vocant, obligatis, quorum primæ partes reflexæ in circulum pressis
B osculis ambitum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocãtur, ornanturq; alis ex eadem capuli parte nascentibus.

GENESIS.

ARgumentũ huius hieroglyphici cõmenti ad geniturã hominis, quæ genesis appellat̃, Ægyptij protendunt, deos præsides homini nascenti quatuor esse memorantes, δαίμονα, τύχην, ἔρωτα, καὶ ἀνάγκην. Ac priores duos Solem & Lunam intelligũt, quòd Sol autor spiritus, caloris & luminis, humanæ vitæ genitor & custos est,ideòq; nascẽtis dęmon credit̃. Luna τύχη, quia corporũ præses est,quę fortuitorũ varietate iactantur. Amor osculo significat̃, Necessitas nodo: pinnæ mentis velocitatẽ indicant,qua pernicius nihil. Inuolucrũ verò draconũ,iter vtriusq; flexuosum ostendit. quæ omnia & pleraq; alia Macrobius diligẽter examinauit,à quo,quę diffusius quis exponi quæsierit,petendũ. Occultam sanè rerum originẽ per serpentis effigiem Valentiniani cõmonstrabãt, positionẽ intestinorum nostrorũ per quæ esca infertur,in exemplũ adducentes, quę serpentinæ spiræ instar in vtero delitescens,occultatæ in nobis genitricis substãtiæ specimen habeat.

MINÆ PAX'QVE.

C SVnt autores haudquaquã aspernãdi, qui serpentes illos mutuis nexibus implicitos,minas & pacẽ simul ostentare putẽt,cuiusmodi simulachrũ Gephyrei armato exercitui prętulisse ferunt̃,cũ Eumolpus Athenienses profligauit: illi enim Caduceũ prętendẽtes, & pacẽ quietis,& minas insultantib. offerre visi.

TERRA.

INterpretationẽ eam quæ Caduceũ ad geneseos significatũ trahit, Ægypticã esse nõ negarim,sed alia quadã ratione à Macrobiano cõmento feciore. Siquidem Ægyptij, cum maximè omniũ humanũ genus ex cœno genitũ profiterentur, colubros terræ filios esse nõ ignari,prout etiã in ostentis aliquot accipiunt̃, fingentes colubros ita mutuo cõplexu ad osculũ tendere, omnẽ indicant humanitatem,si salua esse velit,oportere in eiusmodi cõcordiã cõuenire. Caduceatores itaq; serpentes eo complexu coniunctos pręferũt, vt eos qui aliis iniuriã facere moliuntur, humanitatis admoneant. Quòd verò terræ signum sit anguis, plerisq; historiarũ locis,sed eo præcipuè reperias,vbi Crœsus aduersus Cyrum bellũ suscepit: eo enim tempore vis colubrorũ ingens in suburbanis Sardium locis repentè coorta est,quos equi in pascua dimissi passim deuorarunt: respon

derunt diuinationum periti, futurum vt externæ gentes indigenas consumerēt: D indigenam enim esse colubrum, terræq; filium: equum verò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo satis dictum Commentario.

CONCORDIA.

VErùm si quid in longa huiusmodi rerũ indagine ariolari licet, putarim ego picturationẽ hanc in pacis & cõcordię significatum inde sumptã, q serpentis effigies plerisq; locis pro bello & odio, funestaq; alia quauis clade poni solita est: osculũ aũt, & pacis & cõcordiæ signũ esse, negarit nemo. Quin & sacræ pietatis nostrę literę pacis osculũ identidẽ attestant. Virga, vt loco suo latius ostenditur, tum disciplinã, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igit pietate grauis, & eloquentia potens, altercãtes aggressus, nullam bello salutẽ esse docuerit, dubiũ bellorũ omniũ euentũ dixerit, funesta perniciosaq; demũ esse bella cõmonstrarit, & quęcũq; alia ad huiusmodi rẽ pro loco, tẽpore, personisq; facientia excogitare et eloqui potuerit, perfacilè is discordes animos in cõcordiã trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinę suę virga in vnũ obligabit, quibus ad osculum coeuntibus, cõuenire animos & ad concordiã cõuersos esse, meridiana luce clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorũ genus in magna Galliarũ fama, E quod anguineũ appellãt Druidæ, q ex numero suorũ ouorum faciant angues, cõuoluentes ea, & saliuis fauciũ corporumq; spumis cõglomerantes, vt tãdem fiat ex multis vnũ, siue angues ea sint oua spiris ita conglobati, artificiq; complexu adstricti: saliuarumq; profluentiũ humore cõcreto crusta superinducat. Vtcunq;, id sanè constat, ouum hoc quodcũq; sit, ad victorias litium, ac ad cõciliandos sibi Regũ aditus mirè laudari, perinde ac etiã pinguem anguis in pelle dorcadum (ne draconũ, vt in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatũ in lacerto, conferre ad iudiciorum victoriã perhibet, cuiusmodi rebus magica superstitio mortaliũ plurimos eludit. Quòd si hoc credibile videatur, Philostrato etiã, præter innumeras quas cõfinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis annulum habuisse lapidem scribit, qui montanis Indiæ locis cristatorum quorundam draconũ capitibus insit. De quo quidem annulo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tullius Officiis, quòd is qui eũ gestaret, pala in volam conuersa, à nemine spectaretur quandiu pars illa palam attingeret.

PAX. F

PLerisq; sanè locis videre est anguiũ huiusmodi globos in vnã quasi massam adstrictos, de iugorũ verticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiunt tantam anguiũ vim conuenire, conuoluiq; in gyrum inuicẽ, vt mõtis speciẽ procul aspicientibus reddãt: cuiusmodi quidẽ cõplexus anguiũ, & frugifera eorũ concordia, causa, vt Plinius inquit, videt esse, quare exterę gẽtes caduceum in pacis argumentũ circundata effigie anguiũ fecerint: neq; enim cristatos esse in caduceo mos est. Ad hęc numismata tot caduceis insignita, pacis inscriptionẽ præferunt, vt in nũmo Cęs. Vesp. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillum est cũ caduceo, et ramo oliuę, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus et numũ aureũ Bononiæ apud Achillinos, in quo simulachrũ alatũ est cũ caduceo & serpente quodã à pedibus abeũte, cuius inscriptio est, PACI AVGVSTÆ. Illius sanè serpentis abitus ablegatũ aliò bellũ ostẽdit. Aliæ in hoc numo literæ sunt, TI. CLAVD. CÆS. AVG. P. M. TR. P. Nã in altero ex ære eiusdẽ Ti. Claudij numo alatũ sigillũ est, dextera vestimentũ à pectore ad faciẽ tollẽs, lęua caduceũ exporrigit, pedibus serpentẽ sinuosum calcat, quod bello oppresso pacem condonatam omnino significat.

FELI-

A FELICITAS.

CAduceo verò si cornu copiæ adiiciatur, felicitatis indiciū est, quod in eiusdem Vespasiani & aliorum numis obseruauimus. Nam & Hadriani numus est eodē significato atq; inscriptione, quæ in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus etiā in Antonini Pij numo caduceū, & oliuæ ramū fructibus & foliis onustū, cuius est inscriptio, FELICITAS AVG. In Seueri verò Macrini Augusti numo, non oliuæ, sed hasta in læua est manu: caduceus dextera prætendit: inscriptio, FELICITAS TEMPORVM. S.C. Hastam autem intra alia significata humanæ etiā ætatis indiciū esse alibi ostendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameæ numo dea læuo cubito columellæ assurgētis capitulo innitit, dextera caduceū tenet: inscriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Columna enim habet nescio quid in significato quod ad publicū pertineat, de qua loco suo plura. Ex his dubio procul cōstat, quid sibi velit caduceus ille, qui situs est in medio cornuum duorum in numo Drusi: quidq; solus ille in numo cuius inscriptio est, M. PLETORI CEST. EX S. C.

Hadriani Traianiq; Impp. numi. Antonini Pij. Seueri Macrini.

Iuliæ Mameæ.

Drusi.

B ELOQVENTIA.

SEd qui serpentem pro astu poni docti sumus ex Aristotele dicēte, animalia quędam esse astuta per se, sicuti sunt serpentes: magis verò ex lectione sacra, quæ prudentiam huic in primis animali tribuit: ea etiam de causa angues caduceo complicari putamus, quòd ostendere voluerint, & calliditatem & prudentiam necessarias eloquentiæ, quæ per virgam significatur, quippe quæ regat dictis animos. Neq; desunt qui virgam auream in Mercurij manibus, à qua Deus ipse χρυσόῤῥαπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & scitè & opportunè norit orationem contexere, signum esse contendunt.

SAPIENTIA.

VIrga verò Palladi totius sapientiæ deæ, ab Homero passim accōmodatur. Vlyssis quoq; socij vno virgæ capite, falsa quippe persuasione ac insipiētia, in brutorū species transformantur: altero virgæ capite, vera quippe disciplina ac rerum peritia, in humanam restituuntur effigiē. C Reliqua verò taceo, quæ Moses vbiq; virgæ fretus munere scribitur effecisse: nam alibi super hoc suus erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea est diuina virgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorū ait: Quòd si omnia nobis, quæ ad victū cultumq; pertinent, quasi virgula diuina, vt aiunt, suppeditarentur. Atque hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies, qui ex hoc effusissimam eam Dei Opt. Max munificentiam intelligunt, quæ omnia secundat, fortunat atq; felicitat.

VERA DISCIPLINA.

EVndem hunc scipionem nostri sic figurant, vt ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, colosseæ magnitudinis figuram humanā pingant, quæ Christum puerulum in humeros sustulerit: quod, vt mea fert opinio, nam historia omnino apocrypha est, ea de causa fit, vt si Christum gestare humeris,

hoc est, veram sapientiam enancisci volumus, dandam esse operam impensissimam disciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quorumcunque amnium cursus profunditatemque ac torrentiũ impetus facilè superemus. Et quod Iacob ait, In virga nostra Iordanem pertrãseamus: sanè Iordanis vel quoduis aliud flumẽ, fluxos animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus indicat: virga disciplinã, sine qua non esse progrediendũ Grȩco monemur adagio, qua qui firmiter innituntur, nullis perturbationum occursibus deturbantur, nullis vndarum quantumlibet inturgentium fluctibus immerguntur: pedibus verò per ima vel ipsius pelagi demersis vix crure genu'ue tenus alluimur: capita autem, vt ait ille, cõdimus intra sidera, Deumque ipsum sustinere humeris videmur, ac veri demum euadimus χριστοφόροι, in quos vbi sagittæ fuerint immissæ, eadem in iaculatores suos spontȩ retorquentur, vt in vulgata habetur historia. Quid enim in vniuersa literarum peritia facilius, quàm eorum calumnias repellere, ac suismet, vnumquenque iaculis conficere, qui sanctissima nostræ pietatis instituta vel incessere vel conuellere aggrediatur, quæ certo Dei sit præsidio firmata, ac magni verique numinis munimento quàmvalidissimo roborata? D E

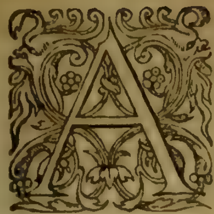
PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, de iis quæ per Æsculapium, Gorgonas, Hydras, & id genus alia significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

IBI verò, elegantissime Mari, tertium de serpentium significationibus commentarium dedicandum iudicaui, vt vniuersa hæc materia quæ à vobis honoratissimis fratribus magna sui parte profecta est, ad vos identidem rediret, laudastique ea quæ ad Reuerendiss. Cardinalem, quæque ad Achillem fratres tuos miseram, significastique libellos illos pro humanitate tua libenter à te lectos, in illis tamen desiderasse quædam alia, vt opus absolutũ vndecunque videretur, præter Aesculapium, fabulosa scilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum quædam venenatorum genera, Dipsadem, Scorpium, Salamandram, quòd in illis quoque inesse debere hieroglyphica augurarîs: proinde curasti vt hæc mihi nomine tuo per Florũ nostrũ significarentur, ne contẽtus iis esse vellem, quæ duobus illis Commentariis collegissem. Respondi, dilectissime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ, quòd ita me admonueris: mearumque nugarũ qualescunque essent curam suscipere dignareris: sed quòd in prioribus illis non omnia sim complexus, minimè per negligentiam esse factum scias: imò quia veritus sum vos fratres viros tam præstantes, magnis & innumeris Christianæ Reipub. negotiis oppressos, dictione mea tam leui diutius occupare, summumque fuisse breuitatis studium, ne in publica peccarem cõmoda, si tempora eorum longo morari sermone voluissem. Quoniã verò ita te cupere declarasti, vt illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam vt ea quoque colligerem: quæ cùm longè plura essent quàm pro corollario subiici possent, eadem impeditus verecundia, ne nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius esse iudicaui, si residua hæc in vnũ, idque iustum adstruerem commentariũ, ac veluti serpens linguis micat ore trisulcis, tribus itidem libellis loqueretur. Nam si alituum pleraque, quadrupedum multa, humani tantũ corporis aliquòt, multa de plantis, de piscibus & aliis rebus non admodum pauca, cur nõ & tria de tanta serpentium varietate conscribi possent? Sedenim hoc tertium nulli conuenientius dedicari debuit quàm tibi, qui autor impulsorque fueris vt ea conquirerentur, egóque importuni notam perbellè declinauero, cùm tu ipse crabrones in te sponte tua concitarîs. Vale. F

ÆSCV-

AESCVLAPIVS.

A NGVIS significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, sanctum semper fuit, per quem nimirum ipsum salubritatis Deum Æsculapium intelligebant, quod numismata, quod marmora, quod Græcæ Latinæq; omnes historiæ testantur, plurimæq; passim statuæ, per quarũ crura & genua serpens flexuosis voluminibus implicatur, locorum vbiq; Romæ, ac in toto terrarum orbe conspiciuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento compertum est, neq; vllum esse aiunt apud Medicos volumen, quod anguium in ægritudinibus beneficia non latissimè demonstret: vt minùs miremur serpentis effigiem ex ære in contum surrectam à Mose, in quam populus oculos intendens, ab incommodis, quæ se in itinere tam longo oggerere potuissent, diuino aspirante præsidio liberarentur: de quo loco suo plura diximus. Quinetiam, vt ad remedia reuertamur, inuentum est ab Antonio Musa Augusti medico, in vlceribus insanabilibus viperas edendas dare, miraq; ita celeritate persanare. Et B quamuis perniciosa multa sint ex anguibus exempla, non ita tamen alienum à ratione est eorum genus, si modò quæ bruta honestè atq; prudenter facere videntur, ratione ea fieri concedamus, vt non aliquando magna & amicitiæ & fidei documenta præstiterint, & eam iustitiæ partem exercuerint, quæ in homine raro admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS IVRA.

SCribit Plutarchus, aspidem ab Ægyptiaco viro quodam patriæ religionis superstitione tam familiariter alitam, vt ad mensam assiduè ventitaret: quæ cùm catulos enixa esset, quorũ vnus hospitis filiũ enecauit, regressa parẽs, intellecto facinore, filiũ & ipsa suũ morte multauit, ac voluntariũ exiliũ sibi in perpetuum delegit. Apud Philostratũ legere est, Aiaci Locrensi dracone mansuetum in deliciis fuisse, cui cibũ de mensa cõmuni ministrabat, quemq; perinde ac canẽ secum comitem adducebat: addit, eum quinq; cubitorũ magnitudinẽ explesse. Neq; illud pretermittendum, quantũ ad salutis significatũ pertinet, publicatum esse, Neronẽ à percussoribus, quos in eũ Mesalina immiserat, serpentis ope seruatum, cùm è puluino, vbi ipse quiescebat, se proferens, eos absterruisset, siue ea C fabula fuerit, siue serpentis exuuiæ, quas ex voluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tædio tandẽ maternæ memoriæ abiecit, rursusq; vti alio Cõmentario diximus, extremis suis rebus frustra requisiuit, quippe qui speraret aduersus infortunia, quæ vndiq; iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum.

SERVATOR.

QVinetiã ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicaturos, serpentis ope victoriam consecutos, oblato sibi puero, dum in aciem descenderent, quem nudum ante omnes ordines statuerunt, Arcadibusq; irruentibus pueris in draconem mutari visus, cuius horrenda specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugam turpiter arripuêre: in cuius rei monumentũ Helei sacello ibi erecto vbi condi serpens visus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosissimè coluerunt.

SALVS.

MEritò verò salutis significatũ serpens sibi vindicasse videtur, à quo, vt initiò dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui viperino præsens admodum esse remediũ viperam ipsam exustã & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicæ peritiam Adamantius,

vbi homilia XVII. ſuper Numeros, ſacrificiorum dæmonicorum virus per ſa- D
crificia, quę olim Deo offerebantur, depelli dicit, veluti ſerpentium venena medicamentis nihilominus ex ſerpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. Apud Cebetem obſerues, viperæ dēte ſemel tactum quempiā, nulla deinceps venena formidare. Tradunt alij, qui viperæ iecur conditum ſemel hauſerit, nullius inde ſerpentis ictum pertimeſcere debere. Quid verò illud quod à Dioſcoride traditum eſt, homines qui viperis conditis in cibum vti cōſuerint, longiora vitæ ſpatia producere, & ad ſummā ſenectutem incolumes peruenire? Iſigonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuant, quia viperinis carnibus alantur: ad hæc, neq; capiti neq; veſtibus eorum, noxia corpori ineſſe animalia. eamq; cauſam videtur Tertullianus afferre, cur tanta ſit ceruo viuacitas, quippe quòd ipſe ætatis ſuæ arbiter ſerpēte paſtus, veneno au geſcit in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata habent exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Baſilij rudimenta cōmendans, philoſophiam & politiores alias literas à Chriſtiano homine minimè contemnēdas eſſe diſſerit, viperam in exemplum adducit, ex carne cuius ſingulare remediū gra- E
uioribus morbis excogitatū eſt: id ad hāc vſq; diem à maximè fera pernicioſáq; beſtia κατ' ἐξοχὴν Theriacum vocamus. Sunt qui tradant viperas in Arabia, vbi balſamū colligitur, innoxias ictu, quòd venenū balſami leniatur ſucco, quo illæ dicuntur ali. Addam & illud, tametſi κατὰ πάρεργον, quod apud Theophraſtū legas, viperarū morſibus tibicinem qui moduletur adhibitū, efficacitatē habere medicinæ. Quæ quidem cōmemorare libuit, vt non immeritò numiſmata tot cuſa exiſtimemus, quæ ſerpentem habent cū inſcriptione ſalutis: veluti ille eſt in ſpiram collectus cuius inſcriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiuſdem numo ſerpens eſt tractu ſinuoſo, tortilíq; obrepens virgæ, quā ſignum ibidem adiectū dextera humi applicat. Atq; in alio Dea ipſa læua virgam gerit, dextera poculū angui porrigit: inſcriptio, SALVS AVG. COS. III. In aliis ipſe ſella ſedens paterā porrigit angui ſuo de loculo exeunti, caputq; pateræ admouenti: inſcriptio, SALVS AVG. In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. ſedenti ſimulachro pateráq; porrigenti aſſurgit anguis, cum inſcriptione, SALVS PVBLICA. Sed ne ſingula cōmemorem, quæ quidem ſunt innumera, Cōmodi, Criſpinæ, & aliorū, per angues deniq; omnes ſalutem intellexere. Quòd autem F
ferunt Æſculapium ſub anguis ſpecie Romani legati nauem ſpontè ingreſſum, cùm ipſi Epidaurū aduerſus peſtilentiam opem imploraturi adnauigaſſent, ſcribunt Græci tale aliquid ſibi etiam obtigiſſe, cùm ipſe idem Deus draconis effigie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus eſt. Neq; deſunt qui ſuper Æſculapio comminiſcantur hiſtoriam: educatū quippe draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethronius à florū vbertate nuncupatur: Throna enim flores vocant lingua Theſſala: Addunt anguem eū fuiſſe nigrum, vtero ſubuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & ſupercilio admodum pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam ſub mentum reducti, barbæ ſpeciem reddebant, quæ lurido fellis colore intincta videretur. Ictus eius innocuus, illi quem ſorices infigunt perquàm ſimilis, etiam cùm vehementer lædere conabatur. Genus hoc ſerpentum aſsiduè cum aquila bellum gerere aiunt, ſæpeq; in eius nidum prorepere, ouaq; depaſci, ac illi ſemper inſidias ſtruere, cùm præſertim ad prædam abuolarit, quaſi Iouem vlciſci velit, qui dominum ſuum fulmine ſuſtuliſſet. Horū autem conflictum operęprecium eſt apud Nican-

Numiſmata plurima cū ſerpentibus quare cuſa.

A Nicandrũ legere. Sed vt apud Pauſaniã eſt, dracones qui Æſculapio adpinge-
bantur, colore erant ſubflauo, quales in Epidauria tellure tantùm inueniri tra-
dit. Cùm verò Æſculapius Apollinis, hoc eſt, ſalubritatis filius fingatur, ideo
nonnulli dixere, ſerpentis eum inſignia geſtare, quòd homines cùm in ægritu-
dinibus, vt Homerus inquit, neq; non Heſiodus, citò ſeneſcant, ſalubritate ad-
ueniente iterum iuueneſcere videãtur. Spectatur hoc idem in ſole, dum ab hye-
mali ſenecta ad vernam ſeſe proripit iuuentutem.

PRVDENTIA.

QVòd ſi medicinę rationẽ habeamus, ſerpens hic prudentiã indicare vide-
bitur: nam & Aſſertoris noſtri dictũ eſt, nos eſſe debere prudentes, admo
nentis, ſicuti ſunt ſerpentes. Ideo ex Valentinianis quidam ſophiam illam ſuam
ſerpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitiſſe factori Adę, & re-
rum cognitionem hominibus infudiſſe, eaq; de cauſa ſerpentem omniũ ſapien-
tiorem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cùm prudentia non pręſen
tia tantùm examinet, verùm & lapſa & futura meditetur, & tanquam è ſpecula
B proſpectet, medicum exſcribere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates,
penſitare diligenter,

Οςτ' ἤδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό θ' ἐόντα.

Quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiã ſimulachro factũ
inuenies, cuius pedibus ingentis vaſtitatis ſerpens triceps ſubiiciebatur. Capi-
ta ea, canis vnum, lupi alterum, tertium leonis; de quo alibi diſſeruimus, & pru-
dentiæ ſignum id eſſe demonſtrauimus.

PERNICIES.

VIſebatur autẽ in Delphis apud oraculum ſerpens, qui ſingulari certamine
videretur Apollinem prouocare. obſeruatum à Plutarcho. pernicies enim
ſaluti ſemper aduerſatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ ſpe-
culæ receſſu, ob veterum quippe artificũ admirationem, viſuntur, Iulius II. ad-
mirandæ illud vetuſtæ artis & ingenĳ ſignum reſtituit, Apollinem ἑκατηβελέτην,
vbi vipera ſerpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non te-
merè illa facta, ſed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc eſt, ægri-
C tudinarĳ veneni cædem indicat, quem Apollo, vt Ouidius,

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ verò huius facies osq; ipſum Octauiani Auguſti videtur eſſe, eiusq; iu-
nioris lineamenta quæ ſpectantur in numis, repræſentat. Sunt autem Pythones
& dæmonum genus, cui, vt ſcribit Adamantius, dracones aliiq; ſerpentes mini-
ſtrare perhibentur. Sed de iis alio commentario plura diſſeruimus.

GIGANTES.

DIodorus quoq; per ſerpentem voluminibus implicatum, malum interpre-
tatur, pręcipueq; Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppreſſere.
Et Cõmodus Imperator, vti legere eſt apud Lampridiũ, homines obtortis pe-
dibus, vtpote draconteis, Gigantas appellare ſolitus, eosq; ſagittis ex libidine
configere. Et ſtatuas giganteas penè omnes obtortis cruribus videas, vt angui-
pedes illos Terræ filios oſtentent: nam & Naſo anguineos habuiſſe pedes ait
Gigantes, qui centum quiſq; brachiis cœlum capere conati ſunt, eo verſu:

Cùm centum quiſq; parabat
Iniicere anguipedum captiuo brachia cœlo. Et Ætna Maro:

His natura sua est aluo tenus, ima per orbes D
Squammeus intortos sinuat vestigia serpens.

HORRIFICVM.

QVas verò colubras Eumenidū crinibus obuolutas aiunt, ab Æschylo poëta tragico primùm excogitatū Pausanias attestatur, cùm antea nihil neq; in his, neq; in alio quopiam ex infernis deis quicquā esse horrificū existimaretur. Manifestissimū est enim totum hoc terroris argumento confictū, loca tamē ea terribilia esse ex Assertore nostro totiens audimus, vbi sit fletus & stridor dentium, & quæ passim sacræ literæ de gehenna ponūt. Vt verò ad anguium terrificum hieroglyphicū reuertamur, nō temere Tib. Gracchus timuisse videt̄, cum in spatiosa galea, qua in bellis vti consueuerat, angues offendit oua peperisse, foetusq; iam formatos, paulò antequā multitudine Quiritū oppressus interficeret̄.

VASTITAS.

IAm draconem, quem mali significatum habere dicūt, Crocodili nōnulli speciem esse putant, fortasse quia vastiore pingeretur corpore: nam alicubi mirificè crescūt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tēpore draconem fuisse quinq; iugerum magnitudine, cui boues & oues in cibum Indi ministrarent. Alij omne serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiusmodi monstrum Annibal à tergo subsequi prospexisse fertur, belluam quippe vastā & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunq; incederet, omnia arbusta, virgulta & tecta peruertebat, quod vastitatem Italię portendere diuinitùs intellexit. Neq; temere Faustina visa sibi in somnis serpentes pàrere, sed ex his vnum ferociorē, cùm Antoninum & Commodū in vtero gestaret: quod vita deinde Cōmodi voluptuosa simul ac perniciosa, re ipsa comprobauit, non hominē, sed immanem hydrum ad humani generis internecionem emissum. Argiphontem Pausanias dictum ait Mercurium, quia ὀφιοκτόνος fuerit, serpentem quippe sustulerit, quem nonnulli ἄργην vocāt, vel quasi ἀργὴς, ἀπὸ τοῦ φονεύειν, quòd cęde abstineat: pacis enim Deus est Mercurius. quāuis Leutychidas Lacędæmonius Aristone patre nobilis, neq; sua obscurus virtute, portenta hæc atq; alia eludere consuerit: nam cùm propinquioris portæ claui Draco circumuolutus esset, monstrūq; id esse vates denunciaret: Minimè mihi quidem videtur, inquit, sed si clauis draconi circumuoluta esset, monstrum esse asseuerarem. F

(E at line "ficè crescūt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tēpore draco-")

VOLVMEN.

ALibi cur dracones Cereri vectandæ adhiberent̄, explicuimus: sed quoniā nihil prętereundum existimaui, quod in significationū argumentum apud scriptores veteres comperissem, addendum quoq; fuit, scripta lucubrationesq; in anguium nomen deuenire: siquidē Zezes Hesiodi interpres, dracones quibus vecta Ceres Proserpinam quęritabat, significare ait volumina quę Triptolemus de agricultura conscripsit, eoq; loco δήμητραν, Terram matrem interpretatur: consuesse enim Dores γ in δ vertere, ita quæ γῆ μήτηρ, δήμητρα mox dicta.

TROPHONIVS.

SImulachra quædā iuxta Ercynam fluuium in specu quodam fuisse memorat Pausanias, quæ dicata erant cum sceptris, circa quę dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarū rerum ignari, Æsculapij & Hygiæ simulachra existimabāt, cùm tamē & Ercynę & Trophonij essent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas dracones consecrauit, siue ob oraculorum prudentiam, siue ob rei quę in promptu erat similitudinē, quòd oracula Trophoniana subter-

raneo

A raneo in ſpecu reddi ſolita, in ſpecu aũt & ſubterraneis cauernis angues libẽtiſsi mè latitare, ignorat nemo. De Trophonio pleni ſũt doctorũ ętatis noſtræ libri.

BOREAS,

BOream quoq; ventum aiunt hieroglyphicè viperinis caudis, pedum loco, prędirũ figurari: qua quidem ſpecie inſignis cum Orithyiæ raptu in Olympia viſebatur in donario à Cypſelidis dicato.

DE SCORPIO.

NTER ſerpentia Scorpius non habet locũ, ſed quia venenoſum eſt animal, hîc minimè prætereundus fuit: ſuper eo tamen partem eam tractare prius inſtituimus, quæ cum crocodilo negotium habet.

HOSTIVM CÆDES MVTVA.

HOſtes enim duos pari conditione inter ſe dimicantes, viciſsimq; in damna mutua concurrẽtes, oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Scorpium &

B Crocodilum pingebant: nam ij genuino quodam inter ſe odio flagrantes, ſimul atq; alter alterum inſpexerit, in mutua funera ſpontè rapiuntur, amboq; eadem dimicatione perimuntur. Quia verò & terreſtris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hîc dubio procul intelligendũ. Quòd ſi rem eueſtigio peractam indicare voluiſſent, crocodilum ſcorpio ſubiectũ pingere mos erat: ictus enim ſcorpij quamprimùm interimit crocodilum: ſin diſtractam diutiùs pugnã, diffi culterq; in necem deuentum oſtenderent, ſuperatum à crocodilo ſcorpium faciebant: is enim motu ſegnis longè diutius laborat antequam hoſtem aſſequatur, & interficere poſsit.

DOLI FALLACIÆ'QVE.

TErreſtris verò ſcorpius doli atq; fallacię ſignũ habetur in primis: eſtq; apud Sophoclem, Captiuis, prouerbium in hanc ſententiam, ἐν παντὶ γάρ τι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, quippe ſub omni lapide ſcorpiũ inſidiari. Sic & Theriacis Nicander:

σκορπίος ἀπροϊδὴς ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας.

Scorpius inſidias parua ſub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per ſcorpium notat, vbi illa: Noſti quendã bar-

C barum noſtræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morũ acritudine vulgus appellat. De inſidiis verò quæ poſt aliquam felicitatẽ ſubſecutę fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ virum, vt ſcorpius, vltima ſui parte percuſsit. Quin & mathematici, vel Ambroſio teſte, percuſſorẽ, & ad inuadendum ex inſidiis promptum eum futurum dicunt, quem Scorpius naſcentẽ exceperit.

INNOCVA PRAVITAS.

IS in aquã merſus ſi figuretur, innocuam ſignificat prauitatẽ: quandoquidem & ipſe & ſerpentes alij qui præualent in ſicco, ſi præcipitentur in aquã, vt Cyprianus ait, prędualere nõ poſſunt, innoxiiq; efficiuntur. Diuinæ verò literæ per ſcorpium indicãt & diabolum & eius ſectatores, de quibus Euang. Dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes et ſcorpiones. De ſerpente autem, quod ad hanc rem facit, ſatis ſuperq; ſuperius dictum eſt.

LIBIDO.

AD hęc libidinẽ & nequitiã ſcorpius pictus oſtendit, eiq; ex humani corporis partibus pudenda ſunt dedicata. Ei ſigno Mars dominat̃, adulteriorum ſemper infamia notatus. Et milites omnes mulieroſos ait Ariſtot. Et ſupra fini-

torẽ prodeunte Scorpio ortos, Mathematici lasciuos esse dicunt, quare huc forte spectat illud diui Hieronymi dictum de virgine ad Auitum: Cauendũ, ne arcuato vulnere scorpij vulneretur. Cœlestem verò Scorpium, ob aculeũ, qui est instar teli, sunt qui velint humani generis perditionẽ significari, cùm Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas posita, matrimonij concordiam ostendat. D

TERRA.

AB eisdem Mathematicis desumptum crediderim id Scorpij significatum, vt pro terra nonnunquam figuretur: aiunt siquidem illi necem à terrestribus animalibus iis obuenturam, quibus Mars in Scorpio certo quodam loco repertus fuerit. Ad hæc numus quidam est, in quo quadrigę sunt cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput est cum laurea & alis, ab occipitio cuius fuscina est & Scorpius, quod victoriam terra mariq; partam significare videatur.

AFFRICA.

VTrum verò doli fallaciæq; Pœnorum, quæ tot bellis vniuerso terrarum orbi per tot annos innotuêre, an corporum color fuscus, an quid aliud argumentum dederit, vt Scorpius Africæ terræ symbolum haberet, diu multi quæsiuêre. Id sanè constat, in Hadriani quibusdam numis Scorpium non aliter Africam significare, quàm cuniculus Hispaniam, equus Italiam ostentet. In quã sententiam vt adducar, facit ingens atq; adeò perniciosa Scorpionum multitudo, quam ea regio gignit, aduersus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata, cùm dormitum eunt pedes allio, atq; etiam lectos ipsos illinere. Animaduertendũ verò, si Scorpiũ pingere cõtingat, ne quis Nicandri versu decipiatur, vbi autor ille dicit, à cuspide nouẽ compagibus spondylos contineri: τοιῷ δ' ὤδι κέντρῳ σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπὸρ τείρει σκοπέεις. Ἐννεάδεσμοι non est ibi simpliciter pro nouem nodis positum, vt Antigonus & Demetrius arbitrati sunt, sed pro multis, ait interpres: septẽ enim tantũ cõpages habere caudã scorpij, manifestũ est: sæpe verò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quin etiã Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit, de eo qui duos tantùm aculeos haberet: quæ quidem opinio est Apollodori. Et de nobis numero septẽ, vnicuiq; cernere volenti facilè cõstabit. E

DE SALAMANDRA. F

SAlamandra quoq; inter malefica venenosaq; animalia recensetur: quare illam quoque quanta poterimus dexteritate tractabimus. Est hæc crocodilo terrestri facie perquàm similis, licet nõn sit stellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunensis agri saltibus Castalioneo secessu meo magnis imbribus excitatas aspexi: & in fontis mei cuiusdam aquæductu, quem macerie atq; cespitibus struxeram septimo pòst anno cùm eũ reficerem, multas inueni ipsum fluentis aquæ marginem accolentes, paruo inter se distantes interuallo, ea ipsa figura coloribusq; præditas, qua pingitur ab autoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOminem vndiq; ignibus impetitum, siue cladibus iis quę per ignem significãtur, obiectũ, minimè tamen vlla ex iis parte læsum significare si vellent Ægyptij sacerdotes, Salamandram pingere consuerunt: ea siquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento: tantus enim illi rigor

A gor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glacies.

CONSTANTIA.

NAzianzenus pro constantia Salamandram ponit, dum animal id in igni medio, qui omnia domat, non solùm lætari dicit ac viuere, sed eum omnino etiam extinguere. Ita se cum Basilio, Athenis in igne perfidiæ Deum verum colendo incolumes versatos gloriatur, quinetiã eum professione sua atq; constantia suppressisse.

AMATOR.

SVnt qui per huiusmodi speciem, per Salamãdram quippe in igne positam, amatorem ostentent, quòd amorẽ ex igne significari apud omnes vulgatũ sit, vt in Facibus latiùs à nobis dictum, & ardere se amantes omnes profiteantur: cumq; ita vitam in ęstu trahant, eruditè se fecisse putant, si figuram huiusmodi ardoris sui simulachrũ prætulerint. Sed enim hoc haudquaquam mihi probatur: quia si Salamandra ignem rigore extinguit suo, ea vtiq; non ęstuat, quod in primis amator sentire se clamat, vtpote qui vel intimis medullis exuratur, vel
B lentis penitus ignibus maceretur: hunc vrat amor, hunc vrat proteruitas, cùm feruidus sit puer Veneris, Cupidoq; semper ardẽtes acuat sagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho virgine rapta, & quæ plurima in hunc modum Poëtæ scribere consueuerunt: vti etiam apud Maronem, Cæco carpitur igni Dido, agnoscitq; eadem veteris vestigia flammæ: vritur infelix, ardet amans, traxitq; per ossa furorem, ac totam incensa per vrbem debacchatur. Mitto quòd fabulantur alij, Salamandram igne pasci, atq; ideo amantẽ referre, quòd ille sit huic veluti cibus, quo se oblectet assiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

SIgnificãtius enim hoc exprimi potuisset, si bestiola illa posita esset paulò musca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem salit atq; inambulat, id quod in Cypro insula videri autores tradunt ęrariis fornacibus, vbi chalcites lapis ingestus diebus cõpluribus crematur: de qua quidem illud spectãdum maximè, quòd quamprimùm longiore paulò volatu à flammis abscesserit, emoritur. Hanc alij Pyralin, alij Pyraustam vocãt. Zenodotus in eius cognomine videtur hallucinari, cui de lãpade id attribuit, quod minutulo cuidã papilionum
C generi inesse videmus, æstiuis tẽporibus, vespertino crepusculo statim incipiente, quã Apuleius nouo, vti suus est mos, vocabulo Flammidem appellat, multi Nitedulam, certè Græci Lampyridem vocitarunt. Verùm hæc qua de loquimur Cypria, longè alia est. Quòd verò dictum est Salamandram inambulatione sua ignem extinguere, autores grauissimi sunt qui cõtrà vnà cum Sextio sentiunt, ignemq; ab ea lædi omnino negant, idq; Plinianis adhuc temporibus Romæ incompertum erat, neq; adhuc aliquis se vidisse testabatur: nos verò eã non modò ardentes prunas non extinguere, verùm etiam euestigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruisino, hospite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domum. Alij verò qui rem vt exploratam & ipsi scribunt, causam etiã inuestigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim sine squamis & cute esse, corpus habere frigidum, & maximè humidum, quo singula quæcunq; contigerit humectet multò magis, quàm limaces faciant: humoremq; illum à corpore tam longè diffluentem, vim eam habere, vt ignem extinguat quem attigerit: λιποῤῥινὸν ea de causa Nicander eam appellat, siue quòd cute careat, quæ ῥινὸς dicit, siue quòd à cute humor ille largius emanet.

HIRPI.

D

NE verò adeò alienum à fide videatur, Salamandrã & aliquod aliud animal posse per medium ignem incolume transire, scimus familias quasdam in agro Faliscorum fuisse, qui super ambustam igni struem ambulantes non adurerentur, Hirpos illos vocauêre, & ob id perpetuò S. C. militiæ omniumq; aliorũ munerum vacationem habuisse. Sed enim ætate nostra vidimus Romæ Benedictum quendam Teutonicum arte speculorum fabrum, qui non temere profitebatur se per flammas medias incessurum citra vllum vel capilli vnius detrimentum, quem & plurimũ, & Teutonico ritu valde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactũ plumbum immittere, idq; ex candenti patella in volam accipere, ęquè ac si argentum viuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo viro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectu cuius hæc fiebant, cùm ego tanti pręsulis manũ osculaturus accessissem, quadriennio antè quàm is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd verò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui vnguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas vellet, id in memoriã adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamento quodam pedum plantas tingere, atq; ita per ignem ambulantes multa, vt Virgilius, premere vestigia pruna. Inueni verò, quod ad hanc rem facit, apud Andream Græcæ nationis medicum, cui multum interpretes Nicandri tribuunt, hoc de Salamandra traditũ, vt si quis eius sanguine vel manus vel vestem obunxerit, quod oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiusmodi medicamini admiscẽt alĳ albumen oui. At iam minus admiremur quod in quadrigarĳ annalibus legitur, oblitam alumine materiam succendi non posse, idq; esse verum, Sylla in Archelaum bellante comprobatum. Sanè laricem inter arbores neq; flammam emittere, neq; nisi longa et vehementi exustione in carbones abire manifestũ est, quod in fornacibus exploratũ, reliquis lignis admixtũ longo temporis interuallo cõsumi. Hoc & Cæsari in expugnatione castelli cuiusdam, quod Larignũ nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citra summã admirationẽ cognitum. Lino verò, quod nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere id perpetuò ante Mineruæ illius simulachrum, quod cœlo, vt fama fuit, delapsum, in Acropoli visebat, Patauĳ ego pro ellychniis in lucernis aliquãdo vsus sum: materia enim integra & incolumi perdurãte, tãdiu ardet, quãdiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter venas aluminis, ac veluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi sunt granatorum malorum intersepimenta.

E

F

CORRVPTOR OMNIVM.

SEd vt ad Salamandrã redeamus, nunquid eorũ quoq; nobis arriserit significatum, qui damnosum hominem, omnes quibuscũ versetur, aliqua pernicie aut iniuria labefactãtem, & quacunq; incesserit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram ostendi voluerunt? quippe cui sit perniciosa adeò vis, vt arboris quam irrepserit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet frigida vi nihil aconito distans, ait Plinius, atq; his quædam magis exitialia, quę apud autorem ipsum latè recensentur. Illud sanè admiratione dignum quod traditur ab Æliano, sues Salamandra impunè vesci, verũ vbi quis eius suis, qui Salamandrã deuorarit, carnẽ ederit, pręsentaneo eo veneno correptum interimi.

A DE DIPSADE.

A Frigidiſsimo animali ad ardentiſsimũ accedere, ad hiſtoriæ nõnunq́ venuſtatem pertinet: quare incõmodis recitatis, quæ de Salamandrę gelu procedunt, iam quæ de Dipſadis ardore proueniãt, memorabimus. Animal id reptiliũ pernicioſiſsimũ, corpore modico, ac viperino perquã ſimili, ſed ad ictũ violentiſsimo: de quo ita Nicander, Theriacis, vbi

Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται, ὂν γὰρ ἐχίδνῃ
Παυροτέρη θανάτου δὲ θοώτερος ἵξεται αἶσα
Οἷσιν ἐνισκίμψῃ βλοσυρὸν δάκος.

Dipſadis hanc ſpeciem iuret quis, ni minor inſit
Vipereo generi vis mortis, at ocior ijs qui
Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Figurã eius Soſtratus à reliquis colubris ita diſtinguit, vt eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus diſtinctam, corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

B CErnere olim erat in littore quod è regione maioris Sirtis inter Libyã & Ægyptũ porrigitur, columnã quandam in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes ſerpens impactis dentibus affligebat, ſpirisq́ volubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum aliæ aquatum ibant, aliæ aquam decumbenti propinabãt: adiacebant paſsim & ſtruthiorum oua hinc inde ſtrata temerè. Quæ quidem ſpecies tota prorſus hieroglyphica hominẽ ſignificabat bibaciſsimum, vel ardentiſsima confectum ſiti, vt Lucianus interpretatur: id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accõmodari poteſt, nam ea ſiti laborat in primis. Serpẽs verò ille circa pedem obuolutus & mordicùs inhęrẽs, Dipſas erat. Veneno verò hęc eſt plurimo & immedicabili, quosq́ momorderit, vſqueadeò inflãmat, vt propémodum exardeſcere videantur, ac igne veluti circumfuſo concremari. Supremè verò ſitiunt, quoq́ magis potant, eò potandi auidiores fiunt, vt ſitis ea nulla aquarũ vi ſedari poſſe videatur, verùm eo magis ſæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac ſi quis ignem oleo ſuperfuſo extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius, cùm
C lenam quandam temulentam, Dipſadem appellauit:

Eſt quædam nomine Dipſas anus,
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roſeis ſobria vidit equis.

Neq́ fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum facetiſſimum æuo noſtro ſcurrã luſimus, Ouidiano luſui ſubijcere. Id eſt huiuſmodi:

Narrabat quidam vim Dipſados exitialem,
Perpetuam infundat quæ pede fixa ſitim,
Nempe ſitim, tria quam nequeant extinguere Nili
Oſtia, vel magnis ſtagna perhauſta cadis,
Interiore loco Libyæ, Garamantas ad ipſos,
Quà fouet arenti Struthius oua ſolo,
Quippe vbi quis miſera ſpaciatus fortè per arua,
In pede fulminei vulnera dentis habet.
Ritè duæ dextra famulæ, totidémq; ſiniſtra
Hæc gerit, hæc pleno vaſe propinat aquas,
Illa propinatis alias ſuperingerit, illa

Nec mora, nec requies, pocula mille parat. D
Frammarianus ad hæc, hanc ô mihi quærite amici,
Figat vt illa meos officiosa pedes.

Sapienter itaq;, vt reliqua, Moses Deuteronomio inter maximè perniciosa animalium genera Dipsadem posuit, vbi terrificã illam describit solitudinẽ, in qua erat serpens flatu adurens, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimum omnium: mox adiecit, & Dipsas: quod vt atrocius redderet, subiecit, & nullę omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturæ. Eadem de causa Apollonius poëta terram aridam Dipsadem vocat. Admiratur autem Aphrodisieus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriaca epota sedent, cùm genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neq; adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo consensu quodam, viperarum, quæ admiscẽtur, carnes antipathiam habere aduersus quodvis animal venenosum.

APPETENTIA.

NEq; verò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nõnunquam pro effrænata rei cuiuspiam appetentia capitur: nam & sitibundum pro maximè E cupidum autores ponunt: & sitim Onirocritæ nihil aliud præ se ferre autumãt, quàm auidissimam cupiditatem. Ipsa porrò sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in Diuinis literis, vt Ambrosius super hydropico in domo Pharisæi curato disserit: nam sitire impium dicit, dum huius mundi bona concupiscit. Iam & sitire aurum, in huiusmodi significationem passim inuenias, non aliter quàm & auri sacra fames, Poëta dixit. Delitescit autem, vt ad Dipsadem reuertamur, anguis id genus in insidijs inter Struthiorũ oua, quæ Garamantes non ad cibum tantùm perquirunt, verumetiam ad vasculorum & poculorum vsum, quippe qui propter solum arenidum & exustum argilla carent, qua nos vasa nostra fictilia conformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint, dissectis, elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtegant, eoq; gestamine plurimùm delectantur.

DE MEDVSA.

MEdusa quoq;, figmentum licet fabulosum, aliqua subministrauit hieroglyphica. F

TERROR.

ILla enim horrificis anguiũ hiatibus tremenda, terroris significatũ habuit. Pręfectum verò caput id à Perseo, terrorẽ summotũ ab eo patria procul indicat virtute duce, quæ per falcatũ ensem & interpositũ speculũ effingitur.

PRVDENTIA.

IN historijs Theogneti antiquitatũ scriptoris (nam alium poëtam Comicum memorat Athenæus) Medusa legitur ex tribus Phorci filijs magis astu pollens, quæ regnum à patre derelictum in magnã auxerit opulentiã, atq; eius prudentiæ causa serpentinũ caput illi confictũ à poëtis. Cæterùm Apollonius Rhodius ἐν τῇ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quę morsu lædũt genita dicit ex guttis eius sanguinis qui ab obtruncato Gorgonis capite destillauit, quamuis Acusilaus nata hæc ex Typhonis sanguine asseueret. At Nicander Hesiodi testimonio τιτάνων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à sanguine nata hæc mauult, quod tamen apud Hesiodum, in ijs quæ extant operibus, nõ inuenitur. quare nõnulli scribunt Hesiodum à Nicandro falsò citatũ, qui poëtarũ morem & licentiã non examinãt, cùm etiã Oratorib. in declamãdi genere tã nomina quàm historias pro cõmodo suo commu-

A commutare, atq; etiam præter fas quædã in vsum suum extorquere cõcedatur.

STVPOR ET ADMIRATIO.

QVam verò Medusam Domitianus Imperator pro pectore est gestare solitus, vt in pulcherrimo eius sigillo spectauimus, omnino stuporem quem de se omnibus in negocijs quæcunq; tractaret concitatum volebat, significasse tradunt: quamuis nonnulli non alia causa factum putant, nisi vt patris gestamẽ vsurparet: nam in pulcherrimo Vespasiani signo apud Melinos Romæ, Gorgonem huic pro pectore adpositam aspexi. Alij factum à Domitiano in honorem Mineruæ volunt, quòd numi id sibi colendum præcipuè susceperat: nam clypeus huiusmodi serpentum horrore præmunitus, in primis Palladi dedicatus erat. Eam Eustathius ideo Glaucopin appellatã censeri scribit, quòd ex Poëtis nonnulli dracones Glaucopas vocitarint, quamuis & à formidoloso aspectu dici posse non inficiatur, quòd leones illi qui præcipuè Regij nuncupantur, quosq; loco suo inter alia significata symbolum terroris esse ostendimus, glauci à colore nominentur. *Domitiani sigillum.* *Vespasiani signum.*

B PRVDENTIA.

NEq; tamen desunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore statutũ, prudentiæ, vti id superius, signum esse contendant, quæ locum habeat in pectore, qua qui præditi sunt, facilè alios confundere, vel imperitiæ redarguere, saxeosq; quodammodo reddere, vbi adlibuerit, posint. Apud Poëtas tamen Pallas Medusæ caput ad incitandum, vel ad terrorem incutiendum prætendit, vt tradit Ouidius loquente Perseo:

Nunc quoq; vt attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.

Idq; præcipuè cernere est in scuto Herculis apud Hesiodum: quamuis non sum nescius, esse multos qui opus id Hesiodi illius celeberrimi, quippe vt Naso, Seruantis pecudes vallibus Ascra tuis, esse negent, alios qui ad C C L tantùm carmina Hesiodi, reliqua subiuncta ab Aristophane grammatico contendãt. Sanè Megacles Atheniensis legitimum agnoscit opus, sed Hesiodo succenset, quòd Vulcanũ finxerit matris inimicis arma fabricasse. Apollonius Rhodius & Stesichorus Hesiodi omnino esse volunt: ait igitur, C

ἐν γάρ σφιν μέσῳ ἧκε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη
αἴγιδ' ἀνασείουσα. Quem Statius ita secutus est:

Sectæ prætendens colla Medusæ
Ceu stimulis accendit equum.

DE HYDRA.

ERam me iam de his anguium voluminibus explicaturus, cùm maiori me obuolutum negocio conspexi: supererat enim Hydra, quæ me vltimo loco aggressa moraretur: quare ope Herculis implorata, ipsam quoq; ita confecimus.

SOPHISTÆ.

HYdræ significatum, cuius vno præciso anguineo capite, alia atq; alia e vestigiò repullularent, multi alijs atq; alijs modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione quã Plato, Euthydemo, posuit, vbi per eam perinde ac per cancrum sophisticas ait nugas significari. Hydram Pausanias vno tantùm capite præditam scribit: sed enim Pisander Camireus multa illi capita

tribuit. Alcæus ἐννεακέφαλον eam vocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides, quem Maro D
noſter ſequitur, vbi dicit:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Sedenim hi numero vſi ſunt multitudinẽ ſignificante, more poëtico: numerus enim nouenarius, neq; non quinquagenarius, ex iis ſunt qui multa ſignificant: vt illud apud eundem Maronem, Quinquaginta intus famulæ, pro plurimę. Ita ἐννεάγηρα κορώνη in Arati carmine, pro multæ viuacitatis, quod ſuperius in cauda Scorpii tetigimus, & in Digiti cõmentario, vbi de numeris agitur, latius explicuimus: vbi paſsim numeri illi recenſentur, qui tam apud Græcos quàm apud Latinos pro multitudine vſurpantur.

INVIDIA.

NOnnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ ſpeciem ſignificari tradunt, ideoq; in nullo alio monſtro domitãdo Herculem magis laboraſſe, quam, vt Horatius ait, ſupremo tandem fine domari comperit. Ea verò paluſtris fingitur, & è ſordido cœno pullulare, quòd non niſi in abiecto viliq; animo reperiatur: qua de cauſa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare cõfinxit: ita reliqua E
quæ ſuper ea conſcribit, ad hydræ ſignificatũ omnia quadrare comperies. Nam & Erichthoniũ, quem alii pedes anguineos habuiſſe, alii ſerpentem illi ad cuſtodiam datum ſcribunt, inuidiam ſignificare nonnulli arbitrati ſunt: ea enim poſt res præclarè geſtas ſuboriri ſolet, & in cordis penetralibus occultari, virulento ad cuſtodiam adiecto ſpiritu. Atq; hoc illud odium eſt, quod Diodorus ex ſerpente picto ſignificari tradit.

EDOMITVM A' VIRTVTE VITIVM.

HAbet & pietas noſtra heroas ſuos, quorũ è numero fortiſsimũ illum cœlo intulit, qui fatalem draconem ex vrbi ſubiecto lacu quotidie proſilientem, nunc longo voluminum tractu ſpatioſa per arua latè proſerpentem, nunc ſpiris implicatũ collectumq; in inſidiis per frutices & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum letiferaq; die noctuq; ſibila diſpergentẽ, immani venenoſarum fauciũ hiatu letum omnibus intentantẽ, nulloq; non die mortaliũ aliquẽ deuorare ſolitũ, interfecerit. Nõ temerè hæc literarũ monumẽtis tradita, tametſi rem vti geſtam Concilia maiorũ noſtrorũ actis inferendam vetuerũt. Videtur F
enim hæc picturæ ſpecies vnũquenq; admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quę dubio procul per ſerpentẽ exprimi cõſuerũt, fœdasq; voluptates ex lacu, hoc eſt, ex infirma fluxaq; mollitie mẽtis emergentes, ſinuoſis voluminibus, hoc eſt, variis delectamẽtorũ laqueis manusq; pedesq; hominũ implicantes, arctiſsimisq; vinculorũ nexibus obſtringentes, nullo timore perculſus ſummouere contendat, ſimulq; odiũ & æſtuãtia indignati cordis incitamenta, vnde rixæ, cõtumeliæ, calũniæ, peſsimæq; perſuaſiones ortæ, magna ſemper rerũ humanarũ pernicie, vti ſibila teterq; halitus per cogitatus auresq; noſtras illabẽtes extinguere aggrediat: malos deniq; affectus, prauosq; mores omnes, q grаſſatoris veluti quodam inſultu animũ incautũ adoriunt, cuius puritatẽ, quæ per virgunculã intelligit, virulenta cõtagione turpiter labefactãt: letaliq; morſu in pedes affixo, vniuerſum corpus cõtactu vitiãt, proſerpẽteq; in dies magis peſtilenti morbo fœdiſsimè interficiũt, firmo cõſtantiq; ꝓpoſito perdomitet, animumq; incolumitati nitoriq; ſuo aſſertũ reſtituat patri. Operępreciũ eſt videre, queadmodũ virgunculã puellã expoſitã adapertis faucib. rictuq; latè diducto, in parentũ ac totius vrbis conſpectu iamiã inuadere tẽtaret ingluuioſus draco,

vtq;

A vtq; tam præstans animi iuuenis intrepidè eum aggressus, vibrato pilo, ferroq;
per os medium adacto, pertransitaq; ceruice terga illa immania transfoderit, at-
tollentemq; interim iras & cærula colla tumefactum, harena moribundum stra
uerit, frustraq; volumina illa terrifica quatientem replicantemq;, pluribus tan-
dem ictibus ad saxum alliso capite cōfecerit, atq; ita verè fortitudinis coronam,
& deorum illatus numero consecrationem etiam fuerit assecutus.

PIERIVS VALERIANVS AEGIDIO VITERBIENSI, CARD. S. P. D.

*IMPIE me facturum existimo, nisi studiorū meorum, qualiacunq; esse pos-
sunt, rationem omnem ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem
moderatorem habui. Nam durissimis etiā temporibus, cùm ea omnia deessent
quæ vniuscuiusq; ingeniū ad labores inuitare solent, rebusq; sæpius desperatis nō
Romam tantùm, verùm etiam ipsa literarum studia deserere solicitarer, cùm
B præsertim essem non semel in officij societatem à Bannisio, qui de Maximiliano suo tam multa,
tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen autoritas tua in causa fuit, cur non vsqueadeò
animū despondere: tu enim nunc hortando, nunc monendo, nunc opem auxiliumq; tuum polli-
cendo, bono me semper animo esse iussisti. Neq; per te stetit, dummodo æquiora fuissent tempora,
quin aliquod studijs meis otium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolen-
tiæ tuæ præsidio sustentatus, angusta illa omnia ea constantia pertuli, quam in tot annos firmis-
simam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent fre-
quentissimæ illæ adhortationes tuæ, cùm tanta me charitate cōplecterere? cùm me non priuatim
modò, sed publicè etiam commendares? Poteróne ego vnquam dememinisse præclarissimæ illius
concionis tuæ, quam frequentissimo totius'ne Vrbis, an orbis dicam, consessu, tantæ vir autorita-
tis habuisti, vbi cùm è re nata quædam ætatis nostræ lumina laudibus in cœlum extulisses, quæ
tua de me quoq; specula, quæ prædicatio fuerit, Roma (scimus quanta huic nomini vis) tunc
nouit vniuersa: in quo licet illa pietati erga te meæ permiseris, non quòd merita postularent mea,
id tamen de me iudicium testimoniumq; tuum multarum inde vigiliarum incitamentum
C fuit. Hinc factum vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commenta-
ria de rerum significationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atque noctium sudores, tot in
reconditissimis rebus eruendis luciq; dandis conatus, in eam demum speciem informarim, vt
conspici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore posse confidam. Quod verò in hu-
iusmodi negotio absoluendo reliquum est, cùm vniuersum opus insignire nunc speciosis literato-
rum hominū nominibus constituerim, argumentaq; ipsa partiri, ne vno continenter libro com-
plexa, odiosum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui,
quorum hortatu modò hoc, modò illud à me conscriptum esset (nosti hoc πλουταρχικὸν:) id enim
maximè commodum visum est quod ambitioni prætexerem, amicorum scilicet impulsu me tam
multa elaborasse: quando hodie id plurimùm vitio verti video, quòd laboriosa quis aut dif-
ficilia aggredi ausus sit, quòd honestam industriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eo-
rum in primis rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditanti suffragati sunt:
cumq; tu omnium maximè non modò album adieceris calculum, sed autor penè fueris ne in-
choatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipuè delectus es, cuius nomini lucubrationum hu-
iusmodi partem nuncuparem. Quòd si meum hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te
sciam, quod præcipuè animal tibi velis inscribi. Putes verò inuitatum te ad Coritianas cœnas,
in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & plerique alij, quos à te summo*

opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantùm honoris extra ordinem tibi habendum sit, vt eius animalis, quod tibi apponi iusseris, ferculum accipias. Obsecro verò te pro summo meo erga te cultu & incomparabili obseruantia, ne aliter huc descendere dedigneris, quàm vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnam conferre te non erubuisti, & meam hanc qualemcunque grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibendum huiusmodi munus totiens accendere consuesti. D

AEGIDIVS CARDINALIS PIERIO VALERIANO SVO. S. P. D.

Vantùm me commouerint literæ tuæ, suauissime mortalium Pieri, vt sine incredibili voluptate cogitare, ita verbis satis assequi nunquam possem. Nam tametsi antiqua illa amicitia nostra, omnia quæ ab amicissimo expectari possunt, ab humanissimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, non erat tamen vt vnquam aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurum inseri, sperare auderem. Sed vt nihil infelicius quàm in mala ingenia incidere, ita nihil felicius, quàm in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, vt nec huius temporis absentia diuturna obfuerit, nec mea superiorum temporum negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim & peccatum. Dicis enim, cùm laborares rebus parum secundis, minùs arridente fortuna, persæpe te à me fuisse in bonam spem erectum, & ad melius sperandum confirmatum. Dispeream si quid vnquam occurrit mihi in vniuersa vita, vnde plus angar, erubescam, doleam, quàm quòd solis verbis isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cùm recordor (recordor autem frequentissimè) non modò facti, aut infecti potius me pœnitet, verumetiam mei supra quàm cogitare quis posset, & piget & pudet. Quòd verè & boni consulueris, & bene merentissimus istis clarissimisque viris annumerari me statueris, facis, vt cùm iure illi quidem hæc à te recipiant, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauissimo obstringar ære alieno, quo quidem non sum in contrahendo promptior, quàm futurus sim, si vnquam dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est cœnis ineptum Ciconia, vbique non obscurum exemplum pietatis: non ab Aristotele & sensilium studiosis modò memoriæ proditum, verùm à Theologia arcana Hebræorum tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locum ea auis, vt nihil possit aut reperiri sacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, si videbitur, auem vt in hominibus pascendis ineptam, ita in alendis parentibus laudatam commendare. Quòd si id minùs ad rem quam tibi proposuisti, facit, dici posset, quando Ciconiam ad dapes ferre non est, columbam similem afferri licere. Sed iam sus non vlterius Mineruam. Ego non ad Corytianas cœnas, vbi quandoque quasi digladiatum pugna plusquam Centaurea, sed velut in arcanum Corytium specum, qui, vt Pomponij verbis vtar, mirificus & pulcher, ac paulo pòst totus augustus & verè sacer, habitarique à Dijs & dignus et creditus. Nam si datores ἐάων Dij, quis neget antrum Musæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriam instauras, quo Turca euertit? simulque illa sensit inde malum dæmonem militiam delentem, tyrannide prementem, signa, statuas, marmora, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus non cæmenta, non saxa, non vanas pyramides, sed sapientiæ veteris, sed diuinæ eruditionis, sed arcanarum sacrarumque literarum sepulta monumenta reponere, ignota mortalibus arcana instaurare, lucem canæ doctrinæ, quam à Græcis abesse audiuit Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O felicem Aegyptum: longè quidem illa felicior à te facta est cùm cecidit, quàm cùm staret: illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, hæc vt sapiens Ciconia altum in cœlo nidum struens, in æuum tuta viuet sempiternum. Vale. Romæ, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis.

(Margin letters: E beside "ætatis luminibus…"; F beside "In arcanis enim…")

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD A AEGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QVAE PER CICONIAM, MEROPEM, CVCVPHAM, IBIN ET GRVEM *significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.*

CCE tibi, Præstantissime vir, Ciconia illa tua pietaticultrix, Sacerdoti omnium pientissimo dedicata, quam tu scilicet non reliquis tantùm volucribus, verùm & vniuerso animantium generi solitus es anteponere: quippe quòd adeò peculiaris & ingenita sit illi pietas, vt & ipsum humanum genus, in huiusmodi capienda adorea, longo post se interuallo reliquisse videatur. Hinc non in Ægyptiacis tantùm hieroglyphicis sculpta, verùm etiam in Romanorum principum numis summo cultu cusa reperitur.

PIETAS.

B VIdere enim est eam passim in Hadriani numis, inscriptione etiam adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & veræ charitatis officiјs insignem, quippe quæ parentes nunquam deserat, senectutem eorum curans, non modò senescentium, sed quotiescunque opus est vt alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem neque matrem errare huc illuc cibi causa patiuntur, sed operam dant vt in cubili maneant, & eorum labore pascantur, quos ipsi genuerũt, educaruntque. Vnde pientissimũ illud ἀντιπελαργεῖν, vsurpatum in adagiјs. Et antiquissima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, de parentibus, vt ita dicamus, renutricandis. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipsius leges curiosius vestigemus, cùm in sacris literis, post tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo cõtenta, primum rerum humanarum decretum à summo Deo sit, Parentes venerari? quæ doctrina apud Hebræos primùm popularibus literis mandata est, vt omnibus esset in promptu fugiendorũ expetendorumque notitia. Identidem verò nos admonent diuinæ literæ, vt si diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem cum primis honore prosequamur. Vnde senariolus ille dictitatus in scholis,

C ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς,
Diu viues, senectam si parentum nutrias.

Quam sententiam Homerus ita sibi surripuit: οὐδὲ τοκεῦσι
θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.
Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura est morte peremptus.

Cæterùm Athenienses eos tantùm filios huic legi addictos voluerunt, qui vel disciplinis, vel honestis artibus fuissent à parentibus instituti: qui verò negligenter educati essent, nihil eos parentibus debere. In hanc sententiam Boëtius historiam recitat minimè contemnendam, libro de Institutione scholastica, de eo qui malè à patre institutus, cùm post multa & enormia scelera per patris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucẽ; accersito ad se patre, quasi pietatis officio, veniã actæ per flagitia vitæ petiturus, dum osculũ se ferre simulat, ei nasum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem esse, quæ vniuscuiusque vitã instituat, & siue boni, siue mali euaserimus, vni illi acceptum ferre nos debere. Neque obiјciat quis, ingenium vnicuique suum in vtero matris ipsius attributum, cùm vel in brutis animalibus Lycurgus, con-

cione ſuper liberorum inſtitutione, rationeq́ legum ferendarum habita, oſten- D
derit ex duobus catulis, quos ab eiuſdem matris vberibus ſubductos, in ſyluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, vbi aliquantulũ adoleuiſſent, in media concione ſimul emiſſos, ad patinam hunc in medio poſitam, ad leporẽ illum, qui ſtatim emiſſus erat, inſequendum accurriſſe. Atq́ hoc illud eſt quod apud Horatium legimus:

Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in ſyluis catulus.

At quanto magis honorandum eſt ingenium Ciconiæ, eo magis damnandum eſt humanum genus, cùm ſatis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupiſſe, vt ſenes quicunq́ ſexageſimum ætatis annum exceſsiſſent, de ponte in ſubiectum profluentem deijcerentur: aut ſi fabula eſt, tam perdito fuiſſe quenquam ingenio, qui rem vſqueadeò abominandã cõmentari ſit auſus. Vtcunq́, fabula inde anſam cepit, quòd aliquando ſenes eius ætatis Romæ in Senatum ad ferenda ſuffragia non admitterentur. In Comitia verò per pontem, qui colliculos duos iungeret, tranſitus erat: qui verò prohiberẽtur eò accedere, Depontani appellabantur. Sed vt manifeſtas fabulas, bona Feſti & Eraſmi venia omittamus, alij lege longè iniquiore ſanxerunt, ea ætate ſenes mortis inter ſe certamen inire, vt inutilis, quod illi cenſebant, ætas faceſſeret, victusq́ neceſſaria & iuuenibus & adultis viris largius ſuppeterent: quod moris in Iulide Co inſulæ vrbe Menander fuiſſe notat, vt apud Stephanum legitur. Menandri verò verſus qui ſuperant, ita legi debent: E

καλὸν τὸ κήων νόμιμόν ἐστι φανία,
οὐ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς.
Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,
Cui læta non eſt vita, ne triſtis ſiet,
Ferro iubentur præſecare incommoda.

Vltimum hoc, quę legis ſanctio eſt, apud Stephanum non habetur, ſed ex hiſtoria omnino ſubiungendum.

IMPIETATI PRAELATA pietas. F

IN piſcium Cõmentario cum Hippopotami ſignificata recenſeremus, memorabile illud Ægyptiorum documẽtum recitauimus, quo illi ſceptra regia in ſumma parte Ciconiæ capitibus inſignita faciebant, fluuialis equi vngulis in imum appenſis: ex eo innuere volentes, amplexandam, colendam, ſuſpiciendamq́ eſſe pietatem, gratumq́ animum ingrato præferendum: impietatem verò, cuius hieroglyphicum eſt Hippopotamus, peſſundandam. Amphibium enim animal hoc patrem ſolet de matris coitu, quem affectat, malè multare. Id ſceptri in ahenea Bẽbi tabula ita habetur.

DE MEROPE.

Vnt qui Meropem etiam in hoc ſtatuent ſignificato, cui pietatẽ eandem in parentes Ariſtoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarum genere poſuit, eſſeq́ in parentes ea nutricandi pietate, vt eorum ſenium haudquaquã opperiatur, quibus pientiſsimã educandi cu-

A di curã impendat, sed quamprimum volare cœperit, spontè animum ad necessaria parentibus subministranda conuertat: quapropter eam auium iustissimam appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica cõscripsit, ita traditam inueni. Meropi animali volatili pectus esse accipitrinum, ventrem albicare, tergum & apicem auro similem, genas candidas, rostrum magnum, indeq; nomen cõsecutam, quòd procliuis admodum sit ad contrahendam cum humano genere amicitiam. Homines enim μέροπας appellare præcipuè Homericum est. Sunt qui gangrenam eam vocent. Id verò insigne est in eius ingenio, vt paritura huc & illuc transmigret identidẽ, vt ita fallat, neq; facilè partus eius deprehendi possit. Verũ enimuero diuersum hoc Merops habet à Ciconia, quòd cunabula in terra facit, corporis grauitate sublime petere prohibita: in specu itaq; nidificat, sex pedum defossa altitudine, quod & de Cassita fabulosè perhibetur. At Ciconia nidum in altissimarũ abietum verticibus ponere comperitur, quamuis quònam è loco veniret, quòve se referrent Plinianis adhuc temporibus incompertum erat. Sed quantum ad re-
B gium illud sceptrum pertinet, Plutarchus hoc de grue sentire videtur, opusculo cui titulus, Quæ'nam sint prudentiora animalia, terrestria an aquatica. Gruem enim facit fluuiali equo oppositam, ea qua de superius causa dictum est.

DE CVCVPHA.

PHilippus ille, qui fragmenta quædã ex hieroglyphico literarũ Ægyptiarum interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, satis curiosè collegit, & Græco sermone scripta posteritati commendauit, Cucupham quandam nominat in huiusmodi pietatis significatũ. Nomen mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitum vocabuli nouitate, siue potius ea Ciconia sit, quę & ipsa parentũ curã suscipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recensetur. Sed enim in his facilè sum ijs, qui certiora compererint, acquieturus.

GRATVS ANIMVS.

SEd vtcunq;, gratum animum is per eius alitis hieroglyphicũ significari dicit apud Ægyptios, propterea quòd vnum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitoribus senio confectis eo-
C dem modo gratiã rependit, quo ales ipsa fuerit educata: in eodem enim loco vbi fuerit à parẽtibus enutrita, eis nidum parat, pennas vellicat inutiles, eoq; cibum importat (τρόφας enim in manu scriptis codicibus antiquis, non τρύφας, legitur) idq; quoad resumptis pennis ipsi sibi sufficere queant. Atque hæc est, quam ait in sacris sceptris prærogatiuam habere. Apud Suidam in Reciconiãdi prouerbio, vt nouo vocabulo verbi Gręci proprietatem explicemus, nimirũ legere est, in eiusmodi sceptris πέλαργον adsculpi, quæ dubio procul Ciconia est. Atq; ego animaduerti quibusdam in numis huiusmodi sceptri speciem Ciconiæ capite insignem esse.

VERNVM TEMPVS.

HAbetur & tepidi temporis hieroglyphicũ Ciconia, quippe quæ aduenien- te hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuisit: quare Petronius eam felici cõpositione exulyemen vocauit. Hinc in æstatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando cõstat eam ex erraticis auibus æstatis aduenam esse.

MVNIMENTVM AB insidiis.

D

INuenio & munimētum ab insidijs atq; veneficijs per Ciconiā platani folium gestantem significari: ea siquidē huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab noctuarū iniuria defendit. Compertū enim est, si noctua ea contigerit, fascinari: incubationem quippe omnem, ac si oua essent subuentanea, irritā fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit verò Ciconia amuletum id, vt eò nō accedat noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim cōmune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio vim dicemus, vt ab eiusmodi fascinatione valeat oua liberare.

MEDICINA.

QVòd si Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant. E

VIGILIÆ SPECVLATIONES'QVE.

IN augurali disciplina Ciconiæ vigiliarum custodumq; vrbium signa perhibentur, propterea quòd ædiū fastigia & acroteria plurimùm inhabitāt. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurū vt Aquileiam, quam per triennium obsederat, multisq; oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: visę siquidem Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, fœtusq; suos sublatos rostris per rura foras asportare. vnde ille vrbem euestigiò perituram præsagiuit, ostensoq; militibus augurio, expugnatione perquamproperè parata, voti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Patauij sub Ezelini dura dominatione, cùm iniecta esset Iordano Bonzio viro strenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quam is damnatus est, domusq; eius disiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis antè diebus Ciconiam, quæ in summa illarū ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxq; eum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibiq; oua posuisse: quod casu factum credere difficillimū est. F

MILITARIS DISCIPLINA.

EST & militiæ hieroglyphicū Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: vel si maior ingruat vis, quo pacto motis castris hostē fallat. Compertum verò est huius generis alites magno numero certo cōgregari loco, ex omniq; prouincia omnes in vnū cogi, vt nulla sui generis relinquatur cui liberū sequi fuerit, idq; prædicta veluti die: & siue discedant, siue aduenient, etiam obseruātes fallunt, quòd nocturnis vtrunq; temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in cōcionis morem agitare eas obseruatum est? vt in Come Pithonis patentibus Asiæ campis congregatæ inter se cōmurmurant, tamq; seuerè disciplinam

nam

A nam hanc exercent, vt eam quæ nouiſsimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentiæ caſtigatę admonitis, caſtra ſubito volatu mouent, & vnanimi profectione commeant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimùm verò illud optimi eſt imperatoris munus, vt hoſtes longè à patrijs ſedibus ſummoueat. Serpentem loco ſuo belli & ingruentis calamitatis eſſe ſignum, multis oſtendimus argumentis: atqui nullum animal contra ſerpentes acrius, neq; aſsiduè magis dimicat, quàm Ciconia: quare honos illi ſerpentium exitio habitus, capitaleq; fuit pleriſq; gentibus, ſi quis Ciconiam occidiſſet, pœna eadem legibus ſtatuta, quæ homicidis: quod Theſſalos religioſè admodum obſeruaſſe, tradit Plinius, & pleriq; alij. Et apud Stephanum de vrbibus legas, Θεσσαλία ἐν ταύτῃ οὐκ ἔξεστι πελαργοὺς κτείνειν, ὅτι γὰρ τῆς χώρας ὄφεις αἰρουσιν. Id quod notatum volui, ne quis πελαρὺς legeret, vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factum, vt dum illi vtili hac de cauſa parcitur, prohibitum ſit eam menſis inferre, non aliter quàm bouem olim occidere atq; ciuem, eidem ſubijciebatur ſupplicio. Sed veluti neq; boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinā & ipſæ B raptæ: in quo tamen hoc illi acceſsit honoris, vt cùm delicati alij cibi plurimum ab hoc vel illo ganeone priuatim conquiſiti laudatiq; fuerint, vna Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit: de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenſerem tantùm approbabat, ita ſcripſit:

Quid tum Rhombos minus æquora alebant,
Tutus erat Rhombus, tutóq; Ciconia nido,
Donec vos autor docuit Prætorius.

Nam Ruffus quidam vir Prætorius, vt apud Porphyrionem legimus, quidam Aſellum dicunt, inſtituit vt Ciconiarum pulli manderentur: isq; mox repulſam in Prætura paſſus, huiuſmodi ſcazonte proſciſſus eſt:

Ciconiarum Ruffus iſte conditor, *Hic & duobus elegantior Plancis,*
Suffragiorum puncta non tulit ſeptem:
Ciconiarum populus vltus eſt mortem.

C Cornelius Nepos, qui principatu Auguſti obijt, cùm ſcriberet de ſaginādis alitibus, turdosq; paulò antè cœptos ſaginari monuiſſet, addidit, Ciconias magis placere quàm Grues, quamuis longè ſecus humanum mox palatum iudicauit: nam grues inter primas, Iouij etiam noſtri iudicio, commendantur.

IRRISIO.

PRætereundus nō eſt Perſianus locus, per quem Ciconiam illuſionis & ſugillationis ſignum haberi dicimus, vbi dicit:

O' Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinſit.

Ad id ſcilicet reſpiciēs, quòd petulciores homines cùm quempiam ludibrijs inceſſere aggrediuntur, ſoleāt digitis in vnum adſtrictis exporrectisq;, quaſi ciconiani roſtri ſpeciem reddentes, identidem pinſando abeuntes eludere, qui mos in principum aulis frequentiſsimus.

DEVS.

ADdemus & illud, poſſe etiam hieroglyphico Dei Ciconiam ea ratione figurari, quòd his alitibus non ineſſe linguam obſeruatū, ideoq; earum vocem murmurationi potius eſſe ſimilem quàm clangori. Nam & Crocodilum ea de cauſa Dei ſimulachrum Ægyptij ſtatuebāt, de quo ſuo dictum Commentario:

elinguis enim omnino est crocodilus: idq; tam significat Deum tacito omnia si- D
lentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij satis admirari.

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

NEq; verò minori obseruatione dignum illud, quòd purum animum, supra terrenas fæces elatum, & diuinarum tantùm rerum meditationi deditum, per Ciconiã hieroglyphicè significãt sacræ etiã nostrorũ literæ. Fastigia enim apicesq; rerum semper quæritat Ciconia: quiq; Hebraicã sequuntur lectionẽ apud Psalmographum, quod vulgò legitur, Herodij domus dux est eorũ, ij reddunt, Ciconiæ domiciliũ abies præbeat: vel, Ciconia nidum suum ponit in abiete, arbore scilicet supra reliquas verticem attollente. Quod quidem ex Hebræorum disciplinis memini te, Pater amplissime, pro concionibus declamitare, nidos scilicet eius alitis in excelsissimis abietibus positos ostendentem, multa super ea ex vndecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiã, quinto apud Zachariã, & tertio supra centesimum Psalmo memorantem, præcipuè verò XXXIX Iobis locum declarantem, qui non intellectus longè alienum habeat sensum, quàm ple- E
riq; interpretes opinati sunt. Quædam enim ibi enumerantur animantes, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primisq; manifesta atq; clarissima apparet prouidentia, inter quas Hassida ista tua est, quam nostram esse Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: Num illa relinquit humi oua sua, vt quæ puluis excalfaciat, pes opprimat, fera calcet? Quem locũ interpres tuus enarrans, ait nequaquã ita esse, sed Hassidam auem vt clementissimam, ita & prudentissimã, eminentissimis in speculis arboribusq;, montiúmve aut ædificiorum apicibus nidificare, humo humilibus've locis minimè credere animalium accessum, omnesq; fortunæ casus inaccessæ altitudinis altissimo consilio cauere: quamuis Latinus interpres, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle verò theologos, quos enumerabas, multa inesse Ciconiæ diuina lumina, omnium supremum, quo maximè dando clemens appareat Deus. Nasci præterea plerasq;, imò innumerabiles animas tantæ lucis fastigio ineptas, raras admodum aptas, propterea quòd corpore mortali obtectæ sunt, cuius si quando obliuiscantur, gradum illum eminentissimũ, vt astrum proprium, semper ante F
oculos habituræ sunt, ita vt nidum illum antiquum agnoscant, quæq; inferiora illo sunt, contemnant & aspernentur.

VOLVPTATVM ET MALOrum affectuum dissipatio.

HAbet & hoc Ciconia commune cum superis, quòd, vti dicebamus, bellum illi assiduè cum serpentibus est: quod quidem animantium genus ita prorsus terrestre est, vt humi repat, humi semper vel adhærescat, vel in abditissimas se terræ latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auersetur, terrenosq; affectus humi propemodum obuolutos longè summoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ serpentem dilaceret, aptè significabitur. Serpentem verò inter alia significata petulciorum voluptatũ, molliumq; illecebrarum symbolum esse, plerisq; locis toto hoc Opere declaratum est, suo verò Commentario plenissimè.

ANI-

A ANIMVS AD HVMILIA DEIECTVS.

AD hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: sed si super ea vnquam mentio fit, quòd humi oua deponat, alterius significati gratia confictum, quasi rem ab ingenio suo alienissimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicũ, animus ad humilia deiectus. Aliqua est omnino anima talis, atq; vtinam non innumerabiles huiusmodi reperirentur, quæ, licet totæ in res diuinas vergant, totæ assurgant, totæ humanas res cõtemnant, totæ diuinis aspirẽt, quadam tamen vulgarium animarum labe contagioneq; fit, vt cum aliis mortalibus versentur, eorumq; curas inanissimas in necessariis parandis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris, honoribus, aliisq; id genus sexcẽtis procurandis imitentᷣ. Atq; ita auis cœli gratia nata, dum ad humana serpit, humi oua collocare dicta sit, & à sanctissimis naturæ suæ institutis aberrare. Memini verò et illud disputasse te, Latinorum aliquot per Hassidam Cassitam interpretatos, fabuloseq; Gelliũ fabulam cõmentum de nidificatione in agris & in segetibus: sed eum apologũ, non historiam scripsisse: dicebasq; Latinos nostros, vnà cum B Grecis, quippe qui sint ad diuinos sonos soli barbari, cùm sacris literis careant, aspirationem grauem in C literã mutare solitos, et pro filio Noa, Ham, scriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondũ in asportãdo diui Marci corpore suum tergis operto, exclamatum scribere, Cancir Cancir, ab iis qui Alexandriæ custodes erant, cùm Hazir Arabum lingua enunciassent, quæ vox suem sonat: esse verò Arabum linguam Hebreorum linguæ non absimilem, & hos & illos æquè suillam abominari, manifestum est. Qui quidem error à quodam nostri temporis nouo interprete, omnibus diuinarũ institutionum ex historiæ tam veteris quàm nouæ libris, supra quã dici possit auctus est. Sed hæc alij viderint. Nos quæ ad alitis significata spectare videbantᷣ, quęq; ad rem ipsam attinerent, ita vt vides, qua potuimus cura collegimus,

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxisse meo forte putes animo.

Hæc demum est illa Ciconia quam per literas apponi tibi iusseras, Pater sapientissime, insipida illa quidem futura, nisi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, largeq; superfusis, commendationem aliquam acquisierit. Sed iam reliqua huius C generis aggrediamur.

DE IBI.

DE Ibi nunc dicere consentaneum est, quæ quidem omnino est Ciconiæ species, excelsa ea quidem, rigidis cruribus, procero rostro, multò tamen alia quàm nostra. Atq; eædem in Ægypto duplici genere distinguuntᷣ: sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigrę. Candidæ apud Pelusiũ tantùm non sunt, cùm in reliqua tota Ægypto habeantᷣ: ideo verò cãdidæ appellatæ, quia capite sunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contrà apud Pelusium tantùm, in cætera Ægypto nullæ. Sunt verò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco. Sed quæ candidæ dicuntur, pedibus sunt humanis propè similibus, & graciliori capite.

ÆGYPTVS.

QVæ quidem geminæ species in Ægypto tantùm repertę, argumentum dedêre, vt Ibes geminæ pro Ægypto ipsa figurarentur, vtpote quæ ei tantùm

regioni familiares & proprię essent. Eas in huiusmodi significatū passim in obeliscis videas. In numis verò Q. C. Mari, obseruauimus Ibes Elephanto adhibito, earū quippe regionū hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanæ subiecissent, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignū effecissent. Sunt verò aues hæ ita Ægypti propriæ, vt extra eam regionē viuere nō possint, asportatęq; ocyssimè moriantur. Est & alia ratio cur Ægyptū hieroglyphicè significarent Ibes: nempe cùm ea regio Delton, à Δ Gręcæ literę figura nuncuparetur, eam cum Ibibus similitudinem habet, quòd alites hæ literam eam incessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare videantur: idemq; rostrū patefactum signat: ποιᾶ γὰρ τῇ τῶν ποδῶν ἀνασάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον. D

COR.

QVoniā verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & sermocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicū proponebatur: nam et alibi cor in thuribulo positū, Aegypti habere significatum ostēdimus. Verùm alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, auis ea simulac nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod vtique pōdus est par cordi nuper nati pueruli: τὴν γὰρ ἶβιν φασὶν ἐκκολαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν δύο δραχμὰς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici verò causam aliam adducunt, quia scilicet suapte natura Ibes cordi mirificè conferant, de quo apud eos locupletius. Sed enim super hoc in Accipitre plura. E

SALVBRITAS.

EAdem, quia medicamenti genus quod in maximo ad salubritatem vsu est, cōmonstrauit, rostri aduncitate per eam partē se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre, & in primis necessarium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Aegyptios hieroglyphycū fuit. Eo autem præsentaneo remedio cùm vulgò vterentur Agyptij, euenit, vt postquam eius vtilitas vniuerso terrarum orbi communicata est, dictitatum sit, in Aegypto omnes esse Medicos: quod ab Homero sumptum multi postea vsurparunt. Accessit huc ciborū abstinentia, succorum herbarumq; non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamen Aegyptij deprehendēre: institutumq; apud eos, vt singulorū morborum singuli essent Medici, vnde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt causam, cur Ibes salutis simulachrum essent, quòd ex Arabia in Aegyptum volent alatæ serpentes, quibuscum Ibes certamen ineunt, Ægyptiosq; ab earū iniuria defendunt. Earum verò serpentium alæ minimè pennatę perhibentur, sed vespertilionū alis perquàm similes, glabra subtiliq; membrana quadā insignes. Nota est historia, quemadmodū Moses florente iam ætate, vt Iosephus memoriæ prodidit, Ægyptiorū copiis aduersus Æthiopas hostes infestissimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus: quia is per loca magna vi serpentū occupata ducturus erat, vim Ibidum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis incluserit, F

rit,

A rit, incolumemq́ ita exercitũ earum alitum ope pręsidioq́ ad hostes traduxerit.

MALVM EX BONIS INITIIS SUBSECUTUM.

PErniciem aliquam ex institutis optimis sanoq́ consilio subsecutam Ægyptij significare si voluissent, Ibin & Basiliscum facere consueuerunt: siquidem ex Ibidis ouo Basiliscum nasci, pleriq́ veterum tradiderunt. Causamq́ insuper eam philosophi afferunt, quòd auis ea multiuora sit, & serpentum venenatorumq́ genus omne abliguriat, quorũ virulenta putredine oua ipsa prędita, animal id perniciosum efficiant. Ægyptij sanè cùm Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA voti.

DEsidem ac adeò eneruatum hominẽ, vt nulla in re sibi sufficere posit, frustraq́
B omnia tentet & aggrediatur, neque vllius rei compos per summam ignauiam euadat, hieroglyphicè significare si vellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite gestantẽ effingebãt: compertum enim est animal id ad rapinam & impetum alioqui promptisimũ, si penna Ibidis demulceatur, ita obtorpescere ac debilitari, vt immobilis reddatur, omnem pristinæ rapacitatis violentiam obliuiscatur, tanquam aliqua fascinatione sit repentè demutatus. Quinetiam serpentum genus omne reddi immobile penna huiusmodi ipsis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re rustica.

VOCALIS PRIMA.

ERat & Ibis auis primæ literæ symbolum: siquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Aegyptiis cõmunicauit, Ibim primam esse literam
C voluisse. Sedenim ipsa quoq́ literarum elementa non apud Ægyptios tantùm, sed etiam apud Græcos Romanosq́ hieroglyphicũ aliquid habuere: vt, A indicium erat absolutionis, C condemnationis, N verò & L, comperendinationis, per quam non liquere significabãt. Vniuersi enim iudices, vt Pedianus ait, in cistam tabellas simul coniiciebant suas, singularibus literis signatas. Interdum etiam sententiã suã cur quis damnaret, aut cur absolueret, perscribere consuerãt.

DE DAGNIDE.

INter Ægypti aues celebris est Dagnis, ab infesta mordacitate ita nuncupata: δάκνω enim mordeo est.

EBRIETAS.

PEr eam supra coronam aliquã statutã, ebrietas significabatur: eas enim volucres Ægyptij in symposiis, quibus redimiti essent coronis aduincire soliti sunt, vt asiduè morsiunculis vellicando cantitandoq́, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE.

D

Ruum significata in postremis minimè habēda sunt, quibus multa cum humana diligentia, rectéq; regendæ familiæ ratione, communia sunt.

CVSTODIA.

SEd illud in primis referam, quo exercitus ducem ab hostium insidiis se custodientem significabant. Proponebant quippe Gruem vigilem, hoc est, lapillum pede sustinentem: illę enim excubias ordine suo tota nocte disponunt, lapillumq; ideo prensant, vt lassatis somno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. Philippus ille, qui breuissima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, loco hoc γρηγορῦσαι κατ᾽ ὄρδινας Romano vocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, vsus est. Harum alitum vigilantiam imitatus Alexander Macedo, si quando peruigilandum esset, ne somni violentia opprimeretur, vas aheneum propè thorum adsistebat, supra quod brachiū exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argenteam manu complexus, quæ si quando ipse somno vinceretur, elapsa, sonoro strepitu somnum abrumperet. Sed enim idem autor Iulianū Cęsarem absq; pila, vel instrumento alio, quotiens & quantum voluisset, euigilasse profitetur. E

DEMOCRATIA.

EX eo verò collegio quod Grues celebrant inter se nonnulli dicunt democratiā hieroglyphicè significari: cum pluribus enim cōsultandū, si quid rectè fecisse voluerimus, & felicē rebus nostris successum optauerimus. Æsymnio Megarensi honestissimo loco nato, dum super hoc consulta posceret, respondisse Apollinem Delphicum ait Pausanias, referret ad multos, si gerere quid feliciter vellet: plurimorum enim sententiis auditis, facilè est quod optimum sit discernere. Ea de causa Megarenses, ne vllam interpretandi oraculi occasionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroum sepulchra habere deinceps decreuere: nam plures esse mortuos manifestum. Sanè quidem apud nostros consensus vnióq; partium in eandem sententiam aut rem, Latino vocabulo formā ab ipsis Gruibus videtur accepisse, vt inde CONGRVERE, pro conuenire dicamus. F

PRVDENTIA.

SI aūt volantem Gruem cum lapillo pinxissent, hieroglyphicū id prudentiā significare dicebāt. Ex probatissimis enim autoribus didicimus, Grues, dū in sublime volant, lapillū ideo gestare, vt lapsu illius explorēt, supra terrā ne an

mare

A mare volitent, quod intelligunt ex sono, ac proinde cōsidendū'ne, an vlterius procedendum sit. Maximus Tyrius causam aliam memorat lapilli assumendi. Nam quoniā in volatu fluitare vident̄ instar nauis, quam agitet impellantq; vndę, suæ sibi consciæ imbecillitatis, anteaquàm volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquæq; earum veluti firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamq; habeat salutis suæ custodiam. Atque hoc est quod apud Solinū legas, Grues harenam deuorare sublatisq; lapillis ad moderatam grauitatem saburrari. Quarum prudentiam cùm Deucalion nō ignoraret, eum à diluuij clade seruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pausanias ait ad superuolantium Gruum clangorem enatasse, atq; ideo montem, in quem demum euasisset, Geranium, in harum alitum honorem, appellasse.

B SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

QVòd si absq; lapillo volantem Gruem figurassent, hominem sublimiū indagatorem, & eorum quæ terra procul, & à materia remota sunt studiosum, significari volebant. Ipsa enim præpes altissimè volat, vt longè lateq; speculet̄. Quòd si subsidere nubes infrà despexerit, nunquā ad terram se demittit, vsqueadeò tempestates & ventorū procellarumq; motus summo studio declinat, vtpote quæ sit quietis amantissima. Si verò acciderit vt in tempestate aliqua deprensa sit, confestim ad terrā se cōfert, atq; humi potius quiescit. Quòd si quam in alitem Plotinus hominē transmutari dixerit, qui absq; sapientia sublimia tractauerit improbiùs, cùm nullam ille speciē ponat sublimis huius volatus, nempe Gruem ipsam ex Plotini sententia commodè pinxerimus.

PERSEVERANTISSIMI MORES.

PVlcherrimum & illud est, quòd alij excogitarunt, hominem qui cum ætate mores minimè cōmutauerit, sed eodem semper ingenio perseuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pennæ per ætates ferè omnes mutantur, nigrescereq; in senecta perspiciuntur, sed Gruum eodem semper colore perseuerant. C

ORDINIS OBSERVATOR.

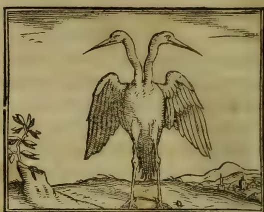
QVin etiam in moribus eadem propositi constantia cōsideratur, cùm Grues in volatu ordinem pertinacissimè seruent. Quare Palamedes apud Philostratū Vlysi obiicienti literas, non ab eo, sed à Gruibus inuentas: respondet is, Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinuenisse, verùm ad ordinem, quem nunquam Vlysses seruare didicisset, earum curam referri. Vlyssem enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneę obuiam fieret, ordinem deserere solitum, & ad imbecilliora declinasse.

LABORIS TOLERANTIA.

INdefatigatum verò laboribus hominem significātes, alas vel pedes Gruum in manibus eius statuebant: ferunt siquidem non lassescere vllo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERACITAS.

IN ostentis Grus biceps feracitatis indiciū est. Appion enim tradit, Oenæo in Menide rerū domino bicipitem Gruem apparuisse, vberrimāq; eo anno an-

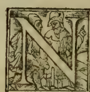

nonam in Ægypto fuisse. Ad hæc, auem sub alio Rege conspectã quatuor capitibus insignem, lætissimumq; frugum omnium prouentum subsecutum. D

VER ET HYEMS.

SVnt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea ales omnino est veris & hyemis nuncius, modò veniens, modò recedens, propterea quòd calorem & frigus peregregiè præsentiat. Itaq; cùm frigus ingruit, altè sublata vastum quid inclamat: cùm verò clementius est nacta cœlum, per interualla vocem emittit, & taciturna propémodum allabitur. atq; ita vel ex accessu, vel recessu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur.

DE MILVIO. E

NE verò picturæ desint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cùm æstatem cicada, autumnalem vindemiam epops, brumale tempus alcyone, ver cuculus, luscinia, & aliquot aliæ, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoq; hieroglyphicorũ caueã includendus.

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoq; verni tẽporis hieroglyphicũ, propterea quòd ales ea verno primùm tempore incipit apparere, certissimumq; sit eius nuncium. Vnde etiam prouerbiũ emanarit, Miluiis procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam desæuiente, qua malè semper afficiuntur, aduentantibus Miluiis procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli solent, vt apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrariũ autumno tempus ingruere, adesseq; tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτῖνος apud Græcos ab aduentu, quòd tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisq; cognitionem sacræ etiam nostræ literæ per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in cœlo non ignorat tempus suum: Turdus & hirundo & ciconia, tempus ipsę quoq; aduentus sui obseruauêre, populus autẽ meus iudicium Domini non cognouit. F

LOCVPLES.

SVnt qui locupletem hominem, latisq; agrorum possessionibus ditissimum, per Miluij volantis hieroglyphicũ significari tradant: siquidem is dum prędam enanciscitur, spatiosissima aeris interualla vno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua pascua lassis.

Et Persius prius dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.

RAPACITAS.

SEd enim Philosophi antiquiores illi q doctrinã ab Ægyptiis magna ex parte mutuati sunt, deq; hominum moribus per palingenesiæ figmenta disseruere, cuiusmodi est Plato, quiq; eum secuti sunt Plotinus & Harpocratiõ, Boethus & Numenius, rapacitatem per alitem huiusmodi intelligi tradidere, homineśq;

A nescꝫ eos qui auaritiæ ſtuduiſſent, promptiꝗ; ſemper ac parati ad imbecilliorũ expilationes, & rapinas, & violentas tyrannides fuiſſent, in Miluios ac lupos conuerti, vt Socrates, Phædone, diſputat, abireꝗ; omnia in ea genera opinati ſunt, quorum in vita moribus ſimiles fuiſſent. In diuinis quoꝗ; literis Miluus pro graſſatore prædonéue ponitur, Pſalmo, vbi ſecundum Hebræos haberi ait Eucherius, Milui abies domus eſt. Ariſtophanes ad hãc alludens rapacitatem, ἰκτῖνα dixit παντόφθαλμον ἅρπαγα τρέφων, aliturus omnituum ac rapacem Miluũ. Admiratur Plinius rapaciſsimam & famelicam ſemper auem, nihil rapere vnquam ex funerum ferculis, quæ veteres erant ad ſepulchra afferre ſoliti: perſuaſi ſcilicet defunctorum animas eundem tenere ſenſum, & iiſdem affici voluptatibus, quæ vnicuiꝗ;, dum viueret, placuiſſent. Addunt & aram Olympiæ, quam alites huiuſmodi nunquã infeſtarint. Idem ſacri ſunt apud Britannos, non enim Miluium iis occidere licebat.

NAVIGATIO.

SVnt qui nauigationem, ſunt qui gubernandi rationẽ ex Miluij volantis hie-
B roglyphico ſignificari tradant, propterea quòd multorum ſit opinio, ait Plinius, didiciſſe homines ex Miluiis temonem nauibus immittere, quippe cùm obſeruaſſent Miluium cauda modò hac, modò illac flexa, vice claui volatus ſui curſum dirigere, natura ſcilicet in liquido cœlo monſtrãte, quod opus facto eſſet in humido profundo.

AD CORNELIVM MVSAEVM PRAESVLEM, BITONTINVM, DE IIS QVÆ per Vulturem ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

INterrogaſti me, Præſul honoratiſſime, quænã illa ſit Vultur mea, quam libris editis Germani quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuulgarunt. Sedenim ſcias me olim Romæ dediſſe eam videndã clariſſimo Alberto Pio Carporum principi eruditiſſimo, verùm ex eius ſcrinio, vnà cum aliquot aliis huius notæ ſcriptis à neſcio quo laborum alienorum ſuppreſſore ablatam & in Germaniam aſportatam. Cuius
C facti indicium eſt, quòd docti quidam viri, cùm opuſculum id legiſſent, Hori eſſe arbitrati, ſcriptis prodidere, Horum Apollinem de ſacris Aegyptiorũ literis à Io. Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi eſt peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priuſquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus id Venetiis in Pierium immutaſſet. Sed Horus Apollo à me non eſt conuerſus, frequenter verò in ſcriptis huiuſmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam autores eosꝗ; multos habui. Vtcunꝗ; ea deperdita lucubratione, alteram reparaui: ablati enim illius reliquiis archetypi toto pluteo diſſipatis, hanc priori illi non abſimilem informaui, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter ſignificaſti, quod quidem ſummæ tuæ erga me humanitati potiùs, quàm vlli ſtudiorum meorum meritò attribuerim, & tamen in iis aliquid eſt, vnde huiuſce generis lucubrationes tibi fortè minimè diſplicituras mihi confingam: ſiquidem ego libentiſſimè, hinc occaſione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad noſtræ pietatis doctrinam, diuinarumꝗ; literarum interpretes me conferre ſoleo. Ex iis verò tam multa excerpſi, vt profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentariis auctum eſt, plura ſuppeditaſſe. Neꝗ; enim ego vnquam impurum nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, ſacras

nostrorum literas, vtpote squallorem, quod vnum obiiciunt, quendam præ se ferentes, attingere D *pertimescunt: sed enim in ea semper sententia fui, nullam esse lectionē quæ plus afferre posit eruditionis, quàm sanctorum hominum, qui diuina tractant, institutiones. Nam si artium ferè omnium liberalium finis deniq; est, vt veram edocti rationem, bene honestéq; viuere adlaboremus, fateor me, quantulumcunq; hoc studiorum genere assequi licuit, non plura, neq; admirabiliora ex quibusuis disciplinarum quarumcunq; magistris exhausisse, quàm ex mysteriorum, quæ ad pietatem nostram faciunt, interpretibus, siue rerum naturam, siue morum synceritatem, siue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inspexerimus. Sed ego imprudens, qui hæc tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam assiduè in omnium doctrinarum lectione versatus es, quiq; alios hæc per doctissimas conciones tuas, tam doctè, tam eleganter, tam copiosè doceas potiùs, quàm à quoquam doceri posis. Idcirco his omissis, ad rem ipsam, quam, qualiscunq; sit, recognoscere cupis, accedamus.*

DE VVLTVRE.

VOLVCRVM genere nullam omnino Vulture magis admirandam inuenias, siue peculiares in eius vita, & ab omni vulgo semotos mores, siue conceptum, partum, educationemq; alitis, siue excellentes quasdam ingenij dotes, siue significata varia per eam in picturis, in portentis, in dicteriis posita consideres. Neq; illa quidem plebi obuia & vnicuiq; exposita, sed magnis regibus atque diis accommodata, ipsis etiam philosophis, ac peritissimis theologis explorata: per huius nanq; simulachrum hieroglyphicúmue, annum, matrē, siue, vt apud Ammianum est, naturæ vocabulum, mundum, intuitum aut speculationem, terminum, hæredi petam, stragem, præsagituram, miserationem, iustitiam, liuorem, Pallada, Iunonem, & quædam alia, veteres significabant. E

ANNVS.

QVoniam verò ex ea præcipuum erat anni significatum, qua ratione sit id receptum, operæprecium fuerit explicare. Vultur, vt apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinq; & sexaginta dies, quibus annuū conficitur tempus, ordine mirifico dipartitur. Nam cùm annum Ægyptij per tris tantùm qualitates metirentur, ver quippe, æstatem, & hyemem, quæ singula tempora centum viginti diebus constare voluerūt, ac vti Theopompus ait, hyemē Saturnū, ęstatem Venerē, ver verò Proserpinā appellabant: quinq; insuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant: Vultur verò ad eiusmodi partitionē anni accommodata, cumprimùm concitata fuerit ad conceptū, qui fit à vento, quinq; continuos dies sine cibo & potu consumit in eiusmodi initu, natura in ventum adaperta: mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemq; diebus pullos educat: reliquos CXX dies immunis est, suarumq; tantùm rerum satagit, neq; prægnationi, neque educationi intenta. Summotis itaq; intercalaribus, ad antiquiorem illam rationem trahere possumus supputationem illam Xenophontis libro qui περὶ πόρων inscribitur, vbi sex mancipiorum millia, si singuli singulis diebus obolū lucrifaciāt, vnoquoq; anno hos sexaginta talenta vectigalis allaturos: sic enim CCCLX dies in vnius anni tempus videtur enumerasse. Sed ne quid, quod vel vtile vel delectabile esse posit, prætereamus, super horū quinq; dierum, qui anno superant, argumento fabella fertur, quemadmodū Rhea cum Saturno clanculum rem habuerit, idq; vbi Sol explorasset, imprecationibus deuouerit F

A uouerit, ne'ue mense, ne'ue anno pareret. Mercurium verò deę amore captũ hoc inisse consilium, vt opem laboranti ferret: Lucinam quippe deam talorum ludo illectam detinuisse, atq; ita ab sexagesimo quoq; die lucem vnam interuertisse, donec dies sibi quinq; cõparasset, quos anno vertente certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exemptosq;, cùm nusquã nomina dedissent, ad anni supplementum accõmodaret: factumq; ita est, vt per huiusmodi dies Rheæ facultas pariundi fuerit. Hos intercalares Aegyptij habent, Deorũq; suorum adscribunt genethliaco. Ferunt verò die primo Osirim, rerum dominũ futurum, editum: secundo Aruerin, quem Apollona, & seniorem Horum nonnulli vocant: tertio Typhona, verùm hunc intempestiuè, neque proprio meatu egressum, sed ex disrupto latere: quarto Isim: quinto Nephthen, quam nõnulli finem, vel potiùs interitũ, alij Venerem, alij Victoriã appellarũt. Satis hęc ad intercalares dies quinq;. Quid verò sibi de diis quinq; commentum velit apud Plutarchum quærere licebit. Neq; verò hic numerũ illum CCCLXV. cœlorũ, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, curiosiùs prosequar, B ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciã. Illud addam, quantũ ad anni rationẽ pertinet, quod Vmbricio teste Plinius scribit, Vulturẽ oua XIII. pàrere: quod ad instar totidẽ Lunæ coitionũ accipio, quę per vniuersum annũ potissimum obseruantur. Porrò annus etiam apud Persas in dies CCCLXV. describebatur: eaq; de causa igni illi suo, quem sacrũ & ęternũ vocabant, totidẽ sacerdotes iuuenes instituerãt, qui canentes, ignem quaqua gestarẽt, sequerẽt.

ANNORVM CENTENA.

ANnum itaq; per Vulturem apud Aegyptios significari non leui de causa, manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, vt per eandem alitem vel senio confectam, vel demortuam, centũ annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas vultures annorũ centena totidem portendi tradiderũt: duodecimq; illas quas Romulus obseruauit, imperiũ Romanũ ad MCC. annos duraturũ ostẽdisse: quod obseruatũ à Vectio tradit Varro: exceptum mox à Censorino, qui circiter millesimo ab vrbe cõdita anno claruit: quod ita postmodũ euenisse, fœda ac miserabili totius Italię clade, quodq; acerbius est, totius literaturæ interitu, satis cõstat. Nam C quo tẽpore capta est vrbs Roma, et in ciues omnes occidione aut misera captiuitate sæuitũ à Genserico, qui dolosè seruis impositis eã occupauit, anni circiter MCCVIII, ab ea cõdita numerantur, vt Paulus Diaconus in iis quæ addidit Eutropio, neq; non Orosius recensent, peneq; tunc periit Romanũ nomen. quare Vectij quadrat intepretatio, tametsi hanc Romani imperij ruinã nonnulli properãtius annis aliquot accipiunt. Sub Athalarico tamẽ (ita in numis nomẽ eius inscribitur, non Halaricus) qui Vrbẽ quatuor & XL. annis antea inuaserat, Imperatore Romano incolumi, non extinctũ, sed valde attritũ Imperiũ est. Neq; sum nescius, Imperij speciẽ quæ ab Augusto inceperat, in Augustulo finitã, qui metu Odoacris, qui totã Italiam sibi armorũ vi subdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam sponte abiecit, maiestatemq; illam deposuit, barbaro tyranno tota rerũ concessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter MCCXXIX, à C. Cæsare DXVII, à salute nostra CCCCLXXV. Sanè dignitas hęc apud nostros, occidentales scilicet, ad CCCXXX annos non resumpsit purpuram, quam omniũ primus Carolus Magnus ab interitu propemodum vẽdicauit. Eò verò tunc miseriæ redacta est Rom. maiestas, vt Odoacer ipse de

Roma Odoacria vocanda cogitarit, quò nominis etiã Romani memoria abo- D
leretur: factumq́; omnino fuisset, nisi qui meliùs aut piè magis sentiebãt, persuasissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriã futuram, Romam domitã, quàm Odoacriam instauratam. Neq; verò prætereundum est, in nostrarũ etiam miseriarum memoriã, quod rerum scriptores prodidere, Octauiano etiam primo Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, vt Romulo, ostendisse: atq; iam ex eo tempore, anno quippe vitæ XX, ad monarchiam aspirabat, quæ longa annorum serie ad nos vsq; permanauit, si non imperij viribus, saltem titulo tenus, & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodũ restituta, prout temporum vicissitudines permisere. Quorum quidẽ temporum historias si perpenderimus, ad annos circiter M C C. ab Augusto, inueniemus Pontificũ totiusq; Senatus decretis magnũ id Imperij nomen abolitum, perq; annos multos adulterinã fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquã ne tam venerabili titulo defraudaremur, aliquot pòst annis, sanctissimo Gregorij V. Pont. Max. decreto, noua quadam ratione ansa præbita est, vt ea maiestas per Electores certos conseruaretur, cuiusmodi suffragiorũ ratione post Othonem, E
Othonis secundi filium, primus omniũ Henricus Imperator declaratus. Quorum electio ita aliquando despicatui habita, vt Othocarus Bohemiæ Rex vocatus ab iis ad Imperium capessendum, vltro contempserit, qui pluris Bohemiæ Regem esse existimaret, quàm Romę Imperatorem: atq; illi tandem ad Rodolphum Habsburgi Comitem, qui Magister curiæ Othocari erat, deuenere. Sed ne longiùs ab instituto nostro recedamus, qualiacunq; hæc fuerint, illud inter hæc obseruatione dignum mihi videtur, ter iam hanc annorum M C C. supputationem, tribus in maximis imperiis, æquo propemodum temporis sui curriculo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad Gensericum, siue quis ad Odoacrem maluerit, secundam ab Octauiano Augusto ad Fridericos, tertiam Constantinopolitanã à Fl. Constantino ad Constantinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarũ duce, vitam & imperium finiuit, qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra vnum & nonaginta decurrerãt. Neq; obstat quod à Valente mathematico inspecto vrbis horoscopo prædictum sit, imperiũ id ad annos DCXCVI. duraturũ, quia post eam an- F
norum summam qualescunq; fuerint Principes siue viri siue fœminę, à Maximi tamẽ Constantini institutis pendêre videbãtur. Sub Turca verò longè alia imperij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus superinducti. Itaq; cur annorũ centena per singulas Vultures significarentur, inde sumptũ, quòd eas ad centũ vsq; annos viuere cõpertũ est apud antiquiores, quibus astipulatur Ambrosius. Nũc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

MATER SIVE NATURÆ GENIUS.

CVm ergo in genere Vulturum mas nusquam inueniatur, omnes autem fœminę sint, vtpote quæ ex vẽto concipiãt, manifestũ est cur Ægyptij sacerdotes per eam alitẽ vropygio surrecto, atq; ad Aquilonem verso, matrem aut naturam ipsam intelligerent: mater siquidem fœmineũ est animal. Vultur enim, vti dictũ, tempore cõceptus appetente, quod

per

A per quinq; dies illos quos suprà memorauimus, producitur, natura in Aquilo-
nem, vt Ægyptij tradunt, in Eurũ, vt Plutarchus, exporrecta adapertáq; ab eo-
dem initur, non secus ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sedenim
hic dissimulare non possum nonnullorum imprudentiam, qui Horum Apolli-
nem citant nouo verbo ὀργύζω, conficto, vltimóq; Hori capite appellato verba
etiam infarciunt, ὅταν ὀργύζῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γύψ, cùm in codicibus manu scriptis, iisq;
plerisq; quos euolui, non ὀργύζῃ, sed ὀργάζῃ scriptum reperiatur: vti etiam aliquan
to pòst de ceuente vacca, cap. πῶς ἀκολώ. ἐπειδ' ἂν γοῦν ἡ θήλεια ὀργῶσα πρὸς σύλληψιν ᾖ. ὀργᾷ δὲ οὐ
πλεῖον ἢ ἐφ' ὥρας τρεῖς. Quæ porrò de Vulture apud Horum habentur, vndecimo in
impressis capite sunt, non vltimo: Perdurat verò Vultur quinq; eos dies perti-
nacissimo ieiunio macerata, tale est eius in concipienda prole studium atq; cupi
ditas. Neq; quidem negarim alia etiam esse volucrum genera (ὀρνέων enim, non
γυπῶν, in castigatis Hori codicibus legitur) quæ vel inter se, si mas non adsit, fœ
minæ, æquè saliant, & mutua libidinis imaginatione cõcipiant, vel vt nonnulli
arbitrati sunt, ipso puluere in naturam vi pruritus attracto, cuiusmodi sunt co-
B lumbæ, gallinæ, perdices, anseres, & vulpanseres, quarum tamen oua irrita, mi-
nimeq; prolifica sunt, ad cibi tantùm vsum facientia, minora reliquis, ac minùs
iucundi saporis, cæterùm magis humida. Tertullianus: Et gallina, ait, sortita est
de suo párere, sed Vultures fœminas tantùm párere aiunt. Oua huiusmodi,
quia vt plerisq; omnes asserũt, ex vento generantur, & zephyria, & hypenemia,
quasi subuentanea dicere velint, appellantur. Eos verò nõ audiendos dicit Ari
stoteles, qui dicunt, vere tantùm hæc fieri, incubatione derelicta, cùm & iuuen-
cæ expertes adhuc coitus ea pariant. Cæterùm idem autor, qui subuentanea o-
mnia infœcunda esse vult, in quodam auiũ genere existere simile piscibus, spon
tina oua ad fœcunditatem progenerantibus, nõ inficiatur, quod nimirũ de Vul
turibus in primis fertur. Eas porrò autor is quoq; volare versus Austrũ, atq; ita
ab Aquilone iniri prægnantesq; fieri tradit, perq; tres annos párere: quod etiã
apud agricultores Constantini legimus. Apud Hesiodũ οἰωνοὶ interpretes aiunt:
Vultures, quarũ oua subuentanea sunt, absq; maris copula, neq; alia earum ge-
neratio reperitur. Neq; desunt interpretes etymologici, qui dicant οἰωνὸς quasi
οἰωὸς, quòd οἶον ᾠὸν sibi sit, quippe qui sine maris auxilio ex vento concipiat. In cu-
C ius quidem fœcunditatis commendationẽ illud addere nõ incongruũ est, quòd
non intra suum tantùm genus ea felicitas cõtinetur, sed proficua quadam vi ad
aliorum etiam beneficium celebratur. Pennæ siquidem vulturina subiecta pedi-
bus, adiuuat parturientes. Id verò quod de Vulturum huiusmodi conceptu fer
tur, ne quis fabulosum putet, inter quadrupedes etiam equas aliquot ex vento
cõcipere, Probus ex comperto refert, quod & D. Augustinus, diuinarũ huma-
narúmq; rerũ peritissimus, affirmat: & velocissimos ex eo genere iugales apud
Homerum comperies haudquaquã fabulosè dictum. Basilius Magnus ex hoc
omnibus animaduersum cupit, vt cùm nostrum arcanum nonnullos homines
irridere conspexerimus, quasi fines naturę cancellosq; egrediatur, quòd fieri nõ
posse contendant, vt virgo pariat, virginitate ipsius integra, illæsa atq; inteme-
rata persistente: cõtemplari debere nos, Deum exempla pleraq; iam inde ab ini
tio præmisisse, ex ipsáq; natura rerum semina quędam conspersisse, vnde posset
vnusquisq;, vbi quod alta iam mente conceperat, effecisset, talibus mirabilibus
fidem adhibere, atq; ita iis occurrere voluisse, quorũ stuporine dicã, an peruer-
sitati, nihil quicquã aliud persuadere queas, quàm quod vel manibus attingũt,

vel oculis assequuntur. Hinc ait Ambrosius, neminē subuentaneo Vulturis audito conceptu, rerum naturalium scriptoribus refragari: cùm verò virginem diuino afflatam numine peperisse audierint, risum inceptare. Tangit hoc idem Adamantius, vbi Celso respondet, duplex Almę significatum ex Hebręorū interpretatione obiectanti. Sed enim de intacta virgine, non autem de adolescentula (quod Theodotion Ephesius & Aquila Ponticus intelligendū frustra conant persuadere) prophetatū est priusquàm in Babylona fieret populi trāsmigratio, hoc est, anteaquā Medi & Persę principatū inuaderent. Reddita autē sunt hęc in sermonē Grecū ab ipsis Iudęis multùm ante tempora aduentus Domini nostri, vt nulla relinquat suspicio, inquit Irenęus, ne fortè morē nobis gerentes Iudæi, hęc ita sint interpretati, qui quidem si cognouissent nos futuros, & his testimoniis vsuros quę sunt ex eorū scriptis, nunquam & hęc & monumēta prophetarū reliqua comburere dubitassent. Venerunt igitur in Latinorū manus Græco sermone translati Hebręorū libri multò antequā Romani Iudæos in potestatem redegissent, Macedonibus quippe adhuc Asiā possidentibus. Ptolemęus enim Lagi cupiens bibliothecā, quā Alexandriæ struxerat, illustrib. scriptorū omniū monumentis implere, ab Hierosolymitanis petiit fieri sibi copiā vt eorū libri in Grecū sermonē transferrentur. Illi, qui tūc Macedonibus parebant, Septuaginta viros ex primoribus, & vtriusque linguæ cognitione præstantibus, ad Ptolemęū miserūt: qui veritus ne, si inuicē cōsultarent, veritatē absconderēt, eos omnes in singula contubernia separauit, iussitque vt vnusquisque pro se librū eundem transferret, eoque in libris singulis ordine seruato, opereque perfecto, omnib. mox conuocatis, & per libros singulos interpretationem suam vnoquoque eorū proferente, ita omniū sententiā eandē esse constitit, ac si ab vno tantū traductiones omnes emanassent. Neque tamē ignoro esse qui rem aliter gestā narrent, & Pentateuchū tātùm à LXX. traductū contendant, & nō separatos, sed vnanimi concordia sententiā vnoquoque suā proferēte. Sed ego & Irenęo, & antiquis aliis potiorem adhibeo fidem. Quare nō est vt calumniatores, Almam, iam excogitent loco virginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, substituere contendant. Plurimùm verò (vt ad Vulturem redeamus) indignatur Adamantius, plerosque adhibere fidem historicis philosophisque hęc de Vulture & aliis aliquot animantibus, quæ sine maris coniūctione concipiunt, indubitatò tradentibus, & Deū negāt qui hæc in aliquot aliis animalibus facit, posse etiam in hominibus idem, vbi adhibuerit, facere. Et Græcorum plerique credunt homines primùm ex limo ꝓcreatos: nos nō credemus ex dimidia humanæ substātiæ parte, iussu Dei, imò eo de se ita statuēte, fieri potuisse, vt IESVS ex eo filius nasceret? Esto igit Vultur documēto nobis, ne mysteriū illud sacrosanctū, vnde vera salus, veraque felicitas nobis obtigit, fabulosum fuisse vel minimū quidē suspicari vnquā in animū inducamus.

MISERATIO.

AD hęc Ægyptij sacerdotes miserationem per Vulturem femora sua rostro proscindentē exprimebāt: illa enim centum & viginti diebus, quib. in filiorū educatione detinetur, nunquā ad prędā longius prouolat, vni illi curæ intenta, ne pullos deserat, deque propinquo tantùm quæ fuerint in promptu conuenatur. Quòd nisi aliud quicquam suggeratur occur-

ratue

A ratue, quod filiis in alimentũ paret, ipsa suis femoribus rostro vellicatis sanguinem ciet, quem filiis exugendũ præbeat: tanta curat charitate, ne illi victus egestate deficiãt. Sanè verò factum hinc crediderim, vt maiores nostri, cum incomparabilem prorsus Assertoris nostri miseratione͂, qui pro salute nostra sanguinem suum profundere non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanem, in sacrosanctæ crucis apicem, ea femorum vellicatione spectandam popularium omnium oculis erexerint. Nã quamuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio significetur, nusquã tame͂ apud antiquissimos rerum scriptores, qui saxũ hoc euoluerunt, legimus auem aliã, quàm Vulturem, femorũ suorũ vellicatu pullos suos pascere consuesse. Phœnicem tamen & ipsum vellicare femora, sed, vt suo loco disputatur, non vt eo filios alat, quos nullos habet, sed vt ex eo fuso vermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia verò ratione mortem oppetere Pelecane͂, vt filios sospitet suos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, suo disseruimus Commentario.

IVSTITIA.

B HErodotus Vulture͂ ab Herculę pro iustitiæ symbolo habitam tradit, quòd ea iustissima omnium auium, quę volatilibus vescantur, iudicetur: eaq́ʒ de causa semper apud eum magnæ æstimationis fuisse, lætariq́ʒ solitum cùm inter res agendas Vulturem aspexisset. Vultur enim nihil quod viuit attingit, nec animatum quicquã interficit, quod accipiter & aquilæ faciunt: cadaueribus verò contenta, nullius vnquã auis pastione pollui visa est, vt Ægyptij obseruauêre. Eade͂ fructus nunquã lædit, nec vlla in re animali cuiquã mansueto nocet. Quare mirũ videtur quod traditũ est à Dionysio, aquilarũ pullos, quorũ nidus erat in Palma quę Tarquinij Superbi regiæ incũbebat, dum parentes absunt incursu subitò à Vulturibus discerptos. Sed id videtur ea pręcipuè de causa diri prodigij loco habitũ, quòd cedes ea ab animãtis genere profecta sit, quæ in animatum animal sæuire minimè cõsuerit. Vtcunqʒ, nõ immeritò innocentes Vultures ait Hermodorus Ponticus apud Plutarchũ: nam & ab iis quæ maximè nocere soleant animantibus, mortale genus liberãt: ex volucribus enim in auxilio contra serpentes primam aiunt esse Vulturem: corq́ʒ eius alitis habente͂, tutum esse non solùm à serpentum impetu, sed etiam à ferarũ & latronũ periculis: & vt
C aliquid omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

ALia quędam ex Vulture hieroglyphica cõmenti sunt Ægyptij sacerdotes, ex iis quæ ab ea plurimùm fieri obseruarũt. Nam scopum, siue locum quò quis tendere designarit, per eam alitem altè volante͂ expressere, propterea quòd Vulturem supra reliqua omnia animãtia acutissimo visu præditam asserebant: atque oriente Sole occasum versus aspicientem, decedente verò ad orientem spatiosissimis quantumlibet interuallis esculentum, quod vsui suo competit, prospectum enancisci, vnoq́ʒ ad id volatu quasi sagittam ad scopum ferri. Quin etiam, vt D. Hieronymus attestatur, trãsmarina cadauera sentiunt. Sunt autem qui visui, sunt qui odoratui, quo sagacissimè pollent, rem adscribant: sed vtcunque hoc ab ingeniis hominum disputetur, illud satis constat, Ægyptios intuitum ea loci designatione, in remotissimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum significasse.

TERMINVS.

QVinetiam circumscriptũ terminũ per eiusdem alitis picturã intelligi vole-

bant, propterea quòd, si conflictus vsquam futurus est, locum ipsa præscribit, D vbi acies concursuræ sunt, & pugnam inituræ, quo septem antè diebus, vt Ægyptij tradunt, vt alij, triduo tantùm præuolant. Hinc illud apud Plautum, Truculento, de cœnipeta Dynarchus ait: Iam quasi Vulturij triduo prius prædiuinãt quo die esurisint.

PRÆSAGITVRA.

AB hac verò præsagiendi vi, quòd tot ante dies vbi strages futura sit præsentiũt, iidem sacerdotes Ægyptij præsagituram ex Vulturis simulachro significabãt: iidẽq; asserunt, consueuisse priscos Reges belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarẽt in quãnam exercitus partem Vultures imminerent, inde cõmonefacti stragem ibi futuram, vbi earũ alitum grex frequentior incubuisset. Quæ quidem huiusmodi alitis prouidentia redigit in memoriam mihi, quòd Hermes astronomus eum qui Vulturis cœlestis afflatũ ab horoscopo sortitus fuerit, sapientẽ & prouidũ in negotiis obeundis futurũ asserit, imperiumq; suum, nam & Regem fore pollicetur, valido munimine, animoq;, consilio & prouidentia optimè valiturũ. Quòd si priuatę vitę fuerit, pecuniosum omnino futurũ, multos eius auspiciis bene res gesturos, magnasq; diuitias comparaturos. Præter hæc etiam asserunt, futurũ eum militum ductorẽ, cui Vultur volans in horoscopo feliciter affulserit, eundemq; magnis semper negotiis deditum, honoratissima quæq; modò in hãc orbis partem, modò in illam appetiturũ, quò nomẽ in longinquas regiones extẽdat, populosq;, ciuitates & regna extera ditioni suę subiiciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Augusto, inseruiant, & studiis omnibus obsequantur. E

HAEREDIPETA.

IVniores hęredipetã, mortuorũ quippe bona captantem, per Vulturem significari tradunt: vnde mordax apud Senecã dictum: Si Vultur es, cadauer expecta. Huc etiam allusit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

In primis verò diuinæ literæ neq; aquilã, neq; Vulturem mensis inferri volunt. Hic Adamantius illos in iis nominari putat, qui alienis mortibus incumbũt, qui arte fraudéue testamenta subiiciunt, velut mortuorũ cadaueribus inhiantes, propterea quòd his auibus semper mortuorũ, ait, corporum cibus est, & ex cadaueribus nutriuntur & viuunt. Ea verò de causa profanæ sunt in diuinis literis, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, quòd per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent, vt cadaueribus, visceribus quippe miserorum & atro sanguine depascantur, cùm minimè oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum casibus pasci & enutriri. F

FVNVS.

SVnt, qui Marti Vulturẽ dedicatã asserãt, quòd diuerso ab aliis ingenio prędita omnem viuentiũ consuetudinẽ abhorreat, studiũq; omne suũ circa huiusmodi cædes intẽdat, atq; demũ funesta omnia hieroglyphicè significet. Sanè cùm natura omnia in sese recipiat, sitq; decidentiũ omniũ receptaculũ, Vulturq;

A vti ſępe dictum, naturam excribat, non mirum ſi quæ ſpontè cadauera nanciſcatur, tam pro naturæ quàm funeris ſigno accepta eſt, à veteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro ſepulchro, ſicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti ſepulchrales. De Iberis ita Sillius XIII.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,
Exanima obſcœnus conſumit corpora Vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, οἰωνοῖσί τε πᾶσι. De his Octauianus Philippenſi prælio cuidam ſuppliciter ſepulturam precanti reſpondit, Iam iſtam in volucrum poteſtate fore.

PEREGRINVS.

SVnt qui peregrinū hominem & ignotū omnibus, hieroglyphicè per Vulturem aptè ſignificari dicant, propterea quòd multæ Vultures exercitum ſequentes repentè apparere ſoleant, volatu ſemper ob raritatem prodigioſo, & tamē vnde, cōſtet nemini: quapropter eos ex diuerſo orbe nobis incognito aduolare pleriq; putant, argumento, quòd nemo, vt Herodotus Bryſonis rhetoris pater aſſerebat, nidum Vulturis vidiſſet. Illæ ſanè in excelſiſsimis & inacceſſis rupibus nidificāt: & quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis videris, aliquando tamen viſos tradit Ariſtoteles.
B

CONCVPISCENTIA.

QVòd verò Poëtæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem,

Per tota nouem cui iugera corpus, vt apud Maronem legere eſt,
Porrigitur, roſtróq; immanis Vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundáq; pœnis
Viſcera, rimatúrq; epulis, habitátq; ſub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.

ab Ægyptiacis cōmentis haudquaquā diſsimile eſt. Anima enim, vt Philoſophi Poëtæq; veteres cōmentantur, in portionē rationis participem vnam, & rationis expertem alterā diſpertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata eſt portio, ſupra ſenſum & ſenſibilia ſublata, quanto poteſt luctamine, tanquā Vulcani congreſſum effugiat Pallas, ſemetipſam ſibi aſſerere meditatur, quæ verò aliena eſt
C à ratione brutis proxima, temerè omnia vel appetit, vel concitat. Appetentis autem vim totam in hepate Philoſophi pleriq; conſtituunt. Quare quòd concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur, ſiue ea Vultur, ſiue, vt alij quidā, aquila ſit, quæ illud abrodat. Vtcunq;, noctu ait Heſiodus tantum accreſcere, quantum die fuerat abſumptū, propterea quòd mentis agitatio noctu præcipuè vigeſcit, cogitationesq; & conſilia noctu vndiq; ſuggeruntur. Sedenim quia dictū eſt ſuperius, Vulturē odoratu ſagaciſsimo ad putredinem deferri, cogitationis inquiunt nonnulli principiū, motusq; omnis à corde profiCiſcit, qui quidē eſt voluntatis fons: vt ex Homero & Poëtis aliis tam Græcis q; Latinis accepimus. A' corde igit eſt quòd malè habet iecur: itaq; Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Triclinius apud Pindarum viſcera Tityi à ſerpentibus diſcerpi depaſciq; dicit, quæ quidem eſt Poetarū licētia nō in his fabulis tantùm, verùm etiā in hiſtoriis, ex cōmodo ſuo quæcunq; voluerint variare.

LIVOR.

NOnnulli liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eoq; ſpectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ ſemper lacerat, comeſtq; mentem,

Viuit pectore sub dolente vulnus, D
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, sobolésue clara Phœbi.

In quam sententiam alitis huius figmentum Petronius Arbiter, Nicagoras, & Aristoxenes accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVòd denique Vulturem nonnulli Promothei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacæ eruditioni longè accõmodatius est: Vulturẽ enim in mundi modum considerant. Cui picturæ illa etiam applicatur causa, quòd mundus celeri quadam volubilitate versetur, & cadauerum nascentiũ occidentiumque perennitate pascatur: cúmque in corde sapientiæ sedem veterũ plerique posuerint, aliis huius cor depascentis hieroglyphicum, alii sustentarique mundum diuinæ sapientiæ prouidentia, quæ nec ipsa finiri nouit, nec mũdus cessare ab eius alimentis vel tantillum queat, manifestissimo significat argumento.

CONSVMMATIO.

NEque illud parui momenti mysterium est, quòd cùm perfectũ quid in rerum natura Ægyptij sacerdotes indicare vellent, Vulturem & scarabeũ ponere consuerunt, vtpote qui ex duobus his simulachris Palladem & Vulcanum, vt ipsi aiebant, intelligerent. Comprehendebant autem picturã hanc vno tantùm argumento, ex quo masculo fœmineum, vt ita dicam, sexum significari profitebantur. Ita tamen imagines disponebant, vt si Vulcanũ significare vellẽt, scarabeum primò inceptarent, mox in Vulturem desinerent: sin Mineruam intelligi vellent, à Vulture principium sumentes, in scarabeum desinebant. Cęterùm quia primo statim obtutu noua hæc fortè videbuntur, ea latiùs explicabimus pro eorum institutione, qui nondum rerum naturalium sacris initiati sunt. E

PALLAS ET IVNO.

ILlud autem in primis non ignorari velim, cœlo in superius & inferius hemisphærium diuiso, Ægyptios quod supra finitorẽ est Palladi consecrasse, quod verò infra ab oculis semper nostris summotum, Iunoni dedicasse. Et quoniam cœlum ipsum muliebri genere Vraniam, non οὐρανὸν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, vocitabant, vtpote quæ Solis, Lunæ, stellarumque omniũ mater haberetur & Vulturem, vt sæpe dictum, omnino fœminam intelligerent, vtrunque itidem hemisphæriũ, quò cœlum constat vniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atque ita tam Pallada quàm Iunonem, simulachro Vulturis significabant. Quinetiã vnicuique muliebri signo alitem hãc pro gestamine addidere, atque ita demum vnamquanque Deam vnius figuratione Vulturis intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundum in vniuersum Ægyptij ex mare atque fœmina constare profitebantur, solos verò deorũ Vulcanum & Pallada masculo fœminas asserebant, cùm tamen, vti castigatiores Hori codices habẽt, supra Vulcani caput scarabeũ, supra verò Mineruę, Vulturem statuere soliti essent. Atqui mundũ ex scarabeo, qui tantùm mas est, ab eisdẽ intelligi, suo ostendimus commẽtario: ex Vulture autẽ Pallada significari, quæ supremũ est hemisphæriũ, ac muliebri sexu perhibetur, vt paulò antè dicebamus: atque ita fieri vt Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerũ natura cernere est, formã cõsequatur, & ad absolutã speciem redigat. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil nõ concipit, nihil nõ parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optimè peritus, ignis sui accedẽte beneficio, omnia quæ fuerint dissoluenda li- F

A da liquat, contrà verò alia cogit in duritiem, firmoq́; concretu peruincit. Atque hoc illud est quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes vitam variis artibus implicatam exponunt. Neq; seciùs in iis quę ad sapientiam spectant, de quo pòst latiùs dicemus, operatur.

ARS ET INGENIVM.

EA verò de causa cōmenti sunt Ægyptij Vulturem adiūgere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatā fingunt. Vsurpatū aūt à veteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obseruatur, duas has vires in eadem substantia meditari, quarū altera cōtemplatur, quod munus est Palladis: altera præest corpori, quod ad Vulcanū spectat, easq́; cognominibus maris & fœminæ nuncupare. Sed enim alij omniū hanc cœlestiū animorū prærogatiuā esse dicunt, vt vtrunq; obeāt munus, concipiendi quidem per cōtemplationē, quæ à superiori potestate eorū infundit̄ intelligentiæ: simulq́; agendi in inferiorū corporum cura, quę sibi credita regant, instruantq́; qua ratione per
B afflatū datur, atq; etiā è periculis eximant, & sospite valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles cùm se Deum iam effectum asseuararet, puerum & puellam esse se dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem attestantur:

Χαίρετ᾽ ἐγὼ δ᾽ ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητὸς
Ἤδη γάρ ποτ᾽ ἐγὼ γενόμην κουρήτε κορόςτε.
Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,
Sumq́;, valete omnes, puer ecce, puellaq́; factus:

Atqui etiam si rem vlterius scrutari voluerimus, hominē, de quo apud Philosophos consideratio, vtriusq; sexus esse cōperimus: vnde quantū pertinet ad intellectum, nullū discrimē Socrates inter marem & fœminā discernebat, eandemq́; virtutem atq; docilitatem in vtroq; deprehēdebat: cœlestemq́; illum nos etiam talē agnoscimus, cuius appellatione & angeli ipsi, & sæpe mali dæmones intelliguntur: cui nuncupationi nostrę etiā Sacræ literæ adstipulantur, frequentissimūq; hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiā dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio scriptū est: Inimicus homo hæc fecit. Deniq; apud antiquos, quamuis duos hos tantū Ægyptij masculo fœminas ducerēt, in
C deos omnes vtriusq; sexus testimonia reperias. Quinetiā minimè cōmentitium est, vtriusq; naturæ homines inueniri, qui partē inter se vtranq; peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, confinesq́; illis Maclias, Calliphanis testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiā Europa deprehēsi, ne apud solos Lunēses hermaphroditū existimet annalium cōmentator Fenestella: seueraq; admodum lege cautū, vt quem mauelint sexū eligāt, altero si abutant̄, capitali supplicio puniēdi. Qui verò hermaphroditi ex marmore facti passim reperiunt̄, facie quippe muliebri, māmisq́; notabiliter tumētibus, aluo coxendicibusq́; grandiorib. virilisq; natura procacius excitata, ad superiorē intellectū referri debent. Huius imaginis simulachrū pulcherrimū Romæ apud Petrum melinū vidi. Sed vt ad deos, de quibus agebamus, reuertamur, Ægyptij tum alia pleraq;, tum pręcipuè liberorū procreationem, sententia à Græcorū fabulis aliena, inuentū esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humiq́; fouendam condit. Vultur ex halitu superioris aëris prolem suscipit: iuncta hæc hominē efficiunt, in cuius dispositam materiā animus immittitur cœlitùs, dum scilicet embryon in matris vtero coalescit. Porrò quòd Vultur et matris &

Palladis ſymbolum eſt apud Ægyptios,id in memoriā adducit,quod in diuinis literis mater ſępe hieroglyphicè pro ſapientia ponitur,vt apud Solomonē Prouerbiis: Fili mi audi doctrinam patris, id eſt, Dei, & non diſcedas à lege matris tuæ,id eſt,ſapientiæ. Quòd verò natā ex Iouis capite Pallada cōfinxere,ſciendū eam pro intellectu Iouis accipi, in eiusq́ prouidentia conſiſtere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua ſuperſtitione Sapientiæ templa, eaq́ potiſsimùm in arcibus,dedicabantur. De capite autem veteres præcipuū animæ regimē emanare iudicarūt,quod & alij poſtea multis experimētis cognitū prodidere. Præterea veluti caput ſuperior pars humani corporis eſt, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ cauſa, vertexq́ deorum,vt apud Euripidem eſt: D

Lucidus hic terræ qui circumfunditur æther.

Nullo pręterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum ſcarabeo ſine compare genito,cōmercium inire poſsit. Virtutis ſiquidē generatio diuerſa eſt ab eiuſmodi rebus, quæ parium cōcubitu fiunt. Hinc Iouem nōnulli aiunt cōſilium (ita enim βȣλὼ exponendū) deglutiſſe, & mox Palladem edidiſſe: quippe qui conſultor & ſapiens ſit habendus, nō alia quàm cōſilij via ad prudentiā deuenire poteſt. Alij fabulam aliter cōtexuere,dum Iouis caput à Vulcano cōminutum aiunt,ſitq́ ita de patrio vertice nata dea. Ignis ſiquidē quo in operibus ad demonſtrandā naturæ puritatē vtimur,humanæ eſt inſtrumentū induſtrię. Ignis occulta omnia dat luci: quod verò quis exquirit,ſi fuerit inuentum,id is & părere,& tanquā fœtum edere videtur. Sanè vetuſtas(id enim ſępe repetendū) Mineruā omniū operum inuentricem ſapientiſsimā ponit: & omnia apud nos per Filiū facta ſunt. Orta illa ex Iouis capite confingit. Vera Minerua, ſine qua factū eſt nihil, noſter quippe Ehieh,hoc eſt,artifex, quod nomen ſecundo loco literę ſacræ ponunt,nutu conſilioq́ intimo ſummi Dei,nō inferiorum operum more,ſed ex Dei capite emanauit. De hoc,Prouerbiis: Et Ehieh ſecundum ſe artifex,& Ehieh deliciæ quotidianæ. Noſtri: Cum eo eram cuncta componens,et delectabar per ſingulos dies. Ita ſemper diuina dubio procul diſpēſatione apud nationes omnes aliquis ſemper veritatis fulgor illuxit. Nam ignis quē Hebræi, vt Reuchlin obſeruauit, Eſth vocant,vnum eſt ex primoribus Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑςίαν,Romani Veſtam fecere,de qua Ouidius: E

Nec tu aliud Veſtam quàm puram intellige flammam. F

Quare triplex illa diuinorū nominum obſeruatio,quæ ad omniū ferè gentium, quę diſciplinis vſæ ſunt, vſum faciunt,diligēter animaduertēda,ita enim habēt:

Hebræi	Hu	Ehieh	Eſth.
Græci	ζεὺς	ἀθλὼν	ἀφροδίτη.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theologi	Idem	Ens	Ignis.
Antiqui	Nox	Cœlum	Æther.

Deniq́ Deus,inquit Apoſtolus,qui dixit in tenebris lucem ſplendeſcere,ipſe illuxit in cordibus noſtris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in perſona IESV Chriſti.

IGNIS DVPLEX.

CVm itaq́ Pallas translucidus & purus ignis intelligatur,ne Græcorum figmenta huiuſmodi prętereamus,meritò Vulcani nuptias auerſat̄,vt in virginitatis ſuę puritate perſiſtat: neq́ quidē ea coniugem aſpernat̄,ſed ab eo cōtingi cōtaminariúe minimè patitur: ſiquidem is, quo vtimur,ignis,qui materię adhæreſcit,aere tamen cōmiſtus, Vulcanus eſt. Affectat is nuptias Palladis,quantóq́

A tocꝗ conatu poteſt ſurſum verſus erigit, ac niſi perpetuis materiæ vinculis præpeditus quodammodo in ergaſtulis detineretur, nimirū ſponſæ thalamū aſcenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id aſſerente: quorundam verò commento, Iunonis tantùm, vt apud Heſiodum:

ἥρη δ' ἥφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγεῖσα γείνατο.

Illuſtrem Iuno nulli coniuncta marito Vulcanum genuit, propterea quòd denſiori applicitus materiæ, atꝗ vti pauimēto adglutinatus, ne ad ſublimia ſuſtolli poſsit, coërceat. Inferiora aūt hæc Iunoni adiudicata eſſe tunc oſtendimus, cùm infernū hemiſphæriū eam ſortitam eſſe cōmemorauimus. Quare Varro dicere ſolebat, Vulcanū intelligi de vehementiore, vtpote fabrili fornacaliꝗ igne, Veſtam verò de domeſtico. Vtcūꝗ autem, flamma nihil aliud eſt quàm aër craſsiuſculus incēſus: inferior verò aër hic Iuno, ſic ea Vulcanū generat. Claudus idem perhibetur, ſiue quòd ob denſum materiæ meatū, conſenſum habet cum iis quę vmbrā reddunt: vmbræ verò plerꝗ omnes obliquæ ſunt, neꝗ ſine ſolido corpore eſſe queūt, inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat abſꝗ B aliquo quaſi ligneo baculo: ſiue quia ſuperioris mucronis motum diuerſum & inęqualem ab inferiori, vbi depaſcitur, efficit, qui cùm ſit omnino tardior, claudicare Deum ideo dixere. Verùm apud Homerum vtroꝗ pede claudicat, quia ſcilicet nunc in dexterā, nunc in læuā agitatur, dum aërem perrumpere contendit, cuius denſitas, ne aſcendat ad Palladem, obſiſtere videatur: inde cùm ſit corpori adalligatus, dum ſe vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illū pedem tentat è compedibus extrahere, vnde motari quoquouerſum, & vndequaꝗ diſtorqueri cogitur, atꝗ ita ſpeciē hominis vtroꝗ pede claudicātis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, vt nonnulli tradunt, qui primi ignis vſum adinuenere, in ardentem materiā aliquā fulmine tactam incidêre, atꝗ ita mox vtilitate cognita, ad ignaria deuentū: quam inter varias opiniones, vnde ignis datus mortalibus, primā ita Lucretius ponit:

Illud in his rebus, tacitus ne fortè requiras,
Fulmen detulit in terras mortalibus ignem
Primitùs, inde omnis flammarum diditur ardor.

DRACHMAE DVAE, ſiue cor.

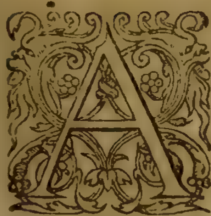
C His igitur notis Ægyptij tam in myſteriis ſuis edocendis, quàm in naturæ ſecretis aperiendis, & ciuilium morum pręceptis proponendis vtebātur. Sed & in reliquis diſciplinis ab eodē ſcriptionis genere non recedebāt: vt ſi de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas oſtendere voluiſſent, Vulturē, ait Horus, ponebāt. Cauſam nonnulli cōmenti ſunt, quia vnitas apud Ægyptios duarum drachmarū inſtar æſtimatur. Vnitas verò vnà cum binario, totius eſt numeri generatio. Meritò itaꝗ ſi drachmas duas indicare vellent, Vulturem pingebant, quandoquidem & matris & generationis pręrogatiua polleat, perinde ac vnitas ipſa vnà cū binario, numeros omnes generāt. Quare cùm ita mater eſſe videat, optimè Vulturi cōpetit. Vtcūꝗ, curta ſunt hęc in exēplaribus Hori, quod alij viderint, ſi caſtigatiora in exēplaria inciderint. Cęterùm ſi ariolandū ſit in re vſqueadeò perplexa, putarim ego cor hinc ſignificari, qui legerim apud eoſdē ſacer-

dotes, vel qui doctrinam eorum interpretati sunt, infantium anniculorum cor D
duabus drachmis ponderari, augeri autē per annos singulos drachmis itidem duabus ad annos vsq; qnquaginta: inde per annos alios eodē decrescere Æquilibrio, quo ad id vsq; tempus auctū fuerit, hominē'q; tūc deficere cùm ad drachmas iam duas cor ipsum redactū fuerit: ita vitā humanā centum annis plurimū circunscribi, nisi aut negligenter, aut intemperanter acta, ipsa sibimet, vti turdela, incōmoda cōpararit, seq; parte aliqua fraudauerit: nam cor affectū iniuria, & trāquillitate sua defraudatū, pro molestiarū portione properantius efflaccescit & deficit. Quæ quidē cùm admodū insignia sint apud Ægyptios, nō vno erunt loco repetenda. Id autem annorū spatium cùm vulturinæ cōgruat vitæ, sitq; vitæ omnis vis in corde sita, facilè vnicuiq; cōstare puto, cur drachmę duę ex Vulturis simulachro significentur. Sanè verò siue numus hic fuerit duabus drachmis imputatus, qui vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota, illud manifestū est, didrachmam apud veteres numi pondus fuisse, quem suo nomine Siclum Hebræi vocabant, qui quidē XX. obolis imputabatur: frequentissimusq; est huius locutionis vsus in diuinis literis, vt alij siclum, alij didrachmam E
ponant. Nam Leuitici cap. VII, supra vigesimū, vbi legislator precium ponit quo se redimere possit is, qui honorem animę suæ Deo vouerit, legas, à quinto anno ad vigesimum qui se Deo vouerit, siclis viginti posse redimi, Septuaginta interpretes, viginti didrachmis reddidere. Ita illud preciū masculi à vigesimo anno vsq; ad sexagesimū, quinquaginta sicli argenti ad mensum sanctuarij, idem Septuaginta transtulerūt, quinquaginta didrachmæ. & multa passim huiusmodi. Adeò verò illis arridebat didrachmę vocabulū, vt si drachma vna esset enunciandū, didrachmæ dimidiū potius, quàm drachmā vnā, aut sicli dimidiū ponerent: cuius facti rationem, & cur hoc pondus sanctum appellaretur, legas apud Hierosolymitanum Hesychium, libro eius septimo in Leuiticum cap. XXVII. Atq; vt huius monetæ pondus ad temporis nostri vsum deducamus, sciendum obolum eius precij esse qui Romæ nūc literis aliquot immutatis Baliocus, quasi obolicus dicere velint, appellatur. Drachma verò pondus est eius numi, qui Romæ Iulius hodie vocatur. Venetiis Marcellus argenteus eiusdem ferè ponderis est: vti etiā Ferrariæ atq; Mantuæ vulgò Buxoloti nomine. Aureus quoque numus drachmæ ferè pondus æquat: atq; ita siclus argenti vel didrachma, F
vno Mocenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos: non enim hæc ad vnguem explanari possunt, propter locorum varietatem: quia Iulij monetæ Romanæ precium, extra Romanæ Pontificiæ'ue ditionis loca, minoris quàm Romæ æstimatur: contrà Mocenicus moneta Veneta, extra Venetorum ditionem preciosior est quàm apud ipsos, vel eorum socios. Aurei quoque tam precio variant, quàm varij sunt qui eos cudunt domini. Sed ponderis in eodem genere parua admodum differentia. Atq; hęc sunt, eruditissime Præsul, quæ doctrinam Ægyptiorum secutus super Vulture conscripseram: nescio an plura in eo archetypo fuerint, quem surreptum initio conquestus sum, puto tamen hæc ad huiusmodi mysterij cognitionem factura satis. Multa verò de industria præterij, veritus ne nimia prolixitas delicatioribus fastidio esset: & otij, quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cùm multa alia, ac penè innumera sint in huius generis commentaria, si per otium licuerit, redigenda, vt amicis argumentū hoc, vix vlli hactenus attentatum, deposcentibus, quantum pro tenuitate mea præstare potero, satisfaciam.

A AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IVSTINIANVM PIERIVS VALERIANVS, de iis quæ per Aquilam significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Summum ingenij tui acumen, suauissimi mores, incõparabilis benignitas & eximia in amicos omnes liberalitas effecerunt, Paule Iustiniane vir rarissime, vt Aquilam tibi ex auiario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim, quippe quòd tu alitis huius plerasq; vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre mihi compertus es. Sed potior nimirũ causa fuit, quòd Iustinianæ familiæ gestamen est Aquila aurea, quia scilicet progeniem hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est exploratissimum, celeberrimi illius inquã Imperatoris, qui Byzantij præcipuè claruit, & vniuerso præfuit Orienti: illi siquidem Aquilam insignis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui verò Occidenti, quod in hanc vsq; diem cõtinuatur, fuscam, bicipitẽ autem vtranq;, sed vno tantũ corpore conspicuam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq; potentiam in duos diuisas, B vnius tamen esse consilij atq; voluntatis. Ex ea vos progenie progressi, in Venetamq; nobilitatem cooptati, regias virtutes inesse vobis per ætates singulas testatissimũ effecistis, Fabiorumq; Romanorum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate cõtra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum cæsi, mox vno tantùm, qui Venetiis superer at, vitamq; cœlibem Deo vouerat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulso, reparata familia, ex qua breui pòst tempore tot illustrium Senatorum effulsere lumina, Marcus Iustinianus, summæ vir probitatis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptisq; nobilis, sanctitate vitæ insignis, & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq; literis ornatus: adde Bernardos, Vrsatos, procuratores ipsos quoq;, & honoratissimis legationibus functos, vltimum hunc insuper vigilantissimũ classis Venetæ imperatorem: ætate verò nostra Sebastianum & Antonium literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quosq; principes felicissimè administratis, patriæ charissimi, gentis huius splendorem offuscari minimè permiserunt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptam probitatem, & à te studiosissimè cultam appellarem, quam Venetiæ prædicant, admirata est Patauium, Gallia nouit vniuersa, & vbiubi literarum studia florent, omnes gestiunt celebrare: sed de re omnibus C manifesta, ne actum agam, néue modestiam offendam tuam, qui mauis probus esse, quàm videri, longior non ero. De te verò quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferant, non tibi, sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.

DE AQVILA.

QVILA, vt hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari, cùm nulla ferè fuerit in vniuerso terrarum orbe pars, quà daretur accessus, quam auspicatissimo ductu Romanæ non subiecerit autoritati. Quamuis non sum nescius, Persas multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse. Huic autem vni aliti, ætatum & aruspicum omnium consensu, id honoris datum, vt magnarum rerum prosperi semper euentus significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immusculum ac Vulturium longè anteiret, reliquarum verò volucrum ostenta, quæcunque oblata essent interuẽtu suo aboleret, neq; per aërios tractus omnes, vlli cederet, quàm fulmi-

ni. Cùm verò auſpicia portētaq; omnia ferè ſimiles quaſdam habeant ſignificationes cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifeſta inter ſe germanitate conſentiant, non ab re fuerit in aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percurrere, vt hoc honoris ei tribuatur cuius eſt in auguriis prærogatiua. D

RERVM PROSPERITAS.

PRæcipuum itaq; eius ſignificatum eſt, vt oblatam diuinitùs proſperitatem oſtendat: quod iam inde initium ſumpſit, quòd Anacreon autor antiquiſsimus ſcribit, Iouem aduerſus Titanas profecturū, ſacrificium Cœlo feciſſe, Aquilæq; volatū proſperò ei auſpicio victoriā portendiſſe: quæ cùm ſubſecuta eſſet, inſigne bellicum auream inde Aquilam geſtaſſe. In huiuſmodi autem auguriis id veteres obſeruabant, vt quo geſtu Aquilā ſpectaſſent, magni dicerent intereſſe. Nam ſi volantem conſpexiſſent, fauſtiſsimum & citra puluerem augurium putabant, vti Arexion Parrhaſius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitanti. Sin verò ſedentem animaduertiſſent, magnum omnino eſſe augurium, prçclaræq; rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimū eſſet adeundum, propterea quòd ſedentē Aquilam aues reliquæ infeſtare conſueſſent: cuiuſmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum eſt, cùm Epheſo ad Cyrum iter arriperet: dexterç enim Aquilæ, quæ ſedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandç, vt poſtmodū probauit euentus, omen accepit. Nimirum autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum eſt, quòd vna omnium animantium idem apud gentes nationesq; omnes ſemper indicarit, cùm plæraq; alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi feliciora portenderent, infauſta aliis & ærumnoſa magis minitarentur, quç locis quęq; ſuis toto opere cōmonſtrantur. Verùm Aquila cui non ſemper proſpera felixq; fuit? Quæ bella vnquam hominum memoria depugnata ſunt, in quibus illa fuerit otioſa, ſiue quis Aſſyriorum, ſiue Medorum, ſiue Perſarum hiſtorias percurrat, ſiue Græcorum, atque adeò Macedonum monumenta, resq; præclarè geſtas memorauerit, ſiue Romanorum, qui mox omnium excepêre gloriam, famam celebritatemq;, & ſublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquā Aquila frequentius? quid honoratius? quid vnquam ſacratius fuit? Sed vt ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila currus Gordij pauperis alioqui viri iugo per totum diem inſedit, vnde Phrygiæ regnū Midæ eius filio præmonſtratum. Vel illud potiùs, quod cùm apud Argiuos Heraclidarum familia defeciſſet, ex qua Regē eligere mos illis antiquitus fuerat, quis Rex creari deberet per oraculum ſciſcitantes, reſponſum acceperūt, Aquilā id oſtenſuram: paucisq; admodum pòſt diebus, Aquila ſupernè delapſa ſuper Ægonis domo cōſedit, atq; ita omnium conſenſu Aegon Rex creatus. Hieroni quoq; Siculo admodum adoleſcenti, priuatæ fortunæ homini, Aquila, quæ primo bello quod iniit, in eius clypeo reſedit, Regemq; eum aliquando futurum indicauit. Vulgatiſsima ea ſunt quç de Tarquinio Priſco memorantur, cui Romam migranti Aquila pileum ex itinere abſtulit, futuri, vt Tanaquil vxor interpretata eſt, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulāti, aqui- E F

la pi-

A la pileũ abſtulit, quẽ in capite cuiuſdã regiæ ſtatuę depoſuit, id honoris aruſpici bus adoleſcenti pollicentibus. Et quoniã in noſtra deuenimus, C. Marius cùm nidũ Aquilæ cum ſeptẽ pullis puer adhuc in agro reperiſſet, eũq; gremio ſuſceptum ad patrẽ detuliſſet, is admiratione motus, conſultis aruſpicibus, ſepties penes filiũ rei ſummã futuram accepit, quòd in tot, quos geſsit, conſulatibus apparuit, quos eo numero primus omniũ aſſecutus eſt. Quãuis Plutarchus, Romanarum quodãmodo hoſtis hiſtoriarũ, rem ideò fabuloſam exiſtimat, quòd autores tradant Aquilã nõ vltra duos parere, tametſi Muſęus dixerit ab ea tris excludi, vnum ali, duos abdicari. Cui reſpõderi poteſt, id oſtẽto feciſſe fidẽ, quod & patri admirationẽ incuſſerat, præter morẽ ſeptem genitos: illi enim portẽtoſi partus Varroni noſtro ſunt, qui longè morẽ excedunt, vti porca quę triginta capitum fœtus enixa, Æneæ auguriũ dedit. Cęterũ, quod ad numerũ facit huiuſmodi, Albino etiã ſeptima poſtquã natus eſt hora, cõuiuio quod eius celebritati deputabatur, cùm ei fierẽt nomina, ſeptẽ Aquilę paruulæ de nidis allatę ſunt, & quaſi ad locũ circa cunas pueri cõſtitutæ: quod omẽ pater eo procliuius ad-

B miſit, q̃ rariſsimũ eſt in illis regionibus vbi Hadrumentũ, huius natale ſolum, in Africa, videre Aquilas. In huiuſmodi oſtentũ accepit Octauianus, quòd ſibi ad quartũ lapidem Campanæ viæ in nemore prandenti, Aquila ex improuiſo panẽ de manu rapuerit, cùmq; altiſsimè volaſſet, rurſus ex improuiſo leniter delapſa reddiderit. Eadẽ nunquã antea Rhodi cõſpecta, ante paucos dies q̃ Tiberius inde reuocaretur, felici admodũ auſpicio in culmine domus eius aſſederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, ſub Caio demum fratris filio conſulatũ adepti, quãprimum cum faſcibus ingreſſus eſt forũ, pręteruolãs aquila dexteriore cõſedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifeſto. Acie aũt Bebryacenſi, priuſquã cõcurſum eſſet à militibus, Aquilæ duæ in conſpectu omniũ conflixere, victaq; altera tertia ſubuenit à ſolis ortu, quæ victricẽ abegit. Ita duob. inter ſe decertantibus Imperatoribus, Veſpaſianus, qui Orienti pręerat, rerũ potitus eſt. Quin & maximo, qui turbulentiſsimis Reip. temporibus Imperator electus eſt à Senatu, vt Maximini obuiã iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alij dicunt carpentario, auſpiciũ imperij dederat Aquila, cùm eo nato carnẽ bubulã & qui

C dem multã in eius cellã proieciſſet, quæ anguſto patebat impluuio: eam deniq; cùm iaceret, nec quiſquã auderet attingere religionis timore, iterũ ſuſtulit, & in proximũ ſacellum, quod erat Iouis Præſtitis, detulit. Eadem oſtento huiuſmodi infantẽ adhuc Aurelianũ vinctum faſciola ſine vlla noxa de cunis ſuſtulit, & in aram quæ iuxta ſacellum fortè ſine ignibus erat, depoſuit. Verùm hæc temere fortè accidere potuerunt, cùm nulla non die ignobiliſsimis etiã viris Aquilæ ſeſe oſtentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen nemo vllam aſſequitur celebritatem. Oſtenta in illis obſeruata, quòd eorum qui ad aliquã rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaq; omnia quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum inſtar in acta referuntur. Sed demus hoc contentioſis. Illud puto non negabunt, alicuius eſſe momenti, quòd Aquilæ gerendis rebus tam ſæpe ſe duces exhibuerint, & quaſi diuinitùs miſſæ, vel quid agendum oſtenderint, vel quò res euaſuræ eſſent præmonuerint. Cùm natus eſſet Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes ſupra culmẽ domus inſederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Aſiæq; præ ſe ferentes. Ea autẽ quę à claſſe in continentem progreſſa, ibiq; firmata, augurio fuit, Perſas terra, non

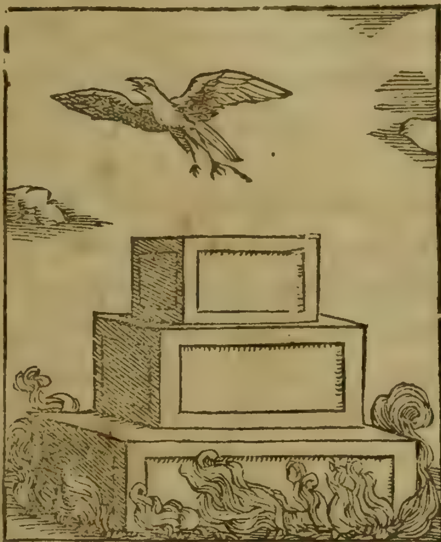
mari debellandos esse, Alexandri ipsius interpretatione, secus quàm Parmeno D sentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellã cõmissum est, quo nullum vnquã acrius inter eos fuit, Aquila paululum supra caput Alexandri placidè volitare visa, nec armorum sonitu, nec gemitu clamoréue vllo morientiũ territa, diuq; circa equum ipsius regis pendenti magis quàm volanti similis apparuit, præsagio, vel indicatione potiùs, quò res euasura esset, manifestissima. Augurium huiusmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cùm is exercitum in bellum ageret, ipso profectionis die Aquilam leni meatu, prout agmen incedebat, veluti ducem viæ prouolasse, longumq; per spatiũ, nullo gaudentium militum clamore, augurium accipientiũ, & alitem saluere iubentium, terrefactã, ita iter continuasse, vt haud dubiè magnę & prosperę rei omen acciperetur. Eiusmodi auspicij lætitia Vitellio fuit, copias aduersus Othonem præmittenti: siquidem à parte dextera repentè Aquila aduolauit, lustratisq; signis, ingressos viam sensim antecessit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorum XV. millia tantùm, ducenta & viginti millia Crotonensium profligarũt, qua pugnabãt parte Locri, Aquila ab acie nunquã recessisse fertur, eosq; tãdiu quoad E vincerent circumuolasse. Quid, quæ Deiotaro Regi auguriũ dedit, ex itinere diuertendum? cui ille obsecuturus cùm esset, conclaue mox illud, vbi Rex mansurus erat, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Eadem Mario reditum cum summa gloria triumphabũdum pollicita est, cùm anguem arreptum vnguibus dilacerasset, et in aquas abiecisset, & occasum inde versus abuolasset: quæ Cicero luculentissimis carminibus in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTAS.

OMnibus igitur nationibus et gentibus Aquilam in ostẽtis Imperij magnitudinem portendisse multis exemplis apparuit. Cæterùm cùm multæ sint Aquilarum species, eam Ægyptij sacerdotes in regio hoc significato deligebãt, quæ à nigricanti colore fulua potest appellari: huic enim Rex deorum Iupiter, regnũ, vt Horatius ait, permisit in aues vagas: in ea regiæ virtutes omnes elucescunt, quippe quæ viribus omniũ præstantissima, vna fœtus suos alit atq; educat, vna pernix, concinna, polita, apta, intrepida, strenua, liberalis, minimè inuida, minimè petulans, verùm quadam etiã modestia prędita: ea non clangit, non lippit, nõ murmurat, sed regios deniq; mores, regiam prorsus maiestatem in o- F mnibus imitatur. Quinetiã inuenias homines eo naso præditos, cuiusmodi Aquilæ rostrũ est, pro regiis ęstimari solitos, quod Plato tradit, & Plutarchus receptũ asseruit: Persęq; hominũ id genus mirum in modũ cõmendabant: eiusmodiq; fuisse Cyrum, historiarum autores tradunt, atq; ea se specie factũ gloriari solitum. Sed quoniam rostri τὸ γρυπώδες, illud est quod isti regium existimant, animaduertendũ duplex esse τοῦ γρυποῦ genus: vnum, cui à fronte statim nasus insurgit, id impudentis animi signum ponit Aristoteles, similitudinemq; eam ad coruum propius accedere: alterum, cui nasi curuatura separatur à fronte, circaq; medium intumescit, & in vnci speciem exit. Hoc esse magnanimitatis indiciũ, & ad Aquilam referri, Philosophus idem tradit. Meritò itaq; Pyrrhus quoq; multis à se rebus magnificè præclareq; gestis, Aquilę cognomento plurimũ gaudebat: quanquã ea erat modestia, vt non omnem sibi rerum gestarum gloriã vsurparet, sed bonam eius partem in milites transferret. Nam cùm aliquando rebus bene gestis domũ rediisset, illumq; milites Aquilam appellitarent: Per vos, inquit, Aquila sum, qui vestris armis veluti pennis subleuor. Vidimus eius numum,

A mum, in quo Aquila cũ fulmine ſub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronã flexis, cum inſcriptione Dorica, ΑΓΕΙΡΩΤΑΝ. ab altera parte caput eſt, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipſius eſſe dicunt: nam inſcriptio Epirotarum videtur ad Regem ſpectare. Querna verò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius eſt qui ciuem ſeruarit, in hoc numo glandes Chaonias & oracula Iouis Dodonæi ſignificare poteſt. Apud Pindarum legas Aquilam ita volucrũ reginam ab Ioue declaratam, veluti Delphinũ piſcium, vtriuſq; pernicitate genus omne ſuum exuperante. Hinc idem ait, Aquilã in ſceptro Iouis præfigi ſolitam. Necq; verò mirum, Pindarum vbiq; honoris tantum Aquilæ tribuiſſe, cùm Aquilæ apud Thebanos nõ aliter inter numina colerentur, quàm Cynocephali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuere, &, vt ſumus paſsim totis his Commentarijs oſtenſuri, pro dijs habita.

APOTHEOSIS.

CVm igitur Imperatorem atq; regem Aquila deſcriberet, eorũ etiã iuſtis dedicabatur, qui filijs ſuperſtitibus decedebant: eos enim in-B ter diuos referre mos erat: cuiuſmodi morẽ Herodianus in Seuerianis iuſtis latiſsimè proſequitur, ex quibus Aquila, ſimulac ignis pyræ ſubiectus eſſet, ex intimo ſuggeſtus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animam in cœlum referre videret. eamq; in numiſmatis videre eſt, nonnunquam cum ſpolijs, nonnunquam cum faſtigio: ſic enim ſuggeſtum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero videtur appellaſſe, cuius formam apud Herodianum legimus, & in pleriſq; numis conſpicimus. Vſqueadeò verò ſunt Imperatoribus Aquilę dedicatæ, vt ne in extremo quidem vitæ eos deſeruerint, deq; cœlo, quibuſcunq; modis poſſent ſigna dederint, ſi qua poſſet ad ſalutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero ſigna mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus ſibi viſus eſt per no-C cturnam imaginem in cœlum rapi. Et Octauianum Auguſtum, cùm luſtrum in Campo Martio magna populi freqũtia conderet, Aquila ſæpius circumuolauit, tranſgreſſaq; in vicinam ædem, ſuper nomen Agrippæ ad primam literã ſedit: vnde aruſpices interpretati ſunt, eum paulo pòſt moriturum: quod haud ita multò pòſt euentus cõprobauit. Videre autem eſt in numo, cuius inſcriptio eſt DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilã igni ſubiecto, quod ego ad iuſta eius retulerim, quamuis nonnulli ſacrũ eſſe putant, propterea quòd Imperatoria, quæ Greci Hecatomben appellant, ex centũ leonibus & centũ Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis ętiã, quod tradit Iulius Capitolinus in vita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Auguſtum, de quo nihil tale memoriæ proditũ. In numo cuius inſcriptio eſt, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila eſt pilæ inſidens, quaſi eum ſupra cœli cõuexa ſublatũ eſſe velit innuere: nã altera inſcriptio eſt, CONSECRATIO. Atq; hæc in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nonnunquã cum fulmine, nonnunq; etiã Antoninum ipſum inter alas geſtans, nonnunq; verò cubicularem lectulũ in cœlũ tollens, cum inſcriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunenſi in agro reperiunt argẽtei, ex vno latere pulcherrimũ ipſius Antonini caput habent cũ inſcriptio-

ne, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam aræ rotundi ambitus insiden D tem: Inscriptio, CONSECRATIO. Verùm etiã in Vespasiani numo Aquila est quæ pilam gestat, atq; in eiusdem alis tabernaculum corymbis & sertis redimitum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipse sceptrum ab Aquila recipere videtur, quasi illi ab Ioue delatũ esset Imperium, quod & inscriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuæ Sabinæ Augustæ Aquila est cũ fulmine, & inscriptione, CONSECRATIO. quamuis in fœminarum iustis Pauo, non Aquila, est adhiberi solita, de quo in Pauonis commentario.

Vespasiani. *Hadriani.* *Sabinæ Augustæ.*

REX PIVS ET MISERICORS.

SEd iam nos appellant Aquilæ virtutes, illaq; in primis, quòd pium & misericordem Regem, qui scilicet victum & necessaria inopibus eroget, ostendere qui volunt, Aquilam eam proferunt, quam à vigore, quo egregiè prędita est, Ossifragã appellant: ea enim pullos, quos sub aquila, vel montana ciconia, inuida illa inquam & famelica, quã Græci γυπαιετὸν, nostri aliquot vulturinam Aquilam nuncupant, nido eijcit, parentis adhuc operam desiderantes, cùm volandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atq; educat, benigneq; tuetur, E dum quantum satis sit adoleuerint.

BENIGNITAS.

QVę quidẽ mansuetudo fecit, vt iuniores (nã apud Ægyptios cõmentũ huiusmodi nõ inueni) si benignitatẽ cõmodissimo hieroglyphico explicare vellẽt, Aquilã cum alia quauis alite ex eadẽ olla cibũ capientẽ fingerent. Sed qm̃ in Aquilæ benignitatẽ incidimus, missum illud facere nõ possum, quod admiratione dignũ apud Plutarchũ legi, vt si cui argumentũ placuerit, totius historiæ scenã sibi pingendam curet. Cùm pestis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerũt mali vim cessaturã, si quotannis nobilẽ aliquã virginẽ immolassent. Obsecuti Lacedæmonij, oraculi fidẽ approbauerũt. Fortè verò euenit vt Helenæ sors obtigerit, quę cùm mactanda duceretur, Aquila deuolãs sacrificuli gladium abripuit, & ad armenta delatum super iuuencã demisit: cuius prodigij argumento παρθενοκτονία, id genus sacrificij sublatũ est, quod memoriæ prodidit Aristodemus. Idẽ olim euenisse Romæ in Valeria Luperca, & eadẽ de causa, tradit Aristides Italicarũ rerum volumine decimonono, quem idem Plutarchus citat. F

RELATA GRATIA.

CRates verò Pergamenus, quod & Stesichorus Poëta poëmate prosecutus est, historiã ab eiusmodi beneficentia nõ absimilẽ recitat. Nam cùm decẽ & sex messores quendã è socijs aquatũ misissent, reperit is apud fontẽ serpentẽ, qui cõplexus Aquilam arctissimis eam spiris implicitã suffocabat. Ille vt falce messoria armatus erat, audacter progressus, ferro serpẽtem dissecuit, Aquilã liberã abire permisit: cumq; hausta in vrnam aqua redijsset, socijs singulis poculũ ministrauit: mox cùm & ipse quoq; bibere vellet, præstò adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectũ procul: dumq; messor factum miratur, & Aquilã, quam probè nouerat, increpat, eamq; apud socios ingrati animi ream agere meditatur, videt

A det eos & hic & illic concidentes vitam exhalare, vnde simul & aquam, quã illi biberant, veneno infectam, & se periculo subductum intellexit, beneficiumq; in volucrem optimè collocatum, manifestissimè cognouit.

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

QVantum verò illud est, & verè regium, quòd Aquila est cõuiciorum contemptrix? Vnde nõnulli cõmenti sunt Aquilã figurare statu immobili cõfidentem, nulla pennarũ asperitate terribilem, neq; hiatu rostri minacem: iuxta hanc cornicem summittere, eo gestu, vt & lacessere, & conuicia facere videatur, si conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre voluerint. Cornicẽ enim aiunt solere Aquilã lacessere, & in certamẽ quodammodo prouocare: illã verò non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm elephas culicem.

PATERNA DIFFICVLTAS.

SEdenim ab his diuersa ponere videntur Ægyptij sacerdotes, qui morosum patrem, & difficilem admodũ in filios, per eius generis Aquilã cui Pygargo nomen ab albicanti cauda est, significari voluerint, siue hęc γνησιος sit, de qua su
B perius: ea enim maximè omnium animalium pullos fastidit suos: vt non immeritò Plotinus eos qui sine ratione modoq; ciuitates atq; imperia gubernãda regendaq; susceperint, post obitũ per παλιγγενεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat & Basilius in hoc ingenium Aquilę, & in educãda prole sua iniquissimã appellat.

SOLITVDO REGNI.

QVòd verò per Aquilam regni solitudinẽ intelligimus, sunt qui factũ ea ratione defendant, quòd regium esse dicant, vnum è filijs hęredem instituere, vni rerum habenas commendare, quandoquidem, vt ait Ouidius,

Non bene cum socijs regna Venusq; manent.

Et apud rerum scriptores quotidie legimus, potentissimas vrbes euersas, clarissima deleta regna, illustres familias extinctas, & in populos omnia malorũ genera debacchari cœpta, simulac potestas regia pluribus fuerit cõmunicata. Quinetiam Isocrates, quamuis de regimine multa quoquo versum disputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum sumpserit, videatur, æquabiliorem tamẽ ciuibus monarchiam ostendit, propterea quòd illa ambitio
C nes, omnium popularium dissensionum semen, extinguat: quod cùm Aristoteles quoq; mirum in modum approbaret, Homeri sententiã secutus, quòd disputationibus suis pondus adderet & autoritatem, versum eius citauit:

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς.

Multos esse duces haudquaquam proderit: esto
Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

Non indecenter igitur Aquila, vt vulgato per Aristotelem Musæi versu fertur,

Tris parit, atq; duos nido eijcit, educat vnum.

Sed, vti superius ostendimus, specierũ diuersitas in eo genere efficit, vt contraria super alitis natura autores scribere videantur. Vtcunq; verò, educationis huiusmodi ratione habita, per Aquilæ pullum solitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

QVinetiã ijdem sacerdotes Ægyptij potentiã cuiuspiã, quæ socijs & amicis omnibus perniciosa esset, per Aquilæ pennas significabãt. Huiusmodi siquidẽ ea vis est, vt aliarũ auiũ plumas, si cõmisceantur, interterere, & quodãmodo deuorare videant: quod & in tergoribus panthere atq; hyænę identidẽ fieri cõpertũ est. Pantherinũ quippe tergus hyænæ cedere suo loco diximus. Eandẽ

inter iuglandē & quercū antipathiā esse, scribit Plinius, tanto quidē naturę dissi D dio, vt si quercus iuxta nucē iuglandē sata sit, prorsus emoriat. Est & illud huic miraculo perq; simile, quod de cardamo fert. Olus id apud Persas vsitatissimū, cuius natura est humorē omnē terrę ad se ita attrahere, vt reliquæ circūpullulantes herbę cogant exarescere: de quo prouerbiū est apud Aristophanē. Id alio vocabulo Scaphon vocāt, Iberis est Dioscoridi, Ægyptijs Semeth, Nasturtiū Romanis. Causam verò super Aquilæ pennis Philosophi cōmentātur, q cùm auis ipsa sit omnib. alijs infensa, deriuet vis ipsa animalis in res quoq; eius inanimes, per sympathiæ contagionem. Alij pestiferā maleolentiæ vim quandā inesse aliti deprehendêre, propter quā tacta ab ea facilè cōputrescāt: indicio esse reliquias eius hesternas neq; ab ea ipsa, neq; ab alio quopiā animaliū repeti. Permeare verò cōtagionē eam etiā in pennas, quę alienas iuxta se positas adurere propémodum pro cōperto tradunt. Ita eius qui rerū summa potiat maiestas, fulgore suo reliquos obscurat, & veluti micātissimum Solis iubar, vbi exortū fuerit, lucē omnibus stellis intercipit. Obijciunt alij hoc in multorū principū tyrannidē & rapacitatē, quibus nō sine rerū tuarū iactura possis adhęrescere. Quomodocunq; E aūt quispiā acceperit, natura hoc cōparatū, vt debiliora à validiorib. absumant.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN Diuinis literis, quę rem hanc austerius tractāt, Aquila, gryphus, haliętus & miluius rapacitatē significāt, & à sacris vt immunda reijciunt: per quas alites, vt signat Hesychius, intelligimus eos, qui sublimia quidē perscrutari videantur, cœli quippe motus & rationē, stellarū situm atq; naturā, quæq; superioribus in elementis igne & aëre fiunt varietates, cōtemplationi vigilijsq; non sua tantùm causa, sed aliorū etiā institutionibus dediti, vita tamē & impuri sint & malefici, dum vel insidias alijs intendūt, vel sordida quæq; cōuenantur, suarū ita rerū satagentes, vt ad cōmoditates suas omnia cōtrahāt, inexplebiliq; auaritia æstuantes, nō suis tantū fruantur, sed imbecilliorū quoq; bona diripiāt, qualē Hieronymus notat lib. de Viuendi forma ad Rusticū monachum, super eremita quodā, qui publicas priuatasq; eleemosynas in suum & suorū tantū vsum verterat. Ita enim scribit: Vidimus & planximus Crœsi opes vnius morte deprehensas, vrbisq; stipes quasi in vsum pauperum congregatas, stirpi & posteris derelictas. F

MALVS DÆMON.

NOn imperitè igit Aquila diuo Gregorio malignus est spiritus animarū raptor. Vt verò ea quæ de perniciosa dominatione dicta sunt, quę omnia ad mūdi huius principē accōmodari possunt, iam prætereamus, habet & hoc proprium Aquila quòd pisces ab alto aëre cōspicata, eos pręcipiti cursu delapsa rapit. Pisces verò animarum hieroglyphicum esse, dictum Commentario suo.

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS.

ADiungunt ad hæc Ægyptij sacerdotes, Regem rerū tantū suarū satagentē, neq; aliorum incōmoda calamitatésve miserantem, per quā proposuissent Aquilā ostendi, eam quippe in astruendo nido solicitā: illa siquidē in solis excelsis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longè sublimius volat, q volatilia reliqua. Hinc fit vt ab aliarū auiū consortio atq; consuetudine sese abducere videatur, qui quidē plerisq; Regibus mos est, qualem in Hadriano sexto Pont. Max. viro Batauo vidimus, qui humanā omnem consuetudinē ita auersabatur, vt nō nisi propria vel vtilitate vel necessitate cogente, sui vidēdi copiam faceret. Quòd si, quod rarò admodū vidisses, spatiatum in subiectos Pontificio palatio

A palatio campos obequitaret, nullis accitis comitib. nullo, vt Pontificũ mos eſt, æris tinnuli ſigno dato, iter arripiebat: ſimulac principes, antiſtitesꝗ & cohors reliqua ex officio aſſecuti eſsẽt, equũ ipſe, nullius ſalutationẽ moratus, citatiore greſſu perurgebat, conſpectumꝗ omnem hominũ, tanꝗ nihil ad ſe eorum ingeniũ pertineret, effugere properabat, ſeꝗ in intimas palatij latebras occultabat.

PRÆ FAME MORIENS.

QVòd ſi hominẽ eo mortis genere periturũ, quod Homero Platoniꝗ omnium eſt miſerrimũ, ijdem ſignificare voluiſſent, hieroglyphicũ habebant Aquilæ, cuius roſtrũ eſſet enormiter incuruatũ: ſeneſcentibus enim Aquilis roſtrum ſupernũ accreſcit adeò, incuruaturꝗ ſubinde magis ac magis, vt nulla demùm aperiendi data copia, inedia pleruncꝗ deficiat & extinguat. Hinc illa in bibaces, Aquilę ſenectus, exprobratio: quippe quæ amiſſa edẽdi facultate, humorem aſsiduè ſorbillare cogitur, vitamꝗ aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac, ne vſquam deſint Gręcorum fabulæ, commenti illi ſunt fuiſſe olim hominẽ, qui hoſpitem affeciſſet iniuria, proindeꝗ deorum ira in Aquilam cõmutatum,
B inꝗ ſceleris pœnam eo affectum malo, vt fame conſumeretur.

IVVENTVS RENOVATA.

ADdunt alia quædã iuniores, vt illud ex Pſalmo interpretentur, Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua: quod neſcio cur nõnulli legunt, Reuocabitur, cùm Græcè ſit ἀνακαινισθήσεται. Diuus Hieronymus Aquilã ait, vbi cõſenuerit, pennis ſupra modũ grauari, ideoꝗ fontem ab ea quæri, cuius aſpergine pennas egerat, quibus leuata calorẽ intra ſe colligit, ſanariꝗ tum primùm oculos, mox ab immerſatione in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait vi nimiæ ſenectæ implumes fieri, & nido relatas à pullis ſuis viciſsim miniſtrãtibus paſci, donec deterſo ſenij veterno, cũ pennis volandi etiã vſum recipiãt. D. Auguſtinus Aquilam ait ſenio grauatã roſtri immodicè creſcentis aduncitate eò redigi, quod paulo antè dicebamus, vt nec os aperire, nec cibum vllo pacto capere poſsit: impulſam itaꝗ naturę vi collidere roſtrum ad petrã, cuius attritu excuſſa ea parte quę redundabat, ad cibũ redire, atꝗ ita ex eo ſenio reparari, vt omnino iuueneſcere videatur. Noſtri petrã loco hoc Chriſtum intelligũt: proꝗ roſtro obunco, pra-
C uitatis peruerſitatiſꝗ opera, ꝗ Phyſiognomici eius figuræ naſum, vti ſuperius dictum, iracundię & rapacitatis indiciũ eſſe volunt: huiuſmodiꝗ homines auaros plurimũ alieni appetẽtes, & vltionis ſtudioſos inueniri. Vitia verò hæc nõ alia excuti ratione, quàm per Chriſti diſciplinã queũt, atꝗ ita pro iuuentutis renouatione animi depurationẽ intelligunt. Corpus enim noſtrũ ab adoleſcentia pergit in ſeniũ, verũ anima ſapientis, pij probatiꝗ viri, à ſenecta in adoleſcentiã trãſmittit, atꝗ ita homo hic exterior flacceſcit, & deficit indies, interior verò eo magis vigeſcit ac renouatur, quo diutius in iuſti honeſtiꝗ meditatione exercitioꝗ vitã degit. Tale aliquid apud Platonẽ inuenias, dicente Socrate: Tunc ſanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cùm corporis oculus incipit hebeſcere.

APOSTOLI.

QVod verò legitur Euangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilę cõgregabunt: per cadauer Adamantius Dominicę paſsionis myſteriũ interpretatur, per Aquilas Apoſtolos, de quibus etiã dixerit Eſaias: Aſſumẽt pennas ſicut Aquilę, & current, & nõ laſſabunt, & ibunt, & nõ eſurient: ſiue vt alibi legitur, Currẽt & nõ laborabũt, iter faciẽt, & non laſſabunt. Huic interpretationi adſtipulatur etiã Eucherius, qui loco hoc Euãgelico pro Aquilis ſanctas ani-

mas accipi tradit: & Salomonicũ illud, Via Aquilæ in cœlum, de Christi ascensu intelligi debere cõtendit. Quòd si ad eruditionem hanc profana etiam adiungere liceat, Antipatri memorabile fertur epigramma, siue illud Speusippi fuerit, in Platonis sepulchrum, quem vt diuinũ antiquitas vniuersa venerata est, cuius ille animam ad sepulchrum è cœlo allapsam in Aquilæ speciem agnoscit: D

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τινὸς, εἰπὲ
Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς ὄλυμπον
Εἰκὼν, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς ἀτθὶς ἔχει.

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nuncquid ab astris
Hîc habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

PIndarus & alijs plerisq; locis, tum precipuè Nemeis, ingenij promptitudinẽ & velocitatem per Aquilam ostendit, sumpta ab eo cõparatione, q; prędam E etiam valde procul distantem mira pernicitate nanciscatur, visuq; ita polleat, vt profundissima quæq; prospectet: quæ omnia ingeniorum acumini sunt accommodata. Idem cùm Bacchilidis & æmulorũ suorũ gloriã eleuat, coruos illos, se vnũ Aquilam iactat, q; promptissimo ingenio nihil non concipiat quantumlibet arduũ, & à terra mariq; remotũ, mox & styli velocitate quæcunq; cõceperit assequatur. Ad huiusmodi rerum amplitudinem alludere mihi videtur Aristophanes, Auibus, cùm Atheniensibus aut adulaturus, aut eorum spes inanes elusurus ait, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι. Nimirum enim oraculum acceperant Atheniẽses, fore vt tãto vrbes reliquas post se interuallo relinquerẽt, quãto Aquila reliquas aues volatu superat. Et Sosithei dictum illud celebre super vi eius impetuosa:

Εἷς μυρίους ὄρνιθας αἰετὸς σοβεῖ·
Vna Aquila innumeras exagitabit aues.

N I L V S.

ATque Aquila hac quidem de causa Nili fluminis hieroglyphicum in sacris Ægyptiorum literis habita: quoniã enim Nilum perniciter currere, tantaq; F profunditate insurgere obseruatum est primùm Promethei tempore, eam enim fuisse Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor discerperet, quippe cùm causas incrementi peruestigare non posset, ab Hercule demùm Aquilam cohibitam, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim fossarum deriuio coërcuerit, Prometheaq; omnes exundationis causas edocuerit. Inter autem vetusta Nili cognomenta AQVILÆ nomen inuenias, quod nomen à colore nonnulli dictum putant, vtpote qui, vt Maro ait, viridem Ægyptum nigra fœcundat harena: & æquora ab eo colorari Catullus inquit, nomeq; illi à limo, quem trahit, factum aiunt Etymologici, nam mare in longa inficit spacia, eaq; de causa Melas olim, & mox Melon appellatus Ennio, Ausonio, & alijs: idq; etymon in nomine à nigrore Festus & Seruius agnouere.

ALTA COGITATIO.

NOn defuere tamen qui Aquilam huiusmodi Promethei cor adrodentẽ, ad mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem significare contenderent. Sed ne diutius in Prometheo hæsitemus, quæ nostri super Aquila senserint, potius aperiamus.

DIVVS

A DIVVS IOANNES.

SAnè homines cùm ſolam auium omniū Aquilam eſſe diuinam autument,& antiquitas eam Ioui tela geſtare crediderit,inde perſuaſi ſunt,quòd eam omnium maximè oculo valere conſpexerant,longiſsimoq́ꝫ interuallo minutiſsima quæq́ꝫ diſcernere,Homeri ad hoc accedente teſtimonio,ita dicentis:

Ὥστ᾽ αἰετὸς ὃν ῥά τε φασὶν
ὀξύτατον δέρκεσθαι ὑπουρανίων πετεινῶν.

Vt Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præſtare volucres
Ante alias,quotquot cœlo ſpatiantur aperto.

Et hymno Mercurij,vbi Apollo de Mercurij occultatione loquitur,qui ita latitaret,ait,vt neq́ꝫ ipſum vel Aquila,quæ tam acutè videt,inſpexiſſet. Hinc Theologi noſtri D. Ioannem Euangelij ſcriptorem per Aquilę hieroglyphicū à diuinis illis vatibus præmonſtratū deprehendêre. Sanè Aquilam (vt nomen etiam interpretemur) ab acutè videndo dictam nonnulli ex veteribus aſſerunt,vtpote qui Aquilam quaſi aculam ab acumine dictam velint:quamuis,vt paulo antè
B dicebamus,alij ab aquilo colore vocem ducant:eſt enim aquilus color fuſcus & ſubniger,ab aqua denominatus. Vtcunq́ꝫ autē,acutiſsimi viſus Aquila eſt Ioannes,qui oculi acie in altiſsimæ diuinitatis receſſum directa, præ omnibus maximè ſuperioris naturæ ſecreta reuelauit:cuius facies Ezechieli viſa ſupremum ex quatuor locum obtinere:qui ad abolendam Abionitarum hæreſim,quæ Chriſtum hominem tantùm,non Deum etiā aſſeuerabat,ad altiſsima remotiſsimaq́ꝫ rerum principia præpetibus euolauit pennis, deq́ꝫ penitiſsimo diuinitatis nido nitidiſsimas ac maximè pellucidas illas gemmas ſurripuit,quæ poſtmodum intuentium oculis quantumlibet conniuentibus hallucinantibusq́ꝫ micantiſsimi luminis claritatem attulere. Illic enim erat lux vera, quæ ſola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarumq́ꝫ rerum omnium λόγον initio fuiſſe,atq́ꝫ penes Deum,ipſum deniq́ꝫ Deum,ipſam eſſe rationem,quæ apud nos ſub Verbi nomine recepta eſt:vt reliqua miſſa faciam,tam multis diuinæ ſapientiæ luminibus illuſtrata. Hęc eſt deniq́ꝫ illa Aquilę volitantis effigies,
C diceret Irenæus,quam ſacri præuidere vates, quæ Ioannis noſtri beneficio, ſpiritus in Eccleſia aduolitantis gratiam manifeſtat. Nam hic altè exorſus principium,quod à patre eſt,effigiem Verbi,quæ refertur in filio,& præclarā eius generationem enarrat,tanta cum fiducia rem tam arduā aggreſſus,vt Aquilæ ſymbolo meritò figuretur:Ioannes inquam ille altiloquus, q̄ Aquilæ referatur hieroglyphico,ipſa ſuſceptæ lucubrationis materia ſublimis,ait Eucherius,& ab ipſo rerum principio repetita,in cauſa fuit. Proinde cùm volatu ſublimi in ipſam Dei omnipotentis aulam elatus ſit,& oculorum aciem viſu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infixerit,doctrinam nullo antea mortaliū ingenio conceptam ab alto detulit,cuius initium,In principio erat Verbum.

STATVTA FIRMITER SEDES.

HOc quoq́ꝫ ſacerdotū Ægyptiorum hieroglyphicum fuit,per Aquilam,quę ſaxum geſtaret,hominem ſignificare,qui firmam ſtabilemq́ꝫ in ciuitate,loc ove aliquo,ſedem ſibi poſuiſſet: illa enim ſimulac nidum ſibi comparauit, quò poſsit firma & inconcuſſa rem ſuam procurare, lapidem quempiam exquirit, quem in nido pro libramento collocet:neq́ꝫ aliā huius rei cauſam ſacerdotes illi tradidere, ſatis habentes conſtructi nidi firmitatem per huiuſmodi argumen-

tum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchoræ vsus repertus esset, id opis saxa contulêre, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: vt minimè mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positũ, inseruire stabilitati. Cæterùm lapidem hunc eum esse credere possumus, qui ἀετίτης appellatur, Aquilinũ Latini dicunt, ad multa remedia vtilem: adq; id præcipuè, quòd partum contra omnes abortuum insidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodesse, pariundiq; facilitatem inducere cõperitur. Eo incenso morbum Herculanũ, hoc est, furorem qui plerunq; ex atra bili accidit, qua potissimũ Herculem laborasse tradunt, explorari putant. Inædificari nido asserunt autores nostri, nihil igne deperdere, prægnantem esse, alio velut in vtero sonante. Sed vim illam medicam non nisi in nido direptis pollere, magorum tradit superstitio: neq; tamen in omnium generum nidis inueniri, sed in Melęnaëti tantùm, Pygargi, Morphni, siue vt Homerus, Percni, atq; Gnesij. Duas verò Aëtitis species agnoscit Zoroastres: vnum densum & solidum, alterum rarum & inanem: inesseq; solido vim illam perficiendi fœtum, & vsque ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hîc multa super lapide significata, quandoquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerũ stabilimentum Ægyptij significare commenti fuerant: eaq; firmitas ad Capitolij immobile saxum referenda videbatur: quæq; veteres passim de cultu lapidis sanxissent: vtq; vel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitum: quæq; hîc pietas nostra de petra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quę lapidis essent, in commentario quod est super ædificiorum partibus, transferre, ibiq; commodius de argumento huiusmodi differere cõstituimus, cùm multa adhuc ad Aquilam pertinentia superessent. E

TERRARVM DOMINATIO.

ET vt longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatũ reuertamur, nostræ etiam sacræ literę per Aquilam terrarũ dominationem intellexerũt, vbi apud Ezechielem legimus, Aquilam visendæ magnitudinis, quę latè passis alis, immaniq; membrorũ ductu, oppleta plumis, varietate insignis, vnguibus ferox & minabunda, pręperi volatu ad Libanum applicuerit, Cedriq; inde medullam, tenellosq; surculos euulserit, tota altiorũ frondiũ summitate decerpta, F adhæc succisis etiamnũ vitium seminibus, quæ omnia Babylona translata sunt, ibiq; sata. Neq; huic absimilem alteram adiecêre, quæ vitium earũ palmites deprædaretur. Per priorem illam nostri aiunt Nabuchodonosora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorum prior Hierosolymam cepit, & populũ cum Rege ipso Sedechia principibusq; alijs in captiuitatem abduxit: alter verò, cùm bellum aduersus Assyrios mouisset, Israëliticũ populum seruitutis affectum tædio ad se traduxit. In vtroq; Rege Aquilæ hieroglyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea quæ Nabuchodonosora describit. Alæ siquidem diffusæ, numerosos indicant exercitus, quos ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud sibi volunt quàm diuitias, quibus locupletissimus esset. Varietas plumarũ, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorũ horrorem, vngues. Libanus Iudeæ claritatem atq; celsitudinem longa annorum serie conspicuam, vnde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, & summas quasq; frondes decerpserit, hoc est, ne tenerrimæ quidem Regum proli, ætati scilicet infirmæ, pepercerit. Sed enim totam oraculi ænigmatici seriem inter-

A interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia vndecima.

AQVILARVM INSIGNIA QVÆDAM.

QVòd verò initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innotuerit. Sed illud priùs dicam, quod dissimulandum in huiusmodi narratione minimè videatur.

TERRARVM VMBILICVS.

APud Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentũ erat terrarum vmbilicũ apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, vt Aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidẽte dimiserit, quæ pernici volatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiã sunt: quo loco designato, declaratũ est ibi terræ habitabilis medium esse, isq; honos geminis Aquilis habitus, vt in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atq; hinc illud innotescit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

Pallas Cecropias tuetur arces,
B *Delphos Pythius orbis vmbilicum.*

Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorum igitur insignia quædam ostendenda calamum conuertemus: gentilem enim scutorum vsum, variasq; in eis imagines, aut picturas, quæ familiarum indicant stemmata, cognationesq;, tametsi viri haudquaquam contemnendi, esse hæc recentioris ætatis inuenta existimarint, nos antiquissimi moris esse, & hic & alibi toto Opere disseruimus.

LACEDÆMONII.

NAnq; Aquila, quæ draconem arreptum gestet, Lacedæmoniorum rempublicam ostendit: huiusmodi enim signo literas illi publicè obsignabant. Tradit hoc Iosephus, vbi literas Lacedæmoniorum recitat Arij eorum Regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum sentẽtia ea erat, vt profiterentur Lacedæmonij se per Abrahamum Iudæorum esse cõsanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, vt quæ Lacedæmoniorum essent pro veteri necessitudine communia ducerent. Epistolam eam Iosephus ait complicatam figura quadran-
C gula fuisse, eoq; obsignatam argumento, quod suprà posuimus. Quòd verò designarit epistolam fuisse quadrangulam, alios atq; alios indicat complicandarũ epistolarũ modos apud hos vel illos extitisse: alij enim paginis, alij tabellis, voluminibus alij in vmbilicos complicatis scribere consuerunt.

CLEARCHVS.

CLearcho autem Heracliensium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti aurea Aquila velut argumentum generis præferebatur.

HERCVLIANI IVNIORES.

EIusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphirei, cuius marginẽ eodem colore, sed admodũ dilutiore, circulus ambibat, Herculianorũ iuniorũ erat, qui sub Magistro militũ Præsentiali militabãt, quod in antiquis quibusdam eius militiæ cõmentarijs inueni apud Maffæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SEniores verò Herculiani cæruleã Aquilam alis vtrinq; passis habuêre in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quẽ nigra linea circunducta in partes duas æquidistãtes dissecabat. Erant verò Iouiniani, siue, vt apud Vegetium est, Iouiani, atq; Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quæ sena

millia militũ habebant, quos Diocletianus, qui se Iouẽ Latinè vocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule se gerebat, cùm ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis ita nominibus à se inditis, appellandos censuere, eosq; cunctis legionibus prætulerunt. Tela verò illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos vocabãt, eosq; portabãt scutis insertos, ijsq; opportunè iactis, hostes equosq; priusquàm nõ modo ad manũ, sed ad ictum missiliũ peruenirent, graui admodũ percussione cõsauciabant, Imperatoresq; illi horũ opera bella plurima cõfecerunt. D

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

IOuinianorum autem qui Iuniores vocabãtur, insigne erat Aquilæ apotheosis, redimiculo supra caput imposito. Ales ipsa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo claudebatur, inde altero sapphirei coloris toto margine complectebatur. E' pectore autem Aquilæ aureus extabat vmbilicus. Seniores verò purpuream gestabant Aquilam in parma cærulea, duoq; erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QVARTODECIMANI.

CÆrulei coloris aliquanto diluti Aquilam gestabant Quartodecimani, qui sub Magistro militum per Thracas militabant. Ea verò ales in alba parma insidebat orbi ceruleo densioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat vmbilicus. Verùm hæc satis fuerit attigisse, ne opusculum vniuersum insignibus & gestaminibus farciamus. Hæc atq; alia pleraq; huiusmodi scriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ si prosequi velim, nullus vnquam futurus sit modus: quare manum de tabula, sitq; iam super Aquila satis superq; declamatum. E

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNEN. AD CLARIS. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ PER PHOENICEM, PELECANVM, ET QVASDAM alias aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

TIBI verò SYNCERE ACTI carissime, Phœnicem & Pelecanũ, quiq; in ipsam historiæ seriem quibusdã veluti laqueis detenti sese inuicem implicuerunt, sociatiq; in hunc locum aptissimè conuenerunt, Noctuam, Cornicem & Passerem, dedicare cõsilium fuit. Ac Phœnicem quidem ea de causa, quòd veluti ille admirabili quadã insignis pulchritudine, visu rarissimus post longissima temporis interualla conspicitur, ita Latinæ linguæ nitor, & eloquentiæ cultus ornatúsq; per tria fermè Phœnicis secula desiderati, ætate demum nostra, beneficio, opera, & labore plurimũ tuo suscitati, spectãdos sese theatris iam omnibus exhibuere. Pelecanum ob eã, qua præcipuè commendaris, in amicos omnes charitatem atq; beneficentiã, vt nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius esse prædicetur. Noctuã, quæ tuarum indicium sit lucubrationũ, quas Minerua haudquaquã inuita elegãtissimas elaborasti. Cornicem ob diuturnitatem, quæ scriptis debetur tuis, non modo vno plus seculo, sed perpetuò summa omnium commẽdatione victuris. Passerem ob orationis tuæ Veneres Cupidinésq;, qua nihil suauius neq; iucundius excogitari potest. Sed enim quæ multa atq; præclara de ingenij tui sublimitate dici possent, ea cõsultò prætereo, quia tu lõgè maior es quàm mea te capere possit cõmendatio: quis enim Soli lumẽ afferre, nisi fatuus quispiã, aggrediatur? Igitur cùm tuo ipse sis splẽdore clarus, principatũ hũc in literaturæ F

A *raturæ candore tuum suo se præsidio tuentem missum faciemus, quodq; nostrum est institutum, ad animalium quæ interpretanda suscepimus, significationes conuertemur: quæ quidem quales & cuiusmodi sint, quamuis tu eas tum ex Græcis Latinisq; scriptoribus non ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam simul apud Bembum inspeximus, potes edoceri, quæ omnem Aegyptiorũ historiam antiquiorẽ, argento atq; auro delineatam ostentat. Quid tamen & nos super his compererimus, ex ipso Phœnice indicare iam incipiemus.*

INSTAVRATIO.

AEGYPTII sanè sacerdotes, cùm longa quid annorum serie intermissum, & iam antiquatum esset, quippe ludi, sacra, ceremoniæ, supplicationes, mores, ritúsve aliqui, triumphorum splendores, vel quid huiusB modi, euenissetq; postmodũ vt eadem instaurari contigisset, Phœnicem in huius rei significatum sculpere consuerunt. Vnicum eum plerique omnes autores tradunt orientales habitare solitudines, ab omni hominum commercio visúq; separatum. Nomen illi Plinius inditum ait à phœnice arbore, quæ palma Romanis est, ob id, quòd ex Syagrorum genere vna quæ in Chora est intermoritur, ac ex seipsa renascitur. Phœnix quoq; noster vbi moriendi tempus ipsemet aduentare præsensit, post annos, quos viuere perhibetur, circiter quingentos, in Ægyptum fertur, vbi ad humum demissus (ita enim Ægyptij rem memoriæ prodiderunt) rostro semetipsum vellicat, acceptóq; ex eo vellicatu vulnere cruorem emittit, ex quo primùm ceu vermiculus nascitur, mox pullus fit alter, forma priori similis, qui quamprimum pennas indeptus est, confert se vnà cum patre in Heliopolin, quę in Ægypto est, vbi primum Phœnicem ortum ait Athenæus, quò simulac venerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna sua transmigrante. Vnde minimè mirum est, duos aliquando PhœC nices simul visos proditum ab historijs. Alij scribunt defunctum parentem à Phœnice pullo in eandem Soli dicatam vrbem gestari Smyrnea sphæra reconditum, quod nõ inficiatur Adamantius: sed enim cuius textoris manu obrotunda illa cistula contexatur, maximè velim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat XV. Metamorph. vnam esse alitem quę sese ipsa reparet atq; reseminet: nam vbi vitæ suæ secula compleuit, structo in palmæ alicuius vertice, ex casia, nardo, cinnamo & myrrha nido, se superimponit, finitq; in odoribus æuum: inde Phœnicem alterũ renasci de patris corpore, qui cùm satis virium per ætatem indeptus fuerit, vt oneri ferundo sufficiat, nidum è ramis auellat, suaq; incunabula & sepulchrum patris in Heliopolin deferat, atq; vt ipse dicit, reponat ante ipsius Solis fores: res quippe ingeniosissimo quouis Poëta digna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus alterum defunctum illum summo cultu suscipi, cui mystæ iusta ea ritè redderent, quæcunque in reliquis alijs sacris animalibus facere mos erat. Quæ verò de nido eius Manilius senator togatorum, vt aiunt, diligentissimus, tradidit, quæq; inde nouis adiectis ad fabulam commentis posteri licentiosius ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis, doctore, quod asserit Plinius, nullo fuerit, hi verò nullo veterum autorum

testimonio fabulentur, quæ sit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obiji- D
ciet aliquis Lactantium, summũ, non inficior, virum: sed is, vt etiã Ouidius, poë
ma scribit, non historiam. Ego sanè super Phœnice atq; Pelecane, de quo paulo
pòst, superq; nõnullis alijs, maiorem his adhibeo fidem, qui eadẽ in regione lo-
cisq; vbi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati sunt, ac ea perinde cõspi
cere aliquando potuerunt, quàm ijs qui auditu tantùm eorũ naturas excepere.

Quamuis verò de moriẽdi modo, deq; funerandi ratione super Phœnice scri
ptores diuersi abeant, in eam tamen omnes concordiam deueniunt atq; consen
sum, vt Phœnicẽ nouũ ex præmortui corpore fieri nequaquã inficientur: esseq;
hoc plenissimũ atq; firmissimum futuræ resurrectionis specimen, Tertullianus
asseuerat, quippe qui de Phœnice loquens ait: Ille semetipsum libenter funerãs
renouat, natali fine decedens, atq; succedens iterum Phœnix: vbi iam nemo, ite-
rum ipse, qui nõ iam alius idem. Quid expressius in hanc scilicet resurrectionis
causam? aut cui alij rei tale documẽtum? (de resurrectione quippe loquit.) Ad-
dit & hęc etiã scriptis suis: Et florebis, inquit Deus, velut Phœnix: id est, de mor
te, de funere, vti credas de ignibus quoq; substantiã corporis exigi posse. Prose E
quitur mox rationes suas. Multis passeribus antestare nos Dominus pronun-
ciauit: si nõ & Phœnicibus, nihil magnũ. Inde subijcit ironiam: Sed homines se-
mel interibunt, auibus Arabię de resurrectione securis. Ita ille passim acerrimus
Christiani nominis propugnator, labentem hanc aciem restituere cõtendit, cui
veluti sacræ innixus anchoræ, vxorẽ quoq; vna eius cõmemoratione ad vidua-
lis pudicitiæ obseruationem adhortatur. Probè enim vxor, inquit, quæ maritũ
in pace præmisit, pro anima eius orat, & refrigeriũ interim postulat ei, & in pri-
ma resurrectione consortium, offertq; annuis diebus dormitionis eius: & quæ
plurima omnium lectione digna prosequitur.

ABSENTIA DIVTVRNA.

VT cunq; autem de morte Phœnicis traditũ sit, Ægyptij sacerdotes tam diu-
turnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutissimè domo pro-
cul abfuisset, per hanc alitem significabant: propter viuacitatem autem, animam
hîc diuturno tempore versatã. Nam animi patriam nõ esse corpus, sed nos hîc,
quandiu viuimus, peregrinari, non Ægyptij tantùm, sed Græcorum Latino- F
rumq; autores præstantissimi, nostraq; in primis pietas, passim admonuere.

SOL.

CVm verò Phœnix vnicus omnino esse perhibeatur, & pulchritudine volatilium genus omne longo post se relinquat interuallo, quippe qui sit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo cæruleam caudam roseis pennis distinguentibus, cristis faciẽ caputq; plumeo apice, vt Plinius diceret, honestatus, simulachrũ Solis ab Ægyptijs ferebatur, cui, quòd solus sit, à raritate nomen: quo quidẽ nihil admirabile magis intuemur, dum lumen ille suum longè lateq; per ima etiam penetralia exiguo quouis aditu veluti suprema quadã inundatione diffundit, eaq; de causa Polys cognominabatur: id enim est apud Philippũ Ægyptij vocabuli significatũ voce Græcanica inductum, à multarũ scilicet dotum opulentia magnitudineve, quia omnia sibi collata latissimè superat & excellit.

PRÆ-

A

PRÆSTARE.

AEgyptij denicꝗ cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiusꝗ beneficio perfruantur, quo maximè feruet tempore, prouincijs reliquis quantumlibet remotis & in Septentrionē declinantibus grauis, Ægyptijs solis est cōmodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cùm verò per Phœnicē Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem significabant. Necꝗ tamen simplex erat apud eos exundationis vocabulū, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat: atꝗ vti cuiusquam esset in aliqua vel ingenij, vel corporis, vel opum dote claritas, ita eum exundare dicebāt. Nos quoꝗ rarissimos doctrina virtuteꝗ viros, qui longè reliquos antecellūt, Phœnices appellare cōsueuimus. Opposito verò modo multitudo, pro vilitate ponitur: vt, vnus è multis, apud Pliniū Epistolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus hominib. Et apud Ciceronem, multi sæpe eodē sensu. In sacris literis Psal. LXX. Quasi prodigium factus sum multis, hoc est, imprudentibus, insipientibus & ignobilibus.

B

DE PELECANO.

EX eadem solitudine Pelecanus occurrit, quā Latini Plateam, vt putat Gaza, vocauere. Nam sunt qui Plataleam eam apud Plinium vocandam existiment, voce hac ex Ciceronis de Natura Deorū lib. secundo desumpta. Idem nomen apud Hebreos Quat, à nonnullis Pelecas, ab alijs onocrotalus interpretatur. Pelecanū sanè auem paruam esse, quæ solitudine delectetur, Eucherius scribit. Esse tamē aliud Pelecanorum genus in Nilo, non inficiatur, passimꝗ in stagnis & lacustribus locis habitare, penè cygnis simile, nisi quòd paulò maiores sunt. Atꝗ hi forsan onocrotali, quos Veneti syllabis aliquot ademptis crotos vocant. Deuorāt hi cōchas auidissimè, multitudinemꝗ laxo admodum ingestā gutturi euomūt, atꝗ ita mox quod aptum cibo quasi coctum absumunt, crustas negligūt. Deꝗ genere hoc dubio procul quæ dicturi sumus hieroglyphica desumuntur.

INSIPIENTIA.

C INsipientem hominē, quippe qui nullam rerū rationē examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij, propterea quòd auis ea cùm possit in editioribus locis nidificare, veluti prudentiora faciunt volatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducunt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi edita deponat: quod simulac animaduersum est à pastoribus, vel ab ijs qui id genus alites aucupātur, vbi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum sepiūt, mox ignem inijciunt: (ἰμβάλλουσι enim in manu scriptis codicibus, non περιβάλλουσι) Pelecanus autē quamprimùm conspexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere, cæterùm ignis ventilatione agitatus, vehementius incenditur: perstat illa nihilo secius flammas alis verberare, rata se opem ita filijs allaturam: sed enim contrà accidit quàm sperarat, quia pennis omnibus ita exustis, euolandi facultate priuatur, at-

que ita minimo negotio capitur. Animaduerte verò in antiquis Hori codicibus D esse, ὑφ' ὃ κατακαιόμενος τὰ ἑαυτοῦ τέκνα, non vt in vulgatis, κατακαιόμενα. Hinc Ægyptij reliqui, qui sacris initiati non erant, alite hac nulla religione vescebantur: pietatem autem in filios huiusmodi, vitio dabant insipientię. Dicebant enim Pelecanum non consulto, vti Vulpanseres faciunt, ad id certamen ferri, sed per imprudentiam, & mentis alienationem quandam (ἀνοίας enim, nõ εὐνοίας, in manu scriptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauspicatò genitam ac malè feriatam contemnebant, nullo eam honore prosequentes. Hebræi nomen id huius alitis, quo de superius mentio facta est, punctis ijs præsignant, quæ profanam eam, & à mensis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanũ, quem Septuaginta interpretes cum ibide, porphyrione, cygno, herodio, & charadrio nominant, ideo cum his omnibus profanũ decreuere, quòd longiguttures sunt, si nouum licet proferre vocabulum: quæ autem alites sunt huiusmodi, cibum nõ ex aëre, aut ex arboribus aucupantur, sed vel à terra, vel ex mari, fluminibus've aut stagnis: vt ibis serpentes venatur, porphyrion vermes, pelecanus & cygnus pisces: ex earum figura hominem scilicet intelligentes, qui cibo posthabito coele- E sti, terreno pascatur, aut marino, hoc est, mentem ad inferiora deijciat, diuinoq́ neglecto cultu, humana quæq́, atq́ ea & sordida & parum vtilia perquirat. Sordidi enim vermes, sordida reptilia. Pisces verò parum conferunt ad nutrimentum, de quibus loco suo disputabimus.

PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

SAcerdotes tamen Ægyptij alitem hanc cum primis sacrã venerabantur, eiq́ parcendum existimabãt, & honoris causa nullo pacto vt mensis inferretur, æquum arbitrabãtur, cùm factum id, quòd pro filiorum salute neci se tam atroci dederet, non imperitiæ stupori've aut imprudentiæ imputarent, sed incomparabili paterni affectus charitati, supremæq́ miserationi, qua erga filios maximè omnium afficiatur. Fallere enim venatores, eosq́ transuersos seducere, non sine spe fugæ, quod vulpanser agit, parui omnino momenti est. Femora etiam, quod vultur facere perhibetur, vellicare, vt excusso sanguine filij pascantur aliquandiu, non magni admodum est cruciatus. Sed enim in adeò penetrabiles furentis ignis ardores inijcere se, eaq́ perseuerantia tam cruciabili tormento tor- F reri, suprà quàm excogitari posit admirandum. Quod'nam enim animal tam fatuum, tam stupefacto sensu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non euestigiò resiliat? quod adeò robustum atq́ impauidum, vt accensam non expauescat flammam? Animosi atq́ imperterriti ante omnia animantia leones: illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporisq́ vigore præditi, consternantur statim ad vnius prætentæ faculæ conspectum, præq́ timore propemodum exanimascunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiam, audacter accedit, ardorem in membra singula intolerabili cruciatu penetrãtem sentit, neq́ loco dimouetur: exuritur penè tota, neq́ tantillum quidem consternatur, patientissimaq́ constantia vigens, saluti filiorum intenta potius, quàm suæ mortis genere omnium atrocissimo conficitur: tanta in eo charitas, tantus amor, tanta vis pietatis elucescit: & quispiam audebit eam stuporis insimulare, & malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc sententiam Arsinoës recordatio, quæ à Ptolemæo fratre insidijs & fraude decepta, cùm percussores in duos filios impuberes immissos à fratre cõspicata esset, complexa eos ad se fugientes, ea parte qua vulnera filijs intendebantur diu corpus suum cædẽdum opposuit,

multisq́

multisq́ ita vulneribus saucia, eorum tamen saluti consulere non potuit, illi e-
A nim in matris gremio inter oscula ipsa truculentissimè trucidati sunt. Quòd si Pelecanum simili casu sese morti obijcientem, insipientem appellauerimus, longè quidem insipientiorem Arsinoem dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præsertim ipsa non ad mortem, non ad vincula, sed ad nuptias & regni successionem à Ptolemæo deposceretur. Sed tantum abest vt vel Arsinoe, vel Pelecanus sint imprudentiæ damnandi, vt omnium cõsensu merita, hoc est, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi esse iudicentur.

MISERATIO.

SEdenim nostri quoq; cum Ægyptijs sacerdotibus in hoc pingendi genere consentientes, Pelecanũ pro miseratione ponunt, & Assertoris nostri hieroglyphicũ in summa cruce statuũt, qui nos sospitaturus, atrocissima torqueri morte voluerit. Agnoscit & Eucherius Pelecanum pro Christi symbolo.
B quamuis Hieronymus tradit eam pullos suos rostri percussu interficere, pœnitentem mox factum, nido in ipso per triduum lugere, postremò seipsam grauiter vulnerare, & sanguinẽ suũ super filios effundere, quo illi perfusi reuiuiscant: quod alij viderint. Sed quòd eam alitem, vt etiam alijs plerisq; persuasum est, rostro pectus dissecantẽ pingunt, vt ita fuso sanguine filios alat suos, ab Ægyptiorum historia valde alienũ est: illi enim vulturem tantùm, vti suo diximus Commentario, id facere tradiderunt, neq; non, vt paulo antè dicebamus, Phœnicem: sed hunc non pietate adductum, vti vultur, sed fato ita coactum suæ consulere posteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & escã famescentibus subministrant, verùm ijs quæ à parentibus in eos proficiscuntur, haudquaquã paria. Quòd verò Celsus persuasum facere nititur, eos humanũ genus superare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri natura tantùm duce profitetur.

C SOLITVDO.

NOstræ autem sacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, solitudinem interpretantur, cuius factum se esse similem Dauides canit, quia scilicet errabundus tunc per solitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationẽ euitaret: quod vt apertius explicaret, nycticoracis etiã similitudinem adiecit, qui quidẽ non luce, sed tenebris in comparandis vitæ suæ necessarijs plurimùm fruitur.

DE VVLPANSERE.

SEd ne longius ab hac in filios charitate discedamus, insigne illud quoque exemplũ incõparabilis amoris est, quòd à Vulpansere præstatur.

FILIVS.

FIlium, vt inquit Horus, vt alij, affectum in filios, scribere si vellent Ægyptij sacerdotes, Vulpanseris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc ex anserum genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, vt si vnquam accidat, vt cum filijs in venatores incidat, simulatq; conspecti sunt illi, pater & mater spontè accurrunt, seq; ipsos venatoribus dedunt,

vt ita eos à filijs aliorsum auertant: διαςωθῇ enim, non διασωθῇ, in antiquis manu scri- D
ptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergò visum est Ægyptijs animal huius- modi magna prosequi veneratione. In ijsdem enim manu scriptis exemplarib. est, αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον, non autem συμβάλλεις, vt habetur in impressis. Porrò Britanni, qui, vti dicebamus, Vulpanserem in delicijs habebãt, nostrum anserem religiosum opinabantur, eóq; abstinebant. Nam cùm de moribus eorum Cæsar loqueretur, eos dixit anserum cibo non vesci, perinde ac etiam neq; gallina, neq; lepore. Verùm istud, olim.

DE NOCTVA.

RElіquum est vt & Noctuæ, & aliarum auium quas promisi significata prosequamur, quæ cùm nostrates sint, Latinis & Græcis plurimùm innotuere, quare de his longè certiora sumus allaturi.

MINERVA.

PRimarium Noctuæ significatum est, vt Minerua per hieroglyphicũ eius intelligatur, de qua ipsa Glaucopidis etiam cognomentum sumpsit, siue propter cæsium oculi colorem, quo qui præditi sunt, præstantioris & acutioris ingenij feruntur esse, siue propter lucubrandi contemplandíq; munus, quòd animi vis nocturni potissimùm temporis silentio vegetatur. Qua de causa dracones etiam, Gorgoneum quippe caput, ægidi adsculpebantur. Acutissimum enim esse draconi visum, ex eo potissimũ apparet, quòd ab intuendo illi nomen, vt in Serpentis commentario copiosius. Addunt alij tertiam quandam causam, quia nusquam Noctuarum vis maior quàm Athenis, vbi dea ipsa præcipuè colebatur, vnde prouerbium illud emanarit, γλαῦκας Athenas ferre, siue id ob Noctuarum copiam, siue ob numorum multitudinem, qui Noctuæ signum habebant. Acerbè verò Demosthenes in huiusmodi Noctuæ cultum lusit, cùm è carcere populi Atheniensis elapsus fugeret: nam ad Palladis arcem subinde respectans, sublatis manibus: O' Pallas, inquit, vrbium domina, cur tribus infaustissimis bestijs delectaris, Noctua, dracone, & populo? ex vna fortè cæcitatem, ex dracone liuorem animorum, ex populo instabilitatem & inconstantiam intelligens.

E

F

SAPIENTIA.

SAnè verò cùm Minerua consilij prudẽtiǽq; Dea diceretur, aliquot in ostentis Noctua sapientiæ signum fuit: vt quę in Hieronis priuati adhuc hominis hasta consedisse conspecta est primo bello quod inijt: nam aruspices hinc eum cautum in consilio futurum prædixère, id quod sapientissimum totius eius vitę regimen comprobauit.

VANÆ SAPIENTIÆ STVDIVM.

SEd quantum pertinet ad doctrinæ studium lucubrationesq; ipsas, interpretationem eiusmodi non respuit Basilius, sed eos intelligi vult, qui vanæ sapientiæ studijs incumbũt. Nam vt illius aspectus noctu quidem valet, Sole autem illucescente nõ mediocriter obfuscatur, ita istorum hominũ mens acutissima quidem ad inanium rerum cognitionem esse videtur, hebetissima verò ca-

ligineq;

A ligineque oppleta ad veram lucem hallucinatur, neque liquidò quicquã intueri potest. In hanc ferè sententiam Hierosolymitanus Hesychius Noctuã comedi prohibitum ait, quia lucis beneficio nocte polleat, interdiu cæcutiat, ex quo illi debeant intelligi, qui legis contemplatione & scientia plurimùm gloriantur, Euangelicam autem claritatem ferre non possunt.

NOCTVARVM NVMISMATA QVÆDAM.

IN numis aliquot videas Palladis ipsius simulachrum cum ingenti vmbone, dextera ad oram vmbonis adiecta, virga à pectore ad solum applicata, cui videtur inniti: nam virga, vt in caduceo disputatum, disciplinã ostendit. Sub vmbone noctua est: inscriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatum, cum Pegaso in plano galeæ. Sunt verò Brettij, quos nos Bruttios vocamus, vt Hermolao Byzantio, qui Stephanum deflorauit, placet, à Bretto Tyrrhenorũ ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidisse fertur: quin & regio ipsa Brettia nuncupata, neque non & Lingua. Aristophanes, μέλαινα δ' ἐνὶ γλῶσσα βρεττία παφλῶ. Antiochus autem Italiam vocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi ve-
B rò videre est in numis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte noctua est prostrato innitens carchesio, iuxtaque quadrigæ cum Victoria, laurea circunducta cum baccis. Huiusmodi autem numos argenteos magno numero cõperies. Literæ in nonnullis quæ legi possint, Α Θ Ε. à tergo caput ipsius Palladis galeatæ. varijque admodum sunt hi Noctuarum numi.

VICTORIA.

POrrò Noctua Atheniensibus indicium victoriæ fuit, cuius etiam volatus in adagium cessit, γλαὺξ ἵπτατο, cùm profligatos hostes, & subsecutam victoriam innuerēt. Id verò sibi proponebant, propterea quòd auis hæc, vti dictum, Mineruæ sacra crederetur, quæ quidem dicta est etiam malè consulta Atheniensium fortunare. Atque hac de causa Demosthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis versus citat:

ἡμετέρα δὲ πόλις κατ' μὲν Διὸς οὔποτ' ὀλεῖται,
αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
Παλλὰς ἀθηναίη, χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

C Nostra quidem ciuitas nunquam fato Iouis neque Deorum immortalium arbitrio peritura est. Talis illi contigit custos, magnanima scilicet potentissimo patre genita Pallas Athenea, quę manus supra caput eius habet. In adagijs autem, rebus quibuscunque feliciter & ex animi sententia succedentibus, dici consueuit vsitatissimum apud eos illud, Noctua volat.

PECVNIÆ.

APud eosdem Noctuæ cesserunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in vita Lysandri à Gylippi seruo dictũ, multas sub domini sui tegulis Noctuas cubitare. Gylippus enim cùm ex ingenti pecunia, quam Lacedæmonem asportare iussus erat, partem interuertisset, eam sub ædium suarum tegulis occultauerat: cumque seruorum testimonia contra dominos non admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callidè admodum ille commentus est rem aperire sub eo verborum inuolucro, vt indicio pecuniarum facto, neque ille accusasse dominum videretur, neque ius vllum violasse, Atheniensis tamen reipub. commodo consuluisse. Alibi Noctuas Laurioticas pro pecunijs appellatas inuenias, non, vt nõnulli putant, à circunducta in numis laurea, quę admodũ con

ſpicua eſt,ſed à Laurio Atticæ regione auriuenífera. Obſerues tamen in huiuſ D modi numis non modò laureas circa Noctuas, ſed eas laureo etiam ramo inſidentes cudi,eius dubio procul hieroglyphico victoriæ, qua de ſuperius meminimus. In aliquot procumbentem leonem ſuperuolat, cum inſcriptione, ANTIOXOY,quod nimirum hoſtis ferocitatem Athenienſium prudentiæ ſuccubuiſſe ſignificat. Sunt aliquot numi in quibus Noctua cum Iouis facie cuſa eſt, eos diobolares fuiſſe tradūt:quibus verò Noctuæ duæ impreſſæ ſunt,quatuor obolis expendebantur.

MORS.

Apud Ægyptios verò Noctua mortis erat hieroglyphicū,vulgatiſsimo iam etiam apud nos & Oratorum & Poëtarum teſtimonio,Noctuam letale aliquid,aut inauſpicatiſsimum infortunium afferre. Cauſam huiuſmodi ſignificationis duplicem inuenio:vnam,quòd cùm cornix vitæ longioris ſymbolum habeatur, compertum eſt Noctuam quadam naturæ diſcordia, eius nidis magis quàm aliarum auium inſidiari,repere eam clanculum,noctis tenebris fretam,& vel pullos,vel oua cornicis inuadere atq; deperdere. Nam & in manu ſcriptis E Hori codicibus legas,ἄφνω γὰρ ἐπέρχεται τοῖς νεοσσοῖς τῶν κορωνῶν.quę vltima locutio in impreſsis exemplaribus deſideratur. Altera conſideratio eſt,quòd mors furtim irrepit,& nox pro morte ponitur,vt illud:

In æternam clauduntur lumina noctem. & alibi:

Sed nox atra caput triſti circumuolat vmbra.

& ſimilia paſsim. Eucherius lumē in Diuinis literis pro die,iuſticia,fide,proſperisq; cunctis poni autumat: contrà tenebras pro nocte, iniquitate, infidelitate, aduerſisq; omnibus,ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atq; etiam mortis acerbitate. Deniq; diuinæ literæ mortem ſæpe pro vniuerſa calamitatū ſtrue ponūt:ſicuti etiam viuificare,pro liberare à periculis & ærumnis: ita enim interpretes exponunt illud Pſal. LXXI, Et conuerſus viuificaſti me. Demum Noctua noctis domina perhibetur,vnde illi apud Latinos nomen. Quòd verò nocturno cantu ſuo infortunium ſemper aliquod minitetur, Pyrrhi tantùm Epirotarum Regis exemplum ponam,qui cùm Argos expugnatū duceret, infeliciſsimæ atq; ignominioſiſsimæ mortis ſignū accepiſſe fertur à Noctua, quæ F haſtæ illius ex itinere inſediſſet. Nam cùm is detracto inſigni à galea,ne internoſceretur,in Argiuos oppidanos cædem inceptaſſet, aniculæ cuiuſdā filius eum haſta leuiter vulnerauit. At cùm Pyrrhus impetum in percuſſorem feciſſet, Argiui mater,quæ ſupernè ſpectabat,periculum intuita, tegulam ambabus manibus arreptam ſuper regis galeam effudit:quo ictu cùm exanimatus concidiſſet, Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detractaq; galea ferrū gutturi admouit,ſed toruis Pyrrhi oculis attonitus,os & mentum eius pro iugulo recidit. Hoc igitur mortis ſignum illud eſſe crediderim, quod ab lictore ferebatur ad damnatū publico iudicio,pręſertim apud Æthiopas,à quibus Ægyptios aiunt multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos ante omnes extitiſſe,familiaritates eorum cōmerciaq; cum dijs, & inuicem agitata conuiuia,de quibus & Homerus & alij ſcripſerunt, facilè indicant ita fuiſſe tunc hominibus perſuaſum. Eo verò ſigno viſo reus ſpontè ſibi mortem conſciſcebat,magno & ſibi & patriæ dedecori futurus, niſi feciſſet: adeò illi Regem ſuum vt numen venerabantur,vulgòq; adorabant. Atqui ferunt quendam per hæc morti deſtinatum, cùm de fuga cœpiſſet agitare, priuſquàm periculo ſe

abſtra-

A abſtraheret, zona à matre ſtrangulatum: adeò perſuaſum fuit genti, non licere mortem magiſtratuum pronunciatione decretam, exilio vel ſubterfugio quopiam alio cōmutare: vt iam ſeuera Lacænarum exempla in deſertores filios edita mirari deſinamus. Quamuis verò Regem illi ſuum tanto cultu & obedientia proſequerentur, ſupra Regem tamen, qui Meroëm incolebant, Memphitici ſacerdotes erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuiſſe mortis Regi per internuncium imperandæ, alteriusq́ in demortui locum, cùm libitum eſſet, conſtituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda ſuſcepimus, reuertamur.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

SI verò hoſtes duos capitali odio detrimenta & inſidias alterũ alteri ſempiternis indignationibus molientes, manusq́ mutuarum cædium ſanguine commaculantes, notare vellent Ægyptij ſacerdotes, Noctuam & cornicem proponere conſuerunt, quarum vſqueadeò immortales ſunt inimicitiæ, vt & hæc & illa in mutua ſemper damna odium exerceant: cornix enim interdiu oua Noctuę rapit, abſumitq́, ſibi conſcia Noctuam interdiu cęcutire. At Noctua contrà, vti B dicebamus, noctu in oua cornicis inuadit, quę ſubfuretur ac edat: ſicq́ altera interdiu, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter ſe temperaturã nullo modo congruentem, facit, ſunt qui exploratũ ſe habere dicant, confuſum vtriuſq́ ſanguinem coire non poſſe.

ABSTEMIVS.

LOngè ſalubrius eſt ſignificatum illud, quo hominem ſibi ab ebrietate cauentem ſignificare volentes, Noctuam oua ſua deſugentem effingebant: quandò memorant oua Noctuæ ea vi pollere, vt ſi per triduum ebrioſis in vino dentur, tædium eius adducãt, & abſtemios homines reddãt: quod etiam apud Philoſtratum aſſertum comperij, qui abſtemium ſcribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur, ſi priuſquam vllum vini guſtum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi ſorbillanda propinentur: vini enim odium inde ſuboriri, quia temperatior hic fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADdit his Horus, vt ſi hominem ad alicuius miſericordiam, patrocinij vel ſa- C lutis cauſa euentu irrito confugientem ſignificare vellent, paſſerem & Noctuam ſoliti eſſent figurare: ſiquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infeſtas artes declinare ſtuduerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio ſperet ſe periculum euitare poſſe: ſedenim ibidem intercipiuntur, vbi ſibi perfugiũ adeſſe propoſuerant.

TYRANNVS.

HVius quodammodo generis eſt Nycticorax, quæ tyrannidem ſignificat, ob occultationem ſcilicet conſiliorũ, quæ diſsimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic ſignificato Callimachus anſam dedit, qui tyrannos loqui veluti σκῶπας ait: σκῶπες verò αἱ νυκτικόρακες dictæ, quaſi σκιόπες, quòd ſcilicet eorum ſermones nocturni plurimi ſint, & in arcanis habeantur, vti Nycticoraces noctu plurimũ obſtrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandũ obſtrepuit, minimè prætereunda fuit, vt omen eius eluderemus.

HYPOCRITA.

EAm diuinæ literæ inferri mensis non permittunt, quoddam hominum genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm strepitum nullum, tumultum nullum, insidias nullas mouent, sed hypocritæ tristes, omnem mansuetudinis, modestiæ, benignitatisque colorem præ se ferunt, clàm verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria consectantur: latet enim interdiu Nycticorax, noctu verò prodit ad infausta negotia, deque culminibus ædium letalia quæque meditatur, & inuisum quiescentibus tumultum excitat inauspicatissima. D

CHRISTI HVMILITAS.

EAdem verò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipienda, quem scilicet modò vermem, modò scarabeum, modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoque nuncupatũ Theologi veteres obseruauere, & ipsum inquam, & vnumquenque ex ijs qui eum tempore hallucinationis sectabãtur, nempe quòd tam Christus, quàm Christiani, despectui ludibrioque fuerint apud Gentes. vnde Paulus: Nos Christum prędicamus crucifixum, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. Eoque spectare aiunt Psalmi dictum: Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent, & qui hanc bubonem esse contendant: neque tamen desunt, qui Orientalem esse auem autument, nostris parum cognitam, apud quos nominis tantùm interpretatio manifesta sit, nocturnus quippe coruus. E

DE CORNICE.

COrnicem ea potissimũ de causa noctuæ subiunximus, vt qui summã ex vtraque discordiã intelligi ostenderamus, ex altera tantùm, quippe Cornice, concordiã significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent, ostendi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantùm oua oriri copertũ est, inde autem & marem & fœminã pariter excludi. Quòd si, quod raròaccidit, geminos vel mares, vel vtranque fœminã gigni contigerit, cœlibem vtrunque vitam agere: coniugatorũ verò si alterum moriatur, marem cum nulla vnquam alia Cornice copulari: neque etiam semel viduata fœmina, marem vnquam amplius quęrit vsquedum viuit, sed, vt apud Maronẽ est, sola in sicca secum spatiatur arena. Vnde fit ex Ægyptiorum disciplina, vt in Cornicem vnam tantùm incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, viduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem solitariamque, hoc est, tristem, ac necessarijs destitutam adminiculis, vitam degendam esse. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, vbi poëta vxorem auspicatò ducendam monet, si, ait interpres is, Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis, à quibusdam autem impendiò laudatur. F

MARITALIS COPVLA.

ET eodem quidem argumento, ijsdemque Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimũ indicabant, quòd aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodũ homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quòd ore eas coire vulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam speciem habent, raro coire solent, identidemque sacrũ matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia,

A vel improbioris lasciuiæ nequitia debet, vti multos legimus non nisi liberorum quærendorum causa coniungi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobriè ac honestè seruatus in causa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

CÆterùm quia in nullo vnquam vitæ colore ac statu concordia magis expetitur quàm in maritali cõmercio, Cornix hinc ipsa concordiæ symbolũ habetur: ideoq́ue vulgò Græci, vt Hori interpres Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορικορώνη clamitare cõsuerant, cùm tamen ignorarent, ex instituto veteri Cornicem in nuptijs omine auspicatissimo nominari solitũ. Animaduertendum autem in Græcanica illa succlamatione aliquid desiderari, videndumq́ue apud Æschylum, Danaidibus, ita scribi, ζῶ κόρ' ἵστε, καὶ κόραις, καὶ τῷ βίῳ ἐκκορεῖ, pro κόρας κορώνας. Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciãdum, ἐκκορεῖ κόρους κορώνας, quod nescio quid esse volebant, quod cantillatum verecundiã ijs, qui liberis operam dabant, auferret: quæ si quis vberius sibi declarari cupiat, ad cõmentaria B Pindari se conferat, Pythijs, ode tertia. Sed vt ad cõcordiæ hieroglyphicum reuertamur, alitis huius simulachrum sæpe vidimus in Faustinę Augustæ numis, cum inscriptione, CONCORDIA. Eoq́ue nimirum Iuuenalis respexit, cùm veterem concordiam dixit nido increpitare. quamuis superiore ætate fuerunt, qui ciconiam ad hoc signari arbitrati sunt: sedenim quam in numis cõspeximus, nihil habet quod ad ciconiæ effigiem referri posit.

CORONA VRBS.

COrnix verò in manu Palladis, cuius simulachrum aheneum sub dio Coronæ visebatur, ciuitatis ipsius & nomen, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatam fuisse, quòd in fundamentis, dum vrbs ea in Peloponneso cõderetur, ahenea Cornix inuenta fuerit: ea verò κορώνη Græcè nimirum est.

GARRVLITAS.

SEd esto, fuerit Cornicis simulachrum in manu Palladis in clara admodũ Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, vbi Cornices ad arcem Palladis nõ C aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

Est & Athenæis in montibus, arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quò nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis.
Vsqueadeò fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili causa Graiûm vt cecinere poëtæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.

Ex Græcorum igitur ipsorum sententia, abiecta repulsaq́ue Cornix à Pallade est, vtpote quæ meditationum peruigilio infesta sit, & mentis agitationem interpellet obturbetq́ue garrulitate sua, cuius est hieroglyphicum. Inde autem & Cornicari verbum, quo vtitur Persius:

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte.

Id Græcè κρώζειν, de garrientibus.

TABELLARII FIDES.

SEdenim ea quæ ad Crocodilorũ vrbem supra sepulchrũ quoddam Cornix in columna sublata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitã indi-

cabat: huiusmodi enim honos & sepulchri & columnæ habitus est olim Cornici à Marrhe Ægyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuisset, quò volandum, aut vbi sistẽdum, summa docilitate perdocta. Sepulchrum id visebatur ad paludem Myridis appellatum. D

PROSPERITAS VITÆ.

IVstum vitæ spatium ab homine feliciter decursum Ægyptij sacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebãt, cùm Cornicem vita functum figurassent. Viuere enim Cornices multos dicuntur in annos: & Lucretius Cornicum secla vetusta dixit. Compertum verò est ex alitis huius viuacitate, carnes etiam eius in cibum sumptas, nõ tantùm ad diuturniorẽ vitam conferre, verumetiam in longissimis morbis, & carnes esse, & nidum contritum illinere vtilissimum. Quòd autem tradiderunt Ægyptij centũ eas annos superare, animaduertendum est, annos de quibus sacerdotes illi mentionem faciũt, quadriennes esse singulos, ratione à Sotheos ortu supputata, quatenus scilicet superãtibus vnoquoque anno solari horis sex, integer demũ dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectũ annum absoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multùm diuersi abeunt ab Ægyptijs. E Neque me præterit, Aristotelem arbitratũ, nullum animal homine diutius viuere præter Elephãtum: quod si ad huius ætatis spatia referamus, breuissima admodum erit viuaciorũ animalium vita. Cæterùm Ægyptiorum traditioni subscribunt plerique autores minimè contemnendi: acceptissimumque illud apud omnes dictum, Cornice viuacior: vt non temerè mihi videatur Hesiodus scripsisse,

ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν ἡβώντων. Et reliqua de animalium ætatibus ex grauissimis autoribus exploratissima. Quem secutus Plutarchus eo opusculo, quo bruta etiã ratione vti differit, ὧν ἑκάστης φησὶ ἂν ἀποθάνῃ ἄρρεν, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ ἐννέα χηρεύσει γενεὰς ἀνθρώπους: quarum vniuscuiusque vir si occubuerit, nõ breue temporis spatium, sed nouem hominum ætates vidua permaneat. Theon tamẽ in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη, non pro nouem ætatibus, sed pro multis accipiendum censet, esseque tantundem ac si πολύγηρα κορώνη dixisset: eam enim esse nouenarij numeri vim, vt pro multitudine accipiatur: de quo etiam in caudam scorpij disputatũ à nobis est super Nicandri versu. Quinque itidem ætates hominũ Cornicem viuere legas apud Aristophanem. Psalmographus autem intra octoginta annos plurimũ ætatem hominis conclusit, quæ summa in Cornice esset quadringentorũ annorum. Atqui receptũ est apud nostros ex diuinis Hebræorũ literis, aliquos noningentos circiter annos peruixisse, qui vt etiã ad veterẽ Ægyptiorũ rationem supputentur, quadrimestribus annis ad calculum reductis, vt nõnulli accipiunt, erunt omnino anni rationis nostræ multò plures, quàm nunc viuitur. Sed vt sacra missa faciamus, quorum fides à Theologis absque cõtrouersia est accipiẽda, nónne Seras adhuc populos supra CCC annos viuere prædicant? Quare si fides rerum scriptoribus adhibeatur, nihil hîc diuersum ab alijs allatũ ab Aristotele fatendum erit, si modò is nullũ animal homine diutius viuere professus est. Sed fuerit varia annorum ratio pro locorum & gentium institutis, dummodo vno autorum omnium consensu Cornix viuacissima reperiatur. F

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIAE PRAEPOSITA.

ILlud ad hanc materiam facit, quod huius viuacitatis ergò prouerbiũ factum aiunt,

A aiunt, Cornici oculos configere, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vsi sunt, volentes antiquitati vel sublatam, vel diminutam autoritatem nouo iuniorum inuento commonstrare. Porrò Ciceronianum illud pro L. Murena, Inuentus est scriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit, eò spectat, vt aduenisse eum rationem ostendat, qua legum sacrorumque interpretibus autoritatem & existimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd fasti diebus penè singulis ab eis petendi essent, vt ex eius arcani peritia cognitioneque crescerent, suamque illam scientiam magis ac magis populo venditarent: is verò cùm singulis diebus ediscendos fastos populo publicasset, re iam diuulgata peruicit, vt in minori deinceps precio sacrorum interpretes haberentur, atque ita consilia eorum de tuenda existimatione prorsus euertit, Cornicumque demum oculos confixit, fama per magnam inuidiam sibi comparata. Quod verò ad mentis prauitatem pertinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiusdam ingenio & sagacitate differit, pluribusque eius vaframentis & imposturis enarratis, vt vno omnia verbo claudat, ait:

B *Posset & attentos astu cæcare maritos,*
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Sumptum ex historia, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos studiosius erueret, perniciosissimæ mentis id signũ esse iudicantes, quæ multis malo futura esset, si adoleuisset.

INQVIETVDO.

HOrus hominem in assiduo motu mentisque agitatione ita versatũ, vt neque dum cibum capit interquiescat, per Cornicis pullos significari tradit. At rectius per Cornicem & duos illos pullos suos dixerimus: hæc enim volans, volãtes identidem pullos aliquandiu pascit. Nihil verò magis negotiosum hominem indicat, quàm & rerum satagere, & nihilo secius interim aliquid esitare.

C HYEMS.

APud Hesiodum Cornix est hyemis symbolum, vt eius interpres eo versu tradit:

μήτοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. quòd ita Maro transtulit:

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Apertius Euphorion: ὑετόμαντις ὅτε κρώζει κορώνη.

DE PASSERE.

LOngè diuersum à cornice Passeris est ingenium, ac perinde vitæ breuitas angustissima: Passerũ enim mares anno diutius durare nõ posse, cõpertũ est: cuius rei causa salacitas incõtinentissima, quæ tot hominũ etiam ante diem effœtos exhaustosque viribus tradit senectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

SEd enim & Ægyptij, & aliæ quoque nationes, tempus annuũ per Passeris hieroglyphicũ intellexere. Nam & Calchas in artificioso augurandi genere ce-

leberrimus, ex Passerũ numero, quot serpens deuorasset, belli Troiani tempus D auguratus est, qui pro Passeribus annos, pro angue tẽpus intelligeret, vt in Serpente Saturnum significari ex huius animalis gestamine demonstratum. Solum enim Tempus edax rerũ, tuq; inuidiosa vetustas Omnia destruitis. Quare iam taceat Epicurus, neq; amplius portenta derideat, neq; vlterius asseueret Passerem nihil simile habere cum annis, cùm & Græcorum disciplinæ, & hæc Ægyptiorum oracula testatissimum relinquant, tempus annuum ex figura Passeris non temerè ab Homero & alijs positum.

PROLIFICA SALACITAS.

IIdem Ægyptij sacerdotes si prolificum hominem & petulantiæ intemperantius deditum significare vellent, Passerem pingebãt πυῤῥὸν, fuluum quippe & æris instar rubicundum, nõ autem pyrgetem, quod nonnulli turricolam interpretati sunt, cùm exemplaria Hori manu scripta πυῤῥὸν legendum indicent. Passer enim titillatione immodica & seminis vbertate concitatus, vel septies vna hora fœminam salit, nunquam egens genituræ. Eiusmodi porrò salacitatis obseruatio effecit, vt ad languescentem venerem excitandam Passeres in cibo, vel E eorum oua Medici propinarent: ideoq; eos Veneris currum trahere mythologi confinxerunt. Iam & Thersicles ait Passerum esitationem rem veneream plurimùm adiuuare.

SIRENES.

QVin & Sirenas quæ suauitate cantus & mollibus quibusdam illecebris illectos homines apud se ad mortem vsq; feruntur detinuisse, Passeris effigiem à pectore suprà, fœmineam verò infrà habuisse tradunt quædam Græcorum fabulæ, vt in Suidæ Collectaneis habetur: quamuis alij, aues eas fœminea tantùm facie fuisse prodiderint. Has verò Veneris illicium significare vsitatissimo hieroglyphico, negat nemo.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADdunt & perniciem, quæ subsequitur ex nequitia, per Sirenis imaginẽ significari: eoq; trahunt nautas illos apud Homerũ cantilenis illectos, exitij sibi causam comparasse. Sapientissimumq; ideo Vlyssem fingunt, quòd sociorũ auribus cera oblitis, pereundi periculũ sustulerit, sibiq; cauerit, ne illi quicquã, F quod imperaret, aut nutu significaret, facerẽt, ad mâlum se vinculis alligari passus, neq; prius dissolui, quàm in tuta superato periculo euasissent.

ELOQVENTIA.

SApientiores tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquẽtię, felicissimaq; persuadendi vi posuerunt: vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philostratum, in Apollinis templo suspensas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiusmodi significatum. Atq; vt ad Passerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicũ nonnunquam pro anima posuẽt, quæ voluptatibus & sensui dedita facilè seducatur, nequitiæq; laqueis identidem irretiatur. Vnde Psalmographus ille fatidicus plurimùm exultat, animam suam ereptam esse, veluti Passer, de venantiũ laqueis. Et Psal. 83. Inuenit sibi Passer domum: qui scilicet prius erat erraticus & vagabundus, modò his, modò illis illecebris auocatus. At vbi sacras cœpit ædes frequentare incolereq;, domum est sibi visus inuenisse.

A IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. de iis quæ per Accipitrem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Ommentaria de sacris Aegyptiorū literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupationes, quæ studiorum meorum cursum sæpius interrupere, conscripseram, prout ab amicis, modò hoc, modò illo poscebantur, ita sua singulis distribuere consueui: tota enim hæc lucubratio ad eorum fuit obsequium accommodata. Inter hæc tamen cùm Accipitrem pleriq; à me extorquere contenderent, impetrare minimè potuerunt, quòd eum, honoratissime Pater, præcipuum mei erga te cultus & obseruantiæ argumentum esse constitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neque non humanitatis ac beneficentiæ, qua me totiens duro meo tempore liberalissimè prosecutus es, id semper in animum induxi meum, vt quando nullam tot beneficijs gratiam referre possem, quantum saltem tibi deberem, apud omnes ingenuè profiterer. B Accipitri itaque meo id præcipuè mandaui, vt quaqua iter arriperet, quáq; expatiaretur, si modò probante Deo volatum auspicatus esset, Sadoleti merita locorum vbique meo nomine prædicaret: neque tamen magni se effecisse aliquid arbitraretur, si doctrinam hominis in vnoquoque disciplinarum genere absolutissimam, si summum ingenium, si beatissimam eiusdem eloquentiam attestaretur (non enim nostra hæc indigent prædicatione, quæ sua se vi per vniuersum iam terrarum orbem immortali cum laude diuulgarunt, noménq; nullo vnquam tempore intermoriturum sibi ipsa peperere) sed ijs quædam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitatem, nulli in tam varijs aulæ nostræ conflictibus castiores mores, nulli manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcunq; res iuuandas officia præsentiora. Natos è literatis hominibus plerosque sibi, natos alios patriæ, domesticisve suis, alios ita huic vel illi, vt per factiones etiam reliquos insectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic seculo ab immortali Deo datum. Hæc secum allaturus est Accipiter noster, quem pro testimonio opera ipsa tua omnibus cognitissima subsequentur, neq; non omnium, quotquot ætate nostra viri probi sunt, succlamatio consensu mirifico repetita. C Sedenim tu, qui vt literatissimus es, ita etiam humanissimus, cùm hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod dormienti Herculi negocium facessere conetur, armáq; eius omnia sibi asserere meditetur, qui tametsi nihil proficere videantur, de ridiculo tamen conatu delectabile possunt spectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam.

DE ACCIPITRE.

CCIPITRIS quidem significata multa & admodū varia sunt, cùm ex eo victoria, celeritas, aër, sacerdotium, Sol, Deus, Animus, Mars & Venus, & pleraque alia hieroglyphico schemate ostendantur, quorum causas sigillatim explicare nostri fuerit instituti.

SOL.

PRæstantissima autem omnium apud Ægyptios consideratio super Accipitre fuit, vt Soli eum æquipararent, solarisq; vigoris symbolum hieroglyphicumq; inter volucres omnes cōstituerent, propterea quòd animal esset geni

turæ, vt compererant, fœcundissimæ, eaq́ꝫ de causa in eo genere τριόρχην recensebant, quē Latini Butionem appellarunt, siue quòd re ipsa tris habeat testes, siue quòd duos tantæ salacitati sufficere nō posse crediderint. Ea nūcupatione Agathoclem Siciliæ tyrannum à Timæo historiarū scriptore notatū obseruauimus, quem tota pueritia κοινὸν πόρνον fuisse tradit, nec minus petulanter reliquum ętatis tempus in nequitia peregisse. Cæterū Accipiter præter id quòd egregiè est prolifica vi pręditus, id etiam commune habet cum Sole, quòd & viuacissimus esse perhibetur, & iubaris ipsius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit vt Medici ad oculorū morbos Accipitrinæ herbæ vtantur beneficio. Qui quidem rerum consensus etiam transit ad metalla: siquidem ferūt ossa ex eius tibiis admota auro, ita id attrahere, quemadmodū Magnes ferrum sibi cogit adhærescere: nimirum enim Chymici aurum solare metallum ponunt. Porrò autem Accipitrem Apollinis nuncium dici, legas apud Adamantiū. Plutarchus, qui eundem Osirim & Solem interpretatur, omnino propter eximiā videndi facultatē hoc affertum putat. Habet & aliam cum Sole similitudinē Accipiter, quòd, vt perhibēt, tricesimo quoq; die soleat fœminæ consortium appetere, vti Sol eo circiter temporis interuallo superato, Lunæ coniungitur. Ea verò fuit mortaliū religio, Medicinæ inuentum Apollini adscribentiū, vt in desperatis à clinica medicina morbis, cuiusmodi quartanæ sunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, persuasum sit, vel puluerē, in quo se volutauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalligari decumbentis collo, remedio, vt aiunt, efficacissimo.

DEVS.

SEd cur ego dissimulē quod ab Eusebio refertur super alitis huius præstantia, vt inquit ille, à Zoroastre traditū, Deū accipitris habere caput? quippe qui inter omnia ea quæ labem nullā aut corruptionē sentiant, primus ingenitus, neq; interiturus vnquam, partium expers, sibiq́ꝫ ipse simillimus, bonorum omnium auriga atq; autor, rerum pater omniū optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq́ꝫ inuentor, & sapientia: quas dotes cum Soli plerique attribuant, quanto magis eius autori summo conueniunt, qui tabernaculum suum in eo, vti apud scriptores diuinos legitur, collocauit.

SVBLIMITAS.

MOtum ad hæc philosophantis cuiuspiā, qui rectà feratur in sublime, nulla praueę rationis fallacia perplexitatéve labefactatus, sed quicquid hic cōspexerit, statim surrigat ad Deum, iidem ipsi sacerdotes ostendere si vellent, Accipitrem sursum versus aëra captantem pingere consuerunt. Cætera enim volatilia si cursum arripuerint in sublime, obliquo ferri tractu, curuatisq́ꝫ spatijs agi coguntur, neq; rectà cursum possunt intendere. Solus autem Accipiter sublimipeta recto meatu volat.

HVMILITAS.

COntrà verò si à sublimium consideratione sese ad hæc inferiora demiserit, quasq́ꝫ ibi ideas cōspexerat in cētro hoc recognoscat, neq; ab recto quicq; aberrarit itinere, volētes indicare, Accipitrē idētidē sese ad terrā dimittentē faciebāt: nam volucres reliquę veluti sursum versus volaturæ, per circuitus ascēdūt: ita

A ita cùm descendunt, transuerso tortuosoque volatu id facere cogunt. Verùm Accipiter vti sursum versus efferendus rectà fertur: ita si supernè delapsus ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

ANIMVS.

CVm itaque potiores volandi partes Accipitri datæ sint, animusque sit Platoni alatus, sint volatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animã ad hominem adducta, quod varios ipsius cogitatus ostendit, nõ immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ob ea quæ superius dicta sunt, animi simulachrũ habetur Apud Ægyptios: hicque duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant; qui tunc Accipiter sublimipeta est, cùm cogitationem in Deum & in cœlestia surrigit: humipeta verò, cùm se ad ea quæ terræ beneficia sunt, examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum versus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina sustollatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum præcipuè Peripateticũ, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiam versatur, delineatum intuebimur. In vniuersum autẽ, vt He-
B sychius ait, volatilia in sacris literis homines ostendunt qui contemplationi vacant, terrenis se negociis haudquaquã immiscentes: quòd si necesse fuerit ab ea se deiicere, statim reuolant in sublime. Nam et Eucherius sanctum virum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis, siue ea de causa quam superius attigimus, siue quia volucris hæc præcipuè, mutata veteri penna, insigniter renouatur. Ita vir qui se Deo dedicat, inueterata prioris vitæ studia proiiciens, simplicem bene viuendi regulam assumit, ad quam omnem vitæ suæ rationem dirigat: eoque spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

MARS ET VENVS.

ERat & illud apud sacerdotes Ægyptios memorabile commentum, quòd Martem & Venerem per duos vtriusque sexus Accipitres intelligebãt, quorum marem Marti, fœminam Veneri dedicabant. Causam figmenti eam memorant, quòd reliqua fœminei sexus animalia maribus concubitum assiduum deposcentibus minimè morigera sint, quod vna præstat Accipiter: trigesies enim vno die requisita, quantumlibet secesserit, appellata à mare iterum atque iterũ ob-
C sequitur. Fœminas verò maribus morigeras, siue, vt in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerem procliuiter pronas, elogio Veneris Ægyptij honestabãt: difficiles autem rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellebant. Alia itẽ causa est cur Martis vocabulo Accipiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadam astronomica sanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter est egregiè sitibundus, est autem animal omnino violentum, imperiosum, cædis cruorisque auidum, hinc apud Platonem, Phœdone, legas eorum animas qui dominationem per violentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres & miluios abire.

RAPINA.

HVnc quoque sacræ literæ, Leuitico, mensis inferri prohibẽt, propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem disciplinam, vt diceret Hesychius, cicuratur, & imperata facere assuescit: vsus tamen eius ad simplicium auium exitium expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius vel illius familiæ vitam professi, meliora secuti videbantur, vt nihil iam his ad hominis verè Christiani tranquillitatem abesse videretur, principum tamen aulas affectantes, ad

rapacitatem, ad pristinos reuersi mores, & suis & aliorum libidinibus inseruientes, diuina profanaq; omnia commiscent: hinc hæresum fauor, atq; fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulsionesq;: hinc bonorum pressuræ vexationesq;, populorum cædes, vrbium incendia, regnorum euersiones, terrarumq; desolationes oboriunt. Sic olim Basilius, sic Athanasius, sic Chrysostomus, sic magno numero alij malè habiti: sic nunc armorum sonitum totus ferè Christianus orbis exciuit, quæ tragœdia quã sit habitura catastrophen, nemo cõiectare potest, calamitatẽ tamen in Christianũ nomen facilè omnes præsagire possunt. D

FILIORVM ABDICATIO.

SImile quid aquilæ in Accipitre accidere tradũt Ægyptij, cùm scilicet tria pariat, vnum tantùm ouum seligere, fouere, ac alere, reliqua verò duo confringere. Quapropter iidem ipsi sacerdotes, si quem filios domo exactos ablegantẽ exprimere voluissent, Accipitrem fœtam vel incubantem pingere soliti erant: ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à se reiiceret, propter egestatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre causa fertur, cùm in aquila non indigentia, sed fastidium in causa sit, vt vnum tantùm alat. Ferunt autem incubationis tempore vngues Accipitri decidere, quorum adminiculo destituta, fit vt vix ad alimenta, quæ vni sufficiant conquirenda, idonea sit: quare, ne qui reliquus est vnus pereat, omne in eum studium & diligentiam impendi. E

VITA VITALIS.

SEd illud interim obliuisci nolim, alitem hanc indicium esse vitalis vitæ, siue id propter sanguinem, cuius est auidissimus, siue propter Solis imaginẽ, quã excribit, siue, quod receptum erat apud Aegyptios, circa centesimum ætatis annum, vti supra dictum est Vulturis Commentario, hominem ex defectu cordis deficere, vt Plinius etiam attestatur: nam, vt Varro tradit, hominis anniculi cor, quod sæpe in his Commentariis repetendum erit, duarum est drachmarũ, atq; ita singulis annis vsq; ad quinquagesimum, accedunt binæ, constatq; hominis quinquagenarij cor centum drachmis: ab eo tempore, annis singulis totidem imminuitur drachmis, quot excreuerat: creditũq; inde, ex defectu humani cordis non vltra centesimum annum posse homines viuere: cuiusmodi vitæ terminum in homine statuisse videtur etiã Dioscorides (Astrologũ illum Dioscoridem intelligo, ex cuius dictatis ea excerpsit Varro) ille enim hac ipsa ratione cõpertum se habere scripsit Alexandrię inter libitinarios, quorũ ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibutos diutissimè conseruare hominem plus centum annis viuere nõ posse: eaq; de causa Empedocles, quem in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicauit increscere, quòd hominis vitã maximè contineat. Quãuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atq; alij nõnulli aliter, quorũ bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & diuinæ nostrorum literæ viginti insuper addũt, neq; amplius cuiquã esse concessum asserũt, atq; hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ nostrę decreto quasi quodam diuinitùs promulgato. Illud etiam adiiciunt, Mosem solum, Dei (vt Iudæorũ libri loquuntur) familiarẽ, centũ vigintiquinq; annos vixisse, qui cùm quererer quòd iuuenis interierit, responsum ei ferunt à numine, neminem plus esse victurũ. hęc Pollio. Plurimùm verò octoginta & vnũ à natura & à syderibus cõcessum aiũt, quod vitæ spacium his potissimũ cõdonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platoni, Dionysio, Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratostheni & Xenocrati F

Pla-

A Platonico liberaliter conceſſum. Qui verò centeſimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia eſt, quæ dicit̃ Noua, neq; non Cleanthes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Iſocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum aliis pleriſq; memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS.

QVòd autem dictum eſt imminui cor in ſeniũ vergentibus, ſunt qui cor dentibus ambeſum pro homine ponãt qui ægritudinibus affligetur. Nam Homerus frequenter admodum iis & exedi & conſumi cor ait, qui vehemẽtiori aliqua animi ægritudine conflictãtur, quòd ipſe vnà cum Heſiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in ſeniũ ire peſſum aſſeuerat, fatalemq; neq; non naturalem ætatem ita vitio vel imprudentia noſtra comminui. Pythagoras quoq; volens nos admonere, vnicuiq; vitæ ſuæ curã minimè negligendam eſſe, eruditè ſimul ac ſapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc eſt, adhibendã eſſe diligentiam, ne noſmetipſos ægritudinibus ſubiicere contendamus: quæ potiſsimùm in cauſa pleriſq; ſunt, vt dono diuûm conceſſus vitæ curſus interrumpatur.

B ANIMA.

QVoniam verò Latini ſermonis autores, animum quo ſapimus, animã qua viuimus eſſe dicunt, nos eorũ ſecuti diſtinctionẽ, cùm ſuperius de iis quę ad animũ pertinent ex propoſito argumento diſſeruerimus, nunc quę ad animã faciant exequemur: quanquã differentiã eam nõ vſquequaq; receptã video, vnde neceſſe ſit interdum, vel in eodem vtrunq; ſignificato ponere, vel alterutrũ vſurpare. Animam igitur quæ noſtræ ſit vitæ fundamentũ & ſedes, Ægyptij ſacerdotes per Accipitrẽ intelligi voluêre, quandoquidẽ BAIETH apud eos is eſt, qui apud Gręcos ἱέραξ, apud nos Accipiter: Ægyptiaca verò elemẽta illa ſi per ſyllabas diuidantur, BAI per ſe animam, ETH verò cor ſignificat. Vtebant̃ enim illi libenter ex huiuſmodi compoſitione vocibus, ex quibus ipſa rei natura, vel originatio, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebræos frequentiſsimum eſt, vt vnà cum locutione ipſa, res etiam qualis, cuiuſmodiue ſit, intelligatur: vt quo vocabulo cœlum nominant, conſtare id ex aqua & aëre doceant: cùm Adã dicunt, & craſſam qua compacti ſumus terræ materiam, & inſitã ſimul mentem
C oſtendunt: mentem enim terræ applicitam, id nominis ſignificare tradit Philo. Sed iam quid cõmercij anima cum ipſo corde habeat, videamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor eſſe animę receptaculum: quaſi igitur nominis coagmentatio ſignificetur, & ineſſe animam cordi conſtet, per Accipitris ipſius picturã animæ reminiſcebantur. Neq; quidem Ægyptij tantùm, verùm & Stoici animã in corde potiſsimũ ſtatuerunt: ſentiendi enim vires omnes ad ſenſum, quem ex re ipſa cõmunem vocamus, vti flumina ad mare, confluunt: hic autẽ, ſi Ariſtotelẽ ſequimur, in corde eſt. Neq; abſurdè dixerimus, ab eo mari quinq; corporis ſenſus, viſum, auditũ, guſtatum, odoratũ, tactũ, quaſi quinq; maria mediterranea, diffuſos intrare corporis continentẽ, quæ manifeſta Platonis in Theæteto ſententia fuit. Quòd verò ſuper animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatũ, imò alitẽ ipſam pictam congruũ huius eſſe ſymbolum, redigit in memoriã mihi Zoroaſtris dictum: alatũ quippe eſſe animũ, quod apud Platonẽ latiſsimè diſſeritur, decidentibuſq; alis precipitẽ eum in corpus ferri, illiſq; mox ſuccreſcentibus ad ſuperos reuolare. Sed percontantib. eum diſcipulis, quo pacto alis bene plumantib. animos volucres ſortiri poſſent: Irrigetis, inquit, alas aquis vitę. Iterum ſciſcitantibus, vnde has aquas peterent, ſic per parabolã, qui erat hominis

mos,respondit: Quatuor amnibus Paradisus Dei alluitur & irrigatur, indidem vobis salutares aquas hauriatis. Quærierit verò aliquis, qui'nam hi fluuij sint, vt si Accipitrem mersare suum ibi velit, eos nanciscatur. D. Ambrosius flumina Zoroastris quatuor, virtutes totidem, in quas diuiditur sapientia, prudentiam quippe, temperantiam, fortitudinem, & iustitiam intelligit: fontemque esse sapientiam, ex quo flumina hæc quantacunque sunt deriuentur: nam in Diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quem accedere sitientes admonemur, de quo plura in Cœlo aquis irriguo. Vbi verò Plato in alarum, quas animæ tribuit, mentionem incidit, per alas naturalem eam intelligentiam capit, quæ, vt inquit Alcinous, est intellectio quædam in anima quæ corpori sit applicita, non ea quæ animo à corpore soluto conuenit: ea igitur, cùm labem à corpore contraxit, nunquam sese tollere humo poterit, nisi fluminibus, quæ posita sunt, infectum eluerit scelus. Quoniam verò sunt qui duram metaphoram contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratem, ea enim iis amnibus nomina faciunt, pro quatuor illis virtutibus poni, quæ omnem in hominum vita principatum obtinent, minimè fuerit importunum hæc latius interpretari. D

PRVDENTIA. E

EX amnibus his Gangem primum enumerant, qui pro prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri, carbunculum, prasinum lapillum, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro inuentis prudentium sæpius accipimus: vnde diuinum numen per Prophetam ait, Odi illius aurum et argentum: de quo quidem alio loco commodius. Deuoluit & splendidum carbunculum, in quo scilicet animæ nostræ viuit igniculus, qui si tempore suscitetur, neque apta fomenta deficiant, micantissimum ignis fulgorem totis sit ædibus exhibiturus, vt in anima corpori insita, pennarum radices actæ altius inhærescant, quæ si prorupere semel cœperint, breui sint omnem corporis molem per sublimem aëra libraturæ. Per Smaragdum verò virorem intelligas: porrò autem quæ virent, viuacitatem præ se ferunt. Ostendit prætereа viror, præteriti seminis vitam. Aurum fulgore suo præsentium rerum precia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum sit, quidu'e aduentet, aperit. quæ tria sunt prudentiæ munera. Ganges ad hæc Phison est Hebræis vocabulum significare tradunt oris mutationem, siue dicere velimus, sermonis varietatem: non enim Ganges vnam tantùm gentem circuit, sed, vt aiunt, omnem terrarum orbem ambit, & vt nonnulli opinati sunt, vel mysticè rem intelligentes confinxere, in Libyam vsque prolabitur: manifestè enim accipiendum, mythologum non ad historiam, sed ad mysticum aquarum sensum animum adiecisse. Atqui prudentiæ munus est prodesse quamplurimis, neque vllam tam remotam, tam efferam gentem prætermittere, quam beneficio non demereatur: ideoque in omnem terram exiuit sonus eorum qui nos piè sanctèque instituerunt. F

TEMPERANTIA.

GAngi mox Nilum adiungunt, per quem temperantiam intelligi volunt. Alluit Nilus planitiem Ægypti: Ægyptus in Diuinis literis voluptatem & deliciarum illecebras significat, vt de ferociente equo, suo dictum Commentario, qui latos Ægypti campos gaudet insultare. Lex igitur Israeliticis data est, in Ægypti captiuitate detentis, hoc est, nequitiæ ac effœminationibus impurissimè deditis, vt ex Ægypto quamocyssimè recederent, succinctique lumbos agnum ederent, quod est temperantiæ signum: castos enim oportet, & viuo ablutos flumine, sacra Deo ferre, supremique numinis Pascha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perlui dicunt, nempe vt despicatissimum corpus abluat, & libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim, vt nonnulli diuina-

rum

A rum literarum interpretes exponũt, abiecta, vilis, & despicata sonat, cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquàm simile, quod scelerum infectæ maculæ deturpant, & adusq; nigri coloris ferrugine inficiunt.

FORTITVDO.

TErtius amnis Tigris est, qui fluuiorum omniũ velocissimus perhibetur, nomenq; illi tam animali omniũ rapacissimo, quàm fluuio velocissimo, à sagitta est, Armeniorũ lingua: qua enim parte ex Armenia in Mesopotamiã labitur, ibi propter rapidissimã velocitatem Tigres sagitta dicitur. Per hunc fortitudinem interpretantur, quòd fortitudo cursu quodam pernici concita, obstantia quæquæ demoliri atq; prosternere videatur, nullisq; obicibus oppositisq; molibus aut obstaculis impediri, quin quò ferri destinarit, eò victrix prorumpat.

IVSTITIA.

QVartus est Euphrates, per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiam intelligi volunt, ac perinde iustitię symbolum esse. Ex nulla siquidem virtute opimiores lętioresq; fructus colligi feruntur, quàm ex ęquitate. Hinc Ceres, B quod sępe diximus, legifera Poëtis, eademq; Astrea. Hinc tellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulachrũ perhibet. Putãt verò pleriq; Euphratẽ ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν appellatũ, quòd nulla res magis quam æquitas ac iustitia, humanũ genus lætitia perfundat, & hilaritate repleat affluentius. Ex his igitur manifestum est, quibus aquis implumis Accipiter noster lustrari possit, atque identidem ita plumescere easq; alas emittere, vt non supra nubes tantùm, quod faciũt grues, sese attollere, verùm super omnes cœlorum orbes efferri valeat, pariq; cum Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium audeat volitare.

SANGVIS.

HAbet præterea similitudinem Accipiter cum anima, vt aquã omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo vno & anima ipsa nutriri quodamodo videtur. Ideo veteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. XII, sanguinẽ hostiarũ pro anima esse monet Moses, idcircoq; non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim verò Leuitico monemur, sanguinem nõ esse comedendum, quia vniuscuiusq; carnis anima sit in sanguine. Sed pręcipuè cap. XVII. interminatẽ Deus C exitium cuilibet, tam ex domo progenieq; Israelis, quàm etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitarẽntue, si sanguine vesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, vt super altari per eum animas suas expiarent, essetq; ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quòd verò dictum, vniuscuiusq; animã in sanguine eius esse, nequaquã intelligendum est, substantiã animæ esse sanguinem, ait Hesychius, sed quòd societatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ vehiculum appellarunt: emissus enim vbi frigere cœperit, à carne dissoluitur, auolatq; anima. Eaq; de causa Ægyptij, si sanguinẽ significare voluissent, Accipitris imaginem faciebãt. Multorũ sanè opinio fuit, animam esse sanguinem, siue, vt Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poëtas: Purpureã vomit ille animã. Et: Vitam cum sanguine fudit. & alia huiusmodi. Et apud Ouidiũ, Pythagorico monitu exturbare quorumcũq; animaliũ cognatas nobis animas nefanda cæde ideo prohibemur, ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. Quamuis alio significato accipi purpuream animam, alio de Piscibus cõ-

mentario docuimus, vbi agitur de purpura vno ictu collidenda, si sanguinē ad tinctum comparare voluerimus. Sed quantū ad eos pertinet qui sanguinē animę cōmiscent, ego non ita fuerim impius vt non profitear, de brutorum animis hoc tantùm intelligi, de quibus cap. IX Geneseos scriptum est, Anima illius in sanguine est, cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per se vitalis sit, suaq́ȝ se contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, vnū eundemq́ȝ interitū hominis & iumentorū, & æquā vtrorunq́ȝ conditionem, ex impiorum opinione posuerit, ex sua tamen sententia, puluerem ad terram reuerti, spiritum ad eum qui dederat, asseuerat. Basilius ad hęc, vbi concione octaua die quinto locum exponit, Educat terra animā viuentem, brutorū tantùm animam esse sanguinem disputat. Alit verò sanguinem coactum in carnem suapte natura verti: carnem autem corruptā in terrā redire, vnicuiq́ȝ manifestū: itaq́ȝ iumentorū animā terreā quandam esse naturā. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas suas, & equorū, & canum, in eadem specie collocare: quiq́ȝ seipsos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos pisces olim fuisse reminiscantur, idq́ȝ asserere nō erubescant: quos quidem pisces fuisse nemo sanæ mentis dixerit: quo verò tempore isthæc literarū monumentis mandauere, expertes magis rationis quàm pisces fuisse, quisquis mente iudicioq́ȝ polleat, dubio procul asseuerarit. Illud verò cōmercij cordi est cum sanguine, vt ex Philosophorum obseruatione compertū sit, cor iis omnibus esse, quibus & sanguis: id quod etiā de iecinore proditur. Neq́ȝ tamen infirma est eorum opinio, qui nōnihil sanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sed enim potior eorū, qui sanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarū cōceptacula diffundatur: nusquā enim nisi in corde sanguinem concrescere, ex Medicorum & Aristotelis traditione didicimus, in quo quidem primū oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de sanguine disseramus, ea consultò pręteribimus quæ dici possent, si quid cordi, quid iecinori, quid arteriis, quid venis inseruiat, & vnde triplex animæ potestas originem & fundamentum cōsequatur, repetere voluissemus: sed enim hæc ita breuiter tacta sufficere visa sunt pro redditione causę, cur talia sacerdotes Ægyptij pingere cōmenti essent. Illud addam, sanguinem religiosissimo Hebręorū ritu in summo cultu semper habitū, quem ex alite qualibet effusum simulac ostēderint, insperso puluere sepelire pro magno negotio habēt, quòd persuasum illis ex Prophetarū dictatis, sanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorū depuratione facere: sed nō intelligūt, mysteriū id ad preciosissimū CHRISTI sanguinē spectare, cuius aspergine maculæ omnes nostræ, cùm expiari voluerimus, abluuntur.

VICTORIA GLORIA'VE.

DEniq́ȝ propter eas dotes, quas huic aliti natura supra volatiliū aliorum conditionem elargita est, factū vt in vniuersum Accipiter esset excellentię hieroglyphicum, præcipueq́ȝ victoriā significaret: nam reliquas omnino volucres volatu antecellit. Neq́ȝ frustra Theoclymenus apud Homerū, obseruato Accipitris auspicio, Telemachū benè sperare iubet, eiusq́ȝ genus in Ithaca supra reliquorū omniū gloriā potens, celebre & illustre futurū pollicetur. Ea sanè Accipitris prerogatiua est, vt agilitatis in volando principatū obtineat, ab eoq́ȝ desumantur pręclara illa alarum insignia, quæcunq́ȝ in huiusmodi deueniant glorię significatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicum passim in numis & monumentis

A aliis alatum, quia victoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit, amplexaq́ gloriã per ſummũ æthera latè volat, perq́ immenſos terrarũ tractus expatiatur, offenſiones impedimentaq́ omnia agilitate ſua declinans. Hinc ipſi numi Victoriati dicti, quibus Druſus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miſcuit. Hinc Muſis coronæ ex pennis quas ex Sirenum alis euulſere, poſtquã eas in certamen impulſu Iunonis cõgreſſas facilè ſuperauerãt, vt Euſtathius & Pauſanias meminere: quamuis alij Sirenas indignatas ſpõtè alas depoſuiſſe dicant, reiq́ monumentum eſſe Apteram ciuitatem, ea de cauſa cognominatã. Vtcunq́ verò, ad id Homerũ alluſiſſe ait Euſtathius, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noſter ſecutus, volare verba dixit. Et noſtri per pennas columbæ de argentatas in Pſalmo, ſermones Dei interpretãtur, vt ait Adamãtius, quod merũ eſt hieroglyphicũ. Philoſophi ad diſſectionem aëris, quæ verborum tanquã alarum illapſu fiunt, id referendũ autumãt. Sed enim de Muſis alibi locus erit ſuus.

VICTORIA PERPETVA.

B QVamuis autem & in Olympia, & vulgò eſſet alatum Victoriæ ſimulachrũ, apud Athenienſes tamen exarmatum alis cernebatur, vt & Pauſanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæq́ id fuiſſe ſignũ dedicatũ, in cuius dextera manu malum Punicum eſſet, in læua galea, de quo ita Harpocration: Λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ ἱερείας, ὅτι νίκης ἀθλωχς ξόανον ἄπτερον, ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιὰν, ἐν τε τῇ εὐωνύμῳ κράτος ἐτιμᾶτο. Id ea de cauſa factũ Pauſanias tradit, ne Victoria diſcederet Athenis, ac aliò quopiam abuolaret. Ita numen apud ſe perpetuò detineri poſſe arbitrati ſunt Athenienſes, dum alarum omen, veluti quoddam inſtabilitatis ſignũ, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur, ad frequentiſsimas in eo rerũ viciſsitudines referuntur, vt Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq́ non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro viſæ, quę Darij humeris inhęrentes, vna Aſiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victorię ſignum portendêre. Solitus verò eſt Darius, qui ſibi totius orbis victorias proponebat, pallam geſtare auro diſtinctã,
C quã aurei Accipitres tres, velut roſtris inter ſe concurrerent, adornabãt, literis ΝΙΚΗ ΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & ſingulorum caudas diſpoſitis. Et Antiochus magnarũ ſibi conſcius expeditionum, quia multa ſtrenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat, vrbes innumeras ſubegerat, longa victoriarũ continuatione illuſtris, Accipitris cognomine vocari geſtiebat. Septem autem Accipitres qui Vulturẽ inſectabantur, victorię eius ſignum hieroglyphicè conſtituti fuere, quam viri ſeptem in Smerdis Magi exitium cõiurati, aſſecuti ſunt, votiq́ compotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberauerunt. Ille ſiquidem regnum ſibi nullis natalibus comparauerat, veluti vultur non ex legitimo conceptu, ſed ſine patre generatur ex

vento. Est & illud victoriæ significatum hieroglyphicum, quod in antiqua columna Viterbij spectatur, duos scilicet Accipitres ex diuerso aduolantes, per quos, vt nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, et Osiridis à Brundusio motus in Gigantes, neque non victoria describitur. Neque verò ea solùm de causa, quòd Accipiter volatu præstet, quodque alæ victoriæ attribuūtur, ales ea victorię symbolum est, verùm ob id etiã quòd eius pugna tam artificiosa est, eoque astu patratur, vt necesse sit hostem qui cum congressus fuerit, omnino vinci. Nam si cum fortiori res agatur, tum sese in aëre resupinat, vngues sursum versùs intendens dimicat, alas verò caudamque inferius expandit, quibus vice soli fungatur. Vnde fit vt cùm aduersarius voti cõpos fieri minimè posſit, vel re infecta abire cogatur, vel omnino superetur. Quæ quidem solers dimicatio cùm sit etiam noctuarum propria, quæ maiore circundante multitudine resupinæ pedibus repugnant, collectæque in altum rostro & vnguibus totę teguntur, Accipiter simulac pugnam animaduerterit, aduolat noctuis opem allaturus, atque ita quodam naturæ consensu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienses victoriæ hieroglyphicum fuit, de qua suo loco, quæ ad rem spectant, diximus. D E

Sed minimè ἐν παρέργοις puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ vidi, militarē ordinem fuisse qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea gestabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui sub Magistro peditum stipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, insigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea gestabant, & sub eodem Magistro peditum merebant, eo tamen discrimine, quod sagittariorum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum insigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, vnà cum tauro, in ipsius Tauri commentario dictum.

CELERITAS.

Diodorus per Accipitrem volantem, per quem alij victoriam interpretantur, celeritatē ipse significari tradit, propterea quòd in volatu sit omnium volucrum velocisſima: vultque significatum ad res domesticas transferri, quæ citò fiant. Leges & pterophoros apud Plutarchum, Othonis vita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorum insignia forent surrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis: F

Anxia præcipiti venisset epistola penna.

AER.

Accipiter ad hæc passis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios sacerdotes. Atque adeò alæ pennatorũ singulæ aërem significant, vtpote solum auibus propriũ, perinde ac aqua piscibus, terra aliis atque aliis solum est. Animaduertēdum verò, locum de pennis alis'ue corruptũ esse in impresſis Hori codicibus, legique debere vt in manu scriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν τὸν ἀέρα. Inde quędã desiderari, quæ ad aliud pertinent significatũ. Sunt qui ventos ex ea specie significari tradant. Ventus autem nihil aliud est, quàm incitatus & fluēs aër. Triclinius apud Pindarũ Pelopis ἵππους ὑποπτέρους, velocisſimos exponit. Sunt qui cœlestiũ corporũ ortum hinc interpretentur. Nam quæ sidera super horizontem attolluntur, volucriũ in morem surgere, & per immensum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercuriũ talaria, nimirũ Homericũ illud innuũt, quòd verba ipse volucria nuncupauit. Eadem ratione Irin et aëripedem & pro-

A & procellipedem vocant, quæ deorũ sit internuncia, vt apud Maronẽ legimus:

Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

Sedenim cùm etiam animi signũ sit Accipiter, facilè identidem celeritatis indicium esse potest, cùm animi celeritas omnem exuperet velocitatẽ. Sedenim siue victoriã, siue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre significari dixerimus, tantundem esse videtur.

SACERDOTIVM.

Neq; quidem tabellarij tãtùm alas gestare iussi, verùm etiam sacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis insignia: quod quidem gestamen ideo suscepere runt, quòd Accipitri ex eo honorem habitum voluerunt, quem dictitabant librum olim puniceis literis perscriptum, Thebas ad sacerdotes detulisse, in quo quidem libro, qui cultus, quiq; honos diis deberetur, quaq; ratione sacra plurima procuranda essent, notatum erat. Hinc eos sacerdotes à Poëtis nostris Cristatos appellari comperias, vt apud Martialem:

B *Linigeri fugiunt calui cristatáq; turba,*
Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Habes honoratissime vir Accipitris hieroglyphica, lectionẽ non quidem tuo sublimi ingenio dignam, neq; multiplici eruditioni tuæ necessariam, sed cultus & obseruantiæ in te meæ pignus. Neq; enim is ego sum qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimum crescere, sed si illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, sciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNENSIS AD ILLVSTRISS. HEROINAM Victoriam Daualam Piscariæ principem, de ijs quæ per Columbam, Turturem, & Hirundinem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

C *Magni omnino ponderis est Pindari Lyricorum principis dictum illud, alio quamuis numero, in hanc certè sententiam:*

Carmine res viuunt, carmina rebus egent. Nam scriptor quantumlibet elegans & eximius, si vana & inania mandare literis aggrediatur, puta purpura simiam vestiat, nihil aliud assequatur, nisi vt omnibus sit derisui atq; ludibrio. Si verò facta inclyta præclaráq; ab inepto imperitóque scriptore celebrentur, neglecta statim turpiter exolescent. Hæc dum mecum reputo, honoratissima VICTORIA, tuámque erga desideratissimum coniugem pietatem considero, illiúsque res præclarè gestas Musarum tuarum elegantia decorari conspicio, fortunatissimum Principem appello, qui cùm tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiscat, clariorq; & illustrior euadat. Te autem non minus beatam, quæ materiam susceperis tam insignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriam tam illi sit quàm tibi sine dubio paritura: ideóque vestræ plurimum gratulor felicitati. An non ille egregiè felix, qui virtutibus omnibus heroicis ornatissimus, rebus tot tantisq; sapientissimè procuratis, gloriosissiméq; confectis, post opima illa spolia tam præclara ad Ticinum parta, quasi splendidius nihil in posterum expectare posset, è vita migrans, vxorem te reliquerit tam piam, tam pudicam, tam doctam, tali præstantem ingenio, eáq; facundia & arte scribendi præditam? vt quantum ille rerum gestarum splen-

dore illustris est, tantum tu scribendo, & vnum illum celebrando, clarissima passim habearis: in ambiguóq; posueris, vtrum ille res illas prudentius feliciúsve fecerit, an tu ea doctius & elegantius victuræ memoriæ commendaris. Magnificentius dicat fortè aliquis Artemisiã fecisse, quæ marito celebrationis tantæ sepulchrum struxerit, vt inter septem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mausolea facis, quotidie nouas statuas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demoliatur aut perdat, sed quæ in animis hominum sitæ, nulla vnquam fortunæ temeritate labefactari possint, nulla vetustatis edacitate consumi. Quem referent Musæ viuet, meritò Poëtæ clamant, & è classe tua vnus, isq; summus, fabricas has eludens, exegisse se monumentum ære perennius, regalíq; situ pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemisiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitas non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando fatiscere putrescerég; necesse sit, sed ex politissimis poëmatibus, quæ donec erit hominum memoria, summa cum vtriusque laude perdurabunt. Euadnem opponet alius, in qua vulgus maiorem quendam affectũ charitatémq; decantat, quòd flammis iniecta mariti arserit. Imò superstitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior, vtpote quæ vtriq; acciderit perniciosa: sibi, quòd se ausu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, iisq; affligi pœnis voluerit, quas superi mortem sibi consciscentibus statuere: marito autem, quòd manes eius non ea tantùm morte tam miserabili mœstos reddiderit, sed vt de suppliciis etiam eiusdem, si quis apud manes sensus, æternùm cruciaretur, effecerit. Altera huic non absimilis, P. Cornelia Annia, clara satis fœmina, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuam se vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit. Sed enim furor hic, profectò furor, non amor fuit: cuius vecordiæ testimonium vt transiret ad posteros, testamento etiam cauit, vt sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto, ea rosis exornaretur. Sed facessant exempla hæc à pietate institutisq; nostris alienissima. Longè gloriosius proferet se forsitan Alceste Admeti Regis coniux laudatissima, quæ mori ipsa pro mariti vita, quem fata sub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutuæ inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraq; sunt memoriæ commendata. Tu non minori in coniugem tuum affectu succensa, mortem ideo non affectasti, quòd viuendo, viuum nobis maritum ingenij tui clarissimi opera repræsentas, & quod admirabilius est, immortalem facis. Quinetiam dum viuis, eum, quamuis apud superos incomparabili fruatur beatitudine, tuæ tamen pietatis officiis, sensu nescio quo, rerúmq; nostrarum, quæcunq; illum tangit, cura, iucundiorem hilariorémq; efficis, ac beatiorem. Cùm itaq; insignioribus viduis, quæ anteacta ætate claruerunt, anteferenda sis, cogitaui ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam & Turturem tibi dedicare, vt commentariũ hoc sanctissimæ viduitatis exemplar, non tibi, quæ testimoniis his non eges, sed mihi iucunditatis illius, quam ex virtutum tuarũ contemplatione percipio, monumentũ sit, atq; conseruatio. Tu quid fusci coloris Columba apud Aegyptios, quid Turtur sacris eorum literis significaret, & quæ veluti in comitatũ accedunt, si adlibuerit, leges. Ego me satis animo fecisse videor, si quam antiquissimi sacerdotes illi viduitatem quibusdam rerum imaginibus occultabant, nostro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innotescere contigerit.

DE CO-

A

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIÆ VIDVA.

VAMVIS multa essent apud Ægyptios & nationes alias Columbæ significata, illud tamen in primis continentissimis illis sacerdotibus admiratione dignum habebatur, quòd cùm animal alioqui procacissimę salacitatis esset, lasciuiæque notam apud omnes ferè gentes contraxisset, incomparabile tamē exemplum continentiæ, summamque pudicitiam in ea deprehendebant, quòd marito fidem seruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ vidua perstaret significare illi cùm instituissent, Columbam nigram pingere commenti sunt. Pudicitia siquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non violant, communemque seruant domum, quam nisi cœlebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori viduata est, alij non copulatur. Si verò iussa sit à domino transire
B ad secundas nuptias, fidem eandem seruat secundo, qua se priori obstrinxerat, vt Propertius:

Exemplo iunctæ tibi sint in amore Columbæ,
Masculus & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in sua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad simplicitatem eius prouocatos ea de causa differens, quòd ea auis non innocua tantùm sit, verùm etiā pudica, quam vnā vnus masculus nouit. Nigram autem illam Aegyptij faciebant, id scilicet indicantes, quòd ad secundas nuptias non transisset, sed atrata viri prioris desiderium præ se ferret: in luctu enim pullo vti colore, multarum gentium mos est: quamuis apud Romanos in Imperatorū funeribus vestibus albis, vt Plutarchus & Herodianus asserūt, vtebantur. Venetos autē Padanosque omnes atratis vti vestibus, quòd Phaëthontis casum adhuc lugent, fabulosus idem Plutarchus ait: siue, quia niger color firmitatis & perseuerantiæ signum. Colores enim alij ex vno in alium transeunt, obscuriorisque corporis admistione densiores fiunt: sed vbi ad nigrorem peruentū est, ibi consistitur. Aiunt verò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam esse,
C vt pudicitiam ita custodiant suam, at earum tantùm quas Grȩci φαλάσσας vocant, paruis gallinaceis haud multò minores, quas ferunt trigesimum sæpius & quadragesimum etiam vitæ annum excedere. Cœlibatum verò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter seruat, & coruis & cornicibus & graculis cōmunem esse perhibent. Columbarum autem oblationem in sacris Theologi ita accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoque mentem stabili firmitate perseueraturam Deo, vti vero coniugi, sociemus.

CORRECTIO.

SEd & ille Columbarum pullos, aut par turturū obtulisse dicitur apud Adamantium, qui aliquem absterruerit à vitiis & sceleribus, hortandoque monendoque ad animæ simplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiā Cyprianus, qui emissam ab Noë Columbam lapsorum imaginem præ se ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum insistamus, cùm nequaquam diuinæ literæ sint ab hoc argumento dissimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde significata etiā variari. Sed hìc series exigit vt prius de fusca loquamur, de aurea atque argētea suo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam oleæ

virentis ramum ore geſtat, fuſca ponitur à Prophetis, eſſeq; indicium perhibetur mentis, quæ à perperàm factis iam abſtineat, ſeq; quieti dedat, hoc eſt, tranquillitati, quæ non niſi inde purgato à vitiis animo locum habet. Sub veſperam hæc reuertitur, deficiente quippe luce, quod tantundem eſt, ac ſi momentaneæ, aut breui temporis curriculo duraturæ felicitatis diceremus. Sub veſperam, in quã, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatᷓ à morte, priuſquàm infectũ eluerit ſcelus, atq; ita perpetui carceris ſupplicio afficiatur. Promiſſam enim eſſe veniam ei, qui paratus ſit in poſterum bene, piè & honeſtè viuere, & à quibus emerſerit vitiis & voraginibus abhorrere, alio loco indicat vropygium auri fulgore illitum: de quo tamen apertius diſputatur inferius. De olea quoq;, quæ ſit miſericordiæ ſignum, ſuo loco dictum. D

ILLECEBRÆ AMATORIÆ.

QVòd verò ſacerdotes Ægyptij per volucris huius ſimulachrũ illecebras amatorias ſignificarent, duabus vtriuſq; ſexus Columbis ſeſe inuicẽ exoſculantibus adpictis, ea de cauſa factum, quòd illæ non prius ad Veneris copulam, quàm ad oſculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mœcenatis dictum illud, Columbatim labra inſerens labris. Extant & Gallieni Imp. carmina ſatis luculenta, quibus laſciuiam huiuſmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio quod ipſe luſit, cùm fratrum ſuorum filios iungeret: E

Ite, ait, *ô pueri, pariter ſudate medullis*
Omnibus inter vos, non murmura veſtra Columbæ, Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ.

Ea autem de cauſa, quòd oſculorum blanditias Columbæ norunt, dedicatas eas Veneri, Græcorum plerique tradidere. Cæterùm Athenæus ob id factum putat, quòd in Cypro Columbæ primùm repertæ indeq; ad gentes alias tranſmiſſæ. Veneri enim ſacrã eſſe Cyprum, omnes norũt. Propter verò ſalacitatem eam quæ notiſsima eſt in Columbis, Albertus non ineptè nomen iis inditum ideo putat, quòd lumbos colãt: in venerem quippe ſe vltrò incitent, ingenita nequitia ſtimulatæ, cuius ſedẽ in lumbis eſſe, alibi diſſeruimus. Apollodorus quoq; in iis quę de Dis conſcripſit, columbam Veneri ſacram laſciuiæ ergò dicit, nomenq; illi Græcè περιστερὰν, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, quòd ſupra modum amori det operam, arbitratur. Sanè Siculi olim perſuaſum habuere Venerem ab Erycis monte digreſſam, per dies nouem ſtato ſingulis annis tempore ſeceſſum colere, interimq; nullas toto eo tractu Columbas apparere, abire enim illas Deæ ſuæ comites, nonam verò poſt diem aduentare vnam reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti, atque hinc gaudio exultantes Venerem adeſſe profitebantur, diemq; eum hilarem, cantibus & iocis feſtiuum atq; iucundum celebrabant. F

CHARITAS.

SAnè quòd mutuis ſeſe oſculis Columbæ ſuauientᷓ, anſam dedit vt charitatẽ, amoris quippe pij virtutem, hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apoſtolum citat Origenes, qui de charitate locutus Columbam protulerit. Eruditiſsimus etiã Cyprianus tã vitæ ſanctitate quàm facundia clarus, in iis quæ aduerſus Nouatianum pro vnitate cõcordiaq; piorũ omniũ ſcripſit: Idcirco, ait, & in Columba venit ſpiritus ſanctus: ſimplex animal & lętũ, nõ felle amarum, nõ morſibus ſæuum, non vnguium laceratione violentum, cuius

A ingenium est hospitia humana diligere, vnius domus consortiũ nosse, cùm generant simul filios educare (ita enim legendum est, non edere) cùm commeant volatibus inuicem cohærere, communi conuersatione vitam suam degere, oris osculo concordiã pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnẽ implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorũ omnium mores, qui passim oscula tanto studio colunt, vt honori sibi ducant, quòd adueniens hospes vxorem, sorores, filias etiamnum virgines osculo adhibito salutauerit, & in amplexũ acceperit, & in gremiũ sibi assidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quasq; mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutũ tradit, vt explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare vinum: ideoq; ferunt fœminam quæ sub Romulo vinum biberat, à marito impunè occisam. Apud Lacedæmonios oscula non concessa modò, sed etiã instituti Ludi, propositaq; præmia iis, qui seniores lepidius suauiarent. Nisæorum id inuentum, & à Megarensibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illæ Romanorũ exosculationes, vt fœmineo generi honos haberetur, B sancitæ sunt, vt apud Plutarchũ legitur libro de claris Mulieribus: nempe quòd Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quædã nomine inter mulieres quas secum adduxerant nobilis, autor fuit vt classis absumeretur incendio, vnde coacti sint ibi sedem figere: quod cùm illis feliciter successisset, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auspicatissimi facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadum asperrima rusticitas incessitur, quorum tanta fuit seueritas, vt ne filios quidem suos oscularentur. In Diuinis nostræ pietatis monumentis ipsum Assertorem nostrum legimus charitatem, vt ita dicam, frigidam in Simone hospite, quòd osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificiis Romæ ritu solenni per mutuas exosculationes pacis auguriũ celebratur:

Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,
Oscula dat, quæ dent ille vel ille aliis.

AER.

CRedidere nonnulli Columbam ab Assyriis coli in Semiramidis gratiã: sed autores Græci, in Rheæ potius memoriam, vtpote qui asserant, aerem & C aquam potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerũ, pariq; ratione abstinere eos à piscibus. Cùm verò volatile vnumquodq; animal sit aeris indiciũ, Columbam præcipuè nuncupatione hac hieroglyphicòve veteres honestarũt, quòd domesticis alitibus nulla neq; lõgius domo neq; diutius abuolet, tecti tamen lariumq; memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscum consuetudine diuersetur. Obiectabunt hirundinem alii, quæ trans mare etiam migret, ad sibi domesticam tamen sedem redeat: sed illæ nunquam cicurantur, neque vlla nobiscum consuetudine socientur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quòd illi tanta sit cũ aere familiaritas, vt ibi tutius quàm humi versari videatur, tantaq; sit eius volatus facilitas, vt Maro dicat,

Radit iter liquidum, celeres neq; commouet alas.

pernicissimus enim est eius volatus. Vnde Hesychius Columbam neq; nõ turturem hieroglyphica ponit hominis qui mente sublimia quæq; facillimè penetret, & cõtemplationi sit egregiè deditus. Meritò itaq; Syri qui aërẽ vsqueadeò colunt, tanta religione Columbæ pepercere, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes

Alba Palæstino sancta Columba Syro?

In numo sanè Cibyratico Columba cusa, hanc loci religionem mihi videtur indicare. De vrbe hac Horatius: D

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quãuis & alia sit minoris Phrygię. In numo autem inscriptio est ΚΥΒΙΡΑ. Signũ, Columba volans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusq; formã in Columbę speciem cõmutasse, traditũ ab Æliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod verò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatũ, vt Persæ matrum filiarumq; suarũ coniugia non abhorreant, vtpote quæ filium ad stupri vsq; consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

QVin hæc inusta est Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam validior factus, patrẽ rostro impetit, & à matris consortio tentat abigere, eiusq; cõiugij locum occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratumq; hominẽ, ac in eos qui de se bene meriti fuerint, perduellem significare si vellent, Columbũ, inquit Horus, aut pullũ eius qui matrẽ solicitaret, facere consuerunt. E

CASTITAS.

SEd esto lasciuũ animal columbinũ genus, contrà palumbes parcissimi coitus sunt, ideoq; quòd parcant lumbis, Albertus existimat appellatos. Nam & qui frequentiori vsu eos in cibum sumptitare consuerint, in venerem hebetiores redduntur: quare non inscitè illud de alitibus huiusmodi dictum:

Inguina Torquati tardant, hebetantq; palumbes:
Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

SEMIRAMIA PROCACITAS.

QVoniam verò, vti dictum, fama est Semiramin sub effigie Colũbæ ab Assyrijs coli, Gnidius scribit eam à Columbis enutritam: & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petulca eius improbitate intelligendum est, tametsi quos Diodorus citat, eam & modestam, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neq; eam ignobiliter natam inficiantur, vtpote quæ circa stagnum quoddam in parte Syriæ in crepidinem aquis prominentem proiecta, aliquãdiu fuerit ab aquatilibus volucribus, quæ apricatum eò se recipiebant, miro propemodum studio educata, quippe quæ non solùm alimenta congererẽt iacenti, sed perinde eam fouẽdo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerẽt, quoad pastores creberrimo volucrum cõcursu, insolitaq; trepidatione moti, ex proximis insulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitamq; apud se diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in vxorem cõcessere. Sedenim de famosa eius fœminę procacitate Scaurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, vt pastorale scortũ, vt Assyrij Regis concubinã fuisse proclamet, vt nullum egerit diem in castris sine adulterio, raroq; vllus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis verò cõstat tam immoderatę libidinis fuisse, vt equum abominabili probro turpitudineq; adamauerit, autore Iuba. Eam sanè ob libidinis feruorẽ Euphorion θιμβρὴν, hoc est, ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo versu θιμβρῆς κύπριδος ἁρμονίην, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoq; Columbæ notauit elogio, cùm Babylonios Hebræorum excidio venturos vaticinaretur: Fugite, inquiens, ab occursu gladij, quem Columba vibrabit: per Columbam Babylonis cõditricem & eius populi autorem F

rem

A rem innuens. Quòd autem vates hic fatidicus eam gladio insignẽ inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum scriptores tradidere: sed illud præcipuè facinus memorandum, quòd Nino Bactrianos obsidente, Menon hanc, vxorem quippe suam, accersiuit: quę vbi primùm in castra venit, mulier acri ingenio Bactrianæ arcis situm contemplata, confestim viro rationem ostendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab vna parte præceps, atq; in profundam vallem insigniter abrupta, quã hostes velut inaccessam, nullo pręsidio custodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos sibi ad id facinus delegerat, per loca ab hostium oculis maximè auersa, atq; eadem aspera & confragosa, pręter spem omnium obrepsit: vnde cùm sese veluti cœlo delapsa hostibus (quorum oculos Assyrius, dum negotium conficeretur, subita oppugnatione ab omni sensu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiso obtulisset, Bactriani omni spe retinendæ vlterius vrbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapsi, vrbem in regis arbitrio reliquere.

REGIVM AVSPICIVM.

B ADnumerantur verò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auspicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ, Columbæ geminæ à matre in auspiciũ missæ. Et Cæsari originem inde trahenti prospero fuerunt ostento, cùm palmam eam nidis frequentare cœpissent, quam ipse castris locum capiens, inter syluas quas cædebat repertam, conseruari vt omen victoriæ iusserat: ea enim de causa mirum & inusitatum videbatur, quòd id auium genus duram & asperam frondem studiose soleat euitare. Et eadem die qua natus est Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis posuit dormienti, recessitq; sine noxa: quod dubio procul eũ ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruspices dixerunt Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, consulti quid haberet auspicij, quòd anicula quædam, quo die natus est, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuisse, Columbarum alas gypso illitas in summæ felicitatis signũ summis tectis affigere. Hoc Euthymius.

À SE MINIMÈ IRACVNDVS.

QVod verò debilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Ægyptij
C sacerdotes hominem natura ipsa nequaquã iracundũ, qui tamen aliorum peruersitate commoueri posset, ostendere cùm volebant, Columbam pingebãt vropygio surrecto, propterea quòd eam, vti dictũ, vel non habere bilem, vel si habeat, in vropygio esse tradunt autores veteres. Vnde Græci cùm mansuetudinem exprimere vellent, ἠπίη πελειάς, hoc est, quieta Columba dicere consueuerant: & πραότερος περιστερᾶς, eodem significato. Quæ cùm porrò sit gregaliũ omniũ mansuetissima, iudicata est à Mose purissima, vt inquit Philo, veluti ex solitarijs sola turtur delecta, quæ in eo auium genere, tali omnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi desiderio succensus, vt sese periculis eximeret, pennas sibi dari cupit, vt instar Columbæ volare possit. Psalmo LV Columbam ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuosioresq; alites, nempe quia eadem prædita est mansuetudine, tractabilitateq; & simplicitate, qua Rex ipse insigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci: quin & osculorum, propter quæ sit Veneri dedicata: & quòd ea de causa Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO. D

ILlud autem vulgatissimũ est hieroglyphicum, Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem significat: à τρέω enim deducitur, quod trepidare est. Et poëtæ tam Græci quàm Latini passim in pauidis hanc vsurpant comparationem: vt Homerus,

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.
Hæ pauidis gressu similes abiere columbis.

Quam similitudinem Maro ita transtulit:

Præcipites atra ceu tempestate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

SALVBRITAS.

CÆterùm quãuis aliqua det impietatis exempla, nihilo secius inter animalia maximè pura recensetur, propterea quòd persuasum est eã carere bile, vti dictum: morbosaq; & pestilenti quantumlibet tempestate sæuiente, qui non alia quàm earum carne vescatur, contagio eiusmodi non contaminari. Quare si pestis vnquam debacchari cœpisset, nihil aliud in obsonium Regibus comparabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus vitulum alioqui & anserẽ simplicem tãtùm, eorũ regum cibũ fuisse contendit. Sanè Florentinus lib. de re Rustica pullos columbarum necessarios esse dicit ijs, qui vires à morbo recolligũt. E

MEDICINA PETITA A' DIS.

CVm verò aliquẽ, medicina ab aliquo Deorũ præmonstrata, à morbo cõualuisse ostendere voluissent, Columbã, vel vt scribũt alij, Palumbem (nam hęc etiam in auguriis aliquando confundũtur) lauri ramusculum rostro gestantem exprimebãt. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto sibi ipsa medetur. Neq; verò palumbes tãtùm, sed & graculæ merulæq; & perdices lauri folio annuũ fastidiũ purgãt. Coruus quoq; occiso chamæleonte, qui etiã victori nocet, lauro infestum virus extinguit. Vnde dicterium frequentissimum est apud Græcos, scipionem laureum gestare, de ijs qui in aliquas insidias lapsi, vitæ periculum feliciter euaserint. Medicinã autem multifariam ab oraculis petere antiquorum mos fuit, & suis quoq; temporibus petitã memorat Plinius: ille enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti essent, soliti erãt in triuijs aut sacris locis deponi, operientes vel oracula, vel somnia, quibus quid ad sanitatem faceret, edocerentur. Præterea non contemnenda fuit veterũ opinio, quam Homerus sequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoq; ab eisdem opem poscere necessariũ esse. Philon medicus pharmaca quædã summæ efficaciæ, quæ ipsemet cõcinnare solitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd nõ aliter ad salubritatem conferrẽt, quàm si dij ipsi manus suas ad curationẽ apposuissent. Et Astrologi quosdam homines à genesi eo fato nasci prædicant, vt votorum potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum est Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites pleriq;, & cum his Ptolemæus, cui postea Ægypti regnum obtigit, sagittis veneno intinctis ad Sami regnum, vel, vt alij scribunt, in Musicanis, cùm vulnerati essent, neque remedium vllum ad salutem inueniretur, draconem in somniis, qui herbã quandam ore gestaret, oblatum Regi, qui remedium sibi ex illa imagine commonstratum ratus, exquisita inuentaq; herba ea vulneribus adhibita, vel, vt nõnulli tradũt, potionibus instillata, cunctos sanauerit. Solitum enim esse Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & vt à dęmonibus quoq; ferretur F

A tur permittere, vt nostra nunc missa faciamus, ex multis veterum memoriis & poëtarum testimoniis confirmatur. Nam quod pertinet ad Æsculapium, quem ægritudinum causa consulebant, in agro Bellunensi Læbactiorum vico memoria est huiusmodi:

ASCLEP IO. P. XE LIVS PO LIO MO NITVS PO SVIT.

Et Pannoniam è Norico à Bellunensi territorio proficiscẽtibus, Albæ Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. STAT. C. VALERIVS VALERIANVS EX VISV P.

Multaq; huiusmodi passim reperiuntur. Quod verò traditũ est à Poëtis, Homerus, qui somniũ ab Ioue esse ait, Agamemnonem excitari facit ad præliandũ, somno ab Ioue misso: Nausicaam à Pallade, vt in agrũ progrediat, quò susciperet Vlyssem. & multa passim eodẽ modo. Virgilius quoq; hanc ipsam rẽ latissimè B & hîc & illic prosecutus, nusquam tamen plenius, quàm vbi de Latino loquit:

At rex solicitus monstris oracula Fauni
Fatidici genitoris adit, lucosq; sub alta
Consulit Albunea, nemorum quæ maxima sacro
Fonte sonat, sæuamq; exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus
In dubijs responsa ferunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.
Multa modis simulachra videt volitantia miris,
Et varias audit voces, fruiturq; deorum
Colloquio, atq; imis Acheronta affatur auernis.
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atq; harum effultus tergo, stratisq; iacebat
Velleribus, subita ex alto vox reddita luco est.

C

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

SEd quoniam incidimus in oracula, nusquã ego plura notis hieroglyphicis similia comperio, quàm in diuinis nostrorũ literis: ita omnia sensu mystico conscripta quæcunq; Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati spiritu protulere. Talis est argentea Columba illa, cui aurum in dorso, posteriorem partem versus inductum. Significat quidem hoc, vt Theologi nostri interpretantur, instare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis assequatur quæ præ manibus sit, & ante oculos sita, eã per argentũ, quo anteriores Columbæ istius partes bracteatæ sunt, accipiunt. Longè autem preciosiorem illam, quę subsecutura est post obitum, per aurum à tergo illitum, intelligunt, si modò, vti superius monuimus, ante noctis tempus ad arcam cum oleæ surculo reuertamur. Nam & apud aruspices profanos, feliciora tempora subsecutura indicatũ est, ex aureo gibbo, quẽ sibi accessisse in tergus Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur, per nocturnã imaginẽ visus erat se videre. Eucherius Columbã illam argento illitã, cuius posteriora in specie splen-

dentis auri radiabant, significasse ait, prima quæque in diuinis literis argento fulgere, occultiorem verò sensum longè preciosiorē veluti aurum rutilare: longaque admodum disceptatione rectè procuratum ostēdit, vt illa sermonum, qui de diuinis haberentur, castitas intemeranda à promiscuis cunctorū oculis, in abdito seposita, suo quasi quodam velamine pudicitiæ cōtegeretur cœlestibus obumbrata mysterijs, sicut secreto ipsa suo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud sibi vult, Aperiā in parabolis os meū, & in ænigmate antiqua loquar, quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud: Iesus in parabolis loquebatur ad turbas: nisi, sermones suos mystico sensu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apostoli ab vsitato loquendi more recesserunt, facilia in promptu habētes, magna in recessu cōtinentes. Quod ea de causa congruum fuit, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut merito, ita & specie discernerentur, ne illa cœlestium arcanorū dignitas passim & indiscretè patesceret, sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita cōsecrata vasa templi, inuoluta promiscuus populus ferret, nec tamē conspicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in ijs quę de formula spiritalis intelligentię scripsit, Posteriora in diuinis incarnationē (admisere enim vocabulum Theologi) filij Dei, quæ subsecutura esset, indicare: eoque spectare quę per angelum Moysi dicta sunt, Posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris, quia scilicet Patrem nouit nemo nisi filius, et cui voluerit filius reuelare. Atque hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi veteres tradidere: & argenteā eam, purissimo scilicet candore spectabilem fuisse dicunt, quę supra caput astiterit Assertori nostro, dum sanctissimæ illi aspergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, vt Canticorū cantico, ea intelligitur anima, vt tradit Adamantius, quę diuinas literas non in superficie primoribusque, vt aiunt, labris, sed ad intimū vsque sensum exquirit. Duabus hæc dum sedet, alis tegitur: ijsdem nixa fertur in sublime. Volamus, cùm philosophica quadam morte separati à corpore, rapimur ad diuina: sedemus, cùm in amicorū cōuentu atque cōsortio, de sobrietate, de temperantia, de modestia sermones varios cōmiscemus: cuiusmodi illi sunt qui nos quotidie monēt, vt cum Columba pro cantu gemitum edamus, cùm scilicet quę perperàm à nobis facta sunt expendimus: id procuremus, vt veluti Columba felle careamus, hoc est, iracundię amaritudinem à nobis amoueamus, vt Columba osculis inhiemus, quippe pacem ipsam vndecunque perquiramus: vt columbæ gregatim volitemus, piorū scilicet cōuentus candida simplicitate pręditos frequētemus: vt Columba ex rapto viuere abhorreamus, nempe nulli esse iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamus: vt Columba, cùm cibum sumimus, meliora grana secernamus, dicta quidem præceptaque ad institutionē & bonos mores faciētia, à turpibus seligentes, ea gustare properemus: vt Columba cadaueribus vesci abominemur, affectus scilicet qui corpori sunt insiti, qui sensibus adblandiunt, auersemur: vt Columba in petræ foraminibus nidulemur. Petram Christū diuinæ lectionis Magistri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum nostrū imponere debeamus, vt Columbæ iuxta riuos & fluenta residеamus, vt vmbra accipitris inspecta, si fortè impetū in nos fecerit, possimus eū commodius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cœlitùs stillantē pro disciplina poni, alibi dictum: hinc igitur lectionibus incumbendū admonemur, vt à mali dęmonis fraudibus ita nos facilius subducamus. Vt Columba geminos pullos enutrianmus. Columbam

A lumbam amorem superius significare dictum. Geminos igitur amores educemus, vnum quo Deum piè colamus, alterũ quo mortales alios ardenti quadam charitate prosequamur: quæ quidem si præstiterimus, nihil nobis ad bene beateq; viuendum est in posterum defuturum.

DE TVRTVRE.

PArum Ægyptijs cognita Turtur fuit, nisi plura super ea tradiderunt, quàm legatur apud Horum. Sed enim minimè verisimile est, sacerdotes eos in vniuersa rerum natura toto vitæ tempore versatos, non longè plura ac penè innumera intellexisse, quàm ea paucissima, quæ, vt Plautus diceret, frustillatim hîc & illic conspiciuntur. Sed quoniam doctrina hæc prorsus extincta est, satis nobis fuerit, si quando corpus ipsum ab inferis reuocare non possumus, aliquam tamen rei vmbram ob oculos exhibere, siue ab Ægyptijs, siue ab Hebræis, siue à Græ-
B cis aut Latinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

PLerique igitur continentissimam viduitatem exprimere cùm volunt, Turturem in aliquo ramo insidentem pingunt: ea enim coniuge vita functo, ita se ab aliarum volucrum consortio separat, tantiq; mœroris exempla exhibet, vt nunquam inde societatem inire cum alio quopiam patiatur, sed quod reliquum est vitæ, absque coniuge in perpetuo cœlibatu degat, sola volet, neq; in frondescenti ramo vnquam insideat, eaq; omnia faciat, quæ ad luctum spectare, & ad viduitatis ac solitudinis mœrorem exprimendum aptissima vel in homine videantur. Eiusdem est etiam mas continentiæ, qui nulli amplius fœminæ copulatur, sed in eodem comparis desiderio perseuerat. quinetiam dum viui sunt, mas nullam aliam adit, quàm eam vnam, qua cum semel coniunctus fuerit, & identidem fœmina suum ipsa marem vnum tantùm agnoscit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationem, quòd nullus adhuc hominum, neque quidem ipse Paulus, ausus est legem viduitatis præscribere: & tamen vna inueniatur auicula, quæ nos spontè in continentię moribus antecellat. Audiant, inquit
C Basilius, mulieres ipsæ, vt animalia rationis expertia viduitatis honestatem indecoro iterati connubij anteponant, si hæc auicula, recordatione consortis, coniugium alterius abnuit, sua contenta solitudine.

PVDICITIA.

APud Hebræos ipsos omnino reperias Turturũ par pudicitiam significare: siquidem, vt apud eundem Basiliũ habetur, in circuncisione par Turturum aut duos pullos columbarũ offerre mos erat, quod indicium esset pudicitiæ, ac vitæ cõtinentis exemplũ. Origenes porrò, siue ea Cyrilli fuerint, quæ in eãdem prorsus sententiam plerisq; locis & huic & illi inscripta reperiuntur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cùm mentem nostram Dei verbo velut vero coniugi sociauerimus, sicut hoc genus auium vnũ atq; illud idem castum seruare coniugiũ dicitur. Addit alibi, Apostolos, cùm de castitate sermonem habent, eam per Turturem, quam memorauerint, intelligi. Diuinæ siquidẽ literæ per Turturem vnamquãq; animam castitate prędita intelligunt, de qua Psalmo LXXXII dictum volunt, Inuenisse eam nidum, vbi poneret pullos suos, hoc est, Ecclesiam, piorum scilicet cœtum, vbi virtutum genus omne appareret.

Turturis enim pulli pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiã à Romanis velata facie pingi sculpiq́ꝫ solitam, & apud alios testudini æquiparatam, quòd pudicarum est sese domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in secretioribus & remotis à multitudine locis vitam transigit, aut deserta montium deligens, aut secreta syluarum à frequentiore auium aliarum cœtu sequestrata. D

PROVIDENTIA.

OBlatio verò Turturis & columbæ in sacris literis significat, vt Hesychius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat suum in scientia & mansuetudine spiritali: hîc enim opus est prudentia, vt nõ excedat legis consideratio circa res vanas occupata. Turturem quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas sibi necessarias fore viderit, ita vt eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autẽ meus non cognouit iudicium Domini. Columba autem munda est & simplex, præsentiæ sancti spiritus index, quales esse oportet eos, qui diuinarũ literarum contemplationi sese dedicarũt: quam quidem simplicitatẽ IESVS Assertor noster Apostolis ita cõmendauit, vt eos simplices esse debere sicut columba identidẽ admoneret, & beatos mũdo corde plurimũ affirmaret. Ideoq́ꝫ Ezechias cùm neqꝫ altũ sapere vellet, neqꝫ maiora se quęrere paratus esset, Meditabor, inquit, vt columba. E

SALTATIO.

APud Philippum illum qui sacerdotum Ægyptiorum lemmata quædã Gręcè scripta posteritati tradidit, saltatorẽ hominem & tibiis deditũ, per Turturem significari comperio, neqꝫ quicquam aliud: nam eã omnino tibiis mirum in modum affici compertũ est, quarum etiam audita modulatione, dare eã motus incompositos, & saltationem imitari dicunt: quinetiam eo cantu in insidias allici atqꝫ capi. Ad huiusmodi saltationem addemus, quòd Theocritus Idyllio cui Συρακούσιαι titulus est, loquaciores quasdam fœminas Turtures vocat: illę enim non ore tantùm garrulitatem ostentant, verùm etiam caudæ motu, qua propémodum obstrepere videntur.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiã, quæ à diuino spiritu est, significat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorũ loco: Vox Turturis audita est in terra nostra: neqꝫ inficiatur idem de columba dici. Sed spiritum sanctum ex columba tunc intelligi vult, quando, quæ de sacris literis disputatio commentatioq́ꝫ profertur, ea manifesta est & adaperta: tunc verò ex Turture, cùm res altis obscurisq́ꝫ mysteriis agitatur. F

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus incidit, eaq́ꝫ non minus garrula quàm turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam secuti, significata eius superioribus duobus, priusquam abuolet, excipiemus, quæ sunt huiusmodi.

ÆQVALITAS.

AEgyptij per Hirundinẽ in primis, quæ filijs suis cibum subministraret, hominem intelligebant qui liberis ęquas hęreditatis portiones distribueret.

Neqꝫ

A Neq; nõ principem, qui se ciuibus æquaret suis, neq; vllo vellet ornatu vel apparatu magis quàm reliqui, sumptuosiore accipi. Hirundo siquidem mira filios alit ęquitate, singulis cibum parem impartiens, ea adhibita diligentia, ne qui semel acceperit, bis accipiat, atq; ita, vt par sit omnium sportula, procuret. Æqualitatis istiusmodi adeò studiosus fuit Hadrianus Imp. vt in victu familiari Homericum illud obseruari voluerit, ne quis δαιτὸς ἐΐσης indigeret: quoq; obsonatoribus nullum relinqueret peccandi locum, sępe fercula de mensis aliorum etiam infimorum apponi sibi iubebat. Nihil enim ad conciliandos sibi populorũ animos æquè principibus prodest, quàm æqualitatis ostentatio. Nam cùm potentia suapte natura odiosa sit, per moderationem maximè omniũ euadit amabilis.

INSTITVTIO.

SVnt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot veterum monumentis obseruatum, hieroglyphicum institutionis esse contendant, argumentu mq; eiusmodi ad Osiridis & Cereris beneficia in mortales collata, referant, quòd scilicet ab iis & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & ęquo cum B reliquis iure vitam degere didicerimus. Legifera enim Ceres est Poëtis, de qua plura alibi. Et apud Diodorum in sacris Ægyptiorum literis, Osiris Iupiter, iustus, pater, dux, & consultor omnium habetur: quæ siue ad institutionem, siue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STudiosum ædificationis hominẽ, quiq; ampla ædificia, vel etiã oppida condiderit, per Hirundinem, quæ nidum astruat, intelligi nonnulli volunt: ab Hirundinibus enim aggeres fluminibus opponere, muros construere, domos cæmentitias ædificare didicisse nos, qui de architectura scripserũt autores optimi tradidere. Operæprecium verò est spectare alitis artem & ingenium. Cùm nidum luto construit, stramento roborat ad lutariæ paleationis normam: ac si quando euenerit vt luti copia non suppeditetur, ipsa se totam aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia desit ad fabricandum. Manifestum autẽ industriæ huius argumentum in Heracleotico Ægypti ostio præstant vsqueadeò tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita vagãti Nilo inexpugnabilem opponentes stadij vnius C spatio, vt id humano opere perfici vix posse credatur: vnde mortalium primi, qui casulas ædificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, verùm etiam ad aggeres & munitiones construendas acceperunt.

PATRIMONIVM.

HÆreditarium patrimoniũ ex asse filiis relictum, per nidum hirundineum apud sacerdotes Ægyptios significare tradit Horus, hieroglyphico inde desumpto, quòd ab auiũ nulla nidus tanto labore, tanto studio, tam diuturnus, & posteris quoq; vsui futurus ædificetur: nam si parentes intereant, eam adeũt hæreditatem filij, vel eam artem à parentibus edocti, vnde sibi necessaria cõparare posſint, norunt. Agnoscit hoc Basilius, vbi ait: Nemo paupertatẽ deploret suam, neq; is de sua vita desperet, actumq; iam esse de ipsa putet, cui nihil est de patrimonio relictũ: non enim desunt artes & industriæ, quibus si nos exercere voluerimus, neq; Hirundinibus deteriores esse, vitã cõmodè agere valeamus. Huius verò hieroglyphici argumentũ ex eo desumptũ scribit Horus, quòd, vti superius dictum, Hirundo vsqueadeò filiorum cõmodis studet, vt vel peritura, dum aqua perfusa, & puluere volutata capturæ periculum adit euidentiſsimũ,

nihilo secius sedem filiis paratura opus perficere conatur. D

IMPLORATIO AVXILII.

INuenias apud Xenophontem (quisquis ille fuerit) eo libello qui titulo de æquiuocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè significari: nidus enim patriam, os verò adapertum clamorem & implorationem ostendit. Hinc illud Ezechiæ cantico: Sicut pullus hirundinis, sic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundines obiicit in somniũ Demonæ, quas Simia solicitabat, qui sit filium statim penes lares suos in phano Veneris opem implorantẽ inuenturus: illa enim Hirundinum more quodammodo transfretauerat, & ad consuetas sibi sedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

APud aliquos Hirundinem pro amico poni tum inutili, tum ingrato & perdifficili, comperias, quippe qui moribus nostris, & familiaris vitæ rationi difficulter assuescat. Hirundo siquidẽ nostro magis quàm vlla alia volucris contubernio freta, diu nobiscũ versata, nostra omniũ maximè familiaris atque domestica, nullã tamen nobis vtilitatẽ affert, nunquã mansuescit cicuratur've. Proinde verno, hoc est, tranquillo aduentante tempore, nos inuisit, & quasi in officio futura præstò est: hyeme verò, hoc est, turbido cœlo instante, aduersaque fortuna ingruente profugit: qua similitudine vtitur ad infidam amicitiã notandam, autor Rhetoricorum ad Herennium. Eaque de causa Pythagoras eas à tectis ablegauit, id scilicet innuere volens, huiusmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto consuetudinem & amicitiã cum illis ineundam esse. Id quod & Plutarchus Symposiacôn octaua decade latius explicauit, quæ ne tam multa congeramus, breuitatis causa præterimus. E

VERNVM TEMPVS.

ILlud verò nulli nõ innotuit, Hirundines plures cõuolantes à mari verni temporis indiciũ esse, cùm vulgatum sit adagium, Vnam tantũ Hirundinem vernõ facere. Accedit huc Ciceronianũ scomma in C. Verrẽ, vbi dicit: Satísne vobis magnam pecuniã Venerius homo, qui è chelidonis sinu in prouinciã profectus est, Veneris nomine quæsisse videtur? Alludit, inquit Asconius, ad nomẽ, quod Hirundo, quam chelidona Græci vocant, Veris, id est, temporis verni sit amica: illa enim adulto semper vere prçstò est, totamque apud nos æstatem agit. Atque hoc illud est quod Horatius ait, Cum Zephyris & hirundine prima. Et apud Aristophanẽ, Equitibus, παῖδες οὐχ ὁρᾶτ', ὥρα νέα, χελιδών. apud Athenæum legas Rhodiis prçcipuum fuisse morem sub tempus vernũ Hirundinẽ inuitare, idque χελιδονίζειν dicebant. Apud Aristophanem Hirũdo chlænã vendere, theristrum emere suadet: præteriisse quippe hyemem admonuit, adesse verò æstatẽ. F

GARRVLITAS.

CÆterùm D. Hieronymus et Cyrillus cum Aristotele cõsentientes, per prçceptum illud Pythagoricum, ὁμωρόφιους χελιδόνας μὴ ἔχειν, abstinendum à cõmercio garrulorum & susurronum intelligunt: quam quidem sententiam corroborat Alexandri historia, quem cùm quiescentem Hirundo quædam magno garritu supra Regis caput importunè volitans interturbaret, Aristander Thelmiseus pro domesticis accipiendum, qui Alexãdro insidias pararẽt, interpretatus est, quas tamẽ facilè deprehenderet, idque garritum indicare: quod euentus postmodum comprobauit, Alexandri Acropi, quem ex amicorũ numero Thessalis equitibus

A equitibus præfecerat, conſilio patefacto. Sanè κωτίλη ἡ χελιδὼν Heſiodo, propter garrulitatem, vnde poëta is κωτίλλουσα formauit: κωτίλλειν enim garrire eſt: eoq́ cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Ariſtophanes, Ranis, muſæa hirundinũ vocat nugationem nihili, & quæ folijs leuior ſit. Sunt qui ſuper hoc D. Hieronymum impugnent, ſed ij fabuloſe potius, rhetoriceq́ laſciuiunt, quàm quicquã ſani afferant, præter ea quæ deſumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicoſtrato garrulitatem hanc notatam his iambis afferemus:

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.

Loqui ſi indeſinenter, multaq́ & velociter,
Prudentiam indicaret, vtiq́ hirundines
Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.

LVCTVS ET QVERIMONIA.

B ALij Pythagoricum idem ſymbolum interpretantes referũt ad tragœdiam, quaſi triſte omen, lugubreq́ argumentum ſecum afferat Hirundo, quæ, vt apud Ioannẽ Grãmaticũ in Heſiodi Cõmentarijs legimus, cùm prius Philomela Pandionis eſſet, nũc Hirundo auis Τηρεύς, φησί, με ἐβιάζετο: Tereus, inquit, mihi vim intulit. Nam quod nonnulli tradiderunt Philomelã in luſciniã abijſſe, idem autor Procnæ, nõ Philomelæ id obtigiſſe dicit: καὶ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν ἴτυν ὀδύρεται: Et Procne in luſciniam commutata Ityn deplorat. Idem apud Ouidium habemus:

Sola virum non vlta prius mœſtiſsima mater,
Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis nõ expreſſo nomine, luſciniæ tamen ſimilem dicit:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis & Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium, quòd malè barbaras
Regum eſt vlta libidines. Et Catullus eodem modo:
C *Qualia ſub denſis ramorum concinit vmbris*
Daulias abſumpti fata gemens Ityli.

Sentit idem doctiſsimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæſtio, quoniam ſuper eadem hirundine dixerit Heſiodus,

Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδών:

Quem manè gemens Pandionis excit hirundo.

ὀρθρογόη exponunt interpretes, clamoſa, non autem diluculò flens, cùm Hirundo tota calamitet die, non autem manè tantùm aut veſperi, veluti facit luſcinia. Sed hîc quoq́ quantum pertinet ad cantus querimoniã & fletum, quæſtionem mouet Proclus, Platonis nixus teſtimonio, nullã alitem dicens dolore affectã canere: quare quod Heſiodus de Hirundine ὀρθρογόη ſcripſit, is ὀρθροβόη legendum cenſet, quæ ſcilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiam teſte ſcimus auem nullam afflictam canere. Sed enim haudquaquã leuiter, ſed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatẽ lamentationẽ eſſe, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationẽ paulo antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinẽ, cùm eam Pãdionis filiã agnoſcat? quóve modo ὀρθροβόη ſcribendũ contendit, cùm nõ matutinò tantùm, ſed toto vociſe-

D

retur die, diluculo verò haudquaquam magis? Sed vt ad Platonis sententiam D conuertamur, ille nimirum de auibus, quatenus aues sunt, afflictas eas nõ canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filijs attribuũt, ad eam, quæ de ijs fabula vulgata est, respiciunt. Verùm operæprecium est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poëmate de Tereo, subtexere. Pandiona quidem, ait is, Atheniensem filias habuisse Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimonium collocarit, qui Ityn ex ea filium suscepit. Aliquo verò pòst tempore accidit vt Tereus Athenas repetierit, Philomelã ad Procnen vxorem deducturus in Thraciã, quam in Aulide Bœotię deflorauit, linguamque eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cùm verò hæc in Thraciam appulisset, historiã vt acta fuerat, acu pingit, remque ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patrique Tereo epulãdum apponit. Hic verò vbi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecturus, quas Dei miserti, vt aiunt, in aues transmutarũt, & Procne quidem luscinia facta, Ityn absumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi vim intulit, assiduè clamat. Ille verò in epopem mutatus, ποῦ ποῦ gemens dicere videtur. Hæ cùm filiũ E meum discerpsissent, eum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus veniam antiquissimo poëtę dare potest, qui sorores infelicissimas, etiam aues factas, sortem quanque suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit.

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationẽ significat: id enim earum auium præcipuè proprium, vtpote quæ neque quidẽ apud parentes degere soleãt. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit, rerũ quæ peregrè instituerat, irritum euentũ ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionysio priori arcem relinquenti, cùm ibi nidularentur, reditum portendêre.

RESIPISCENTIA.

SVnt qui resipiscentiam per Hirundinem acu transfossam oculos indicent: ea siquidem si vulneratis oculis obcæcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam commentantur, imperfectionem quandã qua prędita sit, natura quippe nondum vires omnes subministrante: in pullis enim tantùm hoc euenire, quare si punctu læsi eorum oculi fuerint, superesse vigorẽ adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro sapientia & cognitione poni, perinde ac pro imperitia & insipientia tenebras, vnicuique manifestum crediderim. Tertullianus addit, vti eam ad hoc chelidoniæ suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorum oculos oblinat, atque ita visum restituat. F Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine vsus, Cecinnam Volaterranum equestris ordinis virum, legimus comprehensas Hirundines in vrbe, secum in expeditionibus afferre solitum, quas postmodum victoriæ nuncias amicis mittebat in eundem nidum remeantes illito victoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cùm obsideretur præsidium Romanũ à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola redijsse, vt lino ad pedes eius alligato, nobis significaret quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet.

PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVÆ PER OLOREM, LVSCINIAM, PSITTACVM, ET ALIAS ALIQVOT aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

A

Optimè quidem, doctißime Coloti, vt totius es antiquitatis studiosißimus, bonarumq́ disciplinarũ egregiè peritus, mecũ sæpe de nõ cõtemnendis veterũ scriptorum inuentis, quocunq́ scripta fuerint argumẽto, disseruisti, etiam si nõ vsquequaq́ eorum enitescat eloquentia: quæq́ ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorũ lectione, & eorũ etiã qui remotiora quædã literis mandauere, de prodigijs, de somnijs, de sacrificijs, deq́ multis antiquorũ ritibus & institutis collegeras, mecum cõmunicasti, quæ licet ex vsu iam recesserint, delectãt tamen, & veterum scripta reddunt ad intelligẽdum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuere, quæ de ponderibus & mensuris comperisti, quæ paucißimi hactenus perspexere, licet idem saxum voluere pleriq́ ætate nostra conati B *sint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meaq́ vicißim qualiacunq́ esse auscultare dignatus es. Quia verò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere possumus, intactam, vel parcißimè à nonnullis traditam, intentas esse, ad Aegyptiorum scilicet hieroglyphica studiosius anhelare, longamq́ istiusmodi rei seriem iam instructam, non tamen absolutam, quam tamen quanta poteram festinatione vrgebam, vt quod angustia temporis inuidebat, industria & vigilantia suppleret, subinnuere visus es mihi, cupere te quamplurimum, quæ super Olore cõscripsissem inspicere: nimirum enim quod senio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atq́ festiuo cõueniebat, poposcisti. Quare ego tuo huiusmodi studio delectationeq́ perspecta, nihil contatus Olorem ad te misi: poëticam quippe alitem optimo Poëtæ cantatricem in senectute sua, suauißimã seni lepidißimo, qui ætatem iam grãdiorem pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamq́ secutus diligentiam, Musas cursu nunquam intermisso prosequi perseuerat. Subsecutæ autem sunt Olorem aliæ quoq́ eiusdem ingenij volucres, Luscinia, Psittacus: quinetiam nonnullæ earũ æmulæ, sed præ raucitate sua mimæ illarum potius quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demum. His omnibus necesse est caueam pares vnicuiq́ suam, quia tua indigent saginatione: quæ quidem tibi haudquaquam grauis futura est, viro eorum, quibus alites* C *meæ pasci queãt, opulentißimo. Sed vt iocari desinamus, tu vale, & quantulumcunq́ id est quod exhibere potuimus, boni, vti solitus es, consulito. quod enim ab amicißimo profectum est, id & ames, & charum habeas necesse est.*

SENEX MVSICVS.

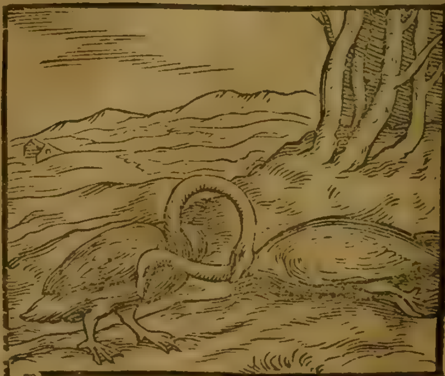
AEGYPTII sacerdotes senem Musicæ studiosum per hieroglyphicam Cygni effigiem significare consueuerunt, quippe quem omnes eo suauius modulari ferunt, quo magis in senium vergit. Musicæ verò illi symbolo (vt hoc obiter interpretemur) compositißimos mores intelligebant, veluti in senibus mores ipsos compositiores, & sibi maximè consonos esse par est: de ijs loquor, qui Colotio similes, sanctius instituti, vitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregêre. Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusq́ canere affirmat, cùm se breui præsentiunt morituros, quasi lætantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eum, cuius ministri sunt, migrationem parent. Addit, homines quosdam, cùm ipsi mortem expauescant, Cygnos quoque falso criminari, cantusq́ huiusmodi dicere doloris argumentum esse, quem ex aduentan-

te morte conceperint: sed enim haudquaquam animaduertunt, in omni volatilium genere nullam esse auem, quæ vel in esuritione, vel in rigore, aut alio quopiam incommodo, quo se affectam sentiat, emoduletur, cantillet've, non lusciniam quidem ipsam, non hirundinem, nō epopem: quarum cantum, & luctum & querimoniam esse fabulantur. Sibi verò videri neq; quidem aues has, neque Cygnos præ dolore canere, sed quia Phœbo sacræ sunt, eaq; lætitia concitatæ, forsan & diuinatione præditæ, alterius vitæ bona præsagiunt. Hinc M. Tullius Tusculanis quæstionibus Cygnos ait non sine causa Apollini dedicatos esse, sed quòd ab eo diuinationem habere videantur, quia præuidentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falsis aliquot experimentis compertum est: tametsi Lucretius poëta peruulgatam tangit opinionem, cùm eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri voce querelam attollere ait ex vallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum, ad hoc & Horatium & alios respexisse, cùm poëtas Cygni symbolo nuncuparunt. D

POETA. E

NAm veluti Cygni senio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem, organis effectis suauiorem simul & vocaliorem emittūt vocem, ita etiam boni poëtæ, quo per ætatem magis profecerunt, scribere itidem solent & elegantius & sapientius. Sic Oedipus Coloneus ea conscriptus ætate, qua propter senium autor desipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris malè curatę actus insaniæ reus, omnium quæ antea conscripserat operum cultissimum iudicatum est. Et Isocrates (vt Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicendi genus musicum est, & certis constat numeris) Panathenaicam orationem, omnium quas antea scripsisset luculentissimam, post octogesimū vitæ annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniam & Meteorica, Syncerus Actius poëmata pleraq;, Aurelius Augurellus Chrysopœiam, & alij pleriq; ætate nostra bene literati viri eo suauius cygneum hoc melos emodulati sunt, quo magis visi consenescere. Sic tu Musas assectaris, quæ salis & leporis plurimum præ se ferunt: deniq; omnia quæ ad eruditionem spectant, non ignauiter peruestigas. An verò Platonem dissimulare poterimus, quem annum circiter octogesimum agentem scribendo vita functum aiunt? Vt fabulosum minimè videatur, quòd Socratem perhibent per quietem existimasse nouellum se Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè sumptis euolauerit in sublime, etheraq; omnem suauissimo clangore cōpleuerit: postridieq; Platonem ab Aristone patre ei commendatum in institutionem: visoq; statim puero dixisse Socratem ferunt, eam esse auiculam, cuius imago nocte proxima sibi per somnum fuerat obuersata. F

MVNICIPIBVS INIVRIVS SVIS.

SEd, vt etiam attingamus poëtarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniurium hieroglyphicè significare. Siquidem Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atq; inter se morsus conuertant, vnde illum crediderim Pindaro inhospitalem appellatum: id quod nescio qua æmulatione præstātiæ, in poëtis præcipuè,

&

A &c nunc esse, &c fuisse semper, exploratissimum est. Nam vt ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quòd Melistus Euboicus auem hanc ita conuicijs plenam esse dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præstò sunt conticescere cogantur.

ANIMI CANDOR.

SEd fuerint hæc improborum exempla, cùm ego bene literatos viros eo benigniores candidioresq; semper expertus sim, quo magis &c ingenio &c eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo vnquã etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicũ, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, vt quia nulli vnquam detraheret, neminem carperet, necq; manifestos quidem hostes incesseret, quos professionis initio, molestissimos
B inuidia homini comparauerat, &c quòd omnes alba, quod aiunt, linea notaret, non emuncti satis iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria lacesseretur, nunquã tamen ipse maledicendo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomen ætate nostra in Modestiæ appellationẽ abijt. Sunt itaq; Cygni, qui verè literati sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est indicium Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότητα albitudinem, vt Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa θῆλυ κύκνον dixit, quòd fœmineus color plurimùm à cãdore cõmendari soleat. Albos autem esse à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus.

GLORIÆ CALCAR.

C IIdem verò poëtæ hoc commune cum Cygnis habent, quòd gloriæ studio trahuntur, fauorisq; &c laudationis omnino sunt auidiusculi,

Nec petitur sacris nisi tantùm fama poëtis.

Cygni quoq; tunc suauius canũt, cùm Fauonius eos ad cantum visus fuerit inuitare: ζεφυρῷ γὰρ χρῶνται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ τε καὶ ἡδεῖ, ait Philostratus, Phaëthonte. Sed longè venustius &c plenius id recenset, vbi palustria &c aquatica loca verbis pingere conatur. Ælianus quoq; non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

MVSICA.

QVod quidem ideo repetẽdum duxi, quia si quis Musicã ipsam aptissimè describere voluerit, nõ aliam libentius speciem imitabitur quàm quæ in hunc modum ab eo autore oculis subijcit. Ex Oloribus verò qui vocaliores sunt, in ripæ margine, circulo quodam facto, sidunt, vbi argutum nescio quid certandi studio videntur emodulari. Cantilenæ verò signum videas puerulum alatum, qui ventus Zephyrus est, is enim cantũ Oloribus inspirat, &c elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est au-

D

ra eius, quam libenter adeò captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu D
eo surriguntur, quippe quæ repercussu venti commouentur.

APOLLO FIDICEN.

APud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur: Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroq; ad chordas verso, parē cum lyra videtur harmoniam emodulari. Dextera dei dextro innititur genu, eaq; plectrū continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam cithara suscitare. Et hæc quoq; faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

SAnè Plato Ægyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cùm felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset è vita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum E
emigrasse mutata specie, vt qui insignis Musicus fuerat, Musicam itidem perseuerātius exerceret. Hinc locum mutuatus est Horatius noster, cùm in Cygnum abire se scribit ad Mecænatem:

Iamiam residunt cruribus asperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, nascunturq; leues
Per digitos humerosq; plumæ.

Et cùm piscium silentio vocalissimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoq; piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum.

Platoni ea super Orpheo scribenti adsentitur Æneas philosophus, qui quidem vbi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari posse docet, Orphea Cygni specie euocandū ait. Quòd si quis Homerum euocare voluerit, oportere eum Lusciniæ formam indutum apparere: F
de qua paulo pòst.

NAVIGATIO SECVNDA.

CVm verò Cygni & aquis & Fauonio plurimùm gaudeant, in ὀρνιθογονίᾳ solis nautis, veluti aquila tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium:

Ni frustra augurium vani docuere parentes,
Aspice bissenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Ut reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter puppésq; tuæ, pubesq; tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

DE

A

DE LVSCINIA.

Eluti post Orphea, ex antiquorũ traditione, meritò succedit Homerus, ita post cygnũ Luscinia locum tenet, quando, vt paulo antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luscinia Homeri simulachrum est.

MVSICA.

NOn immeritò autem Musicam, atq; omnibus eam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicum significari tradiderũt, siue multiplicem vocis varietatem, siue delectabilem suauitatem, siue pertinacem in ea cõtinuationem admiremur, vt vna deniq; perfecta Musicæ scientia sonum moduletur, quem nunc continuo spiritu in longũ trahat, nunc inflexo variet, nunc conciso distinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinato infuscet. Quid cùm secum ipsa murmurat, quàm plena, quàm grauis, quàm acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atq; vbi visum est, vt sonus ipse vibrans, vt summus, vt medius, vt imus exauditur? omniaq; tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. quibus Musicæ leporibus enar-
B randis cum Luscinia Plinius ipse contendere videtur. Vt iam Luscinias taceamus Græco & Latino sermone dociles Druso & Britãnico Claudij filijs fuisse. Huic autem aui tam genuina, tam voluptaria est modulatio, vt, si Aristoteli credendũ est, obseruatũ sit eam pullos erudire. quòd si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neq; ita peritè canant. id quod tamen nõ mercedis neq; gloriæ spe faciunt, quæ duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimum adhibẽtur, sed vnius delectationis gratia qua sese oblectat. Quòd si qua vnquã auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicam excogitauerint, vt Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirũ Luscinia est, quam habuisse magistrã neminem pudere debeat, dummodo vim in hac re alitis non ignauiter assequatur.

GERMINATIO.

GErminationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quòd auis ea cùm primùm sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assiduè canat, lætitiam testata, quam ex verni temporis aduẽtu persentit. ab eo verò tempore canit quidem, sed non assiduè.

C

LVCVBRATIONES.

QVare factũ, vt qui eam vernis mensibus per totã ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, vigilantiã ex eius hieroglyphico, nocturnasq; lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarũ studijs summa inesset delectatio, mirificusq; cõcentus, pro vniuscuiusq; ingenij captu, haud facilè reperias qui laboriosis vigilijs temerè velit insenescere, atq; assidua mentis agitatione consumi. Cui quidem sententię fauet, quod Hesiodus ea similitudine quã de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterq; cõquerente, posuit. Per Lusciniam, vt interpretes addunt, Poëtam causa modulationis intelligit, semetipsum scilicet, qui fuerat à iudicibus vexatus: per accipitrem verò iudices, ob rapacitatem, qui Persæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

DE PSITTACO.

Sittacum apud Ægyptios, de quibus aliquid habuerim, nõ inueni: sed autores, nationesq; reliquæ, auem in humani sermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquêre.

ELOQVENTIA. D

PEr eius enim effigiem eloquẽtem hominem, qualem se negat Tullius reperisse, significabant, cùm nullum ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas explicet voces: id quod ideo præstat, quòd linguam habeat latiorem carnosioremq́ue, & humanæ propemodum similem: nam quæ angustam habent, literas proferre non possunt. Atque hanc verisimile est inter eas, quas Psaphon Libycus enutriuit & instituit, principatũ obtinuisse: ille enim cùm alioquin vir esset perditissimus, & omni scelerum obscœnitate contaminatus, viam excogitauit, qua nõ modò se purgaret infamia, sed diuinos etiam honores post mortem assequeretur. Aues enim magno numero in seductũ penetrale clausit, quas cicuratas, nemine conscio, docuit canere, μέγας θεὸς ψάφων, magnus deus Psaphon: mandauitq́ue moriens, vt penetrale illud nulla interposita mora disiectis fenestris patefieret, atque ita prouolantibus per vrbem totam, totumq́ue agrum auibus, & magnus deus Psaphon, vbique Græcè concinentibus, factum vt sit creditus deus, & templa sacraq́ue illi fuerint instituta. E

DE PICA.

EST & Picæ docilitas ad humana verba, sed quoniã nõ ita liquidè nec concinnè loquitur vt psittacus, et quadam omnino raucitate sermonem obfuscat, præfractoq́ue sono syllabas enunciat, estq́ue memoria minimè tenaci, vt nisi quæ didicit frequentius replicari audierit, facilè obliuiscatur, ideo non meruit, vt Psittacus, eloquentiæ titulum sibi vendicare.

GARRVLITAS.

SEd pro garrulæ potius loquacitatis hieroglyphico posita est, quod & in rudis plebeculæ ore quotidie versatur, garrulos Picæ cognomento vocitãtis: ea enim & loquacitate plurima, & assidua vocum mutatione insignis est, vtpote quæ diebus ferè singulis diuersam emittit vocem. Cuius quidem garrulitatis ergò Baccho dedicatur, vt Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimùm ebrij valent, & arcanum demens detegit ebrietas, atque vt apud Horatium est, F

Fœcundi calices quem non fecere disertum?

Sedenim super hoc plurima apud Platonem in Legibus, vbi nullum tormentũ, ad veritatem eliciendam, vino efficacius adhiberi posse differit. Mira sunt quæ de Pica Plutarchus refert, quæ alioquin loquacissima, auditis Romæ buccinatoribus obstupefacta siluerit euestigiò, tantoq́ue ita silentio dies aliquot meditata, repentè quasi expergefacta omnem eum buccinarũ sonum, harmoniã & numeros summa omnium admiratione reddiderit. In portentis quoque Pica sermonis significationem habet, vt ea quæ Ezelino in Feltrinos mouenti facta obuiã, & in eius humeros delapsa, indicium fuit, populum cui plurimum in loquendo studium, ad eius autoritatem se nullo negotio collaturum: pauloq́ue pòst, anteaquam mœnibus appropinquaret, affuerunt ab ea vrbe legati, qui se duci dederent, pacataq́ue ad eius arbitrium omnia nunciarent. Nonnulli verò scribunt huiusmodi Picam militari signo insedisse, quam manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipse expeditionibus omnibus seriò circuntulerit.

SIMVLATIO.

EST & mendacij siue simulationis hieroglyphicũ Pica, vtpote quæ anteriore

A re parte candida sit, posteriore autem nigricet, amicum scilicet purum atque syncerum affatu primo simulet, mox vel decipiat, vel eludat. De his Pythagoræ dictum aiunt, τῶν μελανούρων μὴ γεύσασθαι, minimè gustandum ex ijs, quibus est nigra cauda: nòn admittendos in amicitiam homines simulatores & dissimulatores hypocritas. Quod verò facit ad mendacium, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, mendacium quippe in extrema parte nigrescere.

DE LARO.

T quoniam à Musicis elegantibusque volucribus in clamosas incidimus & importunas, Larum quoque nescio quid obstrepentem audiamus.

EXPECTATIONEM FRVSTRATVS.

HOminem, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter sit frustratus, ostendere si vellent, Larum figurabant: illa siquidem clamore arguto admodum cùm parturit vociferatur, partusque edit plumosos vtique ac apprimè pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Sunt qui hãc auem eandem
B cum Cepphо esse putent, prouerbio decepti quod circumfertur, λάρος κέπφος. Sed enim diuersam esse Larum alitem à cеpphо, inde mihi suspicio est, quòd Laro longè aliud est ingenium quàm cеpphо sit: cepphus enim ad cibum tenuia quæque sectatur, vt etiam marina sit spuma contentus: Larus verò inter voracissimas numeratur, omniuorumque animal esse fertur, vnde sit à veteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximum fuisse prædicant. Neque temerè Aristophanes, Ranis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron vocarit. Præterea Hesychius Hierosolymitanus, Larum ait esse auem quæ tam in mari quàm in terra versetur, & vtriusque partis cibo, quem plurimum & vndecunque perquisitũ deuoret, enutriatur: perque eam piorum mensis Leuitico prohibitã, eos à Theologis accipi, qui circumcisionem simul venerabantur, & baptismũ minus aspernabantur, de quo Paulus, ipso diuinarum institutionum primordio, restitit in faciem Petro, licet ipse Timotheum, vtpote vno ex parentibus Iudæo genitum, circuncidisset. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari posse
C manifestum, qui vitam suæ libidinis arbitrio degendã instituêre, modò Iudæorum rigorem in diuinis literis æstimantes, modò in ijs tantùm quæ ad voluptatem suam faciũt, excusso legis iugo, omnia sibi licentius permittentes, Christianumque dogma in eo tantùm sectantes, quòd de summi Dei clemẽtia, plus quàm audere debeant, sibi pollicentur, mox perfractis vtriusque agonis carceribus, effusissimo cursu in Mahumetiam, aut si quid hoc perditius, libertatem, & vitiorum omnium campum effunduntur. Quod verò ad Lari vocabulum pertinet, cùm adolescens adhuc essem, Luciani opusculum De ijs qui mercede conducti aliena quadra degunt, vt ea ferebat ętas, Latinum feci. In eo locus est, ὥσπερ χελώνη τῇ ἄγρᾳ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον παραχανὼν τὸ δέλεαρ. Illud, καθάπερ ὁ λάρος, veluti gauia feceram, secutus Gazam, qui Laron gauiam reddit ex Eucherio, qui vbi de Laro mentio est in Pentateucho, eam gauiam esse dicit. Et ita reliqui, vulgatis Luciani codicibus in quibus λάρος habetur, decepti, modò gauiam, modò mergum traduxere. Ita & ego, cùm alia non extaret lectio, quam prę manibus habebam, profitebar: sed posteaquàm Romæ in vetustum Palatinæ bibliothecę codicem incidi, reperi loco hoc, καθάπερ λάβραξ, lectione longè castiore scriptum esse. Piscis hic est edacissimus, quem lupum Latini vocant. De pisce autem & hami esca eo

Luciani loco agitur, non de alitibus. Sed vt ad Larum nostrũ reuertamur, ver- D
sus Homeri est, ῥαψ. ε τῆς ὀδυσσείας,

Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

vbi Mercurij ornatus omnis scribitur: quem locũ Maro Æneid. quarto totum sibi desumpsit. Vbi verò de mutatione in hanc alitem agendũ est, ita eloquitur:

Hinc toto præceps se corpore in vndas
Misit, aui similis quæ circum littora, circum
Piscosos scopulos humilis volat, æquora iuxta.

Hîc Seruius: Incongruum, inquit, heroo credidit carmini, si mergum diceret, vt alibi ciconiam per periphrasin posuit:

Candida venit auis longis inuisa colubris.

DE CEPPHO.

SEd quoniam & Cepphus ipse suam habet significationem, quem is in hieroglyphicis locum teneat, videamus.

FATVVS. E

CEpphus vbiq; hieroglyphicũ est fatuitatis & stuporis, quo animal id egregiè laborat. Ferunt siquidẽ eum spuma marina victitare, cuius rei nõ ignari piscatores, spumas è littore collectas eminus proiectant, ita volucres ad escam allectantes, mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari videtur, ea, vt arbitror, ratione adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad verbum ferè Georgicis expresserit, atq; vbi ille κέπφον, hic fulicam posuerit. Arati carmina ita habent:

Καί ποτε καὶ κέπφοι, ὁπότε εὔδιοι ποτέωνται,
Ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται.
πολλάκι δ' ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῖναι
αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσωνται πτερύγεσσιν. Virgilius ita reddidit:

Cùm medio celeres volitant ex æquore mergi,
Clamoremq; ferunt ad littora, cumq; marinæ
In sicco ludunt fulicæ.

Quòd verò vnà iungãtur λάρος κέπφος in adagijs, geminatum esse opprobrium F dixerim, vt lapis caudex apud Terentium, & quod ad mergum & fulicam nostros facit, scortatores nebulones, & alia huiusmodi apud Horatium.

DE GRYPHE.

EXigere videtur rerum series, vt qui ab olore Phœbea alite exorsi sumus, Gryphes identidem Apollineos subiungamus, tametsi quid hi sibi vellẽt, nunquã compererim apud Ægyptiorũ hieroglyphicorũ interpretes. Ægyptiũ tamen esse cõmentum Bembæa ostendit tabula, in qua Gryphes multis varijsq; formis cælati, & ea etiam quam fabulantur effigie conspiciuntur, passimq; in terra Græcia, & Italia vniuersa, quaq; Romanũ olim imperium extendebatur, in mysticæ huius philosophiæ vsum figurati.

APOLLO.

HI siquidemauritũ animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, vt pleriq; tradidere, & vt in ahenea Bembi mensa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, veteresq; eos Apollineo currui succedere finxerunt, Grypheneumq; Phœbum hac de causa vocitatum à nonnul-

A nonnullis manifeſtum eſt, quod ita tangit Claudianus:

At ſi Phœbus adeſt, & frænis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorſit ab axe.

Et in Gallieni numis Gryphes cuſos inſpicias, cum inſcriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo verò animalia in ſuo quæq; genere reliquis imperantia complectuntur, veluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis ſui magnitudine vbertateq; reliquos omnes alere & illuſtrare videtur: meritò itaq; ſacris profanisq; rebus omnibus, aris, ſepulchris, vrnis, tẽplis, publicis priuatisq; ædibus cuſtodes paſsim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgò creditur, leonina in inferioribus ſpecie eſſe dicant, ſed equis haud abſimilem, verùm quæ capita cum incuruis roſtris aquilarũ more, ſed ea aurita habeant: ita enim ab Ariſtæo Proconeſio memoriæ ſuper his proditum tradit Pauſanias.

NASONES.

INuenies aliquando Naſones, id enim nomen à naſi magnitudine eſt, Gryphos nuncupatos, quo quidem cognomento Syriæ Rex Gryphus Cleopatræ
B filius appellatus eſt: fuit enim is viſenda naſi magnitudine præditus. Sed quid ego vlterius de Gryphis commentari pergam, cùm rerum ſcriptores dubitent, an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono ſupra quadrageſimũ libri decimi Plinius ſententiam atteſtatus ſuam ait: Pegaſos equino capite volucres, & Gryphas auritos aduncitate roſtri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabuloſos reor. Idem tamẽ quarto libri XXXIII cap. apud Scythas ait aurũ à formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex vulgatæ hiſtoriæ opinione. Nam illud Virgilianũ, Iungentur iam Gryphes equis, nihil aliud ſibi vult, quàm euenturum vt ea quæ minimè fieri poſſunt, protinus fiant: aëria quippe animalia cum terreſtribus eidem iugo ſummittantur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorſum Hydra multiceps? quorſum triceps Geryon? quorſum tribus compacta feris Chimæra? quorſum Sphinges, & monſtra alia? niſi vt partium complexum oſtendant, veluti ex verbo & diuerſis nominibus oratio conſtituitur. Quare qui ſimplicium ſignificationes rectè perceperit, facilè ad mixtorum
C interpretationem accedet, quæ cùm tibi, mi Coloti, cognitiſsima eſſe non ignorem, ſuperuacuum duxi plura ſuper his inculcare.

DE CORVO.

FInem eram his nugis facturus, qui mihi videbar plus nimio tibi obſtrepuiſſe, cumq; coronidem ducere pararem, viſus mihi ſum crocitantem audire Coruum, quaſi ſe quoq; Phœbeam alitem vẽditaret, & in harum conſortium admitti ſe quoq; poſtularet. Non ineptum iudicaui, qui orſus eſſem à candidiſsima, deſinerem in nigerrimã, à vocaliſsima in raucisſimam, quòd ſciebã antipathiam iſtiuſmodi in naturæ rebus cõſiderandis ſuã habere voluptatẽ. Tu igitur neceſſe eſt ſummittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni conſulas.

FILIORVM EXHÆREDATOR.

COrui autem figura hieroglyphicũ erat hominis qui liberos ſuos exhæredaret, abdicaret've, aut domo quoquo eijceret modo: aiunt enim eum pullos ſuos, ſimulac volãdi poteſtatem aſſecuti fuerint, nido expellere, mox & regione

tota interdicere, quòd vsqueadeò sit amans solitudinis. Faciunt hoc & subaquilæ, quarũ greges vsquã difficulter inuenias. Autores nostri, qui rerum naturalium historiam conquirunt, magna ex parte scribunt, Coruum pullos quidem parere, sed eos non alere, mœstitia scilicet affectũ, quòd eos, simulac exclusi sunt, pennis candicãtibus præditos aspiciat, ac perinde vix à se genitos arbitretur. Vtcunq; pro maximè laborantibus inopia, Psalmographus ait: Et pullis Coruorũ inuocantibus eum alimenta subministrat Deus. Cùm enim ita fuerint tanquam adulterini, à parentibus destituti, vel rore cœlitùs destillante, vel minutissimis quibusdam animalibus, quę nidos eos circumuolant, nutriuntur, in supremę benignitatis summæq; prouidentię diuini numinis argumentũ. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœlesti imbutos, ex infidelibus tamen parentibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit. D E

I M B R E S.

IN augurijs Coruus, perinde ac cornix, de qua dictum alibi, imbrium significationem habet. quare Nicander ita de Coruo: κόραξ τ' ὀμβρήια κρώζων, vbi ait interpres, ὅτι χειμῶνα δηλοῦσι οἱ κόρακες καὶ φῦλα κολοιῶν ὕδατος ἀρχομένοιο Διὸς πάρα σῆμ' ἐγένοντο. Quẽ Virgilius secutus, de pluuiæ portentis ait:

Et è pastu decedens agmine magno
Coruorum increpuit densis exercitus alis.

DISCORDIA MIlitaris.

LOngè autem diuerso à cornice significato Coruus accipitur, quippe cùm ea, vt suo loco dictum, sit concordiæ signũ, vt pleraq; poëtarum elogia indicio sunt. Corui contrà futurã quandoq; inter collegas discordiã ostenderũt, aquilam, quæ Augusti tentorio supersederat, duo numero insectantes, à qua & afflicti, & ad terram deiecti sunt, cùm is ad Bononiã Triumvirorũ copias traduxisset, Philippo rerum exitum, qualis inde subsecutus est, præsagiẽte. Fuerunt & Alexandro Babylona iter intendenti, infausti ominis signum, Corui sublimi volatu se mutuò incessentes, quorum afflicti quidam, ac penè discerpti, in illius conspectu ad terram decidêre. F

E M A N S O R.

ET quoniam in milites incidimus, est cur apud eos aliquantulum immoremur. Emansorem ex Coruo figurato significari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerũt: quippe eum qui officiũ suum deserat, veluti miles ignauus, qui ad constitutũ diem adesse iussus domi desederit. Secundo Fastorum habemus, Phœbum, cùm Ioui sacrum facere instituisset, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmisisse: qui cùm insedisset fico quæ acerbos adhuc fructus habebat, tandiu moratus est, quoad maturi fierent: inde pastus anguem corripit, quẽ ad Apollinem defert, eum aduersariũ causatus morã iniecisse, ne aquam haurire potuerit: quem Phœbus cùm mẽdacij redarguisset, Coruum inde damnauit, vt quandiu ficus lacteus esset, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis antè seculis

A ſeculis Coruus in Diuinis literis contumaciæ huiuſmodi nota inuſtus eſt: præ-miſſus ille ſiquidẽ ab Noë ipſa ex arca, vt pacatæ'ne res eſſent exploraret, circa ſordes deſinentis diluuij deſcdit: quod quidẽ, vt Hieroſolymitanus Heſychius philoſophatur, ſignũ fuit futuros homines, qui admiſsi ad ſacra, ſublimisq́ ſciẽ-tiæ myſterijs initiati, animo poſtmodũ inconſtãti, qui ſub fuſcarum pennarum veſte deliteſcebat, præclara incœpta ignauiter fruſtraturi eſſent, inſtitutionis probę ſanctæq́ cõſortia derelinquẽtes: vt inter Domini diſcipulos Iſcariotis filius Iudas tã turpiter quàm flagitioſe defecit à Dño. Sanè Cyprianus ad Nouatianũ, Coruum hũc emiſſum à Noë, neq reuerſum, q ad cadauerũ paſtum ſe cõuerterit, hæreticos indicare ait, qui ſecedentes ab Eccleſia, ad meliora, ad membra quippe ſua redire minimè curãt, ſed cum immundo grege perpetuis ſordib. volutant. Has volucres Abraham frumenta depaſcentes abegiſſe dicitur, vnde nomen meruit Abactoris, nimirum indicaturus futurũ, vt is Aſſertoris liberatorisq́ nomen aſſequeretur, qui prauorũ hominũ collegia ſummoueret, qui impios tolleret, qui de ſacris literis, quæ animorũ paſtus ſunt, malè ſentiẽtes oppri-
B meret. Ita Samſon, vt Hieron. quintis ſupra vigeſimis caſtris Hebręorũ ait, à fructibus ſuis aues abegit, vulpes quæ vineas exterminabãt in vincula cõpegit, interfectoq́ leone illo rugiente, in eius mox cadaueris ore fauum mellis inuenit.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PEr hominem Coruis obiectũ deſtinatum've, aut quid aliud ita expoſitũ, id hieroglyphico manifeſto intelligimus, quod ignominioſe repulſum fuerit, è conſpectuq́ ſummotũ. Et quoniã dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contẽptius neq abiectius, Eucherius monet eum ipſum in diuinis literis per Coruũ intelligi, eo apud Solomonẽ loco: Effodiant eum Corui de torrẽte. atq hinc prouerbiũ apud Græcos Comicos vſitatiſsimũ, ἐς κόρακας. Sed eruditè atq copioſe alij de prouerbio. In ijſdẽ diuinis literis Pſal. XXVI. legitur apud Græcos, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nonnulli ad huiuſmodi prouerbiũ trahunt, verbumq́ ἀποσκορακίζομαι, Suidæ agnitum dicunt, eo ipſo Dauidico citato verſu: & ignominioſæ repulſę mentione facta, Latini ſimpliciter, ne repellas me, reddidere. Sedenim Euthymius innuit poſſe id verbi ex metaphora ſcoriæ deſumi: nam ſcoria
C ſpurcitia illa eſt, in omni metallo, quę tanquam fæx, nulli vtilis operi, proijcitur: indeq́ fieri ἀποσκορακίζειν, contemnere: & nomen ἀποσκορακισμός, contemptus.

RHETOR.

SVmuntur etiã hieroglyphica de celebris alicuius viri nomine, veluti à Corace rhetore, qui poſt Hieronis obitũ primus Rhetoricã Syracuſis docuit: propter cuius celebritatẽ Metellus Diodorũ rhetorem, quo magiſtro vſus fuerat, iam defunctũ honoraturus, Coruũ lapideũ eius ſepulchro impoſuit, quaſi antiquiſsimo illi Coraci ſimilẽ indicare vellet. Cæterùm Cicero rem ſalſe detorſit cauillatus in Metellum, rectè eum feciſſe, propterea quòd diſcipulum non dicere, ſed volare docuiſſet, inconſtantiam ſcilicet Metelli, qua malè audiebat, eo ſcommate perſtringens.

APOLLO.

QVòd verò Coruus hieroglyphicũ Apollinis haberetur, nõnulli ea de cauſa factũ exiſtimant, qua caper Baccho, Sileno aſinus datur, & eadẽ ratione

in antipharmacum aliis alia. Inauspicatissimũ, aiunt, animal, auspicatissimo oraculorum autori meruit immolari. Sedenim aliud est, hostia hac vel illa deo cuipiam facere, aliud specie sua deum ipsum explicare: nam hoc modo dicimus animalium figuras esse huius vel illius hieroglyphica, quorum figura posita deus statim suus intelligatur. Igitur alii dicunt, propterea quòd mediis æstiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat suos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid sibi cum Sole intercedere significat. Inde legere est apud Petronium: D

Si contra rerum naturæ munera notæ,
Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cùm Porphyrius dicat libro De abstinẽtia carnium, colorem nigrum Soli dedicatũ, quòd eius calore humana etiam corpora fusciora nigrioraq; reddantur, sitq; Coruus inter aues maximè niger, manifesta est causa cur is Apollini sacer habeatur. Porrò Brachmanę colorem atrum in primis venerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram ostensurus Canticorum cantico, Crines, ait, eius vt abietes, nigri sicut Corui. Auem autem eam Apollini prius familiarem fuisse, neq; non insigni candore præditam, Apollinis mox indignatione, quòd ad se dilectę Coronidis crimen detulisset, in eam nigritiam demutatum fabularũ scriptores Hesiodum secuti meminêre. Sed Artemo Pindarum cõmendat, qui, Pythiis, dissimulata quę de Coruo fertur historia, Apollinem ipsum scripserit per se Ischios & Coronidis furtum deprehendisse. Anaximãder in Horoscopicis libris Apollini sacrum ideo Coruum facit, q; solus inter omnes aues vocum significationes, quas accuratè admodũ augures obseruarint, habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitum esse, vt ad intinguendũ capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & nisi inter tinguendum ore oleũ cõtineatur, dentes quoq; ita nigros effici, vt mox vix possint elui. E

SITIS. F

Coruum superius siti damnatũ ab Apolline dicebamus, ideoq; hieroglyphicũ esse incõmodi eiusmodi, eaq; de causa Nicandrũ scripsisse, frequentiores eius alitis crocitatus venturæ pluuiæ indiciũ esse. Sedenim Corui natura ipsa siticulosi sunt per sexagenos pręcipuè æstatis dies, quibus ventris profluuio laborant, vltroq; potu abstinent, vt incõmodo illi obuiam eant, aluumq; sistant. Quare si cõsilium eius animalis pensitemus, sobrietatem conuenientius quàm sitim hanc vocitabimus.

IMPOSTVRA.

Non possum loco hoc dissimulare, quàm aptè quispiã impostorẽ p Coruũ ore saxũ tenentẽ, & vrnã appositã, significarit. In Libya siquidem siticulosa admodũ regione, viri aquã, quã de remotis admodũ fontibus aut fluuiis attulerint, in fictilia vasa ad hoc cõparata distribuũt, quæ alioquin ventre sunt admodum capaci, ore tantũ patẽt quantũ satis est ad gallinaceũ ouũ recipiendũ, eaq;

minus

A minus obturata, ad captandum nocturni aëris beneficium, per summa domorũ tecta disponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eò conuolant, immissisq; in vrnas capitibus humorem sorbillant, qui simulac deficere cœperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus se vidisse affirmat) quos afferentes in aquam subinde deijciunt, atq; ita surgente in dies humore, siti consulant suæ. Idem scribit de cane, qui lapillos in amphoram olealiam conijciebat, donec oleo redundante lambere arbitrio posset suo. Dicet aliquis, philosophũ hinc aut geometram significari potius, quàm sycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuamq; corporum inter se repugnantiam atq; cessionem cognoscãt, natura ipsa docente, & coruus & canis, & qui maiora etiam de intellectu suo miracula profitetur: in hoc autem probè norunt necesse futurum, vt in corporum conflictu alterum alteri cedat, eam quippe intelligant rationem, qua coronæ illius sacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracusanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuium. Ego verò ipsa edoctus re, impostorem potius ostendi ex huiusmodi hieroglyphico dixerim. Fuit siquidem
B mihi Romæ famulus natione Gallus, patria, vt ipse aiebat, Virdunensis, Rolandinus ille, quem probè noueras Coloti facetulum, & morionem non sanè illepidum, & cumprimis officij memorem sui, cuius opera vtebar plurimum in scribendo. Allatus ad me Venetijs fuerat vini Cretici cadus generosi admodũ atq; suauissimi: iussi, vti mos est talia non credere famulis, diligentius asseruari, amicis aduenientibus potius quàm mihi vsui futurum: interdum tamen vnciatim minimum quid hauriebatur: intermonebat subinde famulus, nectar (sic enim ipse vinum id appellitabat) facilè, si parcere ita pergerem, in massam obdurari posse, atq; etiam lapidescere. Putabã ego de firmitate dici, quam vinum in dies veterascens acquirebat, atq; Bene sanè, respondebã. Quid autem? venit æstas, visumq; est cadum, ne conciperet æstum, loco dimouere: cumq; in commodiorem cuppam transferre vellem, vix duobus inde sextarijs effusis, nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit miror, operculum supernè tollo, introspicio, rem immisso intrò digito peruestigo: atq; ecce ibi vim glareæ ingentem quanta nux iuglandis est magnitudine, ad summum vsq; cadum ag-
C gestam, quam non in cuppam, sed in vimineam corbem transfundere necesse fuit. Ita astutulus ille veterator quotidie aliquid subducebat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immissus erat, aliquando rem proderet, ad exhausti vini modum lapillos eos, amoto supernè operculo, qua liquor infundi solet, immitebat, oppletoq; ita calculis cado, vt nullum amplius infarcire posset, satis iam colluctatus, non expectato vt res propalàm fieret, domo emigrauerat. Atq; hæc certò mihi videtur, quæ verissimè dici possit impostura, tot per tris continuos menses lapillis subducti liquoris loco fraudulenter impositis. Sed agnosco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamẽ ita auribus tuis familiarem scio, vt post tot auium clangores eam imitari non erubuerim, tua quippe fretus beneuolentia, quę dictionem meam longius protraxit, quàm tuæ postularent occupationes: itaq; omnia boni consules, & vt tuus est mos, næuo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM IVRISCONS. DE IIS QVAE PER PAVONEM, GALLVM, GALLINAMQVE, Gallinaginem, anſerem, perdicem & coturnicem ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis. D

PErquirẽti mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallinaq;, Gallinagine, Anſere non noſtri generis Perdice & Coturnice ex ſacris Aegyptiorũ literis in haſce noſtras miſiſſem, dono darem, Cordatiſsime Nepos, ex meis te potiſsimùm delegi, cui hæc familiariora guſtu ex clientũ noſtratiũ, & præcipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentãt, & veluti ſuperpondia ad te deferunt pro tuis reſponſis in perſonarum & fortunarũ ſuarum tutelã, vt grauioribus illis veræ (ni fallor) philoſophiæ ſtudijs delaſſatus, te ad harũ lectionẽ quandoq; transferas, moxq; tibi & amicis tuis lautiores menſas pares, exhibeas, qui his opimè ſaturati, ex earũ indicijs ſeu ſignificationibus te referente ſecunda veluti cœna animũ pariter paſcant & oblectet, conferantq; quantum hæ his ſalſamentis ſapidiores epulæ, & quotiens ad huiuſmodi diſcubuerint, & palato & animo ſimul faciãt ſatis: quas etiã Petrulo noſtro propinabis, quem iam videre videor diſcumbentem, & ſupra ætatem maiora ſatis audentem, cui Dij tutelam fortunent. Reliquum eſt, vt & tu de tuarum reliquijs mihi cõmunices: ſin minus (quando plures non flagitem quàm præſtare poſsis) præſcriptis verbis tecum experiar. Vale. E

IVNO.

IVNONI Pauo præcipuè dedicatus erat, deamq́; ipſam nonnulli ſolo Pauonis hieroglyphico intelligebant. In Iuliæ Piæ Felicis numo ſignum Iunonis eſt cum haſta, & patera Pauone iuxtà appoſito, cum inſcriptione, IVNONEM, caſu quarto, quod lecturarum eſt. In Fauſtinæ verò numis idolum identidem eſt cum lancea & patera, à cuius pedibus Pauo inſcriptio eſt, IVNONI LVCINÆ. Iunonis autem auem eſſe hanc, eiusq; currui ſuccedere nonnulli ideo cõfingunt, quòd Iuno dubio procul opulentiam ſignificat: ea verò cùm exponitur ſpectanda, omnium in ſe oculos contrahit. Verùm ideo Pauones Iunoni conſecratos putat Athenæus, quòd huiuſmodi aues in Samo inſula prius repertæ fuerint, indeq; ad gẽtes alias delatæ: ſacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorum pecunia impreſſus Pauo, vt idem Athenæus autor eſt. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandę, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat. F

DIVITIARVM TVRPITVDO.

CÆterùm plerunq; diuitiarum finis in turpitudine conſiſtit, taleſq́; ſunt Pauonis pedes: quare Theophraſtus ſuper hoc ſapienter dixit, τ' ἄλλα πόδε γνῶθι, cùm admonere vellet, in ſpecioſa rerum oſtentatione etiam alia circumſpiciẽda perſcrutandaq́; eſſe, quaſi multa turpia & fœda viſu dictuq́;, ſub tam formoſa ſpecie deliteſcant. quod Theophraſti dictum ita Horatius expreſsit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora.

Huiuſ-

A Huiuſmodi ſunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argento've foris amplificè decorati, intrò verò ſimulac inſpexeris, nihil lætabile, nihil delicioſum deprehendas, ſed adulteria infanda, inceſtus, ſacrilegia, turpiſsimas cædes, & omne ſcelerum & impietatis genus: ὑψαυχεῖ enim, vt antiquus Phocylides ait, ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν ἀέξει: Diuitiæ elatũ faciunt, ſcelera impia adaugent. Argumentum autem huiuſmodi ἱερογλυφικῶς exprimere qui voluerit, aptè Pauonem cauda paſſa, vnoq́ elato pede oſtentatoq́ figurabit.

DIVITIAE VICISSITVDINARIAE.

AST hominem qui modò diuitijs afflueret, modò rerum inopia premeretur, varioq́ euentu fortunæ volubilitatem iacturis & donis experiretur, ſignificare qui vellent, pro hieroglyphico Pauonis tantùm caudam facere conſueuerunt: caudam is ſiquidem ſingulis annis cum primis arborum frondibus amittit, cumq́ earundem germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarũ ſimilitudine factum crediderim, vt Homerũ Platonici dixerint in Pauonem abijſſe, qui tantam rerum varietatem poëticis coloribus ornatam explicuerit.

B

NOX.

NOctem verò ſignificantes, Pauonem ſurrecta in orbem cauda figurabant. Nam cùm Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus inſignitum, neq́ aliud quidpiã per Argũ quàm cœlũ nocturno tempore, ſi detur dicere, oculatiſsimum intelligerent, atq́ illi nomen à ſplendore atq́ velocitate inditũ profiterentur, vtrunq́ enim ἀργὸς ſignificat, neq́ alio tempore micantiſsimi ſtellarũ radij coruſcarẽt ſplendeſcerẽtq́ quàm nocturno, datus eſt fictioni locus, vt per oculatã eius alitis caudã nox ipſa ſenſu myſtico hieroglyphicoq́ ſignificaretur.

DIES.

QVòd ſi diem innuere voluiſſent, eandem ipſam volucrem demiſſa cauda pinxiſſent, quaſi tunc nox ſtellas occulere videatur, cùm dies ipſe cœperit aduentare, tamq́ diu latitent ſtellæ, quandiu Sol ſupra terram eſt.

GLORIOSVS.

VErùm eadem ſpecies quæ noctem ſignificabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat. Pauo enim precioſam eam caudæ ſupellectilem tum plu-
C rimùm oſtentat, cùm plurimos ad ſe ſpectandum aduenifſe conſpexerit: quòd ſi nullum admirari, adeſſe've cognouerit, eam recondit veluti indignatus. Hinc Ouidius, Laudata Pauone ſuperbior, de valde ſibi placente dixit. Quoniã verò fœminarũ eſt proprium, qualibet in re ſibi applauſum quærere, glorioſasq́ eſſe, inter Pauonem & fœminam mirus quidam naturę conſenſus eſt: vt minimè mirum ſit virginem in Leucadia vſqueadeò adamatam à Pauone, quem ipſa aluerat, vt ea defuncta ipſa etiam commori voluerit.

PRODIGVS.

NOn ineptè autem nõnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine deſcribunt, in quibus quidem cauda miræ conſpicitur pulchritudinis: verùm ea neq́ ad volatum, neq́ ad motum vtilis, cùm pleriſq́ alijs omnibus volatilibus cauda vel ad volatum dirigendum loco temonis cuiuſdam attributa ſit, aut etiã vt motum iuuet, vicemq́ remorũ ſubminiſtret, Pauoni verò ea tam ampla, tam ſui prodiga, ad ſolam colorum oſtentationem data.

CONCORDIA.

IN numo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cũ inſcriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia eſt,

quam Domitianus Augustam salutauit, posteaquã ex ea filium susceperat, mox D eam repudiauit, repudiatã ob instabilitatem ingenij cœpit iterum deperire, iterumq; eam duxit, quasi populi precibus coactus. atq; huc spectare crediderim Concordiæ, quæ scilicet maximè omniũ in connubijs expetitur, inscriptionem. Pronuba enim Iuno, cuius Pauo, vel ex Pauone imperium, cui fuerat restituta: siue quòd cùm se Domitianus Iouem appellitari pateretur, vxorem etiam Iunonis honore voluerit decorari.

FOEMINARVM CONsecratio.

SEd enim in Faustinæ numo, quem argenteum vidi, Pauo habetur cum inscriptione, CONSECRATIO. In numo etiam cuius inscriptio hęc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio velatæ, à tergo Pauo, qui eandem effigiem insidentem dorso inter alas sustollit, eadem quę in superiori est inscriptio, quippe CONSECRATIO. obseruatũ enim est in fœminarum cõsecrationibus, Pauonem, auem quippe Iunoniam, è fastigio emitti, E prout in marium apotheosi aquila Iouis ales emittebatur: quamuis in Diuæ Sabinæ Augustæ numo aquila non Pauo sit. Videmus etiamnum Faustinæ Piæ numum, in quo aquila imagunculã cum radio gestat, cuius inscriptio est eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum Faustinæ aquilam ritu virorum datam, quæ viro ipsa dederit imperium, quod etiã iure suo plerisq; in rebus administrabat, non sine Marci Antonini coniugis viri vndecunque probatissimi nota, cui cum amici suaderent, principis sui ignominia offensi, repudiandam esse Faustinam, si nollet eam occidere, quę vt fama erat Cõmodum ex adulterio cõcepisset, & apud Caietam conditiones sibi & nauticas & gladiatorias elegisset: Atqui, respondit ille, fieri hoc minimè potest, nisi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille à socero, volente Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamen cuius inscriptio est, DIVÆ MAXIMINÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ insidet cornibus sursum versis, ab altera facie solus Pauo est, cauda in rotã passa: inscriptio, CONSECRATIO. Horum numorum vis magna, dum hęc scribebam, eruta est in agro Bellunensi, vico Plauterio, cum ingenti Gallienorum copia. F Ad huius similitudinem factus & numus ille quem Romę apud Colotium, alterumq; apud Georgium Anselmum Parmæ vidi, in quo scilicet Pauo est cauda in rotam effusa, à cuius pedibus hinc inde S. C. notæ singulæ conspiciuntur: circumcirca, CONSECRATIO. ab altera facie muliebre caput occipitio velato: literæ, DIVÆ MARINIANÆ. Inferiorum ea Augustorũ aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate conijcimus: nam quo tempore, non reperi.

DE GALLINA.

GAllinæ significata, quę Pauoni subtexere visum est, in hũc modũ habẽt.

TRIBAS.

MVlierem tribadem, vel quæ maris officium aggredi nõ erubescat, vel etiã quæ viro dominari affectet, per Gallinã quę cristam erexerit, caudamq; sustulerit, cuiq; etiã parua quædam calcaria promineant, intelligi veteres tradiderunt: ea siquidẽ vbi marẽ, quod nõnullæ faciũt, pugnãdo vicerit, cucurire incipit, & exemplo mariũ tentat coitu superuenire, Gallinasq; reliquas perinde ac si

A si rem peragere possit, solicitat, & saliendo defatigat, cristã caudam'cp erigit, atcp ea incedit specie, vt non facile inde sit, vtrum mas an fœmina sit, internoscere.

DIVINARVM FLAGELLATOR.

VIrum verò qui opulentissimas diuitias prodegerit, &, vt apud Horatiũ est, res maternas atcp paternas fortiter absumpserit, significare qui volũt, Gallinam aureos numos depascentem pingunt: de qua miraculum id proditur, vt si auro liquescenti Gallinarũ membra misceantur, illud in carnes eas consumi deprehendatur: atcp ita fit vt Gallina sit auri venenũ. Tradit hoc Aristoteles, atque eum secutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per somnium Gallinarum gregem ad se venientem, & domũ ingredientem inspexerit, & diuitijs & honoribus auctum iri. quinetiam addunt, si Gallinæ ita per quietem visæ, pusillæ admodum apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præsagiri.

PERDITIO RERVM.

QVi fabulas delectabili philosophãdi genere cõmenti sunt, Sirenas confinxere, quæ blanditijs amatorijs & voluptuosa nequitia homines ad se traB herent, illecebris'cp irretirẽt, apud quas mollitudinis omnifariæ luto inhæsitantes fœdè computrescerent. Harũ pedes Gallinaceos fuisse tradũt, intellectu à superiore non dissimili. Scribũt enim huiusmodi fabularũ interpretes, significari ex hoc hominem libidinibus deditũ, fortunas suas perseueranti studio dispergere, inutiliter'cp prodigere, cuiusmodi esse Gallinarum morem, cùm pleno aceruo pascũtur, aspicimus.

FOECVNDITAS.

SVnt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorum aliquãdo pullorũ, qui ouo ex vnico excluduntur: ouorũ etiam, quæ nonnullæ gemina singulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Patauij vidimus, tertio etiam nonnunquã addito, verùm eo abortiuo, sola quippe cartilagine cõspicuo, fœcunditatem per Gallinã & ouum significari velint. Sanè de Gallinarũ fœcũditate Albertus multa. Illud mihi satis fuerit adnotasse, cp apud Macedones Gallinã repertam aiunt, C quæ oua duodeuiginti semel ediderit, & in cubitu binos pullos ex ouis singulis exclusserit. Sed à mirifica omnino alitis fœcunditate factũ, vt Theologi veteres Gallinã pro piorum cõuentu poni tradiderint, ideo'cp dictum in Euangelio ait Hesychius: Sicut Gallina congregat pullos suos sub alis.

SALVBRITAS.

QVę verò Gallina apud veteres Æsculapio est immolari solita, salubritatis indiciũ erat, ꝓpterea cp id sacrificij genus ideo ferũt institutũ, cp earũ caro leuissimę sit digestionis, ac perinde languentib. cõmoda. Huius rei locupletissimũ testimoniũ apud Angelũ Colotiũ deprehẽdimus: magnã quippe pedũ Gallinaceorũ copiã proximis dieb. defossã iuxta cippũ, in quo Romę Æsculapij statua erecta erat, loco qui hodie Viuariũ appellat: quis enim tanto numero pedes eiusmodi eò congessisset, nisi sacrificiorũ reliquias ibidẽ relinquere mos fuisset?

SECVRITAS.

ATqui veluti per lauri surculum in ore columbæ, & per platani folium in ciconiæ nido securitatem significari prodidimus, cur non etiam per Gallinã, ad alam cuius rutæ ramusculus applicitus sit, securitatẽ eodem modo pingi, hieroglyphicũ'cp sapere fateamur? Siquidẽ Africanus in ijs, quæ de re agraria Con-

ſtantinus Cæſar colligi mandauit, ait Gallinas à fele tutas fore, ſi rutæ ſylueſtris D ramuſculus ſub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præſidio munitas, neq; à vulpibus, neq; ab infeſto quopiam alio animali contingi.

DE GALLO.

Gallinacei Galli ſignificata quædã diſsimulare noſtræ fuerit verecundiæ, vtpote quæ vix ſaluo verborũ pudore ſcribi queant. Id tantũ dicamus, Gallũ alitem, eiuſdem nominis gentem interpretari. Scimus Gallinaceũ aliquando gentem ipſam Gallicam prodigio Vitellij demonſtraſſe, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus ſupra humerũ ac deinde capiti ſuperaſtitit, quod ipſum venturũ in alicuius Gallicani hominis poteſtatem portendit, vt Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduerſariarũ partium duce, oppreſſus eſt, cui Toloſę nato cognomen in pueritia Beccho fuit: ea verò voce Gallinacei roſtrũ & olim appellabãt, & nunc vniuſcuiuſq; alitis nuncupant: quam locutionem à Scythis omnium antiquiſsimis emanaſſe alibi diximus, quòd illi cibum Bech dicunt vocabulo genuino. Et E orto Galliarum aduerſus Neronem tumultu, Romæ paſsim columnis adſcriptum eſt, GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT, aptè ſcilicet ad eiuſdem nominis gentem nuncupatione deflexa.

TI. IMP. NEQVITIA.

QVantum verò ad alitis petulantiã pertinet, crediderim ego pullum illum Gallinaceũ, qui excluſus eſt in manu Liuiæ, Tiberium adhuc in vtero geſtantis, cùm ipſa exploratura, an eſſet marem paritura, ouũ incubanti gallinæ ſubduxiſſet, idq; nunc ſua, nunc miniſtrarũ manu adeò vſq; fouiſſet, vt pullus excluderetur, nõ tantùm ſexum in Tiberio portendiſſe, quàm ſalacitatem et procacitatem eam, qua ille mox famoſiſsimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

SEd quanto ſanctius fuerit hieroglyphica illa referre, per quæ animi diuinitatem ex Galli ſimulachro apud veteres intelligi ſolitam comprobemus? Pythagoræ præceptum eſt, Gallum nutrire: quod nihil aliud ſibi vult, niſi vt diui- F nam animi noſtri partem, diuinarũ rerum cognitione, quaſi cibo ſolido, & cœleſti propemodum ambroſia paſcamus. Quare Socrates moriens cùm animi ſui diuinitatem, maioris mundi diuinitati ſperaret ſe copulaturũ, Gallum Æſculapio, id eſt, animorum Medico, iam extra omne morbi diſcrimen poſitus, debere ſe dixit: cùm enim de corpore migrandum intelligeret, conualuiſſe prorſus arbitrabatur. Vt verò interpretãtur alij, ea de cauſa dictum hoc à Socrate, quòd letali eo ſumpto pharmaco, ſanitatis beneficium iam ſentiret, cùm exiret à corpore, à quo omnes animi morbi ſcatere pullulareq; ſentiuntur. Lactantius Firmianus Septimius Florens Apologetico, neq; non illi omnes qui cum Ariſtotele Platonis verba, non ſenſa, cauillis inceſſunt, hoc diſsimularunt, in quo ſummæ ſapientiæ veritas deliteſcebat. Sed vt animi Medicum cum his diſsimulemus, non deſunt Platonis interpretes, qui Galli huiuſmodi ſacrificium eò trahunt, vt animas in cœlum migrantes Phœbo pæana canere comminiſcantur.

APOL-

A APOLLO.

INter ea quę Apollini dicata sunt, quippe arietem, crocodilum, scarabeum, accipitrem, leonem, Gallus etiam à Chæremone Stoico & à Porphyrio recensetur. Insitum autem est Gallis, inquit Proclus, numen Apollinis aduocare, & veluti proprijs canticis assurgēti applaudere: & vt lib. de Diuinatione ait Cicero, animal hoc admodum canorum est sponte sua, nos verò sacris hymnis canimus gallicinio Luciferum venturæ lucis prænunciū excitari, obductum caligine cœlum aperiri, dari copiam vt patefacta iam via, errores ambagesq; omnes declinemus, canente Gallo valetudinarijs aliquam salutis, aut saltem alleuationis spem affulgere, meticulosos trepidatione liberari, & multa quæ per insidias parabantur dissipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia sunt. Neq; verò Soli tantū, verùm etiam Lunæ dicatum eum esse Pythagoras aiebat. Pausanias vbi statuas eorum qui cum Hectore singulari certamine congredi, cōiectis in vrnam sortibus, minimè recusassent, ab eo ꝓuocati, ab Achiuis in Olympia dicatas ait, Idomenei clypeum Gallo gallinaceo insignitū fuisse tradit, propterea quòd is à Mi-
B noë & Pasiphaë duceret originē, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari constat, quia ortum eius præsentiat, & cantu indicet mortalibus.

EXCVBIAE.

QVia verò Gallus à prima medię noctis inclinatione explaudentibus, vt Lucretius ait, alis

Auroram clara consuetus voce vocare,

matutino crepusculo, matutinis astris Deum itidem laudantibus quotidie cōmodulatur, excubiarum & vigiliarum signum apud antiquos fuit, eaq; de causa Mercurio dicatus ferebatur. Ac vt nostra quoque attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans resipiscit Petrus, & vt Ambrosius ait, expergefactus facti culpam incessit sui, amaroq; fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò sit quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

PROPHETÆ DOCTORES'VE.

C SVnt qui super hoc Iobis dicto intelligi velint Prophetas, & sacræ disciplinæ doctores hieroglyphicè per Gallū accipi, propterea quòd illi inter vitæ pręsentis tenebras venturā lucem quasi cantando pręnunciarunt: vnde illud in eorum ore frequentius, Nox præcessit, dies autem appropinquat. Est & illud congruum doctoris munus, vt quibus, quid, quando, & quomodo sit quidpiā indicandum, inserendumq; animis, debeat veluti diuinitùs cognouisse: nō enim, inquit Eucherius, vna eademq; cunctis exhortatio cōuenit, quia nec cunctos par morum qualitas deuincit atq; cōstringit. Itaq; Gallus certa per interualla modò hos, modò illos excitat, & antelucanū tēpus discrimine veluti quodā dipartit.

PVGNACITAS.

IN Eleorū arce Pallados simulachrū ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea surrecto, quod pugnacitatis hieroglyphicum esse Pausanias arbitratur, cùm tamen nō inficietur Gallum Mineruæ cognomento Operatrici sacrum esse. Sanè Sybaritę, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in vrbe esse prohibuerunt, ne nocturni somni quietē interpellaret: ideoq; & fabriles oēs artes ablegauerāt, vt memorię prodidit Athenęus, ne quid esset, quod voluptates suas interturbaret. Quod autem pertinet ad pugnacitatē, Nicander

Alexipharmacis, αἰχμήτῃσι νεοσσοῖς inquit, pugnacib. quippe pullis Gallinaceis exponit interpres, qui vt inter se dimicēt assiduè nati videantur, cùm prȩsertim pugnam semel cœptā identidem repetant, nescij cedere: vnde Græcū illud adagiū, ἀλεκτρύων ἐπὶ πηδᾷ, insultat Gallus, de redintegrantib. certamen: & Martis pullum eum vocat Aristophanes Auibus. Non est illud dissimulandum, φ licet sint animalia ad pugnam nata, inuentū tamen est incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci σκοροδίζειν dicunt. Quod verò ait Salomon, Gallus ambulans inter gallinas lætus, Eucherius imperij esse dicit significationem. Quòd si in numum incideris Gallinaceorū conflictu signatum, scias eum fuisse Dardanorum pecuniā, Polluce teste: nam illi magnum pugnacitatis decus sibi antiquitùs vsurpauere. Hinc honoratum semper apud Maronem Dardaniæ nomen, cùm secus Phryges ferè semper velut imbelles notarentur. Iam & Chrysippus Gallorum æmulatione nobis adijci stimulos ad fortitudinē, atq; inde quodammodo calcaria subijci scribit, libro de iustitia. Themistocles quoq; Gallorū exēplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitū confirmauit, cùm ostenderet eos nō pro patria, neq; pro penatibus, neq; pro maiorū sepulchris, vxoribus' ve aut liberis id incōmodi aggressos, sed ea tantùm de causa, ne vincerentur, nolle alterū alteri cedere. Omnium verò pugnacissimos Gallos habuisse fertur Rhodos insula, neq; quidem adhuc ibi degenerauit ea volucrū huiusmodi ferocitas, & visenda proceritas, vt in quibusdā, inde Romam allatis, ipsi conspeximus. A Galli verò pugnacitate factum vt gemma Alectoria, quā in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriā dicatur eam gestantibus cōparare, qua Milo Crotoniates vsus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. XXVII. cap. X.

D E

PERSÆ MILITES.

PErsarum porrò milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebant: eaq; de causa Artoxerxes hominē è Caria, qui Cyrum iaculo vulnerasse creditus est, eo honestauit præmio, vt Gallum aureum in lancea præfixū ante aciem ferret. autor Plutarchus. Sedenim Athenæus Gallos in Perside primùm ortos ait, vnde fortasse cognomentū id Persæ potuerint habuisse. Aristophanes, vt suus est mos omnibus illudere, Gallum ait olim Persis imperasse, vnde adhuc cristatos in cassidibus. Quæ verò simulachra tria totidē Gallis adblandientia spectātur in Antonini Pij Augusti numo, crediderim ego ad mansuetissimum eius ingenium spectare, vt qui pugnacitatem commitigare procuraret, qui omnem belli ferociam quāto potuit studio emolliuerit, vtpote qui mallet vnū ciuem seruare, quàm mille hostes occidere, solusq; omniū Principum sine ciuili sanguine, & hostili etiam, quantum ad se pertineret, vixerit. F

SVESANI.

Suesanorum pecunia.

VNus autē Gallus toto surrectus corpore, cum phosphoro à tergo stella addita, vt inscriptio indicat, Suesanorum pecunia fuit.

VICTORIA.

IN augurali verò disciplina Gallus est victorię signū, propterea quòd auis illa victa silere soleat, canere si vicisset. Hinc Lacedęmonij, vt apud Plutarchū est, cùm hostem viribus profligassent, Gallum immolabant: qui bouem tunc sacrificare soliti essent, cùm sine cæde victoria obtigisset. Ferūt Socratē Iphicrati duci animos adiecisse, cùm Gallinaceos corā Callia pennis & rostro dimicantes ei præmōstrasset: quod & Themistocles, vti diximus, ad suos animandos fecerat. Quod verò de cantu dicebamus, refert Tullius historiā ex Callisthene Leuctri-

A cæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propemodũ oppreſsit, cùm apud Thebaidem Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco ſic aſsiduè canere cœpiſſe, vt nihil intermitterent: tum augures dixiſſe, Thebanorum eſſe victoriam. Pergami omnibus annis ſpectaculum Gallorum edi ſolitum ſcribit Plinius: idq; Athenis etiã inſtitutũ à Themiſtocle ſuperatis Perſis, ait Ælianus: quanquam ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

VINEARVM INCOlumitas.

MEthona ciuitas eſt in Trœzeniorum agro, cuius incolæ Gallum pro vinearum incolumitate mactare ſoliti ſunt, vt Africi venti, qui eas plurimum infeſtat, incurſionem vel auerterẽt, vel ſaltem emollirent: cùm enim flare inſtiterunt, vitium oculos exurunt, ſpemq; vindemiæ fallunt. Moniti igitur ab aruſpicibus, ſacri genus hóc inſtituère, vt viri duo Gallum vnum, & eum album, manu vterq; ſua apprehenderẽt, & in diuerſa abeuntes trahẽdo diſ-B cerperent, partemq; vterq; ſuam manu præferentes vineta loci omnia perluſtrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem cõuenirent locum vbi Gallum diſſecuiſſent, ibiq; partibus vtriuſq; humi defoſsis, nullum eius anni incommodum ſe paſſuros perſuaſum habebant: iuuitq; ſors, vt quandiu ſacrum id celebrauere, res illis ex voto ſuccederet. Quid verò ſit in cauſa, cur tanta vigeat in Gallo vis,

Ut nequeant rabidi contrà conſtare Leones,
Inq; tueri, ita continuò meminere fugai:

nempe cùm vtrunque animal ſolare ſit, ex magorum obſeruatione ineſſe maiorem ſolaris virtutis vim Gallo quàm Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, ſatis ſuperq; in Leonis commentario diſputatum à nobis, Procliq; ſuper hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

NEq; prætereundũ eſt illud, quòd ex imagine Gallinacei impietas ipſa hiero-C glyphicè figuratur: is enim matrẽ ſalit, vt hippopotamus, & patrem etiã immaniter inceſsit: eaq; de cauſa ſapientiſsimi legumlatores Gallũ vnà cum vipera & cane in parricidæ culeum includendum cenſuerunt, vt qui eiuſdem criminis rei ſunt, eodem ſupplicio ſimul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notum illud apud Ariſtophanem, quòd Philippides, qui patrem verberauerat, exemplo Galli factum tuetur ſuum: patrem enim ille malè multat.

DE GALLINAGINE.

ATtrahit ad ſe nòminis ſimilitudo, vt Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis ſuper ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

SVnt qui beneuolum hominem per Aſcolopaca, quam Gallinaginem Latini vocant, pictam intelligãt, quòd auium nullam maiore erga hominem ſtudio affici compertum ſit. Magnitudo volucri quanta Gallinæ eſt, roſtrum longum, attagenæ color.

DE

DE ANSERE. D

SEd vt ad chortales redeamus, de Ansere dicendum, de qua tamen nulla apud Horum mentio: quãvis libellus ille qui superest, valde curtus sit.

CVSTODIA.

SVnt qui per anserem pictum, custodiam interpretentur, idq; ex Romana potius historia desumptum, quàm ab Ægyptijs traditum. Neq; tamen ab huiusmodi significato physica abest ratio, quippe qui naturæ admodum pauidę cùm sit, peruigili cura, vt acutissimus est ad ea sentienda quæ latent, facilè excitatur, & minimo quoq; strepitu expergiscitur, vt ita olim Vrbem ipsam, sedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conseruarit, vnde illi honores apud Romanos instituti: quanquam Heliogabalus totius humani ordinis inuersor, omniumq; bonorum morum illusor, eos ita sit vltus, vt canes iecinoribus anserum pascendos instituerit. Illud verò iuniorum commentum est, per anserem alligatum ad anchoram, firmam custodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indiciũ est, vt loco suo dictum.

SILENTIVM OPportunum. E

NEq; hoc ab Ægyptijs obseruatum, vt silentium in tempore seruatũ, per Anserem qui lapillum rostro apprenderit, significetur. Auis enim hæc quæ clamore grauiter obstrepenti ferè semper clangit, vt etiam inter pascendum silere nequeat, exemplo est humano generi taciturnitatis etiam, vbi res exigit, obseruandæ, quippe quæ salutem suã alto interdum silentio tueri soleat. Illæ siquidem, vt Ammianus autor est, ab orientali calore inualescente, in occiduam plagam transmeare consueuerunt, cumq; Taurum montem aquilis abundantem penetrare cœperint, fortissimarum volucrum vim pertimescentes, rostra sua lapillis occludũt, ne vlla vel extrema necessitate clangor elici possit: ijsdéq; collibus agiliore volatu transcursis, tutum iam iter nactæ, calculos proijciunt. Neq; me præterit, eruditissimum virum de disciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritũ, hæc quæ Ammianus de Anseribus scribit, gruum esse asseuerare, quod alij viderint. F Res hæc mihi suggerit in memoriam non imprudens Aristotelis cõsilium, quod Callistheni sectatori & propinquo suo dedit, cùm eum ad Regem Alexandrum mitteret: admonuit enim hominem, vt quamrarissimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitę potestatem & necis in acie linguæ gestaret.

IMPROBITAS.

ALioquin Anser in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs, improbitatem quandam præ se ferre videtur. Hinc Homerus in somnij præsagitione, procos per anseres innuit: eiusq; inauspicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibusdam vitio data est. Auersum enim adeò est à poëticis studijs Anseris ingenium, vt Phœbeam arborem laurum, quam sibi exitialem, si eius folia vescatur, intelligit, pertinacissimè fugiat. Nam cùm natura sit admodum calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauationesq; amat, & ea declinat quæ perniciem afferre possint. Laurum verò

igneam

A igneam esse suo loco diximus. Non dissimulabo, quod ad procos attinet, inuen ta aliquando in Anseribus amoris erga homines exempla, vt proditum de eo qui puerum Amphilochum Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophrastus testatū reliquêre. Et Glaucen Ptolemæi Regis citharistriam memorat Plinius, quam Anser, & eodem tempore Aries etiam adamarint. Alius Lacydi Philosopho comes perpetuò dicitur adhæsisse, vt nusquam ab eo, nō in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederetur.

DETRIMENTVM.

EST & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quòd quacunq; ille oletum suum sparserit, adurere omnia soleat: neq; quicquam magis vel satis vel pratis officere, quàm si eò pabulatum Anseres immittātur. Quinetiam eorū stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia vitiabit. Tum Anser ille poetarum perditissimus, qui inter olores satis cum impudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoq; carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quòd nisi & improbus & perditorum morum fuisset, B coiectura est Antonium id minimè facturum. eóq; spectat Ciceronianum illud in Antonium, Anseres de Falerno depellendi sunt.

ACCVSATOR INANIS.

ET ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roscio, Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tātùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importunè repetenda. Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt significent, si fures venerint: at fures internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestiæ sunt, in eam partē potius peccant, quæ est cautior. Quòd si luce quoq; canes latrent cùm Deos salutatum aliqui venerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: alij vestrûm Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt: alij canes, qui & latrant & nocere possunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

C NEq; illud dissimulabimus, quòd hominem qui suæ tantùm familiæ curam suscipiat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerant alij securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Anserē siquidem, vt Quintilij, qui de agricultura quam diligentissimè scripserunt, tradidere, aliena oua in suo etiā genere fouere nequaquam solent: quare curatores eorū, dum oua pariūt, certis characteribus vniuscuiusq; fœtum signare debent, atq; ita vnicuiq; sua ad nouem supponere.

DE PERDICE.

DIssimulanda fuerat & Perdix, ne pudendum super ea significatum propalàm proponeremus: sed quoniam suscepti operis ordo nos compellat, nihil est supprimendum quod inter hieroglyphica à veteribus adnumeratum inuenerim. Habere verò potest Perdix cum chortalibus locum, quòd ea quoq; domi alitur, saginatur, & cicuratur. Sedenim vitia ideo ponuntur, vt reprehendi possint, quodq; abominabile videatur, mortales audientes ipsi absterreantur.

F

AMOR TVRPISSIMVS.

IMpudicissimum hominem, tamque efferata nequitia perditum, vt in cōsanguineis quoque nullo pudore sit petulans, significare si vellēt Ægyptij sacerdotes, Perdices duas pingere sunt soliti: ipsæ enim coniuge viduatę, sese inuicem abutuntur. Mares quippe, vt cernere est ex ijs qui domi aluntur, inter se tumultuāt, clamitant, pugnamque de coitu cōferunt, quos cœlibes vocant: qui autem victus in pugna fuerit, sequitur victoris venerem, neque aliud pugnæ præmium, nisi victum à victore pollui. Verùm hoc nō fieri semper, sed certo anni tēpore, obseruatum ait Aristoteles. Illud ferè semper, vt cùm primùm pullus exire cœperit, à mare subigatur. ne tibi mirū adeò videatur, quòd Marcellus Perdicē ex auibus virili genere appellandū dicat, Varronis autoritate nisus. Romani sanè pro huiusmodi notæ puero, pullum dicere soliti sunt: vnde Q. Fabiū, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarūt, quòd natis eius fulmine icta fuerit, quasi eam Iupiter appetisset, cùm potius interpretari debuerint, et eum, & eius amatores omnes igne perdendos esse. Apud Ausoniū quoque Marcum quendā impudicissimū fellem pullariā dictum reperias. In fabulis fertur à quibusdam, Perdicē venatorem matris amore deflagrasse: vt eadē improbitas sit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis est in filios. Sunt qui figmento historiam, sunt qui philosophicum sensum applicent, sed ipsa volucris impudica procacitas, argumentū fabulæ proculdubio suppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantùm causa videtur Heliogabalus Perdicum plumulis in stratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis passim vsus, quantum naturæ similitudine, cùm portentosus ille, vir'ne dicam an brutū potius, nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore prorsus omni perdito atque profligato.

IMMODERATA NEQVITIA.

SEd vt semel dicam, nihil ad eneruatissimam libidinem & impotentissimam salacitatem exprimendam Perdice commodius, quæ plerunque de coitu tanta efferatur rabie, tantaque æstuat libidinis intemperantia, vt mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ, quocirca illæ, vt fœtus sospitēt suos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

PRAECOX PROFECTVS.

POtest & celer profectus ex Perdicis pullo, verùm eo oui adhuc corticis parte aliqua vestito, significari. Perdix siquidem moræ velut impatiens, minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiatur, sed occupatis spatijs spontè erumpit, pertusoque ouo vbi primùm caput exeruit, pedesque protulit, reliquo adhuc adhærescente cortice, procurrit, sibique cibum enanciscitur.

REDITVS IN VIAM.

ABerrantem hominē aliquandiu, falsaque ductum opinione, sed viæ demum redditum & recta sentientē ostendere qui volunt, Perdices duas grandiores faciūt, pullis aliquot inter vtranque pictis. Si enim eueniat vt Perdix oua sua fracta compererit, tanto incubationis studio afficitur, vt aliena surripiat, nidoque infoueat suo: verū illud euenit quod D D. Hieronymus & Ambrosius ex Hieremia tradunt, vt cùm pullos eduxerit, illos amittat: hi siquidem audita illius voce quæ oua pepere-

A pepererat, naturæ vegetatione perculsi, hac veluti nutrice deserta, ad eã se conferunt, quæ oua illa vnde exclusi essent, ediderat. Clamasse, inquit vates, Perdicem, pullosq́ quos minimè pepererat, congregasse, familiamq́ ita suam imprudenter auxisse, interimq́ pullis ad matris vocem procurrentibus, derelictã hanc insipientiæ suæ demum admoneri. Nostri tamen Theologi historiam hanc aliter interpretati sunt: alij enim per Perdicem malum dæmonẽ accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione sibi sperat enutrire. Per oua spem, quam de subigendis eis, & sub imperio suo detinendis concipit: per eam verò auem quæ vera mater est, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, vti legitimam & naturalem matrem, simulac vocem eius audierimus, deserta falsa, procurrimus. Adamantius per Perdicẽ aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominum Perdicis instar malignũ, fraudulentum, callidum, quodq́ decipiendis venatoribus multũ insumit operæ: vbi tamẽ veræ matris, sanctioris quippe institutionis, vox audita fuerit, eos deseri, atq́ ita pœnas suæ insipientiæ luere.

B REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEq́ tamen aues hæ ita semper in libidinem efferascunt, vt nõ interdum ardor ille deferueat, & vnanimi concordia mas & fœmina rem familiarẽ curent, quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter sese partiti, excludatq́ vterq́ sua, atque educet. quod quidem ansam dedit, vt rei familiaris concordiam in cõsortibus, per duas Perdices incubãtes exprimere pleriq́ voluerint. cui rei aduersari videtur, quod superius de perdita earum incontinentia dictum, vbi marem oua frãgere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id nõ semper, sed interdum accidere positum.

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS VAFERRIMA.

QVinetiam vaferrimum in periculis euitandis hominem, astuq́ maximè pollentem significantes, Perdicem & venatorem pingũt: quę quo pacto sectantem eludat, & Aristoteles, & ab eo Plutarchus, accuratissima narratione perscripserunt, quę scilicet pullos adhuc inuolucres supinos prosterni, seq́ stramentis
C & paleis obtegi, aduentante venatore, ad sibili significationem assuefaciat: ipsa verò ante aucupis pedes prouolãs, sui spem capiũdi faciat, mox abuolet, ac subinde redeat, donec ita illudẽs abducat eum à pullis procul, repetitoq́ mox sibilo, vt Aristophanis interpres ait, abuolandũ iam admoneat. Eoq́ spectare crediderim prouerbium, πέρδικος σκέλος, & πέρδικος πούς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Aristophanẽ inueniunt, & ab eo adagiũ in claudicantium aliorum ludibrium emanasse. Sed esto aliquid in significato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, vt ad dolos & vafritiẽ spectare prouerbiũ opinemur, cùm scilicet subdolo quempiam ingenio hac progressurum speras, ille tamen euestigiò illac se proripit, atq́ ita vacillatione spectantiũ spem eludit, vt iter eius, aut rerum progressus euentumq́ nunquam certa possis coniectura deprehendere. Nam qui versus apud Athenæum citatur, ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiusmodi pedum inconstantiã, titubationemq́ eam quæ oritur ex nimio potu, facere videtur: pedes enim tentat vinũ luctator dolosus, vt apud Comicum est. Nullũ autẽ inter aues animal Perdice dolosius neq́ astutius: vnde illud Aristophanicũ, ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculũ euadere: ait enim

eius interpres, αἱ γοῦν λαμβάνουσαι κάρφη τοῖς ποσὶ ὑπτίας ἑαυτὰς ῥίπτουσιν, καὶ οὕτως ὑποκαλύπτουσι καὶ ἐκκλίνουσι. Stramenta enim pedibus contrahentes, ſupinas ſe proſternunt, atque ita occultantur, & periculum declinant. Atq; hæc latius apud Plutarchum, libro quo diſputat, vtra prudentiora ſint animalia, terreſtria'ne an marina. D

CONTVMELIOSVS.

ADdunt & contumelioſum hominem per alitem hãc ſignificari, quòd in ſuo genere maximè hæ tumultuari, diſsidere, & altercari vicißim aſsiduè conſueuerint. Sunt verò Perdices aliæ nobiles, aliæ ruſticæ. Nobiles longè grãdiores ſunt, ſyluasq; & ſaltus plurimùm incolunt: ruſticæ arua et ſegetes peruagantur. Grandiores illæ ſunt etiam picturatiores, & pleriſq; Italiæ locis nomen retinent incolume. Romę tamen Starnas vocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Miſit Hiſpania externas aues. Ruſticæ longè minores, fuſciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem vtriſq; ingenium, ſed doloſiores, pugnacioresq; ruſticæ, quas nunc Italia à ſono vocis Qualeas ferè vbiq; vocat.

ASTVTIA PRAVA.

HIeroglyphicum etiam ſapit Gręcorum mythologorum fabula, qua fingũt Dædali nepotem ob inuenta artis ſuæ arma quędam admodum vtilia, per inuidiam ab Athenarum arce ſumma præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus ſit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio: Impuri homines cùm à ſapientiæ arce deciderint, à rectis honeſtisq; ſtudijs alieni facti, tametſi aſtutia freti aliqua ſuis in rebus excellere videantur, hisq; tractandis ſuper alios attolli, ſordidis tamen & improbis negotiationibus impliciti, ſublime nihil ſapiunt, ſed humi volitantes, dolisq; & fraudibus omnibus freti, rem quocunque modo facere tantùm ſtudent, libidinum & cupiditatum ſuarum laqueis & retibus impliciti obuolutiq;, eo Perdice deteriores, quòd illis vaferrima eſt ars ad elabendum, capturamq; declinandum, quod Græci dicunt ἐκπερδικίζειν: hi neque capti fugam moliuntur, neq; ſi euadere poſsint, ſtudium adhibent vllum, vt ſalui fiant. Aſtutiæ huiuſmodi cauſa factum puto, vt Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine ſignificari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit. E

DE COTVRNICE. F

IN Coturnice multa ſunt quæ cum perdice conueniunt: pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium victricem mirata eſt Alexandria, vrbe quippe tota in alitis huius prę conijs occupata. Hãc Erotes Ægypti procurator moroſitate neſcio qua impotens, in ludibriũ emit, atq; aſſam deuorauit, quo facto iuſſus eſt ab Octauiano Auguſto malo nauis affigi. Eſt & par improbitas naturæ, neq; odioſa minus, eo verò magis deteſtanda, quòd ad hãc impietas inſuper accedit & deorum contemptus, religionisq; odium, & quantum illa ferocire poteſt execratio.

IMPVRITAS.

PEr eius enim hieroglyphicum ſacerdotes Ægyptij impuritatem indicabãt. vbi vulgati codicis Gręci mẽdũ animaduertas, in quo oryx quadrupes animal pro Coturnice poſitũ, et ita traductũ: neq; enim hic quicquã de oryge apud Horum, apud quem in vetuſtis codicibus manu ſcriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habent τὸ μόνον τῶν πτηνῶν, quod ſatis manifeſtum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de cauſa impura Coturnix

A turnix habebatur, quòd quotiescunque Luna oritur, inauspicatos clangores excitat aduersus eã, non quæ Deum saluere iubeat, aut laudatione prosequatur, vt Solem gallinacei, sed manifestissima det indignationis aduersus eã signa, quod apud ipsos magnę dabatur impietati, cum summo Lunam cultu prosequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligẽdum, τοῖς γοῦν ἐμπροσθίοις αὐτοῦ σκέλεσι ἀνορύσσων τὴν γῆν) pupillasque sibi identidem conscribillat, vtpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neque quidẽ intueri patitur, atque eadem facit in ipsius Solis tam diuini astri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu, quem velut hostem maximè reformidant, & ne spectent, in loca palustria fugientes, vbi non alia fruticum aut syluarum copia fuerit, ibi delitescunt, Deum omni execratione prosequentes. Antiqui verò reges (nanque non nisi sa-
B pientes eligi solitos tum temporis, satis constat) cognita Coturnicis natura, quę verũ horoscopi signaret emersum, animalis istius opera tanquã gnomone quodam vtebantur: nõ ociose in id intenti, certũ exortus ipsius punctum deprehendebant. Quapropter sacerdotes solum hoc animal ex volatilibus quæ ciborum vsum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, vtpote quòd contentionem quandam (desideratur enim ἀντιδικίαν vulgatis in codicibus) præ se ferre videretur aduersus præcipuum Deum suum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

EAdem auis in solis, vbi libenter habitat, locis, si quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, simulac biberit, aquam reliquã rostro pedibusque corrumpere, lutosamque reddere, puluere etiã in eam ingesto, nititur, ne cuipiã alteri animali ad potũ appetatur: quę quidem maligna, improba inuidaque Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiusmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto supra trigesimum capite, dicens: Et cùm purissimam aquam bi-
C beretis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Sedenim Ægyptios non tam maligni in alios mouere mores, quos in turbãda Coturnix aqua profiteatur, quàm ipsa aduersus Lunam impietas, et ingrati animi significatio, cùm tot à Luna sint animãtibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum vsui necessariæ sunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam sunt, quæ turbulentam & crassam suauius bibunt, vt Cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriũt, quàm pede protrita terra aquã spissiorem effecerint. Neque aliter potu gaudent Elephanti quoque, sed ij ne imaginis suæ toruitate terreãtur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magistra fuit, qui dato Pericli consilio de ratione potius non reddenda, trãquillam ciuium suorum quietem perturbaturus esset. Nam cùm iam primas in republica partes occupasset admodum adolescens, forteque sententiã in Senatu de re seria diceret, ex eius sinu Coturnix euolauit: quæ tamen totius Senatus cursitatione capta, Alcibiadi, non sine venatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita est. Quantum verò pertinet ad alitis huius esitationem (vt hoc pro corollario subijciamus) non defuere Medici qui eas à mensis summouerẽt, tum quia veneni semen illis gratissimus cibus, cùm propter comitialem mor-

bum, quem, vt Plinius tradit, solę animalium sentiunt præter hominem, eaq; de causa veratrum appetere feruntur. Aristoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere asseuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoq; comitialem sentire profitetur. Quod verò de veratro dicebamus, ita apud Lucretium legas: D

Præterea nobis veratrum est acre venenum,
At capris adipes, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad venenum spectans:

Ecce coturnices inter sua prandia viuunt,
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam vt in Serpente dictum, excogitatum est in morbis desperatissimis viperas edendas dare, vnde nō modò salus, sed vitæ etiam subsecuta sit longitudo. Cur verò Phœnices Coturnicē Herculi sacrificarent, causa est, quòd in fabulis eū ab hac alite seruatum aiunt: hunc enim Iouis & Astreæ filium in Libyam profectū, à Typhone occisum esse autumāt, Iolaumq; Coturnicem eius naribus admouisse, cuius odore fuerit in vitam restitutus: & ne mendacio locuples abesset testis, vulgatum est etiam dicterium, ὄρτυξ ἔσωσεν ἡρακλῆ τὸν καρτερόν, Fortem Coturnix sospitauit Herculem. Alij eum dicūt eius alitis esu à comitiali morbo, quo insigniter laborauit, liberatū esse: quo si tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit vt sympathiæ vi aliqua, tacitàve atq; incognita naturæ potentia, vel nidore viuæ, vt nonnulli ponunt, alitis vstulatæ, uel esu potius, morbi genus id fugaretur, atq; ita Hercules vitæ redditus fuisse videretur, quod est vero similius. Sed ne, Vir clarissime, te magnis & assiduis Reipublicæ negocijs detentum vlterius demorer, mira hæc minimè videntur esse, quia variis medicina modis prodest, noxia modò per similitudinē cognationemq; naturæ deducendo, modò per dissensionem cōtrariamq; vim expellendo, modò sensim abrodendo, modò per dissolutionem mitigando, alijs atq; alijs inuentis, quæ salutaria quis nouit, adhibendo, vt tam contraria quàm cōsentanea pro morbi qualitate prodesse comperiātur. E

PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QVÆ PER Struthiocamelum & minutiores aliquot aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis. F

Ontenderam superioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te assiduitate tam pertinaci, tandiu literarum studijs insenescere permitteret: id enim è re tua fore, & ad salutem tuam facere plurimum arbitrabar, si feruor ille adolescentiæ tuæ aliqua ocij interpositione cohiberetur: proinde aliquid comminisceretur, quo tu Venetijs apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquam laboribus tuis quietem interponere cogereris, vt aliquando nobiscum amœniori cuipiam tete concederes hilaritati, paulò pòst ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus sine fultura corporis sustineri potest. Neque mihi satis placet, quòd Platonem illum tuum aiunt spontè atque ex animi sententia Academiæ locum minimè salubrem delegisse, vbi philosophantium apud se corpora macerarentur, debilioráq; fierent: siue mea hæc semper fuit imbecillitas, & ad hanc vsque ætatem natura spontè valetudinaria: siue persuasum habeam incommoda corporis studiorum profectui plurimùm officere. Quantam enim

A *enim ego hinc iacturam fecerim, sum mihimet ipse conscius. Et quantum cœli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma, facilè poterit indicare: è tristi quippe quodam senio in prosperã, nitidam firmámq; virilitatem transmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendiq; labores tolerandos longè alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidq; tibi magis conferre soleat, ipse videris, dummodo valetudinis atq; firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus festiuissimus est, quod depoposceram: tu verò respondisti, venturum te libenter, si modò per dies hos, quos in patria consumpturus esses, vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, néve vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posset, interturbaret, auiarium varijs alituum generibus instructum comparaui, idq; totum tibi, ludóq; tuo destinaui. Tu cùm veneris, quid facturus sis vide, simulac conuiuium ex eis instruere constitueris, vtrum simplices has carnes, sine vlla peregrinæ iucunditatis aspergine, sine Apitiano vllo artificio sis appositurus: an, quia nonnullæ forsitan fatuæ, & sine succo videbuntur, hìc condimenta illa aromataria Venetijs allata sis adhibiturus, ea verò quàm suauia, quàm odorata, quàm preciosa. Pro-*
B *pera igitur, vt quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exercituri, apud Cleopatram facias nos cœnitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum struices apparabo, tu corollaria & secundas mensas addere collatitio illo, vti consueueramus, more non grauaberis.*

DE STRVTHIOCAMELO.

FACILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestæ, cùm bouem mactauerunt, cuius vterum exenteratum, varijs alituũ generibus, aliorumq; esculentorum farciminibus compleuere, lætum hilaremq; diem ex his omnibus vnà tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, visendæ magnitudinis alitem, minutioribus plerisq; auiculis in eius aluum ingestis confarciuimus. In collatitijs verò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriæ redditus, teq; sodali iucundissimo reperto proposueramus, singula tãtùm
C singulis ciborum genera per sortem educebantur. Nosti multa eius multiplicitatis esculenta à conuiuis excogitata, vt legi fraus fieret sumptuariæ, quæ inter nos sancita fuerat: res enim variȩ sub vno vel farinaceo integumento, vel omasi cuticula delitescebant, sed non id ganeæ, verùm hilaritatis causa. Quare cùm hæc fieri soleant in ludum, nos quoque ludum boni ominis causa prosecuti, ingenti illi minores alias aues ingessimus. Maxima ea omnino auium, si modò auis appellanda est, cui plumæ tantùm sunt, non tamen volatus: cui crura pedesq; atq; vngulæ non forma tantùm, verumetiã magnitudine propemodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumq; animal in volucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

HVius sanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem ȩquales omnes inter se sunt, iustitiam & æqualitatem erga omnes significant, vt apud Horum habetur. Plurimus verò earum vsus ad conos bellicos, & galeas adornandas, tam apud veteres, quàm apud nostros: cuiusmodi illæ sunt quȩ in eo numo habentur cuius inscriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVG. P. M.

TR. POT. XXIIII. Ibi enim pinnæ huiusmodi in quodam serto sitæ sunt supra frontem sigilli, cui subiecta est in inscriptio, IVSTITIA. Numũ Boniniæ vidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium solum Iustitiæ caput in numo est, cum eodem pinnarum æqualium gestamine, ijsdem literis, quippe, IVSTITIA. Sed enim vt ad alitem reuertamur, quoniam Struthiocameli stolidi adeò sunt, vt cùm colla fruticibus occultauerint, latère sese existiment, succurrit Carneadis disceptatio, qui Iustitiam nihil aliud esse quàm meram insaniam profitebatur. D

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiusdem speciei similitudinem murorum summa fabricari solita, causam dedere vt pinnę vocarentur, ab ijs, vt Varro ait, quas insigniti milites habere in galeis solent, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris.

ELEMENTORVM concordia.

SAnè si quis Ægyptiorũ more elementorum concordiam indicare voluerit, nõ imperitè picturam eam proponet, quam ipse rerum opifex per animalia id præ se ferentia, cõsiderandã proposuit, lutram scilicet, vel eius loco marinũ vitulum, Struthiocamelum, & hominem, vno vinculo religatos. Lutra siquidẽ, & vitulus marinus, media sunt animalia inter terrestria & aquatica, vinculumq; illud ostendunt, quo terrę applicitæ sunt aquæ, suisq; coërcentur finibus: quia diuina prouidentia cùm arenã terminum maris posuisset, leges etiã imposuit aquis, ne fines transgrederẽtur suos. Struthiocamelus autem ambiguus est inter terrestria & aëria: verè enim volucris non est, quæ nequaquam à terra, vt volucris, attolli potest: pennæ autem alæq; illi ob id tantùm à natura datæ, vt cursum adiuuent. Crura verò, vti dictũ, bouilla propemodum, vngulasq; bisulcas habet. Denicq; inter elementa omnia, & cœlũ ipsum, homo intermedius est constitutus. Ita per huiusmodi picturam tota ipsa rerum machina describitur. E

MVLTIVOLVS.

DIuinæ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil sibi adsciscente ponunt, videlicet qui sacrę adscriptus militiæ, profanis tamen negotiis implicetur, ijsq; tantùm tractandis occupetur. Nam quòd alatum est, contemplationem refert & exscribit: sed propter vasti corporis magnitudinem tollere se humo nequit, alis tamẽ, vti dicebamus, ad cursum vtitur. Quòd pedes bouillos habet, terræq; semper adhærescit, quę terræ sunt significata suscipit: ita enim videtur Hesychius interpretari. Quod verò ad animalis huius ingressum attinet, tametsi volare nequit, pernicissimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratem Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuisse: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarũ quasi velificatione procurrebant, vt statim equites desperata præda insequi desisterent. F

HÆRETICVS.

QVod verò superius diximus ex Hesychio, Eucherius quoq; per animal huiusmodi hæreticum hominem significari tradit, qui habere quasi videtur sapientiæ pennas, volare tamen non potest.

A HYPOCRITA.

EVcherius idem ait de hypocritis dictum ab Esaia: Erit cubile draconum, & pascua Struthionū. Parit siquidem oua Struthio, verùm, vt alibi diximus, necp illa incubatu fouet, neque pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi viam addoceat, nullos tamen filios per vllum bene actæ victæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit oua sua, & obliuiscitur quòd pes ea sit conculcaturus.

INSIPIENTIA.

AD hæc, vti paulò antè dicebamus, genuina illa animalis stoliditas effecit, vt imago Struthionis caput intra frutices abscondentis, insipientię hieroglyphicum haberetur, vt pote qui cùm auium sit grandissima, ita vt altitudinem equitis equo insidentis excedat, si tamen colla tantùm frutice occultauerit, latére se totam existimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite secura est, diceret Tertullianus, nuda, qua maior est, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo non ex stu-
B pore fieri contendit, sed quia sit sibi conscius habere se caput admodum debile, occultare id quamprimùm studeat.

DE VESPERTILIONE.

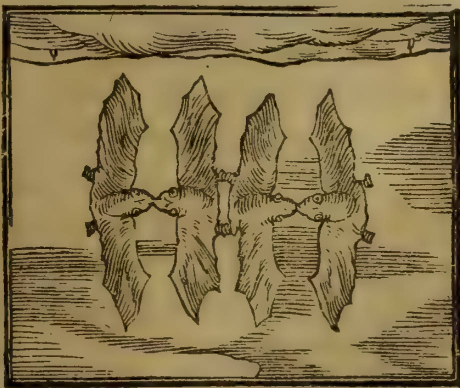
MOnstrosa quocp est Vespertilionis effigies, multacp in se mystica continet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

PRæcipuūcp illud apud Ægyptios fuit, vt per animal huiusmodi significarēt hominem qui debilibus & exiguis viribus siue nobilitatis, siue fortunę, siue etiā ingenij prædirus, ita tamen repentè emerserit, vt non se tantùm humo sustulisse, sed subito volatu elatus in sublime ferri videatur: cuiusmodi exemplorum plena Roma semper fuit. Vespertilio siquidem licet pennas non habeat, sola tamen membranula fretus volat, ita vt difficulter distinguas, sit'ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè vafréque duas eludit mustelas, dum se alteri auem, alteri se murem venditat, atcp ita capitis periculum euadit.

C MIrum verò illud inter hoc tam brutum genus, quòd tanta se humanitate complectuntur, vt nulla conuenientius specie figuráve officia mutua describas quàm per Vespertiliones alterum ab altero catenatim dependentes. Habet enim id genus mutuā inter se quandam beneuolentiam, sæpécp veluti catena quadam contexta, si qua vlli vis inferatur, mutuò sibi cohærent, imbecillitati suæ opem sibi inuicem afferentes, visæcp sunt alia ab alia alarum hamis vnius ad alterum porrectis pendētes, longum veluti funem produxisse.

OFFICIA MVTVA.

NVTRICATIONIS FACVLTAS.

MVlierem ijdem sacerdotes lactis vbertate fœcundam & bene nutricātem significare si vellent, eandem ipsam alitem pingebant, quippe quæ sola volucrum & dentes & mamillas humanis similes habet, lactécp nutrit pullos, v-

beribus mulierum in modum admotis. Nam Ægyptij ab ijs quæ in vnoquoq; D
genere reliquorũ naturam aut mores excederent, ſignificationũ ſuarũ argumen
ta deſumebant. Quod verò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi felicitatem indicaturi Dianæ ſimulachrũ mãmoſum effingebãt, cuiuſmodi illud fuit quod Epheſi tandiu tanto cõcurſu viſitatum, eam'q; Latini ea de cauſa multimammiã appellarũt, cuius exempli multa hodie Romæ vetuſta ſigna conſpiciuntur. Minimè verò prętereundũ eſt, hoc loco in impreſſis exemplaribus Hori perperàm legi, γυναῖκα θηλάζουσαν καὶ χεῖρας ἀναστρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τρυγόνα ζωγραφοῦσι, cũ ex manu ſcriptis codicibus antiquis & hiſtoria ipſa legendũ ſit, βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγραφοῦσι: hoc eſt, Volentes pingere, Veſpertilionem identidem dentibus & mammis prędit㠠pingunt. Inde ſequitur pro redditione cauſæ, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ἔχει, ſiquidẽ ſola ea ex omni volucrum genere, & dentes ſimul & mammas habet. Quorſum enim dentes & mammæ ad turturem alitem minimè monſtroſam?

L V C I F V G A.

QVòd ſi hominem latebris & occulto ſeceſſu gaudentem, vel qui rei cuiuſpiam metu perculſus in apertum minimè prodire audeat, ſignificare vellēt, formicam & Veſpertilionis alam adpingere conſuerunt. Aiunt ſiquidem eam eſſe inter Veſpertilionem & formicas naturæ diſcordiam, vt ſi ala tantùm Veſpertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur. E

M O R A.

QVin etiam ſunt qui tradãt credi ſolitum, formicam eò nunquam exire quò Veſpertilio vel ſemel acceſſerit: atq; ideo formicã ſub Veſpertilionis ala poſitam, & moræ & tarditatis aut impedimenti ſignificatum habere. Tranſit & ad columbas huiuſmodi ſympathia, quia vt Florentinus libro de re Ruſtica ait, colũbę ſtationẽ minimè deſerunt, ſi Veſpertilionis caput ſupra turrim poſueris.

I N S C I T I A.

COgnitionem alibi per lumen ſignificari diximus, vnde etiam dare luci, pro declarare & edocere, ſæpe legimus: contrà verò inſcitiã per tenebras intelligimus, vnde hallucinari pro decipi per ignorantiam. Quoniam verò Veſpertilionis ea natura eſt vt tenebris gaudeat, neq; lucem ferre poſsit, diuinæ literæ
dum Veſpertilionem à ſacris ſummouent, ἱερογλυφικῶς eum intelligunt virum, in F
quo nullum diſciplinarum, aut veræ inſtitutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Veſpertiliones in diuinis literis idolorum monſtra ſunt. Propheta: Vt adoretis talpas & Veſpertiliones. Sunt etiam cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, vt idem ſentit.

S E C V R I T A S.

NEq; deſunt qui ſecuritatem indicaturi, Veſpertilionem inuerſo capite pingãt: is enim circumlatus domui viuus, & ſuper feneſtrã vel in hyperthyro, aut ipſis in valuis inuerſo capite affixus, maleficiorum amuletũ creditur, Plinio etiã id tradente, quod ad hæc vſq; tempora pleriſq; locis factitari videmus. Contrà verò, ſi quis eam amoliri arcereq; ab ędibus velit ſuis, platani folia ſuſpẽdat. Africanus enim in his quæ de agricultura conſcripſit, Veſpertilionem eò non ingredi tradit, vbi arboris huiuſmodi folia ſuſpenſa cõſpexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera ſuffumigata. Nam eas qui ſuſtuliſſe ſe profiteri ſigno aliquo velit hieroglyphico, Veſpertilionem faciet hederæ folio inſidentẽ. Nam Alcithoë Leucothoëq; ſorores apud Ouidiũ, ſpreuiſſe Bacchi ſacra finguntur,

eaq;

A eaq́ue de causa in Vespertiliones mutatæ, vnde suffitum hederæ ita exhorrent, vt eo etiam necentur.

IMPVRÆ MENTIS HOMO.

HEsychius ait eam hieroglyphicum esse hominis, qui serò & parcè fidei documenta susceperit, inque illis mente nō satis firma versetur, sed in ambiguo omnia reponat, neque sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demum sit, sed parum fidelis: serò enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum vespertinū, atque vbi tribus aut quatuor spatiolis volatū exercuerit, à noctis tenebris occupatur: neque longè fertur, sed supra circūque tecta semper volitat, cùm Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quamq́ue inhabitabat, derelicta, pristinam scilicet imbecillitatem & crassam originem nobis posthabendam admonens, perinde ac etiā separari nos à parentibus, & sequi Dominū doctrina moneat Euangelica. Vespertilio demū vtrū ales an musculus sit, extat in ambiguo, cùm, vti paulò antè diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem,
B catto verò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neque pluma, sed pilo, atque eo quidem murino, vestitur. Ita homines plerique volatu qualicunque prædíti, baptismatis tantùm tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrum Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atque præuaricantur: apud Iudæos Christum rident, apud Mahumetanos tam Iudęos quàm Christianos incessunt, impurissimū hominū genus, non modò Vespertilionibus perquàm simile, sed cui meritò ἀπὸ τῶ μαραινιτας nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

DE OTIDE.

Ὠτίδας Gręci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnatas in cibis, propterea quòd ossibus eius effractis teter odor ex medulla ad tædiū vsque extemplò sequitur. Sed enim Xenophon earum carnem ait multò suauissimam. De tarditate idem tradit, & faciles captu asserit, quòd nihilo quàm perdices longius prouolent, celerrimeq́ue fatigentur. Ægyptij sacerdotes hanc quo-
C que hieroglyphicis adnumerarunt.

IMBECILLVS FORtiori assurgens.

QVippe si hominem imbecillum, qui ferociori potentiorique assurgeret, ac in rebus gerendis sententijsque dicundis primas illi partes cederet, significare si vellent, aut ita faciendum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa siquidem simulac equū aliquem in conspectu habuerit, nihil quicquam contata, illum quadam veluti venerationis ostentatione excipit, circumque volitando & subsequendo deducendoq́ue, officium facere quodammodo videtur.

NIL ALTVM SAPIENS.

CVm verò Otis omnino auis sit, animi est identidem signū: alatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animū indicat ignauū ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulētiaq́ue adeò grauis, vt vix sese terra attollat: ita ter-

reni etiam affectus, quo quispiam detineatur, indiciũ est, quippe qui nihil subli- D
me sapiat aut meditetur.

CONTVMAX.

AT si quis contumacem aliquem & monitoribus asperum, ab omniq; bono opere alienum, hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & canem pinget: nulla enim auis canem exhorrescit præter Otidem, quæ suæ sibi conscia tarditatis, simulac canem conspexerit, aut latrantem audierit, statim arrepta fuga se condit in latebras. Per canem autẽ suo cõmentario sacerdotem pręcipuè significari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquisq; bonis moribus disserentem cõtra impios scilicet & improbos oblatrantẽ. Eum igitur qui subfugit & sacerdotes, ingenio plurimùm cõtumaci esse consentaneum est.

DE ALCEDONE.

Lcedonem, quod hactenus viderim, Ægyptij non posuerunt: ea verò apud Italos sua habet significata.

TRANQVILLITAS.

QVorum vulgatũ illud est, per Alcedonis nidum rerũ quarumlibet tranquillitatẽ indicari: mare siquidem per dies circiter quatuordecim, quibus auiculæ illę nidificant in littoribus incubantq;, mira pacari serenitate compertum est. Est verò nidus ille miro artificio ex pisciculorum ossiculis & spinulis contextus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis, figura cucurbitæ, præter vnum perexiguum cauum, qua ingrediendi & exeundi fit parentibus aditus, cæterà conclusis. E

IVSTITIVM.

TRansit & ad res ciuiles figurę huiusmodi significatũ: nam hę ad maris varietates accõmodantur, est enim iustitij monumentũ: ideoq; à Plauto dictum, Alcedones esse iuxta forum. Ad suspensas enim fori procellas, fluctuationesq; & turbines, hoc aptissimè refertur. Nam & Horatius mersari se ait, si quando res agere adlibuerit, ciuilibus vndis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt. Sunt verò dies Alcyoniæ, vt luculentissimo carmine Simonides tradidit, septem ante brumam, dum scilicet incubat: & septem à bruma, posteaquam pulli exclusi fuerint: quibus quidem diebus ea tranquillitas non semper F nostris locis, in Adriatico quippe sinu, contingit, neq; etiam Tyrrhena ora, at in Siculo mari ferè semper. Fit verò bruma, vt Hesiodi interpretes scripsere, mense Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipsi vocant: & eo mense à Latinis Brumalia celebrari dicũt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sedenim Traiani tẽporibus, quod de ætate sua Plinius profitetur, ad VIII. calend. Ianuarias fuit, quo die natus est nostræ salutis Assertor. Accidit autem bruma, tresq; cardines reliqui, in octaua singulorũ, Capricorni, Arietis, Cancri & Libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorũ aliquot neglectã intercalationẽ, minimè nunc respondere cõperias: nam octaua Capricorni, circa vigesimã est nunc Decembris diem. Sedenim hæc perpendere Astronomorum diligentiæ dimittamus.

CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

ALcedonem præterea pingebant quotiescunq; vellent hominem rarò prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus versatum significare. Alcedonem siquidem videre est omniũ rarissimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumamq; ipsam apparet, & vbi primùm per portũ non plus

A plus quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquã præterea conspiciat: de quo apud Stesichorũ latius. Causam huius nidulationis hybernę quærit Albertus, eam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeò sit textura, vt æstate ꝓpter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreque effecto corpore, fiat ad conceptũ idonea. Nõ dissimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones vbi senescunt, Cerulos vocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas, Alcedonẽ, Cerulũ, & Cornicem. Sunt qui harũ marẽ Cerulũ vocent, idque verũ esse tradũt interpretes Theocriti.

DE CVRVCA.

SVnt pleraque de quibus Ægyptij parum, alij multum locuti sunt, quæ tamen quoniam Ægyptiacis commentis non dissimilia sunt, in Struthiocamelum hunc infarcienda videntur, atque in his Curuca, & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

DE quibus vulgatissimum apud omnes scomma, hominem per eam significari, qui filios adulterinos pro suis pascat. Cuculus enim Curucæ absum- B ptis ouis, in eius nido sua potissimũ oua ponit, vtpote qui se ignauũ minimeque idoneum agnoscat, qui possit pullis necessaria comparare. Suæ igitur sibi conscius imbecillitatis, eam init rationem ad prolis suæ tutelam, quippe qui omniũ auicularũ iniurijs sit expositus, vereaturque ne si nidum struat, minimo inde negocio depellatur, idcirco ad alienas cõfugere opes pergit. Curuca itaque oua illa fouet & excludit, atque educat pro suis. Aristoteles, si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus, accidere hoc in Helice tradit: addit & in palumbium aut turturum nidis oua ea deponi.

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

CVculus quia timiditate maximè omniũ auium excedit, adeò vt à minimis quibusque auiculis conuellatur, easque præ metu fugitet, cõmenti nonnulli sunt, hominem minima quæque expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significari. Vnde conuicia illa, siue quempiam C adulteræ vxoris maritum dicere volumus, siue ignauum, siue stupidum, aut nullo animo præditum hominem notare, Cuculum appellamus, vt apud Horatium Sermonibus:

Tum Prænestinus salsò multumque fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus cui sæpe viator
Cessisset, magna compellens voce Cucullum.

Solent, inquit Porphyrio, leuia rustici circa viam arbusta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: tum illi prouocati, tantã verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant, contenti eos Cuculos iterum atque iterum appellasse. Ego cùm Octobri mense Roma Neapolim proficiscerer, in eiusmodi iocos incidi, per continuũ diem conuicijs huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autem ipsa re nouimus, quemadmodũ viatores quos in itinere vindemiatores per agros cõspexerint, cõuicijs agitare gaudeãt, illique ita respondere, vt Cuculum eum appellent quasi pigrum, ignauum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est, & quod à Porphyrione dicitur, subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumnijs etiam vehementioribus: viatores

enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos, nunc aliis atque aliis conuiciis incessunt: illi contrà, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occentare cœperit, omne opprobrii genus regerunt, tegendisque retectis turpissima quæque minitantur, præsertim si celsissimis, quæ frequentes tota regione sunt arboribus insederint: quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanoque, tempore vindemiæ licet, ne quid Liberi libertati detrahatur. Atque hoc illud est quod Flaccus ait, Durus vindemiator & inuictus, cui sæpe viator cessisset. Quoniã verò species Cuculi certo anni tempore non multum differt ab accipitre, locus fabulæ datus, quã in Arati vita Plutarchus refert. Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se conspecta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniam, responderunt, suspicamur te aliquando futuram accipitrem. D

TRANSMVTATVS.

POssumus igitur hominẽ qui vel mores, vel effigiem ita commutarit, vt alius penè videatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figurã immutare creditur, & in aliud transire genus, cùm inter accipitres omnino numeretur, licet vnguibus sit haudquaquam aduncis, neque capite accipitri similis, sed colore tantùm, rostro quoque magnitudineque columbino potius quàm accipitrino. E

PVLICVM DEFECTVS.

ALii porrò quoniam Ægyptios animaduerterant de pulicum defectu describendo solicitos fuisse, quippe origanum in eo significato proposuerãt, addidere ipsi Cuculum & humanũ vestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primùm audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id defodiatur, nõ gigni pulices vbicunque puluis eo vestigio compressus, sparsus fuerit. Hæc obseruarunt Magi. Pulicum verò nuncupatione, humiles sordidæque curæ sunt intelligendæ, quibus impliciti vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculpere insanientis vanique sit ingenii, ob exiguitatẽ, quæ minus repræsentari potest, vsu tamen loquendi frequenter vsurpantur.

IVNO.

PAusanias vbi opera ea recenset quæ Mycenis spectatu digna viderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculũ insedisse dicit, eaque de causa signum ita fieri solitum quod Iunonis desiderio Iupiter aliquãdo in eam auiculam se cõuerterit: tam inania illi de diis suis cõminiscebantur. Quinctiã locum Coccygiũ appellatũ autores celebrant, in quo Iupiter in Cuculũ sit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Ioue Iunonis cõgressum appetiisse, rẽ tamen occultare voluisse: mutatũ itaque in Cuculũ, abiisse in montẽ qui tũc Thronax, postea verò Coccyx appellatus est, eoque & Iunonẽ concessisse, quæ simulac assedit, Iupiter in eius auis effigie ad eã aduolauit, seque in eius genua proiecit: repulit hunc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud Argiuos Iunonis simulachrũ in throno collocari, in manu verò sceptrum poni, supra quod Cuculus. O lepidos & otiosos deos, qui puerilibus his næniis delectarentur: sed longè magis ineptos, qui talia scriptis mandare non erubuerunt. F

NVPTIÆ.

CVm verò vincula iugalia curæ sint Iunoni, putarim ego boni ominis causa Cuculum deæ dedicari solitũ: boni est enim augurii Cuculus, nostrique solent ex eius cantu ducendæ vxoris tempus percontari. Caro autem eius si in cibum autumnali tempore veniat, cæteros sapores exuperat.

A VERNVM TEMPVS.

Est & verni temporis signum Cuculus, id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum veris ponit Hesiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι·

Ut cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exulare hominem dicit, quia verum eo nuncio veris aduentum intelligant. Pistotherus apud Aristophanem, Auibus, vbi Cuculum Ægyptijs imperasse dicit, tam eos ait quàm Phœnices ad cantum huius auiculę, tanquam ad imperium triticum & hordeum demetere solitos: tempestiuior enim apud eos messis, quàm in Græcia & in Italia sit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

Hominem qui nulla iucundiore consuetudine posset ad risum allici, quòd eius expers esset, veluti Socrates fuisse fertur, ostendere si vellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere tra-B dunt: in liene verò sedes est risus, veluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaq; de causa dictum, columbam summam significare mansuetudinem, quòd bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

Vpupam Ægyptij cùm pinxissent, præcognitā vindemiæ feracitatem, siue lætum ac plenum vindemiæ prouentum indicabant, lætitiam scilicet aliquam affuturam, vt in Vite latius explicatur. Quia si ante vindemiæ tempus valde clangere audita fuerit, nimirum vini redundantiam prænunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

Hominem verò ebrietate laborantē, ac sibi remediū cōminiscentem, significare cùm vellent, Vpupā & Capillū Veneris herbam pingebant: Vpupa siquidē vuis vescitur immodicè, ita vt plerunq; inde ebria fiat, ac simulac se tētari C sensit, Capillo Veneris decerpto efficacissimè sibi medicatur. Herbā hāc ἀδίαντον Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, eo quòd minimè marcescat, neq; quidem si aqua perfundatur, immergatur've, neq; bruma putrefit, vt herbę reliquæ. Summouent autem Vpupam diuinæ literæ, quam piorū mensis inferri nolunt, querulam quippe volucrem, lugubrē atq; luctuosam, quæ nihil vnquā nisi mœstum & triste meditatur. Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominē vitijs deditum intelligunt Theologi, propterea quòd nemo magis querulus, magis'q; mœstus assiduè est, q̄ vnusquisq; vir improbus atq; flagitiosus: solicitat hūc admissorū scelerū cōscientia, vel inquietū exercet admittendorū cupiditas & impotētia. Nam si tumore superbiæ turgescat, quæ illi vnquā hilaritas arridebit? Fastu cruciatur assiduè, neque vllos tantos putat honores, qui quod affectat explere possint. Repulsam passus est, infelicissimū se mortaliū putat. Auarus est, si iactura quantulacunq; fiat, vicem deplorat suam: si prædam cui inhiabat elapsam videt, miserè cruciatur. Quid iracundus? an non statim vt incensus est pœnas vitij dat sui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui sine causa manus sanguinariæ. Quid inuidus? nōnne sui met carnifex indefessus? Quid libidinosus? mentita est amica, æstuat immensum: expleuit cupiditatem suam, lan-

guet & erubescit. Quid vorax? distentus est, ægrè habet: famescit, extorquetur. D
Quid ebriosus? aret guttur, pulmo inflammatur: potauit, mēte capitur, titubat, semianimis deficit: atq; vt semel cum Flacco dicam,

An'ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,

quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusq; addictus flagitiosis? Contrà verò probus modestusq; vir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudētem hilaremq; scit à Deo vocari, exultantem sacris admoueri. Repulsam patitur, modestè fert: iactura afficitur, paruo cōtentus est: denunciantur inimicitiæ, pacem meditatur: solicitatur à maligno, resistit audacter, lætumq; tunc triumphū agere sibi videtur, cùm semetipsum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè sumit, vt neq; mentem offuscet, neq; debilitet corpus: nullaq; demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorum cōscientia requiescit, cùm se pium cogitet, cùm se vitam puriter egisse reminiscitur.

DE FLORO.

Ongè diuersum ab Otide est ingenium Flori: nam quantum illa venerationis in equū ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominiæ. E

FEROX A' MANSVETO superatus.

FErocem hominem ab humiliore mansuetioreq; superatū, per Florum auiculā, quam ἄνθον Græci vocāt, significabant. Palustris auis ea est, coloris pulchri, oculorum acie nō satis valens, quæ cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim vterq; pascitur. Illa vocem eius interdum imitatur, insiliensq; aduersus equū, dorsum occupat, quàq; maximo potest morsu colla armosq; vellicat, hisq; auxilijs freta eum plerunq; fugat.

DE SALO.

Vando verò in has incidimus inimicitias, non dissimiles ab his recensebimus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes. F

INIVRIARVM VLTIO.

AEgythum Ægyptij, quem Latini Salum vocāt, asini vlcera rostro excauantem pingunt, si hominem illatas filijs iniurias vlciscentē significare volunt. Nidulatur hæc plurimùm in spinis, acciditq; vt asinus pruritu vlcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atq; ita atterat vlcera, nidosq; dissipet: quod quidem illa adeò pauet, vt cùm etiam vocem rudētis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaq; Salus ob eam iniuriam in Asinum inuolat, vlceraq; eius rostro impetit, affixaq; pertinacius quanto maximo potest conatu excauat. Deniq; atrox vsqueadeo odium inter eos esse autumant, vt si vtriusq; sanguinem commiscueris, sponte se vterq; subducat ac separetur, antipathia, ne coeat, pertinacissimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

SI verò Florum vnà cum Salo pingerent, hominem qui alterius necessitudinē pertinaciter auersaretur, significabant: quare aues illæ aut auersæ inuicem, aut capitibus saltem obtortis in diuersa, pingendę sunt. Commenti causa ea est, quòd implacabiles inter vtranq; inimicitiæ intercedunt, neq; vllo pacto fieri potest

A teſt vt harum quoque ſanguis exhauſtus cõmiſceatur: confuſum enim non aliter alter hinc, alter inde cõtrahitur, quàm oleum ab aqua ſubducitur, vſqueadeò natura ipſa diſsident. Quare tibi tria ſunt obſeruanda eiuſdem generis exempla, quorum natura inter ſe minimè congruat, ſitque pertinaciſsimæ diſcordiæ, Salus & Florus, Salus & Aſinus, &, de quibus ſuo loco dictum, Cornix atque Noctua. Nanque vt nihil eſt appetentius, nihil rapacius ſimilium ſui, quàm natura, ita etiã diſsimilium nihil auerſum magis, ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

Ominem ita libidinis vſu confectum exhauſtúmque vt propemodum exanguis ſit effectus, oſtendere qui vellent, Ardeolã illam pelam pingebant, quæ Græcè ἐρωδιὸς dicitur: ea de coitu ita angitur, vt ſanguinẽ ex oculis emittat, remque ſummo cum dolore peragat, clamore vaſto atque admodum inſuaui difficultatem atteſtante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt, ὅτι ἔαρ ἰδεῖ: nam ἔαρ quandoque ſanguinẽ ſignificat. In collectaneis Sudæ
B Grãmatici dictã volunt παρὰ τὸ ἐν ἕλεσι διατελεῖν, quòd in paludoſis & humidis locis verſetur, quaſi helodium dicas. Sunt qui eas inter grues recenſeãt: ſunt qui ſimilem grui dicant: & diuinarũ literarum interpretes de aue hac, vbi vulgata Pſalmorum editio habet, Herodij domus dux eſt eorum, varia tradiderunt.

TEMPESTAS.

SEd enim D. Auguſtinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempeſtatis eam impendentis ſignum autumat. Sedenim apud Maronem Ardea & fulica diuerſæ ſunt volucres, tametſi vtraque ſit indicium tempeſtatis: ait enim,

Cumque marinæ In ſicco ludunt fulicæ, notaſque paludes
Deſerit, atque altam ſupra volat Ardea nubem.

Sed ſuper hac ſatis eſt à nobis in Ciconiæ commentario diſputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

C Ominem ex aromatum mercimonijs diteſcentem ſignificantes, Cinnamum auem pingunt. Auis ea in Arabia verſatur, quæ ſurculos cinnami congerit, ex quibus nidum ſibi conficiat, quocirca indigenæ plumbatis eum ſagittis decutiunt, mercis gratia: neque aliud mihi ſuper ea compertum eſt.

DE VELIA.

STVDIOSVS OTII.

Tudioſum otij & commodorum hominem indicare qui volunt, Veliam auem pingunt: ea enim in vmbra & aura æſtatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cùm in eos qui otio literario dediti ſunt, cauillantur, genus hominum ignauum appellant, quod, vt apud Iuuenalem eſt, tecto gaudet & vmbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

Gnobilem hominem, atque, vti dici ſolet, Terræ filiũ, notare ſi vellent, Aſionem illum pingebãt, qui diuerſus à perenni eſt, corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius, cuiuſmodi, qualiſque ſit: cæterùm Fauonijs tantùm flantibus

eum apparere cõſtat, veluti etiã pleriq; homines ignobiles, potentiorũ tantùm D
fauore aliquo, tali quippe adſpirante Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla virtute, nulla muniti diſciplina, ad clariſsimas interdum dignitates euehuntur, omnibus, vnde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc eſt genus maximũ, quibus pluma aurium modò ſurrigitur, vnde & nomen illi: otus enim Græcis eſt, de qua quidem apud Athenæum plura comperies.

MIMVS.

PEr hanc auem pleriq; mimum atq; paraſitum exprimunt: non enim à mimica multum diſtat ars paraſitandi, quam ita deſcribit Horatius:

Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi
Deriſor lecti, ſic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Vt puerum credas ſæuo dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.

Eſt enim hæc auis omnium maximè imitatrix, & vt Plinius ait, paraſita, & quodam genere ſaltatrix. E

CORNVTI.

HÆc in clypeo atq; inſigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulo antè quàm declinaret Imperium, ſub Magiſtro peditum merebant, ordinis eius ſignum fuit qui CORNVTI appellabantur: eratq; ales praſini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipſe luteus, & circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

IYnx inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncẽ compluſculis in locis apud Pliniũ corruptè ſcriptũ offendes, indice etiã illo tam copioſo, eodem errore perplexè notato, quippe qui volucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncem eam, quę noſtra hęc Iynx eſt, arbitrati. Fringillã hanc vulgo dicunt, vt Gaza putat. Græci pleriq; Romani ſermonis non vocem, ſed ſignificationem ſecuti, σεισοπυγίδα, Latini à caudæ cõtinuo motu, motacillam dici tradidere, Torquillam alij, à torque quo collum F
inſignita eſt: alij turbinem, alij aliter nominarunt: ſed nos Pliniani codicis macula iam eluta, ad ſignificata noſtra reuertamur.

DICACITAS.

PEr eam pictam nõnulli dicacem hominem intelligunt, propter inſignem linguæ longitudinem: linguam enim habet ſerpentibus ſimilem, quam in longum menſura quatuor digitorum exporrigit, rurſumq; contrahit intra roſtrum non complicatã, ſed terreni lumbrici more collectam, & in ſeſe reductam. Communis autem ſermo verboſos garruloſq; homines ab inſtrumento ipſo linguaces appellare ſolet. Sed ad linguam id etiã addemus, quòd pedes habet Iynx binis vtrinq; digitis inſignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidere.

INCANTATIO.

PAſsim verò pręcipuum ales hæc fuit incantationũ ſignum, propterea quòd ei amatoriũ quid natura ineſſe perſuaſum eſt. Quinetiam quæcunq; ad rem amatoriam veneficia, pharmaca, incantationeſq; comparantur, vno vocabulo Iyngas Gręci vocauere. Hinc apud Theocritũ intercalare illud, Pharmaceutria:

ἴυγξ ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Scri-

A Scribit Pindarus Venerē Iynga cœlitùs attulisse, quam Iasoni daret: carmenq́ue docuisse, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS.

IDem Pindarus hieroglyphicè locutus ἴυγγι δ' ἑλκόμαι ἦτορ dixit, vehementē cupiditatem significare volens, vt eius interpretes exponūt. Iynx enim, vt interpretantur illi, vis illa dicitur, quæ cogitationē nostrā ad cupiditatē & amorē trahit. Tradunt nōnulli Pithûs eam filiā fuisse, propter persuadēdi vim: maxima enim persuadendi vis inest amori, nihilq́ue tā incredibile dici potest, quod amanti non persuadeas. Vnde rectè Ouidius: Credula res amor est. Addunt, eam amatorijs veneficijs incitasse Iouem in amorem Iûs. Sed enim Callimachus Echûs filiā dicit, & Iouem (tanta eorum temporum vanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea veneficijs coactum, vt secum rem haberet: vtcunq́ue, mox ab irata Iunone in eiusmodi auiculam transmutatam, veneficijsq́ue amatorijs construendis damnatam.

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

B Erniciosæ consuetudinis hominem indicaturus quispiā, Caprimulgum auē pingat: ea enim inter capras familiariter versatur, appetitq́ue earum vbera sugere quod cùm fecerit, vber extinguitur: capra, vt aiunt, excæcatur.

DE TVRDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

Ominem qui technis & cōmentis, consilijs've aut artibus proprijs elusus malè perierit, &, vti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, ostendere qui volunt, Turdum viscatæ implicitum virgulæ pingunt: quandoquidem, vt inquit Plautus, ipsa sibi auis mortem cacat: viscum enim nō prouenit, ait Plinius, nisi maturatum in ventre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei simile, de ijs qui in eligendo sibi malo sunt procliuiores & aduersa mox quæ in se ipsi contrahunt, Deo imputant, cùm nihil aliud sit, indurare cor Pharaonis, & Excæcare oculos populi, apud Deum, quàm gratiam suam quæ se largè volentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam simulac quis
C Deum dereliquit, quæ bona sunt aspernatus, amissa spiritus gratia, omnibus inde afficitur incōmodis, viam rectam non videt, & contumacem se opponit ad admonitiones, nullo pollet animę sensu, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodū Solem occidentem recessu à nobis noctem facere, cùm alioqui nihil à Deo nisi bonum emanet, quemadmodum à Sole semper lumen & calor.

SVRDITAS.

ALioqui Turdus surditatis indicium est, cùm omnium auium eo plurimùm incommodo laborare Turdum, manifestum habeatur. Accedit huc & prouerbium κίχλης κωφότερος, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS.

SOlitudinarium hominem qui significant, Erythacum auem pingunt, quæ quidem ita secessu ac solitudine gaudeat, vt rarò duas vel in eodem saltu reperire possis. Eam Theodorus modò Syluiam, modò Rubeculam appellat, alterum à syluarum desertis,

alterum à ruboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur. D

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam significari. Causam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclũ auẽ esse dicit imbecillam, inualidamq; adeò, vt nidum sibi ipsa parare nõ posit, alienisq; ideo nidis ouifœtare. Est & apud Sudam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudæ motatione fit σεισοπυγίς· ea nimirum lynx est, de qua nunc agebamus. Hanc sanè vulgus plerisq; locis, Græcum vocabulum exprimendo, Codaquassulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipsum agnoscũt, & κιγκλίζειν lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere.

CINGANI.

CVm itaq; Cinclus inops adeò sit, neq; certo vsquã lare vtatur, nõnulli errones illos qui nunc totum terrarũ orbem mendicabundi cum chiromãticis vxoribus & liberis peragrant, nusquã certas domos habentes, quos vulgo Cin E ganos vocamus, Cinclos ab auis huius similitudine appellatos arbitrantur.

ADVENA.

QVanquã in vniuersum omne genus auiũ apud aruspices pro peregrinis, aduenis & cõuenis accipitur, vt ostenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum est, dum condendæ vrbis Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis deposcebat, forteq; euenisset vt neq; gypsus, neq; alba terra vspiã inueniretur, quo situm & magnitudinem cupido Regi describerẽt, architecti ad farinæ opem se contulerunt, eaq; disseminata quaqua vrbis mœnia ducenda erant, accidit vt aues ad eam depascendã auidius aduolarent, quo quidem ostento territus est Alexãder: sed aruspices respondere, prospera vrbi ex hoc portendi, quòd futura esset omnium & nutrix & alumna, soliq; vbertatem esset alienis quoq; gentibus largisimè communicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM ROM. SENATVS CANCELLARIVM, DE IIS QVAE PER APEM, ET ID GENVS cætera significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. F

VOlatilium significationes, quas in aliquot digeßimus cõmentaria, legisse te scribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præsens decus & ornamentum: in quibus & Apem habere voluisses, quæ, quòd mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandã habere videatur. Proinde si quam, vt superiori anno fecisti, ædium tuarũ partem picturis ornare pares, habiturũ te speras tui generis argumentũ, quo literatorũ oculos poßis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexerã. Sed quod à melle te maiorũ tuorũ nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morũ potius tuorũ suauitate cõparasse, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas iucundißima, cuius lepòre omnes ad te trahis tibiq; deuincis, vt de te verè dici poßit, fauum mellis in ore tuo sedem posuisse: siue perelegãs ille scribendi tenor tuus, vbi solutã orationem aut carmen facis, amœnißima quadã dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecunq; merum mel & sis, & habearis. Ac plenus rimarum sum, neq; me cohibere possum quin epigram-

A *epigramma illud cœnis nostris sodalitijs olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poëticæ studiosissimum, aliquando poëtam agere?*

Romulei certant lepido certamine vates,
Nominis ecqua viget congrua causa tui.
Nam qui ex te norunt manare poëtica mella,
Mellinum à merito nomen id esse volunt.
Atq; alij malunt correpta parte Melinum
Dicere, Pegaseum quòd melos ore canis.
Sis quodcunq; velis, nullo discrimine amandus,
Seu mihi Mellinus, siue Melinus eris:
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
Pangis, & oranti spargis ab ore melos.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quòd horũ infelicitas temporum pauca admodũ nunc ostendunt ingenia, quæ bonarum artium amore eruditionis'vefelicitate capiantur: eoq; alieniores pleriq; à doctrinæ studijs euadunt, quo sunt magis natalium splendore aliquo illustrati. Tu verò cùm ex B *ea sis domo ortus, in qua summi pleriq; viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, insignia rerum à se gestarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Urbe honores, titulosq; foris arma pro salute patriæ victricia, diuitias honestissimis artibus comparatas, nihil rerũ harum amplitudine contentus, à teipso splendorem excitare quæsiuisti, vt clarissima ea familia dignus euaderes, patreq; in primis tuo senatore semper optimo, apud quem tanta educatus es sanctitate. Accessere mox bonæ artes, & egregiæ disciplinæ, Latinæq; & Græcæ literæ, quas eo conatu successuq; assecutus es, vt paucissimi omnino sint inter Romanam hanc nobilitatem, qui parem tecũ gradum hodie conferre possint. Sed quoniam non de literis tantùm, sed de totius vitæ tuæ integritate, atq; animi magnitudine, si quis de te loqui cœperit, sermo faciendus esset, parentumq; tuorũ benignitas omnis explicãda, qui me omnibus humanitatis officijs prosecuti, quam in filios exercere par est, beneuolentiam, charitatem, & studium in me omne præstiterunt, his in commodius tempus dilatis, quod nunc agendum instat, Apem ipsam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatũ, ne Fucus etiam, helluo ille satis impudens, & molestissimi Culex & Ve-* C *spa sese intruderent, repellere nunquã potui: ac ne vllus & molestiæ & importunitati finis esset, Musca etiã, Cicada & Araneus se his admiscuere. Tu quidem strenuè nimirum & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorũ aliquo lædare, caueris. Verùm agè quid Apes sibi velint videamus.*

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

POPVLVM Ægyptij sacerdotes obsequentissimũ Regi suo significare si vellent, Apem faciebãt illam vtiq; breuem, variã, & in rotunditatem cõpactilem, quæ sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem vniuersum Apum agmen cõsectatur, æquè atq; homines Regi obtemperãtes. Rex verò vel aculeo caret, vel ad offensionem minimè exerit: quæ quidem præcipua est in Rege virtus, qui in obeundis vitæ officijs, nõ magis iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusq; genio, qui ciuilem hominem, popularibus vtiq; studijs deditũ, sed qui perfectã virtutem consequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui verò ciuilem virtutem ad amussim assecutus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

REX. D

MErito itaque Regem, qui populos vnanimi beneuolentia sibi deuinxerit, ostendere qui vellent, examen Apum proponere cōsuerunt: siquidem is foras non procedit, nisi migraturo examine: cumque procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur reliquo tempore. Cùm populus in labore est, ipse, inquit Plinius, opera intus circuit similis exhortanti, solus immunis: circa eum satellites quidam lictoresque assidua custodientes autoritate. Cùm processere, se quæque proximã illi cupit esse, & in officio conspici gaudet. Vbicunque consedit, ibi cunctarum castra sunt. Missam facio miram earũ circa Regem obedientiã, vt fessum humeris subleuant, validius fatigatum ex toto portãt, multaque huiusmodi, in quibus enarrandis tanta vtitur suauitate Plinius, vt eas ipsas Apes in eius ore mellificare dicas, vnde lepor ille tam dulcis eloquẽtiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi cōceptu facere, vt plerique contendunt, sed naturæ ipsius diuinæ beneficio, quæ vel bruta eousque prouexerit, vt plerisque in rebus ratione præditos imitentur. Nos verò vult admonitos, vt vbi Apum mores cognouerimus, ducibus parére non recusemus, negotiaque E ad Reipublicæ ciuitatumque salutem opportuna alacri animo suscipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui sub pietatis specie suam obtegunt ignauiam, suoque tantùm otio & commodis consulentes, negotia subfugitant, & veluti genus humanum oderint, humanas etiam consuetudines auersantur. Adeò verò est Apes, vt Musonius obseruat, conuersationis & vitæ sociæ amatrix, vt si sola relinquatur, desiderio tabescat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & similitudinem referri potest. Atque huc spectat Plutarchi illud super exilio dictum, nos quasi formicæ, vel Apes, si ex vna vel cauerna vel alueario exciderimus, hospites externique esse videmur. Hoc ipsum examinis significatum in aruspicina etiã reperitur, cuiusmodi signum Dionysio, paulo antè quàm regnare cœpit oblatum est, qui cùm equũ è voraginibus, in quas demersus erat, nulla prorsus cōtẽtione extrahere potuisset, discesserat, vt Philistus ait, ægrè ferens: cùm aũt aliquantulum progressus esset, subitò exaudiuit hinnitum, ad quem conuersus equum alacrem lætus aspexit, cuius in iuba examen Apum consederat imperij quod occupauit indiciũ. Nam equum subiugationi frenoque F aptum esse, suo diximus commentario.

REGNVM.

AC ne ab Sicilia tam subitò discedamus, Hieroni quoque iam iussu patris exposito, propterea quòd ex ancilla natus esset, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanæ opis indigenti Apes in os mella congessere: quo ostento pater ab aruspicibus admonitus, filium recolligendum duxit, moribus & disciplinis ijs erudiendum curauit, per quas postmodum ad præmonstratam Regnj maiestatem facilè peruenit. Ita verò nomini regio fauorabiles sunt Apes, vt in causa fuerint, ne Onesili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathusij supra portam vrbis suspenderant, insepultum diutius maneret: in id enim iam exanimatum, examen Apum mella contulerunt, fauisque referserunt. Hinc loci incolæ oraculi super hoc requisiti responso moniti, caput honorificè sepelierunt, Onesiloque quotannis, vt Heroi, sacra instituerunt.

GRATA

A GRATA ELOQVENTIA.

ADdunt nonnulli, suauem eloquentiam per hieroglyphicũ Apis significari. Quanquam Diogenes suæ morem gesturus mordacitati, orationem blandam, vtpote ad fallendum vel ad gratiam paratã, mellitum laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis consedissent: ex quo responsum est, singulari illum suauitate orationis futurum. Ita præuisa eloquentia est in infante per Apem. Et huiusmodi tale D. Ambrosio è nostris contigisse, memoriæ proditum est. Idem & Pindaro poetæ accidisse Pausanias tradit, cùm is puer adhuc Thebis digressus æstiuo tẽpore Thespias proficisceretur, calore exuperante aliquantulũ à via declinauit, & sub vmbra nonnihil acquieuit, cui in somnum soluto Apes in os mel congessere. Et ita demum quemcunq; veteres ab eloquẽtiæ suauitate cõmendarent, cum ab Apibus nutritum dictitabant. Sic & Theocritus Comatã beatissimũ ait, cui huiusmodi nutricatio contigisset. Apud Hesiodum, Theogonia, Musæ amicorũ linguis rorem instillant. in castigatis enim exẽplaribus, non ἀοιδὴν, sed ἐέρσην legitur:

B τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην·

vbi interpretes ἐέρσην δρόσος interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquentiæ suauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Isthmijs posuit, ἐν δ' ἐρατεινῷ μέλιτι, pro felici successu, quem Iupiter propinat: vbi commentatores gaudium intelligi volunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, si præsertim illę ab eloquenti & erudito viro optimè prædicentur: qua quidem voce, teste Themistocle, nulla suauior exaudiri potest.

POETICÆ AMOENITAS.

OMnium autem consensu receptum est, per Apis hieroglyphicũ poëticam intelligere amœnitatem, vt apud Horatiũ: Fidis enim manare poëtica mella: & vt ait doctissimus vndecunq; Varro, Apes causa Musarum esse dicuntur volucres: quòd si quando displicatæ sunt, cymbalis & plausibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorũ suauitatem & elegantiã, per mel candido lacte cõmixtum intelligendum dedit, vbi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura est, ac perinde

C genium & venam indicat. Mel verò, propterea quòd magno Apum labore cõficitur, artem & diligentiam significat. Hinc clamat Horatius:

Vos ô Quintilius sanguis carmen reprendite, quod non
Multa dies & multa litura coërcuit, & quod
Perfectum decies non castigauit ad vnguem.

Et ipse de se, quantum pertinet ad laborem & diligẽtiam, quam scribundis versibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modoq;.

Non enim temerè vsqueadeò assurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoscat & vena diuite copiosum, & magno studio & arte simul elaboratum. Quin & suam fert super hoc loco sententiam:

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est. Ego quid studium, sine diuite vena,
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

QVęsierit hîc sanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum se populum

ſuum in terram lacte ac melle fluentem: paſsim enim hieroglyphicum aliquid ſapit diuinarum literarum ſermo. Igitur Theologi noſtri, referente Heſychio, hoc ad futuri ſeculi delicias beatitudinemq; transferunt, quòd ex cibis, quibus hîc vtimur, nihil his ſuauius neq; dulcius inuenitur: tum quia ſine labore comparantur, & nulla indigent præparatione. Nam bona illa abſq; vlla ſolicitudine, ſine dolore, ſtudio nullo, apparatu nullo, condituræ nullius egentia, tanquã effuſo copiæ cornu ſuggeruntur. D

DVLCIVM APPETITVS.

Apes autem quia dulcia tantùm guſtant, ſi paſcentes pingantur, hominẽ hieroglyphicè ſignificãt qui dulcibus tantùm rebus delectetur, dulciaq; omni cura ſtudioq; perquirat. Horatius cùm dulcedinẽ & ſuauitatem, quodq; maximè placeret, exprimere vellet, Si iuuat, & melli eſt, inquit. Plutarchus libello De coniugalibus præceptis, Mulier, ait, quæ viri primo congreſſu territa coniugalem inde copulam ſubfugitat, ſimilis eſt ĳs qui Apicularum aculeis patienter ſe offerunt, mella ipſa reformidãt. Ad eandem reſpiciens iucunditatem Catullus, ſuum illum Paſſerem, Lesbiæ ſuæ delicias, cùm maximè lepidum indicare velit, E mellitũ fuiſſe dicit. Deniq; Virgilianus Damœtas cùm Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud ſibi vult, niſi vt copioſiſsima rerum omniũ, quę ſuauiſsimæ iudicẽtur, vbertate diteſcãt. Egregiè verò Pindaricũ eſt, mel pro ſuaui, tranquillo, & maximè expetẽdo amabiliq; bono ponere: quare de Olympĳs victoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν: quod exponunt interpretes, victores vitæ reliquũ agere in terra melliflua, hoc eſt, tranquilla deinceps ſuauiq; perfrui quiete. Idem cùm κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, mel etiam ſatietatem habet, nihil aliud voluit exprimere, niſi ſupremam quandam ſuauitatem atque dulcedinem ineſſe melli, quę tametſi ſupremè delectabilis eſt, ſatietatem tamen afferat: quam ſententiam παραδεικτικῶς protulit. Paulò ſecius Horatius ſenſum eundem attigit, vbi dixit, Dulcia ſe in bilem vertũt: quod tamen ex phyſica diſciplina eſt ab eo ſumptum: aiunt enim medici, cibaria dulcia confeſtim in bilem abire.

DIVTVRNÆ VALETVDINIS PROSPERITAS.

Inuenio vitæ proſperitatẽ ac inoffenſam valetudinem in lõga æui ſpatia productam, per hieroglyphicũ Apum in fœcundo oleæ ramo conſidentiũ ſignificari: id quod mihi Democriti reſponſum in memoriã adducit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorem vitã aſſequi poſſet: Interiora, reſpondit, melle irriganda, exteriora verò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum oſtendit, animũ quantacunq; fieri poteſt ſuauitate permulcendũ, hilaritateq; vndecunq; captandã, omni prorſus amaritudine atq; acerbitate procul ablegata, neq; quicquã quod exulceret, intromittendũ: corpus verò exercitio conſolidandum, quod quidem in otio torpeſcere neceſſe ſit. Nam vt cõmentario ſuo dictũ, oleum inter alia ſignificata, exercitiũ quoq; denotat. Sedenim Ariſtoxenus Pythagoricos plurimũ melle vſos tradit. Neq; tantũ calidi panis ſuffitu Democritus vitã dies aliquot in amicorũ obſequiũ produxiſſe fertur, verũ & vapore mellis naribus admoto. Omnino aũt ferunt, quibus mellis vſus frequentior fuerit, vitã diutius producere. Contrà verò qui cibis acidis delectent̃, breuioris eſſe vitę. Sanè Cyrnios populos, qui ſcilicet Corſicã inſulã incolebãt, longęuos vixiſſe tradit Athenæus, q̃ aſsiduè mellis vterent̃ cibo. Nam & Diophanes, qui de re ruſtica libros conſcripſit, longæuos euadere dicit qui mellis eſitatione delectati fuerint. Præſtat verò in ſenecta ipſa plurimùm pane & melle paſci: neq; enim ſolùm F

A lùm, vt is afferit, viuacitatē adiuuat, fed & fenfus omnes fanos & integros cufto dit. Quāvis, quod ad Athenæū fpectat, noftri mel Corficū dicāt habere aliquid in fe, quod amaritudinē fapiat: vnde dixerit Ouidius de nefafta & exitiali cera:

Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis,
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ,
Melle fub infami Corfica mifit Apis. Et,
Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Maro prius dixerat.

Infaniofum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copiofius edisfent, & vomere & excernere cogebant, neq; quidem omnino ftare poterāt.

MERETRIX.

SEd quoniā trahente rerum fluxu impegimus in mellis vitia, minimè difsimulandum quòd quadragefimis Hebræorū caftris Hieronymus putat Ionathā cōtra deteftationē patris guftaffe mel intellectu myftico, quod fcilicet deftillat à labijs mulieris meretricis, & forte deprehēfum, vix populi precib. liberatū. Por B rò mel nō offert in facrificijs Dei: & cera quæ dulcia cōtinet, nō lucebat in tabernaculo, fed oleū purifsimū, quod de oliuarū exprimit amaritudine. Quòd verò fit verifimilis Hieronymi cōiectura fuper Ionatha, Ariftoteles tū milites plerofque omnes mulierofos effe, tū fcriptores rerū, qui recēfent Hebræorū mores, gētem eam effe ponūt falacifsimā. Sed Ionathā pro innocentia fua dicentē mihi videor audire: Cur igit ego conqueftus palàm fum, fatis imprudenter feciffe patrem meū qui populū tam longe addixerit efuritioni, vt vel modico cibò, quem fors obtuliffet, fuorum vires vetuerit inftaurari? Quorfum vlla hîc impudicitia? Nam quomodo ego, qui à fole exoriente hoftes vno tātū comitatus famulo, cū per inacceffas crepidines ad eos irrepfiffem, quotquot obuiam habui aggreffus cecidi, & in fugā verti, et mox accitis meis, ad vefperā vfq; perfeuerātifsima occi dione perfecutus fum, quo pacto deliciis & genio vacare potuiffem, q̄ pro fummo Dei noftri honore, populiq; totius incolumitate, ad extremā vfq; delaffatio nem cōfectus erā? quare illa obfecro adulterina, cōficta, fubdititia, nequaq; à tā probo, tā pio, tā acri veritatis propugnaculo, tā immeritò de me vnquā cogitata credideritis.

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

C VT verò nos mellis damna profequamur, id etiā addemus, quòd Hierofolymitanus Hefychius nō Poëticā tantùm, verùm omnē Gentiū doctrinā per mellis Apumue hieroglyphicum fignificari tradit, quòd in fuauitate verborum & eloquij dulcedine tota confiftit, rerū autē inanis eft. Eoq; trahūt Solomonis illud ex Prouerbijs: Nō refpicies ad mulierē meretricē: fauus enim deftillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouifsima aūt illius amara quafi abfinthiū. Quo minus miremur, fi qui longo pòft tempore fuccefsit, Plato quoq; Mufas fui temporis meretriculas appellauit. Præceptū verò, vti paulò antè dicebamus, diuinis literis, ne quicquam mellis in facrificium Domino adoleatur, fed in munus primitiæ eius offerri pofsint. Præcipit enim ex parte, illius fapientiæ primitias offerri, non autem plenius ea vti, quippe vt fides noftra non in fapientia hominum confiftere videatur, fed in virtute Dei, vt Paulus in priore ad Corinth. epift. Ea verò de caufa mel, vt ait Eucherius, in facrificijs offerri prohibebatur, quia refoluti blandimētis deliciarum, aut dulcedine voluptatum, non poffunt myfteriorum Dei effe participes. Hinc pafcha Domini comedi cū amaritudine iubetur, quia fit femper auftera diftrictio veritatis.

DE VITÆ DVLCEDINE AMARITIES. D

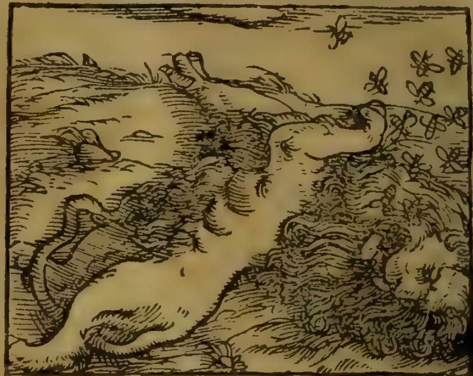
ATtingemus ea quoque, quæ complexu rerum possint in orationem absolutam coalescere: vt si quis amaritudinem aliquam, aut infortunium, quod anteactæ vitæ suauissimum ocium & tranquillitatem exasperet, per huius generis hieroglyphica explicare voluerit, nō alia congruentius pictura signo've vtetur, quàm figurato mellis fauo, de summo cuius absinthiū pullulet, herba nimirum amarissima: quod quidem Lucretianum illud sapere videtur, quod in nostræ vitæ conditione frequenter occurrit:

Medio de fonte lepôrum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COmmenti sunt nonnulli popularē fugam per examē Apum & subiectū fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis consternantur, in fugamque vertuntur, quàm fumo supposito. Atque hac similitudine vtitur Apollonius Argonautis, in describenda Bebryciorum fuga, simul atque interemptum Amycum conspexere.

OBORTVS IN MOEstitia lepos.

E

SEd longè suauius illud est, quod per Apes ex cadauerosi leonis ore prodeūtes innuitur. Pingi potest hoc, vbi quis aut à detractoribus malè habitus, insigniorē fuerit existimationem assecutus, aut inimicorū contumelijs affectus clarior euaserit, aut ex illatis iniurijs creuerit. Mordacissimus est enim leo, violentus, & ferox. Apes verò in eius faucibus mellificantes, prospera & suauia quæ subsequuntur indicant. Verùm historia vetus ansam huic hieroglyphico subministrauit: quippe Samson Dauidanus tribulis cùm in ferocissimi leonis occursum illapsus esset, vltrò belluam adortus eam strangulauit, peremptamque ex publica via in syluam proximā pertraxit, eamque ibi in abscondito reliquit. Paucis verò pòst diebus proiectæ belluæ cadauer inuisurus eò redijt, vbi mira res oculis obiecta est: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare occœperant. Vnde illi postea quæstionis argumentum fuit, quā Palæstinæ iuuentuti dissoluendam proposuit, Qui fieri posset, vt truculenta immanisque res, eademque voracissima, suauissimum ex ore cibum erogaret. Cuius quidem quæstionis historiā solius vxoris silentio crediderat, eius fidem & taciturnitatem exploraturus. Hinc illa mox medio conuiuio, ob rem ab vxore proditā, exclamatio Samsonis plena acerbitatis exaudita, Nihil esse fœmina fallacius. F

PROPHETARVN ORACVLA.

MInimè verò prætereunda sunt etiam alia, quæ sacris nostrorum literis traduntur: Quàm dulcia faucibus nostris eloquia tua super mel & fauum ori meo. Et alibi: Iudicia Dei dulciora super mel & fauum. Omnis enim prophetia suaues cœlestis doctrinæ fauos, & dulcia diuini eloquij mella cōponit. Et Debbora libro Iudicū prophetię particeps facta, Apis interpretatur, vt ait Adamantius. Et omnes denique Prophetæ sub Apis nomine comprehundunt, eorūque faui ea sunt oracula quæ literis mandauere. Atque hoc est bonū illud mel, quod comesse iubemur. Quicūque enim oracula ea diuina meditatione cōplectit, scriptis vatū nostrorū sermonib. alitur & recreat, is mandatum illud diuinū exequitur, quo

A quo prçceptũ eſt, Comede mel fili: bonũq; id eſſe reipſa protinus experiẽ. Quod autẽ de Aſſertore noſtro prædictũ eſt, mel comedet: mel hic Adamãtius noſtra de virtute colloquia ſignificare profitetur. Quotieſcunq; enim de abſtinendo à voluptatibus, de domitanda nequitia, de iuſtitia, de prudentia ex animo diſſerimus, ſermonis iſtiuſmodi ſuauitatẽ libentiſsimè paſcitẽ Deus, hoſq; liquores aſſiduè ſitibundus inquirit: cui ſi nequitiæ, ſi puſillanimitatis, ſi ſcelerũ & ſtultitiæ amarulẽta pocula propinauerimus, guſtũ vt offenſus refugit, & vt fel odioſum auerſatur.

CONCORDIA.

ET quia moris erat infãtes à lauacro ſuſceptos lactis & mellis guſtu primùm imbuere, nõnulli hoc ad cõcordię ſignificationẽ factũ autumant, Tertulliano ita dicente: Inde ſuſcepti lactis & mellis concordiã prçguſtamus. D. etiã Hieronymus aduerſus Luciferarios de hac ipſa re in hũc modũ: Nam & multa alia quæ per traditionem in Eccleſiis obſeruantur, autoritatẽ ſibi ſcriptæ legis vſurparunt, vt in lauacro ter caput mergitare, deinde egreſſos lactis & mellis prçguſtare concordiã. Id tametſi faciunt iam adulti, quandã tamẽ infantiæ ſignificatio-
B nem præ ſe ferunt. Fuit verò aliquibus mos, vt loco mellis, vinũ cum lacte propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obſeruatũ eſt, vt tinctis ſacro lauacro ad eiuſmodi innocentiæ, quæ prçcipua eſt in parua ea ætatula ſimilitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eoq; Tertullianus Eſaiæ dictum trahit: Venite, emite abſq; argento, & abſq; commutatione, vinum & lac.

CASTITAS.

INcorruptã ad hæc virginitatem, & caſtum animi propoſitũ, per Apem ſignificari id argumento eſt, quòd ipſæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & vt Plutarchus Coniugalibus prçceptis ait, Apes eos malè accipiunt, qui recentes à muliebri copula ſuperueniant: ſed mulieres quæ Veneri operam dederint, acrius inuadunt, quiq; vel vinum potum, vel vnguenta oleãt. Nam & Maro eas ignorare venerem his verſibus atteſtatur:

Illum adeò placuiſſe Apibus mirabere morem,
Quòd nec concubitu indulgent, nec corpora ſegnes
In venerem ſoluunt, aut fœtus nixibus edunt,
C *Verùm ipſæ folijs natos, & ſuauibus herbis*
Ore legũt. Hinc Pythijs ait Pindarus, ἁδ᾽ ὠ τῦτῳ λόγῳ χρησμὸς ὄρθωσε μελίσσας. quo loco interpres ſubijcit: Propriè quidẽ Apes ſacras Cereris miniſtras appellauit, impropriè verò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi ſacris eã Apibus delectari dicit. Alij Nymphas ſacrificiorũ prçſides appellari tradiderũt. In diuinis quoq; literis Apẽ virginitatis imaginẽ eſſe dicit Eucherius, nulla tamen cauſa reddita, quia ſcilicet eam ſatis ex Marone cognitã arbitrareẽ.

ADVLATOR.

VErùm aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempe ſimulachrum eã eſſe adulatoris, vtpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ ſpiculum: atq; ita homines qui lingua blandiuntur, latenter verò feriunt, ſignificare: loquendo enim mellis dulcedinẽ proponũt, re verò ipſa vulnus inferunt.

VLTIO.

NEq; defuerunt veteres Theologi, qui Apem vltionis & iracundiæ ſignum in diuinis literis eſſe dicerent, citatis ex Propheta locis: Et Apis quæ eſt in Aſſur. Et: Circundederunt me ſicut Apes.

ARTIFICIVM. D

NAm illud quod Solomō ait, Vade ad Apem, & disce ab ea quàm laboriosa sit operatrix, vnicuiq; manifestum est artificij sedulitatisq; illam esse hieroglyphicum, Virgilio presertim naturā eius tam luculenter explicante, vt versus eos & decies & centies memoria repetisse neminem vnum pœnitere possit:

Nanq; aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra septa domorum
Narcissi lachrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suspendunt ceras: aliæ spem gentis adultos
Educunt fœtus, aliæ purissima mella
Stipant, & liquido distendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cécidit custodia sorti,
Inq; vicem speculantur aquas & nubila cœli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto, E
Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.
Feruet opus, redoléntq; thymo fragrantia mella.

Democritus tamen dicacitate (vt idem identidem repetā) libertateq; illa fretus sua, diligentiam hanc & assiduam in re facienda curā improbaturus, parcos aiebat Apibus esse similes, quæ vti semper victuræ laborarent. In quam sentētiam Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

SOLSTITIVM.

EST & solstitij æstiui hieroglyphicum Apes, quòd suo ad labores egressu, vt apud Aristotelem habetur, solstitiū id denunciat, eo quippe tempore, quasi ferias quasdam celebrent quiescentes. Sed iam tempus est, vt & nos quoq; tandem aliquando quiescamus ab intenta adeò Apum harū inquisitione, si modò vnum, quod haudquaquā prætereundum est, subiunxerimus, quod ab Mnasea Pataræo de Apibus scriptum tradunt: eas humanum genus ab esu carnium ad arborum fructus & hortensia olim auocasse, condimento scilicet subministrato, per quod vniuscuiusq; cibi, subacidi etiam & amari, sapor commendaretur: F
cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiam. Peloponnesi, ait ille, Melissa quędam cùm fauum Apum inuenisset, prima omniū gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remq; alijs indicauit, animaliaq; ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruariq; mandauit.

DE CVLICE.

E suauitate dulcedineq; hactenus locuti, melissæ tēperamentū secuti, quod ipsa non insulse, oppositis iuxta se simulq; positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicū est culex.

ACORIS AVIDVS.

EA verò de causa cœptū est proposito Culice hominē acidis illectū indicare, quòd Culices obseruassent nō admodum cupidè appetere dulcia, sed acida quamauidissimè. Leuia hęc fortè videant, si quis simpliciter acceperit. Sed enim veluti per mel omnē rerū iucunditatē intelligebamus, ita per acorē quicquid est amœnitati contrariū, nobis fuerit proponendū. Esse enim homines qui iucunditatem omnē auersentur, verissimū est; & ne longius exempla quæramus, erat mihi

A mihi nepos natura adeò tristi, vt si quem hilarius ridentem audiuisset, vltro stomacheretur & excandesceret, in reliquis vitę muneribus quantivis precij, & bonus & prudens. Erat & alter ita risui hilaritatiq; deditus, vt ad obnũciatas quorumcunq; hominum calamitates risu diffflueret: quinetiã ad patris & matris incõmoda vel ærumnas, etiam suas effusissimè cachinnaretur. Præterea qui principum vitas scribunt, hæc etiam quamvis humilia consectantur: vt, indifferentem in victu Iulium Cęsarem, & qui conditum oleum pro viridi appositum minimè fuerit aspernatus: aut Octauianum Augustum minimi fuisse cibi, atq; ferè vulgaris, secundario pane, pisciculis minutis, caseo bubulo manu presso delectatũ, atq; alios huiusmodi alijs. Quod verò ad rem, quæ præ manibus est, pertinet, Tacitum Augustum Vopiscus tradit amariores cibos appetiuisse: quare minimè mirum, si Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis suauitate, ad insectationem vsq; offensus est.

ANIMI AFFLICTIO.

Sed enim cadit & in sacra nõnulla ciborũ amaritudo, vbi iubet Deus azymis B vesci amarulentis, in quæ scilicet πικρία sit immixta: quippe animam affligendam, nullamq; illi corporis dulcedinẽ per certos dies indulgendam. Festũ enim illud nihil remissum, nihil voluptuosum, nihil luxuriosum, nihil lautum sibi deposcit, sed sola animi afflictatione, & amaritudine, atq; humilitate celebrat̃. Huiusmodi est propitiationis dies: cùm enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conspectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

Est genus Culicum minutũ admodum in volatiliũ insectorum genere, quod animal in aëre suspensum, oculi visum inter volitandum fallit, nisi aciem intenderis validissimã: corpus tamen cùm insederit, acutissimo maximeq; tenui stimulo terebrat: ita quẽ volitantẽ cernere nequiueras, lęsus stimulantẽ sentias. Puto eum esse, quem Eucherius in Culicũ genere aculeis permolestum ait in diuinis literis, cyniphem appellatum: cuiusmodi atrocitatis illud est, quã Serapiacam vulgò Romæ vocant. Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quæ minutis & subtilibus verborum stimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumvenit, vt deceptus nec C videat, nec intelligat vnde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoq; doctrinæ Aristotelicæ spineta attribuit, contra Heluidium.

DE COSSIS.

AGMEN.

Ingruentem quidem Culicum multitudinem Ægyptij significare si vellent, Cossos vermiculos si non pingebant, certè loquendo nominabant. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò scribimus. Idq; ea de causa, quòd ex huiusmodi vermiculis Culices generantur. Sed ex Culicũ multitudine infestũ aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaquà feruntur sunt incolis omnibus molestissimi, ita exercitus quantumlibet amicus quaquà iter fecerit, & molestus & damnosus est. Quod si vllo vnquã tempore experimento compertũ fuit, infelicissima hac ætate nostra per tot continuos annos magna cum totius Italiæ clade perspeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hostibus, qui vi rerũ potiti essent: cuius mali causa est militum improbitas, summam disciplinæ militaris gloriam in sola rapacitate reponentium.

DE FVCO.

Diungendus fuerat api Fucus, vtpote qui non digrediatur ab aluearijs, quibus semper insidiatur: sed quoniã dulcedinis antitheton ad culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex alienis laboribus vtilitatẽ, delicias, gloriam sibi comparantem significare si vellent, Fucũ pingebant. Sunt hi grandissimi inter Apes. Sedenim Fucos furesq́; apud nostros cõfundi video. Plinius Fures inter illas grandissimos esse dicit. Aristoteles fures maiores quidẽ Apibus, sed minores Fucis agnoscit. Vtcũq;, mellificandi nullam Fucus habet curam, sed otiosus intus desidet, vel cùm exit effert sese fusim in sublime, gyrosq́; volitat cum eiusdem generis animalibus, qui exercitũ quasi faciunt, quod vbi satis iam fecerint, quasi se velut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & vt Virgilius ait,

Ignauum fucos genus à præsepibus arcent.

D

E

DE VESPA.

Pud Horum legas Vespã ex corrupto crocodili sanguine, vel ex eius cadauere procreari. Nostri ex equino eam cadauere nasci volunt.

PERNICIES SVMMOTA.

VTcunq;, Vespa cùm apud Ægyptios corruptũ ostenderet crocodilum, eadem ratione perniciem summotam extinctamq́; significabat, quando, vti suo commentario dictum est ex Diodoro, Crocodilus & mala & ærumnosa mortalibus illata commonstrat.

PVGNACITAS.

CÆterùm philosophi vetustiores pugnacitatẽ per hanc innuere videbãtur. Nam & equus, ex cuius corrupto sanguine Vespa oritur, belli est indicium, vt suo cõmentario probatũ. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demosthenes, vt apud Stobeũ περὶ διογένους ἐγκρατείας, Antisthenẽ ait aliquando à Diogene correptũ, vt qui exili admodũ voce homines castigaret, respondisse: Vespas itidem sonum haud magnum alis excitare, aculeum tamen acerrimũ habere. Quare apud Æneã philosophũ Platonicum, Euxitheus dum Theophrasti dicta diluit, Si quę ille opinabatur vera essent, Vespæ, inquit, item Hector colligabitur: ambo enim caput varia galea redimiti sunt, ac perinde pugnacissimi. De galea ad id alludit quòd Homerus Hectora subinde κορυθαίολος vocat. Et mulierum chorus apud Aristophanem, Lysistrate, quieturũ se dicit, nisi accesserit aliquis, qui tanquam Vesparum examen fodicare se, vel irritare aggrediatur. Atq; hæc omnia nostra sunt. Sapientiæ enim XII. habemus: Misisti antecessores exercitus tui Vespas, vt illos paulatim exterminarent. Importunũ fortè cuipiã videatur, si τὸ παρέργον remediũ subiecero contra hanc Vesparũ pugnacitatem: sedenim quod vtile vel cõmodum plerisq; futurum est, nunquã ego iudicauerim importunũ. Bellicoso mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, vt pleriq; tradũt, dicta, Vespis aduersatur, pręcipuè syluestris: cuius succo, vt Demageron & Pexamus scribunt,

F

A bunt, qui sese illeuerit, à Vespis non impetitur, neq; pungitur. Quinetiam si quis
punctus iam fuerit, eius herbæ succo, aut cōtusis et impositis folijs sanatur: aper
tissimo nobis documento, vt cùm res nobis cum furioso fuerit, lenitatē ample
ctamur, quoq; acerbioribus ille verbis excanduerit, nos mitioribus responsis
ignē extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἐστὶ τῆς ὀργῆς φάρμακον λόγος.

IMPERFECTI MORES CIVILES.

PLato, Phædone, eos qui popularem ciuilemq; virtutem, quam temperantiā
aut iustitiam nuncupant, exercuissent, non eam quidem ex doctrina philoso
phorum, atq; ex eorū sententia descriptam, sed ex consuetudine quadam exerci
tationeq; ad aliorum exemplum acquisitam, post obitum in Vesparū, apúmve,
aut formicarum genus migrare contendit: his enim omnino aliquid natura de-
dit, quod ciuilis gubernationis similitudinem quandam prę se ferat: nam & ipsę
collegia celebrant, tribusq; & centurias distinguunt, habitationesq; sibi con-
struunt magnificentissimas, in quibus cellę fauorum in morem sexangulæ om-
nes. Sed Apum texta metarū quasdam propemodum formas imitantur. Vespa
B rum castra potius sunt, & Mausolea, orbiculari ambitu, tabulatis super altera al
teris aggestis. Huiusmodi fabrica mirificè cōstructa, cùm Belluni essem, ad me
allata est ex cuiusdam syluæ solitudine. Septem sunt concamerationū orbes, al-
ter super alterū duorum digitorū interuallo impositi, pilarum columellarumq;
interstitio distincti, vt vnicuiq; commodum sit spacium ad eundum & redeun-
dum ad domos suas. Diameter orbium ad quintum vsq; duodecim circiter di-
gitorū: à quinto reliqui fastigiatim coarctantur, vt vltimus ad quinos senósve
digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris
ramo appensus erat, crusta supernè ad omnes ventorum & pluuiarum iniurias
contemnendas solidata munitaq;. Infrà hexagonales cellæ cōfertissimæ: ita reli
qua tabulata eadem crusta cellisq; eisdē fabrefacta, suisq; columellis singula su-
stentata. E superioribus verò stationibus bestiolę omnes abuolauerāt: medias
concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, folliculo quodam te-
nuissimo, pro tegumento vniuscuiusq; loculi superinducto, quorū aliquot cùm
sustulissem, animaduerti Vespas capitibus in imum adactis, domos eas omnes
compleuisse. Quę verò in inferioribus erant tabulatis, tanquā embrya videban
C tur vermiculorū instar imperfecta: ipsa quoq; eo tegumento, tāquam hybernæ
cochleæ, sed admodū tenui præmunita, in benigniorem verni temporis horam
asseruabantur: quæ tamen omnes, siquidem grauis hyems fuit, ibidem extinctæ
sunt, neq; tamen computruit quicquam, & tot iam annos eadem forma statuq;
spectantur. Expectabam quidem veris temperiem, vt quid acturæ essent explo
ratum haberem, sed nihil vlterius processit. Fabrica apud me remansit, non sine
magna omnium, qui eam conspiciunt, admiratione, tantum artis & ingenij, tan-
tumq; in construendo ædificio tam operoso, perseuerantiæ bestiolis his inesse
obstupescentiū. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, libet obiter Plinij lo-
cum perpendere, vbi lib. XI. cap. octauo supra vigesimū, Aculeus, inquit, in ore
vt asilo, siue tabanum dici placet. Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI
PLACET, adulterinum sit & subdititium, vt pleraq; adhuc alia apud autorem
eundem addita, quæ nisi peritorum hominū diligentia vetentur, indiligentię il-
li nomen inurant. Asilus enim diuersus à tabano est, Græcè οἶστρος, vel Marone
interprete, *Cui nomen Asilo Romanum est, æstrum Graij dixere vocantes.*
Tabanus verò musca est lenta, cineritia, quæ Græcè μύωψ dicitur. Rarus præte-

rea est asilus, tabanus numerosissimus. Asilũ, inquit Aristoteles, latiusculis quibusdam bestiolis, quæ in fluuijs supernatant, enasci: quamobrem magna asilorum copia circa aquas, vbi id genus bestiolarũ est: tabanos verò ex ligno. Item Sostratus de animalibus quarto, œstrum è fluuiali materia nasci tradit, μύωπα verò ex lignis. Idem Aristoteles alibi sanguinea dicit animalia tabanos & asilos, & passim demùm de singulis separatim meminit. D

PERTVRBATOR.

PEruulgatum verò illud est, vt per hieroglyphicũ asili significetur is qui aliorum otia perturbat, quietisq; rebus tumultum aut molestiam affert: est enim is, vt Maro cecinit,

Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther
Concussus, syluæq; & sicci ripa Tanagri.
Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
Inachiæ Iuno pestem meditata iuuencæ.

Maronianus autem versus de asilo Romana voce dicto nimirum, ostendit verba illa apud Tranquillũ ab Othone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno esse, si, vt vulgata habẽt exemplaria, legamus, τί γάρ μοι καὶ μακροῖς ἀσίλοις. quare castior omnino lectio substituenda. Nam illud quoq; quod magna eruditione viri commenti sunt de longis tibijs, adhuc non liquet. E

DE MVSCA.

INstat demùm, nobisq; negotium facessit importunissima bestiola, quæ licet ab omnibus solita sit abigi, pertinacia tamen sua peruicit, vt de se multi multa scribere cogerentur: nos ea tantùm quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMportunitatem sanè atque impudentiam Ægyptij sacerdotes notare si vellent, Muscam haud indecenter faciebant: eã enim vt sæpius & assiduè expellas & à te summouere contendas, tanta tamen impudentia prædita est, vt identidem redire, & infestare te minimè vereatur, nullam tuorum commodorum rationem habeat, siue loquare, siue dormias, siue bibas, siue cibum capias, siue legas, scribas, parata semper adstat, vt in faciem insiliat tuam, infesta, importuna, incommoda, nulli rei nisi fastidio de se concitando idonea. Hinc apud Ciceronem secundo de Oratore, ridiculè dictum de molestissimo iuuene, Abige Muscas puer. Hinc Platonicus vir Æneas summæ philosophus integritatis, dum Euxitheum introducit Theophrasti commenta deludentem, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta sectari, eisque inhærere, quorum opera visæ fuerint imitari, vt Hyperbolum quendam impudentiæ notaret, inquit: Musca item Hyperbolum trahet, quippe par fuit vtriusque impudentia. F

PERTINACIA.

EA tamen improbitas pertinacissima, qua nunquã rebus quietem esse sinit, tanti fuit, vt inter prælia deorum, grauissimasq; res poëtarũ principem Homerum illexerit ad eius pertinaciæ perseuerantiã memoriæ demandandam, hieroglyphicumq; proponendũ, quo ferox hostis insultat hosti, neq; moram neq;

A requiem dat vllam, donec vulnus inflixerit, & audaciæ confidentissimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

> Καὶ οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν,
> Ἥτε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο Ἰσχανάᾳ δακέειν.

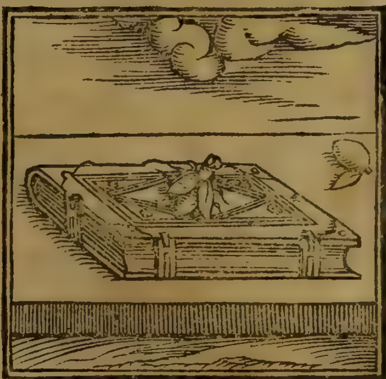
Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorum longè principem prędicant, cuius Musca est hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoscit: nunquam enim cessat ille humanū genus modis omnibus infestare, & modò hos, modò illos ad perniciem laqueos tēdere, ac omnes, quibus nos perdat, vias intentare. Obseruauerat etiam Eucherius, Muscam in diuinis literis modò pro cacodęmone, modò pro impuro atque malefico homine, modò pro idololatriæ spurcitia poni, eo Solomonis citato loco: Muscæ morituræ exterminant olei suauitatem: hoc ęst, adeò malignum est Muscarū genus, ac perinde Beelzebub, vt vel si moriendū sit, dū aliqua noceat, quippe vel bonos alicuius mores corrumpat, vel virtutē aliquā infringat, se quoque simul perdi pro nihilo habeat.

RES GESTA COMINVS.

B MVsca etiam aliquando in Laconū clypeis insigne fuit: quam cùm quidam non omnino vera maiorem in parma figurasset, obijcienti quòd latitandi causa id fecisset: Imò, respondit, signum est, me tam proximè ad hostes accedere, vt Musca ab eis internosci posit.

INDOCILITAS.

QVinetiā indocilitatis hieroglyphicū est Musca: nullum siquidem omnium animantium minus docile existimatur, neque minoris intellectus. In qua sententia est Plutarchus Symposiacōn octaua decade, duo tantū domestica animalia esse dicens, quę nunquam humano conuictu mansuescant, neque tactum admittāt, neque consuetudinem, neque vllius rei aut disciplinæ cōmunionem, quippe hirundinem & Muscam, quam semper & indocilem, & feram permanere, vti omnibus patet, asseuerat. Videre etiam est in hominibus, eos egregiè temerarios & impudentes esse, omniaque audere, qui nulla elegātiori doctrina præditi sunt: contrà alios quo peritiores fuerint,

C eo modestiores verecundioresque esse. Hinc apud Horatium hominē notari videas, qui cùm Athenis per annos aliquot libris insenuisset, Romam reuersus statua taciturnior ingrederetur, quippe id cōtra vulgus sentiens: nam sensus ille ex imperiti vulgi opinione desumptus, cùm nimirū intelligat Horatius, probum doctumque virum, esse malle eruditū, quàm videri, popularemque aurā illam protinus aspernari. Denique verum illud est quod Plinius Nepos ait Epistolis, recta ingenia debilitari verecundia, peruersa cōfirmari audacia. atque ita quo quis imperitior, eo impudentior atque iactantior euadit, quod Gręco etiam axiomate confirmatur, ἀμαθία μὲν θάρσος, λογισμὸς δ' ὄκνον φέρει: Imperitia quidem audaciā, eruditum verò rerū examen timiditatem affert. Meritò itaque viro forti odiosa Musca, & sapienti temeritas. Ideóque Hercules eas suo de sacello abegisse dicit, Myodem quem vocabant earum deum imprecatus. In Olympiæ sacro fortium carmine, tauro, deo eidem, vt aiunt, immolato, nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc superius Beelzebuben diximus ex Hieronymo.

CYNICI.

IN ſacris noſtrorum literis habetur Cynomyiæ mentio nõ cõtemnenda, quippe inter Ægypti flagella enumerata. Muſcam eam caninã plerīq; dicunt, adiecta ſcilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorũ ſectam animali huic perſimilem dicit Adamãtius, qui ad reliquas improbitatis ſuæ deceptiones, voluptatem etiam et libidinem inter bona ſumma commemorabant. Nam quòd moleſti eſſent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorũ eſt teſtimonio manifeſtũ. quòd verò & impudentes, vel vnius Diogenis improbũ facinus indicat, qui vel medio in foro ſpectante populo, hominem, vt ipſe iactabat, plantare non erubeſcebat. Ita plerīq; hodie, dum leuia quædam publicè reprehendunt, grauiſsima quæq; ipſi ſibi permittunt. Apud Eucherium locus animaduertendus eſt de Cynomyia, quæ nõ Muſca canina, vt quidam putant, Pſalmo ſit accipienda, ſed Muſca potius omnimoda. quod ſi admittatur, non per y Grẹcam literam ſcribi debet prima ſyllaba, ſed per œ diphthongũ: atq; ita dicendum eſſet pro Cœnomyia, Muſcarum genus omne. D

DE EPHEMERO. E

APud Cimmeriũ Boſphorũ Hypani fluuio veluti folliculos acinis maiores ferẽte, gignitur Ephemerus, animal quadrupes volatile, quod nos Diarium appellare poſſumus.

VNIVS DIEI VITA.

PEr hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui nõ vltra vnius diei ſpatium vitam produxerit, nonnulli ſignificandum cenſent. Id enim animalis genus vt eruperit è folliculo, in pomeridianũ vſq; diei tempus viuit, & volat, mox deſcendente ſole macreſcit & languet, deinde occidente moritur, vita nõ vltra diẽ vnum prorogata. Eiuſdem imbecillitatis eſt papilio, in grandiſsimæ muſcẹ ſpeciem, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra ſuam araneam cõditi tranſformatīq; erumpit, candidoq; exceptus velo, oua haud ita multò pòſt papauerum ſeminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra paucíſsimarum horarum ſpatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari poſſet hieroglyphicum, quod indicaret, re bene geſta vitam exhalatam, vt Epaminondam Thebanũ, & Leonidam Spartanum feciſſe legimus. Ac ne quis commentitiũ ac fabuloſum cenſeat quod ſuper Ephemero autores tradunt, vt bombycem prætereamus, quem tota iam Italia domi vnuſquiſq; contueri poteſt, in Britanniis fluuius eſt, vel, vt nonnulli tradunt, euripus potius, qui totam fermè inſulam diuidit: vtrinque in ripæ marginibus arbores ſunt, quæ folliculos ad oui anſerini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in ſubiectam aquam decidentes, ſimulac molliti fuerint, aperiuntur, deq; ſingulis ſingulæ excluſæ aues abuolant, pipionibus paulò minores, candore inſigni, aliſq; adeò plumatis, vt altè ſtatim auferantur, neq; quò migrent vlli adhuc compertum aiunt. F

DE CICADA.

VT verò beſtiolis his finẽ imponamus, admonet Cicada, quẹ cõtinuati ſoni raucitate moleſta, nos omnino videtur edocere, vt eius exemplo tædio eſſe caueamus, tam multa congerentes. Eius igitur hieroglyphica proſecuti, aues iam & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

AEgyptij ſacerdotes hominem ſacris initiatũ, & myſticæ diſciplinæ peritiam aſſecu-

A affecutum, per cicadam ſignificabant, in eam ſcilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris cõmodo, non faucibus, non lingua prędi tum, tam argutè caneret tamen, tamq; altum inſonaret. Eſſe huius inſtar doctrinam myſticam, & ſuas præſertim literas, quæ nullo ſyllabarum complexu, nulla partium orationis textura conſtructæ, ſed ſola animalis cuiuſpiã, vel alterius rei repræſentatione, abſolutæ ſignificationis orationem facere videantur, quę ſeſe longè diuerſo ab alijs literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Ægyptij Cicadam, vt apud Horum legere eſt, per aculeum emodulari, quòd motu ſuo ſtridorem cieret veluti plectrũ quo citharæ pulſantur: ore quippe caret Cicada, eademq; cæca eſt, prolixum tamen quiddam, compactum indiuiſumq; gerit, ſimile ei quod linguæ ſpeciem refert in ijs, quibus aculeus in ore eſt, eoq; ipſo rorem haurit, quod vnum illi & peculiare eſt alimentum. Vnde apud Maronem:

Dum cytiſo paſcentur apes, dum rore cicadæ.

Cęterùm de ſono diuerſa eſt aliorum ſententia, quippe qui attritus ſit interioris ſpiritus. Quinetiam experimẽto compertum eſt, Cicadam non canere per oris
B aculeum, ſed colliſo, attrito agitatoq; frequenter cauo vtero, quod pueri digitorum ſtimulatione non ſemel explorauimus.

DICACITATIS CASTIGATIO.

CVm verò ſonus ipſius animalis argutus quidam ſtridor potius ſit, quàm cantus vllus, & ſtrepitu aures offendat, natum inde prouerbiũ, Cicadę vterum ne ſcabito, quotiens reprimenda eſt cuiuſpiam dicacitas aut petulãtia, vt ſi pergat dicere quod vult, ſcurriliq; aut maledico morſu impatientiorẽ aliquem tetigerit, ipſe poſtea repercuſſus, quæ nollet audiens erubeſcat. Et quod in hanc ſententiam ait Heſiodus:

Εἰ δὲ κακόν τ' εἴποις, τάχα καὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Et huiuſmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchũ plura. Proclus Diadochus putat Cicadę cantum ex alarum, qualeſcunq; ſunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτόν, καὶ ἦχον ἐκπέμπων: Cicada canit alarum freta miniſterio, ſemetipſam applodens, & ſtrepitum ita ciens. Quod & Heſiodus agnoſcit, πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων.

VANA GARRVLITAS.

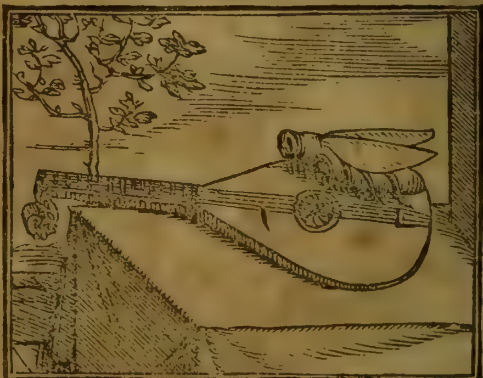
CVr autem nonnulli vanã & inanem gar-
C rulitatem per Cicadam ſignificari dixerint, ex Ariſtotele, quem non intellexerunt, deſumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia diſſeparatas, prioribus analyticis τερετίσματα eſſe dixerit, quippe vt nonnulli aiunt interpretes, nihil niſi inanem cantilenæ cuiuſdam garrulitatem præ ſe ferentes. Quem Cicadarum cantum vt importunũ & impudentem, ita Demetrius philoſophus notat, cùm à Domitiano pulſus Italia cum Apollonio quereretur: Cicadis, inquit, impunè licet obſtrepere, nobis ne quidem mutire fas eſt. Apud Ariſtophanem, νεφέλαις, quę iuſtus ſermo commendauerat, iniuſtus ait Cicadarũ plena eſſe. Sedenim quantũ ad Ariſtotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, ſi dixerimus diſcipulum longè honeſtius, quàm alij putent, de præceptore ſuo loqui, ſanctiusq; ſentire ſuper ideis, quàm interpretes, noſtri præſertim temporis opinentur: quippe cùm Ariſtoteles de ijs tractaret quæ fa-

cerent ad demonstratione͂ per ea quæ ipse constituit artis elementa, nõ obiicien D das huc ait ideas Platonis, quia τερετίσματα sunt, hoc est, mysticum quiddam sapiunt, atq; ideo nihil ad demonstrationem qua de nos hic agimus, conferũt: ingenij illud, atq; animi supra sensum elati negotiũ est, hoc quod præ manibus est nobis, vni applicitum est sensui. Vocabulum enim τερετίσματα, inter alia significata mysteriũ etiam significat: & superius Cicadam mystici hominis hieroglyphicum Ægyptijs esse commonstrauimus. Sanè verò Propertius in garrulitatis significatum acanthidem lenam vocat, à sermonis tædio & loquacitate, auriũq; offensione: nam acanthias Cicadæ epitheton est, quin & Cicadæ species Hesychio. Aiunt porrò, ex eo animaliũ genere fœminas semper taciturnas esse, quod nonnulli ad frigiditatem referunt, qua sint egregiè præditæ.

NOBILITAS GENERIS.

ILlud minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienses generis nobilitatem significasse, quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui τεττιγοφόρους, hoc est, Cicadigeros eos appellat, quòd apud Atheniẽses institutum erat, cicadas ex auro capitis ornamento gestare, quæ indigenas & ingenuos ab E aduenis & seruis distinguerent. Causam nonnulli cõminiscuntur, quòd Cicadę maximè omniũ animalium indigenæ videantur: in ea siquidem regione qua genitę, viuunt moriunturq;, cùm reliqua ferè omnia animalia aliquò migrẽt, neq; sedem vllam firmam habere perseuerẽt. In vnaquaq; verò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorũ maiores pluribus antè annis in patria sua claruerint: obiectatumq; ideo Ciceroni totiens in opprobrium, quòd vir nouus esset, quia plurimùm odiosa solet esse nouorum hominum ambitio, cùm Rempub. in quam recèns adsciti fuerint, administrare contendunt.

MVSICA.

QVamvis autem alij aliter Cicadarum cantum acceperint, plures illi fuere qui Musicen hinc intelligi censuerint: ideóq; Cicada in citharœdi statua citharæ insidens, hieroglyphicũ dedicabatur: quem morem Strabo latius interpretatur: quanquã nusquã desunt Græcorũ fabulę, Eunomi citharœdi statuam F celebrantium cum cithara, cui Cicada insideret, propterea quòd is cum Aristone Rhegino, Pithijs, musico certamine destitutus est, chorda vna fracta: verùm aiunt Cicadam adfuisse superuolantem, quæ suppleuerit vocis illius vicem. Et apud Theocritum pastor, qui Thyrsin commendare vult à carminis suauitate, melius eum canere quàm Cicadas, rustica & pastorali simplicitate dixit. De q; hac Plotinus mihi videt intellexisse potissimùm, cùm homines musicis modulis affectos ac delinitos, in animalia musica renasci differit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuisse olim quosdam musicos homines, qui cantu adeò allicerentur, vt præ modulatione cibumq; potumq; negligerent, eóq; demum macilentiæ redactos, vt in Cicadas abierint, qui famem adhuc nullo alio cibo quàm cantu leuent. Videre verò est homines eos qui sermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti sunt, corpore esse maiori ex parte graciliori: corpora enim extenuari sermone nimio, philosophi profitentur, quorum è numero Lucretius noster ita philosophatur:

A *Nec te fallat item quid corporis auferat, & quid*
Detrahat ex hominum neruis ac viribus ipsis
Perpetuus sermo, nigrai noctis ad vmbram
Auroræ productus ab exoriente nitore,
Præsertim si cum summo est clamore profusus.

Sed satis iam obstrepere cum Cicada visi sumus, quare sit iam nugandi modus.

DE ARANEO.

Mportunū fortè videatur insectis his, atq; ijsdem volatilibus, Araneum aggregare: sed traxit me bestiolæ leuitas propemodū volatilis, vt inter hæc locum ei constituerem. Prȩterea, veluti nullus est illi angulus imperuius, haudquaquā vlla erit inuidia, si huius quoque commentarij angulum occuparit.

INANE OPVS.

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliusq; precij
B aut momenti rem significari didicimus, vbi de se ipse iocatus ait:

Nam tui Catulli Plenus sacculus est aranearum.

Quod sibi desumpsit Lucianus in Pseudologista: εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστά, carie & araneis oppleta. Verùm & ex historiȩ sacræ scriptoribus, significatū idem Præsulibus nostris nō improbatū accipimus. Eo siquidē tēpore atq; hora, qua Gregorius Patriarcha Constantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & socij, qui vnam in Domino nostro IESV Christo naturā & voluntatem asserebant, centum & quinquaginta Præsulum sententia damnati sunt, plurimæ Araneorū telæ, maxima omnium admiratione, in medium populum cecidere: ex quo significatū est, eas hȩreticorū sordes Aranearum instar inanes fuisse, eoq; conuentu solenniq; iudicio disiectas esse. Nonagesimo sanè psalmo de infirmitate huiusmodi legas: Anni nostri quasi Aranea reputantur: nam ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem verò minimo quolibet occursu dissipatur. Alio psalmo: Tabescere fecisti velut araneam animam meam, super eadem imbecillitate humana dictū volunt. Et earum telæ, vt Eucherius, concupiscentiæ nostræ
C opera sunt, quæ nulla densantur soliditate, venti cuiuslibet humani iniuriæ exposita. Apud alios ita interpretatum inuenias: Exile admodum animal est Aranea, & anima flagellis & amaritudine conscientiȩ perculsa macerataq;, attenuari videtur: cōtrà cùm genio dat operam, pinguescere dicitur, & opiparè saginari. Sunt qui ex Hebraico non Araneam, sed tineam hîc ponant.

PLVVIA.

ALioqui tela huiusmodi futuræ indicium est pluuiæ, quòd animal id sereno texere quodammodo vereatur, non ignarum serenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxium esse aërem, quibus ambobus opera sua dissipari contingit: nubilum verò, vtpote crassiorem glutinosioremq;, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INÆQVALITAS.

VVlgus verò non ineptè per Aranearum telas & retia, apto admodum hieroglyphico legūm notat inæqualitatem, propterea quòd veluti muscæ & volatilia alia pusilla, si in eas inciderint, capiuntur & pereunt, fortiora verò animalia perrupto texto facilè quoquò libuerit elabuntur: ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atq; castigāt, potentioribus verò nihil aduersan-

tur, qui eas ex arbitrio tollunt, scindunt, abrogant, & refigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus sibi subditis scripserat, vt si quid vnquam per literas mandasset quod legibus aduersaretur, ne curarent, tanquam illud esset se nesciente scriptum. D

DIALECTICA.

PEr Araneas Ariston Chius Dialecticorum sermones intelligebat, quæ quidem artificiose admodum elaboratæ essent, nulli verò inseruirent vsui. Eandem idem disciplinã cœno in vijs iacenti assimilabat, nulli quippe vtilitati esse, ingredientibus autẽ & impedimento & molestiæ. Idem eos qui disciplinæ huic operam curiosius darent, ijs qui cancros largè vescerentur similes esse dictitabat, exigui enim cibi causa circa magnum testarũ cumulum occupari. Dialecticam verò omnem Zeno Philosophus iustis quidem mẽsuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut vtile quidpiam metirentur, sed paleas, aut quisquilias alias id genus.

DE TIPPVLA. E

Erùm ecce tibi Tippulam, mihi nihil tale cogitanti, neq; sentienti, ex improuiso huc irrupisse: quare quid ea quoq; sibi velit, videamus, etiamsi nihil ab Ægyptijs, quod meminerim, super ea traditum habeatur.

LEVITAS.

SVnt qui summã leuitatem, vtputa quam Maro de Camilla canit, per Tippulam aptè significari posse dicant. Bestiolæ quippe genus id sex pedibus præditum, sed tantæ leuitatis, vt super aquam currens non desideat. Hinc Plautus: Neq; Tippula leuius est pondus, quàm fides lenonia.

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS. MAXIME'QVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM PATRIARCHAM AQVILEGIENSEM, DE IIS QVAE PER Delphinum & Polypum significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. F

Vstricis diebus, qui proximè præterierunt, cùm Pientißime Præsul purificationis ergò puluinaria septem te secuti inuisissemus, essentq; vnà tecũ eruditißimi viri Angelus Colotius, Baptista Casalius, Pinpinelus, Antonius Marostica nus, & Petrus Aleander, quibus candidius nil terra tulit, quorum cõmendatione tuam ego amicitiã recens indeptus eram, multaq; inter equitandũ de ambitiosißimo monimentorũ studio, quod veteribus illis adeò placuisset, vltro citroq; dicerentur: suggerebant enim argumentũ tot disiectorũ paßim ædificiorũ moles tam immanes, quæ tota gestatione nostra occurrebant: magnamq; dicendi materiã sumministrabat arcana illa pingendi cælandiq; ratio, quæ apud eos fuisset, qui mutam quandã orationem per rerũ imagines mente concipiendam, non vllo vocis sono, literarum've complexu enunciandã excogitassent, autoribus dubio procul Aegypti sacerdotibus, quos vniuersæ mox nationes, vbivbi vlla rerũ disciplina vigeat, tacito consensu cunctis in operibus imitari studuissent. Sub hoc sermonẽ Quirinalẽ præteruecti, ad Altæ semitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquißimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruto signa etiamnum pleraq; vetustißima sub ruderibus subterranei eius templi reperta à vobis fuerant, ad quæ spectanda magna ingenuorum multitudo confluebat. inter ea

autem

A *autem opera præcipuum erat Veneris simulachrum, quæ Cupidinem manu regebat, ipse vero Delphinum cauda apprehensum surrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem solo mordicus apprenderat. Hic tu, qui veterum operibus adeo delectaris, quærebas, quid id sibi vellet argumentum. Neque aberant ex loci curatoribus, qui visitantium opiniones exceperant innumeras, plurimum vero qui rem temere factam arbitrabantur, animaliáque illa ad ornatum tantum apposita putarent: vel si quod in ea re consilium fuisset, certe non vllum aliud, nisi vt statuæ pene nudæ aliquo firmarentur fulcimento, facile lapsuræ nisi adminiculis huiusmodi veluti adglutinatæ præsepitæque sustentaretur, neque alterius cuiuspiam rei significationem præ se ferre: nisi forte quis diceret, Venerem mari ortam, maternisque pecoribus Cupidinem adblandiri. Tuque, mi Domine, ad me conuersus, quid super hoc mihi videretur postulasti. Ego autem argumentum id omne ad Aegyptiorum traxi disciplinam: tuque Vir amplissime libenter auscultare me visus es, meamque dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogasti me, vt quæ super Delphino & Polypo huiusmodi disseruissem, ea scriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligentius examinare. Feci quod petieras, idque libenter admodum, quod magnopere gaudebam datam*
B *mihi occasionem, qua possem tibi tam studioso, tam pio, tam plane probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot industriam ego meam, quantulacunque esse poterat, exercuissem. Misi igitur ad te pisces eos duos quos popósceras, atque ea simul omnia, quæ illis capiundis in verriculo deprensa sunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit in sagenam immisit: & Polypus cirris, & quibus exasperantur cotyledonibus fretus, plurima secum attraxit, nullo discrimine congesta. Ea vtiliáne essent, an inutilia, nolui meum esse iudicium, sed ipsum rete pro vt eductum erat, cum tota præda protinus afferendum ad te curaui. Tuum erit quæ vsui fore videbuntur, verriculo in siccum attracto, seligere: quæ minus ad rem faciet, eijcere. Sed antea quam ad complexum figurarum, quas explicaturi sumus, aggrediamur, necessarium esse visum alterutrius simplicia significata percurrere, vt habita singulorum cognitione, facilius coagmentationem ipsam conficere possimus.*

DE DELPHINO.
INCOLVMITAS.

INCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet quod totiens in humani generis beneficium cessit, quippe plerisque mortalium extremo vitæ periculo laborantibus, ab animali
C hoc sponte auxilium allatum. Neque enim temere frænatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul ob multos ab vndis eius opera seruatos factum opinamur. In Neptuni siquidem templo, quod apud Isthmon erat, visebatur Palæmon puer super Delphine & auro & ebore confectus, quem Herodes Atheniensis dicauerat. Nam & Palæmoni nautæ pro incolumi nauigatione vota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus est, cui, vt apud Virgilium habetur, seruati votum soluunt in littore nautæ, vt Glauco, & Panopeæ.

TARAS.

QVod vero signum in argenteo numo Delphino vehitur, TARAS is est, vt etiam indicat inscriptio, de quo Aristoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numisma numum dicit appellari, in qua Taras Herculis Delphino vectus. quanquam apud Asiaticos quoque puerum Delphino insidentem fuisse in numis, tradit Strabo. Sed Phalantum Lacedæmonem memorat Pausanias, qui Tarentum coloniam duxit, priusquam Italiam attingeret naufragium in Crisæo mari fecisse, cui Delphinus opem tulerit, sublatumque dorso in littus incolumem exposuerit. Stesichorus historiam huic similem Crithei testimo-

nio recenset, Telemachũ Vlysſis filium cùm adhuc puer in alto maris littore lu D
ſitaret, in ſubiectas aquas corruiſſe, mox Delphinorum beneficio receptum, qui
puerum ſurrexerint, & expoſuerint, idcirco patrem Delphinorum inſigne poſt-
modum ſtudioſius adamaſſe, eamq; ſculpturam & in enſe & ſcutis habuiſſe, &
in annulo vſum pro ſigillo. Quare apud Lycophronem eum δελφινόσημον appella-
ri comperias: quod ea etiam de cauſa fortè dictum exiſtimes, quòd Philoſtratus
eum ſubſimum fuiſſe dicit. Delphini verò & ſimo admodum roſtro ſunt, vnde
animal repandiroſtrum, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudent appellari, quaſi
vocem intelligant. Vt verò interim omittamus Arionem Delphini opera & ve
ctatione, de latronum nautarum manibus liberatũ: cuius rei teſtimoniũ diutiſ-
ſimè in Tænaro habitum donarium, ex ære Delphinus cum inſidente Arione:
quod argumentum in numis etiam cuſum vidi, eum quippe nudum Delphino
vectum, dextera victoriã prætendere, læua lyram ſuſtinere. Prætereamusq; He-
ſiodi poëtæ per errorem in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer,
quod in mare fuerat à percuſſoribus abiectum, à Delphino inter Locridem &
Eubœam expoſitum. Et Melicertæ corpus, quod in Iſthmo Delphinus expo- E
ſuerat, inuentum à Syſipho. Virginem quandam Lesbiam vetuſti autores tra-
didere cum amatore ſuo demerſos in aquam, Delphinorum auxilio incolumes
euaſiſſe. Veteres deniq; Delphinum tanta veneratione proſequebãtur, vt eum
neq; venarentur, neq; vllo pacto lædere fas iudicarent: quæ quidem religio in
ætatem vſq; noſtram propagata eſt, cùm multos reperias qui Delphinum vel
interficere, vel veſci ea de cauſa ſcelus putent, quòd quædam illi ſint cum huma-
no genere commercia, promptuariumq; ſit nauigantibus auxilium.

BACCHVS.

QVòd verò Delphinũ Baccho adpingunt, nõ ſolùm ad fabulã ſpectat, ſed
etiam ad hiſtoriã, quòd vinum marina aqua mixtum facilius cõſeruatur,
vt Columella ſcribit ſe ab agricola patruo didiciſſe. Et Dionyſius hac de cauſa
ad mare fugiſſe fingitur, quod apud Athenæum habemus. Cur verò aqua maris
adeò vino conferat, rationem & Plinius & Dioſcorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

ATqui non Neptuno & Baccho ſolùm, verùm etiam Apollini Delphines F
dedicantur, multasq; eius aras apud Græcos Delphinis inſculptas fuiſſe,
Plutarchus atteſtatur. Ad hæc nõnulli addunt, Apollinem Delphini ſpecie ad-
naſſe ad Delphos, apud quos præcipuè colitur: quanquam & Delphi antea fue
rant Neptuno ſacri, vti Calauria Trœzeniorum inſula Apollini, quæ loca mox
dij ipſi inuicem permutarint, vt apud Pauſaniam eſt. De Calauria tamen neſcio
quid diuerſum tradit Stephanus, cuius opus De gentibus, Hermolaus Byzan-
tius in compẽdium redegit. Quantum verò pertinet ad Apollinem in Delphi-
num transmutatum, Creticum commẽtum aiunt: illi enim Apollinem totius ſa-
lutis autorem celebrabant, neq; quenquam vllum euadere infortunium arbitra-
bantur, niſi Apollinis ope ſoſpitaretur. ad quod fortè tacitè reſpexit Horatius,
Sermonibus, vbi ſe garruli cuiuſdam importunitatem, qui hominem necabat,
euaſiſſe gauiſus ait, Sic me ſeruauit Apollo: quamvis de foro loquatur, quò nu-
gator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis templum. Cretes denique,
ab vnoquoq; malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fa
bulæ fabulantur homines in Delphinos transmutatos, ea de cauſa confictum
aiunt, quòd Delphinis ducibus nautæ ſeruati fuerint.

PERI-

PERICVLORVM FVGA.

A APud nostros etiam vulgò Delphini sunt tuti receptus indicia, quippe qui
quotiens futuram tempestatem præsentiunt, in portus accurrere, deq; vn-
dis exilire cernuntur, quasi velint reliquos inuitare, vt in stationes properè se re-
cipiant, neq; nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futuræ tem
pestatis prognosticū esse minimè cōtemnendū, vbi visus fuerit in maris super-
ficie frequentius se vibrare, aut plures quodammodo lasciuire inter se colluden
tes. Causam philosophi deprehendêre, quòd hyemali procella ingruente, cōsur
gunt exhalationes ab imo mari, quæ hyemis fomenta suggerunt, calorq; tunc in
Delphinis excitatur: caloris verò cùm propria sit agitatio, euenit vt idem ani-
mal sæpius emergat, seq; frequentius ostentet. Vnde illud apud Pliniū, Delphi-
nos tranquillo mari lasciuientes, flatum ex qua veniunt parte præsagire.

IMPERIVM MARIS.

ITa verò Delphinus maris regem significat, vt pro aqua mariq; ipso passim in
numis excudatur. Præcipuè autem Sunij Neptunus sub Delphinis imagine
B colebatur. Neptuno verò aquarū domino nullo non in signo eius adsculpeba-
tur. Pulcherrimus extat numus, cuius inscriptio est, NERO CLAVDIVS
CÆSAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. PP. vbi Neptunū ipsum videas
in portu sedentem, id enim quietis indiciū: dextera temonem terræ adprimentē,
quod signum nauigationis est in portum fossilem: læua verò Delphinū ample-
ctentem, quod maris blanditias & tranquillitatem ostendit, iramq; & cōmotio-
nem fluctuū omnem ibi demolitā. Ibidem celeberrima illius ædificij forma est,
cum inscriptione, POR. OST. In qua quidem portus illius effigie naues diuer-
si generis minutissima figura elaboratas, nō sine magna artificis cōmendatione
conspicias. Atq; vt hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggredia-
mur, epigramma Græcum extat, cur Cupidinis signum vna manu Delphinum,
altera flores contineat, in hunc modum interpretatione facta:

Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ γὰρ μὲν γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει·

Non temerè quippe illum vna manu Delphinum, altera flores cōtinere, vtpote
C qui sit hinc terræ dominus, inde maris. Est & in numo M. Agrippæ L. F. COS.
III. Neptuno reduci signum S. C. cusum, in quo Neptunus læua tridenti altè
innititur, dextera verò Delphinū exporrigit. In Q. Nasidij numo nauis est cum
stella & velo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio posito: infrà Del
phinus est: inscriptio, NEPTVNI. quod tutam Q. Nasidij nauigationem Ne-
ptuni beneficio peractam indicat. Tam igitur ex ijs quæ dicta sunt, Delphinum
ante omnia maritima Neptuno sacrum intelleximus, quàm reliquarum etiam
aquarum symbolum, ex celebri Corinthiorū signo, apud quos fons fuit, in quo
Neptunus æneus situs erat, sub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat.
Sed enim cùm hæc multa sint, hæc de Neptuno dicta sufficiant, si modò id addi-
dero, quòd per Neptunum vice versa, vnusquisq; etiam piscis accipitur, vt apud
Næuium: Coquus edit Neptunum, Venerem, Cererem: hoc est, pisces, olera, pa
nem. vbi aduertendum Venerem hortis præfici.

VELOCITAS.

EST & illud præcipuum ex Delphino significatum, vt sit velocitatis indiciū,
aut mirificæ agilitatis. Constat enim vnicuiq; maris accolæ, quanta se velo-
citate Delphini iaculētur, quæ cùm refertur, incredibilis habetur ijs qui nō spe-

ctarint. Est autem dubio procul velocissimũ omnium animalium tum aquatilium D tum terrestrium, quippe qui malos etiam nauigiorum maiorũ supersiliant, perinde ac sagitta pernices, vt apud Aristotelem habetur, ἁπάντων δοκεῖ εἶναι ζώων τάχιστον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑφάλλονται πλοίων μεγάλων ἱστούς. De agilitate verò, qua maximè præditus est, prouerbium emanauit, Delphinum nare doces, si quis imperitus peritissimũ instituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruã: quod eruditissime Præsul, in me forsitan nõ immeritò retorseris, q de ijs ad te scribere cœptarim, quæ tu longè me plenius & melius alios docere posśis. Nam & illud nosti, Nemeis, Milesiam saltu pernicissimũ Delphino assimilatum à Pindaro.

CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cùm celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus est nauigandi signum, siue quòd ipsi naues obuiã factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducãt. Ab ea verò sulcandi maris facilitate qua Tyrrheni plurimùm olim claruere, qui piraticã exercentes vniuerso ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti sunt, cùm presertim Pelasgi, referente Myrsilo, Crotone occupata Tyr E rhenam etiam regionem inuasissent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti verò inter piratas etiam Pelasgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorũ nomen, idq́ apud Maronẽ semper ad contumeliam ponitur.

MATVRITAS.

PEruulgatum verò illud est, quod maturè agendum significat, si Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, vt veteres fecerunt, obuoluatur, vno contationẽ, altero celeritatem significante, quæ simul iuncta, inuicemq́ temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, & properare loco & cessare indicãt: id Græci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Augusto tribuant, quòd & adagium & signum huiusmodi solitus sit identidem repetere. Habetur ea species, qua Delphinus anchoræ se circumuoluit, in Titi Vespasiani numis. Sed fortè non displiceat in huiusmodi significatũ trahere, quod in numo quodam æreo apud Maffæos inspexi Romæ, bouem humana facie personatum, supra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatem, per bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria est. Actionem verò ex hu- F mana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis sit res gerere. quanquam de boue laruato alibi.

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

INuenio etiã ex Delphini simulachro amorem in simpliciorem ætatem significari, quem puerilis ætatis amasium non vno exploratum est exemplo, qualia ab vtroq; Plinio referuntur: vt non immeritò tot in numis Delphinum cernere sit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris statuas plerasq; vidimus, quibus adsculptus est Cupido, qui vel Delphino insideat, vel alio quoquo modo regat eum apprehensum.

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pausanias, qui grati animi signũ in hoc animali se vidisse in Poroselene Ioniæ vrbe testatur: inclamatus enim à puero, properare ad eũ solebat, subiectoq́ dorso ei, si adlibuisset, ad vecturam sese accommodabat, propterea quòd ab eo redemptus piscatorũ manus euaserat, curato etiam vulnere quod illi fecerant. Ab Egeside proditum ait Plinius, in Ialyso Rhodiorum vrbe Hermiam puerum Delphino longa consuetudine

A tudine vectari ſolitũ per fluctus, ſed ſubita mox procella ſuperueniente demerſum. Idemq; Naupacti etiam accidiſſe, à Theophraſto eſt literarum monumentis datus. Admiratur Plutarchus tantam animalis iſtius humanitatẽ, ſiquidem non educatione, veluti canes & equi, non vlla alia neceſsitate, velut elephanti pantheræq; & leones ab hominibus liberati, ſed genuino quodã affectu ſponte ſint humani generis amatores: ideoq; crocodilorum hoſtes infenſiſsimi, propterea quòd crocodilus humano ſemper generi inſidiatur, atq; ita ipſa naturæ repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA.

PHyſiognomici ſanè laſciuos & petulantes eos in primis iudicãt, qui ſimum, vt Delphini, naſum habeant: proptereaq; Socrati nequitia, quam ex ipſa facie præ ſe ferret, vitio data eſt, quod ita ſe natura affectum inficias non iuit: cæterùm ſe naturam cõtinentia domuiſſe: id quod etiam Plato in Sympoſij fine multis argumentis teſtatum facere eſt aggreſſus.

ADVLATORVM INFIDELITAS.

B NOn præteribo hîc, quod Socion philoſophus ait Delphinum adulatorem eſſe, qui ciborũ reliquijs, quæ à nauigãtibus affatim in mare projciuntur, allecti comiterq; accepti ſaturatiq;, natãtes quandiu affatim vnda ſubeſt ac ſuppetit officioſe comitantur, in ſiccum verò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc vitæ curſu dum plana faciliaq; & proſpera omnia ſunt, adeunt, deducunt, colunt: cùm verò ſcrupea difficiliaq; acciderint, ſtatim abſcedunt: de quibus Horatius noſter:

At vulgus infidum & meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici
Ferre iugum pariter doloſi.

GIBBEROSI.

VVlgò verò vſurpatum, vt gibberoſos Delphini cognomento notemus. Et antiquiſsimus autor Pacuuius, animalia hæc incuruiceruicũ pecus appellauit. Sed & gibba ſuum habet ſignificatũ, vtpote quę futurorum indicium ſit, vt apud Tranquillum aruſpices Domitiani gibbam per ſomniũ ſibi acceſsiſſe viſam interpretati ſunt. Et quoniam pars eſt prudentiæ, futura præuidere, gibbe-
C roſos aiunt omnes aſtutos eſſe, multaq; pollere ſagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAximè verò mihi natura ipſa per Delphinũ philoſophari videtur, quem terra procul, adeò violentum, pernicem atq; agilem eſſe iuſſerit, eundem autem ſimulatq; terram attigerit, vix in arenam exceptũ confeſtim emori: vnde dixerit Horatius de re maximè abſurda, contraria, & ſibi valde repugnanti, Pingit Delphinum in ſyluis. Ita impatiens eſt animal hoc terreni ſoli. Adagiũ verò eſt in eos qui magnum aliquid polliciti, minimũ præſtiterint, δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. Quæ quidem eò ſpectãt, vt cùm amorem ex Delphino ſignificari oſtẽderimus, eatenus amorem omnia virtutis experimenta pręſtare admoneamur, quatenus terra procul in alto ſeſe exercet, & in ſublime ſæpius ſeſe cœlum verſus, marinæ vndæ purificatione expiatus, ac ſereni tantùm aëris affectator eiaculatur. Terra autem & animalia terræ addicta, vti ſerpentes, ſues, & alia quædam, voluptariæ mollitudinis indicia ſunt, tum ipſam rei venereæ ſpurcitiam innuũt, quò ſimulatq; Delphinis acceſſerit, ſtatim expirat. Huiuſmodi enim eſt impuri amoris cõditio, vt cùm quis id, quod longo temporis interuallo appetierit ſtudioſiusq; ambiuerit, aſſecutus eſt, in amando deinceps flacceſcere ac refrigerari videatur,

plerunque etiam vel fastidio, vel odio succedente, tam alienus ab amata re fiat, vt nihil magis auersetur. Hinc illæ deceptorum querelæ: D

Cui mea virginitas auibus libata sinistris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

Te propter Libycæ gentes Nomadumque tyranni
Odere, infensi Tyrij, te propter eundem
Extinctus pudor, & qua sola sydera adibam
Fama prior: cui me moribundam deseris hospes?

Quare Lysias apud Platonem, amantes ait, cumprimùm libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini sit emancipatus. In eo verò quem neque Plato, neque alius quispiam pro dignitate satis vnquam laudauit, longè aliter euenire manifestum est.

DE POLYPO.

ENumeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini significationibus, ad Polypum res ipsa, quæ præ manibus est traducit, vt demùm quid sibi velit Delphinus qui Polypum mordicùs apprehenderit, conijcere valeamus. E

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEgyptij sacerdotes hominē qui rem familiarem ex quibuscunque rebus, vtilibus simul ac invtilibus, nullo discrimine, nulliusque rei ratione habita, congereret augeretque, significare si vellent, Polypū pingere soliti sunt. Ille enim cùm prodigè admodū multa deuoret, prudens tamē rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili suo recondit, selectisque vtilibus atque cōsumptis, invtilia mox, quippe testas, & cancrorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum abigit. Eos Ælianus vehementes ait esse ad vorandū quæcunque oblata fuerint, esseque adeò impotentes, vt ne pastu quidē mutuo abstinere deprehendantur, quique in retibus minores inclusi fuerint, maiorum escam esse.

OMNIVM ABLIGVRITOR.

QVin etiā eum qui aliena abligurierit, & sua mox absumat, notare cùm vellent, Polypum flagella curtum & detruncatum effingebāt. Asserunt enim autores Ægyptij, Polypum ita famis impatientē esse, vt si alius cibus non suggeratur quem deuoret, proprijs flagellis vesci. Vnde dixerit Alcæus ἔδω δ' ἐμαυτὸν ὡς πολύπους, (quem versum citat Athenæus) Ipsum me comedo vt Polypus. Hesiodus quoque ἐν ἔργοις cū Ægyptijs sentiens de Polypo ait: ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, quique suo exossis pede vescitur. Præterea Oppianus Halieuticis: ἀλλ' οἵγε γλαφυρῇσιν, ἀνιζόμενοι θαλάμῃσι πήξαντες δαίνυνται ἑοὺς πόδας ἤυτε σάρκας ἀλλοτρίας. Idipsum Ælianus asserit, venatione deficiēte suis eum vesci cirris, alijs mox pro ijs qui absumpti fuerint succrescentibus. Heledonem autem πλεονασμῷ τοῦ λ, ἀπὸ τοῦ ἑαυτὴν ἔδειν, quòd semetipsam edat, appellatam, Polypi speciem etymologici Grammatici contendunt. Nam & Pherecratem summæ autoritatis virum, hæc eadem de Polypo sensisse tradunt. Quin & Carneadem id ipsum agnouisse manifestum, cùm dialecticam Polypi similē esse dictitaret, qui præ fame suamet flagella pasceretur. Eos verò aucta iam doctrina peritiores factos, in suasmet opiniones mox grassari, easque destruere: quæ quidem curiosius à me cōquirenda fuerunt, quia Plinius Aristotelem secutus id fieri negat: quique reperti sint corrosa habere brachia, id eis à murænis vel congris euenisse asserit, cum quibus assiduum certamen habent. Plutarchus F

A tarchus tametsi in Aristotelis sententiã super hoc nonnunquam illabatur, cum Ægyptijs tamen hoc idem tradit, qui tam præstantiũ autorũ scripta arguere mendacij vereatur: quasi verò non & alia sint animalia, quæ suamet membra in cibum absumãt, cùm cercopithecos videamus totas interdũ sibimet caudas abrodere: quare cautio est, ne qui animalibus huiuscemodi delectãtur, carnes eos attingere permittãt, quia simulatque carnibus assueti fuerint, eius facti auidiores, morsus in semetipsos vltrò cõuertunt. Id ego cùm hæc scriberẽ, apud Mediceos proceres domi fieri à quodã efferatioris naturę cynocephalo quotidie conspiciebam.

VICTORIA VTI NESCIVS.

HOminem victoria potitum, vti tamen victoria nescientem, intelligere cùm vellent, sacerdotes ijdem congrum & subiectum Polypum pingebant. Qua specie potuisset Annibal figurari, cùm strage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexisset. Aiunt verò, quotiens Polypi cum congris certamen ineunt, à congris facilè superari: cæterùm nullam esse congris facultatem vt Polypos depascere valeant, quòd ij læuore atque lubricitate corpo-
B ris, qua sunt egregiè præditi, morsus hostium effugiant, & mutilatis tantùm aliquando flagellis elabantur.

TYRANNVS.

QVòd si hominem Ægyptij municipij sui longè principem, sed tyrãnica in ciues dominatione vtentem, notare vellent, Polypum & locustam adpingebant: locustæ siquidẽ dominationẽ videntur in Polypos exercere, primasque inter eos obtinere partis, vt apud Horum legitur. Cęterùm Aristoteles priores Polypo tribuit, tantoque eum terrori formidinique esse scribit, vt si locusta Polypũ in ijsdem retibus esse senserit, præ metu exanimetur quamprimùm extincta. Habet hæc Gammari fluuialis similitudinem, longè tamẽ maior atque vastior est, & albicantior, cùm Gammari subnigricent: quanquam & nigricantes admodum locustas in Ligustico mari esse cõspexi. Pedes huic vtroque ex latere quini, ijs adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatum: octoni verò Gammaris. Sed est suus de locusta locus in crustaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

C PEruulgatũ verò illud est, vt homo qui se varijs hominum moribus accõmodet, sitque omnium, vt Latini dicunt, horarum, per Polypum saxis adhærentem exprimatur, quẽ maximè omniũ colorẽ mutare constat, ijsque similẽ reddere quibus appropinquauerit saxis. Huic autem similes esse homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationẽ aucupantur, seque eorũ, apud quos degunt, voluntati atque sententijs in omne obsequium proni dedunt, omni posthabita ingenuitate. Causam demutationis istiusmodi multi reddere conati sunt, eamque alij voluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quòd id astu quodam faciat. Naturalem, quòd translucidum sit eius corpus. Necessariã, quòd præ metu ita transmutetur, vt homo etiam pro varia cordis concitatione hoc vel illo colore genas perfunditur. Voluntariã sanè reprehendit D. Ambrosius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, vt incautos ad se pisces trahat, eosque deuoret. Theophrastus id in genuinã quandã animalis ignauiã reijcit, quòd vbi consternatus sit, tumultu aliquo colorem mutet, vt hominẽ facere dicebamus: vnde prouerbium illud emanarit, τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, mutatur color ignaui. Formidolosi enim omnino sunt Polypi, propterea quòd admodum frigidi, eaque cumprimis demutationis causa perhibetur: id quod apertius Phocy-

lides damnat. quòd si ea sit mutationis causa, reprehensioni omnino obnoxius D videatur. Sedenim pleriꝗ veterũ ingenium huiusmodi vsqueadeò approbauerunt, vt etiam proponerent ad imitãdum, ea de causa potissimùm Vlyssem esse habitum sapientem asseuerantes, quòd versuto esset ingenio præditus: vnde ei apud Homerum πολυτρόπῳ cognomentum. Et suauidicus ita suadet Pindarus:

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ   μάλιστα νόον προσφέρων   πάσαις πολίεσσι ὁμιλεῖ.

quam sententiam ita ex commodo transtulimus:

Agè agè colore Polypi   Mentem apparatus optimè   In vrbe qua velis mane.

Suadet hoc ipsum Theognis, cuius sententia eadem cum Pindarica:

Mentem habeas quam multicolor dum cautibus hæret   Polypus.

Est enim vbi Theognidianus versus ita legitur:

Πουλυπόδος νόον ἴσχε πολυπλόκου ὃς ποτὶ πέτρῃ
τῇ προσομιλήσεις, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Sedenim improbat hoc Basilius Magnus, adulatoremꝗ vocat Polypum libro De gentilium lectione, quòd veluti ille colorem ad subiecti soli speciem demutat, ita parasitus ad audientium voluptatem sententiã studeat variare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt, eò spectat, vt studium omne in calliditate dexte E ritateꝗ viuendi reponamus, vt simulare, neꝗ non dissimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum videatur, apud eos quibus adhæsimus, euitare sciamus: quod si virtute incolumi fiat, neꝗ animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino necesse est vt faciliorẽ & minus inuidiosam vitam peragamus. Libet verò demutationis istius causas altius repetere, atque ipsam rei naturam, quantũ ad hoc pertinet, oculis scribendo subijcere, tam probabilia mihi videntur, quæ super hoc veteres ex Empedoclis opinione tradiderunt. Porositates quippe exhalabiles inesse rebus omnibus, quas vel cernere, vel attrectare liceat: neꝗ enim animalibus, neꝗ plantis, neꝗ terræ & mari tantum, verùm etiam lapidibus manifestè insunt spiramenta quamplurima: quinetiam in ære & ferro: omnia enim spontè vitiantur, cùm aliquid exhalet assiduè, pariꝗ ratione difflетur, atꝗ interteratur: per porositates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ interclusæ, quæ ad elementi sui purissimi simplicitatem redire festinãt, fæxꝗ corpori adhærescit, quæ rubigo est in ijs quę rubigini sunt obnoxia, putredo in ijs quę putrefieri apta sunt, atꝗ hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam poro- F sitatum exhalationumꝗ naturã nonnulli arbitrio suo ἐμπλοκὰς dixere, πληγὰς alij, alij verò ὤσεις τινάς, καὶ πολυλεύσεις. Maximè verò maritimis in petris, quę salsuginosa maris aspergine alluuntur refrigeranturꝗ, par est partes has, & meatus huiusmodi deprehendi, cùm hæ tenuissimo quodam halitu corrumpantur: licet id in solidioribus oculata fide minimè possis explorare, propter materię densitatem, & pororum cõstipationem. Cæterùm si Polypi carnem intueare, sine vlla prorsus contatione porosissimam, & transmeatibus aptissimam iudicabis: exossis enim ea est, vt Hesiodi dictum vsurpem, & mira quadã raritate perspicua. Cùm itaꝗ pauore aliquo perturbatur, tota ferè vi sensibili sese colligente, quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor sanguis coit, corpus reliquũ per se quidem satis translucidum, tum maximè rarefit, & transmeabilis apparet: vnde veluti vitrum nitidum, colorem quemvis, albo excepto, propter aliquam omnino crassitiem, quæ suppositum inumbrat corpus, facillimè contrahere potest, atꝗ ita transmutari.

DE

A DE CHAMAELEONTE.

Nuitat rei similitudo, priusquàm reliqua Polypi significata recenseamus, loco hoc de Chamæleonte, deq; Taranda dicere, quorum alter colores corporis vti Polypus, pro corporis cui adhæserit, ratione, mutat: alter vicinarum rerum colores nullo attactu, sed sola tantùm attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS.

PEr Chamæleonta versipellem hominē significari volunt: sed quod nonnunquam polypo virtuti datur, in Chamæleonte vitiosum semper autumāt, quòd mutationem huiusmodi non nisi in timore faciat: quanquā in eo & diuerso vitæ tempore colores mutari tradit Aristoteles. Sanè Chamæleon paucas in corde tantùm sanguinis habet guttas: quæq; sanguine sunt exiguo animalia, omnia frigidiora sunt: quæ frigida, identidem & timida. Vtcunq; verò accipiatur Chamæleontis natura, siue id ingenita vigoris debilitate faciat, siue quòd corpus, vti apud Leonem X. P. M. Romæ vidimus, vitreum propémodum atq; translu-
B cidum habeat, vno omnium consensu versipellis, puta Vlysses quispiā, aut Lysander, aut Alcibiades, per Chamæleontem figurari potest. Hunc, vt Tertullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus inest succus, pectus vix à terra suspendit, gradum magis demonstrat, quàm explicat, ieiunus semper & indefectus, oscitans vescitur, follicans ruminat, de vento cibus. Hoc soli Chamæleonti datum, quod vulgò dictum est, de corio suo ludere. Quod verò apud Plinium legitur de portentosa eius magnitudine, quæ par sit crocodilo, viderint alij: nam quem nos apud Leonem X. vidimus, vix palmum excedebat.

DE TARANDA.

Ed enim si Taranda innotuisset Ægyptijs, inde potius quàm ex Polypo aut chamæleonte versutiæ huiusmodi significatum desumpsissent. Fera ea est apud Sarmatas inuētu rara, captuq; difficilis, de qua Aristoteles philosophus eo libello, quem de admirāda historia conscripsit, hæc memoriæ prodidit, vt ex Nicolao Leonico, dum is Patauij Aristo-
C telem ipsum nobis ea qua scripsit lingua interpretaretur, audiui: illam quippe apud Gelonos Scythiæ populos reperiri, bouis magnitudine, capite ceruino, admirandæ admodum & singularis naturæ, siquidem ad omnem locorum & fruticum apparentias, setarū colores, quibus totum corpus hirtum conuestitumq; habet, illicò permutare. Quòd si super hoc philosophari liceat animali nondum nobis viso, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διάφανον, quo corpus eius translucidum est, & in chamæleonte etiam transmeabile dicebamus, ita setas Tarandæ pari modo perspicuas esse, vt facilè coloris cuiuslibet aura in eas transiliat, diffluentesq; ad se ita colores repræsentet.

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

HOminem ad hæc, vt ad polypum reuertamur subito aliquo pauore ita consternatum attonitumq;, vt neq; periculum neq; damnum quod vrgeat sentire videatur, per polypum significare mos erat: siquidem is ita meticulosus est, quod Athenæus attestatur, vt vel strepitu audito, vel piscatore viso, minimè cedat, aut fuga sibi consulat, vt reliqui faciunt pisces, sed aut saxis quæ in promptu fuerint sese applicat, aut captantis manum apprehendit, cruribus've se alligat: neq; alia ferè est eorum captura.

POESIS.

ADdunt & hoc hieroglyphicũ inueniri, vt si sacerdotes ijdem Ægyptij poësin exoticam significare vellent (nam de sua sanctius sentiebant) polypi caput figurarent, quod quidem esculentis appositum suauissimi saporis, ganeæq́ iucundissimum esse perhibetur, cęterùm horrenda prodigiosaq́ somnia parere deprehensum est. Quocirca si quis futura de insomnijs consulturus esset, ab esu Polypi abstinere præmonebat, perinde ac etiã ne fabas ederet. Persimilem autẽ huic esse poëticen dictitabãt, quę fabulas amatoriasq́ illecebras sectaretur, ipso quidẽ dicẽdi lepôre delectabiles, sed bonis morib. & honestiori disciplinę maximè perniciosas: cuiusmodi genus meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate sua iussit exulare. Nolim tamen in hoc albo diuinã illam poni, quę sanctiorib. est moribus accõmodata, quã nõnihil habere diuinitatis nõ inficiat Aristoteles, quã cœlitùs afflari cõfirmat Plato, quæ apud omnes gentes nationesq́ omnes in summo semper cultu habita, ipso etiã sanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA.

AEgyptij ad hæc, si quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere minimè posse videatur, subito tamẽ euentu aliquo abalienatum significare si vellent, Polypum & pulicariam herbam adpingebant. Polypi enim ita escis adhærescunt, vt auelli inde non possint, & quancunq́ rem apprehẽderint, tam firmiter tenent, vt adglutinati videantur: quod ab Homero sumptum Ouidius ita luculenter expressit, Metamorph. quarto:

Vtq́ sub æquoribus deprensum polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis.

Eos enim potius detrunces, q̃ possis vllo conatu petris, aut quicquid apprehẽderint, auellere: & vt Nazianzenus ait, si quis eum de cubilibus trahere per vim velit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipsius petris affixũ aliquid relinquat. Admota tamen cunila herba resilire protinus dicunt, q̃ odorẽ eius ferre nõ possint. Quæ verò sit cunila siue pulicaria, quamq́ varijs nominib. ab autoribus appelletur, suo cõmentario inter sagminea significata disseruimus. Aiũt & aquã dulcẽ superinfusam eadem pollere vi, quòd natura ipsa Polypus dulcia omnia auersetur, & omni gaudeat amaritudine, eaq́ de causa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis aquarum dulcium corriuijs supra aliorũ marium saporem dulcescere quodammodo videatur. Alij mare id à Polypo vitari putant, quia sit animal ob imbecillitatem suam frigoris impatiens: mare verò illud ad Boreã quippe vergens, assiduis penè frigoribus obnoxiũ esse, manifestũ.

AMORIS FIRMITAS.

VT verò demum ad eam Veneris statuã deueniamus, quæ causa fuit vt tam multa super Delphino & Polypo conquireremus, superfluum quidem est super Delphino dubitare, cur Cupidini adijciatur, cũ amoris in eo signa tot deprehenderimus. Quod aũt pertinet ad Polypum, erant qui amoris firmitatẽ ex Polypo ita delphini morsu detento intelligendum cõtenderent, id quod ex ipsa sese applicandi pertinacia, qua insignis est Polypus, conijciebant. Ego verò tris argumenti huius interpretationes excogitaui. Vel enim pauorem & ignauiam, quę vitia Theophrastus in Polypo præcipua deprehendit, deuoranda esse amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum promptitudine atq́ agilitate adsumpta: quandoquidẽ, vt ait Ouidius, Ingenij est experientis amor: atq́ vbi multa in hanc sententiam disputauit, concludit demum, vt

Qui

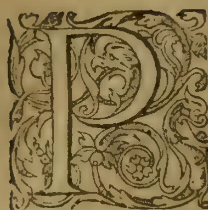
A *Qui non vult fieri desidiosus, amet.*

Vel, quoniam diligentissimus est rerum cumulator Polypus, intelligi posse arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentia cōgestas, citò, vbi amore capti fuerimus, prodigi, invtiliterque dissipari. Quàm extemplo enim, ait Lysiteles Plautinus, sæuis sagittis percussus est, illicò res foras labitur, liquitur, & quæ sequuntur. Vel qui Delphinum amoris indicium esse ostendimus, Polypū versutię, dicere possemus, admoneri nos eo signo versutiam amanti cumprimis apprehendendam, &, quod fieri solere Plato dicit, in amatæ rei mores transmigrandum, vti quippe Polypus in colorum mutationibus, provt vnicuique rei adhæserit, facit. Sedenim ea potius de causa Veneri Polypum adsculpi existimandum, quòd inter pisces sit omniū salacissimus, adeoque libidini deditus, vt nimio veneris vsu omnibus defectus viribus debilitetur, neque iam ad cibum sibi conquirendum idoneus effectus, minimo negocio ab alijs capiatur, & à paruulis quibusque pisciculis cancellis & cancris exedatur, obseruatum ab Æliano. Quinetiam aiunt eos ob huiusmodi nequitiam non amplius anno viuere, id quod ea-
B dem de causa passeribus etiam accidere tradit Aristoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter crebros partus, ocyssimè deficere. Quanquam aliquando repertus sit Polypus acetacei generis magnitudinem excreuisse, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per subterraneum cauum ingressus noctu apothecam salsamentorum plenam depopulabatur: eius enim amaritudinis auidissimos eos esse paulo antè ostendimus, donec re demum patefacta, vix à magno hominum numero confectus est.

HYEMALE SOLSTITIVM.

ADdemus & illud, in manu scriptis Hori codicibus legi, δύο πολυπόδας συνηργομένοι καὶ βεβηκότας δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμερίαις τροπαῖς σημαίνουσι· quod est, duos Polypos vinculis coërcitos, & progredientes tamē, cursum Solis quem in brumali conuersione peragit, significare. Quanquā impressorum codicum lectio, quæ est δύο πόδας, nequaquam displicet: sed si progressum exprimere volueris, videndum est, si pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuersione sermo est, quæ, vt in sphæræ consideratione manifestè licet inspicere, pro-
C gressum Solis omnino contatiorem ostendere videtur, in vltimis enim Sagittarij & primis Capricorni gradibus Sol ad horizontem vix loco dimoueri, aut quamlentissimè diurnos parallelos conficere videtur. Ad cuius rei tarditatem accedit & eorundem parallelorum ijsdem fermè diebus repetitio, dum conuersio peragitur vt stare loco potius Sol, quàm quoquam motu suo progredi videatur. Quare siue pedes, siue Polypos colligatos accipere malueris, non sum admodum laboraturus: mihi satis fuerit, & codicum super hoc varietatem, & ipsam rei quæ significatur, historiam declarasse. Tu verò, quanquā cogitationes has nostras sublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro summa tamen humanitate, qua pręcipuè commendaris, despicere haudquaquam velis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum, quique Deo, vt tu facis, propinquius adhærescunt, nihil quicquam aspernari debent, quod eodem, vnde originem traxerit, periodo quodam suo redire animaduerterint.

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPVM, DE IIS QVAE PER TESTVDINEM, COCHLEAM, Cancrum & id genus testacea significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. L

Roximis hisce diebus, Amplissime pater, cùm mihi agalmatũ tuorũ supellectilem aperires, antiquissimiq; operis, ex ære, auro, argẽto ducta, & marmore cælata signa, numismatáq; plurima veterũ illa ingeniorũ atq; artiũ monumenta minime cõtemnẽda delectabili spectaculo mihi proposuisses, habere te opera hæc in delicijs ea plurimùm de causa dicebas, quòd à summæ claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquensi patruo tuo cõparata cogestáq; fuissent. Quẽ virũ generosis natalibus insignẽ, Medicina celebrẽ, Philosophia clarũ, vitæ integritate laudatissimũ, virtutes ipsæ in omni vitæ colore eximiæ, ad amplitudinẽ eã extulerũt. Proinde quidvis esset apud te quod illius memoriã renouaret, siue vestis, siue vas, siue libri, siue quæ tam multa extãt doctrinæ eius cõmentaria, tanquã sacra omnia à te custodiri, & in honore etiam haberi: dignũ quidẽ E *eius hominis institutũ, qui optima quæq; sibi ad imitandum proposuerit. Quæ quidem cùm tibi acciderent iucundissima, eo quoq; non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterũ monumentis illis, & mystica & in doctrinæ alicuius recessu delitescentia inter spectandũ explicabam, interpretabaráq; cuiusmodi illud fuisse memini, quid sibi vellet Testudo Veneris subiecta pedi: quid altera ex ære cupróve Damasceni operis in vsum, vt coniectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium transmitti posset, atq; ita gestari: quid in numis aliquot Testudo alia. Quæ tibi cùm exposuissem, postulasti ea tibi scripto credita exhiberi, quod quidem libentissimè feci, cùm id semper studuerim, vt quacunq; possem ratione meum erga te animum aperire, id sedulò facere, quod incomparabilis probitas tuáq;, benignissimáq; comitas, & egregia quædam mentis tuæ synceritas exigere videbantur. Accedebant & beneficia in me promptissima vultus alacritate collata, & quòd literatos omnes quacunq; posses occasione demereri, semper appetijsti. Sed quoniam parum me tibi præstitisse videbar, si Testudinis tantùm significata conscripsissem, addidi ad eam quædam alia ex eodem testaceorum genere, quæ nõ minoris mihi visa sunt eruditionis, quàm quæ Testudine super efferebantur. Multa enim hieroglyphica Aegyptij sacerdotes ex Cancro, Locusta, Pinnis, & huiusmodi alijs desumpsere: quæ omnia quantum memoriæ* F *succurrerunt, vno commentario enarrata conscriptáq; tibi dedicaui. Tu quotiens ea in agalmatis illis tuis vel cusa vel sculpta incisáq; videris, aut mensis illata cõspexeris, Pierij tui memineris velim, qui te summo cultu, summáq; semper est obseruantia prosecutus.*

DE TESTVDINE.

ESTVDO igitur inter crustacea primum occupabit locum, quoniã ipsa narrationis istius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc symbolorum genere est admodum speciosa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

HOminem in potentioris cuiusquam potestatem adeò redactum, vt nullum iam speret effugium, ostendere qui volunt, Testudinem solari percussam radio, ac supernatantem in aquæ summo pingunt: ipsa enim vehementioribus Solis radijs impetita ita exsiccatur, vt in gurgitẽ deferri nequeat, idq; præcipuè mari Indico, vbi & multæ & magnæ sunt, & Solis vis acrior: vnde fit vt vel facillimè capiatur, vel cùm in prædam mergi non possit, inedia extinguatur.

FOR-

A FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVerunt ætate noſtra ingenia perelegantia, quæ cùm varijs fortunæ ictibus impeterentur, quos cõtra mira adniterentur alacritate, fortunæ aduerſę contemptos impetus per hominem naufragũ in Teſtudinis huiuſmodi agitatæ fluctibus tergus inſilientem effingerent, ſolari addito radio, cuius beneficio ne abſorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVr verò Phidias cùm Veneris ſimulachrum Eleis ex auro & ebore conficeret, teſtudinẽ altero eius pede preſſam appoſuerit, multi quæſiuere, præſertim cùm Pauſanias rei ſignificatum alijs relinquat interpretandum. Sed enim illud potiſsimùm ex interpretatione prudentem fertur Phidiã innuere voluiſſe, virgines cuſtodiendas eſſe, coniugatas verò domus curam gerere, ac taciturnas eſſe debere: vtranq; enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in Coniugalibus pręceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuerſas eſſe, quę cùm iam à Sole abſceſsit, lucida claráq; cernitur: eadem cùm Soli ſucceſsit, euaneſcit: contrà verò debet vxor modeſta præſente tantum viro à cæteris conſpici, eodem verò abſente domi agitare ac ſeſe occulere. Nam & Salomon ſeptimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procacitatis ſigna id etiam notat, quòd domi ſe cohibere non poſſit, ſed publica loca, fora, plateasq; celebret. Et Paulus ad Timotheum viduas damnat adoleſcentiores, quæ ocioſæ diſcunt alienas domos perambulare. Conſueſſe verò mulieres teſtudineas ſecum imagines geſtare, quas Veneri dedicarent, ex eo manifeſtum, quòd Theſſalæ matronæ Laida meretricem illam inclytam ligneis teſtudinibus zelotypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexere poſtea templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cædem in templo admiſerãt, vt confeſsione ſceleris veniã petentes deam ſibi placarent. Et id geſtaminis fuiſſe teſtudinem tuã facilè crediderim, cùm ita concinnata ſit, vt licio ſuſpendi poſſit. Apud Ægyptios autem tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdictum eſſet calceorum vſu, quò prodire palàm verecundarentur, ac veluti teſtudines intra ſua ſe tecta cohiberẽt. Hinc Antiſthenes anſam nactus eludendi Athenienſium vanitatem, ſe nunquã ſolo in quo nati eſſent exceſsiſſe gloriantium: Commune hoc, inquit, habetis cum teſtudine & cochlea.

MVNIMENTVM.

ALij per teſtudinis corticem munimentum intellexere, quòd ita eam natura munierit, vt cõtra tela poſsit ipſa per ſe ſufficere, & iniurias propulſare. Hic itaq; receptus, & ad omnes incurſus oppoſitum propugnaculum, anſam dedit adagio, vt quotiens aliquid valde tutum velimus innuere, in primiſq; ſecurum eſſe, dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, quantũ muſcarũ ſolicita eſt teſtudo. Cuius omnis felicitatem ſecuta Cæſariana familia, domeſticũ eum morem habuit, vt paruuli domus eius in teſtudineos alueos excepti lauarentur. Quapropter Ceionius Poſthumius nato iam Albino filio, cùm ingentem teſtudinem à piſcatore muneri accepiſſet, vir literatus iam inde magnam ſpem cõcepit de futura filij nobilitate: curari itaq; teſtudinem iuſsit, & infantuli miniſterijs dicari. Exemplaria Hori quæ impreſſa circunferuntur, in huiuſmodi ſignificatũ ὄρτυγος ὀστέον habent, interpreteſq; coturnicis os reddidere. Sed in manu ſcriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hãc ſententiã: teſtudines enim orygas appellatas, παρὰ τὸ ὀρύττειν, quod fodere eſt, vel excauare, apud Vitruuiũ legas: à quarũ ſimilitudine bellica etiam

machina ad fodiendos excauandosq; muros cōparata, testudinis nomē habet: D nam & Horus significati istiusmodi causam redditurus ait, διότι δυσπαθές ἐστι τὸ τῶ ζώου ὀστέον, ppterea qđ os animalis huiusmodi difficulter admodū frangi dissolui've po test: quod in munimēti significato qd sibi velit coturnicis os, haudquaq; video.

MORS DIFFICILIS.

HOminem letalibus vulneribus quantumvis altè acceptis difficillimè morientem, per testudinis abscissum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta inest eius carni viuacitas, vt earum caput, præsertimq; marinarum, auulsum busto conniuentes aliquandiu oculos ostentet, connitentq; ad admotam manum: quinetiam si ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

ALiàs pigrum segnemq; hominem, aut rei cuiuspiam tarditatem atq; contationem significare qui vellent, Testudinem gradientē pingere consuerunt, quam Pacuuius feliciter tardigradam appellauit: lento enim adeò gradu mouetur, vt in prouerbiū emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Testudineum hunc tibi grandibo gradum, inquit, si fustem sumpsero. Et apud Am- E mianum lepidissimum distichon legas de Testudinis tarditate:

Θᾶττον ἔην λευκὰς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόκην.

Promptius esse albos coruos, volucresq; chelonas;
Quàm quenquam esse probum rhetora Cappadocem.

Quinetiam afferunt animal hoc contagiosa adeò pollere segnitie, vt si pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obseruarunt magi.

MORDACITAS.

SVnt qui mordacissimum hominem atq; egregiè maledicum, per testudineū caput exertis dentibus intelligi velint: nam Testudo ore omnino est omniū robustissimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiā, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnensium numis Testudo cudebatur, vnde, vt legere est apud Pollucem, dicteriū illud emanarit, τὰν ἀρετὰν καὶ τὰν σοφίαν νικῶντι χελῶναι· quod in adolescentiæ nostræ præludijs nescio quibus ita transtulimus: F

Quando chelonis vincitur sapientia,
Atq; ipsa virtus, Atticum vt prouerbium est.

Vnde obolum Eupolis καμμιχέλωνον dixit. Ad id verò quod Peloponnesiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cùm Achæi expeditionem aduersus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, vt cauerent ne more Testudinū caput extra Peloponnesum proferentes, in periculum aliquod inciderent.

DE CANCRO.

TEstudo in numis obseruata, alterius numi reminisci facit, in quo Paguri forma cusa est, quare hinc ad eius generis significata transimus.

COE I.

CAncer in numis, compactile scilicet genus id quod corpore est obrotundiore, cuiusmodi plerique cœleste signum figurāt in Zodiaco, Chiorum indicat rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: sed enim nisi quispiam autor esset, numus argenteus id satis indicaret, in quo Pagurus is est cum inscriptione supernè ΚΩΙΩΝ, infernè ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.

A SPEI FRVSTRATOR.

PLerique hominem à pulchris incœptis desistentem, & spem omnium ignauiter frustrantem, intelligi cùm vellent, Gammarum nostrum fluuialem pingere soliti sunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cùm à te capi facillimè posse putes, retrouersum velocissimo sese cursu eiaculatur: vnde vulgò etiam in aliqua re falsis, quam se nactos arbitrarentur, Gammarorum venationem obijcimus. Hęc verò recessus obliquatio adeò Cancris propria est, vt Aristoph. Pace, dixerit,

οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν: *Rectum iter vt carpat cancer non viceris vnquam.*

Atque fortè non deerit qui dicterio huiusmodi mihi sæpe negotium facessant, si vnum aut alterum nostri huius argumenti interpretamentum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, compererint. Neque mihi profuerit, rem Latinis ingenijs hactenus intactam, excogitasse, primumque in lucem efferre: me scilicet omnia non vidisse clamitent, eorum quę ex paucis didicerint obliti, cùm tamen omnia ea quæ ad hoc negotium accomodari possunt, non vna hominum vita, sed neque multa etiam secula sint indagini suffectura.

B INCONSTANTIA.

SCitè admodum Ioannes ille cognomento Scholasticus, scalarum anacephalæosi, hominem qui modò risui indulgeat, modò luctui, modò austeritati atque temperantiæ se reddat, modò delicijs diffluat, & voluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retrò, nunc in transuersum gradienti, miraque vitam suam inconstantia traducenti: virque is sapientissimus, de ingenij eiusmodi profectu nihil sibi quicque pollicetur, quod ad vllam sit vnquam frugem peruenturum.

SOPHISTA.

EIusdem subterfugij causa sophistam significare qui volunt, Cancrum pingunt: eos enim huic animali persimiles Plato dicit, Euthydemo, quos vbi validiori aliqua ratione deuictos comprehensosque putes, tunc retro fugaci cursu elapsi per diuerticula atque subterfugia, maiorem priore tibi laborem intentant, si vilem ac inanem prorsus curam eos consectandi susceperis. Sed enim non in sophistas tantùm, sed in ipsam etiam Dialecticam obortum est à Cancro cauillum. Nam Ariston philosophus vt eam eluderet, dicere solebat, eos qui Dialecticam enixiori conatu sectarentur, ijs assimilari qui Cancris vescerentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa ossa tam multa numero, tantum laboris insumi.

C SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPecies demum illa picturę, qua Hercules tot immanium monstrorum domitor, in opprimendo etiam cancello laborasse porticibus penè omnibus ostentatur, nihil aliud sibi vult, vt veteres interpretantur, quàm sophisticas eas nugas huius obtritas disciplina. Fabulosè verò iocatur Plato, cùm Herculem aduersus Cancrum desudasse dicit. Quòd verò Cancer sit inter sydera collocatus, nonnulli ea de causa confictum volunt, quia conuersione regressuque tam peculiari eo in animali animaduerso, per eius imaginem ostendere voluerint Solis cursum, qui cùm eò progressus fuerit, retrorsum auferri, ac tantundem aufugere videatur. Veluti Caper opposita ratione confictus, quia Sol ab eo signo, toto poli nostri tractu, altiora petere contendat: caper enim dum pascitur, accliuiora editioraque loca perquirit. Huiusmodi verò comentum non ex orbis totius conditione, sed ex cœli nostri situ sphæraque ipsa ad arcticum obliquata excogitatum est: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctij signa attolli: ad id tamen faceret, quòd Solis progressus & regres-

ſus omnino à Capricorno ad Cancrum, mox à Cancro ad Capricornum, ſecto D duobus locis æquinoctiali conſideratur.

ARCANA REVELATA.

SI quid verò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum oſtēdere quis vellet, pagurum & eius generis piſces, qui latebris gaudent, face appoſita figurabāt: conſtat enim eos nocturno tempore, admoto lumine, de penitiſsimis etiam cauernis euocari. Ea verò de cauſa Cancri ad nocturni luminis ſplendorē accurrunt, quòd id omne genus teſtacea noctu plurimùm paſci ſolent: compertumq́; eſt plenilunio ea magis pingueſcere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copioſioribusq́; tunc eſcis enutriri, vnde pinguiores fiant, vt ij exiſtimāt qui plenilunio nullam ineſſe vim cœlitùs hæc in cruſtaceis efficiendi, remq́; ita ad cōmodiorem naturæ rationem deducunt: quamvis vnà cum Baſilio Magno, magna philoſophorum pars ſentiat.

INQVILINVS.

INquilinum autem hominem oſtendere qui vellent, cancellum illum qui vulgo Gammaruſius dicitur, pingebant: is enim ſemper eſt concharum hoſpes, E perq́; vacuas cōchulas modò has, modò illas, provt excreſcit, mutat domicilia, atq; ita ſemper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIdiculum fortè illud videatur, quòd commenti ſunt nonnulli elephantum cum Gammari cauda pingere, ſi magna incœpta fruſtra & inaniter ceſsiſſe notare vellent, non ſecus ac illud Horatianum eſt, ex montium fœtura murem ridiculum enaſci. Sedenim cùm res ipſa det ridendi materiam, non ineptè mihi videntur excogitaſſe huiuſmodi ſpeciem, quę non tam ſignificato, quàm pictura ipſa riſum poſſet excitare.

DE PINNA.

QVæ Pinnæ cōmercia cum cancellis habent, depoſcere videntur vt eas cancro ſubiungamus. Nam vt Theophraſtus ait, vita fortaſſe conchis ſeruari non poſſet, niſi ope cancri. Pinnæ aūt in concharū genere ſunt. F

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

VIrum qui ſe atq; ſua negligēter curet, neq; ſine alterius ope conſilio've poſſit conſulere rebus ſuis, oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Pinnam & cancellum paruum pingere cōſuerunt: nam is in Pinna conditus in vtriuſq; ſatagit vſum: cōchula enim præ fame patefacta, piſciculi veluti ad eſcam alliciuntur, quos vbi cancellus inhærentes animaduerterit, Pinnæ ſtatim labra morſu vellicat, illa eo ſigno admonita concham occludit, atq; ita eſculentis potitur: eo verò cuſtode priuata, breui, vt Ariſtoteles aſſerit, tempore deficit. Hoc idem habemus apud Ciceronē, cuius verba repetere non fuerit importunū. Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua ſquilla ſocietatē coit cōparandi cibi: itaq; cùm piſciculi parui in concham innatauerint, tum admonitu ſquillæ Pinna morſu comprimit conchas, ſic diſsimilibus beſtiolis cōmuniter cibus quæritur. Cancellum verò huiuſmodi tum à venatione, tum à cuſtodia, Græci pinnotherē & pinnophylaca nuncupauerunt. Eſt hæc ſquilla parua admodum, quam nonnulli paraſitum piſcem vocāt, vtpote qui ſit dapis affectator: colore albido eſt, corpore perpuſillo, cauda ferè ſemper ſubter vterum, vbi coactus fuerit, incuruata.

A AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm verò qui ab ineunte ætate cœperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchulæ enim huiusmodi in concha genitæ, antequam excludatur, inter se quamprimùm coire dicuntur, vt non immeritò concha ipsa sit Veneri dedicata, atque eam ex concha genitam veteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuectam canunt, quod nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus enim ac ostrea, libidinosa esse perhibentur.

DE OSTREIS.

ILla enim Hellespontiaco ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, vti concha Veneri, putarim ob earũ copiam, quæ Lampsaceno littore, totoq; Hellesponto ingens est: vnde Ityphallico veteris Poëtæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora

B *Hellespontia, cæteris ostreosior oris.*

qui versus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

PEr ea verò picta sculptáve humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradiderunt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorũ simile esse dixit: nulla enim potuit similitudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cùm ostrea indiciũ esse dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, vt necessarium sit hominem corporis affectibus tangi vel inuitum. Quid verò aliud illa vel diuinę vel stellaris essentiæ scintilla hìc patitur, nisi quòd dum corpori adhærescit, & vinculis se coërceri sentit, & in quodam obscuritatis carcere detineri? vnde fit vt suæ plerunq; immemor originis, modò sensui se, modò appetentiæ subijciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est, rapiatur in præceps. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo maris fundo erutos, Assertori nostro littora reuisenti, pœnitẽtiæ prunis assos in escam apponat, vt ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris vitæ consortia
C transeamus. Quòd verò testam ostrea pro pelle habent, quæ sine eorũ interitu auferri non potest, eorum sunt hieroglyphicũ, qui nec squamas ignorantiæ deponere possunt diuinis admonitionibus quantumlibet instituti, nec cultrũ spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, vt Hierosolymitanus Hesychius ait, etsi in mari baptismatis inueniantur, etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt: cumq; vitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, vocationem tamẽ regenerationemq; corruperunt, dum neq; pinnulas neq; squamas induere procurarunt, sublimem videlicet vitam, cognitionemq; diuinorũ, quę cœlestis est, sed obcæcato corde in ignorantiæ voraginibus detinentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquam adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detractorem, legum bonorumq; morum corruptorem, à fratrum commercio submouet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCVSTA.

LOcusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum, vbi polypi significata recensuimus. Quid verò ipsa per se significet, nunc dicendũ.

SEDITIOSVS. D

POpularis seditionis studiosum hominem significare qui volunt, Locustas duas marinas sese inuicē incursantes pingunt: videre enim est sæpe vniuersas, tanquā gregis collegium celebrare, dimicare interim inter se cornibus arietum modo, ac mutua flagellatione inuicem sæuire: & genuinum est ciuibus, inquit Pindarus, inuicem inuidere.

TEMPERANTIA.

QVoniam verò incidimus in Locustā, nominis adducti similitudine, quid per terrestrem etiam significaretur, explicabimus. Ophiomachum, quem aliĳ stellionem interpretantur, nos terrestrem Locustam esse comperimus. Per hanc Ægyptĳ modestiam, temperantiam, atque continentiam intelligebant, quippe quæ nequitiæ virtutes oppositæ sunt: ea siquidem serpētem oppugnat, voluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipsa autem crura habet, quæ corpusculum altè tollant humo, à terraq; interim eorum innixu resiliat, & feratur in sublime, collisoq; serpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere nescius, ab ĳs disiungi abalienariq; assiduè meditetur. Non dissi- E mulabo hîc sacræ lectionis locum, de Præcursoris victu, quem constans fama est Locustis vesci solitum, ἤσθιε δ' ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον. Sunt qui ab Locustarum campestrium intellectu abhorreāt, cauliculosq; herbarum nescio quos quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animali comminiscuntur, quibus noster ille veritatis præcursor vesceretur. Atqui Diodorus, & aliĳ autores grauissimi, populos in Æthiopia quosdam agnoscunt, qui non alio quoquam cibo vtantur quàm Locustis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoque gentem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megasthenes dederunt, Locustis ali Agatharchides & aliĳ prodiderunt, trecentosq; eorū vicos annumerant. Est autem hæc viridis, & prioribus pedibus longissima, ĳsq; admodum gracilibus, quos motat assiduè. Manifestissimè verò in hoc præcursoris cibo Locustam animal agnoscit Adamātius, dum vndecima in Lucam homilia dicit: Non habuit domesticum mel, & humana diligentia percolatum, sed syluestre, minus quippe iucundi saporis, vtpote qui eo ad vitæ tantùm vsum & necessitatem, nō ad delicias vteretur, ex alitibus verò non grande præpingue've vllum, quo se li- F berius inuitare posset: non aëriuolam, quæ cibum præberet delicatiorem: sed exiguum admodū volucre, quod vix à terra esurgeret, saltitaretq; potius quàm volaret. Quid plura queritamus, constanter asseritur, Locustas eius fuisse cibū, paruulum animal, & illi satis mundum.

FAMES.

SVnt qui per huiusmodi Locustam, famem intelligant, propterea quòd magnam satis inferunt calamitatem, cùm agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ segetes inuaserint, magna clade radices abrodentes, quare diuinatrix apud Theocritū dicitur. Cùm enim apparuerit, famis est prænuncia. Multa Locustę huius significata ponit Eucherius, sed quoniam nullam super illis causam adducit, in quo nos præcipuè versamur, ea prætermittēda iudicaui: vnum illud tantùm tangam, quòd per cōparationem resurrectionis Dominicæ similitudo quædam fit, cùm assultum Philo dicat per Locustam significari: nullum enim è terrestribus animal tanta se pernicitate proripit in saltum, si corpusculi rationem habeamus. Sed hæc aliĳ viderint.

PEDES.

A PEDES.

INuenies in diuinis literis aliud Locustæ huius hieroglyphicum, vt apud Salomonem, Ecclesiaste, pro pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locusta: hoc est, superuenient cani, & pedum accedet tumor, podagra scilicet, quæ plurimùm ætatem grandiorem infestat, quod nos à sexto supra quinquagesimum quatuor iam annis non sine cruciabili dolore acerbissimaq; studiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, & vnà cum accepto ab eo sacerdotio miserabiliter alita. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quòd super his varia est multorum interpretatio.

DE COCHLEA.

ADdetur his Cochlea, inter esculenta piscium vice pauperibus accepta, B quæ tamen olim altilis effecta, illataq; mensis, Romanas delicias auxit.

TERRENIS ADDICTVS.

PEr eam diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde similitudine libenter sumpta, si quem sensui deditum, vt voluptatibus brutorum instar inhæsitantem ostendere voluerunt. Hesiodus eam felici compositione φερέοικον appellauit, quam domipartam dicere possemus, quòd ita sit domui suæ applicita, vt eam secum assiduè portet.

DE SEPIA.

SEpiam quidem inter crustacea recensere minimè congruum videbatur: quia tamen dorsum osseo illo integumento instar clypei munitum habet, huc ipsa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID verò præcipuũ super Sepia significatum apud Ægyptios sacerdotes erat, vt per eam significarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, da- C turus omnino speciosa virtutis exempla videbatur, & per summam inde ignominiam fœdè lapsus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm spectandã se venatoribus præbuerit, simulatq; in se aciem instrui conspexerit, & classicum cani, atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptaq; ita venatoribus congrediendi copia, elabitur. Quòd si inter fugiendum acciderit vt aperto iterum campo deprehendatur, statim in effusam atramenti nubem se recipit, atq; ita sæpius ac identidem frustratur venatoris spem, nulla sui facta copia, vt deprehendi possit, idq; non in congressu tantùm facit, sed plerunq; etiam ludendi studio quodam, atq; etiam insidiandi. Effundunt verò suum id atramentum & polypus & lolligo, quam vulgò piscem atramentarium vocant: verùm ij non nisi metu perculsi: Sepia verò non modò cùm metuit, verùm, vti dicebamus, animi interdum gratia. Ei verò atramẽto tanta vis inest fuliginis, vt si in lucernam addatur, summotis reliquis luminibus, adstantes omnes fœdo liuore coloratos ostentet, vt Æthiopes videantur.

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

HViusmodi verò occultationis causa confictum à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam cõmutari solitã, dum vel eluderet, vel seriò fugitaret Pelea il-

lam

lam inſequentē. Nam & promontorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditū, vbi factum hoc perhibent. Ita deniq; hominem qui multis ſimulationum inuolucris tegeretur, eſſetq; occultæ multiplicisq; naturæ, per pictā Sepiā notabant. D

MENDACIVM.

ALij mendaciū ex hoc figmento intelligi volunt, propterea quòd, vt Grāmaticus Tryphō ait, ἐν τοῖς ἐσχάτοις μόρεσι μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται: in extremis quippe partibus nigreſcit, & obſcuratur. Callidi enim impoſtores, mendaciorumq; confictores, ſolent ſemper aliqua præijcere, quæ vera, clara & aperta videantur, quibus inſpectādis dum oculi ſunt intentiores, aſtutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniā verò atramentū id, quo ſeſe occulit effuſo, in cauda eſt, ea de cauſa Melanuros appellatur. Atq; hoc Pythagoram intellexiſſe volunt cùm præcipit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, de ijs quæ nigra ſunt cauda guſtandū non eſſe. In hanc verò ſententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: Multis enim ſimulationū inuolucris tegitur, & quaſi velis quibuſdam obtenditur vniuſcuiuſq; natura: frons, oculi, vultus perſæpe mentiuntur, oratio verò ſæpiſsimè.

IMPROBITAS. E

QVod tamen ſymbolū Plutarchus libro De liberis educandis ita interpretatur, vt ſuboſtendere dicat, cōmercium cum improbis nō habendū, eos ſcilicet qui à virtute ad turpitudinem ſe recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrū vel atrum pro moribus infamibus & pernicioſis accipitur. Hinc illud diuulgatū: Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto. Porrò dies atri, qui ſunt infauſti, inauſpicati, lugubres, & infelices appellantur: quāvis noſtri vulgò dies atros intelligant, qui ieiunijs deſtinati ſunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium delicijs præcipitur abſtinendum.

LITERÆ.

AEgyptij ſanè cùm literas ſignificare vellent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus ſigillatim diſputare alterius loci eſt: nam eorum omniū, quæ literas & diſciplinas indicarent, certum conſcripſimus cōmentariū. Quod verò ad Sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni ſolita ſit, ac perinde literas ſcripturamq; ipſam ſignificet, nō apud Ægyptios tantùm habetur, verùm & apud noſtros, vti Perſianum illud oſtendit: F

Tum queritur, craſſus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infuſa vaneſcat ſepia lympha.

Atramentum ſanè Græci σηπιότικας appellant. Tholos verò eſt Ariſtoteli, qui Sepiæ ineſt. Heſychius ex eo vocabulo turbamentum interpretatur: id enim τεταραγμένους oſtendit.

VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

SVnt qui amorem coniugalem in viro firmum, in fœmina lubricum, ſignificare ſi velint, Sepiam tridente confoſſam pro iſtiuſmodi rei hieroglyphico faciant, propterea quòd in eo genere ſi fœmina percuſſa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæq; quacunq; poteſt ope auxiliari contendit: quòd ſi mas ictus fuerit, fœmina ſui tantùm ſolicita, quamprimùm fuga ſibi ſalutem quærit.

TEMPESTAS.

SVnt & tempeſtatis argumentum Sepiæ: nam pictæ ita vt in aquæ ſummum exiliant, magnas procellas paulo pòſt erupturas indicāt. Cauſam reddit Plutarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendiò caueant, hæc vna præcipuè cùm ſit ea carnis nuditate mollitieq;, neq; teſta, neq; pelle, neq; ſquamis munita, ſed

A ſed vnum tantùm tegumentum oſſeum in dorſo ſortita, tempeſtatem facillime præſentit:igitur veluti frigus euaſura,neque non agitationes, quæ in imo mari fiunt,exilire,& incõmodum illud videntur euitare. Quare polypus etiam pari propémodum mollitie præditus,ad terram properat,ſeq; petris alligat, ventorum iamiam aduentantium portentum.

DE PVRPVRA.

IN hunc gregem veniet & Purpura, ſuis & ipſa ſignificationibus inſignis:de animali quidem, non de colore, qui loco alio tractandus eſt, præſens erit examinatio.

MALEDICVS.

MAledicum hominem probos improbosq; æquè carpẽtem ſignificare qui volunt,Purpuram exerta pingunt lingua,quæ quidem illi tam acuta & valida eſt,vt ea & conchulas,& quaſcunq; ſui generis teſtas perforare poſsit: quæ cùm ita ſint omniuoræ,frequens illud in edaces dictum emanauit,Purpura vo-
B racior:de quo apud Athenæum plura comperies.

DE GVLA MVLTATVS.

ATq; inde fortè prouerbium,quòd Purpuræ plurimùm per linguã eſcas inquirentem capiuntur.Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, ſignificare volunt,conchylium huiuſmodi naſſæ per linguam applicitum pingunt, ſiquidem eius captura in hunc ſæpius efficitur modum:paruæ denſæq; admodũ naſſæ ſtrombus piſcis includitur,hunc auidiſsimè captat Purpura, quẽ ſimulac illuc occluſum olfecerit,inſerta per naſſæ iuncos lingua eum aſſequi contendit, dumq; ille volutatione luctatur, ea magis ac magis linguã protendit:accidit verò vt in eo conatu tumefiat,vt nulla eam extrahendi copia relinquatur, atq; ita detenta per linguã captiua fiat. Verùm hoc picturæ genus in huiuſmodi ſignificatum aliter etiam figuratur:conchulam quippe pingunt, quæ Purpuræ linguã morſu comprehenderit. Piſcatores ſiquidem cùm Purpurã norint concharum paſtionem auidius appetere,has in naſſas magno numero cõiectas in mare demittunt,oblongo fune ad naſſas alligato:ſentiunt optatã eſcam Purpuræ, por-
C rectisq; intra naſſarũ iuncos linguis,eas infeſtãt:at illæ aculeo extimulatæ incolumitati ſuæ conſulturæ contrahunt ſeſe, corticibusq; clauſis morſu perquàm acri linguã infeſtam comprimunt,pertinaciſsimeq; detentã haudquaquã amittunt,atq; ita pendentes ſua captæ auiditate Purpuræ tolluntur.

VNO EXANIMATVS ICTV.

HOminem verò interemptum ictu oſtendere qui volunt, Purpurã ſaxo eliſam pingunt: ſiquidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis ſuæ vſum parant,ſaxo vno ictu collidendas,vnde ſubitarius ille ſanguis ad tinctum optimus emanat:q; ſi ictu fefellerit,neq; Purpura ſtatim exanimata fuerit,fruſtra repeti,quia prę dolore ſanguis in vniuerſum corpus diffuſus euaneſcat. Hinc aiũt Homerũ totiẽs de ijs qui valido aliquo vulnere perempti fuerint,Purpurea eos morte ſublatos dicere: quem imitatus Maro, nunc Purpureã vomit ille animã, nunc quid huiuſmodi ſæpe protulerit. quamvis ad ſanguinẽ,in quo anima ſedẽ habeat,Seruius hoc referri putat,de quo ſatis in Accipitris cõmentario dictũ.

SECESSVS.

SVnt qui ſeceſſum per Purpuram oſtendant, propterea quòd Purpura non niſi in imo reperiatur pelago:vnde verbum apud Apollonium Argonauti-

côn primo, πορφύρεσκεν, quod purpurascere dicere possumus, vbi profundum esse interpres exponit, ea quam memorauimus Purpurę natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, poëtæ sæpius posuere. D

DE ECHINO.

Marinus hic Echinus obuoluitur, lenticulari propemodũ figura, cochleari crusta, scabritie varia, crebris lineamẽtis rectilineis, quatenus in sphærica figura fieri potest, picturata, ijsdem quibus terrestris armatus spinis, verùm ijs micãtioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore splendescentibus: qua parte rostrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibbosior. atq; is est de quo Martialis ait,

Cortice deposito mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

Atque vt ad eius significata iam aggrediamur, hominem qui cum difficulter, vel nulla vnquam ratione consuetudinem inire possis, ex hieroglyphico eius commonstrabant, quippe quem quaqua tractare volueris, asperitate renitentiaq; horridum experiare. atq; itidem ex hoc asperitatem eam, quam Horatius damnat, agrestem, inconcinnam, atq; grauem, per hoc animal notabant: nam & nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ᾽ ἀντίφρασιν pleriq; impositum asseuerant, quia scilicet haberi non possit propter spinas, quasi Latinè velis intractabilem dicere. quamuis sunt qui de nomine id sentiant, vt echinum dictum velint ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἑαυτὸν ἀφανῶν τῶν σαρκῶν οὔσων, quòd scilicet ita sese cohibeat, vt nulla carnium appareant vestigia neq; signa. E

IVDICIORVM SEVERITAS.

Erant autem apud veteres vasa Echini nomine nuncupata, quæ scilicet animalis istius imaginem referebant, quorum in iudicijs vsus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de diætetis & dicastis agit, Echinum aheneũ aut opere fictili factum habere consueuerunt, in quem testium dicta scriptaq; iudicia conijcerentur: ex quo significabatur, nõ licere cuipiam impunè illis manus admouere, neq; inuertere, aut immutare quicquam, sine graui supplicio.

NAVIGATIO TVTA. F

Svnt etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant: ille siquidem imminente tempestate, quàm non secus ac terrestris ventos præsentit, attractis lapillis sese munit, arenaq; nauium instar saburrat, ne vi fluctuum vlla versari iactari've possit: id enim maximè cauet ne aculeis exarmet. Basilius Magnus audisse se profitetur à quodam rerum maritimarũ peritissimo, qui diceret, habere se pro comperto, Echinum cùm ventorũ perturbationem sæuitiamq; maris præsensisset, calculum correptum haud exiguum subijsse, seq; sub ipso tanquam anchora stabiliuisse. Sanè quidem nautæ simulac eos id factitare conspiciunt, futuram hoc indicio ventorũ agitationem tempestatemq; præsagiunt, nauigiaq; cõtinuò pluribus anchoris infrenant. Admiratur Ambrosius Hexaëmero, quo ingenio is ista collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli sæpe homines aëre perturbato, quòd plerunq; res sine tempestate succedat: non falli Echinũ, & homini rationis participi documento esse. Vnde animali tam exiguo tanta scientia, vt non modò quod futurum est infortunium antè præuideat, verumetiã qua ratione impendenti periculo sit obuiã eundum, nõ verbis, nõ sophismatis, non ambagibus oratorijs, sed re ipsa commonstret?

A MACILENTIA.

AD hæc macilentiſsimum hominem per idem animal intelligebant, cui quidem ſit hoc peculiare, vt nullam intus carnem contineat, foris & ſpinulas, & cruſtam, vti dictum, cochleariam tantum habeat: inueniuntur in eo tamen nigra quædam vice carnis, quæ vtcunque ſint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod verò ad macilentiam facit, eum ad annum integrum aiunt abſtinere cibo. Non relinquã intactum quod apud Euſtathium legi, interna ventris Echinum appellata: vnde Callimachus,

ὄντε μάλιστα βοῶν ποθέουσιν ἐχῖνους.

De boue quem cupide magis aſſectantur echinum.

Idq́ ea de cauſa, quòd intra ſe cibũ contineat, quod præcipuũ eſt vẽtris munus.

INSTAVRATIO.

EXercitum, aut quid huiuſmodi ex diſsipatis reliquijs inſtauratum, ſi quis pingendo ſignificare voluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandã figurabit: ille enim in fruſta diſcerptus, ſi proijciatur in mare, confluen-
B tibus ſponte in vnum partibus iterum committitur, & efficaciſsimè ſolideſcit.

DE CONCHYLIO.

Onchylium quoq́ aliquid habet quod ἱερογλυφικῶς accipi poteſt, tametſi animal ipſum huc nõ admittat, ſed quos generat vniones.

LACHRYMÆ.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putẽt, quòd ſcilicet eam maximè comptam eſſe deceat, & delicijs omnibus affluentem. Gemmæ tamen aliquot ſua quædam habent ſignificata, veluti vniones, quos lachrymarum ſymbolum eſſe pleriq́ prodidere, ſumptum ſcilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per viſas in ſomnis margaritas oſtendi tradunt: nam & apud Sudam legas, μαργαρεῖται δηλοῦσι δακρύων ῥόον.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM VIRVM MATTHÆVM MACINGVM VENEtum, de ijs quæ per Crocodilum & aliquot Amphibia ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

C

Oterit, & meritò quidem, eruditiſsime Macinge, aliquis qui non æquo fortè erga nos animo fuerit, vtrunq; noſtrûm ad Chriſtianæ pietatis vindices deferre, qui ſanctiſsimum amicitiæ tam mutuæ tam antiquæ numen tanto ſub ſilentio, Aegyptiorum quodammodo ſecuti religionem, coluerimus. Aegyptiaca enim prorſus eſt hæc ſuperſtitio, Deum ſub ſilentio colere. Sed enim qui de pietate aliter quàm Euangelia doceant, & ſacri canones imperent, vel ſentit, vel ſibi ſequendum credendúmve propoſuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq; puniendus eſt. Manifeſtum autem eſt, Aegyptios olim Crocodilum adoraſſe, quod nos non modò abhorremus, ſed & Poëtæ veteres, qui mores hominum facilè tolerãt, modò ſatyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modò vt rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorant. Cauſam tamen eam Aegyptij allegare ſoliti ſunt, quòd Crocodilus ſilentij ſit hieroglyphicum, quandoquidem animal id lingua careat, & ita ſilentij ſignificatum præ ſe ferat: quod

vterque nostrûm per tot annos nimium superstitiose coluimus. Ne igitur cauillandi cuipiam ansam demus, existimaui silentio huic nuncium remittendum, atque ita in viam redeundum, id quod vt tu quoque facias adhortor. Misi itaque ad te sequestrem Crocodilum ipsum, qui quoniam Aegyptiacè loquitur, quippe per rerum figuras & signa, causam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniam verò Crocodilus hic ab intima vsque Aegypto istuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratissimè salire: loco verò fæcis exemptæ, infarciuimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Murænam, Anguillam, & Aegyptiacam quandam ranam. Animalia inquam hæc vtcunque adduci potuerint, ad te misi, ruptóque ita silentio me piorum consortio aggregaui. Tu si qua in iis quæ ad rem tuam faciant inueneris, arbitrio vtaris tuo: reliqua quæ nullius apud te momenti videbuntur, ἐς κόρακας, vt dicitur, proiicias licet. D

DE CROCODILO.

VONIAM à poëtis nostris, atque etiam à plerisque aliis Ægypto ea est obiecta infamia, quòd & monstra colerent, & Crocodilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipsam nationem sacra, locū haberet, differendum: ita fiet vt quid imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestum fiat, atque inde minus eorum succenseamus philosophiæ. E

DEVS.

COlebant siquidem Ægyptii Deum sub Crocodili, quod non inficiamur, imagine, propterea quòd solus inter animalia elinguis esse deprehensus est, quod diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagoræ symbolis habetur, linguam in primis esse coërcendam, vt Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc sententiam sapiens ille neq; illiteratus vir qui opusculum de moribus, carminibus scriptum edidit, dum eum Deo proximum esse ait, qui vbi ratio postulat, tacere norit. Deus enim sub alto profundoq; silentio mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumq; merita inspicit, proq; re, loco & tempore singula moderatur. Quod verò de diis silentium apud eos esset, vel Harpocrates indicarit, cuius effigiem presso obsignatoq; ore ideo dedicarūt, quòd cæremonias ritusq; suos qua ratione instituti essent, in vulgus propalari nolebāt, atq; ita sacra inuolui silentio procurabāt. Quin & Mercuriū illum suum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto silentii cultu prosequebantur, vt ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem Θωθ appellabant, qui Platoni Theu, Propertio nostro Theutates est, alium fuisse dicunt, qui scilicet Argum interfecit, quiq; leges illis atq; literas tradidit, à quo & Septembrem mensem eo nomine vocitarunt. Et Cabalistæ Dei ministros aiunt propitios nobis fieri, vel si tantùm nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, signatásve gestauerimus, etiam si ore nunquam enunciemus: præcipueq; TETRAGRAMMATON diuinitùs datum nomen ineffabile, nostræ cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, quibus notatur, satis est reminisci. Meritò itaq; Helias sacerdotes Baalis ridet III Regum XVIII, dum eos adhortatur maiore vti voce, quòd eorū Deus in diuersorio forsan esset, aut in itinere, aut certè obdormisceret, ita fieri posse vt excitaretur. Sed quid nos tot gentiliū fabulas euoluimus, cùm sacræ institutionis nostræ literæ in templis quotidie canant: Te decet silentium Deus in Sion. F

Æquum

A Æquum eſt quippe vt tacito verecundoq; ſilentio trepidationem quam ex tantæ maieſtatis conſideratione concepimus, profiteamur. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam ſententiam Petrus apud Clementem: Quæ ſummo ſunt ſilentio honoranda. Deus enim, vt Cyprianus ait, nõ vocis, ſed cordis auditor eſt. Nam & Anna Samuelis mater, quę typum Eccleſiæ præ ſe tulit, ante conceptum cùm ſterilitatem deploraret, Dominum non clamoſa petitione, ſed tacitè & modeſtè intra ipſas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, ſed manifeſta fide: loquebatur non voce, ſed corde, quia ſic ſciebat Deum audire: ideoq; quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter poſtulauit. Et publicanus quem Dominus probat, nõ erectis impudenter ad cœlum oculis, neque ſublatis indecenter manibus, pectus ſuum tundens, & peccata ſua conteſtans, diuinæ miſericordiæ auxilium implorabat. Habet inſuper Crocodilus eam cum Deo ſimilitudinem, quòd eius ſolius oculi pellicula tenui translucidaq; à fronte demiſſa obteguntur, atq; ita cernat, cùm alijs ita minus cernere videatur. Ita oculũ Dei perluſtrare, intueriq; omnia, res ipſa indicat, cùm nos eum B nequaquã cernere, aut noſtratia hæc explorare, plurimùm opinemur. Sed quantum pertinet ad ſermonem, noſtra in primis eſt pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HÆC DICIT DOMINVS, cùm ſimplex ſit Dei ſubſtantia, neq; membris vllis neq; cõpagibus compoſita: non igitur os neq; linguam habet Deus qui loqui poſsit. Id verò ſic accipiendum, vt tunc Deus loqui videatur, cùm aliquid inſpirat in ſanctorũ fatidicorumq; vatum corda, vel etiam vocis ſonum afflatu ſuo facit ad eorum aures pervenire. Nam ſi vox humana aër ictus dicitur, poteſt & vox Dei dici aër ictus vel vi, vel voluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei ſpiritum formatur in verba, vnde locutus Deus homini dicatur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non poteſt. Præterea, vti Adamantius inquit, veteres Deo ſermonẽ attribuêre: quia cùm norint homines hoc miniſterio voluntatẽ alterius alteri innoteſcere, agnoſcant ea quę ſibi per Prophetas deferuntur, diuinæ indicia eſſe voluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, niſi ea locutus diceretur, cùm eorum ſenſus nequaquam percipere poſsit, voluntatem cuiuſpiam per ſilentium inter homines indicare poſſe.

C

ORTVS.

ORtum ad hæc pingere ſi voluiſſent, geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet inſtar ſuis, verùm ex toto feri corpore prominentes, & emiſsitios. Atq; ita pars ea, quæ lucis conceptaculum tã inſigniter extet, exortui videtur aſsimilari. Eſt tamẽ & alia ratio iſtius ſignificati, quòd animal hoc ſuapte vi, nullo parentum incubitu fomentóve, formam & lucem acquirit, veluti Sol per ſemetipſum exoritur. Crocodili enim tã fluuiales quàm terreſtres cùm in ſicco partum ediderint, oua ſua terræ cõmittunt gremio, quibus tamen ſemper aſsident, dum catuli animentur, & excludantur. Locum verò eligunt, ad quem ſummo auctu eo anno egreſſurus ſit Nilus, quaſi diuinatione quadã oua transferentes. In numis verò aliquot ſimulachrũ Orientis radiato fingitur capite, dextera in altum ſublata, eaq; paſſa, quod in Gallieni pleriſq; numis habetur, inſcriptione addita, ORIENS AVG. quam quidem manum patefactam, & radios ipſos, Mare non vno loco videtur explicaſſe:

Vbi primos craſtinus ortus
Extulerit Titan, radijsq; retexerit orbem.

OCCASVS.

QVòd si occasum identidem pingere procurassent, Crocodilum humi toto profusum corpore deliniabant, quippe quadam incubantis specie, spontè enim ad ima quæque ferri gaudent, immersiq; fluuijs humi libenter obrepunt, soloq; adhærescunt, delphinorum & aliorum hostium metu, quòd norũt quàm molli tenuiq; cute in ventre sint. Dies præterea maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis vtrunque ratione: noctu enim tepidiorem aquam experiuntur. Ita Solem imitari videntur, qui nobis emergere matutino tempore, vespertino immergi videtur. Ad hęc Crocodilo visus in aqua hebes, extrà acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occasu obscura omnia, exortu clara atque perspicua redduntur. D

TENEBRÆ FVNESTVM'VE.

TEnebras autem (quo vocabulo tam funus, atratumq; pomparũ apparatũ, quàm mortem ipsam, quæ lumina claudit decedentiũ, intelligebant) significare cùm adlibuisset, Crocodili caudam faciebant: is enim simulac animal aliquod ceperit, caudę opera vtitur ad exanimandum, ea enim captiuum vincit, ac mox plectendo conficit. Vis siquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda situm. Id verò commodè figurabitur, si abditus in specu sola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium est spelæa subire, in quibus quatuor interdum menses hyemis inedia pertinaci delitescit, vnde fortè tenebrarũ deductum est significatum. Sed enim hęc etiam ad eam facere opinionẽ possunt, quòd ideo Crocodilum colerent, quia hinc etiã diuina quædam specularentur. Nam quòd Dei ipsius & caput & substantia imperscrutabilia sint, cum Crocodilo faciunt in specu latitante: quare Seraphim faciem atq; pedes Dei velare ad arcã Domini dicuntur, quòd diuinæ maiestatis principium atq; finem verbis nemo valeat explicare, neq; picturatione vlla declarare: definire verò nulla prorsus circumscriptione quispiam aggrediatur. Quam verò de Deo cognitionẽ profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à posterioribus diceret Aristoteles. Quare Gentes admonebat IESVS Deus noster, Si nolitis mihi credere, credite operibus quæ ego facio. Ita igitur sapientes illi Crocodilum imaginati sunt in specu, cauda tantũ exerta, absconditũ. Nam Psalmo etiam XVII dicitur Deus posuisse tenebras latibulum suum, vt planè significetur, obscura multis & incognita esse, quæ de Deo pijs tantùm innotuerunt, vtpote quæ Deus ipse occulat in tenebris: & vt Origenes Adamantius ait, manifestũ est rarò admodum peruenisse ad homines Dei cognitionem, idq; paucissimis contigisse, siue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantissimæ lucis radios cæcutimus: siue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: siue quòd humanum hoc corpus adeò fæculentum animum etiam obturat, ne possit spiritum eius admittere: siue quòd intellectus nostri virtus sit adeò imbecilla, vt immensitatem eam nulla capere possit coniectura. Nam & de Moyse legimus, eũ vbi Deus esset caliginem subijsse, Deiq; iudicia prophetæ abyssum vocare consuerunt. Quin & IESVS ipse, Nemo, inquit, cognouit filiũ nisi Pater, nec Patrem nisi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc sententiam passim à nostris plurima. Eaq; de causa Ioannes filium lucem ponit, quia is & seipsum illuminat, & Patrem in conspicuo ponit, qui adhuc lateret in tenebris, nisi per filij manifestationem innotesceret. Nobis verò nisi lux illa orta esset, adhuc in vmbrosa mortis regione sederemus, diceret Esaias. Vnde aũt, nisi diuino dispẽsante spiritu, imaginatus est Orpheus dicere,

Nox

A Nox quæ lucem emittis? Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & veritatem tuã. Tabernacula enim Dei tenebrę & latibulum, vti diuinæ literę passim memorãt. Sed plura super hoc dicturi sumus in Ignis commentario, vbi Faces.

PERNICIES.

IN vniuersum autem per id animal sculptũ, malum, damnúmve aut pernicies alijs illata, si Diodoro credimus, apud Ægyptios significabat, omninóque inexplebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multæ rapinæ, vnguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetróque, vt quod dentibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè verò inter eos enatat, qui se adipe eius feri perunxerit. Quod factitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est ab Aureliano, testimonio Aurelij Festiui, Vopiscus tradit.

SALACITAS.

ERat & salacitatis indicium, vt ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abundanti fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinisque vsqueadeò contagiosæ, vt è dextera eorum maxilla dentes lacerto dextero alligati, nequitiam credãtur stimulare. Terrestris porrò Crocodili, quem Scincum, vt alij, Scingum appellant, B rostrum & pedes in albo vino poti, lasciuiæ cupiditates accendere apud magiæ scriptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium.

FVROR.

FVrorem ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per Crocodilũ semetipsum verberantẽ indicabãt, propterea quòd is irrita prædæ cuiuspiã spe frustratus, in semetipsum furit, supra modum indignabundus.

LATROCINIVM.

NEgotiorum impedimenta, insidiasque & latrocinia, quę cõtra viatores exercentur, per idem animal etiam ostentabant. Et Typhonem, quem βεβαιῶνα dicunt, in Crocodilum abijsse asseuerabant, tametsi nonnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem assiduè negotiatoribus insidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cùm illi honores omnino decreti essent, ex mansuetis animalibus asinum illi nutriebant: ex feris verò Crocodilum & fluuialem equum. Institutum enim erat apud eos, quibusdam Dis, ne nocerent tantùm, sacra facere: atque ita quo magis illos sibi conciliarent, ani- C malia eiusdem ingenij, quo illos fuisse persuasum habebant, colere consuerant. In Apollinis verò ciuitate, quò iniurias à Typhone Osiridi illatas vlciscerentur, de Crocodilo vesci lege singuli tenebantur. Certo igitur die conuenari solebãt, & quotquot caperent, interfectos eos ante templum, rei à se bene gestæ monumentum testimoniumque prosternebant.

HELLVO.

IIdem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo satur, quem immodicè sumit, somno sopitus in littore se prosternit esculento semper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ senatores & reguli dicuntur, pabuli se gratia conferunt, inuolãtesque dentes depurgant, atque ita magis & magis ad patentiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod ichneumon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius immittit, introque progressus donec feri cor morsu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideo significari per Crocodilum tradunt, propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deijci soleant: quare eadem mox digesta & indigesta per os reiectare necesse

habet, quæ mox aues aduolantes depascantur, perinde ac qui præter satietatem nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipsi non possunt, euomere cogunt. Qui verò cultui habiti à sacerdotibus nutriebant, tanta erant mansuetudine, vt nō modò vocem accersentiū agnoscerent, & attrectari paterent, verùm etiā fauces adapertas porrigerent, dentesq; manib. depurgari, abstergiq; linteo permitterēt. D

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

COmmenti sunt nōnulli, hominem qui nulla sanguinis claritate, minimisq; principijs ad amplissimas celeberrimasq; dignitates, ad opes, ad honores euectus esset, per Crocodilum & otium eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullum animal à tam paruis initijs in tantam excrescere magnitudinem. Ouum enim nō multò maius edit quàm anseris, & fœtus inde exclusus pro portione est, attamen ad cubita vsq; quindecim, vel etiam sexdecim crescendo porrigitur. Sunt qui eos tandiu augeri asserant, quandiu viuunt. Facit ad hoc Æsopia fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & sua & antiquorū præclara facinora apud vulpem extollente: cui argutè illa responderit, ex cute vetus eius ac diuturnum exercitium, vel eo tacente, prodi. E

INVICTVS.

ADdunt nonnulli, lacessitum iniurijs hominem, neq; tamen succumbentem aut victū, per Crocodili tergus significari, propterea quòd id supernè corticosum adeò sit, vt contra omnem ictum, inuictum habeatur. De vigore verò eius elanguescente, si quis eum penna ibidis demulceat mitigetq;, in Ibidis commentario dictum est loco suo. Apud Horū inuenias vespam superuolitantem Crocodilo indiciū esse, vel ipsius animalis sanguinem corruptū, vel Crocodilum mortuum: vespa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoq; mysticè, cùm mala ea quæ per Crocodilum significantur, indicare vellent facta iam mitiora vel omnino sublata: aliter frigida & inanis ea esset interpretatio.

ÆGYPTVS.

CRocodilus catena religatus ad palmam, in æreis plerisq; numis habet, cum inscriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo sunt humana capita, quorum alterum ad Orientem spectat nauali corona insigne: literæ supernè sunt, IMP. vbi nimirum per Crocodilum ipsa significatur Ægyptus. F
Quòd verò sit religatus ad palmam, Augusti omnino victoriā ostendit, quam etiam in obelisco campi Martij notari iussit, Ægypto in ditionem redacta. Duo illa capita, Augusti vnum alterum Agrippæ esse crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgent rostrata corona. In alio Augusti numo argenteo Crocodilus est, supra quem scriptū, ÆGYPTO. infrà CAPTA. ab altera facie Augusti caput, cū circunductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm prœlium nauale Ægyptiorum et Persarum pinxisset, quod in Nilo, cuius aqua est mari similis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertissimo hoc declarauit, quod arte non poterat: asellū enim in littore bibentem κατὰ πάρεργον pinxit, & Crocodilum insidiantem. Est & numus L. ÆL. AVREL. COMMOD. vbi Commodus ipse sub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læua clauem sustentat, dextera Ægypto sistrum prętendenti spicas porrigit. Inscriptio rem declarat, INDVLGENTIÆ AVG. Atq; hæc de Crocodilo dicta sufficiant.

DE

A

DE FLVVIALI EQVO.

Lurimum verò secum affert impietatis improbus ingratusq; Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia prosequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptissimus existit.

IMPIETAS.

MErito enim Ægyptij sacerdotes cùm impium, cùm ingratū, cùm iniustum quempiam notare vellent, Hippopotamū proponebant. Admonituri verò mortales omnes vitia ea omnino esse declinanda, totaq; animi fortitudine supprimenda, duas eius animalis vngulas deorsum inuersas facere consuerunt: siquidem is ab ineunte statim adolescentia patri incipit infestus esse, tentatq; si possit eum decertando superare, quem sæpe in pugnam prouocat: quòd si acciderit vt victor euadat, matris coitum affectat, vita patri cōdonata: sin victus aut cohibitus à patre fuerit, neq; tam scelerati voti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tātisper conatum differt, donec adolescat, factusq; iam robu-
B stior atq; validior, deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdissimeq; necatum petulantissimè dilaniat. Inuersas igitur vngulas eas ideo statuebant, vt qui rem spectarēt, quid illæ sibi vellent cōmonefacti, propensiores fierēt ad pietatē.

PIETAS IMPIETAti præferenda

ID quod tantæ apud eos curæ fuit, vt principū sceptra, & huiusmodi pleraq; insignia, atq; gestamina & monumenta, armaq; aliquot quorum quotidianus esset vsus, ita insignirent, vt in summa potioreq; parte ciconiam præfigerent ex ære, vel ex auro argento've factā, infernè verò vngulam Hippopotami subijcerent, quòd impietati præferendam esse pietatem indicaret. Species verò vngularum ijs est, quales bubus, licet dorsum, iuba, & hinnitus equi sit, vnde illi nomen. Inest præterea talus bisulcorum modo, dentes vt aprorum exerti, leuiter tamen: rostrum resimum, apri cauda etiam, magnitudo & interiora asini, tergoris crassitudo tanta, vt ex eo venabula fiant, & scuta galeæq; impenetrabiles, nisi
C humore madeant, munire possit.

IMPROBITAS EDOMITA.

CElebratissima verò est species illa, quæ visebatur olim Hermopoli. ea scilicet pictura, vt Hippopotamus esset, supra quē sculptus erat accipiter cū serpente dimicans. Cuius argumenti significatū id esse tradunt Ægyptiarum literarum periti, vt Typhonem ab Osiride vi domitū, cùm de principatu certamen conseruissent, intelligendum autument: per fluuialem equū Typhonem ab Osiride vi domitum, per anguem principatum interpretantes: atq; ita improbitatem potiores sibi partes asserere conantem, virtuti demùm cedere subinnuant. Eadem de causa cùm sacra faceret eo die, quo Isidis aduētus è Phœnicia celebratur, fluuialem equū religatum libis incessere per ludibriū consuerant. Non dissimularim hic Aureoli tyranni tumulū ad pontē Aureolum Insubriæ superesse, à Claudio Cæsare sex elegorum versuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus sit incisus, quem serpens cauda mordicùs apprehensa complectitur. Id puto significare, tyrannidem tādem temporis spa-

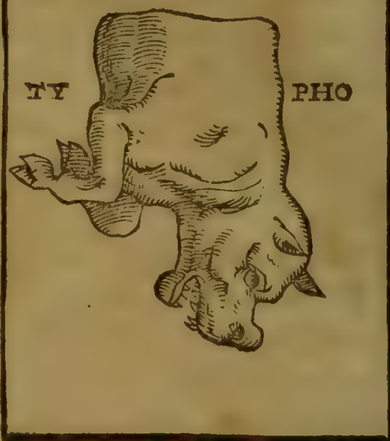
Huius symboli iconem vides proxima pagina.

tio domitam. De Aureolo enim qui Gallieni tẽpore cum plerisque aliis tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum. Epigramma tumulo inscriptum à Claudio Imp. ita fertur:

Κλαύδιος Αὐρεόλῳ μετὰ δήϊον Ἄρεα καῖσαρ
Τὰ κτέρεα θνητῶν ὡς θέμις αἰδόμενος.
Τῷ γε καὶ ζωὴν, ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε φόνημα
Πᾶσιν ὑπηρέπτεις τῶν στρατοῦ ἀντίβιον.
Κεῖνος δ' οἰκτίρμων καὶ σώματος ἔσχατ' ὀπίζων
Αὐρεόλου, γέφυραν εἴσατο τήνδε τάφῳ.

VIRTVTI CEDIT improbitas.

H O R Æ.

HOras etiam Ægyptii sacerdotes per fluuialem equum significare soliti sunt: qua verò de causa id facerent, neque Horus scripsit, neq; nos apud quempiam traditum inuenimus: si quid tamen ariolari liceat, dixerim ego, quia depascit segetes, destinatione, vt ferunt, antè determinatas in diem: non enim vti boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hîc modò illic aliquid carpunt, sed tãquam messores ad opus certum conducti, suam vnoquoque die partem pabulantur. Horæ verò nomen plerunq; pro tempore cuiuscunq; maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertissimum est significatum. Cùm verò ita pabulatũ prodit, ea vtitur astutia, vt velut ex agro ferentibus vestigiis progrediatur auersus, ne quæ reuertenti insidiæ comparentur. Vel ea fortè de causa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur: siquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terram egreditur. Apud Ægyptios autem nox cũ die pari propemodum horarum numero assiduè dispescitur.

DE PHOCA.

PHoca fluuiali addetur equo, cui similiter vita in aqua & in terra communis: eam nos vitulum marinum à specie tergoris instar boum villosi nuncupamus.

SOMNICVLOSVS.

SVperfluum verò esse videtur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulachrũ eius exprimeretur, cùm de profundo eius somno diuturnaq; veternositate tam multa passim à Græcis Latinisq; autoribus memoriæ prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno diuerso in littore Phocæ.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, vt à quocunq; vel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui volunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatũ est, tantaq; mortalium id persuasione receptum, vt vulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorum istiusmodi amuletum esse creduntur. Veteres autem cala-

A calamitates à potentioribus illatas, fulminum iactibus ęquiparare soliti sunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, Cæsar ad altum fulminat Euphratem, apud Maronem legas: apud Ouidium verò, se totiens Augusti fulmine petitum.

VRINATOR.

VRinatorem etiam hominem per animal huiusmodi significare mos fuit, quando in sicco genitum nullum hoc magis vndis ex disciplina soleat assuefieri. Pariunt enim in continenti Phocæ, pauloćq; pòst catulos educunt, vt mari assuescant, & evestigiò reducunt, idćq; sæpius factitant, vsquequò paulatim ita consuescant maris contubernium non aspernari.

DE MVRAENA.

Vræna quoćq; in siccum exit, & terrestrium commercio delectatur. Quid verò hinc significetur, videamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

B PEr hanc pictam Ægyptij sacerdotes hominem alienigenarũ concubitum appetentem, externísve matrimonio copulatũ intelligebãt: siquidem hæc, vt Licinius Macer tradit, fœminei tantùm sexus est, ideóq; de mari egressa serpentibus copulatur, atq; inde concipit: ob id sibilo à piscatoribus tanquã serpentibus euocari & capi. Aristoteles tamen, vtpote qui Murum marem agnoscit, vti suus in plerisq; huiusmodi mos est, hoc negat, tametsi in terram prodire, atq; ibi sæpe capi, non inficiatur. quãvis Andreas Physicus, qui Nicandro glossemata quædam subiecit, totum id mendacium esse profitetur, & neq; Murænas in continentem prodire, neq; viperis per littora cõmisceri contendit. Attamen cum Ægyptijs Archelaus id asserit pro cõperto, neq; dissimulat Nicander, qui piscatores ait, quamprimùm Murænas in continentem exire conspexerint, metu perculsos in mare statim se demergere, quò se ab viperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambrosius, Hexaëmero, Basilium Magnum secutus affirmat.

MORES CONIVGIS FERENDI.

AViperis enim ait sibilo Murænas euocari, idćq; perinde ac si hieroglyphicũ esset interpretatur, id scilicet ex hoc innui, vt mulieres admoneantur, ferendos esse mariti mores, si licet fallax vir, asper, inconditus, temulentus, lubricus, multaćq; in hanc sententiam.

C

ADVLTERIVM.

BAsilius ex hoc congressu anguis & Murænæ adulterium interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptijs insidiantur alienis, discant, cuinam feræ, cui reptili sint similes, cùm naturæ quoddam adulterium viperę Murænæćq; cõiunctio videatur. atq; huc potius respicit Ægyptiorum hieroglyphicum. Quare minimè mirum si Crassus, vir satis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimatam luctu prosecutus est, qui vxores tris absque luctu sepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SÆVITIA OCCVLTA.

NEq; incongruum erit hieroglyphicũ, si occultam quandam sæuitiam significaturi, sanguinariam quippe crudelitatẽ in molli alioqui atq; effœminato homine, per irritatã Murænam expresserimus, immani Romanorũ procerum exemplo, qui seruitia olim Murænis exponebant excarnificanda, cùm ea alioqui bestia exedentula sit, vt diceret Tertullianus, atq; etiã exanguis, & excornis.

DE ANGVILLA.

INuitare videtur similitudo quædam, vt Anguillã murænæ subiungamus, nõ quòd hęc inter amphibia sit, sed quòd erratica, quadãq; cognatione murænam attingat, quippe cùm hæc fluuialis, illa marítima sit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes inferuntur, suntq; ibi omnes peregrinæ: in alienã tamen adscitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena fæce secum attulerunt. Eius verò significata rara admodum apud Ægyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Ægyptiorum similia, quæ per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt. D

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantùm super Anguillæ nota traditum ab Ægyptijs inueni, vt hominem omnes alios auersantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi viuentem, per simulachrum eius significarent, propterea quòd eam nũquam cum vllo alio piscium versari, neq; quidem coniugali inter se vsu misceri deprehendissent. Sunt qui velint eas spontè in luto humescenteq; humo provenire. Sunt qui eas scopulis se atterere dicant, ea strigmenta viuescere, neq; aliam earum esse generationem. Basilius Anguillas non alio vllo modo, nisi ex fęculenta materia limoq; procreari tradit, quarum neq; ouum, neq; vllum alium ad successionem modum constare compertum est. Aristoteles porrò neq; marem neque fœminam in illis esse testatur, neq; prolem ex se aliquam creare posse, cùm neq; ouum, neq; semen sortitæ sint. Ouum in nulla vnquã Anguilla visum, neque fœtum in vtero deprehensum, vt in ijs quæ animal gignunt: capillamentis tamen & lumbricis quædã similia in ventriculo reperiri, non tamen ea vnquam animascere, neque eo loco gigni aut immorari, quæ sint in fœtum euasura, quia non secus ac cibus concoquerentur. Quòd verò alij dicant meliores esse fœminas, quas à capitis forma secernunt, quippe repandiore his, maribus verò oblongiore, atque ita eas quæ à cæteris discreparent, fœminas appellarint, philosophus idem non maris aut fœminæ, sed generis differentiam agnoscit. E

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

COmmenti sunt alij hominem, de quo nulla post obitum memoria superfit, per Anguillam mortuam significari: illa siquidem mortua nõ superfluitat, nec sursum fertur, vt maxima ex parte pisces cæteri faciunt, sed pessum in profundum rapta, in eodem quo genita est limo cõputrescit. Id ea de causa fit, quòd ventre sunt admodum exiguo, atq; ideo minus inanes. Totũ verò corpus cum ferè solidum sit, neq; ferè quicquam aëris admittat, & caro ipsa glutinosa admodum, nec quid peruium relinquat, fit vt simulatq; expirarint suomet pondere grauatæ pessum ferantur. F

PROFANVS.

IN diuinis Hebræorum literis eædem profanæ sensu mystico dicuntur: neque enim squamosæ sunt, quiq; huiusmodi sunt pisces, in aquæ profundũ immersari, & in cœno libenter volutari conspiciuntur. Ad horũ similitudinem, animi qui terrena tantùm sapiunt, idonei non sunt vt ad sacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

AD hæc, hominem in alieno cœlo difficulter habentẽ intelligentes, Anguillam in hydrijs duabus pingebant, capite scilcet in vnam, cauda in alteram

A demersis. Anguilla siquidem nullam vehementem tolerat mutationē, & si æstate de lacu in piscinam transferatur, viuere nequit, etiamsi frigida aqua fuerit.

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOminem insuper qui fugitiuam rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si vellent, Anguillam pingebant, quam manus à cauda prehenderet: tanta enim est lubricitate prædita, vt de prensantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterque cōtineri posit. Subterfugij istiusmodi similitudinē sibi desumpsit Athanasius, vbi epistola ad Ægypti episcopos dicit: Tametsi elabi millies tanquam Anguillæ conentur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

QVòd si certam esse spem de ambigua re quapiā ostendere voluissent, obuolutam eam ficulneo folio pinxissent, quòd scabritie sua prensanti sit adminiculo nequaquam irrito. Vnde prouerbium, θρίῳ τὴν ἐγχέλυν.

PER DISCORDIAS CIVIVM LOCVPLETATVS.

B HOminem verò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordijs crescentem, reque auctum significātes, eum in Anguillarum venatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quieta limpidaque, earum captura nulla propemodum, magna verò si perturbetur. Quare piscatores tempestates obseruant, lacuúmve aut fluminum turbationes, vnde aqua limosa fiat, magnas inde capturas paruo negotio consequentes. Rem tradit Aristoteles & plerique alij, tum Aristophanes, Equitibus, historiam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidem tu fecisti, quę venatores Anguillarū faciunt. Sed cur non Aristophanem ipsum sua lingua loquentem audiamus?

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη κατασῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ᾽ ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς·

Fecisti vt is qui captat anguillas facit,
Quieta cùm sunt stagna venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac subuerterit,
C *Captura magna est. Tu quoque, vbi perturbaueris*
Hinc ciuitatem & inde, plurimum capis.

Quam sententiam Cicero sibi desumpsit, oratione in Catilinam secunda: Honores quos quieta Republica desperant, turbata consequi se posse arbitrantur.

DE RANA.

Ana verò ita in hoc album admittenda est, vt hieroglyphica tota videatur: nam anteaquàm facta sit, in huiusmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

MVlta esse in humanis operibus imperfecta, indignè, vt mihi videtur, plurimi conqueruntur. Quis enim vndecunque perfectum opus vllum pręstare posit, si mortalium nemo omnibus absolutus numeris reperitur? Quin ipsa rerum natura multa nobis ostendit, quæ inchoata reliquerit: neque tamen ob hoc eius quisquam indiligentiam reprehendat: id quod spectare est in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò sacerdotes Ægyptij rei cuiuspiam imper-

fectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunque huius generis animalia in limo, vbi procreantur, altera parte Ranam, altera verò terram ipsam indistinctam, viuentique portiunculæ applicitam. Sæpe enim flumine, aut lacuna, lama've aliqua, vel sponte, vel deriuatione aliqua decedente animal id imperfectum destituitur, quod tum primùm informari cœperat & coalescere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia prorsus excedit: eo quippe deturgente, musculi & varij generis animalia reperiũtur, inchoato opere aquæ terræque in parte corporis viuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis verò qualibet maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & cohærentem habent, cùm tenax sit earum materia, neque distincta satis compositione. prima verò cohæret, intima absoluta à gutture, vnde genus illud vlulatus intra aquas reddũt, quàm ὀλολύγονα φωνὴν vocant, quæ vti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est. D

INVERECVNDVS.

Idem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare voluissent, Ranã describebant: ferunt enim eam sanguinem nõ nisi in oculis habere: qui verò subsanguineos habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesque sunt: iracundiam, vbi sicci: vbi humidi, ebriositatem: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidum, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini neque gulæ modum poni vllum ostendit. Quòd si glauci sanguineique fuerint, hinc calliditatem, inde vesaniæ proximiorem audaciam coarguent. Quia verò canes plurimùm oculos sanguine suffusos habẽt, hinc apud Homerum Achilles caninos oculos ob impudentiam obijcit Agamemnoni: de quo satis in Cane. E

CVRIOSITAS.

PArit impudentia curiositatem, vnde alterum elicitur hieroglyphicũ. Nam hominem in alienis negotijs explorandis plus æquo solicitum, quique dicta factaque singulorum assiduè percontetur, & impudenter arcanorũ omnium spectator esse concupiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animali huic prominentes sunt & emissitij, vt facilè spectandi contuendique omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi, stolidi, ineptique simul & importuni plurimùm reperiuntur. Hoc tamẽ significatum in Rana nõ ab oculorum specie tantũ, verùm ab occultiore doctrina quadam desumptum videri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præstare vigilantiam somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo nõ indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuiter eosdem in oppositũ huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Rana tanta prædita est verecundia, tamque pudoris ingenui studiosa, vt in propatulo nunquam admisceatur: sed enim cùm in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem quàm longa est complexu mutuo cohærent. F

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

APud Horum legas, hominem qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiuerit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranã posticos tantùm pedes habentem significare: ea enim posteaquàm nata & informata est, sine pedibus aliquandiu viuit, adolescensque posticos primùm pedes profert.

A SOPHISTA.

EST & in sacris nostrorum literis mystica de Ranis Aegyptiacis mentio perquàm frequens, quæ iugiter in Aegypto pluerint. Sophistarũ nugas, & dialecticorum garrulitatem, per eas doctores quidam intelligunt, siue ob nullius significantię vocem tam argutã, tamque pertinacem, siue quòd in luto voluptuosa sit earum habitatio: quorum vtrunque Sophistis attribuitur. Ab excellentia autem Sophistam Aegyptium vno doctorum omnium consensu dicere mos est, quod ad Protea nonnulli referunt, qui se omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæreticos notent, qui, vt Eucherius ait, in cœno vilissimorum sensuum commorantes, vana tantùm garrulitate oblatrare non desinunt. Aeneas vir Platonicus, Theophrasto, Ranę vtitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: Necessariũ, si vera sit opinio Theophrasti, quòd animæ post obitum brutis applicarentur, quorum vitam viuere visi fuerint, vt Ranæ & Cleo vnà semper futuri essent. A' vocis autem asperitate Ranæ nomen apud Græcos βάτραχω, quasi βοάτραχον dicas, quod apud interpretes
B Theocritianos Thalisijs inuenias. βοάτραχον verò, si nobis dicere liceat, asperisonum possumus interpretari. Vnde de maximè dissimilibus dicitur, Rana cum grillo: id enim locustarum genus valde musicum, & ob acutum molliter stridorem, conciliando somno à delicatis hominibus expetitur.

DÆMONES.

QVin etiam in diuinis literis Ranæ simulachra sunt cacodæmonum, quod libro Apocalypseōs luculentè scriptum est: Et vidi de ore draconis spiritus tres immundos in Ranarum similitudinem.

POETÆ.

ADamantius tamen aspera quadam seueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas mystico sensu poëtarũ carmina significari putat, quòd inani quadam & inflata modulatione, cuiusmodi est Ranarum sonus, siue ille cantus sit, mortale genus omne in fabularum ineptias illexerit. Nulli enim rei animal id idoneũ aut vtile, inquit ille, cõperitur, nisi quòd improbis & importunis clamoribus ad negociosorũ atque ociosorũ simul fastidium vsque obstrepat. Miror verò tantæ eruditionis virum hæc de poëtis sensisse, cùm præsertim vbique sit interio-
C ris, vt ipse dicere solet, literæ speculator: neque animaduerterit, dũ poëtas carpit, Moysi, Hieremiæ, Esaiæ, & plerisque omnibus Prophetis alijs se conuitia facere, qui vaticinia illa de diuinis humanisque rebus cuncta luculentis carminũ numeris cõscripta elaborataque libris demandauêre. Quòd si quos reprobare volebat, diceret saltem quæ carmina, quippe Ithyphallicáne, an Fescenina, an titrochaica Bacchi, quos Poëtas intelligeret, ne ob huius vel illius impuritatẽ sanctissimum hoc omnibus nomen profanaret, ipsumque totius mundi conditorem Deũ, qui apud Gręciæ totius Christianos poëtę nomine sanctè colit, incessere videretur. Nam quẽ nos factorẽ cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

SILENTIVM.

COntrà verò, vt vnde discessimus reuertamur, inuenias silentiũ significari etiã per Rubetam ranam illam grandissimã, quæ geminis veluti cornibus insignita est, propterea quòd obseruarũt magi, si ea in multitudinẽ vociferationib. obstrepentẽ inferatur, silentiũ fieri. Eòque spectare nonnulli putant Ranam illam Mecœnatis celebratissimã, qua is literas & tabellas obsignare solitus erat, vtpote qui ea quę literis crederet, silentio inuoluenda esse cõmoneret. Sed enim

cùm Rana, non rubeta, in omnium ſermone, ego eò potius rem ſpectare dixerim, quaſi Mecœnas id in Auguſti gratiam factitarit, de quo etiamnum infantulo illud fertur, quòd in auito ſuburbano obſtrepentes fortè Ranas ſilere iuſſerit: cui quidem commento adeò fauit vetuſtas illa, vt ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quaſi etiam adhuc tanti Principis imperio obſequantur. Voluiſſe igitur Mecœnatem hieroglyphico eo ſchemate taciturnitatem polliceri, in ijs quæ Auguſtus eius fidei credidiſſet, non ſecus ac Ranæ ipſæ moroſa adeò garrulitate inſignes, illi adhuc infantulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius ſcribunt Mecœnatem præcipuum amicorum Auguſto fuiſſe, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquam deſideratam ab Auguſto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes obmuteſcant, tranſlatæ in tepidiorem paludem vocales fiant. D

RVSTICITAS.

QVæ verò Rana in paruulo numo quodã Romæ apud Maffæos habetur, cùm ab altera numi illius facie Dianę pharetratæ ſimulachrũ dubio procul inſpiciamus, facilè in eam coniecturã ferimur, vt fabulam eam commõſtret, qua ruſtici & maligni homines aduerſus eius matrẽ Latonã vſi ſunt, atq; ideo diuæ illius imprecationibus omnes in Ranas cõmutati. Vel cùm dea ſit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium eſt, aquam Ranæ, cùm quid cuiquam quod maximè placeat, & voluptati ſit, donatur. Sunt verò Ranæ conuitiatrices, & agreſtem illam aſperitatem egregiè præ ſe ferunt, tamq; olim importunæ, vt inito cum muribus fœdere, Abderitarũ regionem incolis inde expulſis deſolarint: in quorum ingentem multitudinẽ quæ cladem huiuſmodi fugiebat, Caſſander Antipatri cùm incidiſſet, eos in ſocios recepit, agrumq; illis in Macedoniæ finibus aſsignauit. E

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOpum, de ijs quæ per aliquot piſcium genera ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

F

ERam omnino commentariũ hoc de piſciculorum aliquot ſignificationibus, Paule Ioui doctiſsime deſerturus, quòd multa in eo piſcium genera continebantur, ex quibus neminẽ ætate noſtra frugem vllam colligere poſſe ſuſpicabar: ita quæ fuerãt olim piſcium nomina, vulgò hodie deſiderantur. Metuebam verò labores in horum ſignificationibus meos minimè gratos ideo futuros, quia in nonnullis non ſatis mihi conſtabat, qua ratione vel exemplo poſſent eorum imagines deſcribi, quarum bona pars eſſet mortalibus ignota. Naturas quidẽ & ſignificata prout apud veteres autores inueneram, facilè poterã explicare: ſed quorundam nomina tam Græca quam Latina, non videbar ita poſſe reddere, vt in foro cetario quis poſſet huius vel illius piſcis ſpeciem deprehendere. Quòd ſi ea de cauſa hieroglyphica hæc conſcripta ſunt, vt eorum quis vti poſſet imaginibus, irritus hic plerunq; futurus conatus videbatur, quoniam hoc præſtare me poſſe minimè confidebã. Videbam ad hæc multos qui prouinciam hanc ſuſcepiſſent, in tam multis hallucinari fallíq;, eamq; cõtrouerſiam de pleriſque piſcibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium defatigatis ingenijs, adhuc ſub iudice pendére, neque liquere prorſus, per varias nõ incurioſorum hominum opinio-

A *opiniones, eorũ multa quæ vel quotidie in mensam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Postea verò quàm eam te suscepisse prouinciam intellexi, vt multa piscium genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eã sum erectus spem, vt & tu, qua insignis es doctrina, solicitudine atq; diligentia, neq; non alij in tãta ætatis nostræ eruditione, quanta non aliàs vnquã millesimo ab hinc anno floruit, facilè consequamini, vt vniuscuiusq; piscis nomen ex vulgo redimere possimus, & obliteratam penè huiusce rei scientiam per vos restitutam intueamur. Quare quod perdere destinaueram commentarium adseruaui, te vno fretus, qui bonã eorum partem tam accuratè cœperis indicare, idq; tibi dedicandum duxi, vt si quid in eo esset, quo quis vti vellet, te potiùs quàm me piscium magistrum agnosceret, & qua quisq; pictura faciendus esset edoceretur, atq; ita laboris huius particeps fieres, dum piscem ego interiorem, tu exteriorem condire procurares. Sed iam, si quid ab historiarum, quas tanto cum lepôre, tanta cum fide scribis, occupationibus ocij tibi superest, nassam hanc nostram inspiciamus.*

DE TORPEDINE.

B MAXIMAM omnibus admirationem in primis afferre videtur magica propemodum vis in Torpedine considerata: sed nos ea super quid Ægyptij senserint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVm qui multos seruasset, Ægyptij sacerdotes per Torpedinem pictam significari instituerant, siue quòd opem ferat pisciculis natandi et emergendi adhuc imperitis, eos ad se recipiens, quod præcipuè obseruatũ est in fœtu proprio, quem & emittit, & intra se recipit: visáq; interdum Torpedo est grandis, quæ fœtus intra se octoginta haberet: siue, vt ipsi Ægyptij tradidere, quòd vnà cum piscibus alijs in verriculo deprehensa, omnes plerunq; sospitet, cùm ne vis quidem hominum innumera posit verriculum educere, manibus & pedibus penitus obtorpescentibus: quia venenum quod effundit, per retia dilapsum in funes omnes quantumvis longos ad manus vsq; piscantium irrepit, & vniuersum mox occupat corpus. Quin autores sunt qui pro comperto tradãt, Torpedinem hamo captam malum illud suum in lineam transmittere, inde per arundinem, moxq; in piscatoris brachium diffundi, quo protinus obstupefacto, ve-
C natio in irritum cedat. Si quando tamen piscibus alijs obuolutæ contrahuntur è mari, torporem experti sunt multi quamprimùm piscem virga tangere voluerint. quare in Anconitano mari maximè cauent ne rete in altum iaciant, piscatoribus ea incommoda sæpe subeuntibus. Quæ quidem vis torporem infundendi, cùm non in appropinquantium tantùm corpora, cominúsve eam attingentium, verùm è longinquo, vel si hasta, vel arundine tentetur, lacertos quantumlibet validos cogat obtorpescere, pedes ad cursum velocissimos alliget, & obstupefaciat, argumentum dedit vt hominem ignauia egregiè prçditum, per hieroglyphicũ eius indicari commodissimè posse pleriq; dicerent. quodq; magis mirum est, pisces etiã quos attigerit, eodem torpore afficit: idq; non in pisces tantùm, sed in vnũquodq; animal prçstare affirmat Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὕτη τὸν αἰεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. Vehemens enim virus illud insuperabili frigore præditum, vbi duriorem aliquam materiam nactum fuerit, quippe vel vimen, vel funẽ, illi pertinacius & copiosius adhæret, circumfusumq; aëra facilius contaminat, atq; ita perrepit, non secus ac flamma ipsa per incensum filum vehementius transmeat, quàm si cum torre iactetur. Sic

& aqua fluuialis capite vno in eam declinato sensim ascendit, & totum denique madefacit. quod tamen in crassiori elemento sensim atque contanter fit, in aerio quamocyssimè fieri contingit. D

DE REMORA.

ADmirabilis est & Echeneis, qua nõnulli, vt indicat Aristoteles, vtuntur ad iudiciorum causas & amatoria veneficia, & quę non vt testudinis pes nauigijs importatus tarditatem nauigationis inferre dicitur, sed naues ipsas attactu solo sistere, ac veluti anchora infrænare: vnde moræ alicuius iniectæ nascitur hieroglyphicum.

IMPEDIMENTVM.

NAm ea de causa impedimentum & obiectam tardationem per eam significari prodiderũt, quòd pisciculus is non maioris ferè quàm pedalis magnitudinis, limacis magnæ similis, nauigia stare cogat, nullo suo labore, non retinendo, neque alio modo quàm adhærendo: infrà enim carinæ applicitus pinnis, quas etiam tenues admodum habet, in transuersum dilatatis, tanti roboris est, vt ruant venti licet, diceret Plinius, & sæuiant procellæ, imperet furori, ac vires tantas compescat, quosque non vlla interdum vincula, non anchoræ pondere irreuocabili factæ præstare queant, quantumlibet magnos ipse paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: vnde etiam epigrammatarij quidam veteres anchoram Echeneida vocitarunt, Latini Remoram dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: Nam quid illæ me tam diutius remorantur remeligenes? eo enim nomine Remoram appellat. Locum citat Festus ex Patina, Comœdia. E

SALVS.

MVtianus muricem appellat, qui nauem à Periandro Cnidum missam cum mandatis, vt pueri nobiles castrarentur, tandiu in medio mari retardarit, donec principẽ sceleris pœnituisset, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præuenissent: remque eo probari testimonio, quòd eius piscis conchulæ Veneri Cnidiæ dicatę, facti memoriam diutissimè propagarint. F

PARIVNDI FACILITAS.

SVnt qui ex pisciculo hoc pariundi facilitatem significari dicant, quòd exemptus aquis, saleque duratus, in eum vsum asseruetur, vt grauidis alligatus partus facilitate iuuet, vnde ὠδινολύοντα, quasi ὠδινολύοντα eum appellauere Græci. Non ab re verò me facturum existimo, si calumniam obiectam Plinio, quòd Aristotelem arguerit imperitiæ, sustulero, simulque præstantes hos autores, quos librariorum imperitia cõmisit, conciliauero. Locus est apud Plinium de Remora: Pedes eum habere arbitratur Aristoteles, ita posita pinnarum similitudine. Sed enim apud Aristotelem, vnde locus hic de historia animalium lib. 2. cap. 14. desumptus est, non ita habetur: quin eorum is errorẽ arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omnino caret: sed

A ſed quoniam pinnas habet pedibus ſimiles, hinc fit vt pedibus inſtare videatur. Sed cur non ipſa Ariſtotelis verba ponamus: ἔστι δ' ἰχθύδιόν τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα. Paulo autem infrà: ἔνιοι δ' αὐτοί φασιν ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχοντα, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniam impium propemodũ eſſet credere Plinium Ariſtotelis verba ad verbum penè transferentem, quod præ omnium oculis erat, inficiatum eſſe, aut autorem immeritò vellicaſſe, crediderim ego dictionem Ariſtotelis ſubdititiam & adulterinam eſſe, fuiſſe tamen in alicuius codicis margine notatam à quopiam, qui Pliniana verba Ariſtotelisq́ eadem agnoſcebat, vt ita lectores admoneret, Plinium ex Ariſtotele illa decerpſiſſe: poſtea verò librariorum imperitia intertextam eam locutionem, vt pleraq; id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Ariſtotele Plinium conciliantes: Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cùm minimè habeat, ſed ita videri propter pinnas, quæ ſunt pedibus ſimiles. cui ſententiæ meæ, ſpero, vnumquenque peritum virum procliuiter acceſſurum.

B

DE ANTHIA.

PLutarchus eo libello quo diſſerit, vtrum aquatica an terreſtria animalia magis prudentia præſtent, quem piſcem Homerus ἱερὸν, id eſt, ſacrum appellauit, Anthiam eſſe videtur opinari. Euſtathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, vt ἱερὸν μένος, & ἱερὰν ἐπιλήψαι, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἄφετον καὶ ἱέμενον, hoc eſt, emeritum exponunt, veluti ſacrum bouem dicimus, qui ſit à iugo in poſterum dimiſſus. Cæterùm Homerus eo verſu qui legitur, Ιλιάδ. π.

ὡς ὅτε τις φὼς
Πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
Ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ·

In procurrente vti quiſquam
Caute ſedens ſalſo ſacrum de gurgite piſcem
Extrahit æratis hamis, linóq; prehenſum:

ſacrum ideo piſcem appellaſſe videtur, quòd maritima omnia fuerint antiquitùs ſacra, & piſcari religioſum eſſet: veluti Vlyſsis ſocij nõ niſi magna fame coacti ad piſcationem confugiunt: ita enim Homerus:

C

Ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς ἐξέφθιτο ἤϊα πάντα
Καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
Ἰχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας, ὅ, τι χεῖρας ἵκοιτο
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός·

Sed poſtquam in ratibus penus eſt exhauſta, marino
Quærere venatu victum coguntur iniquum,
Piſcéſq; volucréſq;, manus quò intendere poſſent
Incuruis captant hamis, vis nanq; adigebat
Imperioſa famis.

Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piſcem appellaſſe ſacrum. Eratoſthenes putat Chryſophryn potius ſacrum appellari, & hoc aiunt ſentire Galatea Callimachum. Theocritianus piſcator aureum, quem cepiſſe ſomniauerat, piſcem Neptuno chariſsimum eſſe religioſiſsimè veretur. Sed multi Elopem, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiã ſacrum volunt. Plinius Planos omnes ſacros exiſtimari autumat. Vtcunq; tamen autores alijs atq; alijs faueant, bona eorum pars in Anthiam conſentiunt, rarum inuentu piſcem, frequentiorem tamen circa Pamphiliam, de

quo habita raritatis ratione dixerit Martialis Epigrammatarius: D

Ad palatinas acipensera mittite mensas,
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Quem sanè inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, neque non libro De finibus bonorum & malorum. Neque sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, alium forma esse, & alia de causa sacrum. Cur verò tam multa super Anthia quæsierimus, ea fuit causa, quòd hieroglyphicum eius significatum posituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognitas, cùm omnis anteacti temporis curiositas in re pervestiganda defessa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piscis figuram securitas à periculorũ omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferũt, quòd quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri cõfessum est: eum siquidem non aliter vitant belluę, quàm suem Elephanti, gallũ leones: quo iam indicio securi spongiatores vrinantur. Quod verò diximus Planos omnes Plinio sacros esse, certissimã ait ille securitatem vidisse Planos pisces, quia nunquam sint vbi maleficæ bestiæ, qua de causa vrinantes sacros eos appellant. E

SECVRITAS OTIOSA.

QVoniam verò perdifficile est certam piscis huiusmodi formam adinuenire, cùm ætate nostra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, vel indignatus alios sibi præferri spontè solum verterit, neque maria nostra inuisere amplius dignetur, non ab re me facturum existimaui, si quandoquidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, neque satis de pisce constat, alias quasdam eius species, quæ vsui cuipiam fortè futuræ sint, ex numis veterum substituissem. In numo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophæum in virgula tenens, crure sinistro, quàm longum est, exporrecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius Epistola quadam ad Romanum ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quod verò ad exporrectum crus pertinet, Lucianus libello De ijs qui salario conducti degunt: Vt illud quod in votis omnium est, extensis pedibus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophanem, Pluto. In altero Neronis eiusdem dea sedens, ara antè posita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat. de quo gestu Terentius: Faciam in vtramvis aurem ociosus vt dormias. Basilius & Menander id de ocioso dici volunt, turpique qui sit desidiæ deditus. Inscriptio verò numi, SECVRITAS, vt in superiori. In numo verò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea sedet, dexteraque sagittam tenet, lęuam supra caput tollit innixã sellæ. Hieroglyphici inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo Antonini Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in læua, dextera capiti & sellæ innititur. Inscriptio, SECVRITATI PERPETVÆ. In numo Lucillæ Augustæ nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorum vnus lactens in gremio est, duo ante pedes vnà colludunt: inscriptio, SECVRITAS. In numo, circa quem literæ, IMP. M. OTHO CÆSAR AVG. TR. P. à læua dea stans, quæ lęua scipionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sed enim partim hæc in Sellæ commentario, atque vbi de Aquila saxum gestante disseruimus, neque non in Anchora, repetuntur. F

DE

A

DE CEPHALO.

IEIVNVS.

VNT qui ieiunum hominem oſtendere volentes, Cephalum ex mugilum genere translittoranum pingant: is enim non niſi mucore veſcitur ſuo, quamobrem ipſe ſemper ieiunus: atque hinc illa inteſtini ganeæ adeò expetita ſuauitas. κεστρεύς à Gręcis appellatur, à nonnullis Plotes. Atque inſuper adagium circunfertur, κεστρεὺς νηστεύει, de ieiunis. Tantiq́ ſtuporis is eſſe fertur, vt in metu occultato capite, deliteſcere corpus reliquum arbitretur: eoq́ nonnulli non illepidè prouerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

PEr eundem Ceſtrea qui modò ſtuporem præ ſe ferebat, vitandi periculi ſolertiam ſignificari comperio: ſiquidem is, vt luculentiſsimè ſcripſit Oppianus, cùm ſe retibus circumventum ſenſerit, in ſublime ſeſe alacri iaculatur ſaltu, totoq́ virium conatu in ſummam vndam affectat emicare, ac plerunq́ accidit vt ſubera tranſiliat, quibus retia ſuſpenduntur, atque ita capturam euadat.
B Secus tamen accidit in ſtagnis Venetis: noctu enim eos potiſsimum capiunt, incenſa igne fornacula, quam in cymbulæ prora ſtatuunt. Eam duæ, vel interdum plures cymbæ à dextera læuaq́ adhærentes, leui tacitoq́ lapſu comitantur. Cephali tum ſiue metu perculſi, vibrantibus in aquarum ima radijs, ſiue candicanti eo ſplendore allecti (nam cura eſt vt illuſtris admodum flamma ſuccendatur) pernici ſaltu delphinorum in morem extra vndas ſeſe quà flamma micat eiaculantur, atq́ ita ſpontè in paratas ad id cymbas decidunt, captura ingenti ad ſatietatem plerunq́ exuperante, ſpectaculo autem maximè delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

T magna eſt prudentia Scarus, per quem callidum captiuitatis declinatorem ſignificari tradunt. Is enim, inquit Ouidius eo volumine quod Halieuticon inſcribitur, quod opus olim à Nigidio elucubra-
C tûm aiunt, ſi naſsis incluſus fuerit, non fronte erumpit, nec infeſtis viminibus caput inſerit, ſed auerſus caudę ictibus crebris fores laxat, atq́ ita retrorſum erumpit. Apud Ælianũ legas, eum ſimulac caudam extra naſſam protulerit, à ſocijs mordicùs apprenſa cauda foras extrahi: ſi verò protulerit caput, adeſſe qui cauda ſua porrecta anſam effugiendi præbeat.

INGLVVIOSVS.

HOminem voracem & ingluuioſum, lamia quippe laborantem, ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tum quia ſolus in genere ruminat, quàm etiam, quia obuios quoſq́ piſciculos depaſcitur. Ariſtoteles quoq́ ſolum hunc inter piſces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuerſaq́ omnino ab alijs ſpecie ventris eſſe, cuius inteſtinum ſimplex etiã ſe replicat, & in vnum continuumq́ reſoluitur. Aſsimilatur is Auratis ſpecie ſquamarum, ſed colore atq́ ſapore præſtat, vt qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tãtæ apud veteres exiſtimationis, vt Ennius eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideo ruminare aiunt, quòd dentes neque ſerratos, neq́ vtrinq́ conſertos habeat, ſed altera tantùm oris parte planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminant, parte

altera dentium carent: prouisumq; à natura, vt quod malè mansum est, ea repe- D
titione conteratur, atq; ita confici possit.

DE MVLLO.

DIANA LVCINA.

T Diana illa syluicultrix marino culta simulachro est: nam ea per Mullum piscem, quæ Græcis omnino Trigla est, exprimebatur, alienissimo, vt multis videt, hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quòd piscis huiusmodi ter, vt poëta Cilix ait, anno pariat. Dianam verò leuandis partibus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea siquidem, vt apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Meritò itaque cui sit ter anno soluendi partus facultas data, Dianæ gratum, & cumprimis familiare animal existimatur. Nam quòd tria sint virginis ora Dianæ, quid sibi velit, alibi declaratum. Athenæus Triglam Dianæ dicari propter venationem putat: illæ enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos venatici canes insectantur, neq; ab eorum viru mali quicquam patiuntur vel ob impediendæ Veneris vim, quam ferunt inesse vino in quo suffocata fuerit, quod Therpsicles apud Athenæum ait epotum viro Veneris vsum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere. E

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

Ominem ex aliorum laboribus sibi fructum & gloriam vsurpantem, & alienam, vt ita dicam, messem demetentem, significare qui volunt, Sargum & mullum pingũt: sequitur enim Sargi reliquias mullus, atq; vbi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, mullus descendit, & pascitur. Nascitur Sargus in Ægyptio mari ferè: vnde Lucilius,

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sed enim Brundusinum maximè commendat Ennius. F

DE PASTINACA.

PARRICIDÆ SVPPLICIVM.

Vm qui parricidij pœnas dederit, significare si vellent Ægyptij, piscatorium hamum Pastinacã piscem attrahentem pingebant: ea siquidem venatu detenta, spinam quam in cauda gestat, in raptorem eiaculatur, ictu maximè letali, nisi coagulo leporis vel hœdi vel agni drachmæ pondere ex vino succurratur, quod & huiusmodi, & aliorum marinorum ictibus præsentaneo est remedio. Hoc verò κατὰ παρέργου dictum ea de causa opportunum fuerit, quòd cuiuscunq; incommodi remedia, passa sunt, vt vulgus ait, palma vbique proferenda. Est verò Pastinaca, quem Græci τρυγόνα vocant. Eam aculeo vim inesse tradit Ælianus, vt si quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multò pòst folia omnia decidant, arborq; veluti magnis solis ardoribus exiccata prorsus exarescat.

A

DE NEBRIADE.

VORACITAS INSATIABILIS.

Ominem cibum immodicè ſumptum euomentem, ac nihilo ſecius inſatiabiliter mox crapulantem ſignificaturi, marinam muſtelam pingebant, quæ Nebrias eſt nonnullis: ea enim ore, vt Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatansq; mox quæ pepererat conuenatur, atque depaſcitur. Sepias itidem ac lolligines ore párere ſunt qui velint: id redarguit Ariſtoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, proptereaq; putari eas ore párere.

DE FVCA.

REI DOMESTICÆ STVDIOSVS.

Omeſticæ rei ſtudioſum hominem qui ſignificarent, Fucam piſciculum, his ſimilem quas vulgò Tincas appellamus, ſed colore ſubuiridi, pingebant: ea enim ſola ex marinis piſcibus nidum ſibi conſtruit,
B & in ſtragula parit.

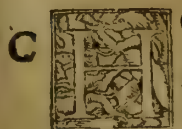
DE RAIA.

CAPTATOR.

Aptatorem hominem notare ſi vellent, Raiam pingebant: geſtat enim illa ante oculos ſuos gemina fila, in capilli ſpeciem, extrema quorum rotundis quibuſdam præpilantur quaſi eſcæ cauſa additis: his ea, vbi locis arenoſis aut fæculentis obturbato ſolo ſe abſconderit, piſcatur, attollens fila illa ſibi præpendentia. Dum enim piſciculi occurrunt, & capita machinamenti penſilis pulſant, ipſa ſenſim fila ſubducens eos allicit, donec ad os admoueat, atque ita repentè corripiat. Sepia quoque hoc eodem vtitur machinamento, in cancris alliciendis, quorum auidiſsima eſt.

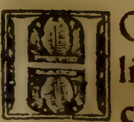
DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A' VITIIS DEPVRGATVS.

C Ominem qui animum ſuum à vitijs affectibuſve cruciabilibus depurget, quæq; ſe lædant, eximat & expellat, ſignificare ſi vellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam vocant. Ea autem vbi hamo deprehenſa fuerit, quamlongiſsimè poteſt ſeſe exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora ſua foras euomit, donec hamum eijciat, dein recipit intrò ac valet ea qua prius ſalubritate.

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

Ominem ijs quæ ſudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piſcem pingebant. Ea enim mucorem quem ipſa emittit ad altam craſsitiem ſibi obducit, vt tota viſco delibuta videatur, ita vt in eo quaſi cubili conquieſcat, vnde illi nomen: φωλεύειν enim nidificare eſt. Videndum verò, an hæc ſit Auſoniana Tinca ita paſsim hodie nuncupata, quam natura ipſa videtur in vulgi pauperiſq; plebeculæ ſolatium protuliſſe.

DE SQVATINA.

FABER LIGNARIVS.

ET Squatina meruit inter huiuſmodi ſignificata recenſeri, per quam fabrum lignarium intelligi volebant. Eſt enim piſcis tam aſperæ, ſcabreq; ac validæ cutis, vt ebur eâ, neq; non ligna quantumlibet dura, poliantur. Nam ex mari fabriles quoq; vſus veniunt, vt omittamus fabrilia inſtrumenta omnia in huius piſcis capite deprehenſa. Quin & ſerram conficere didicimus ex huius piſcis oſſe ita crebrò mucronato, qualis longa annorum ſerie ſuſpenſa fuit tholo ante D D. Petri & Pauli conditorium, priuſquã à Iulio II. illa venerandæ antiquitatis monumenta ſolo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neq; nati natorum, nec qui naſcentur ab ipſis, vllo vnquam tempore conſpecturi ſunt.

D

DE CLVPEA.

LVNARE CORPVS.

E

IN Arari Galliæ fluuio piſcis eſt quem vocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præſtat, tantũ apud Venetos vilior, plebeiusq; habetur, vt qui in eiuſmodi ſtagnis minimè pingueſcat, ſpinarum verò multitudine atq; denſitate faſtidio ſit. Sed vtcunq; apud nos ſit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, vt ea creſcente candeſcat, decreſcente verò nigreſcat. Accidit verò ei, vt cùm corpus nimium auctum fuerit, ſpinæ quoque, quæ per vniuerſam carnem continuatis quibuſdam ordinibus porriguntur, & ipſæ quoq; adcreſcant, adeoq; extendantur, vt animal id interimãt, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piſcis ſi Ægyptijs innotuiſſet, nimirum Lunæ eum hieroglyphicum poſuiſſent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano ſalis ſimilem, qui faciat ad quartanas.

DE APVA.

F

ESt piſciculorum genus quod ex ſola pluuia procreatur, Apuam Latini vocant, aſpiratione Græci vocabuli repudiata: ἀφύην enim illi παρὰ τὸ ὕειν eam dicunt. Liguſtica Tyrrhenaq; omnis ora, cum plurimùm p literam in ch vertat, vulgò Anchuam vocitat, n etiam litera ad incitatiorem primæ ſyllabæ ſonum adiecta. Sunt qui has in halecularum genere connumerent.

FESTINANTIA.

ERat is piſciculus feſtinantiæ ſignum: nam vbi vel minimum concaluerit, coctus eſt: vnde adagium, Ad ignem Apua, cùm quid celerrimè factum, vel ipſo temporis momento ſignificamus, de quo in Auguſto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἴδε πῦρ ἀφύα, quaſi ſatis ſit ad eius cocturam ſpectaſſe tãtùm ignem. Hanc Veneri ſacram ait Athenæus, quam Stilpon philoſophus Megarenſis Neptuno cùm immolaſſet, promeruit vt ea ciuitas magno Apuarum prouentu fuerit à Deo locupletata.

A

DE HIRVDINE.

Irudo quoque aquatile animal, cuius plurimus in medendo vsus significata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

CRudelissimum siquidem hominem, & humani cruoris auidissimum, per eam significari notius est, quàm adnotare oporteat. Et Cimæta apud Theocritũ, Pharmaceutria, quam poëta transtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore sibi sanguinem exuctum lamentatur, quàm si simosa Hirudo corpori suo applicita fuisset:

Αἰαῖ ἔρως ἀνιαρὲ τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας·

Heu crudelis amor nostro saturate cruore,
Summæ affixa cuti velut hunc suxisset hirudo.

INSATIABILITAS.

VErùm ea etiam insatiabilitatis est signum, quandoquidem ad suctum ad-
B mota non prius ab opere desistit, quàm tota sit supra modum sanguine tumefacta: quod ita expressit Horatius:

Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXANIMATVS: vel, DAMNA MVTVA.

QVi marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur significare voluisse, vel hominem minima de causa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito, verùm etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimascere, & nisi promptuarium sit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam est exitialis, in Indico præsertim mari, vt à Licinio Macro traditum ait Plinius. Ita nusquam non mollis Lepus. Nam & per ruricolam,
C mollitiem quandam effœminatam intelligi suo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem, tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrunque fœminarum proprium, cùm audacia virilis omnino sit. Caro enim pars fœminea dicitur. Neque postremi nominis philosophi sunt, qui ossa à mare, carnem à fœmina procreari velint, & ad embryi coagmentationem vtriusque concurrere genituram. Facit præterea ad effœminationis significatũ, quòd Hippon Philosophus ex seminibus tenuibus magis fœminas, ex densioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum dissertationi relinquimus, qui naturæ secreta altiùs rimantur. Nam cùm sint qui totam hanc fabricam ex mare constare dictitent, neque fœminam præter fomentum quicquam aliud conferre de suo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere asseruerunt, præcipuè verò Alcmæon: sed vt Censorinus ait, is non definitè se scire confessus est, ratus neminem posse perspicere.

SPONGIA. D

Ed cur Spongiam prætereamus, quæ & ipsa inter aquatica enumeratur animalia, vtpote quæ refugiat ad tactum, seq; in angustum colligat? Vtcunq; verò, sua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

VVlgatissimum enim est, naturæ bibacioris hominem per Spongiam significari, ea quæ omnibus in promptu est causa, attactu solo tantum humoris exugendi. Quo accedit festiuum vulgi dicterium in Vespasianum iactari solitum, quod dictitabat eum procuratoribus pro Spongijs vti, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapacissimum quenq; ad ampliora officia ex industria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atq; ita ille eorũ rapto frueretur. Quòd verò scriptores hic siccos pro pauperes ponunt, cum Horatiana facit elocutione: vt Epistolis,

Sin prodesse tuis pauloq; benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad vnctum. E

quippe, vt palàm est, pauper ad locupletem.

ABOLITVS.

AB Augusti tempore receptum est, vt pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem suum, quam tragœdiã penitùs aboleuerat, in Spongiam incubuisse respondit, ad ensem alludens, in quem Aiax sponte sua incubuerat.

MOLLITIES.

ALij mollitiem etiã per Spongiam significari voluerunt: de quo Plutarchus opusculo eo, quo docet, qua ratione internoscere adulatorẽ ab amico possimus, Comici, cuius non ponit nomen, dictum citat: αἶ μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον τὸ πρόσωπον, Nisi corpus spongia mollius reddidero, de verberibus loquens, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

Erùm agè inter minutos hos proceriorem vnum aut alterum inferamus, vt ita pisciculorum, qui præmissi sunt, sordes emendentur.

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS EDVCANDIS. F

PAternam in filijs educandis diligentiam, eamq; accuratissimam exprimere si vellent, piscẽ Glanim pingere instituerãt. Oua enim is quæ fœmina destituerit, perseueranti custodia tutatur ad quadragesimũ & quinquagesimũ vsq; diem: ab ijs deniq; non abscedit, donec ita coalescat soboles, vt ab reliquorum piscium iniuria se tueri valeat. Tantumq; eius affectum esse ferunt, vt dum oua deserere minimè patitur, à piscatoribus ea trahentibus in vada facillimè capiatur, tam ardenti animo, tamq; pertinaci studio apud illa permanere contendit. Hæc Ælianus, qui Glanim etiam Siluri speciem similitudinemq; habere dicit.

DE SILVRO.

St verò Silurus, vt veteres omnes autores tradũt, bestia malefica, quæ, vt inquit Plinius, & homines & equos deuoret. Sed & Glanim Pausanias ait hominum esse deuoratorem. Nequaquam verò Sturio esse potest neq; Glanis, neq; Silurus, cùm minimè fera esse possit Sturionis natura, tam molli delicatoq; ore prædita, quæ siue ex porculetis in eam euadat magnitudinem

A nem, siue alterum sit genus, ἀπὸ τῦ ὑὸς pisci nomen ὕκα apud Athenæum. atque is inter grandiores. Idem verò autor, & Porcos, & Siluros inter Nili pisces enumerat. Et Hispania omnis Sturionem Sulium vocat, literis trãspositis, quasi velint Suilum dicere, hoc est, Hycam. Sunt quidem in Danubio Siluri celebres, sed nõ minus hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus: sed hæc alij viderint.

DE THVNNO.

E Thunno, cuius vsus tam recentis, quàm sale durati, frequentissimus per vniuersum terrarũ orbem est, cùm nullo nõ in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inseri posset, nisi vel strabonem, vel limis oculis prospectantem, ex eo significari.

LIMI OCVLI.

LÆuo enim ille oculo plus cernit, vtroque hebete: quare Byzantij frequentissima est eorum captura quo tempore transfretant, quia micantissimi lapidis, qui ab imo freti lucet, fulgore perculsi, in sinum qui ab læua est, numerosissimo
B diffugiunt cœtu. Apud Æschylum legas, sinistrum oculum intorquere Thynni more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER PISCEM IN VNIVERSVM SIGNIFICANTVR, DEQVE MARI mox copiose, ex sacris Ægyptiorum literis.

Uperiori anno cùm te & amicos alios Patauij philosophantes inuisissem, deque vestris & nostris studiis (si modo mea in vllo studiorum genere censeri possunt) multa contulissemus, quibus explicandus scripta ego nescio quæ mea vobis legenda proposuissem, animaduerti Cosma studiosissime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quòd eum quem sciebas per longa temporum interualla multis & inuisis occupationibus à literarum studijs auocatum, audentem tamen inspiceres de literis aliquid reminisci, proindeque veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante senecta sanguis hebesceret, in certamen accenderes & excitares, orare discedentẽ me cœpisti, vt istius
C *modi generis scripta sæpius ad te legenda transmitterem. Ego tamen etsi te nostris nihil indigere existimabam, quem vniuscuiusque doctrinæ præceptis & institutis abundare oportere persuasum habebam, qui apud eruditissimum Romulum Amasæum tota educatus adolescentia, nunc Bonamicum, Lampridium, & alios istic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus satisfieri cogitationibus potest, neque me quicquam tam reconditum, tam rarum de Musarum arcanis afferre posse, quod illis & tibi, qui eos audis, non longè sit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum studia potuerim obseruare, constitui tamen aliquid ad te mittere, quod meæ in te obseruantiæ signum & monumentum esset, idque præcipuè delegi, quod si non doctrina, certè ipsa rerum varietate delectare posset. Nam cùm piscium quasdam species ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidam accepissent, supererat adhuc de piscibus in vniuersum, quid veteres illi sacerdotes Aegyptij sensissent, dicere. Id commentarium adhuc à nemine occupatum veluti τηλυγέτης ὗος apud me diligentius asseruabatur, quod tibi dedicandum existimaui. Tu quicquid id fuerit, pro tua comitate hilariter suscipias velim. Videbis verò hîc quantæ fuerit abominationis apud Aegyptios Piscis, quem nos tanto mox honore prosecuti sumus, quantum inter mortales super eo sit vniuscuiusque ferè nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epistola, rem ipsam hinc auspicabimur.*

PROPHANVM. D

PROPHANVM in primis atque abominabile per piscem apud Ægyptios sacerdotes significari proditum, quem & pollutum aiebant, & à mensis suis amouebant, in eo scilicet piscium genus damnantes, quòd hi plurimùm alter alteri grassatur cibi causa: praeterea quòd nullius sit nutrimenti, tanquam facilè computrescat, vt cùm minimè asseruari posit, prouerbium in sordidos emanarit, Piscis repositus. & apud Plautum dicterium vulgatum, Piscis nequam nisi recens. Quinetiã constat Æthiopas illos qui sola piscium alimonia victitarũt, breuioris omnino vitæ quàm nos esse. Denique vt in Phædone est, apud Platonẽ, nihil nasci in mari Ioue dignum existimabãt. Sanè Zoroaster vnà cum Magis, inter animalia quæ bonis malisque genijs obnoxia sint, discrimen posuere, vt bonis dedicata opinentur, veluti canes, & volatilia, & testudines terrestres: malis verò, aquatica omnia: eumque beatum putant euasurum qui plura enecet.

DVÆ MORTALIVM CONDITIONES.

ILlud ad hanc vsque diem à Iudæis magna religione seruari manifestum, vt ex E Mosaicæ legis præcepto piscem non attingant, nisi qui pinnatus sit, & squamosus: lubricos verò læuesque omnes auersentur: id quod ita interpretatur Adamantius, vt per aquas, mare vitę huius intelligat, in cuius fluctibus mortales assiduè volutamur: in hoc mari nostro pisces qui pinnulis iuuantur, & squamis muniuntur, ad superiora facilè sustolluntur, & aëri huic viciniores fiunt, veluti qui libertatem spiritus quærant. Talis est ergo sanctioris vitæ vir quisque, qui intra retia fidei conclusus, bonus piscis ab Assertore nostro nominatur, & in vas conseruationis immittitur. Squamosi verò quorsum? per hos intelligit idem autor homines qui parati sint vetera indumenta deponere, nouumque hominem induere, & vt Gregorius Nazianzenus diceret, ἐγκαινιάζειν. Latini Græcam secuti locutionem, encæniare dixerunt, vt ita omni mentis duritia deposita, animum Deo tractabiliorem offeramus. Qui verò neque pinnas neque squamas habent, ij in imis semper versantur vadis, & in cœno plurimùm volutantur, veluti sunt anguillæ, rhombi, & huiusmodi reliqua, quæ nequeunt ad aquæ summitatem ascendere, ad superiora quippe peruenire: atque ij sunt qui luto, hoc est, turpitu- F dini & vitijs inhæsitantes, ad vitales auras superioremque spiritum attolli nequeunt: adeò carne turgidi, & vndecunque oppleti confertique sunt, vt neque deponere facilè quicquam posint, neque se attollere, aut ab ea cui affixi sunt fæce subleuare, hoc ita terrestrium affectu grauati, vt nullam cœlestium curam suscipiant, crapulæ tantùm, libidinibus, cupiditatibusque suis implicati: quibus quidem voraginibus hausti, simulatque ceciderint, nihil quicquam conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo hæserint luto volutari delectantur. Eodem inuoluuntur cœno philosophi qui naturæ tantùm principijs insistunt, ad naturæ verò ipsius autorem, cuius spiritus super aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iurisconsulti, qui leges non iustitiæ studio, sed lucri tantùm cupiditate profitentur. Eodem volutantur sacerdotes, qui cæremonias ore tenus prosequuntur, quid verò per cæremonias intelligi fieri've debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poëtæ qui facundiæ tantùm vbertatem, affluentissimosque verborum fluctus, ingentemque vocum strepitum, canorasque nugas admirantur, quæ verò ad integræ vitæ institutionem faciunt, nihili pendunt, vnà cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe vbi liuidissima

maximeque

A maximeq́ eſt profunda vorago, ſupini detinentur. Atque hoc eſt illud profanum, quod vetus illa pietas tantopere auerſabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarum quoq; inſtituta conquiramus) quibus piſces ſacrificare mos fuerit, veluti Bœotij faciebant, qui ſelectiores quaſdam anguillas ex eo genere quæ Capaides appellantur, præcipuæ commendationis in Eubœa, dis immolare conſuerant. Paſsim verò piſcatores Neptuno Thunnum, qui maximus eſſet, ſacrificabant ſpe capturæ. Et Phaſelitæ Lyciæ populi ſalſamenta Cylabræ cuidam heroi offerebant, eius conditurę piſces ita puros arbitrati, vt deos etiã alios piſciculis huiuſmodi ſale conditis placari opinarẽtur. Sunt verò qui apud eos id ea de cauſa inſtitutum ſcribant, quia regio illa ab origine prima ſalſamentis ex piſce factis empta fuerit.

PVRIFICATIO.

QVòd verò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè ſecus exiſtimarunt. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna commemorat, oratione pro Sex. Roſcio Amerino, ea potiſsimùm de cauſa inſui reos culeo dicit, ne cùm in flumen abiecti delati eſſent in mare, ipſum polluerent, quo cætera,
B quæ violata ſunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, ſulfur & maris aquã ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem ſecutus in Ægyptum, cùm morbo quodam implicitus, ſacerdotũ ſuaſu mari ſe expiaſſet, incolumitati redditus eſt: eaq́; de cauſa verſum hunc ille iſtius rei memor ſuis poëmatibus inſeruit, θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Ariſtophanes quoq; tale aliquid attigit, cùm dixit: πρῶτον μὲν αὐτοὺς ὧδε θαλάσσαις ἤγομεν, ἔπειτ' ἐλοῦμεν. Neq; ritum ignorauit huiuſmodi Catullus, vbi ita canit:

Ecquid ſcis quantum ſuſcipiat ſceleris?
Suſcipit ô Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neq; temerè Clemens inducit Petrum, antequam cibum ſumeret Tripoli lauiſſe in mari, alibiq; libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerũ Telemachus Palladi ſupplicaturus, in æquore manus lauit: quę quidem purificatio omnium gentium conſenſu de mari ſumpta, baptiſmum ab omnibus præuiſum nationi-
C bus indicat, quæ ſola vera eſt purificatio. Diuinæ enim literæ per mare vnitatis numero baptiſmum intelligũt, vt Theologi docuerunt. Nam & Michæas propheta mare baptiſmum appellaſſe viſus, cùm dixit: Tu peccata noſtra in profundum mare demerges. Mare verò lauacrum huiuſmodi ea de cauſa nuncupatur, vt ſentit Euthymius, quòd animarum ſordes, quæ illic eluuntur, recipit, & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehutur in mare, lateq́; ab eo admittuntur, ſed tamen nihil intra ſe continet ſordidi, fæceſq́; omnes ad littora, ſed eas perpurgatas, continua reijcit alluuione.

DAMNVM ET VTILITAS.

AIunt verò qui ſacerdotum Ægyptiorum cõmenta curioſius ſectantur, Tritonem ideo biformem pingi ſolitum, ſuperiori quidem parte hominem, inferiori verò piſcem, vt ex humore nos & vtilitatem & damnum conſequi mereremur, cùm illi ex humana natura bonũ atq; proficuum, ex piſce non niſi perniciem interpretarẽtur. Sed enim de Tritone alibi. Quamvis autem apud Ægyptios perniciem piſcis ſignificaret, in oſtentis tamen boni ominis habitus eſt nonnunquam: vt qui Auguſto pridie quàm Sicilienſem pugnam claſſe committeret, in littore deambulanti exilijt è mari, & ad pedes procubuit, quaſi nuncius

Neptuni, amicitiam eius sibi cōciliantis: tanta fuit eorum hominum in quos colebant deos vanitas & impudentia. D

SILENTIVM.

SVnt verò qui Pythagoræ præceptū, quo edixit ipse, ἰχθύων μὴ γεύσασθαι, propter ἐχεμυθίαν quā religiose adeò præcipere cōsuerat, factū putent: piscium enim taciturnitate nihil est quietius, prouerbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter visi fuerint pisces Pythagoræ quodammodo contubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γοῦν δὴ πάγχυ καθ' ὕδατος διαιτώμενα: muta, quæ aquā incolunt. Ita Lucretius mutas eos natātes appellauit. Ex piscibus autem, vno excepto boca, cui à boando, id est vocem emittēdo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni sunt. Et quamvis, vt apud Ælianum est, quidam, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, sibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx, tenuia tamen ita sunt ea vocis indicia, vt inter vocales recenseri minimè mereantur. Nisi verum illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuiū memorat, in quo pisces nascantur quos Pœcilias vocant, qui turdorum auium voces edant, quodq́ similes in Aorno fluuio Philostephanus Cyrenæus memorat, quosq́ vocales in Clitore E
fluuio ponit Mnaseas Patrensis. Taciturnitatis verò huiusmodi quæ sit in piscibus, ita Flaccus meminit:

O mutis quoq; piscibus   Donatura cygni si libeat sonum.

Quàm apposite autem & Claudianus silentiū hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthum ait loquacissimos viros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his versibus:

Qui iusto plus esse loquax, arcanáq; sueuit
Prodere, piscosas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.

Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quarto:

Néve sit vt primos animo præcedere pisces,
Carrulitas odiosa datur linguæq; venenum,
Verba maligna nouas mussantis semper ad aures,
Crimina per populum populi fert ore bilingui.

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus, Sylla, eum ait vesci solitū ijs quæ F
dis immolata fuissent: cùm verò piscium nullus ad sacrificiū idoneus haberetur, ea quam ꝓfitebatur religione ab eis abstinendū censuisse. Sed quantū pertinet ad sacrificiū, non cōstare id multis docuimus exēplis. Idē Pythagoras mare Saturni lachrymas esse dictitabat, quasi vellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

AEgyptij sacerdotes igitur, vti propositum est, mare perniciem vocabant, ea præsertim de causa, quòd cùm totius alimenti sui beneficia ex Nilo consequerentur, corrumpi eum simulac mari commiscebatur animaduertebant: atq; ita mare dicebant quod in humano genere vitale est vitiare. Vt verò scripturæ hieroglyphicę speciem aliquam oculis subijciamus, in Sai pro vestibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiusmodi visebatur argumentum: Infans, senex, accipiter inde, mox piscis, postremoq; omnium fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia vergentis in senium, ac iterum repuerascentis: accipiter verò Deum, ac perinde amorem, quodq́ in nobis diuinū est, ac vitā ipsam vitalem ostendebat. Piscis, odium simul atq; mortē, propter mare, quod exitium atq; perniciem appellitabant. Equus verò fluuialis impudentem violen-

A violentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat suo, verùm eũ interficit, vt matris ipse connubio potiatur. atq; ita propémodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cùm dissidere penitùs cœperit, atq; vnum in alterum violentius grassari, mors inde sequatur necesse est. Fluuialis enim equus ideo pro dissidio ponitur, q; in duobus cõtrarijs elementis viuit, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascit: & binis est vngulis præditus, vti boues: de quarũ quidẽ vngularũ distinctione in Sue satis ex diuinis literis disputatũ.

A *Nascimur*
B *Senescimus*
C *Viuimus*
D *Morimur*
E *Naturæ dissidio.*

ODIVM.

ODium itaq; per piscem interpretabãtur, maritimaq; demum omnia tanta religione & horrore prosequebantur, vt ne nautas quidem alloque B rentur, rati vel ex eorum sermone se contaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum victu & moribus dissentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis esse dicit, victum hi tamẽ & necessaria sibi compararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchũ disputat Symposiacis: cumq; elementum id ab humana natura non solùm alienissimum, verùm etiam illi inimicissimum asseuerarẽt, nullum cum ijs commercium habere voluerũt, quod vel in mari gigneretur aleretúrve, aut id inhabitaret. Neq; tamen ignarus sum Plutarchũ de mari præclarè sentire, vt eorundem Conuiuiorum habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorum dictata, quę interpretanda desumpsimus, in primis cõmemoranda censemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, mosq; esset in sacrificijs sal adhibere, ne marino vterentur, id ex Hammonis fonte deposcebant: af C ferebatur enim inde sal è palma contextis cistulis, quod purum arbitrabantur, quia ex ipso fonte, non ex mari proueniebat, cuiusmodi salis vis magna in Noricis Rhæticisq; iugis atq; conuallibus circa fontium margines concretum vulgò reperitur, neq; alterius ferè tota Germania salis habetur vsus.

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO.

FVerunt è veteribus, qui segregationes aquarũ ab aquis, apud Mosen, ita interpretati sunt, vt animos quosdam spiritu suo vegetos expertesq; corporis assererent significari per aquas, quæ supra cœlos in firmamento longè alijs prę stantiores cõsedissent: infrà verò, in ipsis quidem terrenis locis deteriores malignosq; morã traxisse, atq; etiamnũ trahere: idcircoq; dicũt, eas aquas quę supra cœlos collocatæ sunt, Deum laudare: per aquas autem eas quæ sub cœlis sunt collocatæ genios interpretantur, quantum spiritu naturaq; sua conari possunt, improbissimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem secundum naturam accommodatur, in ipsum imum prauitatis fundum, vitijq; sentinam deturbatos. Eas verò aquas vt turbulentas, vt seditiosas, vt affectuum perturbationumq; procellis & turbinibus fluctuantes exæstuantesq;, maria nõ iniuria nuncupatas fuisse, propter mutationis facilitatem, & momentorum voluntatis ele-

ctionisq; motuũ instabilitatem. quam quidem interpretationẽ vt altè nimis repetitam, & paucissimorum ingeniorum intellectui peruiã, Basilius haudquaq; magnifacere videtur. Ægyptijs tamen argumentũ placuisse, indicium est, quòd cœlũ rore pluuiũ venerabantur, quòd humor huiusmodi à probis illis naturis defluere videretur, quæ propter mentis puritatem dignæ essent, quæ decentem accõmodatamq; Deo creatori laudem redderẽt, disciplinamq; illã cœlestem in inferiora sparsim diffundere proseminareq; viderent. Minimè igitur mirũ est si mare sacerdotes illi vsqueadò abominabile existimabant, q cœlestis roris puritatem cõtaminaret, & amaritudine sua dulcedinem eam omnem peracerbã redderet, eiusq; indignationis ergò tantum in maritima omnia odium, vt etiã insulares vti profanos auersarentur. Et mox receptum apud scriptores, insulares omnes malos esse, Lerios autem pessimos: quod in Siculos haudquaquã meritò nõnulli detorsere, perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidã substituerũt, nulla carminis habita ratione. Nam, vt hoc obiter explicemus, epigrãma est vetustum admodum, quod in vulgus prodijt, vulgatis in exemplaribus: E

καὶ τόδε δημοδόκου· Χῖοι κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ,
πάντες, πλὴν Προκλέους, καὶ Προκλέης δὲ Χῖος.

Non sum nescius Chios hominũ nequissimos olim habitos, quod vt credatur, satis est Theophrasti iudicium, qui eos ait oratorem quendam senem ad Lacedæmonios destinasse, qui quòd eum puderet senectutis, canitiem succis fucauerat, cumq; is publicè dicere incœpisset, surrexit Archidamus in ea tum Repub. longè princeps, dixitq;: Quã obsecro sermonis incolumitatẽ habiturus est hic, qui mendacium non in anima solùm, verùm etiam in capite circumfert? Strabo tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adscripsit, Leriosq;, nõ Chios, ponit, vt legendum sit, λέριοι κακοί, & in fine, καὶ Προκλέης λέριος: cui lectioni ego magis faueo, quo χῖος, pro χίος primam κατὰ συναίρεσιν producit. Quidam eruditissimus alioqui vir Patroclum pro Proclea reddidit. Carmen itaque in hunc modum vtrobiq; restituendum:

καὶ τόδε Φωκυλίδου, λέριοι κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ,
πάντες πλὴν Προκλέους, καὶ Προκλέης λέριος.

Id nos ita Latinum fecimus: F

Hoc quoq; Phocylidæ dictum, Lerij mali, at illud
Non ita vti dicas, hic malus, ille minus.
Praui omnes inquam, Procleam si dempseris vnum,
Et tamen ipse etiamnum est Procleas Lerius.

In quam quidem poëtices amœnitatem quamvis κατὰ πάρεργον, ideo tamen deflectere collibuit, quia dum hæc commentarer venit in mentem mihi epigrammatis Cornelij Castalij Feltrensis, Iurisconsulti in foro Veneto clarissimi, quod neminem eruditum legisse pœniteat:

Afrani & Capito fratres, Neptunia proles,
Quorum iam tota est aurea facta domus:
Ambigitur multùm de vobis, peior vter sit:
Nam nemo id dubitat ne sit vterq; malus.
Iudice me Capito tu longè es pessimus omnium,
Et tamen est frater te quoq; deterior.

Quod quidem scomma desumptũ est ex epistola Phalaris ad Adimantum, quã cõmodi tui causa libuit adscribere: ἀκούω σε διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὁπότερος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σοῦ μὲν ἐκείνου λέγοντος, ἐκείνου δέ τ' ἔμπαλιν σέ, ἐγὼ δὲ οἴομαι, μᾶλλον δὲ καλῶς πέπεισμαι, τὸν μὲν ἄλλων ἁπάντων

A ἀπάντων ἐκείνους εἶναι κακίω· σοῦ δὲ, ὅτι ἐκεῖνον, ὅτι ἄλλως ἁπάντως οὐδένα. Audio te cū fratre tuo altercari, vter vestrûm peior sit, cùm tu quidē illū dicas, contrà verò ille te: ego verò existimo, imò perbellè mihi cōpertū est, illum vtiq; alijs omnibus, te verò vno, neq; illum neq; aliorum hominum quempiam esse peiorem. Addam illud vnum, si non satis nugarum est, quod ad Phocylidæ nomen epigrammati Græco insertum pertinet, videndum an eò spectet id salse dictum à Cicerone epistola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τόδε Φωκυλίδου, vbi Pompeium perstringere videtur, qui licet egregiè de Repub. loqueretur, parum tamen aut nihil differret à cęteris. Vnde illud ad eundem Atticum lib. VII. Epist. Dionysius vir optimus, ego quos tu bonos esse dicas nō intelligo, ipse nullos noui: id quod probando latissimè prosequitur. Sed nos iam satis.

NEQVITIA.

QVoniam verò mare ipsum in primis salsum est, & sal inde plurimum conficitur, totumq; illud elemētum si exiccari posset, in sal abiturū est, Ægyptij ipsum quoq; sal ita auersabantur, vt ne pane quidem salito vescerentur: quippe B cùm viuendi, vt sæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumq; animo gerebant, vt omnia nequitiæ irritamenta summouerent: itaq; sal ipsum summo studio reijciebant, quod meram esse nequitiā intelligebant, cùm propter calorem sal irritare libidinem, seminalemq; vim expergefacere & acuere feratur: vnde salacitas petulantiæ nomen. Exemplo verò sint ostrea & cōchylia in hunc vsum à nepotibus summo studio conquisita. Quin etiā mures abroso sale prægnātes fieri tradit Aristoteles: ἁλιγενὴς pręterea Venus, illiq; salacitatis ergò fanum ad portum maris aruspices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes lasciuiores fœcundioresq; ponuntur à poëtis. Nimirum & illa Cœli virilia Saturni falce recisa, & in mare prolapsa, Venerem gignunt, quippe omnes fructuū vires abscisæ, atq; in humores viscerum veluti in mare proiectæ, sicut illic Venerem, ita hìc libidinem gignunt. Theologi nostri sensu longè seciore sal accipiūt pro doctrina Euāgelica, idq; sibi velle quod capite Leuitici secundo dicitur: Quicquid obtuleris sacrificij sale cōdies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione offeres sal. quasi dicere velit legislator, C quodcunq; docueris, quodcunq; correxeris, in quacunque virtute versatus fueris, ad Apostolicam æmulationem atq; imitationem tete accommoda: sal enim terrę Apostoli, Domini ipsius testimonio. Nam sicut omnis cibus ad nutrimentum aptus, diceret Hesychius, omni modo sale conditur, ita omnis sermo vtilis ad iuuandum, Apostolicæ omni modo sapientiæ necessarium habet condimentum. Sed vt ad mare reuertamur, fluxum id atq; lubricum, non vti sal, solidum, & frugalibus vsibus commodum. Minimè prætereundus hic in diuinis literis locus, vbi legere est Iordanem fluuium retrorsum fontem versus cursum suum reflexisse, quod, vt D. Ambrosius opinari videtur, significat mollitudinem animi ad maris lasciuiam profluentem cursum tenuisse, & ad fontem, quippe ad originem, hoc est, Deum animi ipsius autorem cōuersum esse. Quoniam verò scriptum est partē aquæ Iordanicæ defluxisse in mare, partem verò conuersam substitisse, Adamantius qui per Iordanem baptismum intelligit, sententia priori non absimili figuram hanc esse dicit, vt per subsistentes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro in pietatis dulcedine perseuerāt: per eam verò partem quę defluat in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptismū venerint, in vitiorum tamen amaritudinē dilabuntur, eaq; salsugine corrupti, syncerae vitæ suauitate ca

reant, cùm manifestum sit in tota hominũ vita nihil dulcius innocentia reperiri, D
peccato verò nihil amarius, etiam si quædam aspectu primo dulcia videantur. Sic apud Salomonẽ legitur Ecclesiaste: Nam in nouissimis, inquit, amarius felle inuenies, quod initiò dulce videbatur. Faciũt ad hoc & Græcorũ fabulæ. Nam Arrianus in Indiæ descriptione fuisse ait insulam incultã in Erythræo mari, Nosolam nomine (sed Nosorã apud Stephanũ legere est) centũ fermè stadijs à littore distantem, quam indigenæ Soli sacram esse affirmarent, in quã nemo transiret, aut si transisset, nõ amplius appareret, quoniã eam vna Nereidum incoleret obscuro nomine, omnibus viris qui eò nauem appulissent, commisceri solitã, ac eos postea in pisces conuersos in mare dimittere: quo scelere iratum ei Solem ex insula migrare iussisse, neq; eam renuisse, precatam tamen vt insita sibi voluptatis appetentia euanesceret, Deumq; optatis annuisse, ac omnes, quos illa veneficijs mutarat in pisces, in homines rursus ex piscibus cõmutasse, vnde Ichthyophagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait eam in piscem mutatã, eoq; modo libidinis pruritus extingui potuit, si modò hæc eo loco intelligenda:

Nais, an vt cantu, nimiumq; potentibus herbis, E
Verterat in tacitos iuuenilia corpora pisces,
Donec idem passa est. IIII. Metamorph.

Atq; alibi apud eundem autorem pisce legas Venerem latuisse: fusus enim fugatusq; Veneris ardor, quonam euadat nisi ad frigidam piscium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum succendi queat? Hinc nostris etiam ieiunijs piscis apponitur, vt eius cibo lasciuiæ calor tepefiat, atq; hinc etiam occasio aliqua castimoniæ requirat. Neq; obstant quæ superius de maris & maritimorum salacitate disseruimus, quia piscium genus, vt nonnulli disputant, tametsi degat in mari, ἀτρύγετος tamẽ ea de causa mare sæpius Homero dicitur, quòd fructum nullum gignat, sed fluuiorũ & imbrium dulcis humor per antiperistasin amaritudinis corruptus, atq; in sese collectus, veluti calor in aëre frigidiore deprehensus, per frigidioris venti colluctationem in fulmẽ abit, ita hîc frigida materia quæ nõnihil terreni secum traxerit, intra calidam comprehẽsa, varia pisciũ genera producit, quorũ insitum frigus tepore inde maris facilè cõfouetur. Non enim omnia piscium genera progenerant, argumento est, quòd simulac in mare F
pluuiæ deciderunt, Solq; flagrantius per sudum irradiarit, extemplò videas superficiem maris innumerabilibus pisciculorũ animulis pullulare, in quibus infinitus Apuarũ numerus, quę à Græcis ἀφύαι, quòd ex pluuia generantur, nomen accepere: ostrea tamen ac cõchylia, quæ libidinosa diximus, plus aëris admittũt, ac perinde spumosiora sunt, & salsugini coalita & applicita, quare minimè mirũ si accidat hęc salaciora fieri. Atqui nõ hîc testacea neq; crustacea inter pisces assumimus, sed duo illa tantũ genera quę initiò posita sunt, vel lubrica, vel squamosa: in his enim nostra plurimũ dictio versata est. quanq; Manilius eos qui Pisces horoscopum habuerint, libidinosos futuros præsagit Astronomicôn IIII.

Scilicet in piscem sese Cytheræa nouauit,
Cùm Babyloniacas summersa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inseruitq; suos squamosis piscibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

ALioqui sal amicitiæ symbolũ fuit, durationis gratia: corpora enim solidiora facit, & diutissimè cõseruat, vnde hospitibus ante alios cibos apponi solitum

A litum, quo amicitiæ firmitas ac perseuerantia significetur. quare plerique omino-sum habent, si sal in mensam profundi contigerit: contrà verò faustum, si vinum atque id merum effusum sit. Vel, quia velut ex aquis sal multis & fusilibus in vnū quoddam & solidū coit, ita ex diuerso conuenientes in vnum animi coalescant, fiatque Platonicum illud, μία ψυχή.

A' MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

SEd vt ad piscem reuertamur, cùm animalia reliqua tam terrestria quàm vola tilia, multa dēt & ingenij & docilitatis experimēta, soli pisces indociles prorsus & stupidi sint, præter pauca admodū, quæ vel in Delphino, vel in paucissimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, vt cognomento piscis hominem à Musis & Gratijs alienum cauillantes appellarent. Sed qui piscium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua vestigia præ se ferant, sed propter habitationis dissidentiā, ea hominibus minus cognita: terrestria siquidem & aëria domi propemodū & in nostro ferè omnia municipio cōtemplamur, quare multa facilius licuit explorare: Ægy-
B ptijs verò ea minus innotuisse quàm alijs, qui nullum cum piscibus cōmercium habere voluerint. Nam vt reliqua huiusmodi multa dissimulem, in Eloro Siciliæ fluuio, qui vrbem Eloram à se ita nuncupatā præterfluit, cicurū genus pisciū fuisse tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidissimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, vbi hęc ab Apollodoro memoriæ demandata fuerint. At veterum parsimonia nunquam satis laudari potest: nam apud Homerum nō Græcos solùm, quo tempore circa Hellespontum militabant, piscibus abstinuisse comperias, sed & Phæacas, Horatij etiā nostri testimonio, helluones procosque ipsos Penelopes sola ganea nobiles, quamvis insulares essent, marinum obsonium nullum appetijsse. Vlyssis verò socios videas nō nisi extrema necessitate coactos expiscari, quippe cōmeatu omni absumpto, ne Solis boues attingerent, nō obsonij causa, sed vt famis ferociam, quę ob ingenitā importunitatem malesuada dicitur à poëtis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piscium esculenta, vtpote quæ tantùm ad luxū & ingluuiem spectēt, sæpius improbari. Neque lautiora aliter Romanis,
C vbi se delicijs dedere cœperunt, cōuiuia fuere, quàm opiparè piscibus instructa, eo inquā tempore quo illis omni turpitudinis genere lasciuire licentius sibi permittebant, pristina prorsus abolita disciplina, quod Satyricus poëta carpit:

Atque ita defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus assiduis penitus scrutante, macello
Proxima nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum prouincia. Ne verò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro Quæstionum tertio refert, hîc stomachosius repetam, Catonē meritò admirari solitū accepimus, quomodo ciuitas salua esse posset, in qua piscis pluris quàm bos venundaretur: quod in hac quoque temporum miseria passim fieri, manifestum est.

G A N E A.

NEque quidem satis fuit piscibus in escarum principatū admitti, verùm eò improbitatis & petulantiæ processere, vt soli sibi obsonij nomen vsurparint: nam veteres ὀψοφάγους, hoc est, obsonatores, vt Latini vocabulū à Gręcis mutuati dixerunt, eos appellabant, qui pisces vndecunque conquisitos studiosius compararent. Demosthenem aiunt cùm Philocratē cupediarię impudicitiæque crimi

naretur, eum ex auro proditorio & ſcorta & piſces cõmercatũ accuſaſſe. Quin- D etiam pro Cteſiphonte, cùm quidam in comitijs eſſe iam comedendi horam clamitaret, Nullo, inquit, pacto bone vir nos hodie piſcedulos reddes: quaſi lurcones & ganeones ex vno piſcis eſu notare vellet. Antagoram poëtam Antigonus Rex increpuit meritò, cùm eum deprehendiſſet in Congro piſce cõdiendo diligentius intentum, quamvis ipſe regis curioſitatem conuerſo cauillo illuſerit non infacetè: Antigonus enim dixerat, Putas'ne Antagora, Homerum cùm illa ſcriberet, in Congro condiendo vnquam occupatum fuiſſe? cui Antagoras: Putas'ne Antigone Agamemnonem cùm illa faceret, quo quis modo congrũ condiret, ſolicitum fuiſſe? Piſcem igitur pro ganea poni nõ ignarus Horatius, cùm Iccium ad frugalitatem hortaretur, eumq́ commendaret quòd tali eſſet animo præditus, vt neq; rerũ opulentia moueretur, neq; vilioris cibi frugalitatẽ aſpernaretur, quippe qui in medio poſitorum abſtemius herbis viueret, his tamen ita contentus eſſet, ita ſibi rerum omnium opulentiam redundare putaret, ac ſi eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verùm ſeu piſces ſeu porrum & cæpe trucidas: E

hoc eſt, ſiue lautiore victu, ſeu parco delectaris: per piſces delicatiores, vti dictũ, epulas, per porrum & cæpe, frugalitatẽ intelligẽs. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus eſt, vel corporis pars: maritimorũ verò vis tanquã anima cõpacta, gratiã & voluptatẽ illis cõparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorũ opinione in mari naſci Ioue dignum dixit, marina ipſe corpora Dis amiciſsima arbitratus eſt: quare nonnulli aſſerunt Ægyptios ſacerdotes nõ alia ratione maritimis abſtinuiſſe, niſi vt piè caſteq́ viuerẽt, veriti forſan, qui delicias omnes auerſarentur, ne piſcis & cibus eſſet ſimul & condimentũ. Beatos enim illos tantùm iudicabant, qui ſimplicem ac neceſſarium cibum delicijs quibuſcunq; præferebant, quod & ſaluberrimum eſſe Plinius atteſtatur. Diodorus tamẽ primum ex radicibus, ſecundum ex piſce cibum apud Ægyptios fuiſſe contendit. Cęterùm nos de ſacerdotibus, nõ de prophanis loquimur: nam & Horus ipſe autor Ægyptius, alios omnes dicit piſce veſci ſolitos. Neq; neſcimus ex lacu à Myride foſſo tantã fuiſſe piſcium capturã, vt argenti talentũ ſingulis diebus vectigalis nomine reginæ perſolueretur. Aliarum verò gentiũ ſacerdotes non modò piſcem F non abhorruerũt, ſed & loca quædã Dis ſacra eſſe cõmenti ſunt, vt ſolis ipſis piſces inde capere liceret: cuiuſmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleuſinorum fines aluei quidem ipſi tantùm fluminũ, cùm aqua omnis, quæ illic flueret ac reflueret, marina eſſet, quæ loca Cereri & Proſerpinæ ſacra dictitabãt, ac perinde ſolis ſacerdotibus deberi. Quinetiã ætate noſtra, fluminum, ſtagnorum lacuumq́ plurimorũ expiſcationes ſacerdotũ tantùm ditioni addictę ſunt. Quoniam verò pleriſq; locis mordet Eraſmus Chriſtianiſmi mores ſuper eſu piſciũ & ieiunijs, dum modò ita dicit: Cùm olim præcipuus gurgitũ luxus fuerit in piſcibus, mirum eſt hodie religionis cauſa vulgus piſcibus veſci. Alibi: Olim veſci piſcibus pro delicijs habebãt, & infami vocabulo dicebantur opſophagi: nunc ea res magna eſt ſanctimonia. Alibi his mordaciora cõminiſcitur, quaſi velit oſtendere, adactos eſſe nos legibus, vt ieiuniorũ tempore piſcibus veſci cõpellamur. Reſpondemus ad hæc ex ſanctiſsimorũ patrum ſententia, piſces nõ ex edicto nobis oggeri, ſunt enim multa & frugum & olerũ genera, quibus nutriri valeamus: neq;, vt per argutos ſalſosq́ iocos ritum perſtringit, ad ſanctimoniam vllius cuiuſpiam opinione ſpectare: ſed cùm Chriſtiano homini tum ſemper,

tum

A tum in ieiunio maximè lasciuiæ omnis abstinentia proponatur, cibique in primis affluentia luxusque corrigatur, pisces tamen ad ieiuniorum consolationem indultos esse, qui quidem delectare aliquantulum, saginare verò aut obesum corpus reddere minimè possint: nullius enim, vt sæpe dicimus, aut parui sunt nutrimenti, ideoque cibus est corporibus, quod non Platonica tantùm, sed nostra etiam sibi philosophia deposcit, debilitandis idoneus. Sed Gregoriũ ipsum audiamus. Epistola eius est ad Augustinum Britanniarum præsulem, in qua quantum ad ieiunia pertinet, piscium esum ait ita homini Christiano indultum esse, vt hoc ei infirmitatis solatium, non luxuriæ pariat incendiũ: monetque insuper, vt qui carnibus sibi abstinendum constituêre, sumptuosiora marinarum belluarum conuiuia instruere haudquaquam velint. Decret. dist. IIII. c. denique. C. & post pauca. Atqui ganeam ex pisce nõ ea tantum causa significari dicendũ, quòd auidius à lurconibus expetatur, quàm quòd ipse quoque piscis natura vorax est, quã quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllã Nisi eius opem implorantem in piscẽ vertere noluerit, verita scilicet ne actutũ ab alijs piscibus deuoraretur:

B *Nam miseros mutauit virginis artus*
Cæruleo pollens coniux Neptunia regno:
Sed tamen externam squamis vestire puellam,
Infidosque inter teneram committere pisces
Non statuit, nimium est auidum pecus Amphitrites.

ANIMÆ.

NOn ignorandum verò pisces eruditioribus animas esse, quòd ex puriore quodam constent elemento, neque multum concretus aliorũ morentur, primique animatorum à Deo creati, vt obseruat Philo, quodammodo animalia, & non animalia, vel vt ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad solam corporis incolumitatem Deus animalem spiritum afflarit, veluti sal carnibus ne putrescat adhiberi solet. Apud Festum Pompeium legas genus pisciculorũ maiorum pro animis humanis Vulcano dari solitũ, quotannisque piscatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani mense Iunio celebratos. In quo illud animaduertendum, vulgatos Festi codices in damno esse, cùm in antiquo manu scripto legerim, quòd
C id genus pisciculorum viuorum datur ei Deo pro animis humanis: non autem genus pisciculorum maiorum: nam si maiores, quomodo pisciculi? Est & alterũ eodem loco mendum, quòd scriptum est eos ludos fieri solere à pop. Rom. cùm vetus codex habeat, à prætore Rom.

INNOCENTIA.

NEque desunt qui piscem innocentiæ hieroglyphicum esse contendant, cùm omnino sint innocui, neque elementũ suum ad insidias alijs inferẽdas transgrediantur. eoque spectare dicunt Pythagoræ præceptum, qui abstinendum esse piscibus edicto cauerit, ne persequerentur insontes.

DÆMONES IMPROBI.

ALij per animalia quæ in aquis degũt, improbos dæmones significari tradiderunt, vt in sacris literis Ionethes Chaldæus interpretatur: & superius vbi segregatas aquas ab aquis exposuimus, aliorũ quorundã sententiam idem sentientiũ recitauimus. Sanè Magi dæmonas aqueos dicũt lasciuiæ libidinique præfectos: & marinos deos vetustas omnis pro hieroglyphico lasciuię posuit. Et pisces maris Euthymius ait positũ pro dæmonibus, qui inter vitæ nostræ fluctuationes versantur, & in amara prauorum salsugine vitam ducunt.

GENTES.

D

IN Chriſtianę verò pietatis inſtitutionibus, gentes quę diuinum cultum nondum ſuſcepiſſent, per piſces indicabantur. Atqui gentes huiuſmodi dæmonũ cultui paſsim deditæ erant, quare piſcatoribus hæc à Deo prouincia demandata, vt piſces in ſacerdotum imperia redigerentur. Porrò Aſſertor noſter Euangelio piſces aſſos comeſt, quod indicat, ſacrificium quod offertur Deo, non elixum, ſed aſſum eſſe debere, fidem quippe veluti igni probatã, & ſancto feruentem ſpiritu offerẽdam. Eodem reſpicit, Ambroſio teſte, Seruatoris eiuſdem noſtri dictum Euangelio, ſimile eſſe cœli regnum reti miſſo in mare, quod piſcium genus omne congreget, quæq; ibidem ſubſequuntur: vbi nimirũ de mortalium animis ſermo eſt, quæ ad ſanctioris vitæ inſtitutionem attrahant. Quin & Propheta cùm de piorum congregatione loqueretur, ſuper maria fundatam eam dixit. Apertiſsimè Eſaias: Ecce, inquit, gentes quaſi ſtillæ ſitulæ. LXX ſic reddidere, Sicut aquæ multæ, quod idem eſt.

IGNORANTIA.

SQuamatum quidem & pinnulatum piſcium genus ſatis expoſitũ eſt ex Origene, quæ ſcilicet eius hominis hieroglyphica ſint, qui veterem poſsit hominem exuere: ideoq; omne quod habet ſquamas & pinnulas, tam in mari quàm in fluminibus & ſtagnis, electo populo comedere conceſſum eſt. Illud addendũ ex Heſychio, ſquamas ignorantiæ hieroglyphicum eſſe, quæ quidem opera beneficioq; ſcientiæ excuti amoueriq; poſſunt. Id in Paulo liquidò commonſtratum, qui cùm veritatem ignoraret, cæcus factus eſt: addita verò Chriſti doctrina, quã Ananias ei prędicauit, ceciderũt vt ſquamę ab oculis eius, & mox vidit. E

AQVÆ.

ASſyriorum verò religio fuit, vt piſcibus abſtinerent in Rheæ veneratione, quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuijs potiſsimùm dominatur: ῥέω enim fluo eſt: putabant enim illi ex aqua & aëre naturam rerum præcipuè conſtare, proq; vnda piſces, pro aëre columbam venerabantur: de qua ſuo loco dictum.

FACELITIS.

QVamvis alij factum hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuiſſe filia perhibetur, cultum aſſerunt, eamq; olim in piſcem cõmutatam, quam Syrij pro dea coluere, atq; in eius honorem Baſſo referente piſces argenteos in templa detulere. Chalon amnem in Syria ponit Xenophon, in quo magni & manſueti piſces, quos Syri veluti ſacroſanctos habent, eoſq; violari, æquè ac columbas, nefas putant. F

DERCETO.

QVin & Derceto, ſiue vt tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quæ in piſcem ab vmbilico deſineret, ſummæ venerationis deam in templis apud Aſcalonem habuere. Et vt his finem imponamus, Oxyrynchitæ Ægypti populi piſcem vrbis ſuæ cognominem ſummo cultu pro dea coluerunt, hiq; canem & mactare & eſſe ſoliti ſunt in Cynopolitarum ignominiam & opprobrium, quòd illi piſcem Oxyrynchum apud ſe pro deo habitum, comedere non verecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, vt ſuo loco dictum, capite faciebant.

HIEROGLYPHICORVM TOMI primi finis.

HIEROGLYPHICORVM

IOANNIS PIERII VALE-riani Bolzanii Bellunensis, Commentariorum, siue de sacris Aegyptiorum, aliarúmque Gentium literis,

TOMVS II.

In quo adiecti sunt à CAEL. AVGVSTINO CVRIONE duo libri, multa pulcherrima Hieroglyphica, quæ à Ioanne Pierio aut prætermissa, aut non satis explicata fuerant, continentes.

BASILEAE.

ILLVSTRI AC GENEROSO

A heroi D. Ioanni Iacobo Fuggero, Kirchbergæ, Vueissenhorni, &c. domino, literarum præsidi, ac studiosorum omnium Mecœnati, Ioannes Pierius Valerianus

S. P. D.

*Um ea munera, quibus humanum genus Deus liberalissimè honestatū voluit,
mecū ipse cōsidero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatissime, in eam opinionē
adducor, vt existimē nullū maius reperiri posse, quàm literarū flagrans studiū,
vel discendi cognoscēdíve cupiditatē potius, ex quibus & rerū bonarū volunta-
tem excitari, & verarū intelligentiā nasci perspicimus, nihilq; in rerū natura
existere, quod ita tum mores erudiat, tum viam quasi muniat ad summū splendorē consectan-
dum, quàm παιδείαν humanitatē in quā atq; doctrinā. Idem planè te sentire video, qui cùm om-
nem semper excellentē in societate humana virtutē memorabilē extitisse cognoueris, tum inge-
nij, doctrinæ, sapientiæ honores præcipuā habuisse erga mortale genus famam ac cōmendationē
non ignoras. Hanc vt verā & expressam minimeq; adumbratā tibi cōparares, nihil prætermit-
B tendum putauisti quod ad verū ingenij cultū, animúmq; doctrina informandū pertineret. Lu-
strandam itaq; primò vnà cum fratribus Galliā eruditissimis hominibus & liberalibus studiis af
fluentē, mox Italiā omniū bonarū disciplinarū altricē censuisti: ac inde eam sapiētiæ morúmq;
laudē paulò pòst ad tuos reuersus vestræ Germaniæ ostendisti, vt iam omnes cognoscerēt te nō so-
lùm eximiā ad recta vitæ instituta progressionē fecisse, sed eos etiā aditus quasi adaperuisse, qui-
bus lætos vberésq; fructus ad genus humanū redundaturos et sperarēt, et iam etiā cernerēt: eámq;
spem et expectationē de præstanti cōsilio tuo, successus planè cōfirmauit et auxit. Videmus enim
admirabilē illam tuam virtutē non modò elegantissimarū artiū institutione, scientia ac iudicio
cōmendari, sed etiā animi magnitudine, clientelis, munificētia, liberalitatéq; mirū in modū illu-
strari, vt cōmoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omnino maxima sperabamus, lon-
gè maiora nos iam cōsecutos fateamur. Quamobrē vt multa prætermittā, egregia quadā ac pla-
nè inuicta animi celsitudine te præditū declarasti, cùm maximas opes profunderes, vt bibliothe
cam magna librorū Latinorū, Græcorū, Hebraicorū, aliarumq; linguarū multitudine ex Ita-
lia, exterisq; prouinciis cōportata cōstrueres & exornares, vt quàm multorū hominū studia lau
C datissimo exēplo ad dignitatē, ad rectiorū disciplinarū cultū excitares. Tua enim semper laus e-
rit, tibiq; acceptū referre debebūt studiosi, quòd multis cōmodis fruūtur, et quòd animū optima-
rum artiū scientia disciplinarūq; studijs excolere possint. Verùm his in omnes collatis beneficijs,
quæ maxima sunt, acquiescendū tibi minimè iudicasti, quin potius maiora moliris, ac alterā il-
lam planè regiā benignitatē adhibendā, dum afflictos recreas, iacētibus dexterā istam tuā pieta
te præstantē porrigis, de bonorū cōmodis & ornamētis cogitas: dum omnes deniq; liberalitate im
mortalibusq; beneficijs tibi deuincis. Siquidem existimasti te pro tua fortuna posse, pro acerrimo
singulariq; iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioribus tamē auspicijs natos adolescētes, tuis
sumptib. in Germania, Italia, & Gallia benignè tantisper fouendos & sustentandos, dum eos in
omni bonarū artiū genere progressus fecissent, vt docendi alios munus iam suscipere ac obire pos-
sint. Quo quidem instituto nullū illustrius, nullum ad cōmemorationē nominis tui cum omni po
steritate adæquandā aptius esse iudicamus: hac enim ratione declaras te maximo semper honore
dignū, teq; perstudiose ea sequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus nascitur, & nomen tuū tot
etiā & tam præclaris testimonijs virtutisq; monumentis ad omnē memoriam cōmendatū cele-
brabitur. Nam quæcunq; accuratius nunc scripta & expolita Germanorum opera sunt, ea ferè
omnia ad te missa, & tuæ felicitati credita legūtur: & si nō autorum cōmendatione, vel tuo saltē
nomine sunt in manibus. Tibi debetur (de alijs eruditissimorū virorū lucubrationibus, quæ satis*

*multæ sunt, nihil dico) quòd Demosthenē, Aeschinem, Isocratem, Pausaniā, ad nostrorū homi- D
num cognitionē translatos habemus, dum eruditione præstātem virū Hieronymū Uuolfium in clientelam suscipis, ac præmijs ornas. Hæc cùm sermone omniū ad nos perferuntur, cùm in editis libris videmus et legimus, felices eos iudicamus, quib. Dei beneficio datum, vel vsu familiaritatis, vel officijs aliquib. tibi cōiungi, qui à tantis ornamentis cōmendationē ducis. Quapropter ego primus fortaßis eorū, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operā dedi, vt aliqua in re animū tibi atq; obseruantiā probarē meam. Nam Hieroglyphicorū meorū cōmentariorū alterū Tomū ad te mittendū censui, vt vnicum studiosorū ornatorē, cunctarumq; artium bonarū præsidem: adductus nō solū humanitate ac benignitate tua, plurimis quidē & amplißimis officijs perspecta studiosis omnib. verùm etiā, vt iā dixi, opinione quæ apud me est, de egregia tua erga literas promouēdas volūtate. Cui quæso aptius ac cōueniētius huiuscemodi scripta mitti possunt, q̄ ei qui ita illa semper amauit & excoluit, vt in his ipsis vel tractādis, vel iudicandis longè omnib. præstet, ac maximè insignis habeatur? Acceßit huc et similitudo quædā, quā te habere video cū ornatißimo Florentinorū principe Cosmo, qui cùm familia Medicea ortus sit, hoc est, sapiētiæ stirpe, auita quadā benignitate solus hoc tempore in Italia inuentus, literarū, venustatis, elegantiæ, atq; adeò E
virtutū omniū vindex. Quamobrē cùm singulos ferè Commentarios amicis varijs inscripsissem, piorē Tomum in vniuersum huic optimo Principi tuendū cōseruandumq; permisi. Pari ratione satis feliciter agi cum hoc altero Tomo iam existimaui, si eum in tuam clientelam de me absente, deditißimo certè, tanquā præsente susceperis, quod te facturum pro singulari tua humanitate minimè dubito, cùm iam Fuggerana domus in ipsa Germania nō solùm singulos ac vniuersos debitis officijs cōplectatur, sed virtutis ipsius quasi seminariū existat. Præterea si requirendus erat literarū patronus, quis hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquā portum, ipsæ contra barbariam opem et patrocinium inueniant? Equidem quod ad me attinet, quotiescunq; ad ingenium, studia, & instituta, tua inquā et Cosmi Medicei cōsideranda animū confero, non possum non cōfiteri me maximo cumulari gaudio, cùm propter multa, quæ et sapiēter facitis, et optimè ratione temporū habita statuitis, tū quòd in tanta bonorū Principū orbitate, tātaq; beneficorū & liberaliū hominū inopia, qua hodie paßim in orbe Christiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, piesantia liberalitate prolixa, alijs libentißimè ea largimini, quæ magnis laboribus singulari industria consecuti estis: quodq; omnes intelligūt vos in beatis & omni copiarū genere florentibus ciuitatibus principem locum tenere, in summa tamen vestra fortuna virtutis F
laudem magis enitescere, quàm fortunæ gratiam. Quæ iam tuæ ἐξοχῇ adferimus, explicationē continēt eorum quæ sacerdotes Aegyptij ἱερογλυφικῶς circa corporis humani fabricam commēti sunt, auspicati à capite longè nobilißima parte: ne quis existimet hos ipsos Aegyptios ita brutorū cultui deditos, vt non etiam hominē qua meretur veneratione susceptū reliquis omnibus prætulerint, ac μικροκόσμον agnouerint. Nam si multa eruditi viri admirati, quæ illi in eo animantiū genere quod nos rationis expers ducimus, obseruassent, longè ea plura sunt, quæ solo ex homine sacrarū apud eos literarū materiā ad sua illa hieroglyphica suppeditarint, quippe cuius membra singula in huiusmodi mysteria receperunt. Hasce meas lucubrationes separatim eo nomine tibi deberi intelligebā, quo studiosi & boni omnes cōmuniter ingenij sui monumēta tibi deberi profitentur. Et certè si iusti rerū æstimatores esse volumus, literati, optimisq; studijs dediti, nulla alia ratione maiorē suorum laborū commendationē sperare possunt, quàm si in eius Principis nomine illas apparere fecerint, in cuius autoritate et iudicio præcipua proborum doctorumq; pars acquiescit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & consilio sustinet, atq; tum literarum gloria, tum etiam sapientiæ laude fruitur. Uale.*

IO-

A IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM, AD IOANNEM IACOBVM FVGGERVM, DE IIS QVAE PER CAPVT SIGNIFICANTVR, EX *sacris Aegyptiorum literis.*

PRINCIPIVM.

PRÆCIPVVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, vt ex eo principium intelligeretur: id vel frequentissimus autorum vsus, vel nominis ipsius indicat originatio: siquidem ita vocatum ait Varro, quòd ab eo capiant initium & sensus, & nerui. Vel cotidianus sermo apertè declarat, dum aliquem esse huic vel illi rei caput dictitamus: dum à capite aliquid exordiri: dum in prouerbijs, piscem à capite primùm putere, Græci dicunt, B cùm malorum publicorum & priuatorum causam in reipublicæ vel familiæ cuiusquam principe consistere profitentur, ad id Platonicum scilicet innuentes, tales esse ciues, quales qui primatum inter eos obtinent. Et Cicero, caput esse ad beatè viuendum securitatem ait. Pro præcipuo verò, ad Appium epist. An tibi obviam non prodirem? primùm Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more maiorum, deinde, quod caput est, amico. Sed quid alienis adeò immoremur, cùm nostris abundè vti possimus? Ipso statim Bibliorum principio, Beresith, Aquila vertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initium custosq; rerum sit: vulgata editio fecit, In principio, quod hieroglyphici esset interpretamentum. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nam mundus per ipsum factus est. Quod verò in Esaiæ visione habetur de Seraphim duobus, qui senis singuli alis præditi, binis caput Dei velabant, binis alteris eiusdem pedes obtegebant, per adopertum caput, exordia Dei incomperta esse interpretatur Adamantius: per obtectos verò pedes, nouissima non comprehendi: sola media in conspicuo C esse, opera quippe eius, diuinæ indicia prouidentiæ, cœlorum motus varios, Solis, Lunæ, stellarumq; progressus, terræ, maris, & aëris vicissitudines, & quæcunq; in rerum natura suo sunt ordine disposita: sed enim quæ ante ista fuerint, nouit nemo. Ex ijs quæ sunt, Deum intelligimus: post hæc quæ futura sunt, credere quidem possumus, sed scire nequimus. Vnde legas apud concionantem in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouissima quæ erunt, & dicam vos esse Deos.

DIVINITAS.

IN Deo sanè Caput cùm ponimus, id quod in eo constat diuinitatis intelligimus, quæ cuncta scilicet præcedit, & cui omnia subiecta sunt, diceret Eucherius. Idem & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid sit diuinitas, explicat. Tam insano verò cultu Ægyptij caput omne venerabantur, vt à capitibus & armis brutorum prorsus abstinerent, diuinitati iniuriam facere arbitrati, si quis illa esitasset. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis similitudinem compactum, in eoq; duos animæ diuinos circuitus interlocatos, esseq; membrum diuinissimum, ac reliquorum omnino princeps: reliqua, vt capiti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesychius, vt hoc obiter addamus,

vniuscuiusque animalis ratione pollentis mens dicitur, cuius sedes cerebrum: D vnde caput, & cuncta quæ adhærent iecori, super altare in holocaustum ponere iubemur: nam & cor & iecur cõcupiscentiæ nostræ impetum, motumq; continẽt. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras. Idem Hesychius huc adnectit illud ex Esaia: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas: quod enim in nobis est rationis, vt dictum, in vtroque habitat, & corde & cerebro. Non decet autem mentem sobriam diuidi, sed esse veluti vinculum, quod affectus nostros ad sanam rationẽ adiungat atq; deuinciat.

DOMINIVM.

ET quamvis per se caput principatus indicium sit, longè tamen significãtius hieroglyphicèq; magis id ostendit, si fascia redimatur, siue ea corona, siue, vt apud Græcos, diadema vocetur. Nam & coniectores eo redimiculo caput insignitum per somnium visum, dominij signum autumant. Sed enim diademati suus est locus inter vestimenta, vbi reliqua tractamus insignia: nunc de capite E simpliciter verba facimus.

MVNDI MOLES.

SErapidis simulachrum apud veteres autores celeberrimum, cœlum habere caput dicebatur. Vnde Eustathius eruditè primo Iliados, veteres ait cœlum pro capite accepisse: atq; ita Pallas de cœlo descẽdit, incitatiorem Achillis iram compressura. Sed quoniam multa super eo toto opere dicẽda sunt, quòd id sibi numen Ægyptij pro rerum natura confinxere, nõ importunum fuerit loco hoc totam hieroglyphicam eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, semel eo modo describere, quo exhibita est ab oraculo, quod vt fertur ipse de seipso in Nicocreontis Cyprij regis gratiam his carminibus enunciauit:

εἰμὶ θεὸς τοῖος δείμασι οἷος κἀγὼ εἴπω,
οὐράνιος κόσμος κεφαλὴ, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖται,
ὄμματα τηλαυγὲς λαμπροῦ φάος ἠελίοιο.

Sed quoniã in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ est, τοῖος δείμασι, F legere est castigatiore versu, τοῖος δὲ μαθεῖν, si cui ea magis arrideat, dicamus:

Sum Deus, vt discas, talis, qualem ipse docebo,
Cœlestis mundus caput est, mare venter opacum,
Terra pedes, aures versantur in æthere summo,
Lux, oculi, quam solis habet splendentis imago.

Vbi animaduertẽdum, ventrem pro mari, & vice versa, mare pro ventre etiam apud alios accipi, præsertimq; apud coniectores. Nam Hippocrates Cous horum sententiam secutus, eum ægrotum qui per nocturnã imaginem mare perturbatum viderit, morbo ventris tentari conijcit, idq; minimè contemptui habendum iudicat, qui adhibitis remedijs, quo nutricatu is curandus sit, statim docet. Quin apud nos etiam in sacris literis aliquid in hanc sententiam de Deo legere est. Nam, vt Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabant, quæ manifestissimis passim verbis in diuinis literis explicantur: vt illud in hanc sententiam apud Esaiam LXVI. Quam mihi sedem ædificabitis? aut quis locus ad requiem mihi? cœlum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum meorum. quod, quo sit intellectu accipiendum, videris apud Adamantium super

A per Genesi, homilia prima. Apud Hieremiam XXIII. Non'ne cœlum & terram ego impleo? Et Prouerb. XV, In omni loco oculi Dei speculãtur bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & secretis vel semotis locis, in cubiculis etiam ipsis, orandum monet, idq; magis fidei conuenire, vt sciamus Deum vbiq; esse præsentem, audire omnes & videre, & maiestatis suæ plenitudine in abdita quæq; & occulta penetrare. Cùm itaque veteres per Serapin vniuersam mundi molem, & ipsa rerum principia intelligerent, certatim eum templis magnificentissimis honestarunt: cuiusmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pausanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuisse narrat Ptolemæi in gratiam structum. Inuaserat autem Ptolemæum Lagi superstitio ex dæmonis apparitione, qui iusserat, vt apud Eustathium est, mitti nauem, quæ appulit, Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen accessit, indeq; Iouis Serapidis simulachrum transtulit, quod quidem cuiusnam esset materiæ discerni non poterat, nempe vt chaos ipsum, cuius symbolum erat, præ se ferret. Et quod illi simulachrum in templo Alexandreæ ita vastum erectum est, vt dextera vnum parietem, alterum læua perstringeret, ex omnibus metallorũ lignorumq; generibus compositum ferebatur, vt nihil non cõplecteretur quod terra vel proferat, vel intra viscera abditum occultarit.

B

LOCVPLETATIO.

EA autem potissimum de causa Serapis in cultu erat, quòd persuasum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Psellus, dæmonas nobis sæpe diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proserpinam agnoscit. Nam omnino qui apud Ægyptios Serapis, apud Græcos Pluto est, & Pluto idem qui diuitiarũ deus. Hinc auarissima meretrix apud Catullum solicita est vt ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura, quòd is dæmonum princeps locupletandis supplicibus dare operam, eius superstitionis errore crederetur, atq; ideo gestare calathum, de quo paulo pòst plura, vnde bona hæc liberalissimè depromerẽtur: nunc pauca hæc pro re sufficiat attigisse.

C

LVCRVM.

EST & lucri signum caput, verùm id apud cõiectores: illi enim capitis magnitudinem insolitam, per nocturnã imaginem oblatam, diuitiarum accessionem significare tradunt, propterea quòd vulgò numi, vt apud Artemidorum est, capita vocantur.

SALVS.

REceptum etiam est apud omnes, vt caput pro salutis hieroglyphico ponatur, idq; in extremo discrimine cõmendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerum ea loquendi figura, ἐπ' ἐμῇ κεφαλῇ, ἐπ' ἐμοῖο καρή. Hinc Tib. Gracchus cùm salutem suam populo commẽdaret, manu capiti superposita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè vertit, interpretantibus inimicis, eum eo signo diadema sibi deposcere. Tale aliquid apud Aristophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: Et si non iusta profatus fuero manu supra caput imposita, quæq; vniuersus approbet populus. Sed & portenta huic subscribunt significationi: tacta siquidem de cœlo Cæsarum æde, capita omnibus statuis simul deciderunt: quo quidem ostento præmõstratum est, Cæsarum progeniem vnà cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

DOCTRINA IMPERIO'VE PRÆSTANTES. D

ANtiquum autem fuit institutum, eos honore numismatū decorare, qui vel doctrina vel imperio cæteris antecellerent. quare Mitylenæi Sapphûs imaginem numis impressere, Homerum Chij, autore Strabone. Horum exemplum secuti Mantuani principes, Maronis sui speciem in numis aliquandiu expressere, non immeritò sibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam vniuersam sui nominis celebritate sempiternæ gloriæ commendarit. Plurimùm verò principum imagines posteritati per eiusmodi monumenta innotuêre, neque numis tantùm, verùm etiam gemmis expressæ: vt tot statuarum memoriam, quibus non suam tantùm similitudinem humano habitu insignem esse voluerunt, verùm etiam facies suas dijs adscribi, vtque ipsi eorum nominibus vocitari se iusserint, prætereamus. Longè illud simplicius, quòd Octauianus Augustus numum cusit in quo singula ex vtraque facie capita, atque ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVOS IVLIVS. alterius AVGVSTVS DIVI F. quam quidem inscriptionem multis alijs in monumētis vsurpauit, vt in lapidibus qui ruinarum iniuriam effugerunt, passim Romæ legitur: cui vt adblandiretur Maro, Æneidos sexto, Diui eum genus appellauit: in antiquissimis enim Romanæ bibliothecæ codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. Idem cùm Sphingem repudiasset, qua tabellas signare solitus erat, non sine multorum conuicijs, qui ænigmata illū missitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signauit, quoad sua demum vti collibuit, cùm autoritatis iam validissimè corroboratæ, clarissimusque haberetur. Quin ea signare, qui quoque subsecuti sunt principes, perseuerarunt. E

PROSPERITAS.

QVod verò pertinet ad Alexandri imaginem, persuasum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesque eius actiones adiuuari, qui Alexandrum vel auro vel argento expressum gestitaret, adeò vt Macriana familia, quam suo tempore nobilissimam Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiem cōsueuerit habere quasi familiarem, apud viros quidem in auro vel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocherijs, & in annulis, & in omni ornamentorum genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri studiosissimus fuit, cuius imagines cùm passim renouasset, mortales, vt huic eius studio adularentur, statuas aliquot erexere, quæ vno corpore facies duas gestarent, Alexādri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitionem Chrysostomus acerrima insectatur increpatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexādri Macedonis numismata capiti vel pedibus, auferri nondum potuerat. F

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodosij & aliorum qui eo seculo fuerunt Imperatorum insignibus, in atrio præsidis Thebaidos nuncupati, argumentum hoc pictum spectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum officiorumque canone descriptum Romæ apud Maffæos inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nonnulli syllabarijs quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptum habēt. Supra tabulam fastigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum sustentāt orbem, in quo caput instar humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulæ quæ descriptos, vti diximus, libros continet,

A continet singulis capita singula sunt apposita, quorum superius à dextera inscriptionem circunductam ostendit, VIRTVS. alterum à læua, SCIENTIA. inferius à dextera, AVCTORITAS. quartum à læua, FELICITAS. Quod quidem, vt puto, innuit rerum omniũ gerendarũ summã à Deo primùm emanare, eumq́ conciliandũ in primis, vt nostra omnia fortunentur. Mox necessariã esse virtutem, quippe animosum, aptum, & idoneum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verùm virtutem solam parum prodesse, nisi accesserit & disciplina, cuius scientia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sedenim & hæc & illa vix sufficient, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populiq́ sub imperio contineantur, iussaq́ non contanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cùm esset iam à militibus salutatus Imperator, autoritatem & quasi maiestatem quandam inopinato scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ nõ prius accesserit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentẽ pro tribunali pariter adijssent, orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonstratã à Serapide per quietem, restiturũ B oculos, si inspuisset: confirmaturũ crus, si dignaretur calce cõtingere: cumq́ vix fides esset rem vllo modo successurã: ideoq́ ne experiri quidẽ auderet, extremò hortantibus amicis palàm pro cõcione vtrunq́ tentauit, nec euẽtus defuit, atq́ ita, quod primùm desiderabatur, autoritatẽ indeptus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis valeas, experientia sis eruditus, autoritateq́ cõmunitus, nisi tibi res feliciter cedat, ruere plerunq́ omnia, & elabi in irritum experieris. Addita huic & altera tabula cum eisdem libris & librorum notis & genijs in fastigio orbem cum capite sustollentibus, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS, vt scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, vt suo quæq́ tempore agantur, procurentur've.

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comã habeat nonnunquam ab occipitio nodo comprensam, nonnunquam in hume- C ros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphicum esse contendit, cuius dicto standum, cùm in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tametsi nonnunquam sententiam ex vulgo mutuatur.

TERROR.

MVliebre simulachrum horrifica specie fabrefactum apud Corinthios, imago terroris erat, de quo Pausanias lib. II. Atq́ huc nonnulli trahunt Medusæ caput, quam Domitianus pro pectore gestare gauisus est, vt sui admirationem apud omnes incuteret. Quamvis non desint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quam vnicè coleret, interpretantur. Sedenim de Medusa plenius in Anguium commentario.

ADVERSARIVS.

APud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestu tortuosam, idq́ cõtradicentem aduersariũ significare: cuiusmodi simulachrũ in X. Scorpij gradũ intulere, eoq́ supra horizontem ascendente in lucẽ editũ,

ceruicis fore indomitæ, opinionisq; destinatæ, futurum esse præsagiunt. D

ROMA.

MVlieris verò caput galeatum in plerisq; numis Romam ostendit, non tantùm quia Romani nihil nõ armis arrogarint, aut quia suam ad Martẽ originem referre voluerint, quàm vt arcanum illud suum de Romæ nomine publicari vetito, peritis quidem rerum patefacerent, vulgo verò tenebricosius obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta. Gergithius enim autor minimè contemnendus, antiquum Romæ nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem

Tantum alias inter caput elatura esset,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Sed nos quid soliciti sumus, quibus rationibus Roma sit caput, cùm Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas cõuenire, quem scilicet Romæ principatui destinasset. Aliàs verò cùm eum Petrũ nominat, ad Capitolij immobile saxum alludit, ac perinde omnium, non Romanorum tantùm, sed quaqua tota terra habitabilis extẽderetur, caput futurus esset. quod dictum volui, vt Oecolampadij cõuersio diligentius expenderetur, qui cùm Theophylactum Latinum faceret, verba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, videtur prætermisisse. E

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

DVo verò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aspiceret, alterum fœminæ, quod extrà prospectaret, custodiam significare Ægyptij tradiderunt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasum habebant: & vt Horus ait, figura hæc satis superq; ad tutelam sufficere credebatur, nullis vel literis, vel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

DI MANES.

INuenias plerunq; in veterum monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod DIS MANIBVS, hoc est, defunctorum tutelaribus sacrum vel cõmendatum intelligas. Cæterùm, vti dicebamus, Ægyptij id ipsum innuere volentes, & tutelam significantes, nullas addebant literas. Manes verò & superos & inferos, augures dicebãt, inuocabantq; eos ita nuncupatos, quòd per omnia ætheria terrenaq; manare arbitrabantur. F

ANIMADVERSIO SEVERA.

TEnedium numum memorat Pollux, ab vna cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Seuerissimæ hoc animaduersionis signum, vt in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iussit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subijcerentur. Quo iudicio cùm neq; filio pepercisset, rem eo monumento iussit insigniri. Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

PRVDENTIA.

QVòd verò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimũ fuit, sunt qui prudentiam solertiamq; regis prę se ferre autument: prudentis enim hominis est pręterita noscere, futura verò multò antè præuidere. Hinc illa apud Persium excla-

A exclamatio, cùm hominis nescio cuius prudentiam desideraret:

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit.

Eodem fermè significato Anteuorta Postuortáque, diuinitatis assumptitiæ comites colebantur.

ANNVS INIENS.

NEque tamen desunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendíque anni referant: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quòd in medio cõstitutus, annum incipientem pariter & recedentem spectare videatur. Quæ vero super hoc Ouidius latè describit, apud eum videnda prætereo. Imbebe Iani bicipitiũ in numo quodam est, ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: inscriptio literis fossilibus, ROMA, quod nimirum ipsius Reip. sigillum fuerit. Geminus verò Ianus vtraque facie barbatus in argenteo numo est, in quo literæ, L. F. M. F. O. V. R. I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentinus: Roma iuxtà, quę coronam ciuicam trophæo superimponit.

B SATVRNI BENEFICIA.

IAnicolos plerosque numos videas capitibus geminis vna ceruice contentis, vna parte signatos, altera naui. Sunt qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradant, Ianumque eo monumento Saturno gratiam relatam voluisse, qui naui ex Ægypto in Italiam vectus agriculturam commonstrarit: nam à satu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico verò huiusmodi numo ita Ouidius:

At bona posteritas puppim signauit in ære,
Hospitis aduentum testificata Dei.

Hunc verò fuisse primum numum cusum, & à Iano ipso signandi æris morem inuentum, plerique memoriæ prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Græcã & Ægyptiacam. Porrò fama est Athenienses Ægyptiorum colonos fuisse, è Sacensi ciuitate duce Cecrope deductos, vt Nazianzenus in Monodia Basilij.

C

BENE CONSVLTORVM stabilitas.

INCONSTANTIA.

ALioqui Mathematici bicipitium inconstantiæ hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra vigesimũ Leonis gradu bicipitis hominis simulachrũ oriri confinxere, quòd eo ascendente gradu natum, inconstantis ac leuiter mutabilis voluntatis atque sententiæ fore præsagiunt.

COntrà verò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis videas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadrangulari quodam scapo ita præciso, vt ab humeris vbi in quadrum abire incipit, deorsum versus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicant, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quòd verò manibus & pedibus careant, vim diuinam ostendit, cui nihil

horum opus vt quod facere destinarit efficiat: Deus enim simul & annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Et alter, Dicto citius tumida æquora placat. Illa præterea dilatatio quæ fit à basi sursum versus ascendendo, ostendit humana omnia, quo diuinitati propius accedunt, eo augustiora ampliora'que fieri. Vnde apud Maronē Dido apotheosin sibi, ob res à se præclarè gestas pollicita, dicit: D

Et nunc magna mei sub terras ibit imago. de quo alibi latius.

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

PEr tricipitium verò Geryonem in primis significari passim inuenias. Quid autem sibi Geryones velit, & vtrum historicū an fabulosum fuerit cōmentum, vt adhuc in ambiguo sit, scriptorum varietas efficit: vulgatior tamen ea est opinio, tris in Hispania fratres vnanimi concordia imperiū obtinuisse, quos Hercules oppresserit. Græci, vt ingenio sunt ad comminiscendum noua promptissimo, alia atque alia super Geryone tradiderunt: sed inter eos Hecatæus Geryonem affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuisse, E indeque abactas boues, quæ specie mira reperiantur in ea regione valde herbida, & pascuis lætissima. Alij in Euxino ponto vrbem τρικαρηνίαν memorant, cuius principem Geryonem Hercules sustulerit, cumque boues speciosissimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuissent, responsum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis sonat, inde datum locum fabulæ.

HISPANIA.

SAnè vt Hispania, quę tripartitò diuisa est, per hieroglyphicum Geryonis intelligatur, tum autores plerique, tum Imp. Hadriani tertium Consulis numus ostēdit, in quo simulachrum triceps hastæ innixū, quod dubio procul factum ob Hispaniam peragratā, siue vt originationem suam ostenderet, quòd Gaditana esset matre genitus, vt apud Spartianum est.

LVNA MENSIS'VE.

INterpretes Hesiodi τρικέφαλον γκελοῦνα Lunam significari contendunt: alij tempus præsens, præteritum & futurum: alij triplicem mensis diuisionem, quæ ternis apud Græcos denarijs dispescitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorum nuncupationes sunt, ἱσαμένου, ὤδι δέκα, φθίνοντος, quarum nuncupationū vltima, dierum numeri Romano more retrocedunt. F

AVXILIARES.

NEque me præterit Plutarchū in libro De ciuilibus institutionibus ad Traianum, asserere Geryonē multis oculis, multis manibus & pedibus præditū ea de causa vulgò dictitatum, quòd in negotijs obeundis consilio vno, multorū opera vti cōsuerit, quod in principe vel alio quopiam, cui reipub. summa credita sit, cōmendabile plurimū habetur. Non enim omnia possumus omnes. Idcircoque Pelopides laudatur, qui legationē initurus, cùm se ad dicendū parum idoneum intelligeret, adiutorē sibi sociumque muneris Epaminondā cooptauit. Sic Nicias cū ad labores tolerandos imbecillo admodū corpore & inexperto esset, Lamachū sibi & robustū & industriū sociū accepit. Quòd verò ait Plutarchus Geryonē pluribus oculis manibusque præditū, eundē & quadricipitē legas apud

Ari-

A Ariſtophanem, vbi de Lamacho loquitur, βοῦλει διαμάχεσθαι γηρυόνῃ τετραπτίλῳ.

SOL.

TRriceps quoq; Serapidis imago in numiſmatis quid ſibi velit, in brutorũ commentarijs ſparſim attigimus: ſed id nunc locupletius explicandum eſt. Tricipitiũ eſt ex tribus animalibus, quorũ in medio eſt leonis caput vaſtũ admodũ, dextra parte canis applaudibũdi blandientisq;, læua lupi: ſupernè calathus inſidet: quæ ſpecies vniuerſa anguis ambitu complexa eſt. Qui Solem hinc interpretant, ex capite Leonis tempus præſens indicari volunt, quòd eius conditio inter præteritum futurumq; actu præſenti valida feruensq; ſit. Præteritum ex lupi capite conijciunt, quod animal eſt admodum obliuioſum: obliuio autem de præterito eſt. Futurũ ex adblandientis canis effigie, quod eſt indicium ſpei, quæ nobis ſemper adblanditur: ſpes verò ſemper B de futuro eſt. Competit verò Soli temporis cõſideratio. Quid verò ſibi velit ſerpens, vt Deus ſit, vt temporis autor, alio cõmentario ſatis explicatũ eſt: alibiq; oſtendimus huiuſmodi tricipitium prudentiæ conuenire. Calathum verò loco hoc aiunt altitudinem ſideris commonſtrare, vimq; refertiſsimam ac opulentiſsimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immiſſo calore rapiuntur.

IVPITER ÆQVVS.

QVamvis qui Serapin Iouem eſſe dicunt, modium eius capiti ſuperpoſitum ea de cauſa figurari autumãt, q; omnia ſint æquis diſtributionibus ab ipſo rerũ omniũ arbitro moderata. Nã vt optimè Maro, Rex Iupiter omnib. idem.

DIANA.

ET Dianæ ſimulachrũ tribus inſigne capitibus celebratur, quorũ vnum equinum, caninum alterum, tertium humanum, ſed facie admodum ruſticana. Vnde Maro,

Tergeminámq; Hecaten tria virginis ora Dianæ,

dixit. Apud Æginetas tamen vna tantùm facie & vnico corpore fingi Hecatẽ, talemq; apud eos C ſtatuam ſe obſeruaſſe Pauſanias tradit, Alcamenemq; primum tria illa ſimulachra inuicem connexa excogitaſſe. Quid verò ſibi velit equus, canis & ruſticana illa facies, in eo ſimulachro alibi docuimus.

QVADRIFRONS.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr verò Ianus quadrifrons pleriſq; locis informari ſolitus ſit, ea fuit cauſa, quòd illi rerum omnium principia fineſq;, introitus exituſq;, dedicati eſſent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata ſpecie fiebant. Et mercatorum ſtationes trapezitarumq; menſæ, in eiuſmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus ſummus ab imo perdocet.

Ad id etiã ſpectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, quas Græci Latiniq; horas vſitatiſsimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Varijſq;

mundũ temperat horis. Et quoniã in horas incidimus, erat apud Megarenses Iouis simulachrũ, supra cuius caput & Parcæ & Horæ statutæ erãt ea de causa, inquit Pausanias, q fata in Iouis omnino potestate consistãt: Horas verò, quippe quæ nos anni tempora dicimus, arbitrio suo disponat. Cæterũ quod ad Parcas attinet, Æschylus Iouem quoq ipsum fato subiectum esse dicit, ita super eo locutus: οὔκουν ἂν ἐκφύγοι τὴν πεπρωμένην. Atq hinc fortè Parcę illi supra caput insident. D

IANI FILIÆ IIII.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani simulachrum ideo quadrifrontem figurari dicit, quòd filię eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris desiderio, quem agricolæ lapidibus obruissent: vbi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimis agricolis cõmunicato, cùm ij suauitate illecti plus æquo hausissent, in somnumq prolapsi diu iacuissent, experrecti demùm, venenumq sibi propinatum arbitrati, consurrexerunt in Ianum, eumq lapidibus oppresserunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS. MANASSES.

QVinis verò frontibus neminem præter Manassem formatum legi, qui Rex Hebręorum posteaquàm prophetam Esaiam sustulit, quincuplici facie statuam sibi posuit, vt longè plura se perspicere indicaret, quàm Prophetę, qui Videntes appellabantur. E

SEPTICEPS.

MVLTISCIVS.

MAthematici, si Petri Aponensis inuenta sumus admissuri, quæ vnde desumpta sint, quamq antiquum sit argumentum illud, alibi declarauimus, hieroglyphicum septem capitibus insigne, quintodecimo Geminorum gradu statuere, inde significantes, sub eo graduum numero in lucem editum multiscium fore: quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam esse celebrem, quam is non sit optimè consecuturus: eundem tam publicis quàm priuatis rebus agendis aptissimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes. F

DE COMA.

CApilli verò cùm ad caput pertineant, hieroglyphicis eius postulant adscribi, qui nimirum in diuinis literis cogitationes quibus ornatur anima, mensq contegitur, significare ferunt à venerandæ antiquitatis theologis: anima enim ipsa cogitationes generat, perinde ac caput sibi capillos profert, quibus ornetur & obtegat. Hinc illud, Capillos capitis nostri numeratos esse, cogitatus quippe nostros omnes Deo patescere. Tondere aũt, superfluas & inutiles cogitationes summouere significat, quæ nisi tondeantur, vel obcęcant, vel aliquod aliud afferunt impedimentum. Eucherius pilos veterũ cogitationum indices esse dicit: ideóq imperatũ à Moyse, vt Leuitæ abradant omnes corporis sui pilos. In Nazaręis autem non tondere, neq quidem pati vt eorum caput à nouacula tangatur, indicium est, eos cogitatus suos, atque omnem vitæ rationem, ita Deo dedicasse, vt nihil in eis superfluum appareat. Nam & qui sacerdotibus mandauerunt vt barbã nutrirent, quod in Nazaræorum quandam similitudinem olim Concilia pleraq statuerunt, fieri hoc intellexerunt,

A tellexerunt, vt hi dum barbam capillo'sve vel viderent vel attrectarent suos, sui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe suos in Deum dirigendos, totum esse sanctum debere sacerdotem, bono semper vti consilio, & in se nihil admittere, quod vel mutare vel summouere sit opus. Quis est hic, dicet aliquis, vt laudem Deo demus? Esto vel nullus, vel quamrarissimus, admonitio tamen hæc sub oculos assiduè obuersata, proficere aliquid potest, veluti reliqua quoque sacerdotis ornamenta gestaminaque aliquid præ se ferunt singula, quę per hieroglyphicũ quæque suũ, hominem integritatis admoneãt. At decies in die vel iustum cadere clamitabunt, ideoque tondendum identidem, vt auellendarum cogitationum prauarũ memores identidem simus: seducere enim seipsum hominem, qui se sine peccato esse professus fuerit. Atqui sanctius est longeque laudabilius, in eo mentem cogitationemque omnem collocare, ne potius peccemus, quàm quotidie peccare, vt emendationis admoneamur. Sedenim quantũ ad comam attinet, modum his moribus Gregorius sapientissimè præscripsit, qui quarta & vigesima libri primi epistola, capillos ipse quoque in capite ait exteriores cogita-
B tiones indicare, & præsentis vitæ curas exprimere, quæ quidem ex negligẽti atque torpescente sensu coortę, quia minus opportunè prodeũt, nobis quasi non sentientibus pullulant. Igitur alijs qui pręficitur sacerdos, neque prorsus debet sollicitudines exteriores à se proijcere, neque illis multum inhærere. Coma itaque nequaquam deglabretur, sed ne immoderatius excrescat, diligenter attondeatur. Quod verò de non abradenda in rotundum facie capillorum, lege prohibitum est, vel vt LXX reddidere σισόην, facere more barbarico, quod nonnulli densioris capilli tædio factitant, ob paganorum instituta nonnulli vetitum putant, apud quos voueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit.

SERVITVS.

CÆterùm rasitatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu seruitutis indiciũ fuit. Ideoque Agrippæ Posthumi seruus nomine Clemens magna ausurus, vt pro Agrippa iam necato, cui nonnihil omnino similis erat, sese ferret, & res nouas in repub. concitaret, furatus domini cineres, Coram Hetruriæ promontorium
C vectus ignotis sese abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinem barbamque promitteret: nam serui caput rasitabãt. Apud Aristoph. Auibus, Pisthotherus admiratur poëtam, qui se Musarum seruum dixerat, comatũ esse. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirum de se futurum dicit Amphitryone seruus Sosia,

Ut hodie abraso capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

ONirocritæ frontem capillis glabram imaginari, indicium esse autumant liberationis à molestijs & impedimentis. Quin & caluitium ipsum, accersitis in iudiciũ, aut supplicium timentibus, effugium ostendit. Idcirco verò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iusserunt, vt longè tutiores in bello essent, adimereturque hosti facultas in pugna capillum apprehendendi. Nam & barbam etiã ea de causa, pręter Græcorũ aliorum morem, rasitare consuerunt. Quòd si fugam meditarentur, instabat à tergo vinculum atque ansa, quo capi possent: atque ita præ capturæ metu destinatiore animo consistebant,

aduersiq; dimicabant. Pollux Euboicos opisthocomas vocatos ait: & Hecto- D
rem Timæus ea per terga fusa coma insignem describit, id quod Abantes pri-
mos omnium excogitasse Homerus tradit. Idem Homerus καρηκομόωντας Græcos ea de causa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quòd moris esset apud Grecos comas nutrire, in signum fortitudinis: Theseáq; primum aiunt anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dedisse.

MOLLES.

ALioqui coma tam apud Græcos, quàm apud Latinos, mollitiei semper signum fuit: comatum enim puerum Græci probri causa dicunt. Et Cicero passim, capillum nunc compositum & delibutum, nunc comptum & madentem, nunc calamistratam in vnguentato Consule comam incessit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia suffultum mitra.

DE SEMICRINITO CAPITE.

OSiris nō semel dicēdus est nobis, tot & tanta fuerūt ea quæ super hominis celebritate veteres memoriç prodiderūt, dum commentū alij, historiam alij consectant̄, veluti de semicrinito eius capite varia traduntur. E

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

NAm eam effigiem in Osiridis memoriam fieri, autor est Xenophon, quisquis ille fuit qui scripsit Æquiuoca, quod nonnulli peregrinationem eius ostendere interpretantur. Ita verò habebat simulachrum huiusmodi, vt qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi sinerentur, vt alteram oris partem omnino cooperirent. Causam hanc afferunt: quòd toto expeditionis tempore quo Gigantas bello persecutus est (id decennium in Italia fuisse ferūt) capillum & barbam nutrierit, quam mox in Ægyptū reversus deposuerit. Vnde mos inoleuit apud Ægyptios, vt peregrinantes barbam & comam nutrirēt. Superioribus annis facies huiusmodi dextera parte capitis crinita, læua abrasa, Viterbij antiquo lapide visebatur: egóq; apud Petrum Melinum virum Rom. nobilitate & literarum peritia insignem marmoreum capitulum vidi à sinistra parte capillatum, à dimidia altera glabellum.

MARIVM INTERITVS.

COniectores (nam libenter hos in comitatum accipimus, quòd eorum dicta magnum cum Ægyptiacis hieroglyphicis similitudinem habēt) rem F
aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, ostendere aiunt mares consanguineos extingui debere: quòd si nullos habuerit, damnum nihilo secius aliquod extimescendum.

FOEMINARVM INTERITVS.

SI verò læua capitis pars sine capillis esse visa fuerit, cui hoc acciderit, fœminas, si quas habet consanguinitate iunctas, interituras ostendit. Si non habeat, alicunde damnum omnino obuenturum: cognatorum enim hi significatiuum caput constituūt. Dexteras verò partes mares, sinistras fœminas, in Tauri commentario non ex coniectorum tantùm opinione, sed & medicorum & philosophorum & astronomorum etiam traditionibus indicauimus.

SOLIS VIÆ.

QVi demum Osiridis rem curiosius interpretantur, Solem aiunt apud Ægyptios Osiridis nomine acceptum, & manifesto naturas ipsius argumento læuas partes abrasas ostentare, dexteras verò hispidas. Nam quo tempore dexteras,

A dexteras, hoc eſt, ſeptentrionales mundi partes inambulat, virent omnia, herbis, fruticibus, arboribusq́ tum pubeſcentia, tum hiſpida: quo in læuam vertente, abradi omnia videntur.

SENECTVS MISERA.

OCcipitium verò caluum, vt iidem coniectores opinantur, ſenectutem indicat inopem & infelicem.

IACTVRA.

QVòd ſi toto capite caluitium eſſe viſum fuerit, amiſsionem eorum quæ ad vitæ ornamenta pertinent, præmonſtrari tradunt. Quin & abradi caput, niſi ſacerdotes ſint, aut ſcurræ, aut quòd id facere conſuerint, malum portendit, bona quippe eorum vi auferenda: nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremum, citra mortem tamen, quòd moris ſit naufragio facto capillum deponere, neq́ non à morbo conualeſcentibus.

SVPERFLVA SVMMOTA.

B QVòd verò ſacerdotes Ægyptij quotidie raſitabant, neq́ vllum capillorũ veſtigium toto capite cerni patiebantur, hieroglyphicè ſignificare volebant, ſuperflua omnia ſummouenda, cuiuſmodi ſignificatum habetur XXI Deuteronomij, vbi ſi mulierem quis ex hoſtico viderit approbaueritq́, ita vt eam vxorem ducere concupiſcat, iubetur inter alia caput eius detondere, vngueſq́ præcidere: hoc eſt, vt Cyrillus interpretatur, ſi quid in profanis diſciplinis deprehenderimus, quod approbemus, idq́ in vſum noſtrum transferre cupiamus, dandam operam vt ex his quæ ſuperflua fuerint, amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

IN diuinis deniq́ literis multa leguntur de Samſonis coma, quam ſtudioſiſſimè nutriuerit, propterea quòd dum ea capiti eſſet applicita, quo diffuſior erat, eo ipſe viribus valentior, & ad iniecta quælibet vincula diſrumpenda robuſtior efficiebatur: ea verò detonſa, deficiebat viribus, & toto robore deſtituebatur. Intelligitur verò Samſon Nazaræus, vir aliquis Deo dicatus: comam enim is ordo religioſiſsimè, vti dictum, nutribat: per quam ampliſsimæ virtutis ornamentum accipimus, quæ caput, hoc eſt intellectum noſtrũ decoret, quæ quo magis excreſcit, eo fortiores aduerſus aduerſarios motus efficimur. Per alienigenas qui vincula contendunt iniicere, humanos affectus & cõcupiſcentię vim
C intelligimus: id enim innuunt preces ſacræ, dum parci nobis ab alienis ſupplicamus. Quòd ſi eueniat vt humana victi fragilitate mulieris Dalidę, hoc eſt corrupti ſenſus amore corripiamur, declinamus in ſomnum, & in eius gremiũ obdormiſcimus, obliti ſcilicet eorum quæ rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti deſides ignauiq́, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc eſt, voluptatis inſidiis illecti ſpiritus fortitudinẽ amittimus, & in hoſtium ita poteſtatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatur homo, quàm rerum humanarum cura: aut enim ſimulac huic deditus fuerit, auaritia, aut amore, aut odio, aut inuidia, aut alia quapiam lue moleſtationeq́ malè affectus aſsiduè laborat. Vbi verò reſipiat (id enim eſt vbi expergefactus fuerit) errorem agnoſcit ſuum, pœnitentiamq́ adductus amiſſam ſtudet comam reparare, paulatimq́ vires ita reſumere, donec priſtino recuperato robore, peccato iam moriturus, cum vniuerſo inimicorum conuentu exitialem in ſe ruinam trahat, extinctaq́ omni cupiditatum & vitiorum manu, mundo etiam ipſe moriatur.

DE CANICIE.

SENECTVS.

D

Vperuacuum videtur per canos senectutem locorũ vbiq; significatam dicere, sed illud cõmemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc sententiam ostenta olim pręmonstrauere. Galbæ siquidem, cùm is prouinciam Hispaniam Tarraconensem ingressus sacrificaret intra ædem publicam, accidit vt puero è ministris acerram tenenti capillus repentè toto capite canesceret: quod rerum mutationem significare aruspices respondere, successurumq; iuueni senem. Nam is Neroni Claudio succesit, qui alterum & XXX natus annum sublatus est, ipse tertio & septuagesimo ætatis anno Imperium adeptus. Sed enim coniectores ominosum habent, si vel puer vel adolescens in senem mutari sibi visus fuerit: mortis enim propediem affuturæ signum hoc volunt. Neq; lætum esse, si contrà senex fieri se puerum imaginatus fuerit, portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturum, quod ei nocumentum afferat, propterea quòd, vt Homerus ait,

αἰὲ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται. E

DEVS PATER.

INuenies in diuinis literis Deum visenda canicie figuratum, vt apud Danielem: Capilli capitis eius quasi lana munda. Angelos hinc Eucherius, & albatorum multitudinem significari tradit. Alij ad humanæ naturæ similitudinem transferentes, ideo fieri autumant, vt dierum antiquitas inde subinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de causa libentius adnotaui, quia scio esse plerosque etiam quantivis precij viros, qui Deum patrem ea canicie insignem pingi nequaquam approbent.

DE BARBA.

E barba verò alijs atq; alijs temporibus, apud alias & alias gentes varia semper fuit institutio, neq; constans vnquam vsus. Verùm de ritibus nũc dicere supersedebimus, quòd materiam huiusmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, vbi rationes explicuimus, cur sacerdotibus comam nutrire vetitum sit, barbam verò abradere non concedatur. Verùm hic significata tantùm prosecuturi sumus. F

VIR.

VNum ergo atq; id præcipuum est barbæ hieroglyphicũ, vt virilitatis indicium sit. Nam etsi alia sunt signa quæ marem à fœmina secernunt, quia tamen pleriq; viri dicuntur effœminascere, mulieresq; identidem virum induere, barba viri illius signum apud veteres habitũ, qui non sexu, sed virtute ipsa longè alius à fœmina reperitur. Nam & mulieres, si quæ virtutem hanc consecutæ sint, viriliter agere dicunt. Vnde Horatius de Cleopatrę animis ait: Nec muliebriter expauit ensem. Quòd verò virum barba significet, multa sapientũ dicta testantur. Nam barbam se ideo gestare Diogenes respondebat, vt se virum esse subinde recordaretur. Haliabas & pleriq; philosophi admodũ clari, barbam dixere viris à natura ornamenti dignitatisq; causa contributam. Inde Artemidorus, filios tantũ ornamenti patribus afferre dicit, quantũ ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianũ tam deforme putat esse ornatum barbæ auferre viris, quàm leoni iubas attondere. Thesea perhibent tondere barbam nunquã voluisse, vt virtutem ipse suam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus ante-

A anteriorem capitis comã Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tam multa sunt, vt si omnia complecti velim, nunquam habitura sint finem. Ad nostra igitur reuertamur. Sed nec radetis barbam, inquit qui Dominus est: vel, vt LXX, Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis nostræ signum est barba, Hierosolymitanus ait Hesychius. Neq; enim est congruũ, virtutes, quarum barba symbolum gerit, corrumpere, agentes nos nõ sub vero, sed sub falso & ficto habitu. Theologi veteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regũ, vbi Hanno Ammonita nuncijs Dauidicis, qui de patris obitu Regem consolaturi aduenerãt, barbas abstulit ad ignominiã, historiam ad mysticum sensum deducentes, Hannonem iniuriosum diabolum esse dicunt, qui subinde bene facere volentibus barbam abradit, hoc est, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum, quia scilicet virum indicat. Atq; vbi Dominus XXI. Leuitici cap. repetit ad sacerdotes filios Aaron: Non radent caput, neq; barbam, inquit, caput & barba, ait Hesychius, sapientiæ est & perfectionis nostræ signum.

ORTA SENESCERE.

B CVr verò intonsa semper barba sit Æsculapio, cùm tamen pater eius Apollo impubis passim ostentetur, capillo eius tantummodo luxuriante hieroglyphicum philosophi sic explicuerunt. Nimirum ille rerum autor viridi semper fruitur iuuenta: verùm omnia quæcunq; generantur, in seniũ ocyus aut serius vergunt. Sed quamvis ita passim barbatus Æsculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen simulachrũ eius imberbe ex auro & ebore confectum fuisse, Pausanias tradit.

IMPERITIA.

FAcere mihi videtur ad institutum negotium (vt id etiã addamus) quòd sacerdotes illi imperitum hominem, eumq; presertim qui vniuersum vitæ tempus domi sessitarit, nec aliorum mores hominum peregrinásve vrbes inspexerit, vt ita rerum ignarus sit, ne C rei cuiuspiam rationem norit, non amicitiæ, nõ hospitalitatis iura susceperit, ipse quis sit, vtrum sit, an non sit, id quoque nesciat, per asininum caput humano appositum trunco significabant. Asinum enim esse imperitiæ hieroglyphicum, suo satis commentario declaratũ est. Solitos verò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus insignire, prov thoc vel illud animal alia atque alia præ se ferebat significata, testimonio ea multa sunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc vsq; diem monumenta superauerunt, quorum intellectus ad simplicium significationes referendus est. Hæc enim hoc loco persequi, infiti laboris esset, & reliquis commentarijs de animalium significationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

ADiuncta capiti ceruix est, ita vt caput rarò sine ceruice proponatur. Ea autem vel sola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturã &

hominum mores ſecuti, aliquid etiam ſuper ea referemus. Neque enim fruſtra illa modò mollis atque ſummiſſa, modò rigida erectaq́ꝫ, ſed veluti ex habitu geſtuq́ꝫ aliquid præ ſe fert quod omnibus manifeſtum videatur, ita non indiligenter veteres ſua inde ſignificata deſumpſere. D

SVPERBIA.

IN diuinis ſanè literis pro arrogãtia atqꝫ ſuperbia ceruix accipitur: quare Pſalmo trigeſimo ſupra centeſimum, impiorum conciſas ceruices legas, pro edomita ſuperbia. Quamvis eo loco non deſunt qui funes, hoc eſt, vincula legendum aſſeuerant, quæ ſcilicet inſolentes iniecturos ſe minitabantur. Pro elati verò animi ſigno: Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

NOſtri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicum exprimere maluerunt: vnde Horatius Epiſtolis:

At vos Seu calidus ſanguis ſeu rerum inſcitia vexat Indomita ceruice feros.

Et elatæ rigidęq́ꝫ ceruicis homines phyſiognomici ſuperbos eſſe dicũt. Et apud Eſaiam cap. XV, contumax huiuſmodi vitula, ſternax, & indomita, pro ingenij noſtri documento notatur. Et Pſalmo XXVIII ſupra centeſimum: Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum. E

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, vt illud in Verrem: Tamen ſi qui erũt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cùm prætor adſit, contra voluntatem eius iudicare: & huiuſmodi pleraqꝫ.

SVMMISSIO.

COntrà verò ſummiſſum animum appoſito iugo ſignificat, eſtq́ꝫ hieroglyphici huiuſmodi metaphora apud ſcriptores vſitatiſſima. Cic. in Ant. Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad vrbem adducere, & eas in ceruicibus noſtris collocare cogitat. Et de natura Deorum, Itaqꝫ impoſuiſtis in ceruicibus noſtris ſempiternum dominium. Abſque iugi verò ſigno in obſequij ſignificatum vitula eſt Oſeæ X. quæ trituram amare docta, ſuper Ephraimei colli pulchritudinem tranſitura ſit.

DE DORSO. F

CEruici ſubijcitur dorſum. In dorſo gibber eſſe ſolet. Gibberoſus homo hieroglyphicum eius eſt, qui, vt in diuinis literis habetur, rejcitur à ſacris, eumq́ꝫ ſignificat qui flagitiorum ſarcina oneratus eſt, neque tamen errorem aut delictum intelligat ſuum, vtpote qui non videat manticæ quod in tergo eſt. Vide verò illud, Quid operatur gibberoſus quaſi rectus? ab Rege Iſraël dictum in Regem Syriæ.

FVGA.

DOrſum autem fugæ manifeſtum eſt hieroglyphicum. Vnde primo Regum, vbi de Dagonis idoli caſu ſcribitur, Arca Domini iuxtà locata, nocte fractum diſſilijſſe, maneq́ꝫ dorſum eius tantùm inuentum: quod indicium fuit, veri numinis aduentu falſum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt, perſequentibus dorſum dant. Eadem ſententia Pſalmo ſcriptum: Quoniam pones eos dorſum: hoc eſt, coges eos arrepta fuga dorſum obvertere. Id noſtri dixere, terga dare.

A **DE HVMERIS. VIRES.**

Vmeri dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucherius ait, in sacris literis indicant. Vnde propheta cùm magni arcani onus crucem ipsam gestandam prędiuinaret, Potestas, inquit, super humerū eius. Cic. de Senectute: Cùm humeris bouem sustineret viuū. Et orat. pro Flacco: Respub. quam vos vniuersam in hoc iudicio vestris humeris, vestris inquam humeris, Iudices, sustinetis. & ita sæpius.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS, AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVÆ PER Oculos, Aures, Nasum, Os, & in eo partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

Acile meminisse potes, honoratissime Patrue, quarto ab hinc mense cùm Vene
B *tijs essem, téq; viri illi clarissimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomæus adijssent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentem inspecturi, quænam illa fuerint, quæ super oculis ex totius antiquitatis eruditione repetisti, quæq; illi ad propositum argumentum addidere, quid super auribus, quid super ore & eius partibus examinarint. Nam eum tu diem, ob eorum amicorū conventum, & tam variam rerum eruditionem inspectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundissimos recensuisti. Comperimus verò te in honestissimo studiosorum cœtu Pindari oracula interpretantem, fortéq; locum illum explicabas, Nemeis, Diniæ,* μαςεύει δὲ καὶ τέρψις ἐν ὄμμασι θέσθαι πίστιν· *hîc tu horum aduentu plurimùm exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ statuerit in oculis fidem, disseruisti. Cestit enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidem facere: lætitiam scilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios significari, in ijsq; iucunditatis præcipuam esse sedem, quia gaudium se primùm ab oculis prodat. Eorum enim tum intentione, tum remissione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atque vt nostri aiunt, eos nimis argutos, quemadmodum animo affecti sumus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos esse tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidémque animum introspici: ex quo nonnulli oculum verum cordis nuncium dictitarunt. Vsque-*
C *adeò verò totā corporis vim in oculis incumbere, vt Zamolxis & Abaris philosophi totius corporis curatione opus esse dixerint, si quis oculis mederi vellet, quòd si corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subiecisti mox: Essent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorū hieroglyphicis: sed ne vos* κατὰ παρέργους *importunè demorer, reliqua Pindarica prosequar. Imò, respondit Ranerius, peropportunè, Vrbane pater, in hunc sermonem incidisti, vt de literis Aegyptiacis loquerere. Nam per totum hesternum atque hodiernum diem hospites hosce meos Leonicenum atque Leonicum fatigaui, super huiusmodi generis doctrina eos percontatus, qui quidem multa eruditissimè, tanquam sacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad singulorum partes faceret, hærere se aqua in plerisque ingenuè professi sunt. Causa autem huius inquisitionis erat, quòd tabulæ cuiusdam ob antiquitatē admirabilis exemplum ad me Roma misit Bembus meus, obeliscorum etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur, quas quia ex Aegypto olim aduectas manifestum est, túq; Aegyptum peragrasti, vbi magna est inscriptionum huiusmodi copia, & quæ tua semper fuit in antiquitate omni cognoscenda cura, studium, & diligentia, putamus te rerum huiusmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam Græcè redditum accepimus, qui materiam hanc*

tractauit: sed codicem huiusmodi, quamuis ab Aldo nostro publicatum, plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtique Aldi, viri diligentissimi, negligentia, sed exemplarium vitio, quæ rarissima reperiuntur, atque ea in damno omnia. Eáque de causa nunc ad te conueneramus, si quid horum nosti, à te libenter audituri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica commemorare cœpisti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hîc tu: Grauissimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cùm pauca admodum ea sint, quæ præstare possim, vt vestro respondeam desiderio: siquidem argumentum hoc in tot pyramidum & inscriptionum antiquarum memoriis, quas non in Aegypto tantùm, verùm & Romæ, & plerisque aliis in locis aspexi, me quoque diu multúmque torsit, cùm rerum harum obseruationes apud scriptores diligentissimè conquisierim, interpretationes autem, præter leuia quædam, nusquam reperierim, eásque tantùm nutu veluti quodam indicatas, vt asseritis: Niliacíque opusculum, in quo talia promittuntur, lemmata summatim quædam attigerit: atque ea, qualiacunque sint, in manus nostras corruptissima peruenerint: quare, vti dicebam, quid super hac re polliceri possim, quod satis vobis faciat, non habeo: pudórque non minimus me absterret, de secretioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quod sciri possit, ignorare, compertissimum habeam. Ne tamen rusticitatem vllam induisse videar, quæ paucissima mihi cognita sunt, proferam, ea spe, vt à vobis & meliora & reconditiora sim magno meo cum fœnore recepturus. Et ne tempus in excusationibus quantumuis honestis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare possum, quando ita vos iubetis, vt vt in memoriam venerint, explicabo. quod eo libentius facio, quia dum vos charissimas animas conspicio, succurrit illud Euripidis:

ὄμματ' εὔνυ φωτὸς βλέπειν γλυκύ·

Suaue est viri beneuoli oculos intueri.

IVSTITIA.

APVD Ægyptios sacerdotes primùm omnium iustitiæ seruatorem per oculi patentis hieroglyphicum significari compertum est: frequensque dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός. Tum Plato Legum nono, iustitiam speculatricem atque vindicem appellat. Chrysippus oculos iustitiæ acres, rectos, atque immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus sit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam nostis ex Diphili Comœdia:

ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ: quod Nepos meus ita reddidit:

Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.

Apud epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicere, pulcherrimum habemus pentametrum:

ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα· quod Nepos idem:

Cernunt omnia quæ fiunt lumina iustitiæ.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoque id de Sole dictum, ὄμμα δικαιοσύνης, cui iustitiam in primis veteres dedicassent. Vnde Bithynni, quod scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere consueuerant. Et veteres Theologi iustitiam prodidere, vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniáque, veluti Sol ipse omnium moderator est, dirigere.

MODE-

A MODERATOR.

MArcus Tullius vester Solem mundi mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et vetustissimi illi sacerdotes moderatorem hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere soliti sunt: nonnunquã in sceptro ipso ramusculos complicare, vt in complexum coëuntes oculi speciem in medio spectandam informarent: eaq; specie Osirin, quasi multoculum dicere vellent, intelligebant. Nam OS Ægyptiaca lingua, multum: IRI verò oculum significat: cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, necq; non Eusebius meminere.

IMaginẽ enim Osiridis apud Plutarchũ fulgenti admodũ amiculo vestitam habemus, ex quo Solis vis intelligebatᷓ. Apud Eusebium εἶναι μὲν τὸν ὄσιριν πολυόφθαλμον εἰκότως. Hinc Homericum illud:

ἠέλιος θ᾽ ὃς πάντ᾽ ἐφορᾷ, καὶ πάντ᾽ ἐπακούει.

Quem secutus Maro dixerit:

B *Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.*

Illud verò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: vnde Eumolpus,

ἀστροφαῆ διόνυσον ἐν ἀκτίνεσι πυρωπόν.

SOLIS VIS.

CVSTOS.

QVin etiam ab officio in vniuersum corpus præstito, custodem ex oculo hieroglyphicè significari comperimus. Vnde oculos nonnunquam geminos totidem capitibus incumbentes aspeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos verò diuinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè verò admirandam esse custodiam, quam oculus pupillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo XVII philosophatur, Tunica super tunicam, & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne vllam pupillæ, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferant asperitatem: alia verò exterius crassiora, vt palpebrarum tunica, quæ duobus est semicirculis distincta, vt pulueris atq; aëris incursum, & paruula quæque animalia in oculos inuolare solita, repellat C atq; summoueat. Quin pilis etiam vallatæ sunt, vt sudorem propè fluentem aliò auertãt, necq; in oculum influere permittant. Acutũ enim et salsum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attigerit, futurum.

DEVS.

PRęclara autẽ illa sunt, quæ de Deo ipso per figuram nuncupationémve oculi cõmonstrato, intelligebant: veluti scilicet in minori mundo oculi sunt articulorum omniũ præstantissimi pulcherrimiq;, ac omnium actuum moderatores, ita Deum illum optimũ maximũ, mundi oculum, patrem luminum à Iacobo nuncupatum, omnia formositate transcendere, omniaq; gubernare, atq;, vt ait Apostolus, nihil eum latêre, cuius oculis omnia nuda & aperta sint, atq; ita bonos & malos speculetur: & vt quæ pro facie sunt homo videt, ita quæ delitescunt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorũ opinio est, θεὸν ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι dictum, quippe quòd omnia prospiciat, vt inquit Eucherius: quicq; oculi in diuinis literis Deo attribuuntur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologiæ, qua Iuliani Apostatæ maledicta cauillationésque in pietatem nostram refellere aggressus est,

vbi ille Moſeos ænigmata reprehendit, qui verbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuiſſet, is omnes qui antiquitùs habiti ſunt ſapientes, huiuſmodi inſtitutionis genere vſos indicat: cumq; Ægyptios memorat, eos dicit per oculum, & adiectum ſcipionem, vt paulò antè diximus, Deum intelligere voluiſſe, quippe ſummam ſuper omnia naturam, quæ ſcilicet omnia conſpiceret, ac omnium dominaretur. per ſceptrum enim paſsim Regiam intelligi dignitatem. Quinetiam abſque oculi pictura pleroſq; veterum reperimus Deum per ſtantem baculum figuraſſe. Cur verò ex humanis membris oculum illi pro Dei ſigno deſumpſiſſent, eam afferunt rationem, oculum humanum miſtura ſuæ materiæ aliquid lucis poſsidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratum eſt, vt per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cernant: id quod præcipuè Tiberio imperatori contigiſſe prædicant. Et ætate noſtra M. Antonium Sabellicum, dum apud nos Græcè diſceret, de ſe affirmātem audiui, quotieſcunq; noctu excitaretur, aliquandiu & libros & inſtrumentum cubiculi vniuerſum liquidiſsimè diſcernere ſolitum. Quo conſtituto, cōgruum identidem erit, vnicum ac primarium illud lumen, quod omnem ſupereminet lucem, cùm ſit ſeditione fulgentiſsimi ſplendoris potens, eiuſq; omnino dominus, pro luce meritò nominari, eum mundi lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum figurari. D E

ANGELI.

QVatenus verò noſter oculus, licet alicuius ſit particeps lucis, alterius tamen luminis indiget, ſi videre velit, eum Diuos, ſiue Angelos, ſiue vt veteres plurimùm dicebant, genios referre autumant, qui quidem ſine ſuperioris luminis, hoc eſt, Dei ipſius irradiatione, obire per ſe proprium munus intelligentię nequeant: intellectum enim quaſi oculum videri, qui non ex ſe, ſed lucis participatione videt. Oculum porrò, hoc eſt, ipſum intellectus vigorem, non omnino eſſe ſimplicem, alioqui aduentantis lucis compoſitionem concretumq; minimè pateretur. Hinc communis eſt autorū ſententia, conſtare angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquiſitione elucidari deberet, niſi ſolam hieroglyphicorum commentationem mihi demandaſſetis.

SERMO. F

VT cœptum igitur proſequamur argumentum, eundem Oculum inuenimus eſſe ſermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, ſermonemq; ipſum dupliciter conſiderari. Vno modo, quatenus loquendi facultatē à natura conſecuti ſumus: altero, quo in hoc vel illud idioma linguā inflectimus, & in proprio artem & elocutionem adhibemus. Simplicem itaq; ſermonem illum per linguā tantùm figurari: ſed ſi cultum & elegantiam acceſsiſſe innuere vellent, linguæ oculum ſubſanguineū ſubijciendum. Vigorem enim in eo quendam ita oſtendebant, aut animæ principatum, cuius in ſanguine ſedes eſſe fertur. Sic autem perfectos animæ ſermones effinxiſſe viſi, ſimilitudine à nobilitate ſumpta, quæ vt præcipuè oculis ineſt, ita etiam ſermoni congruit, caſuum quippe multiplici deſinentia, pronunciationis varietate, accentuum tenore, alio atq; alio oris, ac totius demum corporis motu, vel ab arte, vel à natura concurrentibus.

CONTEMPTOR DIVŪM.

ALicubi videmus in ſolea inſculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo ſubiecto, & ad eius obſequia parato, poſuerunt, quod ego aliorū iudicio reliquerim. Scimus nos ſoleam ſimpliciter calcandi ſupprimendiq; indicium

A cium eſſe, ipſo vno, quod ſatis eſt, Virgilio dicente:

Atq; metus omnes, ſtrepitumq; Acherontis auari
Subiecit pedibus. Ideoq; diuûm contemptorem, impium & perditum hominem intelligi, videri conuenientius.

FAVOR.

NEq; deſunt qui oculũ fauoris & beneficentiæ ſignũ dicant: & in ſacris verbum Aſpicere, ſignificare ſe propitium & benignũ oſtendere. Videmus enim apud Maronem, vbi Iupiter Libyæ defixit lumina regnis, reginã ritè quietum accipere in Teucros animum, mentemq; benignã. Contrà verò de Pallade acriter irata, Diua ſolo fixos oculos auerſa tenebat. Hunc verò fauorem, qui per oculum indicatur, theologi noſtri gratiam vocãt. Vnde quos Deus aſpicit, fortunari: quos auerſari videtur, derelinqui, & infelices eſſe profitemur. Et quoniã nutus plurimũ in palpebris cõſiſtit, ſunt qui palpebras attributas Deo, locutionis eius quæ in diuinis literis habetur, hieroglyphicum eſſe dicant. Vnde de incõprehenſibilibus eius ſacramentis atq; iudicijs, diceret Eucherius, Pſalmo, di-
B ctum: Palpebræ eius interrogant filios hominũ. Hieronymus quoq; iiſdem verbis palpebras ait incomprehenſibilia iudicia Dei eſſe eodem citato verſu.

CASSVS LVMINE.

IN diuinis literis, vt hoc ſubijciamus, obcæcatus pro eo ponitur, qui Dei nullam habet cognitionẽ, neq; vllã veritatis lucem intueri poteſt. Quod verò Aſſertor noſter ait de oculo, qui mentem infeſtet atq; ſeducat, eruendo, ineptè quidam, imò impiè atq; Iudaicè carneũ oculum re ipſa effodiendum abijciẽdumq; intelligunt: vnde nonnulli, nacta hinc calumniandi anſa, in Chriſtiani iugi ſuauitatem, onerisq; leuitatem, dura nimis præcepta Chriſti vocauerũt. Cæterùm ſi tam ſtupidi ſunt vt Euangelicæ lectionis ſenſum nõ intelligant, ſciant Chryſoſtomum, Cyprianum, & Hilarium, doctos probosq; alios plerosq; omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis pernitioſa ſit cõſuetudo, dum vel exemplo, vel etiã adhortationibus abducere nos à bonis moribus & à vitæ integritate cõnitunt. Omnia enim fatemur amico deberi, ſed vſq; ad aras. Atq; hîc ſubticuiſti mi Patrue, profatus tantùm, ne reliqua proſequerere, honorẽ ha-
C bere te auribus grauiſsimorum hominum, cùm lepidè THOMÆVS coniectari ſe profeſſus eſt, cur tibi tacendum imperaſſes, addens in explicanda rerum natura, obſcurioribusq; ſcriptorum locis in lucem eruendis, ſibi, vtpote viro philoſophiæ ſtudijs dedito, nullam eſſe debere verecundiã. Nam tu, inquit, oculũ amoris laſciui etiã eſſe ſignũ ideo dicere noluiſti, ne Venerẽ ex obſcœno carmine lumine eſſe pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereũ huiuſmodi oculum ex Heſiodi Theogonia proferre: hunc enim, vt noſti, poëta vetuſtiſsimus ἑλικοβλέφαρον appellat, quaſi laſciuiæ amorisq; plenum, & mobilitate lubrica quoquo ſe facilè vertentẽ, hominisq; mentem, in quem inſpexerit, tenaciſsimè complicantem, ſumpta Heſiodiani vocabuli à clauiculis vitiũ metaphora, quaſi aſpicientes laqueis & vinculis deuinciãt atq; conſtringãt. Hîc tu Patrue: Scio quid me deceat. Sed ea potius de cauſa finẽ feci, quòd nuper prælegendo, & nunc dicendo, laſſulus mihi videbar: quare niſi vobis graue eſt, vos reliqua proſequimini, οἱ μὲν φορτικώτεροι ἐς ἐκεῖνα ἔξω καὶ λέγειν. Hîc Thomæus multa de te honorificè locutus, admittendã laſsitudinis excuſationẽ dixit. Vt verò dictionẽ tuam proſequeretẽ lepidus ſenex, multa ſuper amore ex Muſæo & Platone diſſeruit, queadmodũ is ex pætis amati corporis oculis in amãtis pupillas inuolet, ibiq; aperta ſibi via in

mediū vſq; cor penetret atq; tranſiliat, ſiue ſpiritus, ſiue ſanguis ſit tenuiſsimus, D qui corpus in alienum tam lubricus illabatur, idcircoq; ſignatè admodum inuerecundi, ac maxime petulantis hominis hieroglyphicū fieri ex oculo ſubſanguineo, obſeruatum ab ĳs, qui phyſiognomiæ ſcientiam tradidere: quare apud Lucianum de laſciuo & admodum improbo adoleſcente dictum, habuiſſe eum ὕφαιμον ὀφθαλμόν. Neq; temerè Ouidiū inter laſciuiæ ſigna poſuiſſe, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc ſunt carmina:

Cùm tibi ſuccurret Veneris laſciuia noſtræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.

LIBIDINOSVS.

ITaq; ſi hominem Veneris vſui intemperāter deditum ſignificare quis voluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingēdos, quarum pili tunc defluere incipiāt, cùm res venerea cœperit exerceri, eoq; magis décidunt, quo amplior accidat eius rei vſus.

PRAESTANTIA.

ADdebat deniq; ad ea quę de amore aut pulchritudine, aut alia quapiā charitate quę affectum excitet, differuerat, oculū eſſe vbiq; hieroglyphicum rei quæ maximè præſtet, quæq; chariſsima omniū habeat: Catulliana'q; illa tot exempla, quę toto paſsim opere comperiuntur, rei locupletiſsimū facere teſtimoniū. Sed quòd inſularum peninſularumq; omnium ocellum dicit, ex Pindaro deſumptū, qui Agrigentū Siciliç oculum vocet, Olympĳs, ode ſecunda, σικελίας τ' ἔταν ὀφθαλμός. Atq; in hanc ſententiā Tullius: Hi duos oculos terræ maritimæ effoderunt. E

VITA MORSQVE.

PEr adapertū autem oculū hieroglyphicè vitam ſignificari, veluti per eum clauſum, mortem. Hinc apud Homerū totiens, intueri ſolem, pro viuere: hinc claudi lumina, apud eundem, neq; non apud noſtros vbiq;, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rurſusq; in rogo patefacere, Quiritum magno ritu ſacrum fuiſſe legimus, ita more condito, vt neq; ab homine ſupremùm eos ſpectari fas eſſet, & cœlo nō oſtendi nefas, autore Plinio. F

METEORA.

IAm & monoculos Cyclopas hieroglyphicè cōfictos ea de cauſa, quòd eorum officiū circa fulgurationes, & fulmina, & huiuſmodi alia verſari cōmentum fuit, quæ quidem in aëre fieri manifeſtum. Aër autē cùm in medio ſit ſitus, datus eſt locus fabulæ, vt oculo vnuſquiſque vno tantùm in media frōte ſito præditus haberet. Ita interpretes Heſiodi Theogonia cōmentati ſunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

STatuam demum Iouis in ſubdiali ara, ad quam Priamum Troia capta incenſaq;

A ſacq́; confugiſſe proditum, tribus inſignem oculis fuiſſe ex Pauſania cognitum: idq́; ſimulachrum à Sthenelo Capanei filio Argos tranſlatum. Hieroglyphicè verò indicaſſe triplicem eius prouidentiã, qua cœleſtia, maritima, & inferna curat: ætherium enim eum paſſim, & ab omnibus appellari. Quòd maris imperium gerat, & noſtri ſæpius, & Æſchylus atq; alij apud Græcos oſtenderunt. Quòd infernus etiam ſit, Homerus καταχθόνιον eum vocat. Atq; idem de Iunone apud Maronẽ: Iunoni infernæ dictus ſacer. Atq; hîc cùm Leonicus & ſcreatu & pituitę abſterſione paulùm ſubſtitiſſet, RANERIVS excepit: Quantũ ex ijs quæ hactenus allata ſunt obſeruaui, pauca admodũ & ieiuna propemodũ ea eſſe conſpexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorũ explicationem extare cõperimus. Animaduerti verò te Thomæe cautè admodum ad Græcorum &

B Latinorum eruditionem cõfugiſſe, vt rem ipſam locupletares, abundãtioremq́; redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cùm ad ſacras pręcipuè literas deflexiſſet. Nam quamvis rerum effigies pro verbis poſitæ ſint ab Ægyptijs, in ijs tamen, vti video, philoſophorum, poëtarum, hiſtoriarum, & diuinarũ etiam diſciplinarum ſententiæ deliteſcunt: quæq́; illi anguſtis oculorum ſpatijs incluſere, reliqui ea per latiſsimos eloquentiæ campos produxere: vnde anſa datur cõmodiſsima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cum ſimile nuſquã deſit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctiſsime iudicas, reſpondit LEONICENVS, Ægyptiorum argumentum hoc latiſsimè diffundi poſſe. Nam & Hetruſcorũ doctrinam de prodigijs, & ipſa Onirocritarum cõmenta, cùm phyſica magna ſui parte ſint, ab Ægyptijs emanaſſe crediderim, qui pręſertim videã ipſum Hippocratem noſtrum tantæ claritatis medicum, decumbentiũ ſuorum ſomnia vſqueadeò magnifacere, vt ad hanc vel illam imaginem, quę videri viſa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, ſeduloq́; his animaduerſis, opportuna remedia ſingulis adhibuerit: quę quoniam ab eo diligen-

C tiſsimè deſcripta ſunt, ſuperfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habendæ mihi ſunt tibi Leonicene gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores eſſe facis, dum eos Ægyptiacum quid ſapere docueris, quibus ſum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumq́; Vrbanus, atq; mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de ſomnijs quædam nõ incongrua ſubijcerem: ſed verebar ſermonis tam iucundi curſum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè vir clariſsime partẽ hanc de ſomnijs tractaſſes, nobiſq́;, ſi horũ ego animos perſpectos habeo, rem gratiſſimam feciſſes: quare omnes te obſecramus, vt quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subſecutus eſt RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa ſunt dicta, cilia cõponenda mihi videntur, neq; non ſupercilia. De cilijs Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVERITAS.

SVperciliũ ego pro ſeueritatis hieroglyphico poſitũ video, cuius vos eam afferentis rationẽ, ſenibus peculiarẽ eſſe ſeueritatẽ, eoſq́; paſsim ita habitos. His verò ſuperciliũ maximè nutriri, & plerũq; ita hirſutũ haberi, vt tondendũ ſit, vnicuiq; manifeſtum: quod propterea euenit, vt veſter tradit Ariſtot. quia ſuper-

cilia compagini sunt apposita ossium, quæ senescente ætate laxantur, & ita plus D humoris transmitti patiuntur, vnde superciliis alimentum affatim impendatur.

HILARITAS.

SEd longè secus inuenimus Onirocritas sentire, qui supercilium hilaritatis indicium esse posuerunt, boniq; alicuius aduentantis præsagium, si & densum & bene coloratum apparuerit: maximè verò si mulier ea fuerit, quæ per somniũ id se videre imaginata sit: fœmellis enim id studium accuratius, vt etiam intinguant, ad venustatem augendam. Solere nos præterea & serenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex supercilij relaxatione interpretari.

LVCTVS.

GLabellum verò supercilium somniare, luctus esse significationem, ijdem Onirocritæ commenti sunt: cuius signi causam afferunt, quòd veterũ mos esset supercilium in luctu vellicare.

IVNO.

ID quoq; mihi videtur obseruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi superius integumentũ in tutela Iunonis esse, quòd eo protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atq; inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro. E

NVMEROSA PROLES.

APud eosdem cõiectores, eum qui tris oculos habere se vel plures imaginatus sit, si ducturus vxorem sit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæsierit, breui suscipiendos. Indicium enim filiorum esse oculos, Artemidorus tradit, somniorũ oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles sunt, & instar oculorum chari, neq; non senescentibus parentibus duces, ministriq; agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu est dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Præterea dixisse Ciceronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius esse oculis: Ni te plus oculis meis amarem, & huiusmodi multa.

ORBITAS.

SI verò quispiam vtroq; oculo per nocturnã imaginem obcæcari se visus fuerit, eum aut filijs orbandum, aut fratres, aut parentes amissurum aiunt. Fratres quidem, propterea quòd oculi inter se germanitate quadam coniuncti censeantur. Parentes, quoniam lucem præ se ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ superius allata est causa. F

SECVRITAS.

CÆterùm si quis compeditus sit, aut alia quapiam calamitate circunseptus, bene illi euenturum, si obcæcari sibi videatur: securitatis enim id esse indicium, propterea quòd mala quæ circunstent, minimè sit inspecturus.

CÆCITAS.

NEq; dissimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum est: Oculum in aure situm in somnijs videri visum, cæcitatis indicium esse, quippe quod ostendit, auriũ tantùm beneficio percipi, quæ oculis legi consuerunt. Idemq; significari, si per singulos manuũ digitos oculos quis dispositos inspexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorũ vice

A vice vtantur. Quæ quidem commenta cùm mecum, iam à Leoniceno monitus, reputare cœpi, Ægyptiorum inuentis tam similia esse conspicio, vt inter hieroglyphica non immeritò locũ habere posse videantur, quòd & pictura commodè possunt exprimi, & certam rei rationem suscipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli nõ approbanda sunt hæc, ornatissime Raneri, quę dicere commentus es: atq; ego in ea sum sentẽtia, vt nihil ferè differre putem, vtrum talia quæ recitasti, an vetusta ea hieroglyphica pręponi debeant. Sed quoniam in aures incidisti, venit in memoriam mihi, in ijs etiam esse multa, quæ doctrinam sapiant Ægyptiacam: qualia quæ sint, si permittant socij, libenter enumerem. At quid (responderunt omnes) acceptius & iucundius sit nobis futurũ, hoc præsertim sermone suscepto, polyhistor noster Thomę Leonice, cùm quanta qualisq; sit eruditio tua ignoret nemo? Tum ILLE: Vestræ hoc est benignitatis dictũ, nam nostra quàm pedestria sint satis intelligo: sed qualiacunq;, dicã tamẽ.

ÆQVVM DOMINIVM.

APud Græcos in Creta simulachrum Iouis absq; auribus fuisse fertur, argu-
B mento, vt qui cæteris iura daturus est, neminem vllum priuatim auscultare debeat, sed omnibus publicè consulere. Eaq; de causa sapienter Alexander verè Magnus, alteram præbere aurem accusatori, alteram reo reseruare solitus erat. Quòd si quis eum, aut iudicem aliquem, aurem vnam vel auertentem, vel manu appressa obturantem effinxerit, ad huiusmodi significatum non inconcinnum, vt puto, fecerit hieroglyphicum.

SAPIENTIA.

QVatuor verò aures, manusq; totidem, quibus Lacedęmonij simulachrum Apollinis præditum esse voluerunt, vero nimirum hieroglyphico, nihil aliud significabant, nisi sapientiã, cuius Deus ille symbolum esset. Eam autem & multarũ rerum auscultatione, & operibus iden tidem agendis cõparari. Non enim dignè sapien tem eum dixeris, qui se rerum cognitioni tantùm emanciparit, nisi & facta, quæ probes, inspicias,
C quæq; is & diligẽter & probè examinarit, in vtile aliquod vel sibi vel alijs opus promulgarit. Res enim gerere, & captos ostendere ciuibus hostes, attingit solium Iouis, noster ait Horatius. Neq; me fugit alios esse qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum summo Deo attribuunt, quia summa rerum sit Pythagorica τετρακτὺς, de qua multa dicenda essent, sed enim non sunt hìc ad cõmemorandum necessaria.

DE NASO.

SAGACITAS.

QVoniam verò Nasus est inter aures, interq; oculos medius, non est hìc prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum est, sagacitatem indicare. Nasutiq; vocabulum Festo sagacem notat, quòd vniuscuiusq; rei odorẽ statim explorat, & prius scilicet sentiat quàm inspexerit. Sic auritum, ab audiendi curiositate dictum. Sic oculatum, qui exprompto oculi vtitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præstet. Tu verò VRBANE pater, quia sacræ literæ odoratum sæpe Deo Opt. Max. attribuunt, quo sensu sit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu Patrue:

De Naso quidem vnum tantùm nūc succurrit, quod ad hanc rem facere videatur. Nares quippe in Deo perscrutationē eam significare, qua ipse corda hominum odoratur: eoq; spectare illud ex lib. Regū: Ascendit fumus de naribus eius. Alibiq; in sacris literis, odorari, cuius & indicium & instrumētum est nasus, placere significat. Ita Noe sacrificante odoratus est Dominus Deus odorem suauitatis: hoc est, placuerunt illi sacra, quæ vir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, vel magno nimis, vel obtorto naso fuerit, ab altari sancto summouet, ne scilicet accedat ad ministerium eius. Tales sunt, quibus vel pauca admodum habentur in diuinis institutionibus quæ ipsi probent, vel quibus omnia nullo discrimine tam bona quàm mala placēt, vel illi, quibus mala prauaq; tantùm placent, diceret Hesychius. Deinde ad Ranerium conuersus: Scio verò coniectores hac parte super multa commentos, quæ tu recensere potes Raneri, qui partem hanc tibi agendā suscepisti. Libentissimè, respondit RANERIVS. Et quando incidimus in nasum, vt ordinem sequar tuum, apud Onirocritas Vrbane pater, eum qui se magno naso per somnium viderit, magna in rebus agendis sagacitate prudentiaq; fore promittitur. Hinc etiam emunctæ naris viros dici eos vsitatum, qui acri sunt iudicio conspicui. D E

MORS.

SI verò aliquis morbo decumbat, & absq; naso se imaginetur, futurā illi mortem inde præsagiunt, quòd ea pars actutùm abit à cranio.

SERVITVS.

VT verò ad aures redeamus, id in primis iocosum est quod apud eosdem Onirocritas habetur de auribus asininis, quas qui se habere per somnium imaginatus fuerit, seruitutem ij atque ærumnas ingruere homini præsagiunt, nisi fuerit is philosophus, cui tantùm eam speciem prospera ominari tradūt, ob tardiorem aurium motum, quæ cōtanter in huiusmodi animali mouentur, quemadmodum firmam esse debere philosophorum auscultationem volunt.

LONGA SERVITVS. F

QVin etiam humanæ aures apud eosdem coniectores si seruo homini plures accessisse visæ fuerint, longæ sunt seruitutis indiciū: multa enim ostendunt extare imperia, quæ somniator is sit auditurus.

AMPLITVDO FAMILIÆ.

COntrà verò si paterfamiliâs is fuerit qui plures habere se aures imaginetur, familiæ huic aiunt amplitudinem significari, propterea quòd plures filios & seruos dicto parentes sit habiturus.

LVCRVM.

OPificibus autem insomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorū voces opera locantium. Verùm hæc & huiusmodi pleraq;, vt ingenuè fatear quid ego sentiam, ingenij humani argutias potius ostendūt, quàm solidiorem vllam sapiant disciplinam. His dictis ad te Patrue conuersus addidit: Nunc tu autem Vrbane pater, si quid sacratius habes super auribus, in medium afferre potes. Tum tu nihil contatus:

CONTEMPLATIO.

DVm de supercilio disputatum est, vnum mihi videtur esse præteritum, per quod

A quod homo intelligitur sublimium diuinarumque rerum contemplatione detentus, propterea quòd supercilia eminentiori sunt loco sita, circaque organa quæ sensum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is verò nimirum sedem habet in cerebro. Neque negarim apud profanos superciliũ pro fastu poni, fastuososque superciliosos dici.

OBEDIENTIA.

Sed ad aurem potius transeamus, quę ijsdem in sacris literis hieroglyphicum est obedientiæ, vbi præcipuè Moyses secundo immolato ariete, sacrificio quod Explicationis LXX dixerunt, alij Consummationis, vel vt vulgata habet editio, in consecratione sacerdotũ. Is alijs ritè factis, insuper de hostiæ huiusmodi sanguine extremum dexteræ auriculę tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, vt interpretantur Theologi, ad obedientiam refertur, quam præstare debemus Domino, memores scilicet Adamum propter relictam abiectamque obedientiam paradiso eiectum, & solum vertere coactum. Agnouere hieroglyphicum hoc nostri etiam poëtæ, vt Horatius:

B *Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit,*
Si modò culturæ patientem accommodet aurem.

Atque illud etiam Sermonibus:

Demitto auriculas vt iniquæ mentis asellus.

CONTVMAX.

Contrà verò veluti auris adaperta obedientiæ signũ est, ita & obturata hieroglyphicum est cõtumaciæ, hominisque mandata detrectãtis, idque sibi velle, quod apud Esaiam legimus: Surdi clamãtem audite. Abscissam eam, sunt qui idem significare asserant, summoto quippe obedientiæ ministerio.

CALVMNIATOR.

Ad hæc, præter huiusmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoque qui detractionibus & calumnijs in alios oggestis delectantur, & turpium impudicorumque sermonũ lasciuia capiuntur: proba verò consilia, & admonitiones de honesta & homine digna ratione viuendi, cane peius & angue protinus auersantur. Carpocrates porrò hæreticorum sceleratissi-
C mus, qui mala & bona omnia, non natura mala neque bona, sed opinione hominum ita vocari disputabat, vt quodcunque adlibuisset, id identidem licere persuaderet, meritò discipulos summa dexteræ auris inusta particula pręsignabat. Nã eodem modo, sed stygmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantùm, sed oculi etiam, & nasus, & os, atque lingua inuri deberent, qui delirijs huiusmodi audiendis tempus insumunt. Hîc, cùm aliquantulum incensus esse videreris, LEONICVS commotiunculam eam sedaturus ita sermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris Vrbane, venit in mentem mihi Recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimã aurem appressos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi secundi Neapolitani Regis numus erat, in quo auris manu apprendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, vltima tamen litera parum conspicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthius aurem vellit, & admonuit. Consecrata enim auris est Memoriæ. Hinc illud apud Plinium: Est in aure ima memoriæ locus, quē tangentes attestamur. Est post aurem æquè dexteram Nemeseos, quę dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore proximũ à minimo digitũ, veniã

ſermonis à Dijs expoſcentes, ne ſcilicet eius memores nos vlciſci velint. Obſeruaui verò aurem in gemma quadam inciſam, cuius extremã partem expaſſa manus pollice atq; indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quæ rei facerẽt interpretationẽ, adſculptis, ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΩΝ. Id nonnulli alijs gemmis imitari conati, cũ literas neſcirẽt, ΕΥ diphthongi charactêres inuertêre. Sed quòd vltima ſyllaba τὸ Σ per M Latinam literã expreſſere, ſæpe in quibuſdam numis eam pro Σ poſitã inſpeximus, & τὸ Σ vice verſa loco M Latinæ. In numis autem multæ aliæ literæ deiectæ cõſpiciunt, vt ɷ pro B. ш pro E. & ſimilia: quod ideo dictum volui, ne fallant impoſtores, qui noua interdum opera, atq; ea quidem deprauata, pro veteribus venditare non erubeſcunt. Vt verò Fuſcus frater meus referebat, apud Angelum Colotiũ Baſſum antiquarium Latinè Græceq; eruditiſsimũ Romæ viderat gemmam eodem ſculptam ſigno, cuius inſcriptio erat, ΜΝΗΜΟΝΕΥΕ, vti etiam ſuperior. Ad huius hieroglyphici figmentum reſpexiſſe mihi videtur Ouidius eodem loco, quem ſuprà citauimus: D

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus. E

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

EST & futuri operis indiciũ auris ad audiendũ intenta, ab eius dubio procul officio, in quo eſt rei quędam formula. Auſcultatio enim initiũ eſt & imago quædã operis quod aggreſſuri ſumus: eòq; ſpectãt numiſmata tot cũ inſcriptione, ADLOCVTIO, in quibus milites ôbuerſis intentiſq; adſtare auribus conſpiciuntur.

DOCILITAS.

ILla verò quæ de figura aurium à phyſiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, manſuetudinem ex auribus extantibus ſignificare, faciũt quidem ad eorum doctrinam, ſed ad negotium noſtrum parum afferunt vtilitatis.

INDOCILITAS.

PErinde ac etiam preſſas aures, & ſimiarum inſtar temporibus adhæreſcentes, ſtuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, ſignũ eſſe perhibent: quæ ſi quis in hieroglyphicorum vſum trahere voluerit, integrum vnicuiq; dicimus, ſuo iure ludere. F

DE LINGVA.

SEd vt ad linguam conuertar, iam res exigit: quandoquidem quod ſuperius Vrbanus de oculo linguæ ſubiecto ad perfectam ſermonis rationem indicandam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hæc eſt manu prætenta. Nam qui per linguã ſermonem articulari voce coagmentatum intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehenderet, eloquentiam ſignificabant. Sanè quidem Hebræi per Laſon, quæ lingua eſt, ſermonem intelligunt, vnde fortè λαλεῖν Gręcis. A' Dico verbo nimirum Latini Dinguam olim appellauere: inde D litera in L mutata, Æolum more, linguam fecimus: vt etiam Sellam, quæ prius à ſedeo, ſedda dicebatur. Aiunt tamẽ Grammatici veteres, Pompeium Magnum dinguam ſemper ſcribere ſolitum. Eſto igitur ſermo lingua: verùm ꝓnunciatio manu, hoc eſt, artificij ope indiget, vt in vſum deducatur, & appareat eloquentia. Nam manum operis eſſe ſymbolum vnicuiq; manifeſtũ eſt. Quicquid verò vel in iudicando, vel in demonſtrando, vel in deliberando cõtingit, nequaquã ſolo cogitationis termino cõtinetur, ſed actione ipſa perficitur. Opus autem facere cùm ſit proprium manus, et ab ea

prærogatiua

A prærogatiua poteſtatem etiam indicet, non abſurdè linguam manu rectam eſ- finxere, in eloquentiæ ſignificatum, quæ quidem, vt Maro canit, regat dictis animos, & temperet iras. Speciem eam in aliquot obeliſcis obſerues: priuatim verò manum quæ linguam comprehenſam tenet, ex marmore vetuſtiſsimo, ex aliqua ſtatua nimirum auulſam, apud Viuem Hiſpanum Pontificium medicum Romæ Fuſcus frater conſpexiſſe fatebatur. Sed vt ea quæ ad hanc rem pertinēt proſequamur, non improprio quorundam inuento excogitatum eſt, hanc dicendi vim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures ſubſequentis multitudinis applicarentur, ſignificare. Nam Herculem Galli ſenem admodum, corpore tamen prævalido, crudo, viridiq; faciebant, leonis ſpolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatumq; eo geſtu vt ingredi videretur, facie tamen in humerum conuerſa ad numeroſam multitudinem, quæ greſſum eius ſubſequeretur, ad quorum omnium aures catenæ ſingulæ aureæ adiunctæ eſſent, quæ mox in vnum quaſi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. Contemplari verò erat in ea pictura vultum
B Herois blando manſuetoq; geſtu hilarem, ipſoſq; cœtus hominum ita catenis tractos ſponte properare, quaſi alius alium præuenire concertarent. Quod quidem ſiue Gallorum fuit inuentum, ſiue Lucianus ipſe, qui rem conſcripſit, qua erat ingenij felicitate, fabulam ex ſe cōmentus eſt, nihil meo iudicio ad eloquentiæ vim exprimendam ſignificantius excogitari potuit, neque magis hieroglyphicum. Nam quod ad Gallicanum figmentum ſpectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas ſemper artes ſtudioſius exercuiſſe, militarem quippe, & diſceptandi rationem. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid ſingula ſibi velint, apud Lucianum ipſum inſpicienda. Et quoniam eloquentia tam boni quàm mali cauſa fuit, eſtq; quotidie, meritò Anacharſis quid eſſet in homine peſsimum, quidq; optimum, interrogatus, Lingua reſpondit.

MERCVRIVS.

Lingua porrò Mercurio ſacra, quam ab eo regi ſidere Mathematici tradunt, velut ſplenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte ſanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, ſtomachum à Luna. Sermonis itaq; pręſes
C Mercurius, vnde apud Homerum Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum inter ſe orto certamine, Latonæ committitur, ſermo quidem rerumq; memoria aduerſus obliuionem. Quid enim magis inter ſe contrarium, quàm orationis uis, & obliuio? Aiunt verò Ægyptij, Mercurium primùm omnium verba in ordinem redegiſſe, multiſq; rebus indidiſſe nomina: literas eius inuentum fuiſſe, Deorumq; cultum inſtituiſſe, quæ ſine magna vi eloquentiæ mortalium mentibus inſinuari minimè potuerint. Apud alias quoq; gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in ſacris diſſecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipſius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ ἐρεῖν καὶ μήσασθαι, quod omnino loqui ſignificat, deductum aiunt. Quiq; veterum figmentorum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quàm ſermonem ipſum, quo ſolus homo ex terreſtribus animalibus honeſtatus eſt. Vel Hermes nuncupatus eſt ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι, quòd humano generi ſermò ſit veluti pręſidium quoddam & munimentum, vnde διάκτορος initiò παρὰ τὸ διαλέγειν fuerit appellatus: eaq; de cauſa linguas illi dedicarint, quòd ea corporis noſtri pars, intelligentiæ noſtræ conceptus apud propinquas animas diſſerendo explicet. Eſt etiam illi cognomentum ἐριούνιος, quòd magnę cuiuſdā ſit vtilitatis, ſummaq;

ope eos adiuuet, penes quos ſit illius facultas. Vnde etiam σῶκος dictus: nõ enim ſermo in perniciem aut detrimentum, damnum'ue vllum, mortalibus datus, ſed vt hominem ſoſpitet atque tueatur. Quocirca ſalutem, id eſt, canis imaginem ad cuſtodiam adhibitam Mercurij ſimulachro ſemper adijciebant: atque illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vſus plurimùm viget, ſtatui monet Vitruuius ex aruſpicum diſciplina. D

DISCIPLINÆ.

NEque verò mirum, ſi omnia Mercurio ſcripta, inuenta, meditationumque ſuarum argumenta, Ægyptij ſoliti ſunt inſcribere, ſolumque illum & ſapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicarunt, quando is, autore Seleuco, tota rerum vniuerſalia, ſiue principia malimus dicere, viginti millibus voluminũ (quæ reperimus, quæ accepimus, damus) explicauit: vt verò Manethus aſſeuerat, triginta millibus: quibus etiam addidit ſex millia quingenta, & vigintiquinque, in quibus libros de dijs empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœleſtibus elucubrauit, quæ ſi membranæ tot cõuolutæ eſſent, vix fidem facerent: facit tamẽ horum mentionem Iamblichus, magnæ vir apud Græcos autoritatis. E

SOMNVS.

ERat & lingua in ara poſita, quæ ſomnũ ſignificabat, quod Apollonius Argonauticôn primo indicat, vbi dicit:

τέως ἐπί τε γλώσσῃσι χέοντο
Αἰθομένῃς, ὕπνου δὲ διὰ κνέφας ἐμνώοντο·

quæ tuus Vrbane nepos ita Latinè reddidit:

Interea exuſtis libamina linguis
Spargebant, nigra captantes nocte ſoporem.

Quoniam inquit interpres, antiquis mos erat ſomnum captantibus victimarũ linguas adolere Mercurio, propinatisque crateribus vinum ſuperlibare, idque ex antiqua philoſophia, quandoquidem ſermo eſſe Mercurius perhibetur, cuius inſtrumentũ eſt lingua, quæ quidem ſomno incidente quieſcit tacita. Atque hinc repertũ eſt eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipſe tetigit, γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, Linguas imponit in ignem. Qui verò fabulas conſectantur, hiſtoriam huiuſmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare ſolent. Alcathum Pelopis F ob Chryſippi cædem in exiliũ actum, peregrè profectum, vt alibi verſo ſolo degeret. Accidiſſe verò vt leoni fieret obuiam, qui Megara deuaſtabat, in quem & alij complures à Megarenſium Rege miſsi fuerant: ſed Alcathus aggreſſus feram, eã cõficit, linguaque eius in ara poſita, Megara eueſtigiò reuerſus eſt: cumque ij qui à Rege miſsi fuerant nunciaſſent ſe monſtrum debellaſſe, Alcathus feram elinguem oſtendens, mendacij eos redarguit. Atque hinc apud Megarenſes inſtitutum aiunt, vt ſacrificijs quæ fierent in poſterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de ſacrificijs ea de cauſa linguas Mercurio adoleri dicit, quoniam in corpore pars optima ſit, quæque ſibi rerum vendicat principatum.

SILENTIVM.

ADdemus & illud ex Homero, præciſas linguas indicium eſſe ſilentij: ille enim, vt noſtis, ait, ἀλλ' ἄγε τέμνετε γλώσσας, iamdudum incidite linguas, pro, ſilentium capeſsite, vt interpretes exponunt. Quo quidem admiſſo omine, cùm iam ſatis ſuperque nugatus fuerim, opportunè mihi ſilẽtium imperabo. Tu verò

IMPVRVS. mi Patrue, hominis ſuſcepto ioco, At nolim, reſpondiſti, virum tam probum, tam modeſtum, tam eruditum, in abſciſſæ linguæ turpiſsimam ignominiam inci-

A incidere: siquidem ea præcisa in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui sordidam, nefariam ac profligatissimam vitam viuat, atque ideo repellatur à sacris, ab omni piorum moderatorumque hominum conuentu turpiter & ignominiose reiectus: de quo Dauid: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & quæ sequuntur. Quòd verò coniectas in ignem linguas apud Homerum citasti, nostras cuperem ego in flammam eam iniiceremus, quam Assertor noster accendit, cùm XII comites ab eo electi, afflati sunt, igneis linguis ab vniuscuiusque vertice promicantibus. Huiusmodi enim linguæ splendore tanto conspicuæ, omnino significarunt eam orationis vehementiã, ardorem illum, illamque fandi vim cœlitus illis affuturã, vt quæ à diuino Magistro præcepta acceperant, per vniuersum mox terrarũ orbem persuasibili (penetrat enim ignis) sermone disseminarent, sanctissimisque monitis mortale genus incenderent, aberrantesque latè mentes, & inscitiæ torpore frigescentes, pietatis ardore succẽsas, ad hostiæ puræ atque immaculatæ sacrum incitarent, essetque eorum fulgurum B sonitus in omnem terram exiturus: sonitus inquam fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Pythiis, veritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν. Nam dubio procul lingua si fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: si ferrea, solidissimæ firmitatis. Mendacia enim imbecilla sunt, quia tempus veritatem in lucem adducit, atque ita mendacium euanescit. Sanè quidem hodie vel vulgò dicitur veritatem ad malleum durare, quod idem ferè est, quod Pindarus ad incudinem dixit. Possent autem alia multa sermone super hoc examinari, atque hinc ad Apollinis plectra, & multiplices Musarum choros sterni via, si præcipuè dentes ad linguam socii conferantur: sed quoniam ego iam edentulus nullam eis amplius gratiam debeo, cur mihi sit pro eis laborandum nusquã video. Præter hæc cùm reliqua linguæ disputatio de gustu nos appellet, eaque sit potius physica quàm historica, ad Leonicenum hæc meo calculo transtulerim. Consensere reliqui, neque inuitus ille ita loqui cœpit.

C DE GVSTV.

NEmpe, vt susceptum prosequar argumentum, si de oculis, de auribus, de naribus, quid præstare queant, disseruimus, gustatus quoque his accedit, seque tractari postulat, ne per ignominiam præteritus videatur. Est autẽ hic duplex apud Ægyptios, quorum sacerdotes si delibatum aliquid leuiter, neque tamen plenius gustatum significare vellent, hieroglyphicum linguæ inter primores dentes nonnihil exporrectæ proponebant. Sed si absolutam gustus plenitudinem ostendere curassent, primores gutturis partes, quæ intimæ adhærent linguæ, figurabant. Asserebant enim illi, quod Medici nostri etiam nonnulli prodiderunt, perfectum gustum in linguę radice consistere: inde enim neruos quosdam, & sentiendi vim illam prouenire. Neque tamen sum ignarus, esse multos, qui gustatus prærogatiuam attribuunt palato. Sanè Diogenes explorari saporem aiebat propter fungositatem mollitiemque linguæ, perque commissas illi corporis venas, perfundi sapores ad sensum elicitos, nõ aliter atque spongia exuctos. Huiusmodi verò sensum in anima sedem suam posuisse. Quamvis verò dicat Alcmæon, humore teporeque, atque adeò mollitie linguæ sapores internosci, Ægyptii nequaquam cognoscendi saporis instrumentũ solam linguam esse con

senserunt, sed cum multis aliis, palatũ præcipuè participem agnouere: & in nõnullis, quæ gutture carent, simile quidpiam linguæ esse, vt in quodam piscium genere qui ventrem habent ori propinquum, inesse intus sentiendi facultatem. Sunt & alij rerum naturalium scriptores, qui linguã aiunt sapores quidem sentire & iudicare: eorũ verò suauitatem amaritudinemq; in descensu, vnde deglutiuntur, exploratò sentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm philosophi ganeæ peritus, gruis gulam optabat, vt voluptas illa longius deglutiendo produceretur. Quãtum verò ad palatũ pertinet, scimus Catonem gustus sedem in eo esse credidisse. Nam cùm lurconi cuidam ambienti, vt inter eius familiares reciperetur, negare vellet, ei dixit, nõ posse se cum eo viuere, qui plus palato quàm corde saperet. Aduersus tamen Ægyptiorum, & horum omnium opinionem insurgit Aristoteles, qui linguam in primore sui parte vim perfectius sentiendi saporem, obtinere contendit: nam interiore si tangat, minus illam sentire: quod in catapotijs ex aloë, vel amariore aliquo succo pastillo've deuorandis, manifestius experimur. Nam cùm illa intra duorum digitorũ summitatem contenta in imas fauces immiserimus, vix tantillũ sentimus amaritudinis, quę si quis lingua vel summa lambat, vix ferre posset. Videtur verò natura ipsa, vti rectè reliqua, ita hoc sapientissime cõstituisse, vt hæc sentiendi vis iuxta labia, & in prima consisteret lingua, quò sapores omnes admittendos exigendos've, anteaquàm ori demandarentur, exploraremus. Quòd verò quispiam dicat eo vehementiorem esse saporis gustatum, quo magis cibus ingestus ori opulentius & contantius mandatur: respondent periti homines, non ideo maiorem gustandi vim in radice linguæ insitam esse, sed propter diuturniorem moram, & affluentiorem saporis copiam vehemẽtius sentiri. Hæc atq; alia multa prisci philosophi inter se dissidentes prodidere, vt minimè mirum sit eos de rerum principijs, & alijs à sensu remotis dissentire, si re super omnibus tam explorata diuersi abeunt, nec certi quicquam constituere potuerunt.

DE ORE ET DENTIBVS.

SEdenim vt iam ad totius oris fabricam conuertamur, Aristandri Telmesij sententia est, os & eius partes esse quasi hieroglyphicum quoddam domus, dentes cumprimis incolas ostendere. Hoc verò dupliciter accipi: aut enim domesticos esse, aut alienigenas. Itaq; superiores dentes domesticorum incolarum signa esse, propterea quòd pars illa superior toto ferè capiti adglutinata est atq; cognata. Inferiores verò alienos ideo commonstrare, quòd maxilla ea, quæ illos sustinet, tota sit mobilis, atq; ita aduentitium nescio quid præ se ferre videatur.

DETRIMENTVM.

SVnt autem qui detrimentum per dentes putent significari, in ijs quæ in sermone vel voce cõsistunt, eiusq; famam dilacerari obtrectantium calumnijs obiectã. Nam & poëtæ oratoresq; omnes hinc mordere, carpere, rodereq; metaphoricè dixerunt, quoties cuiusquam nomen scurriliter traductum, aut hostiliter infamatum innuere volunt. Sed quòd planos tantùm in huiusmodi significatum coniectores ponunt, Satyrici nostri ad acriorem vim amplificandam geuinum adhibuere, & alij caninos etiam immiscuerunt.

VERECVNDIA.

APud philologos hieroglyphicũ verecundiæ os videtur esse; vnde de impuden-

A dentibus dici ſolet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui ſputũ in eius faciem eiaculatus fuerat, abſterſa tantùm facie dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere, argutè vulgatam hominis impudentiam notando, quamvis de ſputi copia dicere videretur.

AMOLITIO.

NEcꝗ neſcius ſum pro amolitione, vt ita nunc dicam, veteres expuendi geſtũ vſurpaſſe: vt Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον. & multa apud alios huiuſmodi, quæ recitare ſuperfluum eſſet. Nam quæ maximè abhorrebant, quæcꝗ opprobrio habebant, ea ignominia deſignabant. Quin & veteribus Chriſtianis mos fuit, eſtcꝗ adhuc, ad immunda verba expuere, quodam veluti expiationis modo. Ita illud apud Tertullianum lib. ad vxorem altero, accipiendum: Cùm aliquid immundum flatu expuis.

HOROSCOPVS.

SEd vt os tandem comprimam, vno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horũ Niliacũ habetur, vt cibo ſuper aliquid attingamus. Nam
B illic per hominem qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt horoſcopum intelligendo: nõ quia horas comedat homo, quod fieri minimè poteſt, ſed quia ab horis alia atcꝗ alia humano generi alimenta ſubminiſtrãtur. Huiuſmodi verò horarum paſtum commodè fortè exprimere poterimus, ſi ex vniuſcuiuſcꝗ horæ prouẽtibus aliquid decerpſerimus, puta, roſas, ſpicam, & pomum aliquod, quæ in vnum faſciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hic intelligendum tris eas anni partitiones, quæ ſuo quæcꝗ tempore ſingula maturant, ver quippe, æſtatem, autumnũcꝗ: quæ tempora Ægyptij, quatuor vnumquodcꝗ menſibus noſtris complexi ſunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiamnum nomen horis inditum, vt quadrimeſtris eſſet vnuſquiſcꝗ eorum annus: de quo diffuſius alibi. Quin Perſę atcꝗ Aſſyrij, quos nos annales, horas vocitarunt, & Græci horographos eorum ſcriptores. Apud Lucianũ enim legimus, ὁ μὲν Κῦρος παλαιὸς τῶν Περσῶν βασιλεύς, ὡς δηλοῦσι οἱ Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων ὧροι. Cùm verò Horus ab Ægyptijs Apollo eſſe prędicetur, noſtri vnà cum Gręcis nomen idem ad quatuor & viginti horas tranſtulere, quas Solis eſſe filias Homerus dicit: de quibus, vt hoc κατὰ πάρεργον ponã, veterem habemus fabulam, Horomazen,
C cùm in mundi fabrica, reliqua digeſsiſſet, quatuor & viginti deos in ouum incluſiſſe. Id cùm Arimanij gnati ludo perforaſſent, bona malis immixta prodijſſe, atcꝗ ita quantacuncꝗ fruamur iucunditate, quocuncꝗ ſimus gaudio exhilarati, ſerus quid veſper vehat, nos neſcire. Hic cùm finem facere viſus eſſet Leonicenus, ad inclinatum iam ſolem aſpectans Ranerius: At nos, inquit, quid ſerus veſper aduexerit probè ſcimus, qui bonam huius diei partem tam iucundis ſermonibus exegerimus. Vtinam verò ſæpe daretur occaſio iſtiuſmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, ſalute dicta ſurrexit: quod & alij fecere, die prius conſtituto, quo iterum eſſent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiam, quò fueram, vt ſcis, per Iulij Card. domini mei literas accerſitus, atque ibi primo quocꝗ tempore, tam ea quæ ex te audierã, quàm quæ viri illi eruditiſsimi diſſeruiſſent, quæcꝗ convenire mihi viſa ſunt, in commentaria mea Ægyptiaca tranſtuli, veſtra ope fretus & latius et plenius explicandi multa, quę curta & anguſta nimiũ comperercã apud autores poſita: necꝗ verò ſiuit me temporis breuitas quæ quiſcꝗ diſputaſſet ad amuſsim dirigere, & ipſa quę audiſſem verba repræſentare, quod nonnulli ex amicis à me poſtulabant: id enim nego

tium multũ mihi temporis abstulisset, nec meæ me occupationes id facere per- D
misissent. Satis igitur à me factum puto, si res ipsæ breuiter, quantum memoria complecti potui, recitatæ sint. Verùm agè benignißime Patrue, Aristarchum indue, atque hunc castigandi laborem minimè grauem ducas: quæque me rectè meminisse compereris, asterisco insignias: quæ segniter & oscitanter excepta, obelo defodices, vt ego hæc aliis communicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale.

AD SEBASTIANVM CORRADVM DE IIS QVÆ PER HVMANVM COR, ET GENITURÆ vascula significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

Ecce tibi Cor meum, Corrade iucundißime, cui etiam addidimus genituræ vascula, eáque mundißima pudicißimáque. Cor quidem à meo desumptum, qui summã eruditionem tuam, frugalißimũ studium, acutum denique, quo polles, iudiciũ, et multum admiror, et plurimũ diligo. Geniture verò vascula, causa tua, à quo fruges tot proficiscuntur, quibus studiosi omnes auidißimè pascuntur: quémque hactenus cibum vel putridũ vel adulterinum sæpe mandere coacti sunt, tua nũc cultura, tuo studio diligentiáque valeant iam recenti, maturo, legitimóque frui. Neque fructus huiusmodi ex Ciceronianis tantùm hortis electi, sed ex totius Latini nominis poßeßionibus agrísque decerpti, quorum hactenus arbores vel teredinibus, vel erucis, vel visco, vel vlceribus, conductorũ plurimùm negligentia, nescio qua, vitiatæ fuerant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, sarritæque, in pristinam rediere viriditatem, vberrimam incolumémque feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vascula tam in diuinis nostrorum literis, quàm in sacris Aegyptiorum, neque non apud Græcos, præter ea quæ à corde desumuntur significata sermonis ipsa quoque indicia sunt. Qui cum igitur ego libentius sermocinarer, quàm tecum, qui sponte me in tam vtilium sermonum tuorum partitionem admisisti, qui clarißimo Egnatio collegam consularem me in Quæsturæ tuæ cognitione creari procurasti? Quare mihi videbor non sine magnæ voluptatis sensu loqui tecum, quotiescunque memor ero scriptorũ meorum, qualiacunque sint, aliquid à te legi, non id fortaße ingenio & eruditioni tuæ responsurum, aliquod tamen daturum mei erga te animi testimonium. E F

DE CORDE.

VIRI PROBI SERMO.

VT verò à corde exordiamur, per id ita concinnatum vt loro catenulá've suspensum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationem indicabant, vt qui mentiri aut fallere nesciret, sed vti vulgò dici solet, ea ex ore proferret, quæ corde concepisset: ea scilicet loqueretur, quæ ipse sentiret, omni fuco mendacióque procul. Hoc ipsum Cicero, toto pectore, de synceritate loquens, dicit. In pectore enim sedẽ habere cor, manifestum. atque illud, Aperto pectore, frequentißimo eorum vsu, qui citra fucũ loqui se profitent. A' quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργειφόντης appellatus, candidũ enim veteres ἀργὸν dicebant.

A cebāt. Præterea pectus pro recessu quodam accipit sapientiæ. Vnde Horatius:

Non tu corpus eras sine pectore.

Et in hanc sententiam accipit Ambrosius, quòd Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientia donatus est, ad CHRISTI pectus reclinet in cœna caput.

CONSILIVM.

ATque hæc illa est bulla, quæ puerilis ingenuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus commentario. Quoniam verò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros volebant, vt frugalia semper consilia secuti, corde præstare conarentur: corculum enim veteres pro solerti & acuto dicebant. Et animæ partem rationis participem, cor appellari solere dicit Adamantius. In huiusmodi significatum accipi locum illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Quis enim putet, quòd dicit, in cordibus, in membro corporis quod cor appellatur, tanquam in membrana aliqua legem scriptam intelligi? vnde enim caro tantos prudentiæ sensus concipere vel ostentare posset? aut tanta memoriæ receptacula continere? Nam & quòd diuinæ literæ cor Dei sæpe nominant, intelligendum ex eo arcanum illud diuinæ sapientiæ, quæ à patre est: vt Psalmo, Eructauit cor meum verbum bonum, innuens filium IESVM Christum altæ illius sapientiæ mysterio genitum. ita Eucherius.

B

VITA.

ITa verò in consilij significatum accipi cor plerunque solet, vt humanæ etiā vitæ rationem præ se ferat, quod ex pernicioso auspicio Cæsaris exploratum. Ille enim quo primùm die in sella aurea sedit, & cum purpurea veste processit, valde consternatus est cum Spurina aruspice suo, corde in extis bouis optimi non inuento: aiebat enim ille, vereri se, ne consiliū & vita Cæsari deficeret, quorum vtrunque à corde proficiscitur. Nam philosophorū omnium consensu, nullum animal sanguine præditum, sine corde & iecinore inuenitur: qua de re quæstio magna inter eos fuit qui diuinationis præcognitionē eiusmodi profitebantur, potuerit'ne hostia sine corde viuere, an ad tempus amiserit? quanquam Cæsar id elusisse fertur, audacioríque animo respondisse lætiora quædam, neque pro ostento ducendum, si pecudi cor defuisset: quod quidem non semel, sed bis ei sacrificanti, quod meminit Plinius, accidit, vt cor in extis non inueniretur. Neque Cæsari tantùm non inuentum in hostijs, peractum vitæ tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor repertum, & cùm id vellet procurare, caput extorum non deprehendit. Et Theologi nostri secuti Prophetarum dictata, consilium in corde residere dicunt, in eóque agendorum omnium radicem statuunt, docente Domino, in corde esse quod coinquinat hominem: & vbi mundo corde sacræ literæ habent, synceras intelligunt cogitationes. Quaque ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: vt illud: Quare cogitationes ascendunt in corda vestra? ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, vt vestra omnia consilia conculcent. Ita verò facit cor ad animam, quæ vitæ nostræ materia est, vt prisci vates illi animæ receptaculum esse cor significaturi, id hieroglyphicè animæ ventrem appellarint: atque ita intelligendum esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum, ventrem meum doleo. Hesychius ait: Nam quem ventrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: ideóque intestina huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentesque cogitationes eluere, & diligenter abstergere.

C

NILI DILVVIVM. D

SAcerdotes Ægyptij cœlum & terrã diluuio liquescentes, exundationẽ quippe Nili, quę tam à terra quàm à cœlo esset, vti alibi disputatum, ostendere cùm vellent, cordis simulachrũ proponebant, cui lingua esset applicita: ex corde quidem Nilum ipsum intelligentes, qui sua potens vi affluentissimã humoris copiam è terræ visceribus educeret, vti motus omnis à corde principiũ habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præfecturam, arbitriumq́ tribuunt, ac perinde Nilum Ægypti dominum agnoscũt, neq́ quicquã aliud eam esse, quàm Niliacæ alluuionis vliginem profitentur. Per linguam verò confluentes vndecũq́ imbrium eluuies, quas eo quo plurimum inturgescit tẽpore in Æthiopia maximas fieri compertissimum habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclysmo facto Ægyptum vniuersam sub aquis mersari, veluti lingua humore vndecũq́ ad ipsam confluente, semper in vdo est, & aliquo semper corriuio irrigatur alluiturq́. Quoniam verò illis fertilissima rerum omnium vbertas à Nilo est, rerum itidem causas omnium originemq́ in humorem referebant, omniumq́ parentẽ, omni reiecta controuersia, celebrabant. Quorũ opinionẽ Thales Milesius secutus, ex aqua omnia sensit esse, & in aquam vicissim reditura: principium quippe animantiũ omnium esse genituram, eandemq́ humidam: ex quo simile esse veri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt maritum Græci potionis nomine nuncuparent: πόσις enim vtrunq́ horũ significat. Præterea stirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autẽ penuria interim exarescunt. Solis ad hęc ignis, siderumq́ omnium aquarum exhalationibus alitur: quinimò & mundus ipse, vt præstantissimi philosophorum asseuerant: quod quidem apud Aegyptios tam persuabiliter receptum erat, vt Solem & Lunam non curru, sed nauigio vti dicerent, ad nutrimentum scilicet & generationem eorum hoc referentes. E

AEGYPTVS.

PRæcipuam autem Aegypti effigiem ex imagine cordis in ardenti ara thuribulóve cõsidentis, ostẽdere consuerũt: calida enim ac humida est Aegyptus, in Australibus pręsertim locis, quemadmodum & cor: idemq́ in sinistram hominis partem toto declinat turbine. Alibi verò Antarcticas regiones, sinistras ab eis appellari docuimus: in illis autẽ oriri Nilum, in quo summa eorũ religio, & à quo paulò antè omnia proficisci, ex eorũdem institutis dicebamus. Quod verò pertinet ad thuribulum, Hippon philosophus, vt ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπται, cœlum veluti præfurnium esse dixit, homines verò carbones. Sed hæc melius ex Homero declarabuntur: ait is, nullius disciplinæ quantumlibet remotæ nescius, Iouem cum reliquis dijs, Solẽ quippe stellasq́ omnes ad Æthiopũ epulas inuitatos accedere, quasi velit id, quod paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta sideribus. Accumbunt verò apud Aethiopas, quia circa Oceani oram non nisi Aethiopes habitãt, quos vicinia Solis, vel diuturna parallelorum mora vsq́ ad F

nigri

A nigri coloris speciem exurit. Oceanũ autem quemnã alium hic intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimũ id cognomentũ fuit, propterea quòd Nilum illi, vti dictũ, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptumq; ipsam suapte vi tãtam aquarum redundantiã euomere: Erit itaq; cor Ægypti instar, hoc vti sanguinis, ita hęc primariũ totius humoris receptaculũ: thuribulum verò conuiuas ipsos, vtpote sacrificulos, indicabit hostiarũ super ignẽ positarũ nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

SEd cur nõ potius dicamus, cor ita in thuribulo positũ significare orationes, precésve, quæ puro ex corde proferuntur ad Deũ: idq; esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Matthęi, vbi Dominus perperàm agere Pharisęos inquit, qui nõ obligare iuramentũ, quod per altare fieret, arbitrabant̃, sed quod per donum altari illatum: Adamãtius cor hominis inter alia significata idem & altare intelligit: per votum verò, recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum simulac insederit animo, oblatũ, vti votum, interpretatur. Nam & La-

B tini vota alia cõcepta, alia nuncupata vocãt. Priora illa sunt de quibus hic intelligit Adamantius. Quoniã verò multi palàm dona hæc eleemosynarũ, precum, ieiuniorũ, offerunt corde, tamẽ sunt alieni à Deo, hi Pharisæi sunt cęcorũ duces, qui quæ exterius perpendunt, quæ verò interius sunt minimè contuent̃: ita per dona iurandũ censent, non per altare, à quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet igitur Dominus vt cõsideremus cuiusmodinam ex corde eleemosynæ, vel psalmi, vel preces, vel ieiunia offerant̃: atq; ita qui testẽ altare, hoc est, cor & cõscientiã appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quæ continent̃ in eo, cõplectitur.

COELVM.

PLutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succensam, cœlũ indicare contẽdit, animumq; illum, qui propter ęternitatẽ nulli vnquã senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hippone nõ admodũ diuersus, Ægyptũ cœli agnoscit imaginẽ, ijsq; omnibus ęquiparari, quę in cœlo gubernant̃, exercenturq;: et si dicendũ sit verius, terrã eam totius mundi templũ esse. Quin etiã inuenias apud nõnullos, vniuersum terrarũ orbẽ in diuinis literis nõnunq̃ Ægypti nomine nũcupatũ: vt eo Psalmi loco, Veniẽt legati ex Ægypto: ꝓpter-

C ea q; vniuersam terrã eodem, quo Ægyptus, modo coagmentatã imaginentur.

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

FAcit verò ad hanc cordis significationẽ Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima cõfertur similitudine, de quo tam frequens in Mosaicis libris, et Prophetarum aliorum oraculis mentio reperitur, siue per similitudinem, siue sit pro instrumento sacrorum positus. Clibanus enim prępurnium est apud Latinos: per eius figurã interpretes cor hominis, vti dictũ superius, intelligunt. Nam quædã Deus apud maiores nostros, veteres inquam Prophetas apponi sibi vult Clibano cocta, hoc est, tacita mẽtis agitatione examinata, cũ scilicet nos erroris pœnitet, et cõscientia nostra ardore quodam occulto intra se succendit̃, vitiũq; ipsa suũ paulatim exurere contendit.

SACRORVM ARCANA.

ADamantius putat ex Clibani forma, quæcũq; in diuinis literis profundiora vel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in

ſenſu mētis, necꝫ facilè ad imperitum vulgus proferri poſſunt: ſunt enim multa huiuſmodi, ſicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, ſed qui pedem integrum habeat: alterò verò bifidam prę ſe ferēte vngulam, ſed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam aſtu ſerpentis deceptā, in præuaricationē adducto, quarum hiſtoriarū myſticum ſignificatū locis ſuis expoſuimus ex Philone. Apud Ezechielem, vt ad Adamantium reuertamur, quæ de Cherubino vel de Deo media ſui parte ſuccēſo, vel de admirabili illa viſione, ſunt literis demandata, niſi coquantur in Clibano, necꝫ quidem mandi, necꝫ deuorari, ita vt ſunt cruda, poterūt: hoc eſt, vt cruditatem hanc interpretemur, niſi qui latet interius ſenſus diuini calore ignis molliat, excoctusq́ꝫ ita cibus fiat vt mandi poſſit, & ad nutrimentum aſſumi, aliquid ſemper occurſabit, aſperitate ſua difficile, quod ab eorum guſtu mortales auertat. Oſeæ dictum eſt: Corda eorū ſicut Clibanus incaluerunt: quod longè ſeciore à ſuperioribus ſenſu tunc fieri intelligendum eſt, cùm vitiorum ardor cor ipſum interius exurit, quippe cùm mortales flagranti cupidine incenſi, ſuam ipſimet perniciem affectantur: in medio enim hæc poſita ſunt; vtrum res ad ſacrificiū coquere, an exurere potius inutiliter velimus. Atqꝫ ita Clibanus varia interioris affectus habet ſignificata, procꝫ ſenſu myſtico figurat. Minimè verò prætereundū videtur, quod Hieroſolymitanus Heſychius hieroglyphicè ſuper Clibano philoſophatur eo Leuitici loco: Cùm autem obtuleris ſacrificiū coctum in Clibano de ſimila. Nam per Clibanū Mariæ virginis vterum ſignificari tradit: Clibano enim ignis ſuperponit̄, qui ſupponitur in craticulæ miniſterio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum deſuper accipit, ita Dei genitrix ſpiritum ſanctum, & Dei verbum in vtero ſuo conficiendum maturandumq́ꝫ ſuſcepit: & quæ multa in hanc ſententiam proſequit̄. Eſt verò Clibanus, tum furnus, tum ſartago, aut teſta quædam grandior, operculo vel ferreo, vel ex ære pręmunita, ſupra quod ardētes prunæ ingeruntur, vt quod intrà poſitum eſt, coquatur, cōdiaturve. alicubi totum hoc opere figulino conficitur. Ad huius autem ſimilitudinem formata eſt pectoris concauitas, per quam ſpiritus vltro citroq́ꝫ commeat. Columella ſcrobem Clibano ſimilem fieri monet, vt imus quàm ſummus ſit patētior, quo radices latius euagari poſſint. Ex hac itaqꝫ forma nonnulli Prophetarum ſcripta Clibano ſimilia dicunt, quæ plus habeant in receſſu, quàm ore ſummo polliceantur.

DE SARTAGINE.

EST & Sartago ab hieroglyphicis huiuſmodi non abſimilis: nam eodem penè ſignificato, ſacrificium Deo facturi, quædam in ſartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

EA tamen differentia, quòd in Clibano tacitæ conſcientię ſtimulus adurit, in ſartagine culpam agnoſcimus, eāq́ꝫ noſmetipſos incuſando ream facimus, quasq́ꝫ mereri nobis videmur pœnas vltrò depoſcimus, & modò hūc modò, illum errorem ſolicita repetitione verſantes animo, quæ ſatisfaciendi ratio nobis reliqua ſit, agitamus. Alij rem eò trahunt, vt prophetarum oracula toto mentis ardore verſanda ſubmoneāt: inde enim fieri, vt repetita ſæpius, & inter ſe cōglobata, facilè intelligi & explicari poſſint, vt hinc eam ſaltē quæ ad mores pertinet doctrinam aſſequamur. Alio verò modo ſartago apud Heſychium accipitur pro cruce Chriſti: ſiquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, ſimulatqꝫ

A mulatq; sartagini fuerit incoctus, mandi potest: ita corpus Christi antequã pateretur si foret esui exponendum, vt ipse de se sæpe futurũ aiebat, abominabantur humanæ aures, respondebantq; omnes, durus est hic sermo: quomodo potest hic corpus suum apponere vt manducetur? post crucem verò patefactũ est, id diuino munere dispensationeq; fieri posse: nam totũ illud mysterium in Christi paßi commemorationem institutum est.

DE CRATICVLA.

Raticula tota prorsus Hebræorũ esse videtur, sed enim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoscit Ægyptiacum.

IRA.

Ait enim eam subiecto igni, & corde superimposito, furoris & indignationis apud sacerdotes illos indicium fuisse, vt ex eo scilicet cordis bile succensi excandescentiam ostenderent.

POENITENTIA.

B Nostri hoc sanctius intellexere, qui Craticulam pœnitentiæ signum posuere (liceat verò mihi Theologorum dictata sectanti, eorum interdum vocabula vsurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, sed amaritudinem conscientię minimè simulatam, manifestißimis verò conspicuam argumentis: quippe vbi luctu, lachrymis & lamentatione conficimur ob ea, quę nequiter, improbè atq; iniquè patrauerimus, vnde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitent, abstinentia comminuat, atq; arefaciat. Hæc enim est illa in propatulo posita sui conflictatio, quę succensos diuini amoris igne carbones omnibus ostẽdit, exemplumq; alĳs prębet, qua se quis ratione poßit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera virtus, non flagrantem modò animum præ se ferunt, verùm & corpus ipsum tormentis obiectare non dubitant. Talis olim pientißimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipsius Christi amorem accendebatur, sacrificiumq; Deo sanctum & immaculatum, interius cor, exterius corpus, in vera craticula vstulatus offerebat. Neq; tamen sum nescius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta sunt, ad diuinæ lectionis in-
C quisitionem adducere, cùm ea scilicet ardenti studio consectamur, quæ nullo obtecta velamine vnicuiq; sunt intellectui peruia, cuiusmodi scilicet est sensus, quem historicum Theologi nominarunt. Qua verò ratione craticula Christi mortem & resurrectionem significare poßit, apud Hesychium videndum, Leuit. II. eo loco: Si autem in craticula fuerit sacrificium.

CONDITORIVM.

Ex eo autem quòd cor in abscessu pectoris latitat, & intra pręcordia se reducit, diuinæ literæ cor plerunq; non tam pro ĳs quæ in abdito profundoq; mentis recessu conduntur, quàm pro quarumcunq; rerũ receptaculo, vbi hæ in diuturnum tempus asseruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere consuerunt. Vnde in sepulchri etiam significatum cor accipiunt. Christus enim Euangelio manifestè sepulchrum cor terræ nuncupauit: Sic erit, inquiens, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.

CONCORDIA.

Neq; verò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his subtexere, qui cõmenti sunt in concordiæ significatum duo corda vinculo colligata figu-

rare, quod à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum existimarunt. D

DE SPINA DORSI.

Ssa quin etiam & neruos aliquot Aegyptij inter hieroglyphica retulere: cuiusmodi os illud est, quod à summa ceruice multis distinctum internodijs per vniuersum dorsum excurrit.

TITILLATIO.

PEr eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamque titillationem significabāt: siquidem humanam genituram à cerebro delabi, perque id ossis defluere, non Aegyptiorum modò, sed multorum etiā aliorum opinio fuit, Alcmæonis verò præcipua, quam vnà cum Hippocrate poëtarum aliquot autoritas confirmauit. Sentire hoc ipsum Plato videtur, dum seminij vim vertebralis ossis defluuium esse tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis nostris ex ossibus vltor.

quod ad Anaxagoræ ὁμοιομερείαν nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter incessit, quòd putarat is,

Ossa videlicet ex pauxillis atque minutis
Ossibus, & sic de pauxillis atque minutis E
Visceribus viscus gigni, sanguenque creari,
Sanguinis inter se multis coeuntibus guttis.

Democritus eam ex totis prodire corporibus, præcipuisque eorū partibus, veluti carnosis, fibris, & ossibus, arbitratus est. Cæterùm philosophorum & medicorum plurium diligentia secus rem inuenit, qui genituram minimè esse ossis vllius medullam, sed sanguinem potius asserunt: quibus Pythagoras etiam adstipulatur, dum eam probatissimi sanguinis spumam esse contendit, ac alimenti nutrimentū. Huiusmodi porrò sanguis ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoso quodam tramite ad testes dilabitur, quod in dissectionibus apertissimè compertum est. Vnde Anchises apud Maronem paterna impulsus charitate clamat:

Proice tela manu sanguis meus.

Quod ad imitationē Pindari dixisse videt, qui Nemeis ita, πλαυγὸν ἄραρε φέγγος αἰακιδᾶν αὐτόθεν ζεῦ, τεὸν γὰρ αἷμα. Quidam philosophorū rerum venerearum libidines in iecinore contineri arbitrati sunt, quod à Lactantio quoque memoratur lib. de F
Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eoque amoris sedem poëtæ omnes agnoscunt, dum Cupidinem iecur sagittis appetere vlcerareque cōqueruntur. atque ita VII. Prouerb. Salomon: Donec trāsfigat sagitta iecur eius. Verùm aliud est concupiscere, aliud cōmoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus est viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinent, in Vulture satis examinata sunt. Sed enim cùm renes ossi, quod suprà posuimus, adhæreſcant, non imperitè figmentum hoc suum Aegyptij cōmenti sunt: nam & Astronomi renes & genituram in Veneris potestate cōstituunt. Renes ait Varro ita dictos, quasi riui ab his obscœni humoris oriantur. Quòd verò & lumbi eidem ossi adiacent, Aegyptij per lumbos Venerē innuebant: hinc apud Comicos & epigrāmatarios poëtas vbi quid lasciuius enunciandum fuerit, frequens adeò de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Persius hoc, vbi lasciuorum poëmatum recitationem incessit, dicens: Cùm carmina lumbum intrant. & inferius: Summa delumbe saliua. Habemus & in sacris cōcentibus, vsque ad noctem renes increpuisse, et impletos

A tos illusionibus lumbos. Et Gen. XXXV. Reges de lumbis tuis egredient. Prꝑterea vbi Paulus de Leui ad Hebræos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris erat, quādo obuius ei factus est Melchisedech. Neq; tamē inficias ierim, aliquot diuinarū literarū locis lumbos poni pro virtute, vt XII. cap. Regum tertij, qui tamē apud Hebrꝑos primus inscribitur, vbi Roboam seniorū spreto consilio salutari, adolescētiorū, in quorū adulatione fuerat educatus, animos prætulit, qui ferociores erant: suaserunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerū, forte se atq; terribilem populo ostentaret, & ita loquerect ad eos: Minimus digitus meus cōpactior est lumbis patris mei. quo responso amaritudinis pleno factū est, vt statim à tribubus decē desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantū tribus imminuto. Quamvis verò diuinæ literæ lumbis plurimū tribuāt, vbi de genitura mentio sit facienda, nō illæ tamē ossa ipsa ex Ægyptiaca disciplina reijciunt. Nam vbi Laban accipit hospitio Iacoben sororis suæ filiū agnitū, significare volens etiā ex patris consanguinitate eū sibi coniunctū esse, Os, ait, meū es, & caro mea: quasi ad id respiceret, quod veteres pleriq; philosophi tradidere

B ossa ex virili semine in embryone gigni, ex materna verò genitura virili circūfusa, carnē ipsam fieri. Sed quòd alicubi Lūbos, in vulgatis habetur editionibus, Symmachus vertit latera: sed eodem vtrunq; significato, concupiscibilis animꝑ pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt interpretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quam renes nostros & cor nostrū aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe vt & naturali appetitui, & voluntati simul obsistere valeamus. Hac de causa dicebat Apostolus: State prꝑcincti lūbos vestros, vero tamen cingulo, hoc est, voluptate ea, quꝑ vera sit, quꝑ scilicet à castitate & cōtinentia oritur: quod dubio procul est à Domino desumptum, vbi præcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud Romanos cinctus armatū strenuūq; significat, vt discinctus contrà imbellem & effœminatū. Iam & hostiæ renes ignibus traditi, dubio procul significant genitalium partiū ardores extinctos esse: quiq; omne quod pingue est de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tūc verè purgatus omni libidinis vitio, pro delicto hostiā iugulauerit. Sed quoniā hꝑc in diuinis literis & sꝑpe & multipliciter habentur, non importunū fuerit, quod ad hanc sententiā facit, locū ex Leuitico

C repetere, vbi de pacificorū sacrificijs agitur: vbi sanè legislator iubet duos renes cum adipe quo teguntur ilia & reticulum, siue, vt alij edūt, fibras iecinoris cum renunculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, legislator vult nuptiarū desiderium offerri Deo, vt prolis causa, non fornicationis, proueniat, & honorabile sit coniugiū, & torus immaculatus. Iungit verò iecur renibus, quia delectatio sine concupiscentia in eo sedem habere fertur: hepate verò in renes vim operationis suæ ministrante, quod per desiderium quam Græci ἐπιθυμίαν vocant, motum fuerat, ad desiderium effectus concitatur, quæ duo simul adolenda sunt, vt scilicet neq; praua nobis proponamus, & si quo modo suggerātur, abolere festinemus: & vt verbis vtar Hesychij, quia in hepate concupiscentiæ requiescere putantur, propterea pinnā, hoc enim ex LXX desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, vt ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogitationum nostrarum Deo necesse habemus auferre. Demū vt à gentibus quoque arma nobis mutuemur, Poëta venustus in hanc sententiam ait:

Principijs obsta, serò medicina paratur, Cùm mala per longas inualuere moras.

TEMPERANTIA.

D

Nimirum in sacris nostrorum literis id erat temperantiæ signum, quòd in salutari victima lumbos eximi mos erat, tanquã impuros, ait Philo, propter concitandæ libidinis titillatum, semine per eos irriguo. Diuino autẽ præcepto lumbos præcingi iubemur, cùm sacra illa solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cùm exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc est, ex voluptatũ & deli tiarum illecebris, agnum, hoc est, puritatẽ edere admonemur, & in castimoniæ conuictu discumbere. Apud Nilum autem huiusmodi lex de temperantia lata est, qui, vt Ambrosius, Geon est, vnus ex quatuor Paradisi fluuijs, qui virtutem hanc significare dicit̃, de quo satis in Accipitris cõmentario disseruimus. Quod verò de vasculorũ perplexitate dicebamus, admittit id etiã Aristoteles, qui testes libramenta quędam esse dicit, quorũ beneficio semen ad penem cõmodè labatur: neq; id semel asseruit, dum eorũ aduersatur opinioni, qui testes solos genituræ receptaculum putant. Innititur verò is exemplo tauri, qui iam exectus vaccam impleuerit. Quendam etiã ait Albertus Magnus euiratũ, prolificam in coitu operam nauasse: licet Galenus ab Aristotele diuersus eat, testesq; omnino seminis receptacula esse contendat. Quin etiam Auerroes in hoc à suo dissentit Aristotele. Quibus responsum fieri posset, sit testes in hũc vsum à natura tributi essent, animalibus vtiq; omnibus id officij subministrarent, neq; vlla esset absque illis propagatio: secus verò plerunq; repertũ, vt quæ recitauimus exempla testant̃. Cadunt igitur causa, qui solis, quos oggerunt, testibus innitunt̃. Ab hac spina cauda exit: ea curta, in diuinis literis ostentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouissimum, futurũq; Dei iudicium aspernanur, qui subinde dicunt Edamus & bibamus, pereat qui crastina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurẽ vellens, viuite ait, venio. Est enim cauda pars corporis extrema. E

DE PVDENDIS.

Vdendorum significata his adiungere necessariũ est. Nam vetustas illa vt minus vitiosa fuit, ita simplicius apertiusq; de vnaquaq; re philosophata est: neq; erat tunc temporis in humano corpore quicquã, quod vel visu, vel nuncupatione sua, turpe iudicaretur. Prauis verò moribus succrescentibus, multa decernenda fuere tam factu esse quàm dictu turpia, vt qui rebus suis modũ præscribere nescirẽt, ipsius saltem turpitudinis infamia absterrerentur. De antiquissima igitur disciplina dicturus, quæ ad significationem figuræ illius, quæ tam visu quàm dictu obscœna iudicatur, pertineãt, veniam mihi dari postulo, ac in eam hæc accipi partem cupio, propter quam & prius excogitata à veteribus illis fuerunt, & à me nũc in communem vsum propalata, eo quidem consilio, vt hæc illis scriberentur, qui sanctius instituti, rerum viscera & intimas medullas, non verborum superficiem, examinarent. F

MAGNANIMITAS.

Esto igit̃ prima pudendi virilis significatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliscis notata, tot alijs veterũ monumẽtis insculpta, magnũ & erectũ viri fortis animũ ostẽtarint. Extant adhuc columnarũ frusta aliquot in Sesostreos memoriã erectarũ, quę literis Ægyptiacis incisę sunt, in quibus vtriusq; sexus naturę insculptæ conspiciunt̃. Sesostrẽ enim hunc Theopõpus lib. III appellat, quẽ Sesonchosin aliqui nominarunt, qui scilicet Ægypto regnauit vniuersæ, imperiũq; in Europã protulit, de quo apud Herodotũ multa. Vbi igitur in columnis

A aut obelifcis ab eo pofitis virilia pudēda confpexeris, bellicofos, ftrenuos, & magnanimos viros armis ab eo fuperatos intelligas. Nam & cōiectores, mulierem quæ virum & liberos habeat, fi cōmutatam fe in marem fomniauerit, viduam breui futurā conijciunt, atq; ita viri muneribus functurā. quæ verò liberos non habeat, mares parituram. quæ virgo fit, futurum vt primo quoq; tempore matrimonio elocet. Ita femper ea humani corporis pars aliquid femper indicat, quod ad negotia virilia pertineat.

Vicit armis ftrenuos, vicit fama inertes.

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

VBi verò in monumentis ijfdem muliebria videris incifa, argumentum eft, imbelles, molles, & inertes homines ab eo fubiugatos, cuius nomē vel nota fuperpofita fuerit. Ad quod dubio procul re-
B fpexit Homerus, cùm Therfitem Græcorum pufillanimitatem increpantem his verbis inducit, κακ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. Id quod ad Numanum fefe & fua gloriofe iactantem non inuenuftè tranftulit Maro, dum eum, ô Phrygię (neq; enim Phryges) in obfeffa Troianorū caftra dicentē inducit. Alibi virorum negotia ita pręfcribit, vt hi bella pacemq; gerere deberēt. Et Horatius virilē Cleopatræ animū obftupefcit, quæ generofius perire quęrens, enfem haudquaquā muliebriter minus expauerit. Apud eūdem Tyrtęus poëta non mulieres, fed mares potius animos in Martia bella verfibus exacuit. Ouidius quoq; in Eunuchū, cùm militem virū effe debere affereret, Ifta mares tractāt, dixit, tu fpes depone viriles. Ad hęc Onirocritæ dicūt, fi princeps quifpiam in fœminā fe degeneraffe per nocturnā fit imaginē arbitratus, futurū vt loco deijciatur, propterea q mulieres plurimū imperijs virorū fubijciuntur.

INNOCENTIA. CRIMEN.

NOn eft hoc loco prætereundus facrificij veteris mos, vbi mafculi vocabu-
C lum infontem, & nulla criminis macula notatū intelligi debere autumant Theologi, per fœminam verò crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, fiue ea fit Origenis, vbi agitur de vitulo mafculo fine macula offerendo, mafculum ait intelligi, qui peccatū ignorat, propterea quòd fœmina fit peccati fymbolum. Labilis enim, mollis, & ad delinquendū procliuis admodū eft mulier. Mafculum igitur fit munus quod Deo offers, hoc eft, muliebre nil habeat, concupifcentia vacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil diffolutum meditetur. Et mafculi deniq; nuncupatio in diuinis literis virū indicat virtutibus perfectum, qui præfenti fortiq; animo femper eft, cùm mulier contrà tātæ fit infirmitatis, vt Salomon Sapientia dixerit, Melior eft iniquitas viri, quàm mulier benefaciēs. Et mares tantū ftirpis Aroneæ iubet Dominus vefci facrificato, quia fcilicet nō omniū eft de Deo difputare, fed eorū tātùm qui nihil fœmineū, nil fluxū in cogitationibus habeāt. Demū, ne de Deo difputare præfumamus, quādiu per quafdam declinationes diffluentes, vel domefticas curas, vel inania negotia, à mafculorum dignitate vigoreq; exciderimus. Similiter in victima peccati, mafculus tātùm de genere facerdotali vefcetur carnibus eius; ad pœnitentiam enim forti

opus est sensu, ait Hesychius, & intentione virili. Cui Psalmographus ita succinit: Viriliter age, vigoreq́ audacter amplectere, & in quãcunq́ prouinciã te delegauerit Dominus, eã & alacriter suscipe, & non ignauiter administra. Porrò vir qui testiculos auulsos habeat in diuinis literis, hieroglyphicũ est hominis qui vitam prius piè sanctéq́ institutã habuerit, iuuentutemq́ omnẽ bonis operibus exercuerit, ingrauescente verò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit. Nam cùm testes, vti superius ostensum est, virtutis indicia sint, euiratio mollitiem dubio procul effœminationẽq́ significat, ipso se vocabulo prodente. Vel, vt Hesychij sententia est, secuisse ille abstulisseq́ sibi testiculos videt, cuius impius animus scelerataq́ mens timorẽ Domini veraq́ abiecerit pietatem, perinde ac si crudelis manus semetipsum absciderit, hoc est, sese à Dei coniunctione, quę sita est in virtutibus, abstulerit, & bonę frugis prole fœtificationeq́ priuauerit, ipso q̃ppe abiecto signo, per quod vera virilitas in homine cognosci posit. D

ERGA PARENTES ingrati.

ANtiquorum autem religione institutũ fuit Gallos, euiratos quippe sacerdotes, Deûm Matri ministrare, perpetuæ eius seruituti addictos, quòd qui patris, matrisue nomen violauerint, eo supplicio damnandi viderentur, ne possent ipsi vnquam fieri parentes: in qua sententia fuisse Lucretium, hæc eius carmina declarant: E

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti sunt,
Significare volunt indignos esse putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

COELI FOECVNDITAS.

QVæ verò de Cœli pudendis à Saturno falce abscisis et in mare deiectis veteres fabulati sunt, sententiã pr̨ę se ferunt à diuinis literis non admodũ alienã, Deũ quippe omniũ rerũ species cõformasse, moxq́ pr̨ęcepisse, vt cõiugio quęq́ suo cresceret, repleretq́ terras: id quod & pleriq́ philosophi dixere, rerũ semina cœlitùs delapsa tempore quæq́ suo coaluisse, inde ad eas propagãdas naturam vsum Veneris indicasse. Iam & Osirim Ægyptij suum, de quo sæpe alibi, humana effigie pudendis obscœnius excitatis faciebant, inde generis nostri causam (Sol enim Osiris) & per quem capite gestabat calathum, educationis beneficium significaturi. F

MERCVRIVS, VEL efficax sermo.

SErmonis efficaciã persuadendiq́ vim ostentare veteres si voluissent, Mercurij simulachrum grandiori iam ætate, barbatum, & effœto propemodum corpore, natura tamen obscœnius excitata, eaq́ tantùm parte validissimum faciebant, cuiusmodi signum Cyllenis fuisse Pausanias tradit: atq́ ego sigillum ea specie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ vidi: cui quidem signo, præter hæc vestis erat suffarcinata, in cuius sinum poma, fœturæ scilicet indicium, condebantur, nempe quòd sermo cuius omnino symbolum est Mercurius, in grandiori, prouectioriq́ ætate vim quandam propemodum generandi, transigendiq́ aliquid habeat, vt quod in consul-

A conſultatione propoſitum eſt, deliberet, perſuadeat, ac omnino conficiat. Arte-
midorus Onirocrita ſcribit, ſe quoq; Cyllenis vidiſſe Mercurij ſimulachrum, cu
ius ſpecies non alia erat, quàm pudendi virilis effigies: eaq; de cauſa coniectores
ſuper ſermone diſſerunt, quæ quis per eius partis imaginem ſomniauerit.

INVETERATA NEQVITIA.

ADdi ſolita eſt Hermæis huiuſmodi veſtis longo ſyrmate tracta, quorũ qui-
dem ſimilitudinem Theophraſtus Ereſius in homines nequam & intempe
rantes detorquebat, propterea quòd ſyrma, ventrem, pudenda, & barbam tan-
tùm haberent: ita illi veſtem traherent fœminarũ more, ventri dediti eſſent, atq;
libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm vitia quæ-
dam, vt Satyricus monet, cum prima ſint barba reſecanda.

SERMO INANIS.

INanem verò ſermonem oſtendere volẽtes, Mercurium eundem iuniori ſpe-
cie ac prorſus impubi cùm effinxiſſent, attracta illi pudenda vel deſidentia fa-
ciebant: in his enim qui nondum ex ephebis exceſsiſſent, infœcundam & imper
B fectam eſſe orationem animaduerterant, vtpote quòd ætas illa ad prudentiam
nondum eſſet idonea. Huiuſmodi verò ſignum vidi Neapoli in magnificentiſ-
ſimis Mactaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAm & Priapi ſimulachra in hortis ſtatui ab antiquis ſolita, ne multum in his
immoremur, prouentus qui depoſceretur ſignificatum habebant. Ea verò de
cauſa fieri conſueſſe ait Varro, quòd horti omnes in tutela ſunt Veneris, quę to
tius eſt generationis Dea.

CONTINENTIA.

FRænum libidinibus atq; nequitiæ impoſitũ
& imponendum eſſe, admonere cùm vellent
Ægyptij ſacerdotes, genitale viri manu cohibi-
tum atq; coercitũ pingebãt, quippe hominis cõ-
tinentiã eo geſtu deſcribentes. In appendicibus
vtiq; ad Virgilianũ opus adiectis, cuiuſcunq; illi
fuerint ioci, ſapienter quidem cõpedibus Vene-
C rem cõſtringendam inuenies, quantumq; natis
creandis ſeruiat adeundã, vt corruptũ ibi locum
ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus; ita
enim apud eum legas:

Vina ſitim ſedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines tranſilijſſe nocet.

Approbesq; interim eorũ fortitudinem, qui potius excaſtrari voluerint, quàm
illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianũ & Origenem quæ-
rito. Præcipuum autem illud in Chriſtianorũ inſtitutis præceptum ponit Euſe-
bius, γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα κρατεῖν, ventrẽ quippe, quæq; ſub ventre ſunt, coer
cẽda. Sanè Anacharſis Scytha cõuiuio acceptus apud Solonẽ, ita mox decubuit
cõpoſitus, vt vna manu pudẽda, altera verò os obſignaret, palma ad id appreſ-
ſa, daturus quippe per huiuſmodi geſtum cõtinentiæ atq; ſilentij monimẽta. Eã
verò toto vitæ tempore cõtinentiã à delicijs omnib. alienã ſecutus eſt Anachar-
ſis, quare ſtatuis eius inſcriptum erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑ-
ΤΕΙΝ. quippe, linguã, ventrem, mentulam cõpeſce. Nam ille nimirũ ante omnes
probus eſt, qui tribus his egregiè ſibi tẽperarit. Neq; verò paruã huius cõtinen-

tiæ laudem meruiſſe videtur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cùm puella, D
noctis bona parte peracta, deducta eſſet, vt cũ eo dormiret, quærenti regi tarditatis cauſam, reſpondit illa, expectaſſe ſe donec maritus cubitum iret: cõmotus Alexander miniſtros acriter obiurgauit, reducite, inquiẽs, hanc: parũ eñ abfuit quin veſtra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate ſeruauerit, ignorat nemo. Exẽpla hæc adoleſcens, ætate feruidus, delicijs affluens, adulatoribus vndiq; circũſeptus, ſponte præſtitit, vt nos qui monitis dubio procul ſanctioribus eruditi ſumus, aliquando cogeret erubeſcere.

VENVS VERECVNDA.

NOn defuiſſe verò vnquã qui verecundiã adamarẽt, tot Veneris ſimulachra in antrũ abdita, de quibus alibi meminimus, indicio eſſe poſſunt. Adhęc iuxta Mantineã Nigræ Veneris ſacellũ apud Meliaſtas fuit, ad verecundiã quippe, qua præditum eſſe debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimùm & in propatulo, homines verò & clàm & plurimũ noctu liberis dare operam ſolent. Simulachri huius meminit Pauſanias lib. VIII.

EXTINCTA LIBIDO. E

APud Ægyptios genitalia à Titanibus deſecta, & in fluuiũ demerſa comperias, quòd libidinis ardorem extinctũ, aut extinguendũ eſſe, myſtico eo ſacro intelligendũ. Græci Herûs & Leandri fabulam cõmenti ſunt, vt extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoq; concupiſcentię ardorem extingui ſignificarent, atq; ita tam marem quàm fœminam gelida ſenectutis procella exagitatos in aquas immergi, ac deniq; ſuffocari. In ſacris noſtrorum literis ſententia huic fabulæ non abſimilis de flore amygdalæ, de locuſta & cappari habetur, quam loco ſuo ſatis explicauimus. Neq; tamẽ illud cõtemnendum, quòd Græci extinctos cõpreſſoſq; nequitiæ ſtimulos à viro forti, hoc eſt, virtute prædito, indicare volentes, Anteum illum ſuum Terræ filium ab Hercule colliſum fingunt: nihil enim aliud eſt Anteum à terra procul ſublatum enecare, quàm à libidinoſo tactu manus & mentem procul amouere.

COELESTE RERVM OMNIVM PROMPTVARIVM.

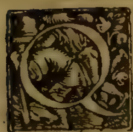
PAnos vrbs in Ægypto fuit, in qua huius etiam dei coloſſus viſebatur inguine procaciter extento, qui flagellum in Lunam à dextra eius ſitam attolleret. Pana enim illi ad Lunæ ſimulachrum addere voluerunt, quòd omnia mortalium vſui neceſſaria putarent à Luna ſuppeditari. Sed quid hoc ſibi vellet argumentum, facilius ex Cabaliſticæ diſciplinæ ſignificationibus eruemus. Aiunt enim eius myſterij ſapientes, omnem ſiderum vim, quæ rerum procreationi cõparata ſit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquã promptuariam, mox illam pro rei vniuſcuiuſq; materia formã vnicuiq; ſuam fideliter erogare: idq; ſibi velle videtur in Panos manu flagellum, quaſi accepta eo geſtu doceat expendere. F

SOL.

IN Sudæ collectaneis legas Priapi ſimulachrũ, quẽ Horũ Ægyptij eſſe dicunt, læua penem arrectum continere, dextera ſceptrum diſco & pennis inſignitũ, quę omnia Solis vim oſtentẽt: ex genitali ſiquidem obſcœnius attrectato ſignificari aiunt, quę abdita ſunt in viſceribus terræ ſemina, vi ſolis erumpere: per ſceptrũ verò imperiũ, quod in cœleſtibus & terreſtribus gerit, cuiuſq; opera & terra & mari patefacta ſeſe mortalibus exhibuere, vſuſq; & cõmoditates rerũ omnium

A nium ſubminiſtrarunt. Diſcus orbem quo circunfertur indicat: pennæ verò velocitatem, totius cœli ambitu quatuor & viginti horarum ſpacio cotidie decurſo. Sic illis philoſophatum eſt temporibus, vt rem tam ſeriam, et omni modeſtia & verecundia tractandam, ad nequitiæ turpitudinisq; imaginationes traherẽt. Sic Iudæi quoq; Beelphegori nonnunquam initiati ſunt, ignominiæ quippe ſimulachro, quem Priapum Latini vocant, Moabitarum de more ferentes ſacra, grauiſsima contra ſe numinis omnipotentis iracundia concitata. Sic Athenarũ eruditio arcanaq; myſteria vniuerſum orbem eluſere. Atq; huc demùm in Eleuſinæ Cereris ſacris tormentum illud cæremoniarum, ad occluſas portas diuturnior mora, linguæ obſignatio, & tot habituum & ornatuũ, quot Apuleius enumerat, varietas tendebat, vt poſteaquam per quinquennium anxij anhelabundiq; magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuſpiam diuinæ maieſtatem quandam, diceret Tertullianus, ſe viſuros concepiſſent, ſub naturæ ſignificatione ſimulachrum virilis membri tot faſcijs, tot integumentis tandiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodq; quotidie ad naturę requiſi-
B ta non ſemel tangere cogerentur, vidiſſe ſe pictum aut ſculptum, ſub religioſiſsimi iuſiurandi prohibitione profiteri vetarentur. quodq; longè magis ignominioſum eſt, huc philoſophi, huc principes, huc ipſi Romanarum rerum domini Auguſti, leuitate neſcio qua pellecti perhibentur.

DE VMBILICO.

Voniam verò vmbilicus quædam communia habet cum genitalibus, exigit locus ipſe, vt quæ partis eius ſignificata ſunt, explicentur.

PATRIA.

VMbilici ſignificata alij alio modo acceperũt: ſunt enim qui Iouem, ſunt qui mediũ, ſunt qui finem per ſimulachrũ eius intelligãt. Iouem quidem ex vmbilico ſignificare videas apud Curtiũ lib. IIII, cuius effigies ſmaragdo & gemmis alijs coagmẽtata erat. Et hoc idem indicat numus quem apud clariſs. patritium Venetum Stephanum Tepolum vidi, cuius inſcriptio eſt, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiuſmodi ſpecies habetur. Medium ve-
C rò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum. Finem Martialis, cùm ſcripſit:

Iam peruenimus vſq; ad vmbilicum.

Sed eo loco intelligendus eſt voluminis terminus, qui cùm volumẽ explicatur, in fine omnino eſt: cùm verò idem obuoluitur in ſpiram collectum, medium tenet locum. Sed enim Onirocritæ per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, vnde ſcilicet educationis auſpicia ſuſcipiuntur: & per ea quæ vmbilico accidant in ſomnijs videri viſa, de patria vaticinari ſolent.

MEDIVM.

VIdetur verò patria vnicuiq; homini orbis medium eſſe, cùm ab eo loco, vbi quiſq; lucem auſpicatus eſt, & terrarum ſitum, & mundi ſpatia metiri incipiat, et quoquo verſum iter arripuerit, patriam ſemper quaſi centrũ ſtatuat. Sed apertiſsimè Cicero vmbilicũ pro medio poni oſtendit in Verrẽ actione VI. Et raptam eſſe Liberã, quã eandem Proſerpinã vocãt, ex Ennenſiũ nemore, qui locus, quòd in media eſt inſula ſitus, vmbilicus Siciliæ nominat̃. In homine quoq; vmbilicus medio totius corporis loco cõſtituitur, ſiue circulũ circunduxeris lacertis manibusq; exporrectis, ſiue ad quadræ figuram factum eum imagineris. quanq; de medio hominis diuerſa eſt & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim

inguen in homine masculino medium agnoscit, vmbilicũ ille. Apud Martialem D medios lambere comperias, quod ad Varronis sententiã accedit: nam fœminæ inguen esse medium, idem quoq; Vitruuius confitetur.

F I N I S.

CVm autem & finem significet vmbilicus, ostendendum quid vmbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cùm se peruenisse dicit ad vmbilicum vsq;, vti paulo antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij vmbilicos esse putant, defensacula ea ænea quibus librorum anguli ornãtur simul & muniuntur: quandoquidem cornua etiã eodem errore vocari crediderint à poëtis, præcipuè verò bullam in libri medio affixã. Alij signa esse quędam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideoq; Porphyrionem citant, qui ad vmbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium:

Deus deus nam me vetat
Incœptum celeres promissum carmen iambos
Ad vmbilicum ducere. Alij clauos ad similitudinem bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri cõglutinantur, intelligunt. Alij, vt ex errore E vno in aliũ trahantur, rati se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scæuola, conchas eos & vmbilicos ad Caietam & Lucrinum legere cõsuesse: ibi per vmbilicos, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim scriptis prodidere, cùm hæ buccinorũ quorundam testulæ sint, quæ turbinatim cõuoluuntur, in fastigiũ acuminatæ vmbilici forma, qui ex lapide olim fieri consueuit, ad vmbilici nostri similitudinem. Vt verò & Martialem & Horatiũ idem dicentes, neq; non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui vmbilicũ hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solitos ductu plurimùm perpetuo, vna quippe pagina, nõ vt nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus consertis: & quia complicabantur ad instar spiræ conuoluti, inde volumina dicta sunt à voluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergò paruus admodũ bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupresso' ve, vel ex ebeno, vel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modum, quà membrana præcisa erat, hunc vmbilicũ appellabant, cuius quidẽ capita volumine complicato hinc & inde prostarent: solebantq; ea ex argento, vel auro, F vel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atq; ea sunt quæ cornua nõnulli vocitarunt, vt Ouidius ad librum Epistola Tristium prima:

Candida, nec nigra cornua fronte geras,

hoc est, neq; ebore, neq; argento, aut nitida vlla gemma vmbilici præmuniãtur, cuius facies atrata luctum præ se ferat. Martialis XI.

Explicitum nobis vsq; ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, vti superius dictum, quod & apud Horatium, vmbilicus pro fine ponitur: quia principiũ libri est vbi à titulo incipit explicari: finis, vbi tota reuoluta pagina peruentum est ad vmbilicũ. Huius ego generis volumina multa vidi, eaq; vetustissima, alia ex membranis, alia ex Nilotica papyro, alia Gręcis, alia Hebraicis, alia etiam Arabicis literis perscripta. Non præteribo papyracea illa monumenta, quæ in arcis Æliæ thesauris Romæ asseruantur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textum, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, vel vitro exæquatum ac perpolitum, vt & scripturæ patiens fuerit, neq; vlla calamũ asperitate offenderit, miro quippe læuore complanatum.

A CASTIMONIA & CONCVPISCENTIA.

EXcisus vmbilicus apud Diuinarum literarum interpretes castimoniam significat: eo enim modo quo præcisum præputium circuncisionis illius est signum qua libidinem atque nequitiam à corde resecare debemus, ita in fœminis vmbilici amputatio castimoniam indicat: virtus enim eius in vmbilico est. Hinc de profanatis prostitutisque Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In qua die nata es, non est excisus vmbilicus tuus, vuluæ igitur matris adhærescit: hoc est, nihil quicquam anima ab originatione separatur, sed patriæ coalita est, & applicita mollitudini, vt minimè mox mirum sit eam, quæ omnia subsequuntur, turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, virtus eius est in vmbilico. sub vmbilico ventris legere videtur Eucherius, vt per hoc fœminæ significet genitalia, sicut in viro lumbos dicimus. Nam vmbilicus dubio procul est concupiscentiæ signum.

DE VENTRE.

B NAm Venter quoque sua continet hieroglyphica, eaque ab vmbilico, de quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquã de eo quàm post vmbilicum, possumus commodius meminisse.

PRINCIPIVM.

ABsolutũ perfectumque opus significat, vti diximus, vmbilicus. Contrà venter, in sacris præcipuè literis, nunc principij, nũc originis indicium est, cum scilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo sapere cœpit tempore, factum incœptum've aliquid ostendere voluerit, ex vtero, ventre've dicet. Ita Iobes: Si non ex ventre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio prosequi cœpisset.

MARE.

IN Serapidis descriptione figuráve, de qua plenius alibi, γαστὴρ δὲ θάλασσα legitur: venter quippe mare est. &, vti superius notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in somnijs sibi sit videre visus, morbo eum ventris tentari conijcit, similitudine puto à mari sumpta, quòd veluti flumi
C na fontesque omnes in se recipit, ita venter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

VNde poëtæ ventrẽ pro ganea, & insatiabilitate, voratione'que parasitica ponunt, vt apud Horatium Epistolis:

Quicquid quæsierat ventri donabat auaro. Sed ibi apertius:
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos. Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit, qui γαστέρας ἀργοὺς, ventres quippe ignauos eos appellat. Versus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ κέρδεα, γαστέρες ἀργοί·

Semper mendaces Cretes, cõmercia pessima, ventres ignaui. Iam &, Viuite ventres, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, Pugnos in ventrem ingere, Donatus de toto parasito ventrem intelligi posse dicit. Apud Sudam, & in alijs prouerbiorum collectaneis parasiti cuiusdam responsum habetur, qui ventris opprobrium obiectum sibi ita refellit, vt probrum id omnium pulcherrimũ existimare se dicat: præstare enim eo ventrem alijs rebus, quòd plenus, leuis agilisque sit, atque strenuus; inanis verò, grauis, & invtilis. De adipali sanè lautitia ga-

neáq; verbum apud Græcos γαστρίζεσθαι. In Diuinis literis Psal. X V I, impletum D
ventrem legas, pro insatiabilitate atq; ingluuie. Quíq; gulæ & nequitiæ impe-
randum præcipit philosophus, ventri, vti superius dictum, temperãdum, & his
quæ sub ventre sunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres exime-
re, & in Sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atq; ita
vel expiarẽt, veluti de impulsore pœnas sumere viderentur. Verùm hæc pleriq;
dictu quidem speciosa dicant, non tamen imitanda sibi proponent, lepidumq;
orationis Catonianæ principium in dissuadenda lege agraria ità exordientis
obijcient: Arduum esse ad ventrem verba facere, qui careat auribus: nam & in
hanc sententiam Græcum est prouerbium, γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα.

HVMANA DELICTA.

SAnè ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra castra exportandi, apto admodũ hieroglyphico, reatus, maculas quippe nostras indicant: quia Fimus in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi possunt, atq; ideo elui: vel expiabilia sunt, eáq; procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ syncera est, contaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribui- E
tur, secretam substantiæ eius originem indicat: vnde illud Psalmo, Ex vtero ante lucem genui te. Significat alibi iudicia eius incomprehensibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli datũ est, de quo Iobes: De cuius vtero egressa est glacies? & gelu de cœlo quis genuit? Idem Eucherius, qđ apud Abacunta legitur, Venter meus turbatus est in me, ita interpretatur, vt per ventrem hieroglyphicè rationis vas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam, vbi, Ventrem meũ doleo, pro mente accipit. Quòd autem de spiritali, nõ de corporeo loqueretur, indicium est quod sequitur, Sensus cordis mei conturbati sunt. Manifestè autem Euangelio: Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Contrà verò de ventriloquis inuenias in ijsdem Diuinis literis: nam vbi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, L X X reddiderunt, Ne sequimini ventriloquos: per hos Theologi falsos Prophetas intelligunt, qui Deum professi, à Deo aliena quæq; docent, falsasq; doctrinas & prophetias comminiscuntur, cõtra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis insipientibus, qui spiritum non diuinum, sed suũ sequũtur. Maxima est enim omnino, inquit Hesychius, diabolici erroris & frau- F
dis species, ventriloquorum inuentum, & quæ multa super hoc exequitur.

DE PELLE.

TRahit ad se venter pellem, quadã propemodum similitudine, qua super in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiusmodi sunt hæc:

VEXATIO.

PElles hieroglyphicè in Sacris literis vexationes sunt, quæ hominem ad mortem vsq; commacerant, imbecillumq; reddunt: distractæ enim illæ in vsus varios, in vasa, in opera multa, patiendo probatæ laudem à Domino consequuntur. Nam, vt Paulus ait, afflictio patientiam generat, patientia probationem, probatio spem, spes virtutis firmamentum, & inconcussam in operibus bonis stabilitatem.

MORS.

SVnt qui locum ex Genesi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretentur hieroglyphico, vt mortalitate conuestitos esse eos intelligi velint. Nam cutis omnino eos indicat, qui solis exterioribus intenti, interius emarcescunt. Apud Plutar-

A Plutarchum lib. de Iside & Osiride, tympanum humanam sapit naturam, atque ideo mortalitatis hieroglyphicum est. Conficitur verò tympanum ex pelle plano, latoq; circulo circumducta.

SCORTA.

INuenies & pro meretrice pelles positas Leuitici XV, Vestem & pellem quã habuerit, lauabit aqua. quem locum citat Hierosolymitanus Hesychius, sententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices scorta dicũtur, à scorteis pellibus, quibus pro strato vtebantur. Idem pellem pro diuitijs poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALio significato pellis pro tentorio & castris ipsis ponitur, propterea quòd vetusti moris fuit, tentoria ex consutis pellibus cõfigere. In Abacuntis cantico: Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian: hoc est, Madianitarum castra vertentur in fugam & dissipabuntur.

B PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER MANVS ET PEDES SIGNIFICANTVR, EX SACRIS Ægyptiorum literis.

SUmma quidem ingenij amœnitas tui, raraq; admodum eruditio, iudiciumq; in omni disciplinarum genere exactissimũ acerrimumq;, quibus te præditum superioribus diebus animaduerti, cùm apud Cælium Calcagninũ cœnaremus, effecere vt doctissimæ illius cœnæ nunquam immemor sim euasurus. Sed quoniam parum est gratum animi affectum in corde tacitum fouere, nisi vbi facultas datur, eum palàm feceris & in propatulum exposueris, cùm nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quàm earum rerum commentarium, de quibus plurimus ea cœna sermo fuit, id quamprimùm ad te curaui transmittendũ: ibi enim tu per abditissima philosophorum arcana medicorumq; sapientiam ingressus, nihil obscurũ reliquisti, quod super pulsu, venis & arterijs quæri posset: quámq; necessarium esset, medici non modò cor, verùm C *etiam manus ipsas eruditas esse, manifestissimè docuisti: frustra enim esse mentis disciplinam, & scientiam, nisi eam manus opere facto comprobaret. Cumq; medicamina plurima, quæ manibus tuis ipsemet confeceras, recensuisses, opportunè Vincentius Caprilis conuiua noster lepidissimus acclamauit, Manardum te deniq; esse à manuum ardore diuinitùs appellatum: itaq; tunc manum Cælius, & alij, qui accumbebant omnes, suis quisq; laudationibus in cœlum extulere. Ego verò aliam ingressus semitam, nihil à re, quæ præ manibus erat, abscedens, eadem hæc, quæ nunc descripta ad te legenda misi, ad verbum propémodum manu super declamaui: quæ quidem si legenti tantum placuerint, quantum audienti probare videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidisse, sperans scilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud posteros faciat testatissimã. Neq; tu illa supprimes, si rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generis vtilitatem paucissimis antea cognita reserasti. Facit hoc idem Cælius noster, qui quotidie aliquid de Musarum penetralibus eruit, & in promiscuũ vsum exponit, inde perpetuam sibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Nostra verò hæc qualiacunq; sint, si non vtilia, vti vestratia, certè aliqua ex parte spero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire visus es, oculis nunc & mente perfruere.*

DE MANV. D

Vę fuerint manu super hieroglyphica apud Ægyptios significata, quiq́ꝫ honos ei habitus ab eius nationis sacerdotibus, Manarde mi, dicebamus: ea nunc in hunc modum, vti dicta fuerant, repetemus.

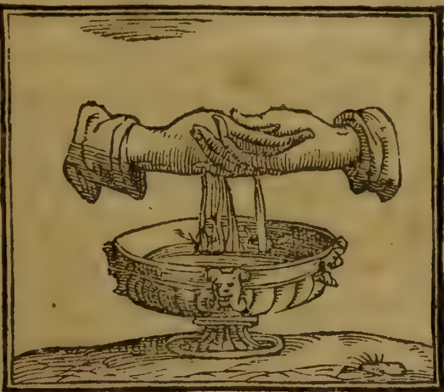
OPVS.

MAnus apud Ægyptios sacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit, eaq́ꝫ picta sculpta've, hominē ædificationis studiosum significabat, quippe qua in operibus faciundis plurimùm vtimur, cuiusq́ꝫ beneficio rerū artificia constant, & conceptæ in animo excogitationum imagines oculis subijciuntur. Vt verò ait Hippocrates, in vnaquaqꝫ arte manus vnusquisqꝫ ad opus, quod facere destinarit, accommodat: natura enim, vt ait Cic. dedit homini manus multarum artium ministras. Artemidorus coniector artes ex manu significari ea de causa dicit, quòd earum opera artes exerceātur. Iam & oblatę in somnijs manus si pulchræ formosæq́ꝫ sint, felicem rerū agendarū successum indicant, & ijs præcipuè, qui manibus opus faciūt, vt idem tradit Artemidorus. Et Pindaricū illud Olympijs celebratur ode IIII, χεῖρεσσι δὲ καὶ ἦτορ ἴσον. vbi per manus opera, per cor E audaciā intelligendā interpres Triclinius obseruat. In sacris quoqꝫ nostrę pietatis libris, manus operis hieroglyphicum habentur, eo præsertim loco vbi Deus Moysi mādat, vt serpētis caudā apprehēdat manu. Actionē hìc per manū significari tradit Philo: siquidē nullo fieri modo potest, vt voluptates, quas per serpentē significari alio cōmentario diximus, coërceri, opprimi've valeāt, nisi prius manus, hoc est, synceros animi affectus, vtpote rectorū operum ministros expediamus, & in omne pietatis ministeriū promptissimas habeamus, atqꝫ ita demū arreptus intrepidè serpens virga fiat, hoc est, voluptas in disciplinā, quę per virgā figuratur, vt in Caduceo declaratū est, quamprimùm abeat, atqꝫ ita absolutā veritatis cognitionē partim intelligēdo, partim experiūdo, cōsequatur. Apertius verò manus opus est eo loco, Exod. XIIII, Et viderūt Ægyptios mortuos super littus maris, & manū magnā quā exercuerat Dominus cōtra eos. Huiusmodi significationem etiam Græci veteres admisere. Nā Lacedęmonij sic inuocandos deos existimabāt, vt manū etiā admoueremus, nostrā scilicet operā addentes: neqꝫ enim eos aliter exaudire. In quā sententiā Salustianus Cato: Nō votis, F neqꝫ supplicijs muliebribus auxilia deorū parantur: vigilādo, agēdo, bene cōsulendo, prosperè omnia cedūt: vbi socordiæ te & ignauiæ tradideris, nequicquā deos implores, irati infestiq́ꝫ sunt. Sed vt ad nostra redeamus, Psal. LXXVIII, Deum exquisiui manibus meis nocte corā eo: quamvis apud eos qui Hebræos sequuntur, nulla hìc de manibus mentio. Verùm alij exponunt, manibus, id est, bonis operibus. quæ tamē nocte, hoc est, occultè, & in Dei tantùm cōspectu fierent. Nam & Assertor, Nesciat, inquit, lęua, quid dextera agat tua. Dum attollit Moyses manus suas, vincitur Amaleches: hoc est, vt interpretatur Adamātius, opera & actus sustollit ad Deū, nō humi iacēs, obrepēsq́ꝫ reptiliū instar terrę applicitus, sed ad Deū porrectos, inqꝫ cœlum surrectos. Quodq́ꝫ Leuitico præcipitur, Manus eius offerāt hostiā Domino, Theologi per manus opera interpretantur. κατ' ἐξοχὴν verò quandā, manus Dei pro ipso accipitur Filio, per quem facta sunt omnia, vt Eucherius & alij pleriqꝫ interpretantē illud Esaiæ: Omnia hæc manus mea fecit. Sed longè manifestius alibi vates idem clamat: Brachiū Domini cui reuelatū est? vbi Theologi, vt apud Hesychiū est, Filiū dubio procul intelligi debere profitentur, Patri scilicet ὁμοούσιον. quod ne cui ambiguū relinqueretur,

labores

A labores eius pro nobis susceptos statim subijcit, vir extra omniū aleam diuinissimus: ait enim: Labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse aūt vulneratus est propter iniquitates nostras, afflictusq́ est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Psalmo sanè LXX, Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est. Theologi subiectam antiquitùs interpretationem huic versui memorāt, potentiam tuam, & iustitiā tuam, id esse brachium. Vbi verò hostiæ salutaris brachiū dextrū separari, dariq́ muneri sacerdoti pręceptū est, Cyrillus, vel Adamantius potius, per huiusmodi brachiū à vulgo separatū significari ait, pontificē debere dextera quæq́, hoc est, proba & honesta facere, vt qui tanquā lampas illucescit in atrio, exemplo reliquis esse possit, nō opinione tantùm, verùm etiā operibus, quam quisq́ viam ad virtutem & pietatem ingrediatur: cōtrà verò sinistra, hoc est, praua & turpia non attingat, vitaq́ sit omnino integra & inculpabili.

INNOCENTIA.

EVthymius vbi de manuū puritate sermo fit in diuinis literis, per manus actiones operationesq́ inquit significari, eò quòd per eas opera
B fieri soleant. Earū autem puritas dubio procul insontē ostendit: vnde etiā abluendarū manuum gestus innocentiæ signū est, quasi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando cōtestari volebant se alicuius innoxios esse sceleris, neque impuris se facinoribus immiscuisse, assensum've præbuisse, in multitudinis conspectu manus abluebant, vt scilicet ex illa manuum munditia animæ identidem puritatem indicarent. Inde Deut. cap. XXI. vbi cadauer in agro cæsum quis repererit ignorato cædis autore, seniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit, accersiri iubentur, & in deserta sterilíq́ conualle vitula facere, super quam lauent manus, vt ita expientur & ipsi & ciuitas, populusq́ omnis absoluatur. Sic circundaturum se altare Domini Psalmographus vates profitetur, cùm vnà cum innocētibus manus suas abluerit. Et Pi
C latus cùm iniquæ sententiæ crimen in Hebræos reijceret, innocentiā suā attestaturus, manus publicè lauit. Datas aūt homini manus ideo ait Athanasius, vt ad rerū necessariarū vsum inseruiāt, & ad preces Deo porrigendas attollātur: atq́ vti palàm est, manus est quæ cibū & alimenta omnia legit, condit, instruit, & ori admouet: manus est, quæ præclara facinora in pugnæ vel discriminū cōflictu facit: ab ea est scribēdi cōmoditas & elegātia, quā Propheta honestauit, de Deo dicens, Calamus scribæ velociter scribētis, quo scilicet diuinę vocis oracula exprimuntur. Manus sacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, sacramēta cœlestia nobis subministrat, & mysteria reliqua ritè perficit & operat: eam dignatus est Dei filius cōmendare, cùm dixit: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me. Manus deniq́ est, quæ omnia cōfecit, omnipotētis Dei testimonio, per prophetā dicētis: Nónne manus mea fecit hæc? Manus est totius corporis propugnaculū: quæ dum illud totū oberrat, totū defendit, totū comit, totū vestit, totum ornat, vniuersę eius molis dominā se re ipsa profitetur.

AVTORITAS.

HInc manus autoritatemq́ & potestatē signatissimè indicat, vt in sacris pietatis nostræ canimus, in manu Dei esse omnium potestates, & iura regnorū

omniũ. quo significato dictũ à Psalmographo, Exaltetᷣ manus tua, vt Theologi D
sunt interpretati. Iam apud Hieremiã: Sicut lutũ in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israel: de summa Dei potentia. Et illud minimè dissimulandũ, quod poëta Caecilius ait: Deũ quis nõ summũ putet, cui in manu sit quẽ esse dementẽ velit, quem sapere, quem insanire, quem in morbũ iniici, quẽ contrà amari, quẽ auersari, quem expeti? Sic ad Terentiã Cic. Verùm hęc nõ sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamvis sanctiore imbuti disciplina, cùm prãdenti Vespasia no humana manus triclinio illata fuisset, & subter mensam subiecta, praesagium fuisse respondere, rerum potestatẽ ad Vespasianũ aliquãdo peruenturã. In Dei verò manu esse omnes fines terrae, sacra piorum vatum oracula testãtur, quî fieri posset admirantium, vt aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continentem omnem obrueret, quoquo versum circunfusa. Tametsi non defuerunt antiquorum ingenia, quae natura fieri hoc cõmentarentur. Ptolemaeus quippe Almagesto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprẽdisse profitetᷣ, quę cùm siccae frigidęq; naturae sint, vi sua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illę micant, vt sibi natura similem, & temperatura quadã à Saturni sidere E
copulatam exerant, & suspensam teneant. Aliĳ Magneti hoc attribuũt, quo lapide tota illa pars, quae ad Arcticum versa est, incrustata quodãmodo cõperitur: tantamq; illi vim dum se ad polum erigit esse dicũt, vt vniuersum terrae corpus eodẽ trahat, atq; ita bonam eius partẽ vndis extare faciat. Aliĳ alias atq; alias super hoc rationes cõminiscũtur, cõcauitates subterraneas, oualem figurã, protuberationes, & cõmenta alia ingeniose magis quàm verè excogitata, quae omnia si suscepti operis ratio pateretur, facilè refelli possent, vtpote quae tam validissimis naturae rationibus, quàm hodiernae nauigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hęc illi viderint. Basilius Magnus totum hoc ad architecti summi Dei sapientiã refert, admirationemq; omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam Prophetã ipse rerum opifex clamat: Vos igitur non timebitis me, qui posui arenã terminum maris? quasi nulla alia in re magis potentiam viresq; suas ostentarit. Ille enim cùm abyssos circumuallaret, legem imposuit aquis, ne datos transiliant fines, signatisq; termi- F
nis coerceantur.

IGNAVIA.

EXpedita autẽ manus, & in propatulum prolata, ita opus, autoritatem, atq; potestatẽ indicabat: contrà verò, nihili hominem, ignauum & ocio desidiaq; torpescentem significare si vellent, manus eius in sinum consertas effingebant: quì porrò status ignauissimi nebulonis est, cùm praesertim Anaxagoras ideo sapientissimũ omniũ animantiũ videri hominem dixerit, quia manibus instructus foret. Quod dictũ Plutarchus in Moralib. repetit, neq; dissimulat Aristoteles.

FVRACITAS.

APud autores aliquot inuenias laeuã manum pro furacitate positã. Nam Plautus, Persa, vbi Sophoclidisca lena Pechniĳ pueri manũ deposceret,

A posceret, atque ille dexterã porrexisset, respondit ea: Vbi illa altera est furtifica læua? Ita & Catullianum illud intelligitur de Marrucino, qui manu sinistra nõ bene vtebatur, sed in ioco atque vino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

PLausum autem, lætitiæque & gratulationis signum, manibus in eum gestum figuratis vt sese complodere viderentur, significare, theatra Romana, et poëtarum pulpita sæpius ostenderũt. Id autem in Sardanapali statua, quæ Tharsi erat, exprimebaẽ, cũ inscriptione, quę modis omnib. lasciuiendũ esse cõmoneret.

IMPEDIMENTVM.

COmplicatas verò manus digitis pectinatim insertis, adeò vetus illa religio impedimenti signum esse credidit, vt parturientiũ nixibus obstare, ne partum edere possent, quandiu manus eo gestu tenerentur, perdita admodum superstitione persuasum habuerint.

LIBERTAS.

QVemadmodũ verò per manus ita complexas impedimentũ significabãt,
B sic per eas explicatas libertatem innuebant. Numus est Tib. Claudij Cæs. in quo videre est sigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè potest discapedinatã exporrigit, cum inscriptione, LIBERTAS AVGVSTA. quamvis verò pileus per se sit libertatis signũ, manus ea tamen ita passa significatũ adauget. Sed enim vt de parturiẽtiũ fascinatione per implexas manus dicebamus, ita contrarium est in numo Iuliæ Piæ, vbi partus felicitas explicatur, in quo Venus læua hastæ innititur, dexteram expansam ostendit, cum inscriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, se ducere asseuerabant, maximè verò gens Iulia.

QVæ quidẽ cõdente & dicãte Iulio Cæsare, templũ erexit Veneri Genetrici, cuius rei Plinius, Tranquillus & alij meminere. Legimus & Cæsaris tesseram fuisse, Venus Genetrix: vt Syllæ, Apollo Delphicus: Marij, Lardeus. Obseruandũ autem in numo scriptum esse GENE-
C TRIX per E media syllaba, prout veteres grammatici scribendum monent, cùm tamen genitor per I notandum agnoscant.

VENVS GENETRIX.

LIBERALITAS.

EST & illud frequentissimo latinitatis vsu dictitatũ, Manus remittere, liberalitatis et donationis significato, quo loquendi modo lusores præcipuè vtunẽ: nam remittere manus, est cõdonare collusori iactum, quem sua ipse manu damnosum fecisset, debueritque ob id numos exsoluere. Hinc legere est in epistola Octauiani Augusti ad Tiberiũ: Ego perdidi viginti millia numûm, sed cùm effusè in lusu liberalis fuissem, vt soleo plerunque: nam si quas manus remisi, cuique exegissem, aut retinuissem quod cuique donaui, vicissem vel quinquaginta millia: sed hoc malo, benignitas enim mea me ad cœlestem gloriã effert. Præcipuè verò dextrã liberalitatis & erogationis indiciũ esse voluerunt, vtpote quæ, vti prompta est, & ad capiendũ expeditissima, ita & ad porrigendũ erogandumque vsitatissima. Vnde Græci δῶρον illud suũ mensuræ de manu sumptæ vocabulũ, de quo alibi locus suus, deductũ volunt, quòd scilicet inde dona porrigant. Sed quoniã tã liberalitatis quàm libertatis significatũ in dextera

tera ponunt, huiusmodi disciplinam longè melius sacræ nostrorum literæ prodiderunt: veteres enim Theologi qui diuinorum nominum significata perscrutantur, eam inesse vim in Dei dextera intellexere, vnde pulchra, grata, lætaq́ omnia prouenirent, proprioq́ nomine Michaelem vocari. at Græcorũ Theologia Michaelis vim in Deo eam esse dicunt, quam Mathematici Veneri dedicarunt. Psal. decimo supra centesimũ iubetur Christus sedere à dextera Dei patris, vbi Theologi per sessum requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriam, & honore parem intelligũt: per Dei verò dexterã effusissimã eius benignitatem interpretantur. Læuam demũ Aramei eam in Deo vim esse dicunt, vnde fortia, dura, & castigantia procedãt: idq́ numinis Gabrielem appellatum, quod Astronomi ex Græcorum Theologia Martem esse dixerunt. D

APud Græcos Latinosq́ poëtas plerunq́ reperimus centimanũ Briareũ, centimanumq́ Gygẽ: quin & Homerus Solem ἑκατόγχειρα nuncupauit: quorũ significata cum hieroglyphicôn instar interpretẽtur, nõ importunum fuerit hîc explicasse. Interpretes Hesiodi, per Briareũ vernũ tempus dici tradunt, ob herbarũ, florum, & frondium copiã, quam affluẽter adeò suppeditat. per Gygem verò hyemẽ, & ipsum centimanũ, ob ea multa, quæ iamdudũ collecta cõgestaq́ in varios mox vsus distribuit, & negocijs quæq́ suis accommodat. Quòd verò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumerabilia eius officia, quę magis aperta cognitaq́ sunt, q̃ recensere oporteat, effecerũt. E

OFFICIA MVTVA.

CEssit & in prouerbiũ mutui beneficij, officijq́ ab officio prouocati, Manus manũ scabit, ex Epicharmi Comici versiculo, quẽ in ore fuisse semp Prodico Sophistę, Socrates apud Platonẽ memorat, Axiocho. Erat verò huiusmodi:

ἧδε χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει, δός τι καὶ λάβοις τι·

Næ manus manum fricabit, Da quid, auferes quid.

Sedenim illud vulgatum magis: χεὶρ χεῖρα νίπτει, δακτύλοι δὲ δακτύλους· F

sic enim manu scripti codices habẽt, quod alij suo freti ingenio corrigere voluerunt, quæ trimetri esset ratio minus animaduertentes:

Manus manum, digiti interim digitos lauant.

OPEM FERRE.

EAdem dextera, quæ pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulachro aliquot in numis obseruatur, quasi ea opem omnibus velle se ferre polliceatur. Quinetiam & nunc vulgò, & apud veteres vsurpatũ illud τὴν χεῖρα ὑποβάλλειν, manum admouere, quotiens operam nostrã alicui negocio adiutricẽ adijcimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Æneã clamat: *Da dextram misero, & tecum me tolle per vndas.* Sanè illud sumptũ à sacris, in quibus quispiã adueniens admota victimæ manu, fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cum infantes ab originali labe per sanctas aquas expiãtur, lustricusq́ eorũ dies celebratᷓ: quicunq́ enim manus admouerint ad infantẽ, dum sacrũ id peragitur, paternis sese obligant officijs, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus coniunguntur, propemodumq́ affines fiunt. Quod verò de manibus sacrificio admotis

A motis dicebamus, quod theologi nostri interpretant eo Leuitici loco, Quicũq; illa attigerit, sanctificabitur, id dicũt ostendere, q in disputationib. quæ de Deo sunt, theologicisq; mysterijs, sufficit nobis tantũmodo tãgere, quẽadmodũ qui vult igne calefieri: nam is si interius manũ immittat, pro eo quòd poterat et satis erat calefieri, cõburitur: sic qui ꝓfundius, vel altius de Deo disputare præsumit, pro eo q gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiam cadit, dum diuinorum dogmatũ nequit sublimitatẽ assequi. Ea de causa populus Israëliticus nõ ascendebat in mõtem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod vtinã superioris seculi tẽpora animaduertissent, nõ em̃ sanctissima hęc doctrina tot ineptorũ hominũ, ne ignauorũ dicã, nugis atq; cœno implicata esset & cõtaminata. Sed Deo Max. gratia, qui nostra demũ ætate tot autorũ veterũ thesauros aperuit, vt in vnaquaq; disciplina proficere volentibus, verã, facilẽ breuẽq; viam patefacere dignatus est. Quod verò ad hãc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquã manũ imponendã, de ordinibus nimirũ cõmunicandis, quorũ vis & ratio in spiritus sancti cõtributione cõsistit, iuxta ritũ, quo impositis supra caput
B manibus sacerdos dicit, Accipe spiritũ sanctũ. Id verò diligẽtius examinandum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur.

FLAGELLVM.

SIgnificat etiã flagellum manus in diuinis literis, vt apud Sophoniam: Extendam manũ meam super Iudam, & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortunijs suis loquẽs, Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Tradentur in manũ gladij, castigabũtur gladio significat, vtpote qui occidione occidẽdi sint. Iam quod alibi legitur, Firmasti super me manum tuam, de castigatione intelligendum est.

PIETAS.

IN Antonini numo pietas ipsa dexterã exporrigit expansam, læua donarium in subiectam aram porricit. In L. Ælij Cæsaris numo aureo, dextera sigilli eodem est gestu, lęua donũ tenet, cum inscriptione, PIETAS. Quod verò dictum est in Cynocephalo, passas in cœlum manus adorationẽ significare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo sigillum est passas hinc inde manus ad cœlum attollens cuius inscriptio est, PIETAS AVGVST. Et Iarbas apud Maronẽ dicitur

C *Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.*

Iam & Salomõ Trecensis nõ ignobilis sacræ Scripturæ commentator, sacerdotes, inquit, cùm sanctum BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id sanctum XII. literarum, extendunt manus suas.

SVPPLEX.

APud nationes aliquot inuenias, reiectas post tergũ manus, easq; connexas, supplicẽ hominẽ significare. Eam formã in huiusmodi significato peculiarem apud Assyrios fuisse tradit Ammianus, vbi lib. XVIII. Antonius ab Vrsicino agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono vocis increpitus, proditor & nefarius appellatus, sublata tiara, quã capiti summo ferebat honoris insigne, desilijt equo, curuatisq; membris humũ vultu penè contingens, eum salutauit, patronũ appellans & dominũ, manũ post tergum cõnectens, Ignosce mihi, inquit: & quæ pro criminis depulsione subsequuntur.

CAPTIVITAS.

SEdenim apud Romanos huiusmodi species manuũ post terga reuinctarũ, captiuitatis nimirum indicia sunt, & Virgiliano confirmatur carmine, D

Ecce manus iuuenem interea post terga revinctum
Pastores magno ad regem clamore trahebant.

& multis vbiq; terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, passim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui litigare se simulãs blandiať, atq; ad extremũ dat manus, vinciq; se patitur, vt is qui illusus sit, plus vicisse videatur. Talem Astronomi figurare solent, vbi ostendere volunt eum ab inimicis superandum, & in eorum potestatem redigendum, qui XIII. Sagittarij gradu lucem auspicatus fuerit.

PACIFICATOR.

QVæ verò species in M. Catonis Proprætoris numo cernitur, vbi victoria est sedens, manu exporrecta, pollice summisso, quod puto victoriam consilio partam significare, vt illud, quod alibi explicatum est, Romanos sedendo vicisse, huc accommodetur. Ille porrò gestus in manu res compositas ostendit, qui habitus in statuis pacificatorum exprimi solet: vt in equestri colossea ex ęre M. Aurelius, in area Lateranensis basilicæ visitur, de qua in Digitis. E

RESTITVTOR.

IN alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. numo simulachrũ est læua hastæ innixũ, dexteram porrigens, vola & digitis demissis, pollice pendente, in quo literas eas tãtùm inspexi quæ RESTITVTOR dicerẽt, reliquas discernere non potui. Verùm apertius in Gratiano numo porrigitur manus mulieri altero genuflexæ genu, cum inscriptione, REPARATIO REIPVB.

SALVTATIO.

ERat & salutationis indiciũ, dextera iuncta dextræ, quod apud Varronẽ, atq; etiã apud Callimachũ Ætijs habetur. Vnde Virgilius in eandẽ sententiam Æneam inducit cum patre in Elysijs loquentem ita queri: Cur dextræ iungere dexterã non datur. In hunc sanè diem mos hic perdurat, vt hospites & peregrinos, & quoscunq; notos peregrè venientes, dexterarũ coniunctione salutemus.

ADORATIO.

NEq; verò tantũ porrectis in cœlum manibus adoratio fieri solita, sed et auersa manus ad osculum exposita, adorationis indiciũ est. Hinc illud apud Plinium, quandã esse in dextera religionẽ, quæ osculis auersa appetiť. Qui adorãt, inquit Hieronymus in Ruffinũ, solent manũ deosculari. Vnde Hebręi deosculationẽ pro veneratione vsurpant: eiusmodiq; loquendi forma per totã iam Italiã, ex quo Hispanos in dominationẽ admisimus, inoleuit, cùm prius id honoris nõ nisi Pontificibus deberet. Et nõnulli Catuli somniũ de Augusto referunt, quasi Iupiter cõpluribus prætextatis tutorẽ à se poscentibus, vnũ ex eis demonstrasset, ad quem omnia desideria sua referrent, eiusq; osculũ delibatũ digitis ad os suum retulisset. Alioqui, vt in Cynocephalo dictũ, sublatæ in cœlũ manus adorationis indiciũ sunt. Apud Ciceronẽ Quęstionib. Academicis admirationis id signũ est, vbi diciť: Hortensius autẽ vehementer admirãs, quod quidẽ perpetuò Lucullo loquente fecerat, vt etiã manus sępe tolleret: nec mirũ, nam nunq̃ arbitror contra Academiã dictũ esse subtilius. Peruulgatũ verò est Catullianũ illud in hanc sententiã: Admirans, ait, hęc manusq; tollens, Dij boni, & quę sequunť. F

CONSENSVS.

IN militaribus verò allocutionibus sublata manus, cõsensus et approbationis hiero-

A hieroglyphicũ eſt. Vnde totiens apud Xenophontem, ſi, quod propoſitũ eſſet, ſcitum facere ſe profiterentur, manus tollere iubebantur. Sed enim hoc ritu Hebræorũ prius inſtitutũ fuit, quod pleriſqꝫ locis habetur: & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus eſt. Ita nobis quoqꝫ faciundum imperauit Paulus: Orate, inquiẽs, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus, vbi de oratione pro ſalute Imperatoris agit: Illuc ſuſcipiẽtes (ait) Chriſtiani, manibus expanſis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubeſcimus: deniqꝫ ſine monitore, quia de pectore oramus: & quæ ſequuntur in hanc ſententiam.

FOEDVS.

SEd neqꝫ Pythagoricũ illud pretereundum, μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιὰν, non vnicuiqꝫ dexterã porrigendam: quippe non temerè eſſe quempiã in amicitiæ familiaritatiſqꝫ fœdus admittendum. Citat hoc ſymbolum in hanc ſententiam Plutarchus eo commentario, quod de multorum amicitia conſcripſit: & Solonis dictum illud in primis fertur, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ· οὓς δ᾽ ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: Amicos ne citò cõpares: quos autem acquiſieris, ne reijcias, contemnáſve. Mos verò adhuc
B eſt noſtris preſulibus, in admittendis in clientelam amicis manũ porrigere exoſculandam, quod firmũ quaſi fœderis & conciliationis ſignum habetur. Obſerues etiã apud Amianum, rerum geſtarũ lib. I. ſuprà XX, Nebridium, qui cõtra Conſtãtium vnus omniũ iurare noluerat, metu militũ, qui ferrum in hominem ſtrinxerant, ad Iulianum profugiſſe, ſuppliciterqꝫ oraſſe, vt timoris leuandi cauſa ei dexteram porrigeret. cui Iulianus: Ecquid, ait, præcipuũ amicis ſeruabitur, ſi tu dexterã attigeris meã? Plutarchus in Catone Vticenſi morem tangit oſculandi manus Imperatoris apud Romanos: neqꝫ id quidem omnibus, ſed paucis admodum honoris gratia conceſſum. Vnde etiam in diuinis literis legitur: Tua dextera me ſuſcepit. quod ita interpretantur Theologi: Mos eorũ eſt qui opem alicui ſint allaturi, dexterã porrigere, in qua & vis, & aptitudo, agilitaſqꝫ magis promptuaria, quàm in læua. Et Pſal. LXIII, Tenuiſti manum dexterã meam: id eſt, optimi Aſſertoris inſtar manũ meam apprehendiſti, meqꝫ de terra & ſeruitute Babylonica eduxiſti. Alij ſic exponunt, vt per dexteram manũ à Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quæ benigno Deus animo ſuſceperit. In ſacrificijs demum manuum impoſitio nũc benedictionem miniſtra-
C bat, nunc peccatorum remiſsionem, nunc Sancti ſpiritus aduentum, nũc expiationes, quas ſolo percipimus intellectu, ait Heſychius.

FIDES.

QVia verò fides in fœderibus primũ expetitur, Numa Romanorũ Rex conſtituit, vt manus eæ quæ fidei ſacra facerent, ad digitos vſqꝫ inuoluerentur, quod fidei tutandæ indicium eſſet, cuius precipuè ſedem in dextera eſſe docuit: vel, vt arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant, vt fœdus nunquam facerent, niſi ſanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliſo, intinctoqꝫ inde flocco ac lapidibus ſeptem, qui forent in hunc vſum cõparati, illitis, ſuis interim Oratal & Alilat numinibus vnicis inuocatis. Agnoſcit & Maro fidem per dexteram ſignificari, quare Dido apud eum exclamat:

En dextra, fidéſq;, Quem ſecum patrios aiunt portare penates.

Atqꝫ hoc eſt quod Achemenidi Anchiſes

Dat dextram, atq; animum præſenti pignore firmat.

Velamen verò illud, quo fidei ſimulachrũ, vel manus ipſe obtegerentur, album

fuisse cõstat. Vnde Maro canam fidem appellauit, vt nonnullorum est opinio: quamvis & literatissimi viri sunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omniũ templum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, vt in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio, quod futurum olim erat, præmonstrante, vt quod imperium ibi sine fine permãsurum parabatur, fundamentũ pietatis in fide iecisse tot antè seculis constaret. Horatius tamẽ velaminis albi mentionẽ facit, vbi dicit: Et albo Rara fides colit velata panno. Id enim ad sinceritatẽ, quæ requiritur in fide, indicandã excogitatũ: à fide enim fucus omnis abesse debet, neq; vllo subterfugij colore candor eius violari. Quapropter iustè magnanimiterq; Romani fidem hostibus etiã seruandam rati, Cannensi clade accepta, cùm Hãnibal quibusdam captiuis redimendi se potestatẽ fecisset, fide ab eis accepta redeundi, nisi res confici posset ea quam proposuerat conditione dolose illi vnius diei iter progressi, simulato negotio, in castra hostica redierunt: inde quasi sacramento soluti, tanquam liberi essent, securi cõfidentesq; Romã se contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos sibi dedi postularet, ipse etiã S. P. Q. R. factum ægerrimè tulerũt, neq; vllis ciuium suorum precibus aut lachrymis vinci potuerunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid vetustiorum malè praueq; facta cõquirimus, si recentioribus seculis dolosa huiusmodi fide deceptum Adelbertũ Bauemburgi Regulum legimus, turpi nostrorum principum ignominia, quẽ Atto Maguntiæ archiepiscopus blanditijs pellectum, ad Ludouicum Regẽ capitalem eius hostem attraxit, iuramento pollicitus se procuraturũ, vt quemadmodum eum saluum de munitissimo, vbi erat, loco educebat, incolumẽ identidem reduceret. Cùm itaque paulùm extra portas prodijsset, Atto coniectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam causatus, satius fore dixit redire, commodùm vt corpus aliquo cibo curarent, itineris lassitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igitũ, sumptoq; ientaculo, dant se iterum in viam, ac simulatq; in Ludouici conspectu constitere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonẽ audacter incusante, iuramento, inquit Atto, tũc planè satisfactũ, cùm te impransum eductum, intrò vt prãderes reduxi. Sed hęc improba barbari hominis facta pręter- eamus, & ad fidem reuersi, haberi eam dicamus in Hadriani numo quodam, lęua tenentẽ orbem planum: id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoq; significatũ habet fidei, additaq; est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatẽ. Multò verò manifestius duæ manus iunctæ, fidei sunt hieroglyphicum, quod in plerisq; numis antiquorum obserues, inscriptionibus etiã additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiusmodi manus iunctæ ad alia etiam extenduntur significata.

FELICITAS.

QVandoquidẽ alicubi simulachra duo dexteras iungẽtia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo pręsertim apposito: rebus enim pacificè cõpositis, congruum est publicã priuatamq; subsequi tranquillitatẽ. In Hadriani numo tenet ipsa dea caduceum manu vna, altera Imperatorẽ apprehendit: inscriptio est, FELICIT. AVGVSTI. Vbi verò idẽ Imp. genibus quendã procumbentẽ subleuare videtur, quid sibi velint iunctæ dexteræ, declarat inscriptio, RESTITVTORI GALLIÆ. Quod verò superius dexteram salutationis signũ esse diximus, in numo qui TRAIANVS HADRIANVS inscribit, Imperatorẽ ipsum

videas

A videas dexteram Dei sedentis dexteræ iungentem, cum inscriptione sub basi posita, ADVENTVS AVG.

IVDEX.

SEd & abscisæ manus ipsę hieroglyphicum suum habuere, quod minimè fuit prętereundum. Spectari enim solitas Thebis iudicũ statuas absq; manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auersis esse oculis, vt iustitiam & à donis alienam esse debere, & nulla mulceri facundia oportere significarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo nõ ferat, quorum sermo omnis cùm de Reipublicæ negotio aliquo capessendo, deq; tribunalibus collo querentur, erat, vt se inuicem ad auream messem inuitarent.

DEI VIS.

SAnè Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, sed absq; manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili basi in latum exurgente. Indicabat id Dei vim, cui neq; pedibus neq; manibus opus est, ad ea quæ iusserit efficienda, vtpote qui nutu solo totum potest mundum tremefacere, & vt apud Poë-B tam, dicto citius tumida æquora placare. De statua verò Iani, quæ numerum CCCLXV dierum digitorum gestu indicaret, suo loco dicetur.

PROVENTVS.

QVamvis verò ita veteres iustitiam informarint, apud cõiectores tamen reperias virum agendis causis nobilem, iudiciaq; & leges fama optima confectantem, qui plures se habere manus somniauerit, prospera expectare, q; id portendat & clientum, & amicorum, atq; etiam pecuniarũ prouentum exuberantẽ.

VINCVLA.

IMperitis tamen, maleficis & sceleratis hominibus, id somnij vincula minitatur, multas scilicet manus ad eorum coërcitionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentũ, succurrit id ex Psalmo CXVII, Labores manuũ tuarũ comedes, apud Græcos τῶν καρπῶν scriptum esse: quare bene periti quidam, fructuum potius quàm manuum reddidere: καρπὸς enim tametsi nõ quidem manum, non palmam, sed iuncturam palmę cum C brachio significat, vt apud Homerũ legas Venerem à Diomede vulneratam ἐπὶ καρπῷ, vbi non pars pro toto, sed locus letalis, & conuulsioni obuius de industria designatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro fructu tamen passim ponitur, & multa inde in huiusmodi significatũ vocabula. Erit itaq; sensus, fructibus suis vescetur is qui timet Dominum, nec impius hæc tam culta noualia miles habebit.

SPES IRRITA.

INuenias & operum inefficaciam per præcisas manus significari, quæ vanas nonnunquam irritasq; cogitationes, spesq; hominum inanes indicant, quòd ita scilicet opus ad finem qui fuerat institutus, perduci minimè possit. Et mathematici, nullius vtilitatis & haudquaquã frugi hominem in lucem edi sub XVII Geminorum gradu ostendere cùm vellent, hominem eo loco vtraq; manu mutilum pingunt, atq; eum ignauiter consistentem.

MINISTERIVM.

SEd lõgè alia de causa Mycerinus Ægyptiorũ Rex viginti colossos ancillarũ circa filiæ cadauer circunstãtium, truncis manibus, ijsq; humi ante pedes ia-

centibus erexerat: ijs enim vxor manus absciderat, quod adulterij tam nefarij mini- D
stræ fuissent, vti scilicet pater sceleratissimo exemplo cõplexu filiæ abuteretur. Quod verò in diuinis literis primo Regũ habetur, vbi Arcã Domini Palæstini prędam abduxerãt, & in Dagonis idoli sui templo posuerãt, manè repertus Dagon prolapsus cõfractusque, abscisis manibus: interpretes loco hoc, abscisis manibus, intelligũt, fore tunc præmonstratũ, vt cùm Domini nostri doctrina ad gentes pervenisset, idolorũ manus abscinderent, hoc est, præstigiæ quibus mortales omnes eludebãt, desiturę essent, neque vlla vlterius decipiendi potestas dęmonibus relinqueretur. In huiusmodi ferè significatum Leuitico legas, vbi de victimis agitur: Si nõ poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatẽ emere non poterit, si precium erogare nequiuerit. Alioqui, sideratæ, attritæ, vel etiam abscisæ manus, neque non pedes, actiones indicãt deprauatas: studiosum quippe hominem eorum tantùm quæ vel ab auaritiæ, vel superbiæ spiritu suggerũtur. Quare Dauid ita deprecatur: Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut violantis: superbi enim hoc est, auari illud. Eodem & brachia significato accipiuntur. Nam vbi Psal. XXVI. delinquentis hominis brachium cõteri legitur, impurorũ hominũ brachia debilitata E
significari ait Origenes, quandoquidẽ ad nullum misericordię aut beneficentię opus exerceant. Nã manus & brachiũ, inquit is, operis est indiciũ. Sed eo loco Euthymius adimi perperã agendi autoritatem, viresque confringi interpretatur.

AVARITIA.

SVnt tamẽ qui hoc ad auaritiã pertinere censeant, interpretamentũque huiusmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, γονίκη δ' ὑπὸ κορδύλων, πᾶς δ' ὑπὸ κόλπω χεῖρας ἔχων, & quæ sequuntur in hanc sententiam. Neque desunt qui manum tãtùm sinistram digitis cõpressis pro tenacitate & auaritia pingant; nam & coniectores læuam lucri, & augendæ rei signum ponunt, quippe quæ ad custodiendum magis idonea sit, vtpote segnior, & tenacitati accõmodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, vt nonnulli tradunt, dicere solebat, nõ esse tradendas amicis manus complicatas: quod interpretantur, benignitatẽ addendam comitati. Auaritiam & ille gestus in manu significat, cùm exporrecta capedunculam assimilat, quo gestu Philemonis Romæ signum vidi, cùm in altera volumen complicatum haberet, idque tenaciter restrictum, vt qui precium sibi deposceret, nõ nisi eo nume- F
rato librum exhibiturus. Ferunt enim eum Comœdiarum scriptorem, ære graui solitum lucubrationes suas venundare. Inscriptio sanè erat ΦΙΛΗΜΩΝ. Apud Aristophanem iocus est Cõcionatricibus, vbi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm supplicamus boni alicuius gratia, stare eos supinã manũ porrigentes, non vt quid dent, sed aliquid accipiãt. Hinc quoque Atheniensium in aucupãdis lucris auiditas dicterio carpit, ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα κ' ἀποθνήσκων, manum etiã dum moritur Atheniensis porrigit.

SERMO.

POrrò aũt orationem vnamquãque tradunt ex manu significari, quamvis alio loco prensam manu linguã id facere dixerimus. Ea tamen differentia habetur, quòd species illa non orationem tantùm, sed eloquentiã indicabat. Manus verò vnumquẽque sermonẽ per se ipsa significat, quòd vnà cũ sermone manuũ etiã motũ expetimus, vt

A ait Artemidorus: hiſtriones enim vel celebres inuenias ſolœciſmi redargutos, quòd geſtu manuũ aliquando peccaſſent: de quo alibi. Contrà verò erant Hermea ſigna quadrata ſine manibus & brachijs, ſolo quippe inſignita capite, eaq́ pręcipuè apud Athenienſes, ſed in quorũ medio virilia etiã adſculpebãtur. Sermonis hæc erant indicia, vt in Pudendis etiã oſtenſum, Mercurij quippe ipſius vim oſtendebant. Nam is & Cyllenius ideo vocatur, quòd κύλλους Græci vocant eos, qui ſine manibus ſunt. Oſtẽdit verò hoc, ſermonem ſuapte vi pollere, & ſine manibus omnia conficere. Cur verò ſigna illa quadrata fierẽt, in quadra iugeris dictũ. Sed enim cùm Ariſtoteles duplicẽ ſermonis ponat intellectum, vnum ſcilicet primæ intentionis, alterum ſecundę, vt noſtri interpretantur, ſermonem illum qui per Hermea figurat̃ virilibus arrectis, primæ dixerim intẽtionis quaſi mente conceptum: ſecundæ verò, qui per manus ſignificatur: is enim per vocis inſtrumenta expreſſus, opus quodammodo conficere videtur. Hic verò ſermo plurimùm apud eruditos aut per dialecticã in anguſtias intruditur, aut per eloquentiã in latiores campos explicatur: vnde Zeno Stoicæ diſciplinæ princeps
B commentus eſt, per manũ vtrunq; diuerſo geſtu porrectã ſignificare: quod quidem inuentũ cùm manifeſtũ ſit hieroglyphicũ, minimè fuerat diſsimulandum.

DIALECTICA.

Dialecticam enim oſtendere cùm vellet, manum pingere ſolitus eſt digitis in pugnũ compreſsis, anguſtias hinc ſcilicet & argumentorũ breuitatem, quibus illa cohibetur, oſtendens, quòd ſimplex vniuſcuiuſq; rei qualitas tribus plurimùm propoſitionibus comprehendatur, axiomate, aſſumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

ELOQVENTIA.

ELoquentia verò latè diffuſa patenti decurrens planitie, quacq; libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatamq́; manum ab eodem exponebatur. Reprehendit ſanè Quintilianus eos, qui orantes vlla in cauſa manũ ſub pallio cõtinent, quaſi res ignauiter agatur: noſtri tamen inſtituti eſt, cùm apud Pontifices inter ſacra ſermonẽ habemus, manus intra palliũ cohibere, frugaliq́; tantùm pronunciatione vti. Quoniã verò Theologi finiunt aliud orare eſſe, aliud adorare, ſtatus ad cultum, manus ita ſurrectæ ad adorationem facere videbuntur.

C PRECES.

IN Hetruſcis quoq; inſtitutis hoc geſtu manuum ad preces vtebantur, neque non in deuouendis ciuitatibus, euocandiſq; dijs: cumq́; Iouem dicebant, manus ad cœlum ſuſtollebant, vt eo etiam loco apud Virgilium eſt:

Multa Iouem manibus ſupplex oraſſe ſupinis.

Sanè, quod ad hãc rem facit, Polemonem ſophiſtam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnæ olim celebrabantur, inepti cuiuſdam actoris ſolœciſmum manu factum reprehendiſſe, cùm in exclamatione, ὦ ζεῦ, manus ad terram protendiſſet. Cùm verò ὦ γᾶ pronunciaret, faciem ad cœlum erexiſſet. Sed quantum ad Iouem pertinet, eundem morem vetuſtiſsimo ritu apud noſtrę pietatis Pontifices obſeruari videmus: quotiens enim vel DEVM, vel DOMINVM enunciant, gentem ſanctã bonis verbis expiaturi, proſperaq́; & felicia mortalibus precaturi, manus ſub eam locutionẽ ſupinas in cœlũ tollũt. Quin etiã ὀργιάζειν, quod ſacrificare eſt, etymologici grãmatici nõnulli dictũ putant, ꝙ qui ſacrificant, precanturve Deos, ὀρέγουσι τὼ χεῖρε, manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pij ſimulachrum eſt, quod paſſas hinc inde manus ad cœlum tollit, cum inſcriptione

ad rem accommodata PIETAS AVGVST. Illud addam, antiquum precandi modum noctu sub dio Pindarũ posuisse, Olympijs, ode secunda, apud quem νυκτὸς ὑπαίτεως ob hanc cansam inscribitur. D

DE PEDIBVS.

HÆc quidem manu super memini, Manarde, tibi disseruisse: sed quoniã Caprilis velle se de pedibus audire similia dictitabat, quæ super his à me tunc dicta fuerunt, visum est subiungere.

IRRITVM.

FIeri minimè posse aliquid, aut inconstans irritúmve futurũ, quod cœptum actúmve fuisset, ostẽdere si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes in aquę superficie inambulãtes pro hieroglyphico faciebãt. Nemo enim est qui nesciat, nulla id humana ope ingeniòve fieri posse: nihil enim magis irritũ cedit, quàm si quis plantas super aquę superficiem firmare sibi persuaserit. Ad hoc respexit Cicero, cùm libro Officiorũ tertio, fluxas, labiles & inconstantes Epicuri rationes esse differeret, quippe quæ minus in solido consistant, quòd aqua hærent, vt aiunt. E Sunt qui elocutionẽ hãc, In hac causa mihi aqua hęret, rem nondũ peractã significare contendãt, dubiumq́ aliquod superesse, quod nondũ fuerit explicatũ, aut sibi re super adhuc dicendũ esse, sumpto à clepsydris, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas stillatura statuebãt argumẽto. Et hoc esse quod ad Q. Fr. Cicero ita scribit alterius libri epistola v. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano, nõ est actum, in hac causa mihi aqua hęret. Vbi tamen damnat Epicurum, cũ Ægyptiorũ hieroglyphico videtur cõvenire, vtpote qui argumentorum eius infirmitatẽ omnino redarguit. Nam ingredienti vnicuiq; animali, vt palàm est, solo opus est, diceret Aristoteles, cui firmiter innitat: id aũt homini, vtpote grauiori animali, neq; in aëre, neq; in aqua cõcedit, et ea de causa pedes suam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id est, solum sibi deposcunt.

VACILLATIO.

CVM Ægyptiaco consentit hieroglyphico quod Psalmo LXXIII legitur, Mei penè moti sunt pedes. Gręca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe vacillarũt, siue potius fluctuarũt: maris enim turbatio, fluctuũq; cõmotio, σάλος. Hic verò pedes pro cogitatione ponunt quę scilicet animi nostri pietatẽ pedum instar regit, & sustinet. Penè igit, inquit, cogitatione peruersus, ac penè lapsus sum, vt crederem Deo nullã inesse prouidentiã, incertoq́ casu mortalia defluere, aut quid huiusmodi. Ita ibi legit psal. XXXVIII, ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου. vbi si verbi maritimi & fluctuantis ratio est habenda, Latinè dicemus, cùm fluctuare cœpissent pedes mei. F

FVNDAMENTVM.

COntrà verò pedes in solido constituti, iactũ ostendunt fundamentũ. Hinc apud Iuriscõsultos legas, ponere pedẽ, pro fundamentũ iacere. Hinc illud apud Tulliũ De finibus IIII. Quid enim? sapientia vbi pedẽ poneret nõ habebat, sublatis officijs omnibus. Alibi pedem ponere significat occupare. In Deo aũt pedes virtutis eius firmitatẽ ostendũt, & solidi fundamenti stabilitatẽ, Esaia dicente: Cœlũ mihi sedes est, terra aũt scabellũ pedum meorũ. Alibi pedes Dei hieroglyphicè accepti, humanitas Christi est: nam sicut caput Pater, ita pedes Filius, qui eò quòd terreno mixtus est, diuinitate ipsa inferior est. Quod verò scriptum est Deuteronomio, Qui appropinquãt pedibus eius, de doctrina illius aliquid assequẽtur: sunt qui ex mysticis hisce pedibus abeundos intelligãt sanctos interpre-

A interpretes, & qui diuinã prędicant ſapientiam. At ꝙ Pſal. ſtantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atq; fidei ſtabilitatẽ ſignificãt. Nam contrà de malefidis Propheta, Cur claudicatis vtroq; pede? Et Pſalmographus pſal. XVII, Claudicauerũt aberrãtes à ſemita. Porrò vitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis hominem ſignificat qui à recta diuinæ inſtitutionis ſemita declinat: quandoquidem pedes pro actionum, vt dictum eſt, progreſſu ſæpe ponuntur: Theologiq; omnes hunc vitę noſtræ curſum viã appellare conſueuerũt, de qua Dauid pſal. 118, Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini: hoc eſt, qui dum hanc viuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atq; mandat.

PVRIFICATOR.

SI verò pedes altius in aquam merſos effinxiſſent, purificatorem ſignificabãt. Nam et alibi aqua & ignis in defęcationis ſignificatum accipiuntur, ꝙ rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hîc verò de ijs ſermo eſt, quæ leui ſint macula contaminata, quibus vnda ſatis ſuperq; ſit ad depurandum. Apud Horum legas fullonem hic ſignificari, quod tantundem eſt: nam id eſt fullonis officium,
B vt res depurget, & munditiem veſtibus inducat. Alij commenti ſunt γραφέα pro γναφέα apud Horum legere, vt ſcribam ex hac pictura cõmentarentur, propterea quòd hoc à Mercurij ſimilitudine deſcriptum apud Horum vulgatum legerant: ſed non animaduerterũt eo loco non ἑρμοῦ, ſed ἔργου legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet ſimilitudine, vt ſcilicet geſtus ille deſcriberetur, figuraretur; que, qui fullonis eſt veſtimenta pedibus in aqua preſſantis.

DIVES AVARVS.

TAntali verò ſpecies in aquam demerſi ramis fructiferis ad frontem vſq;, & ob oculos dependentibus, quos fruſtra carpere, & hãc haurire irrito cauet euentu, quanã meliori pateſcat interpretatione, q̃ luculẽtis his Petronij verſibus?

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

SERVITVS.

C APud Onirocritas pedes ſeruorum indicia ſunt, vtpote qui totius corporis pondus ſuſtineãt, vti opera domi rurisq; facienda ſeruis incumbunt, & quæ perperã egerint compedum ſupplicio puniuntur.

TRIVMPHATOR.

QVoniam verò Regum triumphantiũ mos erat captiuorũ corpora pedibus cõculcare, ſubiectionis ſignum: triumphabundũ hominẽ per ita poſitũ pedem Romana pleraq; ſigna ſignificãt. eoq; ſpectat verſiculus ex Pſal. LXVI, Impoſuiſti homines ſupra capita noſtra, hoc eſt, de nobis triumphũ alijs cõceſsiſti.

VIA.

AB officio quoq; pedes in diuinis literis vię profectionisq; ſignificatũ habẽt. Vnde plerunq; videas vetuſtis in imaginibus Deum pingi pedibus intra nubes abſconditis, quod fatidici vates noſtri volentes carnis à Deo aſſumptæ viam (eam Theologi noſtri aduentũ dicũt) arcanã, obſcurã & incogniã fore ſignificare, eam pręferebant ſpeciẽ. Hinc Dauides offuſam ad diuinos pedes caliginem canit Pſal. XVIII. Sed quod idẽ alibi canit, Pes meus ſtetit in via recta, dictũ volunt veteres Theologi propterea, ꝙ nõ ſolùm manus, ſed etiam pedes

pro actione, progressuque negotiorũ accipiunt. Et Leuitico, vbi sacrificiũ fertur pro sacerdotũ consecratione, pollices manuum & dexterorũ pedum, hostię sanguine oblinuntur: dexteras quidem partes obunctas ponũt, quia bonorum hæ sunt operum indices, cùm sinistræ pro prauis accipiant. Nam & Maro, dextera ait esse iter ad Elysium, At læua malorũ Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit. Quòd verò vnctionis mentio facta est, ea sanè vigoris, conseruationis, & salutis assecutionem significat. Vnde etiã apud Gentes athletæ non nisi oleo delibuti certamen inibant. Non vngi verò, in diuinis ijsdem literis desolationẽ, ruinam, & perditionẽ indicat. Sic in Ægypto sublati sunt vna nocte omnes, quotquot limina postesque intinctos agni sanguine non habuere, vt Hesychius. D

SOLSTITIVM HYEMALE.

SOlis cursum in hyemali solstitio significare si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes duos compedibus implicitos, atque ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebant, quòd Sol tũc lentius, & quasi pedicis coërcitus ingredi videatur. Sed enim huius rei longè aliam picturam esse diximus in commentario Polypi, vbi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere monuimus. E

VOLVPTARII AFFECTVS.

PHilosophi antiquiores, quique doctrinã eorum secuti sunt, pedes pro cõtemptissima parte ponunt: esseque in anima pedes aiunt voluptarios affectus, venereæ mollitudini mancipatos. Quique Achillis figmentum intrepretantur, fuisse illum inuiolabilem præter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tẽtus fuerit, cùm ab ea est fatalibus vndis immersus, ea autẽ parte saucium perijsse, id sibi velle fabulam dicũt, quòd fortis alioqui homo aduersis casibus omnibus animosus, nullaque fortunæ iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, vt inde sibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locũ talum ait, sed idem mysticè, vti suus est mos. In cœna Domini discipulorum lauantur pedes, vt scilicet ablutis animorum sordibus, ad Eucharistiæ donum mundi nitidique procederent. In Iacobis & Esaus partu philosophatur Philon, firmissimæque mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animum indicat qui vitio dominetur. Calcaneum enim, vt alibi sæpe, infirmæ vitiosæque naturę indicium est. F

FINIS.

Est etiam pes absoluti operis indiciũ: ad calcem enim dicimus, cùm ad finem peruentũ esse vel operis, vel negocij, volumus indicare. Et Adamantius, vt alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumẽto dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebãt.

INIQVITAS.

ANguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruraque obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd tota aberrãt via, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita malè affecti, iniquorum operum indicia sunt. Nam vti recti pedes quatuor animaliũ in diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quæ in Euãgelijs habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingenijs atque maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambrosius, qui posteaquàm semel in viam rediere, ad scelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoque tempore repetunt luti volutabrum, & vt Lucretius ait, *Insatiabiliter toti voluuntur ibidem.*

Sane

A Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusq; circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

IN statuis verò pes lęuus antè porrectus, aggressionis indicium est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendum aptũ, quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadã peculiari tarditate, totius est veluti corporis firmamentũ, ac quasi centrũ, circa quod alterius pedis alacritas & prõptitudo versetur exerceaturq;, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vnicuiq; laboranti opẽ allatura, quod nõ ignorauit Maro noster, vbi X. Lucagus Ænẽa ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat se pugnæ. Hoc etiam in numis, vbi Martis vltoris inscriptio est, sæpe cõperias: nam & philosophi consentiũt, motũ à dexteris partibus oriri. Atq; ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis statuam obseruaui, quę speciem hanc in aliquem inuadendi, læuo proiecto pede, præ se ferebat. Militaris præterea disciplinæ Magistri commonent, si missilibus agatur, sinistros pedes
B antè haberi à peditibus, ita enim vibrandis spiculis vehementiorem esse ictum. At si res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, vt propinquior dextera sit ad vulnus inferendum. Sed vtcunq; illi, apud Maronem tamen eodem ipso congressu, quem paulò antè dicebamus, strictũ rotat acer Lucagus ensem.

REGRESSVS.

NOn ierim tamẽ inficias, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat necesse habet à dextero pede motum auspicari. Ita signari videas numos FORTVNÆ REDVCI cusos.

IGNAVIA, VEL REQVIES.

ET quoniã gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factũ vt hieroglyphica nõnulla inde desumpta sint: quale illud pro otio et desidia, pedẽ supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cùm ociantem meditabundũq; Euripidem describeret Acharnanibus, famulus eius interrogante Diceopoli an intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragœdiã meditatur. Et Pluto, Mercurius: Nunc aũt esuriẽs pede supra pedem posito altũ requiesco.

C

DE CALCANEO.

Alcaneum quamvis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

CAlcaneum quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falsa, atq; prępostera illa ratione, qua nos vitia nostra excusamus, et nimiũ plus ęquo nosmetipsi nobis indulgemus. Vnde Deus Genesi ad serpentem, qui voluptatis est signum: Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneũ, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facilè seducatur, & quicquid adlibuerit sibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ est, quę terrenæ adhæresçit naturæ, in sensum voluptatesq; prona & labilis. Ideoq; Assertor noster discipulorũ pedes lauisse dicitur, vt signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quò ab ipso rerum primordio serpentis morsibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam.

TERMINVS. D

INterdũ accipitur pro actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quorum saltu extrema pars vestigij, quam calcaneũ presserit, signat. hinc Psalmo: Ipsi calcaneum meum obseruabunt. quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius,

Sed scilicet vltima semper
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo supremáq; funera debet.

Latinus quoq; sermo calcem accipit pro termino. Sic videt Cicero calcem, ad quem decursum est. & ad calcem peruenire, & similia passim habentur.

DE GENIBVS.

ADdam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil agerẽt pedes, alterius sic altera poscit opem res, & coniurat amicè.

IMPEDIMENTVN.

ESt in his quoq; significatũ impedimenti, si poplites alternis genibus impositi figurarentur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter veneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorũ religio, decretis etiam inhibitorijs, vt perhibet Plinius, testata est. E

MISERICORDIA.

CÆterùm genu misericordiæ sedem esse, antiqua omnis superstitio cõfitetur, vt memoriç auris, irrisionis nasus habetur: quamvis Thebanus Crates religionem eam, vti reliqua facere solebat, eluserit. Nam cùm pro quodam Gymnasij principem supplicaret, procumbens coxam illius pro genibus attigit, principeq; præ fastu indignante, Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronem legas oratione post reditum, vbi L. Pisonem acerbissimè compellat: Tu meum generũ, propinquum tuũ, tu affinem tuam, filiam meam, superbissimis & crudelissimis verbis à genibus tuis repulisti. Iam verò illa, Ad pedes iacere, & accidere ad pedes, eodem significato notissima sunt. F

HVMILITAS.

DEpositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:

Ius, imperiúmq; Phraotes
Cæsaris accepit genibus minor.

In diuinis literis, Reliqua mihi sunt septẽ millia virorũ, qui ante Baalem genua nõ curuauerũt. & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraq;, id vno verbo dicitur procidere. atq; ita etiã nostri Psalmo LXXII reddidere: Coram illo procident Æthiopes. Multò verò plus procumbere, & terram lingere, vt ibidem: Inimici eius terram lingent.

PROCLIVIS AD VITIA.

NEq; negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicũ ad terrã, hoc est, ad vitia declinantiũ, & humanæ cedentium fragilitati, impurisq; affectibus inseruientium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste victoriam sperare possumus.

A LEVATI PARIENTIVM LABORES.

VIſebantur olim in Capitolio ante Mineruæ cellam ſigna tria Nixidia nũcupata, quæ genibus nitebantur, ſed ea de cauſa ita dicta, quòd parientium nixibus prçſiderent: quod eo libentius retulimus, quòd vulgata exemplaria Feſti corrupta ſunt, in quibus ſcilicet pro Nixidia, Noxij dij ſcriptum inuenias. Sunt qui ſigna hæc Antiocho Rege Syriæ ſuperato, à M. Attilio ſubtracta prodiderint, ab eoq; Rómam apportata: alij capta Corintho aduecta, quç ibi mẽſæ ſubiecta fuerint. Sed iam de manu, deq; pedibus, & genu, hæc dicta ſufficiant. Videor enim mihi nullam neq; tui, neq; publici commodi rationem habuiſſe: tui, quia philoſophum ſcio nolle deſidibus & ſuperuacaneis lectionibus detineri, eaq; tantùm lectitare, quæ ad ſanam doctrinam facere videantur. In publica verò commoda me peccaſſe vereor, quia dũ te his detinui nugis, boni aliquid ad alicuius ægroti ſalutem excogitaſſes. Quicquid tamen in hoc erratum eſt, totũ id tua culpa factum, qui cicadæ, vt dicitur, vterum ſcabere non dubitaſti.

B PIERIVS VALERIANVS ERVDITISSIMO VIRO FRANCISCO ROBORTELLO, IN ACADEMIA PATAVINA BONARVM LITERARVM PVBLICO PROFESſori, de digitis & menſuris ad Aegyptiorum Hieroglyphica.

Um nuper ſcripta tua omnifariæ doctrinæ pleniſſima, & vtriuſq; linguæ ornatiſſima, ſumma cum voluptate legerem, incidiſſemq; in obſeruationes eas quas doctiſſimo viro Ioanni Sico inſcripſeras, duplici ſum dolore affectus: ob amici memoriam, qui tam miſerabiliter nobis ereptus eſt, noctu in habitatione ſua clàm trucidatus: deinde commentario eo amiſſo, quod amicitiæ noſtræ pignus paulo antè illi recognoſcendum dederam, ſed adhuc abſq; titulo: ita duplici hac iactura & amici & libelli facta ſummopere dolere cogor, quòd potuiſſes doni eius hæres eſſe. Ne verò amplius hoc accideret, cœpi ante omnia commentarijs omnibus titulum inſcribere: & cùm magni nominis philoſopho Bernardino Tomitano de digitorum numeris libellum inſcripſiſſem, ſupereſſe vidi al-
C *terum de digitorum menſuris, eumq; ne amicos nimium obtunderem, tibi Franciſce Robortelle doctiſſime commendaui: quamvis partem hanc præteriturus eram, quòd ea parum ſuauis videbatur, verebarq; ne imago ferè eadem toties repetita, ſatiaret potius quàm oblectaret. Partem tamen hanc omni iure tuam nõ modo legendam, verùm etiam examinandam tibi commendabo, quòd id in animum induxi meum, euenturum, vt quemadmodum ego doctrinam tuam mihi laudi fore perſuadeo, tu quoq; pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, vt quicquid ego ſcribere ſim aggreſſus, id tum tua, tum aliorum amicorum opera politius fiat. Veræ enim neceſſitudinis ea lex eſt, vt amicorum exiſtimationem non ſecus ac ſi eadem nobiſcum inuehatur naui, nobiſcum identidem & ſeruari, & omne periculum adire iudicemus.*

DE DIGITO COMMVNITER.

Ebuerant quidem digiti in Manuum commentarium inſeri: ſed quoniam tam varia tamq; multiplex eſt eorum materia quam cõprehenderunt, vt ijdem ipſi vno nequiuerint commentario coarctari, neceſſe fuit eorum argumenta diuidere: quorum alter liber circa numeros verſaretur: cumq; numeri quoq; ipſi ſua gerant hieroglyphica, ſeparatim de numeris per digitorum geſticulationem ſignificatis,

& quorundam etiam numerorum intellectu mystico, differẽdum fuit. Alter hic D de digito communiter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demùm, quia digitus idem dimensionem prçcipuè significat, eamq; creat, addenda erunt dimensionũ & species, & significata, cùm quæ peculiariter quisq; sibi digitus comparauerit, ad calculum examinauerimus.

ALMVS SPIRITVS.

VT verò rem auspicatius exordiamur, ad almum conuersi spiritum, qui nos afflet, eum dicimus in diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euãgelio autem, omni summota dubitatione, vt cùm Assertor noster dicit: Si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò venit in vos regnum Dei. Quo loco diuus Gregorius ex eo manifestum esse ait digitum pro sancto spiritu accipi, quòd cùm Marcus posuerit, Si in digito Dei, alius Euãgelista dixerit, Si ego in spiritu Dei. Porrò in precibus, quas certo anni tempore almo huic spiritui allegamus, dexteræ Dei digitum eum appellamus. Præterea D. Hieron. eo opusculo cui de Diuinitatis essentia titulus est, digitum vnitatis numero, pro almo eo diuinoq; spiritu accipi debere profitet̃, quo lex in duabus tabulis in monte Sina scripta fuerit: Ipse enim, vt idem ait, scripsit, qui & dictauit. E

PROPHETÆ.

NVmero verò multitudinis digiti sunt Prophetæ, per quos spiritus idem almus libros Legis afflatu suo cõscripsit. vnde Dauides: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum: vbi per cœlos ipsam Prophetarum incitationem accipiunt, qua correpti admirãda tot oracula de diuinis humanisq; rebus in posteros consparsere. Sunt qui Psalmographum dicant ad historicum sensum simpliciter respexisse, per digitum tamen virtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cùm Moseos miraculis cederent, digitus Dei est, dicebant, vbi pars pro toto, digitus pro manu: nam omnino manus, vt loco suo dictum, cõfecti operis hieroglyphicum est. In mundi verò totius fabrica, nihil cœlo ipso admirabilius.

MEDITATIO, VEL vltio.

QVòd si hominem digitos aut vngues suos commordentem pictum sculptum've inspexeris, scias eo gestu, aliàs quidem meditationem, profundumq; ad ecstasin vsq; cogitatũ intelligendum: aliàs verò pœnitentiam facti, vlciscendi've minas. Illud significatũ apud Persium & Horatium habes, quorum alter dicit: F

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit vngues.

alter & in versu faciendo,

Sæpe caput scaberet, viuos & roderet vngues.

vltimum apud Propertium habes:

Vngue meam morso sæpe querere fidem.

sed hæc omnibus notissima præteribimus.

LASCIVA MOLLITIES.

ASpicies fortè statuam saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatam, digitis supra caput veluti argutum aliquid crepitantibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & eneruatæ nequitiæ delicias indicat. Et vno digito caput scalpere, delicatæ admodum mollitiei signum est: quod Gn. Pompeio vitio datum, vsq; ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus. quo super gestu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus, cùm dixit: Qui digito scalpunt vno caput. Pluribus

A ribus verò modis hæc in digitis mollities notata, gesticulatione, munditia nimia, ornatu gemmarum anulorumq́ sumptuoso, motuq́ ad mimicum propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictum est, inter loquendum manũ moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

LIcet in duabus cõsertis manibus fidei fœderumq́ hieroglyphicum locupletius habeatur, non est tamẽ illud dissimulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorum, quotiens in societatem coirent, applicare dexteras, pollicesq́ inter se vincire, nodoq́ perstringere, & vbi mox sanguis in artus extremos peruenisset, leui vulnere cruorem eliciebant, atq inuicem lambebant: idq́ fœdus arcanũ, quasi mutuo cruore B sacratum haberi solitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVi verò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomẽ fuit, non alia de causa erectus fertur, autore Pausania, nisi quia Orestes furijs agitatus vnum ipsemet sibi à manu digitum abroserit, remq́ eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuersi sumus, qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam, quæ hieroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, vt manui porrectæ subijceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor, vbi ait: Qui gestus in statuis pacificatorum esse solet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperàm in codicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est. C Atq hinc locus apud Papiniũ Sylua prima intelligitur, Dextera vetat pugnas: vbi de gestu hoc dubio procul accipiendũ: de quo quia multa alij, rem ego breuiter substrinxi. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscunt in Marci Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine colossea, equo insidens visitur: dexteram enim porrigit resupinam, & aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deorsum verso.

FAVOR.

FAuor autem assensusq́ alienæ victoriæ præstitus, aut cùm aliquem strenuè facientem laudare vellent, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum,

hoc est, maximè tibi fauebit. Quippe si pollicum alter satis est ad fauorem indicandum, vterque in eum gestum adhibitus quammaximè fauere profitebitur. Nam & qui certabãt, cùm succumbere se, & hosti victoriam cedere fatebantur, pollicem sustollebãt. Vnde illa in victos apud Græcos imperitatio, αἴρει δάκτυλον, quod alio de more nostri herbam dare dicere maluerunt. Nostro verò tempore cum vniuersa Italia, & tota etiam Europa altervtri ex duabus factionibus dam-

nata sit, moris est, his pollicem, illis indicem attollere, si cui faueant factioni, atte D
stari voluerint: idque vtinam studio nõ tam perdito fieret: non enim Italia omnis sibimet aduersaria, omnium hinc prædæ exposita, tot clades, direptiones, incendia, desolationesque suarum iam omnium vrbium tam continenti per tot annos bello pateretur, seque mox ob solam suorum pertinaciam, implacabileque dissidium, ruituram miserabiliter deploraret.

TRVCVLENTIA.

QVem verò versum pollicem apud Iuuenalem & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauore simile, sciendum est id tyrannorum quorundam signum fuisse temporarium, vt eo scilicet tempore sicarij percussoresque in cædem trucidationemque populi debacchari inciperent, cùm signum id versi pollicis ab Imperatore datũ obseruassent. Qua de re, scholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto necessarium.

ROBVR.

ID potius referemus, robur validasque vires per pollicem significari, si surrigatur, quatuor reliquis ad volam appressis. Nam ea de causa ἀντίχειρ à Græcis di E
citur, quòd pari cum reliqua tota manu robore cõtendat, alteriusque manus vice fungatur, vt Galenus interpretatur. Apud Latinos autem, quòd præcipuè polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in sinistra cessat, quamvis ea tota sit ignaua, neque minus quàm tota manus semper in officio est. Quin & veteres hunc præstare alijs intelligentes, hallum eum appellabant, quòd in reliquorum dorsa vnus omnium insiliret: aspirationem enim loco S literæ positam nõnunquam ab antiquis inuenias, & vice versa, S pro H. Sed longè simplicius est hallum ab ἅλλω vel ἅλλομαι deducere, id enim salire est.

INVTILIS BELLO.

HOminem bello invtilem ostendere qui volunt, manum abscisso pollice faciant: digitus enim hic summotus, hominem actionibus & prеsertim bello invtilẽ reddit. Eaque de causa legas grauiter animaduersum in nonnullos qui bellum detrectãdi causa spontè sibi pollices amputassent, vt à Senatu in C. Voctienum, vel vt alibi legitur, Votienũ. À Cæsare etiam Augusto in quendam equitem Rom. qui duobus filijs adolescentibus, causa detrectandi sacramenti polli F
ces amputauerat. Marcellinus cùm Gallos militiæ semper obuios & expositos ostendere conetur, nostrã verò ignauiam, quod Græcanici vir ingenij libenter admodum facit, incessere, reprehensionique obiectare, neminem vnquam apud eos ait, quod in Italia plerunque accidit, munus Martium pertimescentem pollicem sibi præcidere. Sanè verò Athenienses, crudeli admodũ atque immani exemplo, Æginetarum iuuẽtuti pollices præciderunt, ne populus qui classe valebat, descendere secum posset in virium maritimarum certamen.

DE INDICE.

POllici proximus est index, ita dictus, quòd eum porrigere solemus indicando. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent, sunt qui Medicũ, neque desunt qui Lichanon esse velint: sed horum prosequi controuersias, nostri non est instituti, qui ad hieroglyphica festinamus. Satis igitur fuerit eum indicem Romano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRæcipuum igitur digiti huius hieroglyphicum est, silentium indicare, si ori appressus figuretur: quo gestu Titi Liuij Patauini imago supra fores prеtorij

rij

A rij in eius vrbe patria dicata, nempe quòd is scribendo adeò multa complexus, scriptoribus alijs silentium indixisse videatur. Hinc apud Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporē attonitus, Tace, tace, inquit. Et Pontianus Pontifex epistola quadam: Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem hæsitas, sit manus tua super os tuum. Ita & Eutychianus, quæ verba sunt ex Salomonis dictis. Et Damasus epistola de coëpiscopis: Digitum ori imponite: hoc est, nihil vlterius loquamini. Ita & apud Ioben: Principes cessabant loqui, & ori suo digitum superponebant. In omnibus verò templis, vbi colebatur Isis & Serapis, simulachrum erat, digito labris impresso, quod multi interpretantur, tacendum esse, illos itidem mortales fuisse. Sed quę fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literarijs ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porro totum Ægyptiacum fuit, quod digito labijs impresso, silentium significaret de dijs immortalibus habendum: in quos ne licentiosi loquendo simus, à Platone etiã monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis sigillum in anulis gestari solitum à veteribus ea de causa tra-
B dit Plinius, vt silentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obsignatoq; ore fuit apud Romanos, vt silentio prętereundum innueret, in cuius tutela numinis Vrbs Roma esset, quodq; proprium illi nomen, ob eam scilicet superstitionem, ne tutelares dij sacris quibusdam auocarentur, deuouerentur ve. Hinc Valerium Soranum neci traditum constat, quòd arcanum hoc propalare ausus esset. Eaq; de causa Plinius de Roma loquẽs ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis cæremoniarum nefas habetur. Quod verò ad obsignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epistolam accusationis in Antipatrum plenam, vnà cum Hephæstione legisset, detractum è digito signatoriũ anulum ori illius appresit, silentij monumentum.

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

SEd nihil ferè tam eruditè traditum à quopiam est, vt non ingenia inuenta sint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus est siquidem scriptor Masurius nomine, qui Angeronæ simulachrum, quod Romæ in sacello Volupiæ obligato, vti superius, obsignatoq; ore visebatur, propterea
C confictum ait, quòd qui suos dolores anxietatesq; dissimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat voluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quòd angores ac animorũ solicitudines propitiata depellat. Sed quamuis alia atq; alia etiam super Harpocrate commẽtati sint ingeniosi viri, illud ego minimè dissimularim, quod summæ eruditionis autores approbasse videntur, summum Deum ex eo figmento silentio coli debere, quod & in Pisce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pietatis Christianæ sacris preces pleræq; sunt, quas ad Optimum Maximumq; Deum nulla emissa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentarijs vulgata sunt, ea non existimaui hîc ad commemorandum necessaria. Illud vnum minimè præteribo, traditum ab Ægyptijs Oron & Harpocratem digito ad labia appresso coalitoq; in lucem editos, eodemq; modo & Heraiscum, magnæ apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos silentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quæ triclinijs, & diætarum foribus superponi consueuerat, vt inde silentium conuiuis indiceretur, quando multa inter bibendum dici soleant licentius atq; liberius, quæ palàm efferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato cauturũ se pollicetur, ne fidos inter ami-

cos sit, qui dicta foras eliminet. Et cõuiuas memores odio habendos esse, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur, μισῶ μνήμονα συμπόταν Procille. Vino enim libertas, vnde Lyæi nomen, attributa. Apud Comicos nonnunquã inuenias ad S literam, T quoq; adiectam, vt Phormione Terentius, S T. D

DE MEDIO.

MEdius à situ ipso nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi vsu infamis & impudicus. Sunt qui hunc nõ hallum, sed Lichanon velint, πὰ τὸ λείχειν, quod nos lãbere dicimus, vt ita exploratis vniuscuiusq; rei saporibus, quid ad stomachũ faciat, quid' ve ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopiũ legimus, summo quid digito gustatũ, cùm tamen in digito nulla gustandi vis esse posit: intellexit tamen ille, sublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

STOMACHVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes, vt apud Horum habetur, ex digiti pictura stomachum hieroglyphicè intelligebant: sed neq; certus illic digitus, neq; cur id fecerint, explicatur. Dici fortè posset ab officio, quia solent qui grauantur ex crapula, auxiliũ alleuationemq; ab eo plurimùm deposcere, quo scilicet in summum gutturis immisso, incitata nausea euomere cõpellantur, atq; ita sibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici stomachum totius corporis regem appellant, quippe qui omnibus portiones suas certa quadam dimensione impartiri videatur. Digiti verò præcipuum hieroglyphicũ est, mensurã præ se ferre, de qua multa paulo pòst loco suo. Ea verò à medio potius, quàm ab alio quopiam desumitur, vtpote perfectiore. Primùm enim is ab internodio medio ad extremum vnguis, & ad radicem suam, æqua dimensione diuisus, alterutra pollicẽ & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appresso: mox frontem, nasum, aures, & plerasq; alias humani corporis partes dimetitur, cuius quidem rei studiũ ad pictores & statuarios delegabo. Neq; me latet, esse qui Lichani nuncupationem in anularem transferant, sed ipsi sententiã suam probent. Quem nos medium & medicum dicimus, hic nimirum est, qui etiã impudicus. E

INFAMIA.

EXporrectus enim medius, reliquis in pugnum attractis, virilis pudendi species quædam ostenditur: eoq; gestu infamiæ est hieroglyphicum, de quo Satyricus: F

Cùm fortunæ ipse minaci Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet vnguem,

de Diogene dictum, qui hospitibus quibusdam Demosthenem videre cognoscereq; anxiè quæritãtibus, cum ostendit, medio digito, pro indice, porrecto, vt scilicet illum impudicitiæ aut ignominiæ cuiuspiam notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum ostendis digitum.

DE ANVLARI.

ANulari, qui minimo proximus est, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is insigniri solitus. Cur id institutum, variæ sunt autorum opiniones, ex quibus nos, pluribus alijs omissis, quas in Gemmarum commẽtario recensuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

COR.

ILlud autem primum omnium manifestum est, anularem digitum cordis esse hieroglyphicum: eaq; de causa institutum ab Ægyptijs, vt ijs anulo tanquam corona honestaretur. Eundẽ sacerdotes cùm circa deorum suorum aras operabantur, confectis odoribus illinebãt: eiusmodiq; honores illi ea de causa haberi solitos

A solitos aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorsum ad cor tendere, & in eo desinere compertum habuere. Sanè solebant in eiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent atque obseruarent ij, qui eas gerebant, ita nos sibi præcipuè esse cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus ostentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri studiosos memorans, Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

CONIVGIVM.

HIc porrò digitus anulo insignis, coniugij est hieroglyphicum, eaque de causa sunt qui eum pronubum appellent. Hinc Maro vincla iugalia posuit pro connubio. Et in diuinis literis inditum sponsalitijs anulum, arrhabonis indiciũ, nuptiarum causa legimus: eumque morem & institutum omnes Christianorum cõuentus semper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitum hunc & pronubum appellauit, & anulum quoque pronubum, eo loco: Nam & mulieres, parcissima patrum sobrietate aurum minimè nouerant, vno excepto digito, quem B anulo pronubo sponsus oppignerasset.

VINCVLVM.

IVgalia illa vincla monẽt, vt qua de causa anulus inter alia significata, vinculi etiam fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea sic fertur: Promethea olim Saturni lege perpetuis vinculis ab Ioue damnatum, ea mox conditione liberatum, vt inde anulum lapide & ferro compactum gestaret, ne omnino exolutus pœna videretur, indeque anulorum vsum propagatum. Indignationem autem Iouis inde ortam aiunt, quòd Prometheus Parcarũ sortem de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus esset, patefecisset, atque ita Iouẽ ab eius congressu deterruisset, ne se præstantior filius nasceretur. Sedenim cùm eiusmodi legis silentium in Iouis perniciem euasurum esset, fabulatorũ desidero prudentiã, qui velint Iouẽ pro imperio & autoritate sibi conseruata, Promethea ita malè multare voluisse.

SERVITVS.

QVòd verò anulus sit seruitutis hieroglyphicum, tam maritale signum attestatur, quod addictam esse viro sponsam indicat, quàm Pythagoræ symC bolum exponit, dum nos arctum anulum gestare vetat, quod ex diui Hieronymi interpretatione, non esse anxiè viuendum admonet: quippe cauendũ, ne nos in eam seruitutem conijciamus, quæ dura sit, & incommoda. Habet verò secum vinculi significatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantũ ad etymon attinet, ab AN particula desumitur, quæ circum significat, atque ideo vinculum, aut compedum manicarum've oppresionem. Essent verò super anulo plura commentanda, sed hîc de anulari digito, non gestamine vel ornamento, scribere institutum est meum: quare longè plura in cõmentarium id reijcimus, quo insignia pleraque ordine loco'que suo interpretati sumus.

VENIA.

PEtitam à dijs sermonis veniã, cum obsecratione, ne nostri memores delicti, vlcisci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, vt proximum à minimo digitum ad aurem dexterã referrẽt, quod tactò prius ore fieri institutũ. Est enim locus ille Nemeseos, quam gestu hoc, vt in aure ostensum, cõciliari crediderũt.

DE AVRICVLARI.

SVper auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni: id tantùm apud chiromanticos deprehendi, eum qui breuiorẽ hunc habeat quàm legitima

mensura deposcat, id est, ad tertium anularis nodum non perueniat, indicium D esse eum illegitimo concubitu susceptum: sed quoniam ex diuinatricibus, coniecturalibusq; disciplinis, si modò disciplina est talia profiteri, nulla est hac magis fallax, his omissis, ne digitus prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero cuius is pręcipuum est hieroglyphicum, superius fuerant examinanda, nisi præ voluminis magnitudine morositatis notam declinare visum esset. Is igitur cùm, vti sequenti commentario explicabitur, & vnitatem & quaternarium alio atq; alio gestu præ se ferat, septenarium, quantum fieri potest, in extremam volam exporrectus ostentat. Numeri autem huius hieroglyphicum est, vt præter ea quæ loco suo commemorata sunt, multiplicitatem, aut frequentem significet iterationem.

FREQVENS ITERATIO.

HEbræi autem in primis, vt Ægyptiacæ linguæ discipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere consueuerunt. Vnde argentum septies purgatum, pro sæpius, Psalmo vndecimo dictũ: hoc est, vt Euthymius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne abstersum exhalarit. Et Psalmo nono supra septuagesimum, Redde vicinis nostris septuplum: interpretes aiunt, septuplum Hebræorum more positum pro multiplici, quemadmodũ & septem, sæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, Sterilis septem peperit: itidẽ & ecclesias septẽ, pro multitudine. Iam Chrysostomus actione in Iudæos quinta, septenarium numerum ait in diuinis literis infinitæ multitudinis signum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum: E

Septem illum totos perhibent ex ordine menses
Rupe sub aëria deserti ad Strimonis vndam
Fleuisse. & alibi, *Immania septem Terga boum.*

& eodem modo pleraq;.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & sancti Spiritus pręrogatiua septenarius: de quo, vt infinita alia pręteream, Esaias: Et requiescet super eo spiritus Domini. dein dona eius VII enumerat: spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis. Et replebit eum spiritus timoris Domini. F

PERFECTIO.

QVæ verò plurima & Philon, & Hierocles, & alij super septenarij perfectione disputãt, nunc missa faciemus: illud quod nostri temporis inuentũ est, minimè dissimulabo, multarũ rerũ, ne de argento solo dictum hoc existimemus, quæ per ignis iteratione depurgantur, perfectionem in septima decoctione consistere, veluti quotidie cernere est in saccharo purgando: nam vbi septies igne id examinaueris percoxerisq;, nihil quicquam vlterius proficit, sed lapidescit penitus, ne vlterius eliquari possit. Vnde prouerbium vulgò vsurpatum de re, quæ summam adepta sit perfectionem, Septimæ decoctionis saccharum, vbi sagacissimum quempiam atq; vaferrimum hominem designamus.

HVMANÆ VITÆ CVRSVS.

ADdemus & illud, septenarium numerũ totius humanæ vitæ cursum significare, vt theologi declarant eo Leuitici loco: Septem diebus comedetis azyma. de quo Paulus: Epulemur non in fermento veteri, neq; in fermento malitię, & nequitię, sed in azymis synceritatis & veritatis: & nõ ad tempus, sed omni nostra vita ab huiusmodi prauitatis fermento mundi esse debemus. Nam si septem diebus

A diebus holocaustomata, vt LXX reddunt, offerre debemus, necesse est diebus septem nos puros permanere, quia non debent qui sacra ferunt celebrantq́; criminis cuiuspiam sibi esse conscij.

DIMENSIO.

NOn eram autẽ super digito quicquã vlterius philosophaturus, nisi mihi venisset in mentem, in mensuris quoq; multa delitescere hieroglyphica, eaq́; plurimùm de diuinis. Mensurã verò ipsam digitorum esse filiam. Nam Ægyptij mensurã ex digito posito ideo significabant, q tota metiendi ratio à digito principium capiat. Mẽsura enim, vt apud Aristotelẽ, à minimis oriri debet: atqui digiti sunt omniũ membrorũ minimi. Neq; me præterit, nouissimos quosdã mensuræ principiũ, perinde ac etiã ponderũ, à grano tritici desumpsisse, vt scilicet cohærẽtia grana quatuor, digiti spatiũ expleãt, cuius ratione reliqua mox ad mensum veniant. Cæterùm cùm veteres ab humanis membris mensurã inchoarint, satis cõstat ex eorũ traditione, digitum omnium mensurarum esse minimam. Ita apud M. Iunium Nypsum legas, qui de limitib. agrorũ luculentũ reliquit opus, B cuius de digito verba sunt: Minima pars earum mensurarum est digitus. quod & Iulij Frontini sententię consonat: si quid enim infra digitum metiamur, partibus respondemus, vt dimidiã aut tertiã partẽ digiti. Hinc illud apud oẽs vsurpatissimum, Latum vnguem, aut transuersum digitum non secedere, cùm minimũ quodq; spatiolum intelligi volũt. & illud, Leonẽ ex vnguibus æstimare, cùm ex minimo quoq; vel indicio, vel argumento, vel causa, rei totius summã intelligimus. Id inde sumptum, quòd memorię proditũ est Phidiã ex viso Leonis vngui totã feri faciem magnitudinemq́; magna artis suę cõmendatione repręsentasse. Qua verò ratione certa digiti dimensio nationib. omnibus præscribi possit, adhuc incõpertum est mihi. Nam apud autores digitus, & quę inde mensurę desumunt, proportionis potius regulã, modum've quendã, quàm certũ vllum mensuræ terminũ ostendere videntur. Quæq́; Romæ atq; alibi vel in æs, vel in antiquis marmoribus mensurarũ exemplaria signata reperiũtur, nationibus omnibus non inseruiunt. Ad hæc, hominũ facies pro locorũ & regionũ situ, perinde ac aliorum etiam animalium corpora, tum exilitate, tum proceritate, tum crassi- C tudine diuersa dissimiliaq́; nasci manifestum est, id quod Basilius Magnus à veteribus traditum, à se verò diligenter obseruatũ asseuerat. Tritici quoq;, si mensuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tantũ, sed regiones singulæ, & vel modico inter se distãtes interuallo, ac plerũq; etiam cõtigui agri variant. Perq; ætates, & secula singula, corpora nostra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius vnà cum philosophis tradidere: id quod & maiorum nostrorũ ossa passim eruta testatissimum relinquunt. Rari enim, qualia nunc hominum producit corpora tellus, vt apud Poëtã est, vel Plinij testimonio, patribus proceriores fiunt cõsumente vbertatẽ seminũ exustione, in cuius vices nunc vergat æuum. Quare certa exactaq́; digiti dimensio, quę pari sit apud omnes mẽsura, nusquã potest reperiri. Quoniã tamen veteres in eã cõueniunt sententiã, vt digitus sit mensuræ principiũ, quę inde mox distribuuntur mensurarũ nomina loco hoc recensere libet, argumentum quidem ab Ægyptiorum sacerdotum inuentis non alienum: siquidem in mensuris etiam hieroglyphica quædam inueniuntur, quæ suo se loco prodent. Mensuræ autem his præcipuè capitibus discernuntur, vt loco primo sit digitus, secundo vncia, mox sextans, inde palmus, doron, dochme, spithama, pes, cubitus, gradus, passus,

orgyia, vlna, hexapus, decempeda, plethrum, actus, iugerum, stadium, hexaple- D
thron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, parasanga, schœnus, funiculus, stathmus: quorum omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa scriptorum dissensione. Ne tamen Chrysippi Medeam penitùs exscribam, ea tantùm colligam, quæ à probatioribus tradita videbuntur.

DIGITVS.

ESto igitͬ digitus vel ex granis tritici quatuor cohęrentib. spatiũ collectũ, vel mẽsura omniũ minima, vnde rerumpublicarũ decreto reliquas astruere necesse sit. Quæ verò super eo sint hieroglyphica, longa iam narratione suprà disseruimus.

VNCIA.

CErto autem dato spatiolo, quod digito attribuatur, vncia sesquidigito constat: ea verò octaua palmi portio, ita tamen vt palmum hîc accipiamus pro mensura ea, quæ σπιθάμη Græcè dicitur. Sedenim ex dimensione Nypsi, vncia supra digitum nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partem, dum palmum ait quatuor constare digitis, easque esse vncias tris: & ita Frontinus etiã tradit: quare vncia pars erit pedis duodecima, vt rectè mensores ponunt. Quòd si E
vncia sesquidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo verò palmo & hîc & illîc intelligendum, paulò inferius explicabimus.

SEXTANS.

SExtans sexta pars assis omnino est, vncię quippe duæ, vt pondera ad mensuras accõmodantur: quę quidẽ vnciæ, vti ꝓpositũ ex nonnullorũ traditione, in triũ digitorũ spatiũ porrigunt: quanquam, vti dicebamus, Nypsi nonnihil variet mẽsura. Nimirũ verò loco hoc assem pro pede, vt inferius patebit, intelligendũ.

PALMVS.

PAlmus ex Vitruuij descriptione quatuor cõstat digitis: ex aliorũ verò sententia digitos continet XII. Nypsus hunc mensuræ modũ sextã appellat, & dodrãtẽ etiã vocitari asserit, quę scilicet palmos tris cõtineat, vncias quippe nouẽ, qui sunt digiti XII. Causam verò cur ita diuersi autores ierint in assignanda palmi dimensione, eam esse crediderim, quòd Latini appellatione palmi tria dimẽsionũ genera cõplectũtur, quæ suis apud Græcos nominib. discernunt. Ea sunt, δῶρον, δοχμή, σπιθάμη. F

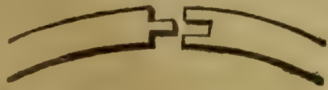
ΔΩΡΟΝ.

ESt verò δῶρον, siue δῶρα fœm. gen. (vtrunque enim dicitur) mensura, quam alio nomine παλαιστὴν appellant, vt interpretes Hesiodi versu illo enarrant:

τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἁμάξῃ, *Inde apsin curru decadoro cæde tripalmum.*

Sedenim hoc Hesiodi loco quædã oboritur difficultas, quã antequam vlterius ꝓgrediamur, ne quod nobis negotiũ facessat, fortè nõ importunũ fuerit explicasse. Quatuor apsidibus currulis rota cõficitur. Ad huius verò rotæ diametrũ Hesiodus pro modulo decadorũ currũ vocat, vt vnaquæque apsis triũ sit spithamarum: atque ita necesse est vniuscuiusque rotæ circumferentiã, siue curuaturã dicere malimus, duodecim esse spithamarum. Hæ verò doræ sunt XXXVI. spithama enim doras, quippe palæstas tris cõtinet: & palæsta, vti dictũ, quatuor est digitorũ: si ergo, vt ostensum est, circumferentia circuli qui rotã ambit, XXXVI doris constat, & diametrũ vnũquodque tertia pars est circumferentię, cur nõ dodecadorum diametrũ posuit potius, quam decadorũ? ne geometrię terminos excederet, veritatique ipsi videret aduersari. Cui difficultati respõdetur, decẽ illas diametri doras ab interiore circuli parte desumendas, de quib. hîc intelligit. Duę verò doræ computãtur ab interiore parte rotæ, vsque ad circumferentiã exteriorẽ: vna quip-

A quippe dora ab vtraque rotæ parte. Alij ita soluũt, vt digitos octo, qui doræ sunt duæ, expensos intelligant in ea quæ ligularia dicuntur, siue compages dicere velimus, quibus vnaquæque apsis inuicem adacta conferatur, hoc modo:

Precipuè verò παλαιστὴν mensurã esse quatuor digitorum, inde colligimus, vbi Nicander basilisci corporaturã describit: quẽ enim Plinius duodecim nõ excedere digitos affirmat, Nicander eo super τρία δῶρα φέρων μῆκός τι καὶ ἴσω. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν παλαιστάς, δῶρον γὰρ ἡ παλαιστή. Tria itaque dora duodecim explebunt digitos, & Plinij basiliscum.

VITÆ BREVITAS.

IN diuinis literis, vt multorum theologorũ est interpretatio, παλαιστὴ vitæ breuis est quasi hieroglyphicum. Nam Psalmo nono supra trigesimum, qui apud aliquos trigesimus octauus est, in Græco canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, scriptum est: Ecce veteres posuisti dies meos. Illi enim qui ita reddiderũt, visi mihi sunt, aduerbij παλαί, quod antiquitùs apud La
B tinos est, significatũ ex vocis similitudine sequi. Ita & Romanorũ exemplar habet, quod & Cassiodorus agnoscit, & in ea locutione plurimũ immoratur. Qui Hebræos sequunt, alij breues, alij positos à Deo dies in mensura digitorũ IIII aiunt: alij palmi longitudine cõstitutos dies, alij pugillares dies datos, atque ij minimæ etiã mensuræ mentionem faciunt. Paraphrastici: Veluti in digitis numeratos habere paucissimos dies meos. Sed illud, velut in digitis numeratos, nihil ad rem: de mensura enim hîc est sermo. quare vulgata traductio, cõmẽsurabiles habet, sed sensum non exprimit integrũ τῆς παλαιστῆς. quare id fortè melius quod ex Adamantio cõijcere possumus, si legamus, Ecce quàm breues admodũ posuisti dies meos: quippe cùm quatuor digitorũ mensura breuis admodum sit, ac perinde vitæ nostræ breuitatem significet. Hinc clamat Iobes: Nihil enim sunt dies mei. Vt missum faciamus Hippocratem, vitam quidem breuem, artem verò longam esse cõquerentem: & quæ multa in hanc sententiã dici possent. Euthymius quoque palæstã quatuor digitorũ coniunctione fieri, spithamæque tertiã esse partẽ dicit, ac perinde minimã omnino mẽsuram, eoque nomine paucitatẽ dierũ, quos
C viuimus, intelligi. Sed quoniam id nomen ἀπὸ τῆς πάλης deduci possit, interpretari etiam posse dicit contentiosos, seu laboriosos dies, hoc est, luctæ pugnæque plenos: in lucta enim labore ac contentione multa vtimur. Ideo verò dori nomine mensurã eam appellari dicũt, quòd eorum plurima quæ donantur (id enim est vocabuli significatũ) ab eodem digitorũ loco amittantur, quo παλαιστὴ constat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Grecos vocasse δῶρον, quem nos palmum. Vitruuius quoque, quem nos palmum, δῶρον ait à Græcis dici, quòd munerum datio Græcè δῶρον appellatur. Id autem semper per manus geri.

ΔΟΧΜΗ.

DOchme dimensio est decem digitorũ. Sunt tamen qui δοχμὴν mensurã eandem esse putent cum doro, quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentiũ, ita vt δοχμαὶ tres, σπιθαμὴν efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθαμὴν δοχμὴν etiam appellari, atque id apud Hesiodi commentatores.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

Σπιθαμὴ omnino duodecim est digitorũ, quippe quòd à digiti auricularis vngue ad extremũ vsque pollicẽ occupamus. Plinius libro VII. cap. altero, vbi de Pygmeorum statura loquitur, ternas eos spithamas lõgitudine, hoc est, ter-

nos dodrantes nõ excedere dicit. Dodrãtem poſuit Plinius ratione pedis habita, ex quo ſi dematur quadrãs, reliqui erunt digiti XII. eaq́ pars quę tribus conſtat quadrantibus, dodrans nimirũ appellatur. Frontinus ſpithamã etiã ſextantem dici ſcribit, habereq́ palmos tres, vncias nouem, digitos duodecim. D

DEVS.

ADducit hæc rerum ſeries in memoriam id, quod Prophetæ, qui plurimùm hieroglyphico, ſi nõ charactère, idiomate certè hieroglyphicis perquàm ſimili vtuntur, Deum appellatione Spithamæ vocitarunt, penes quem ſcilicet ſit rerum omnium facultas, ſupremaq́ autoritas, manu paſſa propemodum occupata, qua ſingula ordine tenoreq́ certo temperat ac moderatur, neq́ non fines æquis terminis diſtributos, dimenſionesq́ omnibus, quæ in vniuerſo mundo ſunt rebus lege ſua dipartitur. Moris enim eſt oblatarum rerum magnitudinem ſpithamis, quę nobis promptuaria eſt menſura, dimetiri. Quod verò dictum de omnipotentia Dei, ſufficiat vnus ex quadrageſimo cap. Eſaiæ locus: Quis menſus eſt pugillo aquas, & cœlum palmo ponderauit? & quæ ſequuntur. Vbi Hieronymus: Quod autem pugillum vocat & palmum, humanæ cõſuetudinis verbis vtitur, atq́ menſuris, vt Dei potentiam per noſtra verba diſcamus. Et paulo pòſt: σπιθαμὴ autem, hoc eſt, palmus, extenſam ſignificat manum à pollice vſq́ ad extremum digitum. Quę verò ibidem poſita ſunt de lichano guſtatore, vt idem interpretatur, digito, ac perinde minimo, alij viderint. E

VITA BREVIS.

IN Spithama autem, vti ſuperius dictũ, vitæ breuis hieroglyphicon habetur: quod à Græcis autoribus poſitum eſt, vt minimum vitæ ſpatiolum menſuræ eiuſmodi paruitate ſignificaretur: vſurpaturq́ plurimùm ad vniuſcuiuſq́ rei breuitatem indicandam, præſertim vbi in pumiliones cauillum vertitur, vti de Pygmæis dictum, quos in deriſum triſpithamos ſcurræ vocant.

PES.

PEs nemine diſcrepante digitis conſtat ſexdecim: quare qui ſcribunt eum palmis quatuor confici, palmum accipiunt vt Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur verò huiuſmodi dimenſio in vncias XII. & eſt ſexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita deſcribit, vt eum dicat habere palmos quatuor, vncias XII, digitos XVI. F

CVBITVS.

CVbiti quoq́ ratio ideo varia eſt, quia palmus variè accipitur. Nã qui duobus eum conſtare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & viginti cõmemorant, dum cubiti ſpatium id eſſe dicunt, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protenditur. Id nimirum ſeſquipedale eſt, & Græcis pygon dicitur, vnde Pygmæi Euſtathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neq́ diuerſus erit à Nypſo & alijs Vitruuius, qui cubitum ſenis, more ſuo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quenq́ digitis porrexerit. Cubitum pictores quartam corporis noſtri partem eſſe volũt. Apud Herodotum cubitum inuenias viginti digitorum tantùm, differreq́ ab eo qui dicitur πῆχυς: de quo videris apud Suidam. Eſt etiam cubitus regius, qui maior eſt cõmuni tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Eſt & cubitus geometricus, qui dimenſione vna ſex cubitos è noſtris æquat, vt Origenes & Auguſtinus retulerunt.

TEM-

A TEMPERANTIA.

HIeroglyphicum verò cubiti vnà cum fræno manu prætento, temperãtiam præ ſe fert: vnde Nemeſeos ſimulachrum inſignibus his conſpicuum habebant, cuius hæc erat inſcriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχεϊ τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν·

Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frænum:
Illa, modum ſerua: hæc admonet, os cohibe.

DELICIOSVS.

SVnt qui delicioſum molliculumq́ꝫ hominẽ, ne hieroglyphica hæc elabantur, ex cubito ceruicali innixo notẽt. Signum, inquit Adamantius, mihi videtur voluptatis carneę ſub cubito manuum ceruical aſſutum: ſumptum id ex Ezechiele, qui dicit: Væ ijs qui aſſuũt ceruicalia ſub omni cubito manuum: nimirum eos intelligẽs, qui propter animi corporisq́ꝫ mollitiem à virili
B recedunt fortitudine, & nequiter effœminãtur. Forſitan autem, addit Adamantius, ſermo diuinus per iſtiuſmodi figuram & argumẽtum eos culpat magiſtros, qui per vaniloquentiam, & falſæ beatitudinis promiſsiones (quod noſtro, quippe corrupto tempore, ſupra modum inualuit) multitudinẽ audientium libidini, vitijs, voluptatiq́ꝫ ſummittunt. Addit etiam Propheta de capitis velamine quædam, quæ quoniã his præcipuè temporibus valde ſuſpecta ſunt, conſulto præteribimus, quæ ſi quis curioſius appetierit, eiuſdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, deq́ꝫ temporum noſtrorum proceribus dicta omnia interpretabitur.

GRADVS.

GRadus, quem alij greſſum dicere malunt, quem ſcilicet Græci τὸ βῆμα, vno conſtat cubito & pede, quod ſpatium tantundem eſt ac pedes duo ac ſemis, vel digiti quadraginta.

PASSVS.

PAſſus à paſsis manibus dici videtur. Alij paſſum quinis tãtùm pedibus con
C ſtare putant, quo ſpacio greſſus duo recenſeantur, ſintq́ꝫ digiti octoginta. Nam ſpatium quod paſsis manibus occupamus, in ſex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra eſt quadrati corporis proceritas.

ORGYIA.

ORgyia Herodoto ſex pedum eſt. Mẽſura eadem à pedũ numero hexapus dicit. Orgyiæ ſpatiũ Sudas inter expanſas manus capit, quæ quidem menſura cùm par ſit proceritati humani corporis, nulli dubiũ & Sudam & Herodotum idem ſentire. Lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. cap. vlt. fodienti puteũ paſſum à vicino limite abeſſe oportere, interpres Latinus poſuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, Grçcè ſcripta eſt in codice Piſano, qui Florentiæ aſſeruatur, & ὀργυίαν hic habet, quæ quidem menſura vna plus pede creſcit, & aliàs, vti oſtenſum, ἑξάπους vocatur. Theodorus ex Ariſtotele interdum paſſum vertit. Sed cùm orgyia, vti dictũ, vno plus pede ſupra paſſum porrigatur, non ſatis rectè videtur expoſitũ, vt paſſus à paſsis manibus dicatur: id autẽ ſi admittatur, rectè Theodorus. Sed enim omnino variat ipſa paſſuum menſura, pro regionum ritu & inſtitutis.

V L N A. D

VLnam Seruius & plerique alij eandem cum ea quam memorauimus orgyia videtur interpretari: neque tamen inficiatur, longè minori ſpatio ab alijs deſcribi. Sunt verò qui vlnam orgyiæ dimidium eſſe velint, nomenque id, atque ea ferè trium pedum menſura in pleriſque Italiæ locis permanſere. Quare quod apud Plinium legitur lib. XVI, cap. XLI, de abiete, cuius craſsitudo quatuor hominum vlnas complectentiũ implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum vlnis octo complexum intelligendum. Si verò vlnas altero modo malueritquis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiuſmodi amplitudo mihi non eſt miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias vaſtitatis incredibilis inſpexerim in Noricis Alpibus enatas.

D E C E M P E D A.

DEcempeda, quę Gręcè δεκαπὸς, ſuo ſe prodit nomine. Ea verò & Acęna eſt, Theſſalorum quidem inuentum, vt apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimirum ea in digitos centum ſexaginta, qui duo paſſus eſſent, non tamen orgyiæ. Eo dimenſionis nomine ſæpe vtitur Cicero, E & decempedatorem, metatorem appellat. Eo ferè ſpacio à vicino abeſſe lege XII. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam ſi quid aliud ſeuerit, ſatis eſt quinque abeſſe pedes. Quanquam ſuper huiuſmodi limitatione lib. Pandectarum X, tit. fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, non ſatis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit, Oliuam autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinque pedes: in Pandectis quæ tanta veneratione Florentiæ cuſtodiuntur, ita Græcè ſcriptum reperi: ἐλαίαν δὲ ἢ συκῆν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ᾽ ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus verbis manifeſtum, oliuam quidem vel ficum pedes nouem procul ab alieno ſolo plantandas, cæteras autem arbores duos tantùm pedes abeſſe poſſe. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Piſano codice ipſo, quàm paſsim in impreſsis voluminibus præſtitum, de quibus alibi diſſerendum: nunc noſtrum ſequamur inſtitutum.

A C T V S.

ACtus pedibus cõſtat centũ & viginti, qui paſſus eſſent quatuor & viginti.

I V G E R V M. F

IVgerum, vt Varro finit, conſtat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadraginta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudinem, quod vno iugo boum in die arari poteſt: de quo, quia pleni ſunt omnes Grammaticorum libri, non eſt vt plura inculcem.

S T A D I V M.

STadium dupliciter conſideratur: alibi pro ſpatio curſoribus in agone deſtinato, alibi certum eſt menſuræ genus limitibus agrorũ metandis comparatum. Atque hoc plurimũ centum vigintiquinque paſsibus noſtris terminatur, qui pedes eſſent DCXXV. Ea ſumma octies cõputata mille facit: quæ dimẽſio proximè accedit ad eam, quã ponit Herodotus II, vbi de labyrintho, αἱ δ᾽ ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, Orgyiæ centum iuſtæ ſtadium conficiunt hexaplethrũ. Quod verò ad agones pertinet, Græci ſtadium ſuum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculeũ ducentis quantumlibet pedibus dimenſum ab Hercule, alijs omnino maius. Vnde mathematum periti herois ſtaturam ex eo ſtadio, quod ipſe ſuis pedibus metitus eſt, prodidere. Italicũ porro pedes continet CXXV.

auto-

A autore Cenſorino. Erat & ſtadium Pythicum, quod pedibus mille conſtitiſſe tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantùm. Sic colligimus ex his, ſtadium non fuiſſe certæ menſuræ ſpatium, ſed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit, agonibus deſtinata.

PLETHRVM.

PLethrum verò menſura eſt centum pedum, ſexta quippe ſtadij pars, vt apud autores Græcos paſsim habetur, πλέθρα ἓξ στάδιον ἑξακοσίων ποδῶν ποιοῦσι. Tantundem verò eſt, centum id conſtare orgyiis dicere, cùm, vti ſuperius dictum, orgyia ſex occupet pedes.

DIAVLVS.

DIaulus menſura eſt duorum ſtadiorum. Cæterùm varietas ſtadiorum effecit, vt diaulum nonnulli ducentis conſtare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipſe, vt ſuo loco dictum, plurimum habet varietatis.

HIPPICVM.

B HIppicum, quo ſcilicet equi ad curſum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id ſtadia comprehendiſſe, Plutarchus autor eſt.

MILLIARIVM.

MIlliarium, vt Iunius Nypſus, octo ſtadijs conſtat: vt Vitruuius, pedibus quinquies mille: atque ita ſtadium id aſſumitur, quod CXXV paſsibus noſtris terminatur, quos pedes eſſe diximus ſexcentos quinque & viginti, quinis vnicuique paſſui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

DOlichus, vt nonnulli ponūt, ſtadia continet duodecim, vnum quippe milliarium & ſemis. Qui verò quatuor & viginti aut vno minus ponunt, quę tria eſſent milliaria, recurſus rationem habuiſſe mihi videntur: erat enim locus, vbi equi ſunt curſu exerceri ſoliti, curſu ſepties iterato, quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiuſmodi fieri ſolitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chryſoſtomum in epiſtola ad
C Philippenſes homilia prima: Etenim qui poſtquam decem dolichos cucurrit, ſi pòſt deficiat, omnem amiſit laudem: dictum, quia ſcilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi.

PARASANGA.

PArasanga, menſura Perſica, in ſtadia triginta porrigitur. Herodoto ea eſſent tria milliaria & ſemis, qua dimenſione in itineribus tranſalpinæ nationes plurimùm vtuntur, vulgò Leuguam appellantes. quanquam & Leuguæ ſpatium, pro locorum regionumque ſitu plurimùm varient, quippe quæ inter Alpes, breuiores, in Germaniæ verò atque Galliarum campis longius protrahuntur. Denique eam mihi videntur rationem habuiſſe, vt quantum itineris vna hora obequitando confici poſſet, id ea nuncupatione appellarint: ideoque cùm difficilior ac perinde tardior ſit ingreſſus per Alpes, Leuguas identidem breuiores conſtituerunt.

SCHOENVS.

SChœnus duas occupat paraſangas, quæ ſeptem eſſent milliaria. Hæc inter Ægyptiacas menſuras adnumeratur ab Herodoto. Nōnulli ſtadia eū quin-

quaginta continere tradunt. Plinius ex Eratoſthenis ratione quadraginta tantùm, qui paſſus eſſent quinquies millia. Aliqui ſtadia XXII ſingulis ſchœnis attribuere. Atq; ita menſurarum huiuſmodi inconſtantiam diuerſitas autorum facit, ſiue loca, ſiue tempora rationem hanc omnem variarint, quemadmodum in ponderibus tanta ſcriptorum diſſenſione omnia conturbata. D

HÆREDITARIA PORTIO, SORS'VE.

INuitat verò me nominis ſimilitudo, vt quid ſchœni vocabulo ſibi velint diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim menſuræ genus erat ſub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuiſione huic & illi obueniſſet, tranſibatq; vocabulum ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moſeos cantico, Deuter. Funiculus hæreditatis ſuæ Iſraël, & Pſal. 77. Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. Et 47. Ezechielis: Ioſeph duplicem funiculum habet: & paſsim multa huiuſmodi. Ægyptijs porrò mos, ait Prodicus, vt apud Max. Tyrium eſt, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoſcit tertio Ioëlis cap. vbi Septuaginta ait tranſtuliſſe, χείμαῤῥον τῶν σχοίνων, quod alij torrentem ſpinarum fecerant, funiculum ait σχοίνους, aut iuxta Ægyptios menſuram certi itineris. Vnde in Pſalmis: Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. In Nilo enim, ſubijcit, flumine, ſiue in riuis eius ſolent naues funibus trahere, certa habentes ſpacia, quæ appellant funiculos, vt labori defeſſorum recentia trahentium colla ſuccedant. E

VITÆ PROGRESSVS.

QVia verò verſiculum obiter ex triceſimonono ſupra centeſimum Pſalmo citauimus, τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, Semitam meam & funiculum meum tu inueſtigaſti: tranſtulerunt quidam, examinaſti, à veſtigio tamen eſt ἐξιχνιάζω. quamvis qui Hebraicam ſequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας, accubitum meum euentilaſti, reddunt. Quinetiam Chaldææ Arabicæq; lectionis traductio in hanc ipſam ſententiã habet. Sed &, quando ambulauero in via, aut quando accubuero ad ſtudendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta eſt, quam, vt pleriſq; locis apud Hieronymum video, eam eſſe arbitror quam LXX tranſtulere, eam ſecuti, quid in ea hieroglyphici contineretur, expoſuimus. Quã verò ſchœni funiculi'ue menſuram apud Ægyptios & Perſas eſſe Euthymius tradit, eandem ait noſtri propemodum ſtadij longitudinem æquare. F

STATHMVS.

STathmus, quod itineris diurni ſpacium eſt, produci fertur ſtadijs centum et quinquaginta, quæ milliaria eſſent vndeviginti, quadrante minus. Nam & Iuriſconſultorum tabulę viginti milliaria diurnis itineribus conceſſerunt. Iocoſe verò Lucianus ὑπὲρ νεφέλων ludit, οὐκοῦν τρισχίλιοι μέν εἰσιν ἀπὸ γῆς στάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός; Nũquid tria millia ſtadiorũ ſunt à terra, ad Lunã vſq;, qui primus nobis ſtathmus, id eſt, quod itineris ſpacium vno die peregimus? Sed vt fabulas omittamus, ſatius fuerit, tot decurſis ſpacijs cõmodùm quieſcere: quamvis adhuc digiti quoquouerſum accepti quaſdam habẽt dimenſiones, quarum norma modoq; reliquum totius humani corporis dimetimur, menſura in hoc vel illo membro nunc parte pari, nũc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, vt ſuprà innuimus, eiuſdem menſuræ eſt cum infamis dimidio, aure, cum naſo, cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus pleriſq;

A risque aliis. Verùm cùm hęc ad pingendi sculpendique artem potius, quàm ad suscepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significata, non artem pingendi, exponere prosequemur.

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITANO, PVBLICQ BONARVM ARTIVM IN ACAdemia Patauina professori, de Digitorum numeris & significatis, ex sacris Ægyptiorum literis, per Pierium Valerianum.

MIcare tecum digitis libet, TOMITANE honoratissime. Micare mecum? inquies. Nempe quantacunque sis grauitate præditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propemodum articulorum omnium gesticulationibus, modo eos porrigendo, modo contrahendo, colludere ne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri mi-
B *nimè sint aspernaturi. Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quódque forsitan emunctissimam eius narem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quæ temporibus illis beatioribus, quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sed enim vt quid de huiusmodi argumento sentiam, ingenuè fatear, habet omnino aliquam rerum copiam, & varietatem: Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi, quæ in huiusmodi sententiam dici possint, neque me præstaturum polliceor, cui pleniorem esse, per otium, & tam frequenter infestam podagram, minimè licuerit. Neque tu, qui omnem vitæ meæ rationem optimè nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunque sit, mei erga te amoris & obseruantiæ argumentum esse voluerim. Cognosco autem ingenium philosophi, qui tam multa quæ minimè oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suisque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amussim factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quævis admirabili membrorum artificio elaborata esset.*

C
DIGITORVM DIVISIO.

RATIONI consentaneum videtur digitos primùm diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, vt ita mox quæ in illis significata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, vti profati sumus, modò hac, modò illa manu varias habent significationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent, cuiusmodi plurima in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur, quæ non paruam inferant hæsitationem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputationis ratio in tris partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicunque numerus sub denario profertur: & huiusmodi puncta vsque nouem, prærogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum vtroque compositus

numerus resultat, quotienscunque scilicet articuli, siue denarij numerum aut hūc D
aut illum sibi assumunt. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli coniunctim in indice, polliceque. Compositi & hos & illos, prout vsui venit, aut explicant, aut inflectunt socialiter. His ita constitutis, operæprecium est, quos quisque digitus, quos cuiusque digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, læuam manum omnia indicare puncta ab vnitate, vsque nouem & nonaginta: dexteram verò à centenario, vt ita dicam, vsque noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario distinguatur, magna est inter eruditos controuersia, dum alij Bedam, virum quidem non ineruditum, sequuntur, alij probabiliorem quandam rationem amplectūtur. Bedas enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à læua in dexteram ita transferri tradit, vt quo gestu, quibusque digitis X in læua numerauimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descendamus, & quibus gesticulationibus in læua numeros vsque nouem ostenderimus, ijsdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, vti minores numeri maioribus subiiciuntur in læua, ita minores summas maioribus in dexteras subditas agno- E
scunt: ea enim proportio est numerorū ad decadas, quæ centenariorū ad chiliadas. Congruum igitur est eorum quoque hieroglyphicorū figuras ad eorum regulam accōmodari. Quare perplexitate, quæ in ijs quæ Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus statuendæ, vt veluti in læua cœptum est ab auriculari pro vnitate & sociis, ita in dextera ab eodem digito centenariū exordiamur, vsque noningenta. Millenaria verò per pollicem & indicē exprimamus. Atque vt in læua à numeris per inferiores tris digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenariis surrigamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusque digitis in læua X ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicem & indicem longè cōmodius & conuenientius hospitantur. Cuius rei testem appello summæ multiplicisque doctrinæ virum Irenæum Theologum ex antiquioribus, qui aliquot ætatibus ante Bedam claruit: apertè enim hic scribit, VNIVS numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatum in dexteram centena conficere. Sed ponam eius verba super hoc gestu, in Valent. libro primo, capite decimotertio: A' numero nonagesimonono, qui fuit in læua per VNIVS significationem, transferri F
in dexteram, & ibi centena constitui. Huius sententiam Græci, & vniuersus recentiorum vsus admisit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticam & partes eius absolutissimè consummauit, eiusque opus vno omnium ore probatissimum, multis abhinc annis venit in manus hominum, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc seriem, quam ponit Irenæus figuratis, libellos ad mortalium institutionē edidere. Præterea tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldæis ad amussim congruit, mirificeque respondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiam per lineas expressere, ita inter se distinctas, vt apicibus solùm quibusdam additis, situ tantùm numerorum varietatem indicarent, quaternæ tamen ita positæ, vt prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria commonstrarēt, eo quidem ordine, vt qui apex surrectus læuorsum vnitatem ostenderat, dextrorsum versus centena præ se ferret: iidem, sed infernè vergentes, læuorsum X, dextrorsum mille signarent, in eum, quem sequenti vides pagina modum:

Ad

A

1.	100.	10.	1000.
2.	200.	20.	2000.
3.	300.	30.	3000.
4.	400.	40.	4000.
5.	500.	50.	5000.
6.	600.	60.	6000.
7.	700.	70.	7000.
8.	800.	80.	8000.
9.	900.	90.	9000.

Ad Chaldæorum igitur normam, manuum digitorumq́ue supputationes accom
B modabimus, earum volis altera alterius è regione passis, vt vnitates cẽtenariis, decades millenariis, ad superiorum hieroglyphicorum instar, opponantur.

C

1.	100.	10.	1000.
2.	200.	20	2000.
3.	300.	30	3000.
4.	400.	40.	4000.
5.	500.	50.	5000.
6.	600.	60.	6000.
7.	700.	70.	7000.
8.	800.	80.	8000.
9.	900.	90.	9000.

Quòd verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationẽ quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus esset, dixerit: Quemadmodum supputatorum digiti nunc myriadas, nunc vnitates præ se ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præstare possunt: non est vt quispiã hoc ad Bedæ rationes trahat, quasi Orontes intellexerit de dexteræ læ-

uæq; auricularibus, in quibus hinc vnitates, inde millenaria constitui debeant: D
insulsa enim est imaginatio, cùm Orontes myriadas hic confusim ad amplifica-
tionem oratorio more dixerit; non quòd myriadum hieroglyphica vnitati si-
gillatim opponere cogitarit, sed in vniuersum hinc læuæ digitos, illinc dexteræ
designauit. Obstaret Chaldæis & Persis, Irenæo & aliȷs, Quintilianus, quem
nõnulli ex libro vndecimo citant, eo loco: Gestus poculum poscentis, aut ver-
bera minantis, aut numerum quingentorũ pollice flexo efficientis. Quæ sunt à
quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem vidi. Sed iȷdem ipsi, qui
quingentorum positum volunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi ple-
riq; viri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum verò nescius nonnullos
esse, qui lectionẽ apud Bedam defendere aggrediantur, quippe quæ in læua de-
naria sunt, iȷsdem digitis in dextera centena significare, atq; ita per eosdem pol-
licem & indicẽ per decadum aggregationem ad noningenta vsq; procedẽdum:
mox cùm millenaria fuerint indicanda, ad eiusdem dexteræ inferiores digitos
descendamus, quod vel natura ipsa videtur abhorrere. Sanè Hieronymi verba
sunt: Porrò centesimus numerus (diligenter quæso Lector attende) de sinistra E
transfertur ad dexterã, & iȷsdem quidem digitis, sed nõ eadem manu, quibus in
læua nuptæ significantur & viduę, circulũ faciens exprimit virginitatis coronã.
Ego, ni fallor, ex his verbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Ire-
næus, dum modò loco suo sentẽtia cõmatis adlitis distinguatᷣ. Sententia quidẽ
Hieronymi est, diligenter attendendũ. Quid attendamus? Centesimũ numerũ
de sinistra transferri ad dexterã, & iȷsdem quidem digitis, nõ eadem manu circu
lum facientẽ exprimere virginitatis coronã. At explicauit se aptius, inquiunt, di
cens, quibus in lęua nuptæ significantur & viduæ. Scimus quidem in læua vn-
guem pollicis, ad vnguẽ indicis, quasi ad osculum molliter applicatũ, maritalis
coniũctionis hieroglyphicũ ab eo viro doctissimo positum, quod loco suo ple-
nius cõmentati sumus. Viduas aũt per sexagesimũ ostendi, qui numerus per in-
dicem eiusdem læuæ, qui extremũ pollicis articulum arctè complectatur, expri-
mitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, admonet, transferri
numerum centesimũ ab læua in dexteram, per digitum & gestũ scilicet, qui vni-
tatem in læua constituit, in dextera centena cõficiat. atq; ita de cæteris. Atq; hoc
est quod ait, Sed non eadem manu. quam manũ? eam intelligit qua non vtimur F
in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & viduę, quarum manuum
hieroglyphica superius & explicauerat, et ingeniose interpretatus erat. Sed quo
modo corona hæc, dicet aliquis, circumflectetur in auriculari? Respõdemus: si
digitum eum ita inflexeris, vt digiti eius vnguis mediæ palmæ tuberculũ appe-
tere videatur: id ita coronæ plexũ imitabitur, ac si arboris cuiusvis ramulum ita
flexeris, vt cacumen eius ad locũ vnde germinare cœperat, inflexeris. Nã gestus
hic, vt quod necesse est identidem repetamus, in læua vnum significat, cẽtum in
dextera, vt singula copiosius suis quęq; locis enarrabũtur. Nunc quoniã lecto-
rem aspera & morosa forsitã disceptatione defassauimus, libet in huius gesticu-
lationis sententiã lepido Nicarchi epigrãmate aures animum've aliquãtulũ deli
nire. locatᷣ enim is in Cotyttarin annosam vetulã, quæ pręcano cùm esset capite,
multæq; dicacitatis, ac Nestori comparata, nondũ eum ita grandæuũ esse sine-
ret, quæ ceruos annis superasset, ea ætatẽ suam læua manu verã dissimulans inci
peret numerare, tamen & viueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingre
deretᷣ pedibus, ęquè ac si esset adolescẽtula. Quare maximè verendũ ne Plutoni
sinistri

A ſiniſtri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipſum audiamus, quem falſò quidam Nicandrum vocant:

Ἡ πολιὴ κροτάφοισι Κοτυτταρὶς ἡ πολύμυθος
γραῖα, δι᾽ ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος,
ἡ φάος ἀθρήσασ᾽ ἐλάφου πλέον, ἡ χερὶ λαιῇ
γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
ζώει, καὶ λεύσσουσα, καὶ ἄρτιπος οἷά τε Νύμφη
ὥστε με διστάζειν μή τι πέπονθ᾽ ἀΐδης.

Quòd ſi quis epigrãma ipſum Latinè ſibi cani poſtularit, id huius eſt ſententiæ:

Multùm garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,
Propter quam Neſtor non ſit adhuc ſenior,
Quæ ceruos annis ſuperarit, quæq; ſiniſtra
Vitæ iterum cœptet connumerare dies:
Viuit adhuc, cernit, pede firma eſt, virginis inſtar,
Plutonem vt dubitem paſſum aliquid grauius.

Et quoniã in Neſtoris ætatem incidimus, ſynepeia poſtulat, vt quatuor etiam Iuuenalis carmina ſubiungamus:

B *Rex Pylius, magno ſi quicquam credis Homero,*
Exemplum vitæ fuit à cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſecula vitam
Diſtulit, atq; ſuos iam dextera computat annos.

VNITAS.

SEd iam ſtrato itinere, ſopitisq; controuerſiis, ad ea quæ liquida manifeſtaq; ſunt procedamus, digitosq; ipſos erumpere geſtientes è carceribus emittamus, primiq; ſpacia corripiant auriculares, alter & alter: quorum qui in læua eſt, vno omnium conſenſu vnitatis indicium eſt, ſi vnguiculum ad medium volæ tuberculum aduertat, quaſi coronam quandam flectere meditetur. Itaq; ſi faſces à dextera alicuius ſtatuæ fuerint, læua verò eo geſtu prætendatur, primi Conſulatus hieroglyphicum apparebit: vel ſi alia fuerint inſignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum oſtendet, atq; ita de reliquis.

CENTVM.

AB hoc læuæ digito ad eundem dexteræ conuerſi, eodem geſtu quo illic vnum, hic centum, vt iam conſtare poteſt, ſignificari profitemur. Ne-C que id prætereundum, quòd centenarius numerus virginalis, vt ſacrarum literarum interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem ijs qui vitam rectè, piè, ſanctéque inſtituerunt, tria ſunt propoſita præmia, vel fructuum prouentus, alijs tricenarius, alijs ſexagenarius, alijs centenarius. Tricenarius quidem ijs qui maritalem ſecuti vitam, eam coniugio minimè contaminato peregere: nam numerus ille, vt loco ſuo dicetur, aptus nuptijs. Sexagenarius ijs, qui viduitatem aut cœlibatum incorruptè atque integrè cuſtodierunt. Et ſexagenarium annorum numerum viduitatis eſſe identidem oſtendimus. Centenarius demum ijs, qui virginitatem intaminatam incolumemq; ad vltimum vſq; vitæ terminum ſeruauere. Eucherius centenarium hoc præmium non tantùm ad virginum merita, verumetiam ad martyrum mercedes præmiaq; propoſita contendit. Hieroſolymitanus Heſychius, perfectiſsimum, ait, centeſimum ideo concipimus, quia quinquageſimus, quæ ſpiritus ſunt, amplectit, vnde Pentecoſte ſpiritui ſacra. Bonorum verò operũ fructus, qui meſſem omnem excellit, in Euangelica lectione ad

centesimũ vsq; cumulatur. Adamantius quoq; numerũ hunc plenum in omnibus atq; perfectum autumat, aitq; totius rationabilis creaturæ sacramentũ intra se continere. D

DVO.

AD læuam autem, vnde digressi sumus, reuertentes, si, vti de vnitate dicebamus, aut Consul, aut Imperator, aut Dictator, vel quid huiusmodi fuerit, qui dignitatem eandem sibi accessisse indicare voluerit, non insulse statuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo, atque eodem loco cum ipso minimo applicetur. Duo enim vel bis, vel iterum, eo gestu exprimi manifestum.

CORPVS, VEL IMMVNDITIA.

IPse verò dualis numerus mystico significato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipitur in sacris, quòd is numerus sociandis generandisq; corporibus aptari solet: de quo videndus Adamantius lib. tertio in epistolam Pauli ad Romanos, vbi de propitiatorio loquitur. Summonet D. Hieron. in hanc sententiam aduersus Iouinianum, animaduertendum esse iuxta Hebraicam veritatem, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die, expletis operibus singulorum, subiectum esse, Et vidit Deus quòd esset bonum: in secundo verò die hoc omnino subtractum, vt admoneremur non esse bonum duplicem numerum, quòd ab vnione diuidat: nam vnitas tota Dei est, dualitas verò significet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus vbique Hieronymus paulò se infensiorem ostentat. E

DVCENTA.

EOdem verò ipso gestu quo in sinistra DVO, in dextera digitus idem DVCENTA significat.

III.

MEdius autem, quem nonnulli Medicum, plures infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac si citharæ cuiuspiam filo vna serie gestuq; apprimendi essent, ternarium effingunt numerum. Quódque superius de titulis & honoribus attigimus, vbi tergemini cuiusquam notandi essent, hoc assumi potest hieroglyphicum.

ANIMA, DEVS'VE.

SEd ipse etiam numerus suum habet significatum, quippe qui incorporeæ naturæ consecratus, nunc animæ, nunc Dei simulachrum, hieroglyphicumq; est: de quo multa Pythagorici, multa etiam veteres Theologi disputarunt, quæ breuitatis causa sunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatorium in diuinis institutionibus longitudine duorum cubitorum & semis fieri demandatum, vt id Christum hominem significaret, quod & apud Paulum epistola ad Romanos habetur: qui quidem licet verus esset homo quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturam, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior est. Sed si quis hæc apertius declarari sibi voluerit, ad eius epistolæ interpretes accedat. Quòd verò paulò antè binarium malum esse dicebamus, sacerdos Heli, cap. III primi Regum, dualem numerum pessimi spiritus esse suspicatur, vti Dei ternariũ. Nam cùm angelus Domini Samuelem bis vocasset, tertiam vocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam esse cognosceret. F

CCC.

EOdem gestu digitoq; quo tria in sinistra, CCC in dextera significant. Sed & vocabulũ ipsum suas habet significationes. Trecenta siquidẽ pro magno admo-

A admodum numero ponũtur: vt apud Catullum: Expecta hendecasyllabos trecentos, Quos simul complexa tenet trecentos. & multa huiusmodi, etiam apud alios: Et tercentenas erroribus impleat vrbes. Tercentũ niuei tondent dumeta iuuenci. Tercentum tonat ore deos. Sanè cùm superius centenarium plenũ atque perfectum numerum esse ostenderimus ex Adamantio, eundem triplicatum supremum quid significare nulli dubiũ relinquitur. Sed tercenteni in arcæ longitudine cubiti, ostendunt hominem qui sit à centenario lapsus, hoc est, qui à tota rationis summa per ignorantiam deciderit, facilè posse per Patris, & Filij, Sanctíque spiritus cognitionem in trecenta restitui. Hic autem animaduertendũ est, posse nos gestuum conformationibus illud coniectari quod ait Plininius libro XXXIIII, ca. VII, Ianũ à Numa rege dicatũ digitis ita figuratis, vt CCCLXV dierum nota, per significationem anni, temporis, & æui se Deum indicaret.

C C C L X V.

CVm itaque Plinius dicat digitis ita figuratis, verisimile non est, quod nõnulli putant, in dextera insculptã fuisse literam T, quæ apud Grecos trecenta B significat: in læua vero Ξ & E, quæ sexagintaquinque supputant. Dicamus igitur eius statuę dexteram eo gestu figuratam, vt ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui gestus, vti dictum, trecenta signat: læuam autem, vt paulò inferius patebit, ita conformatam, vt index pollicis vngui circunductus, arctissima eum circulatione complecteretur, infamis verò mediam palmam versus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulumcũque porrigi potuerint: ita enim quinque & sexaginta describi: annum enim ad huiusmodi dierum numerum intelligi debere ciuiliter Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo scilicet bis sexto calendas Martias dicimus, quarto quoque anno nihilo secius eodem dierum numero supputari, manifestum: quia duo illi dies vnius vice habentur: nec interesse ait Celsus, vtrum priore an posteriore die quid actum sit.

I I I I.

TRium igitur numerorum gestibus ita positis, insequentium aliorum trium ridicula propemodum sese offert gesticulatio. Nã quatuor exprimere cùm volumus, minimum sustollimus, reliquis in incuruatione sua permanentibus. C Ita quartùm Cos. Imp. Dict. & reliqua.

C C C C.

EAdem ratione modóque in dextera ijdem compositi digiti, CCCC constituunt. Nec super hoc aliud ad negotium.

V.

QVinque autem, aut quinquies ostendere qui volunt, anularem & minimum exporrigunt, impudicum palmam versus incuruant, vti in Iani statua dicebamus. Neque quidem hoc tantùm signo quinarium significabant Ægyptij, verùm etiam per sculptæ Stellæ hieroglyphicum, propterea quòd, vt Horus ait, ex innumerabili stellarum multitudine quinque tantùm sunt ea prærogatiua prædita, vt mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus consulerent, nihilque apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, si mihi dicere liceat, desumptum puto à radiorum numero, quo Stella piscis insignita est, quod & Naturalis historiæ scriptores tradunt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conspexi, & manibus meis attrectaui. Sedenim de hac plura loco suo in Cœlestibus enarrabuntur.

SENSVS. D

Sed & ipse quinarius numerus quomodocunque descriptus figuratusve, suam habet hieroglyphicam in sacris significationem: pro quinque enim sensibus accipitur. Vnde illud Ambrosij peruulgatum de quinque virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus verò Mosaicæ legis præceptis, qui peccasset in sanctis, tantundem reddere iubebatur, & ad illud quintas adjicere, quod in exemplaribus Græcis ἐπιπέμπτοις legitur, vt scilicet ita intelligamus: Si quis de sacris vel oblationibus vel muneribus in vsum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriusve voti operis designatione datis, quinque intervertisset, oportere eum quinque sarta tecta reddere, mox peccati veniam imploraturum ἐπιπέμπτοις adjicere, hoc est, & altera quinque, & aliquid insuper auctarij. Quam sententiam Cyrillus examinans ita meditatur: Si quis, inquiens, quinque sensuum opus perverterit, & debito honestoque vnumquenque officio defraudauerit, oportere eum synceros illos, & integros Deo restituere, mox alios quinque interiores adjicere, & horum omnium denique summam & solidationem quandam superaddere, firmum scilicet bene agendi propositum, si Deo satis ex asse facere voluerit. Eodem facere videbitur, quòd ab vno mense ad quintum vsque annum didrachmæ quinque, hoc est, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, quinque sensuum perfectio, sit oblatio, quæ ideo per geminatum numerum exprimitur, vt intelligamus, ea quæ puer sensibiliter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea acccommodare fuerit institutus. E

QVINGENTA.

IDem gestus ex ijsdem digitis in manu dextera, quingenta supputat.

VI.

ANularis verò in læua solus incuruatus, auriculari & alijs exporrectis, senarium ostendet: de quo multa apud Macrobium libro sexto.

SEXCENTA.

IN dextera verò eodem depositus modo sexcenta colligit: qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numerosissimaque multitudine, ac propemodum infinita, hieroglyphycè proferri solet. Ad Atticum Cicero: Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas vno tempore accepi. Ad eundem idem: In quo multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sexcenta præterea alia. Lepideque Plautus, Captiuis, Sexcentoplago nomen fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne sexcenta eiusmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar. F

VII. DCC.

BIs iam trium digitorum spatijs decursis, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, eum dicimus, quantulumcunque porrigi potest, ad imum vsque palmæ tuberculum appressus, septenarij numeri signum esse. Et in dextera, septies centeni. Eo verò gestu componendo medius quoque adflecti cogitur, ac veluti gnomon horarius supra anularem prominere, vt ea sit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in septenario notando delineant, in hoc scilicet signum 7.

CENTVRIO.

AC, ne leue quid attigisse videamur, eadem trapezitarum nota in plerisque veterum monumentis adsculpta, centurionis signum habebatur. Ostendit mihi

Romæ

A Romæ vetuſtũ admodum monumentum ex marmore Thomas Petroſanctius, vir antiquitatum huiuſmodi ſtudioſiſsimus, in quo & ſignum id inciſum erat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inſcriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua ſignum idem eodem ſignificato inciſum ſpectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæſium Cardinalem inſcriptionem vidi eius notæ, quæ ſic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 7 LEG. XV.
APOLLINAR. 7 COH. III.

& quæ multa ibidem inſculpta ſunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus.

DEVS.

NOn erat autem otioſum ſeptenarij nomen, quod hieroglyphicum eſſe Dei Philolaus aſſeuerat, quippe quòd ea ſit eius numeri prærogatiua, vt ipſe ſibi ſimilis, alter ab alijs ſit, veluti Deus dux & princeps vniuerſorum ſolus ſem-
B per, ſingularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, ſeptenarius ſine motu eſt, neq; quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant nõ geniti: partim generantur, cùm minimè generent: alij vtrunq; obeunt munus: ſolus verò ſeptenarius vtriuſq; conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorſus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo verò generãtur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & parẽtum & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipſe genitus.

PALLAS.

QVorum cùm nihil accidat ſeptenario, quòd ſine matre ſit, quódq; virgo Palladi aſsimilatur, & quorũdam ſymbolico hoc vtentium idiomate mos fuit ſummi Dei ſapientiam vocabulo ſignoq; Palladis interpretari, quanquam vbi figuras mathematicas aliquot hoc commentandi genere declarauimus, ternarium & æquilaterum triangulum præcipuè Palladi dicatos oſtendimus. Sed quoniã alibi, quæ ſeptenarius ſignificata habeat in Diuinis literis, dicenda ſunt,
C hic ſatis fuerit pauca hæc attigiſſe.

OCTO. OCTINGENTA.

MEdius itaq; auriculari adiectus, ita vt vnà cum eo extremam volæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in læua: in dextera octies centena recenſita indicabit.

IX. CM.

MEdius demũ ad extremã palmæ volã vnà cũ duobus inferioribus applicatus, ita vt totã obtegãt, nouẽ in ſiniſtra cõſtituit, in dextra nouies centena.

MVLTITVDO.

ESt etiam nouenarius ipſe numerus hieroglyphicus, quippe qui ſe non intra cutem contineat, ſed effuſus plurimos ſignificet: quod Theon obſeruat in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη: nõ quòd nouem, inquit, ætates viuat, ſed quòd perquandiu, vt Tibullus, *Viuere cornices multos dicuntur in annos.*
Apud Nicandrum ἐννεάκεντρον legas, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐννεαδέσμοις σφονδύλοις in Scorpij cauda ponit, cùm ſeptem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem poſita interpretes agnoſcũt, de quo ſatis in Scorpij cõmentario. Quin & Alcæus hydrã ἐννεακέφαλον eadẽ ratione dixit, cum

Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita super ea: D

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra. Ad hoc etiam facit, quòd Hesiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemosyne iacuisse, vnde Musarũ prolem susceperit. Oportere enim, aiunt interpretes, eum diu studijs incũbere, qui sit mox aliquod ingenij atque doctrinæ memorabile testimonium relicturus:

Nam decem bos luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensque
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

D E N A.

POstquam igitur digiti tres inferiores triplici decursu ludi sui partes peregere, athletas nunc spectabimus, pollices quippe, indici vnumquenque suo cõmissos, varia quorum colluctatio à læua theatri parte per decadum campũ, altera verò ad dexteram lucta per numerosissimas chiliadum arenas exercebitur. Erit igitur cõflictus primus, læuæ index in primam pollicis sui suffraginem vnguem affigens, quem attractus pollex ita vrgeat, vt colluctatorem strangulatione quadam elidere videatur. Hieroglyphicum hoc denarium, alterum verò par E ad dexteram millenarium recensebit. De denario locus patescit apud Apuleiũ, Apologia: Si triginta annos pro decem dixisses, posses videri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueras digitos aperuisse. Quo verò pacto digiti in tricenario aperiantur, loco suo dicemus. Apud Horũ Niliacum inuenias lineam vnam surrectam cum alia supernè deiecta, vel incumbente, decem linearum quæ in plano ducendæ essent, hieroglyphicum esse. Puto ego hunc exprimere voluisse denarium numerum, cuius scilicet denę vnitates per lineas totidẽ significari, tanquã per puncta, solitæ essent, quæ apud Ægyptios eiusmodi tantùm figura comprehenderentur: compendiosam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæque suam, excogitarũt. Omnino enim codices quos inspexi, omnes eo loco mendosi sunt, pręsertim impressi, qui sic habẽt: γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένῃ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδας σημαίνουσι. Sed & in manu scriptis aliquid desideratur, quorũ minus corrupti ita habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκλημένῃ, ἢ (hic vacuum relictum) ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνουσι· quorũ hæc est sententia: Linea vna recta, vnà cum altera supernè sibi adiecta linea, vel F (hic vacuum) vel decem lineas planas significãt. Puto autẽ lineas illas ita ducendas T. Nam aliquid simile apud nos est, cùm linea plana supernè ducta, cui puncta numeralia subijciantur, quæ singula vnitates ostendãt, duplicatum numeri tantundẽ significat, quot sunt signa, quæ planæ illi lineæ subdita conspiciunt, vt IIII VIR. aut IIII I. VIR. pro Sex. vir, & Decemuir. In Ægyptiaco verò signo, superior illa linea producta ostendere videtur, licet vna tantũ signata sit, X. tamen sibi vnitates adsciscere. Quod verò de duplicãdis pũctis dicebamus, multis potest veterum inscriptionibus confirmari, sed vnã tantũ exẽpli loco ponam, quã Venetijs apud clarissimum virum Danielem Ranerium senatorem, antiquo lapide ita notatam inspexi. IIIII VIR. quod tantundem est, ac si DECEMVIR scriptum esset. Intelligendũ enim est pũcta illa quatuor, linea illa supernè ducta, duplicari. Quod verò ad Horum attinet, id ideo apposui, vt castigatiorẽ codicẽ quærendũ admonerẽ. Nec me latet Probũ de notis antiquorũ, eius lineę supernè ductæ signum, ad millenariũ vsque prouehere, sed in eo libro multa sunt multorũ arbitrio, atque etiã errore, inculcata: neque rei cuiuspiã sana intelligẽtia magis nostro tẽpore desideratur, quàm inscriptionum eiusmodi vera cognitio. Ad id verò

A verò quod supra lævæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, responde-re asserebamus, Romani quoque ad Ægyptiorũ, Chaldæorũ, Persarumque imitatione, cùm decẽ signarent, per X duplicẽ literã suam, quæ decussatio, qua insignis est, locutionem denarij saperet: Mille facturi, litera eadem in suo iure cõseruata, capita tantum à dextera læuaque oppositis semicirculis, cuiusmodi alij apostrophos, alij, vt Victorinus, sicilicos appellauerũt (est enim sicilicus ponderis certi mensura, quæ signo hoc ↄ figuratur) coniunxere. At ita ex X litera, vt dictũ est, sua CIↃ millenarium hieroglyphicum formauere, vti quo gestu læuę digiti decem ostendunt, eodem dexteræ mille proferunt. Quamvis Priscianus, qui nihil non arrogat græcitati, id secundum Atticos, quibus χίλια mille sunt, factum velit: atque ideo, veluti illi ad hunc numerum prima tantùm nominis litera vsi sunt, quippe X ita nos M pro mille posuerimus. Sed hoc nõ vincit, quin notam eam, quam suprà posuimus, à sua potius litera quàm à græcanica Romani desumpserint. Non est autem hic prætereundus Ciceronis locus, epistola ad Tironem, quæ incipit: Quid igitur? nõ sic oportet? vbi in vulgatis codicibus scriptũ, Hel
B luo nequissimus sestertia C C dabat, nullo aprico horto, nullo emissario, nulla maceria, nulla casa. In venerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentiæ scriptum obseruaui: Helico nequissimus HS. CIↃ dabat: id, sestertia mille dabat, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memorijs animaduerti, notumque est Rauennæ marmor vetus ita inscriptum:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. HS. CIↃ. N. LIBERALITATE DONAVIT. & quæ sequuntur: hoc est, Decurionibus septimi collegij fabrum municipij Rauennatis sestertia mille numûm. Hæc verò etiam apud antiquarum inscriptionũ impressores ineptissimè corruptissimeque edita sunt. Idem in antiquis inscriptionibus indicant ꟺ. & ↀ. de quibus loco suo, vbi quinquagenarij numeri hieroglyphicum prosequemur. Sunt qui millenarium numerum, per miliariæ spicæ hieroglyphicum indicent: neque quidem autores absunt, qui genus id segetis nomẽ à maximo granorum numero, mille scilicet, accepisse tradant, vt in spica dictum.

XI. XII. & reliqua.

C His igitur eo gestu constitutis, vbi accidisset vt denarijs reliqui etiam numeri infra X adiungendi essent, trium illi, vt ostensum est, inferiorum digitorum flexionibus porrectionibusve significabantur: Vndenarius quippe, indice ac pollice pro decem circulatis, auriculari mox eo loco, vbi vnũ significat, adflexo: Duodenarius, firma denarij circulatione permanente, annulari ad auricularem adiecto. Ita reliqui numeri vsque ad vnum de viginti, provt per inferiores digitos ostendi, satis explicatum.

XVI.

Quoniam verò sextodecimus numerus inter hos collocatus est, eiusque significatio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam constat numerum eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos significari, nunc quid ipse sibi velit numerus, videamus.

VOLVPTAS.

Sanè quidem Ægyptij sacerdotes per eiusmodi numerũ eo, vti verisimile est, gestu signatum, voluptatem, pręcipuè venereã indicabant. Ab eo siquidem annorum numero adolescentuli ad muliebres consuetudines, & oblectamenta nequitię incœptant animum applicare: licet ad ter septimum vsque annum semen

infœcundum eſſe dicit Ariſtoteles. Quod ſi prolificũ ſit, vel exigua, vel imperfe- D cta generari autumat. A bis ſeptimo autem anno pruritu Veneris incitari vult: à quo etiam tempore pubeſcere primùm incipit, ſtirpesq; imitari, vt Alcmæon Crotoniata ait, quæ ſemen laturæ floreſcũt prius. Atq; hic ille eſt ætatis flos, de quo ſæpius apud autores: vt apud Terentium: Annis ſexdecim, ætatis flos ipſe. Et Ouid. philoſophię iſtiuſmodi non ignarus, cùm Narciſſum oſtendere vellet eius eſſe iam ætatis, vt amoribus dare operam poſſet, ait:

Iamq; ter ad quinos vnum Cephiſius annum Addiderat.

Indicium autem incœpti coitus eſt vox craſsior & inæquabilis, quæ ſecũda ferè omnibus hebdomade, vel ſaltem incipiente tertia, euenit, & ſubalaris odor. Ariſtoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui noſtri, vt Cenſorinus ait, hirquitillare dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, hirquitallos. Nam annorũ quatuordecim vel παῖδας, vel φῆβον appellabant, ad ſexdecim verò ἐφήβους, vt Terentianũ illud obiter interpretemur, Poſtquam is exceſsit ex ephebis. quanquã ἔξεφηβος quoq; vnica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adoleſcentia. Adſtipulantur huic Ægyptiorum cõmento Aſtronomorũ traditiones ſuper ætatum affectibus: illi E enim Lunam ad quintum vſq; annum infantem propémodum ductare dicunt: decenniũ inde Mercurio adſcribunt, vnde illud eius ætatis ſtudium rerum plurimarũ, & mutabilitas, & inconſtantia, vt modò hoc, modò illud appetant: hinc geſtiunt paribus colludere, temereq; iras colligunt atq; ponunt, &, vt Horatius ait, mutantur in horas. Mox hominem ſextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire aſſerunt. Ad hunc vſque annorũ numerum & Seruius Tul. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Inſtitutionibus ſuis pueros ad ſextumdecimũ vſq; ætatis annũ appellauit, ad quintumdecimum Varro. Iuniores ille à ſextodecimo ad ſextum & quadrageſimũ vſq; dicit, adoleſcentes hic ad trigeſimum vſq;. Quod reliquũ eſt ætatis apud illum ſeniores habentur. Apud Varronem à triceſimo ad quintũ & quadrageſimũ, iuniores, inde ſeniores, ac demùm ſenes appellantur. Diuerſa hæc aliquantulum ætatis deſcriptio apud Pythagoram, qui vitam hominis quatuor ætatibus diſpeſcit, viginti vnicuiq; annos impertiens, pueritiæ quippe, adoleſcentiæ, iuuentuti, quam Latini virilitatem potius appellarunt, ac ſenectæ demum: quas totidem anni tempori- F bus æquiparauit, vt ſuo loco ſingula tractauimus.

EXCESSVS.

PRæterea ſciendum eſt, hunc quoq; numerum ex eorum eſſe claſſe, qui multitudinem exceſſum've ſignificant. Cùm enim dicimus ſedecim pedibus ſuperare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vſurpatum ab Ariſtide, qui Periclẽ dixit ἑκκαίδεκα πόδας ἀείναι τῶν ῥήτορας ἐν τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, vt Bruto oſtendit Tullius.

XX.

CVm verò XX ſignificare vellent, pollicarem vnguẽ infimæ indicis ſuffragini (vt hoc pro re vtar vocabulo) adprimebãt, vbi ſcilicet index ab infami incipit ſeparari. Bedas verò, cuius codicem in damno eſſe ſuſpicor, nõ enim adduci poſſum virum tam eruditum ita ſcripſiſſe, vt infamem hieroglyphico eiuſmodi admiſceret, quippe qui apud eum ſcriptũ legerim, impudici ſummitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figẽdam eſſe: quod ſi quis facere meditetur, id ſubſequetur incõmodũ, vt neq; quo pacto poſsis tria & viginti commõſtrare, neq; vnum de triginta repræſentare, & alia multa eiuſmodi, cùm in XXIII oſten-

A oſtendendis tres illi inferiores digiti arctius contracti, lineæ, quæ palmæ eiuſdē flexu media fit, ita applicandi ſint, vt trium graduū ſpeciem præ ſe ferant. In nouem verò & viginti notandis, iĳdem digiti quantū exporrigi poſſunt, ad palmæ vſque radicem apprimantur. Quare neceſſe eſt decadas omnes, indicis & pollicis tantùm geſticulationibus explicari, nullo eorum in ſocietatem admiſſo digito, qui partem eam quæ numerus vocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuſpiā decipiatur, Eraſmus ille multiſcius, qui ſcholĳs in Hieronymū ad Iouinianum, vbi de virginitatis agitur hieroglyphico per coronam expreſſo, inepta quædā ſomniauerat, quæ nemo vnquam eruditorum cogitaſſet: cùm errorem mox recognouiſſet, dum cognitiora, vt ipſe dicit, traditurum ſe profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in vitiatum Bedæ codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarĳ nota cùm apud Bedam ſcriptum ſit corruptiſsimè de ϛ Græcæ literę ſimilitudine, quod loco ſuo ſuæ dabitur luci.

VOT. XX.

B CVræ precium mihi videtur, anteaquā vicena hæc amittam, quid ſibi velint notæ VOT. XX. in numis & aris, vel vt vulgus ait, triūphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaque fieri ſolitum id in ſalutis augurium, cùm ſcilicet S. P. Q. R. vouebat hæc vel illa ſacrificia ſe laturos, ludos've celebraturos, aut ædes dedicaturos, ſi præſcripto annorum ſpatio Reſpub. in eodem ſtatu permanſiſſet, quo tunc florebat cùm vota ſuſcipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitū legas, ſalutis augurium quinque & viginti annis omiſſum repeti, ac deinde continuari placuiſſe Claudio Imperatori. Fuiſſe verò ſalutis augurium in hunc modum, ait Dion, vt ſi Deus permittat, ſalutem populo poſceret: quaſi ne ſalutem quidem à dĳs petere fas ſit, niſi prius hoc ipſum dĳ conceſſerint. Obſeruabatur autem quotannis dies vna, in qua nullus ad bellum exercitus proficiſceretur, nemo contra hoſtem ſe pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obſeruari poterat: hoc ſalutis auguriū, cum alĳs cæremonĳs iam abolitis, reſtituit & Auguſtus Cæſar. Apud Liuium ſæpe reperias vota eiuſmodi facta. In ara ſiue arcu Conſtantini Romæ VOT. XX. ſcriptum, aſpicias. In numo Maximiani Pœni VOT. XX. in media laurea poſitum. Ita pleriſque alĳs locis &
C numis, VOT. X. alibi, VOT. XXX. votis quippe decennalibus, votis vicenalibus, tricenalibus, reatum ſcilicet voti ſolutum, quod ita poſtea poſteritati commendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

MVLTITVDO.

ILlud autem ſcitu non indignū, quòd vicenalis numerus multitudinis ſignificatum habet, de quo apud Theocritum legas:

οὔθ᾽ Ἕκτωρ Ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκατι παίδων·

Viginti natorum Hecubæ neque maximus Hector.

vbi poëtam numerò abuſum aiunt interpretes, pro multorum, propterea quòd ſit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obſeruarunt. Homerus in eiuſmodi ſignificatum vndeuiginti poſuit, quod Latini vno minus viginti dicere conſuerunt.

DVO MILLIA.

VIgena ſuperius eo geſto figurari oſtendimus, cùm pollicis læui vnguem in eum indicis & infamis infimū locum, vbi digiti illi duo diuaricari incipiūt, affixerimus. Idem geſtus iĳſdem digitis in dextera duorum millium eſt hieroglyphicum. Neque vltra repetemus, quæ ſuper hoc geſtu perperàm à quibuſdā alĳs

excogitata sunt: sed ad calcem festinantes, triginta iam & ter millia proferemus. D

XXX.

TRiginta, vti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabātur, indice & pollice adapertis, ita tamen vt vtriusque vngues ad osculum quodammodo coirent blando inquit amplexu Bedas: Hieronymus, eorum digitorum coniunctione molli.

NVPTIÆ.

ESt verò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicū, vt sacri Euangeliorum interpretes, Matthæo, affirmant, quod non multum abest ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, siue, vt apud Horum est, maris & fœminæ congressum significabant, geminæ quippe voluptatis interuentu. Nam cùm numerus, vt paulo antè dictum est, XVI voluptatis signum haberetur, illi mox duo atq; triginta nuptiarum hieroglyphicū esse constituerunt. Nuptiæ verò coniugalisq; coniunctio eodem hîc significato accipiuntur. Qui quidem congressus vtriq; voluptuosus, cùm, vt Ouidius diceret, vtrinq; resoluat, geminari identidem poscit ipsum voluptatis signum. Atq; hoc illud est in diuinis quoq; literis, quòd trigesimus annorū numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigesimus, qui offertur Deo, cùm coniugalis vita castè puriterq;, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur. Cōmodè verò fecerimus, si rem huiusmodi sculpturi, eam non ex duplicatis XVI, vel ex integro XXXII fecerimus, at manum ipsam ea specie composuerimus, vt XXXII repræsentet, vnguibus, vti dictum est, læuæ manus duobus illis ad osculum coëuntibus, anularíq; & auriculari in flexum palmæ appresis, vt duo significent addita tricenis. E

TERNA MILLIA.

IDem gestus in dextera, qui XXX in læua commonstrarat, tria millia significat. Quæ fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quæ paucissimis ætate nostra patuerunt, quæ earum ratio, in quinquageno & quingenteno numero copiosius explicabimus.

XL.

QVòd si pollicis eiusdem suffragio lateri vel dorso in læua eiusdē indicis superinducta sit, ita vt signo ✝ facto digiti ambo quantū fieri potest extendantur, indice tanquā horologij cuiuspiam gnomone prominente, quadraginta significabant. Atq; hoc illud est quod apud Apuleiū habetur: Cùm verò XL quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea XL tu dimidio auges, non potes digitorum è gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusq; anni Consules numerasti. Hæc ille disputat oratione secunda pro seipso, vbi Pudentillā quadragesimū annum non excedere contendit, quā Æmilianus iam sexagenariam deposuerat, ideoq; nefas esset eam ad nuptias solicitare: quando, vt sacri etiam interpretes aiunt, sexagenarius numerus viduitati sacer est, vt paulo infrà loco suo plenius. Facit & ad virum hic annorū numerus. Nam Philon problemate proposito, Quare Isaac quadragenarius Rebeccā duxit? tempus id congruū maritali copulæ ait sapienti viro: idq; fieri boni ominis causa, quia semen in vulua reconditum quadragenis diebus in masculum figuratur, Esaus quoq; quadragenarius Iudithen vxorem accepit. F

IGNOMINIA.

APud Hebræos verò in flagris quadragenarium numerum vel vno excedere infame habitum, & pro ignominię nota accipiebatur. Vnde illa in Actis

A V, Illi autem ibant gaudentes à conspectu Concilij, quòd digni habiti essent qui pro nomine IESV contumeliã paterentur. Verbum autem Græcum illud ἀτιμασθῆναι, habet in se aliquid, quod infamia notatum indicet, sed & intestabilis sit, & ad honores non amplius idoneus haberi possit. Apud Hebræos enim lege cautum erat, vt si quis vel vnam plagam supra quadragenas accepisset, ad honores & dignitates consequendas nõ amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. XI. secundæ ad Corinthios epistolæ patescit: A' Iudæis quinquies, quadragenas, vna minus, accepi. Cur, vna minus, quærit Theophylactus: atq; ea citata lege iussisse ait Iudæos tot numero plagas, vna minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam, si fortè percussor vltra constitutum numerũ prouectus esset. quod si errore, vel casu aliquo accidisset, eam esse voluerant quadragenam: cupiebant enim eum per eiusmodi castigationes ad se trahere: quod si facere potuissent, par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores sibi deposcerent, quos nequaquam deferre recusassent. Cauebant verò ne ad repulsam locus esse posset ignominiæ. Sunt qui simpliciter rem accipiant, quia Iudæi literæ tantùm
B addicti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerum quadragenæ. Sed nos illud, vna minus, pensitamus. Neq; nescimus Moysem illum plagarum numerum ideo non excedendum instituisse, ne fortè qui castigandus tantùm esset, nimia flagrorum repetitione exanimaretur. Cuius verba sunt Deut. XXV, Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, prosternẽt eum, & coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat vt quadragenarium numerũ non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

EST & ea quadragenarij numeri cõsideratio in diuinis literis, quòd à V anno vsq; ad vigesimũ, qui se Deo vouerit, redimere sese potest fructu quadragenario, siclis quippe XX, siue vt Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus enĩ, vt sæpe dictum, duabus æstimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ sunt XL. Cuiusce rei hieroglyphicũ significatum est, vt præter sensuum castigationem, possit ea ætas ieiunijs interim & orationibus vacare, donec eò perueniat, vt opulen
C tioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandam similitudinem Moyses per XL dies ieiunus orationi operam dedit.

QVATERNA MILLIA.

AC ne idem sepius repetendo morosus fiam, qui gestus, quæ've digitorũ collocatio in læua fuit, cùm IIII notaremus, eadẽ figura statusq; idem in dextera quatuor millia cõputabit. Quia verò polliciti sumus loco hoc rationẽ reddere, cur Romani millia hęc per rectã lineolã, & sicilicos (ea est certi põderis nota, ad apostrophi, quo nũc plurimũ vtimur, similitudinẽ) hinc inde adalligatos figurarint, ostendendũ est. Manifestũ est millenarij numeri notam, quę tot antiquis in marmorib. inspicit, hac fuisse figura, ↀ. duo millia verò sicilicis ad rectã lineolã duplicatis ((|)):tria millia, triplicatis (((|))):quaterna millia quadruplicatis ((((|)))). Pręteribo millenariũ, quòd id signũ & à Prisciano & alijs agnitũ plerisq; locis in cõspicuo est. Duo millia, Mediolani videas in hortis q olim Zichi Simonetę fuerũt, porta Cõmẽsi, ea inscriptiõe, cuius initiũ est, C. VALERIVS C. F. O. V. F. & q sequunt. Cai fil. ob votũ fecit. Deniq; HS. ((|)). ARBITRATV VALERIÆ C. F. SORORIS. & Rauennæ apud Petrinũ Suessanũ, MONVMENTVM HS ((|)) EX TESTAMENTO. Sed impressores nõnulli

ſignum vitiarunt, vtpote qui H S. C. C. T. Ɔ. Ɔ. imperitiſsimè fecerunt. Terna vero millia hac ratione ſignata conſpiciuntur in antiquiſsimo codice Mediceæ bibliothecæ Florentiæ nunc, ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epiſtola ad Caninium Salluſtiū, quæ libro II. incipit: Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod ſcribis ad me de drachmis CCCLIII. notatū eſt. De drachmis [symbol], quod cōputat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus ſimiliter ſignandis immorer, ſcilicet [symbol], hæc vt ſemel dicam, demū erit regula, vt quotienſcunq; ſiue apud Plinium, ſiue Liuium, & alios, præcipuè verò in Verrinis, L. vnum inueneris duobus CC præpoſitis, totidem verò II ſubiectis, CCLII, interdum etiam hoc modo per X. denariam notam, CCLXX, tu [symbol] facito, nulla dubitatione impeditus. Vbi CCCLIII. vel CCCLXXX, tu [symbol]. Vbi CCCCLIIII, vel CCCCLXXXX, tu [symbol]. & millena tot firmiter credas. D

QVINQVAGINTA.

QVinquaginta verò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuæ pollicem, palma tota paſſa, deorſum inflectes, & r tertiæ apud Græcos literæ ſimilitudinem effinges: non autem, vt Eraſmus ex deprauato Bedæ codice ſcripſit, cū quinquaginta pollicem exteriore arcu inſtar Græcæ literæ ϱ incuruatum ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus. E

REMISSIO, VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remiſsioni & indulgentiæ conſecratus. In veteri enim lege quinquageſimo anno cuiuſq; obligationis remiſsio cōdonabatur: quippe ſi quis poſſeſsionem diſtraxiſſet, recipiebat: ſi liber in ſeruitutem incidiſſet, libertatē aſſequebatˀ: indulgentiā debitor accipiebat, exul in patriā redibat.

EFFOETVS.

PEr eos qui alterum à quinquageſimo vitæ annum exceſsiſſent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem ſignificari dixerint, non ſat ſcio: niſi Ariſtotelis dicto freti ſint, qui Politicis ait, poſt annos LII ingenij vigorem euaneſcere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει·

Cerno, ſenecta veſtra mentem non habet.

Atq; alius non minus dicax, ait: F

πολιὰ χρόνου μηνύουσι, οὐ φρονήσεως·

Cani indicant ætatem, haud prudentiam.

Sed enim ad hæc ampliſsimus erit alibi reſpondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoq; numerus multitudinem ſignificat, quo libenter vtitur Maro:

Quinquaginta intus famulæ.

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Quam tamen & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cùm Alcæus ἐννεακέφαλον dixerit, vti ſuperius meminimus. Vtcunque autem quinquagenarius numerus deſcribatur, ſpiritalis vitæ hieroglyphicum eſt, & animi eius qui diuinis intentus, ſublimia quæq; mente concipiat & contempletur, perinde ac duplicatus in cētenarium, negotioſam ſignificat. Quinquageſimo enim poſt reſurrectionem die Sancti ſpiritus afflatus aduenit. Et operum noſtrorum fructus vberrimi atq; pinguiſsimi, ad centenarium vſque numerum cumulantur, eorum inquam, qui vitæ integri, ſcelerumq; puri peregrinationis noſtræ curſum piè ſanctéq; peregerunt. Hic verò numerus centenarius non ſine myſterio per quinquaginta

A ta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in significato hu iusmodi: sed quinquaginta bis ideo complectitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum opus esse potest, absque ipsius Sancti spiritus ope auxilioque. Ad similitudinem autem quandam gestus eiusmodi, qui quinquaginta præ se fert, factum putarim, vt Latini eius numeri notam L esse voluerint: quanquam non desint ingenia, quæ re super ea sic philosophētur, aut ratiocinentur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt, sed quia erant adeò exilia, puncta ipsa aliquantulum producere cœperunt ad instar vocalis mediæ, • ⁚ ⁝ ∷ ⁙ I. II. III. IIII. Sed si ita processissent, vt vsque ad nouē lineolis totidem vnumquenque numerum notarent, molestam & inconcinnam rationem fore suspicati sunt: ad compendia igitur animum verterunt, & pro quinario, ne quinque lineas facerent, vna signata, reliquas quatuor per obliquā vnam à tergo ductam, ⋁, fecerunt. Mox vsui placuit, vt expeditior esset scribendi ratio, pro nota ea V vocalem quintam statuere, moxque vsque nouem vnitates eas addere, provt numerus quisque postulabat. Ad denariū cùm venissent, quinque duplicarunt, ita ta-
B men vt secundum inuerterent, & subijcerent priori, vnamque facerent notam per decussationem. Tribus his notis processum est vsque ad quadraginta & nouem. Visum est inde facere ad commoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, signū illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata surrigere, vt staret quæ pendebat in latus, quæ stabat in planum deijceretur. Ita ex L notata sunt quinquaginta. Ventum mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi voluēre. Ad quingenta cùm venissent, rectam lineolam quæ iacebat in quinquaginta, in semicirculum adcuruatam surrexere in hunc modum, Ɒ. quam notam imperiti superiori capiti coniunxere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atque hoc illud sicilicū est, de quo facta mentio in millenarijs, quod à tergo quingentorum Ɒ ita applicitum ↀ, mille facit, & ita reliqua, vti suprà dictum.

QVINA MILLIA.

QVina verò millia, quo gestu L in læua, eodem in dextera composito figurantur.

C SEXAGINTA.

SI verò pollicem eo gestu inclinatum, quo quinquaginta per se significat, toto indice circunducto diligenter à fronte præcingamus, sexaginta constituemus. Hinc errore fieri non potuisse dicit Apuleius, vt Æmilianus, contra cuius accusationem causam suam agit, sexaginta pro quadraginta protulerit, quia longè diuersus est vtriusque numeri gestus.

VIDVITAS.

PEr numerum sanè sexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres significabant, quòd mulier id ætatis nata haudquaquā amplius idonea est ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi vuluam philosophi naturæ contemplatores tradunt: ideoque vlterius illi nubere nō licebat. cui legi plurimùm nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua verò, quod aliquando accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, vt virgini Deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunque naturæ vim excedunt efficere. Sara etiam cùm à summo numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptum audisset, risit, vtpote quæ id naturæ lege fieri minimè posse cogno-

ſcebat. Paulus quoq;, qui ſexagenarium numerum viduitati dicatum agnoſcebat, illi inquam viduitati, quæ viduitas eſt, caſtaq;, ſyncera & intaminata in ſolitudine perſeuerat, vbi probatā mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præſit, Vidua, inquit, eligatur non minor LX annorum: ad eum vſq; numerum ſcilicet perfectionem in muliere deſignans. & quia eſt viro infirmior, non niſi ſexageſimum fructum colligit in diuinis literis. Ideo ſi ſe redemptura ſit mulier, Leuitico, didrachmas XXX offert, id eſt, fructum ſexagenarium. Eruditeq; admodū D. Hieronymus cauſam, cur ſexagenarius numerus ad viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipſius hieroglyphicum ſe confert, in quo ſcilicet pollex à ſuperiore digito deprimatur, arcteq; cinctus ab eo, in quantis affligatur anguſtijs ipſa viduitas, oſtentet, quæ ita ſit vndecunq; cohibita. Mox illud addit ad conſolationem: Quanto ſcilicet maior eſt difficultas expertæ quondā voluptatis illecebris abſtinere, tanto maius propoſitum eſſe præmium. D

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT verò & reliquas tris decadas attingamus, ſeptuaginta exprimebantur, vt Bedas tradit, indice vt ſuprà circumducto, pollice verò ita exporrecto, E vt in medium indicis artum affigatur. Neq; aliud ſuper hoc numero myſticum adinueni. Idem geſtus in dextera, ſed non ex Bedæ ſententia, ſeptena millia computabat.

OCTOGINTA, ET OCTONA MILLIA.

INdex identidem circumflexus, pollexq; protentus, ita tamen vt eius vnguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri eſt hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia ſignat.

ADORATIO.

QVi quidem geſtus ad os admotus, adorationis hieroglyphicum eſt: de quo Apuleius IIII. Metamorph. Et admouentes oribus ſuis dexteram, priore digito in erectum pollicem reſidente, vt ipſam prorſus deam Venerem religioſis adorationibus venerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM MILLIA. F

PEr inflexum autem læuæ indicem, ita vt eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui ſuperiore numero, toto extremo articulo oppreſſus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera geſtus idem, millia nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum eſt, manus omnis ita clauditur, vt pugnum faciat, pollice ſuperextante, & ad medium infamis dorſum exporrecto. Qui ſi pugno ita includatur, vt cum vngue ſuo totus occultetur articulus, ſexaginta nouem adſtruet.

TACITVRNITAS.

SVpereſſet de myriadibus dicere, quæ per manum varijs geſtibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus læua in fæmore habet manum,
Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio noſtra fuit hieroglyphica cōquirere, non artem omnem numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatum, & iam

A iam in omnium manibus versatur, finem huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sint indicare, non est animus præterire. Erat is vtique M X C V: mille scilicet & nonaginta quinque, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, vti superius ostensum, dexteræ manus indice, ad primam sui pollicis suffraginem appresso, summoque eiusdem articulo super indicis vngue inclinato. Quinque verò & nonaginta, in læuę tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem vngue ad infimam pollicis suffraginem affixo. Causam verò cur eo numero taciturnitatem Aegyptij significarent, eam afferunt, quòd compertum est eo dierum numero, qui annos tris complectitur, nisi cœperit puer effari, linguam eius præpeditam esse, neque vllam superesse spem vt amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silentium dicāt hinc instituisse, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, vt tunc primùm natos, alendos educandosque animi cibo suscepisset. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demùm memores, ne hominem grauioribus occupatū studijs & disciplinis, in leues adeò nugas auocare videamur, dicti illius B sapientissimi, MANVM DE TABVLA, non frustra vulgati, memores, nihil vlterius super digito loquemur.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DN. D. HERCVLEM GONZAGAM CARD. MANTVANVM, QVA RATIONE LITERAE ET DIsciplinæ Hieroglyphicè significentur, ex sacris Ægyptiorum literis.

FVrnius tuus, Antistes illustrißime, vir planè probus, & disciplinis optimis pereruditus, cuius tu operâ non solùm ad doctrinam, sed ad rerum tuarum etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cùm Romam aduenisset negocia tua curaturus, impendiò me rogauit, Leonem meum illum Aegyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitassem, sibi vidēdum traderem. Re-C spondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarißimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leænæ fœtū qui expectabatur in dies, ad Illustriß. Principem Fridericum fratrem germanum tuum mittere decreuerat, marem & fœminam orituros. Id enim frater ipse tuus propagandi seminij causa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorū illud par splendidißimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cum eruditißimis, quos domi alis, amicis attrectares: multa enim insunt Leoni, quæ studiosorū omnium ingenia semper exercuerūt. Verùm accidit vt spem falleret leæna, quia vtranque fœminam edidit, quare sublata mihi quoque est mittendi Leonem meū occasio, quia neque fœtura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cœperam tamē cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatē videretur accōmodatius, cùm opportunè de studijs tuis ex ipso eodē Furnio, quæ mihi mirificè placuerūt, intellexi. Aiebat enim te philosophiæ & diuinarū literarum lectionibus incumbere, maximè verò pietatis nostræ ignibus incensum, cogitationes omnes tuas ad eiusmodi disciplinā conuertisse: qui quidem nuncius mihi accidit iucundißimus: quandoquidē, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi adeò cordi est, argumentū facere videretur, sperabam me tibi rem longè iucundiorē effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, De literis & disciplinis commentarium, quod ad expli-

canda Aegyptiorum, atqueadeò maiorum etiam nostrorum quædam super his mysteria conficiebam, quibus scilicet imaginibus, per hieroglyphica sacerdotes Aegyptij, per mystica mox verba veteres Hebræorum patres literas essent indicare soliti, quibus disciplinas, quibus demùm sapientiam ipsam figurassent. Interrogaui Furnium, an commentarium hoc, pro Leone missum, vlla tibi esset in parte placiturum. Legit, &, vt animo est egregiè candido, approbauit, suasitq; vt omni summota contatione, libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimùm per occupationes licuit commentarium absolui, tibiq; statim, quicquid id esset, dedicaui. Videbis igitur Antistes honoratissime, quæ de literarum studijs, deq; humana diuinaq; disciplina vetustas illa sub rerum verborúmve quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritissimi quiq; inter se hoc velut ænigmatum genere vti consueuerunt. Et nisi me suscepti operis fallit amor, spero te consensum hunc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Aegyptiorum inuenta secuti sunt, aliqua cum voluptate suscepturum: tuumq; tibi institutum tunc longè magis placiturum, cùm ex ijs, quæ sumus allaturi, nationum penè omnium sententiam, in eam quam sequeris studiorum rationem conuenire perspexeris. Sed anteaquàm ad illam deueniamus, de literis quædam simpliciter prius dicere necessarium est. D E

Apud Aegyptios sacerdotes librorum bibliothecarúmve facies iuncorum fasciculo, cui appensa esset sepia cribrumq; illi subditum, hieroglyphicè signabantur. Et literatorum hominum memoriæ, vel marmore, vel ære conspicuæ, his ijsdem figuris insculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITERAE AEGYPTIACAE.

EA verò species literas, presertim Ægyptiacas, vt apud Horum est, significabat, propterea quòd & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptitabant, neq; ad hunc vsum alio vtebantur instrumento. Quod autem ad sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas significet, non apud Ægyptios tantùm, verùm & apud nostros quoq; habetur. Persius:

Tum queritur crassus calamo quòd pendeat humor, F
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha.

Atramentum sanè Græci σηπονικὸς appellant. Sunt & alia pleraque sepiæ significata, sed ea inter pisces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum verò sub sepia ponere ideo commenti sunt, quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiundo vtimur, atque id apud Ægyptios ex iunco contexi solitum: nam ὁλόσχοιν☉, quem soloiuncum appellare possumus, vtilissimus ad nassas marinas, vitiliumq; nexus elegantium. In Ægypto verò, vti Plinius tradit, cribrorum longitudinem implet. Admonebat autem ea cribri cælatura, ita iunco & sepiæ subiecta, eum qui victui necessaria comparasset, literis dare operam posse. Cui verò desit prouisæ frugis in annum copia, alij dedatur arti, aliam've sequatur industriam necesse esse. In hanc Ægyptiorum sententiam Simonides interrogatus, vtrum diuitiæ, an sapientia prius optari deberet, nescire se, respondit: id verò exploratum omnibus esse, sapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida elusit Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, vnde fieret, quòd philosophi diuitum limina tererent, non illi philosophorum: respondit, Quia philosophi norunt,

quibus

A quibus egeant, illi autẽ minimè. Sed vt ad Ægypti mores reuertamur, illud con-
ſtat, anteaquàm pollutionum contage contaminarentur, & à priſtina caderent
diſciplina, primariã apud eos nobilitatem dignationemq́ eorum fuiſſe, qui lite-
rás callerent, cùm literis non niſi locupletes operam darent. Nam & Athenien-
ſes morem hunc ab Ægyptijs acceptũ aliquandiu ſeruauere, vt is primas in Re-
publica partis obtineret, qui & eruditione & ſapientia maximè præſtaret. Et
quantum ad inſtitutionẽ attinet, Romani artes honeſtiores omnes, & quæ lite-
rarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad in-
genuos ſpectaret. Hinc illud apud Terentiũ: Fac periculum in literis, fac in palæ
ſtra, in muſicis. Quæ liberum ſcire æquum eſt, ſolertem dabo.

INSTITVTIO.

SAnè apud Ægyptios inſtitutio, ſi quos habuimus codices, in dãno nõ ſunt,
SBO nuncupabatur, cuius interpretationem plerique ponunt, victus opu-
lentus, vel ad neceſsitatem idoneus: id ſcilicet innuentes, literarum ſtudia rem
paratam ſibi depoſcere. Qua in ſententia fuiſſe etiam Ariſtotelem ex eo manife-
B ſtum eſt, quòd eum nullius rei egenum eſſe cupit, qui philoſophiæ ſit operam
daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatiſsimi dictum circum-
fertur: Si farinam habueris, legem capeſſere poteris: ſi legem aſſecutus fueris, fa-
rinæ non egebis. Legis enim appellatione, literas intelligũt Hebræi, & farinam
pro frumento annonaq́ omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd
Iſidem, ſiue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuiſſe memorant, cùm ea-
dem fruges etiam humano generi commonſtrarit, de qua loco ſuo plenius. Ad
huiuſmodi rem Ariſtotelis ſcomma eſt, quo reprehendere ſolitus eſt Athenien-
ſes, qui iam à priſtinis moribus & ſtudijs deciderent, cùm tamẽ ſe frumenti per-
inde ac legum inuentores fuiſſe gloriarentur, frumento quidem plurimùm, le-
gibus verò minimùm vterentur. Sed enim magis facere ad Ægyptiorum ſapien
tiam videtur, ſi quæ alij de corporis cibo, deq́ rerum opulentia intellexerũt, ad
animi paſtum, & doctrinæ fœcunditatem referamus, cum dubio procul illi per
cribri ſignum ἰδρολυτικῶς inſtitutionem interpretarentur. Nam & azymorum
calathus, qui Leuitico ab Aarone & filijs eius offerendus erat, linguam, hoc eſt,
C ſermonem, vel eloquentiam potius diuini numinis ſignificaſſe fertur. Sicut
enim panis nutrimentum eſt corporis, ſic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum
eſt animi. Cùm verò ſæpe cibus pro doctrina poſitus ſit, non apud Ægyptios
ſolùm, ſed apud nationes omnes quæ literis & diſciplinis claræ habentur, cuiuſ-
nam ſermo vel eloquẽtia pleniorem perfectiorem've doctrinam induxit, quàm
is qui copiæ totius & perfectionis autor eſt? Ille ille cibus animi verus, ille pa-
ſtus ſuauiſsimus, ille ferculum & lautiſsima doctrinæ totius menſa, ſuper mel &
fauum optatiſsima. Et huiuſmodi ſenſu panes illi duo primitiarũ dicti, ex dua-
bus decimis ſimilæ fermẽtatæ, quos XXIII Leuit. offerri ſibi iubet Dominus,
nouo ſacrificio legem & Euangelium indicant. Panes enim hi ſunt fidelium ani
marum cibus. Quòd verò ex duabus ſimilæ decimis conficiantur, admonet hęc
geminata perfecti numeri deſignatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in
Chriſto diuinitatem, perfectamq́ humanitatem tradit: nec aliter coqui, niſi per
huiuſmodi doctrinam poſſunt. Sed ipſe demum Dominus Aſſertor noſter, hie-
roglyphicum hoc explicauit, cùm aſtuto dæmoni reſpondit, hominem non ali
pane ſolo, verùm etiam quocunq́ verbo, quod ex diuini numinis ore procede-
ret. Animaduertendum verò in diuinis literis per cibum ipſum modò pecuniã,

modò rem domesticam, modò annonam genus omne intelligi: atque omnes has locutiones identidem accipi pro doctrina: vt cùm præcipit Deus, simulac in terram Canaam ingressi fuerimus, eaque & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne veteres incolas expellamus, sed cohabitare nobiscum permittamus, quin & pecunia nostra eos subleuemus. Hierosolymitanus Hesychius pecuniam hîc hieroglyphicè pro doctrina nostra positam intelligit. LXX hîc Cibos ponunt, quod idem est cum fructibus & annona. Nam cùm aliquem à sceleribus ad virtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductum, & in ditionem nostram redactum inspexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, sed doctrina subleuabimus, & honesti commercij, laudabilisque consuetudinis exemplo pascere, educare, confirmareque pernitemur. Missum facio fermentum in farinę sata tria absconditum, vbi Eucherius farinam pro scientia positam tradit. Quinetiam missos facio non modò panes, verùm & totam messem, & patentes campos in diuinis literis pro sacrę doctrinæ hieroglyphico positos, de quibus idem Eucherius dictum ait: Et campi tui replebuntur vbertate, atque de pascuis idem. Vnum illud minimè præterierim, quod vtili admodũ documento apud Maximum Tyrium habetur, sermones similitudinem ciborum gerere, sicuti concentus odorum, cùm ea sit ciborum natura plurimùm, vt fœcundissimè nutriant: odor aër sit vaporatus, vt sonus aër ictus, quorum vterque cùm in re tenuissima consistat, aut nullam, aut minimam habeant pascendi vim. Appetendas itaque monet epulas nutrientes, sermones quippe de virtute, atqueadeò diuina in primis philosophia: paruique ideo faciendam eloquentiam, eam inquam quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat vtilitatem: sermonesque illos esse potiores, qui animum rebus optimis cibi instar enutriant. Apud Abacunta Prophetam legas boues non adsistere ad præsepia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè positos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præsepia, sacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in posterum allaturi essent. Et Psalmo LXIII, Super oues pascuæ tuæ. Interpretes per pascuæ vocabulum sacram intelligunt lectionem, qua illi animum opiparè nutrire sibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Psalmo LXIX, Fiat mensa eorum in laqueum. Mensam esse volunt diuinę inspirationis scripta, quę Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idque sibi velle laqueum, in quem Propheta mensam huiusmodi transmutari poscit. Mox & tormentum addit, & multam, qua castigati sunt ob destinationem suam: inde scandalum, propter pristini status diuisionem, totiusque gentis dissipationem. Denique vt à mensa demum saturi recedamus, Simandius Ægypti Rex bibliothecam inscripsit, ANIMI ALIMENTVM, cùm id, quod cibus corpori, studium literarum animo subministret. Et noster Tullius, Tusculanis, vbi de Archimede loquitur: Eius mens, ait, rationibus agitandis exquirendisque alebatur, cum oblectatione solertię, qui est vnus suauissimus pastus animorum. Idem pasci se Fausti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, animi pabulum vocat. Alibi se vorare literas profitetur.

SACER SCRIBA.

VT verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij sacrũ etiam scribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præsagirent, appellabant, vti Prophetam Hebræi Videntem. Nam veluti cribrum

A brum vtilia ab invtilibus disiungit, ita per signa quędam sacerdotes illi mortem à vita discernebant. Et τὰ τῷ κοσκίνῳ dici solitum de ijs, quæ vera compertáque viderentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationum plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, vtrum victurus nec ne, an moriturus esset augurabantur: idque ex ægrotantis decubitu præcognoscebant. Nam & alij plura id genus obseruarũt, vti fimbriarum in lodice complicationes, aduenientes molestè ferre, eorum cõspectum auersari, obtutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionẽ inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designatáque essent omnia, quæ vniuerso mortaliũ generi euentura sunt: adduntque eum & Adamo diuinitùs ostensum, atque etiã Moysi: sed hæc illi supremi numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumque huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, librum appellatum. Hinc sapientissimi viri Maronem volunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneiæ futuro successu:

B *At pater Anchises penitus conualle virenti*
Inclusas animas, superumque ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemque suorum
Fortè recensebat numerum, charosque nepotes,
Fatáque fortunasque virûm, moresque, manusque.

Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretáque huiusmodi, veluti relata in deorum acta, intelligere visi sunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

ALij dicunt per cribrum consummatum virum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanísque rebus sciat appositè disputare, quòd veluti eius instrumenti munus est apludas à frumento secernere, ita doctrina, rerúmque vsus & experiẽtia faciat, vt bonum à malo, rectum à curuo discernamus: vt meritò à Marone dictum sit, Mystica vannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis dicterium, absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, invti-
C les ciues non secernere ab vtilibus, milites ignauos à strenuis: quod dictum alibi latius interpretati sumus. Apud Galenum prouerbiũ est, Stulti ad cribrum, cùm illi notantur, qui rem, aut negocium, quod vires exuperat, aggrediuntur. Nõ enim stultorum est naturæ secreta inuestigare. Quamvis alij putant id ideo dictum, quia si Thessali velit errores omnes corrigere, vel dictione prosequi, numero superatus in scomma prouerbij decidat, quod est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorũ conatum esse velle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Ioannes Præcursor, doctrinam cœlestem summam sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamat: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrũ, eadem omnino sententia transtulerint) aream itaque suam purgabit, vt quæ nullius sunt fructus, à fructuoso discernat, triticúmque in horreum condet, paleas verò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia XXVI.

TERMINVS, METÁVE.

PEr idem quod superius posuimus hieroglyphicũ, terminũ etiam metam've significari proditum, propterea quòd is qui strenuè decurso spatio profece-

rit in literis, ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, cumq́ ſcias poſſe demùm habere ſuæ vitæ modum, neq; hallucinari amplius in ijs, quæ mortalium generi accidunt mala. Ita is omnium quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur, cognitionem aſſecutus eſt, vt vndecunque prudentiſsimus effectus, neq; ſecundis intumeſcat inſolenter, neque aduerſis perturbetur: in vtranq; verò fortunam ita ſe compararit, vt æquum & inſuperabilem ad omnes caſus animum præ ſe ferat. D

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

A Cribro ad panificia deuenire, non admodum importunum fuerit. In panificijs autem fermentum non vltimum habet locum. Id in ſacris literis multa ſignificat: ſed nos id quod ad rem, quæ præ manibus eſt, facit, interim deſumemus. Aiunt verò fermentum inter alia ſymbola humanas etiam diſciplinas indicare. Scientiarum ſiquidem, vt plerique diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ ſunt, quæ ſermonis variationi ſubijciuntur: vnde vulgò etiam humanitatis ſtudia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo conſtantiq́ tenore quodam perſeuerant, eodemq́ ſemper habent modo, E atq; parte hac ipſam referunt diuinitatem. Quod enim ſemel iuſtum eſt (de perfecto loquor) ſemper iuſtum eſt. Qui ſemel calefacit ignis, calefacere nunquam deſinit, dum ignis eſt. Neque diuina deficit prouidentia, neq; perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Phyſica, & Theologia, cum diuinitate conſentiunt. Humanas autem diſciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atque hoc illud eſt, vt ſentit Origenes, quòd fermentum in ſacrificia non admittitur. Per fermentum enim, vti dicebamus, Theologi humanas has intelligūt diſciplinas, quarum quidem vis & materia in locutionibus ipſis omnino conſiſtit. Accedunt tamen ad miniſterium, quia ſermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ ſplendor, vis atque copia, quam per Rhetoricam aſſequimur, & diſputandi ratio, quam indicat Dialectica, miniſtri ſunt omnium ſcientiarum.

DIVINÆ DISCIPLINÆ.

QVo igitur hieroglyphico humaniora ſtudia ſignificentur, expoſitū eſt: ſupereſt de diuinis, quibus ea ſignis hieroglyphicisq́ figurarentur, explicare. Diuina verò quod primum ſibi ſignum poſcant, niſi quod ipſam indicat diuinitatem? cuius circulus eſt hieroglyphicum, vti latius in figurarum mathematicarum commentario diſſeruimus: nempe quòd in ea figura neq; principium, neq; finem inuenire ſit, quod æternitatis eſt propriū. Cuiuſce rei ratione habita, Ægyptij Deum ex circuli figura intelligebant. Perſæ verò cùm Iouem cœli circulum dicerent, ſacrificia illi ſe facere putabant, vbi celſiſsimam ſpeculam conſcendiſſent, Iouemq́ cœli circulum nuncupaſſent: & quæ multa eo loco tractauimus, hîc ad repetendum minimè neceſſaria. F

ENCYCLOPÆDIA.

NOn temerè igitur Ægypti ſapientes, Græciq́ antiquiores, qui priuſquam ſophiſmata mortalium mentes implicuiſſent, ſimplicius ac fortè melius philoſophabātur, quarundam diſciplinarum complexum Encyclopædiam vocauerunt, nempe quòd per circulorum quorundam colligationem inter ſe copulatæ, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomen eſt Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentijs adeò inuicem com-

pliciti

A pliciti designabantur, vt vnius centrum alterius principium & circumferētia esset, in hunc scilicet modum: per illos quidem interius ductos, alia quadam ratione quàm superius dictum sit ex Origene, humanas disciplinas indicantes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ vi, instituta, considerata, examinatáq;, mortalium mentibus insedere: per illum verò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorum centra & circumferentias in semetipsum amplectitur, diuinam ostendebant. Verùm eadem hæc Leuitico intelliguntur ex ornatu Pontificio, qui totus est hieroglyphicus: ibi enim Pontifex humeros primùm præcingi iubetur, hoc est, moribus optimis atque castigatissimis ornari, praua scilicet opera cohibendo: mox logium assumere, quod dubio procul rationis intelligentiam suscipiendam indicat: inde quam vocant manifestationem, quæ quidem rerum est disciplina videlicet philosophia, per quam naturæ secreta omnia peruestigamus, & veluti cerberum quendam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco veritatem, quæ dubio procul ipsa est Theologia. Obseruat verò Cyrillus ordinem in ornamentis his assignandis: quoniam non prius de ratione verborum disputare debemus, quàm mores composuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & vero cognoscendo minus idoneos reddat: neque rerum cognitionem prius aggrediendam, quàm sermonum rationem prius intellexerimus: neq; Deum & cœlestia contemplari posse nos manifestum, priusquàm per mores, per rationem, per rerum cognitionem, quosdam veluti gradus, per quos ad veritatem in sublimi confidentem erigi possimus, nobis præparauerimus. Vt verò alij rem copiosius tradidere, moralem in primis discere debemus, quæ in humanę degendæ vitæ ratione modóq; occupata est, effrænis quippe excursionibus iræ, animísq; contundendis, sordibúsq; omnibus excutiendis, quando memorabile illud in diuinis literis dictum, in malignum animum non intrare spiritum sapientiæ. Neque enim polluti, qui scilicet morali disciplina minus instituti essent, in tabernaculum admittebantur apud Mosem, sed cum plebe sub dio habitabant, sese interim expiantes. Præcipuè verò hoc præstare possunt oratoria & poëtica facultates, cùm Oratoris sit proprium, bonum esse virum, & Poëtica omnis laus & exemplar virtutis habeatur, vt Magnus Basilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui sunt adeò imbecilli, vt diuinorum voluminum pondera sustinere nequeant, ideóq; validiorem cibum omnem auersantur, quare modò per fabulas, modò per historiarum exempla deducendi sunt. Quòd si eueniat vt tandem ablactati firmitatem à Deo, & à fide consequantur, tunc ordeacei quinque panes, quinque scilicet Mosaicæ, diceret Cyrillus, institutionis libri gustu asperiores, & pisces duo pro pulmentario, hoc est, Euangelica & Apostolica disciplina, pabuli longè suauioris, satis superque futuri sunt ad omne bene instituti animi

robur confirmandum. Quamvis non desint, vt varia sunt mortalium ingenia, D qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον afferemus) è disciplinarū choro summoueant, tum quòd mores ad cuiusque populi libitum cōponantur, exemploq́ potius & vsu ipso, quàm ratione vigescant: tum quòd non eadē apud omnes iustitia, neq́ fortitudo, neque vllum ferè virtutis genus, quod non alibi vitium, alibi virtus existimetur, constareq́ prorsus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienses iustissima omnium est lex Pelargica, de parentum senecta renutriēda, qua etiam apud Lacedęmonios nihil sanctius: apud Chios honestissimum atq́ sanctissimum habitum est, eos qui sexagesimum ætatis annum implessent, trucidandos inter se publicè committere: quod moris in Iulide Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ cōmentario. Quodq́ in huiusmodi dissimilitudinis sentētiam in Institutis Theophili Græcè legi, Athenienses aduenas & hospites omni officij genere prosequebantur, apud se permanere adhortabantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatum cooptabant. Lacedæmonij contrà aduenas non admittebant, hospites vnius tantum noctis mora receptos, vrbe mox eijciebant. Vnde quod Paulus Iurisconsultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideoq́ pro argento, nō autem pro supellectili habitum, indicat nihil aliud esse quàm humanum placitum, totamq́ Iurisprudentiam in sola deniq́ hominum voluntate consistere roborariq́. E

DIALECTICA.

SEd rem nos nostram prosequamur. Addiscenda statim à morali postmodū est rationalis disciplina, quam ipsam Dialecticen, hoc est, sermocinatricem vocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionesq́ anxiè tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaq́ syllogismi serenitate tranquillet. Nam etsi mores Mosaici composuerant, essentq́ in sanctuarium recepti, sacra tamen nondum attrectabant, nisi prius dialectico famulatu seduli Leuitæ sacris ministrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

NAturalem inde philosophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de ijs F quæ sunt in mundo, quærit. Hæc autem disciplina opiniones, lites & dissidia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, distrahunt, lacerantq́, molliter sopit atque componit, vt ita demùm ad sacra admissi, nunc superioris regiæ multicolorem, id est, sidereum aureum ornatum, nunc cœleste candelabrum septem luminibus distinctum, nunc pellicea elementa in philosophiæ sacerdotio contemplemur.

THEOLOGIA.

POstremò Theologia est amplectenda, quę, vti dictū est, omnes amplectitur disciplinas, cuius munus est solidam præstare pacem, quam neq́ mores humanę fragilitatis sanctissimè quantumlibet instituti, neq́ colloquiorum curiosa cognitio, neq́ naturæ totius peruestigatio præstare potuerunt. Tunc verò pax hæc firmissimo nobiscū est fœdere sancita, cùm motus omnino nullus aduersus rationis imperium discessionem vllam meditatur, cùm omnia cogitationū nostrarum dissidia composita sunt, sopiti sensuum impetus, discussa oppressaq́ penitùs cupiditatum coniuratio. Hæc illa est Pythagoreorum amicitia, quā totius philosophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi

A vbi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruamur. Per scalarũ itaq; gradus philosophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunq; sunt in vnum contrahentes, nunc vnum quasi Osirin, admirandus diceret Picus, in frusta plurima vi Titanica discerpẽtes, ire pergamus, donec in sinu patris, qui supra scalas est, tandem quiescentes, Theologica felicitate consummemur, indiuiduaq; mox copula complexu've non modò Deo conciliemur, sed admirabili quodam modo vnum penitùs euadamus. Vt verò quædam à Pici sententia non aliena subiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circumdari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui coràm, retrò, ad dexteram, atq; ad sinistram, aliquos habet circumfusos. Eorum verò qui Deum circundare videntur, illi retrò esse dicuntur, qui per virtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum sequi persistunt. Ea verò plurimum in moribus sita est. Dedit autem is exemplum nobis, vt quæ ipse egerit imitemur. Ad sinistram illi constitui videntur, qui naturalem secuti philosophiam, vsum eius in spiritualem dirigunt intellectum, perq; inferiorem indaginem, ad superiorũ B cognitionem peruenire conniuntur. Ad dexteram illi esse intelliguntur, qui sublimium, & à materia separatarum, humanumq; visum excedentium, rerum scientiam perscrutãtur. Coram deniq; Deo eos esse dicimus, qui ob immensum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti sunt, vt Dei ipsius conspectu perpetuo perfruantur, facieq; quodammodo in faciem intenta, veræ felicitatis participes facti, dij quoq; & ipsi fieri mereantur. Ea enim perfecti tetrade, vt Pythagoræ vocabulum interim vsurpem, riteq; instituti, animam vndecunq; puram, sanctam & immaculatam Deo videntur asserere: atq; ita mente optima, manifestissima scientia, opinione firmissima, sensuq; absolutissimo præditi, soli hominum super hominem euecti, terq; quaterq; beati efficiuntur.

TRIAS.

QVatuor itaq; circulis huiusmodi describitur institutio, in quatuor ipsa diuisa partis. Sed enim Salomon, qui diuino afflante spiritu disciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum sapientes, qui eius inuenta sibi vendicant, non temerè secuti sunt, tris tantummodo totius disci-C plinæ partes agnoscit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiastem, & Canticorum canticum: mores vtique per Prouerbiorum præcepta docens, naturam rerum per Ecclesiastem, per Canticum autem speculationem. Neque enim Logicen distinctam ab his portionem arbitratus est, quæ in vnaquaque disciplina per se ipsa conseritur, & instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscunque subtegminis laborem admittit, siue pexum, siue plumatile, siue beluatum opus intexere volueris. Nam cùm institutio omnis per sermonem fiat, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, vt ipsius rei quæ in promptu est ratio, verisimilitudo, ipsa denique veritas deposcere videatur? Vnumquenq; igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia videntur quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris literis. Nam quod Abraham vbiq; locorum se morigerum & obsequentem Deo prębuerit, moralem innuit. Isaac dum scientiæ puteos fodit, profundaq; & abdita quæq; rimatur, naturæ indicat philosophiam. Cõtemplationis verò munus Iacob ostendit, tum ex ipso nomine, quòd Israël ob diuinorum contemplationem appellatus fuit: nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspe-

cta cœli castra Dei sedes, & angelorũ vias, scalas quippe à terris in cœlum vsq; D surrectas, de quibus in hanc omnes sententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latiniq; Theologi plurima disputarũt. Quinetiam ipsa elementorum natura quandam istiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet vnà cum aqua, inde aër & ęther, quorum mutuus complexus certos in disciplinis gradus cõstituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magistram morum historiam, in his enim mundi partibus res gestæ continentur: atq; illę vel priuatæ, vel publicæ, vnde œconomia, atq; politica, ex eorum qui sapientiores habiti sunt, exemplo describuntur. Facit verò historia hæc ad institutionem, quoniam exempla ipsa per euentus varios aut hortantur ad imitandum, si præclara sint: aut absterrent à perperàm factis, si malè tractata malè ceciderint. Hoc verò amplius, aquæ varijs ventorum flatibus agitatæ, mores in humana natura varios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obuiam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocebit: atq; pars hæc illa est, quam Ethicen Græci dicunt, quam vnusquisque hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & patriæ, & vni- E uerso demùm mortalium generi profuturus. Terræ pariter atq; humori vndequaq; circunfusus est aër, atq; vnà cum duabus quę simul adhærescũt partibus, nascentium omnium atq; morientium naturas amplectitur: atq; ita aër naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia quæ variationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum vsq; cœlum, vt multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ diuinæ cõtemplatio, quam Græci theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuisione Dialectica non immeritò prætèrita est, cùm ea minimè particularis scientia esse videatur, sed tanquã spiritus harum vnicuiq; partium insita, coalita've: per eam enim historiã scribimus verisimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturę vim perscrutamur, per eam demùm ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, vti superius dictum, etiam illi qui disciplinas ad elementorum similitudines diuiserunt, dialecticam, vtpote quæ cuiuslibet institutionis ministra sit, in partem non admisere.

F

DE IIS QVÆ PER COELVM RORE PLVVIVM *& aliquot aquarum genera significantur.*

AEgyptij quidem de disciplinis hoc modo in vniuersum differere consueuerunt. Quatuor verò illas, Arithmeticã per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam per dentes IIII lingua percussos, Astrologiam per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quòd alijs ea cõmentarijs sunt à nobis explicata. Atq; vt susceptum semel negotiũ peragamus, quamvis alia nunc circumacti via, eandem tamen metam contingere procurabimus. Theologi siquidem nostri cùm antiqua Ægyptiorũ dictata conspexissent, qui cœlum imbre rorulento liquidum in doctrinæ significatum pingere instituissent, Mosemq; ex ea quam adolescens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim vsum animaduerterent, ea multa quæ de pluuijs, de fontibus, de fluminibus, de mari, deq; aquis reliquis passim in diuinis literis reperiuntur, ad huiusmodi vetustatis exemplum interpretati sunt: quorum ego commentationes prosequutus, aquarum de doctrina significationes post Ægyptiacas illas explicare congruum existimaui.

INSTITVTIO.

A VTi igitur profati sumus, cœlum Ægyptij rore pluuium cùm pinxissent, disciplinam institutionisq; laborem & operam intelligebant: mira etenim est vtriusq; rei similitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantasq; omnes decidens, ea omnia quæcunq; molliri apta sunt, humectat, pascit, & liberaliter educat: contrà verò in ijs quæ natura proprietateq; sua obturata, dura, solida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam potest: ita in hominibus erudiendis instituendisq; euenit, quorum ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimò negotio erudiuntur: cõtrà verò si plumbeum & obtusum, atq; honestis artibus & disciplinis auersum, instituere aggrediaris, nihil prorsus efficias: inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, dici've potest, vt apud Horatium. Ita demum disciplina contumacem nacta naturam, frustra omnino laborabit: sed idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentia lętabitur. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimùm ad fœcunditatem faciat, ratione habita, irrigationi similem esse laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & vt lætius
B proueniant efficit, ita virtus dignis poëtarum scriptis commendata mirificũ suscipit incrementum: laudatam enim virtutem gliscere vulgò etiam dictitatum: contrà verò loca quæ aquarum beneficia non suscipiunt, plurimùm infœcunda sunt. Et diuinæ literæ vbi agri cuiuspiam sterilitatem, desertaq; & inhospita tesqua notare volunt, inaquosum dicunt, vt Psalmo LXXVII, Exacerbauerũt altissimum in inaquoso. eodemq; modo sæpius. Quod verò facit ad doctrinæ sapientiæ've significatum, in ijsdem literis cùm Psalmographus defiturum in aduentu Christi promptuariũ illud vaticinationis donum præuideret, neq; diuinationem ipsam quicquam amplius producturam, Psal. CVI, terram frugiferã in salsuginem vertendam oraculo haudquaquam vano præsagiuit. Marina autem aqua ἀτρυγετὴς Homero dicitur, quòd nullum ex ea fructũ possis decerpere, propterea quòd adeò est salsuginosa.

DOCTRINA GENTIVM.

EIusdem salsedinis atq; amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significabat, propterea quòd sine fructu esset, & propter rerum quæ sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinem, intractabilis, dum neq; quidem huma-
C nis hostijs abstinebant, & alia dictu fœda faciebant, sceleraq; ac turpitudinem omnem dijs etiam suis adscribebãt, quorum exemplo lasciuire, & mollia quæq; sectari mortales sibi permitterent. Tot prçterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quàm mera lasciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, pijs verò synceris q; inuisa & amarissima. Fortè autem Herculis columnæ in habitabilis terræ finibus erectæ, virtuti documento sunt, nõ esse à duris terræ laboribus ad vndarum mollitiem atq; lasciuiam dilabendũ. In has autem aquas Abacûs Propheta armentum à Deo inducendum canit, accessurum quippe cultum, & polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarũ orbem profecturos, qui omnia commitigarent, mansuefacerent, & habitabilia frugiferaq; redderẽt, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio delinita.

DOCTRINA COELESTIS.

PIndarus plerisq; locis hieroglyphico vtitur hoc dicẽdi genere, vt cùm canit, χαρίτων ἀρδόντι καλλίστα δρόσω, hoc est, optimo pulcherrimo've Gratiarum rore irrigant: id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, vt deniq; per rorem eloquentiæ lepórem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Mosem audimus cœlum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ip-

ſam inuitantem, doctrinamq́ue ſuam vti pluuiam concreſcere augurantem, eloquium vti rorem pluere meditantem, eſſeq́ue quaſi imbrem & ſtillicidia ſuper herbam & gramina, quæ manifeſta ſunt doctrinæ cœleſtis ſymbola? Quin & Angelici chori aquæ vocabulo deſignantur, vt Pſalmo: Et aquæ quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini. Vnuſquiſque autem Prophetarum ſimulac os adaperuit, terram irrigat vniuerſam, hoc eſt, vt interpretatur Adamantius, diſciplinam in aures & in corda hominũ infundit. Dauides autem noſter per lignũ propter aquarum fluenta plantatum, fœtiferum & opportuno prouentu lętum reddi hominem intelligit, qui diuina præcepta ſuſceperit, quibus ingenia non aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moyſi diuinitùs ab aqua nomẽ inditum facilè crediderim, qui vberrima diuinarum humanarumq́ue rerum omnium doctrina mortale genus in æterna eſſet ſecula inſtituturus: moys enim Ægyptijs aqua dicitur: quamvis euentus nomini cauſam dederit, quòd à Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quem à parentibus acerbiſsimi edicti regij metu proiectus erat, diuinæ ita prouidentiæ commendatus, in ciſtula iacens exemptus eſſet. Antiquitas demùm tota diſciplinam aquis cõparauit: hinc Pegaſeus, hinc Caſtalius fons, hinc vndæ Cephiſides, hinc Permeſſus, Iliſſus, Termeſſusq́ue fluuij, totaq́ue, vt ſemel dicam, Aonia aquis irrigua: vnde, vt fit in fabulis, non tamen inanibus,

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij & artis doctrinæq́ue ſuæ periculum alternis cantando feciſſent, Palæmon vtriuſque virtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt.

Muſicam porrò Pindari cõmentatores ex aqua fieri autumãt. Et Varro tris Muſas ponit, vnam quæ mera tantum voce conſiſtat: alteram, quam aëris icti ſonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu naſcitur. Hinc percuſſa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui ſtillat ab alta, vt Theocritianũ illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm verò tam noſtri quàm Ægyptij pluuias plurimùm in doctrinæ cœleſtis ſignificatum acceperint, cauſa ea eſſe videatur, quòd imbres longè fœcundiores aquis alijs eſſe, magisq́ue nutrire, & celerius confici experimento compertum eſt. Hinc Heſiodus, Theogonia, fœcundũ cœlum dixit, propterea quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus vt cœlo deſcendit Iuppiter imbri, omnia terra naſcentia fœcundantur. Hinc Menander:

ἐρᾷ μὲν ὄμβρον γαῖα, *Amore tellus imbrium peruritur.*

Eodem modo doctrina ea quæ cœlitùs inſtillatur, longè fœcundior eſt, quàm quæ ab hominũ opinionibus emanauit. Huiuſmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicunque Chriſtianã ſequimur inſtitutionem, ex quo tempore ſuper Hebræos decidere olim deſiere: quod non temerè præmonſtratũ libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraïmita, qui & Hierobaal, Madianitarum Amalechitarumq́ue & Arabũ viribus Iſraëlitas omnes opprimẽtibus, ſignũ petijt à cœleſti numine, quo ſe populũq́ue adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & ſe ſuosq́ue de montiũ ſolitudine liberaret, in quibus, patrijs expulſi finibus, extorrẽ vitã rerum omniũ inopia laborantes agitabant: excitatus itaque Gedeon oraculo minimè cõtemnẽdo, cui tamẽ haud facilè fidẽ adhibuerat, ob ita acciſas res, vt facile eſſet omnia deſperare: Sequar te, inquit, ſanctiſsime,

A tuæ erga nos propēſæ voluntatis ſignū id aſſecutus, ſi ros ſcilicet ceciderit ſuper
lanę vellus in area ſtratum, & terra circùm arida perſtiterit: id quod vti petierat,
factum eſt. Subiecit mox Gedeon atteſtatum: Si ros, inquiens, ſuper terram de-
ciderit, ea'q; tantū aſperſa, ſtratū vellus minimè madefecerit: cui petitioni Deus
cùm iterum annuiſſet, plenus animis negotium aggreſſus victoriam eſt feliciſsi-
mam conſecutus. Hîc, vt interpretantur ſapientes, vellus lanæ populum indicat
Iſraëliticum, terra verò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui
verò ros cœlitùs decidit, Dei doctrinam oſtendit, quæ prius Iſraëlitis diuinitùs
indulta eſt: hos enim ſolos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquus autem ter-
rarum orbis nulla iſtiuſmodi humoris gutta madefactus, arida prorſus ſiccitate
laborabat. Poſtea verò quàm ſecundum accidit poſtulatum, aruit vellus, terra
irrorata eſt: Hebræis quippe adempta eſt Prophetarum pluuia, nobis verò per
Chriſti doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chryſo-
ſtomus Pſalmo LXXI: ſed rem copioſe tradit Adamantius. Eodem modo Ter
tullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum eſt nubibus ne plue-
B rent imbrem ſuper vineam Soreth, hoc eſt, cœleſtibus beneficijs ne proueniret
in Iſraëlis domum: ſubtractis enim chariſmatum roribus, lex & Prophetæ ceſſa-
uerunt, neq; vltra Ioannem proceſſerunt. Quod verò ad gentes facit, aſſentitur
huic ſententiæ Cyprianus, qui prænunciaſſe Deum per Prophetam ait, apud
gentes in locis quæ inaquoſa prius fuiſſent, flumina poſtmodum redundatura:
& Chriſtum ait, vt doceret, oſtenderet'q; futurum vt populus gentium ſuccede-
ret, & in locum quem Iudæi perdidiſſent, merito fidei perueniret, de aqua vinū
feciſſe, vt ad Chriſti quippe & Eccleſiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, ve-
nire ceſſantibus, euenturum oſtenderet, qualiter non temerè, neque contanter
plebs gentium è plateis & triuijs, vt ſe quiſq; obtulerat, conuocata conflueret &
conueniret: vinea enim Domini ſabaoth domus erat Iſraël. In eandem ſignifica-
tionem aquam vino inſtillare inſtitutum ſacrificio noſtro, quæ modico tempo-
ris momento vinum fiat, vt receptos ad nos populos ſentire & facere nobiſcum
intelligamus. Quamvis longè ſublimiore ſignificato, preces quę huiuſmodi my
ſterio adhibentur, humanam naturam indicent aggregari ad diuinam, vti diui-
C na humanam ad ſe traxit. Hinc Irenęus de Ebionitis loquens, qui vnionem Dei
& hominis non recipiebāt: Reprobant, inquit, hi commiſtionem vini cœleſtis,
& ſola aqua ſecularis eſſe volunt. Alio tamen modo ſententia'q; longè ſeciore
aquam vino mixtam aiunt ab Eſaia, Caupones tui miſcent vinum aqua, vt id ſci
licet innueret, quòd auſtero amariori'q; Dei præcepto iam tum Iudæi illi ſenio-
res aquæ dilutionem immiſcere cœpiſſent, multa'q; laxare, & in commodum
ſuum indulgere ſibi, legem adulterantes, cùm alioquin legem obſeruare finge-
rent, & quæ minimi momenti eſſent, religioſiſsimè cuſtodirent, quod eis pluri-
bus locis obiectum eſt à Domino: vt de menthæ decimatione, & cameli deuo-
ratu. tum illud apertiſsimè: Quare vos tranſgredimini præceptum Dei propter
traditionem veſtram? Nam, vt inquit Irenæus, nō ſolùm per præuaricationem
fruſtrati ſunt legem Dei, miſcentes vinum aqua, ſed & ſuam legem contrariam
ſtatuerunt, quæ Phariſaica vocabatur, in qua quædam quidem auferebāt, quæ-
dam verò addebant, & ex libidine ſua interpretabantur, & vt ait Eſaias, & Pſal-
mographus ſubſcribit, labijs Deum honorabant, cor autem eorum à Deo pro-
cul aberat, eum'q; fruſtra colebant, cùm doctrinas & præce-
pta hominum edocerent.

AQVÆ RELIQVÆ.

QVoniam verò varia admodum eſt aquarum cõſideratio, operæpreciũ videtur, priuſquàm huic cõmentario finem imponamus, aquas diſtinguere, ſingularumq; mox ſpecierum ſignificata pertractare. Primæ autem omnium videntur eſſe pluuię, de quibus abundè eſt à nobis diſputatum. His nubes neceſſariò coniunguntur: harum igitur ſignificationes ſtatim ſubijciemus. Subſequentur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipſius impulſu torrentes inferentur: dein conſtruenda erit cataracta. Hinc ſe offeret mare vaſtum & magnum, cuius pars nobis erit perſulcanda: ijsq; demùm quę in conſpicuo ſunt enumeratis, deſcenſus erit in abditam puteorum profunditatem. In vniuerſum autem aquę ſingulæ vel limpidæ tranquillæq; reperientur, vel turbidæ atq; procelloſæ: quo cõſtituto, ſingularum hieroglyphica commodius exequemur.

NVBES. PROPHETÆ.

NVbes in diuinis literis Prophetarũ ſignificato paſsim poſitæ, in quas ſcilicet Dei veritas extenditur: atq; hæ dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quo've loco pluuiæ ſint effundendæ, cognoſcere, & à quibus etiã eas ſuſpendere ipſa res exigat. De quibus, vti ſuperius habetur, Eſaias: Et mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam imbrem. Domũ enim Iſraël vineam appellat vates diuiniſsimus, mandatumq; ait nubibus ne ſuper eam pluerent, hoc eſt, ne Prophetæ oracula ſua vlterius in Iſraëliticum populum conſpergerent. Quod autem ad nubem facit, manifeſtum eſt eam fuiſſe multa obſcuritatis caligine circumfuſam: arcanumq; illud de Chriſto myſterium, vnde noſtra omnis doctrina defluxit, per tenebroſas aquas, denſiſsimis quippe nubibus collectas, Pſal. XVII. indicari theologi monuerũt. Nam vbi, Et nebulæ puluis pedũ eius, Eucherius nebulas pro myſteriorũ velamẽto hieroglyphicè poſitas ait. Nam & caligo in id accipitur ſignificatũ, vtpote quæ diuinorũ ſecretorum operimentũ intelligatur, vt Pſal. Caligo ſub pedibus eius. atq; alibi, Poſuit tenebras latibulũ ſuum. Eſt & vbi ſignificant perperàm admiſſorum abolitionem: vt apud Eſaiã: Deleui vt nubem iniquitatẽ tuam, & quaſi nebulã peccata tua. Eucherius idem, vbi legitur, Velut nubes pertranſiuit ſalus mea, iniquorũ ait tempora ſignificari. Quinetiã propter eandem prophetiæ duritiẽ atq; difficultatem, doctrinamq; ſolido velut quodam corpore concretã, ac minimè diffluentem, ex grãdinis metaphora ſignatam Pſal. VII, viri ijdem diuina mente præditi tradidere. Alioqui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimùm ponunt̃ pro duritia atq; rigore delinquentiũ. Et quod ait Dominus, Orate ne fuga veſtra fiat hyeme vel ſabbato: ſunt qui per hyemẽ, ſordidum quippe & ignauũ tempus, intelligant hieroglyphicè humanã vitam in peccatorũ immunditijs occupatã, ſcelerumq; voraginibus immerſam atq; detentã: per Sabbatũ autem ceſſationis diem: innui verò dicant, cauendũ identidem ne cùm dies illa ingruerit, deſides & à bonis operibus ceſſantes deprehendamur. Non enim ſufficit non peccare, niſi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis eſt vetita cõſectari, quàm contumacis facienda relinquere. Ac de niue, & omni glacie, ſentit idem Eucherius: de pruina verò ſecus, quippe quam abſtinentiæ ſymbolũ eſſe tradit, propterea quòd ea ſit in cauſa vt calor corporis ad ſalubritatẽ refrigeſcat: eaq; de cauſa dictũ, Factus ſum ſicut vter in pruina. Et quoniã huc incidimus, LXVII Pſal. vbi legitur, Et virtus eius in nubibus, Theologi Apoſtolos identidem per nubes interpretant̃, veluti procul extantes, & ſupra terrena omnia negotia in altũ euectos, diuiniq; inſuper

A super spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & vniuersam terram inundarent, vnde fœcundissimos bonorum fructuum proventus obveniret. Huiusmodi enim pluuiam decidere, & rorulentū imbrem terram irrigare, nostra pietas per preces poscere consueuit.

FONTES, LIBRI.

Sequuntur fontes, de quibus Psalmo sexagesimo septimo legimus, Ex fontibus Israël Dei laudes in Ecclesiis emanare: quod ita Theologi accipiunt, vt intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, veluti ex quibusdā fontibus perennibus, Israelitico olim populo Dei doctrinam atq; cognitionem affluxisse: ex quibus fontibus viri illi sanctissimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apostolos etiā, primos Christianæ pietatis doctores à Christo electos, per aquarū fontes qui repētè apparuerint, interpretes pleriq; designarūt, vbi Euthymius vnanimē veterū sententiā secutus, sæpenumero ait per aquā euangelicę prędicationis doctrinā significari. Iam quod Dauid ait, Inter montes transibunt aquæ, potabūt eas omnes bestiæ agri: ostēdere voluit, B nulla tā alpestria, tamq; inaccessibilia loca fore, in quę doctrina diuinæ legis nō sit penetratura: nam per bestias plerisq; sacræ Scripturæ locis impij ponunt, & qui nullam adhuc rerū diuinarū doctrinā audierunt. Et quòd Leuitico legislator vasa omnia pollui dicit, in quę pollutorum morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarū, per fontes quippe & cisternas, & castella, & collectiones aquarū, doctrinā intelligens, & Magistros, qui quanquam prauis nonnunquā moribus polluti sunt, non tamen prorsus abominandi: de quibus scilicet Matthæus: Omnia quęcunq; dicunt vobis, facite & custodite, secundū autē opera eorū nolite facere. Ad hęc sextis Hebręorū castris per XII aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apostolos XII interpretatur, de quorū fontibus deriuatæ aquæ, totius terrarū orbis siccitatē rigant. Cōmuni verò scriptorū omniū cōsensu, dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamvis in optima aqua neq; sapor neq; odor vllus à Physicis requiratur. Quia tamen sitientibus, cùm scilicet sicco spuit ore viator, aquæ potus suauissimus accidit, factum vt poëtæ dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo, inter oblectamenta ingentia posuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expressit, mel de petra dictum super Mose, C hoc est, tam suauē tamq; dulcem & amabilem aquā, vt melli similis esse videret. Chrysostomus quoq; aquæ suauitatem pro melle ex petra prosiliente intelligit, cùm nusquam legatur mel à Mose de petra vnquam eductum. Apud Dauidem verò Psalmo LXXX, Educto de petra melle saturauit eos, interpretes ita dicūt: Pauit Christus IIII millia hominum septem panibus, quia potauit eos mellita doctrina sua vsq; ad saturitatem. Res enim omnes ab eo gestæ, præter historiam, mysticum etiam sensum secum trahunt. Quàm dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Petra igitur illa vnde fluebat aqua, vt Apostolus ait, erat Christus. Atque hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Esaias, patentem fontem dixerit appariturum. Hieremias, fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur.

FLVVII, CHRISTVS.

Sed enim in fluuiorū metaphoris longè frequētius est in diuinis literis Christi significatum: vt eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus: vbi nostri Theologi flumen Christum esse dicunt, propter dulcissima eius fluenta, de quibus Psalmo primo multa disseruêre. Hinc apud Prophe-

tas legas: Ecce ego ad eos delabor quasi tranquillũ flumen. Et Ecclesiastici 24. D
Ego sapiẽtia effudi flumina: ego quasi trames aquę immẽsæ de fluuio: ego quasi fluuius Dorix, & sicut aquæductus exiui de Paradiso: & quæ sequunt in hanc sententiam. Quinetiam ait Dominus, flumina aquę viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura: quo sapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambrosio interprete, quam assecuti erant ij qui diuino afflari spiritu meruissent. Itaq; Apostolorum doctrinã et institutionẽ pręuisam à Psalmographo, Theologi eo loco volunt, vbi Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces suas, habetur. Et per amnes qui per eosdem alueos decursuri erãt, subsecutos doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nõnunquã pro populo accipi qui nondum in fidem receptus esset: in quam sententiam corriuat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc. 17. Aquæ quas vidisti, super quas meretrix illa sedet, populi & turbæ & gentes sunt, & linguæ. Eòdem tendit Esaiæ dictũ, cùm beatos appellauit eos, qui super omnes aquas seminarent. Apud Abacuta prophetã legas, fluminũ terra scindetur, quod de Hierosolymis dictum Græci tradũt, quæ scilicet fuerit Prophetarũ patria, qui fluminũ instar eam irrigabant, E
sed ad IESV Christi aduentũ hiatura esset, & rimis aperienda, omnisq; humor alueo ita fatiscente defluxurus, penitusq; defecturus, futurũ scilicet vt pristina exaresceret vaticinatio, quod euentus cõprobauit. Quod verò sexto supra centesimũ Psalmo legitur, Deserta reddidit flumina, et aquarũ fluxus in sitim transmutauit, flumina scilicet exiccauit, & quæ terra prius erat irrigua vliginosaq;, ita desertam reddidit, vt prorsus sterilesceret, & aquarum venas abundantes ita obturauit, ne vlla inde potio, sed sitis potius prosiliret, Euthymius Græcus ipse ad Græcos philosophos referri dicit, qui scilicet cùm eloquentiæ quasi fluminibus & disciplinarum varietate & copia redundarent, omni demùm sapientia destitui visi sunt, cùm illiterati ac piscatores homines eos repressserunt.

TORRENS.

ACcedit huc torrens, cuius significatũ ita refertur ad eloquentiã, vt torrens facundia veterũ scriptorũ sententia dicta sit ea dicendi vis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quã in Pindari cõmendationem ita describit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas, F
Feruet, immensusq; ruit profundo
Pindarus ore.

In diuinis verò literis mentio fit de quodã deliciarũ torrente, Psal. supra XXX quinto, pro quo plenissima Christianæ doctrinæ fluenta intelliguntur. Torrentem autem dixit Psalmographus, ob tempestiuã doctrinam, quæ à Christi ore loco & tempore diffluebat, propterq; eius in suadendo & arguendo vehementiam, affluentissimãq; vim. Quin & propterea ea multa, quæ de propheticis sermonibus collecta in vnũ adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & vehemẽs est ac violentus, & ex multiplici aquarũ cõcursu corriuatur: vnde ait Eucherius, per torrentes insignium prædicatorũ eloquentiam significari. Alioqui torrens in ijsdem diuinis literis pro concupiscentiæ stimulo ponitur, quæ vel difficulter superetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hic præterire nõ est animus locum in Psalmo, Sicut torrens in Austro, quã exultantis esse vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuersionemq; redeuntis, qua postulat vt diuinę aspirationis auxilio atq; ope, ex peccatorũ captiui-

A ptiuitate ſoluatur, ſicut conſtricti glacie torrentes, Auſtri tepore ſoluuntur.

CATARACTA.

EST & diuinarū literarū proprium, vehementiā vel in ſermone, vel in opere, aut alia quapiam vi, per cataractā ſignificare: atq; hęc ea eſt cataractarū vox, cuius mentio habetur Pſal. LXI. Eſt verò cataracta, aquatici cuiuſdā aluei coarctatio, vbi aqua in anguſtum vel natura, vel arte collecta, aut ſpōtè, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atq; etiam fragore prorumpit. Sed enim quæ à natura eſt cataracta, nihil aliud quàm ſtrepitum & impetum præ ſe fert: eaq; eſt naturalis eloquentia ſermoniſve copia, nullo ſtudio, ſpontè profluens. Quæ verò arte conſtruitur, & vim & efficacem operum vtilitatem ſuggerit: atq; huiuſmodi eſt dicēdi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atq; exercitatione cōparata.

MARE.

QVemadmodū autem fonteſq; fluuijq; omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt verò loco hoc ea prætereamus, quæ multa ſuper mari ex Ægyptiorum doctrina in Piſce diſſeruimus, contenti nunc erimus aliquot tantùm locis, quos ex diuinis literis eruemus.

B PERDITIO.

ID verò cum primis proprium eſt maris ſignificatū, vt perditionis indiciū ſit, ob ipſam quippe profunditatē, vtpote quę idonea admodū ſit ad ſuffocandū. quanquā alia de cauſa mare apud Ægyptios pro pernicie ponebatͣ, vt ſuo loco docuimus. Quod ad perditionē attinet, eo ſignificato Theologi Prophetā aiūt Pſal. XVII canere, ſe de aquis multis eductum. Paſsim verò interpretes, exundantes fluctus pro calamitatum exceſſu accipiunt: & per turbulentas aquas ſuprema quædā doloris oſtenditͣ vehementia, quæ omnem reſpirandi facultatem exuperat: vt Pſal. LXVIII affixum ſe clamat in profundo luto, vnde nulla ſe vi poſsit expedire: rapidiſsimis demum vorticibus deuoratum, in imam maris ſedem deiectum eſſe, in quem vſq; locum tēpeſtas etiā accedat, quę arenas omnes æſtu cōmiſceat atq; perturbet: quà quidem nulla maior deſcribi poteſt inquietudo: primò enim aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limū, cui affixus inhęreſcat: inde maris amaritudinem, & immenſas vndas: poſtremò eas ſæuis tempeſtatibus agitatas: meritò itaq; paulò pòſt ſe de profundo huiuſmodi liberari ſupplicat, ne tanta rerum vexatus perturbatione deficiat.

C HOSTILIS IMPETVS.

APud eundē hoſtilis impetus, & ſubitaria quędā oppreſsio, per aquā indicatur, Pſal. CXXIII, Cùm exacerbatus eorū furor in nos debaccharetͣ, ſanè aqua demerſiſſet nos. quod vt magis exaſperaret, addidit: Torrentē pertrāſiuit anima noſtra: vbi impetuoſos inexpectatoſq; hoſtiū inſultus incurſu repētino proruentes, torrenti turgido cōparauit, quem tamē auxilio Dei fretus tutò pertranſierit. et quaſi parū adhuc dixiſſet, ſuperaddidit: Sanè pertranſiuit anima noſtra aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates atq; pericula. Tale aliquid apud Maronem legas: *Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti.*
Idemq; alibi nubem belli dixit, vtrunq; deſumptum ex Pindaro. Iſthmijs enim ἐν πολυφθόρῳ σαλαμὶς διὸς ὄμβρῳ. & alibi: ὅστις ἐν ταύτᾳ νεφέλᾳ. Adud oratores hiſtoricoſq; turbines & procellas ſæpe pro bello poſitas inuenias. Cauſa verò cur aqua vehementiores indicet ærumnas, ea eſt, quòd pericula caſuſq; reliqui corpus ſoleant ex vna aliqua parte labefactare: aqua verò vniuerſo ſtatim corpori circūfuſa, omnibus eveſtigiò membris impedimento eſt, atq; vndiq; oggerit difficultatem atq; moleſtiam.

ÆRVMNÆ.

D

HInc Psal. LXXXVII, vbi legitur, Omnes fluctus tuos induxisti super me: interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligũt, quæcunque affligere possunt humanũ genus, quibus omnibus Christi esset humanitas obnoxia: in eius enim persona dictum id autumãt. Fluctuare autem verbum sæpe pro perturbari ponitur. Sed enim aliquando pro timore posita fluctuatio, vt Psal. LXI, Ecce enim ipse Deus meus assertor meus, & adiutor meus est, quare non amplius fluctuabo: id est, nihil est quod vlterius pertimescam.

DILVVIVM.

ACcedit huc diluuium, de quo Psalmo XXVIII, Dominus diluuiũ inhabitare facit: siue vt alij reddidere, Diluuiũ sedat: vel, Tempore diluuij regnũ obtinuit. Vtcunque, significatum ad humanam pertinet salutem: quoniã hic gentes intelliguntur quæ in suarum inundatione cupiditatũ, in vitiorum pelago & humanorũ affectuũ voraginibus demersæ detinebantur, quæ mox à Domino exemptæ seruatæque sint. Alio verò loco, psalmo quippe XXXI habetur, Diluuium aquarum multarum proximè ad eum non accedet: per huiusmodi aquas supra modum exundantes, cùm scilicet excrescentia ripas flumina prætereunt, vel mare turgidum per littora spatiatur, quas suprà memorauimus calamitates intelligi volunt. Ita Euthymius, & plerique alij sentiunt. E

ABYSSVS.

EOdem modo vbi fit de abysso mentio, vastũ calamitatis pelagus figuratur: vt Psal. XLI, Abyssus abyssum inuocat: quod ita accipiunt, profunda atque vasta calamitas vastiorem aliam semper vocat calamitatem, quod alij dixerunt malorum hydram, cùm scilicet aduersæ res cladesque continenter ingruunt, ac velvt vnda supervenit vndæ, aliæ post aliam succedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, vt vniuscuiuspiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinẽ: vtpote, peccatorũ cumulo necessarium esse ingentem cumulum misericordiæ. Alij per abyssos hos nouam & veterem diuinarũ institutionum doctrinam intelligunt, profundissima enim vtraque est, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, psalmi dictum huiusmodi citans, profunditatem inquit Scripturarum inde colligi. Neque illud non probat, vt vetus Testamentũ noui egeat auxilio, & veteris nouum. Quin & humanam mentem vnicuique abyssum esse dicit, quia nequeat semetipsam ipsa cõprehendere, nisi superioris abyssi ope subleuetur, vnde scilicet affulgeat lumen quo alti profundi tenebras discutiat. F

LACVNA FOSSA'QVE.

AB abysso haud multum dissimilis est alia aquarũ species lacunosa, eaque plurimùm turbida, cœnosa atque fæculenta, quæ nimirũ pro cladibus & ærumnis accipi solet. Ita dictũ Ezechielis interpretantur, vbi Dominus ad Hebræos: Aperiam sepulturas vestras, & educã vos de Babylone. frequenter enim in diuinis literis pro vna eademque re ponũtur, sepultura, vorago, infernũ, abyssus, fossa, lacus, & similia. Psalmo XXVII, Similis descendẽtibus in lacũ, nõnulli profundissimas fossarum altitudines intelligunt, vnde non detur emersus: nõnulli sepulchra foueis excauata. Sed enim Psal. XXIX, Seruasti me ne deciderẽ in lacum, quod foueam alij, alij puteũ vertẽre: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe voraginẽ, in quam qui fortè inciderit, suis ipse viribus nequaquã possit euadere. Alibi exauditum se ait Propheta, vt de lacu profundissimo sordidissimoque extraheretur, quod maxima vitæ discrimina, quæ diuinitùs euaserat,

A rat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidissimam loci putredinem ostendit: ea verò est quæ animas nostras eò demersas tenaci velvti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat se de luto eripi, ne affixus in palude putoreq; illo perpetuò recumbere adigatur. atq; hæc de turbidis.

LIMPIDÆ.

AQuæ verò limpidæ perspicuæq; omnes, dubio procul pro doctrinæ symbolo, vti ostensum est, accipiuntur. Doctrina autem omnis vel in cõspicuo est, in ore quippe ipso, vel in mentis recessu. Hinc ea quæ manifestè patent, perspicuis & nitidis, neque admodum altis profluentibus comparamus: quæ verò in arcanis habentur, aut solo concipiuntur intellectu, ea vel nubium, vti superius, densitati, vel puteis, vel altioribus vndis similia sunt. Transfertur autem commodissimè hæc aquæ claritudo atq; obscuritas ad humanum animum: eáque metaphora, quod syncerum, apertum, manifestumq; & perspicuum est, candidum appellamus: propterea quòd huiusmodi propemodum est aquę puræ conditio, vt superficiem habeat claram atq; perspicuam. Hinc Pindarus Py-
B thijs, Arcesilao candida præcordia dixit, λευκαῖς πιθήσαντα φρεσίν. Contrà verò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita, ab eiusdem aquæ similitudine, obscura, nigra, vel alta nuncupamus: vt quæque enim in aquis profundiora sunt, eo videntur obscuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, φρένας quippe μέλαινας, ob taciturnitatem, & consiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem, quem nullo scilicet signo manifestabat.

PVTEI.

ET in huiusmodi significatum diuinæ literæ puteos plurimũ ponere consuerunt. Hinc Isaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quæ omnia mystico sensu vitæ, quam sequi debemus, doctrinam indicant. Nam & Philo eo loco, Quę foderant pueri patris eius, ingesto rudere obstruunt Palæstini, fossuras puteorum auspicia esse disciplinarum ait. Eæ verò in pacatissimo contemplatiuæ philosophiæ recessu commorantur, vbi tranquillę, placidæ, leniterq; fluentes aquæ castissimè lasciuiũt. Non negarim autẽ puteum in diuinis literis esse etiam vxoris hieroglyphicũ: nam eò Theologi nostri tra-
C hunt Salomonis præceptum, Bibe aquam de vasis tuis, & de puteorũ tuorum fontibus. Iam Bersabee nomen septimus puteus interpretatur, quæ septima fuerit Dauidis vxor. Propter aquas educatum se Dauides plurimum gloriatur, sed perspicuas, viuas, dulces, & placidè prolabentes aquas: quæ nobis quoque sunt identidem adeundæ, si modò illos adeamus puteos in quos Palæstini terram non ingesserint, in quos scilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuida ac periniqua hæreticorum factio suæ turpitudinis cœnum nõ admiscuerunt: quicunque enim suam vberrimis his limpidissimisq; vndis sitim expleuerit, aut cœlestem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauserit, nubium harum imbrem collegerit, inq; auctos ijsdem imbribus fluuios demersus lauet & volutetur, æstuosos is cupiditatum ardores extinguet, membris morbos qui sensum obstupefaciunt, expellet, animiq; podagram, bonorum quippe operum impedimentum, elidet, omniq; demum labe perpurgatus, nulla corporis fęce sordidus, situ obsitus nullo, nulla deniq; labe contaminatus, ipsam æthereæ puritatis claritatem induet, & superis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis assequetur.

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSEREM, PATAVINVM PHILOSOPHVM probatiss. de iis quæ per Isidem, & iugeris quadram, & picturas aliquot alias significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. D

Olim putes, eruditissime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iside, déque ijs quæ similitudine quadam ad Isidis argumentum in comitatum sese adiunxere, ideo tibi factam, vt sperarem te aliqua hinc obligatione mihi deuincire, cùm mihi potius persuaserim, multum me acquisiturum, tibíque plurimum debiturum, si commentationes has meas, qualescunque sint, suscipere dignatus fueris. Nam quid ego vel meditari, vel continua lectione consequi vnquam potuerim, quod eruditionis cuiuspiam nomine venditari mereatur tibi, cui totus sit calathus ille domi, vnde omnia possis largissimè depromere? Non enim te solis medicinæ philosophiæq; terminis cohibuisti, sed longè vlterius progressus, variarum insuper rerum minimè protritarum doctrinam ita tibi comparasti, vt de quacunq; re proposita, & eruditè loquaris, & eruditionem ipsam mira sermonis iucunditate noueris conuestire. Quin poëtas, historicos, polyhistorásque omnes ita tibi familiares effecisti, vt nihil tota in encyclopædia sit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, próq; loco & tempore vtaris quàm felicissimè. Quare nihil aut parum legendis nostris profecturus es, nisi quantum amici virtutibus tuis deditissimi nugas amas: & qui amant, Ouidianum illud obiectare solent: E

In facie næuus causa decoris erat.

Sit vtcunq;, non debui ego, quantulumcunq; præstare potui, quin ad te mitterem hæsitare, aut propemodum expauescere, qui scirem quantum inde lucri facturus essem, qui rem quidem imbecillam admodum & infirmam offerrem, sed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundémq; humanissimum amicum ita accipi possit, vt vigorem firmissimásque vires sit consecutura.

DE ISIDE.

SIS dea quæ fuerit, quantoq; cultu à veteribus veræ pietatis nescijs, sed rerum humanarum peritissimis, suscepta, quot superstitionibus celebrata, iam omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantùm immorabimur. F

QVADRIENNIVM.

PEr eius effigiem inter alia significata Ægyptij annum suum, qui scilicet quatuor annis solaribus constabat, indicabant. Erat verò muliebre simulachrũ patrio paludamento vestitũ, vt paulò pòst dicetur, quod & anni, & ipsius Dei signum habebatur. Isis in cœlestibus astrum est, Sothis Ægyptiaca lingua nuncupatum, ἀστροκύωνα Græca, quasi astrocanem dicas. corruptam eam dictionem multis in locis invenimus. Is idem apud nos Sirius est, eademq; Canicula, quæ stella sub mento Canis est, vt Aratus obseruauit: quamvis alibi ex Eusebij obseruatione diximus, Solem & Sirium eundem accipi. Simpliciter verò stellam hanc in Isidis honorem Ægyptij colebant, quòd ortu suo ingentes apud ipsos pluuias concitare solet, quibus Nilus crescat, vnde sibi victui necessaria comparabãt: qualem honorem & Leoni habitum eadem de causa, ipso Leonis cõmentario declarauimus. Cur verò annũ ex hieroglyphico huiusmodi intelligerent,

causa

A causa est, quòd Ægyptij annũ ab istius sideris ortu auspicabant. Oriri verò in Ægypto solitus XII. circiter Cal. Augusti. Sed hoc de vertente, de proprio inferius.

L V N A.

PLutarchus verò & Eusebius, qui veluti Solem Osirin, ita Isidem Lunam ex Ægyptiorum dictatis esse contendunt: eam hoc hieroglyphico describunt, vt cornua taurina, veluti nouæ Lunæ speciem gestet, nigraq́ amicta palla, per latebras & obscura loca Solem appetere, atq; vnum ipsum concupiscere videatur. Vnde factum est, ait Plutarchus, vt in amatoriis, quemadmodum apud Theocritum est, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Isin rebus amatoriis opitulari dicit. Hinc apud Ouidium, Arte amandi, legas:

Multas illa facit quòd fuit ipsa Iouis.

Porrò Luna cùm sit noctis domina, noxq́ voluptarijs illecebris & Veneri sacra, quæ, vt alibi dictum, latebris & spelæis gaudet, hieroglyphicè plurimùm cum ijs quæ Veneri attribuuntur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circùm Sylua tegit.

B Hinc legas apud Eusebium, voluptates, atq; eas quæ fortè omniũ maximæ censeantur, si aspexerimus, aut quod risu dignum, aut visu turpissimum est, advertimus: quocirca vel erubescimus, vel occultare properamus. Id autem impendiò cauemus, vt hæc omnia nocti concredamus. Celari enim, vt elegans poëta dixit, vult sua furta Venus.

MATERIA FORMA'QVE.

CVm verò Isis materiam etiam mysticè significet, Sol verò formã, vel agentem vim, Lunaq́ Solẽ ita suũ obseruet, eiusq́ semper radios excipere quærat, quibus illustretur, videor Platonis illud intueri de sponsa, quæ veluti prostituta sponsum expectat auidissima, vnde rerum species, atq; nouatus concipiat, & loco reddat, vti Luna lumẽ acceptũ mutuò, quò potest studio restituit. Atq; hæc ita obscura hieroglyphicum est materiæ, quæ nullam adhuc formam susceperit. Figuræ autem variatio in Lunari globo materiam apertè satis commonstrat, quæ veluti cera mollis, nunc hanc, nunc illam impressionem ex quocunq; sigillo suscipere apta sit. Hinc tęniæ illæ variæ multicoloresq́ Isidi dicatæ, nõ septem tantùm eas Lunę facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncu-
C patas, ζωώδεις, γέννας, ἀνατολὰς, μηνοειδῆ, διχοτόμους, ἀμφίκυρτον, καὶ πανσέληνον, sed etiam vim eius quæ circa materiam versatur, indicant, qua scilicet gignit omnia, & omnia concipit: lucem quippe, tenebras, diem, noctem, vitam, mortem, principium, finem. Quis enim assiduam in Lunari facie varietatem non admiretur, dum eam nunc euanescentem, vt Heliodori sententiam interpretemur, nunc corniculatã, nunc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenam cõtemplatur? Ignium deniq; facie varia, quanto longius facessit à Sole, tãto largius collustrari, parte luminis compotem, parte altera cassam, proq; oris circumversione fulgoris speciem variare, siue id alieno irradiata lumine faciat, siue proprio præpetiq́ candore, vt Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro De cœlestium orbium contemplatione scribit, inter Berosi placita cõtineri, corpus Lunæ pilam esse dimidia parte candidam, altera cæruleam: partemq́ illam candidam proprietate quadam τῆς συμπαθείας ad Solem semper converti, vnde quo magis illi succedit, luminosam illam partem à nobis auerti magis: quo verò longius abscesserit, eo magis oculum nostrum in amborum medio sisti, partemq́ candidam nobis aduersam fieri, ac perinde sese exhibere conspicuã. Tangit idem Apuleius in Deo Socratis.

PRINCIPIVM. D

OSiridis verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, sed vndecunque micantissimè splendorem nitidum præ se ferebant. Nam cum illæ principij symbolum essent, idque virtute sua purũ nitidumque sit, neque vllius rei admistione labefactetur, nihil præter candorem ostentare par erat. Sacerdotes autem illi cùm has semel in manus suscepissent, eas e vestigiò recondebant, nõ amplius videndas attrectandásve: Isiacis verò sæpius vtebantur. Tænias autem Græcam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de cœlo cum corona & tæniis.

Sed vt rei philosophiã in albis hisce tænijs explicemus, manifestũ est rerum omnium principium ab omnibus sanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem est prima veluti materia quædam, in quam colores, quotquot volueris, perinde ac in vniuersalem illam possis omnes species inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum consensu adhiberi solent, semperque albus color sacris accommodatus. Atque ideo ait Persius: E Quamvis albata rogarit. Sed quid indigemus Persio, si Assertoris nostri indumenta, cùm gloriam suam vellet discipulis patefacere, alba sicut nix apparuêre? Apud Ciceronem II. de Legibus: Color albus pręcipuè decorus Deo est, tum in cæteris, tum maximè in textili. Et nostra pietas canit, vt linteas, easque purissimas induti tunicas, sacra Deo caneremus. Sed quoniam pręcipua annorũ, mensium, & dierum hieroglyphica tam significata quàm significantia, desumuntur à vario cœli motu, præteritis multis, quæ per figuras varias indicabantur, nec vulgo tamen, sed solis sacerdotibus Ægyptijs innotescebant, ad cœlorum perindeque circulorum considerationem progressi, reliqua quæ de temporibus significantur, per horum figuras explicabimus.

DE CIRCVLO.

CIrculi significata non apud Ægyptios tantùm in vsu fuêre, sed & apud nationes alias multifariam accepta: quare separatim suum, hoc est, hũc locum sibi deposcere visi sunt.

ÆTERNVM, PERPETVVM'QVE. F

NAm quod modò in Osiridis tænijs dicebamus, has vtpote albas principiũ indicare, vnus quippe circulus descriptus, aut simpliciter, aut alteri cuipiã picturæ signóve circumductus, nunc semper, nunc perpetuum & æternũ, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν significabat, nempe quòd in ea figura neque principium neque finem inveniri sit, quod æternitatis est proprium: & quia omnium est figurarum capax, vniuersitatem ipsam intra se complecti videtur. Ab huiusmodi autem circulari ambitu exactè peracto, videlicet cùm Sol à matutino horizonte digressus, eódem redierit vnde ferri cœperat, diuinæ literæ tota die pro perpetuo posuerunt: vt Psalmo LXXI, Vt cantem gloriam tuam tota die: vbi Symmachus, pro lectione quæ est, Tota die, Perpetuò reddidit.

DEVS.

CVius etiam principij finisque nusquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Persæ verò (quod non absurdum est repetere) cùm Iouem cœli dominũ dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimã speculam conscendissent, Iouemque cœli circulum nuncupassent.

A passent. Transiit idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaq; turri matutinales illæ acclamationes, quarum sensus est, Deum fuisse semper, futurumq; semper: neq; quicquam aliud, nisi quòd suum etiam salutant Mahometum. Sarraceni quoq;, & pleræque aliæ nationes Deum circulum appellabant: atq; hinc sempiternum exprimi contendebant.

ADORATIO.

EA de causa Pythagoras circumactu corporis adorandum iubet, his verbis, προσκυνεῖν περιφερόμενος. quod Plutarchus ad imitationē cœli perpetua vertigine circumacti fieri putat: quanquam nōnulli dictum ad rerum humanarum varietatem, assiduamq; mutationem, in quibus nihil stabile, perpetuumq; sit, arbitrantur. Sed enim quod ad corporis conuersionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idq; Propertiani loci aperit intellectum, libro primo:

Ante tuos quotiens verti me perfida postes, Debitáq; occultis vota tuli manibus?

Quod dubio procul adorationē ritè factā innuit. Tale aliquid apud Suetoniū invenias, vbi de Lucio ait, de Vitellij progenitoribus loquēs: Idem miri in adu-
B lando ingenij, primus Caium Cæsarem adorari vt Deū instituit, cùm reversus ex Syria nō aliter adire ausus esset, quàm capite velato, circū vertensq; se, deinde procumbens. Fuit verò Numę institutum, vt adorantes Deos, in orbem sese verterēt, deinde verò sederēt. Prępterea cōuersio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento est, nihil ex humanis rebus firmum esse & stabile, & vtcunq; vertat Deus, reuoluatq; vitam nostram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De sessu autem in Cynocephali commentario dictum, sitū huiusmodi ad diuina pertinere. Id verò minimè prætereundum, fieri solitam eam corporis conuersionem à sinistra in dexteram, ad ipsius mundi imitationem, cuius ortus, vt & Plinius & nonnulli alij tradidêre, ab læua parte est in dexteram præceps. Quare iocat̄ Plautus, Gurgulione, dicente Phædromo: Quò me vertā nescio. subiungit Palinurus seruus: Si Deos salutas, dextrouorsum censeo. De Camillo memoriæ proditum est, cùm se ad dexteram conuertisset, vt mos erat Romanis adorantibus, subito eum lapsu cecidisse, quod omen ad damnationem, qua postea oppressus est, pertinuisse creditū, omnia eo populo superstitiosius ęquo perpendente. Quodq; ad huiusmodi circuitum in adoratione pertinet, notū ex
C histotijs est, quàm prudenter Marcellus àd Capidium Cisalpinæ Galliæ vicum se gesserit. Nam cùm impetū in Gallos faceret, retroactus ab equo ob hostium clamorem perterrefacto, circuitum eum àdorato Sole, vt Romanis in pugnæ principio facere mos erat, de industria fecisse simulauit, ne apud suos mali ominis religionem excitaret. Econtrariò Galli sinistrorsum, & in læuam partem religiosius fieri ab adorantibus conuersionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: In adorando dexteram ad osculum referimus, totumq; corpus circumagimus, quod in læuum fecisse Galliæ religiosius credunt.

PERFECTIO.

DEniq; apud veteres obseruabatur, vt facto sacrificio, circulum in ara illinerent ex hostiarū sanguine, quē phiala religiosissimè collegissent. Idq; erat sacrum illud verbum τελειῶσθαι, quod perfectionis indicium esse dicebant, quòd figurarum ea sit vndecunq; perfecta.

ANNVS.

QVi verò per circuli designationem annum intelligi volunt, vt manifestiora prętereamus, eius potissimū aurei circuli ratione inniti videntur, quē de Si-

mandij sepulchro & Cambyses & Persæ sustulerūt: erat enim ille trecentorū & sexaginta quinque cubitorū ambitu, cubiti vnius latitudine, singulis anni diebus in singulis cubitis exculptis, per astrorū ortus occasusque, quidque ea secundū Astrologos obseruata significarent: cuiusce rei quędam propemodum vmbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, vbi corona supernè circūcirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris insignis, mox gradibus suis distincta, quorum vnicuique adpictæ sunt certæ rerū imagines, quæ pueri gradus eius emersu nati, modò ingenium, modò sortem indicent: quarū ego testimonijs sæpe vti soleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omnino sapere videntur. D

POEMATIS GENVS.

AD anni autem similitudinem poëmatis etiā genus Circulus appellatur, cuius Aristoteles Analyticis meminit. Id alij alio exposuerunt modo. Sed nimirū poëma illud Circulus appellatˀ, cuius finis idem est cū principio: cuiusmodi est Catullianū epigramma in annales Volusij, & alterū in Noniū Strumā, & vnum etiam in Mamurrā & Cæsarem. Euthymius sanè circulares eos psalmos vocat, qui eodem finiunt versu quo cœperāt, cuiusmodi est decimusoctauus supra centesimū: Cōfitemini Domino quoniam bonus, quoniam sempiterna est eius misericordia. E Fierique solet, vbi sententiā aliquam insigniorem quærimus in audientis animo quasi aculeum quendam è repetitione productum affigere, vtque tenacius memoriæ inhærescat, affixum ita relinquere.

CONTRARIETAS.

MOtus verò qui est in circulis natura considerata, in causa fuit vt periti Mathematicarū, contrarietatem hieroglyphicè significare volentes, duos iuxtà sese contingentes circulos describerent, quales in quibusdam machinis fieri videmus propter vnius incursationem aduerso motu alterum circumagi, atque ita manifestam discordiam apparere: quam in adolescentiæ nostræ delictis, amore in indignationem conuerso, ita ex Aristotele descripsimus:

Non aliter motas concurrere ad oscula vidi,
Hinc atque hinc geminæ si coiere rotæ,
Quæ simulac primis sese tetigere labellis,
Pars ea quamprimùm, quæ veniebat, abit: F
Fitque ex concursu facies contraria primæ,
Machina versa meo qualis in igne fuit.

SVMPTVS PVBLICI PRIVATI'QVE.

ORbiculi quidam numismatū speciem referētes, quos in aliquot pyramidibus & obeliscis excisos videas, pecuniā indicāt in opere construendo erogatam: qui si fuerint in orbem dispositi, sumptū eius operis significare aiunt publicum fuisse: sin parallelari quodam ordine sculpti, priuatam impensam significare contendunt: quę tamen interpretamenta iuniorum quorundam esse nō inficior: nā apud veteres nihil tale interpretatum inveni. Exigeret hic locus, vt de circulis quibusdā mutua cōplicatione cōiunctis, qui disciplinarū hieroglyphicū constituunt, rationē subiungerem: sed quoniam argumentū illud alio cōmentario, quod Illustrissimo reverendissimoque Herculi Mant. inscripsimus, latè satis explicatū est, ad sphęrā nunc, & figuras aliquot istius cogitationis cōuertemur.

DE SPHÆRICA FIGVRA.

PEr circulum superius Deū à nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm si qua Deo

A Deo forma similitudo've adscribi possit, longè cõvenientius sphærica illi figura accommodabitur. Meritò itaq; Xenophanes mundum illum archetypum sphęram appellauit: veteresq́; pleriq; veræ theologiæ scientiam nondum assecuti, nihil esse aliud Deum, nisi cœlum ipsum, & cœlestia ista arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum conuersus, Exaudi ô cœlum, dixit. Deos tamen, vt nostrorum interim oracula missa faciamus, neq; mensura, neq; forma vlla cõprehendi posse dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo veræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

ÆTERNITAS.

ITaq; rectè cùm per hieroglyphicum sphæræ Deum intelligerent, ęternitatem quoq; eadem figura descripserunt. In numo enim Faustinæ, quam retulerant inter diuos suos, sigillũ est cũ sceptro super sphærã sedens, dextera exporrecta, cum inscriptione, ÆTERNITAS. Eadem inscriptio in numo altero, vbi dea summis læuæ digitis pallam tollit, dextera sphęrulam porrigit. Cùm verò mundi ipsius figura in orbem conglobata perhibeatur, pleriq; veterũ eo signo credidêre, mundum identidem principio caruisse: quodq́; in diuinis Græci reddiderunt ἀπ' ἀρχῆς, ab æterno hi sunt interpretati. Quibus Magnus Basilius egregiè respondet, atq; inter alia, figuræ huiusmodi principium, quod incompertũ illi putant, & scholis omnib. declamitant, à centro is esse demõstrat. Apud Romanos quoq; perpetuitas est per sphęram indicata: vt in sphæra illa quæ cũ caduceo & pharetra transuersis, virgaq; cui palliolum appensum est, dexteræq́; consertę, in numo quem Cęsari cudit L. Buca, in cuius altera facie inscriptio est his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè perpetuitas ex sphęra, autoritas verò Dictatoria quæ illi consensu atq; concordia ciuium demandata fuerat, per insignia reliqua significantur, de quibus sigillatim dicere non est hîc locus.

COELVM.

EAdem pila Solis & Lunæ signis cõspicua, cœlũ significabat. Alij per huiusmodi speciẽ, CVNCTA, veluti etiam in circulo, interpretabant: siquidem circumflexu cœli, quẽ alio nomine mundum appellamus, cuncta tegi cõprehendiq; manifestũ est, quippe qui totus in toto sit, imò verò ipse totũ, extra intraq; in se cuncta cõplexus. Quin non modò pila, sed simplex rotæ curuatura cœlum apud Ægyptios indicabat. Ita enim apud Cyrillũ legas libro nono contra Iulianum, quod pręcipiti quidã ingenio pro apside aspidem transtulerunt. Huius
C picturæ eam Ægyptij tradebant causam, quòd cœlum in circuitum assiduè ferat.

FORTVNA.

VVlgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunã nunc rotulæ, vt vulgus, nunc sphęræ alicui, vt Cebes, insistentẽ pingere: siue vt eam rerũ dominam ostendent, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocauit: siue vt eius instabilitatem inde coarguant. Quin à volubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Vortuna à vorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinem literã, quod in plerisq; factũ est locutionibus, in Fortunã abijt. Cuius pręcipuũ opus est, ima summis, & summa imis commiscere, rerũq; omniũ vicissitudinẽ inducere: cuius quidem vertiginis ergò φερέπολις τύχη Pindaro nuncupata. Nam si Fortuna proprium hoc habet vt vicissitudinum autor sit, quos modò claros effecerat, mox obscuret, fouereq; desinat: quos verò premebat, iam erigat, & illustres efficiat: quęq; antiquissimus Hesiodus super his de Ioue dixit, iure ipsa suo propemodũ administret, quid in rerũ natura mutabilitati huic & apertissimæ rerũ vicissitudini magis simile reperiatur, quàm circuli rotæ've motus? constant enim hæc

primùm, simulac fiũt, ex re ipsa, contrariјs simul manentibus, & integris, curuo D scilicet & concauo, ex stante & moto, centro scilicet & circumferẽtia: ac simulac impelli cœperint, vna eademq; linea, vti superius dicebamus, abit et redit, ascendit atq; descendit, eodemq; motu, quod primum erat, vltimũ, quod vltimũ, primum euadit, vt nihil deniq; in vna re quapiã variantius excogitare posſis. Vnde meritò dixerit Aristoteles, circulum miraculorũ omnium esse principium. Id verò minimè prætereundum, Ægyrenses eiusdem mutabilitatis ergò Amorem atq; Fortunam eodem in delubro venerari consueuisse. Constat igitur pilam atq; rotam volubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigrammate Posidippi de Occasione, quæ idem ferè cum Fortuna officiũ exercet. Ea enim cur rotulæ insistat interrogata, Stare loco nequeo, respondet. Auguralis autem disciplinę obseruatione proditũ est, sphæram æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in vestibulo Regiæ locata erat Antiochiæ, excussam repentè Iouiano Imperatore vrbem eam ingrediente, turbarum quæ subsecutæ sunt in eius perniciem, portentum habitam, quòd aruspices rerũ volubilitatem id significare asseuerarent. Et Constãtius Imp. paulò antè quàm moreretur imaginari per quietem visus est, cernere se patris effigiem quæ pulchrũ infantem of E ferebat, quem vbi gremio suscepisset, proiecit is longius sphærã de manu ipsius Imperatoris excussam, quod temporũ permutationem portendere, euentu minimè irrito ab aruspicibus responsum est. Quod verò dicebamus, Fortunam sphęrę insistentem pingi solitam, apud plerosq; variat huius argumenti species: vt in numo P. Septimіј Getæ Cæs. sigillum ab altera parte est cum radio in læua, cum sphęrula in dextera, quam exporrigit, vti colossea quædam manus ahenea in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ simulachrum pilæ insistens cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiæ: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila facilem eius volubilitatem, vt pasſim: clauus, vitæ nostræ sub eius ditione cursum: cornu copię, bonorum largitionem. Sanè Plutarchus commentario de Fortuna Romanorum, Fortunam ait traiecto Tybri, positis alis, exutis talaribus, abiecta instabili & vestigia fallente pila, ita Romam ingressam: quod indicium esset eam ibi constanter permansurã, neq; aliò in posterum abuolaturam: illud scilicet Maronianum secutus, quod de Romanus ait:

His ego nec metas rerum, nec tempora ponam, Imperium sine fine dedi. F

TERRARVM ORBIS.

QVo pacto autem terrarũ orbem pila descripta significent, rudi etiam innotuit plebeculæ. Orbem enim linea quadã, veluti finitore circulo dissectũ, alterũ quoq; ex hemispherіјs, quippe superiorẽ, quasi meridiano circulo producto diuidunt: à meridiano autem quasi coluri partem ad occidentem Solem vertunt, atq; inde Asiam, hinc Africã & Europã intelligunt, cùm tamen poetę terrã ἀπείρονα dicant. Cuius vocabuli si vim simpliciter interpretemur, infinitã exponemus. At Ioan. Grãmaticus Aristotelis interpres accuratisſimus, σφαιροειδῆ mauult interpretari: omnino enim neq; sphęra, neq; circulus finem principiúmve vllum prę se ferũt. De figura verò terræ quàm varia alіјs atq; alіјs credatur, videndum apud Plutarchũ libro de Philosophorũ placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, quòd non vniuscuiusquã testimonio, sed iam innumerabilium de visu referentiũ, vniuersum hunc orbis globũ terra mariq; & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partẽ suprà & infrà nauigatione, manifestior fit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, videre est in

Fau-

A Faustinæ numo quodam sphæram pro terrarum orbe positam: ibi enim Cybele leoninæ insidet sellæ, sphæramque inter manum atque genu continet: inscriptio, quæ ad hanc rem facit, est, MATRI MAGNÆ. In numo Germanici Imp. Cæsaris Aug. Victoria sphæram mouere videtur, in qua literæ, S. P. Q. R. quasi terrarum orbem Senatui populoque Romano adiudicatum iam esse significare velit. Sane autem Imp. Neruæ Cæs. Aug. sphæra S. C. adcusa est, cũ adiecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrunque numo æreo signum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui Dis acceptum referrent quòd regnarent, id deorum prouidentię adscribentes, rem numismatũ monumentis testati sunt. Nam in M. Antonini Pij numo simulachrum muliebre videas, quod stans læua contum tenet, dextera radium, quo præiacentem pilam verset. Inscriptio, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiusdem simulachrum idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læua pilam radio attingit, quasi eam versaturo, aut leges illi cõsistendi præscripturo. Inscriptio, PRO-
B VIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inscriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, simulachrum cum cornu copiæ, radioque in eius manu dextera pilam à pedibus versante, cum inscriptione, PROVIDENTIA AVG. In Antonini verò Pij numo sphęra cum cornu copię, FELICITATIS adscriptionem habet. Dicata etiam est cum iaculo, Philippi filio. Inscriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

MVTABILITAS.

QVod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantum, verum etiam rota in huiusmodi accipitur significatum. Psalmo enim LXXXIII legit: Deus meus pone eos vt rotam: hoc est, tam facilè felicem eorum statũ conuerte, quàm volubiliter rota ipsa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

DE ROTA.

C ET quoniam res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primùm enarrabimus, mox quæ ad significatum attinent exequemur.

DEORVM ROTÆ.

SCiendum enim rotas plurifariam à radiorum numero distinctas esse. Nam quæ dijs attribuuntur, octo radijs insignes figurantur: propterea quòd rerũ cœlestium motus in octauam vsque sphæram, quantum humani oculi vis porrigi potest, obseruantur.

HVMANÆ ROTÆ.

HOminum verò rotæ sex tantùm radijs compingi debent, tot enim sunt humanæ naturæ motus: in anticã, in posticã ingredi, vel retrocedere, in dexteram aut in læuam ferri, sursum aut deorsum ascendere, vel descendere.

INFERORVM ROTÆ.

QVæ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radijs cõpacta fingitur: vnde Pindarus dixerit, τετράκναμον ἐόρ ὄλεθρον. In ea verò ita districtus fingitur Ixion, vt manus singulę singulis radijs affixæ essent, totidemque alijs pedes singuli. Qua de re apud Pindarũ legas Pythijs, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus est, à cuius vna parte ipse pro suggestu populum alloquitur, toga-

tus verò populus sublatis in cœlum dextris applaudit: inde in extremo margine meta est, iuxta cuius basim Nympha iacet humi fusa sinistro brachio supra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum instauratum à Traiano interpretentur, quia rota circumagi videatur. D

AQVA TRAIANA.

SVnt qui, vt mihi videtur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præsertim fusa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ cursum nõ incongruè significare posſit. Alibi vidi Nympham ipsam in eiusdem Traiani numis cum rota supernè sita, & inscriptione, VIA TRAIANA. quorum vtrunque artificiose, maximeque propriè figuratum. Nam in via rota supernè voluitur: in aqua cursus ab imo est. Alius item numus eiusdem Traiani, in quo signum idem penè humi prosternitur, læua ramum frondibus vestitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, sub basi cuius literæ sunt, VIA TRAIANA. S. C. circumcirca verò, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eædem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in semicirculum fornicatus, idemque simulachrũ humi fusum cum harundine infrà, & literis in hunc modum dispositis: E

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

SEd enim VIA etiam sua habet significata in diuinis literis, quippe quę vitam hanc quam viuimus indicat: vnde omnes à die natiuitatis ad extremũ vsque, viatores, hospites, & peregrini dicimur, vtpote qui solum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla cõsistendi firmitas, perpetua verò semper agitatio animi, vbi demùm rerum aut sententiæ confidendum sit examinantis. Distinguũt insuper theologi viam à semita: per viam mandata ea peragenda intelligentes, quæ vniuerso mortalium generi data sunt: per semitam verò, quæ huic vel illi personæ, ordini, collegio, nationi' ve præcipiuntur.

THEOLOGIA.

SVnt qui per rotam currulem in diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligant, propterea quòd rota ea terram ima tantùm attingat superficie, reliquum in sublime tollatur, & aurigam animũ semper terra procul surrigat. Idem præterea est officium rotæ, quod & Theologi, vt scilicet à terrenis imisque rebus ad sublimium cœlestiumque naturarum speculationem attollatur, inde mox à diuinis ad humana descẽdat, quoque inter se vinculo colligentur ostendat: qui quidem est rotæ motus. Sed quoniam proprio commentario multa de vniuerso curru diximus ex diuinis literis, deque mysticis eius rotis, tũc cùm terrestre iter eamus, Traiana procedemus via. F

IMPERITORVM PRÆCIPITIVM.

SEd cur id disſimulem, quod in diuinis literis imperitorum præcipitantiam per rotam significari comperimus? & in hanc sentẽtiam à Psalmographo dictum citauerimus: Deus meus pone illos vt rotam. Rota quippe posteriore parte attollitur, anteriore cadit. Posteriora sunt bona fortunæ, quæ quia nostra nõ sunt, ea nobiscum transportare non possumus, ideoque à tergo relinquuntur. Anteriora sunt æterna, & quæ nos asſiduè comitantur, imò nos præcedunt, seque duces, quò progrediendum sit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cùm fortunæ bonis augetur, auersus retrò faciem quæ æterna sunt obliuiscitur, atque ita fit vt anteriore parte neglecta, præceps eat: nam posterioris, quæ attolli vide-

A videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam potest, atque ita præcipitatur.

DE QVADRATO.

B egregiè mobili figura ad maximè stabilem transire quodam veluti antipathiæ loco visum est, quippe vt vario eo delassatus motu, firmitatis istius occasione quietem aliquam aucuparer. De quadrangulari igitur figura disseremus, quæ multipliciter descripta, multas identidem præ se fert significationes.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa est, quam initio cõmentarij super Iside tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuisse: vnã qua vertẽtem, CCCLXV diebus, & horis senis, agnoscebãt: alterã, qua Sotheos ortũ quarto quoque anno quadrantibus illis diei quatuor in vnum cõtractis, obseruabãt supputationi huiusmodi respondere. Cùm verò iugerũ centum cubitis dimetirentur, quartã iu-
B geris, quæ scilicet cubitis XXV claudebatur, pro sex horis quæ vnoquoque anno superabant, accipere cõsueuerunt, ac perinde vertentem annũ intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoque absoluto, dies etiam vnus intercalaris ex quartis illis adauctus adijciebatur. Sed quoniã & hæc & alia multa superius super anni ratione disseruimus, ea repetere supervacaneum esset & importunũ.

SAPIENTIA.

VEluti verò Fortunam rotundo lapidi insidentem pingere veteres instituerunt, ita Sapientiam in quadrato statuebant: ex hoc hieroglyphico volubilem illam, vti paulo antè diximus, huius verò sedem firmam & inconcussam indicantes. Et nostri quadrata ligna quæ ad arcæ Noes fabricam parari diuinum iussit numen, doctores & magistros in Ecclesia significare dicunt, quorũ sapientia inclusi intus populi conseruantur, & ab incursantibus hæreticorum procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis construere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agrestibus, rudibus, & impolitis: quippe ex Propheticis & Apostolicis voluminibus, in quibus solis vera continetur sapientia,
C vtpote qui vitijs omnibus resectis excisisque, quadratum vitæ iustioris tenorem, & ex omni parte libratum præ se ferant.

MERCVRIVS.

CVmque apud veteres Mercurius sapiẽtiæ Deus haberet, Hermæa illa apud Athenienses fieri solita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in sacrarum ædium vestibulis ponere consuerant, vt significaretur, rationẽ & veritatem perinde vt forma quadrata rectam semper stare. Nam rationis & veritatis Deus Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

APud Arcadas nõ Mercurij tantùm, sed & Iouis, & aliorũ deorũ simulachra quadrantalia fieri solita, Pausanias autor est, nempe vt eorũ inde stabilitas significaret. Iupiter enim ipse manẽs stabilis, dat cuncta moueri, vt veteres poetæ canũt. Nam & Hermæis à firmitudine nomen, quòd herma fundamentũ sit.

VIR PROBVS.

QVantum verò pertinet ad virtutes, quadrata forma virũ ea de causa probum dicimus, quòd cubicæ figuræ species quoquo versum iacta versataque fuerit, recta semper consistit, quatuor lineis, & totidem angulis semper insignis.

Hinc illud, ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Quadrangulus reuerà probus, nulliq; obnoxius vituperationi, quod tangit Ariſtotel. Ethic. primo. Et ad Theodectem III, quadratum ſimpliciter virum per tranſlationem dictum autumat, & perfectum ſignificare. Sanè quidem cùm tres in corporibus ſtaturæ conſiderentur, rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & ſtatuarijs commendetur, ſex & ſexaginta digitos excedere non debet, quippe quod quatuor cubitorũ altitudinem æquet: & quatuor & viginti digitos cubito adſcribi, ſuo commentario probatum eſt. A quatuor igitur cubitis quadratũ corpus denominatum, quod laudatiſsimæ ſtaturæ ſit. Infra horum digitorum numerum, quos fortè ab vniuſcuiuſq; corporis proportione accipimus, quo quis magis contrahi, ac propemodum deſidère videtur, eo magis ad rotundam ſpeciem accedit: & corpus illud rotundum appellari poteſt, quod digitis aliquot eſt quadrato breuius, vel cuius altitudo extremos brachiorum quammaximè porrectorum digitos non exęquat. Teres verò, cuius proceritas ſupra ſex & nonaginta digitos aſcendit, altior've ſit eo menſuræ modo, quem vti dictũ, exporrecta brachia deſignant. Staturam hanc alij oblongam, alij gracilem appellauere, & rotundiorem illam obeſam dixere. Cornelius Celſus corpus illud habiliſſimum dicit, quod quadratum eſt, neq; gracile ſcilicet, neq; obeſum. Nam longa ſtatura vt in iuuenta decora eſt, ſic maturiore conficitur ſenectute: ſolere enim homines huiuſmodi ſupra modum mox incuruari, tam philoſophorum rationes, quàm hiſtoriarum exempla oſtendunt, ſi quæ cotidie oculis offeruntur minus animaduertimus. Et Antoninum Pium eiuſmodi fuiſſe tradit Iulius Capitolinus, vſumq; eum ad emendandum vitium tabellis ex tilia, quibus pectus ad ſuſtinendum pondus adſtrictum faſcijs obligaret.

CLARI VIRI.

QVod tamen de certa hominis altitudine dictũ eſt, non negarim proceriores ſtatuas ijs eregi ſolitas, qui vel victoria aliqua, vel præclaris alijs facinoribus ſupra reliquorum mortalium gloriam euecti ſunt: vt Diagorę Rhodio Olympionicę ſtatua decreta eſt quinq; ſupra quaterna cubita digitis. At Damageto eius filio paterna minor vno, cæteris maior digitis quatuor. Sunt qui habitam in his rationem putent, vt recta proportio oculis repræſentaretur, quoniam huiuſmodi ſtatuæ in columnas ſublatæ, dum ſuſpiciuntur, niſi naturæ longitudinem excedant, in monſtroſam quandam obeſitatis ſpeciem declinare videantur, ſpatio fallente oculum. Sed vt hoc non negarim, ita etiam plures ſtatuarum ordines fuiſſe, non ignorãdum dixerim: pariles quippe, magnas, maiores, atq; maximas: alias benemeritis & ſapientibus viris, alias Regibus, Imperatoribusq;, alias heroibus, Dijs alias fieri ſolitas. Sed in ijſdem ipſis ſtatuis nõ ea menſuræ conſideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cùm in illis ſua cuique proportio adiudicata eſſet, qua opus perfectiſsimum redderetur. In ratione verò noſtra cùm obeſum, quadratum, aut procerũ corpus dicimus, rationem eam inſpicimus, quæ ad digitorum & numerum & proportionem quadret, vt hæc ab illa diſtinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi poteſt de Flauij Veſpaſiani habitudine quadrata: & quod apud Palladium eſt, Sint boues nouelli, quadratis & grandibus membris.

MVLIEBRIS STATVRA.

QVoniã verò decet muliebrẽ habitudinẽ graciliorẽ eſſe, atq; ea de cauſa matronales virginalesq; colũnæ, quarũ ratio ad hũani corporis ſimilitudinẽ primùm

A primùm excogitata fuit, proceriores quàm Doricæ, quæ viriles nuncupantur. Hinc fit, vt quę virum decet quadrata facies & habitudo, dedeceat mulierem: & qui virum probum quadratum dicimus, mulierem quadrantem, & quadrantariam. Alia tamen ratione prostitutam intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij vita, & apud Tullium oratione pro M. Cælio: quod nō à corporis dimēsione desumptum, sed ab exigua ea stipe, qua parabilis habetur. Sed enim Siculi ad hæc vsq; tempora meretrices vulgò quadratas dicunt: easdē Itali reliqui, vel ab obsequio, vel ironicè, bonas fœminas appellitare consueuerunt.

ROMA VETVS.

ET Roma olim quadrata, eaq; specie primùm ædificata, diuq; permansit vt quadrata Roma diceretur, præcipuè locus in palatio ante teplū Apollinis, vbi reposita erant quæ boni ominis causa in vrbe condenda adhiberi solita. Saxo autē munitus erat in speciem quadratā. Eius loci meminit Ennius eo versu,

Est nunc, & quis erat Romæ regnare quadratæ.

B

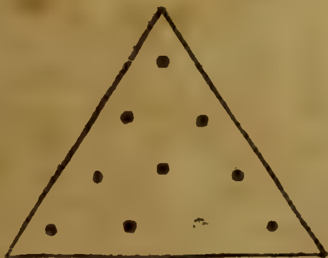
DE META.

Am metarum pyramidumq; ratio nos appellat, quarum significata referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipiemus, argumento eo, quod præ manibus erat, inuitati.

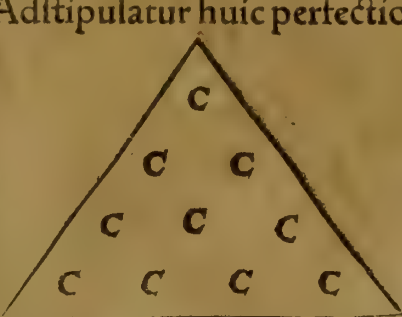
FINIS.

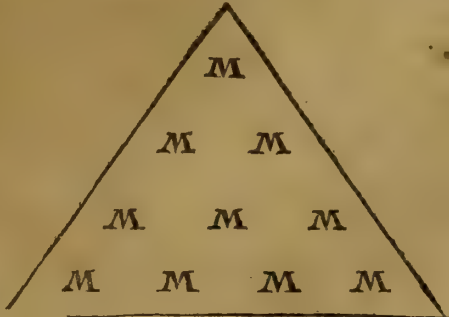
FInem hęc, aut operis cōsummationem, absolutumq; modum ostendit: siquidem myrias, qui decem millium numerus est, metam astruit. Numerus verò is ab vnitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectissimus est, adeò vt sumpto ab vnitate principio, fit in myriadem finis. Pyramidis enim basis, vt apud Philonem est, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine constituitur, quibus iuxta quadrati naturam multiplicatis, in quem diximus numerum resultat: quem quia perfectissimum esse dictum

C est, finem itidem & exactum opus meta, ex ter multiplicato denario constituta, significare dicitur. Decadis autem vis est quaternarius numerus: secundum enim compositionem à monade ad quaternariū punctis in vnum contractis ac supputatis, decas fit. Decies autem decem, centum: decies cētum, mille: millia decies, summa perfectissima. Adstipulatur huic perfectioni architectorum etiam commēsus, qui perfectionem in denario, quem antiqui τέλειον appellant, collocauerunt. Et Romulus, nō ille quidem inter pastores, vtputat vulgus educatus, sed Stabijs oppido non incelebri literis institutus, & vt Plutarchus attestatur, liberalibus artibus & disciplinis eruditus, ad eam quę subsecuta

eſt felicitatem auſu minimè temerario via ſibi adaperta, confirmatis iam rebus, regnóq; iam conſtituto, quæcunq; fecit & inſtituit, denario finiuit numero: vt puta ſenatores in X decurias, vrbem in curias X X X, in totidem decurias equites. Principes haſtatas & peilanos denario finiuit. Annúmq; demum in menſes X terminauit, quod ad noſtram vſq; diem tributo militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temerè eſſe denarium numerum tam pedum quàm manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem ſummam, & manus palmam ad medij vſq; digiti ſummum, menſura decies repetita, perfectam cuiuſq; hominis altitudinem dimetiri. Quòd verò Mathematici, qui altius philoſophantur, numeri perfectionem alij in ſenario, alij in ſeptenario poſuerunt, alterius eſt cōſiderationis, quam in Digitorum commentario delibauimus: ſed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiuſce perfectionis ergò Ægyptij, reges ſuos, qui mortales reliquos gloria præceſsiſſent, honorare metis & pyramidibus, quæ ſepulchris eorum ſuperponerentur, conſuerunt, de quibus cùm pleni ſint hiſtoricorū libri, neq; plura ſuper Ægypti rebus miracula celebrētur, quàm molium huiuſmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc vſq; diem perdurantibus, rem adeò notam verboſius proſequi ſuperfluum exiſtimaui, ſi vnum illud addidero, Nazianzenum minimè reſpuere eorum opinionem, qui pyramides eas in Ægypto celebriores ab Ioſippo Hebræo exædificatas putant, vt frumenti conditoria eſſent: & nomen rei conſentire dicit, quod πυρὸν triticum vocant. Nam & apud Stephanum, in ijs quę Hermolaus Byzantinus compilauit, legas, dictas eas ἀπὸ τῶν πυρῶν. Sed fabulam ſubiungit, ὃς ἐκεῖ συναγαγῶν ὁ βασιλεὺς, αἵ δεῖαν ἐπείνα σίτου, καὶ τὴν αἴγυπτον, à tritico ſcilicet quod vndiq; congeſtum Rex eò contulerit, penuriáq; Ægyptum affecerit, cùm Ioſippi conſilium ſalutare fuerit, ne mortales fame, quę per tot annos futura erat, abſumerētur. Illas porrò vulgus adhuc granaria Pharaonis vocat. E

DE TRINO.

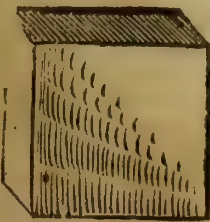
INter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularémq; pyramidem nonnulli adnumerant, cuiuſmodi obeliſci baſes aliquot Romæ vidi: quod myſterium enodare, etſi profundioris ingenij, altioriſq; diſciplinæ opus eſſe non ignoro, in quo omnia ad hoc vſq; tempus ingenia præſtantiſsima defatigata ſunt, nō abſurdè tamen me facturum exiſtimo, ſi modicum quid vmbræ ad cōmenti huius rationem ex philoſophorum Theologorúmq; vetuſtiorum dictatis pro re nata breuiter tetigero. F

TRINITAS RERVM.

TRes aiunt hi in rebus vnitates conſiderari, ita tamen mutuò connexas, vt ab vnitatis ſimplicitate minimè diſcedant. Eſt enim primùm ea in rebus vnitas, qua vnumquodq; ſibi eſt vnū, ſibíq; conſtat atq; cohæret: cui quidam ex veteribus adeò fauere viſi ſunt, vt numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Eſt ea ſecundò, per quam altera alteri res vnitur, & per quam demùm omnes mundi partes vnus ſunt mundus. Tertia atq; omnium princeps, eſt, qua totū vniuerſum cum ſuo opifice, quaſi exercitus cum ſuo duce, eſt vnum. Adeſt tripartitò conſiderata vnio hęc vnicuiq; rei per ſuam vnam ſimplicē vnitatem, deriuatā ab vno illo, quod & primū vnum, & trinū ſimul, atq; vnū eſt, à Patre inquā, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris poteſtas omnia producēs, ſuā omnibus largitur vnitatē. Et ſapiētia Filij ritè omnia diſponēs, omnia inuicē vnit & copulat. Mox Spiritus

A Spiritus amoris sui vinculo ad Deum omnia conuertens, totũ opus opifici nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentũ, quo mortales affecti, primò Deum ipsum supra nos, supraq; omnia diligere debemus: secundo loco nos ipsos: tertio proximum, sicut nos ipsos.

CVBVS.

Accedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum est SVPREMVM NVMEN. Nam cùm in Mathematicorum datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, vtpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid: superficies verò sit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam veluti elementum, inde si corpus solidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus vnum coagmentatis atq; compactis: ita prima pyramis inter solida emicat, cuius basis tres ostentat angulos. Quartus in ipsius figuræ summitate positus, vt numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Ma-
B gi, simplex quoq; triangulum æquilaterum diuinitatis indicium esse, siue rerum cœlestium effigiem, vtpote quod sit sibi ipsi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non possit.

IVSTITIA.

Vt verò trini prosequamur significata, ternariũ veteres, vt alibi etiam ostendimus, iustitiæ dedicarunt, vt de Pythagoricis disciplinis Plutarchus ait. Iniuria siquidem afficere, neq; non affici, cùm extrema sint, & idcirco vitiosa, iustum æqualiter vtrinque reductum in medio residet. Sanè Pythagorici non numeros tantùm, verùm etiam figuras deorum nominibus dedicarunt: quippe qui triangulum equilaterum Mineruã appellabant: Verticigenam & Tritogeniam propterea, quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus dissecetur.

MINERVA.

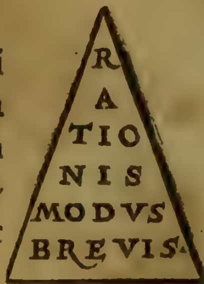
Qvod verò pertinet ad Mineruam, trigeminã eam nõ-
C nulli faciunt, propter anni tempora, quæ vt sæpe dictum, apud Ægyptios tria tantùm fuere, quippe, ver, æstas, & hyems. Huic etiam tertium vniuscuiusq; mensis diem dedicarant, cùm à Lunæ coitu mensem auspicarentur, vt Sthenis autor est. Pallas enim, vt in eorum est theologia, die tertia orta est. Et eandem & Pallada & Lunã pleriq; interpretantur. Hæc verò nõ prius quàm tertio à coitu die se videndam exhibet. Quanquam non desunt qui Tritogeniam ea de causa dictam afferant, quòd è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bœotiorũ lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem esse dicit, eumq; incorruptibilem, eaq; de causa & virginem deam, & Iouis è vertice editam, confictum esse. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

Nam cùm aër tertium ex elementis locum obtineat, Æthræ, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima est, & ternarius illi numerus rectè datur. Missa facio quæ multa & varia de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè dissimularim, quod Democritus dixisse fertur, Pallada Tritoniam ea de causa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam vitam bene beateq; degendam necessaria proposuerit: bene quidem consulendum, rectè iudicandum, iustè

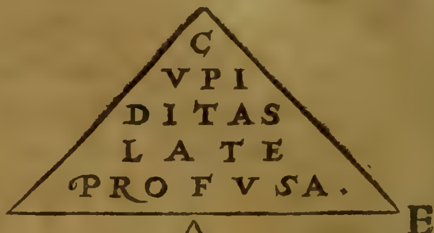
deniq; agendum. In quem terminum omnis disciplinæ sanctioris finis dirigitur. D Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quę lineis æqualibus describitur, & Palladi est, & iustitiæ dicata.

HVMANITAS.

SVnt & alia figurarum triangularium significata, quæ Psellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponã, quia cæteris hieroglyphicis videntur minimè dissimilia. Æquicrurem enim humanitatis symbolum aiunt: quod quidem vna breuiori linea descriptum, indicat rationis modulum contractiorem esse, ac perinde multa effugere, quæ percipi non possint.

MORVM DISSOLVTIO.

VEl si vna sit linea latiore productioreq;, aberrare significat ab institutis, & à recta via, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

QVæ tamen lineæ si notentur cõtractæ ad aliarum normam, ostendit, ex perperàm actorum pœnitentia vitæq; solutioris correctione, fieri nos posse longè meliores quàm anteacta vita fuerimus. E

DÆMONIACA NATVRA.

SCalenus autem dæmonum & malarum potestatum figura dicitur, vsqueadeò inæqualis est, & à bono & æquo remotus. Componitur autem ex senario numero, sed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius est, quòd in eo circumscriptiones corporeæ sitæ sunt: per eumq; mundus hîc inferior compositus esse imperito eo seculo putabatur. Ideoq; aiunt sex genera dæmonum infra lunarem globum inueniri: quorum primũ per sublimiorẽ aëra vagari tradũt, LELIVRON appellatum, quasi velint igneum significare. Secundũ aëreum, quòd in crassiori nebulosaq; regione sedem habeat. Tertium terrenũ. Quartum aquatile vel marinum, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarũ curam gerunt. F Quintum verò subterraneum, quod vel noctu, vel in puteis, & antris, & huiusmodi locis frequẽter apparet: ne antrum Nursiæ fabulosum esse credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorant. Nam & Cumis & alijs plerisq; locis responsa in antris dari solita, totius antiquitatis testimonio persuasum est. Sextum & vltimum est lucifugum, imperscrutabile ac tenebricosum penitùs, alioriq; perpetuo damnatum. Id verò dæmonum genus modis omnibus mortales infestare creditur, Stygiosq; latices haustos spargere, vnde calamitates, pestes & fames consequantur. Adduntq; huiusmodi rerũ periti nomina, Actęum, Megalesium, Ormenon, Lycum, Nicona, Mimona, Alastoras alios, alios Palamnæos appellatos, à quibus omnia in homines incommoda cõgerantur. Sed hæc fortè plus nimio homini sublimium rerum cupidissimo, cùm πάρεργα futura sint omnia quę de dæmonibus loco hoc afferre voluerimus. Multiplices tamen eorum figuras & apparitiones, varijs rerum & animalium imaginibus conspicuas, toto opere, vbi hieroglyphicum tale aliquid deposcat, minimè dissimulauimus.

A PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM, DE IIS quæ per veſtes aliquot ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

NOn parua quidem de cauſa, Iane mi iucundiſsime, Leo X. Pont. Max. quamprimùm tuum de Trinitate poëma legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietateq́ in primis commendata, præclara tibi munera dari iuſsit, in quibus fuit & Palatinæ veſtis ornatus, vt inter amicos admiſſum eſſe te, virtutis & optimarum artium ergò, omnibus innoteſceret, tuq́ ad diſciplinarum ſtudia in dies magis incitarere. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac ſi omnia & ijs longè maiora in me collata eſſent, qui tot annos amorem erga me tuum habuerim exploratiſsimum, quemq́ ego ſemper ob ſummum ingenium, ſuauiſsimos mores, ſingularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaque cùm ex remuneratione huiuſmodi, quæ tibi obtigiſſet, magnam ego lætitiam concepiſſem, incenſus ego quoque ſum tanti Principis æmulatione, vt ipſe quoque gra- B *to erga te animo eſſem, pro voluptate ea, qua me tuo de commodo, addam etiam honore, affectum ſentio. Qualeſcunque igitur eſſent opes meæ, ex ijs aliquid ad te mittere decreui. Atque vbi horrea aperuiſſem, veſtes aliquot hinc tibi deprompſi, non eas quidem Luculliano ſumptu magnificentiaq́ comparatas, neque Mileti textas, neque vt Pontificiæ illæ veſtes erant, Tyria purpura ſaturata, ſed quales ex Aegypto me attuliſſe non ignoras, in quibus ſcilicet mira conſpicitur parſimonia. Sunt enim veſtes hæ labore omnino curaq́ aliqua contextæ, ſed materia admodum parca, iunco quippe omnes papyraceo, vt facilè contemni poſsint ab ijs qui noſtri temporis luxum deliciaſq́ conſectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, niſi quod cariſsimè vænierit. Vtcunque tamen, habendæ tibi ſunt qualeſquales fuerint: quas ſi foris in conſpicuo vti verecundabere: certè, quæ tua eſt moderatio, domi tibi vſui eſſe poterunt. Non enim puto te ita repentè ſuperbum euaſiſſe, vt quamvis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, ſi quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id ſis aſpernaturus. Sed iam quid hoc ſit ſupellectilis, explicemus,*

C

DE PILEO.

QVEMADMODVM in vnaquaq; re nihil eſt capite prius, ita veſtium aliquot ſignificationes dicturi, à pileo, quod præcipuum eſt capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

NOBILITAS.

NImirum verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hic; ea de cauſa Vlyſsis caput pileatum fieri ſolitũ autumãt, quòd magna ſcilicet ab vtroq; parente nobilitas illi obtigiſſet. Nam apud Ouidiũ eam ita in Aiacem oggerit:

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco: ſed enim quia retulit Aiax,
Eſſe Iouis pronepos, noſtri quoq́ ſanguinis autor
Iuppiter eſt, totidemq́ gradus diſtamus ab illo,
Nam mihi Laërtes pater eſt, Acriſius illi,

Iuppiter huic: neq; in his quisquam damnatus & exul. D
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas: deus est in vtroq; parente.

Quòd verò Castorum quoq; capita pileata pingerentur, nil aliud sibi velle tradunt, nisi vt indicio esset, eos fuisse Lacones. Hos verò pileatos pugnare mos fuit, quò indomitum animum aduersus barbaros Reges & tyrannos significatione libertatis ostentarent. Quiq; aliquot abhinc annis Venetias confugerunt Græci, extorres à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertatem vnanimiter pilei illius sui gestatione profitentur.

LIBERTAS.

PAssim enim in numis videas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, vt in numo TIB. CLAVDII, in quo simulachrum est dextera pileum gestans, læuam expassam habens, cuius inscriptio est, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini item numo pileus à manu dextera pendet, læua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ numo libertas ipsa præter virgam & pileum, stellam etiam habet antè sitam. Aliter Libertatis argumentum figurabant per sigilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorum secundum & quartum fasces & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas, E

Animámq; superbam Vltoris Bruti fascésq; videre receptos.

Ab altera parte fœmineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historiæ memoriam, quòd exactis Regibus, partaq; libertate, Consularis magistratus annuus autore præcipuè Bruto sit constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

QVòd verò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Casium patriæ liberatores indicari dicit. Nam pugio cædem patratam omnino significat, pileus verò libertatem. In numo quodam argenteo venerandæ antiquitatis obseruaui fœminea capita ab vtroq; latere singula, simplici quodã modo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quàm LIBERTAS. In numo Ser. Galbæ simulachrum est cum iaculo & pileo, cuius inscriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ numis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquam ad pileum vocatos, vt apud Liuiũ XXXIIII. Postero die serui ad pileum vocati: hoc est, promissa concessa've seruis libertas. F

SERVILIS IMPROBITAS.

SEcus verò intelligendum de seruo pileato. Nam cùm imposito pileo venundabantur, nequã & improbum esse seruum innuebat: significabat enim venditorem dominum nihil super eo polliceri velle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exoluebatq; ita se ab omni vinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo vide apud Cælium Sabinum, & alios.

A THEODOSIANI.

SPectandum etiam erat trium ordinum Theodosianorum insigne, sub militum Præsentiali merentium, qui dimidium quiçp simulachrum humanum in clypeo gestabant, idçp manibus ab vtraçp parte porrectis, quorum dextera vinculum, sinistra pileum prætendebat, quasi vellent innuere, contumacibus se vincula iniecturos, obsequiosis libertatem donaturos. Sedenim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THEODOSIANI.

IN eodem Canone, quæ apud insignes Maffæos Romæ vidi, gestamen erat luteus taurus ad viridantis monticuli radices pictus: in summo verò collis vertice dimidius Æthiops dextera manu lorum, læua pileum prętendebat, passis hinc & inde manibus: id ipsi quoçp indicantes, in sua esse manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Gestabant insigne hoc secundi Theodosiani. Ipsa verò parmæ facies hyacinthina, quasi cœli colorem præ se ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

B ERant & tertij eiusdem nominis, eiusdemçp ductoris, quorum parma in hũc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circumductus, sub quo alter contiguus angustioris spatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in angustum supernè desinens, qui Lunæ speciem cornibus sursum versis sustentabat. In medio parmæ insidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrũ latè fusum nigri coloris erat. Supra circulum hunc album ostentabatur à medio sursum Æthiops eodem modo quo superior manibus exporrectis, eadem dextera loro, sinistra pileo munitis. Illud addam, eos imperatoris triumphãtis currum pileatos sequi solitos, qui fuerant è seruitute manumissi.

TRIPLEX LIBERTAS.

ANimaduertendus apud Ausonium locus, eo versu,

Triplex libertas, capitisq; minutio triplex:

quod nonnulli legendum arbitrantur, capitis minutio triplex, pro tribus pilei speciebus, vel triplici eorum cõditione, qui pileum assequerentur. Sedenim minutio, vt inferius ostendemus, longè castior est lectio. Quod verò attinet ad li-
C bertates, tris manumittendi rationes erãt. Prima, qua maiorem & iustam libertatem consequebantur, ita vt etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Postrema, qua in ordinẽ deditítiorũ ex lege Ælia Sentia adscribebanť. Tris has manumittendi species tangit Boëtius primo Topicorum commentario. Apud Tacitum duas tantùm institutas reperias. Quas verò Boëtius enumerat, sunt, census, vindicta, testamentum, de quibus apud Iurisconsultos copiosius. de his Plautus, Casina: Tribus, inquit, cõduci non possum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

FLAMINES.

SAnè pileus apud Romanos sacerdotij symbolum semper fuit. Nam Flamines à Numa cõstituti, quasi pileamines dicti: quamvis nonnulli arbitrentur à flammeo, quod est capitis tegumentum, appellatos. Nam & infulæ, & mitræ, & amictus alij atçp alij sacrificulis attributi. Sedenim vt in sacerdotio pileũ præstare fateamur, Fabij Pictoris autoritas facit, qui Flaminem ait nõ posse esse sub dio sine pileo, sub tecto autem, vt libebat: quem quidem morem in sacerdotio etiam nostro seruari nemo non videt. Domo enim prouehi pręsulem sine pileo, nefas habetur.

HIPPOCRATES.

D

ANte alias autem antiquorũ ſtatuas Hippocratis imago pileata celebratur, eoq; habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati ſunt partem eam cuſtodiẽdam, in qua, tanquam in domicilio, princeps animus reſideret, totaq; intelligendi vis collocata eſſet. Alij ex Græcis ſolã hominis nobilitatem inde intelligi volunt, vtpote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æſculapio oriundum ſenatus Athenienſis teſtatus eſt publicis etiam monumẽtis. Id verò ſi ad libertatem referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonæ reſtituit valetudini, ſitq; humanæ incolumitatis autor appellandus, ſi merito eum titulo honeſtare voluerimus? Nõ defuêre tamen qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris cauſa datum erat, modò caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid ijs inanius tradiderint inde ſignificari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum eſt, qui ea de cauſa pileo vti conſueuerit, quia capite eſſet ſupra modum acutiore, vnde ab æmulis σχινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiã, vt alibi diximus, ſtatua eius cum caſside poſita. Formam tamen hanc, quæ dedecori nõnullis adſcribitur, Genuenſes honorificam, & adeò ingenuam ducunt, vt obſtetrices ſtatim nato puero nihil diligentius curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adſtrictum producere, & faſcijs colligatum, donec ſolidius fiat, conſeruare. E

FORMA PILEI.

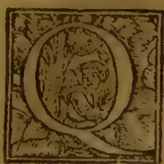
ANtiqua verò forma pilei eſt, quam Lucianus in Dipſade deſcribit, dimidiũ quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex ſtruthiorum ouis ſingulis in æquas partes diſſectis, bini fiunt pilei. Tanta ibi eſt eius oui magnitudo, eoq; capitis tegumento populi illi ſibi plurimùm applaudunt. Ea porrò pilei figura eſt in numo, quem Imper. Gordianus Pius Fel. Aug. cuſit, cum ſigno ab altera parte, cuius læua haſtæ toto cubito ſurrecto innititur, dextera pileum ea qua dictum eſt forma prætendit: inſcriptio, LIBERTAS AVG. Non negarim tamen in aliquot monumentis, vbi ſigna maiora ſunt, extremum pilei marginem paululum ſurſum verſus inflecti, vt in ſtatuis aliquot obſeruauimus, præſertimq; Mercurij. Sed & numiſmata pleraq; eam penè ſpeciem oſtendunt. Variatum autem apud has & illas nationes, vt alij marginẽ dilatarint, tam pluuijs amoliendis, quàm ſereno vmbris captandis: alij cauã partem preſſerint, alij altè ſuſtulerint, eamq; acuminatã alij produxerint, alij planam eſſe maluerint. Neq; tamen neſcius ſum pilea apud Romanos ex lacernis cæſis conſui ſolita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem longo antiquatum tempore, noſtra ætas reuocauit, pileaq; elegantiſsima ex conſutis panni fruſtulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad vmbellæ vſum fecit: non ea tamen oui ſingula dimidij ſpeciem referẽtia, ſed quatuor veluti coſtis ad quatuor inſtar mundi cardinum aſſurgentibus diuiſa, ita tamen vt quarta deſideat in plicam, quaſi polum deſcribat, quem F

Sub pedibus Styx atra videt maneſq; profundi:

argumento, nos cœli ſemper memores eſſe debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimùm vtuntur capitis tegumento.

A

DE INDVMENTIS.

Vantum verò ad reliqua pertinet indumenta, cùm multi materiam eam pertractarint, nobis non est consilium singula recensere, sed pauca admodum quæ vel remotiora, vel ab aliis diuersa videbuntur, & aliquid sapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MIssam itaque faciemus togam, cuius figuram Quintilianus satis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari, quemadmodum per pallium Græcum hominem. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas scilicet Latinæ personæ inducuntur, togatæ vocitantur: palliatæ verò, quæ per Græcas personas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cùm dixit:

Romanos rerum dominos, gentémque togatam.

CIVILIS.

AT eum quidem Romanum per togam intelligebant, qui ciuilia negotia
B tractaret: siue, vt diceret Horatius, ciuilibus vndis mergeretur. Vnde Martialis: Toga rara, mens quieta. Nam Marcellus vestimentum eam esse tradit, quo amicimur in foro negotiaturi. Cæterùm toga non solùm viri, sed etiam fœminæ vtebantur. Varro de vita populi Romani, vt apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olim fuit commune vestimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebre, & virile. Hinc apud Propertium legas:

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cùm notaretur, quòd indumenta Romana fastidiret, pallioque potius vir tantus vteretur homo minimè ambitiosus, causam tuetur suam, euitaréque se eo habitu & impensam & incommodum respondet, cùm toga vestis sit admodum onerosa. ait enim: Conscientiam denique tuam perrogabo, quid te prius in toga sentias, indutum, an'ne onustum? habere vestem, an baiulare?

PAX.

QVoniam verò ea quæ domi fieret reipublicæ administratio, vel ciuilis vitæ negotiatio, longè diuersa videretur à bellicis negotiis, inde factum vt pro pace nonnunquam toga acciperetur, quippe cùm de ea vitæ ratione dicatur, quæ pertinet ad forensia.
C

BELLVM.

SEd sagum cùm militare omnino sit indumentum, cuius scilicet vsus expeditiorem ad itinera & negotia hominem reddit, pro bello poni solitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hunc vsque diem nationes pleræque, præseritm Galli, viros militiæ deditos breuis indumenti vocabulo designant, cùm sacerdotes, legum professores, ac negotiis ciuilibus deditos, longæ vestis nuncupatione describant, ita duplex hominum genus distinguentes, quemadmodum veteres per togam & sagum varia hominum studia significabant. Facit ad hoc Tullianū illud ad Cæsarem iuniorem lib. Epistolarū primo: Pridie nonas Febr. cùm ad te literas manè dedissem, descendi ad forum togatus, cùm reliqui consulares sagati vellent descendere. In Canone autem illo, vt hoc κατὰ πάρεργον, non importunè tamen inseramus, qui apud Massæos Romæ habetur, De Militum Romanorum ordinibus, nūcupationibus, vexillis, & gestaminibus, ad Theodosium & Valentinianum inscripto, lata de thoracomacho indumento laneo Libycis pellibus coo-

perto mentio eſt. Sed vſitatiſsimus ſemper fuit corij vſus in militaribus tegu- D
mentis. Hinc apud Maronem nonnulli

Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: veſtigia nuda ſiniſtri
Inſtituere pedis, crudus tegit altera pero.

PLEBECVLA.

TVnica autem, plebeculæ ſignum erat, eaq; etiam ſerui vtebantur. Vulgatiſſimum enim eſt, per tunicatum, aliquem ex Romana plebe ſignificari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato ſcruta popello.

Quæ verò eſſet tunicæ ſpecies, Nonius explicauit, cùm ſine manicis eam eſſe dixit: & plurimùm talarem ſine manicis eſſe oſtendit, indumentum aptum ad opera facienda: eaq; gens otij propemodum neſcia erat. Hinc Virgilius vulgo gratulaturus, manicatos irridet, vtpote minus idoneos qui bella, negotiáve, aut artes vllas tractent. Numanum enim Latinum hominem ſui generis ſtrenuitatem iactantem, & imbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. E

ILITHYIA.

SEd vt antiquiora repetamus, Athenienſium inſtitutum fuiſſe Pauſanias tradit, vt Ilithyiæ ſimulachra ad imos vſq; pedes contegerentur. In diuinis verò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè conſideratur. Pontifex enim prę̨ter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terreſtri, podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœleſtis enim color, dubio procul eſt hyacinthinus, monimentoq; eſt cœleſtia demùm meditanda, cœleſtia tractanda, cœleſtia diſcutienda, totamq; mentis agitationem circa ea quæ cœli ſunt exercendam. Sunt verò interpretes qui non hypodytin, ſed epandytin edidere, quod indumentum ſignat quod ſuperinducitur: nimirum enim hypodytis interior eſt tunica, quæ primã noſtram indicat generationem, vt apud Hieroſolymitanũ Heſychium. Alij exponunt, quia hominem oſtendit interiorem: alij tunicam huiuſmodi Iuſtitiam interpretantur.

DE PODERE.

EST autem poderes, vt Eucherius, ſacerdotalis lintea corpori penitus adſtricta, eademq; talaris, ἀπὸ τῶν ποδῶν appellata ποδήρης, quæ & ſubucula dicit. Per F
hanc igitur, quippe quæ veſtimentis alijs ſubiiciebatur, doctrinam ſacratiorem intelligi veteres theologi tradiderunt. Exodo: Et fecerunt veſtimentum poderem ſub vmbone, opus textile, totum hyacinthinum.

PVDICITIA.

QVòd verò in numis & monumentis aliis antiquis velatæ nonnunquam facies obſeruantur cum inſcriptione PVDICITIÆ, non tam ob flammeũ, quo nouæ nuptę faciẽ obnubere ſolitę ſunt, cùm ad virũ traducerentur, vnde illis nuptarũ nomẽ, q̃ ob hiſtoriã inſtitutũ crediderim vt ita fieret. Ab Icario enim Penelopes patre ſimulachrũ eiuſmodi dedicatũ Pudori ferunt, Gręciq; hiſtoriã ſuper hac re huiuſmodi cõſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtra contendiſſet, vt Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ perſuadere conatus eſt, cumq; acrius inſtaret, ne ſe dereſeret, Vlyſſes iuſsit vt ea ſponte ſequeret, aut cũ patre, ſi grauaretur, Lacedęmona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquã reſpondebat: quare pater intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumentũ,

eo

A eo loco Pudoris simulachrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In numo, cuius inscriptio est, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea sedens velo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius inscriptio est, PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre sigillum sedens cum conto in læuam vlnam iacente, dextera velum ante faciem obducit: inscriptio est, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab vna parte sunt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. ab altera sigillum est, quod velum in faciem prætendit, cũ simili inscriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiusdem Otacillæ cũ eadem inscriptione & specie, quæ velum eodem modo prætendit, læua radium tenet: sed nomen ita scriptum est, MARTIA OTACIL. SEVER. AVG. cùm in altero MARCIA per C literam in ordine quarta, habeatur: quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandem fuisse pronunciationem literæ T, quæ nunc est, cùm post I vocalis altera subsequitur. Quamvis ætate nostra fuerint publici non postremi nominis professores, qui longè aliter sentirent, blesitatemque eam in T litera suapte vi sonora, peruicaciter abhorruerint. B Sed enim puto ego variatum in numis, quia alij Marciæ nomen à Marco, alij à Marte deductum existimarint. Sed vt ad flammeum redeamus, quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad virum, crocei coloris id plurimùm fuisse comperio, vt apud Maronem, Cyri:

Vt tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi prò maximo negocio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare,

Circumtextum (quippe) *croceo velamen acantho:*
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Mycenis
Pergama cùm peteret: inconcessosque hymenæos
Extulerat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque satis semel hoc dixisse, sed paulò pòst mirari Tyrios ait,

Pallámque & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentiam & pudicitiam non in sola carnis integritate consistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pudore. C Solicitus admodum in hac re Tertullianus mihi videtur, qui non solùm velamen huiusmodi armaturam pudoris vocat, verecundiæ vallum, sexus fœminei murum, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, verùm etiam modum præscribit, ad quem velaminis istius forma produci debeat: Quantum, inquit, resoluti crines occupare possunt, tanta est velaminis regio, vt ceruices quoque ambiantur. Ipsæ enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamen iugum illarum est. Denique bonum esse ait, vt mulier vsque ad lumbos à capite veletur. Iudicabunt nos, addit, Arabiæ fœminæ ethnicæ, quæ non caput, sed faciem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo liberato contentæ sint dimidiam frui lucem, quàm totam faciem prostituere: mauult enim fœmina videre quàm videri. Nam & qui flammeum describunt, vestem alij, tegmen alij esse dicunt, quo matronæ capita tegebant: dictumque volunt à Flaminica, quæ vxor Flaminis erat, boni ominis causa, quippe cui vsque adeò iniuncta erat pudicitia, vt vni illi diuortium facere non liceret. Sanctissimúmque præceptum est apud Christianos fœminis, ait Adamantius ex Paulo, vt cùm orant, habeant velamen supra caput, pro-

pter angelos, qui sanctis assistunt, & in Ecclesiis versari delectantur: quos quidem nos, qui sumus peccatorū sordibus inquinati, videre nequaquā possumus. D

ALBATÆ.

IPsi verò colores etiam hieroglyphicum quid sapere videntur. Nam flamen, vt Varro tradit, cùm Ioui sacra ferebat, totus albatus erat, & pileum etiam gestabat album. Magi sanè in Perside dicebant, Deum ipsum non delectari nisi in albis vestibus: quod ego ex Salomone desumptū crediderim, qui dum morum candorem, & animi puritatem persuadere intendit, In omni tempore, inquit, candida sint vestimenta tua, vtpote qui ætatem nullam, officiū nullum, nullum otium & negotium toto vitæ tempore synceritate & innocentia vacuū esse debere præcipiat: ita enim sacræ literæ vestimenta accipere consuerunt: ita veterem hominem exuere admonemur: ita qui nuptiali veste nō ornatus, conviuio nuptiali Regis discumbere ausus erat, ad cruciatum in vincula coniicitur.

VESTALES VIRGINES.

QVæ verò suffibulo amictæ sacrificabant, virgines Vestales erant. Fuit verò suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod illæ in capite sacrificantes habebant, idq; sub mento fibula comprehendi solebat, vnde nomen. Eadem penè specie qua suffibulum erat, Romanæ matronæ nunc vtuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ simul & pietatis, quæ duo in illis egregiè vigent, indicia & vera & manifesta. E

LIBERTAS.

LIbertos manumissione accepta, alba veste decorari solitos id ostēdit, quod apud Tertullianum legitur de famulo libertate mutato. Atqui & vestis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu mensaq; honoratur. & alibi talia, vt aduersus Marcionem libro quinto: Et sacræ tincturæ candidatis mos fuit albam vestem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neq; minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidus exercitus vndis,
Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas vestis quoq; candida signat, F
Et grege de niueo gaudia pastor habet.

Et quoniā per hebdomadā Paschatis vnà tingi plures consuerūt, ea de causa feriæ illæ, quæ ad hoc omnes institutę sunt, & quę subsequitur hebdomada, In albis adhuc appellatur. Erat verò signum quoddam manumissionis, de quo suprà dictum.

MODESTIA.

ERat & modestiæ signum alba vestis, animiq; qui præsentibus æquus, nihil vlterius tentare videatur: vti purpura ambitionis, animiq; sublimis & vasti, amplitudinis, magistratusq; summi. Sanè cùm apud Alexandrum quidam Antipatri parsimoniam atq; modestiam commendaret: Foris, inquit Alexander, albo vtitur pallio, intus verò totus est purpureus: fictam notans in homine ambitiosissimo, qui maxima quæq; appeteret, parsimoniam.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SEd vt ad nostra redeamus, Canticorū cantico legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus: quo loco diuinarū literarum interpretes, per colorem albū, legem veterem intelligūt, per rubicundum, prædicationem Euangelij: vtrunq; autem

A autem in Christo: ipsius est enim Lex, ipsius Euangelium. Sanè vbi Leuitico de cicatricibus agitur, albam aiunt cicatricem Legis transgresionem significare. Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

DE STOLA.

STolam apud veteres invenias matronalis pudicitiæ signum: de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitiæ præcepta daturus, quò se tamen verecundum asimularet, ait:

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæq; tegis medios instita longa pedes.

BAPTISMVS.

EVangelij verò locum, Citò proferte stolam primam pro iuuene perdito, qui redierat in viam: veteres aliquot Theologi accipiunt pro baptismo, vt apud Eucherium. Suprà verò exeuntibus à baptismatis tinctura, vestem albam parari ostendimus.

DE ATRATIS.

B SACERDOTES ÆGYPTII.

COntra verò nostrorū mores, sacerdotes Ægyptij, cùm supplicabāt, nigris vtebantur vestibus: neq; alias quàm nigras vestes eum decere arbitrabantur, qui diis preces allegaret: quippe vt terram ipsam supplicare significarent, ex qua mortales conformati sumus. Ea verò apud ipsos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

ET Cereri nigra vestis apud Arcadas induebatur. Et Falacralis flamen nigro vtebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cùm immolabant, vestibus vtebātur nigris, quem colorem aiunt inferis diis dedicatum. Et lugentium vestis maximè nigra erat, vnde eas Varro anthracinas vocat, quasi carbonarias velit dicere. ἄνθρακες enim Græcè, Latinè carbones appellantur.

ÆRVMNOSVS.

APud Hebræos luctus supremæq; mœstitiæ indicium vestis erat saccus, & saccium appellata, humilis illa quidem, abiectæ vilitatis, & informis: quæ quidem induta calamitatem, qua quis oppressus esset, indicabat: conscissa verò

C lætitiam. Genesi: ὁ δὲ Ιακὼβ σακκίοις ἐζωσάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκαθέζετο· Iacob autem saccium indutus, magnitudineq; mœroris oppressus, humi assedit. Sunt qui cilicium interpretentur. Sed & Græci sacci vocabulum vsurpant. Vtcunque, vestem huiusmodi induere consuerant, cùm in ærumnas, quæ omnem superarent consolationem, incidissent, qua demum leuati saccum discindebant. Vnde Psalmo XXXV legas: Ego autem cùm mihi molesti essent induebar sacco, & macerabam ieiunio animam meam. Eodem autem significato color niger luctum, & quam Theologi nostri facti pœnitentiam vocant, indicare plerisq; locis manifestum. Nam atratas in luctu vestire, à rerum primordio ad hoc vsq; tempus vnanimi omnium consensu factum. Tum illud Leuitico celebratur, Si non capillus niger fuerit: quod exponunt, si nullum pœnitentiæ signum per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit.

MAPPA.

ET mappa veli genus, quod mensis insternimus, quoq; abstergendis manibus vtimur, hieroglyphicum suum adepta est: siquidem ea signum erat in

ludis,quo equi de carceribus excitati cursum arripiebant: mittebat enim prętor eam cùm signum daret,quod nũc clangore tubarum significatur: de quo apud Martialem habes: D

Cretatam prætor cùm vellet mittere mappam.

Nero libertos suos id facere voluit,quod tãto apud veteres honori ducebatur. Nam apud Liuiũ legas VIII ab Vrbe cond.L.Plautio prætore graui morbo detento, Dictatorem creatũ fuisse, qui ludis Romanis signum daret quadrigis emittendis:qui eo ministerio functus, Dictatura se abdicauit. Hodie quoq;,mi Iane,Romę munus id ad ornatissimos viros defertur.Nam,vt nõ ignoras,Angelus Cæsius Aduocatorũ facilè princeps, & Cardinalis pater, & nobilissimus vir Petrus Melinus,tam eruditione, quàm domestica celebritate insignis, duo S. P. Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ munera,cursorum in stadio emittendorum etiam negocio præficiuntur.

PALVDAMENTVM.

TRibunum,vel præfectũ,aut præsidem aliquem ex habitu significare qui volebant,imaginem eius paludamento insignem faciebant.Erat enim paludamentum vestis militaris, quo Duces,Tribuniq;,& præfecti ad id munus electi, cùm in prouinciam proficiscebantur,vti consuerunt, indeq; Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit: sed id quoque antiquum nomen. Sed enim omnia militaria ornamenta,paludamenta dicebãtur. Vnde Verrio libris auguralibus,Paludati,armati ornatiq; sunt. E

RVBICVNDA.

RVbicunda vestis, tunica vel pallium deprompta, pugnæ acieive committendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur:de quo in Marcello,& in Pompeio,& in M.Bruto,Plutarchus.

LÆNA.

ET læna vestimentum militare,quod supra omnia vestimenta inducebatur: de qua Maro:

Tyrioq; ardebat murice læna.

Id vocabuli à Græcis dubio procul mutuò sumptum, qui genus id indumenti χλαίνας,dicunt. F

VERSICOLORIS.

VErsicoloris vestis adolescentiæ hieroglyphicum est. Eaq; de causa veteres Comici adolescentis personam versicolori veste indutam,in scenam inducebant,vt scilicet ingenij volubilitatem, cupiditatúmque varietatem,in ea ætate præcipuam commonstrarent. In Iosippo verò puero per versicolorem vestem, doctrinarum & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur,intelligit Adamantius. Quòd verò lex nostra præcipit, vestem ex duobus textis non induendam, eò respicit, quòd minimè debeas Christum adorare simul & dæmonas: id enim est abominabile vestimentum. Non vult enim hominem semel Deo dicatum, diabolicis sese immiscere negocijs, neque simul orationibus incantationibúsque vacare,& huiusmodi alia quæ in spiritus contumeliam quotidie fiunt. Neque vetat hoc lex in textis tantùm, verùm etiam diuersi generis animalia commisceri prohibet, circuncisionem quippe, atque baptismum, vt ait Hesychius, non esse commiscendos.

A LINTEA.

LIntea vestis alba supra cæteras vestes inducta, puellaris ætatis indiciũ fuit, quòd eo genere amiculi apud veteres puellæ ante duodecimum annum vtebantur. Hinc illud apud Afranium citatur: Puella non sum, supparo si induta sum. Vult verò Nonius supparum linteum esse femorale, vsq; ad talos pendẽs, dictum q̃ subtus appareat. Sunt etiam puellares vestes ex Varronis iussu, chlamydes, encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcũq;, lõga vestis omnino fœminea est, aut citharœdica: de qua Maro,

Necnon Thraicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Ita Propertius libro II: *Pythius in longa carmina veste sonat.*

FIDES LVBRICA.

NOnianũ verò supparũ adducit in memoriam mihi linteum alterũ, quo mulieres hodie passim vtunt̃ domi. Id infra thoracẽ accingit̃, & ad pedes vsq; propendet, anterioresq; tantùm partes velat: vulgò nõ impropriè gremialia vo-
B cantur. Habet hoc vestimenti genus hieroglyphicũ suum. Nam & proverbium est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, q̃ & illa incerti & leuis animi sit, & in gremio posita plerunq; cũ in obliuionẽ venẽre, illis temerè surgentibus, procidunt.

FIDEI CREDITVM.

SInum hunc Latini mihi videntur appellasse, quamvis eius locutionis latè patet vsus, præsertimq; vbi potestatem aut quid fidei creditum significat, vt altero & vigesimo Pandect. lib. Tit. III. Scæuola: Titio C. do, lego, quæ mihi pertulit: quæ ideo ei non caui, quòd omnes fortunas, & substantiam, si quam à matre susceperat, in sinu meo habui, sine vlla cautione.

PRÆTEXTA.

PRætextam nonnulli putant togam fuisse, quæ ad talos vsq; produceretur, dictam quòd in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebant, qui esset cuipiam habitus: honestorum enim prætexta erat, ait Pædianus, toga viliorum. Alij nomine hoc purpuream quandam fasciã valde latam intelligunt, quæ tamen multipliciter plicata in angustũ contraheretur, atq; ita supra alia vestimenta nunc ab humeris, nunc à pectore in fasciæ modũ circunduceretur, nũc
C eius capita vtrinq; ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisq; antiquorum statuis inducta conspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculi genere vtuntur, eo excepto, quòd purpurea apud eos in vsu non est, sed ex nigro panno plurimũ. Purpura enim non nisi magistratibus conceditur, hisq; insignioribus. Nuptialibus quoq;, & cùm primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferuntur (sunt verò hi sacrarum largitionum præfecti) tunc consanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies vti purpura in lætitiæ gratulationisq; significatum. Sed admonet me color purpurę, vt quid in diuinis literis manus coccino præligata sibi velit, exponam: Zaræ manus inquã Iudæ filij, quæ se de matris vtero porrexit: nulli enim dubium, esse id hieroglyphicum, per quod theologi, vt apud Irenæũ est, Iudaicum populum simplicibus legis operibus & circuncisionis sanguine insignem, qui prius apparuerit, seq; mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in vtero matris erat, dato interpretantur: & per Pharea Christianos, qui secundo loco cogniti hęreditatis primigeniæ messem abstulerint. Sed vt Romam repetamus, antiquissimũ apud Rom. quoq; fuit, vt magistratus prętexta vterentur.

Nonius quoq; ait prętextam insigne Romanum esse, quod supra tunicas hono-rati quiq; sumerent. Et prætextatæ fabulæ dicebantur, vt apud Festum legas, quæ res gestas Romanorũ continebant, in quibus scilicet Imperatorum nego-tia agebantur, Regesq; Romani vel Duces inducebantur. D

PALMATA, ET TOGA PICTA.

IOuis quoq; imago toga prætexta insignis dedicabatur, cui & palmatam tu-nicam, & togam pictam adiiciebant, quo habitu triumphales etiam viri con-spicui incedebant, vt apud Liuium legere est lib. X. Et apud Iuuenalem trium-phantem vides in tunica Iouis superbire.

PVDOR.

QVantum verò pertinet ad pueros, præcipuum prætextæ significatum fuit, vt pudorem indicaret, quem scilicet ætas ea, quæ Prætextata dicebatur, sibi proponere deberet: eiusq; rei indicium esse purpureum colorem, vnde admo-nerentur verecundiam in dictis factisq; omnibus amandam. Quòd si nuptiali-bus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quò id facere liceret prætextæ iure minimè violato, eam in id tempus abiicie-bant. Hinc pro lasciuo sermone atq; licentioso, aliqui prætextatum dixêre. Sunt E
verò hæc quæ tangit Seneca, Medea:

Festa dicax fundat conuitia Fescenninus. Ita Catullus:

Nec diu taceat procax Fescenina locutio.

Ea verò qualis sit, ad multos qui subsequuntur versus explicatur.

MANIPVLARIS.

CAliga quoq; suum habuit hieroglyphicum, vt scilicet eius ordinis militem indicaret, qui manipularibus præfectus esset: eo enim calciamenti genere vtebantur. Subiecti erant hi centurionibus, & caligati dicebantur, vnde apud Tranquillum legas de Augusti facilitate, qui vallares muralesq; coronas sæpe etiam Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notæ milites quia & enutritus, & as-siduè versatus erat C. Cæsar, qui Tiberio successit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula vocitatus est. Qui verò esset manipularis ordo, & quo mili-tum numero constaret, quoq; signo turma huiusmodi cognosceretur, minimè dissimulandum. Apud Liuium enim numerus XXX militum sub manipulo co-gebatur, vno quippe vexillo. Manipulus verò præcipuè dicitur fasciculus ali- F
cuius rei, quia manu capitur. Romulum quippe aiunt manipulos fœni pro ve-xillis habuisse, quòd repentino tumultu excitatus id signi genus prætulerit, req; bene gesta, boni inde ominis causa manipulos instituisse.

PENVLA.

PEnula militaris vestis, quam cœlo pluuio gestare consuerant, quam Hora-tius solstitio nihil prodesse dicit, Tribunitiæ potestatis insigne fuit. Hadria-no autem Tribuno facto, Imperij omen fuisse penulas amissas, quas Tribuni ge-stare soliti pluuiæ tempore, Imperatores verò nunquam, ait Spartianus. Pote-stas verò Tribunitia, quia sacrosancta erat, ab Imperatoribus vsurpari solita, vt quæ maxima esset pars Regalis imperij, vt apud Vopiscum est.

ZONA.

VIrginitatem per zonam significare tam Gręcorũ & Latinorũ est, quàm etiã Hebręorũ. Trœzeniorũ autem virgines zonã Palladi Apaturiæ ante nu-ptias dedicabãt, sicuti crines Hippolyto, cui Diomedes téplũ excitarat, quòd Aurigam in cœlo positum Hippolytum crederent, autor Pausanias. Sed nos ad

A zonam. Denicꝫ plerisꝗ locis diuinæ literę zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt, eaꝗ Pontificem sacra facturum præcingi iubent. Sed quòd variari cum opere plumatili pręcipitur, non rectè nonnulli pro plumatili topiario substituendum putant: multa enim adhuc huius antiquitatis vestigia extant, ab extremis præcipuè noui orbis nuper inventis partibus allata, vbi tam indumenta, quàm gestamina, scuta etiamnum, & diuersi generis vasa pleraꝗ omnia, psittacorum, & phœnicopterum, & aliarum pictarũ auium plumulis intexũtur, opere tam venustè variato, vt nihil delectabilius posſit oculis offerri. Nam quod superius dicebamus hãc pro fortitudine poni, cinctus ipse apud Romanos strenuum significat, vti discinctus imbellem, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum est. Hilario, efficax in omne opus bonum apparatus, vt ad omne ministerium Christi voluntatis cingulo simus accincti.

VINCVLA IVGALIA.

IVgalia verò vincula quæ sint, apud poëtas omnes vulgata sunt. Noua sanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod vir prima nocte, in
B Deæ virginalis honorem, sponsæ accubans in lecto soluebat. Vnde Homerus, λυσὲ δὲ παρθενίην ζώνην. Et apud Ouidium:

Castáq; fallaci zona recincta manu.

Eoꝗ spectat Catullianum illud:

Qui zonam soluit diu ligatam.

Indicabat verò hieroglyphicum hoc, vt sicut illa in glomos sublata cõiuncta inter se est, sic vir suus secũ cinctus iunctusꝗ esset. Cingulumꝗ hoc Herculaneo nodo vinctum, vir ominis gratia soluebat, vt sic & ipse in libris suscipiendis felix esset, quemadmodũ Hercules fuit, qui liberos septuaginta reliquisse fertur.

PVERPERIVM.

QVin etiam zonæ solutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim siquidem soluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eaꝗ de causa leuatę partu mulieres, zonam Dianæ dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianę Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

HAbent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulúmve si-
C gnificent, præcipuè verò temperantiam & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coërcentur, luxuriantia compescuntur, et modus deniꝗ imponitur rebus, vt quinto supra quadragesimum Psalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conspicuam, quod alij in fimbriis transtulere. Apostolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij vestem auro contextam simpliciter accepêre. Verùm Euthymius zonam agnoscit, & pro temperantia atꝗ modestia, quæ concupiscibilem animæ partem coërcet, interpretatur, non hoc dicturus, si vestem simpliciter agnouisset. quanquam & fimbriarum non respuit ornatum, & virtutum inde multiplicitatem non auersatur.

DE PERA.

POsita zona, visum est κατὰ πάρεργον & perã apponere: nam & zona ipsa sæpe pera est, vt apud Horatium:

Ibit eò quovis qui zonam perdidit.

Hęc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicũ habet

id, quod pro cura & ſolicitudine victus accipitur: vnde theologi transferunt ad impedimenta humanæ vitæ, quæ animum alioqui paratum ad diſciplinas interturbant. Gręci ſuper hoc dicunt, Diogenes cui pera penus, cui ſcilicet minima harum rerum cura. Euangelium quoque, Non peram in via, cùm nec quidem ſolicitos eſſe de craſtino imperauerit Dominus. Eódem facit & ſacculus, quem habere non licet: hoc eſt, in hac peregrinatione minimè theſaurizandum eſſe. Quod ibi apertius: Facite vobis ſacculos qui non veteraſcunt. D

HIEREMIÆ CINGVLVM.

EIuſmodi eſt & cinguli ſignificatum, quod ex lino factum, eoq; cingere ſe iuſſus eſt Hieremias. Quod quidem vt manifeſtius intelligatur, exigit locus vt de lino quędam altius repetamus. Linum enim ex terra naſcitur, ſatumq; prius in gramen pullulat, mox vt flore laſciuierit, vellitur, aqua immerſum maceratur, exiccatum mox frangitur, & quoquo verſum perdomatur, inde pectitur, atq; netur, neq; tamen prius, quàm ferventi mordaciq; ſubindè lixiuio perpurgatum ſit, effectumq; candidum, texitur, vt veſtes inde conſuantur, quas induti ante faciem Domini preces allegemus. Hęc omnia nobis diligenter inſpicienda ſunt, huiuſmodiq; ſegetis herbæ've cura ante oculos proponenda, quippe quæ probatioris caſtigatiorisq; vitæ ſcenam quandam pingere videatur. Siquidem nos è terra geniti, luxuriare ineptiis ſtatim incipimus: magiſtra igitur diſciplina auellendi à terra ſumus, & lachrymarum aqua macerãdi, ad ſacerdotalem Solem mox exponendi, laboribus inde & perperam factorum pœnitentia domãdi, inde per omnes conſcientię ſcrupulos quàm diligentiſsimè pectendi, vt ita ſordes excutiantur omnes, nihilq; relinquatur, quod in filo vitæ producendo poſsit officere: quod quidem filum longa bonorum operum continuatione nendum eſt, mordaciq; ſubinde lixiuio dealbandum, vt eluto ita tetro illo colore, quem à terrena contraxeramus origine, candidiſsimũ nobis amiculum, puta cingulum contexamus, quod tamen ad Euphratem minimè defodiamus, ne ibi computreſcat, inutileq; reddatur, hoc eſt, Aſſyriorum & Babyloniorum moribus corrumpamur, ſed eo & integro & nitido cuſtodito, clericos, qui verè ſint per ſortem electi, profiteamur. Atq; hæc eſt ſuper ſacerdotum amictu ratio nulla non hora repetenda. In vniuerſum autem linteas veſtes ſacerdotibus attributas habilitatem ſignificare veteres pleriq; Theologi dixerũt. Inde lintea tunica iuſtitiam, femoralia identidem lintea caſtitatem oſtendunt: nempe id innuentes, quòd veluti linum res eſt admodum parabilis, ita virtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur. E F

PVRITAS.

HErodotus, vt Gentes quoq; nobiſcum in puritate vitæ ſentire cõmonſtremus, nefas ait apud Ægyptios laneas veſtes in ædes ſacras inferre, proindeq; linteis vſos: de quibus ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui, ſiſtrataq; turba, Inter adorantes cùm ſtetit Hermogenes.

Vnde apud Tertullianũ de Chriſto: Cùm linteo circũſtringitur, propria Oſiridis veſte. At Plutarchus libro de Iſide & Oſiride, cur eorũ ſacerdotes linteis tantùm veſtibus vterentur, vnicam eam eſſe cauſam exiſtimat, quòd immortalibus diis omnia pura mundaq; conueniant: nõ enim eſſe fas, Platone teſte, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum iis quas ſuperius recitauimus cauſis maximè purum fiat, ſitq; ad eluendum expeditiſsimũ, ſacrificis Deûm cultoribus ante omnia congruere cenſuerunt. De nigris verò

veſtibus

A vestibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare instituissent, superius dictum est.

FATVM.

ADdemus & illud, receptissimũ apud poëtas esse lina pro fato ponere, quod nescio quid sapit hieroglyphicũ. Nam vt Parcarum stamina prętereamus, quæque super his alibi dicenda sunt, cur linum pro fato poëtæ ponãt, causam afferunt interpretes Theocriti, quia scilicet terræ fœtus est linum, quemadmodum etiam mortales: idque abruptum, significat hominem rursum ad terram redire.

CASTIMONIA.

SEd vt ad vitæ redeamus integritatem, moresque castos, nihil aliud sibi diuina nostrorũ monumenta volunt, dum sacerdotalia memorant indumenta, quibus Campestre adnumerant, quod alij femoralia dixerũt, nisi vt hinc castitatem etiam nos assumere commonerent, indumentum quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiam constringamus: eo enim sacerdos pręcingi iubetur, in holocausti faciendi lege, hoc est, vt Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam castitatis cingulo coërcere. Sacerdos enim qui sacris assistit altaribus, id
B præcipuè curare debet, vt castus & intaminatus operetur.

PROFECTVS ORATIONIS.

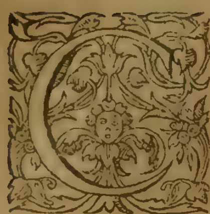
TAmetsi Origenes sublimiore quadam cõtemplatione raptus, cùm octo ponantur, Exodo, sacerdotis indumenta, cur Leuitico septẽ tantũ recenseãtur, inquirit, hoc scilicet Campestri posthabito: eoque rem deducit, vt veluti de Mercurio nationes reliquæ veteres intelligebant, per genitale nos quoque sermonem accipiamus, qui quidem tunc exerceri debet, cùm spes profectus aliqua visa fuerit affulgere, fœturamque minimè irritam futurã. Cùm verò nos nulla profectus spes inuitarit, sed auersas à bono aures, auersa hominũ ingenia perspexerimus, Campestria subliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænũ imponendum. Sunt verò campestria, perizomata, vt Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur in campo, vti cõsuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ significatum est maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, nisi oculos verecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitum ostentatur. Vsitatissimum autem apud veteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Musicam educarent, ne scilicet Veneri operam dantes raucedinem contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, verba.
C

RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

SEd neque calceus est inter indumenta contemnendus, qui progressionis indicium est: pro viatoribus enim excogitata sunt calceamenta: proque expeditionum auspiciis in diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Psalmò LX dictum volunt: In Idumæam extendam calceamentum meũ: hoc est, in Idumæam progressus, eam mihi subiiciam. Sanè veteres Theologi, vt Eucherius tradit, veluti per pedes humanitatem Christi significari dicunt, ita eum advenisse, & corpus nostrum induisse, per calceamentum ita porrectum interpretãtur: & quòd positum est, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifestatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Ægidius noster cùm tempora, quibus hæc futura sint, dinumerasset, rem multis diuinorum vatum oraculis comprobauit. Reliquũ est, vt quæ futura ille magnus omnino vir prædixit, nos assiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorum Rege deposcamus, vt tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod scriptis illustrare aggrediaris.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNEN. AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM IO. CORNElium Fantini Clarissimi F. de iis quæ per Bullam, Anulum, insigniores aliquot gemmas, & gestamina quædam significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

D

VM primùm intellexi, Magnificentissime Ioannes, te præstantissimi viri Aloisij Cornelij generum effectum, clarissima quippe Clara eius filia in vxorem accepta, statim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coràm gratulaturus. Inueni verò domum totam exultantem gaudio, & auspicatissimis nuptijs bona commodáq; omnia ominantem, te verò cum institoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua perelegantì, aureóq; torque, & anulo pronubo, in quo non splendorem tantùm, sed et pulcherrimum aliquod signum quod antiquitatem saperet quæritabas: ideóq; adventu meo lætatus, super his multa interrogare cœpisti, quòd circa rerum huiusmodi cognitionem me diu versatum noras: de quibus cùm multa dicta fuissent, longéq; plurima dicenda essent, rogasti me, vt per otium ea scripta tibi traderem, vt hæc quietius examinares. Bullam autem præcipuè petebas, anulúmq; cum gemma aliqua insigniori, præclaráq; antiquorum opera, quæ non temerè olim & magistratibus, & ijs qui fortiter aut sapienter se gessissent, honori fuerint condonata. Hæc igitur ego quoque per otium in vnum tibi congessi commentarium. Quid enim ego antiquissimus domus tuæ cliens negare potuissem, quod tu tam honestè posceres, quódq; ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquissima enim est imaginum disciplina, & gentibus omnibus quæ ingeniis & eruditione claruere, in primo semper honore habita. Idem de Regiis, de Romanorum fascibus, de sella, déq; ornamentis aliis dici posset, cuius potissimùm rei ratio ab Aegyptiis primùm desumpta, reliquis mox nationibus communicata. Volui itaque vt pars hæc meum erga te studium, amorem, obseruantiámq; declararet: eo enim consilio scripsi, vt hæc qualiacunque sint, istiusmodi mei erga te cultus testimonium essent manifestum. Ingrati siquidem animi esset, non assiduè esse memorem beneficiorum, quæ in me domúmque meam vniuersam, clarissimus patritius Fantinus pater tuus summæ vir integritatis assiduè contulit, quæ quidem è memoria vitáque mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoque iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem suscepisti, méq; præcipuè vel à teneris vtriusque nostrûm vnguiculis in amicitiam tuam acceptúmne dicam, an in domo tua compertum, fouere, ac omni officiorum genere prosequi nunquam destitisti, disciplinam liberalitatémq; eam quam à patre sapientissimo atque optimo viro acceperas, egregiè consecutus. Auxerunt autem tot merita summum ingenium tuum, suauissimíq; mores, probitas dubio procul singularis, quæ vt te semper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurúmq; est, vt inde virtutis etiam tuæ lumen elucescat. Sed quoniam tam claræ sunt laudes tuæ, vt meo non indigeant testimonio, eæq; suapte vi omnibus innotescunt, ijs nunc dimissis ad negotium quod explicari quæris, accingamur.

E

F

DE

A DE BVLLA.

BVLLAM apud Romanos cordis effigiem habuiſſe, multi profitentur. Hetruſcorum ſanè geſtamen illud ab Lucumone Hetruſco duce, quem Romulus tam condendæ quàm inſtituendæ vrbis ſocium habuit, acceptum. Eum verò Pythagoricum fuiſſe Auſonius oſtendit, vbi Samij Lucumonis acumen celebrat. Sedenim Pythagoram Tyrrhenum fuiſſe, Ariſtoxenus, Ariſtarchus, & Theopompus aſſeuerant, quos Theodoritus id ipſum ſentiens autores habet: quamvis vnus Neanthes eum Tyrium fuiſſe ſuſpicetur. Multa verò huiuſmodi excogitata ſunt à Pythagora, quia non ſolùm originatione motus, quòd multæ olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptijs fundatæ conſtitutæq; dicuntur, ſed quòd ipſos etiam Ægyptios adierit, à quibus ſacri ſermonis rationem, obſcuritatem in loquendo ſymbolicam, & diſciplinas alias reportauit. Cur verò Samium nonnulli eum fuiſſe dixerint, alibi diſputatum.

CORDE PRAESTANDUM.

B ERat verò apud Romanos geſtaminis huius hieroglyphicum ſignificatum, vt ingenui pueri figurã huiuſmodi de collo ſuſpenſam ante pectus inſpicientes, ſe tum demum homines futuros cogitarent, ſi corde pręſtarent. Ideoq; Tarquinij Priſci filium, quatuordecim non amplius annos natum, virili edito facinore, hoſte quippe in acie cæſo, Bulla primum omnium ea ætatula donatum aiunt. quamvis & Herſiliæ filiũ adhuc infantulum, quòd primus ex raptis coniugibus ortus eſſet, eo geſtamine decoratum, proditum ſit: puerumq; Papyrium ob tacendi ſimulandiq; peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quæ ſenatus ab eo ſecreta perſcrutabatur, vſus eſt, ea maximè nobilitatũ. Sunt autem qui vocis ſecuti ſignificatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς, id eſt, à conſilio Bullam dici voluerint, ideoq; datam pueris geſtandam, quòd ætas ea alte-
C rius ſit cõſilio regenda. Puerile enim omnino geſtamen fuiſſe, Perſiani ad Cornutum verſus oſtendunt:

Cùm primùm pauido custos mihi purpura ceſſit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit.

Apertius verò Tullius Verrinis: Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atq; inſigne fortunæ.

CONSILIVM.

ALij ſignificare voluiſſe dicunt, conſilium à pectore proficiſci, ideoq; Bullæ hieroglyphicũ in eam partem reſidere. De conſilio verò per figurã cordis à gutture pendentis expreſſo, in Cordis ipſius Commentario ſatis diſputatum,

VERITAS.

AEgyptij ſanè cùm veritatẽ ex humano corde gutturi appenſo ἱεϱογλυφικῶς indicari dicunt, Bullã hanc intelligunt: inſignemq; ſanè hoc geſtamine prædicant iudicem illum, quem in Simandrij monumentis fuiſſe tradunt, cuius à collo ſuſpenſa veritas penderet, oculisq; eſſet in ſinum deiectis, octo legum libris circunſtantibus: quod nos admonere dicũt, Iudices integros eſſe debere, & ſolam inſpicere veritatem. Quòd verò eſſet compendioſum veritatis hieroglyphicum

nullum corde ipso commodius inuenimus. Adamãtius vbi Ezechielis dictum D illud interpretatur, Et catena circa collum tuum: Si me, inquit, posteaquam iustiçiæ opus adimpleuero, intellectu ornauerit veritatis, tunc mihi ornamentum nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iustitiam volunt actionem esse quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos verò cùm veritatem esse quid ingenuum, et mendaciũ seruile quiddam addidicerimus, ἐλευθέρου γὰρ αἰδοῦς τ' ἀληθῆ λέγειν, Ingenui opus viri est vt vera proferat, eamq́ Bullam ingenuos tantùm gestare solitos, quid illud fuerit gestaminis, quod veritatis indicium à collo penderet, præterquam Bullam hanc, suspicari nequimus. Sanè Diodorus signum id varijs ornatũ gemmis fuisse profitetur. Leuitico etiam, vbi de pontificis ornatu agitur, veritatis signum inuenias in pectus incubuisse: de quo alibi suo loco diximus. Sed & Salomonis dicterijs cap. III. veritatem gutturi circundare commonemur.

INVIDIÆ AMVLETUM.

Erat & triumphantium gestamen Bulla, quã in triumphis præ se gestabãt, inclusis in eam remedijs, quæ aduersus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Asconio, Bullam suspẽdi in collo infantibus, ingenuis auream, inuenio etiam apud alios argenteam, libertinis verò scorteam, esse solitũ, vt illud apud Iuuenalem aperiatur, Signum de paupere loro. Sanè nostræ etiam ætatis mos est, vt si quis torquem aureum, catellam've gestare voluerit, neq́ tamẽ equestri, E vel, vt aiũt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui gestamen illud competat, sit insignitus, ligulam ex loro gestamini eiusmodi alligare compellatur.

GLORIOSVS.

Neq́ tamen vbiq́ Bullæ nomen pro gestamine accipiendum, sed & pro baltheorum, & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis: vnde pars hæc pro gloria fastuq́ ponitur, vbi quis non aliter gloria turgescere videatur, quàm Bullæ ipsæ inturgescentis cuiusdam figuræ speciem præ se ferunt. Vnde F dixit Persius:

Non equidem hoc studeo bullatis vt mihi nugis Pagina turgescat.

Id quod alia metaphora alibi dixit, Ad populum phaleras. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquam claui affixæ, baltheis dedere nomen, quasi bullatei vocitentur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorum, & priuatarum aliquot ædium valuis ornamenti causa affigi solent, Bullæ nuncupantur, quas Cicero ait Verrẽ, quæcunq́ aureæ essent, omnes auferre non dubitasse. Et apud Plautum, Asinaria, Leonida seruus in Atriani Sauriæ persona, Iussin', inquit, in splendorem dari Bullas has foribus nostris? Idq́ nominis est similitudine inde sumpta, quòd perquàm similia sunt bullis, quas aqua in aquam decidua suscitat.

HVMANA FRAGILITAS.

Quoniam verò tumorculi illi perexigui, qui stillicidijs in aqua fiunt, citò prætereunt, ad humanæ vitæ fragilitatem ostendendam hieroglyphicum factum est prouerbium, Homo bulla: cuius meminit Varro libro De re rustica primo: quamvis nonnulli de ijs tantùm dictum volunt, qui iam saturi annis propè casuri sunt, & morituri.

DE

A

DE ANVLO.

FIDES.

PRæcipuum anuli significatũ hieroglyphicumq́ꝫ verum eſt, ingenui hominis fidem indicare, quandoquidẽ anulum veteres nõ ornatus, ſed ſignandi cauſa circumferebant, nec plus habere ꝙ vnum licebat: quamuis laudatiſsimũ eiuſmodi morẽ, ſuccreſcente poſtmodum luxu, & diuitiarum oſtentatione, delicioſi populi labes violarit. Scimus enim inuidioſum Sergio cuidam, nobilialioqui viro, cognomẽ additũ, vt Orata diceret̃, propterea quòd duobus anulis aureis & grãdibus vteretur: vulgus enim aurum, orum, vt nunc paſsim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarũ etiam oſtentationẽ, quarum mox luxus creuit in immenſum. Nam ſignũ in vno tantũ habere permittebatur, nec cuiq́ꝫ niſi libero, quos ſolos fides decerneret, quæ ſignaculo cõtineretur. In diuinis quoq́ꝫ literis anulus eſt fidei ſignum: quo ſpectare Euangelicũ illud Theologi aiunt, Date anulũ in manũ eius. & quod Pſal. legit̃: Signatũ eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. Nam & Paulus vltimo Digeſtorũ, anulum
B huiuſmodi ſignatorium inter ornamenta recenſeri negat. De hoc Cic. ad Q. fratrem: Sit, inquit, anulus tuus nõ miniſter alienæ voluntatis, ſed teſtis tuæ. Sanè apud veteres teſtamentorũ tabulæ, ſeptem teſtiũ ſignis anularibus muniebant̃, quæ facti teſtamẽti fidem facerẽt. Quòd vero ſeruis atq́ꝫ libertis ius anulorũ negaret̃, quo tamẽ impetrato, ingenuitas ſimul impetrata intelligeret̃, XL Digeſtorũ lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus oſtendêre. Hîc verò quæſiuiſti à me, quid ſibi vellet in ſcenis anuli aurei legatus vſus, quo non alibi, ꝙ in ſcena liceret vti. Reſpondi, locũ eum ex Pandectis deſumptũ eſſe, ſed fædiſsimè vitiatũ eorum imperitia qui literas nunq́ꝫ attigerũt. Nam quòd vulgata habẽt exemplaria: Proinde etſi ſcenicæ veſtis vſus fructus legetur, aut anuli aurei, vel alterius apparatus, alibi ꝙ in ſcena non vtetur: legendũ ex antiquiſsimo Piſano codice qui Florẽtiæ cuſtodit̃: Proinde ſi ſcenicæ veſtis vſus fructus leget̃, vel au læi, vel alterius apparatus, alibi ꝙ in ſcena non vtet̃. Habes enĩ veſtem ſcenicã, habes aulæa, habes reliquũ apparatũ. Ac de aulæis huiuſmodi apud Horatium legas, Auditoris egent aulæa manẽtis, in huiuſmodi ornatus ſcenici ſignificatũ.

C

COR.

SEd hæc vtcunq́ꝫ habeant, illud manifeſtum eſt, digito qui minimo læuæ proximus eſt, anuli geſtandi munus demandatũ, eaq́ꝫ de cauſa nomen illi inditũ anulari: erat enim is cordis indicium, ideoq́ꝫ inſtitutum ab Ægyptijs, vt anulo tanquam corona honeſtaretur. Eundem ſacerdotes ad deorum aras operantes confectis odoribus illinebant: idq́ꝫ propterea fieri ſolitũ aiunt, quòd diſſectionum periti neruulum quendam à corde natum per dorſum ad eum tendere, & in eo deſinere compererint. Sanè ſolebant in huiuſmodi anulis eorum etiã imagines fieri, quorum memoriã colerent & obſeruarent, quòd eos ſibi præcipuè cordi eſſe, qui eas gerebant, cum quadã etiam ambitione omnibus oſtentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri ſtudioſos memorans: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, ſed etiam in poculis & in anellis habebant.

IGNAVIA HONORATA.

ALij putant anulum in hunc digitũ immiſſum, ne aurũ tam facilè obtereret̃. Ignauiſsimũ enĩ eſſe eum inter omnes digitos, manifeſtũ eſt, ideoq́ꝫ ad auri & gemmarum incolumitatẽ aptior videt̃. Non enĩ exporrigi ſine aliorũ comitatu poteſt, vnde minus attritui obnoxius eſt, Itaq́ꝫ nõ deſunt qui per eum digitũ

anulo honeſtatũ, honores ignauo cupiã habitos interpretari velint. Sed quantum pertinet ad locũ, ſubſecuta ętas nihil intereſſe iudicauit, quo geſtaret articulo, ſed vt quiſq; vellet, quacũq; manu, quo've liberet digito, ferre permiſſum eſt. D

NOBILITAS.

SEd vtcunq; illi philoſophentur, apud Romanos anulus omnino ſignum nobilitatis fuit: nam vt apud Liuiũ libro ſecundi belli Punici tertio, Mago, qui Cannenſis victoriæ nuncius Carthaginem miſſus erat poſt rerum geſtarum ſeriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem, effundi iuſsit in veſtibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde verbis adiecit, quò maioris cladis indicium eſſet, neminem niſi equitem, atq; ipſorum primores, inſigne id geſtare. Et in calce noni ab Vrbe condita: Tantùm, inquit, Flauij comitia indignitatis habuêre, vt pleriq; nobilium anulos aureos & phaleras deponerent. Et vbi Cicero oratione quarta obijcit Verri, quòd indigniſsimos in concione anulis aureis donaſſet, Honori, ait Aſconius, & lucro ſunt, vt haſtæ, vexilla, phaleræ, coronæ ciuicæ, item anuli aurei ingenuitatis ſigna.

DE DIADEMATE. E

AB anulis & gemmis, caſu neſcio quo, ad diadema progreſſum eſt: quo in ſermone, quòd faſciam eſſe diadema dicerẽ, & in numis aliquot eam gemmatam oſtenderem, admirari videbâre: cuius rei fidem afferebam, Ægyptios ſacerdotes ſi principẽ hominem oſtendere voluiſſent, hieroglyphicè canem ſolitos facere faſcia velatum: de quo ad Florium loco ſuo plura.

REGIA POTESTAS.

IDem Regię poteſtatis ſignificatum à faſcia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Apud Ammianũ enim Pompeio legimus obiectũ ab obtrectatoribus, quòd eſſet rerũ nouarũ cupidus, & Regiæ maieſtatis affectaret inſignia, quia crus faſciola candida obligatũ, tegendi vlceris cauſa, geſtauerit aliquandiu: nihil enim intereſſe, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimiret Regię maieſtatis inſigni. Nam et Fauonius, vt Valerius ait, dicere ſolebat, nihil referre, qua in parte corporis ſit diadema, cùm ita Pompeiũ eundem carperet. Eoq; Senecæ ſententia nimirũ ſpectat, vbi dicit: Faſciã ſolue, multum enim mali ſub illa latet. Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait, Tigranem Armeniũ candidam faſciam, quod inſigne regni eſt, ad Pompeij pedes abieciſſe, regnumq; fœdiſsimè depoſitum in prædam cõceſsiſſe. Cuiuſmodi verò eſſet ornamentum hoc in numis vidimus, in quibus eius Regis caput impreſſum eſt, cum inſcriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hoſtẽ ipſe proſtratum calcat, palmamq; dextera prætendens, hoſtis ſceptrum ſuſtollere videtur. Ibi verò diadema ita figuratum eſt, vt prælta faſcia opere Phrygio, floribus et alitibus ſuperadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circundatur, duæq; à temporibus hinc inde tæniæ, ipſæ quoq; à medio deorſum ſciſſæ in humeros vſq; dependeant, gemmis per omnẽ marginem bacchantibus. Et cidarin Regis Perſarũ inſigne, quod Darius capite geſtabat, cærulea faſcia albo diſtincta circumibat. Ad diadema verò facere faſciã, Antigoni dicteriũ indicat, vſurpatum à Seneca. Ille enim vetulæ cuidam felicitatem eius admiranti reſpondit, Si noſſes, ô mater, quanta quot'ye mala panni fruſtũ hoc obtegat, diadema cõmonſtrans, illud quidem vel è fimo tollere minimè dignareris. Sanè cùm Cæſaris imagini quidam ex adulatorũ numero, vt Appiani more loquar, coronam lauream candida faſcia præligatam impoſuiſſet, Tribuni Epidius Myrillus Ceſetiuſq; F

A ſetiusꝗ Flauus, vt apud Tranquillum eſt, coronæ faſciam detrahi iuſſerunt, hominemꝗ qui id fecerat, duci in vincula mandarunt, ſimulantes & in hoc Cæſari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem ſubiraſci conſueuerat, atꝗ iis qui aliquando eum circa portas regem ſalutaſſent, cùm populum vocem eam indignè ferre atꝗ ingemiſcere animaduertiſſet, reſpõderit, ſe Cæſarem eſſe, non Regem quaſi illi ad nomen eius aberraſſent: cùm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, vt in Senatu grauiter conqueſtus inſidias ſibi ſtrui per Myrillum, qui calumniam affectatæ ab ſe tyrannidis aſtutè commentus eſſet, cùm eum morte dignum cenſeret, id demum obtinuit, vt magiſtratu priuaretur, ſenatuꝗ ſummoueretur. Quòd ſi quis adhuc dubitet diadema faſciã fuiſſe, qua principatus inſigni Reges vti ſoliti ſunt, ſi quæ retulimus ambiguum quidpiam habent, illud apertè dilucideꝗ declararit, quod ſuper Alexãdro Macedone fertur, olim eum diadema ſibi dempſiſſe, cauſa vulneris alligandi, quo Lyſimachus in fronte vulneratus fuerat: quod auſpicium regalis poteſtatis Lyſimacho fuiſſe rerum ſcriptores prodidêre. Tradunt verò Græci, faſciam huiuſmodi candidam pro inſi-
B gni Regum eſſe, & à Libero patre fuiſſe primùm inſtitutum.

VICTORIA.

EAdem faſcia in victoriæ ſignificatum nonnunquam adhibita: vt quæ Corinnæ puellæ poëticis ſtudiis clariſsimæ, data capiti faſcia traditur, quòd Pindarum Thebis melico certamine ſuperauerit: eius enim picturam capite tænia vincto, hieroglyphicum dubio procul huiuſmodi victoriæ argumentum, in Tanagræorum gymnaſio fuiſſe Pauſanias autor eſt. In quo tamen, vti illi victoriam, ita nos principatum interpretari poſſumus. Nimirum fuit hæc Corinna illa, de qua Propertius noſter,

Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ.

Et in vulgatis à Io. Laſcari antiquorum epigrammatis:

καὶ σὺ Κόριννα θοῦριν Ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμένην·

Vnde nos in nugis noſtris puerilibus: *Inclytæ, quæ Mineruæ clypeũ canit, Corinnæ.* Quòd verò geſtaminis huius inuentũ Libero patri Græci adſcribere voluerũt, manifeſtum eſt Ægyptios eo multò antè vſos, neꝗ in Cane tantùm, ſed in aliis
C quoꝗ ſimulachris, vt in Iſidis tæniis, alio Commentario latius declarauimus.

DE TITVLO.

Rat & amiculi, ſiue redimiculi ſpecies, cui nomẽ Tutulo prius, mox Titulo fecerunt: ornamentum quippe capitis in ſublime ſurgens, purpurea vitta redimitum, inſtar coni, galeri've roſarum.

SACERDOS.

EO ſacerdotiũ hieroglyphicè ſignificabant. Quin & vxores & miniſtræ Flaminis, eo erant geſtamine inſignes. Petronius ait Titulum à Numa Rege factum, fuiſſeꝗ palliolũ ex lino, quo ſacerdotes in ſacris vterentur. Alii per Titulũ mitras ſiue faſcias accipiũt, quorũ vſus eſſet ſacerdotibus ad ornamentũ, nõ illę tamẽ ocioſæ, neꝗ temerè appoſitę, cum ſua præ ſe ferãt ſignificata. Κίδαριν Eucherius pileum ſacerdotalẽ ait ex byſſo, quẽ Græci & noſtri tiaram dicunt: quidam etiã mitrã vocãt: eamꝗ incorruptã dicit Apollonius, cùm integrã & incolumẽ intelligit pudicitiã, propter faſcias ſcilicet quib. id geſtaminis prælig at. Vtcuꝗ, ornamẽtum hoc capitis, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretat, ſapientiæ ſignum eſt, propterea quòd in capite cerebrũ ſapientię organũ. Sed antiquioris illius Tituli ſpecies hodie quoꝗ in vſu eſt ſub regni nomine, quo quidem Pont.

maximi caput, maximis quibusq; sacrorũ solennitatibus insignitur: & vt summa D eius potestas eo gestamine significetur, triplici fascia, auro, gemmisq; ditissima, ornamentum illud redimitum conspicitur. Sed apud Hebreos nullum venerabilius gestamen erat, quàm Petalũ, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomen illud, quod nulla lingua mortali enunciari potest, quatuor Hebræis literis scriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

REGIA CLARITAS.

IN antiquissimis Ægyptiorũ monumentis cernere est mulierem quãdam tribus regijs caput insignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis vxorem, ac regis matrem fuisse. Ea verò Simandrij clarissimi Regis mater fuit, de qua scriptores rerum plurima: quorum si nos diligẽtiam sequeremur, tale aliquid in Blancam Philippi magni Mediolanensiũ Ducis filiam decerneremus, quæ Francisco Duci nupsit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultissimũ extat Epitaphium E à doctissimo eius temporis viro Bartholomæo Lampridio Lyrici nostri clarissimi patruo editum. Id est huiusmodi:

Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.

In alijs Ægyptiorum Regijs varias gestaminum formas inspicias, quæ Regum capitibus imponerẽtur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiusq; feræ priores partes, draconum etiam capita, insignia principatus, pro virtutis, aut operum conditione, quo quisq; in argumento clarum aliquod facinus edidisset, quo've rerum studio teneretur: quorũ quidem significata de simplicibus eorum Commentarijs, quæ conscripsimus, requirenda sunt. Neq; verò sum nescius, coria serpentum plerisq; populis tegumentorum bellicorum vsum præstitisse, quibus plurimùm Amazones in Libya vti solitæ, vnde, quod nonnulli tradunt, Medusæ figmentum emanarit.

PALLAS.

SAnè Phidias dracone Palladi apposuisse perhibetur: quod cùm optimè cal- F leret Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terram elapsos, post facinus in Laocoonta & eius liberos perpetratum, ad summa Palladis delubra confugisse dicit, sub pedibusq; deę, clypeiq; sub orbe locũ tutelæ sibi delegisse. Quod vt manifestius intelligatur, operæpręcium est quę Pausanias de simulachro Palladis tradidit explicare. Ait enim simulachrum Mineruæ Athenis fuisse talari veste, Medusæ capite eburno pectus obtegente, cum victoria, cubitorum quatuor, & hasta in manu: ad pedes verò clypeus appositus erat: iuxta hastam draco obuolutus cernebatur, quem ipse Erichthoniũ suspicabatur esse. In basi, quę statuam sustentabat, Pandoræ historia sculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuisse traditur ab Hesiodo, & in vltionem surrepti ignis, in humani generis perditionem emissa.

PROTEVS.

INter insignia reliqua spectare est nõnunquam arborem, nonnunquã ignem flammulis promicantem, quandoq; flores, quãdoq; plumas in varias cristarũ species dispositas, quæ modò ad decorẽ, modò ad stuporẽ cõparabantur. Quibus cùm Proteus Ægypti Rex nominatissimus variè vteretur, datus est fabulæ

locus

A locus, vt in tot se vultus cõmutaret. Quamvis non sum nescius Prothei figmentum in longè seciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

QVippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionẽ abhorreat, difficultatẽ eam ostendi dicant, quam in assequenda veritate rerum experimur, tot sunt quę nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atq; subter fugia dialecticorum posita, quæ veritatis speciem præ se ferant, oratorum inductiones atque soritæ multis argumentorum aceruis in immensum congestæ, vt multùm diuq; laborandum sit, anteaquàm Proteus ipse humana, hoc est, vera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSÆ.

AIunt verò nonnulli, insignia hæc ideo prius olim excogitata, vt Principis et ductoris sui ordinem milites in bello seruarent: quibus verò res prosperè successerat, animal consecrasse, cuius auspicijs victor euasisset, cùm animalia singula singulis genijs & cœlorum virtutibus credita, persuasum haberent, quos B omni cultu sibi propitios reddere, & seruare curabant, cuius aliquando numen voti compotes explorassent. Quam opinionẽ magnus etiam Iamblichus, ac pleriq; alij Platonicæ factionis proceres enixissimè fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam, vt nunc ita dicam, cum superis asserẽtes, ideóq; ad sacrificiorũ efficacitatẽ cõferre. Neq; animata tantùm id præstare, verùm etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonarius numerus cum Sole cõgruit in Crocodilo, in Cane rursus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectæ rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehendunt: ita demũ colores, figuras, formasq; omnes, cuipiam superiorũ cõuenire, vel animaliũ membra singula, vt galli cor ad solares genios cõciliãdos efficacissimũ.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

ANimalia verò apud Ægyptios ideo, dicit Iamblichus, alebant, quia dum conseruarentur tenerenturq;, familiarem proprietatem ad deos augerent, vimq; cõmunionis inter homines deosq; conseruarent. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoq; temporibus pleriq; non postremæ C eruditionis viri, certis quibusdã siderum momentis imagunculas huiusmodi signãt afflatu captato, vt astri genij ve illius tutela, quib. se vel à genesi, vel à professione, vel etiã ab euentu aliquo cõmendatos credunt, fortunatiores simul ac beatiores fiant. Sed enim omnia hæc irrita fiunt, ac penitùs summouentur, cùm sanctissimũ Christi nomẽ in omnes huiusmodi delusiones opponit: inde enim omne bonũ, inde felicitas vera, & incasura beatitudo. Sed vt susceptũ prosequamur negotiũ, in honore plantæ etiã fuerunt, ne legumina tantũ, ex ijs quæ terra nascerentur, cultu suscepta existimemus. Phœnices enim plantas diuinis honoribus coluère, vt apud Eusebiũ: & casu aliquo auulsas terra, aut alio quopiã euẽtu intermortuas, miseratione, luctu et deploratione, ex patrio sacrorũ ritu prosecuti sunt. Ad horũ ferè imitationẽ nõ arborũ tantùm, verùm herbarũ atq; florũ obseruationes alias alia de causa excogitauit terra Grecia: vti laureã pro triumphantibus, & ijs qui immortalitate dignũ aliquid perpetrassent: quernã pro ijs qui ciuem seruassent: oleaginã & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa passim Greci tradidère. Nanq; hi Pandorę primũ caput ponũt coronatũ à Charitibus. Saturnũ Pherecydes ante omnes coronatũ ait. Ioue Diodorus post cunctos Titanas. Idẽ Priapo tænias dat, et Ariadnę sertũ. Iunoni vitẽ Callimachus,

de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleastrum, nunc apium capite præfert. Suam Apollo laureā, post Delphicum draconem interfectum, de quo Pindarus, atq; Callimachus, Liber hederā: cuius rei causam loco suo, ex Harpocratione recitauimus: quamvis idem India triumphata lauream tulit: nanq; is, vt Saturninus, triumphorū Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris est, coronari solitos: quanquā & olea, quæ Mineruæ debetur in primis, redimiti aliquando processere. Prætereo castrenses, murales, & nauales ex auro dari solitas, & quæ latè habentur apud Gelliū, Suetonium, & alios, & quę vulgatissima sunt de insignioribus Græcię certaminibus, Olympijs, Isthmicis, Argiuis, & Pythijs, quorū præmia oleaster, pinus, apium, & malum. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas est oleastro malóve coronari, qui secum ipse decertet: vt victor præconio declareris, opus est æmulo. Sed ne videamur immemores Ægyptiorū, Isis prima repertas spicas capite circuntulit, quod Leo scriptor Ægyptius tradit. Et vt nostrarum quoq; literarum monumenta prosequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda sua folijs coronauit. Sed qui plura super his petierit, Claudij Saturnini librum, quem de coronis edidit, inquirat, qui, Tertulliano teste, & origines, et causas, & species, & solennitates earum ita edisseruit, vt nullam gratiā floris, nullam lætitiam frondis, nullum cespitē aut palmitem nō alicui capiti inuenias consecratū.

D … E (margin letters)

L E G E S.

AD coronarū demùm hieroglyphica reuersi, coronam dicimus legum indicium esse, propterea quòd certis est vinculis cōplicata, quibus vita nostra veluti religata coërcet. Atq; hęc diui Hieronymi sentētia est, qui στέφανον μὴ δρέπεσθαι, Pythagorę symbolum interpretatur leges nō esse dilacerandas, sed in vigore et incolumitate sua conseruandas. Et quoniam sepes complicatione quadam ambituq; certo coronis quodammodo similes habentur, eadem ratione factū, vt in diuinis literis ipsæ quoq; sepes sint legum hieroglyphicum.

H I L A R I T A S.

ROseam tamen & florulentam præterire noluimus, quæ quidem corona hilaritatis erat indicium: veteres siquidem conuiuia celebrantes ornare se coronis consueuerunt, cuius rei principiū à diademate simplici fuit, vt scilicet frontem fascia constringerent, quod institutum est salubritatis causa, vt tradit Athenæus, propterea quòd conuiuiorum mos sit, sese ad bibendum liberius inuitare. Ne igitur vinum æquo largius sumptum molestos ad caput vapores attolleret, experimento compererūt plurimùm prodesse frontem ita colligare. Posteritas verò salubri huic inuento decus & ornamentum adiecit, atq; ideo fascias illas floribus peruestire cœperūt, quæ res procliuiter admodum in effusissimum mox luxum euagata est. F

C O R N V A.

QVæ verò corona Regium est gestamen, eam à cornu dictam volunt: passimq; in diuinis literis cornu pro Rege positū inuenias: cōueniuntq; similitudine quadā inter se, cornu, radius, et corona. Vnde Moses cornuta pingitur facie, quæ radiata esse deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radijs quibusdam igneis promicare videbatur: quem splendorē cùm Israëliticus populus ferre non posset, precibus ab eo contendit, vt velata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regiæ ex instituto veteri, radiorū referunt similitudinē, vt non temerè olim institutum sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis confici, qui splen-

A splendore suo fulgentes caput vniuersum radijs illustrarent: atque, vt in Ceruo rem hanc totã latius explicauimus, vetusti numi, marmoreæ aheneæq; Regum statuæ pleræq; duodecim conspicuę radijs ostenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus,

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt, *Solis aui specimen.*

MVRI.

ET frequentissimus autorũ vsus coronam pro muris vrbium vsurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympijs, ὑψιστέφανον τεῖχος, metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim vrbium tanquam coronæ sunt. Hinc Anacreon:

Νῦν δ' ἀπὸ μὲν πόλεως στέφανος ὄλωλεν,
Nunc dissipatæ sunt coronæ ab oppido. Vel, *Vrbis at iamiam perijt corona.*

Quòd verò coronas Regias non esse discerpẽdas Pythagorã admonuisse dicebamus, sunt qui eodem argumento dictũ existimãt, quo ignem non esse gladio fodicandum edixit: quippe non esse vt quisquã principibus negotiũ facesseret.

B Quod verò de regno dicebamus, per cornu significari, cùm id passim in diuinis literis habeat̃, superfluũ est ijs diutius immorari: vt, Exaltauit cornu Christi sui. & quę huiusmodi dicta sunt in Cerui commentario. Illud hieroglyphicum ante omnia videt̃, quod apud Ezechielẽ Cherubim humano primùm capite pingit̃, eoq; quatuor cornibus bubulis insigni: humeris inde alatis, & pectore leonino: qua in specie theologi nostri, vt apud Hierosolymitanũ Hesychium legere est, insigniores virtutes quatuor, per totidem vituli cornua intelligunt. Humana quippe facies sapientiam indicat, quã philosophi aliquot prudentiam dixerũt, sed sublimius atq; diuinius quid in sapientiæ nomine, Leonina nimirum fortitudinem. Per partem eam quæ vitulum exscribit, iustitiam interpretantur, de qua nõnulla in Bouis cõmentario. Aquilæ species castitatem præ se fert, quæ sublimi volatu in cœlum sese erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila est, scriptorum omnium consensu intaminata fuisse castitate perhibetur. Animaduertendũ tamen est in Hesychiano codice vulgato desiderari quædã, & perperàm esse positum, In persona leonis sapientia, nulla de persona hominis facta mentione.

C VIRES.

IAm quòd alibi per cornua vires significari diximus, antiquum insuper dicterium est, πρὸ τούτου σὲ ᾤμην κέρατ' ἔχειν, olim putassem te habuisse cornua, cùm quis fortis antea habitus, spem mox per ignauiã fefellisset. Et Horat. de Baccho; En addis cornua pauperi. Quem secutus Ouid. ait:

Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit.

Alibi verò super eodem dixerat, In prælia trudit inermem. Et Dialectici syllogismi speciem, dilemma dictum, quòd hinc & inde feriat, cornutum appellant.

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronæ addere res ipsamet postulat, de quo tamen toto opere, vti varijs imaginibus insigne apud hos vel illos haberi solitũ, pro loco, & signo, quod occurrebat, multa disseruimus: nunc verò super eo quædam generatim edisserenda sunt.

REGNVM.

APertissimè quidem sceptrum siue virgam, hieroglyphicum esse regni, illud in diuinis literis ostendit, quòd sceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec veniret qui mittendus erat. Regiũ quippe nomen

in Iudæis tandiu duraturũ, dum veniret Christus. Nam & Psal. virga regni t... habetur, & huiusmodi multa passim. Ponunt verò Theologi differentiam inter virgam & baculũ, quòd virgula in diuinis literis plerisq; locis sit castigationis, correctionis, & disciplinæ signum, vt virga æquitatis, baculus cõsolationis, auxilij, sustẽtationisq;: vt eo loco, Virga tua & baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Pro sustentaculo, Thob. Baculum senectutis meæ. Latini in huiusmodi significatum scipionem protulere. Inuenitur & pro defensione, vt de Cleomene Atheniensium duce fertur, qui cum propter omnium in se odium effectus esset insanus, baculo se aduersus insultantes muniuerit.

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

SVbsecutus hinc sermo est de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuisse militaris virtutis Plinius, Gellius, & quidã alij tradiderũt: quippe Siciniũ Dentatũ donatũ torquibus ter & sexagies, phaleris vicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

TOrquem aureum solidę virtutis præmium fuisse traditum à Vegetio, quem qui meruisset, præter laudem duplas consequebatur annonas. Species torquium in marmore incisas Brixiæ videris cum inscriptione huiusmodi: E

L. ANTONIVS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS ET ARMILLIS AB T. CÆSARE.

 BIS

 LEG. XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ vigesimæ eum legionis fuisse declarant: inde duo signa militaria quadrata, ad cognomentũ eius exprimendum, aut fortè legionis nomen. Et species quædam candelabri in tridentis modum figurati, in medio sita, de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

TOrquis quidem significatũ aperuit Vegetius, de armillis nihil meminit: eas laudabilium operum præmium esse indicat Adamantius, dum in ea Ezechielis verba, Et imposui tibi armillas circa manus tuas, paraphrasim huiusmodi subiungit: Cùm mihi dederit Deus occasionem bonorum operum, armillas circundat manibus meis. Diffundebantur ad posteros gestamina hæc, quò minores ad imitandas maiorum suorum virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulam vetera familiarum insignia nobilissimo cuiq; ademisse, Torquato torquẽ, Cincinnato crinem, Gn. Pompeio Magni cognomẽ. F

ARMILLAE.

ARmillæ nõ humeris tantùm decus afferebant, verùm & brachia decorabant. Eas verò ita dictas volũt veteres etymologici, quòd antiqui humeros cũ brachijs armos vocabãt: inde arma, quæcunq; ab illis dependent vel ijs alligata sustinent. De armillarũ donis habetur apud Liuium X ab Vrbe cond. post victoriã è Samnitibus ad Aquiloniã, à Papyrio quippe Sp. Nautiũ, Sp. Papyriũ fratris F. & quatuor centuriones manipulũq; hastatorũ armillis aureisq; coronis donatos. Idem ibi centuriones, militesq;, atq; equites, corniculis armillisq; argẽteis donat. Et Decius tribunus ob seruatũ ex obsidione præsidiũ Romanum, dissipataq; Samnitiũ castra, aurea corona ab A. Cornelio Cosso donatus. Aurea verò corona erat quæ castrensis, ex auro quippe in valli speciem fabrefacto, quæ dabatur ei qui hostium castra pugnando primus introisset.

DE

A

DE ADAMANTE.

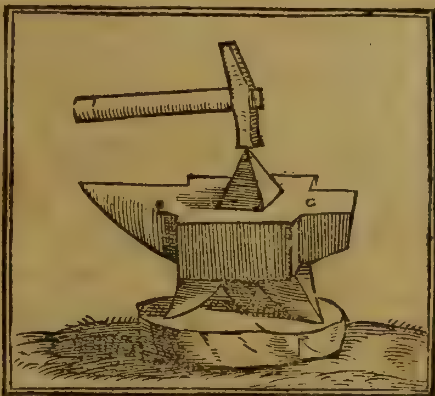
Hinc sermonem transtulimus ad Adamantem, quo super multa vltrò citroq; dicta sunt, dum tu ea quæ passim prædicantur, quæq; lectione laboreq; tuis super acquisieras, commemorares. Verùm ea quæ tu meministi, quæq; tuopte studio consecutus es, hîc repetere superfluum iudicaui: quare ea tantùm quæ paucissima illis ego addideram, recensebo.

FORTITVDO.

NOn temerè scilicet Adamantem pro fortitudine proponi, cui robur indomitũ, visq; insuperabilis, nomen meritò fecisset, quippe qui limæ, scalpro, & malleo duritia inenarrabili resistat: quodq; omnium maximè admirandũ est, cõtra etiam ignis violentiam incolumis lapillus euadat, neq; calore quidem admisso: vnde Græci ex ipso nomine à re imposito, gemmam indomitam intelligi voluêre. Per hanc verò ea fortitudinis virtus ostentatur, qua quis ea quæ aduersa acciderint ferendo peruincat, secundis nihil quicquã immutetur, atq; vt apud Horatium est, rebus angustis animosus atq; fortis appareat, idemq; vento secun-

B dissimo turgentia vela contrahere sapientia duce didicerit. Quin etiam id insitũ diuinitùs habere fertur Adamas, vt mentem animumq; gestantis vano metu liberet, vt superbæ etiam fortunæ responsare suadeat.

INEXPVGNABILIS.

TRansit & in cõmunem locum significatũ huiusmodi, vt tã de animi fortitudine, quæ virtus sit, hoc est, honesti iustiq; causa concepta, q̃ etiam de obturata aliqua mentis destinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, possit intelligi: eaq; de causa Ditis pectora adamantina fingi, & apud inferos solido ex Adamãte portas & columnas esse, atq; ita demùm omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio significari. Adamanta quidem Plutonem Theocritus manifestè nuncupauit, Pharmaceutria:

Τὺ δ᾽ ἄρτεμι καὶ τὸν ἐν ᾅδᾳ κινήσαις κ᾽ ἀδάμαντα.

C Propterea enim dictũ hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus sit & inexorabilis: aiunt enim loco hoc κα particulã intentionis esse, atq; ita Plutonẽ mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed vt ad eam partem quæ virtutis est redeamus, qua scilicet quis munitus ærumnosissima quæq; patiẽtissimè perferat, nul liq; calamitatũ generi succumbat, Adamantius vbi causam quærit, cur corpus etiam Iobis viri iusti pijq;, Deus in potestatẽ dæmoni concesserit affligendum, comparationẽ ab eo desumit, qui boni Adamantis dominus, eum cuivis periculis omnibus cõcedat explorandũ, dicatq;, tolle, proba, experire, tormentisq; omnibus examina: sic omniũ cognitor atq; prescius, qui optimè nosset Iobẽ Adamantum inuiolabilem, poscenti diabolo eum dedit in potestatẽ, sibi quidem satis cõscius Iobẽ verũ Adamentẽ esse. Mox illa de Christo subiecit: Sic nanq; & singularis ille et diuinus, cœlestis atq; incorruptibilis Adamas vnigenitus Deus à patre ad terras missus, de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponã Adamantẽ in medio populi mei, quẽ neq; ignis tentationũ in deserto cõminuet, quẽ ictus, verbera plagæq; impiorũ in cruce nõ atterent cõminuẽntve, quem neq; sepultura, neq; descensus ad inferos vel minimùm violare poterũt, sed enim omnia superabit, seq; diuinũ et incorruptibilẽ probabit Adamantẽ. Et ne quis fabulosa putet

quę de hircino sanguine, cui rerũ vni cedat Adamas, memoriæ produnt, memo D ratu digna sunt quæ super hoc D. Cyprian. lib. de duplici martyrio disserit, cùm efferas nationes quas Romani nunquam frãgere vel domare potuerint, Christi san guine indicat emollitas. Qui naturę causas scrutantur, ait, narrãt Adamantẽ nul li chalybis duritiei cedẽtem, hircino sanguine maceratum, ictu mox malleorum dissilire. Nullus autem Adamas corde saxeo peccatorum durior. Hoc igitur cor ferreum, cor saxeum, cor plusquàm Adamantinum emollit sanguis Christi.

LITATIO.

IN Hebræorũ sacris Adamas litationis signum habebat: quia quæ foret sum- mi numinis de mortaliũ reb. sentẽtia, manifestabat. Gestabat enim eorũ Pon- tifex ornamentũ quoddã ante pectus opere pulcherrimo elaboratũ ex auro, nõ vltra palmi magnitudinẽ, in cuius medio veluti stella quædã aurea elucescebat, duo vtrinque Smaragdi, quorũ vnus tribubus sex, totidem alter ex XII Israëliti- cis insigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deũ de re quapiã cõsulturus, precib. ritè prolatis, supinis in cœlũ manibus porrectis, oculos in id operis cõijciebat, deque proposita re Deũ interrogabat: qui si prospe- E ra secundaque polliceret, Adamas ardentissimo splendore promicabat, radijsque fulgẽtissimis coruscare quodãmodo videbat. Sin aũt ex voto nihil promitteba tur, lapillus nihil quicquam immutatus, sua se specie continebat. At si Deus populũ cædi destinasset, sanguineus apparebat. Si mors cuiquã impẽdebat, nigro obfu scari cõspiciebatur: idque gestaminis EPHVD illi appellitabãt, de quo tota sacra historia plurima. Sedenim & genus vestis sacerdotalis erat Ephud, quę aliter su perindumentũ, vel superhumerale appellat: cuius vestimenti duo erant genera: vnum lineũ & simplex, quod sacerdotes habebant: alterũ diuersis coloribus, ex auro, purpura, & bysso, hyacintho gemmisque suprapositis ornatũ, quo soli Pon tifices vtebantur. Logium quoque inter ornamenta Pontificia celebre, nostri Ra tionale appellitarũt, de cuius significato alio cõmentario diximus, contenti hîc formam eius ex Eucherio prodere. Erat verò pannus exiguus, ex gemmis & au ro coloribusque varijs, qui superhumerali cõtra pectus Pontificis adnectebatur.

SAPPHIRVS.

IMPERIVM, AVT SVMMVM SACERDOTIVM. F

SApphirus & apud veteres & apud iuniores, omni ætate, magna semper in celebritate fuit: siquidem per eum imperium, aut summũ sacerdotium significari manifestum est. Causam nonnulli eam cõminiscuntur, quòd lapillus is cœlitùs à Ioue & à Saturno vim quandam contrahat, vt ad eiusmodi euenta viam præparet, & faciliora hæc affectantibus omnia reddat: ita ab Ioue regnũ, ab Saturno sacerdotium impetrari. Sedenim pietas nostra sanctiora pa- trum documẽta prosequẽs, Sapphirum in similitudine Throni figuratum apud Ezechielem agnoscit, idque Dei Opt. Max. sedem significare cõtendit. Eucherius hinc cœlestes formas, ipsosque angelos intelligit, ita per serenum cœlum electorũ cõuentus ostendi. Neque dissimilia Hesychius super tunica coloris hyacinthini.

COELVM DECIMVM.

SPecies tamẽ ea Sapphirei throni, vt ab Isaache philosopho explicat, decimũ cœlorũ orbẽ designat, empyreũ ab alijs vocitatũ: ex colore siquidẽ sapphiri nitorẽ intelligunt illius lucis, quàm omnẽ supereminet lucẽ. Throni verò similitudo immobilitatẽ eius indicat: siquidẽ orbis ille fixus manẽs, & quietus esse perhibet. In diuinis sanè literis legere est, Intuebũt pij quę sub pedib. Dei sunt, quasi opus lapidis

A lapidis sapphirei. Quinetiam profanæ religionis autores Iouem in throno statuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium esset,

Qui stabilis cùm permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS. VIRGINITAS.

SVnt qui perpetuo claroq; Smaragdi virore considerato, signum id esse virginitatis velint: idq; insuper argumento addunt, in patranda re venerea, quod experimento compertum est, si quis lapidem attingat, eum sponte frangi. Cæterùm Astronomi Smaragdum Veneri cœlesti dedicarunt, et ad impetrandũ eius numinis afflatum perquàm idoneum esse profitentur. Nihil autem cœlitùs non vndecunq; purum, honestum, & candidum, mortalium animis, si Platoni & veritati credimus, inspiratur.

IASPIS. GRATIA.

IAspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptum ab eius vi, quòd mortalibus persuasum est gemmam eam hominum gratiam
B conciliare erga gestantẽ. Vnde non otiose dictũ à Virgilio volunt,

Illi stellatus Iaspide fulua Ensis erat:

quo præcipuè tempore Didûs gratia expetebatur, cuius amore detentus,

Carthaginis fundabat arces, ac tecta nouabat.

VENVSTAS.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maximè comptam esse deceat, & deliciis omnibus affluentem. Operæpreciũ verò est apud Tertullianum legere, quæ de morosa gemmarum cura disserit, dum nostras miseratur ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur: Tardè (ait) teruntur vt niteant, subdolè substruuntur vt floreant, anxiè forantur vt pendeant: & alia in hanc sententiam. Vniones tamen cùm ad ornatũ pręcipuè comparentur, venustatis significatum sibi ante alias vsurparunt: lapilli enim reliqui non de pulchritudine tantum, sed de dotibus etiam aliis censentur: in vnione nitor & læuor tantum expetitur. Quòd verò fuerint qui eos etiã deuorare magnificum existimarint, id improbitati potius, quàm vlli sit liberalitatis splendori tribuendum. Diuinæ literæ per hieroglyphicum margariti, præ-
C mium ostentant quod rectè facientibus offertur. Euangelista: Inuento autem vno precioso margarito abiit, & vendidit omnia quæ habuit, vt id emeret.

VNIONES. LACHRYMÆ.

ILlud magis receptũ, vnionem esse lachrymarũ indicium, sumptum quidem à coniectoribus, qui visos in somnis vniones lachrymarum profluuiũ portendere tradiderũt: aiunt enim, δηλοῦσι μαργαρεῖται δακρύων ῥόον, vt apud Sudã est, Artemidorũ, & alios. cuiusmodi somniũ cùm nobis aliquando contigisset, resq; postmodum subsecuta esset, ita cecinimus:

Visus eram niueos manibus tractare lapillos,
Vnio in his, lætis gemma inimica viris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

NEq; desunt qui Amethystũ pro sobrietate poni dicãt, quòd eiusmodi lapidem cõtra ebrietatem stare compertũ est: non enim vino tentari, qui eum gestet: in quo pręter nomen, quod eius est significatio-

nis, nihil certi habeo, plerisque tamen, qualecunque sit, commentum placet. D

DE PECTINE.

Ram hic finem facturus, cùm tu vt prosequerer ita hortatus es: Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, sed ea nisi caput cõpserit, parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & speculum, vt si qua eo vti velit, non aliunde quæsitum eat. Subieci ego:

VENVS.

VEneri quidem pręcipuè sacer est pecten, eiusq́ Deæ statua cum pectine aliquãdo Romæ dicata est, soluto quippe voto, quod mulieres Romanæ vouerant, comis propter insuperabilem pruriginis ardorem abrasis: quo quidem incommodo atq́ cruciatu liberatæ, statuam huiusmodi Veneri erexêre, quæ comas restitueret. Eandem etiam barbatam statuerunt, quòd vtroq́ sexu prædita sit Venus, quã à lumbis ad superiora, marem, ad inferiora fœminam esse dictitabant. Atq́ huc spectat Maronianũ illud, Discedo, ac ducente Deo. quãvis non contemnendi autores vtrunq́ sexum diis attribuant. Sed super hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, Naso eum Cytheriacum dixit: E

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines. Metamorph. vbi de Salmaci.

Ea enim propria est muliebris curæ vanitas, vt in comendo ornandoq́ capillo, studium omne suum exerceant. Quare in numismatis videas Faustinæ caput multis & diuersis capillorum concinnitatibus sæpe variatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos versus sustulit, quibus Hesiodus inducit Palladem, Theogonia, Pandoræ satagentem, comendo eam & ornando: indignum ratus sapientiæ deam tanto studio circa muliebris ornatus curam occupari. Versus illi XII hi sunt:

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη,
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι, κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς παρέθηκε καρήατι Παλλὰς ἀθήνη:
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος διῒ πατρί,
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι, F
Κνώδαλα ὅσ' ἤπειρος τρέφει, ἠ δὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε, χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ
Θαυμασίη, ζώοισιν ἐοικότα φωνήεσσιν.

DE SPECVLO.

EXPLORATIO.

Vnt autem qui speculum explorationis signum esse velint, propterea quòd & næui & rugæ, & vniuscuiusq́ color, & alia quæ forent incognita, indice speculo deprehenduntur.

FALSVM.

SEd enim sapientius illi rem expendisse mihi videntur, qui falsum ex speculo significari tradiderunt, in quo scilicet quamvis similitudo quædã appareat, eo tamen falsa est, quòd in speculo quæ læua sunt, dextera: quæ dextera, læua referantur, atq́ ita veritati fucus fiat.

HYMNVS.

ALioqui speculum Pindaro est hymnus, in quo scilicet res pręclarè gestas, virtutesq́ cuiuspiam celebres possimus intueri.

AAD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILVM OLICÆ ET NESVESII DVcem, Palatinum Vilnensem, ac magni ducatus Lituaniæ summum Marescalcum & Archicancellarium, Bresfensem, Saulensem, Borissouiensemque Capitaneum, De iis quæ per arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS PIERIVS VALERIANVS.

CUM iam varios commentariolos diuersis misissem amicis, dedissemque operam vt argumenti ratio vnicuique non inconveniens esset, diligenter dispiciendum mihi putaui, cui nam hanc nostrã de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verùm cùm arma acri mittenda viro non ignorarem, tu certè Nicolae Rodiuille Magnanime princeps, animo statim obversabare meo: téque vnum è multis delegi, in cuius patricinio ac tutela, noster qualis is cunque esset in hac re insumptus labor, conquiescere deberet. Nam cùm multæ sese offerrent causæ, quæ quemvis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere poßint, vt animi tui celsitudo cum summa coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla maleuolentia suffusum, nulláque auaritia inquinatum, bellicæ laudis militarísque gloriæ flagrans studium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundíque Sarmatiæ regis (quos maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonia tot tantáque fuere, vt alter te Ducem renunciaret, ab altero multis maximísque Lituaniæ imperiis & administrationibus ornatus longè clarißimus esses, dignúsque habitus qui in fortium bellicosorúmque populorum vel flore vel robore summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundis animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoscerent, aduersis invictum robur cernerent, & disciplinam militarem prudentiámque in administrandis disponendísque singulis sequerentur, & autoritatem amplißimam libenter retinerent. Hæc cùm in te sint dona, conerísque tam pulchro laudabilique exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes strenuium istic hominum florem, ditionum istarum firmamentum, boníque principis ornamentum existimant: meritò quoque nos T. Excellentiæ hosce nostros de Armis commentarios nuncupamus & consecramus. Arma certè huiuscemodi mittimus ad bellum ita delectabilia, vt eadem vel domi sedens, in alto contrectare poßis ocio, cùm in iis ipsis & disciplinarum cultum, & variæ eruditionis totiúsque antiquitatis imaginem honoratißimam sis agniturus. Hæc qualiacunque à me conscripta, meæ in te perpetuæ obseruantiæ testes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt. Max. vt potestas & voluntas quas tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ sint, & Christianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.

IVS IN ARMIS.

DEORVM, vt hinc exordiamur, simulachra armis ornata, autoritatem, vimque armorum indicant. Nam Græci præcipuè deos omnes in vniuersum ferro accinctos fingere consuerũt, ex eo scilicet innuere volentes, armis omnia parêre, in armis ius esse: cùm tamen Phœnices, vtpote mercatores, & assiduis dediti negociationibus, deos cum loculis & crumenis bene pecuniosos omnes effingerent,

nempe quòd rerum omnium vim penes aurum & diuitias esse arbitrarentur. D

MVLIEBRIS VIRTVS.

QVòd verò Lacedæmonij Veneris armatæ simulachrũ dedicarint, virtutis id hieroglyphicum, quæ prçnituit in mulieribus. Nam cùm Lacedæmonij bello cum Messeniis congresi eorum impetum sustinere non possent, pedesq́; sensim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerso, repentè arma corripiunt, impetuq́; in hostes facto non tantùm lapsam maritorum aciem restituêre, verùm & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, provt erant armati, cum armatis promiscuè, vt Lactãtius ait, concubuêre. Atq; ita mox armàtam Venerem colere cœperunt. Neque tamen Venerem tantùm, quam μορφώ vocitabant, sed deos, deasq́; omnes cum lancea figurabant, vt eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica virtute præstantius habebatur. Alia verò ratione armatæ virgines in sacrificiis adhibentur: eas enim in numis aliquot, atque etiam in lapideis signis atq; memoriis videas lacinia toga in humerum reiecta figuratas. Hç sunt virgines quæ Armatæ dicebantur, quòd in armum ita vestes coniicere sacrificij ritus deposceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quantum humerorum onus sit. Hoc quidem κατὰ πάρεργον fatemur, sed hoc loco necessarium. E

MARS VLTOR.

VIdere autem est plerisq; locis, atq; etiam in numis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cùm omnis eius ornatus in eo versetur, vt arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbiũ illud emanauit, ζῶ δόρει, ζῶ ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiusmodi verò statuã sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos superasse gestarum rerũ gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM. F

APud Romanos indicti belli signum erat hasta ferrata præusta'q;, fecialis manu prætenta, quam vbi primùm in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictum, fieri'q; cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus iaculatum intorquens emittit in auras Principium pugnæ.

ARCVS ET SAGITTAE.

TVMVLTVS.

AEgyptij sanè sacerdotes tumultum, aut belli principiũ esse factum, significare cùm vellent, armatũ hominem figurabant, qui telum arcu cõtenderet, & ad feriendũ paratus videretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totũ belli apparatũ accipiũt: & huiusmodi significatione Psal.

A LIX. Dedisti metuentibus refugium, vt declinare valeant arcum. quamvis in Hebraicis codicibus LX longè alia lectio reperiatur. Ita tamen legit Euthymius, & hic arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

IN Apollinis verò Dianęq; simulachris arcus & sagittæ vibratilem radiorum vim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expressit:

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Eædem in Sagittario cœlesti signo, vim eius à remotissimis etiam locis in plantas & herbas permeare, quæ quidē vbivbi sunt, solari omnino vi viuidæ, & incolumes conseruantur. In Gallieni sanè numis Sagittarij signum est, quale cœleste illud fingitur, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG.

DE PHARETRA.

MInimè verò prætermittendus est locus in carminibus diuinis Psalmo X, Siquidem impij arcum sæpius intenderunt, promptuariis sagittis pharetram impleuerunt, quas in quempiã probi cordis hominem immitterent. Non-B nulli Paraphrastæ, dum nouitati forsan plus æquo student pro eo quod apud Græcos est, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, sagittas ad neruum accommodarunt, ponere maluerunt, nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVM'QVE.

ADamantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, vt quid habeat hieroglyphici, etiam interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, consilia, & cogitationes: per arcum, os & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est veluti pharetra sagittis venenatis. Consilia enim cogitationesq; pessimæ, impiorum sagittæ sunt: arcus verò, os & labia: quo distento, quippe adaperto, virulēti cordis spicula depromūtur ad vulnera. Quòd verò dictum est è latebris, nō otiose appositū: siquidem hi cùm lucem odio prosequantur, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atq; ignorantiæ latibula sese abdunt. Iam verò apud Lucianū legas, περὶ τὴν ὁδὸν μαθὼν ζωόντην, stare aliquem in insidijs incognitum, qui arcu semper intento speculetur, qua latus exeras, vt ea te quamprimùm parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factaq; explorant tua, ac simul aliquid exciderit impru-C denti, collectum statim ad dominum deferunt, vt aliquod inde tibi detrimentum accedat. Olympiis quoq; Ode secunda, tela pro verbis, pharetram pro sententiis à Pindaro positas invenias, in hunc modum: πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετοῖσιν: Multa mihi tela velocia sub cubito in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquiunt interpretes. Præclara enim esse debent, neque ab obtuso ignauoq; ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea opportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes Plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum, hieroglyphicè significare velle, nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non pervenerit philosophia: eius enim scientię latebras multi memorant. Nam & Nazianzenus Basilium ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

VVLNERA AMORIS.

AMori verò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo vulnere saucij, semper eminus feriuntur, veluti sagitta quadam ab amatis oculis emissa, & in amantium oculos recepta. Sunt verò illi, vt philosophatur Plato, radij

quidam tenuissimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis sanguis dulcissi- D
mus calidissimusque sedem habet, viaque sibi, vt Musæus ait, per oculos patefa-
cta, per amantis identidem oculos illapsi, ad intimum eius cor penetrant, accen-
soque interim magis ac magis sanguine, bilis etiam inflammatur, vnde ille sequi-
tur dolor, quem affixum esse cordi amantes omnes profitentur, quicunque il-
los euentus, aut durus, aut facilis sequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem fa-
ces, de quibus alio loco disseruimus.

AMOR.

Apud coniectores sanè, si quis ętate florida vir aut fœmina pectus sibi transfixum imaginatus fuerit, amorem significat. Non æquè id in grandæuo, siquidem huic id somnij triste aliquid, & illetabile nuncium affert.

POENITERE.

IN diuinis verò literis sagittæ sæpissimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerum perperàm actarum conscientia cor stimulant, compungunt, exulcerántque. Ita Psalmo octauo supra XXX, Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: Attigerunt me, transtulit Symmachus. E

COELVM.

SEdenim philosophi cùm amoris cognomento cœlum intelligant, non ociose commenti sunt & alas & sagittas velocitatis indicia figurare, simulque faces, vtputa ignem, quo cœlum ipsum maximè spectabile est: ac puerum denique, cùm senium auferant à cœlo. Amorem insuper primum omnium genitum autumant, & cœlum initiò creatum à Deo sacræ testantur literæ.

VELOCITAS.

ESto igitur sagitta velocitatis etiã hieroglyphicum, cuius ergò Virgilius iuuenibus cursu pedum certaturis cùm equum primò præmiũ proposuisset, alteri Amazoniam pharetram, plenamque sagittis pollicetur. Et Armenij sagittam Tigrin vocant, vnde & velocissimum animal Tigris, & fluuius rapidissimus, qui ex Armenia in Mesopotamiam labitur. Ibi enim sagitta Tigris dicitur. Et Psal. septimo, quòd minatur propheta futurũ vt Deus gladium suum expediat, & arcum intendat: interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac sagittarum velocitate vulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum esse innuit, vocabulum formauit Affrezzare, ex quo sagittam frezam vocant. Sanè Abarin genere Hyperboreũ apud Scythas tantæ velocitatis hominem fuisse tradit Nazianzenus, vt cùm sagittam, veluti fabulantur, accepisset ab Apolline, emissam eam pari cursus pernicitate consequeretur: quo signo populos circumiens responsa dabat, inde sibi fidem acquirens, quòd conatus ille longè supra humanas vires esse putabatur. Sed non fabulose apud nos dictum, Sicut sagittę in manu potentis, ita filij excussorũ: per quas Eucherius Apostolos hieroglyphicè significari tradit, qui orbem terrę volatu pernicissimo peragrantes, doctrina sua mortalium, qui nõdum Deum norant, corda penetrarunt. Filij verò excussorum, quia de prius excussis telis, hoc est, Prophetis, Apostoli geniti sunt. De iis Psalmographus ait: Misit sagittas suas, & alios aliò delegauit. Plerisque enim locis sagittæ verba diuina sunt, quæ penetrabili charitate corda nostra cõfigunt. Hic arcus ille erat, quem tetẽderat, paratumque ad feriendum asseruabat: quamvis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia significata, minarum etiam signum sit. Vnde Horatius: F

Nec semper feriet quodcunque minitabitur arcus.

CON-

A CONTRARIETAS.

VBi tamen sagittæ duę parallelari positu iacentes animaduersæ fuerint, quarum cuspides altera ad alterius pinnas vicissim conuertantur, præsentaneæ contrarietatis signum esse volunt.

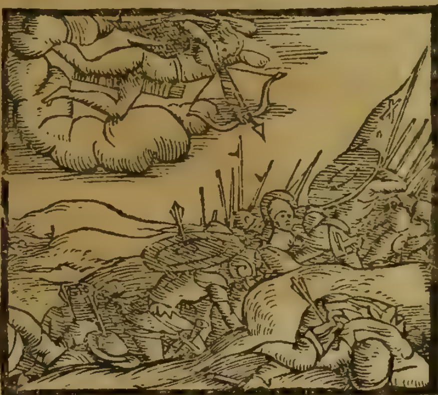
FRACTA BELLI FEROCIA.

QVemadmodum verò arcus intentus belli signum est, ita fractus sublatam belli ferociam ostendit. Et in ostentis eodem accipitur significato: veluti quod in recentiorum historiis legitur, ea nocte qua Rex Attila sanguinis eruptione, quæ profluuio effusissimo de naribus emissa est, suffocatus & extinctus est, supremum numen Martiano Imperatori apud Constantinopolim agenti apparuit in somnis, arcumq; Regis defuncti relaxatum, vt alij, fractum, ostentare visus est, quod de bellica eius ferocia iam extincta signum fuit. Et in diuinis literis scriptum est, Deum eorum conterere arcum, & arma confringere, qui pietate posthabita spem omnem in ferocitate sua posuere.

PERSÆ.

B AB eo verò armorum genere, quo Persæ plurimùm vtuntur, sagittas numis Darius impresit, siue ita gentem suam significare voluerit, siue potentiam suam latè diffusam indicare. Nam & in Artoxerxe sagittarius miles cusus erat, eaq; de causa numi illi Sagittarij vocitabãtur, vt Plutarchus Apophthegmatis. Vnde non infacetè dixerit Agesilaus, triginta se millibus Sagittariorum Asia pulsum, cùm ea summa Rex corruptis per Timocratem Atheniensibus effecisset, vt bello aduersus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco suo.

PESTILENTIA.

SAgittas autem Apollinis in Græcos immissas, pestilentiam manifestissimè significasse nulli dubium: de quibus latè apud Homerũ. Hæ verò hieroglyphicè solares radios indicãt corrupto cœli tractu contagem illam dispergentes. Et Christiana pietas è diuorum numero Sebastianum sagittis impetitum, dum Christo fidei testimonium præstat, aduersus pestilentiam sibi tu-

C telarem proposuit.

DAMNATIO.

SVnt qui telum in sagittæ cuspidem ita → figuratũ, damnationis signum esse autumẽt, aut explodendum summouendúmve aliquod ineptè dictũ in scriptis, id quod Aristarchi summi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum est, quòd eo ille signo vsus sit in adulterinis apud Homerum carminibus summouendis.

DE HASTA. SAPIENTIÆ VIS.

QVòd Palladem armatam vbiq; conspiciamus, indicat, arma parum proficere, nisi quæ per sapientiam administrantur. Nam stulto præcipitiq; ingenio Imperatores, quot & quantas & sibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, vt alia dissimulẽ, clades illę insignes ad Trebiam, ad Thrasimenum, ad Cannas acceptæ, facilè ostenderũt. Porrò autem hasta in manu Palladis, ingenij vim atq; promptitudinem ostendit. Vnde apud Martianum legas: *Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen.*

FAMA. D

AD hæc lancea in quacunq; videatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lysippus, vt Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, fulmen quod alij fecerant, aspernatus, vtpote qui celebrem eum vna vix ætate existimaret, dummodo quis veritatis studiosus, ea tantũ quę re vera gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod verò ad extensionem in longinquum facit, telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd τηλε & τηλόθι procul apud nos sonat. Quanquam apud Caium Iurisconsultum telum vulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

INfestissimum hostem, qui omnes, quò maximè lædat, vias exploret, nõnulli significare cùm volunt, iaculum terræ appressum cuspide in eius lęua statuũt, dexteram verò ori obiiciunt, eo gestu, vt in eam inspuat, nempe quòd persuasum sit, ictus aggrauari saliua in manum ante conatum ingesta. Id verò ea de causa fit, quia manus ita magis solidescit, & maior in vibrando vis accedit, non autem quòd ea quædam sit fascinatio, vt Magi putant. E

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

NAm illud forsan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniuriæ pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua vibrauerit, leuari percussum à pœna prodiderunt. Alioqui pleraque alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritum τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, ter in sinum meum inspui. Meminêre huius rei & Plinius, & autores alij plerique.

SVMMVS HONOR.

SEdenim ne Lysippum adeò malignũ aut inuidum in Regem suum, vt paulò antè dictum, fuisse suspicemur, sciendum hastæ gestamen haudquaquam inter vulgares honores habitum, tantæq; apud veteres venerationis fuisse, vt loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neq; temerè Virgilianus Æneas,

Bina manu lato crispans hastilia ferro, Ingreditur. Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto volat obuius ipse Æneæ. Neq; quidem ea solùm donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, verùm & Iunonẽ Curitin ab ea nuncupauerunt: Curis enim hasta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatum est. F

STRENVVS.

EOrum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud veteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eaq; de causa Sicinium Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeuiginti donatum. Hastas verò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano versu:

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur hasta:

qui quidem futurus erat Rex, multorumq; Regum parens.

BELLVM.

APud Carthaginenses, genus intractabile bello, belli hasta erat indicium. Hinc cùm bellum velle se cum Romanis professuri essent, Romam ad eos hastam suæ voluntatis signum miserunt. Sedenim apud Macrones, dare acciperecq; lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

A EA verò de causa viros fortes hasta donari putat Festus Pompeius, quòd hasta summa armorum & Imperij esset, captiuosq; sub ea vendi morem fuisse: proindeq; rei fortiter gestæ signum erat. Et sub iugum mittere, qui superati essent, quiq; per vim sub Imperium devenissent, apud historicos frequentissimũ. Constabat verò iugum ex hastis tribus, duab. quidem fixis, et alia in transversum ad eas alligata: sub his enim discinctos transire cogebant, inquit Festus, vbi discinctos intelligendum, armis spoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, vt nuptarũ capita cœlibari hasta comerentur, propterea quòd quæ nuberet, imperio viri subiiceretur. Cœlibarem autem hastam vocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occisiq; stetisset.

SVMMA IMPERII.

CONIVNCTIO MARITALIS.

B Aiunt verò nonnulli coniunctionem maritalem hieroglyphicum id significasse, vt quemadmodum hasta ipsa in corpore gladiatoris hæsisset, coniunctaq; fuisset, ita debere sponsam viro coniungi, vt, quod nostrę monent diuinæ literæ, duo sint in carne vna. Alij boni tantùm ominis causa factum autumant, vt vota hinc ostenderentur, fore vt viros fortes genituræ essent.

DII.

PRæterea, vt Iustinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro dis immortalibus veteres hastas coluere, ob cuius religionis memoriam hastæ adhuc, ait ille, Deorum simulachris adderentur. Quinetiam simplex baculus surrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atq; hoc illud est quod Pędianus ait in Diuinationum commentario, nõ placere sibi eorum opinionem, qui delubra existimant ligna delibrata, id est, decoriata, pro simulachris deorum more veterum posita. Id fieri solitum à veteribus Cyrillus inquit, quòd natura diuina nullo modo neque deiici, neq; labefactari potest, sed inconcussa firmaq; suo se robore communiat, sustinereq; omnia, & omnium fundamentũ esse perhibetur. Sed vt ea etiam quæ ad ineptias vsq; facta sunt in hoc genere commemoremus, Alexander Phereus hastam, qua Polyphranẽ auunculum interemerat, consecrauit, additis etiam corollis, eiq; tanquam Deo rem diuinã fecit. Tantum verò hastę à veteribus tributum est, vt sceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum successione apud Homerum celebre, Chæronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quò cultus eius fieret augustior, hastã appellitarent. Colebant verò illud vti numen, singulis diebus hostiis à sacrorum antistite immolatis. Cui etiã (tanta fuit hominum vesania) mensa variis instructa carnibus parabatur, omniformiumq; placentarum libis referta semper adstabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in virum à Neptuno commutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites suos iussisse per hastam suam iurare. Vnde mox proverbium, Hasta Cenei: de quo apud interpretem Apollonij, & alios, Argonauticis, plura reperias.

C (margin letter beside "moremus" line)

DII PENATES.

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, hastatos quippe fuisse, memoriæ proditũ est. Dionysius enim duos ait adolescentes fuisse militari habitu, & vetusto opere, qui sederẽt, & peila in manibus tene-

rent, cuius rei testimonium titulus subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunũ, quòd in Apolline calor & ariditudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ cõpositionis principia perhibẽtur. Et quoniã Penatibus Magnorũ Deorũ cognomentum attributũ est, vnde Maronianum illud: D

Cum sociis natóq; Penatibus & Magnis diis,

eruditiores particulam, &, ad expositionem positam volunt. Alij eos Iouem & Iunonem esse voluerunt. horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atque inde vtrique nomen. Alij Castorem & Pollucem Deos magnos vocari persuasum habuêre. Sed quoniam in nullo Deorum magis, quàm in dis Penatibus & poëtæ & historici occupantur, tum ipsa vetus Romanorum religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquam ab instituto negotio alienum fecero, si super his aliquid ex remotiore vetustate repetiero. Pallantis filiam legimus, cùm Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe breue cœlo lapsum, quod Palladium appellarunt, cumq; huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulachra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cũ vxore & magna Arcadum manu vertisse solum, atque in Samothraciam nauigasse, vbi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit cæremonias, vt sacra ea separaret à vulgi cognitione. Simulachra itaque in subterraneo specu condidit, quæ mox cùm inde in Asiam transmigraret, secum abvexit, & in Dardania à se nũcupata collocauit. Ilus cùm Ilion ædificasset, eò Deos ipsos transtulit. Æneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam vexit, eosq; Lauinij posuit. Ascanius in suam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium rediisse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte violatum: quo miraculo motum Ascanium, aiunt sexcentos curatores Lauinium misisse, qui sacra custodirent, præfectumq; his antistitem Egestum nomine. Iidem demùm Romã translati cùm vrbem approbassent, nequaquam abierunt. Cumq; eos Romani in vrbis imperiiq; sui custodes admisissent, ne per vim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, vt Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obseruabatur, vt spuere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum, Virgilius allusit, cùm scripsit: E F

Aeternúmq; adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquam fieri solita, sed vnà cum Vesta semper illi colebantur. Quid verò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi se Penatum offensam vereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

Vos æterni ignes, & non violabile vestrum Testor numen, ait.

Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam disseruimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat.

A DII TVTELARES.

ID verò tutelares eos esse ostendebat, quòd sederent, quòd peila gestarent, quòd adolescentes essent. Nam sessio hieroglyphicè firmitatis & constitutæ rei consiliive signum habetur. Peila propulsationem malorum, incommodorumq; significant. Adolescentia incrementum, quod Imperio esset in dies accessurum. Quod verò genus teli peilum sit, à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris exercitus peila vocabant, ferro subtili præfixa trigono nouem vnciarũ, siue pedali, quæ scutis infixa nõ possent abscindi, & loricã facilè perrumperent.

DE FRAMEA.

FRameæ vocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Germanorũ moribus in hunc modum scribit: Hastas, vel ipsorum vocabulo frameas, gerunt, angusto & breui ferro, sed ita acri, & ad vsum habili, vt eodem telo prov t ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent. Ita eques scuto frameaq; contentus est.

B MORS.

IN diuinis literis Framea, vt & alia telorum genera, mortis hieroglyphicũ habetur. Ita Theologi eo Psalmi loco: Erue à framea Deus animam meam.

DE SCVTIS.

LOcus exigit vt hastis scuta etiam adiiciantur, quorũ varia sunt hieroglyphica, quia variæ sunt eorum species, varij etiam vsus, neq; facile est omnium rationes exquirere in tam varia tamq; frequenti armorum penè omnium mutatione, quæ vnaquaq; ætate facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in numis, aut veterum monumentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

PAri honore cum hasta scutum fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui strenuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos. Et apud Virgilium Æneas clypeum efferri iussit, quo iuuenem egregium C Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum verò honorificum apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandum tradere, eoq; inserto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis vsi, eo prælio quod inter Prœtum & Acresium fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sed enim de honoribus inferius.

SALVS.

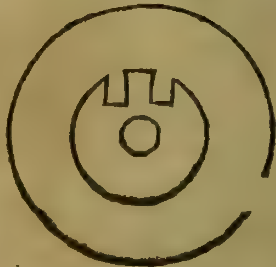
CVm Palladium superius cœlo lapsum, scutũ fuisse diceremus, significatum eius ad Imperij tutelam spectare interpretati sumus. At identidẽ obseruatũ est peltæ quoq; significatũ salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cœlo peltã salutẽ Vrbi immissam interpretatus est, cùm octauo eius anno pestilẽtia per vniuersam Italiã debacchata, Romã quoq; vrbem inuasisset. Vtrum verò grauis alioquin autor peltam propriè necne dixerit, quod scutum Numæ tempore cœlo delapsum fertur, & lapsa ancilia cœlo Maro dixerit, alij viderint. Legi tamẽ de Saliorum ornatu, consuesse illos capite gestare pileum instar coni, non obrotundum, vt vulgò: thoraca aheneum in-

duere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam circumtulisse: quamvis, vti dictum, & læua ancile gerebat, legamus. D

PELTÆ FORMA.

QVoniam verò pelta Maroni lunata dicitur, operæprecium me facturũ crediderim, si figuram eius ex antiquis monumentis descripsero. Nam ea Romæ multis locis aspicitur, nusquam tamen speciosius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nũc in hortis Pontificio Palatio subiectis pro aquæ temporariæ alueo ab Leoniana porticu spectatur. Ibi pugna quędam Amazonum incisa mira quadem arte, siue ea Troiana sit, siue, quod potius reor, quæ ab id genus erraticis in Scythia commissa est. Ita viri mulieribus parcere, inuitiq; obuias sauciare videntur, cupereq; eas potius captiuas facere, quàm lædere. Omnes illæ peltis armatæ sunt, quarum species in hunc modum describi potest, vt scilicet circulus descriptus linea diametrali dissecetur, pars altera quantum cubiti manusq; ministerio inseruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita vt in eorum medio spatium sit insertando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. Extrema ad scuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, insertandæ si opus sit hastæ alter commodus, alter ad inspectandum inseruiat. E

PRIMA ARMENICA.

VAriabat verò peltarum forma qua parte manus erat inserenda: vt in prima Armenica, incisura erat rectangularis.

SECVNDA ARMENICA.

QVæ in secũda, orbicularis fieri consuerat. Tum etiam coloribus, cùm pelta primæ cæruleo colore est, in alba parma: secundæ verò purpurea, in parma ipsa cærulea: in vtraq; verò pelta aureus vmbilicus. F

MENAPII.

MEnapiorum autẽ pelta rubra erat in alba parma. Sed infra in eo albo sub pelta canis lutei coloris, pedibus ad cursum quantum fieri possit, exporrectis, vtero ad peltam verso, dorso parmæ superficiem spectante.

VESONTES.

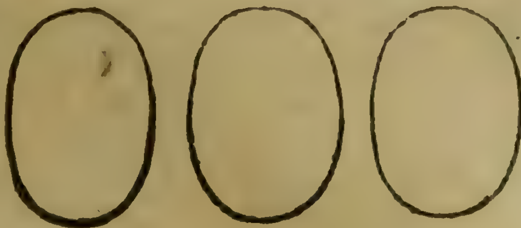

VEsontes, qui sub illustri viro Magistro peditum militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis insignem, quadrangulari situ intra parmæ marginem & centrum dispositis: centrum autem in partis quatuor decussatum, quarum duę albæ, cæruleæ duæ. Circa centrum coloris rubri circulus, & in parmæ ambitu alter itidem ruber conspicitur.

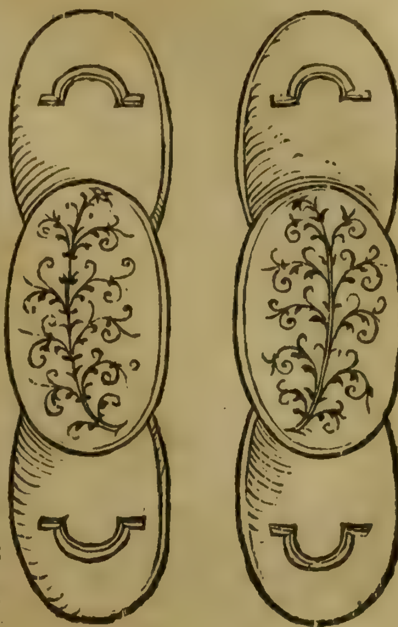
ANCILIA.

EIusdem omnino significati Ancile est, cuius figura, vt ex veterum numis habe-

A habetur, oualis eſt, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini Pij numo didicimus, ab cuius altera facie ſcuta tria vna ſerie diſpoſita, ea qua diximus figura conſpiciuntur, quibus inſcriptio ſubiecta eſt, ANCILIA.

In altero Antonini eiuſdem numo ſcuta ſex habentur anciliorum ſpecie, vt paria duo, vno ſuper alterum ſublato, partem interiorem oſtentent, qua ſcilicet brachium inſertatur: mox ſingula vtrique pari appenſa, quæ vmbonem ſpectandum obijciant, in eum quem vides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui numo detritæ ſunt, vna excepta locutione, SVPERATO. vbi etiã duo prima elementa ita curta ſunt, vt vix diſcerni ab oculatiſsimo quo B que poſsint.

SAPIENTIA.

EA plurimùm forma ſcuta ſunt, quę Palladi dedicantur: quamvis non negarim orbiculari etiam ſpecie nonnunquam facta, cuiuſmodi eſt Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea cõfert lampade. Hieroglyphicum verò id eſſe plerique volunt, vt orbem indicare videatur, qui ſub clypei ſpecie regatur à ſapientia. Quare Martianus Capella, qualiſqualis autor eſt, ita de Pallade:

Hinc tibi dat clypeum ſapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Meduſa verò, quæ ſit in vmbone medio figurata, idem ſentit, quod in Serpentis cõmentario diximus, vbi de Domitiano loqueremur, qui Meduſæ ſignum geſtare ſolitus eſt ad ſtuporem, quem affectabat de ſe inter mortales concitari. Martiani verſus de Meduſa:

C *Quod pauidum ſtupitet ſapiens ſollertia vulgus.*

DEFENSIO.

ITa verò ſcutum pro defenſione ponitur, vt milites eos ignominioſe notari paſsim videas, qui plus ſalutis & ſpei in ſcuto quàm in gladio poſuiſſent, Scipionis præcipuè dicterio notum, cùm militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præſidij ſtatuas, quàm in gladio. Scuto verò nos coronatos ait Pſalmographus, pro tuto circũſeptos munimine: munitiones enim plurimũ in orbem circunduci conſuerunt.

DEDITIO.

EST & deditionis ſignum clypeus, ſi caput ei ſummittatur, quod apud Appianum legas, vbi Afranij & Petreij turmæ quædã à Cæſare circumuentæ, capita clypeis ſubiecêre deditionis indicio. Alibi ſcuta ſupra caput ſublata, & huiuſmodi iunctis vmbonibus progreſſus, oppugnationẽ oſtendit, qualia Romę paſsim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeiſque conſpiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

SCuta verò haſtis illiſa pugnæ initiũ ſignificabant: ſiquidem moris erat cum primùm hoſtes collatis ſignis in propinquũ ita proceſsiſſent, vt iamiam pu-

gna eſſet ineunda, ad concitandos militum animos, vno eodemq́ tempore ſub datum ſignum ſcuta percutere haſtis, ſtrepitu quammaximo poſſent excitato: quem morem apud Marcellinum inuenias. Eundem morem hunc à Grȩcis obſeruatum tradit Xenophon, ſed ad equos incitandos fieri ſolitum. Apud Philoſtratum etiam, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere eſt, milites qui ad tumulum ſuccederent, poſt hymnum, quem ceciniſſent, ſcuta haſtis ſolitos incutere, quemadmodum in bello fieri ſoleret, cuius hæc ſunt verba: περιελθόντα δὲ τῷ σήματι μετὰ τὸν ὕμνον, ἀσπίσι μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ πεδουπεῖτο. D

P L A V S V S.

QVòd verò milites initio pugnæ facere conſuerunt, togati, fabula vel concione, quam ſpectatum vel auditum veniſſent, abſoluta, ſcabellorum crepitu faciebãt, eo ſcilicet plauſu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: Deinde ſcabella concrepant, aulæum tollitur. Dictumq́ illud de Caligula apud Suetonium: Et quondam tres conſulares ſecunda vigilia in palatium accitos, multaq́ & extrema metuẽtes ſuper pulpitum collocauit: deinde repentè magno tibiarum & ſcabellorum crepitu, cum palla tunicaq́ talari proſilijt, & decantato cantico abijt. E

H O N O R E S.

CLypeis, vnde nomen, incidi deſcribi've facta pulchra moris fuit: vnde qui nihil adhuc ſtrenuè in bello geſsiſſent, alba vtebantur parma, de quo Virgilius: Parmaq́ inglorius alba. Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atque etiam dijs: quare ſæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac dijs dicata. Hinc nonnulli vocabulum à ſculptura factum voluẽre, quòd in his omnino imagines haberentur, in qua quidem ſententia Plinius eſt: ſcutis enim, ait ille, qualibus apud Troiam pugnatum eſt, continebantur imagines, vnde & nomen habuerunt clypeorum, non, vt peruerſa Grammaticorum ſubtilitas voluit, à cluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per I, & clupeum per V, differẽtiam ponit Cornelius Fronto, clupeumq́ per V, quæ omnino Y pſilon Græca eſt, imaginis eſſe dicit, per I verò armorum. Apud Virgilium tamen, Mutemus clypeos legas, vbi de armis dubio procul intelligẽdum. Sed & in ijs imagines fuiſſe, Seruius atteſtatur, qui Græcorum in clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pictam fuiſſe dicit. F Sed nihil ſit horum, quomodo ſe pro Troianis venditaſſent, niſi Troianorum inſignia in clypeis apparuiſſent? Sed enim alij ſunt, qui genus, non ſcriptionem, differentiam facere putarint: ait enim Labienus, clypeum neutro genere imaginem ſignificare, virili verò inter arma poni. A' quo diuerſus eſt Pomponius dubij ſermonis libro ſecundo, vbi Clypeus & Clypeum indiſtincto genere dici ait, ſed litera differre, vt pugnatorium per I, clipeum dicamus, imaginem verò per V, clupeum: vt etiam ex Cornelio dicebamus. Eam verò differentiam improbat Chariſius, qui clipeus per I, & clupeus per V, non alia ratione dici aſſeuerat, quàm Maxumus & Maximus, Optimus & Optumus, propter communionem I & V literarum. Sanè clypeum vtroq́ genere pro ſcuto Virgilium poſuiſſe, agnoſcit Nonius Marcellus, non malus autor: Ardentes quippe clypeos. & ita alibi, & nono: Clypeum ſuperintonat ingens. Clypeum ingens rectò caſu indubitatò legit Nonius, cui Seruius aſſentitur, dum per hoc expreſſum ait illud Homericum, ἀράβησε δὲ τεύχ' ἐπ' αὐτῷ. quod etiam alibi Virgil. expreſſit, Sonitum ſuper arma dedere. Sed vt has Grammaticorum altercationes omit-

A omittamus, quamvis hæc tibi doctissime Nicolae, nunquã displicuere, de significato rei potius agamus. Dedicabatur sanè Clypeus ijs, qui graue aliquod periculum à Rep. propulsassent, sustulissentq́; penitùs ꝓpugnationis defensionisq́; memoriam: isq́; rem gestam imaginibus explicabat. Deniq́; hoc non tantum de militaris clypei forma intelligendum est, quantum de quacunq́; dedicatione in alicuius pręclari viri memoriam posita, & vel sculpta vel inscripta ad posterorũ memoriam: cuiusmodi marmoreæ æneæq́; tabulæ & Romæ & alibi adhuc superant, quæ omnia clypei cognomentum vsurparunt. Trahit verò me gestæ rei tam præclaræ magnitudo, vt κατὰ πάρεργον, sed forsitan non importunè dicam, qualia nam essent, quæ clypeos huiusmodi mererentur. In longa sanè tempora spectatus est clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui senatus totius iudicio in D. Claudij honorẽ affixus erat, quòd ille vt primùm Imperator salutatus est, tricena X X millia Barbarorũ, qui aduersus Imperium Romanũ arma sumpserant, nauiumq́;, si Pollioni credimus, duo millia felicissimo successu deleuit, adeòq́; attriuit, vt paucos ad solum patriũ redire permiserit. Extat adhuc exem-
B plum eius epistolæ, quæ ita scribitur: Claudius Broccho: Deleuimus trecenta X X millia, duo millia nauium mersimus, & quæ sequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur: clypea ærata ab Æ D D. C V R. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba posita. In codicib. vetustis manu scriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pœni quoq́; clypeos ex auro factitauere, sculptis imaginibus, & secum in castris tulere.

LACONES.

ET literæ nõnunquam singulæ, hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentissimum, in omnibus ferè familijs appellandis. Sed enim de his dicere, tam longum quàm superfluum esset. Id vnum, quod ad arma pertinet, dicam, Λ literam in Lacedæmoniorum scutis notatam, populum eum significasse.

MESSENII.

AT in Messeniorum clypeis, qui & ipsi clarissimi olim extitere, τὸ M descriptum erat, sui & ipsum populi significatione.

C MOROSITAS.

QVod ideo non sum referre grauatus, quia arrepta hinc occasio est in argutum Dionysij dictum illabendi. Erat in antiquorum sortibus M litera morositatis & stoliditatis signum, vnde prouerbiũ, ἔλαχες τὸ M, obuenit tibi M: obiectumq́; aliquando Dionysio cauilli vice, cui sors obuenerat M, μωρολογεῖς Διόνυσε. cui tamen & vafrè, & vero de se præsagio respondit ille, μοναρχήσομεν οὖν. Quanquã ex eo quòd res optimè successit Dionysio, prouerbium illud, Sortitus es M, de callidis, & longè maiora quàm in hominum spe aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum.

DE Σ ET K.

ADdemus illud, Σ signum in equos impressum apud Grecos curiosiores, indicasse eius generis equos, qui Samphorę vocabantur. Imò quia Σ illis inustum fuerat, eo sunt nomine nuncupati, vocabulo ipso notę huiusmodi signum præ se ferente: vti Koppatiæ, quibus K generis erat signum. Fuerunt enim, ait Eustathius, qui κάππα literam κόππα nominarent, vti nunc Theutones pleriq́; omnes Papa scribũt, & Popa enunciant. Ita Dorienses Σίγμα, σὰν dicebãt, vt apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo Σίγμα.

NEFASTVS. D

ET ne singulas literarum notas alieno loco cōmemorem, subsequentis in ordine literæ N significatum in Pontificum libris tantùm liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, N. L. pro non liquere, positum in iudicijs. Et N. D. neci datum interpretari, quod mihi non satis constat. Verùm illud non importunè addiderim, neci datum intelligi, sine vulnere mortuum, vtputa veneno, aut fame: sed hæc tamen autores confudêre.

SALII.

DE Salijs, quorum insigne esset thorax aheneus, & ancile in dextera manu, in læua verò pelta, cùm historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicaui plura repetere.

DE GLADIO.

POst arcum & sagittas, iacula, peilaq; & scuta demùm, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis vsus. E

CRVDELITAS.

ID verò præcipuum eius erat hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Persarū Rex omniū crudelissimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunq; per Ægyptum progrederetur: quodq; apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit, & amicis epulandum apposuit: atque ita vniuersam Ægyptū vnius animalis cæde luctuosam fecit; tanto is odio gentem eam prosecutus est.

SCELVS.

PRęsectum gladio sinciput, scelestum indicabat facinus: ita enim ἀνοσιότητα interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCHVS PERSARVM REX.

QVare apud Ægyptios machæræ nomen imago've, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atq; ita recensebatur, F ab instrumento eo tam letali sumpta similitudine. In Asino sanè dictū, quonam argumento Persarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præsagiuerint: quia scilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingressu regni lautiori, vt fit, mensa ex pluribus eduliorum cōdimentis apposita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum iniecisse, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit.

VERBA.

DIogenes verba gladio comparauit, cùm adolescētem formosum admodū turpia quædam fabulantem audiuisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? Inuenies verò passim de maledicis, verbis proscindere: & eloquentiam ipsam esse gladium: & gladium in ore aliquem gestare, qui, vt ait Horatius, sit

Qualibet in quemvis opprobria fingere sæuus:

Et sacræ nostrorū literæ linguam gladio sæpe comparant, vt Psal. LVIII, Lingua eorum gladius acutus. & subsequenti: Exacuerunt vt gladios linguas suas. vbi quidem de calumnijs & insidijs sermo est, quę ab hostibus parabantur. Aliter

A ter apud Paulum, cum ait, viuum esse Dei sermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.

PERICVLOSVS.

QVòd verò declinandum subterfugio acutũ gladium Pythagoras monuerit, dicens, ὀξέαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, plerique symbolicum sensum secuti, à periculosis negocijs abstinendum interpretantur.

IVSTICIA.

IVniorum autem inuentum est, iusticiæ seueritatem atque rigorem, per exertũ ensem manu virginea prætentum significare: cui ad æquitatis indicium, trutinam etiam addidêre. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iusticiam cum libratis omnino lancibus in læua figurabant, sed in dextera non ensem, sed fasces cum adalligata securi statuebant, merita æquaque ex huiusmodi hieroglyphico præmia merenti-
B bus impendi atque distribui, hinc scelerum conuictis castigationem impendêre significantes. Sedenim species hæc duas secum mulieres captiuas trahit, vnam quæ fractum ensem manu prætendit, alteram quæ conto innititur, duo ex hoc figmento vitia domita indicantes, vt ex vtriusque medio virtutem ipsam adstruerent, per fractum scilicet ensem seueritatem nimiam retusam cohibitamve intelligentes: per contum, lentitudinẽ ad ferulam reuocatam, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem significat. Lenti verò sunt, qui nullo atroci quantumlibet scelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniurijs commouentur. Sunt tamen & alia iusticiæ hieroglyphica, quæ locis suis, prout res exigit, exponuntur. Apostolus tamen ait, iudicem esse Dei ministrum, ideoque non sine causa portare gladium, vindex enim in iram ei qui malè operatur. Et quoniam satis constat gladium seueritatis animaduersionisque indicium esse, prætereundum non est quòd in diuinis literis sæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicum est, quòd in iu-
C dicio corpus atque animam punire simul potest: vel, quòd & supplicio præsentis pœnæ, & futuræ metu puniat. Ita accipi ancipites gladios in sanctorum manibus. Nam vt & Eucherius ait, qui mundi peripsemata, quisquiliæ creduntur, de nationibus ac Regibus iudicabunt.

IRRITATIO.

IGnem verò gladio dissecare, quid sibi velit apud Pythagoram, non facilè fuerit augurari, cùm in eiusmodi symboli enarratione diuersi abeant præclari admodum viri. Nam D. Hieronymus, atque etiam Cyrillus, impudentem, ac ira percitum animum, asperitate verborum (is enim gladius est) non esse lacessendum exponunt. Diogenes, potentiorum iracundiam non incitandam interpretatur: cui sententiæ subscribit etiam Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atque ignẽ gladio scrutare, nihil aliud prorsus sibi voluit, nisi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduersus nos prouocaremus, lacesseremus've.

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REm quæ neque vsui, neque efficaciæ respondere posit, non solicitandam attendendam've, Lucianus, Basilius, & Plato, hinc significari arbitrati sunt: quo-

rum si qua est autoritas, aptè admodum, qui studium in nullius frugis opere in- D sumptum significari voluerit, hominem pinget flammam gladio dissecantem. Cui simile dicteriũ illud, Aquam in mortario tundere: neq; nõ Laterem lauare.

C Æ S A R.

QVòd verò fabulantur Cęsarem per cultrum significari, iuniorum inuentũ est, non infelix tamen. Nam cultrum pro dissoluendi, incidendi've significato poni apud Iamblichum reperias, in ijs quæ scripsit ad Porphyrium.

P O N T I F E X.

IAm & inter insignia Pontificum Flaminum've, cultri species aspicitur oblonga, manubrio, quod ex ebore fieri solebat, & ex auro vel ex argento, rotundo, solido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, vt apud Pompeium legitur, cui à secando secespita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVin etiam Pontificis nostri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui vt celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, sed gladium. E

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Esaiam verò Dominus intentato gladio nos visitare fertur. Per hunc Adamantius dissectionem Spiritus à carne videtur intelligere. Carnis enim sunt, fornicatio, immunditia, adulteria, veneficia, idolorũ seruitus, & quæcunq; dictu factu've fœda perhibentur, quæ omnia Dominiq; Deiq; nostri secespita abscidit abstulitq;. Antea enim quàm ille nos inuiseret cœlo delapsus, non erat ensis hic inter mortales, neq; caro quicquam aduersus spiritum concupiscebat, neq; Spiritus aduersus carnem. Aduentu verò eius edocti sumus, quæ carnis essent propria, quæq; spiritus: doctrinaq; eius quasi gladius vibratus carnem à spiritu dissecuit, disseparauitq;, vt inde viueremus in spiritu, neq; rerum nostrarum summam in carne, sed in spiritu statueremus, non corruptionem à carne, sed beatorũ vitam à spiritu in lucro reposituri.

M O R S.

APud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confinxerunt, à quibus, vt veteres quidam autores tradunt, etiam instituti sunt, gladius mortis erat symbolum: fuitq; maximum omnium illis iuramentũ, ventum & acinacem attestari: F (acinaces enim vt Medorum, ita eorum gladius est) per hunc quidem interitũ, aut salutem: in eo enim salutis suæ præsidia statuebant: per ventum autem animam, hoc est, vitam interpretantes, quòd scilicet tandiu viuamus, quoad vitales auras carpere permissum est. Pari modo in ostentis mali hominis & cædem minitantis habitus: vt Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piscina sibi visus est videre hominem, à quo gladio infestaretur. Eodem significato formidabilis minabundusq; Galba, cognita Neronis nece, susceptaq; Cæsaris appellatione, iter ingressus est paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, vsu togæ non prius recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppresisset. Quid verò libelli duo, qui reperti sunt in secretis C. Caligulæ post eius necem, in quibus notæ nominaq; continebantur morti destinatorum? præscripti enim erant diuerso titulo, alteriq; Gladius, alteri Pugio nomen erat: per hunc eos qui clàm opprimendi essent, intelligebat: per gladium, quos palàm cædere destinasset. Moliebatur enim Princeps carnificinæ deditus, electissimum quenq; vtriusque ordinis interimere, mox Antium, inde Alexandream commigrare.

A IMPERIVM.

IAm & poteſtatem & imperium ex gladio ſignificari, à noſtræ pietatis fundatoribus accepimus. Nam quod reſponſum à pio diſcipulo eſt, Ecce duo gladij, ſacræ Legis interpretes humanarum diuinarumq; rerum poteſtatem ſub Chriſtianæ Reipublicę principem peruenturam præmonſtratum aiunt. Apud Chaldęos idem indicatum, cùm Darius vaginam acinacis, quam geſtabat, Perſico ornatu conſpicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Aſiam, eam ornatu Græcanico cõmuniri iuſsit: quo facto Chaldęi reſponderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius venturum, quorum arma imitatus eſſet.

DE SECVRI.

St & Securi à ſecando nomen: quare Demoſthenes Phocionem orationum ſuarum ſecurim appellabat: breui enim ille, ſed acuta oratione, Demoſtheni plurimum aduerſabatur. Et Hieremias, ſermones Domini ſicut ſecurim ait, quæ vel petras incidat. B

LYDIÆ REX.

EA non Romanos tantùm Conſules inſignes faciebat, verùm & Lydiæ Reges, quorum geſtamen erat. Inde Iouis Labradei ſimulachrum, quòd ſecuris labrys Lydorum vocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROmanarum verò ſecurum ſignificata cùm ſcholis ſint omnibus admodum vulgata, plurimiq; vnà cum Plutarcho rem interpretati ſint, eas ad ſcelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, vlterius ego de his quicquam in medium afferre ſuperſedebo.

ANIMADVERSIO.

NEq; enim apud Romanos tantùm, ſed etiam apud aliquot Græcorum gentes ſecuris ſeuerißimæ fuit animaduerſionis hieroglyphicum, vt in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere eſt. Tenediorum enim Rex cùm legem eam
C tuliſſet, vt in adulterio deprehenſi mas & fœmina eodē ſupplicio ſecuri ſubijcerentur, neq; filio peperciſſet ſuo, rem eo monumento iuſsit inſigniri, quo Tenedius numus ſignatus eſt: de quo Ariſtoteles in Tenediorum Rep. vnà quippe parte ſecuris eſt cuſa, altera capita duo.

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memorijs pleriſq; ſecurim & aſciam, ſed hanc frequentius, videas adſculptā, addito etiam elogio, Sub aſciam dedi vetuit, quotiens defunctus non obliterandam de ſepulchro memoriā cauet, auerſaq; ideo ſcalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per aſciam ſimpliciter prauorum hominum in inſectandis abolendiſq; proborum operibus ſtudium & conatum intelligimus, vt Pſalmo: In ſecuri & aſcia deiecerunt eam.

DE FALCE.

Alx præcipuè in Saturni manu, temporis, quod vniuſcuiuſq; rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum eſt, quod & nomen ipſum δρέπανον præ ſe fert. Nam apud Græcos δρέπειν vindemiare eſt, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTVRA.

VT verò Cyprianus sentit, rei rusticæ, quam Saturnus docuisse fertur, signũ fuit. Nam finis eius industriæ est, metere, fructusq; colligere. D

CASTIGATIO.

QVam verò falcem in custodis hortorum manu veteres posuerũt, ad fures arcendos, auesq; ne fructus læderẽt deterrendas, antiquum inuentum est, castigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam siquidem legas cap. IIII, Falcem quam videre visus est, longitudinis cubitorum viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferriq; eam in domum furis, atq; periuri.

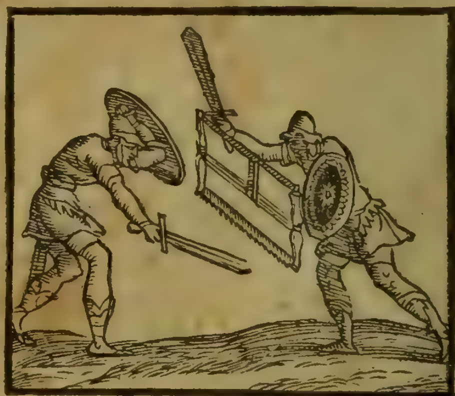
DE SERRA.

INter instrumenta secandi & Serra est, eadem militare vocabulum. Ea sanè in Ægyptiorum obeliscis frequens habetur: ceterùm apud eorum autores, quos viderim, quid ea sibi velit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA. E

PLaciades maledicentiam, siue vt ipse scribit, maliloquiũ, per Serram significari obseruauit, siue id ob dentium seriem, quæ mordacitatem innuere videatur, siue ob inuisum stridorem, maximeq; auribus infensum, quem in nodos præsertim illapsa reddit, acerbo, vt inquit Lucretius, horrore concitato.

ANCEPS PVGNA.

ANcipitem verò pugnam, victoriam alternatim modò in hãc, modò in illam partem, vicissitudine sæpius variata, inclinantem, significare qui volunt, Serra pugnare dicũt, aut præliari. Id esse tunc, Festus ait, cùm frequens est cõsertæ pugnæ vicissitudo, cumq; assiduè acceditur & receditur, neque vllo consistitur tempore: quod quidem ab secandi gestu desumitur, serra quippe modò in hanc, modò in illam partem assiduè tracta. F

SVBSIDIVM.

IN militari disciplina serra subsidium significat, de qua apud Fl. Vegetium: Si ducenda sit serra, ex abundantibus ducendam esse, propterea quòd si de loco suo ordinatum militem transferre cœperis, vniuersa turbabis. Serra enim à strenuis directa, ante frontẽ hostibus opponitur, vt turbata acies reparetur: sitq; ad similitudinem A literæ, vel libellæ fabrilis. Fuit etiã Serra Germanici numi nota, de quo apud Tacitum legas, eaq; de causa Serratus dictus.

DE GALEA.

QVoniam de armis ad offensionem comparatis est dictum satis, nunc de galea & thorace, quæ ad defensionem accipiuntur, dicendum aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GAlea, qua Plutonis caput in primis tegitur, significat occulta esse principia generationis. Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi partes circuit: vnde etiam Proserpinam

A nam rapuisse confinxêre, de cuius rei significato passim habetur. Illud addam, sceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indicium habetur.

ROMA.

ROmæ quoq; caput galeatum in numis passim, & alijs veterum monumentis. Id quanam alia de causa fieri dixerimus, nisi vt fuisse eam omnino Martiam intelligamus?

THELESILLA.

ET Thelesillæ Argiuæ poëticis studijs claræ statuã se vidisse Pausanias affirmat, quę vna manu galeam, altera velitarem hastam teneret, libris circa pedes appositis, ob præclarum scilicet facinus, quòd illa cæsis acie ad vnum Argiuis à Cleomenē Spartano, senes & pueros armatos mœnia tueri iusserit, ipsa cum valida mulierum B manu hostem ad vrbis direptionē incursantem exceperit, fuderit, fugaueritq;.

PERICLES.

CVr verò Periclis statuę cassidе tegerentur, si quęsierit quis, sciendum id à sculptoribus ea de causa excogitatum, vt eo remedio capitis vitium emendaretur: capite enim is fuisse traditur oblongiore, nec cæteris partibus respondente, quod deformiorem hominē reddebat. Constat eum ab obtrectatoribus ea de causa σχινοκέφαλον appellatum, vtpote qui caput iunci instar acutum notarent. Quo vocabulo nonnulli decepti, κυνοκέφαλον apud Plutarchum legi credidêre, cōmenti etiam causam, sed ineptam & importunam, id ei nominis datum ob agēdi fandiq; libertatē, quam is, vt ijdem aiunt, ad impudentiam vsq; vendicasset.

DE THORACE.

MVNIMENTVM.

C THorax porrò munimēti signum ponebatur: vitalia enim defendit vniuerso pectori circumfusus. Deq; hoc Antisthenes Philosophus dicere solebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετήν, virtutem, quòd auferri minimè posset, munimentum esse. Nam & ensis & clypeus excuti, amittiq; possunt: sapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma sunt & stabilia. In pectore autem ita habere sedem sapientiam, vt pro sapientia pectus ipsum aliquando ponatur, ostendit Horatius, vbi dicit Epistolis:

Non tu corpus eras sine pectore.

PVGIONES.

QVæsierit aliquis, quid in numis Bruti pugiones duo significent, adiecto pileo. Sed quoniam inter vestimenta vbi de pileo agitur, explicatum est ex Dione, pugiones cædem, pileum verò libertatem significare, proindeq; ex numo illo, Brutum & Cassium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non esse hæc duximus vlterius repetenda.

D

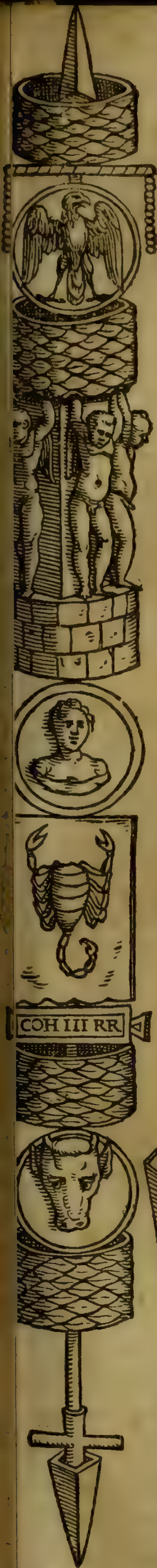
DE CASTRIS.

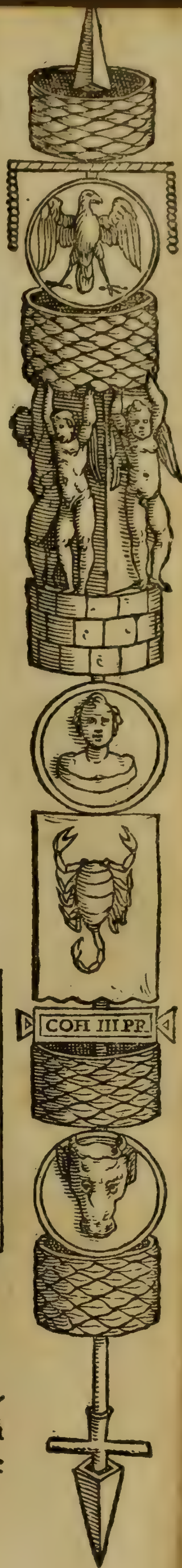

Nter castrensia ornamenta honoresq́ue, inuenias plerisque locis non tantùm signa, verùm etiam & arcas pullarias, & castrorum ipsorum modulos, & signorum tum loculos & coronas: quæ quoniam obseruatione digna sunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus sum quædam subtexere, qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cæsium animaduerti.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, vt tribus quæque locis in transuersum conserta, clauis siue fibulis leonina capita præ se ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, vt in Leone suo loco dictum, Vigilandum esse. Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo adsculpta erant, velo quodam à dextero vsque in læuum protento, & superinsidente. Supra vtrunque caput singulæ laureæ. A' Castrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, vnus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus vacui, in acutam cuspidem desinebant. Hi terræ impingebantur pro theca, mox signi pars ima in eum inserebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascentibus: inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum. Idq́ue manifestè ostendit, qua ratione fieret, cùm exemptus loculo contus suspensus videatur, loculo vacuo apparente. A' lateribus longissimi conti duo, signis, præmijs, & gestaminibus militaribus instructi: in quorum summo cuspis ad loculorum formam: ima pars ferro præmunita, capulisq́ue prædita, vt commodè sisti & aueli possent. Sed iam & inscriptionem harum rerum indicem, & faciem ipsam marmoris repræsentemus.

E

M. POM-

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 9.
LEG. XV. APOLLINAR. 9. COH. III. PR.
PRIMOP. LEG. III. CIREN. PRÆ F. CASTR.
LEG. XX. VICTR.

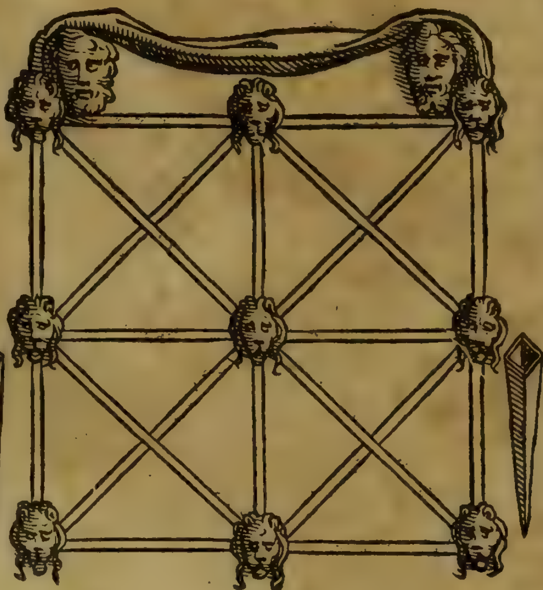
ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

M. POMPEIO M. F. ET CINCIAE
COL. ASPRO SATVRNINAE

FILIO SVO ET
M. POMPEIO.
ASPRO FIL..

VXORI SVAE
M. F. COL.
MINORI.

Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longiſsimo conto præfixum in exercitu à ſigniferis geſtari, qui vt facilius impingi terrę poſſet, in acutam cuſpidem

ſpidem deſineret. De quo videndus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, vbi de hoc loculo, ſiue de ſiſtendis ſignis loquitur.

Sed quoniam superioris marmoris inscriptio quædam habet quæ interpretatione indigeant, vt ȝ. Centurionis signum apud veteres vsitatissimum, & alia in dictionibus concisa, operæprecium visum est, ne quid a quoquam desideretur, totam eam explicare. D

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTVRIONI LEGIONIS DECIMÆ QVINTÆ APOLLINARIS, CENTVRIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ, PRIMO PILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ VICTRICIS,

ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT ET SIBI ET

MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ COLLIBERTÆ ASPRO SATVRNINAE FILIO SVO ET VXORI SVAE MARCO POMPEIO MARCI FILIO COLLIBERTO ASPRO FILIO MINORI. E

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM, DE IIS QVAE PER SELLAM, currum, & fulmen significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

Axime vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quod tuæ erga me beneficentiæ tibi conscius, totq; insuper meritorum, quæ à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati animi signum in me cõspexeris elucere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, nõ vlla tuorũ erga me meritorũ obliuione, sed ob eximiam commodorum, quæ abs te sum assiduè consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissem, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborũ copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendũ enim erat, quãta me semper humanitate vir tantus amplecti perseueraueris, vt mearum omniũ rerum patronus extiteris officiosissimus: vt vitæ dignitatisq; meæ rationem omnem fauore præsidioq; tuo tuendam, iuuandam, sustentandã, ornandamq; etiã susceperis: deniq; autor fueris vt illustris adolescens Hippolytus, quem à summo Pontifice eius patruo mihi regendũ, instituendumq; mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit: vnde factum, vt aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere licuerit, quodq; parturiebam opus absoluere demùm sperem, quod omnium meritorũ maximum semper appellabo. Nam etsi alia periucunda sæpe mihi fuerant, nullum tamen hoc neq; opportunius accidit, neq; cõmodius. Cuius quidẽ consilij mei maiorem in dies singulos fructũ voluptatemq; percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarũ cõmercia cõciliauerant, nõ obscura forsitan extarent officia, dareturq; interim occasio, vt meum summũ erga te studiũ inciperem omnino patefacere, F

quod

A *quod omnium maximè cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, quæ menti semper firmiter inhæserant, nisi res ipsa aliquo, vt vt fieri poterat, signo cæteris omnibus innotesceret. Visum itaq; est vnum è commentarijs, quæ per datum à te mihi otium conscripsi, de mysticis Aegyptiorum literis tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus, Sella, & Fulmen. Sella, vt quies demum aliqua laboribus detur tuis, quos vt rempub. Christianam plerisq; locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæq; vbiq; labefactata cerneres, prudentia consilioq; tuo resarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrinæ sapientiæq; tuæ sublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ sit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artificum operibus instituerim cum eo fabulari, quem consiliarium, quem socium, vbi arduæ quæq; res inciderint deliberandæ, maximi quique principes sibi adsciscere contendant: agnosco quidem hanc culpam, & ineptè fecisse profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: sed malui & à te & ab alijs desiderari prudentiam meam, quàm nisi hoc qualecunq; est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium deniq; ipsum forsitan exquiri.*

B

DE SEDE.

SVmmorum principum ornamenta, insigniaq; & multa & varia fuisse alibi recensuimus, sed nullum vnquam sella sublimius, neq; augustius, neq; venerabilius habitum. Reliqua enim ad humanæ tantùm amplitudinis decus facere videntur, hoc ad diuinæ propemodum maiestatis honores proximùm accedit. Quare minimè arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sellæ dignitate tradita sunt à veteribus, in commentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerum cognitione delectetur, in promiscuo vsu fecero, measq; super his lucubrationes studiosis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

POrrò perennitatis, æternæq; quietis hieroglyphicum esse sellam, plerisq; locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, eoq; præsertim loco, vbi sedentis Cynocephali significata percurrimus: sic enim eum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; describebant: quæ quidem C necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma stabiliaq; in æquilibrio conquiescant. Quin etiam veteres Deum infantili ætate, vtpote vnicum atq; perpetuum rerum omnium principium nullo conficiendū senio, inter loti arboris ramos conquiescere profitebantur, vtpote qui diuinitatem ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla vnquam posset inquietatio solicitare. Numa Pompilius Ioui flaminem assiduū sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod verò ad firmitatem attinet, eiusdem Numæ præceptum fuit, vt post adorationem sederēt, boni ominis causa, vt Plutarchus arbitratur, quò scilicet preces esse ratas augurarentur. Religionem hanc sella super, secuti plurimum sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Bassianum Antoninum inter diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo quòd sederent, interpretatus. Nasamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, quò fierent dijs ipsis propiores, cùm morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri volebant.

Æ T E R N I T A S. D

SEllam hanc æternitatis signum oculata fide perspicimus in numo quodam, in quo Romæ simulachrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMÆ ÆTERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgilium fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ vocabulum, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ significatione æternitatem interpretantur. In numo cuius inscriptio est, CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulachrum est sedens, dextera genium porrigens, læua verò iaculum terræ affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione.

V E S T A.

EAdem æternitatis significatio effecit, vt & Vesta per sedem exprimeretur, vel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaque dijs reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentibus, sola Vesta residet domi, eaque vbique sedẽs sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ numo gemmata sella sedens, dextera pateram porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat: literæ, VESTA. In numo hoc inscriptio inferne, in altero superne posita est. E

D I V V S.

EAdem species, vti superius de Bassiano dictum, relatũ quempiam in Deorum numerum ostẽdit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur. Numus est cuius inscriptio, DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iuliæ Augustæ numo Dea signata est sella sedens, pinum dextera prætendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustinæ Piæ simulachrum muliebre est sedens cum lancea, signis antè affixis, quod pilam cui aquila insidet porrigit: inscriptio, MATRI CASTRORVM. Nam M. Antonius eius maritus Faustinam subito morbo exanimatam, diuam à Senatu appellatã gratulatus est. Matrem verò castrorum ideo ipse vocitare solitus, quod eam secum & in æstiuis habuerat.

S E C V R I T A S. F

CVm verò proprium Deorum sit perpetua frui quiete, neque vllos humanæ vicissitudinis casus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimùm sella compositam. In M. Aurelij Antonini Brit. numo dea sedens caput manu suffulcit, dextera radium tenet: quæ verò manus caput sustentat, eadem sellæ innititur. Inscriptio est, SECVRITATI PERPETVÆ. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedens est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug. P. M. TR. P. P. P. dea sedens ara apposita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat, cum inscriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriam dictum illud, In vtranque aurem quiescere.

CON-

A CONGIARIVM.

IAm & congiarium dari solitum simulachris tribus pro tribunali sedentibus, in numo Clodij Pupieni cernitur. Et in numo Domitiani COS. XIII. congiarium ipse sedens populo elargitur, cum inscriptione, LVD. SÆC. Ædes verò iuxta sita est, & in tribunalis facie literæ appositæ sunt, S. V. F. P. D. quarum sententiam ita reperi à nonnullis interpretatam; Sedem vouit firmam primo decennali.

ÆDITVMVS.

AEditumum quoque significaturi sacerdotes ijdem Ægyptij, hominem pro templi foribus in sede statuebant, eo amictum indumento, ijsque gestaminibus ornatum, quæ latè Eusebius libro vndecimo de præp. Euang. recenset, vbi templum Serapidis describit, & custodes hos ipsos pastophoros enumerat, ab sacerdotali scilicet habitu sic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos quasi ædium intumos, aliàs ædituos à tuendis ædibus appellatos, vt apud Charisiũ est. Præuidit Dauides principes sacerdotũ è Iudæis futuros, qui aduersus Christum insurgerent, cùm dixit: Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta. B Nam & idem mos pro templo sessitandi, apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Ægyptijs, à gentibus've alijs exempla quærimus, cùm diuinæ vbique literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas Deum Israel sedẽtem in sede sua. & Esaias, Dominum sedentem super thronum excelsum atque sublimem. & apud Hieremiam, thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, sanctificatio nostra, sustentatio Israel: quæ quidem omnia firmum & stabile Dei significant imperium: & vt inquit Adamantius, siue de Christo volueris ista intelligere, non peccabis: siue de Patre, non impiè senseris: est enim thronus gloriæ excelsus, & à principio, Assertor noster: propterea regnũ eius & sanctificatio nostra Christus est, quia & ille sanctificans, & nos sanctificati ex vno omnes sumus. Ideo verò eum sedere dicimus, ait Euthymius, quòd hinc Regiam eius dignitatem, stabilitatemque, & venerabilem iudicis autoritatem imaginamur. Ita sedere super sedem suam dicitur Deus, qui latè Dominus super omnes gentes regnat. Quin & malignus cùm Scythas, Turcas, & plerosque alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hæreticos sibi addicendos præsagisset, Ponam, inquit, C thronum meum ad Aquilonem: inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot secula, in quietioris vitæ prouincias continenter effluxit. Cùm verò super Cherubim sedere ponitur Deus, intelligitur de summa sciẽtiæ plenitudine, quæ tum angelis, tum viris insigni pietate præditis superastitit, de qua Salomõ Prouerbijs: Anima eius sedes sapientiæ. At scabellum à scamno sede deminutum, humilitatis & subiectionis, inquit Eucherius, indicium est: vt Psalmo, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Christi humanitate: vt, Adorate scabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponũtur in diuinis, sicut caput Pater, de quo loco suo.

DOCTRINA.

PLerisque verò hieroglyphicis cathedra doctrinæ significatũ habet: atque ita diuus Hieronymus & plerique omnes interpretantur locũ Euangelicũ: Super cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Ita illud Psal. primo: Et in cathedra pestilentiæ nõ sedit. quod pro doctrina non sana interpretatur Euthymius, hæreticorũ ait Eucherius: beatique porrò illi habentur, qui pro sceleratis nõ steterint, & cũ impijs atque peruersis minimè sederint. Quãvis pro pestilentia nõnulli

accipiant, derisores, & pro cathedra, societatem ponant: vt sit, neque cōmercium D habuit cum ijs quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendisque mortaliū animis exercetur. Quòd verò Paraphrastæ nonnulli scripserint, neque socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, vt impostorum illi vita placuerit. Latinū est omnino, Assidere cuipiam, pro socium esse, vel similem, vel imitatorem. Hinc Horatius Epistolis:

Parcus ob hæredis curam, nimiumque seuerus

Assidet insano: hoc est, par, vel socius, aut similis est insano. Sunt qui cum superiore significato consentientes, per cathedram hoc loco perseuerantiā & firmitatem in malis operibus significare velint. Nam desidere, vnde deses & desidia, contationem indicat huiusmodi.

CONSVLTATIO.

QVin & consultationem per sessum ex Ægyptiaca doctrina significari manifestum. Vulgatumque apud nos illud de Romanis, sedendo eos vicisse: quod ad consilia referunt eruditi, vt apud Plautum is qui nimio plus sapere se sedentem asserit. & quod apud Maronē, Turnus sacrata valle sedebat, legitur, E exponit Seruius, sedere, est consilium capere. Multaque apud alios etiam in hanc sententiam. Non otiose positum est in sacris concentibus Psal. XLIX, Sedens aduersum fratrem tuum obloqueris: id enim καταλαλεῖς indicat. Sedens, hoc est, consultò, non subita ira aliqua percitus, non dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, sed animo conquiescente, & spontè de calumnijs agitante, vel aliquid, quod obesse posset excogitante.

CESSATIO.

NEque desunt, qui sedere pro cessare ponunt, Horatium secuti, qui de pusillanimo dixit:

Sedet qui timuit, ne non succederet.

Vti stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, Stricta, parata neci.

Ita pro deside sedentem, vel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILlud non omiserim, implorantium opem fuisse morem apud hospites, quos F adijssent, in foro sessitare: quod apud Alcinoū fecisse Vlyssem Homerus scribit, neque dissimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum, ad focum sedentem scribit Dionysius Halicarnasseus. De Themistocle quoque in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos historicos.

ÆDILIS CVRVLIS.

ERat verò sella eburnea propriū Ædilium Curulium hieroglyphicū, quod quidem quoniam alijs aliquot magistratibus debebatur, animaduertendū apud Plutarchum, Mario, duos apud Romanos Ædilium ordines fuisse, quorum alter sella, quę curuos pedes haberet, vtebatur, in qua sedentes ius dicebāt, huicque honori aderat magistratus nomen. Inferiorem alterum popularem vocabant. Quòd si quis à maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionem accedere cōsuerat. Pauloque infrà, Marius cùm ad Herennium responderet, huiusmodi sellā ἀγκυλόποδα memorat, quæ cuiusmodi esset in numismatis intueri licet: duæ enim huiusmodi cusæ habentur super tribunali, in M. Plætorij Æd. Cur. numo, vt omnino inde qua fieri specie solerent sellæ illæ, cōspicuum sit. Magna autem

A autem ambitio Romanis fuit eburneis huiusmodi sellis ad clarissimos quosque Reges, quorum amicitiam sibi cōciliassent, dono missitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Masinissæ Numidarum Regi missa sunt, sella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoq; cum donis alijs sella missa, cùm is se Carthaginensibus inimicum, Romanis amicū per legatos professus esset. Et Ptolemeo Ægypti Regi cùm legati ad commemorandam renouandamq; amicitiam missi sunt, tulère dona, togam, & tunicam purpuream, cum sella eburnea. Et cōsules cùm magistratum inibant, in sella eburnea sedere solebant. Vnde apud Ouid. Fastis,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Sed hæc missa faciamus, quæ omnium sunt historijs peruulgata, in currumq; protinus à sella ipsa insiliamus.

DE CVRRV.

B PRoximus ad sedem accedit currus, multis & ipse hieroglyphicis insignis, quę commemorare infiniti propémodum operis labor esset: sed enim ea tantùm recensebimus, quę vel in numis, vel autorum de vetustate libris comperiuntur, & si qua facient ad pietatem, ea nequaquam dissimulabimus.

TRIVMPHVS.

SAnè constat apud Romanos & gentes alias currum triumphi significatum habuisse, cuiusmodi victoriarum monumenta passim in numis, in aris, in arcubus conspiciuntur. Iis autem qui triumphassent, statuæ in curribus ponebantur, quæ ob id triumphales appellatæ sunt. Earum verò statuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona aurea, sella Curulis eburnea, eburneus scipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autem Curulem ea de causa dictā volunt, quòd curru honoris gratia soliti erant in Curiam vehi Senatores qui Curulem magistratum, hoc est, maiorem honorem gessissent, in quo curru sella esset, supra quam considerent.

AMPLIATOR IMPERII.

C TRiumphalis autem effigies Romęijs omnibus decreta est, qui fines Imperij ampliassent. Augustus verò memorię ducum, qui populi Romani Imperiū ex minimo maximum reddidissent, proximum à dijs immortalibus honorem præstitit, itaq; & opera cuiusq; manentibus titulis restituit, & statuas omnium triumphali effigie in vtraq; fori sui porticu dedicauit, professus edicto, commētum id se, vt illorum veluti exemplar & ipse dum viueret, & insequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

IN numo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus est, equos agens flagello sublato, ipse currui cymbæ speciē præ se ferenti insistens. Cymba inter vtrunq; equū sita. In puppi eius nauigij auis est alis surrectis, quę aquilæ speciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS ÆCORIS. Vnde apud Horatium illud, Suspendisse potenti Vestimenta maris deo. Vbi animaduertendum est, C literam apud nos ordine tertiam, pro Q positam more maiorum, qui Q literam olim exclusere, vt Velius Longus attestatur, neq; à Nigidio Figulo in commentarijs suis vnquam posita est, teste Victorino. Numi verò huius species nimirum victoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partam ostendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte alia ventis & dijs Agrippæ secundis D
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Sunt etiam numi alij in victoriæ huius memoriam cusi, in quibus triremes tridentalibus rostris præditæ conspiciuntur, vt tandem aliquādo Virgilianum illud incolumitati suæ restituatur, Rostrisq; tridentibus: de quo in ijs quæ circa Virgilianæ lectionis castigationem olim elucubrauimus, pleriq; dubitant.

IMPERIVM.

IMperium autem, aut summam rerum, speciosioresq; magistratus, aruspicina quoq; per currum significauit. Nam Tarquinius cognomēto Superbus, cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templum pene absoluisset, currum quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam cōfectum figuli in fornacem intulissent, nō vt reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quàm impositus esset, sed fermētati panis instar intumuit, eoq; magnitudinis concepto robore duritiaq; increuit, vt vix sublato fornacis culmine, parietibusq; disiectis, educi potuerit. Consulti super hoc aruspices responderunt, apud quos eiusmodi currus asseruaretur, felicitatem & imperium ijs portendi. E

NVPTIÆ.

EIusdem boni ominis causa, & aucupandæ felicitatis affectatione institutum apud veteres erat, vt noua nupta curru vecta traduceret, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

τοὶ μὲν γὰρ ἐϋσσώτρου ἐπ᾽ ἀπήνης ἦγον
τ᾽ ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ᾽ ὑμέναιος ὀρώρει·
Hi curru inuectam geniali virginem amanti
Traduxere viro, paßimq; hymen hymenæus Excitus cantu.

Et ligneum spōsæ simulachrum Citheronis cōsilio fabrefactum, pro Asopi filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias, quò Iunonem, quę diuortium fecerat, illuderet. Eo verò nuptiali curru tris tantùm vectari solitos, sponsam quæ sederet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligens, quē nos hodie anuli maritalis cōpatrem appellamus. F
πάροχοι γὰρ παραβάται παρωνόμασται, καὶ οἱ συμπρεσβεύοντες τῇ νύμφῃ ὡδὶ τοῦ ζεύγους καὶ παράνυμφοι.

TERRA.

QVòd verò Cybelem curru inuehi finxerunt, cùm eadem & tellus sit, terræ ipsius libramentum in aëre pendentis indicare Lucretius putat:

Hanc veteres Graiûm docti cecinere Poëtæ,
Sedibus in curru biiugos agitare Leones,
Aëris in spatio magnam pendere docentes Tellurem.

Illud addam, ex ijs quas rerum natura partes habet, vni illi veteres maternæ venerationis merito cognomen indidisse, quādo ita hominū illa mater, vt cœlum deorum, habita est. Hęc nos nascentes excipit, natos alit, semelq; editos sustinet semper, nouissimè complexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè vt mater operiens. Quòd si quis & causam quæsierit, cur turrito capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expreßit:

Muraliq; caput summum cinxere corona,
Eximijs munita locis quòd sustinet vrbes,

A *Quo nunc insignis per magnas prædita terras*
Horrificè fertur diuinæ matris imago.

In editis enim & excelsis locis vrbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus insedit, quàm vt difficilior hostibus accessus foret.

BATTI NAVIGATIO.

ERat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenses dedicarunt, posteaquàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ verò capiti coronam imponebat. De Batto autem qui Thera insula pulsus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auspicatissimè dederit, alio loco diximus copiosissimè.

CIRCENSES.

LVdos Circenses per bigas & quadrigas, quæ tot numis signatæ sunt, significari, satis omnibus innotuit, vniuersa Græcia cum Romanis eo spectaculorum genere per multa secula detentis. Id autem honoris habitum aurigarum B factionibus, vt in victoriarum eorum memoriã numi ipsi & bigati & quadrigati cuderentur, de quibus in vita Veri apud Iulium Capitolinum legas, postulatum interdum à populo Prasinianorum aureorum modium propter equum ex factione Prasina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, vt aliquot habent codices, Parsimanorum legas, aut quid hac locutione corruptius: sed veluti Capitolinus à Veneto, Venetianum fecit, ita Prasinianum à Prasino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS.

IN cœlo quoq; Aurigę species ostenditur, de quo ita Theon in commentarijs Arati: Fabularum scriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophontis, vel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: solenniaq; huius rei sacra in Argis primũ instituta, quòd primus iunxerit currum. Sunt tamen qui putent Myrtili, sunt qui Cillantis qui Pelopis auriga fuit, sunt qui Oenomai figuram esse contendunt. Atq; ita Græcia demùm est in vnaquaque re contentiosa.

C
DIVINA MAIESTAS.

SEd enim cur nos mortaliũ fabulas æquo curiosius prosequamur, cùm Deus Opt. Max. sua se conspicuum autoritate nobis exhibeat? cuius summa maiestas, qualisq; videri cœlicolis & quanta solet, inuehitur curru, non eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ ζεὺς πτηνὸν ἄγων ἅρμα πορεύεται, sed de curru loquor quem Hetruscorum monumenta obseruanda nobis vetustate ostendêre, quem ex Arameorum arcanis profundissimæ doctrinę vir Ægidius Viterbiensis in Circum ætate nostra primus induxit. Verùm super hoc quędam altius repetenda sunt. Aramei vnum eundemq; librum duas esse leges dixerunt: alteram scriptam, alteram à Deo Moysi traditam: illam populis, hanc sapientibus: illam prouerbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa historiam orbis conditi atq; administrandi, in hanc formulã adumbratæ atq; ad effigiem expressæ diuinitatis ostendi. Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumq; Saturni regno Iouis tanquam felicius anteponit: siquidem sub Ioue actio vitaq; humana, sub Saturno verò cõtemplatio diuinorũ significatur. De quorũ temporũ felicitate Platonicam ita sententiã Maro mihi videtur expressisse, vt cum Platone currum agitet ad palmam. Ait enim:

Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni, D
Nec ſignare quidem aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipſaq; tellus
Omnia liberius nullo poſcente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum virus ſerpentibus addidit atris,
Prædariq; lupos iuſſit, pontumq; moueri,
Mellaq; decuſſit folijs, ignémq; remouit,
Et paſſim riuis currentia vina repreſſit,
Vt varias vſus meditando extunderet artes
Paulatim, & ſulcis frumenti quæreret herbam,
Et ſilicis venis abſtruſum excuderet ignem.
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotijs ſubſequuntur. Hunc imitatus Naſo, vtriuſq; regnum ita deſcribit:

Aurea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo,
Sponte ſua ſine lege fidem, rectúmq; colebat. E
Pœna, metúſq; aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec ſupplex turba timebat
Iudicis ora ſui, ſed erant ſine iudice tuti. & quæ multa proſequitur.

Sed vt ad rem noſtram conuertamur, vtrunq; duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BRESCIT, ac creationis, hoc opus CVRRVS, & arcanę intellectionis. Legis igitur ſecundæ huius, quæ arcana eſt, per Meſsiã & ſuos aperienda, per ſpeciem Currus apud eos conſcribitur ἱερογλυφικῶς. Currũ hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: vidit enim in diuina luce tanq; ideas quatuor, atq; ijs veluti gemmis ac ſigillis, formati à Deo ſunt angeli quatuor, omnium cœleſtium mentiũ & duces & principes. A' dextera Dei gemma ea prima eſt, vnde pulchra, grata, lætaq; omnia proueniũt: eámq; vim Michaëlem vocant. A' læua gemma altera eſt, vnde fortia, dura, caſtigataq; manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex ijs medicina & temperamentũ Raphaël. Quarto deniq; loco Vriel terræ proximus, horum trium veluti diſpenſator. Ita Michaël & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro ſella quæ ſit media inter rotas poſita. Quarta Vriel pro axe, circa quẽ fabricæ huius eſt totius fundamentũ. Duo illa priora nonnulli brachia vocant: tertium & pectus & zonam: quartum tanquam vel pedes, vel pedum ſcabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hieroſolymæ euerſore, Donec ponam inimicos tuos ſcabellũ pedum tuorum. Græca Theologia Michaëlis vim in Deo vocat Venerem, Gabrielem Martẽ, Raphaëlem Iouem, cui ſella propriè dicata eſt: & Solem quartum, fœminæ mariſq; vim habẽtem, omnis planè generationis initiũ, & Vrielem nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor vno refert verſu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis: F

Κούρη καὶ κόρε σὺ πᾶσι θάλος αἰεὶ ἄδωνι.

Vt non ita cõmentitia eſſe videantur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obſeruauit, & Sympoſiacis latè diſputauit. Eorum enim ſcenopegia in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonimq; & Bacchũ eundem eſſe. Rotis quatuor, ſiue gemmas, ſiue currus ipſius partes, aut membra libeat appellare, quinto adijciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atq; quinq; hæc diuini currus nomina alto myſterio vna locutione ſcribuntur

in

A in Canticis, eam nostri ascensum purpureum interpretati sunt. Salomon scribit currum hoc modo, A R G A M A N. Prima litera fit Vriel: per A enim illi scribũt. Sequẽti R, Raphaël. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michaël. Quinta N, Nuriel. Neq; sum nescius, Hebræorum quorundam iuniorum super angelis, Planetisq; & signis, quibus imperitent, commentationes longè diuersas esse, aliterq; tradi in diurnis illis supplicationibus, quæ secundum doctrinam Cabalisticam institutæ dicuntur: cæterum Astrologos hi potius quàm Theologos secuti mihi videntur, qui Michaëlis in Deo vim ita interpretantur, vt numen incomparabile significare dicant. Vnde illud in Psal. citant: Deus quis est similis tibi? Mercurium è Planetis huic ministrum esse, fandi & agendi potentem, diuinæq; & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus sint, siue vt Græci dicunt, οἰκοδεσπόται, è cœlestibus signis Gemini atq; Virgo: huiusmodiq; genio die quarta preces allegandas. Et nostri Michaëli munus illud attribuũt, quod Mercurio Græci veteres, qui scilicet animas cœlo inferat, atq; alias sub tristia Tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius statuunt virgæ loco, vtpote qui meri-
B ta inquirat, bona malaq; compenset, proindeq; vtvt quisq; apud superos vixerit, aut pœnis, aut præmijs afficiatur. Sed anteaquàm à Michaële discedamus, quamvis cuipiam κατὰ πάρεργον dictum videatur, prætérire nolo id quod Rabi Tedacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem occidentali vento præpositum, vt magna mihi de causa institutum à Gallorum pietate videatur, quod ad nostra tempora magno cultu perdurat, honoratissimum ordinem cohortis Regiæ diuo Michaëli dicatum esse. Sed vt reuertamur, Gabrielem isti Deum fortem interpretãtur, minoris tamen cuiusdam fortitudinis esse. Lunam è Planetis huic ministrare, cuius gratissimũ hospitium Cancer esse perhibetur, secundaq; illi die supplicandum. Ex Raphaëlis nomine atque vi, rerum aiunt omnium medicinam emanare. Esse hunc Solem ipsum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: Inuentum medicina meum est. Leonis vnius domicilio gaudere: prima illi die vota concipienda, nuncupandaq;. Ac, ne Apollinis & Æsculapij fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo censetur, huius verò Æsculapius: ipsa nimirum Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo est,
C Æsculapius ars ipsa. Vnde Maro:

Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris
Mortalem infernis ad lumina surgere vitæ,
Ipse repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detrusit ad vndas.

Ars igitur Æsculapio attributa, per quã bona cõparatur valetudo, vtpote quæ in curatione ipsa versetur. Est & Zamaël, cuius munus vlciscendi, venenaq; dispergendi esse perhibent, vberrimæ illi bonorũ omnium largitioni semper oppositus. Martem hunc esse Græci volunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant, in nomineq; id esse significatum autumãt, vt Deum benignè nobis omnia respondere, ac omnia ipso horreo mortalibus elargiri interpretentur. Esse hunc Venerem, qui Tauro Libraq; delectetur: sexta illi die supplicãdum. Zadchielem inde deprehendêre, qui Dei iustitiam, & quintæ diei sacrificia, precesq; procuraret: vnde nonnulli quinarium iustitiæ dedicarint. Esse hunc Iouem: nam vt Maro, Rex Iupiter omnibus idem. Isq;, vt illi commenti sunt, Sagittario atq; Piscibus præficitur. Caphzielem demum septimæ lucis curam gerere, eaq; mortalium preces sibi deposcere,

Ab eo vim frigidam emanare, qua scilicet singula in inferiori mundo concreta D cōdensentur. Nam vti calidi est dissoluere atq; rarefacere, ita frigoris est solidare coagulareq;. Saturnum hunc nostri vocant, qui Capricornum & Aquarium sedes habet. Sed enim vt in curru satis expatiati, metamq; ipsam ritè circumuecti, eòdem vnde cursum auspicati sumus reuertamur. Id aliqua egere videt elocutione, quòd à Platone regna duo posita diximus. Is siquidem multo antè tempore præsagisse videtur, quæ nunc demum speramus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis esse, ac perinde fatalem dici. Apparitum verò olim alterū sub Saturno huic oppositum, ab Occidente scilicet Orientem versus, in quo sponte nascantur homines, & à senio in iuuentutē regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, vt Iouem mundi animam intelligi velint, cuius lege fatali manifestus hic manifesti mundi ordo disponatur. Præterea animorum vitam in corporibus cōcretis ab Ioue esse, sensibusq; & rerum agendarum studio deditā. Saturnum verò supremum inter angelos intellectum, cuius radijs animi etiam vltra angelos illustrentur accendanturq;, & ad intellectu pollentem vitam continuè pro viribus erigantur. Quæ quoties ad vitam huiusmo E di cōuertuntur, sub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue verò, cùm rerum humanarum negotijs implicantur. Plotinusq; regnare nos ait sub hoc vel illo, provt secundum hunc vel illum egerimus. In hac autem vita spontè regenerari dicimur, rursumq; iuuenescere, ac in dies magis efflorescere, cùm sana bene institutæ mentis optione ad meliora contendimus, de quo Paulus Apostolus: Homo interior renouatur in dies. Atq; passim in diuinis literis de iuuētute nostra, quæ fit vt Aquilæ renouanda. Quòd si vllo vnquā tempore spes affulsit vt mortales hæc essent consecuturi, nunc sperandum maximè, cùm eorum omnium ingenia, quæ aliquem veræ lucis fulgorem consecuta sunt, maiorum nostrorū errores, qui tot annos vni tantū sensui adhæsere, deprehendere iam inceptarunt, omnemq; studiorū suorum conatum ad veritatem ipsam conuertere, sanctioresq; disciplinas adamare. Adiuuant insuper hanc proborum hominum voluntatem, sanctissimorum autorum scripta, lucubrationesq; & documenta, quæ de vetustatis eruta voraginibus cotidie prodeunt in lucem. Et iam ille minimè censetur eruditus, quantumlibet Græcè Latineq; sciat, qui Iouem scrutaturus coele F stem non insiliat in currum, qui sacra non attigit, qui diuina non est imbutus disciplina, qui Christum, atque adeò Christianæ institutionis volumina non affectatur: quid mysteria sibi velint, non exquisierit, quaq; ratione Deo animum asserere possit, inspicere neglexerit. Verùm ille omnium optimè peritus, qui lutosas, fæceq; conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritq;, à terraq; sublatus cœlestium Circensium pompam comitatus eò peruenerit, vbi sparsas manu veri Iouis fruges donariaq; percipiat, opipareq; & ipse & iugales excepti, amœnissimi lautissimiq; diuersorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes, studiaq; omnium reliqua, nihil aliud nisi summam esse vanitatem.

DE FVLMINE.

Ouem igitur in alta sede conspicuū alato inuecti curru cōsecuti sumus. Quo verò eum esse Iouem agnosceremus, nullū manifestius signū fuit, quam fulmen eius manu prætentū; quare cùm id gestaminis ad Iouem præci-

A præcipuè pertineat, non ſecus ac ſella, de fulmine dicere minimè alienum eſt ab inſtituto negocio futurum.

I V P I T E R.

OMnibus vtiq; vulgatum eſt hieroglyphicum illud, Fulmen ſupremi Iouis geſtamen eſſe. Sed vt nunc fabulas diſsimulemus, veram figmenti cauſam afferamus, ſiquidem hoc ipſius fulminis naturam exprimere videtur: quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à ventis aëra conſperſus, vbi contrariæ naturæ viribus ſolicitari cœpit, ſeſe in globum colligit, & aduerſus algorem validiſsimè reluctatur: vrget algor ventis ingruẽtibus, ille ſeſe magis ac magis adſtringit, quoq; anguſtius premitur, eo validior euadit, ac ſimulac extremã intentari ſibi vim intelligit, totis erumpit viribus, craſsioreq; aëre, qui circunfuſus eſt, diſrupto, viam ſibi cum ſtrepitu & incendio patefacit. Suprema verò illa pars elementorum, vnde calor emanat, cùm Ioui ſit attributa, ideo illum vetuſtas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signaq; Iouis paſsim cum fulmine fieri cõſuerunt, cum vno quidem frequentiſsimè: ſed & cum duobus fulminibus ali-
B quando Ioui ſtatua poſita eſt, vt apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem ſeuera minaciq; effigie, vtraq; intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen deſcenſuri ſuper mactati porci exta iurabant, nihil ſe dolo malo facturos, aut ſecus quàm Olympiæ leges paterentur auſuros.

FAMA LONGÈ LATÉQVE PROPAGATA.

ILlud verò præcipuum fulminis ſignificatum eſt, vt vocem procul auditam, hoc eſt, famam rerum geſtarum longè lateq; per immenſa terrarum ſpatia diffuſam expatiatamq; præ ſe ferat. Tranſit & illuſtrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum ſeriem propagatam. Ægyptij enim ſacerdotes huiuſmodi gloriæ amplitudinem oſtendere ſi vellent, vocem, vt ipſi dicunt, aëris quippe tonitrum, hoc eſt, ipſius fulminis imaginem deſcribebant. Nihil enim magis, nihil validius nec terribilius tonitru ſonare conſtat. Eaq; de cauſa Apelles pictor, vti in Armorum commentario diximus, cùm Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu poſuit, quo nominis eius amplitudinem ex re-
C bus ab eo geſtis longè lateq; propagatam, & memoria nunquam intermoriturа celebrem indicaret. Poſita ea tabula, vt Plinius ait, in templo Dianæ Epheſiæ, XX talentis auri picta. Eo verò artificio fuit, vt digiti eminere viderentur, fulmen extra tabulam eſſe. Sedenim Lyſippus ſtatuarius factum vt adulationis plenum improbauit, quare haſtam ipſe in manu Regis poſuit: qui quidem, ſi vera quis de Alexandro, non fabulas conſcripſiſſet, famam eius ne vnã quidem ætate ſuperfuturam iudicaret, nedum id aſſequi meritus ſit, vt diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, vt ſe decreto publico Deum inſtituerent. Ea res cùm matrem Olympiam etiam offendiſſet magnę integritatis fœminam, Rex ipſe vt incœptum excuſaret, & inſtitutum ſuum approbaret, inſigne volumen ad matrem ſuam conſcripſit, vt apud Cyprianum legi, quo rationes multas oſtendit, Regibus ſuis Apotheoſin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam ſeruari, indeq; colendi & ſacrificandi ritum inoleuiſſe. Sanè quidem Athenienſes ipſi, qui doctrina & ſapientia ſemper inſignes habiti ſunt, cùm XII tantùm deos antea colerent, Alexandrum tertiumdecimum appellauère, honoreſq; illi adhuc viuenti inſtituère, qui tamen vulneribus ſæpe confoſſus, morbiſq; tentatus, ac poſtremò vita functus, ſe

mortalem ostendit, qui deorum interim concilio adiectus erat. Quare Lacedæmonij literis acceptis, argutè liberèque admodum more suo responderunt, ἐπειδὴ ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εἶναι, ἔστω θεός· Alexander quandoquidem vult esse Deus, esto Deus. quo decreto id declaratum voluêre, nullam aliam fuisse causam, neque meritum aliud cur deificatio esset Alexandro decernenda, nisi quòd ipse ita vellet. Cæterùm is qui adhuc viuẽs diuinis honoribus inhiabat, ne communibus quidem post obitum iustis honestabatur, ad grauissimam vsque Olympiæ matris lamentationem. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Reges suos, vt nuper dicebamus, pro dijs colere. Nam & Romani non tantùm Reges plerosque suos, verum etiam eorum vxores diuinis honoribus honestarunt, & nonnullis templa, & sacra etiam instituerunt. Quantum verò pertinet ad fulmen, eo tolerabilius id Alexandro concedendum, quo insolentius Lysimachus ab Alexandri morte particulam eius regni sortitus, non quam armis virtutéve vlla sua subegisset, sed ex Regis tabulis adeptus esset, lancea cœlum tangere se iactabat: quod tantundem erat, ac si famã astris terminare se diceret. Qua de causa Pasiades Byzantinus hominis vanitatem irridens, ad suos conuersus ait: Cauendum ne is lanceæ mucrone cœlum medium pertundat. Quodque impatientius aliquis ferat, Clearchus Heracliæ tyrannus fulmen gestauit, & ex liberis vnum Tonitrum appellauit. Quanta verò Cliti, quanta Demetrij fuit insolentia, quorum iste non magna admodũ regni parte ab Alexandro accepta, Iouem se vocari passus est, responsa sua pro oraculis haberi gauisus: ille quatuor ad summum nauibus demersis, Neptunus vocitari voluit, tridẽtemque gestauit. Vt minus iam Salmonea miremur eò prouectũ insaniæ, vt flammas Iouis, & Olympi sonitus imitaretur. Nam vt apud Maronem:

Quatuor is inuectus equis, & lampada quassans,
Per Graiûm populos, mediæque per Elidis vrbem
Ibat ouans, diuûmque sibi poscebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
Aere, & cornipedum cursu simularet equorum.

Longè verò felicius atque tutius Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cùm quædam occulta sacra ad fulmina expianda noscere cuperet, Egeriam consuluit, quæ respondisse fertur, vt Auentinum peteret, & fontem qui in antro quodam erat, melle & vino generosiore inficeret, quò solebant hora certa dæmones duo sitibundi conuenire. Hi erant Picus & Faunus. Curaret verò ille sibi latebras, in quas abditus ab aduenientibus illis non conspiceretur, ipse tamen fontem intueretur, disponeretque per fontis marginem retia, provt opportunum sibi videretur. His peractis dij venerunt, & potus allecti suauitate multum ebiberunt: tandem sopore grauati, ibidem, vbi constiterant, somno se prostrauêre, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui videntes se captos, in varias se formas transformabant. Sed cùm nihil quicquam proficerent, ad veras tandem effigies rediere, Numamque vt retia solueret, orauerunt. Rex se non prius retia soluturum dixit, quàm de placando Ioue docerent. Illi & hoc docuerunt, qua scilicet ratione cœlo Iupiter eliceretur, quoque modo fulmen expiaretur. Vnde Ioui Elicio nomen datum, cuius templum in Auentino positum, vbi res hæc contigerat. Scio fabulam importuno loco positam, sed quia non ita vulgata est, minimè fuit dissimulanda. Ne verò nos alienæ gloriæ detractoribus fauere videamur, Alexandro fulmen meritò attributũ dixe-

A dixerim, ea de causa, quòd annos vix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes subegerat, & Oceanum ipsum enauigauerat, vt nõ immeritò Cæsar, qui pari saltem animo ad eam rerum amplitudinem adspirabat, cùm Gades venisset, animaduersa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atque vt Tranquillus ait, pertæsus sit ignauiam suam, quòd nihil tum à se memorabile actum esset in ętate qua iam Alexander orbem terrarum subegisset.

CELERITAS.

EST enim fulmẽ ante omnia velocissimæ omnino celeritatis indicium, quam poëtæ cùm volunt exprimere, dicũt, fulminis ocyor alis. Idem ex antiquorũ numis manifestum est: vt in eo cuius inscriptio est, Q. PILIPVS, equus habetur in pernicem cursum admissus, cauda exporrecta, fulmine subsequente, lancea protenta: quod innuere videtur, prouinciã susceptam summa celeritate peragratam, negociumq; quamocyssimè confectum. Nam & Ptolemæus, vnus ex Ægypti regibus, promptitudinis & audaciæ causa κεραυνὸς appellatus, ait Pausa-
B nias. Facit huic rei fidem numus alius, in quo caput humanum est, capreæ coopertum spolio, sub cuius iugulo fulmen est, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegasus, cum sagitta subiacente, omnia, vti palàm est, velocitatis indicia, cùm præsertim inscriptio sit, L. PAPI. De quo quidem Papirio, qui ob mirificam in agendis rebus festinationem atq; celeritatem, Cursoris cognomentum meruit, multa rerum scriptores memoriæ prodidêre. Equorum porrò velocitatem in curruli certamine fulguri comparat Hesiodus Herculis scuto, vbi dicit:

ὣς δ' ἱππείου θόρε δίφρου ἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.

quem Statius secutus ait:

Ilicet igne Iouis lapsisq; citatior astris.

Et inferius idem Hesiodus de equis in cursum à Pallade concitatis:

τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ.

quod proximè accedit ad Papinianam sententiam.

CELEBRITAS.

IN augurali disciplina fulmen tam in publica quàm in priuata opera vibratũ, atq; etiam per nocturnam imaginem in somniis visum, celebritatẽ nominis,
C & magnarum rerum auspicia facit. Nam Olympiæ Alexandri matri fulmen per somnium oblatum, futuræ in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte qua se viro adiunxit, existimauit facto tonitru in vterum sibi fulmen illabi, ex cuius ictu magno excitato incendio, in flãmas inde latè diffusas abire visum. Quid verò hîc memorem Iuliæ filiæ Cæsaris monumentum ictum fulmine? quid Euripidis poëtæ Tragici, atq; Lycurgi sepulchra de cœlo tacta? Quid Veliternum murum? quid Eutimi Pictę, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani statuas eodem modo afflatas? quæq; huiusmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminũ significationibus edidimus, explicata sunt, quorum significata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruspicum responsis, quàm euentis postea comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIÆ VIS.

QVod verò de claris eloquentia viris dictum, vt de Pericle et aliis reperimus apud antiquos, eos ciere tonitrus, & fulgura dispergere solitos, cùm orarẽt, tanta erat animorum perculsio & in dicentiũ sententia motus, tanta verborum autoritas, de sacra dubio procul lectione metaphoram sumpsere. Psalmo enim

centeſimo ſupra quartum & trigeſimum canitur: Educit nubes ab extrema terra, fulgura vertit in pluuiam. Vbi per nubes viri ſancti intelliguntur, per fulgura verò perſuadendi vis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd alibi Dauid, Vox, ait, tonitrui tui in rota, eo hieroglyphico ſignificat Euangelij voces, quæ de cœlo diuinitùs intonaturæ eſſent, & vniuerſum terrarum orbem (id enim rota eſt) commoturæ, attonitumq́ue reddituræ. Eodem modo per fulgura verba Chriſti ſignari tradit Eucherius: eoq́ue ſpectare pſalmi dictum, Et fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de Iudæorum confuſione, qui ei nulla in re vnquam reſiſtere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum caſtris, Rameſem, tonitrui gaudium interpretatus, diuina verba, & quæ voces ſunt in ſacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitùs editæ excipiantur. Fulminis verò radij deſcripti, quæ ipſæ coruſcationes ſunt, ad eiuſdem Euangelij pertinent claritatem & famam, de quibus Pſalmo: Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terrarum. D

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atq́ue etiã in aliquot Neruæ numis cernere eſt fulmen in toro collocatum, quod manifeſtum & pulchrum admodum eſt clementiæ ſignum: arguit enim offendendi poteſtatem penes ipſum Imperatorem eſſe, verùm ob eius clementiam quieſcere: quod perinde eſt atq́ue illud, quòd apum regem aiunt aculeo quidem præditum eſſe, verùm eum in vulnus nunquam exeri. Primam verò huius virtutis laudem ætate noſtra tulit Iulius Medices princeps noſter, qui ſimulac bonorũ in eum ſtudiis inclinatis Pont. Max. electus atq́ue ſalutatus eſt, omnium ſtatim, & earum quidem atrociſsimarum iniuriarũ oblitus, ijs omnibus eveſtigiò pepercit, quos aduerſarios habuerat iniquiſsimos, quos hoſtes totæ vitæ curſu perpeſſus erat infenſiſsimos, quiq́ue non bonis tantùm & fortunis eius, ſed & vitæ modis omnibus inſidiati ſæpius fuerant. Quare Clementis nomen, vt tantæ manſuetudinis pignus, perpetuumq́ue monumentũ, aſſumpſit: ita ſumma totius vitæ moderatione conſeruauit, req́ue probauit, vt Chriſtianum demum Pontificẽ mortales intueri ſe profiterentur. Sedenim cùm nobis de tanti principis laudibus loqui non liceat, qui eius auſpiciis annos aliquot in hominum luce verſati ſumus, negocium aliis relinquemus, eam fuiſſe noſtri principis clementiam profeſsi, vt vel hoſtes ad eam æternis literarum monumentis celebrandam impulſura ſit. E F

PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM MONTANVM, DE IIS QVÆ PER SOLEM, LUNAM & STELLAS SIGNIFICANTUR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS

SCribis, (clariſsime vir, vidiſſe te lemmata quædam mea in breue admodum compendium redacta, de Hieroglyphicis quæ per Stellam apud Aegyptios ſacerdotes in doctrinarum ſuarum arcanis habentur: quod vt ad ſe mitterem, Reuerendiſsimus Cardinalis vtriuſq́ue noſtrûm alumnus Hippolytus Medices, tantopere flagitauerat. Addis inſuper, cognouiſſe te rei iſtiuſmodi argumentum non in ea tantùm ſchedula contineri, ſed à me longè copioſius conſcriptum. Rogas itaque, vt rei totius Commentarium ad te mittam. Nam quicquid illud erat, ad figurarum tantummodo formam ſpectabat, quibus pictor

A *pictor vteretur in Iulio illo sidere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipse tanto studio fouet. Nimirum video te, Montane eruditissime, leonem ex vnguibus æstimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur, qui se olim apud mythologos pro leone ausus est venditare. Quantulumcunque tamen id sit quod ego præstare potuerim, officij mei fuit, omni posthabita contatione, obsequi viro tum à primis studiorum nostrorum annis amico, tum ætatis totius demùm cursu mihi semper admirando, tam in philosophiæ quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, seu Græca seu Latina quis poscat, politissimo. Accipies igitur Stellarum hieroglyphica provt à me fuerunt interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæque suarum semina conspergant, nisi in Lunaris orbis paratissimum, vt ita dicam, horreum condantur, quæ postmodum illa quasi sequestra terris demum indulgeat, aut potiùs vberrimè largiatur? Sed neque Luna neque stellæ sine Sole sui compotes esse possunt: quare Sol quoque his adnumerandus, imò anteponendus. Ridebis, scio, non erubescere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud talem tantúmque virum totius Encyclopædiæ decus & ornamentum verba facere: sed id me consolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iusseris: quare si quid hæc attulerint tædij vel molestiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vtcunque, si leges hæc quæ sunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tan-* B *tùm quæ me longè accuratius legeris, in memoriam tibi reducant, verùm etiã te Pierij tibi deditissimi memorem assiduè faciant.*

DE SOLE.

COELESTIVM corporum quæ die noctéque micant significationes dicturi, rationi consentaneum esse duximus à Sole ipso dictionem auspicari: quando, nisi Sol esset, neque Luna, neque stellæ vllæ conspicuæ essent, vt & doctrina est Astronomorum, & res ipsa indicat. Cùm itaque Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustret suo, nostrisque videnda oculis offerat, ab eo vtpote lucis arbitro, initium meritò faciemus.

DEVS OPT. MAX.

THeologi tã vetustæ religionis, quàm nostræ pietatis interpretes, Deũ Opt. Max. & vnum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eaque ratione Sol cùm sit vnus, vnde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, vt sensu manifestum est: sit bonus, vt quotidiano cernitur experimento, Dei ipsius hieroglyphicum, nullo C alio signo addito, perhibetur. E' profano verò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omniũ, quam gentes ipsæ venerabantur, caterua reiecta, Solem Deum esse vnicũ arbitrabantur, ita vt nulla diis templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd vni Soli, quem colerent, vix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta eum veneratione prosecutus est, vt aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, vtpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) quod Sol inter sensibiles. Quæ verò de Solis similitudine cum Deo referuntur ab Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutissimè verò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quamdiligentissimè cõmendauit, cùm ea quotidie per templa scholasque omnes cõmemorata recitentur, ea hic ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, vt Eusebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunam & stellas ita esse deos intellexere, vt eos

tantùm gignendarum abolendarumq; rerum omniũ causam affirmarent: quod D
iis congruit, quæ Plato Legum XII, de Parcis philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem μυδροὺς esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atque ita omnia ex eo gigni conformariq; affirmabat. Ferrum enim ita dispositũ, in quod volueris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus, cũ eodem sentiens, Solem aureã glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumq; Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deũ posuere, lumenq; eius & formã ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo vnà cũ Luna fuerit creatus. Eaq; ratione reprehendit & Homerum, & cæteros omnes, qui Solem vnicum esse Deũ crediderunt.

VNITAS.

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obiiciuntur oculis, quod vnitatem significare possit, nempe Sol is est: id quod, vti dicebamus, locutionis etiam etymon attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaq; Alexander Macedo Dario amicitiã petenti respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum haberi posse. E
quam sententiã ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulaturus, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri sententiam prætexerat:

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnum esse dicebamus, extra res Deus quoque vnus, & πῶ ὠός cognomento ab Orpheo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

VERITAS.

ET qua ratione Sol vnus est, eadem est veritatis hieroglyphicum: duplicia enim et multiplicia sunt veritati cõtraria. Simplex igitur sit necesse est, quod verum censeri debeat. Hinc nudum effingitur ipsius veritatis signum: & quia omnia habet in conspicuo, ex eo precipuè veritas est. Hinc Pythagoras πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένους quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet cõtra Solem versa, quod non esse manifestis repugnandum significare contendunt: neq; hominem loqui ferè posse, quod vndecunq; verum sit, cùm omnem hominem diuinæ literæ mendacem esse dicant. Sanè de iis quæ liquidò patent, apertamq; in se continent veritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

CHRISTVS. F

AT sacræ passim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt: vt illud, In Sole posuit tabernaculum suum. Et: Exiit de tribu Iuda, cuius signũ est leo solare animal. Plato in Repub. vt solet mysteriis suis inhærescens, & Prophetarũ quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem visibilem Dei filium appellat, quippe qui Deũ ipsum excribere non audeat, & à quoquã fieri posse diffidat. Atq; identidem intelligendum, quòd vbiq; Christus ipse profitetur hominem imaginem esse inuisibilis filij: qui si lux est vera, quæ mentem omnem illustrat, expressissimũ habet simulachrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hic patiente Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suę naturæ perspicuè cõmonstrauit: nosq; iure optimo diem, qui Soli à Mathematicis adscribitur, eũ Domini vocitamus, & eius cultui sacrũ dedicamus, vel hinc ostendentes, nõ esse cur amplius corporeũ Solem, vt olim Gentes, colamus, quasi Regem cœli, & dominum, atq; moderatorem, posteaquàm Soli inuisibilis, coæternus Patri & coæqualis, per quem & cœlum & terra cõdita sunt, sitos in vmbra mortis homines illuminauit, estq;, vt cũ Simeone absoluam,

A uam lumẽ, quod è gentium oculis tenebras discutiat, & electo populo gloriam afferat nullo vnquam tempore defuturam. In aliquot antiquorũ numis cernere est humanum caput radiis circũquaq; diffusis, cuius inscriptio est, ORIENS. Siue igitur pro Sole, siue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatᷣ, vtroq; hieroglyphico Christũ referre videbitur, de quo Zacharias Propheta: Ecce vir, ORIENS nomen eius, qui dominaturus esset super solio suo. Alter quoq; Zacharias antiquũ hoc dictũ attestaturus, In quibus nos visitauit, ait, Oriens ex alto, vt eos qui sedẽt in tenebris & in vmbra mortis, illuminaret. Ideoq; tam vox, quàm imago Orientis, Assertorem nostrũ significat, ait Eucherius. Exorientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes, Lotos quippe arbor aquatica, vbi infantem in ea considentẽ figurassent. Hinc vtiq; vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadã aura refrigerantes potius quàm advrentes intelligi volebant. Cęterùm ego significatũ hoc, vt exortũ lotos indicet, inde sumptum crediderim, quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturq;, vti magis ac magis tollitur iubar Solis. B Maximè verò panduntur, vbi mediũ is iter emensus est. Eodem verò decedente, folia ipsa vicissim contrahuntur, complicariq; incipiunt ac insinuari, veluti nulli patêre velint præterquàm numini quod venerantur: atq; ita quibus liceat modis, eo abeunte, sese intra claustra cohibeant. Quod, vt Proclus ait, obseruatum à Magis, vt sacram omnino eam Apollini crederẽt, effecit.

RESIPISCENS.

HAbet & Aurora suum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam siquidem vir ostenditur, qui de voraginibus emergens prauorũ operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iustitiã & lucis puritatem euehatur: quæ sententia eiusdem est, quem suprà citauimus, Eucherij.

CLARITAS.

A Solis verò claritate, viros omnes insignes, qui vel rebus pręclarè gestis patriam illustrarunt, siue sublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregiè tu facis) instituerunt, aut vitæ sanctioris exemplo reliquis fuêre documento, quò veram possent assequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria, sanctos inquam homines, inter mortales versatos ait. C Illi enim verę participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educentes, luminaria nõ iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ viros qui præclari nominis essent, nomine Luminis appellarũt, vt Latinus Rex apud Maronem queritur, Lumina tot cecidisse ducum.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

APud eosdem, quos paulò antè nominauimus, Persas, quorum quidem disciplina recentior omnino fuit, deducta ad res humanas similitudine, Sol eum, penes quem summa esset imperij maiestas, indicabat, Solemq; in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romã Tunc caput obscura nitidum ferrugine texit.

Et vltimo Domitiani tempore corona quædã iridi similis Solem circundedit, quæ lumen eius ac radios obscurabat: quod portendebat, vt Arioli interpretabantur, fore vt is Imperator à Stephano iugularetur.

HVMANA VITA.

TAntus verò est Soli cum humana vita consensus, vt is claritate sua insignis, vitæ identidem nostræ tranquillitatẽ: obscurus autem obnubilatusq; rerũ

noſtrarum perturbationem oſtentet. Hinc apud coniectores inuenias, quod etiam veſter Hippocrates Medicis non ocioſe obſeruandum pręcipit: Si viſus Sol in ſomniis obſcurari, occultari've, aut nuſquam apparere, periculum inſtare vt ægrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius inſequētis ipſe Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitem: mentis enim lumen eo ſigno labefactari, inquietari, ac loco exturbari ſuo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, ſolicitus admodum eſt Hippocrates, vt ægroto certa victus ratione obviam eatur. Tantam verò Sol prærogatiuam in iis quæ ad nutriendi rationem ſpectant, habet, vt Phyſici omnes ex calore et humore noſtrum conſtare incrementum aſſerant. Nam & Heſiodus poſteaquàm fluuiorum quorundam nomenclaturam abſoluit, ſubiecit mox, hos eſſe qui mortale genus enutrirent, vnà cum Sole. Interpres addit: Aquæ enim & Sol nutriendi vim habent, eorumq́ beneficio res aluntur & gliſcunt. Inde Catullus de flore quodam viuido:

Dum mulcent auræ, firmat Sol, educat imber.

ANNVS.

APud aruſpices Sol annorum ſignificatum habet, quorum ipſe Dominus eſt. Quodq́ ad hanc rem facit, Cyri ſomnium memoratur, qui ſcilicet imaginatus per quietem ſit Solem ter manibus apprehendere fruſtra appetiiſſe, ſiquidem convoluebat ſe Sol, & elapſus abire videbatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo ſcilicet tempore Saturnus Solem eodem aſſequitur puncto, vnde ſimul deferri cœperat. Id vtcunq́ interpretatum fuerit, tamen ipſis commentum placuit.

GRÆCI.

AEgyptij vates per Solis imaginem Græcos in prodigiis intelligi tradidêre, cuiuſmodi rei nota eſt hiſtoria. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium ſuperaſſet, paulò pòſt Luna prima vigilia defecit, deinde ſanguinis colore ſuffuſo, lumen omne fœdare viſa eſt: quod Macedones laborum pertæſi dirum arbitrabantur, resq́ ad omniū deſperationem proceſsiſſet, niſi vates Ægyptij, quorum doctrina omnis per rerū imagines explicabatur, affirmaſſent, bene ſperandum eſſe, quòd Sol Græcorum, Luna Perſarum indicium eſſet, ideoq́ ruinam ſtragemq́ eo oſtento illis gentibus portendi, quorum ſignum laborare viſum eſſet, quod effectus poſtmodum comprobauit. Interferere autē hieroglyphicis prodigia, ſomnia & oſtenta licet, quia manifeſta inter ſe congruūt germanitate.

PATER, MATER, LIBERI.

SEd vt ad hieroglyphica noſtra redeamus, cùm Sol generationis arbiter exiſtat, Luna veluti lac humorem ſufficiat ad nutrimentum, liberi vitæ lumen à patre ſortiantur, nō temerè apud Hebræos Ioſippus puer imaginatus eſt ſopore preſſus ſe à Sole Lunaq́ & ſtellis vndecim adorari: nam quòd patrem ſimul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc oſtenſum, eventu poſtea comprobatum, cùm illi annonæ præfecto, & maxima quæq́ negocia Regis in Ægypto adminiſtranti, cùm nondum eum agnoſcerent, procubuerunt.

PRÆGNANTIA.

SEd quod ad partus attinet, manifeſtiſsimo hieroglyphico id Ægyptij figurare conſuerūt, apud quos bipartitus Solis orbis, in media cuius ſciſſura ſtella impoſita eſſet, humanū fœtum in pręgnantis mulieris vtero ſignificabat, non ea tātùm de cauſa, quòd vterū in corpore medio ſitum ſolari corpori ob rotunditatem ęquipararent, ſed quia Sol cōceptus omnes irradiatione ſua viuificat, à

quo

A quo vitalis virtus pręcipuè demanat, quod quidem Aristoteles Physicę auscultationis secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole professus. Veluti verò stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in vtero alimentum à matre consequitur. Neq; huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurũ illum suum mortalibus vitę tranquillæ initia dedisse conaretur ostẽdere, mortales reliquos stellas dixit, Epicurum verò Solem appellauit, his versibus:

Ipse Epicurus obit decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superauit, & omnes
Restinxit stellas, exortus vti aërius Sol.

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumẽ mutuatur? Quibus respõsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti, minora nequeant lumina conspicari.

DE LVNA.

B Atque hæc de Sole dicta sufficiant: non enim omnia prosequi volui, quæ super eo dici potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarum ratio mihi habenda fuit, publicæ quippe professionis, lucubrationũ tuarũ peculiariũ, solicitudinis quam pro laborantibus, quotquot opem implorãt tuam, benignissimè suscipis atq; accuratissimè: à quibus si longiore sermone auertere te voluissem, in alicuius omnino commodum peccassem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

Sole pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuere qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanã exprimi dissererent. Nam quòd hęc è limo terrave constat, terra etiam lunaris globus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò terrã cœlestem, modò terrestre cœlum appellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est prætèrea Lunæ facies, diebusq; singulis immutata conspicitur: neq; variantiæ quicquã magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. Quinetiam si vniuscuiusq; hominis vultum intueamur, nunquam aut rarissimè hac & illa vice eundẽ esse conspiciemus, modò enim iratũ, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu perturbatũ comperiemus, ac provt diuersæ rerum imagines animum perculerint, ita varias in vultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur, eum eodem semper vultu conspectum. Ad hæc, vt quæ tam manifesta sunt missa faciamus, cupida lucis Luna, cupidum intelligẽdi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntem aspicias. Animus quoq; noster nunc ipsius veritatis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad veræ rationis intellectum facta repetitione reuertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die vel iustus cadit. Luna ea semper parte clara, conspicua, & illustris est, qua Solem aspicit: obscura verò, caua & inanis parte ea qua diuertit à Sole. Homo qua se parte conuertit ad Solem suum, micãtissimis radiis velut alter Moses illustratur: ab eo verò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscatur. Hinc dies à Deo dictus Neomeniæ, nouę quippe Lunæ, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spectat, vt intelligit Adamantius, quando lex vetus vmbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait, eandem ipsam memorans Neomẽniam, vt intelligamus iustitiæ Solem Christũ esse, Lunam verò Ecclesiam, quæ lumine ipsius

repletur, ac cùm Soli suo iuncta fuerit, eique penitùs adhæserit, tum festum diem agit Neomeniæ. D

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi, qui Christum Soli æquiparant, in quo sit sensibilis humanitas, & diuini luminis imago, iidem per Lunam piorum, vti dictum, vniuersitatem intelligunt, cùm nulla sit gens, nulla natio, nulla sectæ cuiuslibet congregatio illustrata lumine, nisi quæ vt in Sole Luna, Christi radio verberatur. Eucherius quoque Lunam Ecclesiæ dicit hieroglyphicũ, nempe quòd in hac mundi nocte resplendeat. Et quoniã defectibus menstruis imminuitur, & faciem quotidie variat, nostræ sit etiam symbolum imbecillitatis, de qua superius.

ÆTERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ significatum, æternitatis hieroglyphicum haberi, propterea quòd, cùm defecisse videtur, noua iterũ fit, sæpiusque anno toto iuuenescit. Quare scitè admodum Horatius, cùm breuem & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ. E

In Faustinæ numis aliquot simulachrum est, quod læua pallam sustinet, dextera auiculam cum Luna superſidente porrigit: inscriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos à Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. simulachrum videre est, quod dextera nouam Lunam attollit in sublime, inscriptione addita, PERPETVITATI AVG. Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici supplementũ & Solem adiecit. Et Catullus noster, quæ de Luna dixit Horatius, ipse de Sole dixit:

Soles occidere & redire possunt.
Nobis cùm semel occidit breuis lux,
Nox est perpetuò vna dormienda.

Causa verò cur per hieroglyphicũ Solis & Lunę Ægyptij sacerdotes perpetuitatem significarent, ea perhibetur, quòd eos perpetua esse rerum elementa arbitrabant, quippe quæ virtute propria inferiora omnia generarent, conseruarẽt, & perennare facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ semper fuit, est, & futura est in Christo, Psalmographus memor, futurum scripsit, vt Christum populi omnes revereant per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu se conuoluerint. Et Cabalistæ vigesimam illam intelligentiã agnoscunt à perpetuitate desumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò nostra (vt id identidem repetamus) eorum regimine ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes sint, eæque maximè propriæ, sentire, & crescere, quorum alterum Græci αἰσθητικὸς, alterum φυτικὸς dixêre, sentiendi vim à Sole, crescendi à Lunari globo sortimur: atque ita vtriusque luminis beneficio hęc nobis constat vita qua fruimur. Denique humore vnius, & alterius calore sustentatæ rerum species prorogantur, æternæque fiunt. Ad hoc faciunt plerique Corneliæ Saloninæ Augustę numi, cuius caput ex noua Luna prodire videtur, à quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modò dicebamus: modò IVNO, quòd eadem Lucina est: modò PVDICITIA, quòd Iuno, Luna, Diana, & idem Proserpina numen. Horum omnium summam Catullus ita breuiter colligit: F

Tu Lucina dolentibus	*Dicta lumine Luna.*
Iuno dicta puerperis,	*Tu cursu dea menstruo*
Tu potens Triuia & notho	*Metiens iter annuum,*

Dicta *Rusti-*

A *Rustica agricolæ bonis Tecta frugibus exples.*

Quod verò ad huiusmodi fœcunditatem facit, plerique cœlum omnium terra nascentium patrem arbitrati sunt, terram verò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quòd aquarum lapsus inde cadentium seminis vicem præbeant: terrámque matrē, quòd matris vice has excipiat, & inde pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quę totius humoris domina perhibeatur, quasi virilem operam in eo subministrando præstet, à multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod professus est etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto generis masculini adiecto dixit:

Ignea iam cœlo lucebant sidera, Phœbe Fraternis successor equis.

Quamvis nō desint Grāmatici, qui eruditionis fortè istius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiā sexu dictū ab antiquis: vt, Autor ego audendi, de Iunone. Verùm illud probabilius est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inueteratum esse cōstat apud Carrenos Mesopotamiæ populos, eum qui Lunā muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnatum iri B à Natura rerum omnium arbitro, vt is mulieribus addictus eis semper seruire cogeretur. Qui verò marem eam esse credidissent, futurum vt vxori semper suæ dominaretur, neque vllas vnquam muliebres insidias pateretur. In Hebræorū arcanis, quæ Cabalistica vocant, omnes siderum idearúmque cœlestium virtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, vti diximus, in inferiorem materiam vt genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouatúsque omnes per elementa singula progeneraturæ. Alibi simulachrum Panis, quod Panopoli visebatur, attigimus, eo gestu factum, vt Lunam à dextera sitam flagello verberare videretur, quippe vt quæ apud eam quasi in penum quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitaret.

MENSIS.

QVòd si Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxissent; hieroglyphico eo mensem significari prędicabant, cùm palàm sit eam in ortu cornua surrigere sursum versus, eo pręcipuè tēpore, quo signa Zodiaci vel recta cadunt, vel oriuntur, quòd pars inferior tātùm, eaque oculis nostris minima, propinquo occidente Sole cōspicua sit. Ad coitū verò properantē, sub septimū & vigesimum C itineris decursi diem planè manè cōspectā deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eóque mox prætereundo cōsumit, omnino latet, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodē significato poëtæ quoque mensem intelligunt, vt illud; Luna quater latuit. atque eodem modo apud alios passim.

ÆGYPTVS.

IN T. Antonini Aug. Pij P. P. numo, qua parte inscriptio est, ALEXANDRIA, videre est humanæ figurę signum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehēdere, siue sit is adorationis gestus. Ea autem cornibus infrà deiectis sita est, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttulæ pendētes sunt. A' pedibus postica parte spicę tres fructu pręgrauidę cōspiciuntur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulacrū id reflexo. Quæ omnia, vt hæ partes alibi declaratæ sunt suis quæque locis, Ægyptum ipsam significare, etiamsi non adesset inscriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTÆ.

VArietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò cōspicua, ansam dedit, vt nonnulli sophistas per Lunę hieroglyphicum intellexerint: & Ægy-

ptij sophistæ, quando Luna Ægypti symbolum est, cuius prouinciæ Isis domina perhibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, vt apud Stobæum legere est, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie sese mortalibus ostentet, nunc accretione, nũc diminutione luminis assiduè variante, nunquam interquiescat. D

INSIPIENTIA.

NOstri huiusmodi varietatis ergò insipientiam per Lunæ simulachrum indicarunt, quippe cùm propter vniformitatis effigiem, veritatem, & propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contrà per Lunę varietatem, & nothum lumen, inconstantiam mentis accipiebant. Vnde Salomon, Sapientia: Sapiens sicut Sol permanet, insipiens autẽ sicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam cadere consueuerat. Quod si trahas ad spiritum, animaduertas in talibus impetus quosdam quasi bonorum operum surrepentes, ita vt laudandi videantur, ab iis tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rursus enim eos minui videas, quodq́ue videbatur in eis lumen, non est diurnum, sed nocturnum lumen, quod quidem vsqueadeò imminuitur, vt iam penitùs deficiat. Atq́ue ij nonnunquam in ignem cadunt, id est, in ardorem concupiscentiæ, in veteres excandescentias, vlciscendiq́ue cupiditatem, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc est, in lubricas mortalium curas, in perseuerandi desperationem, in ambitionis fluctus, ciuilesq́ue vndas perpetua instabilitate exagitatas. Humana enim vita, vt alibi ostensum, marinæ instabilitati plurimùm assimilatur. E

PERSÆ.

QVod verò Luna Persarum hieroglyphicum esset, superius ex ostento dictum, & quid super eo senserint Ægyptiorum Magi.

NOBILITAS.

PErvulgatũ & illud est, Lunæ gestamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuisse: qui quidem Proselenes ea de causa nuncupati sunt, quòd ab Deucalioneo diluuio primi ipsi Lunam inspexisse nascentẽ se credidêre: quodq́ue putarent vniuersum humanum genus aquis obrutum perisse, & à se rursus originem propagationis emanasse. Erat verò gestamen id, quo vti soliti Arcades, fibula in Lunæ cornua porrigentis speciem, qua calceamenta connectebantur: de qua scommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam vxoris fratrem, qui cùm generis sui nobilitatẽ æquo verbosius apud Romanos ostentaret: Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in astragalis gestitas. Quin & Romanis, qui nobilitate præstarent, gestandi lunulas morem fuisse Plutarchus tradit: nisi satis sit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc sententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur: F

Et nobilis, generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.

Sunt qui causam huius gestaminis eam commenti sunt, vt sic admonerentur considerandam esse rerum vicissitudinem, quæ præsertim in Luna spectabilis est, ne solo nobilitatis nomine nimium turgescerent.

DE

A

DE STELLA.

SEd iam locus exigit, vt stellas tuas aggrediamur, quarum significata recensere, rationemque reddere, nostræ potius fuerit indaginis, quàm alterius cuiuspiam inuentum, cùm præsertim in restituendo contextu paucissimorum admodum verborum, quæ stella super apud Horum Ægyptium tradita inueniuntur, cura laborque non defuerit. Sed est omnino in damno libellus ille tam in vulgatis Aldina impressione, quàm etiam in manu scriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipsam.

VNIVERSI DEVS.

APud Horum igitur legas stellam hieroglyphicum esse Dei, neque ferè quid amplius: quare necesse est rem ipsam, paucis his inclusam verbis, manifestius & latius aperire. Etenim cùm Ægyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœlestibus orbibus, aduerso motu atque eo etiam vario concitatis, instituit, contemplarentur, neque id alia quapiam ratione deprehendissent, quàm stellarum motu, earumque præcipuè, quas vices assiduè variare
B manifestum, rapique vniuersam mundi superioris machinam ab exortu occasum versus, vertigine supra mentis captum citatissima, ac nisi res ipsa quotidie fidem faceret, prorsus incredibili: obniti verò contrà ab occasu exortum versus sphęras octo ex iis, quæ nobis innotescere potuerunt, easque prout magis minusve à centro distant, pro ratione sua eo segnius aut velocius ad metam properare, nimirum fieri hæc absque Deo minimè posse crediderunt. Quis enim tantarum molium rector constitueretur, qui certo temporum spacio omnia gubernare, nisi mens suprema omnium arbiter haberetur? Cùm igitur per stellas potissimum in Dei ipsius cognitionem pervenissent, ipsius vniuersi Deum, per signum idem ipsum, quo rem deprehenderant, significare instituerunt. Ideoque stellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere voluerunt. Sententiam verò hanc Romanis etiam placuisse possumus ex eo coniicere, quòd in Pertinacis numo simulachrum est, manibus versus ingentem stellam ad cœlum sublatis, cum inscriptione, PROVID. DE OR. COS. II. Ita ille diis gratias agere professus, quorum prouidentia rerum potitus esset.

C

PAN.

ATque ea potissimum ratio est, cur Pana Deum ex hieroglyphico stellarum intelligi contendebant: quin & pectus eius variis insigne stellis effingebant, cùm omnino per Pana totam rerum naturam interpretarentur: qua de causa & fistulam septem calamis compactam, propter erronum totidem concentum, ori eius apprimebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter est, quòd πᾶν omne, vniuersam quippe, vt dictum est, naturam significet. Propterea verò & hinuleæ pellis varietate tegi solitum aiunt, vt ex maculis referri stellæ videantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod quidem isti forsan de sacris nostrorum literis desumpsere, in quibus legitur, Extendit cœlum vt pellem: quamvis Adamantius dictum de sapienti anima interpretatur. Nimirum illa extensio in modum pellis, tanquam literis inscriptę luminaribus & stellis, dicitur Rakia: & ῥακὸς Græcis corium est. Nos verò tentorium illud, firmamentum appellamus: & aulęa picturata vulgus etiam vbique hodie Racia nuncupat. Porrò cœlum propter micantes stellas à cælatura appellatum Probus idem putat, vnde scilicet Luna bigis ferri incipit, in superiorem vsque cœ-

leſtium orbium partem, quæcunque cõtinentur, ea Grȩcè ab ornatu κόσμος, à pu D
ritia Latinè mundus vocatur, ait Varro.

CELEBRITAS.

NOn temerè itaq; in ſomniis, vt apud Philiſtum legere eſt, Satyriſcus eſt celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionyſij mater, eius qui Syracuſanorum tyrannus fuit, cùm prægnans eum ipſum aluo contineret, per nocturnam imaginem viſa ſibi eſt Satyriſcũ peperiſſe. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati ſunt, eum quem illa peperiſſet, clariſsimum Grȩciæ ſidus, ad diuturnum cum Fortuna fore. Hinc Naſo etiã ſidus pro nobili claritate generis poſuit, vbi Maximũ, ad quem de Ponto ſcribit, ſidus Fabiȩ gentis appellat. In diuinis quoque literis, doctorum & pietate inſignium virorũ lumina per ſtellas ſignificantur: vt apud Danielem, Docti tanquam ſtellæ fulgebunt. Et quæ progenies Abrahæ promiſſa diuinitùs eſt, tanquam ſtellæ, nõ tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus poſteri eius illuſtrandi eſſent, claritatem. Præcipuè verò Hyades in huiuſmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, vt admonet Eucherius: ſiquidem ortu ſuo ſolent pluuiam inducere, atque E
ideo per id ſidus ſacræ diſciplinæ doctores interpretantur. Cur verò pluuia diuinæ ſit inſtitutionis hieroglyphicum, ſuo commentario eſt abvnde diſputatũ.

PROSPERITAS.

ARuſpicum autem obſeruationes ſtellam aſſerunt proſperitatis, ac læti alicuius euenti ſignum eſſe, ab Atteio Capitone traditum, quod, vt Feſtus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis ſtella ex lamella ærea, qua ſpecie reliquæ ſpectantur in cœlo ſtellæ, præfigebatur. Diſciplinam hanc ſecutus Virgilius, feliciſsimum Troianæ poſteritatis ſucceſſum Anchiſæ ita præmonſtratum ait:

Subitóq; fragore Intonuit læuum, & de cœlo lapſa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Nec; immeritò Cæſar Auguſtus crinitam ſtellam viſendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæſare ſublato ſtatim apparuit, cum paucis admodum ſententiam ſuam profeſſus, felicitatis, quæ ſe depoſceret, oſtentum interpretatus eſt. quamvis palàm Iulij Cæſaris animam in eam ſtellam commigraſſe dictitare ſolitus eſſet, remq; teſtatus ſit numiſmatum monumentis, ſtella ſcilicet impreſſa in eo nu- F
mo, cuius inſcriptio eſt, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera verò facie, DIVOS IVLIVS. Adiectum etiam eſt id inſigne capiti ſtatuæ eius in foro poſitæ. Et alij pleriq; numi Cæſaris caput ſtella ſupra frontem præfixa conſpicuum oſtendunt. Et Dionei Cæſaris aſtrum Virgilius hac de cauſa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium ſidus, velut inter ignes Luna minores. In numis verò quos Metius Macer in honorem Cæſaris cuſit, Cometa ab occipitio Cæſariani capitis appoſita eſt; vt ab eius obitu ſignum id ſubſecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per ſtellam tantùm Iulium Cæſarem intelligi voluerint, picturis publicatis. Verùm hæc conſignificat, non autem ſimpliciter ſignificat.

FATVM.

ADiecere ſacerdotes Ægyptij, Fatum per ſtellam ſignificari, quoniam id ex ſiderali diſpoſitione cõſiſtere vulgata doctorũ opinione creditur. Per motum enim ſtellarũ negotia tranſiguntur, vt Heſiodi interpres ait ſuper Aſterie. Nã & Parcæ illæ, Clotho, Lacheſis & Atropos, vt alibi ex XII. Legũ Platonis oſten-

A ostendimus,nihil aliud sibi volunt,quàm tardum in primis Saturni motũ, quo singula maturantur: & multitudinem virtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum varietas in inferioribus generatur:ac reliquorum deniq; erronum motũ,quo suo quæq; tempore perficiũtur. Quamvis enim à Solis & Lunæ beneficio vita constet qua fruimur, nostra tamẽ negotiatio tam ad ipsa duo lumina,quàm ad quinq; vagas stellas refertur,vt vulgus Astrologorum putat. Quinetiam nullum in cœlo sidus,lumen nullum,otiosum volunt.Et Cabalistę, nullam esse herbam plantámve in orbe hoc dicunt,quæ non ab aliqua firmamẽti stella irradietur, foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Erronum verò varijs coniunctionibus & aspectibus,vt vocant,ea rerum vicissitudo in humanis rebus esse perhibetur,quæ fati cognomento à plerisq; nuncupatur.Tametsi clarissimi ætate nostra fuere viri, qui acriter in Mathematicos inuecti,huiusmodi veterum cõmentationes plurimas euertere conati sunt.Cæterùm vt diuos Augustinum & Ambrosium ac plerosq; è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc voluère,Plotinus è veteribus nihil vi & potestate siderũ hominibus eue-B nire contendit,sed ea quę decreti necessitas, quam nostri prædestinationem vocant,in singulos sancit,ita per horum septem transitum, stationem, recessúmve monstrari:vt aues seu præteruolando,seu stando,futura pennis vel voce significare dicebantur,ipsæ tamen rerũ indociles, ac quid agant prorsus ignaræ: quarum volatus,aut status,aut garritus,prout fausta infausta've,commoda vel incommoda portendere existimabantur, ita salutares aut terribiles habitos, cùm à se ipsæ neq; salutem,neq; terrorem vllum afferant.

DE SIRIO.

QVam tamen præ se fert stella Sirius præsagiturã, non leui de causa, sed ex grauissimis philosophorum obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Ætæos ortum Caniculæ diligenter quotannis obseruare solitos,cõiecturamq; inde capere,salubris'ne,an pestilens annus futurus esset.Ea enim stella si obscurior ac caliginosa propémodum extitisset, pingue,ac concretum esse cœlum, ac perinde afflatum eius grauem & pestilentem futurum abominabantur: sin illustris atq; pellucida apparuisset,cœlum identidem tenue purumq; conijciebant, C futuramq; inde salubritatem præsagiebant.

COELESTES SPIRITVS.

CÆterùm nos cum piè simus instituti,cur nõ etiam piè loquamur?Sanè cõstat apud Theologos,& Dionysium præcipuè,tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipuè constituta. Harum suprema soli contemplationi vacat, Deumq; perenni sono, continuaq; assiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cùm sit cœlestibus officijs atq; muneribus delegatus, per firmamentũ, quod ab excellentia Cœlum appellãt,significatur. Postrema verò hierarchia,etsi natura supra omne corpus est,supraq; cœlum,curat tamen ea quæ sub cœlo sunt.Et cùm diuidatur in principatus,archangelos et angelos,omnium horum munus circa ea tantùm versatur,quæ sub Luna sunt. Principatuum cura circa respublicas, principes,ac Reges,vt ex Dauide cognoscimus.Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremonias. Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorũ fuisse custodem Michaëlem nominat, vbi verba citat ex oratione Azariæ,libro Danielis:Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & socijs in fornacem: cùm tamen archangelus sit. Sedenim

ſæpe admodum in quotidiano ſermone omnes ordines Angeli nuncupationem vſurpant. Cùm igitur tertius ordo huiuſmodi res humanas tueatur, & ad incorruptibile ſuperioris dominij decretum dirigat, cuinam potius quàm huic ordinij Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ ſphæræ, hoc eſt, ſtellato inſideat orbi, à ſoli eius excellentia ſtellæ ſignificatum Fato congruere meritò videtur. Neque tamen abſurdum eſt Angelos per ſtellas intelligi, qui ſtellarum præſides habeantur: veluti cùm apud Salomonem pro cœlo Deum intelligimus. Scriptum eſt enim hiſtoria Regum, Exaudi ô cœlum: vbi non cœlum tamen, ſed cœli, & terræ rectorem ac Dominum, ex Theologorum interpretatione, Deum appellat. In Moſeos etiam traditionibus, vt ſummi viri locum interpretantur, per ſtellas Angeli ſignificantur. Demùm Angelorum munera cùm ſint, purgare, illuminare, perfectum reddere: ſi Parcis hæc, vt fortè non incongruum videatur, adſcribere voluerimus, ne penitiora hæc documenta ſublimius æquo perſcrutemur, Fatum id omnino eſſe conſtabit. Cui quidem opinioni ſubſcribit Chryſippus (hos enim autores citare compellor, propter noſtrorum quorundam literatorum peruicaciam, qui profanis autoribus maiorem adhibent fidem, quàm Chriſto, & à Chriſto patreq; eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur ſi Græcis philoſophis magis quàm Paulo vel Apoſtolis alijs credunt, Chryſippum præcipuum ex antiquioribus audiant ita dicentem, Fatum eſſe potentiam ſpiritalem, certa quadam ratione vniuerſi conſtitutricem. Atq; alibi: Fatum, inquit, eſt mundi ratio: vel, lex eorum quæ in mundo prouidentia conſtituuntur: aut ratio ad quam omnia quæ fuere, facta ſunt. Quin & Poſsidonius, dum Deum Iouem primum appellat, ſecundum Naturam, tertium Fatum, ſi quæ de Angelis retulimus, & alia Theologorum ſcripta conſiderare voluerimus, idem hoc, aut non multùm diſsimilia ſentire deprehendetur.

D

E

TEMPVS.

AD hæc ſtella temporis etiam eſt hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto ſtatam temporis legem magis obſeruat, quàm cœleſtia corpora, quæ ſua quadam lege iterũ ac ſæpius mota, eodem ſemper temporis interuallo, certisq; periodis eò redeunt, vnde ferri cœperant.

F

EXPLORATIO.

STella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod ſiue ad orbicularem motum, ſiue ad cœli ipſius figuram, ſiue ad ea quę de temporũ repetitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sedenim quam hi circuitionem ponunt, explorationem potius ego dixerim, propterea quòd ſtellæ peruigiles facta conſiliaq; noſtra omnia videntur explorare. Vnde apud Catullum legas:

Aut quàm ſidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.

Apertiſsimè verò apud Plautum exploratores per ſtellas intelligunt, ſi cui non ſatis eſt Chriſti ipſius teſtimonium dicentis, vel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram patre ſuo. Nam ſtellas paulò antè Angelorum hieroglyphicum agnoſcebamus. Apud Plautum igitur Arcturo ſtella in ſcenam introducto, hæc, Rudente, recitantur:

Qui eſt imperator diuûm atq; hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia diſparat,

Qui

A *Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem*
Noscamus, vt quenq; adiuuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimonijs
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina excripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hîc quærat malum.

Romani enim veteres hæc de stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noscimus, cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumq; Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quæ nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiuscemodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunæ, siderumq; specie distinxit, easq; coronas nouo etiam nomine exploratorias appellauit, vtpote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctem sacerdotes ijdem ex stella picta significa- B rent, manifestius est, quàm reddi causam vllam oporteat.

CVSTODIA.

VIdere est in numo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cum lupa et geminis infantibus circum vbera in medio sitis. Ab vtroq; autem specus latere assurgũt pueri duo colludentes: supernè stellæ totidem, siue pro genijs illæ sint, quorum auspicijs infantes qui fuerãt in fluuium abiecti, sospitati sint, mox famelicam lupæ rabiem nõ effugerint modò, sed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati: atque ita argumentum hoc omne CVSTODIÆ sit hieroglyphicum, quæ diuinitùs fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos certæ sunt preces, quibus Angelum nobis custodem dari deposcimus. Siue celebritatis, neq; non apotheoseos, quæ subsecutæ sunt, stellæ illæ signa sint. Siquidem Romulus fratris nomẽ etiam post mortem eius publicis actis adscribebat. Vnde Virgilius dixit, Cum fratre Quirinus iura dabant, commentus quidem id Romulus, vt Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus sæpius infestabatur.

C

ANIMA.

EST etiam id apud Ægyptios stellæ significatum, vt defuncti iam hominis animam ostendat, quod in manu scriptis codicibus habet: quod dubio procul animæ immortalitatẽ indicabat, quæ scilicet deficiente corpore vim atq; vigorem suum efficacissimè conseruaret. Atqui vim luminis manifestam anima ipsa videtur obtinuisse, quam scintillam massæ stellaris Heraclitus Physicus asseuerabat. Timæus verò Locrus vnicuiq; animę collegam esse siue consertam stellarum aliquam tradidit, quod non dissimile est à genio sospitali atque custode, quo de superius disserebamus.

MORBVS GRAVIS.

HIppocrates medicus obseruauit, stellas per somnium in mare, vel in terram cadere, atq; euanescere visas, graues indicare morbos ei apparatos qui sibi videre id visus fuerit: cùm contrà, claræ, & exortum versus currentes, sanitatis affuturæ indicia sint.

CREPVSCVLVM. D

ADdunt Ægyptij ſacerdotes (quod in impreſsis codicibus non habetur) crepuſculum ex micantiſsimæ ſtellæ ſimulacro ſignificari, propter Heſperi Phoſphoriq; notabilem fulgorem, vt puto: quæ quidem eadem Veneris ſtella eſt, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquam ſubſequens: itaque per aliquot dies ante Solis exortum ſtellarum omnium maximè ſplendeſcit, aliàs occidente eo, luce ſua alijs pręmonſtrata, atq; his quaſi valere iuſsis, ipſum mox Solem ſubſequitur. Vel quia tota ſtellarum ratio inter vtrunque crepuſculum, veſpertinum ſcilicet & matutinum, munus peragit ſuum. Veſpertino ſiquidem excitatæ crepuſculo, ſimulac matutinum aduenerit, ſuo quaſi perfunctæ excubiarum munere, Soli ſua data vice ſtellæ recedunt omnes. Et vt tandem ſtellarũ commentationem cum vtroque crepuſculo abſoluamus, earumq; principium & finis terminetur, pauca quædam ſubiungam ex diuinis literis, in quibus Nox ſuum habet hieroglyphicum, cùm præſentis vitæ tenebras, & hallucinationem ſignificet: matutinum verò tempus pro futuro ſeculo ponatur: de quo Paulus, Nox præceſsit, dies autem appropinquabit. Eòq; ſpectare dicit Heſychius Hierosolymitanus præceptũ illud Leuitici, Ne de carnibus ſacrificij ſalutaris quicquam in matutinũ relinquatur, quippe ne vitam noſtram deprehendi ſinamus imperfectam, quo ſcilicet tempore intercipiatur agendi facultas, quippe vbi miſericordiæ opus nullum cuiuſpiam alterius virtutis aggredi poteris, vel exercere. Quare quinq; illæ virgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ ſunt, quæ dum lampadum ſuarum oleum comparaturę retrocedunt, aduentu interim ſponſi clauſa ianua excluduntur, non amplius admittendæ. Idem admonemur ex prouerbijs à Salomone: Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, nam craſtino tibi dabo, cùm ſtatim poſsis dare: neſcis enim quid pariat ſuperuentura dies. Ad hoc ita Heſychius: Feſtina, neque quicquam differas, ne fortè in eas coarcteris anguſtias, vnde expedire te nequeas, eòq; difficultatis adigaris, vt eueſtigiò rerum omnium, quas tractaueris, rationes reddere cogaris. Epicurus qui pleriſq; in alijs, res alias agere deprehenditur, in eo verſu prudentiſsimè ſe geſsit, cùm dixit: E

Ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει· F

Nemo hominum eſt, qui non inter agendum obeat.

Quòd ſi quis ætate noſtra, præter bonorum omniũ ſpem oppreſſus, inter agendum obijt, quis vnquam maiore totius Romæ luctu deſideratus quàm noſter Hippolytus? qui parata ære ſuo priuata triremi, fortiq; militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Chriſtoq; aſſerebat, priuſquàm inſtructam nauem, explicataq; vexilla illa Iulij ſideris videre poſſet, medio itineris veneno letali, quo perditiſsimus miniſter ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæſari charus, tam eius gloriæ cupidus, miſerabiliter interceptus eſt. Pauciſq; pòſt menſibus, nepos eius Alexander Florentię Dux, Imperatoris ipſius gener, à cõſanguineo ſibi coniunctiſsimo nõ minori ſcelere mucrone crudeliſsimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo vulnera tam atrocia refricare, potiuſq; tibi næniam, qua infeliciſsimum vtriuſq; caſum, iacturamq; & luctum noſtrum deploraui, pro libelli huius Coronide ſubiungam.

HIPPO-

A HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIUS ALEXANDRI FLORENTIÆ DUCIS, MISERABILES EXITUS deplorantur.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextra, superbæ insigne latus domus,
Et strage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obstupescunt:
Mox, dum misertum est puluere grandia
Cæmenta solui, parte alia latens
Erumpat improuisa flammæ
Vis, reliquumq; operis ruina
Inuoluat oppressum, cinis omnia
Puluisq; fiant, prætereuntium
B *Honore & admiratione*
Tecta prius celebrata, puncto
Uno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
Considerantum quàm caduca
Sint ea quæ asserimus beata:
Sic duplicato concidimus malo,
Quicunq; claras Mediceæ domus
Stellas colebamus, fideli
Obsequio, officijsq; chari.
Nam vix cicatrix illa coiuerat
In altum adacti vulneris, intima
Per ossa lapsi, cùm peremptum
Eximium Hippolytum abstulit mors.
C *Qui dum cohortes cogeret impigras,*
Arma & triremes ære parans suo,
Hanc vltrò opem allaturus oræ
Cæsari opes Libycæ prementi,
Roma profectus Parthenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuidè interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparsi locorum, siue domi in situ
Fletuq; lugebamus, ægra
Pectora per, lachrymis profusis.
Cùm fœda clades huic superaddita
Oppressit incursu subito omnium
Mentes, & vnda vndæ niuosis
Alpibus incubuit refusa.
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta sunt, consanguinea vt manu
Confossum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medioq; noctis.
Sic heu misella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quovis dieq; horaq; nostro
Assiduè capiti ingruentum.
Mens nulla prudens est adeò, vt queat
Obstare fatis, vel petulantias
Ictusq; fortunæ cauere,
Aut varios subitosq; casus.
Sed magna Regum ô progenies, Ducem
Quæ Petrum Athenis magnanimũ inclytis
Olim dedisti, totq; honorum
Muneribus titulisq; fulges,
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turcæ tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuasisset, alta
Vi superûm imperio potita.
Fato Quiritum scilicet Ilium
Euersa, Romanum Imperium extulit.
Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis
Consuleret statui vniuersi.
Atq; hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idq; ijsdem tiaris
Continuis prope colligatum.
At non potentes dicere Cosmidas,
Laurentiúmq; & nobilium virûm
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atq; mœstis,
Sed flere ademptorum miserabiles
Vices, in ipso limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiæq; laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atq; indoles illa educata
Auspicijs sapientum auorum.

Quo purpuratus Hippolyto decor
Splendorq; rerum, seu patruo comes
Puer senem adiuuaret, ingens
Pondus & imperij subiret.
Quem Cæsar alto in puluere Pannonum
Vidit paratum cernere principem,
Contra superbarum cateruas
Gentium, & horribiles phalangas,
Cùm Turca nunquam pluribus antea
Instructus armis, crederet Italas
Vires Iberumq; robur
Et Tamesin domitare, & Albin,
Quem tota circùm vis Asiatica
Niliq; latè gens vaga turgidi,
Et Græciæ totius arma,
Atq; Scythæ, atq; Arabes obibant.
Verùm explicatos vidit vt ordines
Nostrorum ita acri prælia spiritu
Poscentium, aufugit, reductis
Retrò equitum peditumq; turmis.
At qui virum se præstiterat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Consilio iuuenem probabat.
Qui sæpe Romam seditionibus
Tumultuantem, irasq; Quiritium
Pacasset, irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquioq; dulci.
Qui splendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atq; clientibus
Vellet paratas, se exhiberet
Ditem alijs, sibi pauper vni.
Siue apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parcißimo ipse,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vitæ omnis, & integram D
Synceritatem narret? Hic omnibus
In posterum exemplo futurus,
Iam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illustrem Alexandrum iuuenem inclytum,
Florentiæ, Hetrusciq; regni
Omne decus, columenq; summum,
Quo iustum & æquum Principe floruit,
Seruata morum est integritas, fides
Intaminata. At vis scelesta
Pulsa procul, pudor ipse tutus.
Hic gloriosi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico sororem
Coniugio celebri elocarat. E
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere, vestræ nomina gloriæ
Vos abstulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ stimulum incitarunt.
Laboriosum scilicet est opus,
Tutum esse Regem, qui violentiæ
Obstet suorum, vllúmq; fraudi
Esse locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria:
Sic multa vbiq; exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum præsidium ac decus,
Si quid clientis Musa erit, ibitis F
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illachrymabilibus recensi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi aßit, perpetuum quibus
Debetur excelsa in columna
Nomen, honos, statuæ, æsq; fusum.

NÆNIÆ FINIS.

A PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM, DE IIS QVAE PER NAVEM ET ALIQVOT eius partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

Unquam putassem, Colendissime Præsul, accidere posse vt mihi de Iure tecum disserendum esset, quod nūc casus tulit, & necessitas poscere visa est. Nam cùm mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de significatis Aegyptiorum, pro meo erga te cultu & obseruantia, dedicare (non enim vir tantus prætereundus eras, qui ætatem omnem & Iure publicè profitendo, sententijs Romæ dicendis, sacrosancto Concilio præsidendo, & in principum negotijs procurandis, insumpseris) argumentum quærebam quod ad huiusmodi Personæ nomen accommodari posset: opportunéq; piscium meorum hieroglyphica commentaria præ manibus habebam, quæ præsulibus quibusdā, quos præcipuè colo, honoratissime Antistes, cœperam distribuere: atq; cùm non tam ipsi pisces,
B *quàm etiam instrumenta quædam nautica interferenda essent, Anchora tibi deberi visa est, quæ quòd firmatæ Christianæ Reip. præsidio aliquando fuerit, antiquæ clarissimæq; nobilitatis Campegiæ domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo Ugolinus ipse Campegius Pisanæ classis Imp. maris imperium ab impijs infidelibus inquinatum, pacificum reddidit. Sed priusquam de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturum puto, si animaduertendum dixero locum libro Pandectarum xiiij. titulo, de exercitoria actione, capite statim primo, altero mox paragrapho, perperam interpositam esse Anchoræ locutionem. Accursium hallucinari puto, quia corruptum sit codicem nactus: ibi enim Ulpiani ex libro ad edictum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus eum cui totius nauis anchora mādata est, scilicet à domino. Nusquam verò legi ego Anchoram pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vsitatissimáq; omnium autorum metaphora, temonem aut clauum aut gubernaculū regiminis loco poni passim obseruaui. Sed enim in Ulpiani verbis nulla erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquissimo illo qui Florentiæ asseruatur, ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatissimámq; lectionem hanc & in meo*
C *perueteri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Elegi itaq; te iudicem, vt quæ aliena essent, legitimos agnoscerent possessores, résq; omnis nautica legitime tractaretur. Tu quod Iuris est videris: nos Anchora iam ablegata, quando hîc standum minimè necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.*

DE NAVI.

Nauis, atq; eius partes aliquot, armamentáq; ipsa multis locis in veterum monumentis sculpta, & in numis cusa, non leue cogitationis argumentum spectantibus exhibuêre, dum quid hæc sibi velint plerique omnes inuestigāt, quorum bonam explicaturi partem à numo omnium antiquissimo exordiendum duximus. Quid igitur sibi Iani numus velit examinemus.

ADVENTVS, VEL MIGRATIO.

ROstrum nauis, aliàs autem puppis, vel interdum integrum nauigium in æs signatum, Iani nauigationem in Italiam ostendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera rostrum nauis, inquit Plinius, & nos inspeximus. Ouidius etiam ita interpretatur:

At bona posteritas puppim signauit in ære,

Hospitis aduentum testificata Dei. D

Quinetiam Onirocritæ obseruant, quotiescunque quis vel nauem vel ratem ima ginatus fuerit se videre per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confestim affuturũ. Antiquissima verò est illa numi species, quadrans scilicet Raticus nomine, in quo ratis. Mosque inde durauit, vt pueri in aleæ lusum denarios in subli me iactantes exclamarẽt, aut capita, aut nauim, quorũ altero post firmatum numum cõspicuo, eius esset victoria, qui diuinasset, lusu teste vetustatis. Quanquã & altero vsi sunt numo, ouem bouemque insculptos habente: quod numi genus documento erat veteres gregibus & armentis abundasse, quippe quorũ omnis res in ouibus & bubus collocata erat, vt autor est Plutarchus, Problematis.

FELICITAS.

AD hæc nauis in aliquot veterum monumentis felicitatis hieroglyphicum est, vt in Hadriani numo, quæ remigio vecta, pulcherrimeque elaborata visitur, cum inscriptione, FELICITATI AVG. Sub naui verò S. C. COS. III. PP. In numo etiam Augusti cernere est nauim longam cum remigio, cuius eadem inscriptio, FELICITATI AVG. E

SALVS.

QVæ verò nauis apud Athenienses erat SALVTIS indicium, in Thesei memoriam coli consueuerat, singulisque annis Delon mittebatur Apollini cultũ allatura, suscepto olim à Theseo voto huiusmodi, si ciuibus suis vnà secũ saluis reuersus esset. Eoque interim tempore, quo sacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta esset, pelagoque remenso in patriam rediisset, cautum erat Atheniensium lege, ne quenquam publicè interficerẽt. Eaque de causa scribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum esse inter iudicium Socratis, & mortem eius, quòd sententia pridie quàm spectaculi auspicium fieret, lata erat.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

HAbet & Christiana pietas felicissimi successus sui signũ, nauẽ cum piscatore Petro, tam in familiari summi Pontificis anulo, quàm in aureis Apostolici fisci numis expressam, manifestissima eius quæ subsecuta est felicitatis indicia, tot annis antea præmonstrata. Nam quod Ouidius dixit, Hospitis aduentũ testificata Dei, sumptum omnino est ex altiori disciplina, qua prisci Romani diuinitùs admoniti essent, hospitem aduenturũ, qui verum Dei cultum afferret, siue Noam nauigio ereptum vndis, siue Ianum salutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos vectum, ac naui mox insignem in numis, siue ipsum nostræ pietatis autorẽ fluctuanti nauiculæ affuisse meminerimus. Hoc verum ac vnicum est aduersus sæuientis maris rabiem sospitamentum: hic vnicus salutis nostræ portus, quem eiusmodi nauis auxilio occupare festinauerimus. Sapientissimè Ioan. Scholasticus vigesimosexto scalarum suarum gradu pericula recenset, in quæ per mare hoc magnũ & spaciosum nauigãtes incidimus, scopulos, vertigines, inundationes, piratas, belluas, siphones, procellas ventis fluctibusque commistas, singulorumque adiicit interpretationes: vt per scopulos, feram præcipitemque iracundiam intelligamus. Per vertiginem, res eas, quæ præter spem oblatæ mentẽ circumsistunt, deliriòque agitant, & in desperationis profundum rapidè F

A de deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quę boni specie decipit. Malus enim & egregiè superbus est, sibiq́ omnia arrogat, quicunq́ est imperitus. Per piratas, gloriarũ satellites, qui nostras opes omnibus vitæ incommodis partas, interuentu subito diripiunt. Per belluas, nostrũ hoc corpus graue, brutũ, & efferatũ, ac perdifficile cicuratu, vtpote quod ventri tantummodo deditũ, solã sibi finem constituit voluptatẽ. Per siphones, elationis nostrę impetus, per quos ad cœlũ vsq; sustollimur, vnde mox deturbati, in ꝓfundissimã tartari voraginem pręcipitamur. Huius inquam pelagi causa nauis illa tot olim numis cusa, diuinitùs aduenturã miseris mortalibus salutem indicauit. Ac ne de præsagio dubitemus, in ipsius Iani numis, tam gemino capite barbato, q̃ etiam imberbi, vti habetur in argẽteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ supernè C. FONT. Necq; non in alijs videre passim est inscriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis nostrę principatum, & in togata præcipuè gente constituendum, vt Euangelicã interim veritatem prætereamus, vel Maro ipse supremæ intelligentiæ actus spiritu diuinauit, dum Iouem inducit asserentem,

B *Romanos rerum dominos gentemq́ togatam.*

Cui quidem imperium sine fine concessisset, quippe quòd eorum institutiones essent in omnem terrarũ orbem, vt Theophylacti verbis vtar, exituræ, necq; vllo vnquã tempore defuturæ. Necq; verò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui verũ pietatis ritum adhuc abditũ ignoraret, diuinationis lumen illuxisse, quia verisimile est eum in huiusmodi vaticinio, ex veterũ arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruscorũ, prædictionẽ illam excerpsisse. Vel, quoniam summus ille spiritus nullum hominum genus, nullam vnquam nationem aspernari cõpertus est: quare Balaana legimus, hominem & alienigenã, & piorum hostem, præclara tot super Israëlitarum successu diuinasse.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Nasidij numo nauis est cum velo, & stella in antẽna, & ab altero latere caput cũ tridente, & inscriptione, NEPTVNI, subaudiendũ, ope vel auxilio seruatos. Hoc enim stella significat in antẽna sita, de qua loco suo inter cœlestia.

MANIFESTA OPPUGNATIO.

C QVoniam verò obiter in velum incidimus, minimè prætereundum videtur quod dici solet, velificatione plena in quempiã ferri, quod est aperto Marte, inimicitijs minimè dissimulatis, rem aggredi, hostemq́ lacessere.

OCCVLTA OPPVGNATIO.

HVic contrarium est, conto, remulco've nauigare, cum tacitè quispiam insidiatur, atq; vt vulgò etiam dici solet, subaquanea vti opera. Locũ hunc ad hanc propemodum sententiã interpretat̃ Ammianus rerum gestarũ lib. XVIII, dicens: Nõ conto, necq; remulco, vt aiunt: id est, non flexiloquis ambagibus, vel obscuris, sed velificatione plena in rempub. ferebatur. quamvis aliter expositũ sit in collectaneis Suidæ, prouerbio κοντῷ πλεῖν. quod quisquis ille fuerit exponit, ἤγουν προσηκόντως ζῆν.

LVNÆ VECTATIO.

QVòd nauigiũ in Isidis honorẽ Ægyptij coluerint, sunt qui raptã eam ab Ioue naui, cuius insigne vacca esset, arbitrentur; sed cõmentitiũ hoc mihi vi-

detur. Magis autem ad Ægyptiorũ eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, D Lunam apud eos nauigio vehi fictam. Hanc Isidis nauem Apuleius multis donarijs ornat. Diodorus fabricatam à Sesostri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exterius, interius verò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptijs colebatur. Is Isis erat.

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorum numo nauis est cusa, nimirum ea de causa, quòd ipsis Tyrijs cõmentum placet, nauigationis primæ se autores haberi. In huiusmodi eorum numo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Est & alius cum eadem naui longa numus, in cuius altera facie caput est cum corona irradiata: inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Ita demum Phœnices inuentæ nauigationis laudem asciscunt sibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ numis nauis illa tridentali rostro insignis, qualem scilicet Maro sæpe describit, dum non vno loco ait, rostrisq́ tridentibus, partã ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduersus Sex. Pompeium cõmisit: id quod E Maro in Augusti gratiam ita immortalitati commendauit:

Parte alia ventus, & dis Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Aliquot in monumentis videas & Varronis insignia naualia, qui Proprætore sub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene gestas nauali corona donatus est.

DE ANCHORA.

Ieroglyphicum anchoræ non Ægyptiorum tantùm est, sed à Græcis & à Romanis principibus vsurpatum: vt minimè importunum sit rem à plerisq́ tractatam repetere, vt quæ sectamur significata loco suo manifestentur.

MATVRANDVM.

CIrcumuolutus anchoræ delphinus, quod signum in aliquot Titi Vespasiani numis obseruauimus, maturandum, vt Latini vna locutione dixerunt, F omnino significat. Sed quoniã rei causam in Delphino satis explicuimus, & res iam æuo nostro lippis & tonsorib. innotuit, plura super eo dicere supersedebimus. Id pro pictura animaduertendum est, anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentiũ in vomeris speciem dilatare, cuiusmodi figurã Aldus noster imitatus est in omnibus quos impresit libris. Alia verò forma esse, dẽtibus quippe in acutum recto ductu mucronatis, quam in numo veteri apud eruditissimũ virũ Romulum Amasæũ vidimus.

TVTELA REFVgiumq́.

HOminem qui rebus suis tutelã præsidiúmve parauerit opportunũ, per nauem & anchoram significabant. Quòd si sola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quasi vellet innuere pictura hæc, si aduersa ingruerit tempestas, resq́ nostræ fluctuare cœperint, paratum esse profugium vt possimus ita seruari.

Estq́

A Estq; dicteriũ apud Græcos in hanc sententiã celebre, quo Demosthenes vtitur oratione pro Ctesiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen ad hoc innuens ait: Anchora iacta mihi. Idem sermo apud Paulũ, rei nullius ignarũ, epistola ad Hebræos, cap. 6. Qui confugimus vt spem propositã teneremus, quam veluti anchorã habemus animæ cùm tutam, tum firmã. Et Chrysostomus de supremo firmoq; profugio, cõcione in Lazarum IIII, hæc ait: Sunt diuinę sapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ sunt argumenta. Conscientiæ increpatio sacra est anchora, quę nos nequaquã sinit in peccatorũ profundũ absorberi.

STABILIMENTVM.

QVòd si firmitatem, ac immobile stabilimentũ rei cuiuspiã significare vellent, anchoras duas adpingebãt, similitudine sumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctusq; sonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua similitudine vtitur Aristides Panathenaicis. Sedenim Pindarus duabus innixum anchoris dicit, qui duas habet patrias: vnde prouerbium, οἴκοθεν οἴκαδε, Domo domum, de cõmodè peregrinanti-
B bus, quippe de ijs qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut necessarios diuertunt. Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam vtitur anchora, Isthmijs, ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν· Iam anchorã ad felicitatem iecit: hoc est, firmitatẽ iam ad vitæ tranquillitatẽ assecutus est. Vitæ porrò nostræ tumultus, perturbationes, cladesq; omnes, marinis fluctibus, tempestatibus vorticosisq; æstibus solemus æquiparare, quemadmodum Archilochus facit, qui cùm in Thracenses calamitates incidisset, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαῦχ᾽ ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη
Κύμασι ταράσσεται πόντος,
Ἀμφὶ δ᾽ ἄκρα γύρεον ὀρθὴ
Ἵσταται νέφος, σῆμα χειμῶνος
Κιχάνει δ᾽ ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrsilus quoq; Mitylenæorum infortunia tyrannicasq; procellas ita describit:

Τόδ᾽ αὖ τε κῦμα τῶ προτέρω νέμω στίχει,
Παρέξει δ᾽ ἄμμι πόνων πολὺν ἄντλον.

Atq; ijs vrgentibus infortunijs ad sacram, vt aiunt, anchoram confugiendum.
C Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico vtuntur anchoræ, tam scribendo quàm loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait super humana vita ita disserere solitum, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι ἄριστον. quę si primùm amaritudine aliqua prędita videatur, suauem ipsam redditura sit consuetudo. Diuitiæ si optentur, sciendum eas infirmam admodum esse anchoram. Gloriã, etiamnum infirmiorem. Quæ corporis sunt, eiusdem esse tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore suffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ? prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella discutiat. Nam diuina lex est, virtutem solam atq; vnicã habere robur, reliqua omnia nugas esse.

INTERPRES.

APud nationes aliquot anchora fuit interpretationis signum, quo scilicet caduceatores & internuncij pro gestamine vteretur. Præcipuè verò Indi anchoram pro caduceo habuêre, propterea inquit Philostratus, quòd omnia tentet, ac peruestiget. Eaq; de causa cùm Apollonius ad locum, quem Indi sapientes incolebant, appulisset, seq; cum comitibus intra stadium cohibuisset, adolescens eum adijt à sapientibus missus qui auream anchoram pro caduceo manu gestabat, perq; eum in colloquium adductus est.

FRÆNVM. D

AD hæc anchora moderādi cōpescendiq; signū est, frænumq; indicat, quod quidē ex Pindaro desumit. Ille enī πυθιῶν, ode quæ inscribit, Ἀρκεσιλάῳ κυρηναίῳ ἅρματι, frænum Argûs nauis dixit, vbi interpres ait, Anchorā ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινοῦ, sumpta ab equis trāslatione, quòd ea naues compescat fræni instar.

SELEVCI GENVS.

EXtant Seleuci numi anchora signati, propterea quòd is anchora signatū femur habuit ab ipsa origine: filijq; & nepotes eius eodem insigniti modo, anchoram in femore veluti notā generis naturalem habuêre. Et vt Græci sunt ad figmenta promptissimi, fabulā etiā adijciūt, Laodicen Antiochi nuptā Apollinis cōgressum per quietē pati visam, qui anulū ei quendā veluti cōcubitus præmiū donarit, iusseritq; vt mox filio eundem redonaret, futurū eum aliquādo felicissimi euentus auspiciū: repertumq; prima luce anulū in lecto, cuius signū anchora erat, admirationi fuisse, Seleucumq; mox natu grandē, tradito anulo à matre, de origine sua, deq; futura felicitate edoctū, cùm mortuo iam Alexandro, quem in Persicā militiā secutus fuerat, regnū ipse Orientis occupasset, gemmæ istiusmodi memoriā consecrasse. Nam & cùm vrbem Antiochiam patris nomine condidisset, campos vicinos vrbi Apollini vti originis autori dicauit. Hæc Trogus. E Appianus indignum ratus fabulas historijs admiscere, rem aliter tradit in Syro, Apollinē quippe Laodicæ per somniū mandasse, vt quem anulū aliquādo reperisset, filio statim gestandū daret: fore nanq; vt quibus in orbis locis Seleucus anulū eum amisisset, eam ipse postmodū regionē imperio suo subijceret. Is igitur cùm Alexandrū sequeret, anulū iuxta Euphratē fluuiū amisit, factusq; eius prouinciæ præfectus in diuisione regni post Alexandri mortē, moxq; inde deturbatus ab Antigono, Ptolemæi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnū restituit.

POSSESSIO.

EST & obtinendæ possessionis signum anchora, cuiusmodi eiusdem Seleuci fuit interpretatio, reperto quē iam amiserat anulo, in quē anchora incisa fuerat. Cuius quidē rei huiusmodi fert historia, quę ad futurū augurīu ab Apolline promissum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemæi mox copijs adiutus posset quidē vti vi, ex amisso tamē anulo in spem regni omnino erectus, omnia F prius quàm armis experiri constituit, ne populū, quē per benignitatē sibi allexerat, belli metu exacerbaret. Internūcijs ad rem vsus, ciuiū cōperit studia erga se propensissima, itaq; festinatione opus esse admonitus, paucis admodū, sed ijs impigris & fidelissimis electis, Babylona versus quanta potest celeritate proficiscit. Accidit verò vt inter gradiendū pede lapidē offenderet, euelleretq;, ex cuius impulsu tanto dolore affectus sit, vt ibidē euestigiò subsistere, ac humi residere cogeret. Ecce verò tibi amicis pedē demulcētibus, & euulsum lapidē inspectantibus, anulus ille affulsit, qui sublatus attrectatusq;, magnæ inter socios mœstitiæ argumentū fuit. Id quid rei esset cùm Seleucus sciscitaret, signatā illi anchorā in anulo reperto mœstitiæ causam dedisse responderūt, ex qua captiuitatē portēdi interpretabātur. Tū Seleucus, Bono, inquit, animo estote omnes: nam quā terram calcamus, & retēturi sumus, & firmiter possessuri: & cū dicto doloris immemor prosilit, iterq; arripit alacriter. Cui paululū progresso adfuere obuiam qui tuta & pacata omnia nunciarent, exceptusq; ita omniū studijs, dignitatē pristinam & regnū illud obtinuit. Mox Indiā & Asiam omnē subiugauit. Anuli verò memor, vrbem in Oriente cōdidit, & gemmā originis memoriam consecrauit.

A

DE TEMONE.

IN naui autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa sunt apud veteres significata, quæ tamen omnia in vnum coëunt intellectū.

REGIMEN.

NAm regimen per figuram eius significari manifestum: & cuius arbitrio res agūtur, is gubernare, & gubernaculum temo ipse dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno decidet Aruiragus, dixit, cùm Domitianum Britānia potiturū præsagit adulator ille Veiento, expulso inde Aruirago, qui totius insulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum venerat in ditionem Romanorum, tentata bello sæpius, licet cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxisset, quæ nostri plus æquo forsitan extulerunt. Contrà verò Nero, paucos ante dies quàm moreretur, vidit per quietem eum sibi nauem regenti extortū, trahiq; se ab Octauia in arctissimas tenebras, quod aruspices respondêre, eum administratione deiectum mortem infelicissimam moriturum.

FORTVNA.

B QVapropter veteres cùm Fortunę plurimū tribuerent, eamq; negociorum penè omnium, quæcunq; mortales gererent, arbitrum opinarentur, simulacrum eius dextera clauū, sinistra cornu copiæ tenere finxerunt, quòd bona & cōmoda ab eadem omnia proficisci crediderunt: vnde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, vni illi regendi elargiendiq; facultatē concessam arbitrati.

INCONSTANTIA.

VT verò inconstantiā eius notarent, vtpote quæ, vt Horatius ait, possit imo tollere de gradu mortale genus, vel superbos vertere funeribus triūphos, & valet ima summis mutare, sedentem eam in pila sculpebant, quod tum in marmoreis monumētis, tum in numismatis antiquis obseruauimus. Talis eius species est in numo Neruæ Traiani, cum inscriptione, FORT. RED. S. C. vbi etiā legas, SENATVS POPVLVS'QVE ROMANVS, literis omnibus expressis, quod rarò inuenitur.

FORTVNA REDVX.

EIusdem Fortunæ Reducis simulacrum est in altero eiusdem Imperatoris
C numo, vbi dea ipsa sede sedens temonem manu regit, qui à pedibus surrigitur: inscriptio est, FORTVNÆ REDVCI. Atq; hac eadē specie & inscriptione literisq; habetur in Hadriani numo, vbi temo insidet pilæ: in nonnullis abest pila. Eadem verò sedens cum temone & cornu copiæ est in numo Septimij Getæ, cum inscriptione, FORT. RED. Sed illud obseruatione dignum, quòd eadem species cum temone, & cornu copiæ in Domitiani numo, quē apud Bembum vidimus, FVRTVNA AVGVSTI scriptum est, prima syllaba per V vocalem vltimam, quæ passim in ea locutione per O vocalem quartam enunciari solet. Eadem penè inscriptio speciesq; cornu copiæ & temonis pilæ insistentis in manu Fortunæ stantis habetur in numo Antonini Pij. De pila verò atq; rotula alibi erit locus suus, vbi Fortunæ ipsius ornamēta copiosius explicabimus.

DE RETIBVS.

REtrum in naui superius inspeximus: sed habebat idem retia quę tractaret. Huius rei memoria nos quoq; traxit ad sagenam, ad hamos & tridentes: quare priusquàm exiliamus è naui, an possimus aliquid expiscari, videamus.

SILENTIVM. D

PEr retia silentium significari tradunt, ea quidem ratione, quòd præcipuũ est præceptũ piscatoribus, vt dum gregem circundant, silentio quam maximo nauigẽt. Pisces præterea altissimo silentio præditos esse compertissimũ est, paucissimis exceptis, ac pręcipuè Cane marino: vnde etiam prouerbium emanarit, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos mutos vocat. Sic Lucretius mutas natantes appellauit.

PERSVASIO.

IN diuinis autem literis retia sunt persuasionis hieroglyphicũ, qua scilicet homines in veritatis cognitionem inducuntur, atque ita capi videntur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, Mittite retia in capturam.

INSIDIÆ.

ANtiquissimum esse reperio, insidias per rete significari, neque ea tantùm de causa quòd eius opus omne ad insidias comparatur, quantum etiam ex historia desumptum est. Nam Pittacum memorat, vnum ex septem Sapientibus, aduersus Phrynonem Atheniensiũ ducem validissimi corporis hominem, Pancratiasten scilicet & Olympionicam, de finium controuersia, quæ inter Atticos & Mytilenęos erat, singulari certamine dimicaturum, rete secum in occulto sub clypeo abditum tulisse, quo, cùm tempus visum est, iacto Phrynonem impedierit. Historia est apud Verrium, in ijs quæ Festus defloraui: neque ea tamẽ in vulgatis codicibus, sed antiquo manu scripto, cuius partem vltimam Romæ comperi. Hinc sanè ludus à Pittaco institutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat: cui adcantabatur, Piscem peto, nõ te peto, quid me fugis Galle? Erat autem eodem autore Festo, Mirmillonicum genus armaturę Gallicum: ipsique Mirmillones antea Galli appellabãtur, in quorũ galeis piscis erat effigies. E

DESOLATIO.

ESt & desolationis signum retis genus, quod verriculum appellatur: ad multa siquidem id spatia in mare demissum, restibusque longissimis hinc atque inde attractum, quantumcunque spatij complexum fuerit, totum abuerrit, neque vlli piscium exitum patère permittit. Transijtque miserabile genus hoc venationis in vrbium & agrorũ desolationes. Accidit enim plerunque, vt edicto vniuersali oppressorum exitio agri sint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus sibi mutuò tenentes, quasi restim vnam texũt, occupatisque terræ, quam desolatam volunt, extremis finibus, ita latè extensi progrediuntur, latentesque passim incolas venando excipiunt, nihilque reliqui faciunt, quoquouersum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedoque insulis vi captis, atque euerriculatis. Eretrienses quoque legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos. F

DE HAMO.

HAbet Hamus cum Anchora similitudinem quandam, si figuram inspectes. Sed quantum est in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis atque perfidiæ: quæ cuiusmodi sit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

SVnt qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum significari tradant: siquidem decipere, est vnum ostentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus escam esurienti offerre porrigereque videtur, satu-

A ritatemq́ polliceri, mox apprehendit, alligatq́, & captiuũ facit eum, qui escam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta:

Hic vbi sæpe Occultum visus decurrere piscis ad hamum.

Et hunc secutus Lucianus eo opusculo quod in Romanorum inuidiam de Aulicorum vita conscripsit, in hac plurimum similitudine immoratur, dum spes illas clientium, qui admissi ad principũ amicitias, montes statim aureos sibi pollicentur, hami istiusmodi vorationi similes esse contendit. Et de lenone in fraudem prolabente, Meus est, hamum vorat, apud Plautum. Longè verò aliter in diuinis literis hamum accipi videas, per quem sanctissimum Christi corpus significatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terram, campos implebis, & à volucribus omnibus impeteris, perindeq́ omnes terræ bestias tuo pastu saturabo. Sicuti enim si hamum esca coopertum piscis rapiat, non solùm escam ab hamo nõ sustollit, sed ipse de profundo esca aliis futurus educitur: ita mũdi Princeps, penes quem erat mortis imperiũ, rapuit quidem in mortẽ corpus Adamiaci IESV, cum sub
B eo hamum diuinitatis inclusum minimè sentiret, quo deuorato hæsit ipse continuò, deq́ profundo tractus, eductus est vt esca fieret iis, quibus calcandi super serpentes & scorpiones potestas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem XL reperias: Aut adduces draconem in hamo, aut capistrum circa nares eius appones.

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piscationis arma connumeratur, sed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAmus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, sed tridens aperto marte, medio veluti campo aduenientem hostem excipiens, eum aggreditur, solaq́ fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Neptuni manu, quid in Trœzeniorum numis, & in Mantineensium scutis sibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc verò plus quàm satis esse, quæ ad occupatissimum virum & ocii nescium mitterentur existimaui. Vale.

C

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM, DE VRNIS NILI, LVCERNA ET FACIBVS, TVRIBVLO, ET phiala, demum igne & aquis.

ANtonius Agnellus patruus, Vir magnifice, tuus, cùm esset olim Venetiis apud clarissimum eruditissimumq́ Io. Lascarin, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior esse posset, quàm ea, quam communia studia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebamq́ in arte dicendi Prunulum, in eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallã: sed rarissimum Lascarin obseruabam in primis, in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarumq́ rerum studium atq́ cognitio nõ vulgaris, atq́ vt semel dicam, vir erat omni liberali doctrina politissimus. Hunc itaq́ frequens inuisebam, probatissima eius consuetudine melior in dies euasurus. Quòd si Lascarin occupationes distinebant,

aderat illic Patruus tuus, qui diem sine linea præterire minimè permittebat: semper enim noui aliquid de Musarum penu depromebat, nunc epigrammatum, quæ faciebat, argutias, nunc hendecasyllaborum amœnitates, nũc huius vel illius numeri poëmata, in quibus multum inerat lepôris & elegantiæ. In eo verò præcipuè conueniebamus, quòd ille numismatum antiquorum signis mirificè delectabatur, quorum festiuam copiam habebat à Lascari: ad quem quicquid in huiusmodi rebus venerandam saperet antiquitatem, id à nobilitate illa sponte conferebatur. Idem propémodum studium ab Vrbano patruo meo erat mihi quodammodo hæreditariũ, qui cùm magnam orbis partem pererrasset, multorumq; nosset hominum mores, de peregrinationibus suis, Aegyptijs, Arabicis, Palæstinis, semper habebat noui aliquid, quod scitu dignum & vtile communicaret mecum. Quotidie igitur cùm simul esse dabatur, Agnellus aliquid habebat, quod super numismatis alicuius gestaminibus aut titulis disputaret. Ego si quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo summo opere delectabar. Quodã verò die tuus hic Patruus imagunculam quandam ex orichalco protulit, cuius gestus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustineret, cubito ad basim appresso: manu altera aquam ex tribus vrnis vna tantùm ansa coniunctis effunderet: ad hæc puerulι minutissimi operis numero sexdecim circumfusi, pueriliter hac & illac per vniuersum corpus lusitare videbãtur. Super hoc Agnellus, qui argumentum huiusmodi haudquaquã temerè factũ arbitrabatur, quid hoc sibi vellet curiosissimè percontabatur. Respondi ego, imagunculam esse Nilum amnem: tris vrnas, causas itidem tres incrementi: puerulos XVI, totidem cubitos, quibus cresceret ad fertilitatem. Vix hæc summatim dixeram, & horum omnium rationem reddere parabam, cùm affuit tabellarius à Gallijs, quo cum literis ad Lascarin ingresso, Agnellus quoq; accersitus est euestigiò. Ego eo digresso domum redij, ac triduo pòst Patauium à Patruo missus, vbi Leonicũ audirem: neq; ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principũ negocijs addictus, statim ipse quoq; aliò migrauit. Tantùm id, non multò pòst tempore, eum diem suum obijsse renunciatum est. Postea verò quàm calamitosissimis totius Venetiæ temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publicè tum priuatim toto calatho suggerebantur, incubui alacrius in idem studium, quo me semper oblectaueram, & ἱερογλυφικῶς plura ad amicos Commentaria conscripsi: cumq; in Roma media vidissem effodi marmoreum Nili Colossum cum XVI illis puerulis circùm lasciuientibus, de quibus in imaguncula Patrui tui meminimus, subiit statim Agnelli memoria, præq; hominis mihi suauissimi desiderio lachrymas cohibere non potui, quòd ereptam mihi videbam occasionem, ne huiusmodi rerum Commentarium ei dedicare possem, qui si fuisset in humanis, nihil illi optatius accidere potuisset, neq; ego quicquam libentius fecissem. Venit autem in mentem mihi, posse me saltem renouare memoriam eius, quem vnicè adhuc colerem, si rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius esses, in quo præsertim non alienam ab ipsius Patrui genio vigere mentem animaduertissem, viderem q; si memoriam eius apud te suscitarem, id iucundum mihi, tibi verò gratissimum fore, cùm hoc à me deposcere viderentur integritas humanitasq; tua dubio procul singularis, & reliquæ virtutes tuæ, quibus apud omnes clarus es & insignis, & quarum ergo coluerim ego te semper, & obseruarim. Habe igitur & antiquæ amicitiæ meæ cum Patruo tuo monumentum, & meæ erga te obseruantiæ signum, vt ipsemet spero confiteberis, manifestum.

DB

A DE TRIBVS VRNIS.

Luuiorum sanè fontiumq; simulacra cum vrnis dedicari solita, magis apertum & obuium vnicuiq; est, quàm vlla indigeat interpretatione. Cur verò Nilus cum tribus vrnis figurari soleat, non ociose quærendū est. Nam Ægyptij illi sacerdotes cùm incrementum Nili tribus præcipuè de causis fieri putarent, reliquis aliorum opinionibus abiectis, quæ propemodum essent innumerabiles, quò sententiam ipsi suam perpetuis testarentur monumentis, tris vrnas Nilo attribuerunt, cùm reliquis fluminibus singulæ singulis adhiberentur: vt illud apud Maronem,

Cælataq; amnem fundens pater Inachus vrna.

Harum verò trium causarum primam illam asserebant, quòd tellus ipsa Ægyptia aquam ex se ipsa progigneret, vberrimeq; proferret, sui ipsa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontem phialam appellarit, quasi ipsa intra se contineret eam aquæ vim, neq; aliunde mutuaretur. Est tamen eodem vocabulo in Nilo locus à figura sic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam.
B Phidias inter sculptores celeberrimus, vel ipse rerum peritus, vel ab ijs qui ætate illa peritissimi erant admonitus, cùm Victoriæ signū in Marathone sub Nemeseos velamento confingeret, in dextera eius statuæ phialam exculpsit, in qua Æthiopes cælati videbantur, propter Oceanum, qui Nemeseos pater habitus est: & Nilum Oceanum vocari multa veterum dictata monuerunt. Quòd verò gignat Ægyptus aquas, ex eo, aiebant ipsi, facilè conijci posse, quòd in quovis alio climate fluuiorum exundationes circa hyemem plurimum accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: sola verò terra Ægyptiaca in medio terræ habitabilis constituta, quemadmodum in oculo pupilla, peculiari quodã aquarum profluuio æstatem mediam irrigat. Alteram Oceano causam adscripsere, à quo aquam in Ægyptum exundare incrementi tempore fama est, quæ quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Ægyptiorumq; in primis sacerdotum, vt Diodorus attestatur, qui rei fidem non aliam faciunt, nisi quòd satis sit eorum autoritas, vt sibi fides adhibeatur, qui rerum scientiam per manus à pa-
C rentibus traditam, longa annorū serie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum est, Nilum ab Oceano ex Atlante monte primùm emanare, ibiq; Dyrin appellari: Heptabolum inde lacum stagnare, inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloëm paludem efficere, inde Astasobam & Astaboram flumina, donec ad cataractam perueniẽs erumpat, ac per Ægypti campos diffluens, Nili demùm cognomentum accipiat. Tertiam causam imbrium esse dicunt, qui australibus in Ægypti regionibus, Etesijs nubila, vt ait etiam Democritus, illò ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tempore, quo Fertilis æstiua Nilus abundat aqua. Atq; vti tradit Eudoxus, Ægyptij sacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperistasin arbitrantur: cùm enim æstus nobis est qui viciniora Cancro loca incolimus, tunc hyems ijs qui Capricorno propinquiora habitãt. Addit ad hæc Thales, mare in ora agi vltro, Etesiarum ex aduerso fluminis flantium repercussu, de quibus ita Lucretius:

Aut quia sunt æstate Aquilones ostia contra
Anni tempore eo, quo Etesiæ esse feruntur,
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rursus replent, coguntq; manere.

Nam dubio procul hæc aduerso flabra feruntur
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur. D

Incipit verò crescere Luna noua, quæcunque post Solstitiū est, sensim modicéque, Sole Cancrū transeunte: abundantissimè autē dum in Leone progreditur: mox residet in Virgine iisdem quibus accreuit modis. Quāta verò feracitate vniuersam Ægyptum beet alluuione fœcunda, multi prodidêre: vnde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferū dicunt, quòd animalia, quæ ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri cōpertum est: quare suū illum Apim tanta cura cultúque nutritū, ex Nilo bibere quàm religiosissimè vetuerūt: siquidem & macilentiā & gracilitatem omni pondere vacuā, diuinitati propiorē arbitrantur, vt Plutarchus asseuerat. Quinetiā sacerdotes eadem causa plurimo vti ieiunio & abstinentia consuesse, Porphyrius attestatur, vt eorum copia liberati, eorúmque pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctúque corporeo foras emicaret, neque cōmemoratione, neque demonstratione iam indigeret, sui compos, vique pollens sua, ob naturalem sui solertiam otii nesciam.

AGRICVLTVRA. E

VEteres aūt legimus agriculturā hieroglyphicè per Nili simulacrū indicasse. Cuiusmodi verò eius esset effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit. Lasciuire enim eum cubitulis ait circunludentibus: huic enim sese ab vndis attollenti, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo adblandiuntur occursu, sexdecim numero, quot itidem cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantilisque ætas ea crescendi est hieroglyphicū. Circumsistunt verò Nilum huiusmodi pueri propémodum garrientes, quorū alii humeris insident, alii de cruribus pendent implicati, in vlnis alii cubitant, lusitant circa pectus alii: ipse verò pater flores suaueolentésque herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex iis alii coronas contexunt, alii sese illis obuoluunt, stratique per flores somnum captant: sistra quatiunt alii, alii subiicientes alteri cuipiam humeros, scalarum vicem officiose subministrant, alterique alteris catena veluti iuncta sustolluntur: neque absunt qui plausum sonitúmque ab aquis excitent, applosis manibus. Crocodili verò & fluuiales equi procul hinc summoti, imo se condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum interturbēt. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & cōmunicatam longinquis regionibus & prouinciis opulentiam significare testatur. Sexdecim verò ponuntur cubiti, quia si infra XV subsederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad serendum inutilis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgescit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorātibus, serendi præterit tempus, neque sata possunt ad frugem maturitatem've peruenire. Auctu demùm intra XV & XVI consistente, omnia ex voto succedunt, seminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis. F

NILVS.

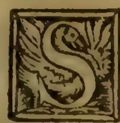
ILlud etiam adnotatu dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita, vt vndarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, vt Pausanias ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur,

Vsque coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poëta.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus cum ait æquora colorare, latè enim lōgéque inficit mare, quia limosus est, & vnda turbidiore, quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorem, per longa spatia colorem

A colorem ſeruans expatiatur. Qui tamen Nili coloſſus antiquus Romæ a Leo-
ne X. in Citriorum ſpecula dicatus, ex Pario marmore factus eſt.

DE LVCERNA.

SEd vt reliqua prætereamus, quæ plurima Nilo ſuper dici poſſent, ad
igniaria iam deueniamus, quæ quidem hieroglyphica multa ſecum tra-
hunt, quæ tam à lumine, quàm ab ignis ipſius natura deſumuntur: ea
quæ & qualia ſint, explicare iam cura fuerit: proindeq; lucernam, fidam ſtudio-
rum vigiliarumq; noſtrarum comitem, ſeligamus.

VITA ANIMVSQVE.

PRimum quidem lucernæ ſignificatũ eſt, vt pro vita figuretur, cui oleum ad
luminis viuacitatẽ infuſum, vitalem eum humorem oſtendit, quo paſcitur
calor, vt corpus viuificet: quo deficiẽte, & calorẽ ſimul & corpus extingui neceſ
ſe eſt. Inde apud Euripidem pleriſq; fabulis vitam relicturi dicũt, χαῖρε φίλον φῶς.
Quam opinionẽ Plutarchus ſequitur, dum lucernã corpori, animę quippe rece
B ptaculo, ſimilem dicit, lumẽ verò animo. Nam & ſacerdotes in captandis augu-
rijs lumine minimè cooperto clauſóve ideo vti ſoliti, ſummaq; aëris tranquillita
te frui, quòd animũ, qui certi aliquid conijcere velit, tranquillũ ab omni vento-
rum turbine, hoc eſt, ab impuris affectib. liberũ eſſe deceat, ne veluti aues aëriæ
tranſuerſæ plerunq; vi ventorũ aguntur, ita internæ mundi noſtri aues, quippe
mentis agitatio ſolertiaq;, & huiuſmodi pleraq;, errore perplexo diſturbentur.

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

HInc illa apud veteres ſuper igne religio, vt eum porrò extinguere nefas eſ-
ſet, quem potius per ſeſe languentẽ deficere ſinebant. Tale quid in nobis,
veluti per hieroglyphicum indicantes, ne vi animam exturbaremus, nobiſmet-
ipſis mortem conſciſcentes: animam enim, inquit Plato, nobis cuſtodiæ credi-
tam tandiu obſeruare debemus, quoad à Principe repetatur, ne ſi fractis erga-
ſtulis, perfoſsiſq; carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot ſunt in nos,
nullo relicto defenſioni loco, conuertamus.

LIBERORVM PROPAGATIO.

C LOngè verò apertius ſexto de Legibus animã lumini cõparauit, vbi ciues ait
oportere liberis generandis atq; educandis operã dare, vt vitã quam ipſi à
maioribus accepiſſent, viciſsim quaſi tędas ardentes poſteris tradãt. Hunc ſecu
tus Lucretius, vbi de animantib. agit quę ſucceſsione propagant, vita per vices
alijs in alia transfuſa, huiuſmodi hieroglyphico rem oculis ſubijcere viſus eſt:

Et quaſi curſores vitai lampada tradant.

De ludo verò lampadũ, quem dicunt à Prometheo inſtitutũ, legendum apud
interpretes Ariſtophanis, Ranis: apud Platonẽ lib. primo de Repub. apud Pau
ſaniam, Atticis: apud Herodotum, Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

HOMO.

EOdem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Satur-
nalitijs ſacris commutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumani-
ter emendata: nam Pelaſgos tradit Varro poſt longos errores perueniſſe in Ita
liam, ibiq; ex oraculi Dodonæi monitis decumatos homines Diti atq; Satur-
no ſacrificaſſe. Oraculum fuit, vt L. Manius ſe vidiſſe dicit ſuper tripode quo-
dam in templo Iouis priſcis characteribus,

ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ΑΙΔΗΙ ΚΑΙ ΤΩΙ ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ. quod ita Latinum fiet:

Plutoni capita, ast hominem sacra mittite patri. D

Sed enim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacrę, sed execrabilis immanitate offensus, cùm deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd φῶς cõmune vtriq; nomẽ, & lumen & hominẽ significaret, oraculumq; ita interpretandum, *Plutoni capita, at genitori lumina dentur,*
obtinuit vt Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atq; ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam missitare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarũ gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, vt Diodorus tradit, præstantiores ex filijs suis sacrificare consuerant. Cæterùm cùm aliquando exuta feritate humanitatem demũ induissent, aliorum filios aut clàm surreptos, aut emptos, pro suis educare, sacrificioq; supponere cœperũt. Euenit verò vt ab Agathocle Siciliæ tyranno post Alexandri Magni interitũ grauissima obsidione premerentur, atq; vti mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatem, nonnunquã etiam ad superstitionẽ confugere, suspicari cœperũt Saturnum iratũ, quòd honore sacrificij, quod fuisset à patribus institutum, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: E cumq; res palàm facta esset, multiq; inuẽti essent, qui pro nobilibus & ingenuis sacrificabant, antiquũ ritum instaurandũ censuerunt, quoq; deos placarent, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarũt: quamvis, vt in Porco scripsimus, apud Diodorum & aliquot alios variat hic sacrificatorũ numerus adusq; CCC. Sed hoc parui refert, historia reliqua cõcorde. Plutarchus lib. de Superstitione, vbi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forent, pueros à pauperib. in hunc vsum emptitasse. Id genus sacrificij tangit Plautus, cùm dicit: Faxo vt bubulis corijs onustus sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyrijs vsq; ad vrbis excidiũ seruatũ tradit. D. Augustinus iuuenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morẽ fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Siciliæ tyrannus legibus adscribere coëgit, vt ab infanticidio desisterẽt, cùm eos apud Himerã debellasset. autor Plutarchus Apophthegmatis. quodq; alij tradidere immanem hunc morem Cambyses rex Persarũ abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquã profecerũt, sed Hadrianus demùm sustulit.

VITA DIVINA. F

AT Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ virgines nutriebant, sublimiorẽ diuinioremq; vitam præ se ferre videbatur: hunc itaq; & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius vitæ symbolum æternum videretur. Atq; inter portenta, vt & Dionysius & alij referunt, vrbis periruræ præsagium habebatur, si casu aliquo accidisset eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signoq; quod Imperij pignus custodia eius templi tenetur, loquar? & Maro:

Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulacri: id æternitatem significare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

OBtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, vt ex Herodiano cõijci potest, ita in Commodo scribente, quòd consiliũ suũ ad Marciã retulit, vnam è suis cõcubinis, cui scilicet plurimùm deferebat, ac propè vxoris eam loco habebat, sic vt præter ignem omnes honores illi velut Augustæ tribuerentur. Extant quædã Theodosianę militiæ, & eorum qui Theodosiũ aliquot antè annis

A annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumque, & præfectorum, & ordinum,
& manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebãt, quodam ve-
luti rationario nomina & insignia descripta. In his videas præfectorum abacos
passim cum candelabris superimpositis figuratos: in plerisque etiam ara est in ma
gni procerique tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiusmodi
dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

IN diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum professores, mysteriorumque in-
terpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Assertor no-
ster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, vt domesticis omni-
bus illucescat, discussisque tenebris ad obeunda munera cuique sua lumen submini
stret. Addit & alibi, nõ occultandã esse lucem hanc, sed in frequenti quovis ho-
minũ cœtu proferendã. Quicunque igitur lucem de se daturus est, debet prius o-
mniũ vitiorũ sordes perpurgare: neque enim vnquã clarũ præstabit lumen fæcu-
lenta materia. Quòd si lux vertatur in tenebras, vt rectè Climace sua Scholasti-
B cus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantã tene-
brarum profunditatem coniecti cæcutient atque hallucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

ANtiqui omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fre-
tus præclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerunt. Vnde
Maro, lumina tot cecidisse virûm dolet. Et eadẽ synepeia, Geminos terrarũ lu-
mina Reges, vir, quem citare minimè pigeat, eloquẽtissimus Pontanus posuit.
Sed nostra potius afferamus. Paraui lucernã Christo meo, legas Psal. CXXXII,
ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis,
præclaramque famam, & victuram in illustri luce posteritatis suæ celebritatem.
Alij tamen per lucernam Euangeliũ intelligunt, alij Io. Baptistam, qui etiam lu-
cerna ardens dictus est. Lucernæ quippe erant & alij Prophetæ, sed illunes pro-
pémodũ, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima
declaratione Christum ipsum intento digito cõmonstrauit. Eucherius plerunque
bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: vnde dictum sit Euan-
C gelio: Sic luceat lumen vestrum, vt videant bona opera vestra.

MORTES DVÆ.

CVm verò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, vna quæ vi fit, alte
ra quæ natura ipsa contingit: extinctum identidem ignem vi, violentã mor
tem significare dicebant, cùm scilicet quis, vti superius dicebamus, manus sibi-
met inferret. Quantum verò pertinet ad mortis rationem quæ natura fieret, esse
huius simulacrum volebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cau-
tum enim erat lege, ne cui prorsus ignem extinguere liceret: neque quidem alimen
ta adijciebãt, ne frustra nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat
intueri. Sed qui veterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Ro-
manos ignem asserũt, quàm apud Ægyptios vel Canis, vel Crocodilus, vel Lu
pus enutriretur.

PIETAS.

PLerisque verò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum. Quòd si infe-
riora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit
cum animo similitudine, cùm lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde ge-
nios ac Deũ ipsum nobis repræsentare videatur. Adde quòd nihil aliud viuen-

ti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, nō ea tantùm D causa quòd vt animalia cætera nutriatur, imò etiam omnivorus sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu pollere videatur, quod tunc pręcipuè cùm extinguitur apparet, quippe qui veluti principij vitalis expers minimè sit, inclamat, excandescit, vlcisci studet, reluctabundusq; resistit, veluti reliqua faciunt animantia, quæ violenta morte perimuntur.

PERDITIO.

IGnem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depasceretur. Hinc apud aliquos videas ignem symbolum esse perditionis, cùm ita omnia consumat. Animal verò esse indicio est, mori eũ deficiente pabulo: quare, vt alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas, vtpote quæ ita belluis deuoranda tradi viderentur: ideoq; in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

BELLVM.

VSitatissimum etiam est ignem pro bellorum significato ponere. Hinc Hieremias ollam succensam videt ad Aquilonẽ, vnde scilicet tot in vniuersum E terrarũ orbem bellorũ essent incendia motibus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli, legas apud Maronem: &, Italiam ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba verò face pręgnans, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturq;, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi sæpe portentum accepêre. Cuius non ignarus disciplinæ Virgilius, de Lauinia, cuius causa bellum adeò funestum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea castis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Lauinia virgo,
Visa (nefas) longis comprendere crinibus ignem,
Atq; omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesq; accensa comas, accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fuluo
Inuolui, ac totis Vulcanum spargere tectis,
Id verò horrendum, ac visu mirabile ferri:
Nanq; fore illustrem fama, fatisq; canebant F
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria signa nonnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseq; flammam prosperi euentus signum vbiq; legas: veluti pugna quam Romani cum Sabinis ad Heretum commisere, vbi ferunt militares Romanorum hastas ad altam noctem pertinaciter ardere visas, nec, cùm omnia consumat flamma, ex ijs quicquam esse detritum: quo facti audentiores, veluti Deorum aliquis victoriam pollicitus esset, vbi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præstabant, insigni eos victoria profligarunt.

VMBRÆ.

HInc etiam superstitibus animis vmbrarum nomen, quia fumus adhuc vel torri, vel carbonibus pertinaciter inhærescens, diutiùs vaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutiùs errare animas, qui ante diem violenter occubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitatur:

Sequar atris ignibus absens,

Et

A *Et cùm frigida mors anima seduxerit artus,*
Omnibus vmbra locis adero.

MVLIERIS AMOR.

APud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signũ, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodũ sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

LVCVBRATIO.

VVlgatissimum verò est lucernã pro lucubrationibus ponere: vnde Demosthenis illæ, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissimæ, atq; illa Epicteti tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantata, vt nulla apud omnes celebrior, nulla preciosior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demostheni, quòd eius enthymemata lucernam oleret, quippe quòd is nihil ex tempore diceret, sed meditatione & vigilijs singula elucubraret: neq; segnis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi constare lucernã subiecerit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille plus indulgeret, quàm Demosthenes studio. B Æschines quoq; nimiã hanc hominis diligentiam incessens, λογογράφους eum appellat, siue quòd semper, vti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, vt nonnulli aiunt, in vtriusq; partis fauorem aliquando scriptitarit. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarum fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernã cõsultaturi. Sed vt ad lucernam redeamus, Plato cùm summi boni quã poterat cognitionẽ peruestigaret, id minimè explicare posse contendit, sed ex diutino cõtubernio, tanquam ex igne statim prosiliente, succensum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonẽ magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis lex tua, & lumẽ semitis meis. Et: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Et: In lumine tuo videbimus lumen. Hinc illa Esaiæ celebris adhortatio: Illuminare, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & pleraq; huiusmodi de aduentu IESV, qui verum & vnicum est lumẽ. Passim verò apud hos ignis fidei symbolũ est, lucerna scientiæ, quas in manibus habendas diuina institutione commonemur. Et Psalmo XVIII, illuminandam à Deo lucernam prædicitur, vbi nonnulli interpretes C per lucernam intellectũ, per tenebras corpus exponunt. Cedunt verò tenebræ, vbi veræ scientiæ lumẽ effulserit. Quòd verò pro lucubratione lucerna accipiatur, in causa sunt nocturnæ vigiliæ, quæ meditationi maximè cõmodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quàm vini quosdã absumpsisse. qua de causa poetæ noctẽ εὐφρόνην, à meditationis promptitudine vocitant. Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: & vt semel dicam, nihil ad studia nocte cõmodius. Quare nõ incongruum lucubrationis symbolum est lucerna, cùm præcipuè frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sæpius eorum vsum significare.

DE FACIBVS.

Ddemus lucernæ faces, vtpote quæ in eundem cum lucerna veniant vsum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnum non sine delectatione scripsisse profitetur.

AMOR.

AEgyptij sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine mare ipsum accipientes, per ignem amorem exprimi voluerũt, ideoq;

faces passim Cupidini dedicarũt: notum enim illud de amore captis, vri eos intimis medullis. Et apud Maronem: Regina cæco carpitur igni. Alibi: Est mollis flamma medullas. Atq; eadem Vritur infelix Dido: ardet amans Dido. Cyrus apud Xenophontem, ignem ait vrere homines, qui eum tangant: amorem verò non præsentes tantùm, verùm etiam longè absentes inflammare. Meritoq; Portius Licinius dixit hominẽ ob amorem non esse ignitum, sed ipsum ignem, cùm ait: Quæritis ignem, ite huc: quęritis, ignis homo est. Vulgatum & Isidori dictũ autoris Græci de amore loquentis, ea de causa cum facibus & alis amorem pingi solitum, quòd nonnunquam cupiditate impatientius exurat, nonnunquam verò præ satietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiusmodi vsum traditas arbitratur, vt eius ostendat instabilitatem, dicens: D

Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostráq; non vllis permanet aura locis.

Sed cùm amorem firmissimam in se vno tantùm posuisse sedem indicare velit, ita subiungit: E

Sed certè pennas perdidit ille suas,
Euolat is nostro quoniam de pectore nusquam,
Assiduusq; meo sanguine bella gerit.

Sed quod ad faces pertinet, Hesiodus cùm terram, aquam & aërem genitos posuisset, quarto loco amorem genitum subiecit, per quẽ interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt.

AMOR MVTVVS.

DVæ faces vinculo constrictæ diuaricatæq;, nimirum indicia sunt amoris mutui, quem Græci ἀντέρωτα dixerunt, vti ἀντιθέοις πολυφήμοις Homerus. Pinguntur verò hæ accensa parte sursum versus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVæ si pingantur inuersæ, amatorum funera indicant, vt in elegia, qua Tibulli mortem deflet Naso, legere est:

Ecce puer Veneris fert euersamq; pharetram, F
Et fractos arcus, & sine luce faces.

Sed rem Ægyptiacã, qua ratione quis euasisse de amoris ergastulis indicare possit, in Erycinæ Veneris templo sculptã idem admonuit, II de Amoris remedio:

Est prope Collinam templum venerabile portam,
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illic lethæus amor qui pectora sanat,
Inq; suas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poscunt,
Et si qua est duro capta puella viro.

Erycinæ verò Veneris templum nõ tantum loco hoc ad Erycis filij memoriam respicere videtur, quam verum tacitè innuit Græci nominis significatũ, hoc est, assertricis, quippe ab ἐρύκω τὸ ἐρύομαι, assero, libero, defendo: vnde ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celsus, quòd editioribus locis arces olim fieri solitæ.

NVPTIÆ.

ERat & nuptiarũ index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus

A trimus matrimusq; præferebat, duobus aliis eiusdem ordinis & cõditionis nuptam deducentibus. Noctu autem, prima aut secunda hora ducere mos erat, ominis causa, quòd ita optima ac fecundissima euentura sibi proponebãt: quod nonnulli tradunt in honorem Cereris institutum. In hoc autem sacro ea superstitio accesserat, vt fax ea ab vtriusq; amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea incesserat religio, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte poneret, aut vir in sepulchro cumburendam curaret, siquidem vtroq; mors propinqua alterutrius captari, putabatur. Addemus, tametsi παρ' ἔργον, institutum apud Romanos fuisse vt virgo, cum ad virum tradebatur, de matris gremio, aut aliqua, quę proxima necessitudine esset, rapi simularetur, eo scilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo cessisset. Hinc illa apud Catullum:

Hesperæ qui cœlo lucet crudelior ignis,
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti castam donare puellam,
Quid faciunt hostes capta crudelius vrbe?

B Sed vt ad facẽ revertamur, apud Gręcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, vti cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodũ: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stesichorus agnoscunt. Ibi nouam nuptã plaustro vectã videas:

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἱλύφαζε   χερσὶν ἐνὶ δμώων·
Ardentes latè spargebant lumina tedæ,   *Quas manibus famulæ gestabant.*

Quanquã moris etiam inuenio apud eosdem Græcos fuisse, vt mater nuptiales eas faces prætenderet: vnde apud Euripidem,

ἐγὼ δὲ οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει μητρὶ μακαρείᾳ·
Atqui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptiis leges monent   *Decere matrem.*

Æneas apud Virgilium cùm se maritali coniugio devinctum abnegaret, ait:

Nec coniugis vnquam prætendi tedas.

CERES.

EST etiam Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quam aiunt ab ea incensam in Ætna, cùm filiam perquirere instituisset.

C ILITYIA.

QVin etiam Ilithyiæ hieroglyphicum est, cum face in vna manu, altera passa & exporrecta, à capite ad pedes tenuissimo panno cõtectum, provt apud Æginenses fuisse Pausanias meminit. Fax verò illa, vel partum, ob dolorem, ignis violentiæ assimilari ostendit, vel lucis illius quam nascentes indipiscimur, indicium est. Exporrecta discapedinataq; manus eo significato ponitur, quòd solui grauidam partu dicimus. Amictus per se patet.

DE TVRIBVLO ET PHIALA.

QVoniam verò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariaq; his addita Lucerna, & Faces, consentaneũ est visum, vt quid vtrunq; simul iunctum significet, videamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

DISCORDIA.

SVnt enim qui turibulum, aut aliquod aliud vas igniariũ cũ aquario pictũ,

vnde ſcilicet ignem & aquam ineſſe perſpiceretur, quippe ſi ex vno ignis promi caret, in altero aqua deſideret, diſcordiæ ſignum eſſe tradant, quòd ea naturæ ſint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiſcere dictum de iis, qui ſe ea præſtituros pollicentur, quæ fieri nequaquam poſsint. D

PVRITAS.

SEd enim Ægyptij ſacerdotes per ignem et aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculáſve deterſas elutasq́ optimè ſignificari volebant: quinetiã ignorationẽ hallucinationẽq́ doctrinæ ope ſummotã, vbi præſertim ita illæ offecerẽt, ne quis diſcernere aut internoſcere potis eſſet, vbi veritas latitaret, quòd per huiuſmodi elementa rerum omnium defæcatio peragatur, ac puritati ſuæ reſtituatur, vt qualis ſit appareat: aqua enim maculas eluit: quæ verò aqua efficere non poteſt, ignis exequitur. Hinc illa apud veteres aliarum quoq́ gentium appellata ſuffitio, quotiens qui funus proſecuti fuerant, quòd polluti haberentur, ignem aqua ſparſi ſuperingredi conſuerunt, purgationem ſcilicet hinc fieri perſuaſum habentes, & quavis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quę ſuper cœlos ſunt, purificatorias virtutes, vt ait Ambroſius, interpretati ſunt. E Aquas verò ſuper orbes ætheris eſſe, idem die ſecunda validiſsimè contendit. Doctè autem Catullus, cùm in aqua puritatem hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet, qui puriter lauit dentes, hoc eſt, aqua ſola lauit, vnam eam allutionibus aptam non ignarus, humores verò reliquos aut inficere, aut medicamentum eſſe. Ignis autem, vt noſtri veteres tradidêre, purgat, aqua expiat, luſtratq́. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia:

Quid impurate, quanquam Volcano ſtudes,
Cœnæ'ne cauſa, aut mercedis gratia
Nos noſtras ædes poſtulas comburere?

Et apud Lycophronẽ legas Thetim indignatã, ſe deam mortali Peleo in matrimonium collocatã, filios quotquot oriebãtur in ignem exurendos coniicere ſolitam, quòd ita rebatur mortalitatẽ exuri, & quod immortale eſſet perpurgatũ conſeruari, veluti aurũ ære cõfuſum ignis ope purgatur, poſteaquàm quicquid admixtum erat ęris, in fumum & ſcoriam verterit. Atq́ ita ſex iam filios abſumpſerat, donec ad Achillem ventũ, quem pater ſuperveniens ab igne exemit, Chironiq́ curandum cõmendauit. Sacræ verò literæ apud nos Deum eſſe ignem F conſumentẽ aſſerunt, igneosq́ fluuios hunc pręcedere: quin & eundẽ ipſum inſtar ignis omnia cõflantis incedere: in quo nimirũ nequitia intelligit̃, quę à Deo cõſumatur, cùm omnis ab eo ſit purificatio, nempe vnumquodq́ opus quale ſit probat ignis. Referta autem eſt natura humana tum plumbo, quo animi noſtri pergrauati ad terrã inclinant: tũ aliis impurioribus metallis, quę rubiginẽ inducunt, vel auri & argenti naturã adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus eſt, vt quę vndequaq́ immixta eſt animi nequitia deleatur. In quã ſententiam peccanti populo dictum in ſacris literis: Habes carbones ignis, quibus inſideas, hi erunt tibi in auxiliũ. Sed nuſquã apertius q̃ in Eſaię viſione purgatio hęc oſtendit̃, vbi vnus de Seraphin à Deo mittit̃, qui pruna de altari incenſo forcipe apprehenſa, Eſaię labra tetigit dicẽs: Ecce abſtuli iniquitates tuas, & peccata tua circũpurgaui: labia enim immũda ſe habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transfert̃ nimirũ ignis ad turibulũ, per quod in diuinis literis linguam Dominicã intelligunt: lingua verò ignis, in quo ſpiritus. Vnde Dauid: Carbones ſuccenſi ſunt à Deo, qui ſcilicet nos calefaciãt

ad

A ad pietatem,impellantq́; mentis noſtræ impetum ad doctrinã Dei,vt oratio no
ſtra in conſpectu eius tanquã thymiamatis odor aſcendat. Aromata enim ſuper
ignem impoſita,hieroglyphicè orationem ſpiritalis doctrinæ ſignificant, vt tra
ditum à Theologis oſtendit Hieroſolymitanus Heſychius. Præcipuè verò thus
gratiarum actiones & oblationẽ ſignificat, non ſolùm quia dicatũ eſt Deo, ſed
quia,vt Medici dicunt,multas oculorũ ſanat ægritudines. Quòd verò thus,idq́;
lucidiſsimũ,ſuper XII propoſitionis panibus XXIIII Leuitici poni iubetur,
LXX Sal reddiderunt,quod Apoſtolorũ doctrinã ſignificaret:illi enim ſal ter-
ræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc eſt,thus. In iiſdem diuinis literis
mẽtio fit de carbonibus deſolatoriis: eos eſſe dicit Eucherius,qui peccata diſſol
uunt:huiuſmodiq́; fuiſſe illũ, qui ad labia Eſaiæ prophetæ appreſſus eſt, vt quæ
is cõtraxerat vitia,perpurgaret. Ponũtur etiã pro igne charitatis, aut exemplo-
rum,aut pœnitentiæ.quanquã de carbonibus his aliter in Iunipero traditũ. Fa-
cit ad hũc locũ id etiã quod apud Ezechielem legimus, Deũ vti corpus viſum,
à cuius lumbis vſq; ad pedes membra omnia igne conflagrabãt, à lumbis verò
B vſq; ad caput electri ſpecies erat,quo nihil magis eſt hieroglyphicũ. Nimirũ in-
dicat hoc,renes lumbosq́;, & quæ partes ad terrã tendunt,exvrendas eſſe illece-
bras quippe,nequitiam,et voluptarios affectus omnes perpurgandos:ita enim
quæ à renibus ſupernè exiſtũt,ſupraq́; mollitudinis & nequitiæ opera attollun
tur,in puriſsimam electri materiam euadere:electrum enim auro precioſius eſſe
contendunt. Si noſtrum igitur corpus,Dei corpus eſſe volumus,vitia eius igne
percrememus,eo quippe quẽ Deus immittit, vt ita ſordibus exvti,loti,perpur-
gatiq́;,electri ſpeciem,per ea quæ ad ſapientiam pertinent exhibeamus.

VESTA.

DVplex verò apud veteres erat ignis conſideratio, quippe qui materialem
hunc noſtrũ longè diuerſum à ſuperiore illo dictitabãt. Eum ſanè in ſubli-
mi poſitum, Volcanum appellantes, quaſi Volicanum dicere voluiſſent. Ve-
ſtam verò aiebant domeſticum hunc noſtrum eſſe, vt alibi dictum,autore Var-
rone:quamvis Ægyptij tranſlucidum & purum illum ignem Palladem eſſe vo-
lebant,hunc verò qui materiæ applicitus eſt, Vulcanum intelligebãt. Sed huius
argumenti conſideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem
C pertinet ad Veſtam, ſimulacrum eius ſtrongilari figura, obrotunda quidem, &
in acutum prominente,quæ circa medios humeros reſideret,cuiuſmodi eſt coa
gmentatæ figura terræ. Eadem & ſedentis habitu ſtatuebatur, & apud Græcos
ἑστίαν παρὰ τὸ ἑστάσθαι, τὸ ἱδρύσασθαι,quod ſedes ponere ſignificat,appellatam aiunt. Seſ-
ſum verò ad diuinitatis perpetuitatem ſpectare, alibi commodius diſſerendum
eſt. Quod verò περὶ τοῦ ἱδρύσασθαι dicebamus, qui vulgi dicta conſectantur, ab ea
tradunt ædificationis principium eſſe. Scriptores enim rerum affirmant artes
nullas à mortalibus inuentas, priuſquam ignis repertus eſſet, quo deprehenſo,
eiusq́; vſu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecê-
re, cùm vnuſquiſq; ignis commoditate adiutus noui aliquid ſemper excogita-
rit, & modò hoc, modò illud opus mortalium vſui propoſuerit.

NVPTIALIA, VEL PVRITAS MARITALIS.

QVod verò purificatione ſuper dicebamus,nõnulli aiunt inde ſacris nuptiali
bus ignem & aquã præferri ſolitam:nam & huiuſmodi donaria nouæ nuptæ
apponebantur,quæ ſcilicet vxorẽ puram & caſtã permanere oportere doceret.
Qui verò inſtituti huiuſmodi rationẽ altius rimantur,naturæ vicem hinc intel-

ligi interpretatur. Ignem ſiquidem aiunt actionis vim obtinere, & agendi elementum eſſe, aquam verò patiendi. Hinc philoſophi non defuère, qui rerũ formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci exiſtimarint, atq; ita auſpicatiſsimè ignis & aquæ ſacramento nuptiarum fœdera ſanciri. Apponebantur verò hæc in limine domus, quà ſponſus & ſponſa intraturi eſſent, vt ea oblata ſpecies, memores eos redderet quorſum eſſent huiuſmodi ſacris initiati. D

ÆRVMNÆ.

SEdenim Græcus poëta quidam acerbè nimium rem huiuſmodi interpretatus eſt, cùm dixit:

θάλασσα, καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ, κακὰ τρία·

tria quippe accidere mortalibus ærumnoſa, mare, ignem, & fœminã. Et Theologi noſtri ignẽ in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus, quæ probẽt hominis fortitudinẽ, poni dicunt: in eamq; ſententiam dictũ autumant Pſal. LXV, Igne nos examinaſti, ſicut examinat̃ argentũ. quodq; ibidem eſt, Tranſiuimus per ignẽ & aquã, calamitates quaquauerſum ingruentes, omneq; genus ærumnarũ vno impetu effuſum intelligi volunt, quaſi nihil iam atrocius, neq; miſerabilius eſſe poſsit, in vllo malorũ genere, quod exantlatũ non eſſet: alterum enim horũ atrociſsimo cruciatu cõficit, alterũ inimiciſsimo animæ mortis genere ſuffocat, quippe quę cùm ignea ſit, nihil indignius pati ſe poſſe putat, q; per aduerſarij ſui violentiã exturbari. Ita & illud Euãgelio: Frequẽter eum & in ignẽ & in aquã miſit, vt eum perderet: quod pro periculoſis eventis poſitũ ait Eucherius. E

NECESSITAS.

SEd vt ad nuptias revertamur, lõgè honeſtius Metellus, qui de vxore ducenda ſententiam interrogatus, vxorem eſſe malum haudquaquã inficiatus eſt, malum tamen id eſſe neceſſarium: igitur per ignem & aquam neceſsitatem interpretabimur, quæ ducere vxores iubet, non tantùm ob ſobolem, quæ præcipua cauſa eſt, verùm etiam vt ſit, quæ domus & familiæ totius curam ſuſcipiat, & quodam veluti gubernaculo adminiſtret ac regat.

VITA.

VTcunq; verò ſenſerint alij, ſcimus ignẽ & aquã vitæ prius auſpicia dediſſe, vitamq; quandiu vitales auras carpimus, conſeruare. Quis verò ignorat, ſine maritali copula breui periturum eſſe humanum genus omne, cæterorumq; animalium ſpecies defuturas? Quare exules, qui vita cenſebantur indigni, aqua & igni priuabãtur. Sanè poëtæ cùm fingunt Saturnum amputaſſe genitalia patri Cœlo, eaq; in mare abieciſſe, indeq; natam Venerem, id ſignificare volunt, igneum ſemen admixtum cum humore, generationis fuiſſe principium. F

CONIVGII COMMODA.

NOn abſurdè etiam voluptatem, & vſum, quæ ſoleãt ex vxoria conſuetudine, vnanimiq; concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat, per huiuſmodi ignis & aquę fercula interpretabimur, cùm nihil ferè ſit in rerum natura igne iucundius, nihil vtilius aqua, quæ ſola ex rebus omnibus, neceſsitatibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus optimã, Ariſtotele etiam comprobante, nuncupauit, igneum etiã ardorem auri pari elogio proſecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ET ne lõgius à Pindaro recedamus, argumentũ is pulcherrimo hieroglyphico ſubminiſtrauit, ode Olympiorũ prima, vbi fulgorem ignis celebraturus inquit, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί; non ignarus ſcilicet, ignem ſoli expoſitum amittere

A amittere omnem splendoris gratiam, quæ noctu suam habet cõmendationem. Elegantia igitur ingenia virtutem cuiuspiam, præstantioris alicuius interventu obnubilatam labefactatámve, significare cùm vellent, ignem Soli expositũ pingere cogitarunt: siquidem ignis splendor, vt palàm est, Soli expositus, vim amittit suam, noctu verò prævalet, & vt in suo regno pervigescit. Atq; hoc est quod Pindarus ait, διαπρέπει νυκτί.

NVMEN.

CVm tot igitur sint ex igne vtilitates, totq; magnarũ & admirabiliũ rerum similitudines habeat, non immeritò à Persis in primis, & sacer, & æternus vocabatur, quẽ quacunq; rex exercitũ duceret, magni numinis instar argenteis altaribus impositũ præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Persę diariũ ignẽ adorant, nimirũ diuinitatis signũ, insatiabilem, voracem. Huic cùm sacrificãt illi alimentũ præbentes his verbis vtuntur: Ede ignis domine. Neq; Persarũ tãtum est ignem colere, vt idem Tyrius, sed Lyciorũ etiam, apud quos Olympus ignẽ emittit, hunc sacrũ habẽt. Ferũt aũt ignis, quo Zoroaster cõflagrauit, reliquias, tanquã ignis diuini à cœlo delapsi, à quodã susceptas, ad Persas, vt perpetuis ex-
B cubiis seruaretur, esse delatas: atq; hinc apud eos ignis cultũ habuisse principiũ. Fuit verò Zoroaster is, vt à veterib. accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, signa quędam veluti stellarũ scintillas de cœlo deducere, & alia huiusmodi ostentare solitus, diuinitatis sibi nomen asserebat, donec fulmine tandem ictus interiit: mortaliũ tamen imperitia, qui tunc erãt, ita raptum eum fulmine & cœlo illatũ credidit, mutatoq; nomine Zoroastrum, quasi viuũ astrum appellauit, subsecutaq; deinde ætas omnia quæ fulmine tacta essent, sacra existimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus luminis parentem appellatam, æthera πυρίπνοος vocat, quippe igneum spiraculum. Euripides aũt: Vides excelsum, qui illum infinitũ ætherem & terrã vndequaq; circumplectitur humentibus vlnis, hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Quem secutus Ennius: Aspice, inquit, hoc sublime candens, quem inuocant omnes Iouem. Veteres hunc Diespitrem, & Lucetiũ dixêre, Gręci ζῆνα à ζῶ, quod viuere est. Vnde Ioannes: Vita erat. Plato Cratylo δία dum vocat, transfert ad præpositionis vim, vt Ioannes idem, Per quem omnia facta sunt. De splendore verò: Et erat facies eius sicut Sol. vt apud Malachiã: Orietˀ vobis timentibus sol
C iustitiæ. Sed quæ plurima pertinent ad Solis hieroglyphicũ, cùm ea cõmodiore loco plenius dicta sint in cœlestium corporum cõmentario, breuiter hæc tacta sufficiant. Quàm verò attonita propemodum veneratione apud Persas coleretur ignis, ex eo manifestum est, quòd grauissimus apud eos mos supplicandi fuit, cùm quis igne in manus accepto supplex interminabatur, eum se in aquam iniecturum, si voto excidisset: non esse illi fas ducebant eum reiicere, qui sic preces allegasset. Sed enim vt impudentiæ nonnullorum modus imponeretur, neq; vlli violandi ignis occasio permitteretur, lege inde sanxerunt, vt qui eo supplicandi genere vsus esset, supplicio multaretur. Autor Plutarchus.

TENTAMENTVM.

FVit & apud quosdam è nostris populos, iuramenti atq; iudicij species super ferro candenti, superstitiosè potius quàm piè per æditumos templi in Liuonia pręsertim obseruata. Nã sceleris alicuius accusati, ad ferri candẽtis iudicium vocabantur, & id subire nonnunquã vel inuiti cõpellebantur. Id erat eiusmodi, vt criminis reus ferrum candens è mediis prunis exemptum, in manus caperet,

accusatoribusq; & iudicibus ostentaret, sicq; advstione nulla subsecuta illæsus D esset, absolueretur: si vim eam pati non posset, obiecti criminis ita convictus damnaret. Purgabāt verò se prius ieiuniis, cōfeßsione, & Eucharistia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculosum erat, & insontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè verò contra Christianæ pietatis mores erat, Deusq; tentari videbatur, Honorius III. fieri per grauißimum edictum vetuit, vt Decretalium lib. V, tit. XXXVI de iniuriis, cap. III. habetur.

DE FVMO.

AC, ne fumum etiam prętereamus, postquam super igne multa diximus quod fumi significatum esset, iam aperiemus.

IGNIS.

ORtus à terra fumus, & in cœlum sese attollens, ignem, ait Horus, significare perhibetur. Porrò ignis Aristoteli nihil aliud est, quàm fumus incensus: & apud Homerū totiens fumus expetitur, vnde ignem ac mox habitabilem esse regionem cōiicere detur. Eò verò hieroglyphicū fumi tendere videtur, vt suspicionem aliquā non temerè obortam esse intelligamus. Nam cùm rumor aliquis E in vulgus emanat, dici solet, absq; igne fumum nullum oboriri. Et Petrus apud Clementem: Fieri minimè potest, inquit, vt consurgat fumus, vbi non sit ignis. Quinetiam vbi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρειν ἀντίον, certet aquam apposuisse fumo: fumum, ait interpres, pro igne posuit, ex sequela scilicet signum quod præcedit indicans. Et Psalmo XVII legas, fumum ascendisse in ira Dei, & evestigiò ignem exarsisse: vbi quidam aiunt interpretes, invectū quidem primò in dæmonis pervicacia comprimenda, mox ad vitia reliqua extirpanda aggressum. Alij fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi volunt, & ita sentit Eucherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicū: quanquam & Dei cōminationes significare posse non inficiatur. Nam, vt etiam apud Plautum, flamma fumo est proxima. Quę omnia nostri multò antè literarum monumentis mandauêre. Sic Ecclesiastici XXII legas, Vaporem fumūq; emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas sanguinis esse prævias.

PERDITIO.

PErditionem multi per fumū intellexêre: & mos est, opes diuitiasq; magnas, Regna, & vnamquāq; rerum amplitudinē in fumū abiisse dictitare, cùm ita F consumpta fuerint, aut ita collapsa defecerint, vt ne vestigium quidem pristinæ maiestatis relinquatur. Iocatur in hanc sententiā Horatius, vbi Menniū paternorum maternorumq; bonorū abliguritorem omnia in fumū ac cinerē vertisse dicit. Ad hoc succurrit Demonactis philosophorū omnium festiuißimi dictū, qui à quodam interrogatus eludēdi causa, vt pleriq; literatos ita tentare solent, quot fumi minæ ex mille lignorum minis combustis educi possent: cineres expendendos esse, respondit, reliquū in fumum abiisse. quod ea ratione supputatur, qua Archimedes detractū fraude aurum à redemptore ex votiua Hieronis corona deprehendit, qua de latè apud Vitruuium. Quod verò ait Hesiodus:

αὐτίκα καὶ πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο·

Quamprimum fumo properes clauum imposuisse:

præclari admodū interpretes, posteaquā combusseris, exponūt, vtpote quî nolit fratrem vlterius rei maritimæ dare operam, sed solam exercere agricolationē.

SOLICITVDINES.

SVnt tamē qui loco hoc Hesiodiano philosophari malint, & pro fumo vitæ

nostræ

A nostræ solicitudines accipiant, quæ intellectũ ac rationem ipsam obtenebrant. Difficulter enim posse nos pura sensuum claritate, hoc est, trãquillitate frui, vbi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent, & cæcutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OBFVSCATA.

SVnt qui per fumum bonam proficiendi voluntatem, quæ tamen sit erroris tenebris obfuscata, interpretentur: cui si fomes adhibeatur, hoc est, si recta accedat institutio, flatuꝗ́ verborum adiuuetur, ignem promicaturum, hoc est, rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Esaias, lignum à quo vel tenuis admodũ fumus exhalet, minimè extingui debere præcipit: vbi fumus, tantillæ illius pietatis quæ sit in delicioso diuite, signum esse videtur. quam sententiam acutissimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SAnè fumus est etiam imperitiæ symbolum, cùm lumen sit doctrinæ signum: cuius contrarium est caligo ipsa: vnde caligare errãtes dicimus: fumus verò est, qui caliginem inducit. Transfertur & ad vitia, vt Alexandrinus Clemẽs, vitia, ait, veluti fumum immensum esse, qui vniuersam mundi huius domum
B repleuerit, atꝗ́ hæc institutionẽ malam, sodalitates pessimas, consuetudinem improbam, colloquia praua, opinationes haudquaquã rectas invexisse, vnde primùm error, inde contemptus, tum infidelitas, atꝗ́ malitia, parataꝗ́ semper ad nocendum versutia, auaritia, vana iactantia, atꝗ́ alia huiusmodi exoriantur.

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRÆSTANTISS. de iis quæ per Lyram, & arma quædam alia musica significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

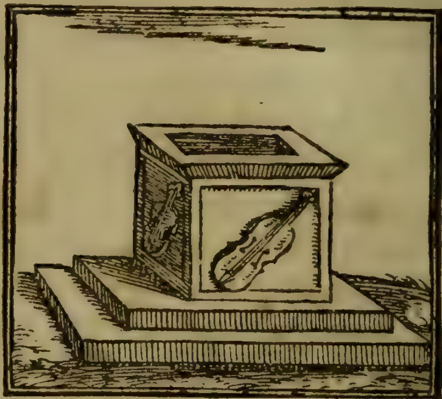

Cribonius Libo magnæ olim apud Romanos celebritatis, inter opera multa quæ magnifica & præclara posteris reliquit, numum eum argenteum signauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expressit, victurũ operis à se instituti monumentum. In eo verò multi non incuriosè quæritare solent, quid sibi velint
C *lyræ, ad singulos putealis angulos adsculptæ. Quorsum enim, aiunt, lyra ad litigiosa dissidia, discordésq; contentiones? aut quid putealis aquæ silentiũ & quies, ad vllam facit harmoniã, aut clamosi strepitum fori? Quibus ego respondere soleo, sapienter à Libone ornamentũ illud eo loco excogitatum, vtpote qui ob oculos ea posuerit, quæ his, qui locum eũ frequentarent, & vtilia & salutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordiæ memores, ad pulcherrimum suauissimúmq; eius fructum oculos intenderet, quo quidem nihil humano generi accidere possit vtilius, neq; commodius. Causidicis, si clientibus consultũ vellent, congruentia susceptæ materiæ dicerent, ab iis quæ incõgrua & discrepantia essent, abstinerent. Qui autẽ iudicaturi consedissent, rationum & argumentorum, quæ allata essent, consensum, veritatem, aut non leuem saltem verisimilitudinem acriter inspicerent. In cuiusmodi sermonem cùm proximis diebus apud communes amicos incidissem, euenit vt iucundissima tui recordatio è re nata surreperet, quòd antea diu multúmq; cogitaueram aliquod ex hieroglyphicis meis commentarium tibi Marce præstantissime deberi, quando te potissimum impulsore labor hic omnis susceptus est & exantlatus. Ipsa autem Lyra magis conveniens visa est, quàm res alia quæpiam, quæ tibi donaretur, quam tu scilicet suauiter adeò, seu linguam causis acuas, seu ciuica iura respondere paras, concentu tam*

mirifico resonare facis, vt omnium mentes tanquam Amphion alter quoquò velis trahas, neq; saxa tantùm moueas, sed vel adamantina destinatorum hominum corda quotiens adlibuerit arbitrio verses tuo, siue disertißimè discutiendo de cathedra intones, siue in foro agendo fulmines, siue mare terrásq; publica vel priuata tempestate perturbatas, clarißima ingenij tui serenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego sim facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me prouincia cohibebo, & quod tibi destinaui commentarium procurabo. D

CONCORDIA.

AGITVR, vt palàm est, Romani veteres per Lyræ hieroglyphicũ concordiam figurarunt: cuius tamen alia quoque sunt significata, eaq; multis antiquorum tum poëtarũ, tum philosophorũ præconiis celebrata: sed nos ea tantùm seligemus, quę ad hieroglyphicum institutum facere videbuntur: tamen, vti meus est mos, si res exigere videatur, numum quo de meminimus, diligentius examinabimus. Eius inscriptio est, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRIꟽON LIBO. Ibi figurã Putealis videas, de quo scriptores plerique meminêre. Huic autem à singulis angulis lyræ appensæ sunt, corymbis & sertis medio interuallo dependentibus. Aiunt verò Libonem primùm tribunal & subsellia prope Arcum Fabianum collocasse. Hinc Horatius: Forum putealq; Libonis mãdabo siccis, quia scilicet forensia negotia pręcipuè sibi deposcunt sobrietatem. Et Ouid. de Remedio: E

Qui puteal Ianúmq; timet celerésque calendas:

hoc est, qui se rapi timet in ius, & qui alienum pascit æs, quod scilicet calendis singulis efflagitatur. Neque illud dissimulandum fuerit, in numi ipsius inscriptione duo esse obseruatione non indigna: in Scribonij nomine ꟽ literam iacentem atque supinatam, & PAVLLVS gemino LL notatum ex Terentij Scaurij sententia atque præcepto, neque non ex antiquorum vsu, quod in plerisq; monumentis obseruaui: neque proprium tantùm nomen, verùm & aduerbium PAVLLVM eadem lege scribendum Grammatici veteres censuere, vt illud Romæ, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. & huiusmodi plæraque. F

IVDICIVM COMPOSITVM.

ATq; illud in Lyra pręcipuũ, quòd hominem compositi iudicij, quiq; aures eruditas haberet, significabat: ea siquidem diuersas componit voces, & cõcordi omnes tono temperat: quod munus in diuersæ rationis affectibus componendis videtur homo præstare, vt non immeritò Diogenes Cynicus carpere sit solitus Musicos, qui cùm Lyræ chordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Isidorus Cynicus Neronem transeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantitaret, sua bona malè disponeret, neque vllum in vitæ tenorem temperamentum adhiberet.

INÆQ.

INÆQVALIVM concordia.

A STatuebat & in Mercurij manibus lyra, idque hieroglyphicũ ostendebat, concentũ omnẽ ex vocũ inęqualitate cõstare: cõcentus verò hominũ est, cũ varię voluntates in consensum vnũ contrahuntur. In singulis verò mortalium concentus ille, quo quis beatitudinem assequitur, vbi scilicet res & cõgruenter temperarit, et ad amussim explorarit. Plato animam in Timæo cõcentum, & concordiam vocat. Aristoxenus & Dicęarchus harmoniam dixerunt. Lyrę igitur meritò dominus Mercurius,

Qui animas nunc evocet orco Pallentes, alias sub tristia tartara mittat, vt Maro.

BONA DISCIPLINA.

EST & Musarũ insigne lyra. Musas Eusebius à μυέω dictas arbitratur, quod significat honesta bonaque disciplina instituere: easque Orpheus B et Proclus in hymnis religionẽ hominibus commonstrasse dicunt. quemadmodum & Orpheo id attribuunt, vt suauisonæ testudinis concẽtu, hoc est, placidis & aptè cõpositis verbis fera hominum corda mitigarit, agrestes mores expoliuerit, & dispersos vagosque mortales in cœtum vnum cõgregarit. Apud Aristophanem legas, per citharæ callentem, hominem sapientem, & Gratiis omnibus ornatum, à veteribus indicatũ. Diuinæ quoque literę citharam pro morali virtute acceperunt, vtpote quæ in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum volunt Psal. XLIII, In cithara tibi confitebor.

RATIO.

ATHanasius in iis quæ contra gentiles scripsit, rationem lyræ comparauit, vbi de anima, mente et sensu differit: quippe id lyrę haud dissimile videri ait, quæ rectè temperata sit, & Musico, qui eam resonare faciat, non imperito. Est enim in lyræ neruis suus cuique sonus, grauis, acutus, medius, argutus, atque alius C aliis. Concentus autẽ nullus discerni aut internosci potest, nisi fidicinis ars accedat. Tunc verò modulatio & varia soni suauitas ostenditur, cùm qui Lyram tenet, neruis increpuerit, singulosque aptè percurrerit. Eodem modo, cùm sensus in corpore sint tanquã lyra cõpositi, si docta mens illis imperauit, discernet animus, quid absonum, quid concinnum sit, quale sit vnicuique rei temperamentum adhibendum, vt nihil denique facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis non respondeat, vnde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli conchordiam inde dici putant, quod chordæ variæ in vnam conveniunt harmoniam: tametsi alij concordiam à corde deductã malunt, qui Tullio innituntur Tusculanarũ primo dicenti: Aliis cor ipsum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordesque dicuntur, vt in Cordis commentario disputatum: eamque afferunt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aspiratione careat. Qui chordis insistunt, concordem à Græcis σύμφωνον dici opponunt, consuesseque aiunt veteres è locutionibus plerisque in Latinitatis vsum receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantùm admissis, quę Scaurus enumerat.

MATRIMONIVM CONCORS.

SEd nos vt ad concordiæ significata redeamus, illud ex Onirocritarũ discipli- D
na deprompsimus, vt si quis nuptiarum tempore lyram per somnium videre imaginatus fuerit, concordiam id inter maritũ & vxorem futuram significare.

MVSICA.

QVæ verò lyra est in Neronis numo, studiũ eius in arte Musica, & victoriam ex certamine eo partã significare crediderim. Fidibus enim eum oblectatũ ad insaniam vsq;, & in theatris Musica decertasse non sine maiestatis Imperatoriȩ dedecore atq; ignominia, scriptores eorũ temporũ omnes prodiderũt. Nam is præter numos ea nota percussos, statuas etiã sibi citharœdico habitu posuit.

POMP. MVSA.

EST & Pomponij Musæ numus, à cuius altera parte muliebre signũ est cum lyra & plectro: id quid sibi aliud velit, quàm eius cognomentũ, non video, siue is Pomponius poëta fuerit, de quo apud Pliniũ: siue qui bello Mithridatico captus, cùm multis vulneribus saucius ad Mithridatẽ adductus interrogatus ab eo esset, an amicus futurus esset, si opera iussu Regio daret, vt curaretur: respõdens, Si tu, inquit, populo Romano amicus fueris, aliter me quoq; semper E
inimicum habebis.

AMOR.

QVoniam verò voluntatũ, studiorumq; consensus atq; similitudo amorẽ parit, celebrat à Platone lyra inter amatoria monumenta, libro de anima. Proclusq; vbi Venerẽ Cythereã ab Homero & Hesiodo appellatã exponit, aduersat Hesiodo, neq; dictã ὅτι προσέκυρσε κυθήροις, οὐδὲ μὲν γὰρ τὰ κύθηρα, κυθέρεια δὲ ἡ κευθομένην ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας. Non assentit, inquã, Proclus, vt Cytherea dicta sit à Cytheris, vbi illi templũ, aræq; tot frequentissimo mortaliũ cõventu colebant: quia, inquit, κύθηρα vocantur insulæ illȩ, & alta Cythera etiam apud Maronẽ, cuius scilicet vocabuli syllaba media per η vocalem longã perscribat. Dictam verò Cythereã ait, q; vniuersæ consuetudinis amatoriæ vim intra se occulat. Nam & alij Cythereã ab occultãda turpitudine dictã voluere: & illi in abdito templũ fuisse alibi diximus. Lyra autẽ cùm omnẽ in se suauitatẽ complectatur, quandã cum Amore, cum Venere, cũ Gratiis similitudinẽ præ se ferre videt, pariq; cum iis illecebra homines illectare. Demumq; hæc illa videtur Amphionis lyra, cui sponte saxa etiam paruisse perhibentur: cuius rei mentionẽ facit Apollonius Ar- F
gonauticis, & Antimenidas primo, donatamq; Amphioni lyrã eam dicit à Musis, quamvis Dioscorides ab Apolline, à Musis tamen etiã Pherecydes historiarum libro decimo.

SEDATVS ANIMVS.

RIdiculum fortè nostris videatur, si quis non vnum hominem tantùm armis instructum, quippe Achillem cithara canentem pinxerit, verùm & vniuersum exercitum in aciem descendentem, ad citharæ modulos progredientẽ fecerit, quoniam neq; citharœdi quicquã cõmune cum armis habere iudicant, neq; milites, ferocesq; homines vllam hodie liberalium artium disciplinã assequi dignantur. Verùm si Lacedæmoniorũ disciplinam & instituta respiciamus, inueniemus eos ad lyram citharęq; sonum acies instruxisse, reiectisq; tubis, & classicis aliis, ad eiusmodi modulationis sonum pugnam inire solitos, id quod indicat illos sedatiori quodam animo prælium aggredi cõsuesse. Nam & Homerus strepitum & tumultum in congressu primo barbaris dedit, cùm Græcos sensim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio contationẽ reprehendit Cæsar, cùm in Pharsalia victor euasisset.

HV-

A HVMANA VITA.

QVi verò per lyram humanæ vitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum quæ superius de sensibus, atq; anima, deq; mortalium institutis attulimus, rationem habuisse mihi videntur, quàm etiã de naturæ nostræ conditione rem ipsam perpendisse. Nam cùm in lyra septem discrimina vocũ celebrari comperissent, humanæ vitæ tenorem eadem assiduè agitari varietate animaduerterũt: septima enim hebdomada mas in vtero fabricatus existit: septima post partum hora manifestum aut vitæ aut mortis argumentum affert: septimo pòst die vmbilicus astringitur, ac solidescit: post bis septem manifestũ est luminis indicium: post septies septem obtutus firmitas, atq; cognitio. Videmus mox à mense septimo dentes pullulare, post bis septem sessionem esse tutam, pòst ter septem verborum articulationẽ, post quater septẽ incessum, post quinquies septem lactis horrorẽ suboriri, post annos demũ septem primoribus dentibus expulsis validiores enasci, ac perinde vocis sonũ integrũ fieri: secundo verò septenario pubescentiã, ac emittendę genituræ facultatẽ, roburq; iam ad virilitatem spectare: B tertio lanuginẽ, & crescendi finem: quarto robur, & membrorũ plenitudinem. Quinta verò hebdomade cùm viriũ augmentũ, quantũ vnicuiq; esse datur, absolutum sit, congruũ nuptiarum tempus à Platone conscribi, quod septimo Legum habetur. Sexta autẽ partas collectasq; vires incolumes seruat, ac prudẽtiæ vigorẽ affatim subministrat. Septima diminutionem quippe viriũ, sed perfectũ intellectus & rationis incrementũ habet: quare soliti sunt milites ea ætate rude donari, & cõsiliis rebusq; pub. adhiberi. Atq; hac de ratione Horatius ad Mecœnatẽ scribit, se iam donatũ rude: nã qui vndenos Decembres quater iam, vt ipse de se dicit, expleuerat, per septimã hebdomadã deferri iam occeperat. Octauo mox septenario perfectionem & in intellectu, & in ratione videre est, qualis maior in vnoquoq; iam sperari debeat. Nonus humanitatẽ ac mansuetudinem adducit. Decimus vitã finiendi plerunq; desideriũ: quæ omnia versibus elegiacis Solon luculentissimè complexus est, lyramq; suã ita temperauit, vt humanæ vitæ concentũ sonoramq; vocalitatem anno septuagesimo terminaret, quẽ vbi mortales excesserint, desipere iã, & chorda modò hac, modò illa subindę videntur aberrare. Neq; multum alienũ ab huiusmodi cõsideratione, quòd Magnus C Basilius per citharã corpus interpretatur: nam & alij Theologi Psalmo LVII, Exurge psalterium & cithara, per psalterium animã, per citharam corpus intelligi volunt, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit.

LYRÆ FORMA.

SI quis verò lyram, qua fuerit apud antiquos specie, intueri velit, nõ ignoret cõstare illã ex binis cornibus, iugo, testudineaq; testa: talem enim, vt in Amphione Philostrati est, Mercurius excogitauit, cõpegitq;: qua posteaq;, vt aiũt, Apollinẽ & Musas honestauit, Amphionẽ etiam, vti dictum superius, donauit. Cornua verò illa sublimipetæ capreæ fuisse volunt, quibus Musici, anteq; ligni vsus ad hoc cõmodus haberetur, ad lyras conficiendas vterentur. Ex lignis verò quæ lyræ apta censeantur, buxum maximè laudant, vtpote quæ solida sit materia, & ad polituram aptissima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atq; Norici acerem arborem egregiè crispatã exhibuère, vtpote quę mirificè colorum varietate delectet, quæq; fissa non fallat, neq; excauata dissiliat. Elephas, ait Philostratus, nihil ad lyrã: quocirca sciti viri neq; animal ipsum magni quicq̃ faciunt, neq; cornibus eius vtuntur: quanquã nostri, pectine pulsat eburno, li-

bentiſsimè dixerint. Videtur verò natura ipſa opera perquã diligentiſsimè de- D
dita, teſtudinis teſtã, vt huic inſeruiret vſui, fabricaſſe, ita illam excauauit, & vas veluti quoddam vocum repercuſsioni collectioniq; pręparauit: vacua quędam foramina hinc inde fecit, in quę vmbilici inſeri poſſent, atq; alter alteri apprimi: chordæ enim ex vna parte, quippe in imo, quadræ ſuæ applicantᷓ, ex altera vmbilicis obuoluuntᷓ. Atq; hæc in illis ratio potiſsima conſideratᷓ, vt rectè in lyram ductæ ęquis inter ſe diſtent interuallis, & parallelos binæ quæq; efficiant: quæ quidem ſpecies in hodiernis adhuc quodammodo refertur, quãvis cornua non in vacuũ, vt olim, ſed in ipſum lyrę corpus inflectantur. Atq; hæc ea quidem ſpecies, de qua Græci ſcriptores, & Romani Gręcos ſecuti, inventionis laudẽ partim in Mercurium, partim in alios cõferunt. Sed Hebręorũ literæ Tubalem appellant, qui primus omniũ & huiuſmodi inſtrumenti, & muſicæ inuentor fuit. Sed enim quã lyram à Mercurio inuentã tradunt, trium tantùm chordarũ fuiſſe dicunt: voces enim ab eo tris, trium inſtar temporũ inuentas aiunt, acutã quippe, grauem, & mediã, prov t tria tantùm apud Ægyptios fuere tempora, æſtas, hyems, & ver, ſingula quadrimeſtria. Sic æſtati acutus ſonus attributus, hyemi E
grauis, veri medius. Thebarũ tamen portas ea ratione ſeptem inſtitutas Græci dicunt, vt totidem in lyra tonos repræſentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedæmonij factũ celebratᷓ, qui cùm Ephorus eſſet, cuius ſcilicet magiſtratus cẽſuræ Græcia vniuerſa olim acquieſcebat, Phrynidi Muſico duas è nouẽ chordąs bipẽni excidit, dicẽs, Muſicã ne depraues: de quo nono Sympoſiacõn apud Plutarchũ. Ad hęc ipſa hominis conſtitutio cùm ſit quatuor ex elemẽtis, & anima, & quaternarius numerus multis de cauſis corpori cõpetat, ternarius verò animæ, de quo alibi copioſius, iuncta hæc, & in concentũ excitata omnem reddunt harmoniã, quę tam ex operibus quàm ex cogitationibus noſtris percipitᷓ: vt nõ immeritò humanã vitã tot ſeptenariis variari paulò antè diſputauerimus.

DE FISTVLA.

Acit ad hoc & fiſtula, vt chordis lyra ſeptem, ipſa quoque ſeptem compacta cicutis: cuius forma conſpicua eſt paſsim in Panos & Satyrorum manibus.

RESIPISCENTIA.

F

HOminem Ægyptij diu quidem mente captum, poſtea verò quaſi ſomno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & vitæ ſuæ iam modum imponentem, ſignificare ſi vellent, fiſtulam, inquit Horus, pingere conſuerunt: huius enim munus, animum ab odioſis & grauibus atq; etiam impuris cogitationibus auertere, & curarũ obliuionem, vt diceret Heſiodus, inducere, & vt exemplo Pythagoræ comprobatũ eſt, impotentiores etiam laſciuientis animi ſedare motus, dum compoſita ſoni ſuauitate animum arbitrio ſuo verſat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, ſive vt alij, Bionis, qui Bucolica ſcripſit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τεχνᾶσθαι σύριγγα, πέλει δέ τοι εὔμαρες ἔργον, Tu tibi fiſtulam amęs cera coniungere, quando non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

EAdem verò, vti alibi dictũ, cum ceruo picta, pernicioſam indicat adulationem, ob hiſtoriã ſcilicet quę ſuper ea & ceruo fertur, animal id eius ſuauitate modulisq; mulceri, & ad ſtuporẽ vſq; delectari: vnde accidat, vt dum ceruus intentior in eam incumbit, incauto illi abalienatoq; mors inferatur.

DE

A

DE TVBA.

SEd iam altius insonemus, neque semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & tubam strepitu procul ære canoro exauditam, ad musica instrumenta reliqua adijciamus.

CELEBRITAS.

SIgnificat tuba famam & celebritatem: vnde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significãtes, quòd historia gestarũ rerum ab Saturni commemoratione ad nostram vsque ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi vocalis esset: quæ verò ante Saturnum gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idque sibi velle Tritonũ caudas ad humum inclinatas, abscõditasque. Erãt verò tubæ Marti dicatæ, vti etiã nunc sunt: in acie enim mos est

Aere ciere viros, Martemque accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

B IN sacris verò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebrãda mandat à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi vult, vt interpretantur Theologi, nisi debere nos Prophetarũ oracula memoria repetere, Euangelicas voces omnino recogitare, Apostolorũ prædicationes cœlestium tubarum instar, quarum sonus in omnes terræ fines exire destinatum erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in Psalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

SEd tibiæ Veneri sacræ ferebantur, eaque de causa in ouatione tibijs & myrto Romanos vti solitos Plutarchus ait, Marcello.

SENSVS.

ET Ædem Pani, perinde ac etiam fistula, attributæ, quippe quem sensilis mundi rectorẽ intelligebant: sonus enim nõ nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctũ libenter tibijs cecinisse: & in altera C simulacri eius, quod Deli erat, manu, tres insidebant Gratiæ, quarum vna lyram, alia tibias, fistulam, quæ inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperborijs Delum missa, Cithara, tibijs, & fistula comitantibus.

SACRORVM TEMPVS.

TIbia sanè rei sacræ signum erat, precationumque faciendarum tempus indicabat, quasi adesse iam Deum per eam admonerentur, qui sacris adsistebant. Nos quoque cùm in sanctis ædibus sacra facimus, æris tinnuli sono diuini libum mysterij adorandũ innuimus. Sed quod ad tibiam spectat, minimè recens, neque imperitæ plebeculæ dicteriũ est de cessantibus, tibicinẽ expectare, sed antiquũ & nobile, quippe quo Scipio minor vsus est in Pompeiũ, qui tibicinis filius credebatur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, adfuturum verò Lælio, eumque deducturum: quem dum expectarent, auditum est eum iam candidatum prehensare obuios. Tum Scipio ridens: Næ, inquit, nos egregiè stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibicines expectantes.

Hinc ansam arripuit Cornelius Tacitus, vbi lib. XIIII de Octauia Messalinę filia loquens: An quia, ait, veram progeniem penatibus Cæsarum datura sit, malle populum Romanum tibicinis Ægyptii sobolem imperatorio fastigio induci? Nempe propter Pompeium, qui, vti dicebamus, tibicen à Scipione vocatus est, Octauia verò à Scribonia Augusti vxore descendebat. D

DE TYMPANO.

Ympano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanum Gregorius lib. Epist. sexto ad Anastasium, abstinentiæ tenuitatem ἰσχνολυχικῶς interpretatur, à materia scilicet ipsa, qua constat tympanum: nam id dubio procul corium est ex pelle iam arefacta, quæ tamen prius diu fuerit macerata: ita vir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter viuens, qui laudes Deo canat.

DE TINTINNABVLO.

Iere ad se nos videtur etiam tintinnabulum, quod Mosaicus Sacerdos, de quo XXVIII Exodi, ornatu Pontificio gestare iubebatur: ad imas enim tunicæ fimbrias aurea tintinnabula, malaque punica alterna appendebãtur, vt eorum sonitus, quotiescunque Pontifex ingrederetur egrederetur've Sanctuarium, exaudiri posset. Significabat id, oportere sacerdotem, vt etiam in Cane dictum, assiduè vocalem esse, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando, sæpissimè verò consolando, quod nostra sibi fragilitas deposcit, opportuna remedia cõquirendo. Itaque tintinnabulũ prædicationis est & institutionis hieroglyphicum, de quo plura Gregorius idem lib. primo, Epist. XXIIII. Tintinnabula huiusmodi antiqui operis domi habemus: sunt aũt ex orichalco, mespili caui forma, cũ fibula supernè ad appẽsum apta. Intra concauũ ærea immissa pilula est, quæ motata sonum impulsu reddit argutum, atque admodum suauem. E

DE LITERIS SEPTEM.

Tque vt ad Musicã redeamus, aliis quoque signis ea pingi solita est, non iis tantũ, quæ propria sunt illius instrumenta: quare superest vt quid Ægyptii per vocales numero VII significarẽt, afferamus, & ita Musicos hos numeros absoluamus. F

MVSA.

ILli siquidem digitos duos literis septẽ insignitos præferentes, Musam, vt Horus ait, significabãt. In quo aduertendum, vulgatos Hori codices fœdè deprauatos circumferri, qui πράγματα septem, non γράμματα habent. Cur verò nos Vaticanæ bibliothecæ codicẽ, in quo γράμματα ἑπτὰ, non πράγματα, scriptũ est, castiorem iudicauerimus, ea in causa sunt, quæ apud veteres tradita reperimus super septem vocalium significato, quibus Musica omnis exprimi solita. Nam Demetrius Phaleræus in Cõmentariis περὶ ἑρμηνείας, Ægyptiorũ fuisse morem ait, septẽ vocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porrò vocales Plutarchus Musicæ totidem vocibus accommodat. Et Phurnutus ex veterum dictatis obseruat, septẽ esse diuersos tonos, quibus olim tota modulatio cõstaret. Vox verò ipsa septem patitur qualitates, acutam, grauem, circumflexã, densam, tenuem, longã, breuem. Ac veluti est apud Philonẽ, septenarii numeri proportio est valde Musica, quippe qui sex ad vnũ sexcuplarẽ habeat: sexcuplaris verò ratio maximũ in re proposita interuallũ facit, quo quidem acutissimũ à grauissimo separatur. Cęterũ & quinque ad duo vim plurimã in harmonia demonstrãt, ipsi

A ipsi τῶν διαπασῶν ferè æmulam. Et vt semel dicã, hebdomada cùm externario quaternarioq; constet, harmoniã omnem amplexat̃, quippe διατεσσάρων, διαπέντε, & διαπασῶν. Omnes quoq; proportiones, arithmeticã, geometricã, & Musicã. Quod verò diximus ex Plutarcho, vocales eas fuisse literas quibus fortè vterentur Ægyptij, ne qui Græcè nesciunt dictum mirent̃, sciendũ apud Latinos vocales duas, E scilicet & O, figura vnamquanq; eadem, vi tamẽ & tempore & enunciatione diuersas esse: quarum vnaquęq; apud Græcos suo insignis est charactêre, atq; ita septẽ omnino esse, ad humanæ ipsius vocis cõditionem excogitatas. Ex his notũ est A sedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatã palma ad pectus admota ibidem trepidare sentimus. E in faucibus, quam manu itidẽ deprehendimus. atq; illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam sono E Latinæ literæ veteres enunciasse, paulò pòst in B litera ostendemus) vocalis hæc tunc exaudit̃, cùm spiritus aliquãto inferius cõtrahi videt̃, & suppresso quodammodo sono enunciat̃. Acuta verò sub signo ε apud Græcos, E vel e apud Latinos, cùm ad aperta vsq; labra porrigit̃, & vocaliore sono se prodit. I tanq;
B columna quædam, ad cuius imaginem figurat̃, palatum medium inhabitat, idq; sustentare quodammodo videtur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cùm emissum ab imo pectore spiritũ circa dentes sistit, & expedito eum ore resonare facit. Grauis, cùm vsq; ad dentes emissum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipsa etiam figura quodammodo replicata, ω vel Ω Græci constare voluerunt. V dubio procul in labijs tota cõquiescit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, sed eius soni vice diphthongum ponunt ου, quam Latini cùm vno charactere ȣ sæpe scribi obseruassent, contracta in acutum parte inferiori, V suam fecêre, per quam suum illum vsitatissimũ peculiaremq; sonum exprimerent. Verùm multa etiam quæ Græci per υ scriptitant, ipsi per vocalem hanc suam signare instituerũt, vt δύο, duo: πύῤῥος, Purrus (ita veteres scribebant, vt antiquæ indicant inscriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò videat̃, Verrius Flaccus ita cõmentatur: Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσον, nos cupressum: illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neq; negarim cum Scauro, Græca nomina plurima in no-
C strum sermonẽ admissa, τὸ υ ψιλὸν sonum & figuram conseruasse, vt, hymnus, hyacinthus, Satyrus, de quo plura Victorinus. Sed vt argumentũ susceptum prosequamur, ex literis mutæ nouẽ (tot eñ Græci ponũt) eodem autore Plutarcho Musis totidem dicatę. Octo inde semiuocales, voces musicas reliquas absoluũt vnà cum vocalibus septẽ, quas natura ipsa cõmodè variare potest, ad quintũdecimũ vsq; gradum ascendendo. Neq; verò hîc Sophistas audio, neq; superstitiosa multorũ conamina in hoc albo reposuerim, qui ad vnũ & vigesimũ vsq; gradum ascensum dari disputant, qui quidẽ stridor potius est, q̃ humanę vocis sonus. Verùm ego satis habiturus sum, si cũ Iusquino Musico ætate nostra clarissimo senserim, qui materiã hanc in Theoreticis lucubrationibus ab Ægyptijs, à Plutarcho, & à Marone minimè diuersas, accuratissimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

VErùm hæc alij viderint, nos ad Musarũ hieroglyphica reuertamur, quorũ illud pręcipuũ, vt si lingua dentes quatuor è regione oppositos incutiat, eo gestu Musæ cum Apolline significentur: dentes enim Musarum instar sunt: per linguã verò, quę illos pultet, Apollinem vti plectrũ aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam similem plectri, dentes chordarũ dicere solebant, vt lib. de

Natura Deorum Cicero. Et Ambroſius Hexamero, linguam veluti plectrum D eſſe dicit. Tranquillus de Claudio: Plectra linguæ titubantia. Sed enim cur quatuor tantùm Muſæ poſitæ ſint, altior inquiſitio eſt, cùm ſemper multiplices habitæ ſint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem poſuerint, non lingua tantùm, aut dentes quatuor, ſed tota oris facies diſcutienda: quia ſic eas per totidem oris inſtrumēta repræſentari tradidêre, quę ſunt dentes, quos nominauimus, quatuor: labia mox duo, quæ cymbalorum vſum ad augendum ſonitum præbent: inde palatus, in cuius concauitate ſonus inturgeſcit: gutturis fiſtula, quæ ſpiritum immittit: pulmo deniꝗ, qui veluti æternus follis ſpiritum concipit, & pro vſu rei temperatiſsimè remittit: denique in medio reſidens Phœbus omnia complectatur. Singula hæc contarentur, nihilꝗ proficerent, ignauia veluti quadam torpeſcentia, niſi ſedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad ſolicitam operis properationem accenderentur: quorum omnium rationem Anaximander Lampſacenus, Leophantes Heracliopolita, Piſander Phyſicus, & Euximenes latius explicuerunt. Neque tamen deſunt qui nonarium numerm pro pluralitate poſitum cōtendant, vt apud Nicandrū, vbi de Scorpiȷ cauda σφόνδυ- E λοι ἐννεάδεσμοι, quaſi cauda eius nouē eſſet ſpondylis compacta, quę nodis ſeptem tantùm inſignis eſt. Quinetiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit de eo, qui duos tantùm aculeos haberet: obſeruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, nouies Styx interfuſa, & porrecta nouem per iugera corpus: & quod obſeruat Theon in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη, nō quòd nouem, inquit, ætates viuat, ſed perquàm diu. Et apud Alcæum hydra ἐννεακέφαλος, quę πεντηκοντακέφαλος eſt apud Simonidem, quem imitatur Maro:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Itaꝗ qui Muſarum numerū ſupra nouem augent, eo nitunť argumento, quòd ſcientiæ plurimæ ſunt, non autem nouem tantùm: vnicuiꝗ enim ſcientiæ ſuam eſſe Muſam præſidem oportere. Ex eorum verò numero qui tres tantùm Muſas ponunt, eſt Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Cephiona, Apollonida, & Euryſthenida, quas Apollinis fuiſſe filias fabulať. Aratus quinto de aſtris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Aæten. Qui has quinꝗ poſuêre, nomina his à quinꝗ ſenſibus indidêre. Epicharmus in F Hebes nuptiȷs ſeptem ait, & filias Pieri Pimpleidosꝗ Nymphę, quarū nomina, Nilûs, Tritone, Aſopûs, Heptoporta, Achelois, Titoplûs, & Rhodia. Apud Heſiodum Theogonia nouem ſunt, hæꝗ Latinis iam celebres, quarū inuenta ſunt toni tres, ἁδρὸς, μέσος, ἰσχνός, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus, grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præſens, præteritum, & futurū. quæ ſi ad Muſicam referantur, præteritum longi temporis inſtar erit, quod ab eo cotidie longius abſcedamus: futurum pro breui accipieť, quòd illi cotidie propinquiores efficimur: pręſens verò communis, quam Græci μίζω vocant, inſtar erit ſyllabæ: inſtantis enim temporis natura eſt, vno eodemꝗ momento prætereuntia venientibus coniungere. Aliȷ hunc Muſarum numerum alio atꝗ alio modo interpretantur: atꝗ ex his qui quatuor ſtatuunt, nōnulli linguarū quatuor differentiam excogitarunt, vtpote quòd Muſarum inuentum fuerit, Ionicam, Atticam, Doricam, & Aolicā linguā à cōmuni diſtinguere: & pleraꝗ inſuper quaterna ad oſtentationem vſꝗ dinumerant. Qui quinariū earum numerum recenſent, quinꝗ, vti dicebamus, ſenſus ab eis animaduerſos, diſtinctæꝗ cognitioni traditos prædicant. Qui ſeptē, ſeptichordem lyram, ſeptemꝗ compactā cicutis

fiſtulam

A fistulam, climata septem & Planetas totidem, vocalesq;, vti initio cōmonstrauimus, memorant. Qui nouem esse cōtendunt, historiam Cliûs inuentum aiunt, plantandi rationē Thaliæ, coniugalia & saltationē Euterpes, agriculturam Polymniæ, Astrologiā Vraniæ, Calliopes Poeticā, atq; ita demùm vnicuiq; inuento, quod ad mortalium vsus faceret, sua est cuiq; Musa excogitata, vnde necesse est infinitū earum numerum cōstituere. Sed hæc nullo apud Græcos fine disputantur. Apud Ægyptios, vti palàm fecimus, compendiosius colliguntur, ambagibusq; euitatis, rectà per planissima toto constrato itinere traducuntur.

A.

CViusmodi verò essent literarum charactêres apud Ægyptios, si quæsierit quispiā, putarim ego partim instrumentorū aliquot, plurimū verò animalium effigies fuisse. Illud enim ex Plutarcho constat, Mercuriū, qui primus literas Ægyptijs cōmunicauit, Ibin primā esse literā voluisse. Refert quidē ea in ingressu triangularē effigiem, cruribus ita dispositis, vt loco suo dictū. & quæ prima apud nos, & Græcos litera est, ad isoscelis trianguli faciem accōmodat. Atq; B ita conijcere possumus, reliquas quoq; literas, vel XV, vel quotquot fuerint, alicuius animalis effigie membro've figuratas, quæ tam longa inde annorum serie sint abolitę, atq; ab eo præsertim tempore quo Ptolemęi Græcas literas in Ægyptū deduxêre. Ægyptiacorū porrò characterū formæ, vna hac excepta, ferè omnes obsoleuêre.

B.

QVòd si eiusmodi exemplis insistendū esset, fortè B per pictam pecudē figurari posset, aut membrū statumq; eius aliquem qui ouem saperet, quòd proprium est illi literam eiusmodi articulato proferre sono. Agnoscunt hoc interpretes etymologici, Cratinumq; citant Διονυσαλεξάνδρῳ, eo versu:

ὁ δ' ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίζει·

Stolidus tanquam pecus, be be dicens ambulat.

Atque ita nonnulli, vti paulò antè monuimus, H tertiæ apud Græcos vocalis sonum per E grauem pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchises, Aristoteles, naturæ quidem in oue sonum imitati.

Γ.

C QVinetiam Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari possit: siquidem autores Græci literæ huiusmodi etymon παρὰ τὸ ἀμᾶν, quod metere est, deduci volunt, & simulacrum eius falcem ponunt.

Δ.

DElta dubio procul per stellas tris æquidistantes ferè, easq; in trigonum sitas notant: & ea de causa signū cœleste inter æstiuū & æquinoctialem circulum supra caput Arietis δέλτωτον vocant: & Ægyptum Græci à triangulari forma nuncuparūt. Verùm hæc curiosioribus relinquemus: id vnū dicam, signū id æquis esse lateribus duobus, vno breuiore, sed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

QVoniam verò incidimus in literarū notas, & cūctarum rationes reddere difficillimū, & inexhausti laboris opus est, & quod fortasse fastidiū potius quàm delectationem vllam sit allaturū, πεντάλφα inter has minimè præteribimus, ex qua præter delectationem, vsum etiam & vtilitatem aliquam percepturi sumus. Signum id ex alpha quinq; numero complicitū; lineis enim à pentagoni

recti punctis alternatim ductis ea prosilit figura, de qua multa scitu digna minimè sunt dissimulanda. Antiochum ferunt cognomēto Soterem, antiquū illum, à quo reliqui Syriæ Reges Antiochi mox dicti, cùm aduersus Galatas acie decertaturus esset, per nocturnam imaginem videre visum adstitisse sibi Alexandrum, qui mandaret vt militibus tesseram daret ὑγιαίνειν. cuius dicti hieroglyphicum olim iam adinuentū erat triplex triangulus inter se complicitus, ex quinque paribus lineis sese inuicem in puncto cōtingentibus: quo non cunctanter à se facto, pentagrammoque huiusmodi tum in vexillis imposito, tum & singulis, & reliquis militaribus indumentis superaddito assutoque, admirabilem mox est à Galatis victoriam cōsecutus. Antiochi porrò numus argenteus passim habetur, istius rei memoria sempiterna, in quo nota ea impressa est, additis singulis per angulorū interualla literis ΥΓΕΙΑ, in eum quem hîc vides modum. In militia verò Imperatorum, qui præcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui sub illustri viro Magistro peditum merebat, propugnatores nomine, cæruleam præferebant parmam, cuius margo purpureus erat, viridis aūt vmbilicus intra πεντάλφα huiusmodi contentus. quicquid autem erat spatij reliquum inter vmbilicum & lineas quæ pentalpha illud describebant, purpureo erat colore illitum. Meritò autem propugnatorum ijs nomen datum, quorum opera salus exercitui comparabatur. Sed quoniam hæc parum fortè suauia videantur, multa huiusmodi præterire consilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat virum grauioribus deditum rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè dissimulare possum, posse nos in veræ salutis significatum accipere quinque CHRISTI vulnera, pectoris vnum, manuū duo, totidem pedum, quæ in propatulo posita, pentalpha ipsum cōmodè cōstituunt: patefactis enim manibus, quæ deorsum à lateribus porrigantur, pedibusque ipsis modicum diuaricatis, puncta æquidistantia quatuor assignantur, quintū verò in ipso pectore costas inter: à quibus punctis lineæ quinque numero æquales omnes, quæ altera in alterius punctis se contingant, πεντάγραμμους faciunt, duę quippe à pectore ad vtrunque pedem, duæ alteræ in chiasmi ferè modum decussatæ à dextera manu ad pedem læuū, atque læua ad dexterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque πάρεργους id fuerit, si quę de salutatione Lucianus collegit, saluti subiecerimus. χαίρειν ait ille, hoc est, gaudere, antiquam fuisse salutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum visum esse amicabilem hanc compellationem in εὖ πράττειν, quod bene agere est, conuertere: vnde noster Horatius vtrunque complexus morem, epistolam ad Celsum ita exorditur:

D

E

F

Celso gaudere, & bene rem gerere Albinouano,
Musa rogata refer. Verùm Archytas Pythagoram secutus vnà cum plerisque alijs eiusdem sectæ, χαίρειν atque εὖ πράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxêre, quod mox alter alteri scribentes vsurparunt. Latini horum sententiam approbantes, SALVTEM, vt apud Tullium & alios frequentissimū, perscripsere. Existimarunt

A runt verò ſapientiſsimi viri compellationem huiuſmodi & animæ & corpori eſſe maximè cõgruentem, & ſimul omnia intra ſe mortaliũ bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui voluptatem maximè omniũ adamauit, in quibuſdam doctis admodum epiſtolis non χαίρειν, ſed ὑγιαίνειν præſcripſiſſe.

INFINITVM.

SEd vt iam ad priores illas vocales redeamus, earundem literarum numerus infinitum ſignificat, ſi quem ſequimur codicem fidelis eſt, quod alij vulgata exemplaria ſecuti, rudem, alij inexpertum traduxêre, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neq; ſum neſcius ἄπειρονς dici poſſe παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πεῖραν: verùm iiſdem autoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας, quòd finem aut terminum non habeat. Hori verò autoritate dicunt ἄπειρον ſignificare tunicam, quæ non habeat exitum, eoq; ſignificato Sophoclem in Polyxena dixiſſe:

χιτῶνσ σ᾽ ἄπειρος ἐνδυτήριος κακῶν·
Malorum amictus tunica te exitu carens,

ſubintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreſte:

B Ἡ πόσιν ἀπείρῳ περιβαλοῦσ᾽ ὑφάσματι·
Texto maritum impermeabili induens.

Eſt & alia ratio cur hîc infinitum ſignificare locutionẽ eam cõtendamus, quam ex ipſius numeri ratione deſumimus, quem Pythagoras immobilem dixit, ſuaq; firmitate ſolidum, adeoq; plenum, vt quod infinitũ in rebus eſt, ipſe cõprehendat. Sed enim ſuper hoc loco ſuo in numerorum hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac diſcedamus, quæ germana eſt æternitati, minimè prętereundum videtur, quòd hieroglyphicum primę huius apud omnes literę ſignificatũ, quod in diuinis habetur literis, principium exprimit, veluti Ω apud Græcos vltima, finis eſt indiciũ: vnde illud iam omnibus cognitum: Ego ſum alpha & Ω. Apoſtolus autem epiſtola quam ad Epheſios ſcribit, Deum propoſuiſſe dicit in ſemetipſo, ad diſpenſationem adimpletionis temporũ, ad caput, id eſt, ad initium reciprocare vniuerſa in Chriſto quæ ſunt ſuper cœlos et ſuper terras in ipſo. Et duas Græciæ literas, primam ſcilicet & vltimã, ſibi induit Do-
C minus, initij & finis concurrentiũ in ſe figuras, vti quemadmodũ A ad Ω replicatur, ita oſtenderet in ſe eſſe, & initij decurſum ad finem, & finis recurſum ad initium, vt omnis diſpoſitio in Ω deſinens, per quem cœpta ſunt, per verbum ſcilicet Dei, quia caro factum eſt, proinde deſinat quemadmodum & cœpit, & à Deo in Chriſto omnia reuocarentur ad initium. Repetuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, vbi ſecundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorum tam multa cum Ægyptijs communia ſunt, magna eſt ſignificationũ ſylua ſingulis in literarũ characteribus: ſed enim hæc quia latiſsimè apud Cabaliſtas explicantur, ne actum agerem, præterire conſiliũ fuit: ea ſiquidem nos tractanda deſumpſimus, quæ per rerum figuras, non per literas ſcribi conſuerunt.

FATVM.

ADdunt & Fatum, ſiue Parcas, per eandem vocalium deſignationem intelligi, non tam ob Planetas ſeptẽ, qui Fatorum miniſtri ſunt, vti latius in Stella diſſeruimus, quàm ob id quòd imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps vniuerſorum, immobilis, indomitus, omnium victor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum ſignificationibus ordine ſuo diſputatum eſt.

DE LIBRO.

D

A Literis ad librum transire ipsa rei natura compellit: literæ siquidem locutiones adstruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DEscripta folia, codicilli, vel liber quomodocunque compaginatus obsignatusve, antiquitatis hieroglyphicum esse perhibetur. In manu enim scriptis Hori codicibus παλαιότητα δηλοῖ legitur, non παλαιότατος. Folia quidem codicillique, propterea quòd antiquorum mos fuit in folijs & quarundam arborum corticibus scribere, vnde & codicis & libri cognomenta permansere. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla folijs mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo verò obsignatus liber, vt superius, quòd in eo vel veteres sapientum disciplinæ, vel res gestæ, longæ posteritatis memoriæ commendentur, atque ita liber, vt diceret Horatius, Longum scriptori prorogat æuum. Stesichori poetæ statuam senilem, incuruam, cum libro, temporibus suis fuisse in Sicilia tradit Tullius Verrinis. Et nos Romæ apud Raphaelem Vrbinatem marmoream Philemonis statuam validæ senectutis vidimus, qui vna manu volumen replicatum continebat, alteram ad mercedem operis passam porrigebat: de cuius auaritia in scriptis suis venundandis alibi meminimus. Sed quoniam de literis sermo fuit, quæ Musicam significant, Musica verò tam animi quàm morum concordiam & concinnitatem ostendit, vt in Lyra commonstrauimus, succurrit mihi quàm memorabile sit commentum illud Athenodori philosophi, qui Augustum Octauianum docuit philosophiam. Nam cùm videret hunc ad iracundiã facilè commoueri, ne asperum aliquid statueret ex quo postea pœnitentia subsecutura esset, eum monuit, vt vbi irasci cœpisset, quatuor & viginti illas Græcas literas memoria recenseret, vt illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (vt Horatius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alij Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ verè sacræ, verè cœleste donum beneficio summo mortalibus elargitum, siue vos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatioris impetum componatis. At quanta mox in dictionibus, quanta in orationibus virtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propémodum elementa tantum habent virium, vt soni, quem singulæ reddunt, commemoratione saltem, à perperàm factis incœptisque abstinere compellunt? E F

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QVÆ PER INCVDEM, MALLEVM, ARATRVM, FLAGELLVM, FRAENVM, LAqueum, Catenas, Iuga, & Vncum, significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

NOn sum nescius, Arnolde eruditissime, vbi commentarij huius tibi dedicati titulum inspexeris, animo te concitatiore ac subirato forsitan dicturũ esse, quorsum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odiosum vbique nomẽ vncũ, id genus? an ego veluti Vulcanus alter fabrilẽ facere iubeor? an alia quæris vincula mihi superinijcere, quàm quibus opprimor, tot Aegyptiorũ nugis, vt recta & castigata prodire possint, procurãdis? Tolle tolle ista, et exquire aliquid

A *aliquid & excude quod me deceat, vel vnde optatißimum mihi poßim otium cōparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnolde mi, nullum hinc tibi bellum intentatur, nullum paratur incommodum: mea hæc instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula poßis attrectare: quòd si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantùm Pierium tui memorem esse, nihilq́ue cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluisse verò in hac commentariorum suorum diuisione, te sibi vnanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarū participationem admittere hercißcundæ familiæ iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla hæredum cauillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeri: sed quæ simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta,*

δή ποτέ μοι χαίροντι φέρεις πρὸς δώματα.

Sed hæc plus nimio, cùm amicitiæ nostræ simplicitas omnia boni consulere debeat, nullaq́ue indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumq́ue sit. Quid verò sibi velint instrumenta tot, facilè disces ex eorum vnoquoq́ue quod in manum sumpseris.

B

DE INCVDE.

INter instrumenta primum non iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt instrumenta quę faciun dis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DVRANDVM.

IVniorum inuentum esse putaram olim, vt ad casuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis proponeret, sed posteaquam in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentum hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id huiusmodi:

ἄκμων ὡς μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους,
καὶ νοῦς ἔχέφρων πάσας ἕλκουσαν βίας·
Strepitus nec incus maxima horrescit, neq́ue
Mens firma quaqua traxeris, violentiam.

C Incus igitur hieroglyphicum fortißimi ponatur animi, siue pro præcepto, quo in aduersis durandum admoneamur, neq́ue vllis procellarum sæuiētium tempestatibus moueamur, sed contra Fortunæ quantulibet iniuriosæ ictus enitamur, ne vllus labefactādi locus illi relinquatur. Neq́ue aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, vbi dicit, Assiduis vno opere eandem incudem diem noctemq́ue tundentibus, de ijs qui perstante, vt Lucretius ait, labore vincunt, quod designarunt facere.

TERRA ET AQVA.

SEd quæsierit hîc fortè aliquis, quid sibi voluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularum vbiq́ue aërem per Iunonē intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ τοῦ διὸς φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue vinctam catenis au-

reis, & incudibus ferreis degrauatam. quamvis praue quidam, deprauatam legunt: sed longè fœdius interpretantur, dum exponunt devirginatam: & quod magis rideas (animaduerte hominis phrasin, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus veluti stragulis & lecto geniali præpositis, ob nimij tendoris & libidinis impatientiam (sic ille stolidus insanit, & enormia longè magis sibi confingit super angelis.) Nec tamen me præterit, alicubi legi angelos quosdam deprauari, & compedibus coërceri: sed ibi deprauari non significat depudicari, vt stupor iste putat, sed gratia lumineq; Dei priuari. Homeri autem carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliad. o. D

ἢ οὐ μέμνει ὅτι κρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύο, περὶ χερσὶν δὲ δεσμὸν ἴηλα
χρύσεον ἄρρηκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι
ἐκκρέμω· ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν ὄλυμπον, λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.

Non memor es cùm te de summo pensilem Olympo
Demisi, vtq; pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibúsq; tenacia vincla E
Ex auro inieci: aëris tu in nubibus altè
Pendebas, fremuere Dei per ahenea cœli
Templa indignantes, neq; te dissoluere quisquam Eualuit.

DE MALLEO.

Ncudi Malleus, vti diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

MALORVM IRRItamentum.

Videtur verò Malleus pro malorũ irritamento accipi: arma siquidem, pugiones, cuspides, & cultros malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiam fiunt tubæ ductiles, per quarum clãgorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ solida sunt conteruntur. Quare nonnulli diuinarum literarum interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo malæ omnes procedũt cogitationes, prauaq; consilia, & bonorum operum perturbationes. Hunc malleum hieroglyphicôs vniuersæ terræ confractum contritumq; intelligit Hieremias aduentu Christi, subindeq; confringi quotienscunq; prauis posthabitis operibus, ad rectam viuendi rationem conuertimur. Vnde ait Apostolus: Deus autem conterat satanam sub pedibus vestris quamocyssimè. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli verò nomen, quo Theologi veteres plurimũ vtuntur, idem est quod diabolus, vti Zacynthus per resolutionẽ Diacynthus. Theocritus, καλὰ πόλις ἁ διάκυνθος, quod & alibi notauimus. F

DE SISTRO.

Istrum in Cleopatræ manu Virgilius statuit. Idem in Isidis sacerdotũq; & Regũ aliorũ manibus spectatur, mysticũ quidẽ instrumentũ, sed quo crepitum admodũ sonorum prociebãt, de quo apud Maronem legas:

Regi-

A *Regina in medijs patrio vocat agmina sistro.*

Interpretes quidem situlam & sistrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphica fuisse dicunt. Sed enim necesse est hoc altius atque diffusius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

Sistrum itaque, cuius vsus totus erat in motu, eam rerum vicissitudinem, quam iuniores alterationem vocant, cõtinuumque formandi deformandique motum indicabat: nam eius quassatio assiduum rerum motum ostendebat. Cæterùm quia quæri solitum à plerisque, sistri species quænam esset: pro re fecerim, si priusquàm partium eius significata tractare aggrediamur, formam instrumenti eius à Plutarcho traditam descripsero. Erat sistri species orbicularis, & æquè caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio siquidem ea, quæ generationi corruptionique obnoxia est, lunari subijcitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantque vices variabilis æui, quippe quæ sint ex elemẽtis quatuor, igne, terra, aqua & aëre cõflata, & in hanc vel illam speciem conformata. In apside verò, summo verticis loco, felem effingebant, quæ faciem humanam haberet: infrà verò sub motabilibus illis orbiculis, hinc Isidis, inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortum & obitũ indicabant, cuiusmodi sunt elementorum quas vocant alterationes & motus. Quid verò sibi feles vellet, suo commentario dictum, vt scilicet Lunæ symbolũ esset, quòd animal id temperaturam cum Luna perquã similem habeat, siue coloris varietatem, siue astum, siue nocturnam potius quàm diurnam exercitationem, siue procacem admodum salacitatem cõsideremus. Quid verò illud quod aiunt, felem vnum primo partu edere, secundo duos, ac singulis ita vicibus vsque ad septenos vnum addere, vt tot denique tota vita pariat natos, quot in Luna dies connumerantur? Iam verò pupillarum incrementa decrementaque pari cum Luna consensu omnibus innotescunt. Humana verò facies nihil aliud sibi volebat, ait Plutarchus, nisi vt intelligeremus animal id peritiam & rationem mutationũ quæ lunari globo accidunt, habere, quando vni homini per rationem intelligere datum est.

X X V I I I.
. . . .
. . . . . .
. . . . .
. . . .
. . .
. .
.

C

DE TRIDENTE.

EX sistri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terram & mare. Si verò quis mare tantùm hieroglyphicè signare voluerit, habebit ex numis vnde figuram sibi desumat.

MARE.

IN promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, vti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitritem & Tritonas appellant. In numis sanè passim pro symbolo Maris ponitur, vt multis est locis cernere.

TROEZENII.

ALiquot verò numi tridentis nota signati, Trœzeniorum indicant rempublic. Siquidem cùm illi Neptunum religiosissimè colerẽt, hieroglyphicum tridentis in numis cultus sui testimonium imprimebãt. autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιάς aliquando Trœzen ipsa dicta, hoc est, Neptunia, vt apud Stephanum habetur: tametsi ea sit olim alijs atque alijs nominibus appellata, quippe

nunc Aphrodisias, nunc Saronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponnesiacam autem hîc intelligo: nam alia est omnino Trœzen iuxta Massiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipsa Trœzenis olim nuncupata. Sed vt ad priorem reuertamur, Pausanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniisse tradit: pugnam Iouis sententia diremptam, qui regionem cõmunem vtrique eorum esse sanxerit: eaque de causa Palladem apud ipsos πολιάδα καὶ σθενιάδα nuncupatam, Neptunum verò βασιλέα, esseque in eorum numis vna parte tridentem, in altera autem Palladis ipsius caput. D

MANTINEA.

IN Mantineensium etiam scutis tridẽs signatus erat, quare eius vrbis ciuis per gestamen id cognoscebatur, vt apud Pindarum.

LEGIO VIGESIMA.

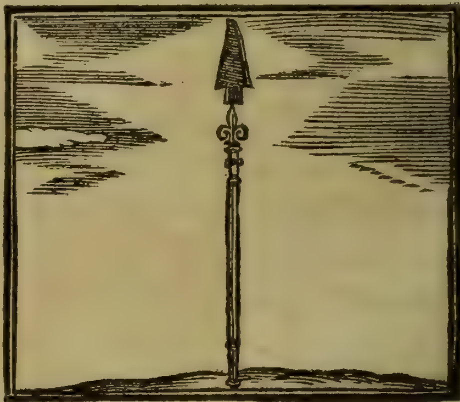
SPectare est Brixiæ antiquo in monumento tridentem in insignium quorundam militarium medio positum, in candelabri quodammodo speciem figuratum, supra quem literæ sunt, LEG. XX. Inscriptio est, quæ Lucium Antonium Fab. Quadratum in torquibus & armillis ab Tito Cęsare bis donatum indicet. E

DE ARATRO.

TAnta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusque honos illi semper habitus, vt veteres sceptra Regia in Aratri formã effigiarẽt, quo & ipsi quoque sacerdotes perinde ac Reges vtebantur.

SCEPTRVM REgium.

DEMOLITIO.

CIrcunducendi verò aratri obseruatio non in cõdendis tantùm vrbibus reperitur, verùm etiam in euertẽdis delendisque. Quare illud apud Modestinum Digestis lib. VII. tit. Quibus modis, &c. obseruandum: Aratro in ciuitatem inducto, ciuitas esse desinit, vt passa est Carthago. Eoque spectat Horatianum illud primo Carminum: F

Imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.

Et secunda Philippica M. Tullius: Vt vexillum videres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam Capuæ penè perstrinxisti.

AGRICVLTVRA.

NImirum etiã est aratrũ agriculturæ frumentariique prouentus signum, vt in numo argenteo cernere est, cuius inscriptio est ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput elephantino est insigne capite, quod dubio procul Africanũ signat: infernè aratrũ pulcherrimè factũ. Ante faciem spica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie sigillũ nudũ, cuius dextera innitit femori: læua supra magnã spicam toto brachio exporrigitur: literę hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria verò Africæ feracitate alibi sæpe dictum. Quod verò Prophetæ olim dixerunt, ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hierusalem, corrigetque

A rigetq; vim magnam populorum, vt concidãt gladios suos in aratra, & frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinũ quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad cõcordiam, ad vnanimitatem comparata est. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quæ plurima tam publicè quàm priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quàm ab ipsis Christianis.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

Vniorum inuentum est, per flagella duo frumentaria in transuersum alterius alterum posita, Augustum mensem indicare, quòd eo potissimum tempore tritura peragatur, inter messem scilicet & vindemiã, nisi hoc fiat, agricolis vix, quod agant, habentibus. Sed enim cùm nõ eadem sit regionibus omnibus triturandi ratio, hieroglyphicum hoc iis tantùm inseruiet, quibus id instrumenti vsui est.

IMPERIVM.

B ID receptius apud veteres est, vt per flagellum imperium significetur, quod sępe in Consularibus numis cusum obserues. Quinetiam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod vel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit, cùm is C. Cæsarem in Capitolium prosecutus, Augusto viso, affirmauit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem obversata, cœlitùs aurea catena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

TOLERANTIA.

EST & tolerantiæ symbolum per se manifestum satis flagellum ipsum, quò vno signo Laconum patientia verberibus tolerãdis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui conferunt, quantum sanguinis fuderint.

DE FRAENO.

REX.

C B officio verò gubernandi regendiq;, habenæ quoq; in Regis significatum veniũt. Hinc frænum nonnulli in Fortunæ manu statuunt. Hinc plerisq; locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculũ. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores vsurpatũ. Quia verò funẽ ex corio primũ fuisse cõstat, vt naues apud Homerũ στρεπτοῖσι βόεσι ligant, funes interdũ habenas vocitari cõperias. Et nostri Bellunẽses, toto agro, validissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto, in tricasq; mox arctè cõplicato conficiunt, quos etiã rusticorũ vulgus funes appellitat. Quin & Virgil. vetustatis amator dixit, classiq; immittit habenas, cùm funes intelligeret velo regendo aptos, vt Cælius Vrbanus antiquus grãmaticus interpretatur. Quanq; eruditissimi nostro tempore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo positas arbitrentur.

TEMPERANTIA.

EAdem porrò ratione qua clauus in naui moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quàm Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quod temo nauibus, id equis frænũ est. Iocatur in hãc sententiã Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, vbi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per vndas cæruleas estis vectæ. Camus &

frænum idem ſunt, quamvis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum ſignificatum eſt, malarum incitationum coërcitio, vt exponunt Theologi eo loco, In camo & freno maxillas eorũ conſtringe, qui non approximant ad te. Dicitur autem κάμος ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτω, quod domare eſt. Huiuſmodi enim fræni genere deſultores vtuntur ad pullorum ceruices intactas edomãdas. Nemeſeos porrò ſignum ab antiquis celebratum, inſigne cubiti menſura manu prætenta, neq; non fræno, in hunc ſcilicet modum: D

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει, τῷ τε χαλινῷ,
μή τ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μή τ' ἀχάλινα λέγειν· de qua ita nos:
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frænum:
Illa, modum ſerua, hæc admonet, os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HAbenarum mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena eſt. De hoc autem Græci Latiniq; potius, quàm Ægyptij, quantum inveſtigare potui, meminerunt. Quoniam verò clari admodum viri ſimilitudinem à rhombo, qui turben eſt, deſumpſere, quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere viſum eſt operæprecium. E

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

EST autem rhombus, vt hinc exordiamur, lignum buxeum, vel ex ſolidiore aliqua arbore tornatũ, plana lataq; primùm baſi, cono ſenſim in anguſtum abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vſus eius in puerilibus ludis cùm antiquiſsimus fuerit, Florentini, apud quos plurimùm exercetur, eum vulgò Palæon appellant, vocabulo ipſo vetuſtatem indicante. Implicatur is à cuſpide prælongo loro, atq; ita ludo puerili, quanta vi fieri poteſt excuſſus, baſi ſupernè, cuſpide infernè verſa ſolo alliditur: dum verò ab intorto ſe loro explicat, in rapidiſsimam concitatur vertiginem, atq; ita volubiliter rotatus, ſpatiisampliter curuatis hac illac fertur: pueri ſuperinſtantes flagello illum exagitant, acriq; intorta plaga impetum vehementiorem adiiciunt: Turben hic à Tibullo, à Marone autẽ turbo, vt Soſipater Chariſius obſeruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatiſsimam vertiginem agitationemq;, poëtæ mentis volubilitatem, quæ nullo poſsit loco conſiſtere, ratione ve ſedari, quod plurimum in furore accidit, expreſſere. Atque ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de ſe dicit: F

Nanq; agor vt per plana citus ſola verbere turbo,
Quem celer aſſueta verſat ab arte puer.

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, vbi correptam furiis amatam reginam nuſquam conſiſtere poſſe, ita luculenter oſtendit, vt verſus hi, vel decies repetiti, nullius vnquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur ſpatiis, ſuper inſcia turba
Impubéſq; manus mirata volubile buxum
Dant animos plagæ. Non curſu ſegnior illo
Per medias vrbes agitur, populóſq; feroces.

Quoniam verò inter furoris ſpecies quinque à Platone memoratas amatorius

A locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum veneficiis adhibuêre: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

Neq; quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fusus, cùm ex iis antiquissima quædam referantur significata.

FATVM.

Per colum autem & fusum significari fatũ, longè manifestius est, quàm vlla debeat cõmentatione vlterius explicari: plena siquidem sunt poëtarum volumina, fatum ipsum per stamina, per fusum, per colum, per fila vbiq; significantium. Tris verò Parcas illas huius negocij arbitras, qua de causa vetustas finxerit, Platonem latissimè interpretatum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarum vna colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forficibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare neminem crediderim. Si verò tabulæ huius seriem quis deliniari sibi cupierit, ita picturam digeramus, vt Clotho vestem induta versicolorem, cum corona septem stellis insignita colum teneat ingentem
B admodum. Lachesis veste passim stellata insignis, manibus in pendentium magno numero fusorum fila immissis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraque palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruncandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obvoluti stamine. Fila variis sint picta coloribus. Minimè verò dissimulanda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hesychius: subtegmen quidem mortalium intentionem indicare, stamen verò Dei nutum, vtpote firmius, eaq; gratia quæ stabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, vt boni operis indumentum contexatur.

NVPTIÆ.

QVòd verò colus & fusus nouam nuptã indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde sumptum boni ominis causa, quòd Ↄ. Cæciliæ, quę alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci vxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Anci diutissimè adseruata perdurarit, cuius rei mentionem facit Varro. Et quoniam res
C Tanaquili feliciter cessit, institutũ vt nubentes virgines comitaret colus compta, & fusus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, vbi toto territorio mos adhuc huiusmodi obseruatur, vt postero die quo noua nupta traducta fuerit, mane præstò sunt domestici cõiunctiores sponso, cũ colo & fuso, quos nouæ nuptæ offerãt, armaq; alia, quibus opus aliquod domesticum fieri soleat. quanquã vulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinnuere velint, hesternum quidẽ diem & genialem & festum fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quã noua nupta postero à nuptiis die iubebatur à socru petere, quam illa peracerbè conviciis etiam superadditis abnegaret. Sedenim tã pervulgatus de colo fusoq; mos, antiquitatẽ illã sapere mihi videt.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

SEparatim autẽ per fusum glomo obvolutũ, sunt qui paulatim quid effectum intelligant, quod apud veteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dum nentur,

paulatim coëunt, sensimq; torquentur, & ex molli vellere lino've per patientissimam contationem in eam soliditatem ac firmitudinem, quæ operibus faciendis apta sit & idonea, coalescunt. D

MORS.

At colus atq; pensa tantùm, staminibus abruptis, mortis habere significationem tradunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarum munus esse diximus, suum vnicuiq; rei finem præscribere, inde etiam ficto nomine, quòd, vbi fatalis advenerit dies, nemini parcãt. De vi autem earum, quam ἀμετάστροφους esse dicit Plato, nos inconvertibilem dicere possumus, quoq; pacto non circa stabilem corporis sanitatem tantùm, verùm etiam ad animos in legum cultum & obseruantiã inducendos munus exerceant suum, quin legibus & sanctionibus firmam prestent incolumitatem, duodecimo Legum libro circa finem Plato differit: ibidemq; interpretes de fixarum stellarum orbe multa. Lachesin quippe firmamentum esse (vt superiorem fabulam apertius interpretemur) in cuius stellis vires sortesq; inferiorum omnium contineantur. Clotho verò Planetarum cœtum, in evoluendis rerum sortibus firmamento subministrantem. Atropon deniq; Saturnum, qui stabilitate sua eductas in effectum sortes immutabiliter cõfirmet: quæ quoniam latè apud eos disputantur, à me nunc prætereuntur. E

DE LAQVEO.

HÆc verò Parcarum lina in opus deducta, laqueum neuère, artificioq; astu composuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

AMOR.

LAqueus vel vinculum, nunc rete, nũc decipula quælibet, amorẽ hieroglyphicè significat, quippe qui artibus his homines cõvenetur, taciteq; aggressus incautos in insidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco suo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua spe proposita voluptatis ita decipimur, veluti feras quoq; apposita esca, spe boni capere moris est. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantem: vnde etiã vinculum, & vinciendi, & captiuum reddendi, significatum habet. F

VENVS.

IPsi verò Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: siquidem à viere, quod ligare est, dictam ait Varro. Quod verò apud Lacedæmonios Venus cognomento Morphώ, pedicis circa pedes obvolutis ostendebatur: nam Tyndarum ferunt coniecisse Venerem in vincula, quò filiarum opprobria, quę impulsu eius acciderant, vlcisceretur. Sed enim Pausanias figmentum hoc à vulgi fabula summouet, remq; eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea specie significari tradit, quòd debeant mulieres erga viros suos in fide firmiter & constanter permanere. Nostri in vniuersum castitatem & sobrietatem ita cõparandam monuêre, si tali vtamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

DIANA.

APud eosdem Lacedæmonios Dianę simulacrum, quod Iphigenia & Orestes

A ftes ex Taurica regione detulerũt, vitice colligatum colebãt, nempe quòd eam
auferẽtes viticũ fafciculo obuolutã occultauerint. Huic quondã homines forte
ductos immolabãt, quod facrificij genus Lycurgus in Epheborũ flagra cõmu-
tauit, fimul vt aram Dianæ, quod ipfa oraculo fibi depofcere vifa erat, humano
fanguine confpergeret, fimul vt plagarũ cõtemptu fortiorẽ redderet iuuentutẽ.

DIANA STRANgulata.

APud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ ftrangulatæ fimulacrum, atq; eidem templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, fed hiftoricè, rem fuper ea geftam, propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum fimulacri collo iniecerunt, fe Dianã fufpendiffe dicentes, quos Caphyatæ lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos fepelire, & facra quotannis facere, cùm eorum vxores omnes abortiuos partus ederent. autor
B Paufanias.

FIRMITAS.

SVum verò ἐνυάλιος Lacedæmonij pedibus vinctum colebant, cuiufmodi vetuftifsimã apud eos ftatuam fuiffe Paufanias atteftatur, ne fcilicet aliorfum ab vrbe fua fecederet, fed in ea firmus ftabilifq; permaneret. Cuiufmodi infania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obfidebantur: nam & Apollinis ipfi fui bafin aurea catena religarunt, cùm quidam in concionem progreffus affirmaffet, vifum fibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle fe tranfire ad Alexandrum: poft quod vinculum iniectum, eum infuper Tyrij Alexandrinum cognominarunt. Sedenim aliorum quoq; deorum ftatuis Plutarchus ait Problematis Tyrios vincula folitos iniicere, id fcilicet indicantes, quòd lento gradu in fcelerum caftigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ claudo incedit pede, in hanc eandem fententiam Porphyrio interpretatur.

IVNONIVS.

ET ahenea Milonis ftatua in Olympia fuit, quæ fuper difcum pofita vinctis
C fimul pedibus inniti videbatur. Malum aũt Punicũ finiftra tenebat. Dextræ digiti recti, & rigentibus fimiles apparebant: vittaq; caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus eft Philofophus Tyaneus, vt Milonem athletam dixerit Iunonis facerdotem à Crotoniatis inftitutum, idq; mitram & redimiculum indicare. Arborẽ verò malum Punicã folam in Iunonis honorem plantari.

FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

QVanquã alij eruditionis hieroglyphicẹ non ignari, dicunt pedes colligatos id fignificare, quòd fortifsimus is athleta nullius viribus ex eo loco, vbi femel conftitiffet, dimoueri poffet. Malum manu comprehenfum, digitorum eius fortitudinem indicare, quod identidem nullius conatu auelli poffet. Porrectionem verò digitorum eodem roboris argumento fignificaffe, quantũ illi virium ineffet, quòd à quoquam vel robuftifsimo, neq; inflecti, neq; dimoueri potuerint. Per vittã verò temperantiã hominis aiunt indicari: athletæ enim vires fuas ea potifsimùm ratione cuftodiebant, quòd ab iis quæ corpus eneruant libidinibus ftudiofe admodum abftinebant.

MINERVA ARCADICA.

NEque quidem Dianæ tantùm simulacrũ obligatũ erat apud Arcadas, verùm etiã Mineruę signum obligato crure ostendebat. Significabat id vulnus, quod ipsa à Teuthi Arcadum duce acceperat, dũ illi suadere, & obstare conatur, ne Gręcorũ societatem desereret, quam ipse ob simultatem in Agamemnonẽ repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adscribebatur. De stupore verò & imperitia Arcadum, qui nihil cum Minerua commune aut sociale habuerint, in Quercu, atque etiam in Asino, satis dictum. D

SEMEN IN VTERO.

SAturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solui ante diem sibi festum mense Decembri: atque inde prouerbiũ, Deos habere pedes laneos. Hinc verò significari semen in vtero animatum (nam à satu Saturno nomen) in vitã grandescere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri mense, & Virgilij & aliorũ testimonio, iis quę rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ vinculis detineri. Sunt verò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa sunt: vel quòd fruges omnes vinculis nodisque quibusdam alternentur: vel quòd in Tartara cõiectus, propter loci, in quo versatur, profunditatem, quasi quibusdam ibi vinculis detineatur, vt deportatus. Alij fictum volunt ob motus tarditatem, de quo alibi. E

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVæ verò vincula statuis, quas Dædalus elaborasset, iniici solita sunt, id sibi volunt, artificiose adeò fuisse fabrefactas, vt abire viderentur, quocirca vinculis compescendæ essent. Meminit huius rei Plato in Menone, Dædali signa, inquiens, ni religata fuerint, abire & fugã arripere: vbi verò reuincta sunt, consistere. Proinde si quis aliquod eius habeat, et solutum esse sinat, incertã eam esse possessionem, perinde ac quis seruum habeat fugitiuum. Et primo Politicorum Aristoteles Dædali statuas memorat, quas vulgus spontè moueri, & opus facere dictitasset. Neque desunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam F autument, quæ argento viuo infuso moueretur. Hinc quotiens opera huiusmodi & pulcherrima & absolutissima esse ostendere voluerimus, si Platonis sententiam approbemus, eorũ pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

NEQVITIA.

IVniorum inceptum esse volunt nonnulli quantivis precij viri, amorem obligatis oculis pingi: neque id antiquam sapere eruditionem, cùm eum ipsi dicant oculatissimũ. Plerique tamen veterũ, vt Theocritus, Menander, Archilochus, & è nostris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, eum scilicet amorem intelligentes, cui assidua est comes nequitia. Affectũ enim in turpitudinem cæcum esse, nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorũ sensu est, intellectum concitat ad voluptatem: ea verò tali orta principio, quæ putat in cõspectu esse bona, ea tãtùm concupiscit, addictaque sensui à cõtemplatione auertitur, neque sui compos est vt possit eligere. Impetu igitur raptatur, & in furorẽ fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quique ita affectus est, is cæco carpitur igni.

A igni. Qui verò electionis est compos, auream colit Venerē, nihilq́ prius curat, quàm cæci stimulos auertere amoris: cęci, quia dubio procul affectus ille à sensu rectus, aut exoculatus est, aut ita oculos habet obligatos, vt nec quę attingūt ad rē, nec sumptus videat. Quòd verò sint qui, Cęco carpitur igni, exponāt, cæco, validiore, quia dixerit Ouidius, Quóq; magis tegit, tanto magis æstuat ignis: cur nō dixere potius, cęco, intellectus & rationis lumine priuato? Id tamen actiuè, quia non videbat omnino Dido quò rueret, quò raperetur, in quantū ærumnarum tragœdiam se præcipitaret. Amat Scyllam Glaucus: Scylla lupis est canibusq́ succincta, quod meretriciam proteruitatem & impudentiam ostendit. Glaucus idem vel cæcus, vel vt significantius loquamur, luscitiosus, & glaucoma cæcitas Latinis est. Sed cur non ea etiam de causa laqueum amoris insigne dixerimus, quòd vbi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueū agnoscat? vt elegantissimus ille monet senariolus:

ἔρωτα παύει λιμός· εἰ δὲ μή, χρόνος.
ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἠρτήσθω βρόχος.

B quod ita Latinè reddere possumus:

Fames amorem sedat: hæc si non potest,
Non grande saltem tempus efficit: nisi
Præstare tempus hoc queat, reliqua salus
Est laqueus, aptes quem tibi.

Passim verò poëtę amoris retia decantāt, quę statim declinare studeamus. Nam vt sapientissimè admonet Lucretius:

Vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile est, quàm captum retibus ipsis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

VENATOR.

SEdenim cū venationis præses Diana fingatur, iure illi & laquei & retia sunt attributa, vtpote præcipua venatorum arma. Vnde Psalmo XC scriptum: Libera me de laqueo venantium. Et CXXV canitur: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiū. vbi animaduertendū est, apud Græcos quidem
C θηρευόντων legi, quam literam nostri secuti sunt: sed apud Hebręos vocabulū esse, quod aiūt significare Sidonios, populum Iudęis semper infestissimum: venatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neq; ignorauit hoc Maro noster, apud quem Venus mater Æneæ filio *Media se fert obvia sylua,*

Virginis os habitúmq; gerens & virginis arma Spartanæ.
Namq; humeris de more habilem suspenderat arcum
Venatrix, dederátq; comam diffundere ventis,
Nuda genu, nodóq; sinus collecta fluentis.

Curq; hoc venatricis habitu incederet, causam mox infert:

Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram,
Purpureóq; altè suras vincire cothurno.

ANNONA.

QVinetiā ipsa venationis locutio aliquid præ se fert hieroglyphicū: siquidem venatio tum victum, tum annonā, & quicquid in humanæ vitę vsum cōparat, significare dicit. Venatu enim primę ciborū delicię cōparatę. Quare videas locū Psalmographi, Viduā eius pręcipuè benedicā, quod in antiquis Græcorū

exemplaribus θήραν, non χήραν legitur, quod venationem significaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem sequuntur, aliquid simile deprehendêre, cùm pro, viduam eius benedicens benedicam, annonam illius: alij, præcipuè benedicam: alij, amplificabo, copiosissimamq; faciam, reddiderūt. D

DOLI OCCVLTI.

SEd vt ad laqueum revertamur, id instrumenti occultos dolos & calliditatem insidiarumq; indicat cogitationes. In occulto enim tendi solent insidiæ, quemadmodum & laquei: & in eiusmodi sententia à fatidico vate Dauide positum inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per insidias intentata. Nam quod laquei venatoribus aduersus feras, id insidiæ in hostes præstant. Dubio procul enim vbi Psalmo legitur, Laqueum parauerunt, dolos omnino significat. Eucherius. Atq; alibi in iisdem sacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de vitiis: Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum, vt contrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampson, inimicos vicit.

DE CATENA.

APERTA VIS. E

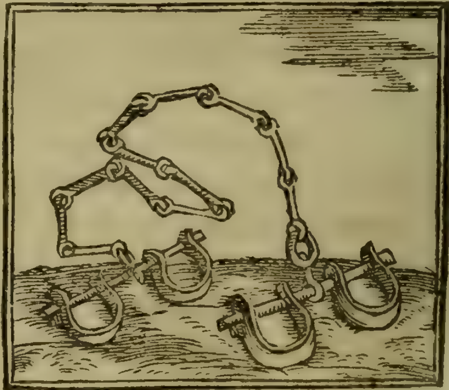

CAtena verò vim apertā significat, quia victis palàm iniiciuntur, neq; vllam exigunt occultationem.

VITIA.

THeologi nostri veteres, catenas vitia significare contendunt, quòd vitia se invicem gignere atq; arctissimè complecti consueuêre. Nam qui de moribus disputant, necesse aiunt multa illi inesse vitia, in quo vel vnum tantùm fuerit in conspicuo: vsqueadeò peccatū esse, transire lineam, finiuêre. Sic à manibus Petri Apostolorum principis catenæ ceciderunt: sic illi soluendi ius diuinitùs attributum. Hoc tamen significato iuniores laqueos libentius dixêre.

CONIVGIVM.

SVnt tamen & maritalis vitę indicia, proprię que similitudines catenę, quę pedibus, quęq; manibus iniiciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progressum impediunt, hominemq; intra certæ rationis ergastula cohibent, neq; licentius euagari permittunt. Manicæ verò sunt negotiorum impedimenta, quibus implicari necesse est familiæ patrem, si rem, liberos, domūq; suam rectè administratā, institutā, conseruatamq; velit. F

DE IVGO.

INter vinculorum genera & iugum est, cuius varia omnino sunt significata. Sed quoniam de maritali vinculo loqui cœpimus, eidem hoc adiiciemus.

PAR COPVLA.

PRo vita coniugali, vel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento iugum accipi. Ea siquidem est coniugatio & copula maximè maritalis, vnde coniugium & vincula iugalia, & parem denique conatum, curam, amoremq;, et studium in consortibus esse debere indicat, atq; hoc est quod apud eruditos dictum inuenias, Pari iugo.

A SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum pro violenta ſubiugatione poſitum repe-rias, vt eo loco:

Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas atq; animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Nam & ſubiugare, militare verbum, & ſub iugum mittere, paſsim apud hiſtoriæ ſcriptores inuenias. Erat verò huiuſmodi iugi ſpecies, vt in Armorum commentario diximus, ad ſimilitudinē π Græcæ literæ, duabus ſcilicet haſtis in terra defixis, tertiaq; ad ſummum earum deligata, ſub qua victi hoſtes omnibus armis exuti, ſubeuntes tranſire per ignominiam iubebantur.

SERVITVS.

INuenias & pro ſeruitute iugū poni, ac perinde pro fatigatione: vnde ſubdere colla iugo, pro trahi in ſeruitutem & labores, paſsim apud poëtas, à bobus nimirū ſumpta metaphora, qui B ad hoc iunguntur vt laboribus exerceanť. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritudinem ſuis alibi pollicetur, de promptæ voluntatis alacritate loquens, ſuaue eſſe iugum ſuum, & onus leue profitetur.

LEGES.

SVnt qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, q appellatione iugi legum onus fuerit etiam à Dauide nūcupatum. Omnino verò leges pro ſubiugatione & imperio vicifsim à Marone dictū: Legesq; viris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam colla iugo ſubdere videntur: & qui potentiorum arbitrio ſubiiciuntur, ſubire iugum identidem.

PATIENTIA.

SVnt qui iugum ſignificato patientiæ præferant, quo plurimum inſigni gauiſus eſt LEO X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cœpiſſet, quòd ſolitus ille, vt aiunt, dicere, nullam homini virtutem patientia commodiorem eſſe, eam ſententiam ita carmini mox inſeruit:

C *Superanda omnis fortuna ferēndo eſt.*

Nullum vnquam is opus neque publicum, neque priuatum, etiam cùm ad pontificatum evectus eſſet, faciundum locauit, cui iugorum inſignia non appoſuerit, cum inſcriptione, SVAVE, vt ſcilicet ad virtutis eius fructū percipiendum alacrem eſſe neceſſariam voluntatem innueret, iugumq; id ſuaue futurum, quod libenti animo toleraretur. At contrà nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Poſtea verò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea accommodata eſt interpretatio, quæ orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtam & clementem atqueadeò ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidē Iouis inventum eſſe veteres tradiderunt, & à Iouis nomine Greci ζεῦξαι deduxerūt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, vt ea in frugum ſatu frugalem nobis operam præſtarent. Nam *Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.*

Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primùm longis cerealia ſulcis

Obruta sunt, pressiq; iugo gemuere iuuenci, D
Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Ioue mundus erat.

DE CLAVO.

Abet quid simile cum iugo, cumq; laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, vnionem: quare locus exigit, vt super eo quoque aliquid differamus.

SISTERE.

CLauus vtiq; sistendi firmandiq; signum habitus apud antiquos. Et dea ipsa Necessitas adamantino clauo insignis fingebatur, quæ vbi quid faciundũ decreuisset, non licere vel diis ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunam ipsam, quæ rerum humanarum domina fingitur, semper anteit sæua Necessitas, siue, quod in antiquissimis codicibus obseruaui, serua Necessitas, E

Clauos trabales, & cuneos manu
Gestans ahena, nec seuerus
Vncus abest, liquidúmq; plumbum.

Eodem vtitur hieroglyphico Tullius Verrinis, vbi ait: Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperasse pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

QVi verò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in postico pariete templi, quod Mineruæ dicatum erat, in Capitolio visebatur, præsentanei remedij ad mala quæ impendere viderentur, signum habebatur, atq; amuletũ erat præcipuè contra pestilentiam, eoq; vim morbi sisti persuasum fuit. Figebat eũ Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator solius figendi claui causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomẽ habent apud rerum scriptores. Cuiusmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc: F

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDICAVIT ANNO POST REGES EXACTOS. A CONSVLIBVS POSTEA AD DICTATORES, QVIA MAIVS IMPERIVM ERAT, SOLENNE CLAVI FIGENDI TRANSLATVM EST.

ANNVS.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacrarum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, quia paruus tunc erat literarum vsus: isq; clauus annalis appellabatur.

DE

A DE CVNEO.

Ontrà verò Cuneus, quæ vel natura sunt solida, vel arte compacta, conglutinata & applicita sunt, discutit atq; dissoluit, discissáq; separat, & à clauo totus diuersus abit. Ideoq; inter instrumenta necessitatis, quæ fortunæ operam suam subministrat, adpingitur. Super eo est igitur disserendum.

DISSOLVTIO.

POsito siquidem firmandi signo, quod per clauũ indicatur, vbi scilicet fortuna quippiam stabiliuisse videat, cùm & eiusdem munus sit, ea quæ firmissima iudicentur, in humanarũ rerum ludibriũ dissoluere, loco dimouere, discutere, atq; disiicere, additus est ad necessitatis insignia cuneus, qui nimirum, vti dictum, dissoluendi, discindẽdi, atq; separandi symbolũ est. Et veluti per clauũ firmatũ aliquid ostẽdimus, ita per cuneũ, infirmatũ aut loco dimotum indicamus. Additũ & ahenea hęc gestari manu, vt vicissitudinis huius perpetuitas nunquã defutura cõmonstretur: siquidem, vt sæpe alibi docuimus, perpetuitatẽ indicat
B æs, propterea quòd rubigine nõ absumitur: ideoq; Vegetius probat ęreos clauos configendis nauibus, quos ferreis anteponit, q; eos tẽpore & humore celeriter rubigo cõsumat: illos etiã in fluctibus permanere incolumes manifestũ sit.

DE VNCO.

Væ verò de Vnco & Plumbo subsequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt sententiã: siquidem vnco trahi, qui loco deiecti fuerint, læsæ præsertim maiestatis rei, solitum, apud rerum scriptores sæpe legimus: quare congruit vncus cuneo.

DE PLVMBO.

Lumbum verò clauo perquam simile est, propterea quòd eo infuso, & statuæ, & aliæ operum ædificiorumq; moles cohęrescunt, & firmitate stabiliuntur: & suapte natura est adeò ponderosum, vt etiam si non ad operis adhibeatur firmitatem, quam difficulter loco dimoueas, per se valeat significare.

HEBETVDO.

C ALioqui plumbum hebetudinis indiciũ est. Nam cùm velocissima esse debeat mẽtis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude cõmendandus sit, vbi quẽ tardiorẽ ad ea excogitanda, cõsulenda, cõstituẽda, adeunda, peragendáve, quæ vsu veniũt, inspexerimus, à contatione ipsa, vel ab immobilitate, plumbeũ ingeniũ per cauillũ exprobramus. Vnde Tusculanis Cicero: Nisi sanè in Physicis plumbei sumus. Et pro inefficaci, & inutili, atq; inani sermone, plumbeũ gladiũ aut pugionem plumbeũ apud eundum Tulliũ inuenias.

INIQVITAS.

ILlud etiã in diuinis literis obseruatur, quòd iniquitas per plumbum intelligitur. Iniquitas enim, secundum Zachariæ Prophetę visum, super plumbi talentũ sedet. Vetus enim ponderis modus est talentũ. Ideoq; Pharaonis exercitus, vtpote qui in iniquitate permansit, tãquã plumbum in imas aquas pessũ iit, ibiq; supinus in cauo profundi alueo recubuit, vt ait Adamãtius.

DE VECTE.

D

Vid pondus significaret indicauimus: sed reliquũ est instrumentum ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

IS vectis est, per quem, artem humana industria comparatam, quę naturam longè vincat, indicamus, negotiáve perdifficilia minimo conatu cõfecta. De vecte sanè, deq; aliis machinis Antipho poëta senariolo eo, quem citat Aristoteles Mechanicis, arte nos ea superare docet, quibus rei natura ipsa repugnare videbatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto vecte, hypomochlio, quẽ nostri Suppressam vulgò vocant, centri loco summisso, pondera supra omnium, qui rem non inspexère, fidem tollimus, & eorum qui inspexère, sed causam non intellexère, admiratione, huc illuc arbitrio nostro promouemus. Atq; hoc est quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod quispiam pondus virium imbecillitate loco mouere non potest, id ipsum facilè commouere, & hac illacq; ducere, adiuncto vectis pondere tam exiguo, si reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris. E

DE CLAVI.

Ræstat vtrunq; clauis, quod & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc est, ligat & soluit, & in manu Iani pręcipuè statuebat.

DE qua quidem multa poëtę nostri. Sed vt figmenta, vbi agitur seriò, prætereamus, Fabij Pictoris, si modò legitimum est id opusculi, interpretationem afferemus, qui Ianũ dicit ad pudorẽ & sanctimoniam, domorũ primùm valuas, seras & claues excogitasse, ab eoq; ianuas appellatas: vnde claues in simulacris, in beneficij huius memoriam gestet.

PVDOR.

SECVRITAS.

ALij dicunt securitatis eius signum esse, quæ passim eo regnãte fuit: domos enim omniũ religione ac sanctitate munitas fuisse prædicant. F Alij à cludendi aperiendiq; anni officio, quod munus eius esse Dei putabant, claues additas arbitrantur: eaq; de causa Clusium & Patultium appellatum. Ad huius instar Apollo cognomento θυραῖος colebatur apud Græcos, quòd ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum verò eundem esse ac Solem, à multis vbique disputatum.

PORTVNVS.

NEq; tamen Ianus tantùm cum clauibus, verùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTVS.

ERat etiam olim ritus, vt nuptialibus inter alia clauis quoque mulieribus traderetur. Id aiunt boni ominis causa fieri solitum, ad partus scilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc significato in sacris literis sæpe inuenies, Vuluam aperire.

PIE-

APIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE IIS QVÆ PER LAPIDEM, ET ALIQVOT AEDIFICIORVM PARtes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

VM mecum reputo, Vir magnificentissime, nulla verò nō hora reputo, quantus sit tuus erga me amor, quæ beneficentia semper extiterit, suffundi me verecundia necesse est, quòd tibi nunquā alia ratione respondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuisse videar. Nā quod ad amorem attinet, cōmune id est cum plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot semel allocutus fueris, ad te amandum, colendumq; trahas, & iucundissimo suauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidie amicos pares: adeò singularis est integritas illa tua dubio procul incōparabilis. Sedenim quamvis hoc maximi faciendum sit, longè maioris ponderis apud me est benignitas, qua me semper es tam liberaliter prosecutus: cui si parem referre gratiam nō **B** *poteram, saltem eius prædicatione liberarē me à dissimulationis suspicione, quæ meritò suboriri poterat, nisi aliquando eam confessus essem. Nunc igitur cùm labores meos in Aegyptiorū hieroglyphica, qualiacunq; sint, publicare constituerim, pro amicorum moribus & ingenijs conuenientis materiæ commētaria in hunc & illum distribuere consilium fuit, atq; ita hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi deberi existimaui, quando hodie nemo priuatorum hominum fabricæ rationem, pulchritudinem & elegantiam te vno melius intellexit, intellectamq; in vsum & artem euexit. Quòd si digna magnanimitatis tuæ fors fato aliquo tibi obtigisset, ætas nostra nulli veterum in rei tam præclaræ amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur Lapides meos primam ædificiorum omnium materiam, eósq; ita tractabiles, vt vel in aëre mansurum opus ædificare possis, quod contra fulminum casus incolume resistat, nullam fluuiorum illuuiem pertimescat, terræ motus, hiatus, eructationésq; omnes aspernetur: quæ si tibi aliqua parte arriserint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te commodis acceptis, per nugarū mearum distributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi depensam existimaueris.*

C

DE LAPIDE.

Nteaquam ad ædificia aggrediamur, de Lapide prius dicere consentaneum est: non enim quispiam nisi materia prius comparata, fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis sua apud antiquitatem omnem habuit significata. Neq; fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurum erat vt veræ pietatis fundamentum ex petra solida iaceretur. Petra enim erat Christus, de quo paulò inferius dicturi sumus: nūc enim à Gentibus incipere visum est. Multipliciter siquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: vt apud Thraces colebatur saxum, in quo vestigiū Herculis impressum esse persuasum habuêre. Et Arabes, vt legere est apud Maximum Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis altera extra portam Capenam erat, qui cùm siccitas temporis frugibus officeret, intra vrbem solenni pompa ferebatur, & statim pluuia, vt memoriæ proditum est, cadebat: proptereaq; Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, vt aquæ è cœlo manarent.

PERPETVITAS.

D

APud eosdē lapideus Terminus in Capitolio diuinis est honoribus celebratus: autoresq; sunt, saxum illud fuisse, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinē, cùm Iouem deglutire se crederet. Nam vetusta illa superstitio omnis, cōminiscendis fabulis implicabatur. Casiodorus, vt quæ recepta sunt ponam, meminit aruspicem interrogatū, quando imperium Romanū casurum esset: respondisse, quando saxum Capitolij cadet: addidisseq; insuper, si eueniret vt vnquam caderet, futurū vt post X X X annorum millia iterum resurgeret: tanta eius artis fuit impudentia: nisi aruspex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quam apertius explicuit Maro:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, Imperium sine fine dedi.

Atq; alibi: *Capitoli immobile saxum.* Nam & serpens apud Homerum post nouē passeres deuoratos in lapidem mutatus, significasse dicitur, captæ euersæq; Troię gloriam nullo vnquam tempore perituram, vt scilicet Calchas attestatus erat, οὗ κλέος οὔποτ' ὀλεῖται. quanquam super hoc aliter alibi.

FIRMITAS FOEderum.

E

SEd vt significationes, quod nostrum est institutum, prosequamur, illud omnibus constat, lapidem fœderum firmitatis hieroglyphicū fuisse, quòd teste lapide apud veteres fœdera sint firmari solita, quæ vt homines rata scirent fore, Fecialis agnum læua manu, dextera silicem retinens, si falleret, Iouem cęterosq; precatus Deos, ita se mactaret, quemadmodum ipse agnum: & secundum imprecationem saxo caput pecudis elidebat: quæ latius explicata sunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginensibus primùm icto, quod æneis tabulis inscriptum in æde Capitolini Iouis diutisimè permansit. Et tale aliquid V I I Epistolarum, quas vulgus Familiares vocat, apud Tullium, epistola eius libri prima, vbi de histrione Æsopo loquitur. Erat & iuramenti species per lapidem simpliciter, vt Athenienses iurare soliti, quod Aristoteles & Philochorus subinnuunt: & Demosthenes contra Cononem, τῶν τε παρόντων καθ' ἕνα ἡμῶν οὑτωσὶ τοὺς λίθους ἄγοντας, καὶ ἐξορκοῦντας. Id quod sacratissimum intra se continet veræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, A B, pater: B E N, filius: A B E N, lapis. Hic verò lapis ille est, si mysticum sensum introspicias, quem non temerè propheta memorat, & Petrus principibus populi & senioribus obiectat, quòd eum reprobauerint ædificantes, atq; mox cōstitutus fuerit in anguli caput. F

FIRMA PROSPERITAS.

NOn prætcribo illud, lapidem è cœlo lapsum felicissimi constantisq; successus in gerendis rebus aliquando fuisse signū: vt qui ad Ægos flumen visendæ magnitudinis è cœlo delatus traditur paulò antequā Lysander angustissimo temporis spatio, tam magna, tam cōtinua felicitate, tam gloriose faceret aduersus Athenienses. quamvis perniciosum auguriū Aristotimo Æliensium tyranno præstitit saxum è sublimi loco ab aquila demissum in eam tecti partē sub qua tyrannus cum vxore cœnam, quæ instruebatur, opperiebantur: nam paulò post ab Hellanico & alijs ciuibus fœdisimè trucidatus est.

PIETATIS NOSTRÆ STABILITAS.

SEd quod ad saxum ab ea volucre demissum facit, in Aquilæ Commentario

statu

A ſtatutam firmiter ſedem per Lapidem in nido ab ea alite poſitum ſignificari docuimus: quiq; & cuiuſmodi ille lapis eſſet, quæ'que ex eo vtilitates haberentur, antiquorum ſecuti opiniones, cõmemorauimus. Vt verò nunc Ægyptiorum cõmentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quàm firmamentũ & ſtabilitatem affert? Vnde Pſalmo XXX qui apud Hebræos XXXI eſt, habetur: Quia petra mea & munitio mea, quippe veluti arx in rupe ſita, et turribus munita. In vulgatis, robur legitur: interpretes alij, fortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cùm nos paſsim Chriſtũ aſſertorẽ noſtrum petrę nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis noſtræ ſtabilimentum intelligimus, ſuper qua Eccleſiam ipſe ſuam ædificauerit, quòd verè ſit diuinitùs decantatum paſsim, Capitoli immobile ſaxum. Romano enim Pontifici hæc promiſſa ſunt, quippe Petro, qui Romę (nemo hoc inficiari, niſi imperitus, auſit) ſedẽ fixit: cui, vt Euangelia teſtantur, poteſtas data eſt in orbem vniuerſum: quem locum etiam Theophylactus diligẽter examinans, non vnius inquit Eccleſiæ, nõ vnius prouinciæ imperium eſt Petro & ſucceſſoribus eius demandatum, ἀλλὰ
B πάσης τῆς οἰκουμένης, ſed vniuerſi, ait, terrarum orbis. Ad hanc ſententiam facit Nabuchodonoſoris ſomniũ, quem ναβοκοδρόσορος appellat Strabo, qui per quietem imaginatus eſt, ſe ſtatuam cernere viſendę magnitudinis, cuius caput aureum eſſet, humeri & brachia argentea, ex ære venter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac ſaxum mox ingens, impulſore nullo, repentè iugò montis auulſum in ſtatuam procubuiſſe, eamq; incurſu eius proſtratã & attritam in puluerem abijſſe, qui ventorum mox flatu diſsipatus eſt: ſaxum mox adeò creuiſſe, vt totam ſua magnitudine terrã occuparet. Cuius quidem ita conſpectæ ſtatuæ ſignificatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potius quàm coniector, ita explicauit, vt per caput aureum diceret Aſſyrium regnum demonſtrari. Brachia & humeros argenteos, duos eſſe Reges, qui imperium illud euerſuri eſſent, atque horum alterum æramento ſimilem, moturũ ab Occidente in huiuſmodi regni perniciem & euerſionem. Mox rerum ſummam ferreum excepturum, lateq; omnia obtenturum. Alij poſt rem geſtam faciliore coniectura, imò animaduerſione potius oblata, ex ſubſecuto rerum euentu ita ſtatuæ rationem accepêre, vt
C dicerent aureum illud caput Aſſyrium quidem regnum ſignificaſſe, quod primum omnium fuit in terris conſtitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter Aſſyrio ſublato imperio, regnum Medicum, alter Perſicum conſtituerit. Per ventrem & femora ahenea, Alexandrũ Macedonẽ, qui rubicũdo colore fuit, ſignificari, qui ab occaſu profectus Orientẽ ſubegit: cuius regnum poſt eius mortem à ſucceſſoribus, quos per femora poſsis intelligere, ſciſſum eſt. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc occidui quàm Macedones fuêre, Macedonumq; opibus euerſis, latè ſunt terris omnibus dominati. Hæc quidem illi tam verè, quàm etiam ingenioſe, omnibus dubio procul approbanda protulêre.

CHRISTVS.

SEd quod ad ſaxum pertinet, neq; hi exequuntur, neque Ioſephus explicare voluit, conſultò ſe interpretamentum illud præterire ſilentio profeſſus, quoniam ex hiſtorica lege, præterita ſcriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideo mihi videtur ſubticuiſſe, ne quæ de Chriſto ſubſecutura manifeſtè conſpicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium ſit, per ſaxum illud, quod vniuerſam ſtatuam, atqueadeò totum vniuſcuiuſq; ſtatuæ cultum ſũ

ſtulit atq; diſsipauit, Chriſtianā intelligi pietatē, cuius ſonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram eſſet exiturus, pontificemq; ſummum Petrum, et D
ſucceſſores, non vni tantùm prouinciæ imperaturum, ſed, vt Theophylacti verba repetamus, vniuerſo terrarum orbi leges & ſalutifera præcepta præſcripturum: quod etiam tradit Cyprianus lib. cōtra Iudæos altero, cap. 15. 16. 17. Quod verò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine vllius manibus impulſum, id porrò eò ſpectare ait Heſychius Hieroſolymitanus, quòd ſine congreſſu viri & mulieris conceptus eius proceſsit, & partus. Ita alibi: Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei, polluetur: neq; enim ſecta, neq; dolata eſt Chriſti caro ab vlla hominis manu. Apud Eſaiam quoq; celebre eſt, Chriſtum hieroglyphicè per lapidem intelligi, vt eo loco, Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem precioſum, electū, ſummū, angularem, honorificum: quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addito, futurum vt qui crediderit in eum, minimè ſit aberraturus. Ipſa ad Eſaiæ verba ait Irenæus, vti non ex voluntate viri, ſed ex voluntate Dei aduentum eius, qui ſecundum hominem eſt, intelligamus. Nam & quod Daniel lapidem ſine E
manibus exciſum ait, hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod nō operantibus humanis manibus, hoc eſt, virorum illorū qui ſolent lapides cædere, nulla ſcilicet viri opera eius in hunc mundū aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex virtute & arte cōſtat Dei. Et apud Hebræos Pſal. XXVII, primo ſtatim verſu: Clamo ad te Domine, qui petra, arx, & præſidiū meum es, quò ſcilicet hoſtes nunquam accedere potuerūt. De petra hac Tertullianus, vbi circūciſionem vtranque comparat: Circumciſis, ait, nobis petrina acie, id eſt, Chriſti præceptis: petra enim Chriſtus, multis modis & figuris prædicatus eſt.

PRAVARVM COGITAtionum excuſsio.

QVoniā verò, vt Theologi conſentiunt, petra Chriſtus eſt, animaduertendum in pſalmis, vbi de paruulorum alliſione ad petram ſermo eſt, id nobis omnibus ita faciendum, vt ſcilicet cogitationes, affectuum prauorū plenas, pueriles & fatuas, priuſquàm adoleſcāt firmitatemq; conſequantur, deliberationiq; adhæreſcant, eſſe quamprimum ad Chriſti petram allidendas. ita F
ſentit Euthymius, idemq; prius dixerat Adamātius. Hic ille omnino lapis eſt, vt ſæpe dictū, qui ad anguli ſtatuitur caput, quem ij reprobauerūt qui viſum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos ſacerdotum principes, & vt Samaritanum explodebant, ſeductoremq;, & nouarum rerum autorem criminabantur: cùm ecce in ædificij angulum à Deo translatus eſt, ibiq; poſitus, & firmiter ſtabilitus, duos coniunxit parietes. Iudæorum vnum, eorum inquam qui pietatem hanc ſecuti ſunt, & Gentium alterum, qui baptiſmum ſuſcepere.

SENSVVM EXPERS.

PLerunq; autē per lapidem expertē ſenſus hominē intelligimus: vnde illud apud Comicū, Quid ſtas lapis? Et Amaryllis à Theocritiano paſtore tota lapis dicitˀ, ꝙ nullis amiculi, vt idē ait, precib. moueatˀ. In hanc verò ſententiā vir ſanctitate ante alios mortales omēs inſignis, vatesq; ſummus, clamat in deſerto, ſolitarioq; receſſu: Poteſt Deus è lapidib. iſtis ſuſcitare filios Abrahamo: quippe de

A de ſtupidis, peneq́ brutis hominibus, qui nihil
adhuc diuinum ſapiunt, proptereaq́ tanquam
lapides ſine ſenſu ſunt. Nam qui lapides adora-
bant, lapidibus ſimiles, vt in Pſalmo eſt, euade-
bant. In Exodi cantico ſcribitur, Vertantur in
lapides, donec pertranſeat populus tuus Domi
ne: quem locum ita interpretatur Adamantius,
vt intelligat de gentibus dictum, quas tantiſper
lapideſcere ſupplicetur, donec pertrāſeat popu-
lus Iudæorum, cùm illud ſubſecuturum eſſet, vt
deletis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ eſſent, proq́ duro
& ſtupido corde, viuentem, ſenſusq́ & intelligentiæ participem rationem, per
Chriſtum ſuſcepturæ. Nam & Cyprianus, epiſtola libri ſecundi tertia, Euange-
lium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahæ, de gentibus colligi ex Ioannis
ipſius verbis interpretatur. Græcis quidem, qui lapides totiens in populos mu-
B tari fabulantur, anſam dedit vocabulorum vicinitas & ſimilitudo, quibus λάας,
λάος & λάαος, lapis eſt, λαὸς verò populus, cùm fortè exiſtimarent tam facilem eſ-
ſe mutationem ex lapidibus in populos, quàm paruo momento λάος paroxyto-
nus in λαὸν oxytonum tranſire poteſt. Sed ioci ſatis. Sanè apud Eſaiam primo
ſupra quinquageſimum capite in huiuſmodi ſimilitudinem legas, Attendite ad
petram vnde exciſi eſtis: quod paulo pòſt explicat, Attendite ad Abraham pa-
trem veſtrum. Vt verò ad Euangeliū redeamus, Eucherius ſecutus Origenem,
ipſe quoq́ de inſipientibus dictum intelligit, cùm præſertim alibi dicant diuinę
literæ, Auferam cor lapideum de carne veſtra. Irenæus ita ſuſcitari filios Abra-
hæ ex lapidibus, cùm nos à lapidum religione remouit, à durisq́ & infructuoſis
cogitationibus tranſtulit ad potiora, & fidem Abrahæ ſimilem in nobis conſti-
tuit atq́ firmauit.

DE MOLA.

ET Mola lapis eſt, vnde molares lapides pro ingenti maſſa & pondere.
Ipſa verò in diuinis literis hieroglyphicum habet ſuum minimè cōtem-
C nendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA.

SVnt enim qui per molam humanæ vitæ cōmercia ſignificari velint, propte-
rea quòd molæ ſemper duæ, atque alterius altera ita ope indiget, vt ſingulæ
opus nullum faciant: vnde amicitiæ noſtræ neceſsitudines appellantur, quòd
vnicuiq́ neceſſe ſit habere amicum, cum quo ſua conſilia conferat, qui ſe mutuò
adiuuent, & alter alterius officijs ſubleuetur. Vnde rectè, Væ ſoli, dictum. Eu-
cherius locū Euangelij, Duæ molentes in mola, eò trahit, vt per molas vtrunq́
intelligatur teſtamentum (vtar enim eius verbis quæ per annorum millia in di
ſciplinæ noſtræ traditione receptiſsima ſunt, & maximè propria) quarum ſcili-
cet molarum opera, labore quippe differentium, veteris Teſtamenti triticum in
farinam, quippe paſtum Euangelij, conuertatur.

DE ARIS, AEDIBVSQVE ET IANIS.

SEd enim ædificationem iam incœpturi, nihil prius quàm aras excitare
videmur admoneri, vt quod auſpicatum eſſe cupimus, à diuûm immor-
talium cultu principium aſſumat.

DEI SAPIENTIA. D

SI tamen prius id explicuerimus, cur in diuinis Hebræorum literis aquæ de petra prosiliũt: Petra, inquit Philo, firmam Dei sapientiam demõstrat, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nã aquæ pafsim in diuinis literis, vt suo docuimus Commentario, ita pro disciplina accipiuntur, vt apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuio in solitudine affatim redundante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

EA verò præcipua est aræ significatio, vt nostræ erga Deum pietatis indiciũ sit, precesq; nostras igne, vt veteres opinabãtur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tango aras, mediosq; ignes, dictum, quòd inter humanam naturam & cœlestem, ignis medium ita obtineat, vt merito dici possit internuncius. Materiæ autem adhæresit, & in sublime semper fertur, tanquã rerum omnium nostrarum conscius, inferiora hæc cœlicolis manifestare videatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantùm leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & posteaquàm clarior illuxit veritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, vt si absque igne Deo preces allegemus, vix litare posse nos persuasum habeamus. Quòd si, vt alibi latius disseruimus, inferiora hęc vlla nos superioribus cõciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, vtpote qui & lumine pòllet, & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare videatur. Quamvis impia improbaq; perditorum Anabaptistarũ factio tẽpore hoc, non ignes modò, ritusq; sacros omnes in pietatis nostræ signum exhibitos, extinguere, perdereq; conentur, sed & etiã bonos mores, ipsumq; Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata verò nimirum ara sacrificijs faciendis, & precibus allegandis, quibus diuûm animi nobis concilientur. Qui tamen esset apud veteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidêre. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabant. Vnde Crocodilus, quòd elinguis est, diuini silentij ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & F beatorum animis laudes adhibebant. Cœlestibus materia constantia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere viderentur, vt ignem Soli, & huiusmodi pleraque toto hoc hieroglyphicôn opere perquisita: malis vero dæmonibus ne nocerent, vel vt eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carnium faciebãt. Cæterùm Ægyptij veteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Adegerunt verò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisq; suscipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomœria posuerunt, quibus hostiæ de more mactari debebant. Quanquam illaudato Busiridis exemplo, homines postea immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in numis T. Ælij Cæsaris Antonini simulacrum est vtraque manu passa, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passæ, vt in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius vno latere ciconia adsit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata: inscriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Augustæ Faustinæ simulacrum est, quod læua pallam sustentat, alte-

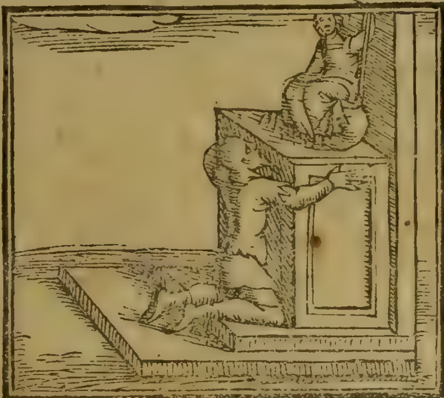
A altera in ignē, qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cum inſcriptione, PIETAS. Eſt & ara poſita ante ſignum, in cuius manu patera eſt libationi parata in numo Lucillæ: inſcriptio, PIETAS. Eadem inſcriptione pietas ipſa in Antonini numo dexterā exporrigit paſſam, læua in ſubiectam aram libat. Illa porrò paſſa dextera, adorationis, vt alibi loco ſuo declarauimus, indicium eſt. Supplicationes porrò fieri ſolitæ, aut cùm vota facimus, aut cùm damnati votis, gratias agimus. Hinc aliæ atque aliæ inſcriptiones in numis inueniuntur, omnes tamen ad pietatem ipſam referuntur, ſiue diuini numinis auxilium imploremus, ſiue vota perſoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. numo ſignum eſt læua pallam in vlnā ſuſtollens, dextera in aram porriciens: inſcriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani numo cernere eſt duo ſimulacra, quorum ſtat vnum ipſius Imperatoris effigie, alterum læua palmę ſurculum tenet, dextera pateram offert Principi: inſcriptio, ADVENTVI AVG. Eſt & Domitiani numus cum ara & igne ſuperaccenſo, cuius inſcriptio eſt, PRINCEPS IVVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas viderim ara eſt in ipſius Cæſa-
B ris Domitiani numis, in quo anſas illas, vnde arę nomen nonnulli volunt, apertiſsimè licet intueri.

PROFVGIVM.

FViſſe verò aras apud veteres, vti etiam nunc ſunt, ſanctioris aſyli loco, nulli nō exploratum eſt. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia ſalutis ſpe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat vxor, Hæc ara tuebitur omnis. Et M. Tullij dictum pro Roſcio Comœdo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accuſat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem paraſis. Et Ouidius de Triſtibus:

Unica fortunis ara reperta meis.

MISERATIO.

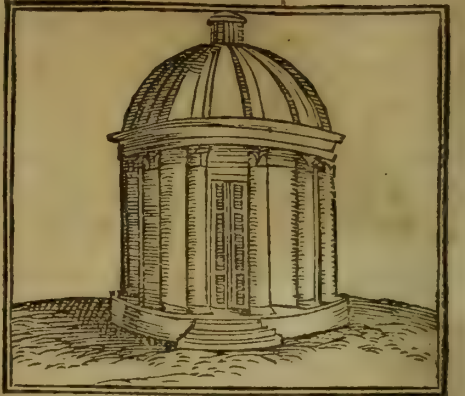
APud Athenienſes ara peculiaris fuit miſerationi ſacra, de qua Papinius poëta, & Lactantius grammaticus, neque non Apſinis in Rhetoricis meminêre: & Plutarchus lib. de Superſtitione, φύξιμον βωμὸν eam appellat. In profugij ſa-
C nè ſignificato Veſtam pro ara poni apud Xenophontem inuenias rerum Græcarum libro ſecundo: ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Hæc cùm Theramenes audiſſet, ad Veſtam ſibi profugium parauit. Et ſacrificalis ara Veſta eſt Polluci, præcipuè verò quę in Prytaneo fuit, vbi inextinctus ignis aſſeruabatur. Et triginta curiarum Veſta collocata apud Dionyſium Halicarnaſſeum antiquitatum ſecundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

XII IANI COLONIÆ.

QVòd verò arę XII Iani ſimulacro adſculpi ſolitæ ſint, ſunt qui ob id factū putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetruriæ colonijs ſacraſſet. Alij aras illas XII ad menſium numerū dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore ſit Romanorum religione pingi ſolitus. Nam de CCCLXV diebus, quos geſtu manuum referret, alibi diſſeruimus.

TERRA.

D

ROtundam ædem Vestæ Numa Pompilius Romanorum Rex consecrasse fertur, quòd eandem esse terrã, qua vita hominũ sustentaret, crediderit. Eam pilæ formã esse, vt sui simili templo dea coleretur. Pro eorũ verò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammam intelligebant, de strongilari lapide, qui deam figuræ similitudine referret, alibi diximus.

MVNDVS.

ET mundo ædem veteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumq; eam appellauêre, ab eo mundo, inquit Cato in cõmentarijs Iuris ciuilis, quę Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem veluti Dis manibus cõsecratam, clausam omni tempore custodiebant, neq;, nisi ter in anno, patefaciebant, vt ait Atteius Capito, quippe diebus his, postridie Volcanalia, & ante diem sextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Festus, etiam religiosos iudicauerunt, propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorum Manium essent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Repub. geri voluêre. Itaq; per eos dies non cum hoste manus conserebant, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, non aliud quicquã in Repub. nisi quod vltima necessitas admittebat, administrabat. Volcanalia autem antiqua monumẽta in Circo Flaminio X. Cal. Sept. celebrare solita comperimus. In alijs, Fer. Volca. N. X. Calend. Iunias. Ibiq; N litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubilustria Volcano XIII. Calend. Iun. E

DII OMNES.

OMnibus verò Dijs, Agrippa templũ rotundo ambitu Romæ dedicauit, eaq; de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia veterum monumenta sæuijt ipsa vetustatis iniuria: idq; nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortaliũ concursu inuisitur, & ab ea qua factum est forma, nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inscribi dedicatione ipsa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, vlterius nunc de figura huiusmodi loqui supersedebimus: si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, veteres gauisos dijs templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, vel magna ex parte diruta, vel nostræ pietatis dijs instaurata conspeximus. F

IANVS.

IAno cõtrà, templa quadrata specie dedicari solita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerẽtur, peruiosq; à frontibus quatuor aditus patefacerent, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tempore claudebantur.

MENSARII.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, vbi mercatorũ conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

O ciues ciues, quærenda pecunia primùm,
Virtus post nummos: hoc Ianus summus ab imo

Perdo-

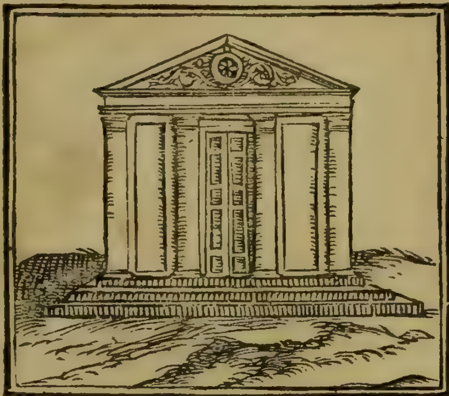
A *Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata, senesq;,*
Læuo suspensi loculos, tabulamq; lacerto.

Huiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc vnum minus dirutum in velabro perdurauit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata est.

PAX. BELLVM.

QVod verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, repagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantùm Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: adapertũ, belli tempus, non tam ex Vergilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex numis passim in conspicuo est. Sed illud præcipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit verò is, vt ex altera numi parte habet, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

PROVIDENTIA.

B ALia etiam atq; alia templorũ exempla multifariam in numis habentur, quæ prosequi ad fastidium potius, quàm ad delectationem inclinaret. Illud dicã, in numo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij numo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

IN Domitiani numis templum est SALVTI AVGVSTI inscriptũ. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hîc nullum est operæpreciũ. Neq; verò veteribus tantùm Dis, sed & iis quos apotheosi cõsecrabant, templum etiam dicare mos erat, vt videre est in Antonini numo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVBDIALES QVIBVS.

C TOta verò ædium sacrarum forma antiquitùs pro conditione numinis ædificari solita, quare ex ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur. Ioui siquidem, fulguri, cœlo, Soli, & Lunæ, subdiales, vt Vitruuius monet, ædes, quę Græcè ὕπαιθρα dicuntur, ædificabantur, quorum numina, potestates, vimq; ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICÆ QVIBVS.

MIneruæ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur: nullis quippe delicijs, neq; lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neq; denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACÆ QVIBVS.

AT Veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atq; nequitiam Corinthiacæ constituebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciuia, volutarumq; multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate visu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS.

D

IVnoni verò, Dianæ, ac Libero Patri, cæterisq; eiusdē ordinis numinibus Ionicū adhibebant opus, medio quodā inter Doricū et Corinthiū temperamēto, quippe quod neq; horrorē & austeritatē ipsa operis simplicitate prę se ferat, neq; quidē eneruatā illam mollitiē ex tot ornamentorū luxuria cōmonstraret.

DE COLVMNIS.

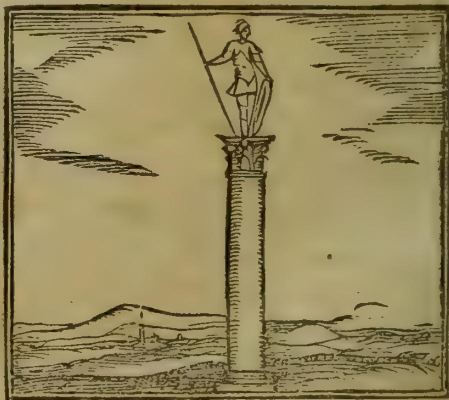
NEque quidem templa tantùm, verùm etiā columnæ nō sine mystico aliquo intellectu fieri consuerunt, quarum & causas et rationes retulisse nō incogruū videatur: siquidem hæc haudquaquā sunt ab Ægyptiacis inuentis dissimilia, dum aliæ firmitudinis, aliæ rei præclarè gestæ, famæq; supra mortalium conditionem advsq; cœlum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profligationis, aliæ opprobrij sint indicia.

TERMINVS.

CÆterùm antiquissimū fuit per columnā terminum significare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionū multarum fines terminosq; columnas appellamus, vt in Hispania Herculis: eo enim vsq; & imperiū et labores ille suos extendisse fertur. Eodem modo in Africa sub Atlante mōte, & in Asia ad Euphratem fluuiū, & supra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerūt, & eo significato Atrides Protei Menelaus advsq; columnas exulat, apud Virgiliū legas, quod pro Ægypti finibus positum notat Seruius.

E

GLORIÆ SVBLImitas.

IN sepulchris verò, neq; non monumentis reliquis columnarum ratio fuit, vt cuius nomini dicatæ essent, gloria supra cæteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione verba: Quantā statuā faciet populus Romanus, quantam columnā, quæ res tuas gestas loquatur? Hinc in argenteo numo videas columnam, cui medię ancile affixum est, vrna in summo superposita, duabus hinc et inde laureis appensis, quā Senatus Diuo Augusto Vespasiano decreuit. Sed vt reliquas prætereā, duæ adhuc Romæ visuntur, quæ Romanæ potentiæ atq; splendoris testimonium faciunt, Traiano vna, altera Hadriano erecta, ad summam quarū altitudinē, quæ admodum excelsa est, per interiores gradus coclitis in modum circunductos cōmodissimus est ascensus: nō enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum est. Decretæ autem in columnis statuæ à Senatu plerisque fuerunt, quos enumerare nostri non est instituti: rerū enim quæ tractandæ sunt multiplicitas, breues nos esse cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, senatum Galbæ vt primùm licitum fuit statuam decreuisse rostratæ columnæ superstantem, placere nonnullis vt striatæ legatur. Antiquam autem esse celebritatem statuarum in columnis, ex eo manifestum, quòd C. Menenio supra columnā statua dicata est, qui Latinos priscos deiecerat vnà cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna colossum habuit superimpositum, cuius rei fidem faciunt eius numi.

F

DE

A DE OBELISCIS.

HOrum loco Ægyptij suos erexerunt obeliscos, & Græci ἄξιον ὀβελίσκον dixerunt, cui maximi quiq; honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere Ægyptiorum statuas, quę antiquitatem sapiunt, graciliores esse, & truncis oblongis propemodum similes, quod quidem non est artificum vel stupori vel imperitiæ imputandum, sed eorum potius diligentia studiumq; considerandum, quippe qui ita facerent, vt diuinitatem minimè corporatã esse ostenderẽt. Quare Euphranor pictor, idemq; fictor nominatissimus, quem in omni specie admirandũ perhibent, non ita fortè reprehensioni obnoxius, propterea quòd in vniuersitate corporum exilior fuerit, capitibus articulisq; grandior, cùm is præsertim primus dignitates, ac heroum insignia dicatur expressisse.

HEROES.

SEd quoniam in Heroas incidimus, id minimè dissimulabo, quòd Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitati, heroũ statuas, & eorũ qui bene de B repub. meriti essent, eo maiores faciebãt, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobium. Hinc iocosum illud M. Tullij dictũ in fratris statuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatã eius imaginem conspexisset ingentibus lineamentis vsq; ad pectus de more pictam, erat autem Quintus staturę paruæ, Frater, ait, meus dimidius maior est, quàm totus. Apud Virgiliũ verò Dido cùm voluntariã mortem excusat, quasi ea omnia absoluisset officia quæ à se exigi potuerint, nihilq; à se vlterius expectari posse, quod ad apotheoseos gloriam pertineret, ita secum ratiocinatur:

Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Cur verò magnam speret, enumerat merita:

Vrbem præclaram statui, mea mœnia vidi,
Vlta virum pœnas inimico à fratre recepi.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recensetur, propter quæ Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux, Deorum in templa recipi meruerũt, C vt apud Horatium. Cùm itaq; maiores iusto statuæ vita functis fieri solitæ essent, Onirocritæ, qui, vt sæpius ostendimus, hieroglyphicis adhærescunt, vbi quis supra humani modi staturam fieri se magnum conspexerit per quietem, mortem illi præsagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad virilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuisse, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud super oblata visui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quòd corporeis claustris veluti prælis exoluta anima post mortem latius dilatari videatur. Sed enim illa de honoribus opinio & verior est, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILlud minimè prętereundum, sextidecimi psalmi inscriptionem apud Gręcos esse στηλογραφία: alibi aureum insigne Dauidis, vbi interpretes antiquorũ repetunt morem, qui columnas, imagines, aut statuas ijs qui strenuè feliciterq; militiam exercuissent, erigere consuerant. Id verò laudis victori Christo attributum, eo Psalmo declarari.

PRO PATRIA OCCISI.

Apud autores Græcos locum Athenis fuiſſe legas, Ceramicum appellatū, columnis vndecunq; frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando cecidiſſent, inſcriptione adiecta quo quis prælio oppetijſſet. D

CLARITAS EX POETARVM SCRIPTIS.

PIndarus Timarcho Æginetæ Nemeis:

στάλαν θέμεν παρίου λίθου λευκοτέραν·

Ponatur altè structa ſaxo Candidior pario columna: vbi interpretes per columnam poëma intelligunt. Nam ſtatim ſubdit ipſemet poëta, quantum claritatis addant poëmata in præſtantis alicuius viri laudem elucubrata.

TELESILLA.

TEleſillæ Argiuæ poëtica facultate celebri, galeata ſtatua erecta eſt in columna, libris circa pedes adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæſis, fœminas armarit, & cōtra hoſtes eduxerit, eosq; vrbis diripiendę ſpe profectos retrocedere coëgerit. Exemplum muliebris virtutis inter paucifsima ſæpe commemorandum. E

ISOCRATES.

ISocrati verò eloquentiæ magiſtro, ſtatua in columna decreta eſt ab Athenieſibus, quòd octo iam & nonaginta natus annos, ab inſtitutione nunquam ceſſauiſſet.

APOLLO AGYIEVS.

COnſpicuæ fuerant apud Græcos columnæ quædā in coni formam definētes, quas ante fores erigebant Apollini ſacras, vt verò quidam dicunt, Baccho, vt pleriq; alij, vtrique: nam idem vtriuſq; numen eſſe, oſtenſum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyieum nuncupauit. Eas nonnulli aras vocauerunt, ſed columnarū omnino habere ſpeciem non inficiantur. De his apud Sophoclem: F

Ignibus odoris aræ Agyienæ nitent, Suffitu halantes myrrhæ lachrymas barbaro.

Sed cur non Græcos potius verſus apponimus?

λάμπει δ' ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζων πυρὶ σμύρνης σταλαγμοὺς βαρβάρους εὐοσμίας.

Ea verò de cauſa Agyieus dicebatur, quòd huiuſmodi columnæ in compitalibu s vicaneisq; vijs erigi conſuerunt: ἀγυιαὶ enim viæ quæ ab vtraque parte exitus habent.

VICTORIA DE Perſis.

EXcogitatæ etiam ſunt columnæ trophæorū vice, quæ victoriam oſtenderent, cuiuſmodi porticus cognomento Perſica Lacedæmone viſebatur, victorię illius index, quam Pauſanias Ageſipolidos filius conſecutus eſt Platæo prælio, vbi parua manu ingentes hoſtiū copias profligauit, in cuius pręclari facinoris memoriam ſtatuas habitu Perſico pro columnis porticu ſubiecēre.

A CARYATARVM OPPROBRIVM.

SImile in Caryatas Peloponnesi populos exemplum editũ, quorum mulieres matronali habitu, stola quippe ad pedes vsq; demissa, in captiuitatem abductæ sunt, viris prius ad vnũ cæsis, totius Grȩciæ in eos cõspiratione facta, quòd Persicas partes aduersus Græciam secuti essent. Historiã in exemplo posuit Vitruuius.

BELLVM.

ALiqua etiam columna belli significatum habuit, vt quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, super quam, quotiescunq; bellum cuipiam indiceretur, hastam iaciebant, eius scilicet ominis causa, quòd spes esset per huiusmodi susceptum bellum aut hostes à finibus summouendi, aut vltra prȩscriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

SECVRITAS.

INuenire est in numis aliquot columnam ad securitatẽ additã, vt in eo quem IMP. CÆS. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cusit. Ibi enim muliebre signum molli & B eneruato habitu stans, lȩua columellȩ innititur, dextera palmæ surculum tenet supra verticẽ exporrectum: inscriptio, SECVRITAS AVG. Quæ quidem species cùm fortè antiquitùs fieri soleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos,

Metuere Fortunam Iniurioso ne pede proruat,
Stantem columnam, Atq; ita sublimi deiiciantur loco.

FIRMITAS.

NAm vetustissimũ omnino columnarum inuentum ad firmitatem fuit, quæ præsertim viriles appellatæ sunt, quas alio mox vocabulo, vti superius dictum, Doricas vocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias missi per Asiæ loca Caribus finitima regionibus quibusdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare statuissent, nullaq; adhuc esset symmetriæ proportio, nulla dimensionis norma, cõmenti tamen sunt à pedis mẽsura, quæ sexta pars est virilis corporis, columnas dimetiri, rati sic firmitatem ædificiis duraturã apposuisse: easq; C columnas nudas, sine vllo prorsus ornatu, vt virilem omnino speciem prȩ se ferrent, erexère. autor Vitruuius. Sed enim & in diuinis literis colũna pro firmitate accepta, vbi prophetico ore dicit Dominus, Ego cõfirmaui colũnas eius, de terra loquens, non vtiq; quòd eam columnis subnixam esse diceret, sed virtutẽ, quæ terram in medio rerum omnium sitam suffulcit sustinetq;, per eam loquendi figuram symbolicam, seu dicere maius hieroglyphicã, nobis indicauit. Eam vtiq; firmitatem columnas appellari Basilius etiam interpretatur, & aliis sæpe locis instrumenti veteris eodem significato columnæ accipiuntur.

MVLIEBRES COLVMNÆ.

CVm verò Dianæ etiã ædem construere vellent, gracilitatẽ in columnis ad muliebris corporis effigiem cõmenti sunt, easq; octaua parte crassitudinis produxère, spira etiam pro calceo supposita, capitulo volutisq; vti capillamẽto concrispatis, atq; aliis muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNÆ.

ADditæ his virginales etiamnũ columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ sunt, & gracilitate & ornatu, propter ȩtatis teneritatẽ, & hilariores, & venustio-

res. Puellæ ſiquidem & ſumptuoſius, & magnificentius ornari ſolent, quàm matronæ, quas cum vittis ſtola ſatis deceat ad honeſtatem. Neq; negarim, ſuccreſcente in dies hominum diligentia, aliis atq; aliis dimenſionibus columnas excidi cœptas. D

CALATHVS CERERIS.

OBſeruatio calathi, qui locorum vbiq; Cereris capiti ſuperponitur, de quo multa in alio cõmentario, cur id facere conſueſſent Ægyptij, diſſeruimus. Effecit itidem vt capitula in calathiſcorum effigiem columnis præſertim Corinthiacis ſuperaddi placuerit, quamvis Græci omnia ſuis inuentis libenter adſcribunt, & Callimachũ quendã cognomento Catatechnon prędicãt, qui genus id capituli primus excogitauerit, veriſimili etiã fabula, vt ad confingendũ feliciſsimi ſunt, adinuenta: Mulierem quippe Corinthiã quandã, amiſſa filia corpus ſepulturæ mandaſſe, ac ſuper tumulum calathum rebus iis oppletum, quibus maximè nata dum viueret, oblectabatur, ſtatuiſſe, atq; demum teſta ſuperimpoſita coopertũ reliquiſſe: accidiſſe verò vt calathus ille caſu ſuper acanthi radice ibi nata inſideret. quare verno adveniente tempore gramen id pullularet, & calathum foliis primùm amiciuerit, mox & floribus ornarit, cumq; cauliculi procreſcerent, obſtaculo ſuperſtratæ teſtæ concuruati, capreolos in volutarũ ſpeciem complicarunt: quo quidem obſeruato, ingenioſus faber venuſtam eam capitulorum ſpeciem meditatus ſit omnium applauſu cõformare. Commẽtum quidem hoc eo fauore legentium exceptum eſt, vt architecturæ magiſtri ſine vlla prorſus contatione illi aſſenſiſſe videantur. E

DE MVTILIS.

OBſeruare etiam eſt in omnibus ferè veterum ædificiis imagunculas quaſdam nunc virili, nunc bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ vel mutilos, vel coronas ſuſtentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omnino alienum ſuo legitur ſignificato.

ATLAS.

NAm quantum ad humanã pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id ſignificare dicũt: & huiuſmodi ſuſtentacula nimirum à Græcis Atlantis nomine nuncupantur, quæ cur à Latinis telamonas vocari nonnulli dicunt, & antiquis architectoribus, & nobis incompertum eſt: ſi quid tamen ariolari licet, τιλαμῶνας ſcimus eſſe lora, quibus ſuſtinetur clypeus, quibuſque brachium inſertatur, atq; etiam vinculum, quo enſis vel appenditur, vel manui nonnunquam, ne vehementiori aliquo excutiatur ictu, adalligatur: quare crediderim à ſuſtentando deſumptum nomen: τιλάσαι enim, τολμῆσαι καὶ τλῆναι eſt, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud ſuper Atlante vulgatum, geſtare eum humeris vniuerſam mundi machinam, de quo Maro: F

Ubi cœlifer Atlas Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum.

Inde ſcilicet fabula conficta, quòd is omniũ primus Solis & Lunę curſus, ſyderumq; omnium motus, ortus & occaſus, certa quadam moueri lege deprehendiſſe creditus, eaq; diligenter obſeruata mortalium vſui promulgaſſe. Quòd verò pro Atlantibus bouilla etiam capita fieri ſolita dicebamus, vidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus bouillum caput aheneum quatuor circiter vnciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefactum, eo geſtu vt aliquid omnino ſuſtentaſſe videatur, de quo tamen alibi diximus.

DE

A

DE PERPENDICVLO.

Vando verò in hæc ædificiorum opera prouecti sumus, quid sibi velit etiam Perpendiculum, explicemus.

ÆDIFICATIO, VEL POSITVM.

AEdificationem, vel positũ aut constructum opus, per id appensum linea, libratumq́, denotabant. Nullo enim pacto erigi possent ædificia, nisi facierum angulorumq́ rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eaq́ præcipua est obseruatio in ædificiis moliendis, vt structuræ omnes perpendiculo respondeant, neque proclinationes, vt vocabulo vtar Vitruuiano, in partem vllam habeant.

RECTVS TENOR.

TRansit & ad res alias id significatum, & ad perpendiculum amussim adiiciunt, cùm quid vndecunq́ & quoquoversum delibratum directúmve significare voluerint: vtriusque enim munus est, vt iustus tenor, ipsaq́ rectitudo adinueniatur. Sed perpendiculum in iis deseruit, quæ surrigenda sunt: amussis,
B & planis & obliquis, & omnibus denique vniuscuiusque corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

DE CARDINE.

D fabricam omnino pertinet cardo: quare si quid super eo dicendum sit, hoc potissimùm loco differendum.

AVTORITAS VEL SVMMA.

HAbet verò significatum ab eo munere, quod in valuis, ostiisq́ sustinendis præstat, ita vt nunc dignationem, nunc autoritatem, nunc rei summam significet, ex arbitrio scilicet aut ministerio cuius res vnaquæq́ pendeat, cuiq́ rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & causis tale aliquid appellatur cardo, à quo scilicet tota persuadendi ratio pendere videatur, quóve omnia congeruntur argumenta, fitq́ status is, circa quem tam rei quàm accusatoris conatus omnis vndecunq́ exerceatur.

CARDINALES SACERDOTES.

HAbet & pietas nostra dignationis gradum à cardine nuncupatum. Nam veluti cardines in ostiis admittendi excludendiq́ arbitri videntur, ita illi ad-
C mittendorum exigendorumq́ operum, quæ ad Christianam faciant pietatem, concessamq́ summo Pontifici autoritatem potestatemq́ tuendam, autores honorificentissimi perhibentur. Fratres hos appellat Pōtifex M. decretaq́ omnia, legesq́ in comitiis istius ordinis perlatę, de consultatione eorum, tametsi omnia per se possit, sancire se profitetur. Is enim honos eis habetur, vt huiusmodi sententiarum rogationes in acta summa cum fide referantur.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM, DE IIS QVÆ PER Palmam & Laurum significantur, D

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Uamvis parua admodum inter nos consuetudo fuerit, eóq; secessu Oliuetano Veronensis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permisit quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum studiis tum negotiis incumbebamus, vix ter facultas data, vt esse vnà possemus: neq; antea te Patauij, quò me ad Philosophiæ studia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulò antè discesseras, quàm ego aduenissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, vt quem ob summum ingenium, summámq; doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem, omnium enim voce cōmendationéq; politissimis literis, & liberalium omniū artium studiis florebas, clarúsque & celebris habebare, vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, cœpit cultus, qui mox cum ætate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectúmq; tuum additis incrementis. Ab eo verò tempore quo bella illa calamitosissima, tam aspera, tam continua, me non modò ex tranquillo eo secessu exturbauerunt, verùm tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atque solicitus fui, quòd vicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiscebam, & vbicunque locorum ciues tuos dispersos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Althæum, Zauarisium, Turranios, nunc per alios amicos tuos, quos doctrinæ nomine veneror, curabam vt meus erga te amor tibi fieret perspectissimus: idq; officij ab aliquibus ex his mihi non indiligenter præstitum confido. Sed quoniam vel his testibus tam locupletibus mihi nondum satisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquod huiusmodi mei erga te animi signum manifestius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicanda recenserem, pluráq; id genus cōmentaria in amicos distribuerem, túq; non in postremis esses, plantas duas insigniores elegi, Palmam & Laurum, eásq; à nostratibus longè diuersas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primùm in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob sublime illud ingenium tuum, quod ad excelsa quæq; prospero euentu sese attollere contendit, cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos summouisti, tótq; priorum Astrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanasti. Laurum autem, quia tu re optimè in cœlo gesta, ad infima mox terræ loca descendisti, tanquam Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiorem orbem non, vt ille, de visceribus terræ Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, sed ab Antipodibus Siphylum illam tuā admirandi vigoris plantā asportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis, quàm incognitis, præsentanea remedia, & incolumitatem efficacissimè conferret. Quod verò ad plantas attinet, spero eas à te benignè suscipiendas, déq; earum surculis amicitiæ nostræ firmitatem colligari posse, quam diuturnam perpetuámq; fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obseruantia, talia mihi pollicentur: túq; vt ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæq; tuæ monumenta, vno doctorum omnium ore celebrata deposcunt: quorum quidem operum, studiorúmq; tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnium posteritati celebrem & illustrem fore plurimùm & ex animo gratulamur.

E F

A
DE PALMA.

PALMÆ significata plurima traduntur, quorum præcipuè quatuor ex grauissimis autoribus seligere visum est: quippe annum, mensem, iustitiam siue æqualitatem, atque victoriam: quorum significatuum causæ diligentius examinandæ sunt. Reliqua, vtpote manifestiora, spontè, nulla solicitata cura, provenient.

ANNVS MENSISQVE.

CAusę verò cur annũ Palma significaret, tris esse perhibentur, eaq; omnium prima, quòd sola omnium arborum per ortus Lunę singulos, ramos singulos progenerat. Atq; ita etiam significatum mensis obseruauerunt, vt per singulos Palmæ surculos, menses totidem adnumerarẽt. Par itaq; vt si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sedenim, etiam si hæc nõ adfuerit curiositas, annum omninò significabit, vel quantum ad mensem attinet, quòd in ossiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata esset, quam contra fascinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam aũt maximè cauam, qualis est cùm octo & viginti dierum numerũ expleuit, cornibus scilicet infernè
B deiectis, mensis indiciũ esse in cœlestibus loco suo dictũ. Dianaq; ipsa apud Homerũ Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmã amplexata describitur. Altera causa est, quòd Palma, vti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecẽtas & sexaginta vtilitates mortalibus elargitur, ideoq; anni simulacrũ & insigne: tot enim diebus annus constat, intercalaribus quinque, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quòd palmæ satus quatuor ex lignis, siue ossa ea maluerimus appellare, quæ, vti paulò antè dictũ, in eius fructibus insunt, fieri solet, quæ bina iuxtà composita subter, binaq; supernè colligantur, pronaq; omnia feruntur, quorum inde radices amplexu mutuo connectuntur, atq; ita primi ortus promiscui coalescunt, & vnus ex cunctis caudex conficitur.

Annus quoq; solaris quatuor qualitatibus constat, quæ tamen ita mutuò cõnecti videntur, vt fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, vnus quasi caudex fieri videatur.

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

NOn dissimulabo quasi κατὰ πάρεργον, quod Quintius Græcus autor asperum
C quendam locum, & admodum editum, superatuq; perdifficilem ponit, in cuius vertice Palma consurgat, cuius in cacumine insideat virtus: ex montis vtique asperitate labores varios, ex Palma temporis, vt Hesiodi interpres ait, diuturnitatem innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem pervenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporis autem diuturnitas quo convenientius signo figuretur, quàm per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum adeò manifestum? Sententiam hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Definit in aduersa niti qui pervenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

Incipit oppositam pedibus qui repere molem,
Eximio superat grande labore iugum.
Vt tenet aërei placidißima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.

Hoc sophiæ asperioris iter Superantule pergas,
Dummodo post fellis pocula nectar habes.

ÆQVALITAS.

AEqualitatem verò ea de causa significabat, quòd cùm initio Soli dicata fuerit ante laurū, grauissimi autores asserunt, & Phœbum & victores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quę cùm ęquale esset victorum omnium præmium, æqualitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmæ precium, qua multis in certaminibus victores ęquè coronarentur, à Theseo primùm institutum, cùm à Creta reuersus in Delum appulisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quòd arbor ea foliis sit maximè æqualibus, ideóque victoribus conveniret, quòd æqua eorum laus atque præmium esset.

IVSTITIA.

FRuctum præterea reddit pari cum foliis æquilibrio, atque hinc iustitiā significari voluerūt. Præter hæc incorrupta est Palmæ materies, ac propemodum senij nescia, perinde ac decet incorruptos esse, neque vnquā temerè flecti aliorum quorunquā arbitrio, iustitię administratores. Folia demùm, nisi vi tollant, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀείφυλλον, atque etiam ἐμπεδόφυλλον appellauerunt, cùm & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliæ quædam, quibus est perennis foliorum viror, succrescentibus aliis priora decutiant. Eademque immobilitas expetitur in iustitia. Quòd verò ponderibus resistat, & in aduersum incuruetur, facere idem Iudices debent, atque reluctabundi, seductores pellacesque omnes detrectare, neque muneribus, neque violentiæ cedere. In hanc sententiam Leuitico celebrandis feriis XV mensis septimi, Palmarum surculos, quos Græci spathalas à gladij forma vocant, legislator sumendos præcipit. Theologi per eos iuuenescentia iustitiæ germina interpretantur. Iustus enim, ait Psalmographus, sicut Palma germinabit, propterea quòd nihil est in vniuersa Palma, quod respui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremum vsque folium humanæ necessitatis vsibus est commoda, idque multipliciter, perinde ac in iis qui iustè viuunt nihil reperias, quod non vndecunque vtile sit ac commendabile.

SOL.

NEque quidem ea de causa tantùm Palma Solis hieroglyphicum est, quòd anni vicissitudines referat, quantum quòd figuram solarium radiorum imitari quodammodo videatur. Vnde sacerdotij veteris autores, qui vt Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum virium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apuleium legas, mystico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radiorum similitudinem ostendendam, Palmæ candidæ foliis in modum radiorum prosistentibus redimitum.

VICTORIA.

VIctoriæ demùm in Palma significatū, ex numis, picturis, sculpturisque omnibus vniuersæ iam plebeculæ manifestum est. Eaque elocutio toties vsurpata Ciceroni: Docto oratori Palma danda est. In quadrigis qui Palmam primus acceperit. Quam Palmam vtinam dij immortales tibi Scipio referuent. & similia. Et causam multi prodidêre, præcipuè verò Plutarchus Symposiacōn octauo, quam etiam posuerat Aristot. nempe si super arboris eius lignum, magnum quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infrà flectitur,

A tur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur in contrariū fornicata. Eaq; de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam, vti dictum est, ingenium eiusmodi ligno est, vt vrgentibus prementibusq; non cedat. Videre verò est Palmam caudicibus sursum versus collectis in numo Neroniano, vbi idem ipse aprum impetit veru, victoriæ nimirum, quam de confecta fera consecutus esset, hieroglyphicum. Et felicis augurij causa Augustus Palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam, in compluuium deorum Penatium trāstulit, vtq; coalesceret magno opere curauit, Cæsaris factum secutus, qui castris locum capiens, inter syluas, quas cędebat, repertam Palmam conseruari vt omen victoriæ iussit. Ad hæc Cæsarianæ victoriæ aduersus Pompeium in Pharsalia prælio commisso Trallibus Palma ostentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore, quo hæc gesta sunt, penes Cæsarianæ statuę basin, quę in templo Victoriæ dicata erat: quamvis omnis circa statuam locus natura solidus, & durissimo lapide instratus esset. atq; huius generis ostenta multa apud veteres memorātur. Minimè verò prætereundus est numus æreus cum B ingenti Palma, eaq; dactylis fœcunda, cuius inscriptio est, AL. Æ. quæ dubio procul victoriam Alexandriæ Ægyptiacæ significat: quod vt magis explicetur, ab altera facie spica est cum inscriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

IVDÆA.

DEsumūtur hieroglyphica plerunq; à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: vt Cyrenaica per silphium, quod in Batti numis cusum videas. A' Palmarum verò feracitate Iudæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi numis passim videre est eius provincię simulacrū arbori Palmæ adalligatū, cum inscriptione, IVD. CAP. Vbi verò inscriptio est Cęsaris Vespasiani, atq; ibidem IVDÆA CAPTA, mœsta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signū est, quod dextera altè innititur pilo, læua sceptrum gestat, læuumq; pedem iacenti galeæ superponit.

IACTVRA.

COntrà verò, vel deiecta, vel casu aliquo vitiata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: veluti ęnea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentū. Paulò ante C quàm aduersus Syracusanos mouerēt, infaustæ signum expeditionis fuit, quòd eius fructus, qui ex auro constabant, corui alites inauspicatæ pluribus diebus impetierunt, eosq; partim deuorarunt, partim deiecerunt.

NVPTIÆ.

SEd cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam elegantem legerimus apud Philostratum, Imaginibus, qui paludibus & fluuiis hoc superaddit ornamentū, Palmarum quippe veluti fornicibus ductum, pontem fluuio superiniectum. Nam cùm Palmarum alia mas, alia fœmina sit, inuicemq; maritali quadam copula coniugentur, maresq; attrahant ad sese fœminas, neque illæ congressum, quantumcunque adniti possunt, aufugiant, sed vltrò ramis ab vtraque vicissim contrà ad osculum quodammodo exporrectis, manifesta dent mutui desiderij signa, is duas, & huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuij oppositas è regione statuit. Hic verò mas amore correptus plurimùm incuruatur, alteq; sese supra fluuium protendit. Fœmina verò, quantumlibet procul sita sit, neq; apprehendi possit, inclinat se tamen, & obsequij quoddam & ipsa studium præ se fert. Aquā itaq; quodā veluti ponte

coniungunt, difficili tamen & inaccesso transitu, propter foliorum asperitatem. D
Hanc vtique speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & cõiugalis amoris hieroglyphicum, ex ipsius naturę gremio desumptum, summa etiam cum venustate descripserit. Quò verò maior huic argumento sit fides, eam palmarij diligentiã adhibent, vt mares eo saltem interuallo à fœminis distent, vt puluis ventorum flatibus à foliis sublatus in fœminarũ folia incidat, quod satis ad fœcunditatem facere compertum est. Sed mirum dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, vt neque puluis, neque aura, odórve eius ad eam permeare posſit, excogitauerunt coloni funem à mare religatum ad fœminam vsque producere, atque ita quasi maritali vinculo copulatam, masculo viru clanculum per funem irrepente fœcundã fieri, quæ prius in ea sterilescebat solitudine. Diophanes autor Græcus, Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmę amore conscripsit, contabescere eam maris desiderio, quod nulla disſimulatione profiteatur, modò radices versus eum porrigens, modò verticis in eum proclinatione, fructum ferre pernegando, agricolamque demum cogi amantẽ huic inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexuque cõtingat, mox ad amore perditam rediens, E
eam amplexetur, attrectetque manibus. Flores quoque mari prius impositos tollat, & supra fœminæ verticem imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atque coniugij nostro dedere tempore. Siquidem vir clariſs. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quem fabulas pro historia, de re maximè suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem vnum Brundusij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu steriles permanserint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alterã altera contueri poterat: vbi verò tantum adoleuêre, vt sese inuicem conspicere potuerint, longo quantumlibet multorum stadiorum tractu disſidentes, fœtificare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus?

Brundusij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæis vsque petita locis.
Altera Hidruntinis in saltibus æmula Palma,
Illa virum referens, hæc muliebre decus.
Non vno creuere solo, distantibus agris,
Nulla loci facies, nec socialis amor. F
Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor
Vtraque, frondosis & sine fruge comis.
Ast postquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cœpere & cœlo liberiore frui,
Frondosique apices se conspexere, virique
Illa sui vultus, coniugis ille suæ,
Hausere & blandum venis sitientibus ignem,
Optatos fœtus sponte tulere sua.
Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,
Impleuere suos melle liquente fauos.

Est idem amor in Pistaciis, ex quibus semina cùm panguntur, mas & fœmina committi debent coniunctis naturis, ita tamen vt mas ad Fauonium dorsum vertat, vt monet Demageron.

INNO-

A INNOCENTIA.

NE verò nostratia prætereamus, in sacris nostrorum literis eo loco vbi, Statura tua similis facta est Palmæ, legitur, Ambrosius significari ait viriditatem pueritiæ, atque naturalem eius innocentiam, quam à vitæ primordio receperimus, seruandam esse, & vt fructum nullo foliorum defluuio suo tempore maturemus, admoneri. Idque de Assertore nostro piorum conventus canere, Iustus vt Palma florebit. Tardè verò proficit Palma, sed diu in viriditate persistit, ait Eucherius: ita Ecclesia sancta per multas difficultates ad firmum fidei statum venit, auctaque iam & propagata, statura nimirum diu.

PIORVM VITA.

SIgnificat & pioru͂ vitã Palmæ species, propterea quòd sicut interior eius caudex & tenuis est, & corticu͂ scabritie perplexitateque visu minimè iucundus: superior verò pars visenda, tum trunci tum ramorum amplitudine, amœnaque pulchritudine viriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis videtur, sed in mirificã demum exit morum virtutumque pulchritudinẽ. Sed B cur non ipsa Eucherij sanctissimi doctissimique viri verba subtexam, in hanc sententiam? Habet quiddã aliud Palma, quo à cunctis arboru͂ generibus differat. Omnis enim arbor quæ in suo robore iuxta terrã vasta subsistit, crescendo superius angustior euadit, & quantu͂ paulisper sublimior, tãto in altu͂ redditur subtilior. Palma verò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cõturgescit. Quibus itaque alia arbusta nisi terrenis mẽtibus assimilari possunt, inferius vasta, superius angusta? quia nimiru͂ omnes mortaliu͂ in hoc seculo degentiu͂ delectationes in terrenis rebus sunt fortes, in cœlestib. debiles. Pro temporali enim gloria vsque ad mortẽ appetunt desudare: pro spe verò perpetua ne parum quidem in labore subsistu͂t. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœlesti mercede vel tenuissimas vnius verbi contumelias ferre non possunt. Vt terreno iudici totos dies assistant, fortes sunt: in oratione verò corã Domino, vel vnius horę momento lassantur. Sæpe nuditatẽ, vigilias, famẽ pro acquirendis diuitiis & honoribus tolerãt, & multa se abstinẽtia cruciant: quod bis aut semel in hebdomada pati pro salute animi, grauissimu͂ ducu͂t. At contrà ex ęqualitate Palmaru͂ designanẽ iusti, qui vita proficiu͂t, qui nequaquã in terre- C nis studiis sunt fortes, & in cœlestibus debiles, sed longius atque distãtius studiosos se Deo exhibent, quàm seculo fuisse memineru͂t. Rectè itaque, vti suprà dictu͂, Iustus vt Palma florebit. Illud addam ex sextis Hebręorum castris apud Hieronymu͂: Veluti XII dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, XII indicaru͂t Apostolos, de quoru͂ fontibus aquę deriuatæ, vniuersi terrarum orbis ariditatẽ affluenter irrigarunt, ita Palmę numero septuaginta cibum ostenderunt, quẽ mortales à totidẽ secundis Apostolis appositu͂ essent accepturi. Cibus enim doctrina, vti sæpius dictu͂. Quoniã verò Crux Domini, quæ Palma ea est, in quã ascensurum esse Dominu͂ Prophetæ prædixerant, longo stipite & in altu͂ surrecto, in transversumque latè porrecto fuisse ferẽ, significasse etiã videẽ illud antea dictu͂, Cùm exaltatus fuero, omnia trahã ad me: ipsa eñ manuu͂ extensio duos populos Israëliticum & Gẽtilem ad Deu͂ trahere, & in vnu͂ cõgregare videbaẽ, vt seniores dixisse scribit Irenęus: nõ ab re fuerit, vt piis quacunque ratione possumus satisfacere studeamus, signu͂ id & victorię et salutis, quo pacto pij veteres figurarint, adscribere. Cõtus erat prælongus, cuius apex in ę Grecæ literæ similitudinẽ incuruabatur: inde paulò infra x Græca identidẽ litera sua insignis decussatione addita

erat, id Chriſti nomen oſtentat. Inde qui Crucis ſignū faceret bacillus tranſverſus, cui velū aut mappula ſolebat appendi vexilli loco. Hæc duo ſignificabant apud Græcos, quorum characteribus ſignata erant, CHRISTVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentoꝗ aliquo, vaſis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut aliis geſtaminibus caſtrēſi more altero ſuper alterū ſuffixis ſubiiciebantur, in hūc ſcilicet modulum. Quod vltimo loco ſubiecimus, forma loculi eſt, in quem vexilla figebantur, de quo alibi plenius. Agitè verò qui ſignum hoc ſequimini, & in eius imperium iuraſtis, ſalutē vobis atꝗ victoriam inde certiſsimam pollicemini. Non enim tumultuarium hoc, aut temerè concitatæ cuiuſpiam multitudinis fortuitum eſt ſignum, quod elemēta porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quà licet, exprimere conātur. Diſſecatur terra punctis quatuor, à quibus ductæ lineę crucem figurant. Puncta, Oriens & Occidens, Septentrio, Meridies. Sāctius in ea animal Homo, brachia cùm precatur in crucem extendit, vel ſaltem pectus ſignat à fronte ad vmbilicum, vt deſcenſum à cœlo in terras noſtri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexterā papillam (in dextera enim bonorū operū motus) crucem delineat. Per mare verò quæ volitāt nauigia, ſi optatū curſum arreptura ſint, antennas malo in crucis effigiem applicāt: queꝗ cœlum alites ſecāt, paſſis alis crucem oſtentant. Nos igitur faciem & pectus cruce ſignati, tutius & animoſius vnūquodꝗ virtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationū inundationes tranſeamus incolumes, prępetiꝗ volatu ſupra cœlū attollamur, adminiculo ſignoꝗ crucis omnia feliciter executuri, ſtratisꝗ & ſuperatis doloſiſsimi hoſtis inſidiis, eiusꝗ conatibus euerſis, in Domini noſtri cruce tantum gloriati, trophæa, more veterum, victoriarumꝗ triumphos ipſa cruce deſignata ſuſpendamus.

D

E

DE LAVRO.

F

VLgatum illud eſt, Laurum Apollinis inſigne perhiberi, eiusꝗ fronde, Palma iam poſthabita, eius ſimulacra coronari. Neꝗ tantum ea de cauſa, ꝙ Laurus in ore palumbi vim medicā indicet, quæ pleriſꝗ volucribus præſentaneo eſt remedio, quantum quia ſit, vt Euſebius ait, ignea, ideoꝗ à dæmonibus maximè odio habetur. Vſta præterea reſonat, quòd quandam pręedicendi vim habet. Igniſpicium enim nō tantùm ſplendore, verùm etiā crepitu portendit, frequentiſsimo poëtarū omniū aſſenſu. Ferunt verò Empedoclem, qui animā eſſe igneā ſtatuebat, Lauri natura cōſiderata dicere ſolitū, ſi homini ſit in animaliū quodpiā tranſmigrandū, optandū maximè vt in leonē tranſiret, cōmodiſsimum enim id animæ quę hominē incoluiſſet hoſpitiū futurū. Sin verò arbor eſſet ſubeunda, in nullā cōmodius ꝙ in Laurū fieri tranſmigrationē. Pindarus atꝗ Callimachus Apollinē memorāt interfecto Delphico dracone Laureā induiſſe quaſi ſupplicē: erant enim ſupplices coronati apud Veteres. Ariſtophanes dominū et ſeruum oracula conſulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabat̄, in qua ex Indis triumphaſſe fertur: diesꝗ

A diesq́ue in illum solennes, magna olim corona dicebantur, vt tradit Tertullianus. Laurea itaque Apollini & Baccho sacra, illi vt Deo telorum, huic vt Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri soliti: ita Claudius Saturnius, qui librum edidit de coronis. Est & alia ratio cur Laurus Apollini sacra dicatur: legimus enim apud Serapionem Ascalonitam, Lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia. Id ipsum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de somniorum interpretatione scripserunt, asseuerasse cōperimus. Neq́ue quidem Eustathij interpretamentum super hoc, parui fecerimus, qui Daphnen ideo dictam ait, quòd δα intensionis particula, & φωνεῖν, quod loqui & canere est, in compositionem accedant. Apud Hesiodum interpres Theogoniæ, Laurum ait ἐνοργεῖν πρὸς τοὺς ἐνθουσιασμούς. Hinc vaticinantes Lauro coronari solitos ait interpres Aristophanis. Et qui bella sequebantur vates, in summa galea Lauri conum gestabant.

VATICINIVM.

QVo circa non imperitè Aphthonius Laurū vaticinij symbolum esse dicit, B quā μαντικὸν φυτὸν Dionysius in pręceptis de Panegyricis scribēdis appellat. Nam quòd vates δαφνηφάγοι vocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit, Laurumq́ue momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic vsq́ue sacras innoxia Lauros vescar, desumptum est, verùm etiam ex Sophoclis Cassandra dicentis, δάφνην φαγὼν ὀδόντι πιέζετο στόμα. Eodē modo Lycophron, δάφνην φαγὼν φοίβαζεν ἐκ λαιμῶν ὄπα. Porrò Daphnem puellam, vt Plutarchus scribit in Agide, Pasiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, vt aiunt, certissima sit dare solita.

CVSTODIA.

PRo custodia verò Laurū poni, & incolumitatis esse symbolum ex Proclo didicimus, qui veteres ait Laurum tutelæ consecrasse, & in sacrificiis, & in locis vbicunq́ue vel sata, vel affixa fuerit, incolumitatem præbere. cuius rei nō ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: Mediamq́ue tuebere quercum. quod ita mihi libet interpretari, vt ad ciuicæ coronæ sospitametum & tutelam statueretur: id quod ex numis quibusdam intellexi, in quibus ciuica posita est, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo adcuruati. Literæ, OB CIVIS SERVA- C TOS. Duo huiusmodi sunt apud me, in quorum vno literæ circumductæ, C. GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid verò sibi velint elemēta illa, quippe A triplex, & F geminū, si quis quęsierit, sciat id significare, Auro, Argento, Ære, Flando, Faciundo. Inueniuntur verò & in Augusti numis, & alibi. Eadem verò specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam Augusti foribus affixam Ouidius scribit, quamvis nonnulli arbores ipsas satas putant, quia ita scriptum à poëta sit:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediámq́ue tuebere quercum.

Idem sibi vult numus argenteus in quo duo Lauri surculi cum radicibus, in quorum medio erecta est columna Ionica, supra cuius capitulum carchesium est, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nam ab vtraq́ue columnæ parte in albo singulatim literæ E. X. adscriptæ. Altera inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. quod apotheosin ipsam sapit. Sed ex his satis superq́ue est ostensum, Laurū pro custodia & tutela poni, & eorum quæ perpetuò

ſoſpitari, conſeruari, ac viuere volumus, ſignum. Accedit & illud ad ſoſpitamentum, quòd eius arboris folia fulmen non icit: eaq; de cauſa Tiberius cùm fulmina coruſcationesq; ſupra modum expaueſceret, cœlo turbido Laureā ſibi ſolitus eſt imponere, non ſecus ac eadem de cauſa Auguſtus ex vituli marini pelle cingulum geſtare. D

POETICA VIS.

QVæ quidem perennitatis aut diuturni tēporis vita cū à nullo magis, quàm à poëtis ipſis expetatur, meritò Laurus vnà cū hedera, cuius circa vetuſtatem opus omne, poëtis dedicatæ ſunt: aliorum enim ſcriptorum autoribus non tam fama quàm vtilitas etiam quæſita, ſola poëtis gloria, & victuri nominis cupiditas inſita eſt, nec, vt eleganter & verè dixit Ouidius, petitur ſacris niſi tantū fama poëtis. Quòd verò datum ſibi laureum ſceptrum à Muſis canit Heſiodus, laborem & diligentiā ſcribentis indicat, propterea quòd veluti ſunt amara lauri folia, ita virtutis ſudor, vel ipſo eodem teſte laborioſus. Vnde chartas Cornelij laborioſas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cùm Heſiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, veriſimile eſt eum non ſine magna difficultate proficere potuiſſe. Ita enim Zezes, quòd Muſę nouem eum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonſtrant. E

AVTORITAS IMPERATORIA ET TRIVMPHALIS HONOS.

ESſe verò Laurum inſigne triumphantium, non ex eo tantùm quod apud Ouidium legitur,

Tu ducibus lætis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas,

quantum ex multis veterum monumentis innoteſcit. Illud quoq; ſatis conſtat, Imperatores triumphi Lauream ad Iouem Capitolinum ferre ſolitos, atq; eam in eius gremio relinquere. Laureata verò Imperatorum capita in numis paſsim habentur. Atq; hîc non incongruum fuerit ea quę de Laureto, vnde triumphaturi laureas ſibi decerpere conſuerant, memoriæ prodita ſunt, repetere. Liuiam quippe olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanum ſuum reviſiſſe, ibiq; tum illi gallinam albam, quæ ramulum Lauri roſtro tenebat, à prætervolanti aquila, quæ illam rapuerat, in gremium demiſſam, cúmque nutriri alitem paniq; ramulum placuiſſet, tantam pullorum ſobolem proveniſſe, vt Tranquillus ad ſua vſque tempora villam eam Ad Gallinas vocitatam atteſtetur. Tale verò Lauretum fuit, vt triumphaturi Cæſares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias confeſtim eodem loco pangegere. Adeò verò Laurus triumphantium propria fuiſſe videtur, vt obſeruatum ſit in huiuſmodi Laureto ſub cuiuſque obitum arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ex quo etiam prodigij cauſam intelligas, quod Iulij Cæſaris cædem præmonſtrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cum laureo ramulo Pompeianæ Curię ſeſe inferens, à varij generis volucribus ex proximo nemore perſequētibus ibidem diſcerpta eſt. Nouiſsimo verò Neronis anno, in quo Cęſarum progenies defecit, ſylua illa Veientana radicitùs omnis exaruit, & quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Tali portento fuit Alexandro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quæ in palatio cuiuſdā ciuitatis, à qua proficiſcebatur ad bellū quod contra Germanos parauerat, ſubitò collapſa, mortis itidē eius indiciū habita. Contrà non temerè boni ominis Lauri folia, quæ circa Pōpeij faſces F

illigata

A illigata fuerant, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruissent, eo tempore quo in vico quodam Galatię cum Lucullo in colloquiũ descendit, detracta, & à Lucullianis lictoribus recẽtia & viridia, quę penes eos plurima erãt, liberaliter suffecta: quod summã gloriæ, rerum à Lucullo gestarũ ad Pompeiũ transituram interpretatum est, vt paulò pòst subsecutũ. Et Romæ lamentabunda Luculli vox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PVRGAMENTVM.

SExtus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, vt quasi purgati à cæde humana intrarẽt vrbem: proindeq; suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitam fuisse, vel quòd medicamento siccissima sit, vel quòd omni tempore viret, boni ominis causa perpetua reipublicę viriditas hinc optabat.

VICTORIA.

QVantum ad aruspicinã pertinet, Laurus victoriã aliquando præmonstrauit: vt ea quæ in domo Alexãdri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborẽ, intra vnũ annũ Persicũ ipsam incremento mirabili superauit: vnde aruB spices futurum prędixère, vt puer is olim Persas euinceret, quod euentu postea comprobatũ est: sub eo enim primò Persæ serui apud Romanos fuère. Quare apud Virgiliũ ex ea desumptũ doctrina legas de victore: Viridiq; aduelat tempora lauro. Notum illud est, solitos esse imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuinctas mittere, victoriarũ & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epistolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

Apud Marcellinũ, vbi de vanitate Constantij loquitur, suorũ ducum victorias sibi adsciscẽtis, laureatas literas missitatas inuenies. Quare Plinius XV, Laurus Romanis præcipuè lætitiæ victoriarumq; nuncia, additur literis, & militũ lanceis, pilisq;. Vnde legere est in Pompeij gestis, cùm is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorũ cuspides Lauro coronatas, ex quo læta nunciare antequam literas redderent cogniti sunt. Mithridatem enim sibi mortem consciuisse nunciaturi venerant. Vi C ctores Delphis Pithijs certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quæ Delphica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè viridior est, maximis baccis, atq; ex viridi rubescentibus: vnde nonnulli commentati sunt, in quatuor certaminum præmijs quę recensentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum videas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IVRGIOSVS.

QVòd verò iurgiosum notari per Lauri ramum alicuius manu prætentum nonnulli dicunt, Græcorum cõmentum est, non Ægyptiorũ: idq; desumptum ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramũ quicunq; decerpsisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abijceretur: quod traditũ est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sedenim particularia hæc inter hieroglyphica locum nõ habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id vniuerso generi competere, vnde ipsa desumitur significatio.

REMEDIVM.

QVę verò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quæ à quopiam intentẽt, vt apud Sudam legitur, nõ

ea tantùm causa est, quòd contra venena pollere Laurus credit, sed huc faciunt D ea omnia quæ superius recitauimus, vbi tutelam & custodiam per Laurum significari docuimus. Quin & Æsculapij caput Laurea redimitũ non alia de causa dicunt, nisi quia ea arbor plurimorum sit remediorum. De medicina verò diuinitùs reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in columbæ rostro ostenderetur, in alitis eius Commentario diximus. Præstant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, si sicca grumis immisceantur, aut supernè sternantur, diuq; à vitio conseruant, vt Demagerontis præcepto admonemur, in ijs quæ à Constantino Cæsare selecta sunt. Quin Romani, vt apud eundem Cæsarem, Laurum boni genij plantam sunt appellare soliti: persuasumq; habuêre, locum, vbi Laurus esset, neque à sacro vllo morbo, neque à dæmone infestari. Et salutaris ominis gratia folia ipsius à populo Calendis Ianuarij magistratibus offerebantur, vnà cum caricis.

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro poetis & Cedrum & Myrtum adiungere gloriosum est, cùm de pręstantibus insigne dictũ illud proferri soleat, Et Cedro digna locutus. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum est, quia materia eius neq; putrescit, neq; cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta est. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea scribunt quæ nulla temporis iniuria sit abolitura. E

EXCELLENS.

ALibi diuinis in literis excelsioris potentiæ viros indicat, Psalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc est potentiores. De medulla verò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ Commentario. Sed iam ad Myrtum.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratum est omnium ferè poetarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto significari. F Arbusculam eam omnium delicatissimam aiunt, perpetuo tam virore spectandam, quàm foliorum specie, suauissimoq; odore præstantem: vt non immeritò sit Veneri deæ omnium delicatissimæ dedicata, vnde meruerit Pelops Hippodamię nuptijs potiri certaminis victor auxilio Veneris, quòd ei simulacrum ex pullulante Myrto fecisset.

VENVS.

NAm qui Venerem pingunt, libenter illi myrteam coronam imponũt, quo coronatam eam in iudicio Paridis astitisse, Nicander ait Alexipharmacis, atq; ea de causa huiusmodi arbusculam & Iunoni et Palladi odio habitam in posterum. Apud quem animaduertas Dictynnam Palladem appellari, quamvis glossemata quædam aliter exponant. Neque verò dissimulandum, Myrtum pudendi muliebris habere significatum. vnde apud Aristophanem legas, ὐδὲ γὰρ μύρτῳ θίγῆν ἐῶντι, πρὶν ἐξ ὁλὸς λόγω σπονδὰς ποιησόμεθα ποτὶ τὰν ἑλλάδα· quod ita reddemus: Neque rem aggredi veneream, priusquam Græciam fœdere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit lasciuo quodam motu interim subsultantem: quò forsitan spectat Aristophanicus ille io-

cus

A cus, vbi chorus senum Lysistrate ait: Ensem posthac gestabo in Myrti ramo. In Commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater solicitauerit ad stuprum, cùm eam paternæ petulantiæ reluctantem modò virga myrtea verberaret, modò vini tormentum adhiberet, mox in anguem conuersus spiris totam implicuerit, atq; ita voti compos euaserit. Ibiq; virgam myrteam, nequitię imaginationem, vinum mentis hilaritatem, anguem multiplices voluptatis nodos hieroglyphicè significare ostẽdimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

OVATIO.

MYrtea verò corona triumphantiũ militum capiti gestata, rem bellicam sine sanguine confectam significabat: vel cùm quid bello nõ indicto per occasionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, nõ triumphus, atq; ita myrtea vtebantur corona, facilitatis indicio, cùm in triumpho ob victoriã cum B labore partam laurea gestari solita esset, de qua superius.

HILARITAS.

ERat & hilaritatis indicium ramus myrti, quem veteres inter vina alter alteri porrigebant. Mos enim fuit in conuiuijs eo circumlato ramo vnumquenq; discumbentiũ ad cantandum excitare. Singuli enim cõuiuarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant suas: quem morem Symposiacis Plutarchus latè disputauit. Et Horatius adueniente verno tempore, quo se vndecunq; patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait viridi nitidũ caput impedire myrto. Atq; vbicunq; conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

ARMA BELLICA.

IN prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Æneæ sese obtulit, corneis virgultis, & Myrti densis hastilibus, ad euulsionem sanguinem stillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus virgulta hostilem illic esse locũ significari dicit, quippe φ duo ea genera lignorũ hastilibus bellicis apta sint, proindeq; pa- C cis auspicium nullum illic esse potuisse. Ac per hoc sacrificanti in nouæ ciuitatis causa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infestum sanguini. Sed enim crediderim ego potius Maronem nostrũ locum hũc de sepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophrastus ait ad Circeum in Italia locum esse eminenti quodam situ, densissimo variarum arborum nemore, sed arborosis præcipuè myrtis densum, vbi paruus visitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui supini hominis mensuram non excederet, myrtos coronarias nasci, minutis quippe folijs, & odoratioribus quàm latifoliæ sint, neq; alibi toto tractu eas, quàm angusto eo spatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoq; funebris est, de qua Pindarus Isthmijs, vt in Cupresso diximus,

ἄνθεα λευκοθεὶς χάρα μύρτοις οδ' ά. κρ.

Thebis enim qui vicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de causa, inquit interpres, quia funebris est. Iolaum enim heroëm Thebani colunt, ad cuius tumulũ Iolea celebrabant.

AMORIS VVLNERA

ESt Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzenijs latissimè proue-

nit: per hanc amoris vulnera, mœroremq́ ipsum, quo plurimùm amantes ex desiderio conficiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina viri. Alij (dicẽda enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos coërcebat, ea foramina processisse: de quo, vt nullam esse fabulam tam ineptam quæ apud Græcos autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo videndum. D

GANYMEDES.

SVnt qui per myrtũ Ganymedem referri putent, quòd persuasum sit eam ibi lætissimè natam, vbi pueris pedum vestigia pressisset. Argumento esse locum in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatũ, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptũ fabulantur, ibidemq́ Myrtos pulcherrimas, atq; admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus cõfictum aiunt, quòd insulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quamdeditissimi, pudore omni posthabito. Id quoq; apud Pausaniam.

PAPYRII VICTORIA.

IN nummis aliquot aspicere est Papyrij caput myrtea corona redimitum. Significat id Sardos ab eo in campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriã myrtea ipse corona vsus est. E

AD ILLVSTREM HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVERCVM, HEDERAM, FERVLAM, MILACEM ET AMYGDALAM SIgnificantur, ex sacris Ægyptiorum literis, Pierius Valerianus.

Ecce verò tibi Quercus tua, honoratißime Hieronyme, quã ex Aegypto aduectã tibi dari tantopere cupiebas: neq; id immeritò, neq; temerè: nam cùm ea arborũ validißima vulgò à robore nomen consecuta sit, siue potius vires ipsæ ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquisierint, cui potius dari debuerat, quàm illi, qui de clarißima Roborea stirpe prognatus, duorũ ætate nostra maximorũ Pontificũ, Sixti IIII. & Iulij II. illustris gloria, clarißimum quenq; eorum decorare videatur? Nam Sixtus Saonæ ortus cùm veluti postliminiò Taurinum veterem patriam studiis florentem reuisisset, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum enim virtute & disciplinis optimis profecit, vt vel ante ætatem primos in congregatione sua titulos sit honorificè cõsecutus: mox doctrinæ et præstantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo negocio fuerit ad summũ Pontificatum euectus: ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulò pòst succeßit, progeniem vnde fuerant oriundi, honestißimis titulis & honoribus ornauerunt. Sed ne singula referam quæ et aliàs à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nónne Roboreos semper magni fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerũt? teq; adeò ipsum sapientißimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus eius filius, singulari humanitate sunt amplexi? quibus tu bonarum disciplinarum studio, politiorisq; eruditionis nomine gratus in primis extitisti, eiq; opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipsa adolescentia non auarè cœpisti respondere: vnde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atque industria vti in animum induxerit. Itaq; non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq; in dies magis ac magis accessurũ esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoque se illi applicuit ad ornamentum, proq; septo F

Myrtus,

A *Myrtus, & Ferula, Milaxq; cum Amygdalis accessere, quibus venuste ædium tuarum hypæthron poteris conuestire, amœnioribusq; vmbris festiuè admodum opacare. Vale.*

DE QVERCV.

CIVIVM SERVATOR.

INTER coronarũ genera querna in primis celebratur, quæ ciuis in bello seruati signum magno apud veteres in honore semper habita. Cur verò ciuicas ex Quercu fieri sit institutum, plures enumerant causæ. Alij enim dicunt honorẽ hunc Arcadibus attributum, quos oracula solita sint ob vetustatis honorẽ glandiphagos appellare. Alij ea de causa, quòd facilẽ et promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij, quia Ioui sacra sit, in cuius tutela sunt ciuitates, cõgruensq; haberi, vt qui ciuem seruasset, ea coronaretur fronde, quæ ciuitatũ omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celtas autem, vt Max. Tyrius tradit, altissima Quercus deligebat, eaq; erat Iouis signũ.

B Sunt qui eam tradant primam plantarũ omnium genitam, atq; ita populorum altricem fuisse, & primariam oraculorũ autorem. In numo quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto, et rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarũ moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonæa significat. Quantum verò pertinet ad seruatos ciues, quãvis in Lauro de C. Gallij & L. Næuij Surdini numis rem explicuisse satis esse posit, nõ importunè tamen loco hoc repetẽt quod Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cùm in arborem eam Daphne transmutaretur: Mediamq; tuebere quercum. In numis quippe aliquot coronam ciuicam esse positam, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incuruati: literæ, OB CIVIS SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediamq; tuebere quercum.

C quamvis nõnulli arbores ipsas eo gestu satas fuisse putant. Libet aũt & aliorũ quorundã addere monumẽta. In numo C. Caligulæ ciuica tantùm cum glandibus spectat, in quo literæ sunt huiusmodi, S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. In Sergij verò Galbæ Aug. numo ciuica eadem est cum inscriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadẽ in Vitellij Germanici, in cuius medio hę literę sunt, S. P. Q. R. OB CIV. SER. In numo etiam quodã aureo, et aliis plerisq; obseruaui, ciuicã hanc Neroni etiam ex S. C. dedicatã: quamvis alia nõ adsit descriptio, idem tamẽ est significatũ. Eodemq; S. C. Antonino numus datus est cum porca fœta & natis sub vbere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimũ pascatur, vnde antiqui omnino cibi admoneamur: quã causam Plutarchus præcipuã putat in ciuicæ coronę dono: quãvis primas Ioui partes tribuat, cui sacra sit arbor, et in cuius tutela, vti dicebamus, sunt ciuitates. Videas & in numo quodã Augusti Cęsaris, quercus arbores duas cũ ingẽti patina in medio earũ sita, circa quã literæ sunt ad quadrati positurã S P Q R. Neq; sum nescius ciuicã etiã ex ilice fieri solitã: nã & ipsa glandifera est: Cæciliũq; Comicũ poetã coronã ciuicã iligneã appellasse: omnino eã ilignea primò fuit. Rationẽ Festus tradit, q fronde prę se perennẽ ferat, postea verò magis placuit ex esculo

Ioui sacra, vbique custodito honore glandis, vt Plinius autor est. Nota sunt quæ D
& quanta tribui solita sunt iis qui ciuicã meruissent. Ea quippe vti licebat perpetuò in ludis. Induenti assurgi etiã à Senatu moris erat, senatuique proximus erat locus assignatus. Vacatio munerũ ipsi, patrique & auo paterno dabatur, quòd filiũ adeò publicæ rei vtilem genuissent. Ne verò temerè daretur, arctiores additæ sunt leges, vt quippe ciuis q seruatus esset, seruatũ se esse fateretur, aliter testes in eo negocio nihil proderãt, neque si quempiã alium quàm Romanũ ciuem seruasset, quantumvis Regem. Ciceronẽ ciuica donandum L. Gellius censuit, quòd eius opera esset atrocissima Catilinæ coniuratio detecta, vindicataque, atque ita non ciuis vnus, sed vniuersa Romana ciuitas seruata, meritoque, vt ait ille,

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

AMVLETVM.

HEcate quoque quercu coronari solita est, in cuius manum hasta imponebatur, & humeros multis draconum spiris implicabatur. Huiusmodique deæ simulacrum ante ianuam dedicari solitum Æschilus tradit, idque incantationum amuletum habebatur. E

VIRTVS.

HErculeam verò clauam illam valido plurimùm de robore fieri solitam, virtutis simulacrũ esse, optimi quique autores tradunt. Tum etiam numus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua spectatur, cum inscriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autẽ Traiano ex S. C. quod in numis apparet, decretũ est Leonis caput claua supererecta, cum inscriptione vni illi maximè attributa, quæ est, OPTIMO PRINCIPI. Nec præteribo Commodi vanitatẽ, in cuius numo vidimus ingentẽ clauam cum inscriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicã circumductam. In aliis ad adulationẽ huiusmodi cusis, Hercules est facie ad ipsius Commodi similitudinem informata, cum spolio & claua in læua, dextera coronã trophæo superimponẽs: literæ, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is statuas Herculis habitu, eique immolatum est vt Deo. Harum vnam adhuc integrã cum claua & Hyla, Iulius II restituit pro foribus aulæ superioris palatij Pontificij, vbi nunc porticus Leoniana. Sed enim Leo X statuam amoueri iussit, neglectamque in angulũ reiici. Neque verò clauã Herculi semper ex robore fuisse perhibent, verùm & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio πωλυγίῳ dicauit, F
quam iterum pullulasse fama est. Nam Trœzenij oleastrum ex ea claua natum ostentare olim consueuerunt. Pisander & aheneam Herculi clauam fuisse dicit.

FORTITVDO.

IAm verò fortitudinem, validasque vires per Quercum significare mos est multorum, siue nomen ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: viribus enim præstantes viri, vt Festus ait, robusti à robore nuncupantur: robur verò à robo colore rufo, quòd ea materia plurimas eius coloris venas habet, siue insitã illi vim admirentur, quòd incorrupta materies, et ad ædium perennitatem facere, magnis inde acceptis vtilitatibus, comperiatur.

DIVTVRNITAS.

EAdem autẽ de causa diuturnitatẽ etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius vis, vt in seros vsque annos prorogetur, præcipuè cùm vel defossa, vel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cùm exta de manibus Aquila rapuisset, & in frugiferam

A ram quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ, responderunt: quod eventus mox comprobauit.

IMPERIVM FIRMVM.

IMperij firmitatem per sceptrum ex querno trunco significatum inuenio. Sceptrum aũt cum foliis quernis in columna quadam ex alabastrite Viterbij spectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, superioribus autem ita mutuò complexis, vt oculi speciẽ reddant. Plutarchus Osirim huiusmodi signo redditum arbitratur, qui, vt nõnulli prodidère, non Ægypti solùm, verùm & Italię, & totius ferè terrarũ orbis imperiũ obtinuerit. Aiunt verò sceptra huiusmodi ita pluribus ramis ornari solita, vt plures erãt provinciæ quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatũ esset id monumenti. Quercus enim Rheæ, quę terra est, sacra, vt Apollodorus III. de Diis ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob vtilitates quas arbor ea tam in ędificiis, quàm in primo victu prębuit.

OSIRIS.

MAcrobius in hac oculi specie, quæ ab incuruatis ad complexũ hinc inde ramis, vt in nobilitatis vestræ gestaminibus spectare est, cùm Osiridis nomen agnoscit, tum Solis id esse signum cõtendit. Oculi verò similitudinem ideo poni, quia Sol regiali potestate cuncta despiciat, vnde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sed enim de oculo eo cõmentario disputatum, quo per singulas humani capitis partes, quæ aliquid significant, decurritur.

B

PRINCIPATVS.

CÆterùm & in Aruspicũ disciplina quercus principatũ ostendit, quod multis olim auguriis obseruatũ est: ex quibus illud præcipuè referendũ videt̃, quòd in suburbano Flauiorũ quercus antiqua, quæ Marti sacrata erat, per tres Vespasię partus singulos repentè ramos à frutice dedit, haud dubia signa futuri cuiusq; fati. Primum quidẽ exilem, & haud ita multò pòst arefactũ: ideóq; puella nata non perennauit. Secundum prævalidum ac prolixũ, & qui magnam pòr tenderet felicitatem. Tertium verò instar arboris: quare patrem Sabinũ ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciàsse matri, nepotem ei Cæsarem natum. Contrà verò sceptrũ nouissimo Neronis anno de Augusti manibus excussum fulmine, imperium Cæsaribus diuinitùs abrogatum indicauit.

C

FERITAS.

QVorundam etiam inuentum fuit animi feritatem ex quercu significare, quòd etiam non ignobiles poëtæ agrestes homines, immites atque sæuos, nullisq; humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dictitabant: de quo interpres Hesiodi, Veteres, ait, filios in quercubus aut petris exponere solitos, vrbium tectorúmve commoditate nondũ adinuenta, datamq; hinc ansam, vt ex petris aut roboribus geniti viderentur.

OBSCOENITAS.

HAbet & glans ipsa suũ significatũ, idq; obscœno satis intellectu, ob eã scilicet qua pręditа est figurã, pudendi virilis mucroni penè similem. atq; hinc Arcadũ obscœnitatẽ incessi reperias, q; βαλανοφάγοι essent. Vnde Diogenes eiusmodi notæ adolescentẽ Arcadẽ dixit, is cuiusmodi videret esse interrogatus: intelligebat enim Arcadiã infamẽ esse, vtpote quæ luxu deliciisq; barbaricis corrupta esset. Alij referunt ad stuporem: vnde dixerit etiã Iuuenalis, Læua in parte mamillæ nihil Arcadico iuueni subsultare. Sed cũ priore sententia facit alterum eiusdem Cynici dictũ, apud quẽ cùm mentio fieret de puero quodam qui malè

pudicitiam tutabatur, Diogenes cuiusnam is esset interrogatus, Tegeates respondit, ludens scilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur. D

IRA DELINITA.

IPsa deniq; arbor quercus, ea insignis asperitate, quæ omnibus conspicua est, non immeritò fertur vsqueadeò inimica oleæ, vt eam iuxta se positam extinguat. Olea verò cùm sit pacis, mansuetudinis ac lenitatis indiciū, excogitatum est quercum olea complicare, cùm iracundiam atq; inexorabilem animi asperitatem sese ad lenitatem dedisse significandum fuerit. Contrà addam κατὰ παρέργους et ea quæ beneficiū à quercu consequūtur: scriptores enim naturaliū rerum, hederam quercinā, viscum quercinū, & polypodium quercinū optimū dicunt.

DE HEDERA.

HEdera autem non quercina tantùm, sed qualiscunq; esset, haudquaquam obscuræ celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quæ propter continuum virorem vitibus etiam præferebatur in sacris, quòd illæ à fructu folia identidem amittant. E

BACCHVS.

EA verò in primis quæ corymbos nigros fert: sed & sine delectu coronamentis accepta Dionysio sacra, quòd æquè est ac apud Ægyptios Osiridi: à quo etiam isti nomen: chenosiris enim eorū lingua nominatur, quod Osiridis planta interpretatur. Præterea Dionysius, Nysa vrbe à se posita in extrema ferè India, hederam quam seuit, æternum nominis sui monumentum esse iussit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

THyrsis verò, quod telum est ligneū, circumfusa hedera coopertū vini nocumentū hieroglyphicè indicat sub ipsius suauitate latitare. Hinc Macrobius Liberū Patrem ait ferire per obliquū, circunfusæ hederæ latitāte mucrone. Neque aliud sibi vult vitis supra caput Hecates prętendi solita, quę nimirū ostēdit Fauni patris insidias, quas in natā vini opera cōstruxit, de quo latius in Serpēte.

TENACITAS.

VSqueadeò verò adhæsit hederæ tenacitatis nomē, vt illigandi complectendiq; significatum, vt olim apud nostros flamini Diali non modò eam tangere ominosum esset, verùm etiā nominare, ne inde illigatus aliquo modo vel re, vel cogitatione deprehenderetur. Eaq; de causa neq; anulū quidem gestare ei licebat, libera siquidē omnia esse volebāt sacrificulis. Vnde sacrū factura Dido apud Maronē, vnum exuta pedem vinclis in veste recincta, legitur. Manifestū autem est hederam vincire quicquid fuerit, ad quod se applicuerit. Hinc Horatius lasciuis hederis ambitiosior dixit. Hinc Catullus mentē amore revinciens, vt tenax hedera hac & illac arborem implicat errans. Et Gallienus Imperator: F

Brachia non hederæ, non vincat oscula conchæ.

Ea deniq; siue ab hærēdo, siue ab eo quòd edita petat, siue potius ab edendo ea, quibus adhæserit, nomen habeat, Libero Patri dedicata est, vt initio dictum, quòd ita semper vireat, vt & ille semper iuuenis: Nam solis æterna est Baccho Phœboq; iuuenta. vel quia mentes hominum ita Liber liget, vti ea quęcunque tetigerit impedit: ebrius enim quamvis solutum eum vel in angusta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à soluendo nomen acceperit, irretitam tamen habet mentem, neq; sui compos est.

Asser-

A ASSERTOR.

IN numis plerisq; caput hedera redimitum aspicias cum Assertoris inscriptione: vt illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spolium gerit: literæ quæ legi possunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitum, ab altera verò facie Hercules cum claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: infrà verò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potius esse frondem, nisi flexuosus viticulæ ambitus hederam potius referret. Sunt verò Thasij ab insula, quæ Thraciæ adiacet, vnde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimùm plaudentes, imaginem eius numis exprimere instituerunt.

BACCHEIA SVPELLEX.

VInaria verò vascula, quæ Cissibia plurimùm appellãt, orificiũ ad hederacij folij speciem informatũ habent: κίσσος enim hedera: cuiusmodi vasa quamplurima, quæ longã sapiunt vetustatem, vbiq; Romæ videas. Et quæ nũc etiam è luto formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à foliisq; vulgò nomen B habent, nam Folietę nuncupantur. At bona pars Italiæ vasa vinaria quotidiani vsus Boccalia, quasi, vt puto, Bacchalia dicere velint, appellant. quamvis βαυκάλιον pro vase vinario sit apud Homerum. Qui κισσύβια dicta putarunt, quòd vasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi videntur: nã neq; quidem lignum satis idoneũ, neq; materia commoda est, cùm satis constet, si poculo hederaceo mixtum infundatur, vina transfluere. Neq; ego nunc poculorũ genera perquiram, quæ copiose satis ab aliis enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bona eorũ pars hederam supremo margine assimularent. quinetiã in nonnullis iuxta ansam impressum hederę foliũ obserues: & apud Maronẽ pastoralibus quibusdã poculis superaddita vitis, Diffusos hedera vestit pallente corymbos. Qua verò specie esset cantharus qui Baccho dedicabať, vti scyphus Herculi, si quęsierit quis, picturatione cõmodius q; verbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustũ flexuoso interius ductu se contrahentem, ita vt ea pars tota desidentibus incuruis co C stulis describatur: mox intumescit in calicem, quod nomẽ nostris in sacrificiis tot iam abhinc annis, specie nihil quicquã immutata, receptum est. hinc iterũ angustari incipit, totoq; ambitu introversus incuruari, quo ductu vbi aliquantulum processerit, rursum aperit, & cratera in summo patefacit. Addũtur hinc atq; inde ansæ, quas aures Græci libentius appellarũt: sed aures ego eas alia quàm ansę sint forma factas intelligo, vtpote quę quidem prostarent à summo vase, sed minimè ad inferiora flecterenť. In morem autem Delphinorũ aliàs ansæ, aliàs anguium figuras, plerunq; volutarũ in modum fieri solitæ. Sed & vna tantũ ansa præditos plerisq; locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Qui grauis attrita pendebat cantharus ansa.

POETA.

QVòd verò poëtis hedera decerneretur, vt vnà cum lauro coronã eorũ perficeret, non tam perpetuus vtriusq; viror, qui diuturna eorũ opera significaret, in causa fuit, quàm vt ostenderet, eos, qui digni hederis euasissent, Laure[illegible]

meruiſſent, & ingenio & arte pręcelluiſſe: per Laurũ enim inſitã in ingenio vim, D ac venæ fœcunditatẽ Apollinis irradiatione locupletẽ intelligebant: per hederã verò artem & induſtriã pervigili labore partam. Cuius rei id eſt indicium, quòd hedera ſuapte vi admodum imbecilla humi ſemper reperet, neque ſe vnquam attolleret: pertinaci tamen labore artificioſoq́ꝫ conatu pervincit, vt vel arboribus vel parietibus adhæreſcens, paulatim irrepens ſupra omniũ faſtigia victrix euadat, & ſupremo in vertice dominetur: vtroq́ꝫ enim opus eſt, ſi quis velit excellere: niſi verò excelluerit, nihil quicquã profecit, quia Mediocribus eſſe poëtis, non homines, non Dĳ, non conceſſere colũnę. quare ſapienter ait Horatius,

Ego quid ſtudium ſine diuite vena,
Nec rude quid poſsit video ingenium: alterius ſic
Altera poſsit opem res, & coniurat amicè.

In eandem ſententiam apud Pindarum legas, vt in Ape diximus, poëtas lacte ſimul & melle paſci: quorum lac naturam facundiæ vbertate affluentem, mel artem, laborioſumq́ꝫ proficiendi conatum oſtendit. Non enim mel ſine magno labore, induſtria & artificio comparatur. Apud Athenæum, quod minimè diſsimulandum eſt, legas, ex Seno Elienſi Grammatico deſumptum, Autocabalos, qui poſtea Iamborum poëtę nuncupati ſunt, hederacea corona vti ſolitos: Ithyphallos verò talari tunica manicatos, ebrioſorũ perſonas ridiculum in morem geſtaſſe. Hinc apud Virgilium: E

Threicius longa cum veſte ſacerdos
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.

Et quod ad manicatos facit eluſum alibi:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Sed vt ad Athenæum revertamur, Phallophoros demum ait (ideæ ſunt hæ impudentioris Muſicæ, laſciuæq́ꝫ apud veteres cæremoniæ) ſerpyllo & pęderotæ herbis faciem occultaſſe, ſertaq́ꝫ ſibi ex viola & hedera nexuiſſe.

VETVSTAS.

PRæter hæc vetuſtatis ſymbolũ eſt hedera, cùm ſemper circa vel arbores, vel ędificia vetuſtate cõſumpta ruinoſaq́ꝫ ſaxa maximè verſetur: quin etiã ex eo Baccho ſacra, veluti vina etiã de vetuſtate commendant̃. Pindaricum porrò eſt F vinũ à vetuſtate cõmendare, vt Epharmoſto Olympiis, αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita Horatius paſsim: *O natam mecum conſule Manlio teſta.*

Sic Tibullus, vt corrupta obiter lectio corrigat̃, li. Amorũ ſecũdo, elegia prima:

Nunc mihi fumoſi veteres afferte Phalernos
Conſulis, & Chio ſoluite vincla cado.

Fumoſi enim Conſulis, non fumoſos Phalernos, vt imperiti nonnulli putant, eadem ſynepeia apud Iuuenalem habetur:

Fumoſos equitum cum Dictatore Magiſtro.

Notum enim quemadmodũ Romani ſtudioſiſsimè curarint, vt atria ſua maiorum illuſtrium imaginibus complerentur, ad excitandam ſcilicet poſteritatem, vt quod ſibi ad imitandum proponerent, aſsiduè conſpicerent. Fumoſos igitur, præ vetuſtate quadam veluti fuligine coloratos. Hedera autem cogere in ſenium arbores creditur, ipſaq́ꝫ non niſi ſeneſcentibus libenter adhæreſcit. Extant ſuper hoc luculentiſsima Laberĳ carmina, quorum ea duo tantùm afferam, quæ ad ſententiam, qua de nunc agitur, congruere videntur:

Vt hedera ſerpens arborum vires necas, Ita vetuſtas ambitu annorum necat.

Neq́ꝫ

A Neque quidem ea tantùm de causa, quia vetustas vinum commendet, & hedera sit vetustatis indicium, ea Baccho sacra perhibetur, sed quoniam, vt super eius vi Plutarchus differit, commanducata hederæ folia ebrietatis speciem quãdam repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

ATque hinc demum existimant eruditissimi viri coronas hederaceas poëtis attributas, siquidem motus ille diuinitus fit, vt autor est Plato, quo poëtarum mens concita, imagines rerum tot supra naturam concipit, & ea interdum mysteria scriptis mandet, quæ paulò pòst ipsi abeunte furore vix intelligunt. Vnde non immeritò excludit sanos Helicone poëtas Democritus, eosque tãtùm admittit,

Quos cantor Apollo
Non patitur versare lutum, sed ad aurea cæli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, & ætherei monstrat commercia cœtus,
B *Ambrosiámque libens nectárque propinat, & illi*
Magna canunt afflante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæque Deûm in penetralibus abdita cernunt.
Adde vbi iam sese rediere insomnia mente
Attonita repetunt, & quæ inspexere reposcunt,
Et plerunque suas non percepere Camœnas,
Vsqueadeò humanis præstant cœlestia rebus.

DE SMILACE.

QVoniam verò Milax, vt vocabulo vtar Æginetę, quadam cũ hederę foliorũ viticísque similitudine ita cõgruit, vt ea multi magno cæremoniarũ errore pro hedera vsi sint, ignorantes funestã esse, & omnibus sacris & coronis infaustam, ideo visum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatẽ. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea vna, quæ nostris taxus est: virgulto assimilis altera, sed aspera & spinosa, C surculis, ramis, pediculis, & foliis paliuri instar hamatis, labruscę propémodum racemis prædita, quã Venetijs in semotioribus Lignipedum hortis in pergula surrectã aspexi. Hederæ aliæ duæ propriores, quarũ vna læuis, altera hortensis appellatur, sed vsqueadeò sibi inuicẽ assimilatæ, vt vtrãque plerique vnã tantũ speciem existimarint. Siliquis hæ lupinorũ tunicas magnitudine adæquãtibus fœcundissimæ, in quibus grana ad faseolorum similitudinẽ renunculorũ figuram referentia delitescunt, pressiora in aliis, in aliis torosiora. Colorum multa varietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia variegata ex nigro & albo, surculo in omnibus iunceo ad admirandã altitudinem excrescente: foliis propémodum hederaceis, nisi quòd hederis vnicuique singula, his passim trina: hederæ tenacia, & perpetua, & læuore quodam placida, his asperiora debiliáque, & cum vento simul interdum abeuntia, autumno prorsus decidua.

FVNESTVM.

FLos harũ coronis intextus funestũ habet hieroglyphicũ. Florem verò ferũt violis admodũ similem, colore in aliis cãdido, in aliis puniceo, in aliis etiam subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius atteftat, infaustosque esse dicit omnibus sacris & coronis: causámque affert, ob crocũ in eã herbã amore smi-

lacis conversum: quã quidẽ fabulam Naso IIII Transmutationum libro vnico eo versu tangit: *Et crocon in paruos versum cum smilace flores.* D
De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticulive iustum opusculum hexametris cecinimus, fabulęque totius argumentum explicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancque hederam existimando, festa sua polluere. Nam & Poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hedera sacrabatur ab iis, qui omnino quibus coronandi essent ignorabant. Legûmen hoc diu nostris regionibus ignotum, nunc nuper allatũ è Sicilia Romam, multorum hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorum varietate, nitoreque gemmarum instar arridentium, tum opere topiario surculus, qui foliorum sylua densissima in metas erigitur altissimas, & muris applicata paucorum dierũ spatio ad celsa quantumlibet ędium fastigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate superatus. Ideoque in spaciosas scenas latissimaque tentoria, quo præcipuè anni tempore magis expetuntur, mirabili pampinorum feracitate cõtexitur. Tum cibus leguminis non, vt multi tradũt, abominabilis, sed gustu gratus atque suauis: nam E & disclusus à tunicis, & cum teneris adhuc siliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam verò Medici damnãt, fortè trachea illa est, paliuri spinis prædita, quæ racemulos quosdam ad instar labruscæ producit.

DE AMYGDALA.

Voniam verò, nobilissime Hieronyme, spem eam quã de præclara ista indole tua optimã omnes conceperãt, vel ante tempus explere, tam in bonarũ artium studiis, quàm in insignium morũ elegantia iam dudum occœpisti, Amygdalum tuã esse hieroglyphicũ animadverti: ea enim arbos ante alias omnes floribus induta, non suę tantũ spem ostentat opulentiæ, sed & aliarum frugũ annũ feracem pollicetur. Vnde Maro cùm videret eã primã omnium florere, nihil vel Ianuarij rigore deterritã, ex florum eius multitudine lętæ identidem fœturæ spem in frumentis concipere nos posse monet his versibus:

Contemplator item, cùm se nux plurima syluis
Induet in florem, & ramos curuabit olentes, F
Si superant fœtus, pariter frumenta sequentur,
Magnáque cum magno veniet tritura calore.

Quòd si spes, vt Speusippus Platonicus definit, est expectatio boni, velut è cõverso metus animi concitatio in expectatione mali, sique floribus inspectis vsum inde fructuũ expectare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòst succrescentem polliceatur: nam & Themistius iucundissimam floris speciem fructuum prænunciam esse dicit.

IVVENTVS.

AD hęc flos omnis iuuentutis habet hieroglyphicũ: iuuentus autem omnis semper spei plena, cùm senectus contrà omnia desperet: siue hoc accidit iuuenibus ex exiguo rerũ vsu, senibus verò ex irrita multorũ votorũ experientia: siue quia iuuenes natura vegetiore, quæ cupiũt ardentius futura etiã sibi proponunt, spemque impendiò pascũt, senes debilitate cõfecti, præ timore etiã cùm affecuti sunt diffidere videntur, ideoque bonis minus gaudent. Alij dicũt ęquius ideo sperare iuuenes quàm timere, quia spes est de futuro tẽpore: in senibus aũt multa memoria residet, ac earũ præcipuè, quę spem plurimam elusere, tũ autem memoria

A moria ipsa spei quodammodo contraria constituitur.

SENECTVS.

POrrò senectus, quæ sese hîc obtulit, facit vt ad amygdalam rursum revertamur: eius siquidem hieroglyphicum in diuinis literis accipitur pro canitie, quę manifestum est senectutis indicium. Amygdala autē potius quàm alia quępiam ex plantis, quia, vt etiā ex Maronis descriptione vidimus, arbor nulla densiorem florū vbertatem reddit quàm amygdala. Locus autem est in hanc senten tentiam apud Salomonem ad calcem Ecclesiastæ: Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, & dissipabitur capparis, atq; hæc incœptabunt, homine iam in domū æternitatis suæ profecturo: hoc est, vt apud Eucherium, canescet homo, tumebunt pedes, & concupiscentia frigescet: nam hæc plurimùm homini in postremo vitæ tempore accidere consueuerunt, vt inde in terram, quasi in æternitatis suæ domum redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis est, cùm canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quosdam interpretari per amygdali florem sacram spinā, quòd decrescentibus
B natium carnibus spina succrescat, & floreat: nam & hoc & illud senij est.

CONTINENTIÆ FRVCTVS.

APud Hieremiā primo capite, vbi se is virgā vigilantē videre asserit, Theodotio reddit amygdalinā. Vnde colligitur, amygdalum castioris hieroglyphicum esse temperantiæ: nucē enim eam videmus amarissimū habere putaminis corticem, testaq; lignea, eaq; durissima cingi, amaritie corticis difficultatem indicante, integumenti duritia virtutē ipsam: fieri autē vt cùm putamina illa & amara & dura summoueris, fructu fruare suaui admodum & delicato. Sic continentiæ castigata coërcitaq; custodia, amara primùm videtur, perdifficilis & ab omni delectatione remotissima, sed ex qua fructum colligas dulcissimū suauissimumq;: ait enim Hesiodus, virtutis radices amaras esse, fructus verò suauissimos.

DE NVCE IVGLANDE.

NVPTIÆ.

AB amygdalo ad nucem iuglandem transire non incongruum, cuius est hieroglyphicum, vt nuptias præ se ferat. Credidêre multi, ait Pli-
C nius, quia nuces cadendo tripudium sonumq; faciant: qua de causa dictum illud, Sparge marite nuces. Sed verisimilior causa est, quam ipse comminiscitur, ob integumentum duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quali propémodum operimento fœtus muniantur.

CAPPARIS.

VT verò & Capparim absoluamus, super eo multa & varia tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Gręci cōmenti sunt, dum Hebraicam vocem, quā nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò desiderium, modò concupiscentiam, & his similia elocutionibus suis circunscribunt. Sed qui diebus nostris scripsere Capparim libidinem perfrigerare, hoc loco, teste eo, decepti videntur, quòd minus animadverterunt Salomonem id notare voluisse, cessare tūc libidinis ardorem, cum Capparis nulla esse cœperit: id enim apertè signat, Dissipata fuerit: perinde ac si Gręci per fabulas suas philosophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus superari, cùm primùm Herûs lucerna fuerit extincta.

PIERIVS VALERIANVS DE FVNESTIS ARBORIBVS, ET CORONIS ALIQVOT, EX sacris Ægyptiorum literis, ad Laurentium Granam.

Luctuosissimo illo die, quo Celsi Melini iusta, Academia vniuersa deposcente, peruetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, facundissime Grana, dum funeris apparatus instruebatur, multa de me quærere super funestarũ arborum significationibus, quòd nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me non ignorabas. Tuq; meminisse debes pauca admodum ea fuisse, quæ mihi tunc, tanti ac talis amici casu consternato, memoriæ succurrissent, tum quòd eò totus conuersus eram, vt quæ multa in prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoque conscribebantur, sedulò colligerem, collectáque publicarem: tum quòd nolebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorum tuorũ socium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudasse tantùm, sed diuturniori, vel æternæ potius vitæ visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, támque elegantem funeris sui laudatorem sortiretur. Dignus tu quoque, qui de iuuene tam præstanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamvis id lætiori argumento factum omnes maluissemus. De qua quidem oratione tua multa alij præclarè prædicant: nos exuperasse te & nostram, & omnium expectationem, qui de te optima quæq; conceperamus, verissimè profitemur. Tibi verò an ego responsurus sim in iis quæ percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi: curaui tamen, vt si quid per diligentiam assequi possem, tuæ me flagitationis memorem fuisse comprobarem. Itaque Cupressum, & Pinum, & Populum, & pro corona Smilacem, & quædam alia quæ funesta sunt perquisiui, de quorum significatis commentariolum hoc ad te conscripsi. Illa verò meminisse debes, cùm de coronis quæreretur, quibus cenotaphium cingeremus, respondisse me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifico, & Loto demum serta contexenda. Ex Moro, quoniam senilem prudentiam tam iuuenili ætate præ se ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea ætas afferre solet, ipse iugum imposuerat. Ex Salice propterea, quòd summa erat adolescens continentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingenium, & omnifariæ doctrinæ studium: quorum quoque omnium rationes poteris ex hoc libello nostro cognoscere. Sed enim in his nihil fortè nouum tibi, gratam tamen futuram spero industriam, quæcunque esse potuit, meam, quòd non contanter satis amico facere procurarim. Esto igitur apud te nostri hoc amoris qualecunq; monumentum: neque id horrori sit quòd feralia donamus, vtpote qui philosophus non minus rerum fines, quàm ortus progressusq; sis contemplari solitus. Sed iam quid hæc sibi lignorum strues velit, inspiciamus.

E

F

DE CVPRESSO.

CVPRESSI significata apud Horum nulla sunt, apud Latinos & Græcos pleraq; memorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

Atque illud in primis, quòd pollutionis, aut incestati de alicuius morte loci, aut funeris signum fuit, feralisq; illi apud omnes cognomentum: quia cùm minimè recidiua sit, humanæ conditionis sortem referre videatur. Quanquam Herodotus vnam solamq; pinum ex arboribus recisam minimè repullulare tradit, esseq;, vt ipse ait, πανώλεθρον. Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, recisam cupressum in Creta beatiore insula repullulare, quod de pinu nusquam obseruarat.

A CRETA.

QVoniam verò Cretæ id præcipuè concessum, vt renascentes, quæ præfectæ fuerint, cupressos videat, nõnulli Cretam per eiusmodi arborem significari tradiderunt, non aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Vespasianorum numis obseruatũ: Palmæ siquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniunt, quàm vsquã alibi. Cupresseta porrò Gnosiorum celebrat Plato, in quibus æstiuo die de legibus commentatũ à Megillo & sociis tradit. Non immeritò autem magno habitum ostento, cùm arbor Cupressus altitudine conspicua in Vespasiani agro auito sine vlla vi tempestatis euulsa radicitùs repentè prócidit, ac insequenti die viridior atque firmior eodem vestigio resurrexit, grande, vt inquit Tacitus, prosperumq́ʒ, assensu aruspicum, & summa claritas iuueni admodum Vespasiano promissa. Apud Plinium legas, vbi de prodigiosis arboribus disserit, arbores multas, sine tempestate, vllàve causa alia, quàm prodigij cecidisse, ac sua mox sponte resurrexisse, quæ fuerũt fausti ominis & ostenti. Sedenim ne nostra negligamus, vetustis rebus nimium applaudentes, in Mediceis ędibus, quę
B thermis Alexandrinis dirutis incũbunt, hoc Romę vidimus, quod huc inseruisse minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, sed magna sui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, vt perpetuo virore aulæa quæ dicuntur facere viderentur, casu nescio quo, noctu solutis pergulę compagibus ita concidisse, vt cacumine terram attingeret, & à porticu in xystũ prodeuntibus præaltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subsecuta mox clarissimi Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia aliis negociis occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis vsq; Morinis in Italiæ ludibriũ perquisitus. Insequitur statim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano solo insolita, inhæsitantes, qualem tempestatem & niuium altitudinẽ, asperitatemq́ʒ aëris nemo quantumlibet natu maximus Romæ se vidisse profitebatur. Sæuiit ea hyems in citrios, lucos, & viridia omnia Medicis arboribus consita perstringit, & ad radicem vsq; adurit: omnesq́ʒ illæ huiusmodi arborum deliciæ, quæ Romæ plurimę frequentissimęq́ʒ erant, auferuntur: sola è nostris illa seruata incolumis, quę ante Leonis obitum prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhę
C rescebat, minima iactura læsus, cæteris omnibus ad repullulationem succisis ad imum caudicem. Quòd si altero vix anno completo Clementem VII Leonis præmortui fratrem patruelem ad Pontificatus fastigium euectum vidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & felicissimi successus, ab hyemis tam horridæ sęuitia seruatam, fuisse pręnunciam affirmare vereamur?

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

SVnt qui cupressum funus quidem & sepulchra, sed non nisi nobilitatis significasse contendant: quod & Lucani testimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeios luctus testata cupressus.

Sanè Thucydides libro Historiarũ secundo, arcas fuisse dicit ex cupresso, in quibus eorum efferrentur ossa, qui pro salute patriæ mortem oppetere non dubitassent. Huius autem instituti, vt cupressus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad historiam referunt: aiunt enim Asclepiadis autoris gra-

uissimi testimonio, Boream Celtarum Regem cùm filiam Cyparissam nomine amisisset, arborem hanc in eius tumulo seuisse, à qua inde nomen inditum Cyparisso: mox à satu illo luctuosam feralemque haberi cœptam. D

MORS.

NAm & in ostentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri casu comprobatum est, cùm Æthiops quidam claræ inter scurras famæ, cum corona è cupresso facta illi obviam processisset: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepisset, coloris tactus omine respondisse ille dicitur, Totum fuisti, totum vicisti, iam Deus esto victor. Paucis verò pòst diebus Seuerus est vita functus. Quod verò pertinet ad colorem, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occursu extrema sibi iam ingruere concepisse.

DIS.

CVpressus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris rami sepulcris affixi, adsculptive, Dis Manibus commendari defunctos indicant. Atque hoc est quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos sequi, præter inuisas cupressos. E

IVNO.

EX ea autem arbore simulacra Iunoni Reginæ fieri iussa, in plerisque prodigiorum expiationibus obseruatum: vt Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. Cupressea simulacra Iunonis Reginæ posita per virgines viginti septem, quæ Vrbem lustrauerunt.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei simulacrum ex cupresso cultum, quod cùm Alexandri temporibus sudorem multum emisisset, omnibus eo prodigio perterrefactis, responsum est ab Aristandro viro sapiente, bene sperandum, siquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum gestarum magnitudinem maximum esset sudorem & laborem poëtis & Musarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INdicat etiam Cupressus rei cuiuspiam sublimitatem atque pulchritudinem, ex qua tamē nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leosthenes Athenienses in bellum impulisset, magnaque spe ad libertatis & principatus nomen erexisset, illius verba dicebat cupressis esse similia, quæ cùm procere admodum sint & pulchræ, fructum tamen non habent. Cessit inde res in proverbium κυπαρίττου καρπός, de re speciosa quidem visu, sed prorsus invtili. Spectatu quidem iucunda est cupressi proceritas, effigiesque illa metas imitata, fructu tamen supervacua est, baccisque torua, diceret Plinius. F

PERPETVITAS.

CVr verò Diis simulacra ex cupresso fieri soleret, in causa est materiæ perpetuitas, odorisque suauitas, quæ perpetui thymiamatis loco esse videretur. Cupressum enim neque cariem, neque vetustatem sentire tradunt, neque temerè rimam aperire, vllave parte fatiscere. Simulacrū Iouis in Arce ex Cupresso à condita Vrbe sexcentesimo sexagesimo primo anno dicatum, tempore adhuc suo durare Plinius attestatur, qui quidem anni essent circitèr CC. Plato leges publicas, acta decretaque sacris monuit inferendas tabulis cupressinis, quòd eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantum verò pertinet ad odorem, Indi Cupressum inter aromata propèmodum venerantur.

DE

A

DE PINO.

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum cupresso similitudinem, exploratum est.

MORS.

NAm mortis ipsa quoque indicium est, de qua idem obseruatum vbique, arborem excisam semel minimè suppullulascere. Vnde Staphylus poëta πίτυος τρόπον, hoc est, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκὲς letale telum exponunt interpretes vetustissimi, quamvis alij ad solam referant amaritudinem & acerbitatem, qua sit arbor ea præcipuè prædita: quandoquidem amaritudo ipsa ita est morti affinis, vt viceversa mors interdum pro amaritudine vsitatissimo mortalium sermone proferatur: neque hodie tãtùm, verùm & apud vetustissimos hominum ita fieri solitum inueniamus. Nam IIII. Regum, cùm Prophetarum grex apud Elisæum esset, & eorum vnus egressus in agrum colocynthidas agrestes legisset, easque conscissas in ollam pulmentariam parasset, neque eorum quisquam propter amaritudinem gustare posset, clamauerunt ad Elisæũ dicentes, Mors in olla est: hoc est, tãta est pulmentarij amarities, quanta mortis est. Eodem modo, paucis antè diebus, cùm post raptũ in cœlum Heliam, Hierichonta se recepisset, questi sunt eius loci ciues, aquas esse apud se pessimas, quas diuinitùs cùm dulces reddidisset, numinis dictum citauerat: Sanaui aquas has, & non erit vltrà mors in eis. Sed vt ad piceam reuertamur, Herodotũ nonnulli carpunt, quòd solam piceam præsectam non repullulare dixerit, cùm & cupressum, & alias quasdam plantas ipsi agnoscant, quæ idem patiantur. Sed quantum ad cupressum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam respexisse, quas repullulare cõstans fama est. De pinu verò, quod Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidioque supremo, in memoriam adducit terribilem eam Crœsi denunciationẽ, qua per caduceatorem Lampsacenis interminatus est, eos vt pinum exterere, nisi Miltiadem, quẽ per insidias ceperant, missum facerent. Cumque Lampsaceni inter se quærerent, quid illud esset, quòd Rex se vt pinum diceret extriturũ, à grandiore natu ciue edocti sunt, eam arborem semel excisam nunquam amplius suppullulascere. Quod illi excidium veriti, Miltiadem confestim è vinculis exemptum liberum abire permiserunt.

C

ISTHMIA.

ISthmiaci quoque certaminis præmium pinus erat. Neque verò pino tantùm, verùm etiam arido olim apio sacri eius victores coronabantur. Funestum enim esse etiam apium, suo loco docebimus. Quæ verò apij corona Nemeorũ victoribus dabatur, ex eo viridi texebatur apio, vt interpretes Pindari monuerunt. Erant verò Isthmia in Melicertæ memoriam instituta. Et Pausaniæ adhuc temporibus pinus apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino delatum expositumque, Sisyphus rei miraculo motus in Isthmo sepelisse fertur, & certamen illud instituisse.

NATVRA.

NAturæ imaginem esse pinũ dicit D. Ambrosius, quippe quæ semina à primo illo diuino cœlestique priuilegio accepta custodiat, partusque suos quadam veluti annorum vice & ordine referat, neque nisi vi caloris admota excludat. Atque eadem ipsa nux flammæ speciem imitatur, lacunatis in turbinem toris reticulato opere circunductis.

CYBELE. D

EOdem argumento & causa Cybeles deæ symbolum erat pinus: nam & ipsa dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò est numum in quo caput Cybeleium est de more turritum, ab altera cuius parte corolla impressa est ex duobus ramis pineis, intra quos literæ sunt ΞΜΗΡΝΑΙΩΝ. Vbi illud quoque adnotatione dignum, quòd litera Σ in eo numo figurã habet Latinæ aspirationis in latus prostratæ, ac solo proiectæ, Ξ. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum vocabula, quę apud eos à vocali incipiunt aspirata, per S à Latinis enunciata, vtpote qui aspirationem S literam esse arbitrati sint. Sic ἑπτὰ, septem. ἕρπω, serpo. ὗς, sus. Siue ea literæ Z nota fuerit, quòd veteres inscriptiones plurimæ Z pro s litera ponũt: vt ZMYRNA Romæ in Diuæ Anastasiæ, & in Campo Florę: in Veientibus arce castri noui, OS SVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, ÆMILIVS ZMARAGDVS, & innumera alia, de quibus Grammatici viderint. Per Hetruriam vetusta pleraque conditoria pinum insculptam habent, siue funerali argumento, siue quòd apud eos Cybele olim vnicè coleretur.

ÆSCVLAPIVS. E

APud Sicyonios pinea nux Æsculapij symbolum habebatur. Nam & Pausanias autor est, eum Deum cum sceptro, & nuce pinea in manu altera, sculptum esse.

DE POPVLO.

ACcedit his Populus, multæ & ipsa apud antiquos venerationis, quamuis inter infelices damnatasque religione recenseat: quo in numero sunt omnes, quæ neque seruntur, neque fructum ferunt.

FVNVS.

EA quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

PEr eam tempus etiã indicabant, propterea quòd arbor ea bicoloribus sit foliis prędita, ex quo præcipuas ipsius temporis partes, quippe diẽ ac noctem referre videatur. Ideoque Probus Herculi dicatam ait, quòd physici tempus per F Herculem interpretantur. Quinetiam hoc habet Populus commune cũ tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur sidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ foliis bicoloribus variæ conspiciuntur, vt salices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera densior atque coloratior habeat. In Populo verò, hac præsertim quæ alba nuncupatur, nam ea est Alcidæ gratissima, vt Maro, & in eiusmodi accipitur significatum, candor ex vna parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cùm ad inferos descendit, eius arboris coronam gestasse, atque eam foliorum partem quæ foris conspicua erat, fuligine tetri chaûs obscuratã, quæ interius condebatur sudore ablutam candidiorem euasisse, inde cùm surculos eos in Acherontis ripa seuisset, seminium id latè propagatũ. Sedenim vt apud Pausaniã est, Hercules Populum albam ex Thesprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos transtulit, atque hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Thesprotidis fluuius leucen, quæ alba est Populus, passim

fert,

A fert, perinde ac Alpheus oleastrum, Asopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas, Perseam Nilus.

DE APIO.

EX herbis verò ante alias omnes maximè ferale est apium. Neque tamen hic ego contenderim, vtrùm Selinon atque Petroselinon idem sint, an aliquid inter se dissideant, quam prouinciam sibi doctissimi hac ętate viri suscepêre, satis habiturus si quę ad hieroglyphica quomodocunq; pertineant, significata commemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

HOminem apio, verùm eo viridi, coronatum, Nemeeorum victorem significare magis vulgatum est, quàm vlla indigeat repetitione. Quodq; ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem instituta essent, quāvis nonnulli dicant Herculem Nemeeo Leone domito certamen id sacrauisse, cuius precium apium esse voluerit. Ideoq; leonis herbam apium appellatū, de qua Pindarus Nemeis Alcimedæ Æginetæ, βοτάνα τένιν ποθ' ἁ λέοντος νικάσαντι. B Historia tradit herbulam huiusmodi ex Archemori sanguine progenitam. Alij volunt inde leonis herbam dictam, quòd apium in Nemea lætissimè vulgoq; proveniret, qua leo ibi versatus affluenter admodum pasceretur.

LVCTVS.

NImirum igitur apium luctus indicium est, quādoquidem herba ea, vt Pindari interpretes aiunt, est inferis sacra, luctuiq; dedicata. Nam, vt Gręci autores prodidêre, terrestre admodum est: effunditur enim libenter humi, plurimumq; occari gaudet, vt solo propinquius adhærescat. Satum eius semen, vt aniculæ nostræ fabulantur, ad inferos proficiscitur prius quàm enascatur. Orta inde fabula, quòd ob soliditatem atq; duritiem, qua præditum est, aliquāto diutius quàm alia intra terræ viscera morari videatur. Itaq; mortalis Opheltes, qui mox Archemorus terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis insignioribus certaminibus, Olympiis, Pythiis, Isthmiis, Nemeis, vt Archias:

οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων·

Sunt duo mortali, sunt duo sacra Deo.

C Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon: Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, vnde coronæ illæ decerpebantur, de quo vide apud Lucianum. Ioui oleaster, Palæmoni pinus, aut aridum apium, viride verò Archemoro, olimq; olea. Minimè verò prętereundus hic locus est, ad vtrunq; significatum funeris & victoriæ optimè accōmodatus: quippe cùm Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Asdrubalis Carthaginensium adventu, qui classe bene magna comparata missi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipse cum quinq; tantùm peditum millibus, & equitibus mille, hostibus occurrere statuisset, profectusq; Syracusis cùm ad Crinisium amnem, quò sciebat hostem venturum, processisset, factus est obviám mulis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio sepulchra coronâri non ignorabant, quem morem Plutarchus Symposiacis enarrat: vulgatumq; erat inter Græcos adagium, incurabilem valetudinem apio indigere: Imò, inquit Timoleon, Coronæ vobis vel ante victoriam offeruntur,

ad id ſcilicet alludens, quòd Iſthmiis victores apio coronabantur: dictúmque D
eventus comprobauit, Carthaginenſibus poſtridie victis profligatiſq; maiore
ſuorum ciuium ſtrage, quàm vnquam antea paſsi eſſent, inſigniq; ac memora-
bili victoria Timoleonti acquiſita. Sanè pleriſq; in antiquorum monumentis,
& in adſculptis cantharis atq; carcheſijs apium obſerues, quippe mortis atq; lu-
ctus indicium. Eo autem ſepulcra, & alia mortuorum conditoria ſubſterni ſo-
lita, priuſquàm cadauera inferrentur: eaq; de cauſa cùm veteres in conuiuiis o-
mnibus ferè aliis coronamentorũ generibus vterentur, flores & herbas omnes
huc admiſcerent, vno in primis apio, vtpote quod nihil ad hilaritatem faceret,
abſtinebant.

DE MYRTO.

St & Myrtus inter funeſtas arbores adnumerata, qua Thebis qui
vincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Iſthmiis, ἔνθα λευκωθεὶς
κάρα μύρτοις ὅδ' ἀνήρ. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cul
tus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabant, & hu-
iuſmodi coronam ex Myrto præmium inſtituerant, propterea quòd, inquiunt
interpretes, funebris eſſet arbor. Verùm cùm longè plura ſint ab ea & genij & E
voluptatis ſignificata, inter funeſtas has Myrtũ prorſus inſerere noluimus, ſed
eam cum lætioribus, roſa, hedera, & quibuſdam aliis conuenientiori loco pan-
gendam exiſtimauimus.

DE SALICE.

Oſtea verò quàm iuſta iis qui præclaro fuerũt ingenio, ritè perſolui-
mus, tempus eſt vt ad lætiora cõvertamur argumenta. Promiſeram
enim ſuperioribus diebus Grana tibi, priuſquã funus hoc incideret,
de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quę deducta eſſent hiero-
glyphica perſcribere. Ea igitur in hunc modum diſponemus.

VINCVLVM.

SAlicem in primis eſſe vinculorũ ſymbolum, tum ex quotidiano eius virgul-
ti vſu manifeſtum, ad id enim plurimùm comparatur: tum diuinæ etiam lite-
ræ atteſtantur, cùm Iudæos dicunt patriis abductos ſedibus, miſerrimo Baby- F
lonis incolatu organa ſua in ſalicibus ſuſpendiſſe, de quo paulò pòſt.

CASTITAS.

QVòd autem nonnulli aiunt ſalicem caſtitatis indicium eſſe, tametſi de ea ni-
hil Ægyptij, nõ incongruè tamen confictũ eſt, ſiue ſit propter vinculi ſigni-
ficatũ, quòd eius materia ſit plurimùm apta vinculis, atq; ideo coërcitionis indi
cium ſit: & caſtitas ipſa modò zona, modò campeſtri, modò alio atq; alio vincu
lo coërcenda præcipitur. Siue ſumptũ ab Amerina ſalice, quæ lectis accubitiſq;
impoſita, caſtitatem inducit. Siue ab eo quod plerique autores tradunt, folia hu-
ius arboris cõtrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: ſæpius
verò ſumpta, vſum in totũ auferre. Vnde Homerus ſapienter ſalices ὠλεσικάρπους,
noſtri veteres frugiperdas appellarunt, vel infructuoſas, cuius ſcilicet ſemen in
potu acceptũ efficit ne conceptus ſubſequatur. Sanè Porphyrius in iis quæ cir-
ca Homerica philoſophatur, ſalicem ab eo ὠλεσικάρπους vocari tradit, quòd ſe-
men prius quàm matureſcat abiicit. Sed idem ea potius de cauſa dictum putat
ὠλεσικάρπους, quòd ſemen illud, ſiue fructum appellare quis malit, ex vino propi-
natum

A natum ſterilitatem faciat, ſeminali omni vi protinus labefactata. In diuinis porrò literis, vbi iubetur populus Dei tabernaculorum feſta celebrare, quippe in tentoriis omnes habitantes palmarum ramos ac frondes ſalicis manibus prætendere, nimirum per ſalicem continentiam intelligimus. Idq; volumus admonitum, apud Origenẽ homilia nona ſuper Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno eſſe impreſſos codices, vbi legitur: Arbor autẽ populi & ſalix, virgulta ſunt caſtratis: vbi dubio procul legendum eſt, virgulta ſunt caſtitatis. Fortè autem non temerè id ſcripſere aliqui, credentes ſaligna corona coronandos eos, qui iuxta Eſaię dictum, quaſi ſalix ſuper fluentem aquam oriuntur. Neq; alia de cauſa crediderim apud gentes laſciuiſsimo, quẽ fingunt, hortorum cuſtodi ſalignam falcem adhibitam, niſi vt Veneris pruritum, & impudicas cogitationes caſtitatis falce reſecandas admoneremur.

STERILITAS.

SAlicem porrò ſterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem ſecuti, qui ſalicẽ inter infœcundas memorat plantas: vbi Seruius ſemen ſalicis eſum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Pliniũ legerat,
B ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe. Sedenim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellaſſe, quia ſemen non habeat, norint ſalices habere in foliis grana quædam, quibus vis ſeminis ineſt, vt eo commiſſo terris arbor ſurgat tanquam ſurculo defoſſo, vel æquè ac ſi de ſemine pullularet. Sciendum tamen eam ocyſsimè ſemẽ perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen inſula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

EVthymius vbi, quod ſuperius attigimus, legitur, In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra, per ſalices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ ſunt infœcundæ, quippe ſine vllo vtili, vt dictum eſt, ſemine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem propter Babylonis flumina deſediſſent, captiuitatemq; ſuam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia vitam trahere cogebantur.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturũ incrementum, adoleſcentiamq; ante annos mira auctam proceritate, ſignificari velint.
C Manifeſtũ enim vnicuiq; eſt, quàm citò, quantaq; ramorum denſitate conſtipata creſcat ſalix. Hinc Verrius eam ita dictã interpretatur, quòd ea celeritate creſcat vt ſalire videatur. Quamvis non ignoro ſententiam hanc à Feſto Pompeio irriſam, qui etiam id damnat, quòd non virgulti genus potius quàm arborem eam appellarit. Sed hæc auſtera nimis eſt Grammatici cenſura. Leuitico feriis, quæ XV ſeptimi menſis colligendis fructibus celebrãtur, ſalices de torrente ſumi præcipiuntur. Theologi pleriq; omnes hîc quoq; per ſalicem caſtitatẽ interpretantur, moderatiq; coniugij continentiam, ſiue, vti ſuperius dictum, propter vinculorum ex ea vſum, ſiue quia fructum non facit, veluti Eunuchi, quos viros vocat Euangeliũ, de quibus apud Eſaiam: Nõ dicat Eunuchus aridũ ſe lignum eſſe, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filiis filiabuſq;. Mox atteſtationis loco ſubiungit: Dabo inquam eis ſempiternum nomẽ. Quòd verò loco hoc poſitum eſt, ſalicem de torrente, ſunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum eſſe velint, vt eo identidẽ loco Pſalmographi: Super flumina Babylonis, illic ſedimus & fleuimus, cùm recordaremur tui Siõ. In ſalicibns, in me-

dio eius suspendimus organa nostra. Orationes enim & quę pœnitendo lachrymæ oboriuntur, indigent inuicem commisceri: de quibus Esaias: Sicut salices super præterfluentes aquas. Alij torrentem loco hoc pro præsentis vitæ decursu capiunt, in quo subita tot incommoda quotidie nobis ex improuiso ingruunt, qualibus Christus noster exerceri voluit, qui & ipse de torrentę, qui secus hanc viam præterfluit, bibere non recusauit. D

DE MORO.

IN quibusdam arborum variarũ commentariis, in amicorũ quorundam gratiã conscriptis, fortitudinẽ ex quercu, iustitiã ex palma, tẽperantiã nuper ex salice significari ostendimus. Nunc autem, Grana, quartam etiam his addemus Heroinam, quæ quidem prudentia est.

PRVDENTIA.

EAm per morum ex arboribus significari ex eo compertum est, quòd vna omnium prędicatione prudentissima censetur, vtpote quæ non vt multæ, properat, quæ vbi primùm lenioris mitiorisq́ aliquantulum auræ spirauerit, erumpunt in germina, & flores exsinuant magna interdum strage, ob temporis inconstantiam. At morus ne pruina lædi posit, quam hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitùs fugatum esse cognouerit, atq́ ad amœnissima adulti veris tempora perventum omnino sit. Addit hoc, quod rem properè conficit, & quod sapientis illius præcepto mãdatur, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi posit. E

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

SEdenim cùm salicem pro castitate posuerimus, quę bonæ mẽtis vinculo vti zona coërcita sese probet, eamq́ temperantiam etiam esse interpretati simus, cùm virtus hæc ad alias quoq́ cupiditates coërcendas, frænisq́ atq́ catenis compescendas progrediat̃, sitq́ omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè vident̃ Ægyptij fecisse, qui virtutem hanc per Caprificum expressere: ea siquidem collo tauri quãtumlibet lasciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, sed lasciuia eius atq́ petulantia omni cohibita, eum obtemperantem reddit, neq́ quicquam sinit immodestius facere. F

IVNO.

QVod verò alicubi videas caprifici ramũ simulacro Iunonis appositũ, ea de causa factũ, quòd Nonę apud Romanos erãt Caprotinæ nũcupatæ, quibus, vt autor Varro est, matronę sub ficu Iunoni sacra faciebant, & ex caprifico virgã adhibebãt, nẽpe ob memoriã pudicitiæ seruatę, cùm Philotis ancilla Senatui suasit, vt pro matronis et virginibus, quas hostes dari sibi obsides petebãt, ipsa cum ancillis aliis habitu matronali cultæ submitterentur: cuius laudata sentẽtia cùm omnes hæ secũ potiones meracas in læ-

titiæ

A titiæ signum attulissent, conviuiumq; simulassent, hostes lætabūdi, comessatione & potu grauidi, post iocos quieti se dederūt. Hic Philotis signum dedit ex caprifico, per quā de mœnibus, vbi nata erat, propēdentē irrepserat. Romani exciti impetū in dormiētes faciunt, eosq; cædunt, & clade fœdissima fugant, potitiq; victoria, sacrū id instituere, vt ancillæ matronis ęquatæ, Iunoni, quā à caprifico Caprotinam appellauere, sacrificarēt. Ad hoc sacrum respexit Ouidius, cùm in Arte dixit: *Porrige & ancillæ qua pœnas luce pependit,*
Lusa maritali gallica veste manus.

DE LOTO.

INter arborū significata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori, & quæ magnū cum cœlestib. cōsensum habeat, sitq; veluti nostrarū rerū ad superos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat verò Lotos apud Ægyptios sacerdotes exorientis primū Solis imago
B quædā, vbi infantē in ea residentē apposuissent: hinc vtiq; vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadam aura refrigerātes potius quàm adurentes intelligi volebāt. Cæterū Solis ipsius significatū, exortū quippe, Lotos indicat: idq; inde sumptū crediderim, ꝙ ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidē ita sensim exsinuant aperiūturq;, vti magis & magis tollitur iubar Solis: maximè verò pandunt, vbi mediū Deus iter emensus est. Eodē verò decedente, folia ipsa vicissim contrahunt, complicariq; incipiūt, ac insinuari, veluti nulli patere velint quàm numini quod venerant: atq; ita quibus liceat modis, eo abeunte sese intra claustra cohibeāt. Quod, vt Proclus ait, obseruatū à Magis, vt nulla prorsus contatione sacram eam esse Apollini crederēt, effecit.

VESTALIVM INITIA.

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Vestalium virginum capilli cæsi deferebantur, veluti puberum adolescentium Apollini, vel Æsculapio eius filio. Græci verò fluminibus patriis cæsariem offerebant, illis eam dicabant, offerebantq;, quod quandam omnino cum Loto rationem alimoniæ præ se ferebat, perinde ac arbor ipsa felix cognominata, tum ea quam su
C perius attulimus ratione, quòd Deo tam familiaris habeatur, vt sedes eius statuatur, tū quòd irriguo semper solo pullulet. Neq; me fugit quas arbores Verranius dixerit felices, sed quæ ille scripsit, ad auguralem disciplinam retulit. Nobis hæc Ægyptiaca de ipsius naturæ vi satis fuerit desumpsisse.

DEI ADVENTVS.

VT verò ad Solis ortū reuertamur, minimè prætereunda est Memnonis statua sedens, nigro è lapide, quę magna religionis celebritate in Æthiopia visebatur, in quam ducem ipsum posteaquam ab Achille confossus fuit, transmutatum fabulantur. Erat ea diei advenientis indiciū, vt Auroræ filius maternum officium imitaretur. Eo autem artificio fabricata erat, vt Sol primo statim ortu radios suos in os eius eiacularetur, ac veluti plectrum aliquod ibi sonum excitaret, vocaliq; significatione iam adesse Deum annunciaret.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

ALīj mundi molem ex ea specie, Deumq; in eius medio compositū residentemq; intelligere maluerūt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium scribens, cōmentumq; hoc ideo ab Ægyptiis excogitatū ait, quòd Lotos limo-

ſis præcipuè locis fruticet, ſitq; in primis aquatica, quod veteres illi præcipuum generationis argumentũ contendebant, qui Oceanum rerũ parentem omnium dictitarent. Obſeruauerant autem in ea demum omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atq; poma, ex qua quidem effigie perfectiſsimaq; forma mentis actionem perfectioni intentam oſtendi profitebantur. Deum verò infantali ætate, vtpote vnicum atq; perpetuum rerum omnium principium, nullo conficiendum ſenio, neq; ipſum vlli ætatum variantiæ obnoxium, ſuper actionem eiuſmodi in ſeipſo totum conſiſtere, ac principatus reliquos exuperãtem, ſanctum, incorruptũ, & vbiq; venerãdum conquieſcere. Nam diuinitatem ex ipſo etiam ſedentis habitu internoſcebant. Seſſum enim Deo in primis accommodabant, quem nulla vnquã poteſt inquietatio ſolicitare, commouerève. Quin & ſedentem Cynocephalum ſtatuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; deſcriberent, quæ quidem neceſſe eſt ibi ſit, vbi nihil ſubſultat quod alterum inquietet, ſed omnia firma, ſtabiliaq; in æquilibrio conquieſcant. Quod verò initio diximus infantem inſidentem in medio Loti poni ſolitum, obſeruata ſunt etiã ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur IX. Metamorph.

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, noſtráq; ſub arbore ſæpe
Lac facitote bibat, noſtráq; ſub arbore ludat.

Sic infantem hunc videmus apud poëtam in Loto ſedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD. de iis quæ per oleam, vitem, & ficum ſignificantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Familiaris mihi tota vita mos fuit, optime clariſsiméq; Reginalde, vt clarorum hominũ quos præcipuè colere, moribus contemplandis non parũ adhiberem ſtudij atq; diligentiæ, vt ſcilicet qua quiſq; parte excelleret, ea præcipuè cõmendaretur. Nam vt optimè noſti, Deos homineſq; à partibus laudare Homerus inſtituit. Cùm itaque qua tu in primis laude præſtares mecum examinarem, perſpiciebã Vir rariſsime, tria eſſe, quæ de laudum tuarũ principatu inter ſe contendere videbantur. Hinc enim bonarum literarũ, optimarúmq; artium doctrina primũ ſibi locũ aſſerebat: inde admirabilis ea morũ ſuauitas, quam & ſumma benignitas, & ſingularis humanitas comitabantur, doctrinam ſibi cedere imperitabat. Vrgebat tertio loco pietas integerrima, vitæ moderatione conſpicua, diuinarũ rerum ſtudio feruida, omnibúſq; probitatis numeris abſoluta: quæ licet ab omni eſſet ambitione alieniſsima, nihilq; ſpecioſum in propatulo iactaret, ſuáq; ſe virtute inuoluens, alienæ nihil opis indiga, ſi vni ſibi pretium eſſet, ſatis habere videbatur: quo tamen magis ab oſtentatione aliena erat, eo admirabilior illuſtriórq; apud omnes euadebat. Quocunq; me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem, mecum aliquandiu dubitaui. Nam ſi tu cũ reliquis & probis & literatis viris, quos tu ſemper vnicè liberalitérque fouiſti, ad menſam meam Aegyptiacã adhibendus eras, conſentaneũ videbatur, vt quam tu ſymbolam in talium conuiuarũ ſodalitium conferres agnoſceretur, quiq; tuus eſſet nuptialis ornatus appareret. Sed enim animaduerti demum nullam earum, quæ in te conſpicuæ ſunt, virtutũ partem ab alterutrius ſocietate poſſe diſiungi. Quorſum enim doctrina, niſi qui per doctrinam mores comparantur, ita præſto ſint, vt & doctrinæ laus moribus optimis adiuuetur, & mores ipſi doctrinæ firmamento

A *mento innixi stabilitiq; fulciantur. Diuina verò illa pars vix apud vllos vnquã illustris habita, nisi & mores & eruditio fidissimi comites accessissent: ad ruminationem enim bisulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cùm in te omnia ita nimirũ elucescerent, vt vel regiam ipsam sanguinis tui sublimitatẽ facilè superare putarentur, cognoui demùm te non à partibus, sed à toto celebrandum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eo nunc acciderunt illustriora, quòd hac fama impulsus Paulus III. P. M. sponte, te nihil tale cogitantẽ, in sacrosancti Senatus Collegium adsciuit, non modò vt virtutem ornaret tuam, sed vt tu quoq; non paruo patribus esses ornamento: qui quidem nostræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tam acriter defendendas susceperis, vt multas seculi nostri infectas labes tum autoritate, tum eruditione tua deterseris elueris q;, tum exemplo vitæ laudatissimo optimi atq; integerrimi Præsulis formam præbueris ad imitãdum. Quoniam verò clientium mos est vt patronis ad huiuscemodi honores euectis, eorum nomina gentilitiáq; insignia corymbis, sertis, floribus, foliisq; honoratioribus redimita postibus quisq; suis affigant, horum ego secutus ambitionem, sertum insignibus tuis ex olea, vite, atq; ficu circunducendum institui: ex olea, vt tuæ ea esset mansuetudinis & serenitatis indicium: ex vite, vt & meam & literatorum omnium lætitiam indicarem: ex ficu, vt tuorum inde suauitas*

B *morũ ostenderetur. Sedenim quid hoc rerũ sit, ex ipso iam Commentario apertius inspicias licet.*

PAX.

ACIFICVM in primis Oleę hieroglyphicum esse tam apud poëtas quàm oratores vulgatissimum est, cuiusmodi illud est Maronianũ:

Paciferæq; manu ramum prætendit oliuæ.

Et Aristophanes Auibus, vbi Hercules legationem exponit à deis se venisse conciliãdę pacis gratia: atqui, respondet Pistotherus, ἔλαιον οὐκ ἔνεστι ἐν λημύθῳ, oliui in lecytho prorsus nihil. τὸ γὰρ ἔλεος, misericordia dicitur, quæ quia contingit iis quibus pax datur, olea apud Probũ pacis est hieroglyphicum. Sedenim non à Grecorum fabulis, neq; ab alienigenarũ gentium cõmentis, sed diuinitùs, vel ab ipso ferè noui mundi primordio inesse oleæ pacificationis vim nobis demonstratum est. Diluuio enim cessante ab Noë columba emissa, quæ præpeti volatu regionis aliquantulum circumlata, paulò pòst oliuę surculum habens in arcam reversa est: eoq; argumẽto lætatus Noes, sensit tempestatem diluuij iam tranquillatam, terramq; ipsam pacatam, & remittente invndatione iamdudum

C in emersu esse. Sed quid illud? Cùm ferrũ, ferriq; vsus bello in primis inseruiat, et symbolicè pro bello ponat, tantã inesse oleo vim, vt id emolliat, & ad feriendi vsum ineptum & invtile reddat: siquidem fabri, qui ferrum lentescere & emolliri volunt, candefactum id oleo intinguere consueuerunt.

DVRITIES EMOLLITA.

QVare nonnulli mollitã esse duritiem hieroglyphicè significare si vellent, cultrum in aliquot oleæ baccas impactũ facere instituerunt. Quod illi nõ secio re significato propémodum simile est, quòd oleæ surculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij dissidium compositum esse significantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio dissideant, vt altera in alterius scrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

SVnt qui oleæ ramusculũ in Mercurij manu propter agriculturæ studiũ poni dicant, cùm ipse mitium & fructiferarũ arborũ sospitator habeatur: eumq; honorem oliuæ potius quàm alteri cuipiã arbori habitum vt pro agricolatione poneretur, quia longè plures vtilitates ex olea desumũtur, quàm ex quavis alia

fructiferarum arborum. Neque tamē desunt qui rem ad pacis significatū deferāt, D
quòd ille rerum internuncius pacem feratur cōciliare, de quo multa diximus in Caducei Cōmentario. Operæpreciū verò est videre veterū monumenta, in quibus Olea insigne pacis vbique prætenditur. Nam in Hadriani numo quodam simulacrum habet flexo genu, quod dexteram ipsi Hadriano stanti porrigit, læua oleæ ramū humero demissum tenet: inscriptio, RESTITVTORI HISPANIÆ. In alio Imperatoris eiusdem, prouincia eadē humi sedens læuo cubito lapidum tumulo innitit, dextera ramū oleæ habet: inscriptio, HISPANIA. quo ex argumēto pacata quietaque prouincia subintelligitur. In eiusdem alio signum est cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, forte sibi oblatum, vnde aspirare cœpit ad imperiū, sortibus Virgilianis fretus, cùm ei versus illi obvenissent: *Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ*

Sacra ferens, nosco crines incanáque menta Regis Romani, primam qui legibus vrbem
Fundabit, curibus paruis, et paupere terra Missus in imperium magnum.

Quibus quidē ramis oliuæ insignem Maro fingit Numā ab Anchise præcognitum, cui ob iustitiā & integritatē nemo vnquā bellum intulit, ipse vltrò pacem semper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis studiosus fuit: E
expeditiones enim sub eo graues nullæ fuerūt, bella etiā silentio penè transacta. In numo verò Seueri Pij Aug. togatum est simulacrū cum oleæ ramo, cuius inscriptio FVNDATORI PACIS. Eisdē penè figuris in eiusdem Seueri Parth. max. numo inscriptio est, FVNDATOR PACIS. Quamvis verò vidisse iuuet in Maximiani numo simulacrum quod oleam prætendit, cum inscriptione, PAX AVGVSTI: illud tamē mihi magis arridet, quòd in numismate Philippi patris sigillum illud est oliuæ ramū tollens, cū inscriptione, PAX ÆTERNA.

FELICITAS.

QVòd verò olea adiecto caduceo felicitatis hieroglyphicū habeatur, multa veterū numismata indicio sunt, quæ in ipsius Caducei Cōmentario continētur. Apud Pausaniam legas, Pacem gestare in vlnis Plutonē puerū pectori appressum, eo quidem significato quòd pax opulentiam alit, educatque: vbi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaque nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraicæ vetustatis monumentis oleū cōdonationis, veniæ, ac misericordiæ signū habet. Et in Euangelica historia Assertor noster condonaturus adulterij pœnā mulieri, quæ rea agebat à Pharisæis, ex oliueto in templū perrexerat. Et apud Athenæū nō absimile, βωμὸς ἐλέυ. quæ tamen omnia ex Hebræorum sacris deprompta sunt, quibus iubemur crustulū absque fermēto, quod oleo sit irroratū, offerre Deo. Et alibi: Vbi anima donū affert, simila erit eius oblatio, fundetque super eā oleū, & panes absque fermento cōspersos oleo. Et alibi oleū esse pro peccato legas, et huiusmodi pleraque, quæ omnia delictorū huiusmodi cōdonationē indicāt: siquidē, vt Adamātius ait, omnis anima eget oleo diuinæ misericordiæ, vt sospitari possit. Hinc Hilarius ait Matthæo, oleū fructū misericordiæ cœlestis esse propheticus quoque sermo profitet. Ergo cū ieiunamus, oleo caput nostrum invngemus, bonis quippe operibus caput nostrum, id est, vitæ nostræ sensus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite est. Iam, vt Hierosol. Hesychius interpretatur, ferè passim Leuitico superfusum oleum pro eleemosynis accipitur, vti thus orationes & preces interpretantur. Quod verò scriptum est, animam quæ peccauerit, offerre donū similam cum oleo, virū nulla vel ingenij subli-

A sublimioris vel doctrinæ gratia prępeditũ, sed vita tãtùm hominẽ professum, alioqui vel mercaturę, vel agricolationi, vel piscatui, aut militię, aut sellulariis artib. deditũ Cyrillus intelligit, q simplicitatẽ suã cuius simila est indiciũ, quærat Deo per oleũ diuinę misericordię cõmendare. Neq; prætereundũ quod aliquorũ historię prodiderunt, Augusti tẽporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleũ erupisse terra, totaq; die nulla intermisione fluxisse: quod forsitan ad ortũ Christi, & eam quę subsecuta est mortaliũ, quæ summa eius fuit misericordia, redemptionem, & gratiã per omnẽ terrarũ orbem longè lateq; diffusam, referri potest. Sunt qui defossi in terrã cadi defluuiũ illud olei fuisse dicant, cũq; apotheca, vbi vas conditũ fuerat, in ripæ Tyberinæ summo margine sita esset, amphora casu aliquo vitiata liquorẽ inde sibi viam aperuisse. Vtcũq;, maximi omnino ostenti loco habitũ, eiusq; rei monumenta longa annorũ serie posteritati cõmendata. Epopæus Thessalus qui Coraci Sicyoniorũ Regi succesit in imperio, à Nicteo Thebanorũ Rege bello impetitus, cõmissaq; pugna graui accepto vulnere cùm victor euasisset, Palladi templum erexit, qua rogata vt signum aliquod ostenderet, ex quo an id gratũ deæ donũ fore coniicere posset, aiunt oleum spontè ante
B templum fluxisse, simulq; Epopæum haud ita multò pòst vulnere negligentius curato periisse. Ex gentilium enim religione obseruatũ est, deos tunc suæ in nos misericordiæ signa exhibuisse, cùm ex carcere corporis migrare iusi essent, id quod aliquot exemplis declaratũ est. Simile fuit in Cleobe atq; Bythone fratribus iuuenibus, qui pientisimi erga matrẽ Iunonis deæ sacra petiturã, iumentis aliis deficientibus vltrò ipsi iugum subière, pro quorũ pietate merita à Iunone filiis dona mater cùm poposcisset, manè ambo inuenti sunt animã efflasse. Quod verò ad misericordiã & veniam imploratã attinet, quæ multis veterũ exemplis per oleum significata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum Heliogabali vita: Sybaritas eo anno periisse, quo missum ex oleo & garo cõmenti sunt. q; si quis ad cibi genus id & ganeæ delicias referat, subfrigida admodum causa videat: sin ad oraculum, cuius mentionẽ ex Stephano Hermolaus Byzantius facit, Ægyptiacũ aliquid, hoc est, eruditius oleat. Tunc quidẽ Sybaritas perituros oraculum nũciauit, cùm maior olim honor mortali cupiã quàm diis habitus esset: forteq; evenit vt seruus heri sęuitiã subfugitãs, ad aras deorũ cõfugiens nihil profecerit: vt verò ad patris herilis monumentũ se recepit, veniã implorarit, at-
C que ita oleũ garo, pisculẽto quippe ac perinde profano, vt in piscibus habẽt, pulmẽtario, cõmixtũ: condonatũ qppe crimẽ profanę rei gratia, posthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

PLuribus verò locis olea in diuinis literis virum probum indicat, qui misericordiæ præcipuè fructibus abundet, de quo habẽt in Psal. Oliua fructifera est in domo Domini. Cõtrà oleaster minimæ frugis hominem, vel idololatram ostendit. Paulus: Si autem tu ex naturali excisus es oleastro. Tum lucernas in tabernaculo testimonij à vespere vsq; mane illucescere iubet Dñs, hoc est, iuge esse cõmiserationis opus. Nã Salomon, Oleum, ait, de capite tuo non deficiat. Corã Domino autẽ illa accendi debet, qa in abscõdito fieri debet eleemosyna, & vni Deo tãtùm innotescere, vt ignara sinistra sit quid fecerit dextera. Quòd mũdissimum esse vult cãdelabrum, ostendit opus hoc tã pium à colluuie ostẽtationis & hypocriseos absterfum esse debere. Aliter lucerna super cãdelabro mundissimo posita semper in conspectu Domini, cãdelabrum Euãgelica est doctrina, in qua Christus virtutes lucernæ instar splendere præcipit, absurdum esse dicens

ſub modio eam occultari: oleum verò quod his lucernis infunditur, ipſa eſt eleemoſyna, vnde ieiunium, virginitas, oratio, iuſtitia, & alia vitæ noſtræ lumina irrigantur, & vt perpetua inextinguibiliq; flamma vigeant cuſtodiuntur. D

SVPPLICATIO.

IAm verò notum eſt illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticôn appellatam, de qua Statius non alia de cauſa dixit,

Ramúmq; precantis oliuæ. atq; alibi: *Vittatæ laurus & ſupplicis arbor oliuæ.*

Ramus enim oleæ lauri've lana circumvolutus, manibus legatorum ſupplicantium geſtari ſolitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pauſania. Id poſtquã Lacedæmonij reſciuerunt, legatos ad eos cum lana miſerunt. Maro quoq; morem hunc tangit:

Optime Craiugenûm cui me fortuna precari,
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam inſtitutum putat: nam qui precantur, & ſupplicant, ſuam arguunt imbecillitatem. Ex lana verò velamentũ id accipi ſolitum, quòd oues alieno ſemper auxilio egeãt. E
Hinc ſacra illa ἱκετήρια, de quibus in Theſeo Plutarchus: nam Theſeus oleę ramũ ſertis coronatum vouit Apollini, ſi Minôtauro interfecto incolumis rediiſſet. Hinc ὀσχοφορεία, πυανεψία, κυανεψία.

MANSVETVDO.

QVantũ autẽ pertinet ad manſuetudinem, ſunt qui illius ergò Deorum ſimulacra fabricari ex olea contendant, quaſi benignitatẽ illam qua ſuperi ſunt præcipuè prędìti, ita ad vnguem referre videantur. Hinc apud Herodotũ Terpſichore, orta in Epidauriis ſterilitate, conſultũ ab iis oraculum reſpondit, Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra ex olea erigẽda. Non immeritò itaq; ſacra oleæ ſtirps apud Mileſios tunc ſponte ſua conflagraſſe dicitur, cùm illi inter ſe omne crudelitatis & immanſuetudinis genus truculenter exercuiſſent. Aiunt verò oleo cõtra furorem tantã ineſſe vim, vt effuſum in perturbatos veſanientis maris fluctus, tempeſtatem efficaciſsimè tranquillet. Hinc Ioannes Synæ monachus: Velut vter oleo repletus fluctuũ rabiem in ſerenitatis tranquillitatem cõmutabit.

ÆTERNITAS.

ALij, qui ligni naturã & ſoliditatem exploratam habebant, æternitatis ratione habita id fieri crediderunt: ea ſiquidem materies æterna eſt, quam neq; tempeſtas, neq; caries, neq; vetuſtas labefactat. Eadem nõ in muro tantùm abſtruſa, ſed & in ſubſtructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatáve, ſempiterno propèmodum officio perſeuerat incorrupta. Cumq; Maro dicat ſolum ignem inimiciſsimum oleæ, quo ſi comprehenſa ſemel fuerit, non à ſtirpe valere, non cæſam reverti poſſe, atq; ima ſimilem revireſcere terra, illud Athenis admiratione dignum olim evenit, quòd eo tempore quo vrbs Medorũ incendio conflagrauit, ea ſimul arſit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: ſed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum menſuram excreuiſſe: autor Pauſanias, à quo nonnihil diuerſus abit Herodotus, Vrania. Atq; hoc illud eſt, quod libro de Legibus ait Tullius: Niſi fortè Athenæ tuæ ſempiternam in arce oleam tenere potuerunt. F

GYMNASIVM.

COrporis autẽ exercitatiões & gymnaſij labores per oleũ ſignificari paſsim inuenies, quanq; nõ ſum neſcius Anacharſin Scythã oleũ cõcitãdę inſaniæ pharma-

A pharmacũ appellaſſe, quòd Athletæ eo pervncti magis ac magis inſanirent: putabat enim, aut putare ſe fingebat, eam oleo ineſſe vim, vt eo qui delibutus eſſet, inde ad certandi furorem cõcitaretur. Sed hæc vt Philoſophus Anacharſis, qui tecto gauderet & vmbra, quiꝗ olei vſum apud Scythas ſuos nullum eſſe viderat. Contrà verò Epaminondas permoleſtè tuliſſe fertur multũ olei ſe intra corpus recepiſſe, cùm eius coquus impenſarum redderet rationẽ: maluiſſem enim, inquit, id extrà conſumpſiſſe, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium ſignificatum, vbi libro Carminũ primo Sybarim dicit amore perditum deliqueſcere: quærit enim cur is oliuum ſanguine viperino cautius vitet. Et Attis Catulli galliambico ait: *Ego gymnaſi fui flos, ego eram decus olei.*

Neꝗ quidem ad corpus tantũ, verùm ad mentis etiã labores & exercitationes, propter vigilias & lucubrationes refertur: vnde dictum de ſtudioſiſsimis nonnullis, plus olei quàm vini eos inſumpſiſſe. Et ad alicuius veteris & præclari viri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere voluerint.

NITORES.

B QVos verò ληκύθους vel Marci noſtri, vel alterius cuiuſpiã celebrari videmus, inde nitores quoſdam, & inſperſa lucubrationibus fulgura quædam intelligendum, quæ ſplendidiorẽ orationẽ reddant. Id à balinearum vſu ſunt qui deprompt ũ putent, ꝙ lecythi vſus eo potiſsimùm loco inſeruiat, in quo oleum ad huiuſmodi nitores & elegantias comparatũ, infuſum ſit. Qui verò ad lucubrationes & vigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè commodas, & ad excogitandum propter ſilentium aptiſsimas. Epicharmi enim dictum eſt, ſi quid ſcitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐν νυκτὶ γα' βουλὴ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

VICTORIA.

AN verò ea de cauſa victoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea veteres trophæa cõſtituere conſuerint, an quia victoribus ex oleaſtro corona plurimùm pararetur, in ambiguo eſt: dubio procul enim Olympionicæ oleaſtro coronabant̃, vt Ariſtoteles, oleæ ſpecie, quę quidẽ ea de cauſa φιλοστέφανος appellatur: folia enim coronis huiuſmodi dedicata, contrario quodã modo habent cum reliquis foliis, alia ſiquidem quod albicat interius claudunt, virori forinſecus patefacto: hęc verò intra ſe quod viride eſt inſinuant, quod candidum habent foras ſpectandũ exponunt. C Aiunt verò Herculẽ Pæoneũ, Epimedẽ, Iaſiumꝗ & Idã fratres, ex Ida Cretenſi in Elidẽ delatos, ibiꝗ Herculẽ, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus propoſuiſſe, victoremꝗ oleaſtro coronaſſe, quã plantã ipſe ex Hyperboreis regionibus in Gręciã detuliſſet: cuius rei meminit Pauſanias, Olympia. Et apud Pindarũ eũ legas ex oleaſtro lucũ ſeuiſſe, quẽ victoribus dedicarit. Nã et Ariſtander et Alexãdri Magni vates oleum victoriæ, ſed laborioſæ, ſignũ eſſe interpretatus eſt. Cùm enim Rex ad Oxũ flumen applicuiſſet in Sogdianos mouẽs, caſtris poſitis nõ procul ab eius tabernaculo gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxêre. Conſultis vatibus Ariſtander reſpondit, olei fontẽ, laborẽ quidẽ, ſed et victoriã ꝓmittere: vngunt̃ enim athletæ, & olea victores coronant̃. Vnde in antiquorũ memoriis nõnunꝗ legas legatũ oleũ, vt Reate, T. Fundilius Gemilius VI. Auguſtalis HS XX dedit, vt ex redditu eius ſummæ, die natali ſuo IIII. K. Febr. pręſentes veſcerent̃, & ob dedicationẽ ſtatuę decurionib. et ſeuiris, et iuuenibus ſportulas & populo epulũ & oleũ eadẽ die dedit, oleũ nimirũ ad gymnica certamina quę funeralib. celebrari cõſuerũt. Neꝗ verò prętereundũ Panathenaicis,

quæ in Palladis gratiã celebrabant̃,olei vas plenũ victoribus dari solitũ,quòd D oliuum invenerit Minerua.quamvis non desint,qui oleam inuentã à Mercurio tradant,nõ à Pallade. Sedenim cur oleę ramus in Mercurij manu poneretur,superius exposuimus.Sanè quidem nõ ignoramus ministros triumphantiũ oleagineis coronis vti solitos in honorẽ Mineruæ,quæ belli dea putabat̃,& hinc illi Bellonæ nomẽ. Vnde illud apud Maronẽ, Præses Tritonia belli.Xerxen tamẽ fefellit insomniũ, quo sibi visus est coronã oleagineã gestare,ex arbore,cuius ramis terra tota occuparet̃, id quod eũ maximè impulit vt tanto belli apparatu in Græciã traiiceret, vbi postmodũ magna victus clade, turpissimã fugã arripuit.

PINGVEDO.

SAcræ nostrorũ literæ vbertatẽ interdũ per hieroglyphicũ oleæ acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiusdam vbertatis signũ esse ex eo perspicias,quòd libro Iudicũ cùm à sterilibus arboribus olea ad imperiũ accerseretur, respondit ea,nolle se pinguedinẽ suam derelinquere,quæ vsui & diis & hominibus haberet̃.Apud Horatiũ,lecta de pinguissimis oliua ramis arborũ,habetur.

HILARITAS. E

ET pro hilaritate oleũ poni in iisdẽ diuinis literis inuenias:vt Psal. XCII,Senectus mea in oleo pingui:vbi interpretes per oleum hilaritatẽ exponũt, citantq́ ex paulò pòst sequenti Psalmo locũ,vt exhilaret faciẽ in oleo.In iisdem diuinis literis inuenit̃ cibus panis non fermentati,collyridũq́ oleo conspersarũ,& obvnctorũ oleo laganorũ:per quæ,vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur,Apostolorũ doctrina,legis eloquiũ,et mystica Prophetarũ verba intelligũtur. Obvncti Prophetæ,quia res non ita liquidò,neq́ tam opulẽter explicuère. Cõspersę collyrides,quia passim doctrina Christi,legis vtit̃ testimoniis:de Christo em̃ Moyses locutus est. Panes verò nulli nõ adiiciunt̃ obsonio, plenissimeq́ hominẽ pascunt,magisq́ omnino nutriũt, veluti Apostolorũ traditiones,quæ eædem & Christi documenta sunt, in omni vitæ tenore coloreq́ vsui veniunt, & opulentissimè sufficiunt.

SPES.

ESt & spei simulacrũ olea, propter continuã viriditatem: nã nostro etiã tempore virorem multi pro spe ponũt.Hinc similes nos esse oleæ Basilius cuperet,quò grauidi refertiq́ fructibus,nunquã spe denudaremur:et quia miserationis etiã indiciũ eam esse ostendimus, omni,vt idem inquit,tẽpore misericordiæ F munus exercẽtes,fœcunditatis ac vbertatis eius,quæ semper vberrima est,ęmuli euademus. Quod verò proditũ est Iouẽ olea coronari solitũ,id ea de causa factũ Phurnutus putat,quòd in ea viriditatis perennitatẽ & pinguedinẽ animadverterãt: itaq́ Deum omniũ bonorũ autorẽ, fœcũdissima vtilissimaq́ omnium arbore insigniri placuit.Alij dicũt ꝓpter glaucedinẽ, quæ sit cœlo propèmodũ similis: nam & id ad historiã addit̃,vt à Pallade,quæ Glaucopis dicit̃, producta credatur, de qua quidẽ fabellã ex Marco Varrone recitare nõ pigeat.Enata fortè in Athenarũ arce oliua arbore,sed et aquarũ scaturigine mox emanãte,Cecropem per id temporis Regẽ animo ad hęc prodigia obnoxio,saneq́ territũ,et ne futurarũ fortè calamitatũ hæc portẽta forẽt pręnuncia, sciscitatũ Apollinis oraculũ missos certos homines,qui & ostenti causam perquirerẽt, & auerruncãdæ deorũ iræ,si quid illi minitarent̃ ostento,rationẽ discerẽt.Legatis verò post sciscitationẽ respõdisse Pythiã,iussisseq́ interim illis bono essent animo,neq́ enim ostentũ id hominũ malo aliquo factũ, sed deorum duorũ cõtentione certãtium inter se,vter eorũ Athenis imponẽdi nominis autor esse debeat:per oleã em̃ Mineruam,

A nerua, per vndam Neptunum significari, & quæ sequuntur ad hoc pleraque alia, quæ de industria missa facio. Porrò de deorũ cõcilio, vt apud Ouidium est, plerique omnes tradidêre, decreuisse eos, vt is imponẽdi nominis autor esset, qui rem humano generi vtiliorem protulisset. Oliua quidem quantas habeat vtilitates nemo non nouit. Vnda verò quãto sit mortalibus vsui, loco suo declaratũ à nobis est. Sed enim oleam ideo prælatam aiunt, pronunciatumque pro Pallade, quia arbor ea pacis indicium haberetur. Pacem verò bonorum omnium opulentiã & vbertatem secum afferre, parentes nostri forsitan experimento cognouêre. Nos, Italia vniuersa per tot annos assiduo continentique bello afflicta, vix eius felicitatis famam, vt diceret Homerus, audiuimus.

FRVGALITAS.

QVamvis aũt tãta sit læta pinguedine, est tamẽ & frugalitatis indicium oliua, de qua sæpe legas, eiusmodi baccas apud veteres parsimoniæ causa appositas, & à Platone lauto etiã cõviuio deliciis cõtemptis esitatas. Eundẽque cõstat in B conviuio quodã oleis vescentẽ, irrisum à Diogene, qui dixerit, Si sic prandisses, non ita cœnares: qui scilicet sentiret, non esse id frugalitatis, sed stomachi lauto prandio grauati. Quod verò pertinet ad Mineruã, quæ innupta, quæ virgo perhibetur, meritò ea sibi oleam asciscit, cùm puritate pudicitiaque non minus olea quàm Minerua delectet. Græci enim, vt Rutilius Taurus ait, iubent oliuã, cùm plantatũ & legitur, à mundis pueris atque virginibus operandũ, credo, inquit, recordati, arbori huic esse præsidem castitatem. Florentinus quoque lib. De re rustica, adeò purã esse oleam tradit, vt collectores etiã non nisi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedunt, iurãt se nõ alivnde quàm ab vxore sua venire: ita fieri vt anno insequenti vberiorẽ proventum exhibeant. Præcipuè verò aiunt Anazarbi, quæ Ciliciæ est ciuitas, oleas esse fœcundissimas, quoniam à castis tãtummodo pueris colantur. Sed neque illud dissimulandum, tametsi ridiculum, quod apud autores Græcos, qui nihil nõ ausi sunt mãdare literis, inuenias, amuletum præsentaneum ad capitis dolorem esse, si oleæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ scilicet, inscribatur, ipsumque folium filo religetur ad caput in coronæ modum.

C

DE VITE.

OFfert verò post oleã Vitis, neque minoris ipsa vtilitatis, vt non immeritò multis & his insignib. atque præclaris sit hieroglyphicis decorata.

LÆTITIA.

QVorum illud præcipuũ, & omniũ præconio celebratum, vt per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantùm, verùm & philosophi & poëtæ Latini Græcique omnes eodem admisere cõsensu. Sed vt plurima super hoc à Platone & ab Homero dicta dissimulem, no'nne diuinæ etiã literæ sententiam hanc eandem plerisque locis prosequuntur? cuiusmodi illud est, quod requisita vitis ad aliarum arborum imperium respondit, non posse se deserere vinum suum, quo Deus atque homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontẽ, Symposio, vinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamque nõ aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã adauget. Et cõiectores, vel modici vini haustu in somniis attẽtari viso, læti alicuius eventi signũ arbitrantur. Apud Philostratũ vinitor sub vite considendum Phœnici suadet, quòd ex ea spirare soleat lætitia. Epigrãmatarius poëta quidã non inelegans nec infacetus, acerbè in eum invehitur qui racemũ immaturũ aspernatus humi abie-

cerat, & insuper pedibus conculcauerat: non immeritò quidẽ indignatus, propterea quòd primo eo gustu deceptus, vitem omnem malè acceperit, & in præciso racemo succrescentem lætitiam extinxerit. Ita enim dicit: D

Τίς ποτ' ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα Βάκχου
 Ἀνὴρ, ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν,
Χείλεα δὲ συνφθεὶς ἀπόμυας βάλεν, ὥς ἂν ὁδίταις
 Εἴη νισσομένοις ἡμιδαὲς σκύβαλον,
Εἴη οἱ Διόνυσος ἀνάρσιος οἷα Λυκούργῳ,
 Ὅττι μὲν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνην·
Τοῦδε γὰρ ἂν τάχα τις διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
 Ἤλυθεν, ἢ γόου κῆδος ἔχει λύσιας·

cuius hæc propemodum est sententia:

Quæ feritas? quisquis dona immatura Lyæi
 Ante diem è vitis palmite sustulerat,
Labráque perstrictus vecors abiecit, vt esset
 In pedibus trita vile putamen humo,
Huic pater instauret Lenæus digna Lycurgo,
 Quando ita nascentem sustulit Euphrosynen.
Nanque aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,
 Aut poterat curas dememinisse graues. E

Nos verò adolescentes iocati contrà ita respondimus:

Κεῖνος ἀειστεφέας κ' οἰνοτρόφους ὄμφακα μισῶν,
 Ὃς βάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις,
Κλήματά τ' ἐξέταμεν καὶ ὅλους βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης,
 Ὃς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην·
Τοῦδε τις οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
 Ἤλυθ' ἂν ἤγ' αὐτοῦ τάχα λέληθε πρέπους·

quorum sensum ita Latinè reddemus:

Macte animis quisquis vinum hoc immite perosus,
 Allisit putri vile putamen humo,
Ramósque & plantam totam ab radice recidit,
 Atque ita gliscentem sustulit Aphrosynen.
Nanque aliquis poto hoc vino grauis isset ad arma,
 Aut decoris poterat dememinisse sui. F

Sed vt lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exultatio animę & cordis vinum moderatè sumptum: ad iucunditatem enim creatum est, nõ ad ebrietatem, quæ te vita defraudet.

ACERBITAS.

At non in omni vua suauitas, neque quidem in vlla, nisi maturuerit, nisi aëris clementia, locique & situs opportunitate adiuta fuerit. Nam vuæ pleræque neque tempore, neque loco suo decerptæ, amaritudinem potiùs quàm suauitatem vllam præ se ferũt: quare suum est omphacio significatum, vt scilicet insuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturã vuam indicetur. Hinc illud in sacris literis: Patres nostri comederunt vuam acerbam, & dentes nostri obstupuerunt. quam sententiam diuinitùs Cicero mihi videtur explicuisse, vbi ad Brutum scribit: Nec verò me fugit quàm sit acerbum parentum scelera filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatũ est, vt charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos subsequuntur, quæ omnia in parentis scelus oggeruntur.

HILA

A HILARITAS.

EAdem ratione qua lętitiā significat vitis, publicam etiā hilaritatē ostendere videt: quare apud Maronem Troiani longa nauigatione & sæuissima mox tempestate fatigati, Dei Bacchi lętitia exhilarant. atq; alio etiam loco, adesse eisdem lętitiæ datorem Bacchum votis precari videmus. Tum apud Horatium, si qua celebratur hilaritas, vel ipsa pauimenta vino natāt. Tristi verò & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui simile id quod apud Ciceronem III. Tuscul. habet: Huic calix mulsi impingendus est, vt plorare desinat. Quin & ipsa Musica, quę tota ad hilaritatem cōparata est, non alio magis stimulo concitatur quàm suauis vini gustu. Hinc apud Ouidium legas:

Necnon & carmina vino Ingenium faciente canunt.

quod ex Tibulli synepeia dictum. Ille enim cùm Osirim visitatorem laudaret, ita de vino cecinit:

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Mouit & ad certos nescia membra modos.

B Hinc Æschylus quasi nimium oblasciuiens, dictus est tragœdias suas potando scriptitasse, de quo Plutarchus Symposiacis. Contrà reprehensus est Gorgias, qui tragœdiam suam Marti dedicauit, cùm Baccho potius tribuēda fuerit: nam ea de causa dictum, οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ, nullam quippe adesse hilaritatem ei qui aquam bibat. Quam sententiam sibi desumpsit Horatius eo Epistolarū loco, vbi festiuè admodum bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Prisco si credas Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, neq; viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Mox & illa per iocum acriter demorsa:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus, ad arma
Prosiliit dicenda, forum putealq; Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.

Agnouit & hoc Anacharsis Scytha, quāvis vino super seuerè nimis iudicaret, quippe qui cùm in conuiuio quodam vibrisatores quosdam cantilenam admodum variam crispata voce cum sibilo simul emodulantes auscultaret, interrogatus an in Scythia tales essent modulatores, respondit illicò, Neq; quidem vi-
C tis: vtpote qui innuere vellet, non aliam esse causam emodulationis eiusmodi, quàm epotum vinum. atq; hinc dicterium, Nemo cantat sobrius. De his queritur Dauides Psal. LXVIII. Vinipotores contra se canere. Anacharsis dictū ab Aristotele commemorat eo loco τῶν ἀναλυτικῶν, vbi argumentorū quædam genera à causa desumi solere ostendit. Idem Anacharsis tris in vnaquaq; vite racemos inueniri dictitabat, qui diuersa inter se vi pollerent: primū enim voluptatem afferre, ebrietatem alterū, tertium molestiam. Sed vtcunq; Scytharum suorū sobrietatem prætendat Anacharsis, Cleomenem tamen Spartanorū Regē apud Scythas, vt alibi diximus, vino versum in insaniā accepimus, q; scilicet cum eis meri potationibus contendere voluisset. Meritò autē Plato, vbi secundo de Legū ferendarū ratione disserit, optimum futurū existimat, si Carthaginensium more miles in castris nunquam vinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne vinum vnquam concedatur. Magistratus, quandiu munere funguntur, abstemij sint. Pręsides & iudices, eo tempore quo negotia causarum tractantur, vinum penitùs non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus consilio adhibentur, rémque publicam administrant, aquam omnino bibant.

quam ſententiam philoſophus ille ſummus ex XXXI Proverbiorum Salomo-nis capite ſibi deſumpſit. Sanè Romanorum in hoc quoq; prudentiam, qui ſobrietatẽ in imbecillo fœminarũ genere accuratiſsimè cuſtodirent, multi cõmendauêre. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim vſqueadeò vino abſtinere ciuitatis eius inſtituto iuſſas, vt matronã ob reſignatos cellæ vinariæ loculos ſui inedia necarint. Sub Romulo verò quæ vinũ attigerat, impunè à Mecenio marito trucidata ſit: idcirco & oſcula propinquis offerre neceſsitas erat, vt ſpiritu indicaretur, exploratumq; inde eſſet, an temetum olerent. D

LIBERTAS.

QVòd verò & libertatis indicium ſit vitis, ipſa Bacchi nuncupatio, quę apud Gręcos Lyæus eſt, apud Latinos Liber, argumento eſſe poteſt. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adoleſcentium ingeniis conuiuia nonnunquã indulta, quò illi ad pocula ſe benignius inuitarent, eoq; tormento coacti, ab intimis ſe præcordiis expectorarent, vtpote qui nihil tunc ſimularent, ſed cupiditates omnes ſuas, ſtudiaq; omnia propalarent. Vnde ſapienter Horatius:

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit, & quæ ſequuntur. Idem alibi: E
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?

Meritò itaq; apud Spartanos Dionyſius cognomento ψίλας dicitidiomate Dorico, quod pennatũ ſignificat: vinum ſiquidẽ mentẽ, non ſecus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc volitare facit perquã agiliter: cuius rei meminit Pauſanias tertio. Facit ad hanc libertatis ſignificationem quod ab Heliogabalo profectum eſt, vt vindemiarũ feſtiuo liceret vnicuiq; multa in dominos iocoſa atq; ſcurrilia, petulantiſsima quadam licentia ipſis etiã audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano vigere paſsim vidi, cùm eo fortè tempore ad viſendum eius honoratiſsimæ ciuitatis Academiam illò me cõtuliſſem. Et quoniã vinũ in lætitiæ libertatiſq; ſignificatum abiit, libet ex Moſeos hiſtoria quod ad rem facit exemplum recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem cuſtodiebatur loco, quo & Ioſippus ob cuſtoditã innocentiã vt nocentiſsimus detinebatur, per quietem exiſtimaſſet ſe triplicem videre palmitem ternis præditum racemis, qui cùm tempeſtiuè maturuiſſent, eſſentq; à ſe reſecti & expreſsi, ſubitò Regi muſtum propinaſſet: ex quo Ioſippus bono eum eſſe animo iuſsit, futurum ſanè vt triduo liberatus eo ſitu quo intabeſcebat, in priſtinam dignitatẽ reſtitueret: atq; ita vti à Ioſippo prędictum fuerat, tertio pòſt die liberatus, & honori ſuo redditus, coniectorem haudquaquã vana nunciaſſe cõperiit. F

FELICITAS.

EIus enim ſcientiæ periti ſcribunt, vbi ſignificata vitis examinant, vuam in ſomniis viſam, etiam extra tempus, felicis eſſe præſagĳ. Cuiuſmodi etiã vitis fuit, quæ viſa eſt Aſtyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ ſuæ genitalibus oboriri, vniuerſamq; Aſiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius eventu adeò felici poſtmodum comprobatum eſt: terrarum enim latitudinem id ſignificabat quæ Cyri eſſet imperio ſubiuganda. Rheæ ſiquidem vitis ſacra eſt, & eiuſmodi deæ de vite fieri ſimulacrum tradit Euphorion. Fuit autem hoc atteſtatum oſtentum, ad alterum, quo prius imaginatus fuerat Aſtyages idem videre ſe micturientem filiam, quæ Regiam vrbem cum vniuerſa Aſia inundaret. Et quamuis Rex quid vtrunque ſibi ſomnium vellet à Magis edoctus contra filiam & infantem natum multa eſſet machinatus,

fatalem

A fatalem tamen necefsitatem euincere non potuit. Euerſo enim Medorũ regno, Perſicoq; conſtituto, Cyrus mirum in modum creuit.

LABOR.

NEque tamen ita felix tranquillumq; eſt hieroglyphicum vitis, vt non & laboris plurimi ſit etiam argumentum: ſiquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vſqueadeò imbecilla eſt, vt niſi humana diligentia excolatur, pergulis ſuſtentetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis ſingulis præcidatur, multo deniq; labore cuſtodiatur, breui admodũ tempore vel pereat, vel in labruſcam degeneret. Quare non imperitè dixit Heſiodus, ſiue is Apollonius fuit qui ſcutum Herculis doctiſsimis carminibus celebrauit:

Οἷα Διόνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα, καὶ ἄχθος·

vt & lætitiam & laborẽ ſimul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neq; ſum neſcius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atq; mœſtitiã referri poſſe: ſiquidem compertum eſt eos qui meraco plurimùm vtuntur, melancholicos fieri, atq; inde triſtiori eſſe corde: tum obliuioſos, vt Florentinus in re ruſtica ait, in primis

B fieri, vt ea taceam quæ per ebrietatis furorem infanda pleraq; perpetrãtur: quorum omnium memor Maro noſter, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhæchúmq;, Pholúmq;,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Habet & illud incõmodi, quòd linguam vinum præpedire ſolet, eaq; de cauſa Mercurio, non vino, ſed lacte ſupplicabatur, ad ipſam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam: idq; Romæ, vico etiam ſobrio nuncupato fieri ſolitum.

TITILLATIO.

ET quod aiũt, ſine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriã, Lampſacum ea de cauſa ſalaci Deo ſacram olim dictitatã, quòd optima generoſiſsimaq; vina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuiſſe antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demoſthenem, qui rei iſtiuſmodi cauſam memoriæ prodiderit. Cùm itaq; vinum præcipuum ſit nequitiæ fomentum, meritò ſignum Virginis vitem auerſatur: cauendũ enim, vt Orpheus monet, ne Luna ſignum Virginis præcurrente vitem feramus: eam enim Virgo

C odio proſequitur. Atq; ne vllus vnquam ſit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebriis colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

FVit & ſanguinis ſignum oblatum in ſacris vinum, atq; eo nonnunquam cognomento nuncupatum: quare quod apud Maronem,

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
Horrendum dictu, latices nigreſcere ſacros,
Fuſáq; in obſcœnum ſe vertere vina cruorem,

non tantùm oſtenti loco poſitum, ſed antiquum videtur ſignificatum attigiſſe, quòd & pro vino ſanguis, & pro ſanguine vinum acciperetur. Nam Moſe ſecundo Deuteronomij cantico: Et ſanguinem vuæ biberet meraciſsimũ. & Pſalmographo dictum, Sanguinem, inquit, vuæ biberunt. Sanè quidem Ægyptij ſacerdotes vino pertinaciſsimè abſtinebant, & antiquiſsimi eorum reges: nam & illi tunc non niſi ſacerdotes erant, vt tradit Hecatæus. In deorum tamen cæremoniis vino vtebantur, eóque libabant, vt idem autor ſcribit, non gratam

quidem rem cœlestibus oblaturi, sed eorũ sanguinem qui contra deos pugnas- D
sent propinaturi, indeq; sibi numina conciliari arbitrabantur: persuasum enim habebant Ægyptij, vitem ex fuso in terram gigantum sanguine pullulasse, vnde & amentia, & furor inesse vino. Quanquam posteriores Reges, Psammeticho in primis autore, vinum, sed certa mensura, mensis adhibuêre. Ponit verò & Hesiodus mensuram qua sit ad salubritatem bibendum:

τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.

Tris miscebis aquæ partis, sit quarta Lyæi.

Et venustũ admodũ est epigrãma Meleagri, quo à Meraco salubriter exterremur:

αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
νίψαν ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον,
τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος, ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Ardentem ex vtero Semeles lauere Lyæum
Naides, extincto fulminis igne sacri.
Cum Nymphis itaq; est tractabilis, at sine Nymphis
Candenti rursum fulmine corripitur. E

Hęc autẽ miscendi meri admonitio, adducit in memoriã mihi locũ in diuinis literis, quẽ nefas est prętereire: Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. Calix Domini mixto plenus, idẽ est, vt sentit Eucherius, ac si diceret, misericordia & iudiciũ. Inclinatur verò ex hoc in hoc, cùm de misericordia in iudicium diuina seueritate transitur. Fęx autem nõ exinanit, quia adhuc vltimum iudicij reseruatur: ea siquidẽ erit vindemia, quæ ipsis in diuinis literis hieroglyphicè ponit, significatq; rerũ finem, quam theologi seculi cõsummationem vocant, aliquando depopulationẽ, vt Psalmo: Vindemiãt eam omnes qui transgrediunt viam. Pro fine verò rerũ, Ioël: Mittite falces, & vindemiate vineã terræ, quia maturæ sunt vuæ eius. Et ne hoc imprudentibus excidat, vindemiæ ipsius instrumẽtum torcular, nomẽ in sacris literis hieroglyphicũ, per quod scilicet tum alia quædã, tum præcipuè tempora ærumnosa, pressuræ, vexationesq; significant: quam in sentẽtiã totus ferè Psalmus euagat, cuius inscriptio est, In finẽ pro torcularibus.

FERACITAS.

NOn ineptè verò quispiam feracitatem hieroglyphicè significaturus, vitem F
cum racemis pinxerit, inter enim fœcũdiores plantas principatum obtinere vitem nemini dubium, si arbusculæ vniuscuiusq; ratione habita, vini copiam expenderimus. Addam etiam eam alicubi esse racemorũ magnitudinẽ, vt racemi singuli singulos expleant currus, cuiusmodi fertilitas est Eucarpiæ minoris Phrygiæ vrbe. Quinetiã currum medium ibi diffractum defecisse vnici racemi pondere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium esse dicit, quod teste careat. vtcunq; tamen, hæc & alia super huiusmodi vrbe à Stephano memorantur, in iis quæ defloraui Hermolaus Byzantius.

PIORVM CONVENTVS.

SEd vt de vite simpliciter sermo sit, debere nos, ait Basilius, rationẽ eius cõtẽplari, qua Dominus sese vitẽ, & Patrẽ agricolam esse, vinitorẽq; dixit, nosq; singulos in piorũ cõventu per fidẽ satos, palmites appellauit: hinc nos ad vberrimi fructus feracitatẽ inuitat, ne vt invtiles atq; superflui ludibrio simus, & à fœcundorũ palmitũ cõsortio recisi amputatiq;, igni destinemur. Assertor verò noster nusquã cessat animas nostras vitibus cõparare. Vinea nãq; facta est dilecto, dicit,

A dicit,in cornu,in loco pingui,& vineam seui,septumq; circũposui. Animas humanas planè vineas dicit,quas circũdedit septo,tũ ea securitate atq; tutela,quæ resultat ex pręceptis,tum ipsa gemmarũ custodia. Dictum est enim: Versabitur angelus Domini in circuitu metuentium eum. Deinde quasi valla nobis defixit positos in Ecclesia primũ Apostolos,mox prophetas,mox doctores alios:inde animũ nostrũ,ne deiectus despectusq; humi reperet, & prætereuntiũ pedibus conculcaret, maiorũ nostrorũ exemplis,qui per summã innocentiã & probitatem clari & illustres habent,in altũ erexit, eorumq; vestigia sequi iussit, qui per virtutẽ & integritatẽ ad summũ euasere. Ad hæc vitẽ Ambrosius plebem Ecclesiæ significare cõtendit,quę veluti quadã fidei radice plantat, propagineq; humilitatis reprimit: vbi verò circumfossa fuerit,religat, erigiturq;,ne reflectat in terram. E sarmentis alia recidunt,propagant alia. Recidunt quidẽ ea quæ inani sylua luxuriant,de quibus Pythagoras symbolicè dixit,μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, pura purgataq; omnia esse volens quæ Diis offerantur. Ea verò propagantur,quæ bonus agricola fructifera iudicarit. Adminiculorũ verò ordines iu-
B gationisq; cõcinnitas verè atq; manifestè docent æqualitatẽ in Ecclesia seruari debere,vt sese nemo,quantumlibet diues & honoratus, extollat, nemo pauper animũ despondeat,seq; despectũ atq; cõtemptũ esse vereat: ignobilis nemo desperet,verùm æqua sit omniũ conditio, pariterq; omniũ mens ad superiora sustollatur,suamq; in cœlis futurã consuetudinẽ atq; cõmercia sibi proponant. Ne verò vllis ingruentiũ tempestatum procellis vexari, loco've deturbari deiici've possit,clauiculs quasi charitatis amplexibus proximos quosq; complectit, & in eorum coniunctione requiescit. Appellat nos IESVS vitis suæ palmites, propterea quòd,inquit Origenes,palmes arbore connectit, & clauiculis tanquam manibus freta confirmat à lapsu,quo fretus adminiculo ventos turbinesq; contemnat. Futurorum id bonorũ indicat spem,quia fideles quiq; non solùm in iis quæ gerunt,sed etiam in iis quæ sperant & credunt, perfectũ salutis statum expectant:quapropter quasi ad quendã patientię ardorẽ spe iuncti atq; cõfirmati, naturaliũ motuũ procellas,cupiditatumq; turbines insultusq; perferũt atq; contemnũt. Hæc & huiusmodi pleraq; cõmentationibus in hieroglyphica nostris
C libenter inseruimus, quò mihi sint æquiores ij,qui studiũ in hac re meũ acrius incessunt,quorsum id tendat ignari, cùm viderint similitudinariã hanc loquendi figuram nõ tantùm ab Ægyptiis,quos immeritò cõtra Dei præceptũ abominantur,inuentã,verùm etiam ab antiqua & noua lege receptã,quinetiã ab ipso nostræ institutionis cõditore CHRISTO IESV frequentissimè in vsum deductam:nihil eñ aliud est hieroglyphicè loqui,q̃ diuinarũ humanarumq; rerũ naturã aperire. Addenda verò huc fuerãt ea quoq; de Iuda Israëlis dicta: Lauabit in vino stolam suã,& in sanguine vuæ amictũ suũ: sed quoniã hæc copiosè sunt à sacrorũ interpretibus discussa,pręsertimq; ab Adamantio,ad vltimam eius homiliã in Genesim,vnũquenq; pietatis studiosum accedere cohortamur.

DE FICV.

INchoauit,honoratissime Domine, oliua apparatũ nostrũ: accessit vua,quę plurimũ fortè attulit saturitatis:pro bellariis addere ficus libuit,vt si quid amaritudinis in oliua fuit, si acerbior vua, quòd nostri quippe Bellunensis cœli rigor,eam plerunq; maturescere non sinit,errorem omnem missus tertij suauitas emendet.

DVLCEDO.

DE Ficu ſanè quicquam, quod magnam mihi affert admiratione͂, apud Horum Ægyptiu͂, Caprifico excepto, nõ inuenimus: paucisſima enim admodum eius autoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratam paſsim comperimus: atq; illud præcipuum eius eſt hieroglyphicum, vt per eam dulcedo intelligatur, eaq; tam in grata hominum conſuetudine, ac morum ſuauitate, quàm in cæteris rebus quæ iucundę amabilesq; ſint, ac voluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritum de ſuauiter canente, καὶ ἀπ᾽ αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις, è mediisq; cibus tibi ficus Athenis. Ab Ægilo verò dictu͂, quòd ea ſit ex Athenienſiu͂ tribubus. & ſuauiſsimas Athenis ficus eſſe, Dion etiam teſtatur. Ita verò ficus ad victus humani cõmoditate͂ nata, vt Hipponax Poëta vetus, eam auro prætulerit, dum ſcazonte illo ſuo licentioſo dicit:

Εἴτις κατόρξεἰ χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
Καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
Γνώσεται ὅσων τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω·

Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficusq; paucas, comparetq; ſeruulos
Duóſve triſve, iudicabit illicò
Auro domi præſtare ficum plurimo.

Sanè φιλοσύκους nonnulli appellant purioris manſuetiorisq; vitæ duces. Harum verò cõmendatione͂ auget ſummo opere Artaxerxis cognomento Mnemonis teſtimoniu͂, qui iunioris Cyri frater fuiſſe fertur: is cùm aliquando arrepta fuga cõmeatuq; direpto coactus eſſet ficus & hordeaceum panem eſitare, indoluiſſe fertur, ob regalem affluentia͂ apparatioresq; lautitias tantæ ſe voluptatis expertem tandiu fuiſſe. Quid verò quòd ruta ſua ſatis inſignis amaritudine, ſi iuxta ficum feratur, mitior euadit? Meritò itaq; ficus apud Iſraëliticos iudices nequaquam velle ſe ait dulcedine͂ ſuam derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperiu͂ adſciſcebatur, dominare͂t. Vt verò alibi legimus in iiſdem diuinis libris, iuſtos & ſanctos homines ſub ficu requieſcere perhibent, hoc eſt, tranquillam atq; ſuauem vitam agere. In veteru͂ etiam numis ſuauitatis iſtiuſmodi ſignificatum obſerues. Nam in quodam ficus eſt inter duos tumulos ſita: vnius tumuli inſcriptio eſt ΑΜΒΡΟΣΙΑ. Alterius ita detritæ literæ ſunt, vt legere non potuerim: puto tame͂ ex nota Ν literę, quæ vix dimidia diſcerni͂t, ΝΕΚΤΑΡ eſſe debere, quaſi ficus vtriuſq; vicem gerat. Sanè cõiectores inſpectam in ſomniis ficum, albam præcipuè, atq; ſuo tempore, bonoru͂ multorum præſagiu͂ habent.

SVAVITAS SVBLATA.

NEq; caruit ominibus ficus, quę ſublatam ſuauitate͂ extirpata ſignificaret, eo præſertim tempore quo publica ciuiu͂ Ro. ſuauitas & dulce commercium, extincto Alexandro Seuero, adempta eſt. Paulò enim antè quàm is fatis concederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria adnexa erant, quæq; ficus eas ferebant quibus Alexandrinaru͂ nomen eſt, ſubitò ante illius tentoriu͂ prociderunt. Idem in Caprifico portentu͂ in Meſſenios accidiſſe memoriæ proditu͂ eſt. Nam cùm illi ſylueſtre͂ ficum τράγους appellarent, quos nos imitati ſumus Caprificum appellantes, oraculum ſuper excidio ſuo huiuſmodi habuerunt:

Εὖτε τράγος πίνησι νέδης ἑλικόῤῥοον ὕδωρ,
Οὐκέτι μεσσήνην ῥύομαι, σχεδόθεν γὰρ ὄλεθρος·

Nanq; Nedes ſimulac curuas caper hauſerit vndas,
Tunc Meſſena vale, tibi enim grauis exitus inſtat.

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eovſq; declinarit,

A vt aquis profluentibus rami alluerent: quod cùm Theolcus vates animaduertisset, instare dixit Messeniorũ exitium, vt oraculo Pythio prędictũ fuerat. Rem tangit Pausanias quarto. Sed cur ficum Idumæã dicere cõtamur, ad quam Assertor noster à Bethaniã rediẽs, fructũ ex ea capturus accessit? famescebat enim: verùm cùm fructũ in ea nullũ inuenisset, arborẽ deuouit, ne vllo vnquã tẽpore fructũ ferret. Sanè mysticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirumq́ ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quẽ famelicus Dominus venit, in quo cùm nihil pręter quandam speciẽ vitalem sine vllo profectu cõperisset, eum in æternam perfidiam execratus est. Fructum enim ipse è synagoga quæsierat, quem nullũ inuenit, quia ea, vt inquit Gregorius, folia legis habuit, sed fructum operis nõ habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacunte, ficum fructum non allaturam. Quòd verò per tres annos frustra quæsitus fuerit hic fructus, Eucherius tria vult tempora intelligi, ante legẽ, sub lege, et gratię tẽpore, quibus Iudæi ipsi fuerint semper à Domini præceptionibus alieni, & nullũ boni operis fructũ protulerint. Eodẽ facit q̃d ait Dominus Nathanaeli: Cùm esses sub ficu, vidi te: quippe
B cùm in originali labe Iudæorũ ritu cõsisteres, adieci animum vt te redimerẽ.

FATVITAS.

ET sycomorus aliquid habet hieroglyphicũ, quã Zachęus inscẽdit: nã arbor ea cùm sit ficus fatua, indicat eos qui, vt Eucherius refert, mundi sapientiã humiliter sectati, eligũt mox Dei sapientiam subtiliter aspicere. Prudenter enim ait is, sycomorũ ascendimus, si prouidè eam quę diuinitùs præcipit, laudabilẽ et sapientem fatuitatẽ tenuerimus. Quid enim inter mortales insipiẽtius, q̃ amissa nõ quærere, possessa largiri, rapiẽtibus relaxare, nullã pro acceptis iniuriis iniuriam reddere, sed iuxta præceptũ Dominicum, in omnibus præstare patientiã?

CONTEMPTIBILIS.

CÆterùm quod ad opera ex ficu facta pertinet, Gręci ficulnum pro imbecillo & cõtemnendo ponunt: quo significato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus inutile lignum,

hoc est, minimi precij, minimiq́ vsus, de quo scilicet faber meritò ambigeret, faceret'ne scamnum, an simulacrum pudendum, deum omnino despicatissimum:
C nam fici materia paucissimis est, & iis admodum exiguis fabricis idonea. Eoq́ spectat prouerbium de Mandronis naui, quæ ficulna fuerit, cùm is notatur qui tenuissima olim re, angustoq́ patrimonio despicabilis, ad amplissimos honores emerserit, nihilo tamen venerabilior habitus ob insolentiã importunamq́ superbiã, qua sese intemperantius efferat. Nam Mandro, vt pleriq́ alij, à remis ad imperium venit, neq́ ob id tamen vllam assecutus est autoritatem. Ita deniq́ veteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum significabant: nam et Græci olim hunc ἄνδρα σύκινον dixère, vt apud Theocritum Ergatinis, & apud Aristophanẽ sæpius inuenias. Et nunc quoq́ vulgus stupidos & ineptos, ficones appellat.

BACCHVS SYCITES.

LAcedæmonij ficum à Baccho inuentã opinanť, eaq́ de causa eum Sycitem nomine, vt Sosibius tradit, coluère. Apud Naxios simulacra eius nũc ex vite, nunc ex ficu fieri solita sunt. Milichius à nõnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro ficis nonnunquam accipiuntur. Et Dionysiis præter vini amphorã, & vitem, quæ præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam gestare mos erat, in quo caricæ forent. autor Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO.

VT verò ad folium reuertamur, quod thrion appellatur, progreſsionis olim ſignũ fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia ſuſpendebãt progreſsionis cæremonia, atq; ita ſibi auſpicatũ iter fore augurabantur. Ea autem de cauſa thrion dicitur huius arboris folium, vt interpretes Theocritiani volũt, quòd in tris partes diuiſum eſt, viſendo inter vtraſq; partes interuallo: ſcribiq́; & trion, tenui, & thrion aſpirata, atq; etiam thriambon. quin et θριάζειν dicũt huiuſmodi folia colligere, & in aliquem vſum parare. D

SEPTENTRIO.

PArabatur aũt thrion religioſe admodũ Serapidis Oſiridiſq́; ſacris, geſtamẽ ſcilicet foliaceũ, quod capiti ſuperponeret geſtãdis hydriis aut calathis cõmodũ, eratq́; illi ſuũ etiã ſignificatũ: ſiquidẽ & Regẽ, & ſeptentrionalẽ regionẽ, polum quippe Arcticũ, per intortile geſtamẽ huiuſmodi intelligebant. Regem, quia polus cœlorũ omniũ rotatũ regere videt: & circulus ille foliaceus in geruli capite orbiculum Arcticũ excribit, ab axis illius qui præ oculis eſt ſimilitudine.

GENITALE. E

QVin etiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium ſemina inde demitti pleriq; veterũ magno ex argumẽto arbitrati ſunt: inde enim actionis eſſe principium, quæ Mathematici veteres latiſſimè diſſeruerunt. quocirca thrium, cùm & humoris redundantiam, ob viridis craſsiq; folij vuiditatem, & motum omnium, ob cõuolubilem texturam ſignificaret, pari quadam natura cum genitali æſtimabatur, atq; eius eſſe ſimulacrum videbatur, vbertate ſcilicet humoris & motu ad prociendæ genituræ principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

DELECTATIO.

HVius generis fuiſſe prædicãt Adami pomũ, præter ipſius Dei præceptũ nimis expetitũ: id enim delectationẽ & voluptatẽ, quæ ſenſu percipit, ſignificaſſe pleriq; Theologorũ docuerũt. Nihil enim mentẽ noſtrã è tranquilla Paradiſi ſtatione facilius exturbat, q̃ nimia voluptatũ cõſectatio. Is tamẽ ſuæ præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici foliis ſemet velare pudoremq́; obtegere properauit. Ficũ enim fuiſſe, tradit Irenæus. Tertullianus aũt ea re ſuper ait: q̃d in nouo corpore indebitũ adhuc pudori erat, protegere feſtinãs, ficulneis foliis interim circundat. Ad hoc addit Irenæus, non alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu eſſet, ad indicandũ pœnitentiæ duritiẽ atq; cruciatũ, propter ſcabritiem ſcilicet et aſperitatẽ, qua foliũ huiuſmodi præditũ eſt. Et quia cingulum id & ſibi & vxori ſuæ circumligauit, nõnulli exponũt, vt petulantẽ carnis impetum retũdere ſe polliceret, id veluti cõtinentię frænũ adhibuiſſe, quoniã ſcilicet ſtolã eam, quã habuerat à ſpiritu ſanctitatis, amiſerat, eo tegumẽto, quod nullã prorſus delectationẽ afferre poſſet, ſed morderet potius ac pungeret, vteretur. F

FOLIA RELIQVA.

FOlia verò reliqua diuinis in literis pro ipſa, vt ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus foliis velatur ac tegitur, ita ſub legis litera ſpititus occultatur. Idcirco nos, ait Heſychius, literæ folium aperimus, vt qui latet interius fructum ſpiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si vindemiatores ingreſsi fuiſſent in te, ſaltem reliquiſſent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cùm ambages & verborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè ſibi declarari compre-

A cõprecetur, quòd folia omnia conturbarẽt, id vnũ orat: Foliis tantùm ne nomina manda. Sed enim quantũ pertinet ad voluptatẽ, de qua satis, cùm hoc ipsum argumentũ sequeremur, in Serpentis cõmentario disputatũ. Illud hìc potius memorabo, ficum nõ eò tantùm rerum primordio humano generi calamitatem, & assiduos labores attulisse, verùm annis voluentibus in causa fuisse, cur potentissima opulentissimaq; regna duo ad internecionem vsq; corruerint, Carthaginis imperiũ, & Romana potẽtia. Carthago quidẽ, quia ficũ ex hortis suis decerptum velocissima festinatione tertio pòst die Romę repræsentauit: doluitq; Cato, & in Senatu cõquestus est, hostes nõ triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana verò potentia, ac vniuersum Italiæ robur à transalpinis gentibus sese nobis totiẽs superfundentibus, ea de causa quassari cõfringiq; cœpta, quòd, vt Plinius inquit, Hellico quidã Heluetius, qui Romæ ob fabrilẽ artem aliquandiu cõmoratus fuerat, in Galliã remeans ficum siccã & vuam, oleiq; & vini præmissa secũ tulit, quorũ vsu delicato suauiq; concitati feroces populi, ad hanc vsq; diem assiduis nos calamitatibus affligere nunquã destitêre, quam-
B vis natura ipsa Alpibus, & tam inexuperabili munimento, Italia procul Gallias atq; Germanias coërcuerit: quorũ feritas si quando grauis Italię fuit, nullo certè vnq; tempore calamitosior extitit, quàm quinto iam et vigesimo ab hinc anno, quibus vniuersa Italia cædibus, rapinis, incẽdiisq; desolata peruastatũ, hinc Germanis, hinc Gallis, hinc Hispanis extremũ eius excidium assiduè meditantibus.

ALIMONIA.

SEd vt querelę facessant, adeò ficum alimentis idoneum esse compertũ est, vt eam Cereris donũ dictitarint, proq; alimonię symbolo susceperint. Quantũ enim ficus humanę prosit alimonię, vel ex eo manifestũ esse potest, quòd athletas siccis ficubus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimẽto enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & vires mirum in modum adiuuari. Quòd verò Attica eo fructuũ genere magnam est nobilitatem assecuta, Pausanias ait Cererẽ primùm in ea regione ficum Phytalo cuidam hospitalitatis præmium donasse, eiusq; rei monumentum extare his versibus celebratum:

C ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως Φύταλος ποτὲ δέξατο σεμνὴν
Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως·

Hîc quondam hospitij Phytalus suscepit honore
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc insigne secutum est.

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

DIuitem hominẽ adulatoribus deditũ Thebanus Crates per ficũ arborem in prærupta asperaq; rupe satã describebat, quippe quò sit hominibus difficilis accessus. Eius verò fructus à coruis & miluiis tantùm decerpi: ita horum opes ab impuris tantùm & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferæ essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEDO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficũ vendicauit, cui vndeuigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebant melle & ficu, quæ sacra eo clamore prosequebanẽ, vt q̃d hieroglyphicè in eis latitaret exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια.

quod dulcem esse veritatem significabat. D

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

STatuæ verò pleræque ficis coronatæ, Cyrenensiũ religionẽ indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura suum meruit, quem agri colendi autorẽ, & insitionis putationisque & stercorationis repertorem memorant, neque minore quàm Cererem honore honestandum existimabãt. Huic Cyrenenses cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerant, quòd & alimonia in iis, & gustus suauitas egregiè vigerẽt. Hæ sunt, honoratissime Princeps, arbores illæ ad ingenij tui naturam accommodatæ, quas desumpsi ex hortis meis ductilibus, limoque Nilotico in arcas ingesto, mecum quaquà iter est circumuecto. Neque verò folia his arboribus vlla vnquam decidunt tempestate: licebitque perinde tibi, si plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britãnias vsque tuas asportare: quæ mundi pars cùm olea, vite & ficu careat, illas aspiciant non modò suo tempore frondescẽtes, sed toto etiam anno, folio nunquam deciduo, perpetuò virides admirẽtur. Sedenim vt seriò loquar, eas tu si pertractabis, earumque vim diligenter inspexeris, cordi ita insitas tuo comperies, vt nihil E tui similius esse, etsi modestissimus es, cõfiteri necesse habeas. Nam boni quicquid in diuinis illæ significant, ea omnia tuæ congruunt pietati.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALOISIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM, DE IIS QVAE PER POMVM ITALVM, PERSICVM, ET PVNIcum significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

ERI Priulle doctißime, cùm veterum signa quædam singulari opere artificioque perfecta hìc & illic inspecturi per Vrbem equitaremus, multisque præteritis Capitolium demum inscendissemus, Herculis ibi signum summæ nobilitatis ex ære conspectum est, quo non facilè quicquã tota vrbe dixerim me vidisse pulchrius, neque præclarius, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Max. capta Tarento, opus Lysippi, obtulit Capitolio, siue quam Fabius Verrucosus eò transtulit, siue aliorum fuerit dedicatio: vtcunque, antiquißimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorificè celebratũ. Nam præter leoninũ spolium F *læuo iniectum brachio, clauã manu dextera retinet, læua tria poma cydonia præfert. Quæ cùm comites, qui te multi sequebantur, eruditi viri animaduertissent, de spolio & claua dixerunt, cognoscere se mentis præstantiã, et generosum animi robur, quibus virũ, qui veram virtutis gloriã affectet, præditũ esse debere cõmonemur. Herculẽ verò positũ à veteribus, quia quicquid præclarè geri potest, id totũ Herculi attributũ. Nam et Arrianus vbi petrã ἄορνον memorat, difficillima quæque & maximè ardua, quæ humano quopiã conatu vinci minimè posse videantur, Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, dubitari cœptum, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Tuque ad me conuersus, Aegyptiacum quidpiam poma hæc nimirum sapiunt, addidisti: tuum igitur Pierie fuerit id explicare, qui studiis istiusmodi delectaris. Respondi, vt res erat, esse ibi etiam alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem, non dißimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu contenta, virtutes tris, quibus vir quique probus et sapiens insignitus esse debeat, interpretari, quarũ vnam esse volunt, nõ excandescere: alterã, non esse deditum auaritiæ: tertiã, liberũ à voluptatibus animũ sibi cõparasse. Incidit hinc, vti fit, de Pomorũ significationibus alius atque alius sermo: quem cùm tu auidè admodum excipere visus esses, in eam spem*

A *spem adductus sum, vt si quid huiusmodi tibi destinassem, quicquid id esset nugarum, gratū tamen acceptúmq; esses habiturus. Domum itaq; reversus, selegi statim ex pomario meo Aegyptia co plantas tris, quas tibi dono mittere: Italam vnam, alteram Persicam, tertiam verò Punicam, ob tris scilicet virtutes, quas identidem in te sitas optimè noueram, insignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, et singularem quandam animi moderationem, quibus semper fuisti egregiè clarus, siue tu adolescentiam temperares tuam, siue amicis præsidio atq; ornamento esses, vltra etiam quàm ætas tua deposcere videretur, siue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto sis studio complexus, vt nihil in humanis diuinísque rebus esse velis, quod tibi non cognitum & perspicuum fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longè fructuosiorem sint consecuturæ. Tu modò pro tuo prompto alacriq; animo ad arborum, quæ tuæ iam sunt, polituram aggredere.*

DE MALO.

INTER fructiferas arbores malo nulla voluptuosior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniam pleraq; sunt quæ ad alia quoq; fru-
B ctuum genera accommodari possunt, multasq; intra se malus species complectitur, hìc malum eam intelligimus, quæ plerisq; Italiæ locis nomen suum tutata est: nisi vulgus syllaba prima fructum ipsum Græcæ potius enunciationis vocem, quàm Latinæ sequeret. Melum enim dicunt, atq; ita omnes vltrà citraq; Apenninū gentes. At circa Padū, ad ipsum vsq; Timauum, pomi vocem sibi vnicè vsurpauit. Horum verò pomorū cùm iucundus sit non gustatus solùm, diceret Cicero, sed odoratus etiam & aspectus, amoris in primis hieroglyphicum ex eius simulacro excogitatum est.

AMOR.

QVicq; amorū agmina pingere delectantur, lusitare eos malis, & inter arbores eiusmodi lasciuire, poma decerpere, abrodere, iactareq; cōfingunt. Hinc apud Theocritum βουκολιασταῖς, βάλλοι τοι πολύφαμε τὸ ποίμνιον ὁ γαλάτεια μάλοισι. Et, Malo me Galatea petit, Menalcas ait apud Vergiliū. Malo Cydippen Acontius venatur. Mala nō temerè Hippomani Venus elargitur, quę vsqueadeò grata fuerunt Atalantæ, vt zonam abstulerint diu ligatam: de quo Theocriti car-
C men non indiligenter animaduertendum:

μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι διωνύσοιο φυλάσσοις·

Mala sinu condens Bacchi de tempore sumpta, quod interpretes exponunt amabilia, amorē quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: nō enim quispiā in amorē ferretur, nisi prius lętitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ verò datorē Bacchū poetæ pasśim celebrāt, vt in Vitis cōmentario latisśimè declaratū. Apud Lucianū dialogo qui Toxaris inscribit, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαραίνους, καὶ μῆλα τινὰ ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, et ambesa quædā mala, morsu've tacta, in amoris indiciū à Chariclea matrona nobili Diniæ cuidā dono misśitata. Et misśū sponsi furtiuo munere malū memorat Catullus, quod adventu matris excussum è castæ virginis gremio ꝓsilierit. Iā & apud Onirocritas mala venerearū illecebrarū plurimū indicia sunt, pręcipuè verò iis, quorū cogitationes ad amicas suas tendunt. Et mala demū, præsertim dulcia, Veneri esse dedicata autumāt. Philo insuper in hāc sententiā primā illam malū, cuius fructib. nostri generis autorib. interdictū fuerat, ex mystico sensu ab iis, quę posuimus nō admodū alieno deducit, quę Theologi tā Græci q̃ Latini multis & magnis voluminib. tractauēre: nobis id afferre nūc

ſatis fuerit, parentes illos noſtros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitã primò beatiſsimam egiſſe, calamitatum & ærumnarũ omnium expertem, terra ſua ſponte omnia ferente. Cæterũ lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, nõ abſtinuiſſent, amœniſsimo incolatu pulſos ſolum flebiliter vertiſſe: atq; hinc conſtare, mali eius guſtũ omnium ferè malorũ cauſam mortalibus extitiſſe. Quæ quoniam ex veterum ſententiis in Serpente noſtro fuſè lateq; diſputata ſunt, minimè mihi videntur hîc ad repetendum neceſſaria. D

AMORIS PROGRESSVS.

EA verò de cauſa malus potius quàm arbor alia eſt amori dedicata, q; eius facies omnem rerum amatoriarum progreſſum oſtendere videatur: earum enim arborum trunci coërciti primùm recti ſurgunt: à medio verò, vbi dilatari cœperint, in ſpatia diffunduntur: cuiuſmodi etiam in amatore ratio eſt, qui munus ſuũ ſemper ab ingenuo pudore quodã cohibitus auſpicatur: inde vbi paululum proceſſerit, frontẽ perfricat, ac verecundiæ cõpedibus expeditus, quaquà voluerit liberè pervagatur. Fructus præterea fert aureos & rubicũdos, palloris eadem & erubeſcentiæ, vt ita dicam, ſigna. Nam apud Horatium tinctus viola pallor amantiũ: & apud Catullum quidem inaurata eſt pallidior ſtatua. Poma verò ita magis rubeſcũt, vti magis expoſita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eo magis erubeſcit, quo nequitia palàm magis profert, aut in aperto deprehenditur. Sub ipſa malo Amores ludo editi confinguntur, ſub qua illi curſitantes, variis mollium herbarũ involucris impediuntur: quiq; ita ſunt implicati vt ſeſe nequeant exoluere, labore conatuq; quodammodo delaſſati, ſomno ſe dedunt, cuiuſmodi laſciuia greſſus amatorios occupat, & in ergaſtula cohibet: mox luxu inhæſitantes ſoporat, profundiſsimoq; opprimit veterno. Auro inſignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætiq; ac alacres obvolitant magno numero circum vnamquanq; malum. Amicula eorum variis texta coloribus, multipliciq; arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florũ involuta: quorũ vis magna circumquaq; toto eo agro pullulat, neq; tamen illi capita coronant, vtpote quibus comæ illæ flaueſcentes, nitidæ, criſpulæ, ſatis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cæruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Pſittacorum, pauonumq; inſtar, quibus quodam veluti concentu, ſonoroq; ſtrepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiſcis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarũ Sardonicarum, quanta Smaragdorũ, quanta margaritarũ vis debacchatur? Vulcanũ id opus effinxiſſe putes. Iucundũ verò viſu eſt, vt ſponte ſua, ac ſuapte vi, ad quantumvis alta, ſummotaq; mala provolant, vt nulla is ſcalarum neceſsitas ſit ad ſcandendum. Sed ne interim alios ſaltitantes, alios curſitantes, alios quieſcentes memorẽ, vel qualem in abrodendis malis lætitiam præ ſe ferunt, illud ſpectatu præcipuè dignũ, quod ex his quatuor omniũ ſpecioſiſsimi certamen ineunt, quorũ duo malis invicem ſe petunt, alij duo ſeſe confodiunt telis, alternis ſeſe ictibus laceſſentes, neq; dum mutuis vulneribus confodiunt, vulnera depellere, prohibere, vel declinare quicquam curãt, verũ vltrò alter alteri pectus obiectat, ipſiſq; vulneribus exponit, eo quidem conſilio, vt in medio omnes pectore inſideant ſagittæ. E F

AMOR MVTVVS.

EX iis autem certatorũ paribus duos illos qui malo luſitant, voti compotes eſſe dicas. Nam qui iaculatur, exoſculatum prius malum emittit, quod alter

ſublatis

A ſublatis ſupiniſq; manibus excipit: neq; vlla contatio futura videtur, quin idem comprehenſo malo ſit oſcula relibaturus, atque ita in ſocium pari certamine remiſſurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo verò ſagittariorum pari vnus alteri vincula iniicit penè moribundo, inſultat'que ferocius, vt captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, ſed tanquam perdita re, manus vinculis obiectat: proinde qui luſitant, amorem auſpicari: qui ſe feriunt ſagittis, nullum amori finem appetere videntur.

INIQVVS AMOR.

SVnt & alij ad quos innumeri ſpectatores confluunt: hi manus in palæſtram conferunt animoſiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appreſsis, cõplexus hoſtem quodam veluti ſuffocandi ſtudio collidit, ſubdit'q; crura aſtu artificioſo cõplicata, vt pede poſt colluctatoris calcem obfirmato, vnà ipſum protrudat, & in lapſabundum ſuper & ipſe corruat: neque tamen B alter animum deſpondet, at erectus contrà inſtat & obluctatur, quaq; maximè angitur parte colluctatoris manum ſoluere conatur, vno digitorum obtorto, quo ita aliis facultatem eripiat firmiter apprehendendi. Qui verò digito obtorto læditur, dolore percitus hoſtis aurem admordet: quo animaduerſo Amores cæteri grauiter indignati in perperàm & inſolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atq; mores tranſgredientem feruntur, maliſq; illum certatim impetentes, toto in vnum agmine concitato eum in fugam auertunt, totiſq; hortis eiiciunt eliminant'q;. Atque ita demùm ludi Amorum omnes circa mala verſantur.

PVELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum vocat Nicander Alexipharmacis:

Τοῖά περ ὧραι Εἴαρι αἱ φαρέουσιν ἐψιήματα κούρης.

ἐψιήματα τὰ παίγνια, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectantur'q; malis. Multa verò huiuſmodi quæ ad inſaniam propémodum tendunt, inter ineptientes amatores fieri videmus, vt meritò nõnulli dicant ἀφροδίτην dictam, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, C id eſt, à deſipiẽdo, cùm præſertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ' ἐστὶν ἀφροδίτης βροτοῖς, Mortalium eſſe ineptias quæcunq; Veneris cauſa fierent. Atque ob hoc ipſum Catullus amicum Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

VENVS.

IPſa etiam Venus malo inſignis eſt. Nam apud Sicyonios ſtatua ei erecta erat cum malo in manu vna, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere vim prolificam, ac ſeminij copiam ſignificantes. Nam & lepus illi ob fœcunditatem dedicatus, id quod Amoribus Philoſtratus, vt eius animalis commentario alibi explicuimus, ſumma narrationis laſciuia percurrit. Idem autor Venerem in antro ſtatuit molliter in ſtratis floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus vitrea perſpicuus claritate proſilit. Ibi amatoriam Veneris ſuppellectilem, pyxidas, pectines, ſpecula, cymbala cum crotalis, omniaq; arma pruriginis, amœnitatumq; & illecebrarũ alia atq; alia illectamenta recenſere poſsis, quibus colluſtrandis oculos quidem delaſſari ſentias, ſatiari verò nunquam. Quòd verò in antro cubitet Venus, apud Græcos eſt μυχεία ἡ ἀφροδίτη, Mychea Venus, quòd ſeceſſu & abdito loco gaudeat. μυχοὶ γὰρ οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀπόκρυφοι τόποι, interiores, maximeq; remoti, & occulti obſcuri'que loci. Tum ipſius

Deæ munera Latini furta nuncupauêre, quia celari vult sua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchisem, vbi quercetum est, in quo scilicet occultari possit, nulloque rubore in molli cyperi prato lasciuire. D

NEMESIS.

Erat & mali arboris ramus in manu læua Nemeseos, quam Marathoniæ pugnæ monumentũ Phidias lapide Pario dicit̃ excidisse Athenis, corona cuius & ceruis, & paruis quibusdam victoriis insignita: dextera verò phialam tenebat cum Æthiopibus insculptis, propter Oceanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea verò de causa mali ramus Nemesi gestandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemesis dea sit primùm solita figurari, vt habetur in Sudæ collectaneis: nam alterum illud de statua Phidiaca, apud Pausaniam est.

SACRVM HERCVLIS.

Neque tamen ierim inficias, aliis quoque diis malum fuisse gratam, vt victimarum loco nonnunquam acciperetur, ac felicissimè litaret. Nam si quando bos, quam Herculi sacerdotes immolare voluerant, aufugisset, malum illi ramis quatuor compositis, quadrupedis illius instar sacrificabant. Huius rei mentio est apud Sudam, neque non apud Pollucem. Narratur'que re super historia de Bœotorum hostia, quæ fluuio Asopo ita aucto, vt transiri non posset, eo loco vnde victima erat adducenda, ne qua sacrificio mora fieret, pueros aiunt malum quatuor stipulis vice pedum sustentasse, duas'que loco cornuum addidisse, atque ita Herculi obtulisse, cum'que ita litare visi essent, rem in consuetudinem processisse, atque μήλιον inde Herculem appellatum, quasi Pomonum dicamus. Alij euentum huius pomi pro boue oblati ad Athenienses transferũt: nam Bœoticum sacrum loco arietis fuisse volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotum tradente. E

APOLLO.

Qvin & Apollo mali coronã, priusquã laurum seligeret, adamauit, eaque victores in certaminibus coronari voluit, vt in luculento Archiæ tetrasticho legitur: Τέσσαρες εἰσὶν ἀγῶνες. quod epigramma in omnium iam manibus versatur. Apud Pausaniam legas statuam Apollini μηλιάτῃ erectam, siue à malo quo gauderet, siue ob pastoralẽ, quam per aliquot annos vitam egit. Nam μῆλα propriè πάντα τὰ τετράποδα. Vnde vniuscuiusque quadrupedis tergus melote dicit̃, vt obiter Pauli locus animaduertat̃ ex epistola ad Hebræos capite XI, Circumierunt in melotis. Sed & μῆλον πᾶς καρπὸς, quippe, vt etiam apud nos, vnumquenque denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum vt in Herculis sacro, quo de paulò antè dictũ, æquipollere malus pro boue iudicaret̃, cùm & minimè redargui posset, quin & quadrupes, & eodem nomine victima censeret̃. Fructiferarum autem arborũ plantatio hieroglyphicè in diuinis literis accipit̃ pro disciplina Doctorum, vt sentit Hesychius. Hinc Dauid: In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquã lignum quod plantatũ est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et, Ego plantaui, Apollo rigauit, ait ad Corinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, secundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiam reliquis vsus permittit̃. Ex quo tempora quatuor significantur, à tempore legis vsque ad Dauidem, à Dauide vsque ad transmigrationẽ Babylonis, à transmigratione vsque ad aduentum Christi, quibus annis fructus inutilis F

A tilis omnis fuit, sed spes tantùm promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusq; sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permissusq; fructuum vsus, tam Iudæis, quàm gentibus, Apostolis eos liberalissimè effusissimeq; distribuentibus. Sed quod ad Pythia spectat, quamvis victores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, vt Lucianus ait, coronis inserebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo volenti Phrygius iuuenis malũ quod tenebat aureum velut victoriæ calculum puellæ tradit. Sunt qui, vti superius suo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuisse dicant, vt poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuisse memorat, sed nihil ad pomũ. Et Archiam in ea sermonis puritate quicquam impropriè posuisse, mihi persuadere nõ possum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus cõmentum placet, contrà ego haud sanè multum contenderim: nam & hodie vniuscuiusq; arboris fruticis've baccas pomella vocitamus.

TRES HERCVLIS VIRTVTES.

B QVod verò ad Herculem pertinet, initio diximus statuam eius esse in Capitolio egregiè factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæq; tria læua manu poma contineat: ea significare tris in Heroë virtutes insigniores, quarum vna esset excandescentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generosus voluptatum cõtemptus. Verùm quòd fabulantur illum, quò mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconem extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, vt alibi per draconem voluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spoliũ verò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisq; præstantiam ostendit. Quid verò claua sibi velit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & disciplinam significare contenderemus, quoq; præstantius hæc in Hercule vigescũt, eo illi ex firmiori validioriq; trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa verò fingitur claua, propter scru-
C pulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua duce veram virtutem agnoscere possimus, sese contrà magno errorum agmine contracto frequenter obiiciunt, ac omnibus occursant locis.

ASTRA SOL'QVE.

QVæ quamvis ita habeant, nõ desunt tamen qui aliter philosophentur, & provt quisq; huic vel illi deditus est disciplinæ, fabularum sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorum've suorum conditio suggerit. Nam qui moralem sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, commenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, astra significari contendunt, præsertim apud Hesiodum, vbi Hesperides Noctis filiæ commemorant. Herculem verò Solem esse dicunt, quo decedente preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI AMORIS FRVCTVS.

SEd vt ad amorem, vnde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætatum testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendunt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris vim vniuerso animantium generi elargita est, nempe vt satis ritè seminibus, rerum om-

nium ſpecies prorogentur, æternæq; fiant, quatenus rerum opifex hanc mun- D di molem durare permiſerit. Ad hanc igitur fœcunditatẽ numiſmata nos inuitant, in quibus ipſa prolis ſuſceptio monumentis celebrata eſt. Nam in Iuliæ Piæ Aug. numo Dea ipſa cum pomo ſeſe oſtentat, cuius inſcriptio eſt, VENVS FELIX. In alio ab vna facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. FIL. Ab altera ſignum molliter ſtat læua conto innixum, dextera pomum exporrigens, cum inſcriptione, VENVS S. C. Quoniam verò plurimæ ſunt huiuſmodi ſpecies, quotidieq; hominum manibus attrectantur, his modum imponemus.

DE PERSICO.

PERSICA MILITIA.

ILlud addam, molles Perſarũ reges ſelectorũ ſuorum mille numero thoraces malis inſignire cõſueſſe: qua de cauſa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc fortè Perſicum erat malum, patriæq; nomen ſecum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Perſico E pomo dictionem noſtram proſequamur, rei quidem ſerie id ipſum depoſcente.

ACVTVS.

SVnt qui pomi huius acore cõſiderato, qui guſtus appetentiã mirificè, quantumlibet etiam maturi, expergefaciat, acutum hominẽ ex Perſici vocabulo ſignificari putent, cùm præſertim apud Plautum legerint, Qui Perſicus ſapis. Cæterùm hoc non à pomo, ſed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio autores tradũt. Quibus enim purius eſt cœlum, eo acutiore ſunt ingenio: &, vt inquit Cicero, perſpicaciores ſunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionẽ habitant: quod nulla alia de cauſa prouenit, niſi quòd actus mentis ex calore naſcitur, & vigorem inde ſuſcipit. Quare multò maiora & veriora contemplamur æſtate, qàm hyeme, quoniam brumali tempore ex craſsitudine aëris hebetiores ſumus, & frigore pigriores: vis enim ipſa mentis ab igni, id eſt, à cœlo eſt: tametſi quod veriſsimum eſt Iuuenalis ait:

Summos poſſe viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria, craſſoq; ſub aëre naſci. F

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALij hominem qui domi vel ſeditioſus, vel tetro aliquo flagitio inſignis fuerit, in alieno tamen cœlo, aut patria profecerit, in viamq; redierit, omni animi depoſita prauitate, per Perſicum oſtentant, propterea quòd aiunt pomũ id in Perſide, vnde tranſlatum eſt, veneni vice fungi, eáque de cauſa tranſmiſſum, vt nobis venenum eſſet, in Italia tamen mutato ſolo naturam etiam mutauerit, & ſalubre repertum ſit: quam quidem opinionem admittit Columella, dum ſcribit:

Pomis quæ barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis,
At nunc expoſiti paruo diſcrimine leti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorem eſſe cibum. Dioſcorides ſtomacho Perſica tradit accommodata, quæ ſi matura comedantur, aluum leniant: ſi acerba, ſiſtant: quorum

A rum alterutro pro tempore & loco opus eſt. Et nos Romę aliquando letali correpti morbo, quo ſtomachus nihil cibi prorſus admittebat, et immiſſum evomebat eveſtigiò, poſt diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm ſingulis pomis huiuſmodi in ſingulos dies ex vino acceptis, hac vna opella præter amicorum omnium, atqueadeò Medicorum etiam ſpem, reviuiſcere potius, quàm convaleſcere viſi ſumus. Sedenim quod de fructus huius tranſmigratione à Perſis fertur, vel, vt plures tradunt, ab Æthiopibus in Ægyptum malo animo tranſmiſsi, naturam ſoli benignitate commutaſſe, aliter ſentire Callimachus videtur, qui Perſicum in Ægypto primùm ſatam inquit à Perſeo, verbis his: καὶ τεῖς τὴν πρόσθ' ἐπώνυμος, ἧς ὀρόδαμνοις αἰγύπτῳ κατέπηξεν. Nicander verò Mycenis primùm ſatam contendit his verſibus:

περσείης ἥν ποτε ποσσὶ λιπὼν κηφηΐδα γαῖαν
αὐχὴν ἀρτιμήξας ἄρπῃ γονόεντα μεδούσης
ῥεῖα μυκηναίησιν ἐνικάββαλεν αἴγαις.

Quam quondam Perſeus, poſtquam Cepheia liquit
B *Littora, præfecta clarus ceruice Meduſæ*
Dona Micenææ telluri tradidit.

Et eruditiores negare Plinius inquit, eā ex Perſide propter ſupplicia tranſlatā, ſed à Perſeo Memphi ſatam, & ob id Alexandrū illa coronari victores ibi inſtituiſſe, in honorem ataui ſui. Fabulantur autem eam ſemper folia & poma ſubnaſcentibus aliis habuiſſe, cuiuſmodi eſt citriorum natura. Qui verò pomū hoc venenatū in Perſis gigni putauerunt, decepti fortè ſunt nominis vicinitate: nam id de Perſea diligentiores tradunt, quę omnino alia eſt, myxis rubeſcentibus ſimilis (pruna ea ſunt ſorbis inſita) in Æthiopia letalis, in Ægypto ſalubris. quāvis Columella poëtica licentia vtranq; confundere videatur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuat͂, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit.

SILENTIVM.

INter picturas omnino multas, quibus Ægyptij ſilentium ſignificabant, Perſicum etiam his admiſcuēre, eaq; de cauſa arborem eam Harpocrati dedicarūt: fructum enim habet cordi, folium linguæ ſimile, quaſi ſermonem, qui fructus
C eſt intelligentiæ, ſedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SAnè cor per id pomum oſtendi ita vulgo innotuit, vt id repetere ſuperfluum videatur, cùm noſtro præſertim æuo iuuenes puellæq; paſsim Perſica telo transfoſſa miſsitent, quæ cordis ita exulcerati indicia ſint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturámque aiunt ei cordis figuram impreſsiſſe, vt cui eſſet genitum parti, vel ex ipſa ſpecie patefaceret. Ea quoque manifeſta ſunt quæ Plutarchus libro de Iſide & Oſiride conſcripſit, arborem hanc Iſidi fuiſſe ſacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguæ præ ſe ferat. Nam cùm Iſis παρὰ τὸ εἰδω ſit, ſapientiam hoc indicat intellectu primùm concipi, ſed parum hoc prodeſſe, niſi etiam in mortalium vſum enuncietur.

VERITAS.

QVòd ſi pomū adhæreſcente folio vno tātùm pinxiſſent, veritatis id ſignum erat, quippe quòd ea ſpecies linguam cordi coniunctam oſtendit, ac perinde ſermo cordis ipſius penetralia adaperiat, nō aliud quippe ſentiat, aliud pro-

Vu

loquatur: cuiusmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis esse debere D diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Episcopum Rauennatem scribens, Christiani viri officium esse monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CÆDES MVLTIPLEX.

SVnt qui cædem multiplicem, omni truculentia perpetratam, stragemq́ multa editam occisione, significare si velint, nucem ipsam Persicam carne spoliatam præferant: nempe quòd in ea testa, vel osseo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cæsimq́ feriant, & quibuscunq́ modis lædant, signa vulneraq́ impressa conspiciunt, vt in nulla propemodum re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura lasciuire gestiuerit.

CVRÆ VARIÆ.

ALij significatum ad animam transferunt, qui variis curis solicitudinibusq́ sit vndecunq́ exulceratus, vt nullum sit ærumnarum anxietatumq́ genus, quo se non afflictatum sentiat, vicemq́ suam miserrimè deploret. E

BONA CITO LABENTIA.

FVerunt & qui vel ætatis florem, vel vnumquodq́ bonum quod celerrimè deficere videretur, atqueadeò humanæ ipsius vitæ imbecillitatem per decerptum Persicum & in lance positum, non ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, lõgissimaq́ decerpto bidui mora sit, cogatq́ se quamprimùm venundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium scriptores, cùm ad eius precia respiciũt: nullius vnquam maiora, cùm memoria proditum sit tricenis numis singula nonnunquam æstimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam sensu non temerè aures vellicet, à Philodemo, vel, vt alij tradũt, ab epigrãmatario Platone dictũ nobili disticho:

μῆλον ἐγώ, βάλλει με φιλῶν σέ τις, ἀλλ' ἐπίνευσον
Ξανθίππη, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

quam sententiam nos iure nostro ita reddidimus:

Pomum ego, quiq; tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia, marcescam nempe ego, túq; etiam.

F

DE MALO PVNICO.

Ali Punici apud Ægyptios nulla reperi significata: Græcorum nonnulla sunt, sed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat verò illud præcipuum eius mali symbolum, vt populos gentesq́ varias vno collegio congregatas significaret. Id ea de causa factum, quòd grana illa sua folliculis quibusdam aliquo numero ab aliis segregata, prouinciarum veluti limites quosdam præ se ferre videantur, & singula hominum vel collegia vel nationes potius ab aliis distinguere. Varij enim loculi, cicco quippe suo dirempti, cum granis suis, varias itidem gentes, suis quasq́ finibus terminatas indicant.

IVNO.

CVm verò Iuno regnorum præses haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis spectabatur, cùm sceptrũ altera teneret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniã. In Iunonis itaque

A que gratiam reginæ cùm sacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite gestabāt, quā à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cùm satis constet Carthaginem Punici regni sedem in Iunonis tutela fuisse, facilè potuit insigne illud ei accommodari, quo res ipsa significaretur.

POENI.

NAm in aliis quoque veterum monumentis animadverti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis victoriam consecuti essent. Et Africam ipsam muliebri specie apud Pactios Florentię vidi, in cuius manu altera, lęua quippe, quæ decumbentis molliter capiti sustinendo subiecta est, malum Punicum habetur. In altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vndæ duæ, vtrunque mare significant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa se ambitum vt ostenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

PVnicum malum tintinnabulo adiectum, cuius species apud Hebręos potis-
B simùm reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, vnitatem Ecclesiæ ex multis gentibus in eundem sonum, hoc est, in eadem præcepta convenientiū indicat. Sicut enim, vt ille inquit, in malo Punico vno exterius cortice multa interius grana vniuntur, sic innumeros sanctæ Ecclesiæ populos vnitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Quod verò piorum conventus canit, Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit vitis, floruerunt mala granata: Ecclesia, vt Ambrosius ait, bonum fidei fulgorem, confessionisque prætendit, tot martyrum sanguine preciosa, & quod est amplius, Christi cruore dotata, simul plurimos intra se fructus vsu istius pomi sub vna munitione seruat, & virtutum negocia multa complectitur. Sentit idem Hieronymus, vbi sextodecima Hebręorum castra Remon Phares dicta tradit, quod ῥο.ᾶς διακοπὴν Græci reddidêre: Latini, mali Punici dissepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numerositate refertum, indicare aiunt pij omnem turbam credentium, in Ecclesiæ gremio vno quasi cortice contentam. Addemus id, eo magis vnitatem hāc in Christianis malo granato convenire, quòd pomum id hoc
C habet præcipuum, vt quot in vno grana sunt, tot in reliquis reperiantur. Nam vt Africanus ait, parua & magna granata nō eo inter se dissident, quòd hęc plures, illa pauciores habeant acinos, sed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Christianæ pietatis opera non quàm multiplicia sint considerantur, sed quatenus vno eodemque numero, cum fide, spe & charitate in vnoquoque deprehendantur, & fine termino've vno conclusa, vno quippe cortice diuinę gratiæ comprehensa, pro vniuscuiusque virtutis magnitudine vel exiguitate pręmia consequantur.

NÆVVS.

QVoniam verò nullum malum Punicum invenitur in quo non sit aliquod granum subputre, indicium est nullum humanum corpus esse absque næuo aliquo vel cicatrice: nullum quippe hominem reperiri, qui vitio sine nascatur, cùm vel iustus homo septies in die prolabatur. Ita neque collegium vllum est in quo non aliquis sit prævaricator. Vsurpabat similitudinem hanc Thebanus Crates secta Cynicus.

SIMVLATOR.

D

SEdenim quia plurimùm ita homines sunt, vt apparere potius quàm esse studeant, malumq; Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicũdo lepidoq; cortice spectãtibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerunq; situm, putorem mar coremq; patefaciendo, hinc factum est, vt pleriq; veterũ simulationem probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctrinæ magister: Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putridum sit, exterius verò mirabilem prę se decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius: *Vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges, iuráq; seruat,
Quo multæ magnæq; secantur iudice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuraq; vestitis æquiparat, qui E miram ipso compaginationis ornatu pulchritudinem ostentent, adaperti verò non nisi parricidia, incestus, stupra, furores, ærumnas, luctus, familiarum vrbiumq; excidia, & atrocissima profligatissimaq; scelera quæq; contineant.

VITIVM EMENDATVM.

EVm deniq; hominem qui vel morum asperitatẽ, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute cõmutarit, significare qui volunt, cuneũ ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingũt. Siquidem evenire ait Basilius, vt si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita vt per mediam medullam adigatur, mala saporem ex acido & austero in dulcem atq; suauem commutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille vir docet, posse vnũquenq; sibi vitij medelam enancisci, quando agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi virtutibus consequẽdis morbos omnes evincere. Nam si modò quis, vt inquit Horatius, culturæ patientem accommodet aurem,

Nemo adeò ferus est vt non mitescere possit. F

AMICITIA.

AMicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpive posse, toto opere diximus: vt in Palma mari & fœmina, quæ quamvis mira sit, in suo tamen genere est. maius nescio quid in hedera cum vite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se invicẽ & myrtus & Punica, ideoq;, vt obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxtà serenda est. Quin, vt ait Democritus, ita se amant, vt etiam aliquanto procul positæ radices mutuò complicent: ideoq; mutua earum insitio mirificè fœtificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere voluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatam faciet. Coronæ enim ipsius forma, amicitiam qua quis mutuò devinctus est, poma illa fructum & vtilitatem inde susceptam indicabunt.

REVE-

A REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE CARDINALI, DOMINO MEO, IVLIO MEDICI, FLOrentinæ Reipub. Præsidio singulari, de iis quæ per Rosam & flores aliquot senticetaq; significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Nterrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss. & Illustriss. Domine, quo exprimi possit hieroglyphico sententia illa, quã toto vitæ tuæ cursu vnicè adamasti, quæ nulla moribus integritatiq; proprior conuenientiórq; excogitari possit, ALIORVM *quippe* PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Aegyptios figuræ, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc ineptæ admodum esset morositatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum scilicet dictum aliquod, si fieri possit, mo*
B *nosyllabum, figuræ vnius cõpendio elaboratum deposcere visus fueris. Ego verò, si in huiusmodi breuitatis angustias includor, à vobis potius, hoc est, à clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor. Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentiæ magno in honore habetis, Rosam cãdore niueo insignem adpictam, quam pollice foliis superimposito continere videatur. Hoc est mihi breue et expeditum illud hieroglyphicum, quod quæris,* MALA BONITATIS OPE SVPERARE. *Nam Rosa quid aliud præ se ferat, dum pulcherrimã floris speciem ex calicibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quæ floris tam elegantis amœnitatem opprimebant, eámq; quodammodo strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatúq; suo semetipsam expediuisset, comodissiméq; patefecisset, indicaréq; ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non possit euincere, dissipare, & imperio suo subiicere. Quoniam verò præstantissime Domine, in theatrũ me iam induxisti, vbi Rosam agerem, quæ flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus prosequar, ita tamẽ digestos, vt vbicunq; volueris fabula desinat. Nam verè esset in publica peccare commoda, eum principem nugis longioribus implicare, qui tot tantáq; magnarum rerum negocia sustineat. Sedenim qua mo*
C *destia, quóq; temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiam hæc & exilia quæ nos præstare possumus, per ocium inuisere non aspernaberis.*

IMBECILLITAS HVMANA.

C de bono quidem quod suapte vi prauitatem euincat, satis superq; suffecerit Patris tui gestamen pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterum non minoris efficaciæ, quòd flos is tam venustus, tam suaueolens, tam pulcher visu, tam suaui odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei signum, tam breuis illi vita, tam caducus decor, vt quo die florens vigénsq; enituerit, eodem ipso defloreat & elanguescat. Hinc elegantissimus poeta, quicunq; ille fuit, qui Rosam, quæ Maroni adscribit, celebrauit, vel deplorauit potius, repentinã hanc iucũditatis rapinã ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas.

Quantum verò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ? D

Quàm longa vna dies, ætas tam longa Rosarum,
Quas pubescentes iuncta senecta premit.

In vniuersum autem flores penè omnes decerpti, sine foliis cõspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorẽ Theocritus rosam euestigiò tabescere, violam citò senescere, liliũ paruo pòst tempore marcescere, & veluti albam niuẽ illicò liquescentẽ effluere lamentatur. Quòd verò in antiquorũ memoriis aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulcrorum ornatum, vetustum esse morem multa huius generis dona Manibus mitti solita indicãt. Imò quosdam Testamento etiam cauisse legas, vt iis vel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGII FABR. M. R. HS. ∞. N. LIBERALITATE DONAVIT SVB HAC CONDITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V. ID. IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT, TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE SVPRA DICTA. E

Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memoriis cuiusdã Valerianæ, & Appi Valeriani filij eius, in quo mandatum est vt PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D scriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONÆ MYRT. TERNÆ, ET TEMPORE ROSÆ IVLIO TERNÆ EIS PONANTVR. Item Appius Eutychianus maritus eiusdem Valerianę, scholæ vexillariorum largitus est magnã pecuniæ vim, vt quæ ibi notata sunt, fiant: demum OLEVM ET PROPITIATIONRM PER ROSAM PRÆBEANT.

F

Como Mediolanum proficisci, inuitat breuitas itineris, rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosij porta Vercellensi legas,

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVÆ HS
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuscorum, pars inscriptionis cuiusdam est, in qua sestertia numero quadringenta data ad rosas & escas ducendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Est etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuã se vltrò in arcã cum viro defuncto damnauit, vbi scriptum est mandasse illam, sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto rosis eam exornari. Hinc mendum corrigere possumus in appendicibus

A cibus Virgilio adſcriptis, vbi eleganti admodum in Coppam elegia, poſtquam ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio, quippe vbi omnia comparata eſſent ad voluptatem, tum croceo violæ de flore corollæ, ſertaq; purpurea lutea mixta roſa, ſubiungitur demùm:

Quid cineri ingrato ſeruas beneolentia ſerta?
An'ne coronato vis lapide iſta tegi?

Hîc tegi mendoſe legitur, quia legendum, Coronato vis lapide iſta legi? Interrogat enim Poëta, an ſeuerus is, et priſcorum in morem ſuperciliosus, velit ideo roſas ſpargere, vt in eius defuncti memoriis legatur teſtamento cautũ, vt quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fateor κατὰ πάρεργον, non tamen bonis ingeniis invtilia. Nunc ad Hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. vel,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILlud etiam memoratu dignum, quòd roſæ ſimulacrum, bonum ſignificat, quod vndiq; circumſeptum ſit malis, ac perinde voluptates noſtras amaritu-
B dinis & aſperitatis plenas. Nam, vt Ambroſius Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ vitæ ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarũ ſtimulis ſæpe compunctũ, amareſcere videatur: vallata enim eſt elegantia vitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, vt triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati. quare non illepidè Catullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatisq; autor præcipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignum eſſe Placiades affirmat, vtpote qui ſine verecundiæ rubore, & facinoroſi criminis exulceratiône eſſe non poſsit. Roſam primitùs ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſtea verò pulchritudini floris additos eſſe aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentum perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribulosq; tellus ipſa nobis paſsim oſtentat.

DE VEPRIBVS.

SCELERA.

C ATque adeò vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta noſtra referunt, eaq; de cauſa CHRISTI caput ſpinis coronatum, vt indicium hoc eſſet noſtrorum ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expianda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo, quia propter eius præuaricationẽ peccata pullularunt. Apud Salomonem ſpinæ naſcuntur in manu temulenti, actiones eius ſceleribus, & perperàm quibuſq; factis plenas eſſe cõmonſtrantem. Eſaiæ cantico legitur, expectatum vti vinea vuas daret, eamq; ſpinas protuliſſe: ſpinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicũ ſunt iniquitatis, vt vua iuſtitię. Sanè ager, vt Heſychius, in diuinis literis pro diuina accipit̃ inſtitutione, quã Prophetę, IESVS, et Apoſtoli tradidère, cuius vitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſcondit̃ theſaurus, id eſt, ſalutaris prędicatio. Semen, verba doctrinæ. Poma, bonorũ operũ proventus. Spinę, ſcelera, prauęq; cõſuetudines, atq; peſtilentes.

ODIVM.

NAm & SIN apud Hebræos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, vt odium ſignificet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum caſtris habetur.

ASPERITAS. D

VSqueadeò verò rubus in asperitatis significationem abiit, vt homines ingenio moroso & difficillimo præditos, qui præ suo viuendi instituto omnes aliorum mores impendiò fastidirent, per rubum siccam indicarēt: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Deniq; rhamnus, vrtica, carduus, sentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in sacris literis significant homines immites, dolosos, insolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & mansuetis attrectare potest, contingere vel castigare, sine doloris compunctione, diceret Eucherius.

PERTVRBATIONES ANXIETATES'QVE.

SVnt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti nostræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, ut sentit Hesychius Hierosolymitanus presbyter, afflictatio ea est, quam nostri tentationem vocant, asperum quippe virgultum, & quod difficulter manibus attrectare possis. Hinc verò curæ, oppressiones, aduersi casus omnes intelliguntur, quibus corda nostra vellicantur, lacerantur, & ærumnosa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui volunt piè viuere Christo IESV dediti, persecutionē patiuntur. Ita apud Græcos dicterium, βίος ἀκανθώδης, pro incommoda atque perdifficili. E

DIVITIARVM CVRÆ.

HIeroglyphicè passim loquitur Euangelium: vt ad hanc sententiā semen ait inter spinas concidisse, vnde anxiæ diuitiarum curæ significantur. Sed durum fortasse videatur, diuitias per Spinarum vocabulum intelligi, nisi Dominus noster IESVS Christus, qui eo vsus est hieroglyphico, dictū ipse suū explicuisset. Quis enim mihi crederet, ait summus Pontifex Gregorius, si spinas diuitias interpretari voluissem, maxime cùm illæ pungāt, istæ delectent, & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctione mentes lacerant: & cùm vsq; ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto vulnere cruentāt, & quæ plurima in hāc sententiā disputat. Expectet verò aliquis, vt huc citem locū ex XXXI Psalmo: Conuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina. Sed loco hoc satis fuerit Lectorem admonuisse, in Hebrȩo codice nullam esse hîc de spina mentionem, sed de aristarū spiculis, quæ per æstatem torrefactæ facilè confringunt. Hebraicæ prorsus literæ sensus est, vt paulò altius repetam, conuersum esse humorem, quod alij pinguedinem reddidêre, in eam iam ariditatem, quæ spicis accidit eo præsertim tempore quo aristæ triturantur. Nam tritura cum magno plurimùm calore venit, vt Maro diceret. Dicendum igitur, humor omnis meus ita exaruit vt aristæ (nam hæ ab ariditate nomen habent) eo æstatis tempore quo tritura feruescit. Et hoc sibi vult illud, Dum confringitur spica. Nisi fortè spina in linguis aliquot aliis spicæ etiam significatum habet. F

GRATIA.

VT verò diu per senticeta tot peregrinati, postliminiò tandem ad rosam redeamus, ea sine spinis considerata, tum venustatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius signum est, qua quis præditus omnium in se amorem contrahat, omnium sibi animos conciliet. Inde factum est, vt purpureum rosȩ colorem Veneris sanguinem esse poëtæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & rosam, quæ prius vbiq; alba erat, aspergine sua continxerit:

Illa quidem studiosa suum defendere Adonin,
Gradiuus stricto quem petit ense ferox,

Afflixit

A *Affixit duris vestigia cæca rosetis, Albaq; diuino picta cruore rosa est.*

Et Europa, Theocritus: Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipsa Regis filia purpuream manu rosam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens. Inde Rosas loqui, prouerbium, de re gratissima iucundissimaq;. Et Persianum illud, dum nutricula gratiam omniũ alumnulo comprecatur, Deos votis onerando ait, Quicquid calcauerit hic rosa fiat. Sed quod alij fabulose dicunt, philosophi illi veteres, qui rerum omnium originẽ altius perscrutati sunt, odorem coloremq; illum à Veneris ipsius stella proficisci autumãt. Hinc Maro Venerem roseo semper ore loqui dicit. Quod deniq; ad afflatum pertinet, nemo luculentius expressit, quàm idem explicuerit: eius enim id de Rosa opusculũ, de cuius autore dubitatum diximus, Charisius agnoscit. Ait verò poëta:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu,
Exoriente nouo rosida Lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
Ad primos radios interitura die.
B *Ambigeres, raperétne rosis tunc aura ruborem,*
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris est domina vna Venus.
Forsan & vnus odor: sed celsior illi per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphiæ Dea sideris & Dea floris,
Præcipit vnius muricis esse habitum.

Quò verò Gratiæ significatũ inesse rosis apertius intelligamus, Indorũ etiam monumenta cõquiremus: siquidẽ eorũ Magi rosam tanti fecerũt, vt ad cõcilian dos magnorũ principum animos nõ alia re quapiã libentius quàm rosis vterentur. Libet verò ex eorum dictatis vnum hoc, quod ad argumentũ facit, recitare. Aiunt illi, si Princeps quispiã sacer profanúsve sit adeundus, quem tibi cõciliatum velis, vt & te amet, & votis tuis faueat, atq; benignè respondeat, obseruandum esse cœli sitũ, cùm Sol vel in Ariete vel in Leone gradu eo ascendente fert, quem Luna læto feliciq; aliquo aspectu intueat. Hìc tu phialam rosaceo nitidissimo plenã in manum dexterã sumẽs, facie aduersus Solem cõuersa, summis pedibus insistens & phialã prętendens, in hæc verba duodecies repetitione facta, voce clara orationẽ habeas: Saluere te iubeat Deus ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fœcũdissime, qui tam formosus, tamq; omnibus exoptatus, tam beneficus oriris radiorũ difflatione micãtissimus. Tu sol ille es, qui luce, spiritu et vigore tuo mundũ vniuersum regis: tu cœli lampas, tu rerum omniũ lumẽ, tu eorum quæ vbiq; gignunt autor: tu per vim quã tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines cõtinuo infatigabiliq; cursu peruestigias: tu lumẽ et pulchritudinẽ ex ipsa diuinitatis facie mutuaris: tu vitã luminosam, & perpetuæ vsum lucis nullo interposito velamento Lunę liberaliter elargiris: tu reliquos stellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quæ si ita habent, exoratũ te velim, vt amicitiã, beneuolentiã, amplexum, & affectum erga me omnium beneuolentiæ in hoc oleo mihi cõcedas, ita vt me omnes appetant, & amicitiam meam vltrò concupiscãt, ac perinde maximos minoresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potẽtiores, Senatum,

populum infimumq́ꝫ gregem mihi amore atqꝫ charitate conciliē. Hic quo illi ap D
pellarent nomine profitebant, rogabantq́ꝫ insuper & adiurabant, obsecrationibusq́ꝫ adigebant per eius potestatē, vt amicitia hæc & amor et pietas ita in horum cordibus & linguis & operibus insideret, vt magno se affici gaudio experirentur, quotiescunqꝫ hominē eiusmodi intueri atqꝫ alloqui facultas esset. Proinde Sol virtute & potestate sua, vt mores etiam congruerent, hominisq́ꝫ præsentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & esse quantumvis precij existimarent, efficeret. Ad hæc quædam geniorum nomina intermiscebāt, quorū interuentu eadem fieri supplicabant, præcipueq́ꝫ nomen illud quod amores et amicitias viuificat, & amantū corda in vnum conflat, insolubiliq́ꝫ copula coniungit. Ea verò tum quia videbant absurda (sunt enim, vt Lucianus ait, βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα) tū quia ex Christianæ pietatis instituto profana iam habentur, de industria prætermisi. Id ritè cùm exegissent, oleum summa veneratione susceptū obseruabant, quo faciem obvngerēt, quotiescunqꝫ principē aliquem adituri essent. Quò minimè ridiculum videatur, Vlysi in Phœniciam ap
pulso, fracta quippe naui, mari eiecto, & omnium egeno, Deam Pallada oleum E
attulisse, quo ille perūctus, omni abiecto squallore, quem ex maris salsugine inediaq́ꝫ per quatriduū tolerata cōtraxerat, κάλλεϊ καὶ χάρισι στίλβων, dignior & venerabilior effectus est. Rosaceū verò Homero fuisse cognitum ex eo cōiicimus argumento, quòd ῥοδόεντι ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obvnxerat, quod à canum iniuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffensum pręstitit. Tantā inesse Rosę vim, Homerus persuasum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex rosa sua cōparatum existimemus? aut alia quapiam ope vsam eam crediderimus, quàm ea ipsa vi, quam rosis ipsamet infudit, cùm in Carthaginis templo

Restitit Aeneas, claraq́ꝫ in luce refulsit,
Os humerosq́ꝫ Deo similis? Nanqꝫ ipsa decoram
Cæsariem nato genitrix, lumenq́ꝫ iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

Sed quoniam rosa super satis superq́ꝫ iam prouecti sumus, præteribo Ælij Veri Imperatoris lectulum, minutulumq́ꝫ reticulum foliis rosæ repletum, quem sibi
substerni iubebat, in quo Persicis odoribus perunctus recubare cōsueuerat, ma F
iorem inde sibi gratiam adepturus. Dissimulaboq́ꝫ fabulas Apuleianas, in quibus Lucius ipse prius in asinum ex homine conuersus, rosis toto terrarum orbe perquisitis tam multa pertulit incōmoda, donec demum oblata earum copia, quas decerperet, humanæ formæ restitutus, pristino decori est & venustati redditus. Quod autem pertinet ad odorem, rosa sordidissimū animal scarabeum, cui res plurimùm est cum stercore, vt alibi diximus, odore enecat suo. ῥόδον autem eam idcirco appellatam Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι, quòd ingenti odoris redundātia diffluat. Diuinæ literæ, vt Cyprianus ait, gloriosam famam appellare solent odoramēta. vnde Paulus, Christi bonus odor sumus. Et quod vnguentū in Aaronis Pontificis barbā diffluebat, bonæ index est famæ, quam sibi sacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni rosas, à rubore sanguinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

T verò coronā ipsi nostram elegantius cōtexamus, purpureis aderunt lilia mista rosis. Sciendum autē in primis, vnumquenqꝫ florem hieroglyphicum esse spei. Nam si spes, vt Speusippus Platonicus finit, est expectatio

A ctatio boni: velut è cõuerso, metus, animi cõcussio in expectatione mali: sicq; floribus inspectis, vsum inde fructuũ sperare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugẽ paulò pòst succrescentẽ polliceat. Nam & Themistius ait per florẽ, vbi præuius apparuerit, in frugis inde nos spem surrigi. Sed quamvis sit hæc florũ omniũ prærogatiua, vt nos bene sperare iubeant, vnus tamẽ præcipuus, quippe liliũ, vno omniũ cõsensu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorũ monumẽtis cum inscriptione SPEI, lilij potius figuram, quàm alterius cuiusquã floris speciẽ ostentat. Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea lilium dextera prætendit, cuius inscriptio est, SPES PVBLICA. Eadem inscriptio cum lilio manu Deæ prætento in Imp. Æmiliani numis habetur. Nusquã verò frequentius neq; manifestius hæc lilij facies pro spe ponit, quàm in Imp. Claudij P. T. Aug. numis, quorũ vis magna proximis annis in Bellunensi agro effossa est, in quibus Dea ipsa pallam lęua sustinet, dextera lilium prætendit, cum inscriptione, SPES PVBLICA. Et in Ti. Claudij numis eodem gestu Dea, palla quippe sublata, lilioq; dextera porre B cto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem statu habituq; in Hadriani numo dea lilium prætendit cum inscriptione, SPES P. R. Ac ne tædio sit horũ multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noster, cùm spem de Marcello conceptam significare vellet, tacita quadam ad clarissimũ illum allusione, eruditius sanè quàm fronte prima polliceatur, hæc scripsit:

Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos
In tantum spe tollet auos, nec Romula quondam
Vllo se tantum tellus iactabit alumno:

& quæ sequuntur, vsq; ad versum illum:

Si quà fata aspera rumpas, Tu Marcellus eris: manibus date lilia plenis.

Lilia poscit Anchises, quibus donis nepotis animam cumulet, vt inde prærep tam iri spẽ publicã Populi Romani, provt ex superioribus numis ostensum, indicaret. Hinc Flaccus cùm spes nostras sæpe fallere animaduertisset, indolisq; bona de manibus sæpe rapi conspexisset, postquam viuax apium dixit, breue mox lilium subiecit.

C

CHRISTVS. ANGELI.

IN diuinis literis lilium, præcipuè album, nunc Christi, nunc angelorũ hieroglyphicũ est, à candore quippe iustitiæ. ad quod spectasse volunt Salomonẽ, cùm dixit: Flos campi, & lilium conuallium. Hilarius Matthæo, præcipuũ angelorum hieroglyphicũ ponit lilia, de quibus dictũ Euangelio, Non laborãt, neq; nent, quibus scilicet extra humanæ scientiæ eruditionẽ, suiq; operis mercedẽ, à Deo glorię candor indultus atq; indutus est, ne quid ex principio, labore et arte existimarent habuisse. Ea autẽ est istius germinis natura, vt cœlestibus angelorum substantiis aptissimè comparetur: hoc enim efflorescẽs, cùm à stirpe detentæ humi radicis auellitur, naturæ suæ virtutẽ, licet aruisse videatur, occultat, & redeunte tempore rursum lilij sui honore vestitur. Ex se igitur reflorescit, sibiq; reddit: quòd sit, quòd vigeat, nec radici nec terræ debet, cùm ille qui se suggerit succus ex se demanet & suffundatur, atq; ita annuæ huius viriditatis exemplo, virtutem cœlestis substantiæ æmulatur, cùm tamen ex eo tantùm quod intra se diuinitùs acceptum habet, alatur in florem. Ideo ergo lilia non laborant, neq; nent, quia virtutes angelorũ ex ea quam adeptæ sunt originis suæ sorte, vt

ſint ſemper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicũ eſſe dicit eorum operum quæ bene ritèq; fuerint inchoata: & Canticorũ cantico ea de cauſa ſponſum dicere, Fulcite me floribus. D

PVLCHRITVDO.

EST & pulchritudinis ſignum lilium, ſiue formam, ſiue colores eius cõtemplẽre, Suſasq; mollem delicatamq; Perſarũ vrbẽ, vbi Regum erant hyberna, ob mitiſsimã cœli plagam, & amœnitates alias, inde cognominatã tradunt, quòd Suſa Perſarum lingua lilium ſit. Volentes itaq; loci pulchritudinem ſignare, nomen à lilio fecerunt. quamvis Stephanus à multitudine potius liliorũ, quæ paſſim illic & feraciſsimè proueniunt, cognomentũ vrbi inditum ſcripſerit. Vtcunque verò, velut à liliis Suſæ, non immeritò inter Italicas vrbes à flore Florentia nuncupata, vtpote quæ, Domine mi præſtantiſsime, patria hæc tua, quã tam libenter incolimus, tam forma quàm ſitu, et incomparabili rerum omnium amœnitate, totius ſit Italiæ flos: vt inuidè mihi facere videantur, qui Fluentiam antiquum vrbis nomen ſibi ſomniant.

PVDICITIA. E

PVdicitiæ virginitatisq; florem eſſe lilium, Hieronymus aduerſus Iouinianũ interpretatur, dum Canticorũ cantico ſponſa illa cœleſtis fratruelem ſuum inter lilia paſci canit, hoc eſt, inter candidiſsimos virginum choros. Illa enim tota ſpecioſa, nulla notabatur macula, neq; etiam ruga, vt Apoſtolus addidit. Et quod à Libano acceſſitur, λευκασμὸς, id eſt, candor interpretatur. Sanè Nymphis qui faciebant, etiam Gentium ſacerdotes, lilia præſertim candida offerre ſoliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet haſta Taci.

Sciendum tamẽ in vniuerſum flores λείρια dici ab Apollonio, vt Argonauticῶn primo:

ὡς δ᾽ ὅτε λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι·
Pulchra fremunt vt apes paſcentes lilia circum.

Quamvis propriè flos eſt qui liriũ appellatᷣ, quem Theophraſtus libro de Plantis, narciſſum eſſe dicit, aliȷ autem lilium. Et licet & pulchra & delicata lilia ſint, ea tamẽ inuiſa Veneri ait Nicander Alexipharmacis, quòd olim de candore cũ dea certare voluerint, eamq; indignatam lilia in aſinini pudendi formam tranſmutaſſe: adeò nihil tam ridiculum, tam ineptũ, quod ſibi Græci nõ permittant. F

IVNO.

VErùm odium hoc in lilium, inde potius proceſsiſſe videri poteſt, quòd flos Iunonius lilium eſſe dicitur, vt ex deæ lacte progenitũ, cùm ſubiecto clàm Herculi vbera admouiſſet, doloq; ſtatim cognito ſe retraxiſſet: guttas verò lactis aiunt aliquot in terram decidiſſe, ex quibus mox lilia pullularint. Meritòq; flos Regius etiam appellatur, non à Iunone regina tantùm denominatione ſumpta, ſed à Regia qua præſtat celſitudine, quòd tanta proceritate ſuper flores alios attollitur, vt ad tria interdum cubita ſurrigatur.

DE

A DE CARDVI SCOLYMO.

T quoniã hodierna dictio per flores volutatur, bonaq; eorum pars, boni parũ admodum pollicetur, vt conditionem quisq; perpendat suam, de cardui scolymo, deq; Fremio quędã minimè dissimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMbecillitatem humanæ vitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore ostendebant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Græci Scolymon vocant. Vnicaulis enim carduus simulac scolymon in calicem apparuerit, florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentẽ, & abeuntem cum aura, perinde ac spes nostræ plurimùm euanescunt, & minima quaque de causa homines plerunq; exanimantur.

MORBI.

SI verò morbos, quibus plurimùm tentatur affligiturq; humanũ genus, significare voluissent, Fremij fecissent flores, vel quia rerũ natura flores odoresq; de die in diem gignit, magna hominũ admonitione, quæ spectatissimè florent, B evestigiò marcescere, & vt apud Esaiam est, Omnis caro fœnũ, & omnis gloria eius flos agri: siue, vt Cyprianus reddit, omnis eius claritas vt flos fœni: simulac enim fœnũ aruit, dècidit & flos: id quod fatidicus etiã Rex lamentatur, cùm ossa sicut fremiũ aruisse clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi anemonas (sic enim Gręci vocant) tertianis & quartanis remedio, postea alligari florem panno roseo, & in vmbra asseruari, ita cùm opus sit adalligari. Florẽ hæc habet aut phœniceũ, aut purpureũ, aut lacteũ, qui se nunquã aperit, nisi vento spirãte, vnde & nomen accepit, ἀπὸ τοῦ ἀνέμου scilicet. Quamvis non sum nescius, eruditos esse autores, qui hoc nomine flores omnes intelligant in huiusmodi significatũ, quòd floribus omnibus contingat spirante vento aperiri. Ad eorum verò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatem indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, velut prati vltimi flos prætereunte postquã tactus aratro. Quam sententiam dixisse semel non sat habuit, quare alibi eandem repetit:

Vt flos in septis secretus nascitur hortis
Ignotus pecori, nulli contusus aratro,
C *Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,*
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ.
Idem cùm tenui carptus defloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ.

Quem Maro imitatus ait,

Purpureus veluti cùm flos succisus aratro
Languescit moriens.

Neq; fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, vt apud Eucherium, hieroglyphicũ esse iucunditatis: nonnunquã indicare quædam animę proficientis rudimenta, quæ mox florẽ, hoc est, spem, inde semen, hoc est, fructũ datura sit. Ad superiorem verò sententiam Hilarius, Matthęo, sub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo sępe nuncupatas ait: Germen, inquit hic, illud est quod virtutis suæ flore dilapso, ad calorem Solis arescit. Igitur requies nulla gentibus: neq; mortis, vt volunt, compendio quies dabitur, sed ipsis corporis etiam æternitas destinabitur, vt ignis æterni in ipsis sit æterna materies, & in vniuersis sempiternis exerceatur vltio sempiterna. Et hoc illud est quod Paulus ait: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.

DE AMARANTHO. D

E humanæ vitæ imbecillitate, bonisq; caducis & ante diem ereptis, hæc per florum imagines Ægyptij afferre conſueuerunt.

INOFFENSA VALETVDO.

Contrà verò ſi quẽ inoffenſa valetudine vixiſſe corporis ad extremum vſq; dignitate viribusq; ſeruatis, hieroglyphicè oſtendere voluiſſent, amaranthi corollam capiti eius imponere mos erat. Eſt autem amaranthus ſpica purpurea verius quàm flos aliquis, aſſeruaturq; decerpta, ac poſtquam defecêre cuncti flores, madefactus aqua reviuiſcit, & hybernas coronas facit: ſummaq; eius hęc natura nomen inuenit ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id eſt, propterea quòd minimè marceſcat, Amaranthum ſit appellatum. Hinc Theſſali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotannis oraculi Dodonęi admonitione ferre iuſſi, cùm omnia quæ ſacrificio ritè operando neceſſaria eſſent ex ſolo patrio aſportare conſueſſent, duos quippe tauros, album vnũ, nigrum alterum, vtrunq; verò manſuetum: ſyluam ex monte Pelio cæſam, ignem ex Theſſalia, molamq; & aquam ex Sperchio hauſtam. E Coronas inſuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, easq; ad ſacrum eiuſmodi ferri ſanxerunt, vt ſi fortè venti nauem repuliſſent, aut alia quapiam de cauſa mora iniecta eſſet, coronæ tamen neque flaccidæ, neque deformes ſuſpenderentur.

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

Vam Baccho ſacram, & inde ναρθηκοφόρους miniſtros eius multi tradidêre. Sed quòd ea de cauſa Baccho dedicetur, quia aſini ea veſcantur auidius, cùm animalibus reliquis, vt tradit Plinius, præſentaneum ſit remedium, leue commentum forſan videatur, quamvis nõ ignoremus animal id gratiſsimam fuiſſe Libero patri victimam. Id verò magis arridet quod à Plutarcho accepimus libro de inſtituendis mulieribus: hic enim & ferulam & obliuionem Baccho dedicatas ait. Ferulam quidem propterea, quòd virga ea admonitionem ſignificat, qua pueros caſtigare ſoliti ſunt veteres, vt ſe F quoq; ſubduxiſſe manum ferulæ profitetur Iuuenalis, itaq; innuere voluerint, quę per ebrietatẽ admiſſa ſunt, puerili tantùm indigeant caſtigatione. Obliuionem addidêre, puto, per lyncis eiuſdem Bacchi ſimulacrum, quæ, paſcendo ſi caſu aliquo auertat oculos, propoſiti cibi obliuiſcatur, vt aiunt, & alium quęrat. Aiebant verò eorũ recordari non oportere, quæ inter vina dicta factàve eſſent: notum enim illud eſt, μισῶ μνήμονα συμπόταν. Quòd ſi quid eſt cuius meminiſſe debeat ebrius, ea dubio procul omnia, vt Pythagoræ ſententia eſt, non tantùm reminiſci, ſed identidem etiam animo repetere debet, quę in ebrietate ridicula aut pernicioſa dixerit feceritve: id enim vnum eſſe euitandæ ebrietatis remedium. Nam & Anacharſis ita nos docuit ebrietatem cauere, ſi quæ ebrij faciant, inſpexerimus. Quòd verò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis vellere videtur, ne diſtichi illius immemores ſimus, quod toto terrarum orbe cantatiſsimum eſt:

Nux, aſinus, mulier, ſimili ſunt lege ligati:
Hæc tria nil rectè faciunt, ſi verbera ceſſent. Sed ioco iam ſatis.

PIE-

PIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM, GELOVM PRIMATEM, de iis quæ per Spicam, & Cerealia quædam arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

VI verò libentius Spicas & Cerealia quædam arma donarim, quàm tibi tam præstanti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præsertim spicam habes in gemma domesticæ nobilitatis insigne: addam etiam, qui Siculus es, magnóque ingenij acumine præditus, verùm quo non nisi modestè vtaris, atque sapienter. Ero enim ego semper huius rei testis, qui prudentiam moderationémq; tuam tandiu expertus sum, cùm in eodem conviuebamus contubernio, ad idem munus tecum à Clemente P. M. delegati, qui nepotes suos adolescentulos nobis commendarat, quos tanta rerum perturbatione vexatos, infelicissimo illo tempore huc & illuc peregrè circumduximus, cùm hostica essent omnia, aduersa omnia, omnia B *suspecta. Tot illæ erant insidiæ, quæ illi etiam ætatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omnium difficultates evicimus, vt sospites eos Clementi tandem restituto redderemus, atque ita moribus excultos, quantum in vtroque nostrûm fuit, vt nihil iam ad nobilissimæ indolis institutionem desiderari posset. Neque verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi sæpe munera demandata, quibus gerendis talem te præstitisti, vt ob sapientiam & probitatem omnibus esses admirationi. Quòd si consiliis tuis faciliores accessissent aures, in tot, quæ mox perpessi sumus, calamitates minimè incidissemus: tot erant ea, quæ desperata ab aliis, tua tu dexteritate restitueras, nisi obstitissent fata, quæ prudentiæ tuæ sese opposuerunt aduersaria, vel, cùm te vera loqui, optima sentire, salutaria consulere homines cognoscerent, quod plerunque accidere solet, optima videntes, ad deteriora tamen sponte non declinassent. Sed hæc missa faciamus. Id vnum profiteri nunquam desistam, quàm iucundum, quàm suaue mihi tum fuerit totum id vitæ tempus, quod in ea non nostra tantùm, sed Italiæ totius communi calamitate vnà convixim us: quantúmq; me tibi debere intelligam, qui non minorem mei consolandi, cùm desperarem omnia, rationem habueris, quàm eorundem, qui nobis commendati erant, principum. Quæ verò vtrique nostrûm* C *res præter omnium acciderint expectationem, quámq; varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus insidet memoriæ, neq; quidem si obliuisci velimus, vllo modo possumus. At dices: Quorsum hæc rerum publicarum commemoratio, si de Spica & Cerealibus futurus est sermo? nempe quòd eò me trahit earum rerum recordatio, quæ toties deambulando, sedendo, obequitando, super iis quæ ad nos & principes nostros attinebant, fuere sæpius à nobis non modò prævisæ, verùm etiam deploratæ. Idcirco nequeo ad Pollionem scribere, neque cum eo loqui, neque quicquam meditari, quod mihi non suggerat eorum sermonum memoriam, qui tam frequentes, tam necessarij quotidie intercidebant. At effluxere omnia hæc: effluxerint. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquam studium, fides, industria, conatúsque noster omnis iis nihil profuit, quibus omnia prospera, felicia faustáque cupiebamus, sed eversa omnia sunt, fatóne dicam, an eorum culpa, qui recta consulentes aspernabantur? Velimúsne nos aliorum causa in perpetuo esse mærore, an nostri studij, nostri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionem afferre possint? Ego nempe post rem certa iam desperatione conclamatam, ad studia me mea retuli, commentationibúsque illis hieroglyphicis, de quibus sæpe tecum, nunc totus incubui: quas cùm per sua quæque segmenta disponerem, visæ mihi sunt polliceri,*

ſore, vt huius induſtriæ meæ aliquis fructus iis, qui politiores has literas affectantur, acquiri D
poßit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digeßiſſem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus ſum, tibi dedicaui. Vtinam eo tu atque alij animo hæc ſuſcipiatis, quo à me ſtudio atque beneuolentia conſcripta ſunt.

DE SPICA.

NYX ille tuus, Antoni Pollio, modiolo, qui ſpicas duas continet, inſignis, ab cuius vtraque parte copiæ cornua arte admodum eleganti inciſa conſpiciuntur, vetuſtatis omnino venerandæ monumentum, ſignum olim aut Ædilium fuiſſe, aut eorum qui rei frumentariæ præerant, facilè credere poſſumus.

CERES.

VIdere enim eſt Iuliæ Piæ numũ, ab cuius altera facie ſigillum eſt lęua conto innixum, dextera ſpicam gerens, calatho ante pedes propoſito, cuius inſcriptio eſt, quarto caſu, CEREREM. E

ANNONA.

ESt & T. Cæſaris Veſpaſiani numus, in quo ſimulacrum eſt, quod dextera ſigillum exporrigit, in cuius vna manu libella eſt, in altera cornu copiæ, appoſita naui, & calatho cum ſpicis: inſcriptio, ANNONA. In eiuſdem aliquot aliis eadem omnia ſunt pręter cornu copiæ: eius loco caduceum ſpectes: nam & is, vt alibi diximus, in felicitatis ſignificatum accedit, quòd pax ipſa, cuius ſymbolum eſt caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

SPectare verò eſt Africę picturam eo libro, quem de Imperio, magiſtratibus, & militiæ ordinibus Theodoſianis temporibus conſcriptum vidimus. Ibi enim, vbi de Proconſule Africæ legitur, vrbesque & officia & magiſtratus tota ea prouincia diſtributa continentur, mulier quędam inſpicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab vtroque humero reiecta, eaque ad humum vſque fuſa, interiore verò tunica rubra, imo limbo ad pedis vnius altitudinem albo, cuius ſuperiorem inferioremque marginem aureæ fibræ duæ circumeunt. F Brachia nuda vtrinque exporriguntur, binas vtraque manu ſpicas oſtentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onuſtæ, adpictæ ſunt. Literæ ſupernè ſunt, PROCOS. AFRICÆ. Apud Horatium ſanè de terræ huius feracitate frumentaria legas:

Quicquid de Libycis verritur areis,

deſumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρους λιβύαν Iſthmiis dixit.

BRACCATI MILITES.

IN iiſdem monumentis obſeruaui geſtamen cæruleo colore ſubobſcuro pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, à ſumma cuius parte ſtella adpicta eſt radiis octo prædita: in medio orbiculus eſt cum vmbilico, vtroque coloris aurei: ab eo orbiculo vſque ad circulum qui iuxta marginem eſt, columella ſummiſſa coloris rubri: à lateribus columellæ ſpicæ duæ vtrinque ſurgunt ſingulæ, quas auiculę totidem volatu ſuſpenſæ impetunt. Inſigne hoc erat eorum militũ, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantque ſub

militum

A militum Prǽſentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ qui viri illuſtres vocabantur. Sed vt ad annonam revertamur, in Hadriani quoque numis corbis eſt cum ſpicis: & in Antonini, ſpicæ & Cornu copiæ cum eadem ANNONÆ inſcriptione.

PROVENTVS.

QVæ verò ſpicæ duæ, dolio vuis pleno in earum medio conſtituto, ſpectantur in numo L. Liuinei Reguli, proventum bonorum, fructuumq́ copiam, & feracitatē eius viri magiſtratu vberem oſtendit: nam vbi conſultum eſt iis quę cibo potuq́ inſeruiunt, annona omnis largè populo videtur erogata. Vſqueadeò verò ſpicæ proventus indicia ſunt, vt & apud Coniectores reperias eum, qui natas in aure ſpicas per nocturnam imaginem videre viſus fuerat, & delapſa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hæreditate locupletatum: ſpicis quippe proventum, aurem verò fraternitatem oſtendentibus: germanas enim inuicem eſſe aures manifeſtum. In diuinis quoq́ literis ſpicæ, hoc eſt, meſsis eodem modo proventum hieroglyphice ſignificant, dicente B Domino, Meſsis quidem plurima, operarij autem pauci admodū. Humanam enim meſſem vredini procellisq́ obiectam, cupiebat ille in horrea æternitatis ſuę transferre. Heſychius Hieroſolymitanus pro meſſe accipit virtutes, quæ ex diuini verbi ſemine oriūtur. At ſtipula pro nullius boni operis fructu ponitur. vnde Propheta lamentat̄: Hei mihi, vt factus ſum ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe. Idem paleæ, vt illud: Paleas autem vret igni.

ÆSTAS, ET FRVgum inuentor.

SAnè plerunque inuenias ęſtatem ipſam per ſpicarum faſciculum ſignificari. Vnde apud Maronem:

Stabat nuda æſtas, & ſpicea ſerta ferebat.

Nonnunquam verò meſſem ipſam, aliàs & frugum inuentorem.

MESSIS.

SEd enim Heſiodus Theogonia, falcem pro meſſe poſuit, vbi dicit, τεῦξαι μέγα δρέπανον. ſubiiciunt interpretes, Drepanon meſsis tempus. C Hinc iuniores ſpicas duas, manipulos ſpicarum interdum duos in tranſverſum adclinatos, pro menſe Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirū eo menſe meſsis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

ET quod pertinet ad falcem, quoniam tempus omnia metit exſecàtque & aufert, ideo falcem Saturno attributam nonnulli volunt: κρόνος enim Saturnus, cui tempora ſubiiciuntur, quæ voce eadem Græci ſola adiecta aſpiratione pronunciant, quippe κ in χ verſa. In hanc ſententiam Maro: Omnia fert ætas.

AGRICVLTVRA.

ALij falcem agricolationis totius ſignum arbitrantur, quod inſigne Ianus Saturno dederit à meſſe & fertilitate, cui poſteritas rationem etiam inſerendi, & artem faciendi ſurculos fert acceptas: vnde Saturnum à ſatu Latini vocitarint.

FRATRES ARVALES. D

ALioqui ſpicea corona fratres aruales indicabat, quam primùm Acca Larentia Romulo ſacrificanti dedit.

SACERDOTBS ARVORVM.

SI verò ſpicea corona vitta alba illigata eſſet, ſacerdotes aruorũ ſignificabat, quorum illud erat inſigne. At Cereris caput ſpicis redimitũ ſpectauimus in numis quibuſdam, ab altera quorum parte ſpica magna eſt nonnunquam ſola, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus ſignificato.

PAX.

QVin & pacis ſimulacrum cum ſpicis figuratur: vnde Tibullus,

At nobis pax alma veni, ſpicámq; teneto,
Profluat & pomis candidus ante ſinus. *Pax enim candida primùm*
Duxit araturos ſub iuga panda boues.
Pax aluit vites, & ſuccos condidit vuæ,
Funderet vt nato tecta paterna merum.
Pace bidens vomérq; vigent, ac triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus. E

DIANÆ TRICLARIÆ SACRVM.

ERat & ſpicea corona inſigne atq; geſtamen eorum adoleſcentum qui Dianæ Triclariæ ſunt immolari ſoliti apud Patrenſes, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atque Comætho templo deæ turpiter violato in ciues contraxêre.

DE LOLIO.

TRiticeæ coronæ geſtaminíve contrarium eſt lolium, quòd quantum ſeges illa felicitatis affert, tãtum hoc infelicitatis, & incommodi: ſecum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

MOrum enim corruptorum id omnino indiciũ eſt: quare Antiſthenes non temerè dicere ſolebat, abſurdum eſſe triticũ à lolio non repurgare, qui ſentiret ex hoc inuidos à republica ſummouendos, vt Plutarchus interpretat̃: tam enim invtiles inuidi ſunt ciuitati, quàm lolium eſt tritico. qui verò inuidus eſt, F ſuam ipſe ſibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis ſententia dicto ſumpto,

Inuidia Siculi non invenere tyranni *Maius tormentum,* ait.

Et quod ad corruptos degeneresq; mores facit, ita Virgilianus paſtor lamẽtat̃:

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.

DE MILIO.

VIrtus ideo humano generi vtilis atq; cõmoda, quã miliũ egregiè pollet, efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam ſi quis hominem qui declinare ſciat infortunia, hoc ſcripturæ genere oſtentare voluẽrit, aptè ſerpentẽ pinxerit milij ſurculo circumvolutũ, anguis ipſius capite deorſum deiecto, cauda ſupernè ſita: quandoquidem ex milio panis præſumptus, incolumẽ ſoſpitemq; præſtat à veneno, naturæ beneficentia, quę mortale genus remedio tam parabili, atq; omnibus obvio, prę munire voluerit contra

A tra peste adeò perniciosam. Idq; tradit Didymus in iis, quę de re rustica scripsit.

INNVMERA.

SVnt etiam qui spicam milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam est millenariis significatum. Neq; desunt qui numerum ipsum mille à milio dictum velint.

DE MODIO.

SEd vt ad onycem revertamur, modius in ea incisus est: is quid sibi velit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in sculpturis, atq; aliis antiquorum monumentis spectare est alibi modium, alibi latè patentem vrnulam, nonnunquã & cyathum, sæpius verò calathum, & quicquid vel humoris, vel solidorum est corporum capax, in Serapidis capite superpositum (illi enim plurimùm vasa hæc dedicabantur, quòd diuitiarum, & omnium proventuum numen haberetur) necesse erit hæc omnia colligere, ac veluti vetustas fecit, in vnum commiscere.

B FRVGVM OPVLENTIA.

SIue igitur modius, siue calathus, siue quid huiusmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipse siue Serapis, siue Osiris, siue quocunque nomine σωτὴρ ἰαλ(ω)ᾶς nuncupari placeat humano generi, satu inuento, & aratione cõmonstrata, comparasse dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Osiris quoq; in huius inuenti participatum admitteretur, disseruimus. Illud verò constat, cibarias opes & donaria in canistris offerre, & antiquorum fuisse morem, & nũc palàm omnibus esse. quin etiam vbi liberalius, opipariusq; aliquid erogatũ significare volumus, αὐτῷ κανῷ dicere consueuimus. Hinc apud Maronẽ ferunt nymphæ calathis pallentes violas, & alia dona. Alibi Cererem canistris expediunt ministri. Osirin quoq;, neq; non Cererem eodem insignitos gestamine Diodorus atteſtatur, & antiqua pleraq; signa ostendêre. Neq; verò hîc repetenda sunt ea, quæ plurima docuimus eo cõmentario quo de Capitis atqueadeò Tricipitij significationibus agitur, vtrũ scilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, vt Nicocreonti Cyprio Regi ipso est oraculo proditum, accipiendus sit, quoniam eo loco hæc omnia sunt explicata.

C AQVA.

SEdenim vrnam potius Osiridi dedicatam videas, idq; ea de causa factum, quòd eum non vini tantùm, verùm totius humoris dominum intelligebãt, eumq; Oceanum, perinde ac Isidem Thetin. Præferri enim vrnam in sacrificiis, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem summo cultu, & attonita penè veneratione prosequebantur, quam obtectam, & casta religione susceptã, in sacram ædem solenni pompa gestabant, quò cùm pervenissent, terræ procumbentes manibus ad cœlum sublatis iis gratiam agebant, qui primi diuini benignitatis munera mortalium vsui communicassent, vtpote qui ex humore oriri omnia persuasum haberent.

CANOPVS.

ALij, qui philosophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus est, Canopum quendã apud Ægyptios in hydriæ speciem figurari solitũ aiebãt, q; inuento callido, cùm in certamen cõtra Persas deventum esset, victorẽ ignem evicerit. Persæ enim, vt alibi sæpe ostendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaq; minutioribus quibusdam foraminibus hydriam, quam cõtra

ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceraq; diligenter obturauerat, qua super ignem solenni certamine posita, vi caloris soluta, ignis extinctus expirauit. Quoniam verò de vrnis locupletius alibi dictum, reliqua nunc vasa persequemur. D

NON CESSANDVM IGNAVITER.

SEd id quoq; nescio quid Ægyptiacum sapit, quòd Pythagoras super modio sedere nos vetat: quippe rationis portionẽ eam, qua anima ipsa metitur, explorat, atq; examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendámve negligenter, verùm omni exercitatione modoq; & regula dirigendã, assiduéq; per cogitationis spacia agitandã. Cęterùm diuus Hieronymus hoc subindicare dicit, nõ debere nos de victu solicitos esse in diem crastinum, provt etiam Dominicis præceptis admonemur. quanquã Cyrillus priorem sequitur sẽtẽtiam. Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, vt ex præsenti mẽsa semper aliquid in futurũ relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siquidem parata non erit vlterius consultandũ, vt nudipes ille Phrator hospitem elusit, cùm satur recederet, & ex reliquiis capum integrũ coctum in manicam coniecisset: interrogante hospite quid eo facturus esset, in crastinũ se asportare dixit: cui cùm subiecisset hospes, Atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogitemus: suscepit ille Phrator, Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, nihil quicquam ero super crastino solicitus. Sed vt in re seria facessant ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus mẽsas inanes tollere magna erat religio, symbolum videtur accõmodare. Nam chœnicem pro diurno victu capi, quam Latini sportulam appellarunt, tum ex eo manifestum est quod apud Herodotum legitur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas farinæ chœnices mitti solitas, tum quòd Alexarchus chœnica vocat ἡμεροτρόφιδα. Significaret igitur symbolum, nõ debere nos in sportulis vitæ nostræ totius ita spem collocare, vt sede in eis statuta totum vitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquã ineamus rationem, cõsiliumq; capiamus, vt nobis aliquando viuere possimus, opesq; nostræ tandẽ in nobis ipsis, nõ in alieno arbitrio sitæ sint. In diuinis literis modius hieroglyphicum est dogmatis atq; doctrinæ, quam Iudæi profitebantur, veritatis lumen sub eo recondentes: quam sententiam explicat Hilarius Matthęo: ideóq; proferẽdã esse lucernã IESVS admonet Apostolos, & quę apud eum copiosè. E F

DIALECTICA.

ZEno multipliciter solitus Dialecticorũ argutias eludere, sed eo præcipuè dicto, quòd eam iustis quidem mensuris æquiparauit, quibus tamen non frumentum, sed paleas, fimumq; quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam ostensurus paleas modio demensas.

ANIMVS.

VAs obturatum plerunq; animi significatum habere perhibetur. Vnde Lacenæ mulieres ollas in Regum suorum iustis pulsitabant per vrbem discurrentes, vt ita ciuitatem orbam Rege, animo carere significarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant. In diuinis verò literis vbi Psalmo LXXII legitur, Penè effusi sunt gressus mei, de rupti aut inuersi vasis similitudine sumptũ aiunt interpretes: vti enim liquor è vase in terram effusus perditur & euanescit, ita cogitationes suas & animi sẽtẽtias dicit penè effusas, in vanas scilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has scribẽtibus dici possit. In quo tamen illud me consolatur, quòd multa omnino in his nugis disciplinæ ve-

A teris arcana, quæ hactenus ſepulta iacuêre, nemine ante me lapidem hũc mouente, induſtria nunc primùm mea cœpêre in lucem proferri, & tibi ſimilibus quod ſatis eſt mihi, & aliis oblectamentum aliquod afferre. In Chaldæorũ quoq; ſcriptis, animus appellatione vaſis accipitur: vt illud, Vas tuum inhabitant beſtiæ terræ, ira videlicet & libido, cupiditatesq; aliæ, quos affectus communes cũ belluis habemus, & quod infelicius eſt, tantæ interdum apud nos autoritatis, vt ad brutalem ſæpe nos vitam impellant. Hoc illud eſt quod Plato ait Repub. alere nos domi diuerſa brutorum genera, quæ Deus ad hominem, vt in diuinis literis habetur, accerſiuit adiumento futura, ea tamen omnia interturbant, omnia ſubruuunt, cùm fræni impatientia nullo poſſunt regimine, nulla caſtigatione coërceri: id quod tunc accidit, cùm noſtri vigoris, noſtræ immemores ingenuitatis, iis ſpontè noſmet dedimus in ſeruitutem. Concitatus enim animus, niſi parêre cogatur, imperium ſibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ vocat Paulus carnem noſtram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquam tamen eandem exteriorem vocat hominem. Vas verò capacitatis no

B mine dicta eſt, qua ipſam capit animam & continet. Homo verò de cõmunione naturę, vt Tertullianus diceret, quæ eam non inſtrumentum in operationibus præſtat, ſed miniſterium. Apud Hieronymum ſeptimis ſupra triceſima Hebręorum caſtra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fictilibus vaſis intelligi, in quibus precioſiſsimum theſaurum conditum habeamus, quæ cùm ita fragilia ſint, vt vel minutiſsimè confringi poſsint, omni ſtudio, cura atq; diligentia cauendum, vt cor noſtrum rectè muniamus, ſepimentisq; validioribus circundemus, vt ad ictus quoſlibet firmũ integrumq; ſeruetur. Olla, ait Eucherius, cùm ſit condimentorum, quæ ad humanum victum pertinent, receptaculum, in diuinis literis pro ſobole vel progenie ſolet accipi: nam veluti ex olla deſumitur quod ad victũ facit, cuius beneficio humana vita ſuſtinetur, ita de humano vaſculo genitura depromit̃, quæ in multas hominum ætates propagat̃. Ideo Pſalmo LX legas, Moab olla ſpei meę: hoc eſt, Ruth, quæ Moabitis fuit, progenies illa eſt, quam ſpe concepi: nam Chriſti generatio, quantũ ad humanitatem, per Ruth ipſam in poſteros propagata eſt. Eòdem ſpectat Apoſtoli dictum: In domo magna non ſunt tantùm vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia, alia

C quidem in honorem, alia porrò in contumeliam. Et inhonoratus eſt Iechonias, quaſi vas cuius nulla eſſet vtilitas: quoniam cùm in domo Dei ex numero eſſet familiarium, ſe turpitudinibus ſceleribusq; ſummiſit, ideóq; ea ſuper homine ſcripta ſunt: Nunquid vas fictile, curtumq; vel attritũ vir iſte Iechonias? At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me turpibus bellum educaſtis vas repletum ſordibus. Alibi adapertis theſauris vaſa indignationis à Deo prolata comperias, hoc eſt, reiectos animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui concluderentur, de quibus plura apud theologos. Heſiodi quoque interpretes dolium vas allegoricè pro vitæ animiq; noſtri ſuſtentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco:

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι Μεσόθι φείδεσθαι·
De ſummo ſatiere cado, & cùm cœpit ad imum
Deficere, at medio memor eſto parcius vti:

vbi dictum aiunt de pueritia, virilitate, & ſenectute, quippe pueros & ſenes iucundiorem vitam agere debere, genióq; liberius indulgere: viros verò, ætatem quippe firmiorẽ, parcè omnia ſibi permittere, modũq; voluptatibus omnibus

adhibere, vitamq́; vndecunq; laborioſam adamare. Vtrum verò Heſiodũ hoc ſenſiſſe dicamus, an quod Alexander Aphrodiſeus interpretatur, de vini parte media meliori, viderint alij: nam ad Alexandri ſententiam accedit etiam prouerbium vulgò dictatum, Seram eſſe in fundo parſimoniam. D

PERSVASIBILITAS.

APud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiuſdam viri elegãtis commento, eam animæ partẽ in qua vigeſcunt cupiditates, propter perſuaſionem credulitatemq́; lubricam dolium appellatum, quòd Græci nominis vox πίθος, non à πίω, ſed à πείθομαι deduci videatur. At quæſierit fortaſſe aliquis, quid ſibi voluerint dolia duo, quæ olim in ſacello quodam Romæ ad cloacam maximam, via quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidẽ in loco ſpuere nephas erat: quod porrò ſacellum Doliola Plutarchus vocatũ ait. Nempe nihil aliud, vt nonnulli tradunt, niſi duo fuiſſe dolia, alterum in quo Numæ ſacra quædam olim repoſita fuerint, alterum inane, ſed in quo Gallorum Senonum irruptione ſacra quædam à Veſtalibus virginibus abſcondita ſeruataq́; fuerint, cùm ipſæ metu perculſæ, deſerta Vrbe fuga ſibi conſuluiſſent. Ibidem aiũt ſimulacra duo fuiſſe militari habitu, quæ ſedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulus ſuberat, DI PENATES. Significabat verò ſeſſus, firmatã Imperij ſedem: peila, hoſtes ſummotos procul: arma reliqua, Romani populi virtutem, & munimentum, vt apertius alibi ſingula pertractauimus. E

LIBIDINES.

SEd vt ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus vir ille pro ſapiente citatus à Socrate, perforatum dolium exiſtimabat, cuiuſmodi eſſent dementes, profani, & iudicio damnati viri inexplebili incontinentia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionemq́; fluxam eorum quæ honeſta iuſtaq́; percepiſſent, nihil quicquam infuſum continere poſſent. Ideoq́; Lucretius hunc ſecutus ait:

Deniq; animi ingratam naturam paſcere ſemper,
Atq; explere bonis rebus, ſatiareq́; nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circùm
Cùm redeunt, fœtúſq; ferunt, varióſque lepóres,
Nec tamen explentur vitai fructibus vnquam: F
Hoc, vt opinor, id eſt, æuo florente puellas
Quod memorant laticem pertuſum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione poteſtur.

HVMANI AFFECTVS.

PHiloſophi, qui ſacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noës omnes ferarum ſpecies introductas legerent, arbitrati ſunt intelligi debere ex huiuſmodi hiſtoria in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt verò ex iis, quę difficulter exarmari, cicurarive, aut mãſueſcere poſsint. Quare clamat Horatius, regendum animũ, qui niſi paret, imperat: hunc frænis igitur, hunc catenis compeſcendum. Rerũ itaq; opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc eſt, vt Philo ait, animũ ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcã, animi quippe vas, ſeptem ex puris iumentis deferre iubet, viſum ſcilicet, auditum, olfactum, guſtatum, tactum, ſermonem ac concupiſcentiam, quos defæcatos habere decet ſapientem, cùm

A cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant, à quibus maximum aſsiduumꝗ bellum inſurgit, eo præcipuè tempore, quo mortale genus otio deſidiaꝗ torpeſcit. Quare Perſius, vdum & molle lutum ne obdureſcat, & ad opus fiat inhabile, properandum, & acri fingendum ſine fine rota monet.

INANIS ANIMVS.

IDem animum fideliæ comparat, percuſſamꝗ ſonare vitium ait, maligneꝗ reſpondere, quæ viridi informata limo non ſatis excocta ſit. Et futile illud & apertile vas animum prorſus inanem oſtendere profitetur, cùm dicit, Effluis amens, contemnere. Apud noſtros etiam vas corpus eſt: Paulus enim corpus tabernaculum vocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum eſt.

SERMO.

QVod verò monuit Pythagoras, σιτίοις εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλεις, Plutarchus ſermonem vrbanum, qui cibus eſt animi, in improbi hominis animum non immittendum eſſe interpretatur. Epictetus quoꝗ cùm ſermonem Ægyptiorũ more pro liquore, aut rore pluuio, vel vnda profluente accipiat, in minimè ſynceru vas, ne aceſcat computreſcátve, infundendum vetat. Ad quod nimirum reſpe-
B xit Horatius cùm dixit: *Syncerum eſt niſi vas, quodcunꝗ infundis, aceſcit.*

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILlud etiam ad animi ſignificatum facit, quòd vbi ollam à cinere ſuſtuleris, veſtigium turbandum Pythagoras cenſet: hoc eſt, ſimulatꝗ deferbuerit, atque reſederit animi tumor, mali præteriti memoriam obliterandam, & iracundiæ veſtigium omne penitùs tollendũ, vt Plutarchus Sympoſiacis interpretatur. Eoꝗ diuinum præceptum facit, Sol non occidat ſuper iram tuam.

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVam verò ollam nuptæ nouæ poſtridie nuptias à matre ſpõſi petere iubebantur, quam illa & iurgiis & conuitiis aſperius intortis abnegaret, inſtitutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, vt ſponſa vel ab ipſo primordio ſocrus difficultatem patienter ferre conſueſceret.

SERVITIA.

AMiniſterio aũt vaſa ſeruitutis indicia ſunt: vnde apud Plautum legas de in-
C ſolentiſsimo adoleſcente, qui omnes pro ſolutis ſcopis habebat: Niſi mihi matulam dederitis, vos habebo pro matula. Inter enim vaſa viliſsimi vſus lotiaria ſunt. Et tale aliquid apud Lucianum olfacies, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, vbi potentiorum faſtum tangit εἰς ἀμίδα mingentium. Id vtcunꝗ, in diuinis quoꝗ literis vaſa pro ſeruitiis ponuntur, propterea quòd ea non niſi in miniſterium aliquod comparantur. Hinc nonnulli quem pſalmi LX locum ex Eucherio citauimus, Moab lebes ſpei meę, ſimplicius intelligentes exponunt, Moabitę ad ſeruitium meum ſiſtendi ſunt. Iam illud de Paulo vulgatiſsimum eſt, quem pro vaſe, verùm eo precioſo, Dominus noſter IESVS Chriſtus ſe profeſſus eſt elegiſſe. Ita plurimũ calathus hieroglyphicũ eſt ſeruitutis, ſiue corbes, ſiue cophinus appellet̃. Vnde illud de Ioſippo ex Pſal. citat Eucherius: Manus eius ad cophinum ſeruierunt. Nam & geruli dicuntur viri geſtandis oneribus conductitij: & Venetiis paſsim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operã hanc pręſtant, Ciſtæ nuncupatione accerſuntur. Et quoniã cibum alibi referri ad animi paſtum oſtendimus, panemꝗ eſſe doctrinæ ſymbolũ, duodecim illæ fragmentorum corbes quæ de profuſa Chriſti liberalitate ſuperfuêre, duodecim Apo-

ſtolorum doctrinam, vt idem Eucherius ſentit, indicaſſe videntur, quæ ne perirent accuratiſsimè procuratum. D

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

POcula verò viciſsim porrecta, inuitationesq́ue ad compotandū, amicitiæ cōfirmationē eſſe, tam noſtri temporis mos eſt, quàm antiquorū omniū inſtitutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hoſpitali Ioui libaſſet, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculum inuitati. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum ſuper hoc carmen repetiſſe:

Hic Regina grauem gemmis auróq; popoſcit,
Impleuitq; mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo ſoliti, tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter (hoſpitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyriisq; diem Troiaq; profectis
Eſſe velis, noſtróſque huius meminiſſe minores.
Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno,
Et vos ò cœtum Tyrij celebrate fauentes.
Dixit, & in menſam laticum libauit honorem, E
Primáq; libato ſummo tenus attigit ore.
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro. *Poſt alij proceres.*

In huiuſmodi ſignificatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ philoſophi prius bibere ſoliti eſſent, quàm ſomno indulgerēt, humore per ſe nunquā deficiente. Philoſtratus enim amicitiæ confirmandæ cauſa eiuſmodi compotationem apud eos inſtitutam autumat. Moris huius meminit diuus Hieronymus in veteris Inſtrumenti liminari pagina, ſed pro phiala fontē ponit, eodem omnino ſignificato, quo ſuper quidam Grammaticorum proceres diutiſsimè concertarunt. Mihi verò videtur fontē dixiſſe Hieronymus, ad vim illam vberem & inexhauſtam oſtendendam, cùm liquor ille, veluti ex perenni fonte manare quotidie videretur. De myſtico autem eius liquoris ſignificato in Roris pluuij commentario eſt abundè diſputatum.

CONCORDIA. F

AD amicitiæ confirmandæ ſignificatum ſigna etiam veterū numorum accedunt, in quibus frequentiſsimè pateram exporrigi videas: vt in Orbianæ numis, quorū inſcriptio eſt, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sed et ipſa Dea ſella, patera per dexterā porrecta, læua duo copiæ cornua tenet. Hæc eadē ſunt in numo Iuliæ Paulæ Aug. cum inſcriptione, CONCORDIA. Sed in Sabinæ Auguſtæ numis, ſigillum id quod ſella ſedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inſcriptio, CONCORDIA AVG.

CLEMENTIA.

HÆc eadem habentur in numo Antonini Auguſti Pij, cuius inſcriptio eſt CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

SVnt qui patinam expanſam inter hæc Ægyptiorū cōmenta liberalitatis indicium eſſe dicant, quod ego nuſquā apud veteres, quod meminerim, obſeruaui: feliciter tamen excogitatum non negarim, habereq́ue cum calatho ſimilitudinem, de quo multa ſuperius, vbi de modio diſſeruimus.

VBER-

A VBERTAS.

ALij peluim & guttum eodem penè significato, vel etiam vbertatis significatione describunt: quæq; defunctorũ cippis signa huiusmodi hinc inde passim apposita conspiciuntur, nimirum indicant iusta ritè atq; liberaliter persoluta, neq; esse vt manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderent. Speciem verò hanc antiquã esse ex plerisq; veterũ monumentis asserimus, sed ex ea præcipuè sculptura, quæ mihi omniũ in hoc genere pulcherrima visa est Romæ in Æsculapij pronao, vbi sepulcrum est, à fronte cuius prima patinam & guttum, & corymbos omnibus fructuum generibus, cum pediculis & folijs suis artificiosissimè laboratis suspensos videas, à capite verò speciosissimũ candelabrũ duabus lauris hinc inde adsitis, cum baccis et folijs suis subtili adeò arte factis, vt ad obtutum tremere & crepitũ ciere videantur. In diuinis verò literis multa super calice proponunt, quæ si omnia complecti velim, nullus vnquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habebo locum alijs intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

B SVPPLICIVM CAPITALE.

FRequentissimum est in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali supplicio ponere, quod inter sanctiones suas Athenienses præcipuè susceperũt. Iudicijs enim capitalibus vel cicutæ succum, vel venenum aliud sontibus propinabant, vt ex Socrate & alijs manifestũ est. Et Psal. XV, calix pro mortis cruciatu ponit. Et Euangelijs eodem significato: Calicem quem ego bibo, vos'ne potestis bibere? Et: Pater, si fieri potest, summoueatur à me calix iste. Apertissimè quoque eo versu Psal. LXIIII, Quoniam calix in manu Domini vini meri mixtione plenus: vbi de pœnarum dispensatione sermo est, vt Græci Theologi disputant: Dominus enim vno calice merum propinat, hoc est, amaritudinem suppliciorum. Amariora enim vino tum Catullo, tum alijs dicũtur, quæ meraciora sunt. Altero mistum, hoc est, aquam misericordiæ ad pœnarum temperamentum, quod subsequentia statim verba declarant: Et effudit ex hoc in hoc. quamvis qui literam Hebraicam sequi se profitentur, longè aliter rem exposuerint. Illud autem, Calicem salutaris accipiam, Euthymius ita interpretatur, vt dicat: Quoniam tot & tam magna sunt beneficia quæ Dominus in me contulit,
C vt nullo possim modo parẽ illi gratiam referre, ita me comparabo, vt si vsu veniat, animam propter amorem eius sim audacter effusurus, quippe quovis martyrij cruciatu emoriturus. Hinc nulla tormentorũ atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quem tu libenter adeò legebas:

Ne me effusæ cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq;. Mox,
Dum carnis grando, dum sanguinis imber inundat, ita precabatur:
Cape prima cruoris
Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni
Labe, & ab incestu mortali perlue, vt inde
Hostia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Ut libet hos artus lacera, suspende, trucida,
Et meus est hæc passus amor. & huiusmodi alia.

Quanquam salutaris calicem & Chrysostomus & pleriq; alij aliter acceperunt, quod breuitatis causa prætereo.

SAPIENTIA.

D

QVem verò tripodem aureum Græci Apollini dedicarũt, eiusq; capiti gestandum superimposuêre, sapientię hieroglyphicum esse nemo dubitarit, qui norit historiam super eo traditam: extractum quippe tripodem aureũ è mari sapientissimo adiudicatũ Apollinis ipsius oraculo, cumq; mortales ad Socratem munus id detulissent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretũ esset, remisit is tripodem, & Apollini deberi, non cuipiam alteri respondit.

DE CORNV COPIAE.

RElíqua sunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum significationibus disputare superfluũ videatur, propterea quòd nihil his vel vniuerso vulgo notius, quia tamẽ antiquorũ numûm commemoratio, quæ plurimùm ad hoc negociũ facit, non iniucunda futura est, hanc quoq; partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS. E

ILlud sanè & antiquum, & maximè celebratum est, in liberalissimæ benignitatis & largitionis effusissimæ signum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præsertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, vbi larga significanda sit opulentia, spectatur. Multa verò passim in numismatis eiusmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia commoditatis & boni, vt quicquid denique lætum aut opportunum humano generi sit, inde nobis afferri videatur. In numo enim Antonini Aug. Germ. simulacrum est læua cornu copię tenens, dextera verò ventilabrum cereale, cuius inscriptio est, LIBERALITAS AVG. Eadem insignia cum eadem inscriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem verò L. Septimius Geta Cæsar cusit, sigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiæ, cum inscriptione, FELICITATIS TEMPORVM. Duo verò cornua semicirculum facientia vasculis sursum versus erectis, iuxta verò mucronem inuicem colligata, habentur in Antonini Pij numis: inscriptio, FELICITAS. In alio eiusdem F Antonini simulacrum est læua Cornu copiæ gestans, dextera verò intenta face arma à pedibus strata incendit ac perdit, cum inscriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sedenim & clarissimæ fœminæ non dissimili ferè argumento numismata meruêre, veluti Iulia Paula, cuius numum in patera citauimus, cum inscriptione, Concordiæ. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cum inscriptione, CONCORDIA AVGG. Eadem inscriptio in Orbianæ Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt verò cornua hæc non aduersa, vt quæ in superiore Antonini numo pro felicitate posita sunt, sed inuicem cohærentia.

HILARITAS.

COncordiam non immeritò sequitˀ hilaritas, quare venit in mentẽ mihi numus Faustinæ, in quo sigillum est quod læua Cornu copiæ, dextera thyrsum à solo ad caput vsq; frondibus & corollis ornatum tenet, vnde sumpta inscriptionis occasio, quę huiusmodi est, HILARITAS. In alio quodã surculum palmæ videas à solo supra caput assurgentem, quem medium dextera Dea ipsa cõprehendit, læua Cornu copiæ gestat: inscriptio est, HILARITAS. Non temerè

A merè verò vbi pax æterna, ibi cõcordia: vbi concordia, ibidem hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani numo caduceo insignem, & Cornu copiæ ornatam videas, cum inscriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceusque idem, atque idem cornu copiæ in Traiani numo est, cum inscriptione, FELICITAS AVGVST. Horatius quoque hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore vniuersæ Italię scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa cõtra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optimè gestis, eo loco erat res Romana, vt ex voto omnia succederent: ideoque vt ille ad Iccium ait,

Aurea fruges Italiæ pleno diffudit copia cornu.

FORTVNA AMATORIA.

ERat olim Ægiræ, ea Achaiæ ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus asſidebat, indicio, vt Pausanias arbitrat̃, ea quoque quæ ad amorẽ pertinent, fortuna magis quàm pulchritudine secundari. Quòd verò diuitias fortunas appellant, neque incongruè, neque nouo inuento factum. Pausanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrũ Smyrneis
B effinxisse, in cuius capite polum statuerit, in altera ex manibus τὸ τῆς ἀμαλθείας κεκαλημένον κέρας, quæ nunc vulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τύχην φερέπολιν appellauit. Huc facere videntur καταχύσματα illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quę seruorum nouitiorum, cùm primùm domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebantur, dactyli quippe palmarum, numuli, legumina, carycæ, nuces, & huiusmodi bellaria conseruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ vbertatis omen fieri consueuerunt, vel vt ipsi frugi esse meminissent. Institutũ mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicij causa, in sponsi caput.

P O C V L A.

PRæbuerunt autem olim cornua poculorum vsum, cùm nondum vasa excogitata essent, vt apud Nicandri interpretes legimus: indéque κεράσαι, quod miscere est, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatẽ, & pugnacitatem, neque dicto neque facto parcant,
C sed vt animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratiores ostendant. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia vel inermem trudere: eaque de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atque hoc illud est quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse Commẽtario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisque locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua vasculorum vsum subministrarẽt: quare Nicandri dictum ad historiã potius, quàm ad philosophiam referendũ.

CLEMENS ANIMVS.

VIdere verò est Cornua illa copiæ nuncupata & vasa reliqua, variorum modò fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex vase pullulat, tale aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructiferæ oleæ ramusculos inspicias, clementem animum interpreteris: si Palmam, inuictum, & victoriæ compotem: si Laurum, ab humilibus negocijs, caducísque rebus alienum, cœlestiáque & permansura semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆ'QVE INANES. D

PAri modo vasa sterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, vanasq; disciplinas ostendũt. Per steriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illę intelligũtur, interprete Philone, quæ contra veritatẽ iusticiam'q; comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, vbi non ad sanitatẽ, sed ad lucrum comparata sit. Cui mox oratoriã adiungit, aduocatoriã scilicet illam & mercenariam, non ad iusticiam, sed ad decipiendos fallacibus suasiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc est, ad veros animi fructus facit, vtpote quæ nugarũ tantùm argutijs & subtilitatibus gallinaceũ lac ex illo suo copiæ cornu propinare se polliceatur, cùm tamen sit rerum omniũ inanis, ollasq; tantùm, vt Plutarchus de ijsdem ipsis ait, ostentet. Inuehitur & Origenes in hos ipsos, vbi eos piscibus squama pinnisq; carentibus similes esse dicit, hæsitareq; semper in luto, nec ad aquarum superficiem, aërisq; participatum vnquam attolli: esseq; hoc genus illud piscium profanum, quod à sacris omnino repellitur.

VERA FOECVNDITAS. E

COrnu verò copiæ verum illud est, quod ab animo qui veram profiteatur agriculturam impletur. Ea verò est quæ ab agro suo insipientiæ, intemperantiæ, iniquitatis ac formidinis arbores exciderit, ac ab radice penitùs extirparit: voluptatis insuper, cupiditatis, iræ, furoris, & venenorũ aliorum plantas ad cœlum vsq; porrectas ita eradicarit, vt neq; pars, neq; vestigiũ earum vllum relinquatur, aut quicquam aliud quod occulta tacitaq; propagine prorepens aliquando suppullulare contendat. Cuiusmodi verò sint arbores quæ prauos indicent affectus, ostendit Horatius, cùm de spinis pluribus exemptam vnam, nihil aut parum iuuare differit. Atq; alibi,

Certemus (inquit) *spinas animône ego fortius an tu*
Euellas agro, & melior sit Horatius, an res.

His inquam evulsis, earum mox loco suppullulent pangantúrve plantæ, quarũ fructibus repletũ cornu offeramus Deo, vt illud, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, quem Deus numinis sui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iusserit peruenire, de nobis dici mereamur. F

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD MAXIME' REVERENDVM PATREM LVDOICVM BECCADELLVM ARCHIEPISCOPVM RAGVSINVM, DE IIS QVAE per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

Cum ea plurimùm de causa, honoratissime pater, Venetijs omni Bellunensium hortorum meorum amœnitate posthabita, substiterim, quòd & tua, et aliquot aliorum præstantiũ amicorum iucundissima consuetudine frui posse mihi pollicebar, accidit vt (quod ætas iam plusquam septuagenaria sponte afferre solet) modò pedum, modò stomachi imbecillitate laborare cœperim: vnde coactus sum me domi, tanquã intra caueam cõtinere, non ita tamen vt non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congressu vestro frui possem, assiduè cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Aegyptiacæ disciplinæ non iniucundam forsitan interpretationẽ, quam inter amicos impertiebar, meæ erga illos obseruantiæ futurum internuncium. Cumq; dies aliquot,

A quodnam ex his Commentarijs (id enim operi nomen) Beccadello tam præstanti viro mitterem, examinassem, visum deniq; est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quod ad eius frugalissimos mores ex amussi facere viderentur. Memineram enim sermonũ eorum, qui nobiscũ Patauij olim cum infelicissimo illo adolescente, tam multũ fleto, ad superos, Cosmo Cerio Phanensi, iam Præsule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarum eruditione dubio procul admirandus, quàm sanctissimorum morum & pietatis in primis nostræ propugnator acerrimus, tam docte, tam copiose disserere consuerat. Nam cùm de frugalitate sermo è re nata inter nos incidisset, egoq; Papyrum in exemplum ab Aegyptijs desumpsissem, per quam illi victus parsimoniã frugalitatemq; significare soliti essent: Atqui, Cosmus inquit, quàm multa ea quoq; sunt in hanc sententiam tum nostrorum, tum exterorum ducum, Regum & Imperatorum responsa, factaq; scitè & sapienter, quæ victus queant petulantiã castigare: cuiusmodi est nostri illius, qui militibus frustra vinum peti respondit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem secutus Pescenius Niger, Militibus vinum identidem efflagitantibus, respondit: Nilum habetis & vinum quæritis? Idemq; tumultuantibus his B qui à Sarracenis victi fuerant, & dicentibus, Vinum non accepimus, pugnare nõ possumus: Erubescite, inquit: illi qui nos vincunt, aquam tantum bibunt. Cumq; nos taciti eum libenter auscultaremus, ardore ille iuuenili, honestissimaq; ambitione concitatus, prosecutus est. Quid autẽ Alexãder Macedo? cùm illi Regina Carum Ada, obsonia quædam exquisitissima, magnaq; impensa, nec minori arte & diligentia condîta missitaret, quàm sapienter eam illusit, quæ coquos etiam se missuram offerret, obsonia lautiora, & peritiores coquos habere se domi respondens, nocturnum quippe iter, quod prandium pararet: matutinam frugalitatem, quæ cœnã instrueret. Vnde philosophi clarissimi dictum, nullum obsonium fame melius. Apud Max. Tyrium legas Mithecum quendam ganeæ magistrũ Sparta eiectum, quòd illi labore potius, quàm per cõdimentorum lenocinia edendi desiderium quæritarẽt. Illud præcipua memoria dignum, quod Guefacto Aegyptiorum regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse inductis à Rege Meni delicijs & imbutus & educatus esset, & ferè eneruatus, generosi tamen animi specimen præbuit, cùm exercitũ per Arabiæ solitudines ductaret: deficiente commeatu, coactus cibum despicatissimum quenq; mendicare, humanæ necessitatis commoda locorum vbique satis opulenter suggeri perspexit, ac Regijs demum apparatibus, luxu & opulentia posthabitis, nul- C lo vnquam exquisitiori condimento ex eo vsus est, victu eo cõtentus qui pro locorum natura suppeteret, parcissimè peruixit, remq; sacris annalibus describendam Thebis in templo nõ incuriose demandauit, vt reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normam exemplo subinuitati quietius degerent. Huiusmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, vt apud Ammianũ legitur, rogatus ab hospite quidnam ad prandium sibi iuberet apparari? Nihil, inquit, quàm panem. Hic tamen tam parcus sibi, à Platone reprehenditur Legum III, quòd non & Cambysem filium in eadem parsimonia educandum curauerit: perinde ac Darium etiam appellat, qui se tantum defraudans, filium negligenter educari permiserit. De Artaxerxe, cognomento Mnemone, memorabile illud constat, cuius direpto in fuga quadam commeatu, cùm aridis ficubus & hordeaceo pane vesci coactus esset: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus expers fui? Hæc, inquam, vt tu quoq; meminisse potes, Cosmus noster ex antiquorũ historijs referebat, cùm ego circa Aegyptiaca tantùm insisterem, & quam ipsi sententiam ex rerum suarum vsu sequerentur, commemorarem. Declamaueram enim vt cibum illi per Papyri figuram significarent, cùm priscis illis herbæ quæque palustres, caules, & radices, quas gustu mites experti essent, victum largè subministrarent, sed omnium maximè Papyrus.

DE PAPYRO. VICTVS D

Eritò quidem pro victu Papyrus poni ſolita eſt, tam ob cibi copiã, quàm etiam ob raram quandam eius herbæ naturam. Licet enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eam fert, quæ, præter quòd ignis gratia vellitur, ſummam tamen frequentiſsimamqꝫ opem in re cibaria præſtat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & aſſam manducãt, & elixa etiam vtuntur, ſucco tantùm deuorato, cùm alioqui manducamentũ expuant. Frugaliſsimis enim viris, & tenui cibo contentis, ſatis ad alimoniam ſuccus ille facere videbatur.

PARVO CONTENTVS.

CVm itaqꝫ tam larga Papyrus cibi cõmoda ſubminiſtraret, inde factum vt quotiens hominem paruo contentum innuere vellent, ſimplici quippe naturaliqꝫ cibo vtentem, quiqꝫ in medio poſitorũ, vt diceret Horatius, abſtemius herbis viueret, illud dictitarent:

βίβλου δὲ καρπὸς οὐκ αἰτεῖ μέγαν στάχυν E

hoc eſt, non eſſe vt grauiorẽ plenioremqꝫ ariſtam diſquirat is, cui papyri fructus victui neceſſaria ſuppeditare poteſt. Neqꝫ enim Heliſæus in præbendis epulis vilis habitus, quanquam oleribus ſylueſtribus amicos exciperet. Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, vt factionis ſuę maximè contrariũ, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, ſuſpiciamqꝫ tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus anſa,
Et triſtis nullo qui tepet igne focus.

& quæ ſequunt̃ calumnioſa omnia. Ægyptios olim omnibus negocijs curiſqꝫ reiectis, ſemper in templo perſtitiſſe, rerumqꝫ naturas, cauſaſqꝫ & rationes ſiderum contemplari aſsiduè ſolitos, mulieribus nunquã ſe miſcuiſſe, nunquã cognatos & propinquos, ne liberos quidem vidiſſe, ex eo tempore quo cœpiſſent diuino cultui famulari: carnibus item & vino ſemper abſtinuiſſe, imò etiam hanc raro veſci ſolitos, ne ſtomachũ onerarent, quæ ſi quando comederent, tunſum pariter hyſſopum ſumebant, vt eſcam grauiorem illius calore decoquerẽt: oleum tantùm in oleribus nouerant. F Ecquid loquar, inquit Chęremon idem, de volatilibus, cùm ouũ quoqꝫ pro carnibus vitauerint, neqꝫ nõ lac, quorum alterũ carnes liquidas, alterũ ſanguinẽ eſſe dicebãt, colore tantùm mutato? Cubile eiſdem ex folijs palmarũ, quas βαΐας vocant, fuiſſe, aſſuetoſqꝫ bidui atqꝫ etiam tridui inediã ſuſtinere. Quare minimè mirum eſt in tanta victus parſimonia, eorum corpora, quod pleriqꝫ autores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, ſpontè auram ſuaueolentẽ emiſiſſe, odorataſqꝫ tranſeuntium vmbras miram inſpiraſſe fragrantiam. Quanquam & Alexandri Macedonis corpus ſuapte vi aromaticũ quid oboluiſſe Theophraſtus aſſeuerat: ſed forſitan in Rege cura, quod in illis negligẽtia, præſtabat. Quid verò Chæremon ſcripturus, ſi noſtri generis eremitas per deſerta Thebaidos, & montẽ Sinã inſpexiſſet? Quid, ſi vniuerſa interdum collegia ad duriſsimã corporum macerationẽ ſpontanea etiam ſupplicia, flagra, labores addidiſſe cognouiſſet, nullumqꝫ neqꝫ nocte cruciatus alicuius vacuum tempus ſibi permiſiſſe? Sedenim multa Ægyptijs attribuunt̃, quæ noſtræ pietatis proceres præſtitẽre, præclaraqꝫ illa patientiæ documenta, diſsimulatis noſtrorum nominibus, in re-

gionis

A gionis tantùm, quam incolebant, laudem transtulerunt. Neq; tamen Ægyptij solùm, de quibus Chęremon Stoicus tam multa disseruit, herbis & arborũ tantùm fructibus victitarunt, verùm & gentes reliquæ, vt Porphyrius attestatur, hoc cibi genere vsæ sunt aliquandiu: primiq; sacrificãtes, non animalia, sed herbas floresq;, deinde arbores sacrificarunt, atq; aromatum suffitu operati sunt, cuiusmodi sunt thymiamata apud Orpheũ. Qui verò primi animalibus vesci cœperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur. quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantũ verò illa delectant, quæ tam elegãter Pythagoras apud eundẽ disserit?

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora, sunt fruges, sunt deducentia ramos
B *Pondere poma suo, tumidæq; in vitibus vuæ:*
Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma
Molliriue queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

& quæ plurima in hanc sententiã modulat᷑. Quin & Græcos illos veteres, tanquam proximè Deo genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseuerat, nullumq; animal occidisse. Vetus autem Atheniensiũ cibus, ficus: Arcadũ, glans: Indorũ, calami: Carmanorũ, palmæ: Mæotiorũ Sauromatumq;, milium: Persarũ, cardamũ ac terminthus, vt obseruauit Ælianus. At Eusebius homines ferino ita victu prius ali solitos, rerũ imperitię videt᷑ adscribere, vbi dicit: τοὺς δ' ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας, τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἐν ἀτάκτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς· Homines quippe rerũ principio genitos, aiunt parabili ferinoq; victu pasci solitos, sparsimq; in pascua prodijsse, deq; graminibus quę mitiora viderentur, cibum sibi cõparasse, atq; etiã fructus qui sponte, nulla mortaliũ cura culti, nascerentur. Sedenim vtcunq; senserit Eusebius, fuit tamen Theologorũ veterũ præ-
C ceptum, animantiũ nullum sacrificandum, sed vsq; ad farinã & mel, terræq; fructus atq; flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) virum pietatis veræ cultorem, etiam si minimũ quodq; foliũ altaribus intulisset, atq; ipsum, quantũ quisq; animo, nõ quantũ manibus afferat, intueri. Quod verò ad carnes attinet, earum vsum Porphyrius libro de Abstinentia, dicit ad salubritatẽ minimè cõferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumento, quòd per quę recuperatur bona valetudo, per eadem conseruat᷑: eam si quando amiserimus, per victum tenuissimũ, & præsertim à carnibus alienũ, recipimus: per eundem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tam multa quæ ille cõscripsit in hanc sententiam cõpilem, & Chrysippi Medeam repetã, ad nostra regrediendo, quæ apud pios domi nascuntur apponã, qui quidem ipsius Dei sunmi prouidentia simplicẽ victum, & natura ipsa prouenientẽ, reliquis cibis antelatũ autumãt, et perinde debere nos idẽ approbare. Terra enim antequã Sol creatus esset, germinare iussa, cibũ sobrietatis prius eduxit, quàm reliquos, deliciarũ atq; luxuriæ, quibus quãvis humana improbitas sit nunc vsqueadeò dedita, vt iam vnusquisq; supra etiã vires & censum, exquisitiores vberioresq; epulas disquirat, ille tamẽ cibus diuino primũ effusus munere, sine satu, sine semine ꝓductus, tam dulcis & gratus per-

mansit, vt etiam repletis distentisque, voluptati atque vsui sit, & auidius appetat, primis denique mensis appositus, secundis minimè fastidiatur, atque ita simplex diuinitatis opus humanā omnem exuperat industriam. Nostri verò temporis helluones institutum ieiunii sacrosanctū ad pietatem nihil facere arbitrantur, totque iam voluminibus in sanctos mores inuecti, nostrā hanc viuendi temperantiam nihil antiquum sapere contendunt, mulierculárumque superstitiones esse, cùm tamen & illi ipsi veteres qui nondum veritatis lumine fuerāt irradiati, ieiunia tam multis cæremoniis indixerint. Præcipuè verò Romani ieiunia Cereri feruntur instituisse, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione COSS. post victū Antiochum Syriæ regem. Reliquum esset sanctissima tot nostræ pietatis collegia recensere, quæ vt sanctius atque castius Deo famulentur, perpetuò sibi carnium vsu interdixêre: sed quoniā hæc in omniū oculis versant, satisque omnibus innotuêre, iis nunc præteritis, ad reliqua Papyri significata stylū direxisse præstiterit.

ANTIQVA PROGENIES.

CVm verò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factū est vt si progeniem antiquam describere vellent, papyraceum fascem pingerent: tametsi nobilitatis nullum inter ipsos discrimen habebatur, sed omnes pariter nobiles censebantur. Herbam verò illam magna veneratione susceptam in manus, quotiescunque diis supplicaturi essent prætendebant, quòd è limo se quoque genitos profitebantur, atque vnà cum ipso caule se identidem esse palustria propémodum animalia. Eóque spectare videbatur præclarum Romanorum institutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipuè prudentes, cùm hominem re bene gesta summis honoribus decorare instituissent, triūphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idque sapientissimè cauerant, vt ne supra modum insolescerent, à tergo esset qui, Hominē memento te esse, identidem succlamaret. ita Tertullianus. Sanè Plinius maximum esse dicit victoriæ signum, cùm herba tradit, quia per eam se indicant esse de terra altrice, atque humatione cedere. quamvis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitta comptos voluit prætendere ramos,

aliter ex Varronis Ætiis dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipse progeniem hominum agnouit, Lactantio ita versum eius referente:

Terrea progenies duris caput extulit aruis:

quod in vulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia, quæ Maro tangit. Tollenda tamen ex Lactantii codice verba sunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ quidem ex Seruii commentario, importunè sunt eò translata. Sed vt ad Papyrū reuertamur, vel ob eam, quam retulimus causam, vel ob humilem naturalemque ortū, vt Diodorus ait, vel quòd magis humidis quàm siccis cibis victus humani constet alimonia, parem sibi cum Papyro generationē existimabant.

SACERDOTIVM.

IPsos verò sacerdotes suos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis insigni-bant, neque eos iis ex alia quapiam materia contextos ferre licebat, vsqueadeò illa omnia euitabant, quæ vel minimam impuritatis suspicionē afferre possent. Hinc etiā apud Romanos nostros, huius puritatis ergò, Flaminicis mortuæ per se pecudis corio calceos aut soleas fieri nefas habebatur, sed aut occisæ alioqui, vt illud Homericum, ἰφι κταμένοιο, aut immolatę, quoniam hæc macta essent: sua verò morte extincta omnia, vetus illa superstitio funesta esse decreuerat. Atqui

A qui etiã Assertor noster præcepit Apostolis suis ne calceamenta pedibus indu-
cerẽt: quod ita interpretatur Adamantius, vt ipsorũ pedes, qui ad annunciandã
felicissimæ vitæ perpetuitatẽ properabant, omni carerent mortalitatis indicio.
Nam & Moses cùm exiret è terra Ægypto, calceamenta ex mortuis pellibus in-
duxerat, quibus veluti quadam mortalitate constrictus erat: cùm verò cœpit
per virtutem proficere, & ad montem Dei conscendere, ibiq; immortalibus mi-
nistrare mysterijs, tunc ei præcipit vt lora calceamenti soluat, quia locus in quo
consisteret, sanctus esset: hoc est, vt indicia mortalitatis, quæ in pelliceis calceis
designatur, abijceret. Quantũ verò ad papyracea Ægyptiorũ calceamẽta perti
net, nonnulli nihil aliud inde quæsitum autumant, quàm puritatis argumentũ.
Nam eadem de causa pietas nostra indumenta ex lino sacerdotibus imperauit,
in quibus omniũ ferè gentium & nationum consensus fuit: & eo vestis genere
Apollonius Tyaneus semper vsus est, quoniam illa vestis purior & syncerior vi
deretur, quàm vestes ex lanarum aut vellerũ pollutione contextæ. Papyrus au-
tem non tantùm calceis cõficiundis commoda, verùm & ad multa vtensilia va-
B sorum aptissima: quin & ad nauigia texenda, velaq; & tegetes, necnon vestem
stragulam, ad funes è libro cõficiendos: & nulla deniq; herba sit, quę tot & tam
varijs modis humano consulat vsui, & maiores pluresq; afferat vtilitates.

DE FABA.

Aba Ægyptijs instar venerandi numinis fuit, tantæq; religionis, vt
eam neq; sererent, neq; comederent, quinetiam aspicere vererentur:
quod Theon Grammaticus apud Plutarchum Symposiacis enar-
rat, & alij pleriq; tradidêre.

IMPROFANABILE NVMEN.

PEr eam velo coopertam improfanabile numen intelligi volebant: quamvis
Herodotus vulgi opinionem secutus, id ea de causa factitari solitum dicat,
quòd impurum adeò legumen id existimarent, vt non tactu gustu've tantùm,
verùm etiam visu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVS'VE.

C NAm & apud Romanos faba inter funesta recensebatur, neq; Diali fas erat
eam tangere, neq; quidẽ nominare, putabantq; omnino ad mortuos per-
tinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur sacri-
ficijs: in flore enim eius luctus quædam inesse literæ videntur, vt Festus Pom-
peius attestatur. & quod ad parentalia pertinet, fabaciũ epulum in funeralibus
ad nostra vsq; tempora perseuerat. Sanè Varro ea de causa Flaminem ait ea non
vesci, quòd in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opi
nio, mortuorum animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percussores fu-
geret, & in aruum fabis consitum incidisset, quà tutus ei dabatur exitus, si se in
eam segetem immisisset, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarũ con-
ceptacula conculcare maluit.

NEQVITIÆ FRÆNVM.

SVnt qui fabam eam velo coopertam nihil aliud sibi velle disputent, quàm a-
mouendas à manibus oculisq; nostris omnes nequitiæ causas, vt castiorem
agamus vitam: eoq; spectare Pythagoricum præceptum, vt à fabulo abstinea-
mus. quam sententiam Empedocles ita pronunciauit:

Δειλοί πως δείλοι κυάμων ἄπο χεῖρας ἐλίεσθαι·

Ah miseri à fabulo miseri seducite dextras. D

Cyamon verò, vt inquit Gellius, multi fabam intelligi voluerunt, peritiores tamen pro testiculis accipiunt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appellarit, quia scilicet fabæ mollitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ geniture vim suggerāt, atq; insuper facillimæ sint corruptionis, & deniq; testiculis ipsis forma quàm simillima. Idcirco Empedoclem versu illo, nō à fabulo edendo, sed à rei Venereæ proluuio voluisse homines auertere, quibus veluti animi ergastulis liberati, possimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEdenim Plutarchus commentario de liberis instituendis, Aristotelem secutus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerumpub. muneribus, quòd in creandis magistratibus fabę calculorū vice vsui essent: quem morem pleræq; ciuitates adhuc obtinēt. Romani calculis vsi vident, iisq; albis aut nigris, quorum niger in comitio funestum significabat, vt aliàs Romuli morti destinatus, sed nō vsu obuenit. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Pythagora improbatas, vt ex eius libro de Fabis Laërtius obseruauit, vsqueadeò omnes aliorum dictata sententiasq; suis studijs accommodare contendunt. In Sudæ collectaneis, vbi prouerbium est, neq; fabas neq; allium comedendum, fuisse morem apud antiquos legitur, vt in iudicijs fabas esitarent, ne obdormiscerent: id hodie Romæ ludis testaceis ad moræ tædium leniendum, in lupinos aqua maceratos, viliq; per gradus omnes à solis Iudęis institoribus venditatos, conuersum est. Quòd verò allium admiscent adagio, notum est & allia & cæpe cibum esse militarem, dicterioq; nos admonitos, si tranquillam agere vitam velimus, neq; bellica neq; ciuilia negotia attingenda. E

CASTIMONIA.

IDem tamen Plutarchus dictū Problematibus aliter q̃ in educatione puerorum exponit: facere enim ad castimoniā leguminum abstinentiā docet, quòd eos qui sanctè & immaculatè viuere curāt, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina verò maximè vires corporis corroborāt. Vnde institutū vt Carnæ deæ, quam vitalibus humanis præesse veteres cōfinxerūt, pulte fabacia & larido sacrificaret, quòd eo ciborū genere vires corporis egregiè roborent. Constatq; calēdas Iunias ea de causa Fabarias vulgò vocitatas, quod sacrū institutū est à Iunio Bruto, à quo etiā mensi nomē. Eadem præterea tum ob ventositatē, tum ob plenioris cuiusdā nutrimēti redūdantiā, plurima itidem purgatione indiget, atq; ita Venerē ciere perhibet. Atqui iubet Plato sic ad somnū ꝓficisci corporibus affectis, vt nihil sit quod errorē animis perturbationēq; afferat. Didymus Amphiarau ait primū omniū fabis abstinuisse, quòd is vaticinio per somnium vteret. impediūt em̄ aut obturbāt fabæ somnia: ex quo etiā Pythagoricis interdictū putat, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba vescerent, quæ res habet inflationē magnā, ac perinde cibus is tranquillitati mentis vera quærētis omnino cōtrarius est. Idem Didymus ait, fabas corda eorum qui eis vescant hebetare: sed ea primùm de causa prohibitas à Pythagora suspicatur, quòd lugubres illæ literæ in earū floribus obseruentur, de quibus suprà dictū. Quantū verò ad Ægyptios pertinet, deuitabāt illi ea omnia quę animā corpori pertinacius affigere possent, néve sensu voluptateq; inualescentibus eā profundius in corpus immergerēt, vt Porphyrius attestat: idq; operā dabant impensissimā, vt nō vitiorū tantū effectus, verū & affectus ipsos radicitùs extirparēt. Hac eadem de F

cau-

A causa D. Ioannes Nazaræus locustis tantùm & agresti melle toto vitę tempore nutritus, eo simplici tenuiq; cibo cõtentus, ne corpus ipsius crassioribus pulmẽtis pinguefieret, & exquisitarum dapum copia grauaretur. Huiusmodi quippe naturæ corpora nostra sunt, vt escis superfluis grauia reddantur, cumq; ita corpus aggrauatũ fuerit, animã quoq; ipsam, quæ per totũ diffusa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari segnioremq; fieri necesse est. Nanq; vt Sammonicus poëta dictitare solitus, à comessationũ cruditate vitiato stomacho rectos à cerebro sensus auerti manifestũ est. Est & Plotini sententia, qui ventri penitùs obediunt, periculum esse ne senticescãt. Sed vndénam verius sententiã huiusmodi cõquiramus, quàm à diuinis literis, vbi de crassitudine animę tam multa traduntur? Illa nimirum à Deo verba emanarunt: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. Porrò anima quæ peccat, crassior efficitur, cõtrà verò virtute attenuari, graciliorq; reddi fertur, virtus siquidem quicquid in ea corporeum est, abstergit & perimit, illaq; sublata ita fæce, velut igne examinata purior efficitur. Quare Protogenis pictoris continentiã nunquã satis laudaueris, qui in Ialyso pingendo parcè adeò & duriter vitam duxit, vt non nisi lupinis frigida maceratis victitarit, qui simul famem sustinerent & sitim, neque sensus nimia dulcedine obstruerent. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cùm ab ea parte sola posset Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumq; picturæ parcit, victoriæ occasionem amiserit. Inuenies apud nostræ pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantùm aqua macerata, in continentioris vitæ vsum sumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bæticos epistola, vbi legas, fabas tantùm, & vuas, & quædam huiuscemodi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

(B in margin at "tis laudaueris")

DE CICERE.

NEque illud est cõtra hieroglyphicam legem, si quis vel legumen, vel fructum aliquem nomini suo cõsonum, pro nomine ipso vsurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

C FEcit enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteum Dis esset dicaturus, prænomen ac nomen literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figuram insculpsit, nihil veritus quòd iam id cognomenti verterat in cauillum, ad grauem vsq; amicorum expostulationẽ monentium, vt ad ludibriũ euitandum aliud sibi cognomen adscisceret, quod nunquam impetrare potuerunt. Cur enim ipse leguminis honorati, maximéq; vtilis nuncupationẽ abhorreret, quod honestissimis familijs olim esset summa cum laude datum, vt quisq; scilicet aliquod optimè genus sereret? ita Piso, Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLVMITAS.

SVnt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatẽ, siquidẽ ciceri tantùm nullæ bestiolę in horreis innascunt. quin etiam ad olerum incolumitatẽ excogitatũ sit cicerem vnà seri, propterea quòd erucas eum arcere experimẽto compertum est.

ARIES.

A Figuræ verò similitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil similius videas, siue eius pecoris rictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocationem cõtemplère: vnde optimo eius generi nomen etiam arietino, vt Plinius tradit, idq; religio peruigilio solita est adhibere.

MVNIFICENTIA. D

INuenies & inter Romanæ munificentiæ partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi Quæstores magnificentius facere potuisse dicit, si quantum in cicere expensum est, in aliis, quæ rempublicam adiuuarent, insumptum esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis:

In cicere atq; faba bona tu perdasq; lupinis,
Lætus vt in circo spatiere, aut æneus vt stes
Nudus agris, nudus nummis insane paternis.

Quanquam rem omnem alij referunt ad suffragia, quę per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, vtpote antiquissima Romanorũ colonia vtrunq; obseruaui, fabis quippe ferri suffragia, & festo D. Præcursoris die, qui apud eos maximè omnium sanctus atq; venerabilis est, ciceres à popularibus in siliquis suis publicè tota vrbe perfunduntur, vt omnibus esitare volentibus vsui sint.

DE ARVNDINE. E

AD papyrum addere libuit arundinem, propterea quòd maximam cum ea originis habet similitudinem: vtraque enim palustris est, terrenoq; gaudet plurimùm limoso, multasq; & varias afferunt mortalibus vtilitates.

LITERÆ.

SVnt verò plures arundinis species, ac perinde diuersa significata: sed quemadmodum iuncus literas significabat, propterea quòd apud Ægyptios eo vterentur in scribendo, ita calamorum fasciculus, quibus nos vtimur, eadem ratione literas indicat: vt apud Persium,

Inq; manus chartæ nodosaq; venit arundo.

SAGITTÆ.

ALij calami sunt longioribus internodijs, læuore, proceritate, rectitudine, & soliditate præstantes: per hos sagittas innui, ob vsum, quem his cõficiendis præbent, poëtarum ferè omnium testimonijs comprobatur. F

RESIPISCENS.

QVoniam verò ex latioribus arundinibus fistulæ plurimùm fieri consueuerunt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptij sacerdotes fistulę conditione considerata, per eam hominẽ mente olim captum, postmodũ tamen & mentem & rationem adeptũ, quiq; vitæ suæ modum imposuisset, significabant: inanis enim arundo mentis identidem vanitatẽ indicat, verùm vbi iuncta spirituq; animata cõcentum harmonicis numeris reddere cœperit, rationis se quodammodo participem effectam ostendit. Ad hæc, tanta illi vis, vt furibundum hominem composita modulatione posit in meliorem sedatioremq; mentem restituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omniũ iam ore versatur: neq; alia de causa Mercurio adsculpebatur, quem etiam harmoniæ inuẽtorem fuisse tradunt, nisi quòd proprium est caduceatoris munus, in diuersum abeuntes animos atq; dissonas voluntates, ad concordiam & concentum reuocare.

FRAGILITAS.

ALioqui arũdo humanę fragilitatis indiciũ habebat. Hinc illud apud Esaiã, Arundinẽ quassatam nõ confringes. quã sententiã acutissimus Scotus ita dilu-

A dilucidat, vt ex eo debere nos miseratione prosequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmum. Esaias: Quid confidis in baculo isto arundineo Ægyptio? cui si quis incubuerit, conquassabitur, & perforabit manum eius.

CALAMITAS.

AB eiusdem calamitatis significato illud etiam deducitur, vt per diffractas prostratasq; arundines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miseris mortalibus accidunt mala significentur, vocabulo inde etiã apud Latinos facto, vt huiusmodi incommoda calamitates appellentur.

INANITAS.

VVlgatissimum verò illud est, per arundinem inane aliquid significare: cuius rei causa magis re ipsa patet, quàm verbis explicare necesse sit. Illud minimè prętereundum, quòd arundo in Assertoris nostri pro Rege salutati manũ tradita, mysteriũ fuit vani fragilisq; sceptri, super quod Gentes omnes prius innitebantur, de quo Esaias XXXVI. Ezech. XXIX. Regum IIII. 18. Cõfidebamus enim in arundinea virga, vel Ægypti, uel Babylonis, vel cuiuscũq; alterius
B principatus, qui Deo contraria sentiret. Eum igitur calamum IESVS de manibus nostris accepit, vt de illo triumphãs, pro vano & inani, infirmo fragiliq; bacillo validissimũ firmissimũq; nobis sceptrum cõpararet. Idem Assertor noster ad inanitatem huiusmodi respexit, vbi dixit: Nunquid spectatũ exiuistis arundinem vento agitatam? Psalmo LXVIII legas: Extimula feras ex arundineto: feras aiunt interpretes, leones intelligendum, propterea quòd apud Ioben legitur, sub omni arbore dormire leonem, iuxta quã densent arundineta: esseq; leones illos rugientes, hoc est, dęmones, qui cubile sibi sternũt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui leues inanesq; sint, atq; etiam steriles, quos scilicet in petra firmare nequeas, vtpote qui vento vel leuissimo expositi, continuò huc & illuc agitentur dissipenturq;. Deq; eadem instabilitate dictum Psalmo altero supra LXXX. Vt arundinem vento expositam.

MENSVRA.

IN numo argenteo C. Mamilij, ab vna facie Mercurius cum pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipse cum arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Su-
C pra canem literæ, LI. MEꟼN. quæ omnia magistratum eius indicant, qui limitibus metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedum, modò palmorum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur. Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negocio pręficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animadvertendum est, in hanc vsq; diem aliquot Italiæ locis vsitatissimam mensuram pedum circiter senum vulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impressis, MEꟼN. vbi figura ꟼ Græcæ literæ, pro TA posita est.

SVRDITAS.

SVnt qui surditatem ostendi velint per arundinis panniculam illam densam, oblongam, teretem, grauem, villo vti sericeo præditam, ac arctissimè constipatam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurem intrauerit, exurdat: ideóque plerisq; locis surdones vocitantur. Lanugines eas Latini pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri consueuerunt, sed quæ nihilo secius auribus noceant.

DE SINAPI.

Ed iam quid sibi Sinapis velit, inspiciamus: quanquã, vt verũ fatear, eram partem hanc prętermissurus, quasi superfluam: quia postquam super Sinapi ea collegerã, quæ nostra præstare poterat imbecillitas, venit in mentem mihi videre, si quid Theologi nostri, præter, quos sequimur, Gręcos, ea super philosophati essent, cùm ecce primo atq; secũdo statim sermone, qui Ambrosio attribuunt, comperi, & copiose et erudite, vtile salutiferumq; ex sinapi condimentũ esse confectũ: quod quidem siue Ambrosij sit, siue cuiusquã alterius, dubitare cœpi meum hoc, extãte illo, & fatuũ & insipidũ forte omnibus appariturũ. Postea cùm me collegissem, & alia me condiendi ratione vsum animaduertissem, multasq; in domo Domini mansiones esse recordarer, & nullius generis vasa in ea esse, quæ non alicui apta vsui essent, resumpsi animũ, porrigente mihi manũ Origene, & pudenter, vt decebat, viridia hęc ingressus, alia quædam super Sinapi, quæ Papyro tuo, clarissime Beccadelle, subiungeres, tanquam spicilegus in vnum eundemq; manipulum congesta colligaui. Sed illud præmonebo, sinapin ab Ægyptiis positam me non inuenisse. Sacras verò nostrorum literas, Gręcorumq; veterum monumenta habere multa, quæ nostra ex eo locupletare possunt hieroglyphica. Quare non temerè fecisse visus fuero, si huius quoq; graminis significationes explicuero.

D

E

FOECVNDITAS.

PRæcipuum aũt eius est significatũ, vt ex tenui admodũ principio lætissimæ sit feracitatis indicium. Vnde illud Assertoris nostri dictum, Si quis habeat fidem quantum est sinapis granum vnum, iussu illius montes transferri, eáque omnia fieri, quę nullius conatu imaginationeve effici posse videant. Exiguũ est enim sinapis semen, & pusillo illud corpore scribit Athenæus: id tamẽ fœcundę terræ demandatum, quam diligens & laboriosus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demumq; abit in arborem vel volucribus sustinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ Theologiæ nostrę lectione feracissimè provenit, cuius quidem semina primo aspectu pusilla admodum vident, verùm vbi à perito agricola sata fuerint, in immensum coalescunt, augenturq; in arborem, in ramos, et in virgulta vndequaq; prorũpentia, in quibus aues cœli congregentur, vt in sacris habetur institutionibus. Aues igitur, hoc est, disputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui velut aues cœli leuibus pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, disciplinarum excelsa prius sectari, & ardua quæq; appetere videbantur. Pennata enim Homero verba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, sermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiusmodi igitur Rhetorum alites, simulac nostram in sinapin inciderint, ipsis deniq; rationibus, & rei ipsius veritate allectæ, non ingratam sibi sedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis nõ admodum delicatè frondescentibus, vi tamen sua consistentibus, nullus fortè loquendi decor, sed optimæ vitæ tantùm ratio, quæ sola sit appetenda decerpit. Quanquam Hesychius aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro hominibus contemplationi deditis, qui si terrena aliqua tractare necesse habuerint, hoc est, si super sinapis ramo quiescere contigerit, paulò pòst tamen volatu repetito, non ignauiter in sublime tollantur.

F

INTEL-

A INTELLECTVS EFFICACIA.

INdicat verò semen ipsum (vt nos quoque de puteo nostro aliquid hauriamus) magnam altissimi intellectus efficaciã, quæ sub exili ac propemodum cõtemptibili semine lectionis, vt multi putant, etiam fatuæ, delitescebat. Nam simulac semen id ori ingestum est, ac mandi cœptũ, acutissimi vi saporis os omne incendit, omnemque reliquorũ ciborũ fatuitatem temperat, condimẽtumque omne, cui admixtũ fuerit, mirificè cõmendat, commanducatũ pituitã capitis purgat, perque os egerit. Sic sacra lectio grauedinẽ intellectus emendat, abstergitque, vt purificatus per os, quippe per doctorũ verba, diuina possit mysteria degustare. Nam, vt ait Horatius, *Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit,*
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noster dicat, Scrutamini Scripturas: quas ne fastidiamus, vtpote quæ nonnullis gustu asperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, Durus est hic sermo) sinapis huius condimentum efficiet. At lachrymas ciet, quod illi obiicit Poëta quidam, dicens:
Séque lacessenti fletum factura sinapis.

B Sed ò dulces lachrymas, nulla salsuginis amaritudine vitiatas. O' amœnissimã lachrymarum vallem, ò iucundas, ò amabiles, ò semper appetendas lachrymas, si quis ita sit felix, vt lectulum vbique suum lachrymis irroret, eas instar panis ducat, & ad surrectæ Crucis conspectum, confixique in ea Seruatoris nostri lachrymulam saltem vnam aliquam expresserit, quam videat Dominus erumpentem. Quid verò si vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inarescat humor, emanare non desinant? Quicunque enim ita seminarit in lachrymis, lætissimam frugem postmodum est in exultatione demessurus. At inde nomen sinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi παρὰ τὸ σίνεσθαι τοὺς ὦπας, vt medicorum tradit disciplina. Vnde acrem, & incommodam eius naturã incessit Græcus Athenæus. Fac olus id infestum oculis, & perniciosum: nostrum, quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrũ illustrat, oculos aperit, vt videant sicut Agar fontẽ aquæ viuæ: paulatim lenit, & ad ambrosiȷ vereque cœlestis cibi gustum reddit idoneum: faucium asperitatem emollit, vt nullius vnquam vuæ afficiatur incommodo. Prodest etiam sine ficu adhibitum
C auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmoniæ capaces. Alopecias emendat, omnemque pruritum extinguit, vt nullo prorsus vitio contaminatum corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in sacris monumentis, quàm vitiorum sordes, malæque consuetudinis contagiones?

FIRMITAS DOCTRINÆ.

QVid autem illud, quòd semel satum difficulter extirpari potest? Nam semina simulac decidêre, haud ita multò pòst & virent, & feracissimè pullulant: vnde doctrinæ stabilitatem, & propagationem ex eo possumus interpretari. Nam qui semel nostræ huius sinapis suauitatem gustare cœperit, ab ea nũquam amplius, tanquã Vlyssis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœnissimus, totaque spiritus conceptacula seminibus his cõfarcientur, neque hunc proculcabit lupus, aut vrsus, aut rugiens leo: non effrenis equus, non taurus ferox, non dolosa vulpes in pabulum absumet: non frigus aduret, non æstus desiccabit, non aratrum denique contundet: virebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam insuperabile crocum lætius proueniet.

EXPERGEFACTIO. D

AD hæc sinapis expergefactum ac minimè somno grauatum significat intellectum: siquidem terrestris illa contra lethargos, deraso prius capite, illinitur. Noster hic sinapismus deraso circumcisoq; cordi contra huiusmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus est, nisi somnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, vt Deo preces allegemus, suaui huius nostri pungimur acrimonia. Gustu eius scimus quando hora est de somno surgere, ne grauati eo, longæ scilicet desidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnuli strepitu, nõ vllius ortu sideris indigemus, vt mane, sed planè mane excitati corpus strato corripiamus, atq; tunc, & in dies septies laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

QVid verò quòd per sinapis ramusculum, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in sublime sese attollentem accipimus? propter præsentaneam excitandi virtutem, quam in eo semine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui vix illius terrestris folia degustauerat, præcipuo tamen vnum illud amore prosequebatur, quòd vim eius in sublime ferri conspiciebat, perinde ac si in cœlum niteretur, cùm per nares in cerebrũ penetraret, omniaq; hinc purgatiora, & ad visum mentis vegetiora fieri asseueraret. Maximè itaq; studendũ, vt cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cùm præsertim modico eius in ollam iniecto, legumina omnia, vt Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æstate quàm hyeme, tam mane quàm vesperi, vel grana, uel succum eius admisceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificiis cœnis adhibuit assiduè Clemens VII. Nulla enim vnquã vel publica vel priuata cœna est ab eo instituta, quin nostræ huius sinapis agricolæ politoresq; plenis adstarent calathiscis: iucundumq; inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius vel serere, vel condire didicisset. Idem nobis faciundum, vt noster exemplum nobis Pontifex dedit, vt ita nos neq; fames occupet, neq; sitis etiam molestet: supra enim nectar, supra omnem, quod aiunt, ambrosiam cibus hic, & melle & fauo suauior, mortalibus ad vitam est omnibus profuturus. E F

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI, MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE & Hortensia quædam alia significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

Vantum risurus sis, Fantone doctissime, super apophoreto nostro, non sum nescius, quippe qui odoratissima suauissimaq; citria, Salodiana scilicet, quibus nusquam preciosiora nascuntur, à te dono acceperim: ego contrà Cæpe, alliumq;, tam olida, tam insuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorumq; olerum corbes, quorũ tu istic vel hortos integros vno asse comparare possis. Sed quid facias? non eadem sunt omnibus ingenia. Attamen si quanti hæc, qualiacunq; sint, mihi steterint noueris, fortè non ita vilia esse dona æstimabis. Non enim cœlo nostro hæc nascuntur, sed ex Aegypto intima hucvsq; magno portorio transferuntur. Neq; sperandũ vt hic sata his similia renascantur, quia talia sunt, vt in alieno solo semina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dices: At

malo

A *malo ego nostratia, sapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquàm nostrorum experimentũ facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimũ claruisse, neq; temere ex tota Græcia viros summos doctrinæ nomine ad eos transmeasse, cùm tamen ij cæpe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint: quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum existimare debeamus. Vtcunq; autem, ne hîc totam Commentarij rationem alieno loco explicandam suscipiam, ex ipso omnia loco suo videnda tibi proposui, quorũ multa licet antiquitate iam obsoleuerint, solent tamen vel eruditis aliquam afferre delectationem, quæ veteres quomodocunq; tradiderint, propterea quòd exquisitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere consueuerimus.*

DE CAEPE.

Lera igitur & sagminea quædã collecturus, ordiar à Cępe, propterea quòd inter herbarum, bulborum, caudicum, surculorumq; genera memoriam sibi primam cæpe apud Ægyptios vendicauit: quin etiam inter hortensia eorũ numina principatum prorsus obtinuit.

B
LVNA.

EA enim tota lunaris est: cumq; nullum apud nationem eã numen vesaniore cultu habitum fuerit quàm Luna ipsa, in vnius Lunæ honorem cæpe coluerunt. Nam vt taceam quòd ea dissecta multiplicem Lunæ ipsius effigiẽ, & quas Græci φάσεις nuncupant, omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue æqua portione diuisa, siue protuberet, siue quotidiana facie varia sinuet, nunc immensa sit orbe pleno, ac repentè nulla. Habet autẽ cępe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Hesiodum Cõmentario tradit, vt reuirescat & cõgerminet deccedente paulatimq; deficiente Luna, contrà autem inarescat adolescente, quasi ipsa pro alimẽto corpus exponat suum. Quamvis rem lõgè aliter acceperint Pelusiotæ, qui cæpe profanum adeò existimarint, vt cibum eius pollutũ esse crediderint, ideoq; mensis inferri vetuerint, propterea quòd solum olerũ omniũ contra Lunæ aucta atq; damna vices minuendi & augendi habeat cõtrarias. Quòd verò cibus tam acris tamq; vehemens in mensarũ etiam delicias venerit, Socrates apud Xenophontẽ Philosophorũ sympofio, bellatorũ vires acriter eam exci-
C tare dicit, & eius esu vino commendationẽ augeri, ibidẽ legas. Laudat eas etiã quisquis ille est Apitius, quòd ad omnia cõdimenta optima sit & idonea. Quanquã Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, parasitorum omnium, quot sunt, quotq; fuerunt, festiuissimus, cùm cæpas Pontificiis Leonis X cœnis auidius appeti, trucidariq; indignissimè ferret, aspera declamatione contra oleris eiusmodi esitationẽ invehi solitus est, impios, impuros, intestabiles eos omnes dictitare atq; reprehẽdere, qui humanũ corpus tã puro elementorũ cãdore mũditiaq; compactũ ab optimo maximo numine, dignitate, facieq; sibi perq; simili fabrefactũ, quod idẽ ipse rerũ opifex spiritu afflasset suo, flãmeisq; stellarũ scintillis animasset, isti per spurcissimũ cęparũ alliive cibũ, maleolenti & vsqueadeò fœtido putore cõtaminare, fęce tam sordida, tam profana polluere, ipsius demũ sanctioris animalis animã reddere diis hominibusq; abominabilẽ cõniterent.

PROFANVM.

SEd vt ad Ægyptiaca nostra revertamur, alia insuper affert causa, cur profanũ hoc apud aliquos olus haberet: sed ea fabulosa, atq; ex vulgo sumpta, forsitan à calũniatoribus in eius gentis irrisionẽ excogitata. Aiunt enim cępis ideo

non vesci Ægyptios, quia Dictys Isidis alũnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conaret, in amnẽ decidisset, extinctusq; hac inde sit memoria coli cœptus, vt olus id, quasi necis patratæ causa, profanum haberetur. Alij rem in religionẽ convertêre, quòd numen vltione ea sese improfanabile esse commonstrarit. D

LACHRYMÆ.

ID non omiserim, apud quosdam cæpe lachrymarum hieroglyphicum fuisse, eaq; de causa imperatum esse à Biante philosopho Alyatti Regi eum ad amicitiæ suæ fructũ amicè benevoleq; accersenti, vt cæpe vesceretur. Ita enim tetricum eius philosophi dictum ferunt: ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. Nam quòd cæpe oculos acriter mordeant, lachrymasq; vel sola contrectatione cieant, omnibus exploratum: apteq; Columella lachrymosam eam vocat. Iam & Dionysius apud Aristophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpe olfacere se respondit, & ea de causa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύειν τοὺς ἐσθίοντας, quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur verò remedio contra caliginẽ oculorum, quòd eam vel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus & iniuriis creuerit, longeq; illustrior atq; potentior euaserit, quo aduersaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico surculum rosæ flore prędítum, emergentem è cæpe figurabit. Experimento siquidem comprobatum est, rosas violasq; iuxta cępe vel allium satas, fragrantiores fieri: ita vnius fœtorem ad alterius beneolentiam conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenset commoda & vtilitates, quas consequi possumus ex susceptis inimicitiis: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declinãda, & ad virtutem capessendam ardentiores, atque in his omnibus maiori conatu laborare, vt quæ veram gloriam paritura sint, omni studio solicitudineq; complectamur. E

ALLIVM.

MILITIA.

VNum tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, vt per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum esse militarem constat. Atq; hinc prouerbiũ apud Sudam, neq; alliũ, neq; fabas esitandas, iis qui tranquillum sibi vitæ statum proposuêre: per summotum allium, bellica negocia dimittenda: per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabę Cõmentario explicuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet, Aristophanes, Equitibus, milites memorat, qui coëmptis alliis & cæpis naues inscendissent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans dixerat, Vt inalliatus strenuè magis pugnes. Neque rem tantùm bellicam adiuuat allium, sed rusticæ etiam opem affert. Siquidem, vt Africanus ait, oleum in quo allium contritum fuerit, mirè prodest vitibus eo obvnctis, ne pediculos gignant: & absq; oleo tritum oblitumq; arborum truncis, ne ab erucis infestentur, opitulatur. F

RAPVM. SOL.

APud Ægyptios sacerdotes veluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicũ, numinibusq; alterum, & alterum suis dedicabantur: corpus enim rapi solidũ, immutabilẽ Solis effigiem refert: veluti cæpæ, vti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarum, Lunæ varietates ostendit. Sanè autores sunt rapum è plumbo dicatum olim fuisse

in

A in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis soliditatem ostenderet.

FVNGVS.

ET fungus nescio quid sapit hieroglyphicum, qui tametsi apud Ægyptios, quos sequimur, nusquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepido celebratur significato.

REPENTE QVID ET INSPERATO FACTVM.

NAm id pręcipuum fuit, estque adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, vt quotiens noui aliquid pręter expectationem repentè factũ apparuerit, fungum id dictitemus. Poëtas quippe funginos, oratores, historicos, philosophos, Iurisconsultos vnius tridui studio autoritatẽ indeptos, et quę plurima sub Leone X. P. M. miracula vidimus, nocte vna præstantes aliquot, tanquã in Parnaso somniassent, haberi cœptos, eoque processum temeritatis, vt ex iis nonnulli milites etiam sibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur:

At rerum natura parens nil edere magnum,
B *Spectandúmque solet, longo nisi tempore adultum.*
Ipsa etiam maiora suos animalia partus
Iussa diu gestare, decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, niténsque
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

Sed vt ad funginos revertamur, proverbiũ est, quod de re subitaria & insperata fertur in primis, nocte vna fungum nasci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungum quendam magnum in Decebalis castris à barbaris circumlatũ, Latinis etiam literis inscriptum. Literas non ponit autor, sed ex iis quæ subsecuta sunt, manifestè percipitur, admonitionis aliquid id fuisse, cauendum scilicet Traiano, ne se tantis támque ferocibus copiis committeret: repentè enim oriri solere, quod nemo vnus vnquam expectasset. Quod vt existimem id admonet, quòd in eo exercitu vociferationes etiam exaudiebantur à Buris præcipuè, atque aliis gentibus cum Romanis societate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & vt saluis rebus retrò domum abiret admonentibus.

C FATVITAS.

APud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & stupidæ admodum credulitatis hieroglyphicum est:

Adeon' me fuisse fungum, vt illi crederem?

Quod quidem significatum Nicobolus eadẽ fabula manifestius declarat, dum se omnes quicunque vbivbi sunt, qui fuêre, quíque futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè stultitia & indoctis moribus profitetur. Et prius de re nihili Chrysalus:

Tanti est, quanti est fungus putridus.

DE CVCVRBITA.

CVcurbitam apud Ægyptios non inueni in suas literas receptã, apud alios tamen in hoc genere minimè prætermissam.

SPES INANES.

NAm apud Onirocritas cucurbita spes inanes præsagit, vtpote quę cùm ventricosam admodum speciem prę se ferat, multúmque identidem nu-

trimenti polliceri videatur, illud tamen & tenue, & nisi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum est. D

SALVBRITAS.

NEcq; tamen cucurbitæ fautores desunt, vt qui pro salubritate poni eam contendunt, ansa, vt puto, capta ex prouerbio, κολοκυνθης ὑγιέστερος, quod ex Epicharmo sumptum memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

PApauer nonnulli inter segetes enumerãt, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quasi non & olera, & edulia omnia terra nascentia, Cereris esse munera cognoscant. Ab hac igit parte significata eius exordiemur.

CERES.

PApauer quidem Cererem, atqueadeò terram omnẽ humano cõmercio habitatam, hieroglyphico suo referebat: necq; quidem hoc vna tantùm de causa: orbicularis enim figura eius perinde ac terræ, protuberat vndecunque, conuallibus quibusdam veluti subsidentibus, montium quodammodo iugorumq; specie, locorumq; reductorum effigie: interiora denicq; folliculis quibusdam distincta gerit, veluti etiam nationes hominum & fluuiis, & montibus, et vrbibus dispertiuntur. Innumera præter hæc includit semina, est & hoc terræ benignæ proprium. Necq; quidem hoc cibũ, nisi concutiatur, obtundatur, & ventiletur, emittit: necq; terra, nisi exaretur, sarriat, vertatur, obteratur, multisq; modis excutiatur agiteturq;, quicquam proficit. E

IVSTITIA.

PRopter verò receptacula ęquis inter se interuallis disgregata, iustitiam, ac legumlationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commonstrat: eacq; de causa dea ipsa & legifera, & iustitiæ autor appellata est: siue, vt arbitrantur quidam, propterea quòd sementia penes se deposita magno cũ fœnore reddere consuerit. Sanè Virgilius & his & quæ superius dicta sunt consideraratis, non immeritò Cereale papauer appellauit. Sunt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inuestigantes, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proserpina filia conquirenda cibos sibi ex papauere confecisse tradant, quasi per somnium ea fuerit inuestiganda, quæ meræ sunt nugæ. F

VENVS.

APud Sicyonios Venus, vt autor est Pausanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad seminĳ copiam referendum est. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de Cõmentario suo dictum. Erat verò eius deæ statua auro eboreq; fabrefacta, in summo cuius vertice poculum insidebat: quod hieroglyphicum eò spectat, quòd maritum Græci, vel dicere velimus amatorem, potionis nomine nuncupabant: πόσις enim vtriusq; nomen, & πόθος Platoni amor.

AMOR.

NImirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud sortilegos, cuius quidem folium qui amoris periculum facere volunt, pugno superponũt, alteraq; passa manu illud allidentes, ex crepitu coniiciunt quod quærebant. Explorant enim, an amantes redamentur: nam quo clamosius insonuerit, eo se magis amari putant: quòd si sonus oblanguerit, contemptui se habitos arbitrantur: cuius rei tum alibi, tum eo loco meminit Theocritus:

A οὐδὲ τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενος πλατάγησον, ἀλλ᾽ αὔτως ἁπαλῷ ποτὶ πάχεϊ ἐξαμαράνθη·
quod vno dici poteſt verſu: *Nec ſupercuſſo crepuere papauera pugno.*

GENTES.

HVmani verò generis hieroglyphicum præ ſe ferre videtur, non ex iis tantùm quæ ſuperius de granorum diſſepimentis dicta ſunt, ſed ex eo etiam conſtat, quòd compitalibus, quæ in compitis Laræ, ſiue Larundæ, vel Maniæ Larum matri fiebant, humana capita ſacrificabantur. Sed Iunius Brutus conſul ſacrificij genus abominabile & abhorrendum, ſuppoſitis puerorum loco, allij papauerisque capitibus, celebrandum inſtituit.

CAPITA.

EST enim illud haud obſcurum papaueris ſignificatũ, vt omnino capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerum fœtus inſigniore capitis honore conſpicuus eſt: fortè vaſtior fructus cinaræ, ſed aut ſpinarum, aut integumentorum, quibus confertim circumuallatur, aſperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieſtatem quandam præ ſe ferat. Iam & apud interpretes Theocriti μήκων λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi videtur locus potius ex hiſtoria deſumptus, vbi Tarquinius cognomento Superbus, per
B hortum inambulans, nullo reſponſo dato ei nuncio quẽ Sextus eius filius, quid ſibi agendum in Gabios eſſet ſciſcitatũ miſerat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres populi paulatim ſummouendos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquinij. Siquidem ferunt Periandrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nuncium Thraſybulum Mileſium conſuluiſſet, quanam arte, quà've vi ſibi principatũ ſtabilire poſſet, nullum ab eo reſponſum accepiſſe: vidiſſe enim ſe tantum nuncius memorabat, eum in campum triticeæ ſegetis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſsiſſe, atque ita Periandrum inſtructum, capitibus ciuitatis cæde & exilio ſublatis, tyrannidem occupaſſe.

DE VERBENA.

CApitis, q̃d in papauere eſt, ſignificatũ, verbenę reminiſci facit, in qua de capite identidẽ nõ incurioſa & nunc eſt, & olim fuit inueſtigatio.

CAPITA DEORVM.

C VErbenarum faſciculi puluinaribus dicati, Deos apud veteres ſignificabãt. Struppos eos vocitabant. Erat verò mos olim dona eiuſmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tuſculanos faſciculus, vel corona herbacea impoſita puluinari Caſtoris, ſtruppum vocabatur. Alij ſtruppum idem quod ſtrophium intellexerunt. Vnde apud Faliſcos ſtruppearia nuncupabãtur feſta, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcum eſſe vocabulum ſtruppum putat, quippe στρόφιον, & inſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarent, ſiue ea corona eſſet, ſiue aliud geſtaminis pro corona: de quo videndus Feſtus, ſed in codicibus emendatis.

DIVI PRÆCVRSORIS CAPVT.

NOn temerè verò in noſtram vſque diem mos pleriſque Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnã è verbenis ſpeciem, eãque & grandiorem & odoratiorem in D. Ioannis Pręcurſoris memoriã celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatoque, aſpera admodum lanugine, coloris cineritij, multis ſciſſuris corrugato, acutiſſimi odoris ac periucundi, caule pręalto, ramoſo, quadrangulari, puniceis floribus ad bugloſſæ propèmodum ſimilitudinẽ condenſatis, intra quorum calices

grana quatuor singulis, veluti panici papauerisve reperiunt, quibus excussis pe- D
diculo pars adiuncta remanet, quasi quædam macilenti capitis effigies, idq; D. Ioannis caput vulgus dictitat, herbamq; eius nomini dicatam, non sine pietatis ostentatione puluinaribus imponit, eademq; priuatarū ędium ianuas parietésque ornat, tanquam amuletum sit minimè contemnendum. Nec me latet verbenas pro quibuscunq; sagminibus in sacris acceptas, & coronationū ritibus herbas quascunq; è Capitolio decerptas, pro verbenis habitas: ipsam autem verbenam multis à Dioscoride nominibus appellatam, & quæ super ea plurimi ætate nostra conscripsere, quæ hîc repetere superfluum esset.

NOVA NVPTA.

QVi verò puellam pingūt verbenam sub amiculum occultantē, hieroglyphicum huiusmodi nouam nuptam significare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarum sacro faciendo, vt noua nupta corollam de verbenæ floribus à se lectis sub amiculo gestaret. Sunt & alij verbenæ siue verbenacæ, vsus, aliis atq; aliis antiquorum cæremoniis, magicis etiam elusionibus accommodati: sed nos ea tantùm delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici significationem pertinent.

DE FILICE. B

VOLATVS.

FIlix quoniā Struthiocameli pennis assimilatur, sunt qui volatū per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non vsquequaq; approbatur. Nam licet vnaquæq; penna volatus hieroglyphicū sit, instrumentumq; eius rei proprium, cùm tamen manifestum sit Struthiocamelū ex omnibus alitib. vnū, ob vasti corporis molē, vix posse sese humo attollere, alis verò vti ad cursum tantū adiuuandū, congruū mihi non videt ab eo significatū id desumere, quod ipse sibi natura repugnante præstare minimè possit. Sed de Struthiocamelo satis inter alitū significata. Id de filice proditum, non Struthiocameli tantū causa herbam eam Pteryga vocari à Græcis, sed quòd in vniuersum foliū eius sit pennis alitū simile: de quo & Dioscorides & alij plura.

SECVRITAS.

MAgis aūt placet illud quòd securitatē per filicis hieroglyphicū indicari quidam memoriæ prodiderūt, propterea quòd eius herbæ odor serpentes fugat, animantiū quippe genus omnino perniciosum: eaq; præcipuè de causa ru- F
stici eiusmodi foliis grabatos suos farcire consuesse, vt interpretes Theocriti tradiderunt.

ODIA CAPITALIA.

ID etiā est filicis hieroglyphicū, vt arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò eīn inter se dissidēt, vt altera alterā enecet, coronę modo circunducta, vulneribusq; alterius stirpe factis, cōtusa altera & imposita efficacissimè medeatur. De quibus ita Celsus: Pessima ex surculis arundo est, quia aspera: eadēq; offensa etiā in filice est, sed vsu cognitū est, vtrāq; aduersus alterā medicamētum esse, si cōtrita superimponat. De dissensione ita Plinius: Filices aiunt nō renasci arundine sectas, aut exaratas arundine vomeri imposita: similiter & arundinem exarari vomeri imposita filice pręcipiunt. Quod verò ad supradictam pertinet medicinam, apud eundem lib. XXIIII. cap. XI. eadem quæ Celsus tradit, legas.

DE ABSINTHIO.

QVid sibi vellet Absinthium de fauo mellis enatum, in Apis Commentario Lucretianum secuti carmen indicauimus: nunc quid simplex sibi velit, exponamus.

SALV-

A SALVTIFERA CASTIGATIO.

SIgnificat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationẽ, quæ cuipiã salutẽ attulerit, qua scilicet increpitus qui tota aberrabat via, prolapsus in scelerũ voraginẽ, in meliorẽ mox regressus semitã, abiectis à se vitiis, vitã inde degat inculpabilem. Amarissimum est enim absinthiũ gustu, perinde ac obiurgationes vnicuiq; videntur acerbę, sed si haustũ non reuomatur, omnẽ perpurgat intestinorũ fęcem: contrà verò mel, quæ placidæ sunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorũ dictatis, Dulcia se in bilem vertũt, ideoq; hominẽ in morbi alicuius incõmodum trahũt: qua de re satis in Ceruo, qui fistulæ sonantis adulatione deceptus, venatoris iaculum in se directũ minus aduertit.

SACERDOTIVM.

ERat verò absinthium marinum, quod quidam Seriphium vocant, sacerdotum Isiacorum gestamen: huius enim ramum illi præferre solenne habebãt oleaginorum ramorum loco, vt apud Dioscoridem lib. III. Quod verò Seriphium absinthium, quod & marinũ dicitur, autor idem, neq; non Plinius aiunt
B Taphosiri in Ægypto lætissimè provenire. Taphosirin vrbem Stephanus ideo dictam ait, quòd ibi sepultus sit Osiris.

SANITAS.

QVòd verò poculum absinthij quadrigarum agitatoribus propinatũ legas, indicat id Latinarum victorem: his enim feriis qui quadrigis vicerat, absinthium in Capitolio bibebat: idq; maiores nostri sanitatem interpretabantur, quod magni satis præmij loco dare se profitebantur.

HYSSOPVS. ELVTIO.

HYssopus in diuinis literis hieroglyphicũ est gratiæ spiritalis, per quã inquinati labe aliqua eluimur. Eius aspergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra passim humana delicta significat, siue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Psalmographum, Asperges me Domine hyssopo, & mũdabor, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientięq; hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodum herba est, & lapidi, cui nascendo adhęrescit, adstricta: cuius radices saxum etiam dicuntur
C penetrare. Ipsa verò præcipuè pulmones curat. In pulmone sedem habere dicitur superbia, in quo scilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorum: In pulmonibus inest raritas ad hauriendum spiritum aptissima. Quòd verò spiritus pro superbia vel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: Res gestæ credo meæ me nimis extulerunt, & mihi nescio quos spiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Capuæ Campano præsidio ac regio spiritu cùm viderem, Blosios illos mihi videbar videre, ac Iubellios.

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

MIte aliquid & lene, quod ex aspera duraq; re proveniret, significare qui vellent, hieroglyphicum Asparagi faciebant, surculum quippe iam maturum & seminibus instructum. Nam spina est, quæ semen illud fert, quo sato molles inde asparagi succidantur. In Bœotia sanè qui nouam nuptam comebant ornabantq;, eam spinoso asparagi frutice coronabãt, quoniam, vt apud Plutarchum est de Coniugali vita, suauissimũ ille fructum de asperrima spina producit. Sic vxor viro primã illius asperitatẽ ac duri-

tiam minus aspernanti, dulcem postmodo & suauem conuictum præbet. Qui D vero, vt idem Plutarchus, primas virginum rixas ferre nequeunt, similes profecto sunt iis, qui prima vuarum acerbitate offensi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrent.

CITO' CONFECTVM.

ATque hæc de spina. Teneriores verò coliculi significatum habent rei quamocyssimè paratæ, vel ipsius Augusti dicterio, cui frequentissimũ illud erat dicere, Citius quàm asparagi coquantur, cùm quid momento minimo properatum innuere volebat. Ita illud apud Dioscoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγοις ἑψηθεὶς, quod in antiquissimæ traductionis codice, Latina quidem phrasi, sed literis Longobardicis scripto, quem perlegi Florentiæ, quemq; Marcellus translationis suæ ducem habuit, breui coctura elixum, legitur. Philemon Comicus, victitantibus asparago, perinde ac thymo etiam ac cappari, extenuationem corporum videtur exprobrare, vbi ruralis parsimoniæ pœnitentem virum in scenam producit, querentem scilicet quòd rus, vt medici, conuenientia ęgrotis tantùm esculenta subministret. Addit illud: καὶ νὴ τὸν Δία E

τὰ πετραγενῆ ταῦτ' ὀψάρια, κάππαρεις,
θύμους, ἀσπαράγους, αὐτὰ ταῦτα γὰρ δέδοικα
μὴ λίαν ἰσχναινόμενος με ποιήσῃ νεκρούς·

quorum versuum hic est sensus: *Atque per Iouem*

Innata petris obsoniola capparim,
Thymúmq; & asparagum, & alia huiusmodi,
Quàm vereor, extenuatione præ nimia,
Ne me cadauer exanimum humi deserant.

Quòd verò Philemon τὰ πετραγενῆ dicit, vide apud Dioscoridem quoq; in petrosis nasci asparagum, nulla facta de satiuo, quo nunc plurimũ vtimur, mentione.

DE CAPPARI.

SEd quod ad Capparim attinet, ad hanc Philemonis sententiam facit Dioscoridis locus, qui eam nulli rei dixit esse vtilem, nempe adeò tenue esse nutrimentum eius, vt nullam afferat vtilitatem.

DE MANDRAGORA. F

MVlta super Mandragora dicenda essent, sed ea vel insuauia, vel abhorrenda: quare in iis quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento vtendum est, quoniam etiam nescire quædam inter virtutes reponi solet.

SOMNICVLOSVS.

ID omnino non dissimulabimus, somniculosum hominem per id genus herbam significari, propterea quòd vis eius media est inter venenũ & soporem. Nam si quis vinum ea medicauerit, bibentem in profundum adeò somnum iniiciet, vt expirasse credatur, memorabili Annibalis exemplo, qui missus à Carthaginensibus in Afros qui rebellauerant, non ignarus ille gentem esse vini auidam, magnum eius modum mandragora permiscuit, mox leui cum eis commisso prælio ex industria cessit, nocte inde intempesta relictis intra castra quibusdam sarcinis, & eo vino quod infecerat, fugã simulauit: cúmque Barbari occupatis castris gaudio effusi medicatum vinum hausissent, iacerêntque strati defunctorum in modum, reuersus Annibal nullo negocio eos trucidauit. Rem Fron-

A Fronto exemplis suis adiecit. Quòd verò ponit historia vinosos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum suorum bibacitate multa conqueritur, quæ propemodum iam, vt nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrepsisset. De soporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidêre, idq; præcipuè, quòd plurimus & efficacissimus est eius vsus in soporandis iis, qui vel inurendi vel secandi sunt: altissimum enim per quatuor fermè horas somnum, potione ita medicata exhausta, perseuerare, vt neq; ignem neque ferrum sentiant.

AMATORIVM.

PRoposui de veneficiis à mandragora nihil me dicturum, præsertim ea quæ pertinēt ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc maioris illud curæ precium esse duco, vt radicis eius figuram, non temerè tam insignem à Deo, siue à natura, ducente Deo, conformatā, enarrem: cuius altera est virili specie, capite capillamento veluti quodam vndecunque cooperto, pube etiam densissimis radicularum filis pudenda virilia cooperiente. Altera fœminina, iisdem velamentis, si quis curiosius rem ipsam inspectare voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis testimoniis veritatem i-
B psam comprobātibus. Quod miror à quibusdam tam pertinaciter negari, cùm præsertim vulgatum sit, Pythagorā herbam hanc ἀνθρωπόμορφον appellasse, quo vocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, si Deo placet, Pythagoram isti dicunt mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quæ putāt nonnulli Melenzanas esse, quòd oualis figuræ sint, ac perinde testibus assimilentur. Leuis hæc est coniectura, siquidem ἄνθρωπος vtriusq; generis vocabulum est, testiculi verò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolaus Barbarus, vir vndecunq; doctissimus, Melenzana apud Ligures quasi mala insana dici, quam quidem coniecturam, vt inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur nō ab amarore potius, quo, nisi condiātur, egregiè prædita sunt, dici ea arbitremur? quod quidem propius ad Ligustici vocabuli simplicitatem accedit, qui Marezanas eas vocant. Cæterùm cùm Dioscorides & reliqui medici hanc & aliam Mandragoræ speciem frequenti vsu sumptam inter venena connumerent, Marezana verò, quæ totius littoralis Liguriæ
C tractu modò recentia in iusculentis, modò condîta aceto fœniculoq; superinsperso, in acetariis & frequenter & copiose anno toto estur, nihil afferunt incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recensenda. Ad hæc cùm Dioscorides mandragoræ poma oui vitelli similia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari possint, imò totius oui speciem & magnitudinem præ se ferunt, plerunque iis etiam grandiora, eò dissimilia, quòd punicei coloris fimbriis, ab ea parte quæ Soli exposita est, nō sine spectantium applausu & oblectatione dispescuntur, cumq; valde maturuerint, totæ puniceæ fiunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, revertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columellam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam secutus nuncupationem, ita super ea canit:

Quamvis semihominis vesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœstámq; cicutam.

Quòd verò Columella vesano gramine posuit, ad herbæ vim respexit, quæ ali-

ter & morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidêre, drachmæ vnius pondere, D
vel in polenta, vel esculentis aliis data, fatuitatem inducit. Eucherius super hac, Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quæ quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua veneno super tradita.

LÆTITIA.

SEd vt mandragoram ab omni absoluamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, vinũ non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; non aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã. Porrò si mandragora venenum esset, aut mansa incõmodum aliquod afferret, cur XXX Geneseos Ruben triticeę messis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrẽ suam deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, vt in eiusmodi plãtæ participatum admitteretur: cui Lia responderit, Parúmne tibi videtur, quòd maritum mihi præripueris, nisi mandragoras etiã filij mei industria conquisitas tibi vendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ precio concessa. Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora li- E
quere, antiquissimumq; eius vsum & vtilitatem esse temporibus nostris incognitã. Quod verò manifestissimũ est, prisco illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cùm tot condimentis inseruiat, & olerum omnium per vniuersum annum sit vsitatissima, facessere iusserim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura super ea quæsierit, ad Plinium se conferat, lib. XXV. cap. XI.

DE BVLBIS.

NVPTIÆ.

SVnt qui nuptias, atq; maritalem copulam (ita enim Græci γάμους intelligunt) per hieroglyphicũ Bulbi significari velint: eo enim plurimùm veteres vtebãtur ad languentem Venerem excitandam. Et viri in nouis nuptiis prima die, autore Varrone de vita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cùm sit anus coniux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm satur esse potes. F

Sed hoc Martialis ex Aristophane desumpsisse videtur, vbi iuuenis, Concionatricibus, à duabus vetulis distractus, quærit ab eis, quanam possit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: respondet vna, Postquam bulborũ ollam deuoraueris. Docet verò M. Varro bulbos aqua decoquere ad vsum Veneris. Apitius addit nucleos pineos, & semen erucæ cum pipere.

DE CICVTA.

SEd quoniam nequitiæ satis vbiq; est, longè vtilius fore existimo, si quę ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quàm quæ lasciuiam fouere doceant, commemoremus.

CASTIMONIA.

CIcutam nonnulli pro hieroglyphico castimoniæ posuêre. Causam ego eam esse crediderim, quod si eius herbæ succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipueq; κατονειρωγμοί, quæ scilicet per somnium accidunt Veneris imaginationes compescuntur.

A SVPPLICIVM.

VBi vasa quædam, quid sibi quæque velint, recensuimus, incidimus in calicẽ, eumque non alia de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus, nisi ob cicutæ succum, qui sontibus capite damnatis propinari solitus esset, idque præcipuè Atheniensium instituto: ibique de calice in sacris etiam literis disseruimus.

DE RVTA. CASTIMONIA.

EAdem ratione Ruta quoque hieroglyphicum est castimoniæ, qua cicuta, diuersa tamen naturæ vi: illa, quia plurimùm refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atque, vt Dioscorides tradit, genituram in potu ciboque extinguit ruta. Theophrastus ob siccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunque, ita Ouidius:

Vtilius summas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

B Est & magis arcana causa, quàm siccitas caliditasve nimia, quæ rutam continentioris vitæ hieroglyphicum esse iusserit. Nam cùm serpens, vt suo loco dictum, voluptariæ nequitiç signum sit, ruta nimirum cùm tota sit serpentibus aduersaria, eosque vel odore fuget suo, vt plerique veterum tradidêre, quanquam vim eam inesse vni syluestri tradunt, meritò pro castimonia ponitur. Ad id porrò quòd acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodesse tradit, vel cùm matutinò maduerit succos in hũc vsum colligendos. Atque alibi, roscidę folia decocta in vasculo vitreo decoquẽda, vino veteri admixto, atque ita inungendum. Cur verò serpentes rutam exhorrescant, causam eam philosophi comminiscuntur, quòd serpentes frigiditate siccitateque sint præcipua præditi, vnde non immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur. Siccum enim & frigidum est elementum terræ, & Saturno anguis, vt alibi dictũ, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate censeri autumant Astronomi. Ruta verò quamvis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeò vt affluentiori quadam ariditatis vi apta sit ad simile corrumpendũ, eodem modo quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrori esse putat, C nisi quia solaris virtus vtrique insita sit animali, sed longè pręstantius gallo, quàm leoni. Neque dissimulanda est vis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantùm fuget, verùm etiam feles (ita foinas nonnulli vocant, de qua loco suo in Æluro) prohibeat ne adrepant, si eius herbæ ramuli in columbarij fenestris & ingressibus alijs suspensi fuerint, traditum à Florentino in Constantini Cæsaris collectaneis. Quòd verò venenis ruta resistat, mustelæ sunt documento, quę cũ serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, vnde eam à nonnullis viperalem appellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticum illud aduersus venena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris sui timeret insidias, rutæ folia XX. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem carycis, admixto salis grano, ieiunum quotidie accepisse.

DE CONIZA.

ABLIGVRITOR.

AEgyptij sacerdotes hominẽ qui bona sua abligurisset, &, vt Horatius diceret, paternas maternasque res fortiter absumpsisset, significare si vel-

lent pecudes capráſve conizam depaſcentes, pro hieroglyphico facere conſue- D
runt: ſiquidem conſtat animalia ea quæ coniza veſcuntur, inſatiabili inde ſiti confecta deficere. Quoniam verò peculium Ægyptiorum ferè omne in gregibus conſtabat, vnde vniuerſa ea gens paſtores à nonnullis in opprobrium vocitati (quanquam, vt alibi diximus, ſacerdotes eorum, quiq; ſacro cuipiam initiati eſſent, paſtores ita abominabantur, vt ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex hiſtoria ſacra, cùm Pharao coloniam Ioſippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, non admittendos in Ægyptiorū cōmercia cenſuit, quia Ioſippus induſtriam eorum omnem in armentis eſſe cōfeſſus erat, eos tamen & commodè & liberaliter, opportuno feraciſsimoq; loco, ſeorſum à ſuorum conſortio habitare iuſsit. Vtcunque autem, cenſum Ægyptiorum per oues aut capras exprimere moris erat.

AMATÆ REI DESERTOR.

SEd enim quæ vis herbæ eius eſſet in polypos, curq; hominē amata relinquere pernicem, ſubito tamen eventu aliquo abalienatum, per conizam admo- E
tam Polypo, ſacerdotes ipſi cōmonſtrare ſoliti eſſent, in Polypi cōmentario inter piſces enarratum eſt. Exigere verò res mihi videtur, vt quoniam de coniza ſæpe mentionem facere continget, ſuper ea loco hoc quędam aperire, quę apud autores tam Græcos quàm Latinos variè tradita ſunt, atq; ea quidem perplexè admodum. Origanum herba eſt vulgò nota Romæ, atq; aliis vniuerſæ Italiæ locis, κόνιζα Græcè, Cunila plurimùm Latinè dicta, quam, vtpote pręcipuè ſuam, Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, vt prouerbio fertur, aptiſsimam ſalſamento: nomen ab ea ſpecie ſumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cæterùm cùm permultæ eius ſpecies ab autoribus referant, eademq; variis cognomentis appellet, diligētiori cura ad Medicos delegata, ſatis nos habituri ſumus, ſi Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani ſpecies eſt, quam à teſtudine cùm ea viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Pliniū legas, contra ſerpentes priuatim in vino bibi, quæ Cunila bubula appellatur. Apud Ariſtotelem, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum ſerpentibus aſsiduè dimicare cognitum) origanū plagæ imponunt.
Theodorus Gaza, vir accuratiſsimus, origanum libenter cunilam vocat: alicu- F
bi pulicarem, quia pulices necat, ſtratis ſuppoſita, ſtrataq; ſub lectictis. Cunilam hanc noſtratem Satureiam à ruſticis vocari, tradit libro X Columella. Horum teſtimonia fuerunt adducenda, quia ſunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & origanum eſſe pertinacius negant. Addam & illud, cùm inter tres pręcipuas origani ſpecies Onites connumeretur, doctiſsimos ætate noſtra viros de hac non parum dubitare, eamq; ſibi incognitam ingenuè profiteri. Noſtri Bellunenſes agreſtem quandam origani ſpeciem vulgò provenientem, caule, foliis & floribus grandioribus, odore tantum nō vſquequaq; ſuaui, ſed vaſtiore, pulelium aſininum vocant, quæ nimirū Cunila bubula eſt, quę in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos vſu, quo apud Ligures, ſalſamentis inſperſa. Putarim verò Onitis vocabulum ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui aſinus eſt, cōmodiſsimè deductum. De formicis verò noſtræ huius odore fugatis, experimentum ipſe feci, quod ad biduum poſt inſperſionem efficaciter ſucceſsit, vt locum omnino desererēt. Ne verò cuipiam mirum adeò videatur gramini huic eam ineſſe vim, Ambroſius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis ſuis ex-

A clauso fœtu superiaciat, eoq; pacto pullos à luporũ incursu deprædationeq; tutetur: lupus enim folium eiusmodi vsque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita sibi sentit abominabile atq; contrarium, vt si quis eo locũ, vbi ille morari sit solitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Ælianus primo de Animalium naturis scribit, noctuas à ciconiis, suo nido procul summoueri, platani eò foliis importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, ciconiasq; ita pullorum suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitiis suo loco dictum. Neq; verò ciconiæ tantùm, turturésve, aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, verùm etiam & canes, & sues, & ex brutis pleraq; alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramen illud suum depascuntur. Sues si cephalalgia crucientur, fluuiales cancros inuestigant. Mustelæ rutam, si venenatũ quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, nõ otiose quæritur à quibusdam, quippe cùm animalia hæc neq; talia didicerint ab aliis, neq; quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ suis sint ægritudinibus vtilia. Putant igitur ita acci-
B dere: quemadmodum faui odore solo apes ad sese alliciunt, & cadauera vultures, vel procul absentes, sic etiam cancri sues illectent, origanum testudines, vrsam formicæ, de qua loco suo diximus: id verò nulla ratione fieri, neq; quòd sensus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognoscere queãt, participes habeãtur, cõmentiq; sunt corporum conflaturas, diceret Plinius, in causam adducere, quæ huiusmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum laborãt, appetant vel acores, vel dulcitudines, vel alias, vti vsui venerit, qualitates, fieriq; plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè videre est, quæ dum prægnantes sunt, & lapidem, & terram, & sordes alias, & humanam interdum carnem appetũt ad vescendũ: quod superioribus annis in Insubria accidit, vbi matrona quædã nobilis, cùm oculos in coloni sui torosiores musculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniecisset, tanta arrepta est auiditate carnis eius frustulum gustandi, vt nisi compos fieret, defecturã se profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus maxima mercede cum colono convenit, vt abscindi
C sibi musculi partem pateretur, ne patrona sua exanimaretur: ille præcii lenocinio ductus, conditionem accepit, succisumq; est frustum, modicoq; insperso sale prunis tostum, quo illa devorato incolumis quãprimùm euasit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiusmodi appetentias incidunt, quæ salubria, quæ minus, nouisse debent: nam aliquid huiusmodi omnibus ferè grauiter decumbentibus accidere interdum solet. Scribit Mnesitheus medicus in pneumonicæ principio, quendam qui cæpe cõcupierat, eualuisse: quendam verò qui ficus appetierat, periisse, propterea quòd appetitio corporis qualitati, qualitas verò texturaq; ipsa, vt quæq; est, morbis obsequitur. Ex quo manifestum esse autumant, feras quoq; cùm in perniciosas & letales ægritudines inciderint, non alia de causa in huiusmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipsius (vtar Lucretiano vocabulo) cõposituras, quę illas ad ea spõtè incitãt, quæ saluti futura videantur. In hunc modum disputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus concessum volunt, quàm sentire & pasci. Antiquiores tamẽ philosophi pleriq; bruta etiã in mentis & intelligentiæ participatũ admittunt, quorũ nos argumenta validiora alibi, & in Elephanti, & in Formicæ cõmentariis recitauimus. Iis verò hìc con-

tenti, quæ ad veterum hieroglyphica facere videantur, prosequamur. D

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

Vòd si cognationem, consensúmve, aut temperaturam, quam inferioris naturæ istius res cum cœlestibus habent, infimis quippe suprema,& supremis infima, occultis quibusdam viribus colligata esse ostendere voluissent, nullo evidentiori signo, propriorévehieroglyphico id exprimere consueuerunt, quàm cùm herbas duas, Solisequã & Lunisequã figurassent. Liceat verò mihi ἡλιοτρόπιον & σελινοτρόπιον ita Latina facere; illa enim ad Solis motũ Solem versus mouetur, hęc verò ad Lunã vertitur. Sũt verò & aliȷ̃ flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari videntur, sed his duobus nulli manifestius. Proinde Ægyptiȷ̃ eandem rerum omnium rationem esse contendebant, vt intellectu alia, vi rationis alia, alia natura, alia sensu superioribus devincirentur, & suam quæque concordiam affectarentur. E

DE LVPINO.

Rahit similis quodammodo natura, vt Heliotropio Lupinũ subiiciam: nam id quoque ad Solis cursum vertitur.

HORÆ.

PEr eius autem figuram temporis dimensio, vel horæ ipsæ hieroglyphicè significantur: quæ quidem ab eo surculo tam manifestè distinguũtur, vt agricolæ peritiores diurnas horas, aëre etiam nubiloso, ex eius motu conversioneque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. De re rustica.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium est lupino vt coli nolit, sitque negligentia ipsa fertilis, aptè quis fecerit, si hominem qui suopte ingenio vel industria sibi necessaria comparet, eiusmodi surculi gestamine insigniuerit.

DE NYCTERETO.

I verò hominem occursum cuiuspiam rei natura expauentem ostendere curassent Ægyptiȷ̃, Nyctereton herbam & anserem faciebant. F Ferunt enim anserem ad primum conspectum eius expauescere, vnde & χηναμύχην vocatur. Herba est coloris ignei, foliis spinę, nec à terra se attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, νυκτιπόλος appellatur.

DE BLITTO. FATVVS ET INSVLSVS.

Atuum & insulsum, turpique deditũ inertię hominem, per Blittũ herbam significare mos erat. Stupidi em̃ saporis herba omnino est, neque vllam habet acrimoniã: vnde convitium in fœminas mariti faciunt apud Menandrũ, βλίτα eas appellantes. Et Truculento Plautus non infacetè dixit blitteam meretricẽ, quæ non saperet in vino ad rem suam: qui locus imperitè satis à nõnullis invertitur, qui Bletetã & Bletem nescio quod incõmodi calceamenti genus exquisiuêre in eiusmodi cõtemptũ. Laberius dixit bipedem blitteã belluam. Et Empedocles, vt apud Varronẽ est, humilem humani generis conditionẽ ostensurus, natos homines ex terra ait vt Blittũ. Sanè illi nomen herbæ à stupore est: βλὰξ enim stupidus Græcis, stolidusque & ignauus.

DE

A

DE BETA.

Vnt qui betam & blittum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

Ut sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O' quàm sæpe petet vina piperq; coquus:

quas aliter paratas nihil sapere exquisitioris ganeę proceres profitent. Sedenim Dioscorides blittũ à beta secernit, & blittũ quidẽ apud Ægyptios Æclotoripẽ, apud alios Eriplẽ, apud Romanos pariter & Græcos blittũ appellari: edi oleris modo, ventrẽ tantùm deiicere, medicas vires habere nullas: cùm beta ea sit, quæ Atticis σεῦτλον, Thessalis, propter odiũ in σ literam, τεῦτλον nuncupet, olus, vbiq; locorũ celeberrimũ vsitatissimũq;, alicuius omnino suauitatis, quodq; à ciuilibus mensis minimè reiiciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi conferat vtilitates, quas qui nosse voluerit, Dioscoridem legat lib. altero, cap. CX. Theophrastum VIII. Æginetam VI. Plinium XIX. & item alios.

MOLLITIES.

PEr eius verò hieroglyphicũ cinędica petulantia, mollisq; & eneruis lasciuia
B notatur, pervulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cùm à petulcioribus quibusdam pueris convitio incesseretur, quòd canis esset, ac subinde fugitarẽt, quærente eo cur fugerent, Ne mordeas, respondentibus: Bono estote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIVM.

Vi significare hieroglyphicè volũt hominẽ ebriositate laborantẽ, ac sibi remediũ comminiscentẽ, vt pręmonstrarunt Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebant. Vpupa siquidem vuis vescit immodicè, ita vt plerunq; inde ebria fiat: verùm simulac se tentari senserit, Capillo Veneris decerpto, efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci vocãt, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, à nõ marcescendo: neq; enim bruma, vt herbæ reliquę, marcescit, neq; aqua perfusum mersùm ve. καλλίτριχον multi, hoc est, pulchricomum, alij πολύκομον, id est, multicomũ, vtrunq; ab effectu vocant, licet πολύκομον,
C nonnulli canocomũ interpretentur. quin etiam ab effectu saxifragũ appellarũt. Capillũ verò Veneris ideo Latini dicunt, quia capillũ præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in vino cũ semine apij, adiecto oleo copioso, vt crispum densumq; faciat. Defluere verò prorsus prohibet, vrsino adipe & ladano admixtis.

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

Pem suo cõmentario populum inter alia significare diximus. Eum verò legibus coërcitum hieroglyphico aliquo figurare qui vellent, apem & apiastrum herbam proponebãt: qua si pervngantur aluearia, non fugere apes tradũt: nullo enim magis gaudent flore, eaq; de causa μελισσόφυλλον, & melitænã appellatam constat, quæ marrubium est nõnullis.

DE BRASSICA.

Vod autem ad modò memoratam vpupam & adiantum facit, auxilio etiam esse aiunt brassicã, vbi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum sumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, vt autores pleriq; tradunt, præsertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA. D

VNde qui lætitiam interturbatã importunitate cuiuſpiam hieroglyphicẽ no
tatam volunt, Braſsicã inter duos vitium ſurculos adſitam conſtituũt. Vi⁄
no enim, quod præcipuũ eſt lætitię hieroglyphicũ, ea, vt apud Plinium eſt, auer
ſatur, in primisq; eſt vitibus inimica, vitesq; illi, vt pernicioſa alterutri foueant
inter ſeſe odia. Nam vites, vt ſecundo de Diuinatione Tullius, à caulibus Braſ⁄
ſicis, ſi propter ſati ſint, vt à peſtiferis & nocẽtibus refugere dicuntur: & quãvis
rei cuiuſcũq; adminicula clauiculis perueſtigẽt, quę tanquã manibus apprehen⁄
dant, atq; ita ſe erigãt, hos tamen, vtcunq; propè adſint, nulla ex parte cõtingũt.
Ad hæc Beritius, vbi & ſua, & Tarentini ſentẽtia, nihil in vinetis ſeminandũ cẽ⁄
ſet, Braſsicã pręcipuè ſummouendã præcipit, vtpote quę vitibus egregiè cõtra⁄
ria ſit: & cùm propter naturæ ſuæ ſiccitatẽ multo indigeat humore, euenit vt iu⁄
xtà adſita vitibus alimentũ ſubtrahat. Tanta verò inter vitem & braſsicã diſſen
ſio eſt, vt ſi quis vinũ dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodũ coquatur effi
ciat, & oleris colorem vitiet. Quiq; prius crudam braſsicã ederit, vino quãtum⁄
vis largiter hauſto tentari nõ poterit, quia vis eius occurſu braſsicę hebetatˀ, fra
ctaq; labaſcit. Hinc pleriſq; Italię regionibus, & totius etiamnũ Europę prouin B
ciis mos inoleuit, vt cùm calendæ Auguſti vulgò Baccho dicatæ habeãtur, per⁄
miſſa eo die vnicuiq; volenti largius epotandi licentia, ſympoſiisq; ad hoc inſti
tutis, & curioſiſsimè celebratis, in quibus Auguſtũ ſe capeſſere gloriẽtˀ, braſsi⁄
cas identidem vt ebrietatis antidotũ in ferculis præſumãt. Affirmat & illud Be⁄
ritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxtà depoſita vitis ſit, vltrò eã effugere,
& in contrariã partem ſarmẽta convertere: id quod nos in hortis noſtris Caſta⁄
lioneis fieri vidimus, extra quorũ ſeptũ excitata pergula, quàm iuxtà poſitæ vi⁄
tes inſcenderẽt ad meridiem, accidit vt hortulani incuria diſſertim braſsicę ſub⁄
ſeminarentˀ: tum vites cumprimũ pampinos emittere cœperunt, braſsicarũ iu⁄
xtà ſurgentiũ odore offenſæ ſurculos converterunt, omiſſaq; percõmodè para⁄
ta pergula: vltra ſeptũ ad ſeptentriones ſeſe porrexêre. Abfuerã ego tris mẽſes,
dum hæc nulla curantur diligentia. Reverſus aũt auulſis inde caulibus coactus
ſum bonam earum partem pedamentis ac ridicis aliis alieno loco ſuſtentare,
quod præter ſpem feliciter ceſsit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat
Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptũ, in quo harum inimi⁄ F
citiarum cauſa decantatur, Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore percul⁄
ſum in mare ſe proripuiſſe, in eoq; delituiſſe, mox ab emerſu clandeſtino Lycur
gum ex inſidiis inuaſiſſe, quem vite devinxerit: illum indignabundum cùm im⁄
prouiſam capturam ferret impatienter, lachrymas emiſiſſe, ex quibus enata ſit
braſsica: atq; hinc orta diſsidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas.
Tabeſcere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori viti proxima fuerit: vel vitem, ſi tenel
la ſit, ipſa tabefaciat. Vſqueadeò verò odia hæc in vuæ nomen exercentur, vt
(quod idem Varro tradit) quod incommodum vua in humano gutture appel
latur, odioſum admodũ, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahiq;
facillimè poſſe credatur, ſi crudæ braſsicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mi⁄
rum eſt admodum has foliis & pampinis inſitas eſſe aduerſus vinũ inimicitias,
radici verò conciliationem ineſſe. Nam qui vinum in acetum trium horarũ ſpa
cio verti docent, inter quos Varro ipſe eſt, radicẽ betæ contuſam in doliũ conii
ciendam monent: ſin verò reſtituere vinum malueris, braſsicæ radi⁄
cem eodem modo præcipiunt immittendam.

HIEROGLYPHICORVM PIER. VAL. FINIS.

CAELII AVG. CVRIONIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER PRIOR, EA CONTINENS quæ per varia deorum & hominum simulacra significantur:

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C. politißimum.

VM difficillimum sit ea in lucem edere, ob ingeniorum morosam sæpe varietatem, quæ omnibus placeant, opus est illa magni alicuius viri autoritate fulciri, qui & calumniatores ac detractores deterrere poßit: & siquid in controuersia fuerit, diiudicare, rectáque & vera comprobare, falsa autem refellere. Unde etiam fit, vt virtutes illorum quibus scripta dicantur, eiusdem sæculi hominum testimonio celebrentur, et sic illi quoque patrocinij sui præmium amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamvis docti ipsi sint, nulla fama ipsorum scriptis ad posteros perveniret. Nam principum quidem atque heroum res gestas memoriæ mandant Historici: eruditionis suæ monumenta alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, suauitatis, sapientiæ, virtutum testes & præcones non alij sunt, quàm omnis generis scriptores qui illis monumenta sua inscribunt. Quamobrem æquè prudenter mihi rebus suis consuluisse videntur, & qui scripta sua doctorum patrocinio commiserunt, & qui ita rationes suas instituerunt, vt & docti ipsi essent, & à bonarum literarum studiosis celebrarentur. Illi enim scriptis suis autoritatem conciliarunt, hi virtutes suas ab obliuionis tenebris vindicarunt. Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori Commentariolo patronum conciliarem potius quàm te, qui & tanta eruditione atque autoritate es, vt tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire poßit: et familiæ nostræ ita coniunctus, vt primæ ætatis bonam partem simul transegerimus, cuiusque humanitatem singularem ac benevolentiam quotidie experimur. Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me nostrámque domum iamdudum amplecteris. Vale. Basileæ,

XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ. IↃ. LXVII.

DE ENEPH, AEGYPTIORVM DEO. D
CREATOR, ET CREATIO MVNDI.

ER Eneph, quem pro Deo colebant Ægyptij, ipſum totius mundi atq; vniuerſitatis creatorem opificemq; pulcherrimo hieroglyphico oſtendebant: cui hominis formam tribuebant, eumq; cœrulea veſte indutum, zonamq; tenentem & ſceptrum pingebant, ac eius in capite pennam ponebãt: vt teſtatur Euſebius in libris de præparatione Euangelica. Penna enim in capite, ſignificat difficilem inuentu eſſe creatorem, & nemini conſpicuũ, ſed ſublimem, non modò ſupra ſenſuum, verùm etiã ſupra humanæ intelligentiæ captũ: humana verò forma, eundem vitæ autorem, & motu qui intellectu cõprehendi poſsit, circumlatum indicabat. quoniã vt hominis corpus quidem cernitur, mens verò ipſa quæ hominẽ E à cæteris animantibus diſiungit, eſtq; eius naturæ propria, cerni à nullo poteſt: ſic etiã Dei ac ſummi opificis actiones & motus, quæ ipſe in ſacris literis poſteriora vocat, non ſecus atq; Ariſtoteles effectus poſteriora, cauſſas verò priora nominat, ab humano intellectu cerni poſſunt: mens verò ipſa et Diuina natura, quæ illa moderatẽ & gubernat, in huius corporis carcere abſolutè cognoſci non poteſt, & ideo cœrulea veſte indutũ eum pingebant, vt cœleſtem illũ eſſe ſignificarent, & in cœlo habitare, nullius coloris vel accidentis, mixtioniſve participem, etiam ſi nobis ea fortaſſe ſuſcipere videatur: & modò iraſci, modò placari: quemadmodum cœlum ipſum, cum nullius coloris ſit, propter interualli longitudinem cœruleum videtur. & ſic ſimul quoq; eius naturam tantum à noſtra diſtare indicabant, quãtum cœlum à terra diſtat. Sceptrum verò poteſtatem eius regiam in vniuerſam naturam ſignificat, & zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ neciſq; fata continet: hoc eſt ortus atq; interitus, & rerum naturalium cauſſas. Eſt autem zona circulus ille, quẽ Aſtronomi Zodiacum vocant. Præterea hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quod F mundum ſignificabat Dei verbo creatum, vt etiam Sacræ literæ teſtantur.

DE PANE ARCADIAE DEO, VEL
SATYRIS ET FAVNIS.

VNIVERSVM, VEL MVNDVS.

Ana, quem & Innuum & Faunum vocauẽre, ſic pingebãt veteres: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus varia pantheræ pelle indutum, infima ſui parte hiſpida, & Caprino pede, altera manu fiſtulam ſeptem calamorum tenentẽ, altera pedum ſiue baculum incuruũ. hacq; figura vniuerſi ſymbolum cõtineri volebant. Facies enim rubens ætherẽ ſignificat, bina cornua Solem et Lunã, pantherę pellis cœleſtium

A lestium siderum varietatem. Pars eius inferior hispida fingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ soliditatem ostendūt: fistula septem calamorum, harmoniam cœli, in qua septem soni sunt, & septem discrimina vocum: virga recurua annum qui in se recurrit, & ideo πᾶν, id est totum, est appellatus. Sic autem symbolum hoc interpretātur Eusebius, Phurnutus & Seruius.

INDIGENA VEL NOBILIS.

EIusdem Panos simulacro indigenam significari, testatur Virgilius his carminibus:

Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæq; tenebant,
Gensq; virûm truncis & duro robore nata.

Nam Deorum filios aiebant esse Faunos, è terra & diuino semine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demùm ab heroibus homines natos, vnde rectè per Fauni simulacrum etiam generis nobilitas significabitur: est enim in magna parte nobilitatis, non advenam, sed indigenā esse. Quamobrem legimus apud Platonem Atheniensium nobilitatem idcirco cæterarum ciuitatum nobilitati
B præstitisse, quòd illi ex ipsa terra geniti essent, nec alio commigrassent.

SERMO.

PEr eundem Pana & Sermonem significari, tradit Plato, Ægyptiorū arcanorum interpres in Cratylo, quòd non secus ac Pan vagari & circumire fingitur: sic sermo omnia complectatur, & per omnia vagetur, versetq; cuncta: & geminus sit, verus ac falsus. Quod autem verū est ex ipso, id quia leue ac diuinum est, & supernè apud Deum habitat, pectore & capite significari: quod verò falsum, quia infernè inter vulgus hominum manet, inferiore parte quæ hispida est & hircina, ob asperitatem turpitudinemq; ostendi: & ideo à Græcis πᾶν appellatum dicit, id est totum, quia sermo totū comprehendit & versat.

MVNDI HIEROGLYPHICVM.

MVndum alio etiam modo Ægyptij hominis effigie pingebant, complicatis pedibus eū facientes, vestem variā ad talos vsq;
C indutum & aureū globū capite sustinentē. Pedibus quidē complicatis, propter terræ firmitatē, varia & oblonga veste indutum, propter elemētorum ac rerū quæ ex illis gignuntur, & quibus terra vestitur varietatē & copiā: aureū verò globū capiti eius imposuerūt, qui cœlū significaret sphæricum, & circularē eius motū.

SOLIS SIMVLACRVM.

SOlē pingebāt iuuenili & rotūda facie, eūq; in naui collocabāt, quā crocodilus ferebat: per nauigiū motū eius in humido significātes, hoc est, in æthere vel intelligētiis. nam & æther multi humidū esse putarūt: et in sicco tā diuturnū motū fieri nō posse, & cœlos aqueos dixerūt: vnde in Sacris literis tā sæpe cœlestiū aquarū mētio fit, & angeli ipsi aquarū nomine à Dauide cōprehendunt. Per crocodilū verò aquā pluuiam, cuius caussa Soli tribuitur.

OSIRIS.

SOLIS ET LVNÆ CONIVNCTIO.

N Elephantinopoli Ægyptia vrbe Osiridis simulacrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ coniunctionem significasse, tradit Eusebius. Cœruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris cõiunctio humidior est: nec non quia noctes cœruleas facit: tunc enim potissimũ noctibus serenis cœruleum videtur cœlum. D

LVNÆ SIMVLACRVM.

IN Heliopoli verò eiusdem prouinciæ vrbe, Lunæ simulacrum hoc symbolo consecratũ erat. Homo accipitris habens faciẽ, lancea Typhona interficiens. Pingitur autem Typho fluuiatilis equi forma: & totum hoc simulacrum candidi coloris erat, qui color ab alio lumen accipere Lunam significaret: accipitris verò facies à Sole eam lumen capere indicabat, vnde & spiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius testatur, lucis ac spiritus symbolũ est, tum propter motus velocitatem, tũ quia alis altiora & lucidiora petit. E

PLVTO.

OCCVLTA CONSILIA.

Eteres cum consilia & cogitationes occultas esse debere significare volebant, Plutonem pingebant galeatum, et Proserpinam rapientem, tum quòd subterranea, quorũ Deus dicitur Pluto, lateant abscondităq; sint: tum, quia raptus clàm fiunt: tum denique, quòd cùm in capite consilij sedes esse putetur, galea illud tegens aptè consiliorum occultationem significet.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

EIusdem quoque Plutonis hieroglyphico, breue sceptrũ in manu eius ponentes, minorem inferioremve potestatem, vt eius qui alium maiorem principem agnoscit, innuebant: propterea quòd Pluto inferorũ rex dicatur, & tamen Iouis imperio subiectus.

SILENVS.

SPIRITALIS MOTVS. F

Ilenum quem senem & dormientem pingebant, spirabilis motus symbolum fuisse, testantur veteres: cuius caput candore fulgens propter cœlestem motum faciebant, cæsaries verò longa crassitudinem terrestris aëris significat. Dormire autem illum ebrium finxerunt, quia crassiores spiritus & vapores caput quasi ebrietate quadam grauant, somnumque inducunt.

VVLCANVS.

IGNIS.

Gnis virtutem sub Vulcani, hoc est hominis forma pingebãt, in cuius capite pileus erat cœruleus, æthereæ symbolum regionis, vbi integer purusque ignis inuenitur: nam qui è cœlo in terrã delapsus est, cum imbecillior

A becillior sit, materiaq; indigeat & fomento, claudicans fingitur, vt qui seipsum, nisi baculo innixus, sustinere non posit, cum æthereus ille absq; vllo fomento se ipsum sustineat, alat, tueatur.

HERCVLES.
ELOQVENTIA.

Visum est nobis hic recensere hieroglyphicum, quo Galli antiquitùs eloquentiæ vim exprimebant. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conscripto, sumemus ad verbum, quemadmodum vertit Erasmus. Sic igitur inquit: Herculem Galli lingua gentis vernacula Ogmium vocant. Porrò deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingunt. Decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimũ exusta colorẽ, cuiusmodi sunt nautæ isti. Charontẽ potius aut Iapetum, quempiam've ex ijs qui apud inferos versantur, diceres. In summa quidvis potius quàm Herculem conijceres ex imagine. Atq; tali specie cùm sit, tamẽ Herculis ornatum gerit, vt qui cum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextra teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat. Denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam facere Gallos, quum eiusmodi pingerent effigie: quo nimirum illum talibus picturis vlciscerentur, quòd olim regionem ipsorum incursasset, prædas agens, id temporis cùm Geryonis armẽta vestigans, occidentalium gentium plerasq; regiones peruastauit. At nondum dixi id quod erat in imagine maximè nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus per aures reuinctis. Porrò vincula catenulæ tenues auro, electro've confectæ, pulcherrimis monilibus similes. Atqui cum vinculis vsque adeò fragilibus ducant, tamen neq; de fuga cogitare videntur, quũ alioqui cõmodè posint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahẽtem obtendunt, sese resupinantes: verùm alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes. Vltrò festinantes omnes et laxatis funiculis etiam anteuertere studentes: perinde quasi grauiter laturi, si soluerent vinculis. Neq; illud quidem pigebit referre, quod mihi videbatur omnium absurdissimum. Etenim cum non inueniret pictor vnde catenularum summas ansas necteret, videlicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, summam Dei linguam perterebrauit: atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit: ipse nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos conuertebat arridens. Hæc ego cum diutius adstans essem contemplatus, admirans, hęsitans, indignans, Gallus qui propius adstabat, nostratium literarum nõ ignarus, id quod declarauit Græcè optimè loquens, philosophus opinor, ex eo genere philosophorum, quod apud eos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturę istius arcanum explicabo: nam videris vehementer ad eam attonitus ac mirabundus. Orationẽ nos Galli nequaquã arbitramur esse Mercurium, quemadmodum vos Græci, verùm Herculi illam tribuimus: propterea quòd hic Mercurio longè robustior extiterit. Nam quòd senex fingitur, nihil est quod mirere: siquidem facundia solet in senecta demùm absolutam vim ostendere. Si modò verum vestri dicũt poetæ, obduci iuuenum densa caligine pectus, contra senectã posse quiddam dicere rudi iuuenta melius ac pręclarius.

Hinc videlicet apud vos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum oratores lirioëssam edunt, videlicet floridam quandam vocem: nam liria, si satis memini, flores appellantur: proinde quòd auribus ad linguam vinctos trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neq; verò ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea perforata sit: nam memini, inquit, & iambicos quosdam versiculos apud vos dicere, viris loquacibus extremam linguam perforatam esse omnibus. Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē, vt quicquid egit, id illum oratione facundiáq; egisse putemus: vtpote virum sapientem, ac persuadendo plerosq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animum saucíantes, vnde pennigera dicta fuit oratio. Hæc Lucianus, quæ ad huius hieroglyphici explicationem sufficere opinor. D

RATIONIS CVM APPETITV PVGNA.

HErculis Antheū interimentis simulacrū in multis antiquis numismatibus cernitur: quod quid significet, nunc explicabimus. Hercules animę rationis participis, spiritusq; symbolū est: Antheus verò corporis. Herculis pectus sapientiæ sedes est, atq; prudentiæ, quibus perpetua est cum appetitu ac voluptatibus pugna: semper enim appetitus rationi obsistit, nec potest ratio superare, nisi corpus ita in altum, & procul ab terrenarū rerum intuitu extulerit, vt pedes, hoc est affectus, nullum amplius fomentū à tellure accipiant: imò cupiditates & affectus qui terræ sunt filij, prorsus interficiat. Quo de genere mortis loquitū D. Paulus, cum ait, Mortui estis, & vita vestra abscondita est cū Christo in Deo. Et Dauid: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et Seruator ipse: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Et hæc est omnium victoriarum præstantissima, vnde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegātissimus versiculus, MAXIMA CVNCTARVM VICTORIA, VICTA VOLVPTAS. & Boëthius hoc ipsum Herculis factum celebrans ait, SVPERATA TELLVS, SIDERA DONAT. E F

INGENIVM, VEL INTELLIGENTIÆ VIS.

SYmbolica nō solùm Ægyptiorum, verùm etiam Græcorum theologia, Herculem pro humano ingenio vel intelligentiæ vi ponit: pingitq; illum arcu trium cuspidum sagittam iaculantem: propterea quòd humani ingenij acumen, cœlestia, terrena & inferna scrutetur: vel propter tripartitam Philosophiæ distributionem, quia ingenio Mathematicas disciplinas, rerum naturaliū caussas, & diuina mysteria indagamus: aut alio modo, ex Socraticæ scholæ diuisione in differendi subtilitate, naturæ obscuritate, vita et moribus eo vtimur, ita vt sagitta trium cuspidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philosophiam significet.

PRO-

A

PROMETHEVS.

ARTES ET INGENIVM, VEL ARTIVM INVENTORES.

PLato in Protagora ſub perſona Socratis, huiuſmodi narrat de Artiũ origine fabulã: Erat, inquit, aliquãdo tẽpus, quo dij quidẽ erant, mortalium autem genera non erant. Poſtquam autem & his tempus fatis conſtitutum venit, vt crearentur, formabant ipſa dij intra terram ex terra & igne permixtis, & ex ijs quæ igne ac terra permiſcentur. Quum verò in lucem iam illa producturi eſſent, illorum ornandorum, B facultatumq; ſingulis, prout deceret, diſtribuendarũ curam Prometheo & Epimetheo demandarunt. At Epimetheus ſibi diſtribuendi munus depoſcit, & Prometheo, dum ego diſtribuo, dicit, Aſpice & cõſidera. Sicq; illo perſuaſo, diſtributionem facit. Hic verò alijs robur abſq; celeritate apponebat, alia debiliora velocitate ornabat, alia armabat, alijs inermi data natura, aliam quandam facultatem ad ſalutem excogitabat. Quæ enim ex ipſis parua fecerat, ijs volatilem fugam aut ſubterraneam habitationem tribuebat. Quæ verò magnitudine auxerat, ea hac ipſa ſeruabat, & reliqua hoc modo exæquans diſtribuebat: ea induſtria, vt caueret, ne quod genus interiret. Poſtquam verò mutuæ corruptionis effugia ipſis ſuppeditaſſet, facilitatem anni tempora & varias cœli tempeſtates ſub dio ferendi excogitabat: induẽs illa denſis pilis, & ſolidis pellibus, quæ & hyemem & æſtum arcere poſſent: & quæ ſingulis cubilia petentibus proprium ac naturale ſtratum itidem eſſent: & ſub pedibus alia vngulis, alia pilis & corijs ſolidis ac exunguibus muniuit. Nec non alimenta alijs alia ſuppeditabat, his herbam C ex terra, illis arborum fructus: alijs radices, quibuſdam verò aliorum animaliũ laniatum in alimentũ dabat. Et his quidem paucam ſobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multam, quo genus ipſum cõſeruaretur. Proinde Epimetheus, vt qui non vſqueadeò ſapiens eſſet, non animaduertit, ſe facultates in bruta animantia expendiſſe. Reſtabat adhuc ipſi inornatum hominum genus, et quid cum ipſo ageret, ambigebat. Quo dubitante, venit Prometheus, inſpecturus diſtributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem, iamq; fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucem prodire oportebat. Conſilij itaq; inopia præhenſus Prometheus, et quamnam homini ſalutem reperiret neſciẽs, Vulcani & Mineruæ artificioſam ſapientiã vnà cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa abſq; igne ab vllo poſsideretur, aut vllo vtilis eſſet: & ſic illam homini largitur. Sapientiã itaq; circa parandum victum hoc modo homo accepit: artem verò verſandi in rep. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant. at in cõmunem Mineruæ & Vulcani domum, in qua artes exercebantur, furtim ingreſſus erat, & furto ſublata ignea Vulcani arte, &

alia Mineruæ, eas homini cõtribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. D Prometheus verò post eam quæ fertur furti pœnam Epimethei caussa dedit. Postquã autem homo diuinæ sortis particeps factus est, primùm quidem propter Dei cognationem ex igne contractam, solus inter omnia animantia deos esse putauit, ijsq; aras & statuas dicauit. Deinde vocem & nomina breui per artem articulauit: habitationes, vestes, calceos, strata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo instructi initio homines sparsim habitabãt, nullas habentes ciuitates. Cumq; feris imbecilliores essent, passim ab illis interimebant. Ars nanq; opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verùm ad bellum contra feras manca. Reip. enim artem nondum habebãt, cuius pars est ars militaris. Quærebant autem, quomodo cõgregarentur ac seruarentur condentes ciuitates. Quum verò cõgregati essent, iniurias mutuò inferebant, vt qui artem gubernandæ reip. non haberẽt. quare rursus dispergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi nostro, ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, vt pudore & iustitia homines imbuat, quæ ciuitatum essent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaq; Mercurius, quo- E modo iustitiam & pudorem hominibus distribuere debeat? Num vt artes distributæ sunt, ita & has distribuam? artes enim sic sunt distributæ, vt vnus qui artem medicã aliámve quampiam teneat, multis imperitis sufficiat. Itáne ergo & iustitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes distribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes eius participes fiant. Neq; enim constabunt ciuitates, si pauci illarum participes fuerint, velut ex alijs artibus. Legem item nomine meo promulges, vt qui pudoris & iustitiæ particeps esse non possit, tanquam pestis ciuitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheũ facem accensam, quæ ignis furtum significet, tenentem, ingenij vim in inueniendis artibus, artium ve inuentionem & ipsum inuentorem denotari: fax enim animæ illa vis est, quam Aristoteles intellectum agentem vocat, quam Plato & Ægyptiorum theologia cœlestem igniculum lumenve extrinsecus aduenicns appellarunt: cuius proprium munus est artium inuentio.

GRATA ACCEPTI BENEFICII MEMORIA.

F

HOminis prope rupem arduã stantis, anulumq; ferreum ex catena, quę mõti alligata est, exemptũ cum adnexo lapillo in digito habentis imago, gratam accepti beneficij memoriã significat: in eo præsertim cui delicti pœna condonata est. Aiunt enim Prometheum, ob ignem dijs surreptum, & cum mortalibus communicatum, ab Ioue Caucasi mõtis rupi ferrea catena alligatum fuisse: & paulo pòst ab eodem eius miserto solutum, in huius beneficij memoriam vnum ex illius catenæ anulis cum saxi portione ex rupe sumpta, digito alligasse, indeq; pòst anulorum & lapillorum iungendorum morem emanasse. quo fit vt etiam solus ferreus anulus quo diu Romani vsi sunt, id possit significare.

DELICTI POENA, VEL VLTIO DIVINA.

IDem Prometheus rupi alligatus, pœnam delicti diuinamq; vltionem imminere denotat, vel iustum iudicium esse, & calamitatem flagelli loco diuinitùs immissam, quemadmodum ipse Prometheus diuino iudicio ob ignem cœlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

MER-

A MERCVRIVS.

ORATIO, VEL ELOQVENTIA.

Ercurius orationis vim interpretandiq; virtutem & eloquentiam significat, vtpote Deorum nuncius atque interpres: vnde Virgilius dixit,

Interpres diuum cœlo demissus ab alto.

Fingitur autem protensus atq; erectus, propter orationis vim, alas in capite & pedibus habens, vt significet volucrem per aëra ferri sermonem. nam & Homerus τὰ ἔπη πτερόεντα, hoc est alata verba, appellauit.

VELOCIOR SENSVS, VEL INTELLECTVS AGENS.

AMmianus Marcellinus scribit, Iulianum Cæsarem media nocte, vt Mercurio supplicaret, exsurgere solitũ, quo menti suę lumina prẹferret: quia Mer-
B curium velociorem in mundo sensum esse motus mentium excitantem, quem vulgo Intellectum agentem vocant, ex philosophorum arcanis acceperat. Ex quo colligimus in sacris per Mercurium, intellectum agentem, & celerem animi sensuumq; motum significatum fuisse.

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

CVm autem orationem grauem & firmam solidamq; esse debere, indicare volebant, Mercurium in quadrata basi sine pedibus pingebant, quod veri sermonis firmitatem ac robur indicabat: tum etiam, quia sermo sine manuum vel pedum adiumento suo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATVRA ET LVCRVM.

PEr eandem quoq; Mercurij imaginem quæ marsupium manu teneret, gallum ad eius basim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatorémve significarunt, quòd is mercium & lucri Deus haberetur: quia sermonis ope omnia mercimonia & cõtractus fiunt. gallum verò idcirco illi adponebant vigilantiæ symbolum, vt indicarẽt mercatores decere vigilantes esse, nec totas somno tribue-
C re noctes.

FVR ET FALLAX.

FVr quoq;, & furandi ars, atq; fallacia, Mercurij Apollini boues furãtis imagine significatur, quòd illum eius artis & fallaciarũ ac doli fraudisq; inuentorem poetæ tradiderint, vnde & illi cognomentum κλέπτης, Phurnuto & Suida autoribus, est inditum: ideoq; sic de illo cecinit Horatius:

Callidum quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te boues olim, nisi reddidisses,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo.

& Prudentius:

Expertes furandi homines, hac imbuit arte,
Mercurius Maia genitus. —

HYDRARGYRON.

PEr eundem Mercuriũ Chemicæ artis professores, argentũ liquidum, quod vulgo viuũ, Græcè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatẽ intel-

ligunt. nam illis singulis metallis planetarũ nomina tribuũt: vt plumbo Saturni, stanno Iouis, ferro et chalybi Martis, auro Solis, æri Veneris, argẽto Lunæ, vt & Plato in Timæo facere videtur. D

TALARIA.

VELOCITAS.

Alaria Mercurÿ, velocitatem motumq; significãt, quòd ÿs sublimis per aera feratur, vt Virgilius ait:

— Et primùm pedibus talaria nectit
Aurea: quæ sublimem alis, siue æquora supra,
Seu terram rapido pariter cum flamine portant:

adeò vt si cuipiam significare velimus fugiendum esse, aptè talaria depingere posśimus. vnde fit, vt etiam cõmuni sermone dici soleat, Addere pedibus alas, pro celeritate, *Pedibus timor addidit alas.*

CADVCEVS.

POTESTAS ÈT VIS FATI. E

St & alia Caducei qui Mercurio attribuitur significatio, præter eas quæ à Pierio sunt enumeratæ. Caduceus enim fati potestatem significat, vel afflatum quendam diuinũ, ductumq; quo non modò mentes nostræ, verùm etiam creata omnia mouentur & gubernantᷓ: atq; vinculum quo cum Deo colligati sumus, ac inter nos: ipsiusq; fati necesśitatem omnia stringentem. Quod præclarè indicasse videtur Virgilius his verbis:

Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco,
Pallentesq; alias sub tristia Tartara mittit:
Dat somnos, adimitq;, & lumina morte resignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. —

Sic enim pingebatᷓ ab Ægyptÿs Caduceus ille, Macrobio autore, in specie draconum maris & fœminæ coniunctorũ, qui parte media voluminis sui, inuicem nodo, quem vocant Herculis, obligabantur: primæq; partes eorum reflexæ in circulum presśis osculis ambitum circuli iungebant: & postmodum caudæ reuocabantur ad capulum Caduçei, ornabanturq; alÿs ex eadem capuli parte nascentibus. F

CONCORDIA.

IDem Mercurÿ Caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipse, vt poetę narrant, pugnantes cum inuenisset, diremit, ita vt ambo Caduceo eius adhæserint, Concordię symbolum est, vt in antiquis numismatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonÿ triumuiri numismate quodã, in cuius vna parte, mulieris laurea corona sub capitis velamine redimitę caput est, cum his literis: III. VIR. R. P. C. in altera duæ manus iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inscriptione: M. ANTON. C. CÆSAR. quod proculdubiò pro Concordiæ, quæ tunc inter Cæsarem, Antoniũ & Lepidum erat, symbolo positum fuit. idemq; Caduceus res quæ eandem vim habent, similésve sunt, denotat, duobus serpentibus, eiusdem videlicet generis animalibus.

AR-

A

ARGVS.

MVNDI MACHINA.

Argus circa totum caput oculos habens, de quo sic canit Ouidius:

Centum luminibus cinctū caput Argus habebat,
Inq; suis vicibus capiebant bina quietem,
Cætera seruabant, atq; in statione manebant:

& Statius,

Spectat in occiduis stellatum visibus Argum:

hic, inquam, vniuersæ mundi machinę typus est: cuius caput cœli prę se fert imaginem, oculi stellarum, quæ inferiora omnia custodiunt & fouent. Voluerūt enim Theologi Symbolici mundum animal esse: idq; sub Argi imagine significarunt: & terram quoq;
B moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Trismegistus in Pimandro, terram non solùm moueri, verùm etiam vario motu agitari: sed tamen ita, vt cum reliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota videatur: idq; huiusmodi argumēto probare nititur: Non est, inquit, credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus expertem esse: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat. Vt igitur stellæ ac sidera huiusce mundi oculi sunt, sic herbæ, arbores & plantæ omnes capillorum locum obtinent: metalla verò & lapides, ossium: nil mirum igitur, si sub Argi imagine mundum vniuersum comprehendit Ægyptiorum theologia.

ENDYMION.

PIORVM OBITVS.

Cum plura sint mortis genera, illud maximè & à sapientibus gentiū, & Sacrarum literarū testimonio comprobat, & cōmendat: cum qui piè
C & sanctè vixerūt, iamq; altero illo genere mortis, de quo in Hercule Antheū interimente diximus, mortui, hoc est prauis cupiditatibus deuictis, & ad Deum anhelātes, ac cum eo cōiungi (quod in hoc corporis carcere fieri non potest) cupientes, ab eo in cœlū trahunt, corpore, nō secus atq; altissimo somno morte cō sopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cum diceret, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Hoc aūt genus mortis osculū vocauêre symbolici Theologi: de quo videt loquutus esse Salomon in Cantico, cum ait: Osculet me osculo oris sui. quod sub Endymionis, quem Diana in mōte altissimo consopitū somno osculatur, imagine adumbrarūt. Aiunt enim Dianā, vt quæ siderum vim quam ipsa recipit, ad inferiora transmittat, reginā esse et dominam cœlestiū proportionū atq; intelligentiarū: Endymionem verò animam hominis pij significare, cuius amore capti cœlites, vt illam sibi coniungere possint atq; osculari, in alto monte, hoc est, dum cogitationem & mentem in cœlum attollit somno altissimo cōsopitam, id est morte huius corporis.

Nam cum corpus impedimento ſit, quo minus perfectè Deo coniungi poſsi- D
mus, ſequitur eo ſoluto nos liberè in cœlum euolaturos. Quod quanto citius ſit, tanto maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recuſare quamdiu ei viſum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: ſed aſsiduè illum rogare, qui ſolus omnia bona largitur, vt interea ſaltem cupiditates noſtras, quæ nos ab eius complexu abſtrahere poſſunt, interimat. Quod vt faciat, clementiam eius ſupplex manus tendens rogo & obſecro.

PACIFICATOR HABITVS.

Oluimus hic omittere, priuſquam viriles imagines abſolueremus, quin ea adijceremus, quæ Quintilianus de Pacificatore habitu ſcribit. Sic enim ait: Fit & ille habitus, qui in ſtatuis pacificator eſſe ſolet, qui inclinato in humerum dextrū capite, brachioq́ ab aure protenſo, manum infeſto pollice protendit: qui quidem maximè placet ijs, qui ſe dicere ſublata manu iactant: cuiuſmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima ſtatua, quæ pro æde Lateranenſi ſtat.

E

QVOMODO PINGI SOLERENT A' VETERIBVS FAVOR, EIVS'QVE CONTRARIVM.

CVm ijs quæ de Pacificatore habitu diximus, faciunt, quæ de fauoris eiusq́ contrarij ſymbolo ſcribit Politianus in Miſcellaneis: fauorem enim pollicibus preſsis & eius contrarium verſis ſignificari ſolitum ait. idq́ Horatij, Iuuenalis, Plinij & Prudentij autoritate probat. Sic namque ait Horatius in primo Epiſtolarum:

Conſentire ſuis ſtudijs qui crediderit te,
Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludus. F

Iuuenalis verò hoc modo:

Et verſo pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter.

Plinius autem libro naturalis Hiſtoriæ vigeſimooctauo, pollices, cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Et Prudentius:

Et quoties victor ferrum iugulo inſerit, illa
Delicias ait eſſe ſuas, pectusq; iacentis
Virgo modeſta iubet conuerſo pollice rumpi.

Ex quibus patet, eos qui fauerent, pollicem premere: qui verò fauorem denegarent, vertere ſolitos.

FIDIVS DEVS.

FIDES.

Ræſtantiſsimum extat Romæ in antiquo marmore Fidij ſimulacrū, ſic expreſſum: Vir eſt imberbis quidem, ſed tamen maturam præ ſe ferens ætatem,

A ætatem,cui adiectũ eſt nomen, HONOR, hic VERITATI, quæ virginis forma expreſſa eſt,manũ porrigit,prenditq;: in medio autem AMOR eſt puerili ætate: quòd hæc tria ſint, quibus Fides nititur, quæq; illam inuiolatam conſeruant: nempe honoris ſtudium, veritas promiſſorum, vt videlicet ab vtroq; ſeruẽtur, & amor,qui niſi adſit et faueat,facilè fides corrumpitur: nam fidem honos ſuſtinet, veritas parit,amor nutrit.

SOMNVS.

VERA ET FALSA SOMNIA.

IMago virilis facie reſoluta & languenti, candida ſubtus veſte & ſuprà nigra induti, quaſi diem & noctem indicaret, cornu manu tenens,Philoſtrato autore,ſomnum ſignificat:quod cum vera ſomnia
B immittit,nigrum cornu habere fingitur: cum verò falſa, eburneum. vnde & geminæ ſomni portæ à Virgilio finguntur,his verbis:

Sunt geminæ ſomni portæ: quarum altera fertur
Cornea: qua veris facilis datur exitus vmbris.
Altera candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falſa ad cœlum manes inſomnia mittunt.

quoniam,vt inquit Macrobius ex Porphyrij autoritate, latet omne verum:hoc tamen anima cum ab officijs corporis ſomno paulum libera eſt, interdum aſpicit:nonnunquam tendit aciem,nec tamen peruenit. Et cum eum aſpicit, tamen non libero & perfecto lumine videt,ſed interiecto velamine,quod nexus naturæ caligantis obducit. quod Virgilius his verbis indicauit:

Aſpice,namq; omnem,quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat viſus,tibi & humida circum
Caligat,nubem eripiam.—

Hoc igitur velamen quod nigro colore ſignificatur,cum in quiete ad verum vſ
C que aciem introſpicientis admittit,cornu eſſe creditur: cuius hæc eſt natura,vt tenuatum viſui peruium ſit: cùm autem à vero hebetat, ac repellit obtutum, ebur putatur: cuius corpus ita natura denſatum eſt, vt ad quamvis extremitatem tenuitatis eraſum,nullo viſu ad vlteriora tendente penetretur. Hæc Macrobius. Seruius verò aliam adfert rationem: ait enim per portam corneam oculos ſignificari, qui & cornei ſunt coloris, & duriores cæteris membris, quia frigus non ſentiunt,vt & Cicero in libris de natura Deorum teſtatur. Per eburneam verò portã,os,propter dentes, quòd ea quæ loquimur,falſa eſſe poſsint: ea verò quæ videmus, ſine dubio vera ſint. Aut verò ait, corneam portam idcirco veram dici, quòd,vt ij qui de ſomniorum interpretatione ſcripſerunt, teſtantur, quæ ſomnia perſonæ ſtatum & fortunam non excedunt, vera ſint, & ſimplicia,vt cornu eſt: quæ verò ſupra fortunam ſunt, & nimium habent ornatum, falſa: vnde eburnea quaſi ornatior porta fingitur.

HONOS ET VIRTVS. D

IN quibuſdam Vitellij Cæſaris numiſmatibus inueniunt̃ pulcherrimę Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus ſic eſt expreſſa: Iuuenis galeatus cum pennis ſupra galeã, haſtam ſiniſtra, ſceptrũ dextra tenens, ocreas habens, & ſub dextro pede teſtudinẽ, Honorem qui muliebri forma eſt expreſſus, intuẽs. Habet autẽ caput galeatum, vt fortitudine ad virtutem opus eſſe indicet, quo nos ab imminentibus inſidijs tueamur. eandemq́ ob cauſſam & haſtam habet: pennę verò vel criſta, ingenij acumen ſignificant, & ſublimia cogitanda. Sceptrum poteſtatem vitiorum domandorum, & cupiditatum fręnandarũ. Ocreæ duplicem habent ſignificationem, primùm quòd qui virtutem ſectãtur, E ſemper ad locũ, ſi opus ſit, virtutis exercendæ cauſſa mutandum parati eſſe debent. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem quam ex hoc terreo corpore ſuſcipimus, quæ nos cupiditatũ ictibus obnoxios reddit: prudentia, cuius ſymbolum eſt teſtudo, quam ſub pede habet, diligenter muniamus, ſicq́ greſſus noſtros dirigendos, prudentia duce, vt ne noſmet ipſos in peccandi neceſsitatem conijciamus: ſemperq́ in omnibus rebus honorẽ ſpectandum & intuendum, non autem opes. Honos muliebri potiſsimùm forma depingitur: quòd mulieres maximè honoris ſtudioſas eſſe deceat. Eſt autem ſeminuda mulieris imago, propter opum contemptionem, eademq́ cornucopiæ geſtat, & galeam pede premit: quia ex virtute omniũ rerũ copia prouenit, & virum in honore ob virtutem conſtitutum omnes venerantur.

HECATE.

LVNA.

LVnam ſub Hecates imagine pingebant, propter varias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorum dextrum equi eſt, ſiniſtrum canis, medium hominis. Luna enim ex Solis diſtantia varias figuras ſumere videtur. & cum nouilunium pingere volebant, candidis vel aureis veſtibus indutam, atque ardentem facem tenentem eam faciebant: cum mediam oſtendere volebant, ciſtam ei in manu ponebant, quia creſcente lumine fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo calore denotarunt: tuncque ramum Laureum & papauer manu tenere fingebatur: ramum quidem Laureum, quoniam à Sole ignea fit: Laurus enim Soli conſecrata eſt: papauer verò propter fertilitatem multitudinemq́ animarum, quę in ea tanquã in ciuitate habitare putabantur. Duplicem enim tellurem Ægyptiorum philoſophia

A ſophia ſtatuebat: ſuperiorem vnam, & inferiorem alteram: ſuperioremq́ tellurem Lunam eſſe putabant, inferiorem verò hanc frugum procreatricem, quam nos mortales habitamus: illam enim animas corpore ſolutas incolere putabāt: quia cum Ægyptij ex Hebræorum, à quibus multa didicerunt, theologia eſſe quendam locum, in quem animæ corpore ſolutæ tranſmigrent, ibiq́ beatorum ſedes eſſe, & multa prætera de cœleſti illa patria, & ſancta ciuitate eiúſque regionibus audiuiſſent, & in plenilunio maculas quaſdam in Lunari orbe viderent, quæ in nullo alio ſidere cernerentur, & terrarum quandam montiumq́ & lacuum imaginem præ ſe ferrent, diuina myſteria & arcana humana intelligentia metiri volentes, ea omnia in Luna eſſe putabant, eámque cœleſtem illam tellurem eſſe aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum ſtatuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium quæ in hoc noſtro orbe ſunt, exempla atq́ imagines cernūtur, ab ipſo creatore minimè corruptioni obnoxiæ factæ, quas ideas vocauêre: ex quibus pòſt & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo ſunt omnia creata ſint: mundum illum idearum Lunam eſſe dixe-
B runt. Sic enim ratiocinabantur: vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templúmve ædificaturus, imaginem eius perfectiſsimam mente concipit, quæ cum ex materia concreta non ſit facta, corruptioni minimè eſt obnoxia, niſi cum architectus ipſe corrumpitur, hoc eſt aut moritur, aut mente alienatur, neque pòſt ædificium ipſum tam perfectum & abſolutum reddere poteſt, vt ideam illam quam conceperat æquet: ita & ſummus ille opifex atque architectus, mundum hunc creaturus, eius & omnium quæ in eo eſſe volebat, imaginem perfectiſsimam concepit: quæ imago, vtpote in eius qui omni corpore ſolutus eſt, quiq́ omnia poteſt mente cōcepta, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari poſſet: & re ipſa extitit, quia potentiſsimus eſt qui eam fecit. Et quēadmodum imago humana mente concepta, ſine ſui artificis corruptione corrumpi non poteſt, ſic illam quæ opificem habet nulli corruptioni obnoxium, ſempiternam fore, neceſſe eſt fateri. Hanc autem imaginem Lunam eſſe volebant; cui etiam creator vim hæc inferiora ad ſui exemplum, ſed minus perfecta, gignendi dederit: quam vim Naturam appellarunt. Et ſic Lunæ multitudinem
C animarū, vel quòd in ea corpore ſolutæ habitarent, vel quòd ab illa in mortalia corpora influerent immitterenturq́, vel quòd perfectiſsimas illarum contineret imagines. Sed eſt & alia ratio, cur illi fertilitas multitudoq́ animarum tribuatur: quia videlicet Luna creſcente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis creſcunt, & quia partui præeſſe putatur. Nec tamen abſurdam prorſus illorum ſententiam exiſtimarem, qui huius mundi imaginem in Luna eſſe putarunt, modò ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia ſunt creata, intellexiſſent, quæ non magis quàm Deus ipſe mortalibus oculis cerni poteſt, cùm diuinam illam ideam ſempiternam fore ſit neceſſe, Lunam verò & Solem mutationi obnoxium eſſe, Sacræ literæ teſtentur. Sed ſi huius mundi imaginem tanquam in ſpeculo cerni dixiſſent, facilè illis aſſentirer. Lunare enim corpus ſpeculo ſimile eſſe, ſolarium radiorū reflexio, quam in eo videmus, indicat, itemq́ aqueæ naturæ, quæ in ſpeculis eſt, eſſe philoſophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationē cauſſam tribuentium cōſenſus, & res ipſa docet. Cum igitur talis ſit Luna, & in plenilunio terra inter ſolem & illam poſita, huiuſmodi maculæ in eius corpore cernantur, quæ mediam orbis terrarum

partem, vt illam à Geographis pingi videmus, imitentur, quis non credat macu- D
las illas terræ imaginem eſſe? Nam quòd illas ob corporis inæqualitatem fie-
ri dicunt, id abſurdiſsimũ videtur in cœleſti corpore: & falſum eſſe, teſtatur ſo-
larium radiorum tanta reflexio: quæ niſi ex politiſsimo nitidiſsimoq; corpore
fieri nullo modo poſſet. Quod verò alij vapores eſſe putant, quos illa aſsiduè
ad ſe trahat: primùm dico fieri nõ poſſe, ſi vapores eſſent, vt ſemper eandem fi-
guram ſitumq; ſeruarent: deinde Mathematicorum, hoc eſt Optices certiſsimas
veriſsimasq; rationes, id falſum oſtendere. Nam cum vapores non ſupra me-
diam aëris regionem attollantur, neceſſe eſſet, Lunam à Britãnis, aut Hiſpanis,
aut Ægyptijs, quorũ acies ſupra vapores illos, qui in noſtris ſolũmodò regio-
nibus eſſent, tenderet, ſine maculis cerni: nam ſi quis fortè diceret, vapores illos
totam mediam aëris regionẽ occupare, & ideo ab omnibus videri, is ſciat, ſi ita
ſe res haberet, nos non maculas, ſed totum Lunarẽ orbem quaſi velamine quo-
dam obductum viſuros. Ex quo patet, cum eædem maculæ æquè ab omnibus
gentibus cernantur, vapores eos nõ eſſe. Sed & ipſarum macularum figura o-
ptimè orbis terrarum imaginẽ, vt ex tam longinquo tractu perſpici poteſt, præ E
ſe fert: quemadmodum quilibet videre poteſt.

PERSEPHONE, SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

SEminum virtutẽ & gignendi vim, quę potiſsimùm in terra eſt, vete-
res muliebri forma, germina quædam protendentem pinxerunt:
hancq; imaginem Bonam deam vel Perſephonem appellarunt: ſe-
men non antè germinare ſignificantes, quàm in terram proiectum
aliquandiu ibi latuerit.

DIONYSIVS.

PROMISCVA GIGNENDI VIRTVS PLANTARVM.

QVoniam verò plantæ non ſolùm ex ſemine, verùm etiam quædam
ex ſurculis plantatis naſcuntur, hanc promiſcuam gignendi vim, ſub
Dionyſij imagine expreſſerunt, quem muliebri forma & cornua ha- F
bentem pingebant.

IVNO.

QVATVOR ELEMENTA.

IVno catena de cœlo ab Ioue ſuſpẽ-
ſa, & lapides pedibus alligatos ha-
bens, ab Homero fingitur: ita vt v-
num pedem cõtractiorem habeat
altero, quæ imago quatuor elementorũ ſym-
bolum eſt. Iuno enim ipſa aërem ſignificat: ca-
tena ignem quo cætera colligantur atq; miſcẽ-
tur, lapis altiori pedi appenſus, aquã, alter ve-
rò terram: quæ omnia Iupiter, quem cœli re-
ctorem ſignificare volunt, ita cœlo alligauit,
vt ex illo pendeant, ipſiusq; qui cœlum mo-
uet, nutu gubernentur.

TEM-

A TEMPESTATIS MVTATIONEM, ET ARCANA TEMPORE PATEFIERI.

EAdem Iuno nubibus vndiq; septa, ita vt vix cerni posſit, tum mutationem tempeſtatis, cum Iuno aëris ſymbolum ſit, tum res alta vetuſtatis caligine merſas, aut alioqui obſcuras abſconditasq́;, quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem ſignificat.

SPES FALLAX.

EAdem quoq; Iuno ex nubibus ficta, res de quibus agitur fictas & falſas eſſe ſignificat, ſpemq́; fallacem, admonetq; vt caueamus nobis ab illuſoribus, vel ne falſo, vt ſæpe fit, amore capiamur, nosq; fœminis deludendos præbeamus. Aiunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij ſolicitatam, illi corpus ex nubibus ſui imaginem præ ſe ferens obtuliſſe, cum quo ille iacuerit.

EVROPA.

ANIMÆ HOMINIS IN CORPORE STATVS.

B Vlier tauro inſidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conuerſa, & littus quod longè liquit reſpiciens, ſignificat animam hominis, quam corpus per huius mundi pelagus defert, cum ipſa tamẽ tellurem quam deſeruit, hoc eſt Deum creatorem atq; opificem, auidis oculis intueatur. Et hic eſt Platonicus ille animæ circulus, atq; rationis motus, cum videlicet mente à diuinis ad humanas res cogitandas ipſaq́; creata, conuerſa, tandem ad Dei contemplationem redit. ideoq; poetę finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filiam, ab Ioue ſub forma bouis aut vituli raptã, & per mare in Cretam delatam fuiſſe: cuius fabulæ myſtica explicatio eſt quam modò protulimus.

C

DIANA.

RERVM MVTATIO.

Irgo cui Mercurius veſtem porrigit, Diana eſt, quæ rerum mutationem ex incremento & diminutione factam ſignificat. Finxerunt enim Græci poëtæ, Iouem cum videret Dianam nudam incedentem, quòd id virginem minimè decere videretur, Mercurio, vt ei veſtem faceret, mandaſſe: cumq́; multas ei Mercurius veſtes feciſſet, nullam tamen illi aptam facere potuiſſe; propterea quòd illa dum is vnam pararet, aſsiduè mutaretur, ita vt pòſt illam non poſſet induere. Eſt ergo hæc figura

incrementi & diminutionis, rerúmve aut consilij & mentis mutationis hiero- D glyphicum.

DANAE CVM AVREA PLVVIA.

ANIMI PVLCHRITVDO, ET COELESTIVM BONORVM AFFLVENTIA.

DAnae formosissimæ mulieri, aurum in gremio pluisse finxêre poetæ, per Danaem animi pulchritudinem significantes, quæ naturalibus virtutibus continetur, quas Deus amat, per aureum verò imbrem cœlestium bonorum affluentiam, quæ ex diuino amore eiusq́ benignitate sunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia à Deo solo datur.

PASIPHAE.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

Asiphaë Solis filia, & Minois Cretæ regis vxor, quam in vaccam E transmutatam, ex tauro Minotaurum peperisse ferunt, qui media ex parte homo erat, reliqua taurus, animam significat cum suo ęthereo vehiculo, quo illam corpori coniungi Platonici tradidêre. Aiunt enim animas nostras in beatis illis sedibus & cœlesti regione, æthereũ igneúmve quendam vehiculum, quo deferantur & moueantur habere, cũ nihil quod sit expers corporis moueri possit. quod & Dauid vates comprobare videtur, cum canit, Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam vrentem. Addunt deinde Platonici illas, quamvis hunc igneum vehiculum habeant, tamen corpori, hoc est terreo vehiculo, ob ignis subtilitatem & terræ crassitudinem, nisi aliquo intercedente medio quod vtriusque naturæ sit particeps, iungi non posse, ideoq́ illam dum per cœlestes orbes & elementa descendens transit, paulatim crassiore se quasi veste induere, aëreumq́ sibi vehiculum comparare, quo facilè terreo huic corpori copuletur. Id autẽ facit corporis induendi cupiditate, vt iidem aiunt, accensa: taurus enim corpus significat, vacca ficta aëreum vehiculum: Pasiphae ipsam animã, ex qua copula oritur Minotaurus, F id est homo ex anima & corpore conflatus.

PANDORA.

Andora mulier pyxidem in manu habens apertam, aduersam fortunam, generis obscuritatem, infelicitatem, paupertatem, infamiam, ægritudinem, spei frustrationem, humanę sortis miseriam nobis adumbrat. nam cum hæc virtutes omnes in pyxide inclusas teneret, eam, vt quid intus esset videret, aperiens, omnes elabi passa est, malis retentis, & spe sola, quæ vasculi labro adhæsit, vt narrat Hesiodus: eam enim à Vulcano factam, & ab omnibus diis muneribus, quæ pyxidi illi inclu-serant, ornatam, postq́ Epimetheo con-iugem datam tradit.

A

EVRYDICE.

APPETITVS.

Vrydice quam in pede momordit serpens, appetitum hominis significat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac præsertim calcaneum, cupiditatum hieroglyphicum sunt. vnde Seruator discipulorum suorum pedes lauare voluit, vt eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro nolenti vt se lauaret, dixit, Nisi lauero te, non habebis partem mecum. & in Genesi dixit Deus serpenti, Insidiaberis calcaneo eius. nec solum hoc in Sacris literis, verùm etiam in Græcorum fabu-
B lis legimus, Achillem propterea quòd puer Stygiis aquis fuisset immersus, nulla in parte vulnerari potuisse, præterquam in pedibus, qui abluti non fuerant: vt indicarent eum fortem fuisse, nisi affectibus vinceretur propriis. Neque abhorret ab hoc sensu quod tradunt, Iasonem aureum vellus petentem, vnum calceum in flumine, quod solum in toto terrarum orbe nulli vento est obnoxium, amisisse: hoc est, dum virtutem sectatur, & immortalitatem, aliqua affectuum parte exutum fuisse, & Virgilius, Didonem morituram vnum calceum exuisse, scribit his verbis:

Ipsa mola, manibusq; piis, altaria iuxta
Vnum exuta pedem, vinclis in veste recincta
Testatur moritura deos, & conscia fati
Sidera.——

hoc est, vno affectu, nempe mortis formidine exutam, quæ Didonis figura repentinum firmumq; consilium significat.

C

CYBELE.

AGRICVLTVRA, VEL VICTORIA POPVLORVM.

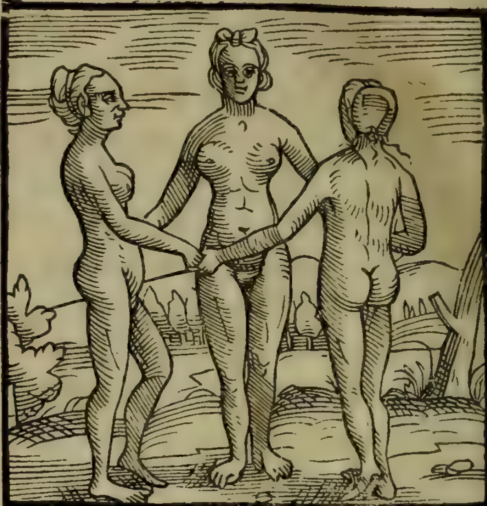
Ybeles turritam coronam habentis simulacrum, tellurem indicat, & vrbes quas illa sustinet domitas: vel victoriam de agricolis seditiosis partam: vel tellurem agricultura domandam, & eam quæ habitatur fertiliorem esse ea quæ minus incolitur. Vbi enim hominum frequentia, ibi artes & industria valent. Quod verò currui eius Leones adiunxere, vt in antiquis marmoribus numismatibusq; videre licet, id significat nullam esse terram adeò sterilem & asperam, quæ labore & industria fertilis reddi non possit, vel illam vim gignendi à sole capere, cum leo sit animal Phœbææ naturæ. Hanc ipsam si non in curru, sed humi sedentem vel stantem cum circino pinxeris, Geometriæ, si cum quadrante, Geographiæ, si cum ligone vel taurum prope se habentem, Agriculturæ simulacrum habebis.

TRES CHARITES.

D

Res Charites sorores fuisse traduntur. Pingebantur autem iuuenes virgines, ridentes, manibus implexis, soluta ac perlucida veste: quarum natu maxima, Hesiodo autore, Aegle vocatur, media Euphrosyne, tertia Thalia. Quid autem hæc omnia significarent, pulchrè docet Seneca de Beneficiis libro primo, in hunc modum: Quare, inquit, tres Gratiæ, & quare sorores, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, soluta ac perlucida veste? Alij quidem videri volunt vnam esse quæ det beneficium, alteram

quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera, promerentiũ, reddentium, simul & accipientium reddentiumq́. Sed vtrumlibet ex istis iudica verũ. Quid ista nos iuuat scientia? Quid ille consertis manibus in se redeuntium chorus? Ob hoc quia ordo beneficij per manum transeuntis, nihilominus ad dantem reuertitur, & totius speciem perdit, si vsquam interruptus est: pulcherrimus, si cohæsit & vices seruauit. Ideo ridentes, quia promerentium vultus hilares sunt, quales solent esse qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes, quia non debet beneficiorũ memoria senescere. Virgines, quia incorrupta sunt & syncera, & omnibus sancta, in quibus nihil esse alligati decet, nec astricti. Solutis itaq; tunicis vtuntur, perlucidis autem, quia beneficia conspici volunt. Hæc Seneca: nos autem etiam illud minimè silentio prætereundum censemus, quòd vna faciem auertere & occultare fingitur: vt indicet, eum qui munus dat, id clàm facere debere, iuxta Seruatoris dictum, Cùm facis eleemosynã, noli tuba canere ante te. & alio in loco: Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera. Altera Charis faciem apertam ostentat, quia eius qui beneficium accipit, est id ostentare & prædicare: tertia partem faciei ostendit, & partem occultat: significans beneficij retributionem celandam esse, ostentandumq́; ipsum beneficium.

E

F

GORGONES.

ANIMÆ TRES IN HOMINE.

Orgones capita, draconum squamis obsita, dentes maximos aprorum instar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuisse tradunt, nomine Euryale, Stheno, & Medusa, ex quibus Medusa sola mortalis fuisse perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideoq́; Medusam Perseus decollauit. Hæ Gorgones animarũ hieroglyphicum sunt. Tradit enim Ægyptiorum Theologia, & cum ea Platonica quoq; schola, tres in homine animas esse, quarum singulæ apud Hebræos proprium nomen habent: vna enim Nephes vocatur, quæ Latinè Viuens vel Sentiẽs dici potest: quam cum bestiis communem habemus, & hæc mortalis est, quam Medusa innuit: est enim corpori proxima, eiq; adglutinata, & sensibus, corporisq́; affectionibus obnoxia: de qua volunt acutiores Theologi intellexisse Christum, cũ dixit, Tristis est anima mea vsq; ad mortem: &, Qui non habuerit odio animam suam,

A perdet eam: ideoq; finxerunt Perseum, qui diuinum spiritum melioremq; genium significat, hanc obtruncasse: debent enim qui altiora contemplari volunt atque diuina, hanc prorsus interimere, ne quid sensus animæ quæ rationis particeps est, obesse posit. Altera anima Ruah, id est spiritus nuncupatur, quæ rationis particeps est. Tertia dicitur Nessamah, id est Lumen, vt à Pythagora & Dauide fuit appellata, quam D. Augustinus diuinitatis partem, & Plato mentem vocat. Ideo autem dixerunt has tres sorores homines suo aspectu in saxa convertere: quia quamvis illas in nobis habeamus, illarum tamen naturam nemo absolutè potest scrutari, nisi Medusa obtruncata, id est corporearum affectionum impedimento prius fuerit liberatus: imò qui eas intueri volunt, saxis eos similes esse ad alia oportet. Oculus autem quem sibi inuicem hæ tres sorores mutuò dant, significat lumen quod habemus extrinsecus, à Deo nobis dari, atq; ab vna in alteram animam deriuari.

VIRGO CAPILLOS HABENS ERECTOS.

B HOMINIS NATVRA.

Lato dixit hominem arbori similem esse, verùm in hoc ab illa differre, quòd illa radices in terra fixas habet, homo autē in cœlo: quo capilli capitis radicum similitudinem quandam habentes indicant. Radix autem vera hominis est anima, quę cœlitùs est demissa, & per quam viuimus, spiramus, & vitales fructus ferimus, vt arbor ex radice vitam trahit: vnde in Cantico legimus, Comæ tuæ iunctæ canalibus: quod de cœlestibus riuis, ex quibus virtus in nos descendit, est intelligendum. nam quæ de capillis & barba in Sacris literis dicuntur, ea o-

C mnia ad animam referri, testantur Origenes & Hieronymus. Vnde si quis virginem capillos in cœlum erectos habentem pinxerit, aptè animam vel hominis naturam expresserit.

VIRGO ABSCISIS CAPILLIS.

IMBECILLITAS ET MORS.

Irgo cui absciſi sint capilli, imbecillitatem virium ingenij, animíve, aut etiã mortem significat: quia non modò in Sacris literis videmus Sampsonis robur in capillis fuisse, quibus abscisis facilè captus & victus fuit: verùm etiam Euripides finxit Alcestem mori non potuisse, donec illi à Mercurio cœlitùs demisso crinis abscinderet: & Nisus non prius à Minoë interfici potuit, quàm illi ab eius filia pilus fatalis abscinderetur. Nec Dido apud Virgilium antè mori potuit, quàm Iris ab Iunone missa ei flauum vertice crinem auferret.

ASTRAEA.

IVSTITIA.

Stræam, Aſtræ Gigantis & Auroræ, vel Iouis & Themidis filiam, pro iuſtitia ſumi notiſsimum eſt: fingunt enim illam vitiis creſcẽtibus indignatam in cœlum euolaſſe, locúmque inter Leonem & Libram medium tenuiſſe, imò etiã ipſam Libram ei tribuunt, qua quid cuique debeatur, expendat. Quamobrem ſic de illa cecinit Ouidius: D

—— Et virgo, cæde madentes
Vltima cœleſtium terras Aſtræa reliquit.

& Seneca in Octau.

Neglecta terras fugit & mores feros, E
Hominum & cruenta cæde pollutas manus,
Aſtræa virgo, ſiderum magnum decus.

Eam quoq;, vt Gellius & Chryſippus tradunt, forma atq; filo virginali, aſpectu vehemẽti & formidabili, luminibus oculorũ acribus, neq; humilem, neq; atrocẽ, ſed reverendæ cuiuſdam triſtitiæ dignitate pingi ſolitam, omnes ferè norunt: cui noſtri pictores modò lancem, modò ſecurim virgarumq; faſcem adiiciunt. Illud autem ferè inauditum eſt, & tamen pulcherrimum, quod Alexander Aphrodiſæus ſcribit, Iuſtitiam ab Ægyptiis ſine capite pingi ſolitam, per manum ſiniſtram porrecta palma diſcapedinatam: quoniam ſiniſtra genuina pigritia nulla calliditate prædita, æquitati aptior quàm dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iuſtum iudicem intrepido & forti animo eſſe oportet, vt nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueatur: eundemq; decet crimina omnium atque merita ad lancem diſcutere & ponderare, vt cuique quod meritus eſt tribuat. Caput verò ei nõ tam ademiſſe mihi videntur, quàm inter ſidera occultaſſe, vt indicarent à iudice neminem videri debere: F vnde Athenis in Areopago, rei velato capite cauſſam dicere iubebantur, ne iudicum affectus mouere poſſent. condit ergo caput inter ſidera, ſolum Deum intuens: & ideo à nobis cerni non poteſt: debet enim iudicis mens ad extremum vſq;, donec ſententia ſit lata, occulta eſſe, ne qua fraus ſtrui poſsit.

PRIORIS LIBRI FINIS.

A CAELII AVGVST. CVRIONIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS, EA CONTINENS QVAE PER SERPENTEM, CERBERVM, FELEM, VItulum, Capricornum, Cancrum, Aquilam, Craterem, Lyram, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum, Pyramidem, Cubum, Octaëdrum, Icosaëdrum, Papauer, Iridem, Hyacinthum, Narcissum, Hyssopum, Myrtum, Salicem, Cedrum, Palmam & alia huiusmodi significantur,

*AD THEODORVM ZVINGGERVM PHI*losophum & Medicum præstantissimum.

ALTERAM *hanc mysticarum imaginum Partem, quam cum superiore Valerianis quasi racemationem quandam diuinis Commentariis adiecimus, tibi, doctissime Zuinggere, donare atq; in tuo nomine edere statui: non quidem*
B *quòd tuæ famæ aliquid scriptis meis ornamenti adiicere posse sperem, quam tu ingenij tui magnitudine, atq; illustribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab aliis illustrari non pateris: sed vt & hi mei labores nomini tuo inscripti, plus autoritatis inveniant, & tu aliquod meæ in te obseruantiæ indicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longeq; impar iis quibus tu nos ornare soles, sed ex candido in te animo profectum, & tali qui libentius, si posset, maiora dignioráq; tibi commendaret. Sed tuæ humanitatis erit, mentem non munus spectare. Quod si feceris, & ingenij ac prudentiæ tuæ acumine, ad intimos animi mei sensus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quanti regium aliquod munus: & quemadmodum me amare iamdudum cœpisti, sic hunc meum immaturum fœtum fouendum suscipies. Quod quoniam mihi certò polliceor, plura non addam. Vale. Basil.* XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ. IↃ. LXVII.

SERPENS.

ANIMA ET CORPVS.

C BAcillum, cui serpens circumvolutus est, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in quibus legimus serpentis in cruce positi aspectu populum Israelis à morte liberatum fuisse: verùm etiam apud Ægyptios & Romanos animæ atque corporis salutare symbolum fuit. Nam cum cætera omnia reptilia crassioris & magis terreæ sint substantiæ, serpentem spiritus & vitæ tenacissimum animal esse constat, quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam vtilissimum sit, & ad acuendum visum herbam inuenisse, nec non ad sese in vitam reuocandum quandam herbam cognoscere traditur. Et cum Romani oraculo admoniti, Epidaurum misissent ad Æsculapium, quem Medicinæ & salutis Deum existimabant, accersendum, serpentem Romam aduexerunt.

CERBERVS.

TRES COELI REGIONES: VEL TRIPLEX DEI POTESTAS.

Eteres tres tantùm cœli regiones faciebant: nempe, Ortū, Occasum, & Meridiem. nam in Septentrione inferos putabant esse, propterea quòd Sol nunquam eò perveniat: quemadmodum & Sacræ literæ Aquilonem interdum accipiunt: et impios ad sinistram à Deo in extremo illo iudicio detrudendos. Sinistram verò in eodem Septentrione esse theologis, quis dubitet, cum impij in eandem cum dæmone regionem sint detrudendi? ideoq; harum trium regionum symbolum finxerunt Cerberū canem tricipitem, quo etiam trina Dei regna significarent, cœleste, terrenū & infernū.

TRES NATVRALES NECESSITATES.

EVndem Cerberum tricipitem finxêre poetæ infernę domus aditum custodire: eo hieroglyphico tres necessitates naturales, quæ hominē à sempiternarum rerum contemplatione abducunt, significantes; nempe famem, sitim, & somnum. & ideo Virgilius fingit Sibyllam, quæ Æneam mentem ad magnarū rerum contemplationem convertere volentem, monet, vt huic Cerbero melle soporatam & odoratis frugibus offam obiiciat, statimq; illo relicto transeat: vt indicet, esse quidē his necessitatibus satisfaciendū, sed nō prorsus indulgendū. E

FELIS.

LIBERTATIS APPETENTIA.

Felis præterea quæ de illo scripsit Pierius, libertatis appetentiæ hieroglyphicum fuit, quo prisci Alani, Burgundiones & Sueui, teste Methodio, in militaribus signis vti solebant: perinde vt Feles carcerem ferre nō possunt, sic se seruitutis impatientissimos esse testantes.

VITVLVS.

CONCVPISCENDI VIS.

MAnsuetus & domesticus vitulus, vel bos, concupiscendi appetēdiq; vim quæ in nobis est, denotat: quia constat, nullum animal ęquè appetitui obedire & venereum esse, atq; Vitulus, siue Taurus. F

CAPRICORNVS.

MORS, VEL DEFVNCTORVM ANIMÆ, ET SECVNDA FORTVNA.

CApricorni signum quod in multis Augusti Cæsaris numismatibus vi demus, summam, vt Astronomi tradunt, sub se natis portendens felicitatem, à Platonicis deorum porta vocatur: quia per eum tradūt, animas corporis vinculo solutas, rursus in cœlū ascendere, vbi diuinæ naturę participes fiunt. ideoq; hoc signū sidereum animas defunctorum mortémve significat, & nonnūquam secundam fortunam summamq; felicitatem, vt diximus.

A

CANCER.

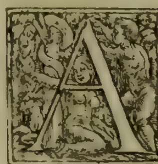
ORTVS HOMINIS, VEL VITA.

Ancer ex eorundem Platonicorũ ſententia, ortum hominis vitamq́ꝫ notat. volunt enim animas per Cãcri ianuã in humana corpora demitti, & vt Capricornum deorum, ſic Cancrũ hominum portam vocãt, quòd per eam egredientes animę humanã in naturam tranſeant.

AQVILA.

DIVINI NVMINIS PRÆSENTIA.

Quila pręter ea quæ de illa ſcripſit Pierius, in Sacris diuini numinis

B præſentiam vel effluxum quendam ſignificat, quo ad maiorem ſuperioremq́ꝫ rerum diuinarum cognitionẽ ducimur, vt Cabaliſtę tradunt. vnde Moſes dicit, Sicut aquila provocans filios ſuos ad volandũ, et ſuper eos volitans expandit alas ſuas, aſſumpſit eum, atq́ꝫ portauit humeris ſuis.

CRATER COELESTIS.

OBLIVIO.

Rater ille ſidereus, qui ab Aſtronomis inter Leonẽ & Cancrum collocatur, obliuionem ſignificat: quoniam ex Platonicorum ſententia, animę cum in humana corpora demittuntur, de cœlo per Cancri ianuam deſcendentes, & per Capricornum rurſus corpore ſolutæ in cœlum aſcendentes, cum deſcendunt ex cratere illo, quem Bacchi poculum vocant, obliuionem bibunt: & ſic cœleſtium rerum obliuiſcuntur, ſed non omnes æquè, verùm aliæ magis, aliæ minus, provt magis minúſve ex eo poculo hauſére. ex quo patet, poculum illud obliuionis poculum eſſe, eiusq́ꝫ imagine obliuionem ſignificari.

C

LYRA.

AVDITVS.

Yra duo habens foramina incurua, aures et auditum ſignificat. quoniam vt in Lyra fidibus illis & neruis tactis aër proximus cõmotus ad duo illa foramina inflectitur, & tandem in Lyræ conuexum, vbi quoq́ꝫ aër incluſus eſt, reflectẽs ſonitum edit: ſic vox aërem extra aures noſtras cõmouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculam quandam inſtar tympani tenſam, appulſus, aërem qui intus eſt naturalem mouet: is autem commotus neruos quoſdam excitat, in quibus eſt auditus. Propter hanc ergo ſimilitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum eſt.

ARCVS.

ACVTI DOLORES.

Er Arcum in Lunæ virginali forma expreſſæ manu poſitum tenſumq́ꝫ acuti dolores indicantur: quia nullus intenſior dolor quàm partus, cui Lucina ſiue Luna præeſt, eſſe putatur.

NODVS.

NECESSITAS.

Per nodum necesſitas, Macrobio teſte, ſignificatur: quæ enim vincta ſunt, ſe ipſa diſſoluere nequeunt: quòd ſi nodo gladium adiicias qui eum reſcindat, fortunam, fatum & necesſitatem virtute ſuperari indicabis: quoniam Alexander Magnus, Gordium illum fatalemq́ nodum gladio reſcidit, & ſic fatum ipſum vicit. & Vetus eſt dictum, Sapiens dominabitur aſtris. D

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL DIVINÆ PROVIDENTIÆ VIS.

Dubium nō eſt, quin Catena illa aurea Homerica, quam pendére de cœlo in terras Deum iuſsiſſe cōmemorat Iliados lib. VIII. his verbis: Agedum aureā reſtim è cœlo ſuſpendite, eaq́ cuncti dij ac deæ apprehenſa, me hinc detrahite in terram: nullo id quantolibet nixu poteritis efficere. At cum mihi facere idem irato libuerit, in terras vos vniuerſos & in maria vſq́ detraham. Quinetiam circumligata reſte ad ſummitatem Olympi, omnia ſupernè attollam, vt intelligatis quantum ego deos ſimul atque homines antecello. Dubium, inquam, non eſt, vel Macrobio & Luciano teſtibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis connexionem, & commune quoddam vinculum, quo Deus & ſummus ille Pater quum vult nos ad ſe trahit, mentesq́ noſtras in cœlum attollit, quo nos alioqui propriis viribus, quantolibet conatu aſcendere non poſſemus, ſignificet: adeò vt qui mentem ſuam diuinitùs gubernari ſignificare velit, is aptè catenam hanc ex ſtella pendentem & contrahentem pingere poſsit. Ea eſt enim diuini afflatus, & igniculi illius, cuius Plato omnes homines participes eſſe voluit, vis, vt mētes ad creatorem cōuertat, & in cœlum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius igniculi cœleſtis participes eſſe, quia qui eius non ſunt participes, quamvis formam corporis humanam habeant, non tamen homines ſunt, ſed belluis inferiores deterioresq́. Eſt prÿterea connexio illa & alio modo intelligēda, vt eam interpretatur Macrobius: nam quæ modò diximus, ex Luciani Dialogis, cùm Mercurium fingit de Ioue propter hanc catenam conquerentem, dicta ſunt, & ad fatorum vim afflatumq́ diuinum referuntur. Macrobius verò ait, catenam hanc ſic conflatam eſſe, vt ex ſummo Deo mens manet, ex mente anima, quę et condit & vita complet omnia quæ ſequuntur: cunctaq́ vnus fulgor illuminat, & in vniuerſis apparet, iuxta Peripateticorum ſententiam, vt in multis ſpeculis per ordinē poſitis vultus vnus apparet. Cumq́ omnia continuis ſucceſsionibus ſe ſequantur degenerantia per ordinem, inquit, ad imum meandi, inuenietur preſsius intuenti, à ſummo Deo ad vltimam vſq́ rerum fæcem, vna ſe mutuis vinculis religans, & nuſquam interrupta connexio, quæ per catenam hanc ſignificatur, quā Lucretius auream funem vocat, his verbis: E F

Haud (vt opinor) enim mortalia ſæcla ſupernè
Aurea de cœlo demiſit funis in arua.

SOLIS VIS.

Plato autem in Theæteto per hanc catenam ſolem ſignificari vult, cum ait: Et ad hæc Colophonem inſuper addam auream illam catenam, qua nihil aliud

A aliud quàm Solem Homerus oſtendere voluit. Quandiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia ſunt ac ſeruantur inter deos & homines. Si verò ſtaret hoc totum velut ligatum, omnia corrumperentur, & fierent inuerſa.

SACRARVM RERVM COGNITIO.

PEr eandem quoq; catenam ſacrarum cœleſtiumq; rerum cognitio mihi ex Homeri verbis ſignificari videtur, cũ ait neminem quantolibet nixu illa apprehenſa Deum de cœlo detrahere poſſe, ipſum verò eadem cuncta ſurſum attollere. nam & ſi literarum ac philoſophiæ ſtudia, ſint quaſi gradus quidam & catena, ad cœleſtium rerum cognitionem: nihilominus ſi quis per eos gradus ipſius creatoris naturam indagare velit, nullo id ingenij acumine, diligentiáve aut labore aſſequetur: hoc enim eſſet Deum de cœlo detrahere, & humano ingenio ſubiicere. Si verò alicui Deus ipſe ſui cognitionem dederit, is totus illi coniunctus facillimè cœleſtia aſſequetur. Quo hieroglyphico monemur, diuinarum rerum cognitionem non ex Philoſophorum libris, ſed precibus & pietate à Deo petendam eſſe.

MVSÆ, EARVM'QVE AFFLATVS.

B CAtena verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, vt Plato in Ione tradit, Muſarum connexionem et commune vinculum, atq; afflatum illum ex quo prẹſtantes poetæ vim quandam diuinam affectuum concitandorum capiunt, ſignificat.

QVINARIVS NVMERVS, ET QVATERNARIVS.

MERCVRIVS, ET ARTIVM INVENTORES.

Er Quinarium numerum Leo Baptiſta Albertus Mercurium figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius ſymbolum eſſe volunt, propter artium inuentionem, vt qui numeri ſint perfectiſsimi. Ex quo patet, per huiuſmodi numeros etiam artium inuentionem inuentoresq; ſignificari.

C

PENTAGONVM.

SALVS.

Entagonum ſalutis ſymbolum fuiſſe, teſtatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodam qui lapſus erat inter ſalutandum: cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus eſt, cum aduerſus Galatas pugnaret, nec ſatis ex ſententia res ſuccederet, eſſetq; in diſcrimine, per quietem vel vidit, vel ſe vidiſſe ſimulauit, vt militum animos in ſpem erigeret, Alexandrum Magnum ſe monentem, vt ſalutis ſymbolum aſſumeret, idq; pro teſſera tribunis daret, eorumq; veſtibus inſueret: ea re fore vt victoria potiretur. Symbolum autem illi huiuſmodi oſtendiſſe, triangulum triplicem inuicem inſertũ ex lineis quinque conſtantem, in quibus ΥΓΙΕΙΑ ſcriptum erat. ſic enim ſalus ſanitáſve Græcè appellatur. vnde & hoc ſignum in

veteribus Antiochi numis adhuc cernitur: quod ſignum Mathematici à quinq; angulis Pentagonum vocant. D

PYRAMIS.

RERVM NATVRA, VEL MATERIA PRIMA.

Er Pyramidem veteres rerum naturam & ſubſtantiam illam informem formas recipientem ſignificare voluerunt: quòd vt Pyramis à puncto & ſummo faſtigio incipiẽs, paulatim in omnes partes dilatatᷣ: ſic rerũ omnium natura ab vnico principio & fonte, qui diuidi nõ poteſt, nempe à Deo ſummo opifice profecta, varias deinceps formas ſuſcipit, & in varia genera atq; ſpecies diffunditur, omniaq; apici illi & puncto coniungit, à quo omnia manant & fluunt. Verùm & alia huius rei ratio, nempe Aſtronomica reddi poteſt: quoniam Ægyptij ſummi Aſtronomi fuêre, imò ipſius Aſtronomiæ inuentores. E

Tradunt autem Aſtronomi, eſſe circulum quendam in Sphæra, vel cœleſti illa machina, ſub quo ſol & reliqua errantia ſidera, curſus ſuos circuitusq; conficiant, & in quo omnium animantium vita, rerumq; naturalium ortus atq; interitus ſit poſitus: adeò vt etiam Ariſtoteles in libris de Ortu atq; interitu, dicat generationis atq; corruptionis, omnisq; mutationis vel incrementi cauſam eſſe acceſſum & receſſum ſolis in circulo obliquo: nam circulum illum, de quo agimus, obliquum vocat Ariſtoteles: Aſtronomi verò, propterea quòd ex eo pendeat animantium vita, Zodiacum vocauêre. Hunc igitur circulum, cui ſoli inter cœleſtes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiuntur: aiuntq; cum illo diuidi etiam inferiora omnia, adeò vt quicquid ſub vno ex illis ſignis contineatur ad centrum vſque terrę, id omne in ſigno eſſe dicatur. & ſic ſignum volũt eſſe velut Pyramidem quandam, cuius baſis in cœlo ſit: nam fundamentum Aſtronomicum cœlum eſt, & apex in centro terræ. Cum igitur in Pyramidibus illis omnia fiãt, ſitq; acceſſus ſolis, qui eſt quaſi punctum quoddam ad ſigna illa ortus, & receſſus ab illis interitus rerum naturalium cauſſa, aptè videtur per Pyramidem natura rerum omnium parens ſignificari. F

ANIMA HOMINIS.

SEd & animam hominis ſub Pyramidis forma adumbrare voluiſſe videntur iidem Ægyptij, qui magnifica regum atq; heroum ſepulcra, ſub ingentibus Pyramidibus fecerint: vt teſtarentur corpore ſoluto & corrupto, animam ſupereſſe, quæ cùm ſummo opifici viſum eſſet, hoc eſt circulo illo triginta ſex millium annorum circumacto, aliud corpus genitura & ſibi factura eſſet: non ſecus ac Pyramis, vt Geometris notum eſt, vertice immoto manente circumacta baſi circulum deſcribit, & toto corpore conum: vt circulus annorũ illud curriculum ſignificet, conus verò corpus quod curriculo illo conficitur. Nam Ægyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem ſtatum triginta ſex millium anno-

rum

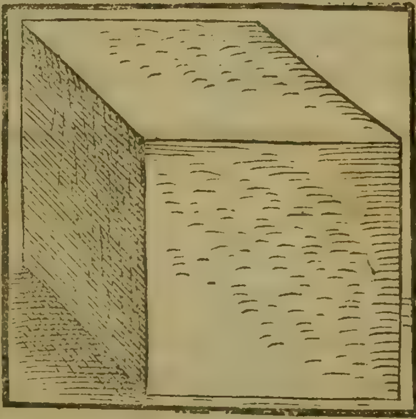
A rum ſpacio reſtituendis, & ab illis ſe id accepiſſe, teſtatur Plato: qui etiam hoc ipſum, id eſt animam noſtram Pyramidis formam habere mihi teſtari videtur, in Timæo, cùm ait ſic factam fuiſſe à Deo animam. vnam accepiſſe illum ex vniuerſo portionem, quæ proculdubiò vnitas puncto illo, qui in Pyramidis vertice eſt, ſignificatur: ſecundam aũt primæ partis duplam: tertiã ſecundæ ſeſquialteram, & primæ triplam: quartam ſecundæ duplam: quintam tertiæ triplam: ſextam primæ octuplam: poſtremò ſeptimam, quæ partibus ſex & viginti primam excederet: poſthæc dupla & tripla interualla repleuiſſe. Quibus numeris profectò nihil aliud ſignificat, niſi expanſionem illam linearum quæ à puncto ad baſim tractæ angulos efficiunt, & per interualla ipſas ſuperficies quæ lineis clauduntur. ex quo apparet illum hoc quoq;, vt alia, ab Ægyptijs accepiſſe.

I G N I S.

IGnem quoq; Pyramidis formã habere, teſtatur idem Plato: propterea quòd cùm in imo latus ſit, circa materiem & fomentum quo paſcitur, in acutã flammam quæ cœlum ſpectat, deſinit. nam per baſim materia concreta ſignificatur, B per reliquum corpus, materia iam ad formam recipiendam parata, & quaſi fermentata: per punctum ipſa informis & ſimpliciſsima ſubſtãtia. vnde minus mirum eſt, quod ſuprà diximus, per Pyramidem animam ſignificari, vt quæ igneæ naturæ ab eodem Platone eſſe tradatur, & corpori non ſecus ac Pyramis baſi, vel ignis fomento, adhæreat.

C V B V S.

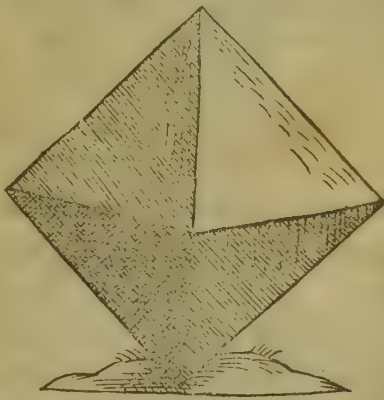
T E R R A.

CVbum, hoc eſt teſſeram, octo angulorũ & ſex laterum terram ſignificare tradidit Plato ex Timæi Locrenſis Pythagorici philoſophi diſciplina, quam Pythagoras, vt teſtatur Iuſtinus hiſtoricus, ab Ægyptijs potiſsimùm didicerat. terrã verò per cubum depingebant, ob eius ſtabilitatem grauedinemq;, quia vt cubus quocunq; voluatur, ſemper iacet, nec facilè C mouetur, ſic terra per ſe immobilis, ſi aliqua fortuita vi commoueatur, ſtatim rurſus iacens quieſcit.

O C T A E D R V M.

A E R.

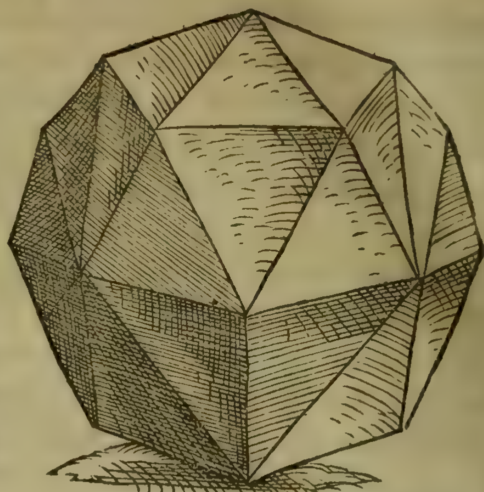
AEri idem philoſophi Octaëdri formam tribuere, quę octo triangulis æqualibus & æqualium laterum, id eſt octo baſibus, & ſex angulis ſolidis: viginti quatuor verò planis continetur. quod vt melius intelligatur, explicandum eſt quid ſit angulus ſolidus, quid item planus. Angulus planus, inquit Euclides, eſt duarum linearum in plano ſe mutuò tangentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio. ſolidus verò angulus eſt, qui pluribus quàm duobus angulis planis cõtinetur, qui non eodem ſunt plano, & ad vnum conſtituuntur punctum. Ideo autem hanc illi formam tribuerunt, quia in aſcenſu ignem conſequitur, & in terræ cauernas penetrat. Octaëdri enim forma aſcendit in duos vtrinq; vertices, & aptiſsimè Sphæræ includi poteſt, vt docet Euclides.

ICOSAEDRVM.

D

A Q V A.

Quam verò Icoſaëdri figuram tenere dixerunt. Eſt autem icoſaëdrum, Euclide autore, figura ſolida, quæ viginti triangulis æqualibus & æqualium laterũ continetur, propterea quòd aqua ſua natura mobilis ſit, & diuiſioni flexuiq́ perfacilis. His quoq́ figuris ipſam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex baſium ſiue laterum & angulorum numero colligitur. Octaëdri enim ad Pyramidem eſt proportio dupla in lateribus, in angulis ſolidis ſeſquialtera, in planis verò dupla: ex quibus proportionib. fit harmonia duplicis diapaſon & diapente: Pyramidis verò ad cubũ in laterib. ſeſquialtera proportio, in angulis verò dupla, ex quibus diapaſon iterum & diapente. Cubi ad icoſaëdrũ in lateribus proportio eſt tripla ſeſquitertia, in angulis ſeſquialtera, vnde diapaſon, diapente & diateſſaron in baſibus, in angulis verò diapente. Icoſaëdri verò ad Octaëdrum in baſibus dupla ſeſquialtera, in angulis autẽ dupla, vnde diapaſon & diapente in baſibus: in angulis verò iterum diapaſon conſurgit. quæ proportiones & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras ſignificatis eſſe traduntur. E

V E R.

AE S T A S.

F

A V T V M N V S.

H Y E M S.

A VER.

CIsta florum, autore Eusebio, Ver significat: quia vere cuncta florescunt.

ÆSTAS.

CIsta spicis referta, eodem Eusebio teste, æstatem denotat: quòd æstate segetes & spicæ demetantur.

AVTVMNVS.

COrnu copiæ vuis & pomis plenum, autumnum indicat: quoniam tunc vina fiunt, & omnes fructus pleno copiæ cornu fundi videntur.

HYEMS.

MEnsa apud ignem parata hyemē significat: quia frigus & quies post æstatis labores parta, terræque opes congestæ ad lautius vitæ genus inuitare videntur. vnde poëta, inuitat genialis hyems. & Horatius:

Vides vt alta stet niue candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
Syluæ laborantes, geluque
B *Flumina constiterint acuto.*
Dissolue frigus, ligna super foco
Largè reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Taliarche, merum dyota.

PAPAVER.

CIVITAS.

PApauer præter ea quæ de illo scripsit Pierius, Eusebio autore, ciuitatis symbolū est: quia, vt in ciuitate multi homines habitant, sic in papaueris capite quasi intra eadem mœnia multa sunt semina: & vt ciuitas in vicos & domos est distributa, sic & papaueris caput in multas intus partes est diuisum, multaque interstitia habet.

IRIS HERBA.

ELOQVENTIA.

C IRidem herbam eloquentię symbolum esse, nemini mirum videri debet: cum Homerus fingat Troianorum oratores vt qui disertissimi essent, Lirioessam, id est iridem herbam floridā comedisse, quod eloquentiæ præcepta illos hausisse significat: propterea quòd eius herbæ flos colorum varietate atque ornatu, Iridi cœlesti, quæ & ipsa eloquentiæ dea habebatur, similis sit: & quia talem oportet esse orationem, nempe colorum ac figurarum varietate distinctam: multasque hæc herba eloquentiæ similes vires habet. nam vt de illa tradunt medici, iris halitus prauum odorem corrigit, gratumque & suauem reddit spiritū, & venena repellit: sic etiam ornata oratio quasi suauis quidam halitus gratiam conciliat, & animi venena, hoc est perturbationes depellit. Hanc herbam quidam volunt olim hyacinthum appellatam: quod indicare videtur Ouidius Metamorph. lib. X, his verbis:

Flos oritur, formamque capit quam lilia, si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phœbo est: is enim fuit autor honoris.
Ipse suos gemitus folijs inscribit, & hya
Flos habet inscriptum, funestaque littera ducta est.

Sed hanc quæstionem medicis permittimus: nos de illa quæ hodie hyacinthus D vocatur, mox dicemus separatim, hanc vulgo lilium cœruleum vel purpureum appellari scimus.

HYACINTHVS.

SAPIENTIA.

Yacinthus, quem ab Apolline in florem conuersum poëtæ fabulantur, prudentiæ ac sapientiæ symbolum est. Nam cum Apollo Musarum ingenij, ac literarum Deus sit, Hyacinthum puerum ab illo ob formam adamatum, poëtæ finxerunt: quia sensus naturalis minimè corruptus puer est, hoc est prudentia caret, sed tamen formosus est, quia mentē ad sui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, vt tandem sensus, iuuenili ætate atq; feruore illo deposito, prudentiæ & sapientiæ florem ex se gignat, suauissimis virtutum odoribus fragrantem: quorum pòst memoria literarum monumentis ad posteros manat.

NARCISSVS FLOS.

CORPORIS FORMA. E

Arcissus flos corporis formam quæ citò corrumpitur, & iuuētæ florem qui citò transit, significat, vt & rosa, & viola, & omnes flores qui citò corrumpuntur. idcirco enim poëtæ finxêre, Narcissum formosissimum puerum, dum suam formā quam in fonte cernebat, cupidè nimis admiratur, in fontem prolapsum perijsse, & in florem huiusmodi conuersum: vt indicarent, non hanc fluxam corporis formam, sed animi præstantiam, & diuinam illam æternamq; pulchritudinem esse adamandam.

HYSSOPVS.

EXPIATIO PECCATORVM.

Yssopus herba pulmones purgans, & caput, qua vtebantur Hebræi cum sanguine animalium, ad populum aspersione lustrandum, gradum diuinum significat, & vinculum illud, quo cum Deo coniungimur: & coniuncti à peccatis expiamur. Hinc Dauid, Asperges me Deus hyssopo, & mundabor. F

MYRTVS.

GRATIA.

Yrtus Veneri dicata, & ob id coniugula dicta, multis morbis sanandis vtilissima, gratiæ & bonæ valetudinis symbolum est.

SALIX.

HÆREDITAS.

Alix pulcherrimo hieroglyphico, prǽter ea quæ à Pierio scripta sunt, hæreditatem significat vel diuinam, vel humanam. quoniam vt salix iucunda arbor est, quæ ad torrentes nascitur, sic ex hæreditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur iucunditas lætitiaq; oritur. quod & vox ipsa Hebraica qua in Sacris literis salix nominatur, indicat. nam vehirbe nachal appellatur, quod & iucunditates hǽreditatis, & salicem torrentis significat.

CORPORA NOSTRA.

Corpora quoq; nostra salicis hieroglyphico significātur. quoniam vt salix, nisi torrentis aquis irrigetur, non crescit: sic & corpora nostra, imò & nosmet

A met ipsi, nisi cœlestibus aquis irrigemur, & secundum decursum illarum plantati simus, fructum nullum ad vitam ferre possumus. Vnde Dauid de beato viro, Hic arbori similis est ad aquæ riuum setæ.

CEDRVS, SIVE CITHRVS.

MISERICORDIA VEL PIETAS.

Edrus siue Citrus arbor, fructus gignens odore ac sapore prestantissimos, misericordiæ pietatisq́ symbolum est, propter magnas vtilissimasq́ mortalium generi vires. Primùm enim præbet resinam electissimam, quę citria dicitur, dentium doloribus vtilissimam. succus eius elephantiasin curat, & pulmonis vlcera: valet contra venena, ardetq́ velut facula. Vnde Hebræi fructu eius solennem quendam diem celebrabant, quasi diuinæ misericordiæ opem implorantes. Quos æmulati Lacedæmonij, deos suos coronare solebant ijs fructibus quos oxymala persica nuncupãt, idem per illos significantes quod Hebręi per Citrum. Lignũ quoq́ eius corruptioni mi-
B nimè obnoxium, facit vt cedrus pro immortalitate æternitateve accipiatur.

PALMA.

HOMO.

Alma in mysticis literis celebratissima, duplici de causa hominis simulachrum esse putatur. primùm quia fructum non fert sine coitu, sed replentur eius rami gemmis masculeis, quasi semine quodam: deinde quia in superiore parte habet quasi cerebrum, quod Hebręi Halulab, Arabes verò Chedar, vel Gemar vocant, quo corrupto moritur arbor, sicut cerebro læso homo interit: quod quidem huic soli inter plantas contingit. tertio quod comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protensos, & fructus digitorum figuram præ se ferentes, vnde dactyli, id est digiti sunt appellati. pulpa quoq́ ipsorum fructuum caro nuncupatur, multum sanitati cõferens, & vel ex vi quadam animali, vel ex Phœbæa natura summæ nutritionis, adeò vt multi sancti Patres in solitudine vitam agentes, eo solùm cibo contenti
C fuerint: quemadmodum & hodie quoq́ multi in Africa populi eo tantùm fructu victitant.

IVDÆA.

PEr Palmam præterea Iudæa notabatur, propterea quòd ea potissimùm regio palmis abundet, & quod Iudæi in sacris suis eius folijs vterentur, haberentq́ diem solennem de palmarum nomine appellatum: vnde in multis Romanorum numismatibus videmus palmam, & mulierem mœstam sub ea sedentem, cum huiusmodi inscriptione,

IVDÆA CAPTA.

CAELII AVGVST. HIEROGLYPHIcorum Finis.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILium locupletißimus.

A

Litera 350.a 351.a 352.b
A. litera absolutionis nota 128.c.a
A. litera cur prima 27.b.c
A. triplex quid in veterũ monumentis significet 372.c
Aæte. 350.e
Aaron cur vitulum, & cur hircum immolarit 26.e
Aaronis dexteræ auriculæ extremũ cuius hostiæ sanguine tangebatur 238.a
¶ Abactoris nomẽ meruit Abrahã 169.a
Abantes quomodo comam gestandam primi excogitarint 230.d
Abderitæ à ranis è regione sua expulsi 212.b
abdicatio filiorum 152.d
aberranti in syluis viã monstrant elephantes 20.a
Abionitarum hæresim aboleuit D. Ioannes Euangelista 142.b
abliguritor omnium 196.f
Abliguritoris indicium 422.c
abolitus 216.e
Aborigenes quo casu Romæ manserint 158.b
abortus 81.a 107.b
Abradere in rotundum capillorum faciem prohibitum 230.b
Abraham moralem innuit philosophiam 280.c
Abraxas Basilidis 131.b
absentia diuturna 144.c
absinthium marinum 420.a
Absinthij symbolum 420.a vis ibid.
absolutum nihil in humano opere 210.c
abstemius per noctuam indicatus cur 148.b
abstinentia cibi potusq́; 94.d.c
abstinentiæ tenuitas 349.d
absurda res 28.b
abyssus 284.e.f
abyssum cur vocarint Dei iudicia Prophetæ 206.f
Academia noua à Carneade 153.a
¶ Acæna 265.d.e
acanthias 192.f Achelois 350.f
Achilles ceruorũ medullis enutritus 52.e Chironi curandus à Peleo datus 343.f inuiolabilis præter pedes 257.e vnde dictus 52.f
Achillis ad tumulum quæ libamina ferunt quotannis Thessali 403.d.e
Achilles Bochius Bononiensis 51.a
Achilles Maffæus 110.c
accipiter Soli dicatus 426.d.e
accipiter, eiusq́; symbola 151.c.& seq.
accipiter animi symbolum 156.a idem & Osiris Plutarcho 151.d Insigne erat Sagittariorum Venatorũ militum 155.e quando fœminæ consortium appetit 151.e sacerdotij symbolum 156.a sanguinis symbolum 154.b sursum volans quid, & deorsum quid 151.f 152.a
accipitris artificiosa pugna 155.● ossa ex tibijs aurum attrahunt 151.d significatio in sacris 152.b
accipitres septem vulturẽ insectantes quid 155.c
accipitrina herba ad oculorũ morbos cur adhibetur 151.d
accusator inanis 175.b
acerbitas 388.f
aceti conficiendi ratio 424.f
acinacem attestari Scythis maximum iuramentum 315.f
acinaces ibid.
acoris auidus 188.f
Acridophagi in Aethiopia 202.f
Actæon à suis canibus deuoratus, quid 52.a 55.a.b
Actæus dæmon 292.f
Actiaca victoria 15.f
Actiæ matris Augusti somnium 112.f
Actij Synceri laus 143.f 164.e
actus in mensuris, quid 265.f
acuti hominis symbolum 196.e
¶ Ada regina Carũ obsonia exquisita Alexandro mittit 411.b
Adad quid Assyriis 15.e
Adagartis quid ibid.
Adam quid Hebræis 153.b
Adami cingulum quid significet 392.f
Adami pomum 392.e adamas 306.a
adamanti collatus Christus & Iob 306.c
adamantẽ emollit hircinus sanguis 306.d
Adelbertus Brauemburgi regulus iniquè ab Attone Moguntino deceptus 254.e
adianton 424.b
ad Gallinas, villa 372.f
adlocutio, multorum numismatum inscriptio 238.e
Admetus iunxit Leonem & aprum 2.d
admirator sui 50.d
adolescentis generosi natura qualis esse debet 40.e 395.f
Adonis 322.f ab apro confectus quid 68.a.b huius simulachrum ibid.c
adoranti conuenit stare 46.a adoratio ibid. 275.e adoratio per circulum indicata 287.a per manus symbolum 251.f
adoraturos sedere iubet Pythagoras 46.c
aduena 184.e
aduentus vel migratio 334.c
aduersarius contradicens quo signo in lucem æditus 227.c
adulatio 348.f
adulationibus deditus 393.c
adulator 188.c
adulator & scurra 43.a
adulatorum illecebræ 89.c
infidelitas 196.b
ab adulatoribus pessundatus 51.c
adulteræ coniugis maritus 73.e
adulteri qua pœna affici soliti 98.d
adulterium per murænam 209.c
¶ Aedes 363.c.d ædificatio 368.a
ædificationis principium vnde 344.c
ædilis curulis 320.f ædilium ordines duo ibid.
æditumus 320.a æditus ibid.
Aegydius Viterbiensis 123.a.d 322.c
Aegilus, Atheniensium tribus 391.d
Aeginetarum iuuentuti pollices præcisi ab Atheniensibus 260.f
Aegira Achaiæ ciuitas 410.a
Aegon Argiuorum rex vt creatus 137.f
ægritudine conflictatus 153.a
Aegyptus 127.c 329.c
Aegyptus cœli imago 243.b cur per cor significabatur 242.e.f per crocodili symbolum 207.f humida & calida 242.f Romanos effœminauit 35.b quid in diuinis significet 153.f
Aegyptiacæ literæ quæ 351.a
Aegyptiaci soli fertilitas vnde 10.f
Aegypti captiuitas quid 151.f
Aegypti deliciæ 35.a
Aegypto quomodo promissa libertas 35.b
Aegyptius sophista 211.a
Aegyptij summi astronomi 438.e
Aegyptij ab Aethiopibus multos ritus dicuntur accepisse 147.f à Cambyse diuexati 12.f à quibus significationes suas comminiscebantur 44.b ciuitates multas in Hetruria fundauerũt 301.a cadauera vitro condita diu asseruabant 40.d diuino cultui seruientes carnibus abstinent & vino 411.e cur maritimis abstinuerint 221.e noctem cum die pari horarum numero assiduè partiuntur 208.e puritatem adamauerunt 220.e quomodo mundum patiebantur 134.f
Aegyptij & Phœnices quomodo Solem Lunam & stellas deos intellexerint 326.c
Aegyptij reges ac sacerdotes vino abstinebant 390.c
Aegyptiorum opinio de mundi figura 24.d peculium in gregibus 422.d statuæ quales 366.a
Aegyptiorum Iupiter quis 29.b
Aegyrenses Amorem & Fortunam in eodem delubro colebant 288.d
ægythus auis quæ Aegyptijs 182.f
Aeliani locus 83.b

Aelij

Aelij Veri Imp. lectulus qualis 401.f
Aelio Pertinaci signum datum de inuadendo regno, quale 33.f
ælurus & felis an idem animal 100.d
cur Lunæ simulachrum 101.c
æluri oculi ad Lunæ vices vel maiores vel minores 100.e
Aematheolicæ sues solidis sunt vnguibus, & non diuisis 69.c
Aeolipilæ 105.f 106.a
Aeneæ Platonici locus 190.f
Aeolus cur Hippotæ filius dictus 104.f
Aeoli filij & filiæ 104.f
æqualitas 161.f 369.d
æquinoctia 46.d
Aequitas in Elephanto 18.b
Aequiuoca, cuius sint Xenophontis, ignoratur 230.e
aer 280.e 439.b
aeris elementum per accipitrem 155.f
aeris symbolum per columbam 158.c
ærei claui cur configendis nauibus aptissimi 360.b
æris signandi mos à Iano inuentus 228.b
æris soliditas ac diuturnitas 110.c
ærumnæ 284.d 344.d
ærumnosus 297.b.c
æs perpetuitatem denotat 360.b
æs olim pecudum nota signatum 76.f
Aeschinem tragicam simiam vocauit Demosthenes 49.e
Aeschylus primùm excogitauit colubras Eumenidum crinibus obuolutas 181.d
Aeschyli dictum de leonis catulo 6.e locus 149.a tragœdiæ 389.b
Aesculapius 117.a 381.e cur intonsa barba 232.b cur serpentis insignia gestet 118.a in solitudine Titthei montis expositus 40.c à capella alitus ibid. sub anguis specie multis apparuit 117.f
Aesculapij caput cur laurea redimitum 373.d
Aesculapij simulachrum 381.e imberbe apud solos Sicyonios 232.b
Aesculapij simulachro cur canis adsculptus 40.c
Aesculapio attributa ars 323.c cur gallum se debere dixerit Socrates 172.f cur immoletur gallina 172.c
æstas 67.b 405.b 439.f
æstas & hyems 68.a
Aestyi Germani aprorum formas pro armis gestabant 67.f
Aesymmio Megarensi quid responderit Apollo 128.a
ab ineunte ætate libidinosus 202.c
ætatum distinctio varia 272.e
æternitas 288.a 319.d 328.d cur per basiliscum indicata 105.c
æternum, perpetuumq; 286.f
æthera cur patrem putauerunt nonnulli 329.a
æthereus ardor 280.e
Aethiopia quid sonet Hebræis 153.f
Aethiopes pij fuerunt olim 147.f publico damnati iudicio sponte sibi mortem consciscebant 147.f vbinam habitent 242.f
Aethiopum ad epulas cur Iupiter cum reliquis diis inuitatus dicatur ibid.
Aethiopum pedes tumori obnoxij 28.e
ætatis species duæ 142.d
Aetnæ montis lucū incolebant canes 40.d
Affectus motum vt ad assecutionem perueniatur, excitat 109.a
affectus humani 407.f voluptarij 257.e
Affectuum malorum dissipatio 126.f
africa 404.e huius fertilitas ibid. domita quomodo pingebatur 17.f muliebri specie effigiata 398.a
Africæ symbolum per scorpium 119.e
Africani elegans sententia 33.a
¶Agamemnonis clypei inscriptio 4.d
Agamemnonem cur Homerus æquiparauerit boui 5.a
Agathocles graui obsidione pressit Carthaginenses 340.d.e
Agathocles Siciliæ tyrannus à Timæo historico notatus 151.d
Agathyrsus 110.b
agelastos 182.a
Ager quid in diuinis literis significet 400.c.
Agesilai dicterium de sagittariis 310.b
aggerum construendorum norma ab hirundinibus accepta 162.c
aggressio 258.a
Aglaus alter, prouerbium 87.c
agmen 189.c
agna aurea Atrei, quid 76.b
agnus 75.c.d
agni insolito colore nati quid portendant, & quibus imperium 76.b
agricola 68.f
agricultura 15.f 316.d 339.e 354.f 385.c 405.c
agriculturā monstrauit Saturnus 228.b
Agrigentini taurum Phalaridis in mare proiecerunt 25.c
Agrippa omnibus Diis templum dedicauit 364.e Sex. Pompeium maritimo prælio vicit 321.c.d 335.e
¶Aiax Locrensis draconem mansuetum in deliciis habuit 117.b
¶Alæ animarum Platoni quæ 153.d
alas pedibus addere 429.d
Alæus Telephum exposuit in Panthium montem 52.f
Alastores dæmones 292.f
alba cur ad Dei cultum adhibita 286.d
alba veste decorabantur liberti manumissione accepta 296.e
albatæ 296.d
Albertus Magnus alitur 8.e 105.e
Albini natale solum quod 138.b
Albino Clodio quid portendebant cornua 56.f
albis vestibus delectatur Deus 296.e
albis vestibus vti in Imperatorum Rom. funeribus mos olim 157.b
Alcathus Leonem occidit 239.f
alcea cur leonis cauda dicta 7.e
alcedo 180.d raro apparet 180.f
alcedonis nidus qualis 180.e
alcedonum incubatus tempore, mare tranquillum 180.e
Alceste Admeti regis coniux 156.e
Alcibiadis coturnix 177.e
Alcithoe cur in vespertilionem mutata 179.f
Alcmæonis de sapore sententia 240.c
Alcyonij dies 180.e
Aldi Manutij insigne 335.f
alectoriæ gemmæ vis 173.e
Alexandrū Aeropum Thessalis equitibus præfecit Alexander Magnus 162.f
Alexand. Macedo Iouis Ammonis filius fabulose creditus 5.b
Alexander puellas Darij captiuas summa integritate seruauit 247.d
Alexandri Bucephalus 29.a
Alexandri capiti insidens hirundo quid 162.f cōmentum aduersus ingruentem somnum 128.e continentia 247.d effigiem qui gestabant, prospere sibi omnia successura putabant 226.e mos in præbendis auribus tam reo quàm accusatori 237.b numisma cur leoninum spolium habeat 3.c responsum Adæ reginæ Carum 411.b
Alexandri studiosissimus Antoninus Seueri filius 226.f
Alexandro an merito fulmen attributum 324.c.f 325.a
Alexandrum decimum tertium Deum ad duodecim suos colebāt Atheniēses 324.c
Alexandri Aphrodisæi locus 435.d
Alexander Mediceus trucidatus 332.f
Alexander Phereus hastā qua Polyphranem interemit consecrauit 311.c
Alexander Seuerus ex leporinæ carnis esu formosus factus 96.b
Alexandri Seueri mortem indicans portentum 372.f 391.f
Alexandria cur vocata Leontopolis 3.c
Alexandriæ vrbis prima descriptio farina signata 184.e
alienæ opis indigus 201.f
alienigenarum procus 209.b
alienus ab amore 92.a
alimonia 393.b
Alilat & Oratal Arabum Dij 254.c
alis insignita erant capita sacerdotū Aegyptiorum 256.a
Alithæus Turrianus 368.e

allium militiæ symbolum 417.e
allio incitantur ad pugnam galli 173.d
neq; allium neq; fabas esitandas, prouerb. 417.f
allium odit Leopardus 59.c.d
Almæ significatum 132.d
Alpini milites 102.a
Aloisius Cornelius 361.a
alta, & altum 285.b
altum nil sapiens 180.c
alumine oblita materia non succenditur 120.e
¶ Amans ardet 120.a
amaranthus 403.d
amarities de vitæ dulcedine 187.d
Amasios cadauer combustum à Cambyse in ignominiam 341.d
Amatæ rei desertor 422.d
amator 120.a
amatores mortui 342.e.f
amatoriæ deliciæ 100.b illecebræ 157.d
amatorium 421.a
Amazones è serpentum coriis tegumenta bellica faciebant 305.e
Amethystus contra ebrietatem stat 307.c
ambiguæ oues quæ 76.e
Ambres liber Aegyptiacus 278.a
D. Ambrosio puero apes in labellis consedisse dicuntur 186.c
amicitia 40.f
amicitia firma 220.f
amicitiæ confirmatio 408.d
amicitiæ hieroglyphica plurima 398.f
amicus inutilis & ingratus 162.d
amicorum comparandorum ratio 254.a.b
Ammianus Marcellinus Græcanico fuit ingenio 260.f
Ammiani Marcellini locus 429.a
Ammonius Alexandrinus Origene & Porphyrio discipulis clarus 91.c
amolitio 241.a
amor 309.d 342.c 347.e 356.c 394.b
amor fidem nutrit 431.a
amor alatus 408.a
amor geminus quomodo exercēdus 161.a
amor in simpliciorem ætatem 15.f mutuus 342.e 394.f oculatus'ne an cæcus 357.f perditus 395.a turpissimus 375.d
amoris firmitas 198.f
amoris impuri satietas 196.c
amoris indicium 418.f nutrimentum 120.b petulantia 16.a progressus 394.d laquei & retia 358.a.b radij in amantium oculis qui 309.c.d symbolum 400.f vulnera 309.c 374.c
amoris veri fructus 396.c
amori cur alæ attributæ 155.b
amori persuadendi magna vis inest 184.a
Amorũ agminis descriptio, ac lusus 394.b.c.d. & seq.
Amphilochus Olenius ab ansere adamatus 145.c
Amphion à quo lyram acceperit 347.f 348.c
amplitudo nominis 112.e
amuletum 375.d
amygdala pro canitie 279.a
amygdalæ floris multitudo, aliarum etiam frugum feracem annũ pollicetur 378.e
amygdalus temperantiæ hieroglyphicum 379.b
¶ Anacharsis quo gestu dormire deprehensus 247.c
Anacharsis Scythæ dictum 389.b.c
Anacharsis statuis quid inscriptum 247.c
Anacreontis versus de fastu muliebri 35.d
Anaxagoras cur iudicarit hominẽ sapientissimum omnium animantium 251.f
Anaxagoræ opinio de Sole 326.d
Anaxilas Rheginus 97.b
Anazarbeni cur oleas habeant fœcundissimas 388.b
anceps consilij 81.e
anchoræ hieroglyphica 335.e
anchoræ alligatus Delphinus quid 195.e
anchoram habuerunt Indi pro caduceo 336.c
anchoris duabus inniti 336.a
anchua piscis 215.f
ancile 312.c.f 313.a
Andreas Physicus ad Nicandrum glossemata adiecit 209.b
anemona 403.b
Angelus Cæsius 297.d
Angelus Colotius 164.a.c 238.e
angeli 234.e 402.c
angelorum cura quæ 331.c.d hierarchiæ tres 331.c nomina & munera 322.e 223.a.b.c
angelos nos vocamus, quos Gentiles Genios 40.d
Angeronæ effigies qualis 261.b etymon ibid.c
Angleuarij 114.c
anguilla 210.d & seq. mutationem non facilè fert ibid.f mortua ad fundum residet 219.f
anguillæ generatio 210.e
anguillarum captura copiosa quando 210.b
anguimanos cur vocarit elephantos Lucretius 17.a.b
anguineum ouum quod 115.e ad iudiciorũ victoriam confert ibid.
anguineos pedes habuerunt Gigantes 118.c
anguipedum Syrtium historia elegans 108.a.b
anguis significata 102.d. & seq.
anguis caudam admordens quid 111.f
anguis, nisi anguem comedat, non fiet draco, prouerb. 111.d
anguis quo tempore exuuium deponit 103.e
anguium magna vis conglobata in Aethiopia 115.f
anguibus vis magica inest 106.b
angulus solidus 439.c
anima 153.b 332.c
anima Deus've 269.f
anima hominis 438.f
anima cum aereo vehiculo 433.d.e
anima & corpus 436.b
anima corporis affectibus tangitur 202.b generat cogitationes 229.f purpurea 204.f sanguine nutriri videtur 154.b
anima leonis cur vehementius moueatur 7.c
animæ hominis in corpore status 433.a.b
animæ & animi differentia 153.b
animæ cum corde commercium 153.c
animæ substantia non est sanguis 154.c
animæ per pisces indicatæ 222.b
animam sponte non exturbandam cur iudicarint veteres 340.b
animæ humanæ vineis comparantur 391.a
animæ defunctorum 436.f
animas mortuorum in fabis habitare 413.c
animaduersio 316.b
animaduersio seuera 227.f
animal nullum homine diutius viuere existimat Aristoteles 149.e
animal nullũ sacrificandũ putabant Theologi veteres 412.c
animalia fœcundiora quæ 11.c frigida & timida quæ 197.f naturæ ductu in morbis sibi medentur 423.a.b.c rationis expertia voluptate afficiuntur 93.a
animalia tertij generis non gignunt 92.b
animalium curandorum causa 304.b.c
animalibus omnibus quibus sanguis, iisdẽ & cor est 154.e
animalibus qui primi vescebantur penuria frugum id coacti fecerunt 412.a
animus 152.a 406.f 407.a
animus ad humilia deiectus 127.a alatus Zoroastri 153.c à vitijs depurgatus 215.f diuinis intentus 126.d gratus 196.c regendus 407.f suauitate permulcendus 186.f
animus vitaq; 340.a.b
animi afflictio 189.c candor 165.a desponsio 37.e domitor 15.g elatio descripta 35.a puritas 172.f vis labefactata 64.a.b
animi pulchritudo 433.d
animi corporisq; vires 2.e
animi feritas per quercum significata 376.c
animi magnitudo in canibus 41.e
animi patria non est corpus 144.f

Anne

Annæ Samuelis matris precatio qualis 206.a
Annibalis cõsilium Antiocho datum in nauali prælio quale 113.d
Annibalis strategema 420.f
annona 358.c 404.e
Annonæ felicitas & penuria 25.e
annus 104.e 287.c 327.e 359.f
annus mensesq; 13.a
annus cur per palmam indicetur 369.a
annus Aegyptius 285.f
annus iniens 228.a
anni Aegyptiaci rationes duæ 290.a.b
anni constitutio apud Persas 131.b qualitates quatuor 229.c tempora tria Aegyptiis 292.b
anni symbolum cur vultur 130.e
annum quomodo metiebantur Aegyptij 130.f
annum vnum viuunt passeres mares 150.c
annorum centena 131.b
annorum certus numerus 67.c.d
anser 174.d cur detrimenti symbolum 175.a cur liquidis & frigidis delectetur cibis 174.f
anseris exẽpla amoris erga homines 175.a
anseris ingeniũ auersum à poeticis studius 174.f
anseri honores à Romanis instituti 174.d
anseres Taurum montem penetrantes cur lapillis rostra sua occludant 174.e
anserum iecinoribus canes pascendos instituit Heliogabalus 174.d
anserum oletum omnia adurit 175.a
Anser poëta pessimus. ibid.
Antagoras poeta quid responderit Antigono 221.d
Anteuorta & Postuorta 228.a
Anteus 427.d.e
Anteus ab Hercule collisus quid 247.e
Anthanis 354.d
anthia piscis 213.b
anthracinæ vestes 297.b
Anthropius taurum dedit Agamemnoni & Menelao 29.d
Antigoni dictum argutum 1.c
Antiochi numisma 438.d
Antiochi laus ab æqualitate 193.d
Antiochus cognomento Accipiter 155.c
Antiochus Soter 351.d 438.c
antipathia inter camelum & equum 94.d
Antipatri epigramma de Platone 141.d
Antipatri parsimonia ficta 296.f
antiquitas 352.d
Antisthenis dicterium 34.f in adulatores 51.d in Athenienses 200.b
Antisthenis argutum responsum ad Diogenem 189.e
Antoninus Pius cur semper in vrbe sederit 111.a
Antonini Pij mansuetum ingenium 173.f
Antonino imperiũ portendit agnus vellere in fronte purpureo 76.c
L. Antonius Fab. Quadratus torquibus & armillis à Tito Cæsare donatus 354.e
Antonius Agnellus 338.c
Antonius Bechus Tiberiũ oppreßit 172.d
Antonius Marosticanus 193.f
Antonius Musa viperas edendas dedit 117.b
M. Antonius Passer 285.d
Antonij ab Vrsicino deprecatio 253.c
Antonij triumuiri numisma 429.f
Anubis 41.e
Anubis Cynopolitarum deus 222.f
Anubis & Osiris expulerunt Gigantes ex Italia 41.e
anularis digitus cur odoribus illinebatur ab Aegyptijs sacerdotibus 302.c
anulus 302.a ornatus & signandi causa circumferebatur. ibid.
anulum arctum non gestandum cur dixerit Pythagoras 261.c
anulum gestare flamini Diali cur non licebat 376.f
anulum vnum duntaxat olim habere vnicuiq; licebat 302.a
anulorum ius quibus negabatur 302.b
anulorum vsus vnde propagatus 262.b
¶ Aornus fluuius pisces habet vocales 218.e
¶ Apaturiæ Palladi zonam virgines Trœzeniæ ante nuptias dedicabant 398.f
Apelles cur fulmen in Alexãdri manu pinxit 324.b.c
aperta vis 338.b
aperto pectore 241.f
Aphrodisias 354.d
apiastrum apibus gratum 424.c
apis 185.c regni symbolum. ibid.f vitæ sociæ amatrix. ibid.e
apes D. Ambrosio, Pindaro, Platoni pueris in labellis consederunt 186.c Dionysio & Hieroni regnũ quomodo præmonstrarint 185.e.f
apes ignorant venerem 188.b oderunt homines à coitu olidos. ibid.
vnde generentur 31.f
apum artificium à Virgilio descriptum 188.b politia eleganter à Plinio descripta 185.d
apum examen in faucibus leonis à Samsone strangulati 187.e in iuba equi Dionysij 185.e
apum rex aculeo caret 185.c
Apim cur nõ paßi sint Aegyptij bibere ex Nilo 339.d
apium luctus indicium 382.a.b
Apollo 395.e
Apollo Agyieus 366.e Delphicus 194.f
Apollo fidicen 165.d Meliates 395.c Thyreus 360.f
Apollo Musarum deus 440.d
Apollo cur per corui symbolum 169.c per gallum 173.a per lupum 79.d per gryphem 167.f
Apollo in Delphinum mutatus 194.f tibijs libenter cecinit 349.c
Apollinis affectus expressus ab Ouidio 43.d cum Hecate certamen 100.f Panionij ædem quomodo primum ædificandam putarint Græci 367.b.c Musæ 350.e sagittæ in Græcos immissæ 310.b
Apollinis pedibus serpens triceps subijciebatur 118.b
Apollini acceptũ ferebãt Cretenses vniuscuiusq; mali liberationem 194.f
Apollini cur cygni sacri 164.d
Apollini Lyceo cur templum dicatũ apud Sicyonios 82.c
Apollini quæ nam animalia dicata 173.a
Apollonius 354.d
Apollonij Rhodij locus 122.c 239.e
Apollonius Tyaneus 57.b
Apollonij Tyanei præsagium suæ commorationis apud Barsanum 13.a.b
Apostoli 28.e 141.c
apotheosis Imperatorum 27.f 139.b.c fœminarum 171.d multis regibus decreta 324.c
appetentia 121.e
appetentis vis in hepate 134.c
appetitio affectum excitat 109.a
appetitus rationi obsistit 427.e
Appion Grammaticus cymbalum mundi à Tiberio vocatus 99.f
Appioni cor asini obiectum 88.a
Aptera ciuitas vnde nomen sortita 155.a
apua piscis 215.f Veneri sacra. ibid.
apua ad ignem, prouerb. ibid.
apuarũ copia cur apud Megarenses. ibid.
Apulcianæ fabulæ argumentum 401.f
¶ Aqua 40.b 439.d
aqua mihi hæret 256.e
aqua cœlestis 426.c
aquæ vocabulo quæ significentur 281.d & 284.c
aquæductus & fontes leoninis figuris ornati 10.f
aquam generationis causam putarũt multi, & cur 60.b
aquam ranæ dare, prouerb. 211.e
aquæ & aere naturam rerum constare putabant Assyrij 222.e
aquarum segregationes apud Mosen quid 219.f
aquis comparata disciplina 281.e
aquila 137.c.& seq.
aquila Aurelianum infantem de cunis sustulit 138.c carnem bubulam in Maximi cellam, & Iouis Præstitis sacellum abiecit 138.c Claudij dextero humero consedit 138.b dedicata iustis Imperatorum & regum 139.b in educanda prole iniqua 140.b Gordij currus iug-

iugo insidens 137.f Ioui gestat tela 142.a lapidem in nido collocat 142.c mactandam Helenam liberauit 139.e Maximo Imperij auspiciū dedit 138.b
aquila ossifraga quæ 139.d
aquila panem de manu Octauiani rapiens quid 138.b
aquila pollet visu 141.e 142.b quibus imperium & regnum præmonstrauerit 137.e.& seq. quot vno tempore pariat 138.a volucrum regina 139.a vnde dicta 25.b
aquila vulturina 139.d
aquilæ conspectus felicitatē indicat 137.f
Aquilæ cognomento gaudebat Pyrrhus 138.f
aquilæ etymon 142.b
aquilæ nidus cum pullis à C. Mario puero repertus, quid portendebat 138.a pennæ aliarum auium pennas cōtactu corrumpunt 140.c.d præconium ex Sosithei dicto 141.e
aquilæ senectus, prouerb. 141.a
aquilæ cur belluam cum serpente 117.f cur tantum tribuerit Pindarus 139.a
aquilam sacrarunt Persæ ante Romanos 137.c
aquilæ duæ in culmine domus, vbi Alexander natus 138.c
aquilæ gerendis rebus se duces præbentes 138.c
aquilarum duarū ex auro apud Delphos significatio 143.a insignia quædam Ibid. pulli à vulturib. discerpti 133.b
aquilis senescentibus rostrum magis incuruatur 141.a.b
Aquilæ Pontici opinio improbatur 132.d
Aquileiæ expugnatio quibus indicijs præcognita 125.e
aquilinus lapis ad multa remedia 142.d
Aquilo 436.d
Aquilo quatenus vocetur dexter, & quomodo pro dæmone accipiatur 24.e
Aquilone spirante gignitur masculus fœtus 24.b
aquilus color 142.b
¶ Ara 363.c.d
ara Dianæ deæ ex cornibus ceruinis 54.a
ara sacrificalis 364.c
Arabes fidem in manibus colebant 254.c
Arabia cur nullum suillum genus habeat 64.c
Arameorū opinio de duabus legib. 322.c
aranearum telæ quid Aristoni Chio 193.d
araneus 193.a
araneorum telæ quid in Sacris 193.b
Arati locus 167.e
arationis partes procuratæ 26.d
aratrum 354.e
Araxa fœmina 110.b ex Hercule filios genuit tres. ibid.
arbiter genius ve 40.c
arbores sine tēpestate cecidisse, suaq; sponte mox resurrexisse 380.a
arbusta terrenis mētibus assimilata 371.b
arca fœderis cur ex cedro sit fabrefacta 373.e
arcæ Noes ligna cur quadrata 290.b
Arcades cur rudes dicti 66.a Proselenes cur 329.e.f
Arcadum gestamen quale 329.f mos in eligendo rege 2.f
arcam Domini vaccæ fœtæ traxerunt 28.d
arcana tempore patefieri 433.a
arcana reuelata 201.d
arcana sacrorum 243.c
arcana tegenda 48.e
archangelorum cura quæ 331.c
Archemorus celebritatis Nemeeorum causa 382.a
Archidami dictum in Chiorum legatum 219.e
architectura per hirundinem 162.b
arcus 308.f 309.a cur fuerit dedicatus Amori 309.c
ardea 183.a per coitum sanguinem ex oculis emittit 183.a tempestatis signum. ibid.
in Areopago rei velato capite causam dicebant 435.f
Argaman 323.a
Arge 350.e
argentum liquidum 429.c
Argiphon cur Mercurius dictus 118.e
Argiui, & Argiuorum numi 100.d
Argiui primùm vsi scutis ligneis 312.c
Argus 430.a
Argus cur bouem custodierit 26.b
aries 77.d.& seq.& 414.c
aries in Isocratis sepulchro cur adscriptus 78.b
aries in Sacris literis quid 75.c
arietinum caput cur Hammonis signum 78.d
Arij Lacedæmoniorum regis epistola 143.b.c
Arion quo habitu delphino vectus 194.d
Aristander Thelmesius 162.f
Aristandri Thelmesij diuisio dentiū 240.f
Aristandri sententia de oleo 387.c
Aristides Italicas res descripsit 139.f
Aristippus quid obiecerit Diogeni 37.d
Aristippi responsum de diuitibus & philosophis 276.f
Ariston quibus similes aiebat dialecticæ sectatores 201.b
Aristonymi dictum in adulatores 51.f
Aristophanis locus 210.b.373.f
Aristoteles & Plinius de ficis dissident 189.d
Aristot. locus 43.f 192.e 212.f 213.a
Aristotelis cōsilium Callistheni datū quod 174.f scomma in Athenienses 277.b sententia de Taranda 198.b
Aristotelis non videtur legitimus liber, De mirabilibus auscultationibus 181.b
Aristoteli conciliatus Plinius 213.a
Aristotimus quomodo perierit 361.f
Arithmetica quomodo ab Aegyptiis ostendatur 280.f
arma, armorumq; genera varia 308.b & sequent.
arma bellica 374.b
arma per sapientiam administranda 310.c
armorum apparatus sine corde irritus 54.f
armatam Venerem cur coluerint Lacedæmonij 308.d
armatos Deos omnes cur finxerint Græci 308.c
Armenica prima pelta 312.e
Armenica secunda pelta. ibid.
Armenius mus 100.c
armi 305.f
armillæ 305.f vnde dictæ. ibid.
armillarum donis & coronis honestati qui 305.f
armillarum symbolum quod 305.e
aromata super ignem quamobrem imposita 344.a
aromatarius 183.b
aron agreste cur pascatur vrsa 59.e
Aroneæ stirpis mares tantùm cur sacrificato vescebantur 246.c
Arriani locus 220.d
ars naturæ victrix 360.d
ars & ingenium 135.a.428.a
artes cur per manus significentur 250.d
artes inanes 410.d
artes nullæ ante ignis vsum sunt repertæ 344.c
artium inuentores 428.a 438.b
artibus proprijs elusus 184.b
Arsinoes miserabilis interitus 145.f
Artaxerxes cognomento Mnemon, ficubus & pane hordeaceo vesci coactus 411.c
Artaxerxis Mnemonis de fici & hordeacei panis præstantia testimonium 391.e
Artemisia quale sepulchrum struxerit 156.d
articulus 267.d
artificium 188.d
artificiosum opus 357.e
aruales fratres 405.d
Arueris 131.a
Aruiragus 337.a
aruncum quid vocet Plinius 71.e
arundo mensuræ signum 415.c
arundinis flocci efficacia. ibid.
arundinis & filicis inter se inimicitiæ 419.f
arundo in manus tradita Christo, quid indicarit 415.a

aru-

aruspex 99.c
¶ Ascia 316.c
Ascolia sacra cur Baccho instituta 71.e.f
Asconij Pediani locus 69.c 84.c
ascolopax 174.c
aselliceps homo 87.c
asello fabulam narrare surdo 87.d
Asia per tres serpentes indicata 113.b
asilus 190.d quomodo nascatur. ibid.
asina animal est ad onera portanda genitum 88.b foetus excludit in tenebris 90.a
asina prioris populi symbolum 88.b
asinæ pullus iuniorem populum indicat. ibid.
asinus Aegyptius 88.d
asinus ab omni rationis vsu est semotus 87.e animal dæmoniacum 88.c humanæ commoditatis aßiduus minister 91.c
asinus in fabulis quis 87.e in ludis quis 87.d ad lyram 87.d inter simias 88.f salutis augurium dedit 90.d sapientiæ symbolum 91.c
asinus putandarum vitium autor & præmonstrator 90.e
asini auriculæ 87.f
asini cutis post obitum vtilis 91.a
asini portantis iuuentutem, & serpentis fabula 103.f 104.a
asini & sali auiculæ odium vnde 182.f
asini vmbra, prouerbium 87.a
ab asino excuti, prouerbium 88.f
asinum currentem pingere 88.e literas docere 87.d
asinum parere 87.d
asini Apollini mactati 88.d auditu præter mures cæteris præstant animantibus 24.f 87.f ad bellum gerendum apud Saracoras adornantur 89.e difficulter occiduntur 88.d extra prouinciam non peregrinantur 87.d omnium quadrupedum inuerecundißimi 88.a
asini Palæstini equos pernicitate prouocare dicuntur 89.d
in Asinos post obitum deiici 88.a
asinaria mola, ex Euangelio desumpta 89.e
asininæ vngulæ abortiuis euocandis prosunt 90.a
asio auis 183.c imitatrix. ibid.d
asio Fauonijs flantibus apparet 183.d
Asopus 350.f
aspalatho tactus ceruus moritur 53.a
asparagus 420.c
citius quàm asparagi coquantur, prouerb. 420.d
asperitatis symbolum 400.d
aspicere, quid in sacris significet 235.a
aspis alita ab Aegyptio 117.b
aspis cur dicta somniculosa à Sisenna 106.c
aspidum ictus letalis 106.b
assentatoribus nullum genus animantium perniciosius 51.f
assertor 377.a
assertor multorum 212.b
asses lignei & scortei à Numa populo dati in congiario 26.f
aßidere cupiam 320.d
Assyrij cur abstinuerint piscibus 223.b cur columbam coluerint 158.c
Astabora 339.e
Astasoba 339.e
Astræa 435.d
Astræa dicta Ceres Poëtis 154.b
astrologia 280.f
astutia praua 176.d
Astyagis somnium 389.f
¶ Atalantæ ceruus dicabatur 55.c
Atargate & Derceto 223.c
Atecotti iuniores 114.f
Athalaricus Romanum imperium attriuit 131.c
Athenarũ arcana mysteria vniuersum orbem eluserunt 248.a
Athenienses Aegyptiorum coloni 228.b
Athenienses famis vltione multati quòd vrsam Dianæ interfecerunt in Munychio eius sacello natam 86.a hospites & aduenas omni officij genere prosequebantur 279.d.e Niciana clade venditi pro seruis apud Syracusas 34.c
Athenienses quod' nam votũ fecerint Dianæ, & cur 73.e quot deos coluerint 324.c
Atheniensium nobilitas 426.b
Atheniensium in boue mactando mos 27.d
Atheniensium malè consulta, noctua fortunare dicebatur 147.b
Athenodorus philosophus 352.e
Atlantus 50.b
Atlas 367.e cur cœlum gestare fingatur ibid.f
athletæ oleo delibuti certabant 257.d
athletæ siccis ficubus pasti 393.b
atomis suis quid sibi voluerit Democritus 103.b
atrati & atratæ vestes 297.b
atramentarius piscis lolligo 203.c
atramentum in aquas euomit sepia, atramentiq; vis 203.c
Atrei & Thyestis discordia vnde 76.b
atri fastiq; dies 98.e.203.e
Atropos 356.b.e
atrum & nigrum 203.e
Attica ficubus nobilis 393.b
Attilæ datum augurium per ciconiam 125.e
Attonis Moguntini Archiepiscopi improbum factum 254.e
¶ Auaritia 255.e
audiendi promptitudo 71.c
auditorum frequentia 58.e
auditus 54.b quomodo fiat. ibid.
auditus ex leporino simulachro intelligitur 95.c
auditus è longinquo 99.b
auditus promptus 24.f
auditu quæ' nam ex quadrupedum genere præstent 24.f
Auerroes ab Aristotele dissentit in testibus 245.e
aues cœli 415.f
aues ex arborum folliculis natas in Britannia fabulantur nonnulli 191.f
augurium mortis 82.b.c
auguriis in captandis mos sacerdotum 340.b
D. Augustini laus 132.c
Augustale insigne 340.f
Augustus cingulo ex vituli marini pelle cõfecto cur vsus 372.d
Augustus infans ranas obstrepentes silere iußit 211.d
Augustus nepotes suos literas & natare docuit 49.b
Augusti Cæsaris numisma 436.f
Augusti genesis 72.e
Augusti milites 101.f
Augusti præsagium ex dracone 112.f
Augusto decretus currus ex quatuor elephantis 17.f
Augusto in littore deambulanti è mari ad pedes prosiliit piscis 218.c.d
Augustus mensis
aulicorum vita 338.a
Aureliano Imp. quo præsagio imperium ostensum 112.e
Aurelius Augurellus senex scripsit Chrysopœiam carmine 164.e
Aureoli tyranni tumulus 208.d
auriga cœlestis quis 322.b
auris consecrata Memoriæ 238.c
auriculas asini quis non habet 89.b
auribus cur carebat Iouis simulachrum apud Cretenses 237.b
auritus 237.c
aurum solare metallum Chymicis 151.d
auri nomen quid 153.e
Ausonij locus 294.b
auspicium regium 159.b
auspicia Canaria 44.e
auspicia, portentaq; felicia per aquilam 137.e
auster quomodo accipiatur 24.d
austri flatus fœmineum fœtum producunt 24.b
Autocabali 377.e
autores veteres multi nostra ætate in lucem prolati 253.a
autoritas 37.c 368.b
autoritas per manus symbolum 251.c
autoritas imperatoria & triumphalis honos

nos 372.e
autumnus 440.a
Auxesiæ simulachrum cur ex olea 386.e
auxiliares 228.f
auxilij imploratio 162.d
auxilij imploratio apud Scythas qualis 26.c
¶ Azymorum calathus quid 277.b.c
azymorum festum amaritudine & humilitate celebrabatur 189.b

B

B Litera 351.b
Baccheia supellex 377.a
baculi & virgæ differentia 305.d
Bacchus 29.d 322.f 376.e
Bacchus cur tauro & pardali similis dicatur 29.e
Bacchus idem & Sol nonnullis 104.e
Bacchus Sycites 392.c
Bacchus taurinis cornib. insignitus 410.c
Bacchi simulachrum ex vite aut ficu apud Naxios fieri solitum 392.c
Baccho cur delphinus adpictus 194.f
Baccho cur dedicata ferula 403.e.f. cur obliuio. Ibid.
Baieth Aegyptij quid. & Bai 153.b
Balbino & Gordiano statuæ cum elephantis decretæ à senatu Rom. 20.b
baltheus 301.f
baptismus 297.a
baptismus vera purificatio 218.c
Baptista Casalius 194.f
barba in Sacris literis quid 425.c
barba intonsa cur Aesculapius 232.b
barba symbolum virtutum 232.a
barbam cur se gestare dixerit Diogenes 231.f
barbam cur soli Lacedæmonij rasitarint 230.c
barbã nutrire sacerdotibus mandatũ 229.f
barbam perpetua declamatione laudauit Pierius 231.e
Barthol. Carolus Picolomineus 71.a
Bartholomæus Lampridius 303.e
Basilidis Abraxas 131.b
Basilius Magnus philosophiæ latebras omnes penetrauit 309.c
Basiliscus 105.a. in honore habitus ab Aegyptijs. Ibid.
basiliscus ex ibidis ouo 128.a
Basiliscus stella 106.a
Basilisci sanguis cur à plerisq; adseruabatur 106.a
basilici sibilus quibus sit formidabilis 105.c
Baßiano Antonino quales statuæ decretæ à Macrino Imperatore 319.c
Batavi milites qui 114.e
Batti nauigatio 322.a
¶ Beatitudo futuri seculi 186.c
Bebryciæ Lauri effectus 373.c
Bech Phrygibus quid 74.a quid Scythis 172.e
Beelphegor 248.a
Beelzebub dæmõ muscæ hieroglyphicum 191.b
belbi 83.c
bellator strenuus 61.a.b.
bellatori aliquando cedere necesse 31.a
bellatorem decet sæuitia 2.e
Bellerophon coercuit amoris petulantiam 16.a
Bellerophontis imago 322.b
Bellica columna quæ'nam dicta Romæ 367.a
bellicus apparatus, vel castra 250.a
Bellona Minerua 387.d
Bellonæ templum 367.a
bellum 31.d 77.e 295.c 310.f 341.e 367.a
bellum indictum 308.f
bellũ marinis fluctibus comparatũ 336.b
bellum, pax 365.a
belli incommoda & damna 115.c
belli nubes 284.c
bello inutilis 260.e
Bembi ænea Aegyptiaca tabula miræ antiquitatis 124.f 144.a 167.f 233.c
Benedictus Agnellus 338.c
Benedictus Lampridius 217.c
beneficij accepti grata memoria 248.e
beneuolus 174.c
benignitas 139.e
D. Bernardus 40.a
de D. Bernardo quæ somniauerit mater prægnans. Ibid.
Bernardus Vibienius 120.d
Bernardinus Maffæus Card. 102.b
Bernardinus Pollanus 120.c
Bernardinus Tomitanus 259.b
Bersabea quid Hebræis 285.c
Betæ & bliti differentia 424.a
¶ Bianenses 113.f
Biantis philosophi dictum ad Alyattũ regem 417.d
bibaces cur aquilæ senectuti comparentur 141.a
bibacißimus 216.d
Biblia quo tempore conuersa in linguam Græcam à LXX interpretibus 132.e
bicipitium 227.e
bifrons cur Ianus 228.a
bigati numi 233.b
bile caret columba 159.d
Bithon & Bitonis robur 29.e.f
Bithyni iudicia ex aduerso Solis cur exercere consuerant 233.f
¶ Blittea meretrix 423.f
blitti symbolum 423.f
Blondi opinio ventilata 127.b
¶ Boca piscis vocalis 218.d
Bœotij anguillas diis immolare consueuerunt 218.a
Boethij locus 427.f
Bœotij stupidi dicti 66.c
bonum de malo deligere 400.a
bonum omen 90.d
bona citò labentia 397.e
Bona dea, vel Persephone 432.e
Bonorum obsequium 23.f
bonorum cœlestium affluentia 433.d
Boreas 119.a
bos ab Argo custodita cur 26.b
bos ad sacrificium quomodo ducebatur à Persis 26.a
bos arator triclinium Vespasiani ascendit 26.b
bos integer à Germanis Bononiæ tostus 178.a
bos per linguam inambulat 26.e
bos sub iugo, prouerbium 28.f
bouis effigies in Atheniensium numismate 26.e
bouis precium 26.f significatio 26.d significatum in sacris literis 28.c
boui honor habitus à veteribus 26.f
boui vnde nomen 26.d
bouem Deliorum pecuniam cur putarint nonnulli 27.b
bouem occidere, antiquitùs capitale 27.d
bouem quando sacrificabant Lacedæmonij 173.f
Bouem quando sacrificabãt Romani 30.b
boues olim vocati Itali 27.c
boues arantes imaginari, quid 26.d
boum cornua cur fœno circumligabantur 30.f
boum natura 30.d
bouillo extenso corio quomodo opem implorabant Scythæ 26.c
¶ Braccati milites 404.f
brachiati milites qui 115.a
bracteatæ argento pennæ 415.f
braßica ebrietatem arcet 424.c
braßica vitibus inimica 424.d.e dißidij causæ. Ibid.f
Brescit 322.e
Bretti populi & Brettus 147.a
breuis vita 264.a
Briareus Centimanus 252.e
Britannia vrsorũ sæuitia nobilitata 86.b
Britanni olim anserem religiosum opinabantur 146.d
Bromus Bacchus 180.f
brumalia quando celebrantur ibid.
Brutia vocata olim Italia 147.b
Brutum hebetẽ putabat Tarquinius 74.e
brutorũ cultus vnde apud Aegyptios 47.c
¶ Bubalus, primus omnium Fortunæ simulachrum Smyrneis effinxit 410.b
Bubulci nomen in familias Romanas admissum 27.c
L. Buca numum cudit Cæsari 288.b
Bucephali 29.a
bucephali equi apud Thessalos 29.b

bulla 301.a bullæ gestamen vnde acceptum Ibid. vnde dicta ibid. b puerile gestamen fuit Ibid.c
bulla cordis erat figura 242.a
bulla primus omnium donatus Tarquinij Prisci filius 301.b
bulbi hieroglyphicum 421.c
bulborum efficacia 421.e
Bupalus 34.f
Busiridis nomen vnde 29.e
butio, accipitris genus quod 151.d
¶Bythonis & Cleobis fratrũ pietas 386.b

C

C Litera, cõdemnationis nota 128.c
Cabalistica 329.b
Cacus Auentinas 86.c
cadauera vitro condita adseruabant Aegyptij 40.d
caduceatoris munus 414.f
caduceus 115.a & seq. 429.c
caduceis numismata insignita multa 115.f
cæcitas 99.a. 236.f
cædes multiplex 397.d
Cælij Calcagnini laus 45.c
cæpæ efficacia 417.b
cæpis cur non vescantur Aegyptij 417.c.d
Cæsa vocatur elephas Maurorum lingua 17.e
Cæsar 315.d
Cæsar apud Gades inspecta Alexãdri imagine ingemuit 325.a
Cæsar consternatus, non inuento corde in bouis opimi extis 242.b
Cæsar regium nomen respuit 303.a
Cæsaris mors in Solis signis indicata 327.c
Cæsaris numus cusus à L. Buca 228.b
C. Cæsaris numi symbolum 17.e
calamitas 104.c
calamitatis signum 415.a
calathiscorum effigies columnis Aegyptiacis addi solita 367.d
calathus azymorum quid 277.b.c
calathus Cereris 367.d
Calauria Apollini sacra 194.f
calcaneum, ac huius hieroglyphica 258.c
calcaneum, & tenere calcaneum 257.f
calcaneum flectere 17.c
calceamenta Aegyptiorum papyracea 413.a
Calceus 300.c
Calchas augur 150.c
calendæ Augusti Baccho dicatæ 424.e
Calenus Megaram cepit 6.d
calidi facultas 323.d
caliga 298.e
caligare 346.a.b
Caligula Cæsar 298.e
C. Caligula vetera familiarium insignia nobilissimo cuiq; ademit 305.f
C. Caligulæ coronæ exploratoriæ dictæ 332.a
C. Caligulæ sceleratum facinus animo conceptum quod 315.f
calix multa in diuinis literis significat. 409.a
calix pro mortis cruciatu ponitur 409.b
Calix supplicij symbolum 422.a
calliditas 110.c dolosa 97.c
Callimachi locus 205.d
Calliope 351.a
caluaria asini ad loci fertilitatem facit 90.e
calumniator 238.b
calumniatores cur basilisco comparati 105.d
calumniis afflictus 105.c
calx 258.d
Calidonij apri mater quæ 63.e
Cambysæ anima in leone reperta à Pythagoricis 12.f
Cambyses abolere conatus est immanẽ homines sacrificandi morem 340.e
Cambyses diuexauit Aegyptios 12.f
Cambyses de Simandij sepulchro aureum circulum sustulit 287.c
camelus ad duodecimũ diem sine potu perdurat 94.e
camelus animal profanum 93.c
camelus animantium omnium tortuosissimum est 94.a
camelus matrem suam nunquam superuenit 94.c
camelus quasi camerus 93.e
camelus quatuor fœmora gerit 93.e
cameli esitientes à poetis sunt appellati 94.e
cameli mansueti bilisq; expertes 94.d
Campegianæ familiæ claritas 334.b
campestre, genus indumenti 300.a.b
campestres elephanti quales 19.d
camus 355.c.d
cana cur fides Virgilio 254.c.d
Canaria auspicia 44.e
cancellus pinnophylax & pinnotheres 201.f
cancer 200.e
cancer cur inter sidera collocatus 201.e
cancer in numis quid 200.e
candelabri significatio in sacris quæ 356.c
candida vel obscura quænam dicimus 285.a.b
Candulus 50.b
Canicipes 45.e
canicula 285.f
caniculæ sidus frugibus inimicum 44.e
canis cur vocatus Diogenis 43.a
canis describitur 39.b
canis & gallus cur ad parricidij supplicium adhibebantur 107.a
canis in diuinis literis quid 43.d
canis mira industria coiicientis lapillos in amphoram oleariam 170.a
canis qualis expetitur à venatoribus 44.b
canis quomodo militis officium videatur obire 40.b
canis serpens in Tænaro 41.d
canis simulachro Mercurij cur adiectus 239.d
canis viuus in diuinis literis quid 42.e.f
canis fidei symbolum 415.c
canis fidelitatis mira quædam exempla 41.a
canis impudentia 88.a
canis oculum habere quis dicatur 44.f
canis significatio in diuinis literis quæ sit 39.b
canis vsus quis 39.d
canem comedebant Oxyrynchitæ pop. 222.f
per Canem quando iuret Socrates 40.f
canes alebantur in Daulia in Mineruæ tẽplo 40.b
canes Alexandro Macedoni missi ab Albaniæ rege 42.c
canes fellis vitio medentur decerpto gramine 59.d
canes in crucem quando rapti à Romanis 44.c
canes laribus diis præsides 40.b
canes quibus Diis sacri 44.d
canes sepulchrales apud Hircanos 134.a
canes mutos quos vocet Dominus 39.e
canities 23.d
canities per amygdalam intelligitur 379.a
Canopi astutum inuentum 406.c
canterius in fossa 37.f
cantharis 61.d
cantharus 60.b
canthari typus 377.b
capaides anguillæ 218.a
caper ab Hercule domitus quid 73.d
caper cur Baccho mactabatur 71.e
caper pascens accliuiora petit 201.f
capro inspecto elephantus fugit 18.c
in Capris an riualitas 73.f
Caphziel 323.c
Caphiatæ 357.a
capillus Veneris 424.b Eius vires Ibid.c
capitale apud quos, bouem interimere 27.d
capparis 420.e
capparim libidinem nõ perfrigerare, contra recentiorum opinionem 379.c
capra 71.c & seq.

capra per aures an spiritũ emittat & recipiat 71.c
capram aheneam Phliasij colebant fol. 71.e
capram in Acropolim Athenis adire lege prohibitum 71.c
capra in sacris quid 72.c
caprarum cornua qua ratione vitibus fertilitatem adferunt 71.f
capriceps auis liene caret 182.a.b
Capricornus 436.f
caprificus 383.e.f
caprifici ramus, Iunonis simulachro cur appositus 383.f
caprifici vis 23.d
caprimulgus 184.a.b
Caprotina Iuno 384.a
Caprotinæ Nonæ 383.f
captator 215.b
captiuitas 253.d
captiuitatis impatiens 86.f
captiuitatis prudens declinator 214.b
captiui sub hasta vendebantur 311.a
caput, ac huius hieroglyphica 225.a
caput abradi malum portendit 231.a
caput adiurare & deuouere 326.c
caput Christi cur spinis fuerit coronatum 400.c
caput humanum ad mundani orbis similitudinem compactum 225.c
caput leonis quid notet 3.a
capitis hieroglyphicum 419.a
capitis rasitatio seruitutem indicabat 230.b
capiti manus imposita quid 226.c
capita, Cæsarum æde tacta de cœlo, omnibus statuis deciderunt ibid.
in capite consilij sedes 426.e
capitibus brutorum, humana corpora insigniuerunt Aegyptij 232.c
Capys 111.b.c
Car Cyrum vulnerans quo præmio honestatus ab Artaxerxe 173.e
Carboni, de abrosis fasciis à muribus, quid responderit Cato 99.e
cardamus circumpullulantes herbas exarescere cogit 140.d
Cardinales sacerdotes 368.b
cardo ibid.
carduus in sacris quid 400.d
cardui scolymus 403.a
Carnæ deæ sacra 413.e
Carneades ad summam peruenit senectutem 153.a
caro sub frigida & humoris plena somnos ciet 96.c
carnes lupinis dentibus laceratæ cur dulciores 77.a
Carolus Magnus purpurã imperatoriam ab interitu primus vindicauit 131.c
carpere 240.f
Carpocrates hæreticus 238.b.c
Cartadulorum regio 47.d
Carthaginensium immanitas in sacrificandis nobilibus adolescentibus Saturno 340.d
Caryatarum opprobrium 367.a
Cassander Antipatri, Abderitis à ranis profligatis agrum in Macedonia concessit 211.e
casßita Gellij considerata 127.a
cassus lumine 235.b
castigatio 12.e 316.d
castigatio ingenua 403.e
castigatio sulutifera 420.a
castimonia 300.a 413.e
castimonia è concupiscentia 249.a
castimoniæ symbolum 421.f & 412.a
castitas 158.e 382.f
castitas per apes 188.b
castorea 98.d
Castorum capita pilea cur 293.d
castra bellicusq; apparatus 250.a
castra quomodo fabricata, & castrensia ornamenta, honoresq; 317.d 318.a
cataracta 284.a
catena 358.e
cathedra 320.c.d
Cato grammaticus dictus Latina Siren 150.f
Catonis in lurconem dictum 240.d
M. Catonis Proprætoris numus qualis 253.d
Catonis sententia in Romanorum luxum 221.c
Catonis scomma in Lentulum 241.a
Catulli locus 7.c 97.b. 163.b.c 193.b 218.b 235.e 327.d 328.f 342.f 403.b.c
catulina carne epulæ celebriores olim 44.d
catulus leonis in Republica non alendus fol. 6.e
cattus 100.d
Cauartianus vicus 15.f
Caucaso alligatus Prometheus 428.e
cauda 245.e
cauda, leonini index animi 7.c
caudam nigram quæ habebant, de iis cur gustandum vetuerit Pythagoras fol. 240.a
caudex Comicis quid 111.f
Cecinna Volaterranus cur hirundines secum in expeditionibus ferebat 163.f
Cecropis an euocata anima 10.d
Cecropis effigies biceps cur 228.b
Cedrus 441.a
cedrus æternitatis est hieroglyphicum 373.e
cedri consideratio 373.d
cedro digna loqui qui dicantur 373.e
Ceionij Posthumij augurium de oblata testudine 200.c
celebritas 325.b.c 330.d 349.a
celeritas 31.f 155.e 325.a
Cenchrenæ, leones vocatæ 13.c
Cenei hasta, prouerb. 311.c
Censorinus quo tempore floruerit 131.b
Centauri forma duplex, quid 36.b
Centaurorum forma & significatio 32.d
Centenariæ cœnæ quæ 67.b
centipeda piscis 215.c
centum, & centenarius numerus 269.c
Centurio 270.f
Centurionis signum quomodo figurabatur apud veteres 318.a.d
cephalus piscis 214.a
cephali quomodo capiantur Venetiis 214.b
Cephas nomen Diuo Petro conueniens 227.d
Cephion musa 350.e
cepphus auis 167.b.d.e
Ceramicus 366.d
Cerberus 436.d
Cerberi hieroglyphica 41.c
cercopithecus cur cynocephalus 45.e
cercopitheci 47.e
cercopitheci sibimet aliquando caudas abrodunt 197.a
cerebrum & cor regitur à Sole 239.b
cerebro læso homo interit 441.b
Ceres 38.a 68.b 343.c 404.e 418.d
Ceres vnde dicta 54.b
Ceres eadem & Venus 38.a
Ceres legifera. 15.f. 26.d. 154.b 162.b
Ceres vecta draconibus 118.f
Ceres & Falacralis flamen 297.b
Cereri sacrificatur sus 63.e
ceruarij lupi septentrionalibus regionibus frequentes 85.c
ceruus 51. & seq.
ceruus acerrimi auditus est 24.f
ceruus fistula pastorali demulcetur 51.c
ceruus Indicas & Græcas voces intelligẽs. 52.b
ceruus post coitum solitarius in scrobibus delitescit 54.c.d
ceruus torquem aheneum collo gestans ab Agathocle interfectus 55.d.e
cerui ætas quatenus ex cornibus & dentibus noscatur 55.d pugna cum serpente 52.c ruminatio 55.e viuacitas 55.d 117.d
ceruum enecans Hercules quid 53.f 54.a
cerui in Dianæ tutela 54.a vnde dicti Ibid.b
cerui quomodo ex Sicilia in Calabriam transnatant 53.a
cerui vocati cerui fugitiui 54.a
ceruis Achaicis cornua decidua recidiuaq; annis omnibus 56.d
ceruini cornu suffitus ad abigendos serpentes remedium 52.c

cerui x

ceruix superbiæ symbolum 232.e
ceruix audaciæ & ferocitatis symbolum 232.c
ceruix summißionis Ibid.
cerulus auis 181.a
cessatio 320.e
cespitatio 35.c
cessandum ignauiter non est 406.d
Chabriæ Atheniensis dictum 4.c 54.f
Chalos amnis mansuetos fert pisces 222.e
chamæleon 198.a
chaos 68.c
Chares 55.a
charitas 157.f
Chedar Arabibus quid 441.b
chelidonia herba 163.f
Chenosiris 376.e
cheppa Venetorum piscis quis 215.e
Cherubim species quæ apud Ezechielem 305.b
Cherubim super sedere quid 320.c
Chius à Darianis militibus euerriculata 337.f
Chij Homeri imaginem numis impresserunt 226.d
Chimæra 72.c
Chimæræ descriptio 16.a symbolum 109.f
Chiron 36.b
Chiron an Achillem instituerit 52.f
chamydes 298.a
chœnix 406.e
chœnices farinæ binæ Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus mittebantur 406.e
chœrogrillus erinacius 62.f
CHRISTVS 283.c 326.f 362.c 402.c
Christus homo Deus 15.f
Christi anima nequaquã apud inferos passa 4.d
Christi humilitas 148.d
Christi quinq; vulnera per pentalpha 351.e.f
Christi sepulturæ symbolum ex sacra historia 4.d
Christi symbolũ per pelecanum 146.a.b
Christi victoria 366.c
Christum gestare humeris quid 116.c.d
Christianæ pietatis succeßus 334.f
Christophori veri quinam 116.d
¶Cibariæ donationes canistris offeruntur 406.b
Cibus antiquitus Atheniensibus ficus, Arcadibus glans, Carmais palmæ, Indis calami, Mæotiis milium, Persis cardanum 412.b
cibus pro doctrina 371.c
cibus in sacris literis quid 277.c.d
ciborum varietate satur 67.a
cicada 191.f
cicada ore caret 192.a per quamnam corporis partem emoduletur Ibid.a.b
cicadæ cantus vnde 192.b
cicadæ maximè indigenæ 192.e
cicadæ fœminæ taciturnæ creduntur 192.d
cicer 414.b
cicer erucas ab oleribus arcet 414.c
Cicero ibid.b
Ciceronis locus 76.b 150.a 175.b 190.f 218.b 220.a 258.e 272.b 274.d 313.d.e 386.e
Ciceronis & Virgilij lectione Tacitus Imp. offendebatur 189.a
Ciceronis salsum dictum in Metellum 169.c
Ciceronis somnium de Augusti imperio 355.e
Ciceroni obiectum quòd homo nouus 192.f
ciconia 124.a & seq.
ciconia lingua caret 126.c mensis inferri vetita 126.b cur vigiliarum, custodumq; vrbium signum 125.e quo pacto se à noctuarum insidiis defendat 125.d
ciconiæ perpetuum bellum cum serpentibus 126.a
ciconiæ quomodo pullorum suorum incolumitati prospiciant 423.a
ciconiam occidere multis gentibus capitale fuit, & cur 126.a
cicuma 125.b
cicurare leonem quid portendat 5.c
Cidaris 302.f.303.c
cinædum cur vulpem vocarint Siculi 97.d
cinaræ fructus 419.d
Cincius Manlius 359.e
cinclus auis, cur alienis nidis oua sua ponat 184.d
cinctus Latinis quid 245.b. 299.a
Cingani vnde dicti 184.c
cingulum Hieremiæ 299.d
cinnamus auis 183.b
circulus 286.e
circulus obliquus 438.e
circulus cœli, vocatus Iupiter à Persis 286.f
circulus principium miraculorum 288.d
circumactu corporis adorandum iubet Pythagoras 287.a
circuncisio 47.f antiquißima apud Aegyptios Ibid. ab Abrahamo vt signum Hebræis data 48.a
cißibia 377.a.b
cithara 347.b
Citheronius Leo vocatus Hyllus 2.f
citò confectum 420.d
citus 441.a
ciuis oppressus à peregrino 27.c
ciuium seruator 375.a
ciuibus genuinum est inuicem sibi inuidere 202.f
ciuilis 295.b
ciuilibus seditionibus crescens 210.b
ciuica corona quamobrem sit ex quercu facta 375.a
ciuica corona donatis quæ & quanta tribui solita 375.d
ciuitas 440.b
¶Cladis præsagium 43.c
claritas 327.b
claritas ex poëtarum scriptis 366.d
clari viri 290.e
Claudiani locus 102.e 113.d 168.a 218.e
Claud. Cæsar in spectaculis exhibuit pantheras Africanas 84.c
Claudij Imp. epigramma Aureoli tyranni tumulo inscriptum 208.d
Claudium asellium quomodo eluserit Iubellius Taurea 37.f
claudus cur fingatur Vulcanus 136.b
clauis 360.e
clauus 359.d
clauum in Mineruæ templi postica parte quis figebat 359.e
Cleanthis responsum 91.c
Clearchus 143.c
Clearchus Heracliensis fulmen gestauit 324.c
clementia 12.d 325.e 408.f
clementia Imperatorem præcipuè cõmendat 20.b
Clemens Agrippæ Posthumi seruus cur in Hetruria latuerit 230.b
clemens animus 410.c
Clementis recognitionum opus 60.f ex eodem locus recognitus Ibid.
Cleobes 29.f. matrem currui impositam ad Iunonis templum vexit Ibid.
Cleomedis opinio de mundi figura 24.d
Cleomenes cum Scythis meri potationibus contendit 389.c
Cleo cur sit vocatus larus Aristophani 167.b
Cleopatræ virilis animus 231.f
clepsydrarum vsus vbi primùm 46.c
clibanus 243.c.e
Clio 351.a
clipei & clupei differentia 313.e
Cliti insolentia quæ 324.e
Clitor fluuius pisces progenerat vocales 219.b
Clotho 356.b.e
clupea 216.b Lunæ naturam imitatur Ibid.
clypeum neutro genere 313.f
clypeus aureus in D. Claudij honorem Romæ in Curia affixus 314.a
clypei Agamemnonis inscriptio 4.d
clypei Græcorum Neptunum, Troianorum Mineruam pictos habebant 313.f

clypei militibus ab Imperatoribus honori dabantur 313.e Diis dedicabantur Ibid.& 314.a
clypeos qui merebantur 314.a
clypeis inscribebantur facta pulchra 313.e
clupeæ lapis quartanæ medetur 215.e
¶ Cnidū missa nauis à Periandro cur in alto mari remorata 212.e.f
¶ Cochlea Romanas delicias auxit 203.a
Cocis vel Cotionis exemplum 42.c
coccygium 181.f coccyx Ibidem
Coei 200.f
cœleste rerum omnium promptuarium 247.f
cœlestes spiritus 331.c
cœlestium bonorum affluentia 433.d
cœlibaris hasta quæ 311.a
cœlum 288.b 243.b 309.e
cœlum cur cœruleum 425.e
cœlum decimum 306.f
cœlum nil nisi sanctum profert 23.a
cœlum quo motu rotetur 24.c
cœlum veteres pro capite 225.e
cœlum fœcundum cur dixerit Hesiodus 281.f
cœlum vnde dictum 330.c
cœli tres regiones 436.d
cœli alieni impatiens 209.f
cœli fœcunditas 246.e
Cœli virilia Saturni falce recisa quid 220.b
cœlo alieno melior effectus 396.f
cœli aquei 426.c
cogitatio 64.e
cogitatio alta 141.f
cogitatio vel sensus imaginationem creat 109.a
cogitationes generat anima 229.f
cogitationum procellis quomodo obuiam itur 280.d.e
cohortes, earumq; insignia 113.c
coitus incœpti indicium quod 272.d
collegium nullum sine præuaricatore 398.c
collyrides conspersæ 387.e
Coloes 339.c
color niger Soli dedicatus 169.d.e
coloris nigri signum quod 157.b
coluber gaudet latebris 107.e
coluber terræ filius & indigena 115.d
colubrorum ingens vis in Sardium suburbanis locis quando visa 115.c
columba 157.a & seq.
columba aëris symbolum 158.c
columba argentea cui aurū in dorso, quid 160.c.e
columba caret bile 159.d
columba cur ab Assyriis colebatur 158.c
columba fusca Prophetis quid 157.d
columba munda & simplex est 161.c
columba quieta 159.c
columbæ esus contra contagium 159.e
columbæ & vespertilionis discordia fol. 179.e
columbæ etymon 157.e
columbæ felix auspicium fuēre Aeneæ & Iulio Cæsari 159.b
columbæ natura actionesq; mysticæ explicatæ, & quomodo ad vsus transferendæ 160.f
columbæ obsonium Regibus parabatur grassante peste 159.e
columbæ oculos habere quid 160.e
columbæ cur parcant Syri 158.c
columbarū ac turturum par quis dicatur obtulisse 157.c
columbarum alæ gypso illitæ summisq; tectis affixæ quid 159.b
columnæ, ac earum symbola 365.d
columnæ muliebres, virginales 367.c
columnæ Traiano & Hadriano erectæ 365.f
columnarum significatio in sacris 367.c
in Columnis statuæ plerisq; à Senatu decretæ 365.f
colurna hastilia 70.a 71.f
colus 356.a
colus & capilli in sacris quid 229.f & 230.a
comessationes perniciosæ valetudini 107.e
Comethus Dianæ templum violauit 405.e
compotatio amicitiæ causa instituta 408.e
conditorium 244.c
condonatio 385.f
concentus cur odori comparatus 277.e
concha Veneri dicata 202.a
conchylium 205.b
concordia 346.d 408.f per caduceum indicata 115.d per cordis symbolum 244.c per cornices indicata 149.a per mel & lac 188.a per pauonem 170.c
concordia vnde dicta 347.c
concordia rei familiaris 176.b
concordia rerum 92.a
concordiæ symbolum 429.f
concordiæ discordiæq; effectus 19.b
concupiscentia 134.b
concupiscentiæ signum vmbilicus 249.a
concupiscendi vis 436.e
concupiscere quid 244.f
congiarium 320.a
congri & polypi certamen 197.a
congruere vocis etymon 128.f
coniugium 262.a 358.c.f
coniugij commoda 344.f
coniugij fidem nō violant columbæ 157.a
coniugis mores ferendi 209.e.f
coniugula myrtus cur dicta 440.e
coniunctio maritalis 311.b
coniza animalibus perniciosa 422.d
conscientia igne examinata 243.c
consensus 253.f
consilium 301.c
consilium per cordis symbolum 242.a
consilia occulta 426.e
consuetudo perniciosa 184.a.b
consularis magistratus annuus 293.e
consulatus primi hieroglyphicum 269.b
consultatio 320.d
consultorum bene stabilitas 228.b.c
consummatio 134.e
consummationis sacrificium 238.a
Constantia 34.e.120.a
Constantij Imp. pompa Romā ingrediens 113.c.d
consternatio multitudinis 71.d
contatio 315.b
contemplatio 237.f
contemptibilis 392.b
contemptor diuūm 234.f
contentio laudis 96.e
continentia 110.c 247.b
continentia in quibus rebus consistat 296.b
continentiæ exemplum in tauro 22.e
continentiæ fructus 379.b
contrarietas 287.e 310.a
contumacia 106.c
contumax 180.d 238.b
contumeliosus 176.d
conuersio hyemalis quæ 199.b
conuiciorum contemptor 140.a
conuiuia lautiora piscibus olim erant opiparē instructa Romanis 221.b
cor 127.d 241.f
cor, animæ receptaculum 242.c voluntatis fons 134.c consilium & rerum agendarū radicem continet 242.c
cor Dei, in sacris quid 242.b
cor habet & iecur omne animal quod sanguine præditum est 242.b
cor hominis anniculi duarum est drachmarum 152.e
cor in senium vergens imminuitur 152.e 153.a
cor, per anularem digitum 261.f per anuli hieroglyphicum 302.e
cor omnibus, qui sanguis 154.e
cor quibus dicatur exedi 153.a
cordis aperta simplicitas 48.b
cordis cum sanguine commercium 154.e
cordis figura cur bulla 242.a
cordis significata 244.c
cordis symbolum 297.c
corde præstandum 301.b
Cora Hetruriæ promontorium 230.c
Corax primus Rhetoricam docuit Syracusis post Hieronis obitum 169.c
corbes fragmentorum duodecim, doctrinam duodecim Apostolorum significāt 408.c.d
corculum 242.a

cordatus 237.c
corij vsus in militaribus tegumentis 295.d
Corinna melico carmine superauit Pindarum 303.b
Corinthiacæ ædes quibus Dijs sacræ fol. 365.c
Corinthiacæ columnæ ibid. & 367.c
cornabulia 422.e
cornabulia Liguribus quæ 59.b
cornea pocula 410.c
cornea porta 431.c
Cornelia Annia viuā se vltrò in arcā cum viro defuncto damnauit 399.f
Cornelius Museus Bitontinus præsul fol. 130.b
Cornelius Tacitus mendacij arguitur 90.f
Cornelij Castalij Feltrensis epigramma festiuißimum 219.f
Cornelij Nepotis sententia improbata 126.c
cornicari 149.c
cornix 148.e duo tantùm oua excludit Ibid.
cornix aliquot hominum ætates dicitur viuere 149.f
cornix concordiæ symbolum 149.a
cornicis & noctuæ confusus sanguis coire non potest 148.b
cornicis sepulchro & columnæ honos habitus à Marrhe rege 149.d
cornices ad Palladis arcem nō aduolabant Athenis 149.b.c
cornicum oculos effodientem puerū damnauerunt Areopagitæ 150.b
cornicum oculos configere, prouerbium 150.a
cornicum viuacitas 149.d.e
cornu copiæ 440.a
cornua 304.f
cornua antennarum 31.a
cornua cerui 56.d
cornua elephanti speciosa 18.f
cornua fluminibus attributa cur 25.d
cornua honoris & potentiæ signum fol. 56.d
cornua in libris quæ vocentur 248.f
cornua multa in numismatis multiplicis cōmoditatis indicia sunt 409.e
cornua poculorū vsum præbuerūt 410.b
cornuum differentia in boue mare & fœmina 27.e
cornuti milites 114.d 183.e
corona vnde dicta 304.f 410.c
corona aurea quæ 305.f
corona ciuica non temerè data 735.d
Corona vrbs 149.b
coronæ Musarum ex pennis 155.a
coronæ poëtarum ex quibus constabant 377.c.d
coronæ Regiæ quot radiis constabant 56.e.f
coronæ Regiæ forma 304.f
coronis se ornarunt veteres conuiuia celebrantes 304.f
corpus 292.e
corpus animæ receptaculum 408.a
corpus humanum quod perfectius à pictoribus & statuariis habeatur 290.c
corpus Lunare 215.e 432.c.d
corpus nullum sine næuo 398.c
corpus vel immunditia 269.d
corpus vas appellatum 408.a
corporis forma 440.e
corpora nullis odorib. delibuta aurā suaueolentem emiserunt 411.f
corpora per ætates & secula imminuuntur 263.c
corpora nostra salicis hieroglyphico significata 440.f
correctio 157.c 292.e
corrugare frontem 7.c
corruptor omnium 120.f
Corsicum mel parum suaue 187.a
Cortonacenses milites qui 113.e
coruus 168.c animal inauspicatißimū 169.d
coruus contumaciæ nota inustus 168.f 169.a
coruus cur Apollini sacer 169.c.e
coruus emissus à Noe quid 169.a
coruus lapideus Diodori rhetoris sepulchro impositus à Metello 169.c
coruus lauro sibi medetur 159.e
coruus à Phœbo missus, vt aquam adferret 168.f
coruus quo tēpore pullos excludat 169.d
corui crocitatus frequentioris pluuiæ indicium 169.f
corui lapillos in vasa fictilia cōiicientis mira historia 169.f 170.a
corui ouo nihil efficacius ad intinguēdum capillum 169.e
corui quibus malū auguriū fuerint 168.f
corylus vitibus vicinitate sua nocet 71.f
corythaliæ Dianæ quodnam sacrum fecerint Lacedæmonij 43.a
Cosmas Gerius 217.b
Cosmi Medicis laus 16.e 22.e 224.e
costi 189.c coturnix 176.f
coturnix Alcibiadis è sinu volans 177.c
coturnix cur Herculi sacrificabatur 177.c
coturnix, simulac biberit, reliquā aquam turbat 177.b.c cur impura habeatur 177.a cur maligna Ibid.b cur veratrum appetat 177.d
coturnicis impietas aduersus Lunam 177.a.c
coturnice cur vescebantur Aegyptij 177.b
coturnices cur à mensis summoti à nonnullis medicis 177.d
¶Crabrones ex asini cerebro 31.f
crapula 13.b
Crassus vxores tres absq; luctu sepeliuit 209.f
craticula 244.a
Cratis Pergameni historia de aquila 139.f
creatio 425.d
creator mundi ibid.
crepusculum 331.d
crescendi vis à Luna est 328.f
Cretam per cupressum significari 380.a
cribrum 277.f 278.b.c
cribrum cur sub sepia ponant Aegyptij 276.f
crimen 246.e
Crispi Paßieni dictum de adulatione 51.e
crocodilus 205.e 426.c
crocodilus elinguis est ibid.
crocodilus ibidis admota penna obtorpescit 128.b
crocodilus vbinam oua sua ponat 260.c
crocodili adeps ad quid vtilis 207.a
crocodili morsus incurabilis 207.a
crocodili oculi quales 206.c.e
crocodili ouum quale 207.d
crocodili robur in cauda 206.e
crocodili & scorpij genuinū odium 119.b
crocodili tergus corticosum, durūq; 206.e
crocodili visus in aquis hebes, in terris acerrimus 206.d
crocodilo vbinam vescebantur 207.c
crocodili mansuefacti 207.d
crocodilorum hostes cur delphini 196.a
crocuta 83.d
Crœsus Lampsacenis excidium interminatur 381.b
Cromyonia 63.e 67.d.e
Crotoniatæ bonæ valetudinis laude insignes 110.a
Crucis Dominicæ signū minimè fortuitum 371.d
crudelitas 314.e animaduersionis seueritatisq; indicium 315.c
crura femoraq; concidua 93.e
¶Cubica figura cur semper recta 290.c
cubitus geometricus 264.f
cubitus in mensura quis 264.e
cubitus regius quis 264.f
cubus 292.a 439.b
cuculus 181.b timidißimus Ibid.
cuculus boni augurij est auis 181.f
cuculus in Iunonis sceptro 181.e.f
cuculum cur paruæ aues fugiant 181.d
cucumeres infanti febricitanti appositi vt cutem contingant, feruorem omnem in se recipiunt 91.c
cucupha 125.b & seq.
cucurbita quid præsagiat 418.c
Culex 188.f
Culices ex costis generantur 289.c
culicum sæuitia in Leones 8.f
cultus canis 44.c
Cumis in antris responsa dari solita 292.f
cuneus 360.a cuniculus 97.a
cunila bubula 59.b 422.e contra ser-

pentes valet Ibid.c
cunilam & pulicariam herbam reformidat polypus 198.e
cupiditas latè profusa 292.d.e
cupiditates & affectus terræ filij 427.e
cupressus arbor funesta 379.f 380.c
cupressus à carie & vetustate immunis 380.f
cupressus in tutela Ditis 380.d
cupressus mortis indicium Ibid.
curæ variæ 397.d
Curatij iuniores 114.b
curis 310.f
curuca 181.a
currus 321.b
currus in sacris 322.e
curru nuptiali quot, & qui vehebantur 321.e
curulis sella 321.b
curuunguia animalia non alenda 6.e
custodia 78.b 128.d 174.d 227.e 391.f 332.b
custodiæ symbolum 372.b
custos 112.a 234.b
cyamon 413.d
¶Cybele 381.d
Cybele, quæ & tellus, cur mater hominum dicatur 321.f cur capite turrita ibid.
Cybeles currus 321.f
Cybeles currum cur trahant leones 15.f
Cybeles symbolum pinus 381.d
Cybira 158.d
Cychrei templum in Salamine 112.c
Cyclopes monoculi cur 235.f
cygnus 164.c & seq.
cygnus morti proximus dulcius canit fol. 164.c.e
cygni cur Phœbo sacri 164.d
cygni dedicantur nautis 165.f
cygni suauius canunt Fauonio flante 165.c
cygni symbolo poëtæ nuncupantur fol. 164.d
Cylabræ heroi Phaselitæ offerebant salsamenta 218.a
Cyllenius cur vocatus Mercurius 256.a
Cylonem cur trucidarint Athenienses 8.d
Cynica familia vnde 39.b
Cynici 191.e molesti & impudentes f.
cynocephalus describitur 45.e & seq.
cynocephalus cur in fontiũ apicibus statuebatur 46.d
cynocephalus Mercurio sacer 47.a
cynocephalus pari consensu cum Luna afficitur 45.f
cynocephalus pisce non vescitur 47.e
cynocephalorum lacte viuebant Numidæ 45.e
Cynomya 191.d
Cynopolitarum deus quis 222.f
Cyoniæ Deæ cur sacra fiebant 44.e
Cyparissa Celtarum regis filia 380.d
cyparisso vnde nomen Ibid.
D. Cypriani laus 157.f & locus 158.a
Cyprus Veneri sacra 157.e
Cyrenensium pietas in Saturnum 393.d
Cyrnij populi cur longæui 186.f
Cyrillus aduersum Iulianum Apostatam scripsit 234.c
Cyrilli locus emendatus 288.c
Cyrus à cane nutritus cur 44.c
Cyrus mulus est dictus 91.f
Cyrus & Ochus idem apud Tertullianum 90.f
Cyri somnium de solis contactu 327.e
Cythera 347.e
Cytherea vnde dicta 347.e
Cytheriacum pectinem cur dixit Naso 307.e

D

D Litera cur vsurpata pro quingentis 275.b
Dædali nepos cur Athenis ab arce præceps datus 176.e Idem in perdicem mutatus, quid Ibid.
Dædali statuis cur vincula iniecta 357.e
dæmon malus 140.f
dæmon præses nascentibus 115.b
dæmones aquei lasciuiæ præfecti 223.a
dæmones improbi 222.c
dæmones leonina fronte visi 10.d
dæmones per ranas 211.e
dæmonum genera sex infra Lunarem globum 292.e.f
dæmonum varia nomina 292.f
dæmoniaca natura 292.e
dactyli 441.b
Dagon Palæstinorum idolum collapsum 255.d
Damageti statua qualis 290.e
Damiæ simulachrum cur ex olea 386.e
damnatio 310.c
damnum & vtilitas 218.e
Dan serpens à Moyse factus 110.c
Danaus cur ædem Apollini Lycio vouerit 81.f 82.a
Daniel Ranerius 233.b 271.f
Daphne puella à Spartanis nomine Pasiphaes culta 372.b
Daphnis cur dicta 372.a
Dardanus in Samothraciam nauigauit 311.e
Dardano nupsit Pallantis filia 311.e
Dardanorum pecunia, & Dardaniæ nomen 173.d
Darij vagina ornatu Græcanico quid 316.a
Darij palla quæ, qualisúe 155.c
dasypus an idem cum lepore 96.f 97.a
dasypus & lepus vterq; hirtipes dicitur 96.f
¶Debiliora á validioribus absumuntur 140.e
decempeda 265.d.e decempedator ibid.
deceptio 337.f
decemuir quibus notis indicabatur 271.e
Decius cur aurea corona donatus 305.f
Declinator insaniæ 18.c
decussatio 78.e
deditio 313.c
dedititij qui 294.c
defensio 313.e
defensores milites qui 114.c
Dei triplex potestas 436.d
delectatio 109.c 392.e
deliciarum torrens Psalmographo quis 283.f
deliciosus 265.a
delicta humana 294.d
delicti pœna 428.f
deliberatiuum genus orationis 16.b
delyrij piaculum 69.a
Delio natatore indigere 49.b
delphinus 194.b
delphinus amoris simulachrum 38.a anchoræ circũuolutus quid 335.f 196.a cur Baccho adpingebatur 194.e à Cupidine alato frænatus 195.f futuræ tẽpestatis indiciũ 195.a omnium animaliũ velocissimus 195.d pisciũ rex 139.a veneratiõe prosecutus à veterib. 194.e
delphini beneficio seruati Arion, Palæmõ, Phalantus, Taras, Telemachus, alij fol. 194.d.e
delphini imagine colebatur Neptunus Sunij 195.a
delphinum pingit in syluis, prouerbium 196.c
delphinum nare doces, prouerb. 195.d
delphini cur crocodilorum hostes 196.a humani generis amatores 196.a quibus diis dedicati 194.f
Delphis aquilæ duæ ex auro, quid 143.a
Delton vocata Aegyptus, & cur 127.d
Demadis dictum ad Philippum quod 55.a
Demetrij vana insolentia 324.e
Demetrij Triclinij opinio expensa 134.c
democratia 128.e
Democritus quid per atomos indicare voluerit 103.b
Democriti cõsilium fratri datũ quod 57.e
Democriti responsum ad lõgiorem vitam assequendam quale 186.f
demolitio 354.e
Demonactis festiuum responsum de fuminis 345.f
demonstratiuum genus orationis 16.b
Demosthenes notatus 26.f
Demosthenes quænam obiecit Philocrati 221.c.d
Demosthenis enthymemata lucernam olebant 342.a
Demosthenis in noctuæ cultum exclamatio 146.e.f
Demosthenis locus 147.b
dena 271.d
denario numero finiuit omnia Romulus quæ

quæ instituit 291.a
dentes in infantibus quando primò pullulant 348.a
dentes suos aliquando excutiunt elephanti 19.b
dentium diuisio ex Aristandri sententia 240.f
deosculatio Hebræis quid 253.f
depontani senes qui appellati 124.e
depopulatio 59.b
Derceto & Atergate 222.f
desidere 320.d
designatio & scopus 133.c
desolatio 337.e
despicatus 43.b
detrimentum per anserem 175.a
detrimentum per dentium symbolū 240.f
Deucalionis enatatio qualis 129.a
Deus Opt. Max 326.b.c
Deus à quibus circundetur 280.a
Deus in humano corpore 60.d
Deus per accipitrem indicatus 151.e per ciconiam indicatus 126.c per circulū 286.f per crocodili symbolum 205.e per oculi symbolum 234.c per septenarium numerum 271.a per spithamæ appellationem 264.d
Deus non delectatur nisi in albis vestibus 296.d
Deus pater 231.e
Dei aduentus 384.c cognitio cur paucissimis innotuit 206.f dextera quid 252.d sapientia 363.d vis 255.a
de Deo cognitionem ex operibus perpendimus 206.e
à Deo & sacris alienus 88.c
de Deo disputare non est omnium 246.c disputandum sobriè 253.a
Deorum capita 419.b coronæ ex variis herbis ac plantis 304.c.d cultū instituit Mercurius 239.c rotæ cur octo radiis compactæ 289.c simulachra cur ex cupresso fieri solita 380.f
dextera manus in sacris quid 254.b
dexteræ manus symbola 252.c.d
dexteræ & sinistræ mūdi partes quæ 24.c
¶Diabolus 73.c
diadema 302.e.f 303.a
Diadumeno ambulanti in agro pileū abstulit aquila 137.f
Diagoræ Rhodij statua 290.e
dialectica 256.b 379.e 280.e 406.f
dialectica Lunæ æquiparata à Clitomacho 329.d
dialectica per araneam 193.d
dialectica per culices indicata 189.b
dialectica quæ nihil ad res facit inanis est 410.d
dialecticæ sectatores quibusnam similes dixit Ariston 201.b
dialecticam polypi similem cur dixerit Carneades 196.f
Diana 29.c 328.f 433.c
Diana Lucina per mullum 214.d
Diana regina cœlestium proportionū & intelligentiarum 430.c
Diana strangulata 357.a
Diana ταυρωπὸς καὶ ταυρώ 29.c
Diana vel Hecate triceps 41.f
Dianæ ædes sacræ quæ 365.d
Dianæ ædem quo modo construendam putarint veteres 367.c
Dianæ ædem sacrauit in Auētino Seruius Tullus 54.a
Dianæ Corythaliæ quod sacrum fecerint Lacedæmonij 73.e
Dianæ simulacrum alatum 15.d
Dianæ simulacrum apud Lacedæmonios 356.f 357.a
Dianæ simulacrum mammosum 178.d
Dianæ Soluizoniæ templum 299.b
Dianæ Triclariæ sacrum 405.e
Dianæ vel Hecates simulacrum 229.b.c quis primus triceps excogitauerit Ibid.
Dianæ votum factum ab Atheniensibus, & quod 73.e
Dianam gaudere telis & capreis ac fugacibus ceruis, quid 55.b
diaulus 266.a
dicacitas 183.f
dicacitatis castigatio 192.b
dictatori cur nefas equitare 37.c
Dictynna, Pallas vocatur Nicandro 373.f
Dido 435.c
didrachma 136.d.e
dies atri festiq; 98.e
dies per pauonis symbolum 171.b
Diespiter 345.b
difficultas 37.f
difficilis atq; morosus 219.d
digitus 259.c 263.d 267.c.d
digitus anularis 261.f cur odoribus illinebatur ab Aegyptiis Ibid. & 262.a
digitus articularis 262.c.d
digitus Dei, quid 259.d
digitus medius 261.d
digitus mensurarum omniū minima 263.a
digito vno caput scalpere 259.f
digiti & numeri 267.c. & seq.
digitorum diuisio 267.c
dignitas sacrosancta 56.e
Dij 311.b
dij laneos habent pedes, prouerb. 357.e
Dij lares 40.b
Dij manes 227.e.f
Dij marini cur cæteris fœcundiores à poëtis ponantur 220.b
Dij omnes 364.e
Dij Penates 311.c.d 407.e
dij præsides homini nascēti quatuor 155.b
dij secūdum Lacedæmonios quomodo inuocandi 250.e.f
Dij Tutelares 312.a
Dijs templa rotunda cur dedicarint veteres 364.f
diluuium 284.d
dimensio 263.a
dingua 238.f
Diocletiano datum oraculum quod 2.f
Diocletiani milites Iouiniani vocati 143.d
Diodorus rhetor quo honore iam defunctus à Metello discipulo affectus sit 169.c
Diodorus Siculus in hieroglyphicis indagandis non incuriosus fuit 227.c
Diogenes cur barbam se gestare dixerit 231.f
Diogenes cur appellatus Canis 43.a
Diogenes cur carpebat Musicos 346.f
Diogenes quid responderit Alexādro mittenti ossium plenam sportulam 43.a
Diogenis anceps interrogatio 36.b
Diogenis Cynici dictum 424.b
Diogenis dictum de adulatore & obtrectatore 51.f
Diogenis dictum in adolescentem luxu deliciisq; corruptum 376.c Aliud eiusdem de puero impudico Ibid.
Diogenis dictum apud Xeniadem seruiēs 1.b.c
Diogenis iocus in athletas 63.d
Diogenis opinio de sapore 240.c
Diogenis salsum dictum 15.b
Diogeni quid obiectum ab Aristippo 37.d
Diogeni quid responderit Antisthenes 189.e
Diomedes cur templum excitauit Hippolyto 298.f
Diomedis filiæ 30.a
Dionysius 432.e
Dionysius Aegyptiis Osiris dicitur 376.e
Dionysius cur ad mare fugisse fingitur 194.e
Dionysij Halicarnassei locus 133.f
Dionysium cur taurina specie figurabant antiqui 23.c
Diophanes 186.f
Diophanes Lacedæmonius 70.e.f
Dioscorides Astrologus 152.f
Dioscoridis versio castigatur 420.d
dipsas 121.a & seq.
dipsadem quid vocarit Apollonius poëta 121.d
discessio subita 198.d
discinctus 245.b 299.a
discincti milites 311.a
disciplina bona 347.b
disciplina tota aquis comparata 281.e
disciplina vera 116.c
disciplinæ diuinæ 178.e.f
disciplinæ exoticæ 187.b
disciplinæ humanæ 278.d.e
disciplinæ per Mercurium 239.d
disciplinarum ordinem primus excogitauit Salomon 280.b.c
discipulorum pedes loti in cœna Domini

quid 257.e 258.c
discordia 77.c 343.c
discordia militaris 168.e
discordiis ciuium locupletatus 210.a
diserta proles 29.f
dißimulator ingenij 83.f
dißimulator turpitudinis 101.d
dissolutio 360.a
distinctio 64.d
Dithyrambum vincens bouem assequebatur 29.d
Ditis pectora adamantina cur 306.b
Diti & Saturno sacrificarunt decumatos homines Pelasgi 340.c
diues auarus 257.b
diuitum variæ auocationes 94.a
diuina maiestas 322.c
diuina prouidentia 134.d
diuina in occulto 48.f
diuinorum ab humanis separatio 219.c
diuinitas per capitis symbolum 225.c
diuinitatis indicium cur triangulum æquilaterum 292.b
Diuitenses, Gallicana legio 155.e
diuitiæ an sapientia prius optanda 276.f
diuitiæ elatum faciunt 171.a
diuitiæ fortunæ appellatæ 410.a
diuitiæ vicißitudinariæ 171.a
diuitiarum flagellator 172.a
diuitiarum turpitudo 170.f
diuitias per spinas intelligi in Sacris literis 400.e
diuus 319.e
diuturnitas 375.f
¶D.M. literæ quid 227.e.f
¶Dochme 264.c
docilitas 238.e
docilitatis & obsequij memorabile exemplum in cane 42.f
doctor virtutis 75.b
doctoris munus 173.c
doctores & prophetæ Ibid. & 341.a
doctrina 320.c
doctrina cœlestis 281.c
doctrinæ firmitas 416.c
doctrina imperióue præstantes 226.d
Dodonæum oraculum 340.c quomodo interpretatus sit Hercules Ibid.d
doli, fallaciæq; 119.b
doli occulti 358.d
dolichus 266.c
Doliola sacellum Romæ 407.d. ibidem dolia duo, quid indicabant 207.d
dolium quid in Platonis Gorgia 407.d
& dolium perforatum quid Ibid.e
domestica animalia duo nunquam mansuescentia sunt, hirundo & musca 191.b
dominator 4.f
dominium 112.e 225.d
dominium equum 237.a
Dominicus Michaël Venetus 27.a
Domitia Augusta quæ 171.c.d
Domitianus muscas perfodiebat 18.f
Domitianus cur Medusæ caput pro pectore gestare solitus 227.c
Domitiani instabilitas in Domitiam vxorem 171.d
Domitiani nocturna visio de aureo gibbo quid 160.c
Domitiani mors per Solis signa cognita 327.c
Domitiani sigillum 122.a
domus regia cur in medio imperij totius sita debeat esse 111.a
Dores vertunt γ in α 118.f
Doricæ ædes quibus Dijs sacræ 365.c
Doricæ columnæ 365.c 367.c
dorsum 232.f
¶Drachma 136.e
drachma argenti 14.f
drachmæ duæ suis cor 136.c
draco ab Aesculapio educatus 117.f
draco conspectus, felix prodigium 112.e.f
draco cur Palladi dedicatus 112.b
draco Hesperidum, hortorumq; custos 103.c.d
draco quinque iugerum magnitudine 118.e
Draco Tauri pater 29.e
draconis etymon 110.c 112.b
Draconis multa Δρακοντείων 27.a
draconi visus acutißimus 146.e
dracones inter serpentes qui 111.d
draconum inuolucrum in caduceo 115.b
draconibus vecta Ceres, quid 118.f
Draconarij 113.c
Dromoclidis auara improbitas 255.a
Drusi à continentia commendatio 23.a
¶Dualis numerus cur immunditiã significet 269.d
ducenta Ibid.e
dulcedinis symbolum 391.d
dulcium appetitus 186.d
duo 269.d
duo millia 273.c
durandum 353.b
duritas & firmitas oßium leonis 8.d
durities emollita 385.c
Dyris 339.c

E

E Litera 350.a
ebrietatis remedium 182.b
ebrietatem quomodo vitabimus 403.f
ebrietates detestandæ 107.e
ebriositas in panthera 84.a.b
ebriositatis remedium 424.b
eburnea porta 431.c
¶Ecclesiæ vnitatis symbolum 398.b
echeneis vnde dicta 212.a
echidna Hesiodo quid 16.b
echidna cur dicta Nympha 103.c.d
echinus marinus 204.d
echinus terrestris 62.a.b.c
echinus terrestris cubilia sua Aquilonum & Austrorum commutatione mutat. 602.a.b
echini etymon 204.e
echini terrestris duo genera 62.f
echinus vnum nouit magnum 62.c
¶Edomitum à virtute vitium 122.c
educatio vniuscuiusq; vitã instituit 124.c
¶Effœminatio 95.c
effœtus 274.e
¶Electores Imperij quando constituti. 131.d.e
elementorum concordia 178.d
eleemosyna 386.c
elephantiasis curatio 441.a
elephantus fugit inspecto capro 18.e
elephas murem capiens quid 18.f
elephas solus diutius homine viuit, ac animal aliud nullum 149.e
elephantis dotes 16.f & seq.
elephantis studium Romæ ad vmbrã Lunæ 19.e
elephanti campestres aliis dociliores, montani praui & insidiosi, palustres demẽtiores & leues 19.d
elephanti cur turbidam aquã bibant 19.a
elephãti Luna noua, flumine se purificãt, sermonem patrium intelligunt 19.e
elephanti cur serpentibus certamen aßiduum 17.c
elephanti partus longißimus 19.a
elephanto cor duplex inest, secundũ Mauros 20.c
elephanto nulla belluarum prudentior. 19.c
elephanto super mirabilis historia 20.d
elephantorum genera tria 19.d
elephantum natu maximus gregem ducit 17.b
elephantum cur Lucam bouem vocarunt. 19.a
Eleus ager equorum generositati consecratus 92.c
Elicius Iupiter vnde 324.f
Elisæus pueros paruulos ei illudentes deuouit 86.e
Elisæi visio quæ 33.c
Elienses mulieres, cùm Baccho preces funderent, quid petebant 23.c
eloquentia 427.a 440.b
eloquentia grata per apes 186.a
eloquentia per caduceum expressa 116.b
eloquentia per manum dilatatam 256.b
eloquentia per psittacum 166.d
eloquentiæ necessaria calliditas & prudentia 116.b
eloquentiæ symbolum per Sirenas 150.f
eloquentiæ vis 239.a 325.c
eloquentiæ vis per Herculẽ expressa 239.b
elops piscis 213.c
Elorus cicures pisces producebat 221.b
Elpenoris tumulus 374.c
elusus suis artibus 184.b

elutio 420.b
¶Emansor per coruum 168.f
Emerepes Phrynidi musico cur duas chordas è lyra bipenni exciderit 348.e
Empedoclis carmen de seipso 135.a
Empedoclis de anima sententia 371.f
Empedoclis opinio de corde expenditur. 152.f de mundi partibus dextris aut sinistris 24.e
emunctæ naris quis dicatur 237.e
¶Encæniare 217.e
encobomata 298.a
encyclopædia 178.f
Endymion 430.b
Eneph Aegyptiorum deus 425.d
Enhippi scutum 312.c
Ennensium nemus 248.c
¶Epaminondas 112.c
Epaminondam cur sociũ muneris cooptauit Pelopides 228.f
epandytis 295.e
ephemerus 191.e
epigramma ab oraculo in Nicocreontis regis gratiam enunciatum 225.e.f
Epigrammatum locus 388.d
Ephud 306.e
Epidaurus 436.c
Epics Aegyptius 105.e
Epimetheus 428.a
Epopæus Palladi templum erexit 386.a.b
¶equæ vento grauidæ 36.d
equarum syluestrium copia in Syria 36.d
E Q. victoria 34.b
equitare habetur magnificum 37.d
equus cur leone ad bellum aptior 31.d
equus cur profanus Aegyptiis 37.c
equus fluuialis 208.a
equus Marti immolabatur 38.c
equus multifariam in numis diuersis conspicitur 34.a
equus Platonis 35.d
equus Soli & ventis mactatus à Lacedæmoniis 38.d
equus viuus dicatus Ioui, à Salentinis in ignem conīectus 38.e
equi apud Sardos colubros quo tempore deuorarunt 115.c
equi charactere inusta frons Atheniensiũ captiuorum apud Syracusas 34.c
equi & equitatus Domini, quid Abachovati 33.c
equi fabrefacti à Dionysio Argiuo quales 36.e
equi fluuiales impietate notati 107.a
equi sacri quibus Diis 38.c
equi significatio in diuinis literis 33.c 34.f
equi soluti & pascentes, quid 33.f
equi Thessalici 29.b
equorum affectus in dominos 33.e
equorum zelotypia 36.d
equis albis quo tempore vehuntur Romæ præsules 37.c
equis cur cōparantur Diomedis filiæ 36.a
equis & velis, prouerb. 32.a
equis quando cœperint Romani esse superiores 30.b
Equinis à pedibus secede procul, prouerb. 34.f
¶Erasmus Roterod. fallitur 273.a & 274.e
Erasmi Roterodami laus 22.f
Erasmi Rot. mordacitas de esu piscium. 221.f
Erycinæ simulachra 118.f
eremita 89.f
eremitæ per deserta Thebaidos & montem Sinam 411.f
Eretrienses à Xerxis militibus euerriculatione abducti 337.f
Erichtonius cur inuidiam indicat 122.e
erinacius 62.f
Erotes malo nauis affixus 176.f
erucæ ab oleribus quomodo arceantur. 414.c
eruditus impurus 140.e
eruditus quis verè censendus 323.e
Erycinæ Veneris templum 342.f
erithacus auis solitudine gaudet 184.c
¶Esaiam sustulit Manasses 229.e
Esth Hebræis quid 135.f
¶Eth Aegyptiis quid 153.b
Ethicæ philosophia 280.e
¶Euboici opisthocomæ 230.c
Euchemus Arcas 2.f
euentus inexpectati 92.d
euerriculatio quomodo fiebat 337.f
euiratio 246.d
Eumolpus Athenienses profligauit 115.c
Eunomi citharœdi statua 192.e
Euphranor 366.a
Europa 433.a à Ioue rapta Ibid.b
Euphratis symbolum & etymon 154.b
Eurysthenis musa 350.e
Euterpe 351.a
Euthymenis sententia de Nili exundatione 339.b.c
¶Exanimatus minima de causa 216.b
exanguis de nequitia redditus 183.a
excæcare oculos populi quid 184.b
excandescentiæ causa 7.a
excellens 373.e
excessus 272.f
excubiæ 173.b
excubias disponunt grues 128.d
exultatores 114.f
exhæredator filiorum coruus 168.c
exosculationes cur apud Romanos sancitæ 158.b
exossare catulos suos leo cur pingatur 7.c
expectationem frustratus 167.a
expergefactio 416.d
expiatio peccatorum 440.e
explicationis sacrificium 238.a
exploratio 307.f 331.f
externæ aues ex Hispania missæ in Italiam 176.d
extincta libido 247.e
exundare 145.a
Ezelino portentum oblatum à pica 166.f

F

F Gemmum vt in antiquorum monumentis intelligatur 372.c
faba Aegyptiis instar numinis fuit 413.b
faba funesta habita 413.c
fabæ esus prodigiosa somnia parit 198.d
fabæ in iudiciis cur olim estatæ 413.e
à Fabis abstinendum 413.c.e.f
fabis suffragia ferri 414.d
Fabariæ calendæ 413.f
Fabius Caluus Rauennas 246.f
Fabius Maximus cur Ouiculæ cognomentum adeptus 74.e
Fabij Contatoris virtutes 37.d
Fabio Max. primum concessus equus 37.d
Q. Fabius Eburnus Iouis pullus 175.d
Fabius Vigil Spoletinus 33.f. 63.a
Fabio Valenti augurium ab aquila oblatũ 138.d Vitellio contra Othonem Ibid.
fabella de leone, vrso, & cane 12.e
faber lignarius 215.d
Fabricæ præfecti, quinam milites 113.f 114.b
fabrilia instrumenta in squatinæ capite. 215.d
fabula oraculi Iouis Ammonis 5.b
Facelitis dea 222.e
faces 342.c Cupidini dedicatæ Ibid.d
facetiores quidam morbos suos phratoribus commendãt, & ita liberantur 91.e
facienda nesciri tutissimum in expeditionibus 30.b
Falconarij milites 114.d
falsum cur ex speculo significatum 307.f
falx 316.c Saturno attributa cur 405.c
fama 32.d.e 310.d
fama longè lateq; propagata 324.b
fames 43.b 202.f famis vocabulũ 43.b
fama moriens significatus per aquilam 141.a
familia prodiga 90.c
familiæ amplitudo 237.f
familiaris rei accumulator 196.e
familiaris rei concordia 176.b
familiarum imagines & picturæ, nō sunt recentioris ætatis inuenta 110.e 143.b
farina Hebræis quid 277.b.d
farre victitauit populus Rom. diu 26.d
fascia ad diadema pertinet 303.a 320.f
fascia candida Regum insigne 303.b
fascia molem Aeliam Romæ ambiens qualis 27.f
fatum 300.a 330.f 331.a.d 352.c 256.a vnde dictum 278.b
fati definitio ex Chrysippo 331.e
fati potestas 429.e

fatuitas 392.a
fatuitatis symbolum 418.c
fatuus & insulsus 423.f
fatuus per cepphum 167.e
Faunus 425.f
faunus anguis 108.c
Faunus & Picus quo pacto in rete implicati à Numa Pompilio 324.f
fauor 260.c *eius contrarium* 430.e
fauoris signum oculus 234.f
Faustina visa sibi in somnis serpentes parere, quid indicarit 118.e
Faustinæ cur aquila virorum more in consecratione data 171.e
D. Faustinæ Piæ simulachrum 319.c
fauum & mel in sacris quid 187.f
¶Febris letalis à Sole 61.e
febris medela 50.d
febris quid, & vnde dicta 8.d
febris sæpe capras molestat 72.e
febre torquentur leones 8.d
fel à Marte regitur 77.e
felis 436.e
felicitas 76.b 116.a 245.f 334.d 385.e 389.f
felicitas animorum futura 160.c
felicitas vnde oriatur 410.a
felices seniores milites 101.f
felis an idem animal cum æluro 100.d
feles cur Lunæ comparata 354.b
femoralia 300.a
fera peculiariter dictus Leo 7.c
feracitas 129.c.d 390.f *hieroglyphicum eiusdem* Ibid.
feracitatis præcognitio 182.b
Ferdinandi II. Neapolitani regis numus. 238,c
feritas 376.c
fermentum 278.d.e
ferocia belli fracta 310.a
ferocia emollita 84.f
ferocitas 77.d *euitanda* 30.e *in timiditatem versa* 56.b
ferocitas per ceruicem 232.d
ferocitate posita assumpta mãsuetudo 15.f
ferox à mansueto superatus 182.e
ferre in oculis 236.e
ferula 403.e *cur* Baccho *dedicata* Ibid.
Fescennina locutio 298.e
festinantia 215.f
Festi opinio de mundi partibus 24.c
Festi Pompeij locus emaculatus 222.b 259.a
¶ Fiber, & eius etymon 98.c
fibri cur in venatione sibi testes auellant. 98.d
fibri partes posteriores cur piscium loco à multis habitæ 98.f
fibulare 300.b.c
ficulnus pro imbecillo & contemnendo. 392.c
ficus alimoniæ symbolum 393.b
ficus Carthaginis & Romani Imperij ruinæ causa 393.a
Ficus dulcedinis hieroglyphicum 391.d
ficus & oliua quàm latè sint ab alieno solo plantandæ 265.e
ficus quandoq; ominosa 391.f
fici materia fabricis minimè idonea 392.c
sub ficu requiescere, quid 391.e
fides 40.f 302.a 430.f
fides cana cur Maroni 254.c.d
fides lubrica 298.a.b
fides per manum dexteram 254.c
fides vel hosti seruanda 254.d.e
fidei creditum 298.b
fidem honos sustinet 431.a
fidem in manibus cur colebant Arabes. 254.c
fidelitatis rara quædam exempla in cane. 41.a
fidelium simplicitas per asellum exprimitur 83.c
Fidius deus 430.f
filius per vulpanserem indicatus 146.c
filij alieni pro suis educati 181.b
filij conspirantes in matrem 106.f
filij in patrem instæ vindictæ historia. 124.c
filix cur Pteris *vocetur à* Græcis 419.e
filix serpentes fugat 419.e
filix Struthiocameli *pennis assimilata.* 419.e
filicis & arundinis inter se inimicitiæ. 419.f
fimus in diuinis literis quid 249.d
finis 291.b
finis per pedem indicatus 257.f *per vmbilicum* 248.d
firmitas 357.b 367.b
firmitas amoris 198.f
Firmus Aegypti tyrannus *adipe crocodili cur se perunxerit* 207.a
fissa vngula 64.f
fistula 348.e.f
¶Flagellum 253.b 355.a
Flamen *assiduus* Ioui *institutus à* Numa Pompilio 319.c
Flamines *vnde dicti* 294.c
Flaminio *Consuli ostentum quodnam acciderit* Aretij 37.f
Flaminicis *sacerdotibus quales fiebant calcei* 412.f
flamma prosperi euentus signum 341.f
flammeum 296.c
flammeo cooperta noua nupta ducebatur ad maritum 296.b
flammis vermis quis Apuleio 120.c
flectere genua quid 17.c
Flos futuri boni prænuncius 378.f
flos iuuentutis hieroglyphicum 378.f
flos regius 402.f
Florentia *semper leones aluit.* 16.e
Florentiæ *situs amœnus* 402.d
Florentini *scriptoris de re rustica laus.* 72.e
Florius Marestus 38.f
florum significatio 30.a
florus auis 182.d
fluctuare 284.d
fluctus exundantes in sacris quid significent 284.b & d
flumen & flumina 283.c.d
flumina cum sole cur dicantur genus humanum enutrire 327.d
fluminibus cæsariem offerebant Græci. 384.b
fluuialis equus cur dissidij symbolum. 219.d
fluuij 25.c 383.c
fluuij cornigeri cur appellati 25.c
fluuiorum fontiumq; simulachra cum vrnis figurantur 339.a
¶Fœcunditas 76.e 96.c 172.b 415.e
fœcunditas vera 410.e
fœdus 254.a
fœdera quibus modis firmabantur apud veteres 361.e
fœderum firmitas Ibid.
fœmina boum grauiorem mare vocem habet 25.a
fœminæ & pauonis naturæ consensus. 171.c
fœminæ vocabulum in sacrificiis quid. 246.c
fœminam quid deceat 23.e
fœminæ loquaciores turtures vocatæ Theocrito 161.e
fœminæ marib. morigeræ quo elogio honestabantur 152.c
fœminarum consecratio 171.d
fœminarum interitus 230.f
fœminis Romanis capitale erat vinum gustare 158.a
fœni manipulos pro vexillis habuit Romulus 298.f
fœnum habet in cornu 30.f
folia quid in diuinis literis significent. 392.f
fontes 283.a
fontes & aquæductus cur leoninis figuris ornati 10.f
forma 286.b
formica 57.d & seq.
formica Soli *cur immoletur in* Isthmo. 57.d
formicæ & vespertilionis discordia 179.e
formicæ Neroni *mortis appropinquantis præsagium attulere* 58.d Tiberio *ferales fuerunt* Ibid.
formicæ quomodo fugentur 422.f
formicarum esu, morbi opem sibi comparat vrsa 59.e
formicas candicantes habet Pephnus *insula* 58.e
in formicas qui post obitum abeant 58.a.b

formi-

formicaria bona 58.d
formidator inanium 80.c
formido 53.b
formido sublata 53.f
formidolosus & imbellis 246.a
formidolosiora sunt animalia, quæ frigidiora 53.d
fortis 93.f
fortis significatio 31.f
fortitudo 306.a 375.f
fortitudo per Tigrim amnem 154.a
fortitudinis simulachrum 2.f
fortuna 337.b 288.c huius simulachrũ. 288.e
fortuna secunda 436.f
Fortuna amatoria 410.a
Fortuna Redux 337.c
fortunæ aduersæ domitor 83.c
Fortunæ idolum Aegiræ 410.a
Fortunæ simulachrum 34.c
fortunæ speciosæ inconstantia 56.d
fortuna ab exili in altum euectus 179.b
fortunarum contemptus 200.a
fossa 284.f
¶Frænata ferocitas 33.a
frænum 355.c
frænum Corinthi inuentum à Pallade 33.c Lapitharum inuentum 32.c
frænum per anchoram indicatum 336.d
fragilitas humana 301.f
fragilitatis indicium arundo 414.f
framea 312.a
Franciscus Bandinus 71.c
Francisci Robortelli laus 259.b
Fridericus II. elephantos in Italiam ex Idumæa transuexit 20.d
frigidi facultas & vis 323.d
fringilla 183.c
frontem glabram imaginari per somnium quid 230.c
frontes cur abradendas iusserint Lacedæmonij 230.c
fructus ex laboribus 27.e
fructus per ouem exprimitur 76.d
frugalitas 388.a.b
frugalitatis varia exempla 411.a.b.c
frugem lætam prænunciantia quæ 26.d
frugum opulentia 26.c 406.b
¶Fuca piscis 215.a
fucus à fure differt 189.d
fuga 43.c
fuga popularis 187.d
fuga per dorsi simbolum 232.f
fugacitas 52.e
fugientia sequi sine spe 210.a
Fulgentij locus 353.c.d
fulgura in sacris literis quid 325.d
fullonis officium quod 257.b
fulmen 323.f 324.a
fulmen Iouis supremi gestamen 324.a
fulmen lauri folia non icit 372.d
fulminis natura 324.a
fulmine nil celerius 325.a
fulminum eliciendorum rationem inuenit Numa Pompilius 324.f
fulminum significationes & naturam descripsit Pierius 325.c
fumus 345.d
fundamentum 256.f
T. Fundilius Gemilius cur inter cætera oleum legauerit 387.c
fungi hieroglyphicum 418.a
fungum vna nocte nasci, prouerb. 418.b
funes primùm ex corio 355.c
funibus metiebantur terram Aegyptij. 266.d
funiculi mensura 266.e.f
funus 133.f 381.e 413.b
furacitas 251.f
fur & fallax 429.c
fures & fuci qui 189.d
furiis agitandum quem dicant Astronomi 29.f
furor familiaris leoni 7.c
furor implacabilis 106.c indomitus 6.f
furor per crocodilum 207.b
furor poëticus 378.a
fusus 356.a
futuri seculi beatitudo 286.c
futurum opus, vel quid agendum 238.e
fy 65.e

G

GAbriel 322.e.f 323.a.b
Gabrielis vox & vis in Deo quid 252.d
Gæon amnis 153.f & 245.d
Galba quid instituerit Nerone mortuo. 315.f
Galbæ quale occupandi imperij præsagiũ ostensum sit 231.d
galea 316.f
Galeni & Aristotelis diuersa sententia de testibus 245.e
Gallienus ambitiosus & impurus 55.c
Gallieni Imp. carmen 157.e
gallina 171.f & seq.
gallina auri venenum 172.a cur Aesculapio dicata 172.c quid Theologis. Ibid.
gallinæ per quietem visæ quid 172.a
gallinæ quomodo à fele tutæ 172.d
gallinago 174.c
Gallonij gula notata 126.b
gallus vigilantiæ signum 429.b
gallus gallinaceus 172.d Apollini dicatus 173.a Lunæ dicatus Ibid. cur in parricidæ culeum insuebatur 107.a 174.b.c cur maxime animal solare. 9.c cur Mercurio dicatus 173.b
gallus insidens Tiberij humero quid 172.d
gallũ nutrire quid Pythagoræ 172.f immolabãt Lacedæmonij parta victoria. 173.f quando sacrificabant Spartiatæ 30.e cur perhorrescat leo 9.b pro vinearum incolumitate mactabãt Methonenses 174.a
gallũ se debere Aesculapio cur dixerit Socrates 172.f
gallo insignitus clypeus Idomenei 173.b in Gallo mira vis 174.b
gallinaceus pullus exclusus in manu Liuiæ quid 172.e
gallinacei pugnacissimi in Rhodo insula. 173.e
galli allio incitantur ad pugnam 173.d in Perside primùm orti 173.e
gallorum exemplo pugnantes confirmauit Themistocles 173.d.e
gallorum spectaculum quotannis Pergami solitum edi 174.a Athenis etiam à Themistocle institutum Ibid.
Galli populi quas artes studiosius exercuerint olim 239.b
Galli te cantãdo excitarunt, dictum Neroni 172.e
Galli sacerdotes Deũm Matri ministrabãt 246.e
Galliarum tumultus contra Neronẽ 172.e
Gallicum genus leporum 97.a
Gallorũ mores in osculo adhibendo 158.a
ganea 66.f 221.d
Ganges fluuius 153.e
Ganymedes 374.d
Garamantes struthiorum oua cur perquirant 121.e
Garamantarum pilei vnde 294.e
garrulitas 149.b 162.f 166.e
garrulitas vana 192.d
¶Gedeonis petitio à Deo quæ 381.f 382.a
Gelanor à Danao expulsus 81.f 82.a
Gelon Carthaginenses debellauit apud Himeram 340.e
Gelonem quomodo seruarit lupus 82.d.e
Gelonus 110.b
Gemar Arabibus quid 441.b
gemmæ 306. & 307. per totum
gemmæ alectoriæ vis 173.e
gemmæ in ornatu Veneri debentur 205.b
gemmarum cura morosa ridetur 307.b
generatio 60.b
genesis 115.b
Genetiæ mactabantur canes 44.d
genetrix per E, media syllaba, & Venus Genetrix 252.b
genitale 392.c
genitura humana vnde 244.e
Genium ex myrto significari 373.e
Genij nobis appositi 40.c
Genios præ se ferunt Lares Ibid.
Gensericus quo tempore Romam ceperit 131.c
gentes per pisces indicatæ 222.c.d
gentium doctrina 281.b.c
gentium multarum societas 398.b

genua 258.d
genua flectere quid 17.c
genus humanum 202.b
Geometria 286.f
geometricus cubitus 264.f
Georgius Anselmus 24.a
Georgium Vallam docentem audiuit Pierius 338.c
Gephyreorū simulacrum in exercitu 115.c
Geranius mons vnde dictus 129.b
gerendarum rerum summa quibus rebus consistat 227.a
Gerenius cur vocatus Nestor 33.a
Germani bouem integrum Bononiæ in Caroli V. coronatione torruerunt 178.b
Germanorum institutum olim in ducendis vxoribus 28.a
germinatio 166.b
Geruli qui dicantur 408.c
Geryon cur multis manibus & pedibus dicatur præditus 228.f
Geryonis boues abacti quid 25.d.228.e
Geryones Hercules oppressit 228.d.e
¶Gibberosus homo quis dicatur 232.f
gibberosi astuti 196.b
Gigantes quandiu persecutus est bello Osiris 230.e
gigantes quos vocauerit Commodus Imp. 118.c
gigantum anguinei pedes, quid 257.f
gilla herba 59.c
gillæ herbæ virtus 422.f
¶Gladius 314.e.f
gladij ancipites in sanctorū manib. 315.c
gladium cur portet iudex 315.b
glandis significatum 376.c
glanis piscis 217.c
Glaucem citharistriam adamauit & anser & aries 175.a
glaucoma 358.a
Glaucopis cur vocata Pallas 122.a
Glaucopis Minerua 146.e
gloriæ calcar 165.b
gloriæ sublimitas 365.e
gloriosus 171.b.c 301.e
¶Gordiano tertio quadrigæ elephantorum decretæ 20.b
Gordij currus iugo aquila insidens quid. 137.f
Gorgiæ tragœdiæ cur reprehensæ 389.b
Gorgoneū caput adsculptū scuto Mineruæ 146.e
¶Graculæ lauri folio annuum fastidium purgant 159.e
gradus in mensuris quid dicatur 265.b
Græci 327.e
Græculus Romæ ferocem taurum quomodo ducebat 23.f
gramphum quid vocet vulgus 61.c.d
gratia 307.b.440.e
gratia relata 139.f
gratiæ symbolum 400.f
gratiam quid vocent Theologi 235.a
gratiarum pullus quis 56.b
gratus animus 40.e 125.c
grauis anima, quo symbolo solet exprimi 13.b
Gregorij patriarchæ Cōstantinopolitani hæresis 193.d
grillus conciliando somno eligitur 211.e
grus auis 128.d.& seq.
grus biceps feracitatis indicium 129.c.d
grues cur in sublime volantes lapidem assumunt 128.f.129.a
gryphs 167.f
Gryphus Syriæ rex 168.b
¶Guefactus Aegyptiorum rex cibū mendicare coactus 411.b
Guido Ascanius Sfortia Card. 16.e
de Gula multatus 204.d
gustatus 240.c
gustus perfectus in qua parte consistat. 240.c
¶Gyges centimanus 252.e cur hyemem denotet Ibid.
Gygis anulus qualē habuerit lapidē 115.e
Gylippus depeculator 147.c
gymnasium 386.f
gymnica certamina funeralibus celebrari solita 387.c

H

H Pro S apud antiquos nonnūquam ponebatur 260.e
habenas tenere 355.c
Hadrianus Imp. æqualitatis studiosissimus. 162.a
Hadrianus Imp. pacis studiosus 385.e
Hadrianus pauonem Mycenis in æde Iunonis dedicauit 170.f
Hadriani Sexti P. M. ingenium 140.f
hæreditas 440.f
hæredipeta 133.e.f
hæreditaria portio sorsq; 266.d
hærere aquam 256.e
hæres inuisus 49.d
hæreticus 178.f.179.a
hæretici ranæ hieroglyphico notantur. 211.a
Halieuticon opus à Nigidio elucubratum. 214.b
hallus cur dictus pollex 260.e
Hammon 78.c & d
hamus 337.f
Hanno Ammonita Dauidicis nuncijs barbam abstulit 232.a
Hanno Carthaginensis exul cur 5.c
Hannonis elephantis mirum ingenium. 20.d.e
hara, & ex hara productus quis 66.a
Harpagium, locus in Chalcide 374.d
Harpocrates 261.b.c
Harpocrates silentij signum 205.e
Harpocratis sigillum cur in anulis gestabatur 261.a.b
hassida auis 126.e 127.a
hasta 310.c
hastæ gestamen inter maximos honores habitum 310.f
hastam appellarunt sceptrum regium Agamemnonis Bœotij 311.c
hasta donantur viri fortes 311.a
hastæ puræ 310.f
hastas pro Diis coluerunt veteres 311.b
hazir Arabes suem appellant 127.b
¶Hebdomada in albis quæ & cur 296.f
hebetudo 360.c
hebetior in Venerē ex esu palumbiū 158.e
Hebræi quanam in re reprehensi ab Apione & Iuliano 70.c.d
Hebræorum gens salacissima 187.c
Hecate triceps 40.f 431.e
Hecates & Apollinis certamen 100.f
Hecates fabula 108.d 374.a
Hecates simulacrum 375.d
hecatombe 139.c
Hector comam per terga fusam gestabat. 230.c.d
Hectoris cadauer oleo rosaceo obunxit Venus 401.e
hedera cur Baccho sacra 378.a celebris apud Aegyptios 376.d Dionysio sacra 376.e Libero Patri cur dicata. 376.f
hedera nō nisi senescētib. adhærescit 377.f
hedera suffumigata occiduntur vespertiliones 179.f
Helias quomodo Baalis sacerdotes riserit. 205.f
Heleis serpentis ope victoriā aduersus Arcadas consecuti 117.c
heledo polypi species vnde dicatur 196.f
Helenam mactandam liberauit aquila. 139.e
Heliogabalus perdicum plumulis in stratis vsus 175.e
Heliogabali luxus 67.b. bipedum & quadrupedum spurcissimus 73.b
Heliopoli primùm phœnix ortus 144.b
heliotropium 423.d
Hellico Heluetius 393.a
helluo per crocodilum 207.c
helluones taxati 412.d
Heluidio Pertinaci quodnam spectrū oblatum ante mortem 315.f
Henricus Imperator quando declaratus. 131.e
hepar à Ioue regitur 239.b
Heptoporta 350.f
Heptabolus lacus 339.c
Heraclides iocose à Ptolemæo illusus 91.a
Heraiscus 261.c
herbam dare 260.c 412.e.f
herbæ aculeis armatæ quid in sacris literis indicent 400.d
herbis plantisq; variis dij varij coronati. 304.c.d

Hercu-

Hercules 427.a
Hercules Aegyptius primus Leonis gestauit insignia 15.a
Hercules benignè interpretatus est oraculum Dodonæum 340.d
Hercules cancrum deuincens quid 201.c
Hercules ceruum enecans quid 53.f 54.a
Hercules cur dictus aurea mala secum asportasse 76.a
Hercules Gongazæ Cardinalis Mantuanus 276.b
Hercules Libycus Syrtes anguipedes effugiens quid 108.c
Hercules oleastro fratrem victorem propositis certaminibus coronauit 387.c
ex oleastro lucum seuit Ibid.
Hercules omnium virtutum idea 109.f
Hercules Populum ad Græcos transtulit 381.f
Hercules puer in cunabulis angues profligauit ac elisit 109.f
Hercules Pylo bellum intulit 32.f
Hercules Thestij filiabus virginitatem imminuit 73.d primus Iunoni capras immolare instituit. Ibid.
Herculis ad inferos descensus 381.f
Herculis claua 375.e
Herculis columnarũ symbolica interpretatio 281.c
Herculis furor in liberos 6.f
Herculis nodus 115.b
Herculis progenitores vnde oriundi 377.a
Herculis sacrum 395.d
Herculis signum summæ nobilitatis ex ære Romæ etiamnũ extat 393.e & 396.b
Herculis simulachrum in Capitolio interpretatur 396.b.c
Herculis virtutes tres 396.b
Herculi quare sacrificabatur coturnix à Phœnicibus 177.e
Herculem qua forma Galli faciebant 239.a
Herculeus taurus 23.d
Herculiani iuniores, seniores 143.c
Herculanus Leo quid 14.f & 15.a
Herculanus morbus aquilino lapide exploratur 142.d
hermaphroditi an apud solos Lunenses 135.c
Hermæa forma cur quadrata 290.c
Hermæa signa qualia 256.a
Hermes vnde dictus 239.c
Hermolaus Byzantius Stephanum in cõpendium redegit 147.a 194.f
Herodes Atheniensis in Neptuni templo dicauit delphino insidentem Palæmonem 194.c
Herodis scomma in Bradeam 329.f
Herodotus putat leænam semel tantum parere 11.b
heroës & heroum statuæ quales 366.a.b
heroibus cur draco sacer 112.b
Hersiliæ filius cur bullæ gestamine decoratus 301.b
Herus & Leandri fabula quid 247.e
Hesiodus contra Proclũ defensus 163.c.d
Hesiodus quare difficulter proficit 372.d
Hesiodi an germanũ poëma de Scuto Herculis 122.b 343.b
Hesiodi locus 32.f 103.b 136.a 150.c 161.c 186.a 196.f 263.f 321.c 345.f 407.c
Hesiodi versus duodecim è Theogonia cur sustulerit Seleucus, & quos 307.e
Hesiodo laureum sceptrũ à Musis datum, quid significet 372.d
Hesperus 332.d
Hesychij Hierosolymitani laus 250.f 251.a 305.b
Hetruscorum doctrina de prodigiis à quibus manarit 236.b
hexapus 265.c
¶Hiererchiæ angelorum quot 331.c
Hieremiæ locus 84.c
Hieroglyphicè loqui, quid 391.c
Hieroglyphici sensus celebritas & diuinitas 160.c.d
Hieron cur laudatus à Pindaro 34.c
Hieron puer à patre expositus 185.f
Hieronymus Fracastorius 368.d
Hieronymus Mandolus 70.f
Hieronymus Vuolfius 224.e
D. Hieronymi locus 268.e
D. Hieronymi opinio de Pelecano 146.b
hilaritas 236.d 304.e.f 374.b 387.e 398.a 409.f
hilaritatis symbolum 398.a
hippicum mensuræ genus quod 266.b
hippobinos homo quis 36.a
hippoceruum nostra vidit ætas dono missum Francisco Galliarum Regi à Friderico Mantuæ Duce 56.c
Hippocrates cur pileatus 294.d ab Aesculapio oriundus Ibid.
Hippolytus Medices Card. 325.f
Hippolyti Medicei liberalitas 99.f
Hippolyti Medicei mors 332.f
Hippolyto cur templum excitarit Diomedes 298.f
hippomanes 36.e.f
Hipponis sententia de cœli figura 242.f
Hipponis sententia de procreatione 216.c
Hippota Nestor 33.a
hippopornos 36.a
hippopotamus 208.b huius peruersitas Ibid.
Hippothoontis poëtæ sententia 2.f
hircus animal libidinosum 73.a formosarum puellarum collegio nutriebatur Mendesio ciuitate Ibid.
hirci hœdiq; immolandi in sacris quid 73.b
hircini adipis vis in vite 71.f 72.a
Hirpi & Hirpini 110.d
hirquitillare, & hirquitalli 272.d
hirudo 216.d
hirundo 161.f. & seq.
hirundo in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit 163.e
hirundo literas ad pedes alligatas portans 163.f
hirundo volitans supra caput Alexandri quid 162.f
hirundinis ars & ingenium Ibid.b
hirundinis caput se habere qui imaginatur, quid denotet 163.e
hirundines ædium construendarum normam commonstrarunt 162.c
hirundines cur à tecto ablegauit Pythagoras 162.e
hirundinum Musea Aristophani quæ 163.a
Hispania 97.b
Hispania per Geryonis symbolum 228.e
Hispanicum leporum genus 97.a
¶Hœdi in diuinis literis quid 73.b
Homerus nullius disciplinæ nescius 242.f
Homeri defuncti anima qua specie euocanda 165.e 166.a
Homeri locus 112.a 142.a 159.d 167.d 213.b.c 353.d.e 438.a
Homerum in pauonem abijsse, cur dixerint Platonici 171.a
homo 340.c 441.b
homo bulla 301.f
homo ingluuiosus, intemperans, in sues condendus 66.d
homo arbori similis 435.b
homo mentis impuræ 180.a
homo nihili ac nequam 49.e
homo raræ consuetudinis 180.f
homo qui vel suam vel alienam ferocitatem edomuerit 5.e
homo quomodo vertitur in belluam 36.b
homo solus an comitiali morbo laboret 177.d
hominis natura 435.a
hominis ætas vt plurimũ annorum octoginta & vnius 152.f
hominem cur sapientissimum omnium animantium iudicauit Anaxagoras 251.f
homine diutius nullum viuit animal præter elephantem 149.e
homines vtriusq; naturæ 135.c
homines in lupos transmutari 81.f
Homolottorum sacrificium quale 26.c
honor summus 310.e
honos fidem sustinet 431.a
honos & virtus 431.d
honorem quibus tribuerit vetustas 26.a
honores 313.e
Honoriani iuniores 114.a
Honoriani milites 68.f
Horæ 423.e
horæ nomen 208.e

horæ Græcis Latinisq; quid 229.c.d
horæ per fluuialem equum 208.d
horæ quæ, & vnde nomen 241.b
horarum obseruandarum ratio prisca 46.e
Horatij locus 16.a 22.e 62.d 69.b 77.a 104.c 107.e 112.b 124.d 126.b 158.d 163.b 165.e 170.f 181.c.d 186.c 248.d 254.d 292.c 354.f 364.f 429.c 430.e 440.b
Horcij Iouis statua 69.c
hordei à vitio conseruandi ratio 373.d
Horomazes quot deos in ouum incluserit 241.b
horrificum 118.d
horoscopus 241.a.b
horti in tutela Veneris sunt 247.b
Horus Aegyptius quis 241.b
Horus apparuit Osiridi 31.d
Horus Apollo à Philippo quodam Græcè redditus 233.c mutilus & imperfectus Ibid.d
hospitalitatis iura 117.b
hostia humana 70.a quibus Diis immolabatur Ibid.b
hostis infensissimus 310.d
hostis profligatus 126.a
hostis victus 82.e
hostium cædes mutua 119.b
hostium mutua detrimenta 148.a
hostibus quæ optanda dixit Antisthenes 54.f
¶Humana vita 327.c 347.f
humanæ vitæ lubricitas 32.d
humanæ vitæ cõmercia 363.c
humanæ rotæ 289.c cur sex tantùm radiis compactæ Ibid.
humeri quid in sacris literis 233.a
humanitas 292.d
humilitas 151.f 253.f
humor parens omnium rerum secundum Aegyptios & Thaletem Milesiũ 242.e
¶Hyacinthinus color 295.e
Hyacinthus in florem mutatus 440.c.d
hyæna 82.e.f
hyæna an alternis annis mas & fœmina 83.a
hyænæ & pantheræ odium Ibid.e
Hyantes 66.c
hyca 217.a
hydra 122.c & seq.
hydrargyron 429.c
hydriam in sacram ædem gestabant venerabundi Aegyptij 406.c
hyemale solstitium 199 b
hyemalis conuersio quæ Ibid.
hyems 440.a
hyemis inclementia Romæ maxima 380.b
hyemis symbolum per cornicem 150.c
Hyllus Herculis filius 2.f
hymnus 307.f
hypenemia oua quæ 132.b
hypocrita 179.a
hypocritæ simulachrum 148.c
hypodytis 295.e
hypomochlium 360.d
hyssopus 440.e
hyssopi symbolum 420.b
hysteria 69.f

I

I Litera 350.b
Iacob contemplationem indicat 280.c
Iacobus Sadoletus 151.a 165.b
Iacobus Sanazarius, qui & Actius Syncerus, senex scripsit poëmata 164.e
Iacobi Ziegleri præstantia in mathematicis 49.c
iactura 370.b.c
iactura per caluitium 231.a
Ialysus ciuitas ob picturam Protogenis seruata 414.b
Ialysum quanta diligentia pinxerit Protogenes 414.b
Iamblichi laus 239.e
Iamidæ 39.d
Iana olim vocata Diana 104.e
Ianus & Iani templa quadrata 364.f
Ianus æris signandi morem inuenit 228.b cur aliquando quadrifrons 229.c.d cur biceps, absq; manibus, & pedibus 255.a cur bifrons 228.a
Ianus Clusius & Patultius 360.f Geminus, barbatus 228.a primùm valuas, seras & claues excogitauit 360.e
Iani etymon 104.d.e filiæ quatuor 229.d duodecim coloniæ 364.c templa quadrata specie 229.c
Ianum Saturni filium cur rustici lapidibus obruerint 229.d
Iani 363.c.d
Ianiculi numi aliquot 228.b
Ianus Vitalis Panormitanus 293.a
Ianuarius Lenæus 180.f
Iasoni Venus cur iynga dederit 184.a
Iaspis gratiam hominum conciliat 307.b
¶Iberis olus, eiusq; natura 140.d
ibis auis 127.c & seq. cur Mercurio dedicata Ibid.d cur salutis simulachrum 127.e.f duas ponderat drachmas 127.e
Ibis prima litera Aegyptiis 351.a
ibidis ouum basiliscum profert 128.a
ibes candidæ & nigræ vbi 127.c
ibes cur Aegyptum significent 127.c.d
ibidum præsidio Moses quomodo exercitum loca à serpentibus occupata duxerit 127.f
¶Icarius 295.f
Icarius pater ab ebriis colonis interfectus 390.c
Ichneumon quo pacto crocodilum interficiat 207.c
Ichthyophagorum genus vnde 220.d
Icosaëdrum 439.d
ictu vno exanimatus 204.c
¶Ideas Platonis cur ἐνθυμήματα vocauit Aristoteles 192.c
Idomenei clypeus gallo insignitus 173.b
Idumæa ficus à Christo cur deuota 392.a
¶Iechonias inhonoratus 407.c
ieiunio curantur Venereæ voluptates 109.e
ieiunia Romani Cereri feruntur instituisse 412.d
ieiunia à veteribus recepta 412.d
Ieiunus 214.a
Iephtæ detestabile facinus 70.c
Iesus quomodo asseruerit nos in libertatem 28.f
¶Ignarus hominumq; locorumq; 87.c
ignauia 89.d. 251.f 258.b
ignauia honorata 302.c
ignis 426.f 439.a
ignis ab Assertore nostro in terram missus 86.e
ignis à Prometheo furatus quid 135.a
ignis consideratio duplex 344.b
ignis cur internuncius dictus 363.d.e
ignis duplex 135.f
ignis ex collisis leonis ossibus 8.d
ignis hieroglyphica 341.a.c.d
ignis per fumi symbolum 345.d.e
ignis significatio in sacris quæ 344.d
ignis Vestalis 340.f
ignem adorabant Persæ, & Lycij 345.a
ignem aqua permiscere 343.d
ignem formidat leo, & cur 9.a
ignem gladio dissecare 315.c
ignem Persæ omnibus numinibus anteponebant 406.c
super igne solicitus 9.a
ignobili à genere ad claritatem euectus 208.a
ignobilitas 183.c
ignominia 173.f
ignorantia 222.d
¶Iliados Mineruæ templum 40.b
iligneі folij calcati à leone vis 9.b
Ilithyia 295.e 343.c
illecebræ amatoriæ 157.d
¶Imaginatio excitat appetitionem 109.a
imagines & familiarium insignia, non sunt recentioris ætatis inuenta 110.e 143.b
imagines in anulis gestare solebant veteres, & quorum 302.c
imaginibus maiorum illustrium cur Romani atria sua compleuerint 377.e
imbecillitas 100.a
imbecillitas & mos 435.c
imbecillitas humana 399.c 403.a
imbecillus fortiori assurgens 180.c
imbellis 246.a.b

im-

imbres aliis aquis magis nutriunt 281.f
imbres per corui symbolum 168.e
immortalitas 441.b
immoderatus impetus 34.e
impatiens alieni cœli 209.f
impatiens famis 81.c
impedimentum 212.d 252.a 258.d.e
Imperator 111.a
Impp.duo Ibid.e
Imperatoris optimi munus 126.a
Imperatoris qui paribus cum Augusto honoribus honestandi 18.d
Imperatorum & regum iustis dedicata aquila 139.b
Imperatoria maiestas 138.e
imperitia 346.a.b
imperitia & imperiti hominis simulachrũ 232.b.c
imperitus disceptator 93.c
imperitus literarum ne de diuinis disserere audeat, lege cautum est 93.d
imperitorum præcipitium 289.f
imperium 33.d.315.f 321.d 355.b
imperium firmum 376.a
imperij Romani tres insignes mutationes 131.e
imperij ampliator 321.b.c
imperij maiestas summa 327.c
imperij summa 311.a
imperio doctrináue præstantes 226.d
imperfecti symbolum per ranam 210.f
impetus 67.e
impetus hostilis 284.c
impietas per hippopotamum 208.b
impietati prælata pietas 124.f
impius ingratusq; 158.d
imploratio 100.f
imploratio auxilij 162.d
importunitas ac impudentia 191.a
impostura 190.e
improbitas 83.e.f 203.e 293.f
improbitas edomita 208.c
improbitas meretricia 80.c
improbitas per anserem 174.f
improbi probiq; viri descriptio & parallelon 182.c.d
impudentia 44.f 50.a 88.a
impuritas 176.f
impurus 239.f 240.a
impurus amator 43.d
impuri amoris conditio 196.c.d
¶Inæqualitas 58.c
inæqualium concordia 34.a
inanis animus 408.a
inanis gloria 58.f
inanitatis significatum 415.a
inaquosum, quid in sacris literis 281.b
inarculum 398.a
incantatio 183.f
incœpta magna irrita 201.e
incolumitas 59.e 194.e 414.c
incolumitatis symbolum 372.b
inconstantia 201.b 228.c 337.b
incontinentia reprehensa 23.a
incrementum nostrum ex quibus constet 327.d
incrementum præmaturum 383.c
incubones 73.d
incus 353.b
incudes à Ioue ad Iunonis pedes appensæ quid 353.c
indemnis fuga 80.e
index digitus 260.f idem Medicus, Lichanus, Salutatorius dictus Ibid.
indicti belli signum apud Romanos quod 308.f
Indici elephanti ferocissimi 19.d
Indicum mare magnas habet testudines 199.f
indigena, vel nobilis 426.d
Indorum mos in traiiciendis fluuiis elephantis 19.a
Indorum oratio pro concilianda sibi principum beneuolentia 401.b.c
Indorum quædam gens longæua cur 117.d
indocilitas 65.f 88.f 191.b 238.e
indulgentia 274.e
indumenta 295.a
inexpugnabilis 306.b
infamia 261.f
infernum 284.f
inferorum rotæ cur quatuor radiis tantum compactæ 289.c
infinitum 352.a
infortunium 99.c
infortunij magni tutela 208.f
ab Infortuniis potentior 81.a
infrænis oris finis infortunium 34.f
ingenium 427.f. 428.a
ingenium velox 141.e
ingenij acumen 48.e.f
ingenio acutiore cur sint quibus purius est cœlum 396.e
ingenia recta debilitãtur verecũdiá 191.c
peruersa confirmantur audaciá Ibid.
ingluuiosus 214.c
ingrati erga parentes 246.e
per Inimicitias illustratus 417.e
iniquitas 360.c
iniquus amor 395.a
iniuriarum vltio 182.e
innocentia 75.c 246.c 371.d
innocentia per manuũ symbolum 251.a.b
innocentia per piscem 222.c
innuus 425.f
inquietudo 150.b
inquilinus 201.d
insatiabilitas 216.d 249.c
inscitia cur vespertiliones 179.e
insidiæ 337.d
insignium causæ 304.a.b
insipientia 145.c 179.a.b 329.d
insolentia 35.c
insomnia: vide Somnia
insomniam tribuunt leoni 3.b
instauratio 144.a
instauratio per echinum 205.a
institutio 277.a.b
institutio ex elementorum natura spectatur 280.d
institutio per cœli symbolum 281.a
institutio per hirundinem 162.a
insulares homines pessimi habiti 219.d
intaminata munditia 100.c
intellectus agens 429.a
intellectus æthereus 161.f
intellectus efficacia 416.a
intelligentiæ vis 427.f
interitus 58.e
interpres 336.e
interquiescens 52.f
inuerecundus 210.d
inuestigatio 57.d
inuictus 207.e
inuidia cur per Hydram indicata 122.d
inuidiæ amuletum 301.e
inuidi ciuitatibus inutiles 405.f
inundatio 10.c
inuolucrũ draconũ in caduceo quid 115.b
¶Ioan. Antonius Pollio 53.b Geloum primas 404.a.b.c.d
Ioan. Baptista Montanus Veronensis 325.f doctissimus medicus 326.a
Ioannes Cornelius Fantini F. 300.d
D. Ioan. cur per aquilã indicetur 142.a
cur locustis tantum & agresti melle nutritus 414.a
Ioannes Grymanus Patriarcha 193.f
Ioan. Iacobi Fuggeri laus à literis, literatosq; iuuandi studio 224.a
Ioannes Lascaris 338.c
Ioannes Petrus antea vocatus Pierius 130.c
Ioannes Sicus 259.b
Ioannis Manardi Ferrariensis laus 250.b
Iolaus apud Thebanos diuinis cultus honoribus 382.d
Iolea Thebis celebrata 374.c
Ionathã mel gustans quid 187.b
Ionicæ ædes quales, & quibus diis ædificatæ 365.d
Iordanis allegoricè quid 116.d
Iordani Bonzij domus euersa 125.e
Iordanis conuersus retrorsum quid 220.c
Iosippus à fratribus venundatus 25.e
idem somniorum interpres Ibid.
Iosippi parentes ac fratres in Aegyptiorũ commercia non admissi 422.d
Iosippi somniũ de Sole, Luna, stellis 327.f
Iuliæ Piæ numus 252.b
Iouiani Pontani carmen de Palmarum amore 370.e.f
Iouiani & Iouiniani iuniores & seniores milites 143.c.d
Iouij ordines militum 68.e

Iouis Ammonis oraculi fabula 5.b
Iouis cerebrum vocatus scarus 214.c
Ioui Horcij statua qualis 324.b
Iouis Labradei simulachrum 316.b
Iouis prouidentia 235.f
Iouis pullus dictus Q. Fabius Eburnus 175.d
Iouis regnum quale Platoni 322.c
Iouis Serapidis simulachrũ apud Sinopenses quale 226.b apud Megarenses 229.d
Iouis simulachrum absque auribus quid 237.b
Iouis simulachrum cupreßinum peruetustum 380.f
Iouis statua in subdiali ara qualis 235.f
Ioui stantes sacrificabant 46.c
Iouem Aegyptij spiritum dicebant 105.e
Iouem fulmina ciere cur confinxerit vetustas 324.a
¶Iphicrati duci quomodo animos adiecerit Socrates 173.f
Iphigenia & Orestes Dianæ simulachrum ex Taurica regione detulerunt Lacedæmona 356.f 357.a
Iphigenia in quænam animantia mutata dicatur 55.c
¶Ira 86.c.d 244.a
ira delinita 376.d
ira laceßita 20.c
iracundia 48.c
iracundia iusta & necessaria quæ 86.d
eiusdem effectus Ibid.
iracundia ex tarditate ferocior 21.b
iracundiæ non obnoxius 159.c
Irenæi laus 64.f 267.e
Iris cœlestis 440.c
iris herba Ibid.
Iris cur aëripes & procellipes 155.f
irrisio 89.b 126.c
irritatio 315.c
irritum 256.d
¶Isaac cur quadragenarius Rebeccam duxerit 273.f
Isaac naturæ philosophiam indicat 280.c
Isachar asinus à patre appellatus, Genesis cap.49. 87.c
Isis 285.f 286.a
Isis cultum animalium instituit 47.c
Isis legum inuentrix 277.b
Isis prima repertas spicas capite circuntulit 304.d
Isis superius hemisphærium 40.f
Isidis nauis 335.c.d
Isidis numen maximum Aegyptiis 101.b
Isidi dicatæ tæniæ quales 286.b.c
Isidorus Cynicus Neronem in quibus carpebat 346.f
Isigoni Cirni sententia de viperina carne 117.d
Isocrates quanam ætate scripserit Panathenaicam orationem 164.e
Isocratis sepulchro cur magnus aries adsculptus 78.b
Isocrati statua decreta Athenis 366.e
Israëliticus populus cur non ascendebat in montem Domini 253.a
Israëliticis quo loco lex data 153.f
Israëliticos appellauit pastores ouium Appion ignominiose 74.f
Isthmia cur instituta 381.c
Isthmiaci certaminis præmium 381.c
¶Itali vocati Boues olim 27.c
Italia ibid.& 34.a
Italia olim Bruttia vocata 147.b
Italicum leporis genus quod 97.a
Italicum stadium quot pedum 265.f
iteratio frequens 262.d.e
Ithyphalli 377.e
¶Iubari stellæ nomen vnde 15.a
Iubellius Taurea quomodo eluserit Claudium Asellium 37.f
Iudæa 441.c
Iudæa per palmæ symbolum 370.b
Iudæi 28.b
Iudæi asini caput adorare consuerũt 89.c
Iudæi etiamnum hodie humano sanguine sacra faciunt 70.e
Iudæi piscem, nisi pinnatum & squamosum non attingunt 217.e
Iudæorum scenopegia in Bacchi celebritatem fiebant 322.f
iudex 255.a
iudices integri esse debent 301.c
iudicum statuæ Thebis sine manibus cur 255.a
iudiciale genus orationis 16.b
iudiciorum seueritas 204.e
iudicium absolutum vnde 120.d
iudicium compositum 346.f
iudiciis capitalibus cicutæ succum propinabant Athenienses 409.b
iugare, Iouis inuentum est 359.c
iugerum 265.f
iugum 358.f 311.a
iugum aheneum Horatio quid 359.a
sub Iugum mittere 311.a
iugi species quæ 359.a
Iulianus imp. vigilantia præditus maxima 128.e
Iulij Cæsaris cædem præmonstrans prodigium 372.f
Iulij Cæsaris equus humanis propemodum erat pedibus 33.d
Iulij Capitolini locus 322.b
Iulij Firmici incuria 23.c
Iulij Medicis laus, clementiaq́; 325.e
M. Iunius Nypsus 263.b
iuniores quos vocet Ser. Tul. & quos Varro 272.e
Iuno 69.f 170.e 236.e 328.f 380.e 383.f 402.f
Iuno quatuor elementorum symbolum 432.f
Iuno ab Ixione adulterij sollicitata 433.a
Iuno à Ioue vincta catenis aureis 353.c
Iuno cur dicta Lucina 236.e
Iuno conseruatrix 111.c domina ibid.
Iunò pronuba 171.d
Iunò regnorum præses habita 397.f
Iunonis simulachrum apud Argiuos quale 15.c 181.f
Iunoni cur oues ambiguæ sacrificabantur 76.e
Iunoni quales olim hostias immolabãt Aegyptij 70.b
Iunonius 357.c
Iunonis flos 402.f
Iupiter 29.b 229.b. 290.c 324.a 359.c
Iupiter cum reliquis diis cur ad Aethiopũ epulas inuitatus 242.f
Iupiter Elicius vnde 324.f
Iupiter Latialis 70.b
Iupiter mundi anima 323.d
iuramentum super ferro candenti in Liuonia 345.c
iurare per altare quid 243.b
iurgiosus 373.c
iurisconsulti cœno implicati qui 217.f
ius in armis 308.c
Iustitia 26.d 133.b 369.d.e 435.d
iustitia per Euphratem fluuiũ 154.a per oculi symbolum 233.e per ternarij symbolum 292.b per struthiocamelum 178.b
iustitia speculatrix ac vindex 233.e
iustitiæ cultus 15.f
iustitiæ locus Platonicis quis 301.d
iustitiæ seueritas 315.a
iustitiæ symbolum 418.e
iustitiam quomodo depinxerint veteres 315.a
iustitium 180.e
iuuenalis locus 13.c 30.b. 149.b 155.f 221.f 269.b 301.e 329.f 430.f
iuuentus 378.f
iuuentus renouata 141.b
iuuentus semper spei plena 378.f
iuuentuti redditus 103.f
¶Iynx 183.e.f linguam habet longam 183.f
iynx à Venere cœlitus allata 184.a

L

Labor indefessus 57.f seruilis 91.a
laboris alieni fructus 188.d.e 214.e
laboris tolerantia 129.c
à Laboribus quies 28.e 33.f
labrax piscis 167.c
lac gallinaceum 410.d
lac quid Pindaro 186.d
lac sanguis est colore tantũ mutato 411.f
lactis & mellis gustu imbuebantur infantes à lauacro 188.c
lacte & melle fluens terra quid 186.c.d

Lace-

Lacedæmonij cur frontem abradendam iusserint 230.c
Lacedæmonij equum ventis immolabant 38.d
Lacedæmonij Iudæorum cōsanguinei per Abrahamum haberi volunt 143.b
Lacedæmonij Leuctrica pugna propemodum oppreßi 174.a
Lacedæmonij per aquilā indicati 143.b
Lacedæmonij quid responderint Alexandro, cùm Deus haberi cupiuerit 324.d
Lacedæmoniorum inhospitalitas 279.e
Lacedæmoniorum mos iam parta victoria 173.f
lacerta exiccata in viperā mutatur 106.f
Lachesis 356.b.e
lachrymæ 205.b 307.c
lachrymarum hieroglyphicum 417.d
Lacones 314.b
Lacones pileati pugnabant 293.d
Lactantius de Phœnice poëma, non historiam scribit 144.d
Lactantius Ptolemæus 70.f
Lactantij locus 412.f
Lactantij Tertullianiq; opinio improbatur 142.f
C.Lælius eodem semper vultu 44.c
Lælius Taurellus 22.a
læna vestis 297.e
lætitia 25.d 388.c
lætitia interturbata 424.d
lætitiæ dator Bacchus 394.c
lætitiæ indicium 421.d
læua manus quemnam indicet numerum 267.d
læua vis in Deo quæ 252.d
Laidis tumulo leænæ simulachrum oppositum 14.d
Lais quo pacto fuerit obruta à Thessalis matronis 200.b
Lamachum socium sibi cooptauit Nicias, & cur 228.f
lamma 284.f
lampadum ludus 340.c
Lampsacum cur salaci Deo sacra 390.b
Lampridij locus 386.b
lampyris 120.c
lanata in pelle cur noua nupta sedebat 76.d.e
lancea 310.d
lanceam dare & accipere 310.f
Lanuuij clypei abrosi à muribus 99.e
Laodice 336.d.e
lapis 361.c
lapis è cœlo lapsus, quale signum 361.f
lapis & caudex quid Comicis 111.f
lapidem tetragonū colebant Arabes 361.c
laqueus 356.e
laqueum mellitum quid vocarit Diogenes 186.a
Laræ, siue Larundæ humanis capitibus sacrificatum 419.a
largitio cicerum 414.d
larus 167.a & seq.
larus cur Herculi dicatus 167.b
larus cepphus, prouerb. 167.f
larum vocauit Cleonem Aristoph. 167.b
lares cur caninis tergorib. velabātur 40.c
laruarum lacessitor 84.c
laruis non terretur leo 1.b
lasciua mollities 259.f
lasciuiæ pœnitentia 54.c
lason 238.f
latebræ 59.e
latebris gaudere colubrum quid 107.e
Latini manumißi qui 294.c
latro 67.d latrocinium 207.b
latum vnguem cedere 263.b
laudabilia facienda 59.a
laudatio similis irrigationi 281.a.b
D.Laurentius qualis 244.b
laureatæ literæ 373.b
Laurentius Iustinianus patriarcha 137.b
lauretum Liuiæ Augustæ 372.c
laureus scipio quid indicet 373.c
laurei sceptri Hesiodo dati significatio 372.a
Laurus Soli consecrata 431.f
laurus 371.f Apollinis insigne Ibid. Eiusdem ignea vis. Ibid. vsta resonat Ibid.
laurus Bebrycia 373.c Delphica cæteris præstantior Ibid.
laurus suffitionibus adhiberi solita 373.a
laurus cur Apollini sacra 372.a custodiæ seu tutelæ consecrata 372.b
laurus triumphantium insigne 371.e
laurus vaticinij symbolum 372.a
lauri Delphicæ baccarū magnitudo 396.a
lauri folia fulmen non icit 372.d
lauri folia viridia Pompeij fascibus à Lucullianis militibus illigata quid portenderint 372.f
lauri folio annuum fastidium purgant graculæ, merulæ, palumbes, perdices 159.e
laurus lætitiæ victoriarumq; nuncia 373.a.b
lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia 372.a
laurum fugiunt anseres 174.f
Launi milites, eorundemq; insigne 155.e
Lazarus Bonamicus 217.c
laureum scipionem gestare quid 159.e
Laurium 147.d
¶Leænæ partus rarior cur quibusdam visus 11.c
leænæ scorti simulachrum 14.e
leænam semel tantum parere putāt Aegyptij 11.b.c
legifera Ceres 162.b
legio vicesima 354.d.e
legumina vel fructus pro gentilitiis nominibus vsurpata 414.b
leguminibus cur abstinendum 413.e.f
Leliuron 292.
lenonum improbitas 49.
lenti qui 315.b
leo cur cœlo adscriptus 2.e cur solare animal 3.a cur superatus fingatur ab Hercule 15.a
leo dominator animalium 4.f domitus ab homine quid 6.d
leo & aper iuncti ab Admeto 2.d
leo gallum cur perhorrescat 9.c
leo parcißimi somni cur 3.a
leo percussorem mira obseruatione noscit 12.e
leonis anteriora membra robustiora 2.e
leonis à Samsone strangulati examen apum faucibus fauos ingeßit 187.e
Leonis X. Pont. insignia 359.c
leonis effigies 1.b
leonis etymon 3.a
leonis herba 382.b
leonis herbæ natura 10.e
leonis magnanimitas 1.d.b.c
leonis membra singula mystici significati argumentum præbent 1.a
leonis partes anteriores & posteriores quid 15.f
leonem ex vnguibus æstimare, vndenam ortum 263.b
leonem Megara deuastantem confecit Alcathus 239.f
leonem quid vocet Martialis 13.b
leones animosiores qui 1.b pauidi magis qui Ibid.
leones domiti, & Magnæ Deæ currui succedentes, quid 15.f
leones insomnes cur nonnulli putauerint 3.a
leones semper febri cruciantur 8.d
leones vbi locorū à culicib. infestentur 8.f
leonina societas 5.a & b
leoninum caput per somnium quid 4.f
leonini capitis significatio 2.f
Leonardus Iustinianus 137.b
Leontopolis vocata Alexandria 3.c
Leopardus allio fugatur 423.a
lepos obortus in mœstitia 187.d
lepus ἀπὸ τοῦ λάειν dicitur, quod aspicere est 95.b
lepus cur Veneri dedicatus 395.c
lepus Græcum vocabulum 96.f
lepus impurum animal in diuinis habetur 95.d
lepus marinus 216.b
lepus mas & progenerat, & fœtum concipit 96.c
lepus oculos inter dormiendū patefactos ostentat 95.b
lepus palpebris clausis vigilat, adapertis dormit Ibid.
lepus quasi leuipes 96.f
lepus tute es, & pulpamentū quæris 95.d
lepus Veneri præcipuè debetur 96.a

leporis occursus ominosus & improsper 95.e
lepores auriti à poëtis vocati Ibid.c
lepores masculo fœminæ omnes ab Archelao vocati 96.c
lepores qui primus in Siciliam portauerit 97.b
leporum tria genera Ibid.a
leporina caro melancholiam alit 96.b.c
leporinæ carnis esus formosiores facit homines Ibid.b
leporinus somnus 95.b
lepra quid in sacris literis significet 420.b
Leptitanorum institutum 408.b
Lerij pessimi 219.d
Lesbia virgo à delphino seruata 194.e
Lesbus à Darianis militibus euerriculata 337.f
Lethargi remedium 416.d
Leucadica virgo mirificè à pauone adamata 171.c
Leucothoë cur in vespertilionem mutata 179.f 180.a
Leuctricarum puellarum necem indicauit canis 41.a
leucus piscis sacer Theocrito 213.a
Leutychides Lacedæmonius 118.e
Leuitæ cur iussi abradere pilos omnes corporis 229.f
leuitas 193.e
Leuitas in moribus 44.c
lex, legisq; appellatio Hebræis quid 277.b
lex quando data 29.a
legis iugum impositum Iudæis 28.f
leges 304.e 359.b
lex diuina de plantandis arboribus mysticè interpretata 395.f
leges, vetus & noua 296.f
legum inæqualitas 193.c
¶Libani medulla ablata à Rege barbaro, quomodo intelligendum 373.e
liber 103.d 352.d vnde dictus Ibid.
Libero Patri ædes sacræ quæ 305.d
Libero Patri gratissima victima asinus 403.e
liberalitas per manus symbolum 252.c
liberorum propagatio 340.c
liberorum procreatio, quorum inuentum 135.c
liberales artes quæ 277.a
liberalissima benignitas 409.d
liberalitas 408.f
liberatores patriæ 293.f
libertas 293.d.e 296.e 389.d
libertas & liberatio à molestiis 230.c
libertas Christianorum vera quæ 28.f
libertas per explicatas manus 252.b
libertas triplex 294.b
libido 72.c 119.c 407.e
libido extincta 247.e
libidinis antidotum 109.d
libidines 407.e
libidinosus ab ineunte ætate 202.a
libidinosus quomodo per oculi indicium 235.d
libitinariorum munus 40.e
libri 283.e
lichanus 260.f 261.d
lien quænam ad se trahat 44.b
lienis vitia 43.e
lienem tenuissimum habet canis 43.e
liene laborantib. risus difficillimus 44.b
lilium purpureum 440.c
lilium, liliiq; symbola 401.f 402.a
lilium cur flos Iunonius, cur item Regius 402.f
lilium spei symbolum est 402.a.b
lilia offerebant Nymphis gentium sacerdotes 402.e
limi oculi 217.a
limpidæ aquæ 285.a
lingua 238.f
lingua coërcenda 206.b dissecta in sacris præconi tradebatur 239.c Mercurio sacra 239.b optimum & pessimum in homine Ibid. plectri instar 350.c.d
lingua ferrea, veritatis indicium Pindaro 240.b
linguæ cum auribus cognatio 427.d
linguæ victimarum Mercurio adolebantur 239.e
linguaces 183.f
Lingua ciuitas quæ 147.a
linum, liniq; opificium 299.d.e
lintea vestis 298.a
linteæ vestes in ædes sacras inferendæ 299.f
liria 427.d
lirioëssa 440.b
litatio 306.d
literæ 47.a 203.e
literæ lauro reuinctæ 373.b
literæ septem 349.e.f
literarũ Aegyptiacarũ charactêres 351.a
literarum honos apud Aegyptios 277.a
literarum symbolum 414.e
Liuiæ Augustæ lauretum 372.f
Liuiæ currũ cum elephantis decreuit Claudius 17.f
Liuius Podocatharus Cypri Archiepiscopus 199.d
Liuor 134.c
¶Loca autorũ explicata vide in propriis eorum nominibus
Loculi in quem vexilla figebantur, forma 371.e
locuples 129.f
locupletatio 226.b
locupletatus discordiis ciuium 210.a
locusta marina 197.b 202.d terrestris 201.f
locustæ & polypi inimicitiæ 197.b
locustæ segetes depopulantur 202.f saltu pernices sunt Ibid.
locustarum certamen Ibid.d
locustis quibusnam vescebatur Ioannes Baptista Ibid.e
locustis aluntur multi in Aethiopia 203.b
logium, Pontificium ornamentum quale 306.e
lolium 405.e
lolligo fundit atramentum 203.c
longæui ex doctis qui 152.f 153.a
longo pòst tempore prodiens 210.f
longo tempore aliquid effectum 19.a
loquendum rarissimè & iucundè cum regibus 174.f
lotos arbor 327.a.b vbi fructificet Ibid. c.d cur Apollini sacra 384.a
lotos capillata Ibid.b
¶Luca bos 19.a
Lucani scarabei 61.c
Lucani locus 24.f
Lucas Euangelista 30.c
Lucas minoritanus 267.f
lucerna 340.a
lucerna ardens dictus Io. Baptista 341.b
lucernæ Aristophanis Grammatici, Cleanthis, Demosthenis, Epicteti 342.a
lucernæ significationes Ibid.b.c
Lucetius 345.b
Luciani libellũ de Mercede conductis conuertit Pierius in linguã Latinam 167.c
Luciani locus 427.a.b
Luciani locus emendatus 167.c
luci dare quid 179.d
lucifuga Ibid.e
Lucina 328.f
Lucina cur dicta Iuno 236.e
Lucina dicta Diana 214.d
Lucretij locus 8.d 15.f 52.c.e 53.e 102.f 103.a 104.e 109.e 136.b 149.c 177.d 191.a 244.e 246.e 321.f 339.c 340.c 407.f
lucrum 237.f 429.b
lucrum per capitis signum 226.c
luctus 236.d
luctus & querimonia 163.b
lucubratio 342.a
lucubrationes per lusciniæ symbolũ 166.c
Lucumon Hetruscus 301.a
ludi Circenses 322.a
ludi Taurij quib. Diis, & cur instituti 25.b
ludi testacei Romæ 413.e
Ludouicus Aliger 368.e
Ludouicus Beccadellus Archiepiscopus Ragusinus 410.d
Ludouicus Podocatharus Card. 199.d
lumbi per Veneris symbolum 244.f
lumen in diuinis literis quid 147.e
Luminis maioris violentia 344.f
lumina & luminaria cur vocentur viri clari 327.b.c

Luna 15.d 45.f 61.e 100.b 328.b & seq.
Luna cur Lunus virili genere aliquando 329.a
lunare corpus 432.d
Luna menstrue 228.f
Luna Persarum indicium 327.e
Luna quae & Isis 286.a
Luna quid Pythagorae 328.b qua parte semper clara & conspicua ibid.c
Luna τύχη cur dicta 115.b
Lunae comparata dialectica 329.c
Lunae simulachrum 426.a
Lunae & Solis coniunctio ibid.
Lunae & Solis certamen 100.a
Lunae facies varia 328.b
Lunae ortus 46.a
Lunae symbolum 417.b
Lunae varietas admirabilis 286.c
Lunae vectatio 335.c
Lunae nouae adorandae mos 46.b
Lunata pellis Martiali quae 329.f
Lunulas gestandi mos Romanorum 229.f
lupa intra quot dies pariat 81.d.e
lupanaria vnde dicta 80.c
lupercalia 44.d à quo primum instituta Ibid.
lupinis dentibus laceratae carnes cur dulciores 77.a
lupus 79.d.& seq.
lupus ab Atheniensibus cultus 79.f
lupus scillae contactu conuellitur 98.c
lupi & equi antipathia 84.b
lupi nomen in sacris quid 80.c
lupi saxum extimescunt 80.d.e
lupum tenere auribus, prouerb. 81.e
lurconē quomodo taxauerit Cato 240.d
luscinia 166.a & seq.
luscinia modulationis studiosissima pullos suos erudit 166.b Ibid.
luscinia quo tempore assiduè cantet 166.b
lusciniae Druso & Britannico dociles fuere Graeco Latinoq; sermone 166.b
luxuriosae deliciae 66.d
¶ Lyaeus à soluendo dictus 376.f
Lyaei nomen vnde 261.d
Lycisca cur Messalinae cognomentum 8.c
Lycabanta cur annum dicimus 79.e
Lycopolitani lupum colunt ibid.e
Lycurgus sacrificium humanum Dianae offerri solitum in Epheborū flagra conuertit 357.a
Lycurgi de liberorum institutione concio 124.c.d
Lycus daemon 292.f
Lydiae rex 316.b
Lydorum equi, Cyri camelorū odore consternati insidentes praecipitauerunt 94.d
Lynceus classem Carthaginensium à Lilybeo Siciliae promōtorio prospectare & recensere solitus 85.e
lynx in genere luporum recensetur à plerisq; 85.c
lyncis acutissimus obtutus 85.e
lynci Ceruario cognomentū inditum 85.c
lynces conuexa montium visu penetrare feruntur 85.d
lyncei oculi à lynce 85.d
lyncei oculi à Lynceo Idae fratre Argonauta dicti 85.d
lyncurius lapis ex concreta lyncis vrina 85.c
lyra 346.d.e
lyra cur in manu Mercurij statuebatur 347.a & quot chordarum 348.d
lyrae forma 348.c
Lysander feliciter aduersus Athenienses pugnauit 361.f
Lysimachi insolentia arrogantiaq; 324.d huius vanitatem quomodo riserit Pasiades ibid.
Lysippus cur hastam in manu Alexandri posuerit 310.d & 324.c
lytrae 98.c

M

M Litera 314.b.c
Macarij haeresis 193.b
Macedo 82.b
macies ex inedia 85.f
macilentia echini symbolum 205.a
macilentia gracilitasq; diuinitati propior quàm obesitas 339.d
Macriana familia Alexădri effigiem quasi sibi familiarem habuit 226.e
Macrinus Imperator quas statuas decreuerit Bassiano Antonino 319.c
Macrobij locus 225.f 431.c
Magna mater 69.f
magnanimitas leonis 1.a.b.c
magnanimitas per pudenda 245.f
Magni Dij qui 311.d
Magnorum Deorum simulachro vnde aduecta & quò translata 311.e
magnus conatus cum dolo 98.a
Mago anulorum ingentē aceruum effudit in Curia apud Carthaginenses 302.d
Maia 69.f
maiorum ferenda difficultas 408.b
maioribus parendum vel apum exemplo 185.d.e
mala cogitatio 97.f
mala bonitatis ope superanda 399.b
mala Veneri dedicata 394.c
maledicentia 316.e
maledicus 204.a
maleficiorum amuletum per vespertilionem 179.f
malignitas perditissima 177.b
malleus 353.b.e
malum ex bonis initiis subsecutum 128.a
malorum irritamentum 353.e.f
maluae syluestris succus vespis aduersatur 189.f
malus Punica in Iunonis honorem plantatur 357.c
mali arboris & fructus hieroglyphica 394.b
malus daemon 109.b
Mamaeae somniū de Alexandro filio 112.f
Manalis lapis 361.c
Manardus medicus 45.c
Manasses quincuceps 229.e
mandragorae soporifera vis 421.a radix ibid.
mandragorae vsum temporibus nostris incognitum 421.e
Mandri in India 202.e
Mandro à remis ad imperium venit 392.c
Mandronis nauis 392.c
Manes cur dicti 227.f
Manethon Aegyptius fallitur 3.a.b
Mania Larum mater 419.a
manicae 358.f
Manilij locus 218.e.220.f
manipulus 298 f
manipularis 298.e
manobarbuli 143.d
manus & earundem vsus 250.d 251.c
Mantinea 354.d
Mantuani numis impresserunt Maronis imaginem 226.d
manus ad digitos vsq; inuoluta 254.c auersa ad osculum exposita quid 253 f coccino praeligata 298.c
manus Dei quid 250.f
manus dextera quem numerum indicet 267.d
manus in triclinio Vespasiani visa quid 251.d
manus laeua quem numerū indicet 267.d
manus manum scabit, prouerb. 252.e
manus sinistra compressis digitis 255.e
manum admouere 252.f
manum deosculari solent adorantes 253.f
manus artium ministrae 250.d
manus complicatae nō sunt amicis tradendae 255.e
manus inter loquendum non mouendae 260.a
manus post tergum reiectae quid 253.c
manuum ablutio quid veteribus 251.b impositio 254.c
manus plures se habere qui somniauerit, quid 255.b
manus remittere 252.c tollere 253.f 254.a
manumittendi rationes quot, & quae 294.c
mansuetudo 19.f 30.d 75.c 386.e
mansuetudinis mirae exemplū in elephanto Romae 20.b
mappa 297.c
marassus 111.c
marathro lippientes oculos depurgant angues 59.d
Marcelli laus 34.c

Marcia & Martia 296.a
Marciæ concubinæ plurimum tribuebat Commodus Imp. 340.f
Marci Aurelij statuæ forma considerata 260.c
M.T. Ciceronis iocus 366.b
Marcomani 114.a
Marcomani iuniores 114.f Seniores ibid.
Marcus Crassus agelastos 44.c
Marcus Crassus cur dicteriis non carpebatur à Sicinio 30.f
Marcus Euangelista cum Leonis imagine figuratur 4.f
Marcus Mantous Patauinus iureconsultus egregius 346.b.c
mare 284.a 354.c
mare ἀτρύγετον 220.e cur perniciem vocarint Aegyptij 219.b mundi venter 225.f nihil Ioue dignum producit 217.d nullius frugis esse dixit Homerus 219.b
mare perturbatum in insomniis quid sol. 225.f
mare per ventris symbolum 249.b
maris aqua ad purificationem adhibetur 218.b
maris imperium 195.a
mare cur Saturni lachrymas vocarit Pythagoras 218.f
mares inter animalia grauius sonant fœminis præterquàm in bubus 25.a
mares animi 246.b
mares animi Marti attributi 38.c
maris & fœminæ fœtus quibus indiciis cognoscatur 24.a
marium interitus 230.f
maritalis coniunctio 311.b
maritalis copula per cornices 148.f
maritima antiquitus omnia sacra 213.b
maritus coniugis adulteræ 73.e
Marius Bandinus 71.a
Marius Maffæus 116.e
Mars & Mauors vnde dicti 80.a
Mars & Venus per duos accipitres 152.b
Mars Vltor 308.e
Marti cur sacer canis 44.c
Marti equus sacer 38.c
Marrhes rex quem honorē habuerit cornici 149.d
Marsyas cur suillam dicatur caudam habuisse 65.f 66.a
Martialis locus 13.b 38.e 100.c 133.f 156.b 204.d 213.d 248.c.d.f. 297.d 299.f
Martialis & Quirinalis socij 319.c
Martes animal 100.e
masculus & fœmineus fœtus quomodo deprehendatur in tauro 24.a
masculi vocabulum in sacrificiis 246.c
Maßinissæ Regi munera missa cum sella curuli à Romanis 321.a
Masurij interpretatio de Angeronæ simulachro 261.b.c
mater siue naturæ genius 131.f
matris nomen in diuinis literis 135.d
materia prima 438.d
materia, formaq́; 286.b
mathematicus 74.b.c
matrimonium concors 347.d
matronarum impudicitia 92.d
Matthæus Macingus Venetus 205.c
maturandum 335.e.f
maturitas 195.e
Mauretania 34.a.b
Maurialites milites 114.b
Mauri feroces 34.b
Mauri occursus Hadriano fatalis 380.d
Maximiani Imp. milites cur Herculiani vocati 143.d
Maximini imperiū serpentis indicio præmonstratum 112.e
Maximo Imp. aquila dedit auspicium imperij 138.b
¶Mecœnas præcipuus Augusto amicus 211.d
medicæ arboris casus Romæ Leoni X. P. M. fatalis 380.b
medici prudentia qualis esse debeat 118.b
medici tam manus quàm cor eruditæ debent esse 250.b.c
medicos esse in Aegypto cur dictum 127.e
medicina multifariam ab oraculis peti solet 159.e
medicina lucrum non sanitatem quærens inanis ars est 410.d
medicina petita à Dis 159.e
medicinæ symbolum per ciconiam 125.e
medius digitus 260.f 261.d Idem, Medicus, infamis, impudicus. Ibid. & 269.e
medium 248.c
medium hominis vbi ibid.
meditatio 259.e
medulla carent ossa leonis 7.c
Medus asinus primùm vim equæ intulit 92.a
Medusa 121.f & seq.
Medusæ caput quid 32.e
Medusæ caput Domitianus cur pro pectore gestare solitus 227.c
Medusæ figmentum vnde 303.e
Medusæ cur serpentinum caput 121.f
Megaclis Atheniensis censura de Hesiodo 122.b
Megalesius dæmon 292.f
Megarenses cur aquis abundent 215.f
Megarensium factum ad fugandos Antipatri elephantos quale 18.e
Megarensium mores, & Megaricæ sphinges 14.d
Megarensiū stratagema aduersus Antipatrum 64.a
Megarensibus quid acciderit ferarū effractis carceribus 6.d
mel, ac ab eo metaphoræ diuersæ 186.e.f
mel adulationis symbolum 420.a cur in sacrificiis offerri prohibetur 187.b & e. quid Pindaro 186.b
mel Corsicum aliquid amari habet 187.a
mel & fauum in sacris quid 188.a
mellis vsus vitam diutius producit 186.f
melle & lacte fluens terra quid 186.c
melle & lacte imbuebantur infantes suscepti à lauacro 188.a
melle plurimùm vsi Pythagorici 186.f
Melampus 57.b
Melas & Melon cur vocatus Nilus 141.f
Meleta 350.e
Melicerta 194.c huius corpus in Isthmo à delphino expositum 194.d.e
Melicerta, qui & Palæmon 382.c
Melissæ historia 188.f
Melissi Euboici sententia de olore 165.a
melitæna 424.c
Mellophori 396.d
Melo vocatus aliquando Nilus 339.f
Melon & Melius Hercules 76.f
melote quid 395.f
Memnonis statua 384.c
memoria grata accepti beneficij 418.e
memoria 40.e
memoria diuturna 316.c
memoria mali obliteranda 408.b
memoria post obitum extincta 209.e
Memoriæ consecrata auris 238.c
Memphi templum Serapidis 226.a
Memphitica inscriptio de Aegypti libertate 35.b
Menalij equi quales Phormis 36.e
Menalippus Dianæ templum violauit 405.e
Menandri locus 124.e
Menander Samarita hæreticus 108.f
Menapes seniores quinam milites 113.e
Menapij 42.d 312.f
mendacium 203.d
mendacium in extrema parte nigrescit 167.a
mendacia cur imbecilla 240.b
Menis rex cur ab Aegyptiis malè audiuit 66.d
Menoni in vxorem data Semiramis 158.f
mens quid Tullio 105.f à sensu decepta 108.e verborum fons 39.d
mentis attonitæ consternatio 198.c
mentis erigendæ signum 349.b
mentis frater est os 39.d
mentis vehemens agitatio 355.e
mensarij 364.f
mensis 329.b
mensis cur bos appellatus 23.c cur per palmam 369.a
menses singuli dijs singulis, & quibus attributi 104.f
mensium Græcorum diuisio 228.f
mensura à quibusnam principium sumere de-

re debeat 263.a
mensura digitorum filia ibid.
mensura qua sit ad salubritatem bibendum 290.d
mensurarum nomina 263.c
mensurarum & ponderum ratio cur incerta 263.b.c 266.d
Mephibosetha Ionathæ filius 43.b
mercator & mercatura 429.b
mercatorum stationes in Ianis habebantur 229.c
Mercurius 61.d 239.b 429.a.b 438.b
Mercurius, vel efficax sermo 246.f
Mercurius χρυσόρραπις 116.b Deorū præco 239.c concordiæ signum 415.c cordis & sermocinationis dominus 127.d cur vocatus Cyllenius 256.a cur Latonæ cōmittitur ad Xanthi fluuij ripam 239.b.c magno silentio colebatur ab Aegyptiis 205.f primus literas Aegyptiis communicauit 351.a primus verba in ordinem redegit 239.c rationis & veritatis Deus 290.c sermonis præses 239.b
Mercurius Trismegistus 430.b
Murcurij simulachrū apud Corinthios cū ariete cur 78.b apud Tanagræos quale 78.a
Mercurij simulachro cur canis adiiciebatur 239.d
Mercurio cur arundo adsculpta 414.f cur dicatus gallus 173.b. lacte cur supplicatum 390.b
Mercurio linguæ victimarum à quib. adolebantur 239.e
per Mercurium in Sacris quid denotetur 429.b
Mercurium Nilo prognatū putabant Aegyptij 205.f
meretrix 13.b.c
meretrix per mel. 187.a
meretricia petulantia per equinam imaginem indicatur 36.c
meretricia procacitas 36.a
meretrices quænam amatoribus suis comprecantur 51.e
meretriculas quam nam poësim vocarit Plato 198.d
merops 124.f 125.a huius pietas in parentes Ibid.
merulæ lauri folio annuum fastidium purgant 159.e
Messalina 80.c
Messalinæ salacitas 100.c
Messenij 314.b
Messeniorum exitium vnde animaduerterit Theolcus vates 392.a
meßis in diuinis literis quid 405.b
meßis per falcis symbolum 405.c
messoris ab aquila liberati historia 139.f
meta 278.c
meta triangularis & quadrangularis quæ 291.b
metallis singulis Planetarum nomina tributa 429.d
Metellus coruū lapideum imposuit sepulchro Diodori rhetoris 169.c
meteora 235.f
Methona 174.a
Meticulosus 18.f
Metrodori Scepsij ridicula obseruatio cōtra cantharides 61.d.e
metus quid 378.f
metus comes potentiæ 18.f
¶Michael 322.e.f 323.a
Michael angelus occidentali vento præpositus 323.b
Michaelis vox quid 252.d
Michael Siluius 20.e
Michaelium familia Veneta 26.f
Midas cur asininis auribus fuisse prædicetur 87.f
Midas Satyrum capiens quid 73.d
Midæ puero formicæ in os tritici grana cōgerebant 58.d
Midæ quomodo Phrygiæ regnū præmonstratum 137.f
migratio 334.c
Milanioni ceruus dicabatur 55.c
Milichius à nonnullis appellatus Bacchus 392.c
miles 42.b
miles Romane, Aegyptum caue, cur dictū 35.a
milites cur vulpibus aßimilati ab Aristophane 97.e
milites fugientes galeati lepores vocati à Cornificio poëta 95.e
milites mulierosi 119.c
militaris disciplina 125.f
militaris ordo 68.e
militaria signa vocalia & muta 30.a
militia 417.e
militarium ordinum insigne 30.c
milium 405.f ex milio præsumptus panis, incolumitatem præstat contra venena 405.f
militiæ antiquæ vestigia Rom. apud Massæos 113.d
mille nonagintaquinq; cur taciturnitatis signum 276.a
millenarius numerus quibus signis notabatur 272.b
millenarij numeri nota & reliquorū quæ 274.c.d
milliarium 266.b
Milo Crotoniates Iunonis sacerdos 357.c cur in certaminibus inuictus 173.e cur à Theocrito celebratus 29.e
Milonis ahenea statua in Olympia, eiusdemq; significatio explicata 357.c
miluius 129.e
miluij Britannis sacri 130.d
miluijs procumbere, prouerb. 129.e
in Miluios qui dicantur conuerti 130.a
Mimon dæmon 292.f
mimus 183.d
minæ & pax 115.e.f
Minerua 428.c
Minerua Arcadica 357.d
Minerua Pythagoricis cur per triangulū æquilaterum 292.b cur Trigemina Ibid.c
Minerua ταυροπόλος 29.d
Mineruæ clypeo adsculptum Gorgoneum caput 146.e
Mineruæ symbolum per noctuam 146.e
Mineruæ tertium vniuscuiusq; meñsis diem dedicarunt Aegyptij 292.c
Mineruæ Operatrici sacer gallus 173.c
ministerium 255.c
minotauri effigies quando extollebatur 30.b
Minutio Auguri cur bos aurata posita 26.a
Mirmillones 337.e
miseratio 132.f 146.a 364.b
misericordia vel pietas 441.a
misericordia per genu 258.e
Mithridatis contra venena remediū 421.c
mittere sub iugum 311.a
mitra 303.c
Mitylenæi Sapphûs imaginem numis impresserunt 226.d
mixta 15.f
¶Moderatio 299.c
moderator 234.a
modestia 23.b 296.f
Modestini Iureconsulti locus 354.f
modius 406.a
medio super sedere quid ibid.d
mola 363.a molaris lapis Ibid.
molles per comæ symbolum 230.d
mollities 216.e 424.b
mollities lasciua 259.f
monarchiam probauit Isocrates 140.b
Monodos cur vocatus Prusiæ regis filius 83.d
monstra domita ab Hercule quid 41.d
montani elephantes quales 19.d
monumenta aliquot vetusta diuersis locis extantia 399.d.e.f
monumenta vetusta in agro Bellunensi 160.a
mora 179.e
moralis philosophia discenda 279.c
morbus grauis 332.c
morbi ad Deorum iram referebant veteres 159.f
morborum singulorum singuli erant medici apud Aegyptios 127.f
morborū transitus in rebus inanimis 91.e
mordacitas 200.d
mores ciuiles imperfecti 190.c
mores coniugis ferendi 209.a.f
mores occulti 81.f

mores

mores praui 405.e.f
morũ diſſolutio 292.d inſtabilitas 83.a
varietas 84.c
moribus aliorum accommodatus 197.b
à Moribus bonis alienus 64.c
moroſitas 314.c
moroſus atq; difficilis 204.d
Morphò Venus 356.f
mors 237.e 312.b 315.e.f 356.d 380.d
381.a 436.f
mors difficilis 200.d
mors & imbecillitas 435.b
mors in diuinis literis quid 147.e
mors per pellis hieroglyphicum 249.f
mors pro amaritudine 381.a
mortis hieroglyphicũ per noctuã 147.d
mortis indicium Cupreſſus 380.d
mortes duæ 341.c
morſus canis rabidi 43.f
morſus ieiuni hominis peſtilentior 109.f
mortalium duæ conditiones 217.e
mortui exenterati & aromatibus delibuti
Alexandriæ diutiſſimè conſeruabantur
152.f
mortuorum ventres cur eximebant Aegyptij 67.c 249.d
morus arbor 383.d
Morus paraſitus in cæparum alliiq; comedones inuehitur 417.c
Moſes cornibus inſignis effingitur 56.d
Moſes infans in profluentem expoſitus, à Thamura Pharaonis filia ſeruatus 281.d
Moſes rogatus ab Iſraelitis, vt velata facie loqueretur, & cur 304.f
Moſi cur ab aqua nomen inditum 281.d
Moſis ſerpens æreus quid myſticè 110.c
motacilla 183.e
motus ſpiritalis 426.e
motus à dexteris partibus oritur 258.a
motus omnis à corde initium habet 242.d
¶Mula equum peperit pilo flauo 92.f
mulorum partus oſtenti loco habita 92.c
muli cur vehiculo lunæ adhibiti ſunt 91.f
mulorũ vſus tempore belli plurimus 92.a
mulier ad delinquendum procliuis 246.c
mulier malè morigera 89.f
mulieris amor 342.a
mulieris grauidæ appetentia effrænata
423.b
mulieres caſtigandæ admonendæq; 403.f
mulieres à Luna debẽt eſſe diuerſæ 200.a
mulieres honoris ſtudioſas eſſe debere
431.e
mulieroſus 54.c
muliebris curæ vanitas quæ 307.e
muliebris ſalacitas 101.d
muliebris ſtatura 290.f
muliebris virtus 308.d
muliebre officium 76.d.e
muliebres columnæ 367.c
mullus ter anno parit 214.d
munditia intaminata 100.c
mundus duplex 432.a
mundus 60.a 330.d. 364.d
mundus, vel vniuerſum 425.f
mundi machina 72.a 102.d 430.a
mens Sol 234.a moles 104.d 225.e
moles plena Deo 384.c partitio
apud Aegyptios 134.f. hieroglyphicum 426.b
mundi partes quænam dexteræ, & quæ ſiniſtræ 24.c
municipibus iniurius ſuis 164.f
munificentia 18.a 414.d
munimentum 98.c 317.c
munimentum ab inſidiis 125.d
multatus de gula 204.b
Multimammia Diana 179.d
multiſcius quò ſigno in lucẽ editus 229.d
multitudo per nouenarium numerũ 271.c
multitudo, & vnus è multis quid 145.a
multitudo infeſta 58.d
multitudo per vicenalem numerum 273.c
multiuolus 178.f
murænæ 209.a.b an ſerpentibus copulentur Ibid.
murænæ & thriſſæ euocantur cõcentu & tintinnabulis 52.a
murænis exponebant olim ſeruitia Romani proceres 209.c
muri pro corona accepti 305.a
mus 99.e
mus albus quis dicatur 100.c auditu præſtat 24.f in conuiuio candelam tenuit 47.a
muris arroſio pernicioſa portendit 99.e
muris ſalacitas 100.c
muriũ palatũ in guſtu ſagaciſſimũ 100.a
mures negligit elephantus 18.f
Muſa 227.b 349.f
Muſæ cum Apolline 350.c
Muſæ tres Apollinis filiæ quæ 350.e
Muſæ vnde dictæ 347.b
Muſarum coronæ ex pennis 155.a
Muſarum fons in Parnaſſo excitatus à Fama 32.e
Muſarum afflatus 438.a
Muſas meretriculas appellauit Plat. 187.c
à Muſis & Gratiis alienus 221.a
Muſæa hirundinum quæ 163.a
muſca 190.e
muſca in ſacris literis quid 191.a
muſca, inſigne in Laconum clypeis 191.b
muſcæ pertinacia ab Homero improbata
190.f
Muſica 280.f 347.d
muſica ſuauis vini guſtu concitatur 389.a
muſica per cicadam 192.e per cygnum
165.c per luſciniam 166.a
muſici cur reprehenſi à Diogene 346.f
muſtela cur inauſpicatum animal 99.c
muſtela cur à Thebanis colebatur 99.d
muſtela marina 215.a
muſtelæ genitale, ſtrãguriæ remediũ 99.d
muſtelæ rutam carpũt ab eſu colubrorum
59.d
muta ſigna militaria 30.a
mutili 367.e
mutua officia 93.a
mutuò muli ſcabunt 93.b
¶Mycenarum portis ſtatuebantur leonis effigies 3.b
Mycenis pauo in æde Iunonis ab Hadriano dedicatus 170.f
Mycerinus Aegypti rex 23.b
Mycerini Aegyptij coloſſi quales 255.c
Mychea Veneri ſacra 107.e
Myiodem muſcarũ deum imprecatus Hercules 191.c
Myonia 100.c
Myrias 291.b
Myrillo cur iratus Cæſar 303.a
Myrmidonum fabula 58.a
Myrtilus 322.b
myrtus 440.e
myrtus ab Hecates templo ſummota
108.d
myrtus corona funebris 374.c
myrtus pro pudendo muliebri 373.f
myrtus Veneri dedicata Ibid.
myrti conſideratio Ibid. e
myrti ramus hilaritatis indicium 374.b
myrto coronari ſoliti milites 304.d
myrtea corona triumphantium militũ capiti geſtata quid indicarit 374.a
myrteæ virgæ hieroglyphica ſignificatio
374.a

N

N Literæ nota 314.d
N.D. literæ, quid indicent 314.d
N.L. literarum notæ, quid 128.c 314.d
¶Nabuchodonoſor 65.d
Nabuchodonoſoris ſomnium 362.b
Nabuchodonoſor Hieroſolymam cepit
142.f
Næuij locus 195.c
Næuus 398.c
Nanael 323.c
narciſſus flos 440.d
Narciſſus puer in florem conuerſus Ibidem e
nares in ſacris quid 237.d
Naſamones quo pacto ſepeliri voluerint
319.c
Naſones vocati Gryphes 168.b
naſturtij oleris vis 140.d
naſus 237.c
naſus ſimus petulantiæ ſignum 196.a
naſi adunci ſignum quod 141.b
nationes totius terræ in quot partes diuiſæ
49.c
natorum obſequium erga parentes 15.f
natura humana 328.b
natura rerum varietate delectatur 107.d
naturalis philoſophia 279.e.f

nauigatio 130.b
nauigatio cita 195.d
nauigatio secunda 165.e
nauigatio tuta 204.e
nauigationis autores 335.d
nauis 334.c & seq.
nauis apud Athenienses colebatur in Thesei memoriam 334.e
¶Nebrias 215.a
Nebridius quid à Iuliano petierit 254.b
Nedes fluuius 391.f
necessitas 344.e 359.d
necessitas in caduceo significata 115.b
necessitates tres naturales 436.d
necessitudinis auersator 182.f
necessarium, primum esse debet 27.b
nefastus dies 314.d
negocia publica declinanda 413.d
Nemeea certamina quare instituta 382.a
Nemeeus victor 382.a
Nemeeorum victoribus ex apio viridi corona texebatur 381.c & 382.a
Nemesis 395.d
Nemesis simulacrhum 395.d
Nemeseos simulachrũ & inscriptio 265.a
Nemeseos locus vbi 238.c
Nemeseos signum 355.d
Neomeniæ dies quis 328.c
Nephthe 131.a
Nephthys inferius hemisphærium 40.f
Neptunus 25.a
Neptunus delphinis imagine vbinam colebatur 195.a
Neptunus piscis cuiusuis signum 195.c
Neptuno sacrificabant thunnum piscatores 218.a
nequitia 196.a 220.a 357.f
nequitia immoderata 175.e
nequitia inueterata 247.a
nequitia in temperantiam versa 35.a
nequitiæ facinorositas 73.a
nequitiæ frænum 413.c
neritos taurus 29.e
Nero Claudius quonam ætatis anno sublatus est 231.d
Nero serpentis ope seruatus 117.b
Neronis somnium de formicis 113.a somnium de asturcone suo 33.f
nesciri facienda tutißimum in expeditionibus 30.b
Nessama 435.a
¶Nicarchi epigrãmatis explicatio 268.f 269.a
Nicagoræ apparuit Aesculapius sub anguis specie 117.f
Nicãdri locus 35.f 105.b 106.e 119.b.e 121.a.f 168.e
Nicias imbecillo fuit corpore 228.f
Nicippus Cous 5.a
Nigidius opus Halieuticum elucubrauit 214.f
nigra præcordia Homero quæ 285.b
Nigræ Veneris sacellum vbi 247.d
Nigris fluuius 339.c
nigri coloris signum quod 157.b
nigrum & atrum 203.e
Nico Attica meretrix cur αἴξ vocata 72.f
Nicon dæmon 292.f
Nicolaus Cordatus 170.d
Nicolaus Leonicenus 233.b
Nicolaus Leonicus Thomæus 233.b
Nicolaus Leonicus Patauij Aristotelẽ Græcè prælegit 198.b
Nicolai Leonici Thomæi laus 165.b
Nicolaum Leonicũ docentem audiuit Pierius 338.e
Nicolai Rodiuili præstantia ac laus 308.a
Nicolaus Scombergius Card. Campanus 318.e.f
Nicostrati Iambi in garrulitatem 163.a
Nilus 350.f
Nilus per aquilam indicatus 141.e fertilis, fœtifer, pinguis 339.d.f cur cum tribus vrnis figuretur 339.a cur Melas & Melon vocatus 141.f totius humoris fons 243.a
Nili diluuium 242.d
Nili diluuium quonam anni tempore 10.e
Nili fontem phialam appellauit Timæus 339.a
Nili simulachrum quale 339.e cur ex nigro lapide Ibid.f
Ninus Bactrianos Semiramidis industria expugnauit 159.a
Nisus à Minoë interfectus 435.c
nitedula vermis 120.c
nitores 387.b
Nixidia signa 259.a cur sic dicta, & à quo Romam portata Ibid.
¶Nobilitas 293.c
nobilitas generis 192.d
nobilitas per anulum indicata 302.d per Lunam indicata 329.e
nobilitatis nullum discrimen apud Aegyptios 412.e
nobilis, vel indigena 426.a
nocte meditandum 387.b
noctua 146.d & seq.
noctua fortunare dicta Atheniensiũ etiam malè consulta 147.b
noctua in Hieronis hasta visa 146.f insidens hastæ Pyrrhi 147.f letale quid & inauspicatum affert 147.d
noctua noctis domina 147.e
noctua volat, prouerb. 147.c
noctuæ & cornicis immortales inimicitiæ 147.d.e 148.a
noctuæ Laurioticæ quæ 147.c
noctuæ qua ratione pecuniã significabant 147.c
noctuarum artificiosa pugna 155.d
noctuis pugnantibus opem fert accipiter 155.d
noctuina oua vini odium inducunt 148.b
nocumentum absconditum 376.e
nodus Herculis 429.e
nonaginta 275.f
Nonæ Caprotinæ 383.f
Nomadum rusticitas asperrima 158.b
nomismatis Lysimachi origo 4.f
Noricæ alpes quales lepores progignant 97.a
Nosora vel Nosolà 220.d
Nothus 91.f
nouacula in Fortunæ simulachro 288.d
nouenarius numerus multitudinem significat 122.d
nouem, nongenta 271.c
nox in sacris quid 332.e
nox per pauonem 171.b pro morte 147.e studiis commodißima 342.c
¶Nubes 282.d.e
nubes belli Virgilio quid 284.c
nucis iuglandis hieroglyphicum 379.b
nullius frugis opus 315.c
Num, Aegyptiis quid 10.e
Numa Pompilius inuenit rationem eliciendorum fulminum 324.f
Numa Pompilius Ioui Flaminem aßiduum sacerdotem instituit 319.e
Numa populo dedit in congiario ligneos & scorteos asses 26.f
Numa Pompil. quomodo deceperit Picum & Faunum dæmones 324.f
Numæ ancile 312.c.d numen 345.a
numen improfanabile 413.b
numerosa proles 236.e
Numidæ cynocephalorum lacte viuebant 45.e

N V M I.

Numus L. Aelij Aurelij Commodi 207.f
T. Aelij Cæsaris Antonini 363.f
L. Aelij 253.b
M. Agrippæ 195.b.c 335.d.e
M. Agrippæ Cos. III. 321.c
Alexandri Pij Imp. 402.a
Antonini Pij 18.a 116.a 139.c 137.f 213.f 253.b 289.a.b 293.e 313.a 325.e 329.c 337.c 364.a 365.b 405.a
Antiochi 15.b 351.d 438.d
Argiuorum 100.d
Asia recepta 113.b
Atheniensium 26.e
Augusti 72.e.f 207.f 330.e 334.e 436.f
Augusti patris 139.c
M. Aurelij Antonini Brit. 429.f 319.f
Aurelij Cæsaris 111.b
M. Aurelij Seueri Alex. 117.e
Cæsaris Dict. III. 113.c
Caligulæ 319.e
Caracallæ 293.c
Cephalæniorum 34.c
Cibyratici numi consideratio 158.d
Claudij P.T. Aug. 402.a

Clodij Pupieni 320.a
Constantij Imperatoris 365.b
Corinthiorum 32.c
Domitiæ Augustæ Imp. 171.c
Domitiani 337.c 364.b 365.b
Domitiani Cos. XIII. 320.a
Drusi 116.a
Fabatij 105.b
Faustinæ 15.f 149.b 170.e.f 171.d.e 288.a 289.a 328.e 363.f
Gallieni 32.b.c 55.c 78.c 84.b 168.a 206.c 309.a
Germanici Imp. Cæsaris Aug. 289.a
Ser. Galbæ 293.f
Gordiani Pij 253.c 256.c.d 294.e
Gratiani 253.e
Hadriani 32.d 34.b 55.c 119.e 124.b 139.d 254.f 334.d 363.f 364.a 385.d 402.b 405.a
Hadriani tertium Consulis 228.e
Hadriani Traianiq; Impp. 116.a
Hieremiæ 296.a
Iani 228.b 334.c 335.a
Iani bicipitio imberbi 228.a & alius bicipitio barbato Ibid.
Iuliæ Augustæ 319.e
Iuliæ Mamææ 111.d 116.a
Iuliæ Piæ 396.a 404.e
Iuliæ Piæ Felicis 170.e 364.a
M.Iul.Philippi Aug. 213.f 319.f
L.Liuinæi Reguli 405.a
Lucillæ Augustæ 213.f 264.a
C.Mamilij 40.f. 415.b
C.Marij 26.c.d
Q. C. Mari 17.e 127.d
Diuæ Marinianæ 171.f
Maximiani Pœni 273.b.c
Maximiani 385.e
Diuæ Maximinæ 171.e
Metij Macri 330.f
Q. Nasidij 195.c 335.b
Neptuni imagine 195.b
Neroniani 34.a
Neronis Cæsaris August. 214.b 319.f 347.d 370.a
Neronis Claudij 195.b
Neruæ 33.f 289.a 293.f. 325.e
Neruæ Traiani 289.c.d 337.b & c
noctuarum numismata varia 147.a
Octauiani Augusti 226.d.e
Otacillæ 296.a Papiriani 34.a
L.Pap.Cursoris 32.d
Diuæ Paulinæ 171.d
Peloponnensium 200.e
Pertinacis 330.b
Diui Pet.Pij patris 139.c
M.Pletorij Aed.Cur. 320.f
C.Poblicij Q. F. 2.f
Pomponij Musæ 347.d
C.Posthumij 43.c
Pyrrhi 139.a
Romanorum 441.c
Diuæ Sabinæ Augustæ 139.d
Sabinæ Aug.Hadriani Aug. 296.a
Saloninæ 78.c. 328.f
Sagittarij nummi qui 310.b
Sapphûs imaginē nummis impressere Mitylenæi 226.d
Scribonij Libonis 346.b.c.e
Seleuci nummus 29.f
Septimij Getæ 317.c
L.Septimij Seueri 18.a
Seueri Alexandri Aug. 328.e
Seueri Macrini Aug. 116.a
Seueri Pij 385.e
Syracusanorum 25.b. 34.c
Tenedius nummus 227.f 316.b.c
Ti.Cæsaris 178.c
Tib.Claudij 115.f 293.e 402.b
Tigranis 302.f
Titi nummus 370.b
Q. Titi 32.c
Titi Vespasiani 195.e 319.e 335.f 404.e
Vespasiani 26.c 115.f 139.d
Vitellij Cæsaris 431.d
Nummi aliquot Herculis claua signati 375.e
nummi argentei à senatu Augusto decreti consideratio 365.f
numi argentei cuiusdam inscriptio 46.c
nummi bigati, & quadrigati 322.b
nummi cancri figuram habentes 200.f
nummi continentis muliebre caput galeatum consideratio 227.d
nummi cuiusdam argētei habentis angues tres consideratio 113.b
nummus Cybeleium habens caput 381.d
nummi duos serpentes continentis consideratio 111.e
nummus gallinaceorum conflictu signatus 173.d
nummi, in quo quadriga cum victoria, consideratio 119.d
nummi noctuarum varij 147.b
nummi ranam habentis cōsideratio 211.d
nummus serratus quis 316.f
nummi veteres 291.e
nummi victoriati 155.a
numisma Atheniensium 26.e
numisma tricipitis Serapidis 229.a
numismata aquilam præferentia 139.b
numismata plurima cum serpentibus quare cusa 117.e
nummorum aliquot consideratio 72.e 139.a 195.b.c 207.e.f 213.e 254.f 258.b 295.f 319.d.c 325.a & b 327.a 332.b 354.f 370.b 372.c 375.b.c 377.a
nupta noua 419.d
nupta noua cur in pelle lanata iubebatur sedere 76.d.e curru vecta traducebatur 321.e quibus modis ducebatur in domum ad maritum 343.a
nuptæ nouæ offertur colus et fusus in agro Bellunensi 356.e
nuptiæ 181.f 321.d 342.f 356.b.e 370.c 379.b
nuptiæ per tricenarium numerum 273.d
nuptiarum fœdera cur sacramento ignis et aquæ sanciebantur 344.d
nuptiarum hieroglyphicum per cornices duas 149.a
nuptialia 69.e 344.c
nupturæ olim camelis virginibus supplicabant 94.c
nuriel 322.f 323.a Nursiæ antrū 292.f
nutricationis facultas 179.c
¶Nycteretum herba 423.e
nycticorax 148.c
Nympha cur dicta echidna 103.c.d
Nymphis fontanilibus ædes sacræ 365.c

O

O Litera 350.b
obcæcatus in sacris quis dicatur 235.b
obdurari & excæcari quempiam à Deo quid 184.c
obedientia per aurium symbolum 238.a
obelisci Aegyptiorum 366.a
obliuio cur dedicata Baccho 403.f
obolus 136.e obscœnitas 376.c
obscura vel candida quæ dicantur 285.a.b
obsequium 42.e obsonatores 221.c
obtutus amatorius 23.e
¶Occasus 206.d
Oceanus Nemeseos pater 339.b
Oceanus rerum parens Homero 60.b
occisi pro patria 366.d
occultum consilium 30.a 426.e
Ochus auaritia famosus 90.f
Ochus compulit Aegyptios imaginē asini auream adorare 90.f
Ochus Persarum rex ab Aegyptiis per asini simulachrum notatus 90.e
Ochus Persarū rex Apin iugulauit 314.e
Ochi crudelitas Ibid.e
Octaëdrum 439.b
Octauiani epistolæ ad Tiberium locus explicatus 252.c
Octauiano panem de manu rapuit aquila 138.b
octo, octingenta 271.c octoginta 275.e
oculus cur Dei signum 234.d
oculus mentis quando rectè cernit 141.c
oculus, Solis cognomētum apud antiquos 376.b
oculus Venereus quis Hesiodo 235.c
oculi affectuum moderatores 234.c
oculi Dei in diuinis quid 234.c
oculi diuūm 105.d
oculi emissitij, hominis dolosi ineptiq; signa sunt 211.c fores animi Polemoni 233.c morientibus operiebantur, in rogo patefiebant 235.f
oculorum caliginis remediū 417.d 422.b
oculis explicantur motus animorū 233.b.c

oculos

oculos iustitiæ quales dicebat Chrysippus 233.f
oculatus 237.c
¶ Odoacer Italiam afflixit 131.c
odium per piscem interpretatum 219.a
odia capitalia 419.f
odoramenta in diuinis literis quid 401.f
odorari in sacris quid 237.d
Oedipus Coloneus in senectute cōscriptus à Sophocle 164.e
¶ Oenomai equi qua ratione terrefacti 81.c.d.e
Oenotria 147.b
œstrum fluuialis materia producit 190.d
¶ Offensionis illatæ pœnitentia 310.e
officium muliebre 76.d.e
officia mutua 179.c
officia mutua, per manus 252.e
¶ Olea 385.b.& seq. quid in sacris 386.c
olea Athenis conflagrata litem excitauit inter Palladem & Neptunum 386.f
de eadem ibi enata fabula 387.f 388.a
olea à quibus inuenta 387.d cur Anazarbi Ciliciæ ciuitate sit fœcundissima 388.b cur Iupiter coronari solitus 387.f cur Mineruæ sacra 388.b inimica quercui 376.d
oleæ æternitas 386.f
oleæ baccas veteres parsimoniæ causa apponebant 388.a.b
oleæ ramus lana circumuolutus à quibus gestari solitus 386.d ramusculus cur in Mercurij manu 385.d ramū sertis coronatum vouit Apollini Theseus 386.e sacra stirps quando spontè conflagrarit apud Milesios 386.e
oleis vescens Plato cur à Diogene irrisus 388.a
oleaster in sacris quid 386.c
oleastro coronabatur Olympionicæ 387.a
olfactus 44.a
oleū in perturbatos maris fluctus infusum, tranquillos facit 386.e
oleum legatū à nonnullis ad gymnica certamina 387.c
oleum cur concitandæ insaniæ pharmacū vocarit Anacharsis 386.f 387.a cur extra corpus quàm intra absumi maluerit Epaminondas ibid.
oleum terra erupisse trans Tyberim Augusti temporibus 386.a
olei fons repentè exortus ad Oxum flumen in Alexandri exercitu 387.c
olei significatū 186.f significatio in sacris 385.f vas plenum in Panathenaicis victoribus dari solitum 387.c.d
oliua quàm longè ab alieno solo plantanda 265.e
oliuæ surculum columba in arcam Noe inportauit 385.b.c
de Oliua plantāda legendáve, Rutilij Tauri præceptum 388.b
Oliuerius Caraffa rosarum odorem ferre non potuit 61.f
Olla in diuinis literis quid 407.b
olla succēsa & à Hieremia visu quid 341.e
ollas pulsitabant per vrbem Lacenæ mulieres in Regum suorum iustis 406.f
olor 164.c & seq.
olor cur inhospitalis Pindaro 164.f
olores sese mutuò depascentes ibid.
Olympiæ Alexandri matri fulmen per somnium oblatum quid 325.c
Olympiæ somnium de dracone quid portendebat 112.f
Olympiacum stadium 266.a
¶ Onesili Regis caput cur honorificè sepultum 185.f
onites cunilæ species 59.c
Onirocritarum cōmenta à quibus desumpta 236.b
onocrotalus 145.b
operis laboriosi finis, ad fructum respicere debet 76.d
¶ Opera laudabilia 305.e
ophiomachus 202.d
Opis 69.f
opis imploratio 26.b 320.f
Opis Deæ simulachrum quale 252.f
Opis Deæ simulachro serpentes appositi, quid 111.d
Opi sedendo rem sacram faciebant 46.c
opem ferre 252.f
Oppiani locus 196.f
oppida condere, inter ingentia facta recensebatur 366.b
oppidis condendis quis mos 23.c
Opisthocomæ vocati Euboici 230.c
opportunitatis captator 62.a
oppugnatio manifesta 355.c occulta ibid.
Optio 100.a
opulentia 58.d 75.f
opulentia felicitatis pars 385.e
Opulentus 98.f
opus 250.d
Opus & labor 27.a
opus inane 193.a
¶ Oracula consulta vt medicina multifariā peteretur 159.e
Orata Sergius 302.a
Oratal & Alilat Arabum Dij 254.c
oratio, vel eloquentia 429.a
oratio ardens 243.a
oratio ornata 440.c
orationis profectus 300.b
orationis firmitas 429.b
M. Oratius consul 359.f
oratores vani notati 217.f
oratoria ars mercenaria inanis est 410.d
oratoriæ partes tres 16.b
orbis dominium 111.d
orbis terrarum 49.b 288.f
orbem in quot partes diuiserint Astrologi 49.c
orbitas 236.e.f
ordinis obseruator 129.c
ordines equestres Tarentini 34.d
Orestæ furiæ 260.b
orgyia 265.c
Oriens 17.f
Origanum 422.e
origanum carpit testudo cum viperam ederit 59.c
origanū cur frumenti aceruis circumspargendum ibid.b
origanum imponunt plagæ Ciconiæ cum vulnus à serpentibus acceperint 59.c
origani species 422.f
Origenes immeritò poëtas taxat 211.b
Origenes Latinus valde corruptus 4.d
Origenis codex emaculatus 383.a
oris vis per colubrum indicata 106.b
Oritæ pane ex piscib. cōfecto vtutur 47.e
Orizon 41.e
Ormenus dæmon 292.f
Orontis de supputatorum digitis sententia 268.c.d
Orpheus 347.b
Orpheus cur in cygnum emigrasse dicatur 165.d qua specie huius anima foret euocanda ibid.e
Orphei simulachrum in Lebethris sudorem emisit 380.c ibid.
orta senescere 232.b
ortus 206.c
ortus & obitus rerum 101.c
Orus Apollo, vide Horus
oryx 47.b
¶ Os & oris fabrica 240.f
os non habere quid 241.a
oscorzones viperas vocant Hetrusci 111.c
osculandi manus Imperatoris mos 254.b
osculum symbolicis Theologis quid 430
osculo licebat olim apud Romanos obuias quasq; mulieres excipere 158.a
oscula apud Lacedæmonios cōcessa 158.a apud Megarenses in honorem Dioclis ibid. Apud Nisæos ibid.
Oscus rex, & populus 111.b
Osiris 29.e 68.b 103.d 131.a 246.f 376.a
Osiris & Anubis expulerunt Gigantes ex Italia 41.e
Osiris eodem, quo Ceres, insignitus gestamine 406.b
Osiris Gigantes bello persecutus 230.e
Osiris idem qui Dionysius 234.b 376.e
Osiris Iupiter, pater, iustus, dux 162.b
Osiris vox quid Aegyptijs 230.f 234.a
Osiridis imago quæ 234.a 426.d
Osiridis peregrinatio 230.e
Osiridis tæniæ 286.d
ossa leonis dura 8.d
ossifraga aquila quæ dicatur 139.d
ostentū quod'nam acciderit Flaminio Consuli 37.f
ostenta varia 112.e & seq.
ostracinæ & scorteæ pecuniæ 26.f
ostrea 202.a cui deo dedicata ibid.
¶ Othocarus Bohemiæ rex oblatum imperium respuit 131.e
otij studiosus 183.c
otis auis 180.b
otidum caro suauissima ibid.
Otus auis modulamine afficitur 52.b
¶ Oua zephyrea, hypenemia, vel subuentanea quæ 132.b
ouatio 374.a
Ouiculæ cognomentum cur tributum Fabio 74.e
Ouidij locus 25.c 44.e 121.c 122.b 177.d 187.a 220.d 228.b 235.d 238.d 272.d 286.a 322.e 334.c 342.f

384.a 430.a 435.d 440.e
Ouidij Halieuticon opus 214.b
ouiles mores 74.d.e
ouilis pecoris hostia cur vocata maxima 75.d
ouis 74.d & seq.
ouis leonem pariens, quid portendat 5.a
ouis vnus, multa dicta 76.f
ouis lupiq; antipathia 77.c
ouem offerre Deo, quid 74.e
ouem quando sacrificabant Romani 30.c
oues ambiguæ quæ 76.e
oues antiquitus in honore habitæ 76.a
ouium pastor quis in sacris 75.b
ouum pro carne vitatum 411.f
¶Oxymala Persica 441.a (222.f
Oxyrynchitæ piscem pro Deo coluerunt

P

Pacificator 253.d 430.a
Pacificatio 260.b
Pacuuij locus 102.f
pæciliæ pisces 218.d
pæti oculi 235.c
pagurus piscis 201.d
Palæmon Grammaticus M. Varronem literarum porcum appellauit 63.a arrogantissimus fuit ibid.
Palæmon puer delphino vectus 194.c
eidem nautæ vota faciunt ibid.
Palæmon, qui & Melicerta 382.c
Palæstini arcam Domini prædam abduxerunt 255.d
Palæstini dolosi 97.e
Palamedes cur pullum equinũ Soli sacrificandum putarit 38.e
Palamedis responsum ad Vlyssem 129.c
Palamnæi dæmones 292.f
palato angustus sedes insit 240.c.d
paleæ in sacris literis quid 405.b
Palæologi Atheniensium qui 17.b
Paliurus quid in sacris 400.d
Palladium 311.e
Pallantis filia nupsit Dardano 311.e
Pallas armata 310.c
Pallas 29.d
Pallas, Palladisq; statua 303.f
Pallas cur dicatur de cœlo descẽdisse 225.e
cur Medusæ caput prætendat 122.b
cur vocata Tritonia 292.c
Pallas & Iuno ex vulture 134.e
Pallas ex Iouis capite cur dicatur nata 135.d Pandoram comens & ornans inducta ab Hesiodo 307.e per septenariũ numerũ 271.b trib. infaustissimis bestiis delectata opinione Demosthenis 146.f Vulcano matrimonio collocata quid 134.f 135.a
Palladis Neptuniq; certamen 354.d
Palladi vnde nomen 33.c cur dedicatus draco 112.b dedicatus tertius cuiusq; mensis dies ab Aegyptiis 292.c templum erectum ab Epopœo 386.a.b
Palladem & Vulcanum masculofœminas iudicarunt Aegyptij 134.f 135.c
Palladẽ Nicander Dictynnam vocat 373.f
pallium & palliatæ comediæ 295.a
palma 369.a & seq. 441.b
palma ænea Athenis in Delphici Apollinis templo dedicata 370.c cur victoriæ signum 369.f 370.a cruci dominicæ assimilata 371.c in quo à cunctis arborũ generibus differat 371.b Trallibus Cæsarianæ victoriæ indicium fuit contra Pompeium 370.a
palmæ materies incorrupta 369.e ossicula contra fascinationes 369.b
palmæ species piorum vitam cur significet 371.a
palmã inter iuncturas lapidum enatã ante domum suam Augustus transtulit in compluuium deorũ Penatium 370.a
palmæ maritali copula cõiungũtur 370.c
palmarum alia mas, alia fœmina ibid.
earundem mutuus amor ibid.d
Palmarum dies 441.e
Palmis Iudæa abundans ibid.c
palmata tunica 208.d
palmus 263.e 264.c
palmi dimensio cur varia 263.e
paludamentum 297.e
palumbes ægrotæ lauri folio sibi medentur 159.e
palumbis etymon 158.e
de palumbibus distichon 158.e
palumbus Diadumeno auspicium dedit ad imperiũ 159.b Alexãdro Seuero ibid.
palustres elephanti quales 19.d
palustris cur fingatur Hydra 122.e
Pan 330.c 425.f cur fistulam septem calamis compactã & pectus variis insigne stellis habeat ibid.
Pan cuius filius fuerit 72.b
Panici furores 52.b
Panathenaicã orationem in senectute scripsit Isocrates 164.e
Pandectarum locus restitutus 265.c.e 302.b 334.b
Pandionis filiæ quæ 163.b
Pandora 303.f 433.f
panis doctrinæ symbolum 408.c
Panis gestamen ex hinulea pelle 103.d
Panis simulacrum quale 329.b
Panos in Nymphas procacitas 72.a simulachrum in hortis ibid.
Panos Lycei veneratio 44.d
Panselini populi suilla vescũtur carne 65.c
Pantheon M. Agrippæ 364.e
Panthera 83.e & seq.
panthera fœmina mare ferocior 86.a
pantheræ etymon 83.f
pantheræ odore delectantur multa animalia 83.f 84.a
pantheræ pellis cuius rei signum 72.b
pantheræ metuunt hyænam 83.e
papauer 440.b
papauer cur cereale dictum 418.e
papaueris hieroglyphicum 418.d
papauerum capita à Tarquinio Superbo decussa 419.b
papilio imbecillitatis symbolum 191.e
Papinij locus 26.a 260.c
Papyrius cur bulla decoratus 301.b
Papyrij victoria 374.d
Papyrius Cursor 32.e 325.b
Papyrus frequentissimã opem in re cibaria præstat 411.d
papyraceis calceis vtebãtur sacerdotes Aegyptij 412.f
par copula 358.f parasanga 266.c
parasitandi ars 183.d
parasitus piscis 201.f
Parcæ 330.f 331.a
Parcæ & Horæ cur Iouis simulachri capiti superpositæ 229.d
Parcæ tres quando depingendæ 356.b
Parcis & fato Iupiter ipse subiectus 229.d
pardo quid responderit vulpes 97.e
parentes venerari conuenit, & à quibus filiis 124.b.c
parientium leuati labores 259.a
pariundi facilitas 212.f
Parnacides 298.a
parricidæ supplicium 107.a 215.e
parto fruens 214.f
parturientium difficultas & facilitas per manus 252.a.b
partus 360.f
partum custodit aquilinus lapis 142.d
paruo contentus 411.d
pascha Domini cum amaritudine comeditur 187.c
pascha quo tempore celebrabatur 35.a
Pasiades Byzantinus quomodo irriserit vanitatẽ insolentiamq; Lysimachi 314.e
Pasiphae 433.d
passer 150.c & seq.
passeris significatio in diuinis 150.f
passerum esitatio rem veneream adiuuat 150.e
passeres cur Veneris currum trahũt 150.e
passus 265.c
pastinaca piscis 214.f
pastinacæ piscis ictus quo medendus ibid.
pastophori 320.a
pastores ouium apud Aegyptios pene profani, & cur 74.f 75.a
pater, mater, liberi 327.f
paterfamiliâs parcus 90.c
paterna difficultas 140.a
paterna diligentia in filiis educãdis 216.e
patientia 359.b
patria 248.b
patriæ liberatores 293.f
pro Patria occisi 366.d
D. Patricij puteus in Hybernia 292.f
patrimoniũ per hirundinis nidum 162.e

patro-

patrocinium frustra imploratum 148.c
Patultius Ianus 360.f
pauitatio 313.b
paulatim quid effectum 356.c
Paullus gemino ll. 346.f
Paulus Iouius 211.e *eiusdem eruditio & laus in historia conscribenda* 212.a
Paulus Iustinianus 137.a
D.Paulus *quosnam à fratrum commercio submouet* 202.c
Paulus vas preciosum 408.c
D.Pauli *Epistolarum locus* 249.c
Pausaniæ virtus in Platæo *prælio* 366.f
pauo Iunoni dedicatus 170.e *cur f.*
pauone laudata superbior, prouerb. 171.c
pauones in Samo prius repertæ 170.f
pax 295.b. 385.b 405.b
pax, bellum 365.a
pax per caduceum indicata 115.f
pacis commoda 388.a 404.e
pacis, minarumq; hieroglyphicum 115.c
¶Peccatorum expiatio 440.e
pecten 307.d *Veneri sacer* Ibid.
pectus 242.a 317.c
pecunia 26.e *ex corio bubulo olim* 26.c *vnde dicta* 76.f
pecuniæ per noctuã significatæ 147.c.d
pecuniosos & cum crumenis cur finxerint Deos Phœnices 308.c.d
pedibus addere alas 429.d
pedicæ 358.f
pediculi scarabei 61.e
Pegasus, & vnde natus 32.e
peilum 312.a
Pelasgi nomen cur inuidiosum 195.e
Pelasgi decumates homines Diti *atq;* Saturno *sacrificarunt* 340.c
Pelecanus 145.b *& seq.* *Christi symbolum* 146.a.b *quomodo cum pullis capiatur* 145.c
Pelethronius 117.f
pellis 249.f 250.a
pellem animantis gestare, mos fuit heroicus 15.b
Pelopides cur laudetur 218.f
Peloponnesij 200.e
Pelops vnde meruerit Hippodamiæ *nuptiis potiri* 373.f
Pelopis auriga 322.b
Pelusium nigras habet ibes 127.c
pelta 312.c *peltæ forma* Ibid.d
Pemonis Bellunensis laus 23.a
Penates Dij 311.c.d
penna volatus hieroglyphicum 419.e
pennæ aquilæ cur aliarum auium plumas corrumpant 140.d
pennæ argento bracteatæ 415.f
pennigera oratio 427.d
pentalpha 351.c.d
pentagonum 438.b
penula 298.f
Pephnos insula candicantes habet formicas 58.e
pera 299.c
perditio 341.d 345.f
perditio per maris symbolum 284.b
perditio rerum 172.a.b
perdix 175.c *dolosus & astutus* 176.c
perdicis impotens salacitas 175.e
perdicis significatio Theologis *quæ* 176.a
Perdicis venatoris improbitas 175.c
perdicem virili genere appellandum putauit Marcellus 175.d
perdices quæ nobiles, quæ rusticæ 176.d
perdicum plumulis in stratis vsus Heliogabalus 175.e
perdicũ dolus in fallendo venatore 176.c
peregrinantes in Aegypto *barbam & comam nutriebant* 230.e
peregrinatio 163.e
peregrinus 61.f 134.a
perennitas 319.b
perfectio 261.f 287.c
perfectum nihil in opere humano 210.c
Periander pueros nobiles castrãdos iussit, decretumq; mox reuocauit 212.e.f *qua arte sibi principatum stabilierit* 419.b
Pericles cur pileo vsus, & cur σχινοκέφαλος *dictus* 294.e 317.b *ciere fulgura & tonitrua dictus* 325.c *quid faciebat magistratum initurus* 42.a
Periclis statuæ cur casside tectæ 317.b
Periclymenus 32.f
periculi vitandi solertia 214.d
contra Pericula munitus 62.c
periculorum fuga 195.a
periculis in euitandis astutia 176.b.c
periculosus 315.a
pernicies 63.d 118.b 207.d
pernicies summota 189.a
pernicitas equi mira 31.f
perpendiculum 368.a
perpetuitas 361.d 380.f
perpetuitatem cur Aegyptij *per Solem & Lunam indicarunt* 328.e
Persephone 432.e
Persæ 310.b *equum Soli sacrificãt* 38.d *homines aquilino naso commendabant* 138.f *per Lunam significati* 329.c
Persæ milites cur vocati galli 173.e *quo pacto ducebant bouem ad sacrificium* 26.a *sacrarũt aquilam ante Romanos* 137.c *Solem Deũ vnicũ putarũt* 326.e
Persarum munditiæs 101.f
de Persis victoria 366.f
perseuerantissimi mores 120.b
Perseus 32.f *Pinnipes cur* Ibid.
Persica militia 396.d
Persicum pomum cordi mirificè conferre 367.c *Isidi cur sacra* Ibid. *vnde trãslatũ* 397.a *cordis symbolum* 367.c
Persici pomi efficacia 396.e.f
Persica poma singula tricenis numis quandoq; æstimata 397.e
Persij locus 126.c 129.f 203e 244.f 276.e 286.e 301.f
persuasibilitas 407.d *persuasio* 337.d
Pertha canis & ciuitas Alexandri 45.b
pertinacia 35.c 190.f
Pertinax sacrificãs, cor in extis bouis non inuenit eo die quo occisus 242.c
perturbator 190.d
pes in mensuris quis 264.e
pes supra pedem positus, quid 258.b
pes læuus antè porrectus quid 258.a
pedes ac horum hieroglyphica 256.d.e.f *& significata* 257.a
pedes in Deo quid 256.f
pedes anguinei Gigantum quid 257.f
pedes per locustas indicati 203.a
pedes recti & retorti 257.f
Pescenij Nigri continentia 23.a
Pescenij Nigri responsum militibus 411.b
pestilentia 82.c 310.b
pestilentia in mulieres grauidas sæuiens Romæ *quando* 25.b
petalum 303.d
petra quid in sacris 362.a
Petronij Arbitri locus 169.d
Petrus Alexander 193.f
Petrus Aliger 368.e
Petrus Melinus 27.f 61.f 184.e.f 130.e 297.d
Petrus Victorius 31.b
Petro piscatore quibus in rebus opus fol. 202.b
petulantia 87.f
petulantia domita 73.d
petulantia perniciosa 150.e
petulantiæ finis 109.f
petulantiæ frænum 23.d
petulantiæ supplicium 98.d
petulantes iuniores 45.a
¶Phæaces à piscib. olim abstinebant 221.b
phalangiæ parricidio infames 107.a
Phalantus vbi naufragium fecerit 194.f *à delphino seruatus* Ibid.
Phalaris scomma in fratres de mutua peruersitate inter se contendentes 219.f
Phalaris strategema 57.e
Phalaridis Taurus in mare proiectus ab Agrigentinis 25.c
phaleræ 305.d
Phallophori 377.e
Phanes 103.d
Pharo vsus consilio Iosippi quomodo famem ab Aegypto depulit 25.f
Pharaonis cor indurare quid 184.b
pharetra 309.a.b
Pharselitæ offerebant salsamenta Cylabræ heroi 218.a
phiala 343.c.d
Phidias cur testitudinem Veneris simulachro subiecerit 200.a
Phidias Victoriæ signum in Marathone cum phiala sculpsit 339.b

Phidias viso leonis vngue totam feri magnitudinem repræsentauit 263.b
Phigalensium Ceres qualis 38.b
philautia 50.d.e
Philemon lucubrationes suas solitus erat care diuendere 255.f
Philemonis auaritia 352.e
Philippus quidam Hori & sacerdotū Aegyptiorum lemmata in Græcā linguam vertit 161.e 125.b 128.e
Philippi Imp. numus 18.a
Philippi somnium post Olympiæ nuptias quale 3.c
Philocrati quænam obiecerit Demosthenes 221.c.d
Philomela in hirundinem mutata 163.b
Philonis laus 107.c
Philonis pharmacum, θεῶν χεῖρες 159.f
philosophia communicata 41.c
philosophia, politioresq; literæ à Christiano homine minimè contemnenda 117.e
philosophiæ triplex partitio indicata in Abraham, Isaac, & Iacob 280.c
philosophi viri munus 41.c
philosophi cœno inuoluti qui 217.f
Philostrati locus emaculatus 19.c
Philotis ancillæ memorabile facinus fol. 383.f 384.a
Philoxenus gruis gulam optabat 240.d
Phison Hebræis quid 153.c
Phliasij cur ahenam capram inauratam colebant 71.e
phocæ corium fulmine non icitur 208.f
phoca 209.f somniculosa Ibid.
Phocion orationū Demosth. securis 316.a
Phocylidæ carmen restitutum 219.e
Phœbe masculino genere 329.a
Phœbus Grypheneus 167.f
Phœbi inuentum medicina 323.b.c
phœnix auis 143.f & seq.
phœnix Orientales habitat solitudines 144.b vnicus est ibid.
Phœnicis auis descriptio 144.f
Phœnicis mors & origo 144.b
Phœnices ad cuculi cantum messem faciebant 182.a
phœnices inter homines qui dicuntur 145.a
Phœnices plantas diuinis honoribus coluerunt 304.c
Phœnices cur Deos cum loculis & crumenis finxerint 308.c.d
phœnices duos aliquando visos qua ratione dictum 144.c
à Phœnicibus honor habitus boui 27.b
pholis piscis 215.c
Phormis Menalij equi quales 36.e
Phosphorus 15.a 332.d
Phratoris lepidum responsum 406.e
Phryges imbelles notantur 173.d
Phthia in columbam mutata 158.d
phthiriasis 76.f
Physiognomica indicia in facie humana 47.b
Phytalus Cereris hospes 393.b
¶Pica buccinatorū cantum imitata 166.f
pica cur Baccho dedicetur 166.e.f
pica & huius docilitas 166.e
picturæ in Palladis templo consideratio 219.c.d
Pierius libellū de Fulminibus scripsit 325.c pro sacerdotum barbis declamationem conscripsit 231.e
Pierius quonam astu circumuentus à Rolandino Virdunensi 170.b sacrarum literarum studiosissimus 130.c.d
Pierij nomen ex Petro Sabellicus autori primus imposuit 130.c
Pierij Græcum epigramma, alteri Græco respondens 388.e epigramma de Petri Melini nomine 185.a epigramma de virtute per labores acquirēda 369.c epigramma in Framarianū 121.c epigramma in Simiæ improbitatem 50.c Nænia in Alexandrum & Hippolytum Mediceos 333.a opusculum de satione croci 378.d præceptores qui 338.c.e protestatio de hoc colligēdo hieroglyphico argumento 201.a studium in hisce Commentariis quod 23.b
Pierio Commētarius de Scarabeo quomodo surreptus 61.f
Pierius pater Musarum septem 350.f
pietas 29.f 58.b 124.b 341.c 363.d
pietas & amor in filios 145.e
pietas impietati præferenda 208.b
pietas in elephante 19.e
pietatis nostræ stabilitas 361.f 362.a
pileus 293.c
pileus libertatis signum 252.b
pilei forma 294.e
ad Pileum vocati serui, quid 293.f
pilea quibus ex rebus consui solita apud Romanos 294.f
pili veterum cogitationum indices 229.f
Pimpinelus 193.f
Pimpleis Nympha 350.f
Pindarus cur multum aquilæ tribuerit 139.a
Pindari dictum in stolidè iudicantes 50.d
Pindari laus 283.f
Pindari locus 54.e 184.a 197.d 281.c.f 284.c
pinguedo 387.d pinna 201.e
pinnæ in mœnibus 178.d
pinus excisa semel nūquā repullulat 381.a
pinus Isthmiaci certaminis præmiū 381.c mortis indicium 381.a naturæ imago 381.c
pinum pro abolitione, supremóq; excidio 381.b
piorum cœtus 328.d 390.f
piscatorij ludi, vbi & quo tempore celebrati 222.b
piscis ganeæ symbolū 221.c natura vorax est 222.c nequam nisi recens 217.d
pisce non vescuntur Iudæi nisi pinnato & squamoso 217.e
pisce taciturnior, prouerb. 218.d
pisces ad ieiuniorum consolationem indulti 222.a
pisces vocales qui & vbi 218.d
pisces argenteos in templa Facelitidis detulerunt Syrij 221.e
pisces mansuetos fert Chalos amnis ibid.
piscibus cur abstinendum dixerit Pythagoras 222.c cur abstinuerunt Assyrij 222.e opiparè instructa lautiora Romanorum conuiuia 221.b vesci solis sacerdotib. licuit apud Aegyptios 221.e
Piscibus orientibus geniti dicacissimi sunt 218.e
pistaciorū maris & fœminæ amor 370.f
Pittacus quomodo Phrynonem vicerit 337.e
Pithecusæ insulæ 50.b
¶Plagæ flagris inflictæ Asiniatæ vocatæ 87.d
planetæ Fatorum ministri 352.c
plani pisces sacri Plinio 213.c.d.e
plantæ ratione loci magis minusúe pollēt 36.f
plantarū gignendi promiscua virtus 432.e
plantatio fructiferarum arborum quid significet in diuinis literis 395.f
platani folium arcet noctuas 125.d
platani folio Ciconiæ arcent noctuas à nido suo 59.d
platani folia arcent vespertiliones 179.f
platea auis & platalea 145.b
Plato cur equo conscenso statim desilierit 37.d
Plato senex scribendo moritur 164.f
Platonis locus 428.a 437.f 439.a
Platonis Axiochi locus castigatus 252.f 107.c 109.d 153.c.d
Platonis epitaphium 141.c equus 35.d ideas cur τηρτίσματα vocarit Aristoteles 192.c institutum in eligendo Academiæ loco improbatur 177.f regna duo quæ 322.c & 323.d
Platoni puero apes in labellis consederunt 186.a
plausus 252.a 313.d
Plauti locus 69.b 80.a 84.c 98.c 107.e 162.d 180.e 343.e 423.f
plebecula 295.d
plenilunium 432.c
Phlegyæ filiam compressit Apollo 40.c
plenilunij vis in conchiliis quæ 201.d
plethrum 266.a
Plinij locus 55.e 93.f 84.a 115.e 168.b 183.e 190.e 195.a 212.f 265.d 365.f 430.f
plotes 214.a
plumbū 360.b plumbei homines, plumbeúmq;

beuinq; ingenium Ibid.
plurimi, per quinquagenarium numerum 274.f
Plutarchus antiquitatis indagator curiosissimus 95.c autor fide dignus 42.f Romanarum historiarum hostis 138.a
Plutarchi locus cõsiderandus 125.b 155.f 176.d 317.b
Pluti oculos cur angues duo dicantur lambere 112.b
Pluto 68.b 426.e
Plutò Adamas cur 306.b.c
Pluto Græcis qui Aegyptiis Serapis 226.b
Pluto puer pacem in vlnis gestat 385.e
Plutonis caput galea tectum 316.f
Plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum quid 390.c
Plutonem cur Solem interpretentur nonnulli 316.f
pluuia per araneum 193.c
pluuiæ indicium per corui frequentiores crocitatus 169.f
pluuiæ vocabulo quæ significentur 281.c.e
¶Pocula 410.b
podagrosus 28.d
poderes 295.f
poëmatis genus circulus 287.d
pœnitentia 244.b
pœnitere 309.d
poësis 198.d cur polypo similis 199.d
poëta 377.c
poëta cygni symbolo 164.e
poëtæ encomium 211.b nomine Deus colitur 211.c symbolum per ranam Ibid.b
poëtæ gloriæ studio trahuntur 165.b mali qui 217.f qui laudandi, quive improbandi 211.c
poëtarũ coronæ quibus cõtextæ 377.c.d
poëtis cur hederaceæ coronæ attributæ 378.a
poëtis sola gloria & victuri nominis cupiditas insita 372.d
poëtas immerito taxat Origenes 211.b
poëtas lacte simul & melle pasci, quomodo intelligendum 377.d
poëtica vis Ibid.
poëticæ amœnitas 186.b
Polemõ quo pacto solœcismũ inepti actoris manu factum reprehenderit 256.c
pollex sublatus quid 260.c versus quid Ibid.d
pollicis etymon 260.e
pollices cur sponte sibi nonnulli amputarint 260.e
pollices inter se vinciendi mos in societate constituenda 260.a
pollulæ 415.c
pollutus morte locus 379.f
polluti in tabernaculum non admittebantur apud Mosen 279.c
Polygnoti opus 90.b
Polymnia 351.a
Polyphranes ab Alexandro Phereo interemptus 311.c
polypus multa deuorat 196.e
polypus atramentum in aquas effundit 203.c auersatur dulcia 198.e colorẽ mutat 197.c cur parum viuat 199.b cur poëtices symbolum 198.d cur Veneri adsculpebatur 199.a famis impatiens 198.d
polypus ingenti magnitudine Puteolis repertus 199.b parricidio notatus 107.a salacissimus 199.a
polypi caput horrenda somnia parit 198.c caro qualis 197.f
polypi & congri certamen 197.a
polypi similem dialecticam dixit Carneades 196.f
polypo super in diuersa abeunt Plinius & Plutarchus 196.f 197.a
polypi cur formidolosi 197.c
Polus vocatus Sol 144.f
Gn. Pompeius mollitiei signo notatus 259.f
Pompeij Magni currum quando subierint elephanti 17.f
Pompeio cur obiectum, quòd regiæ maiestatis affectaret insignia 302.e
pompilus 213.c
Pomponiæ Scipionis Africani matri draco circumfusus 112.f
Pomponij Læti laus 165.b
pomum pro boue Herculi oblatum 395.e
pomum Veneri dedicatum 396.c
pomorum hieroglyphicum 400.c
poma in armum legere quid 308.e
ponderum & mensurarũ ratio cur incerta 263.b.c 266.d
ponere pedem 256.f
Pontanus omnium ingenia fouit 165.a
Pontanus senex scripsit Vraniam & Meteora 164.e
Pontani laus 341.b Pontifex 315.d
pontificis Hebræorum gestamen pectoris quod, qualéve 306.d.e
Pontus cur polypos non habeat 198.f
popa 27.d
populus arbor ab antiquis venerata 381.e
populus temporis symbolum 381.e Herculi dicata Ibid.
populus Iudaicus asino assimilatus 88.b
populus lege coërcitus 424.c
populus regi suo obsequens 185.c
populositatis symbolum 397.f
porca sulcus 68.f 69.a
porca triginta capitũ fœtum pariens Lauinij 67.d
porcare 68.f 69.a
porcus 63.a.b.c & seq. animal profanum 93.c Cereri mactabatur 69.c
porcus fœminino genere Ibid.e
porci cultus 68.d.e
porci grunnitu audito fugit elephas 18.d
porcum immolabant insania laborantes 69.a
porcum tangere non licebat Flamini Diali 65.c
porci à Megarẽsibus in Antipatri elephantos immissi 64.a
porci quonam astu Patauij abducti 100.b
porcos in pugnã instruebãt Spartani 65.f
porositates exhalabiles insunt rebus omnibus 197.e
porta cornea 431.c eburnea Ibid.
portæ inferorum adamantinæ 306.b
portenta & auspicia felicia per aquilam 137.e.f
portentosi partus qui habendi 138.a
porticus Persica Lacedæmone 366.f
Portunus 194.c 360.f
positum 368.a possessio 336.e.f
posteriora in diuinis quid significent 160.e
potentia perniciosa 140.c
potentia quo pacto euadit amabilis 162.a
potentiæ comes metus 18.a
potentiæ excelsioris hieroglyphicũ 373.e
in Potentioris ditionem redactus 199.f
potestas Dei triplex 436.d
potestas inferior 426.e
¶Præcipitantia 52.b
præco deorum Mercurius 239.c
præconi tradebatur lingua in sacris dissecta 239.c
præcox profectus 175.f
D. Præcursoris caput 419.c victus quis 202.e
præfectus militum 113.b
prægnantia 327.f
prægnantiæ dissimulatrix 90.a
præmaturum incrementum 383.c
præsagitura 133.d præsagium 99.b
Præsentialis magister militum quis 34.d
præstantia 235.e
præstare & excellere, exundationis vocabula 145.a
prætexta, Romanorum insigne 398.b.c.d
prætextatæ fabulæ 298.d
Prasiniani & Prasina factio 322.b
prauitas edomita 52.d innocua 119.c
prauarum cogitationum excussio 362.e.f
prauitatem aliorum, bonorũ operum ope peruincendam 399.a
preces 256.e
Priamus ad statuam Iouis in subdiali ara confugit 235.f
Priapus 248.a
Priapi simulachra in hortis quid 247.b
Primogenita sacrificari præceptum, homine & asino exceptis 91.d
princeps 42.a imbecillus 86.e sibi tantum studens 140.f
principis æqualitas ad populorũ animos conciliandos mirè efficax 162.a
principes ex quibus sacra faciebãt pro ex-

piandis delictis 18.d
principiū sceptri cuiusdā descriptio 208.b
principatus 376.b
ad Principatum ineptus quis 34.f
principatuum cura circa quæ 331.c
principium ad quem referendum 286.d
principium anni cur aries 78.e.f
principium & finis 352.b
principiū egregium citò destitutum 88.e
principiū per ventris symbolum 249.b
principij symbolum per caput 225.a
principia occulta 316.f
principiis obsistendum 97.f 98.a
probi viri quietus animus 182.d
probi viri à potentiorib. ignominiosè accipiuntur 75.a
Probi liber De notis antiquis parum casti gatus, & cur 271.f
procellæ 284.c
procidere 258.f
Procli sententia de gallis & angelis solaribus 9.c
procliuis ad vitia 258.f
Procne in lusciniam mutata 163.b
procrastinationis damna 62.e
procreationis partes quatenus à viro & fœmina 216.c
procuratoribus pro spongiis vtebatur Vespasianus 216.d 217.a
procus vetulipeta 78.a
prodigus 171.c
prodigij quod ad Polydori tumulum Aeneæ se obtulit, interpretatio 374.b
profanus 37.b 65.c
profanus per anguillam 209.f
profectionis olim cæremoniæ 392.d
profectus cum ætate 85.e
profugium 364.b
profugus 32.e
progenies antiqua 412.e
progrediens longo pòst tempore 210.f
progreßio 392.d
progressus vitæ 266.e
proles mascula, & proles fœminea 24.a
proles numerosa 236.e
Prometheus 428.a
Prometheus quibus legibus à vinculis liberatus 262.b
Promethei cor à vulture arrosum quid. 134.d cor arrosum ab aquila 141.f
promptuarium cœleste rerum omnium 247.f
promuscis elephantis 17.a
pronubus digitus & anulus 262.a
properantia 81.c
prophanum 217.d
propheta 39.c
propheta cani aßimilatus 39.c
propheta Hebræis cur dicatur Videns 277.f
Prophetæ 250.e 282.d.e apis nomine appellati 187.f Videntes appellantur 299.e quinam olim vocati 39.d
prophetæ & doctores 173.c
prophetarum oracula 187.f
propitiatorium qua longitudine fieri demandatum 269.f
Propertij locus 150.b 155.b 157.b 287.a 295.b 342.d.e
Proselenes cur vocati Arcades 329.e.f
Proserpina 69.f 328.f 432.e
Proserpina & Serapis magnorum dæmonum principes 226.b
Proserpinæ canes mactabantur 44.d
Prosper Publicola Sancrutius 46.c
Prosper Sanctacrutius 79.b
prosperitas 82.d 22.e 330.e
prosperitas firma 361.f rerum per aquilam 137.d vitæ 149.d
Proteus cur in varios se mutare vultus fingatur 303.f 304.a
Protogenis pictoris continentia 414.a
prouentus 247.b 255.b 405.a
prouidentia 57.e 86.c 161.d 365 a.b
prouidentia diuina 226.f
prouinciæ princeps 111.e
prouinciarum subiugatio 17.d
Prudentia 118.a 121.f 122.a 128.f cur per morum arborem 383.e per Gangem fluuium 153.c per Iani bicipitium 227.f
prudens captiuitatis declinator 214.b
Prudentij locus 430.f
pruina in sacris quid 282.f
Prunulus Pierij præceptor 338.c
Prusiæ stratagema in prælio nauali 113.d
¶Psalmi circulares qui 287.e
Psammetichus 74.a
Psaphon Libycus qua ratione diuinos honores assecutus sit 166.d
psittacus 166.c & seq.
psittacus cur humanā vocem propius referat 166.d
¶Pterophori qui Plutarcho 155.f
Ptoëmphanes canem viuum pro rege elegerunt 42.b
Ptolemæus Alexandro cur magnam pecuniam miserit 5.b
Ptolemæi Lagi beneficio Biblia conuersa in linguam Græcā à LXX. viris 132.e
Ptolemæi Lagi superstitio 226.a.b
Ptolemæus quidam cur κεραυνὸς vocatus 325.b
Ptolemæo Aegypti regi quæ dona missa à Romanis 321.a
¶Publia Corn. Annia se viuā vltrò in arcam cum viro damnauit 156.e
pudenda 245.e
pudicitia 295.f 402.e
pudicitia quare velata facie pingebatur 161.d columbis prima & peculiaris 157.a in quibus consistat 296.b turturis symbolum indicata 161.c
pudor 298.d 360.e
pudoris cura apud Aegyptios maxima 200.b
pudoris simulachrum cur & vbi ab Icario erectum 295.f 296.a
puellæ ab Atheniensibus vrsæ appellatæ 86.b
puellæ innuptæ domi clausæ custodiebantur 86.b
puellarum quàm matronarum ornatus olim sumptuosior 367.d
puellas Darij captiuas magna integritate seruauit Alexander 247.d
puellaris ætas 86.b
puellares ineptiæ 395.b
pueri recens nati cor, duas ponderat drachmas 127.e
puerorum senumq; vita qualis 407.c.d
pueritia 272.a
puerperium 299.b
pugilum iuramentum quale 69.c
pugiones 317.c
pugna anceps 316.e
pugnæ initium 313.e
pugnacitas 31.e 173.c 189.e
pulchra incœpta turpiter cedentia 203.b
pulchritudo 402.d
pulchritudo sine fruge 380.e
pulicaris 422.f
pulicum defectus 181.e
pulicum significatio mystica 182.f
pullaria arca vel cauea in castris 317.e 318.a
pullus color lugubris 157.b
pullus gallinaceus exclusus in manu Liuiæ 172.e
pulli columbarū quibus conueniant 159.e
puluis in ollam iniectus ab elephanto cur 18.c
pulpa 441.b
puniceis pennis terretur ceruus 53.b
punici mali symbolum 397.f
punica mala tam magna quàm parua, granorum numero non dißident 398.b
punicorum ferocitatem myrtus iuxtà sata plurimùm iuuat 398.f
purgamentum 373.a
purificatio 218.a
purificator 257.a
puritas 299.f 343.d
puritas animi per gallum 172.f
puritas maritalis 344.c
puritatem adamarunt Aegyptij 220.b
purpura 204.a vorax Ibid.
purpuræ lingua acuta & valida 204.a
purpuræ quomodo capiantur 204.e
purpurea anima quomodo intelligendum 154.c
purpureum & purpurascere 204.c
purpureus color pudoris indicium 298.d
puteal 346.e
putei, & puteorum fossuræ 285.b
¶Pygmæorum statura 264.c.d

pygon

pygon 264.f
Pylos quomodo capta 32.f 33.a
Pylo cur bellum intulerit Hercules 32.f
pyralis ac pyrausta 120.b
pyramis 438.d
pyramidis basis 291.b
pyramides in Aegypto à quo ædificatæ 291.e
Pyrrhus Aquilæ cognomento gaudebat 138.f
Pyrrhi hastæ insidens noctua 147.f interitus quis Ibid. in tabernaculo hirundo nidum posuit 163.e modestia in vsurpanda gloria 138.f
Pyrrhi cuiusdam hæresis 193.b
Pyrrhicæ boues in Epiro 22.f
Pythagoras cur mare vocauerit Saturni lachrymas 218.f
Pythagoras iubet adoraturos sedere 46.c Tyrrhenus fuit 301.a Aegyptios adiit Ibid.
Pythagoræ præceptum de anulo arcto nō gestando 262.c de animalibus curuos vngues habentibus 6.e
Pythagorici plurimùm melle vsi 186.f
Pythicum stadium 266.a
pythones 118.c
Pythones dæmones & serpentes 109.c consulendos prohibuit Deus Ibid.

Q

QLiteram veteres olim excluserunt 321.c
quadragenarium numerum in flagris & plagis excedere, ignominiosum apud Hebræos 274.a
quadraginta 273.e.f
quadrans Raticus 334.d
quadrantalia deorū simulachra apud Arcadas 290.c
quadrantaria fœmina 291.a
quadratum 290.a
quadratus vir Ibid.d
quadriennium 285.f
quadrifrons 229.c
quadrifrons cur aliquando Ianus Ibid.c.d
quadrigarum agitatoribus absinthiū propinatum 420.b
quadrigas Soli consecratas Rhodij quotannis in mare abiiciunt 38.e
quadrigati numi 322.b
quadringenta 270.c
quadrupedis Mosaici vitia 35.c
qualitas vniuscuiusq; rei tribus plurimùm propositionibus comprehēditur 256.b
quartanas sanat clupeæ lapis 215.e
Quartodecimani 143.e
quaterna millia 274.b
Quat Hebræis quid 145.b
quatuor 270.b
quatuor anni qualitates 229.c
quatuor Dij præsides homini nascēti, qui 115.b
quercus fortitudinis ac diuturnitatis symbolum 375.f
quercus iuxta nucem iuglandem sata emoritur 140.c
quercus oleæ inimica 376.d
quercus principatum ostendit 376.b
quercus vnde dicta 374.e
querna corona quare data 375.a
quercus & oleæ odium 385.c
quies 46.f
quies à laboribus 28.e
quietam columbam quid Græci 159.c
quinarius & quaternarius numerus 438.b
quingenta 270.e
quinquagenarius numerus multitudinem denotat 122.d
quinquaginta 274.e
quinque 270.c
Quintæ legionis signis adpingebantur elephanti,& cur 17.f
T. Quintij festiuum dictum 200.f 201.b
Quintiliani locus emaculatus 260.b
Quintiliani locus expenditur 268.d 430.a
Quintiliani sententia de orantis gestu 256.b
Gn. Quintilius 359.e
Quintilij de agricultura scripserunt 175.c
Quinti Cæcilij Metelli dictū celebre 30.b
Quintus Fabius Eburnus Iouis pullus 175.d
Quirinalis 319.c

R

RAbidi canis virus 43.f
rabiosi canis vrina calcata nocet Ibid.
rabies in cane à splene est 43.e
rabies in homine quando cognita 43.f
racemorum magnitudo incredibilis 390.f
radices hyssopi saxa penetrant 420.b
radius 304.f
radij solares 309.a
raia 215.b eiusdē machinamentū Ibid.
rana 210.c cum grillo 211.b Mecœnatis 211.d prædita est verecūdia 210.f sanguinem nō nisi in oculis habet 210.e
ranæ dare aquam, prouerb. 211.e
ranæ vbinam obmutescant 211.d
ranas obstrepentes silere iussit Augustus infans Ibid.
rapacitas 129.f
Raphael 322.e.f 323.a.b
rapina 152.c
raptor 80.b
Rapum, Solis hieroglyphicum 417.f
ratio 347.b.c
ratio & cupiditas 35.c
rationis modus breuis 292.d
rationis cum appetitu pugna 427.d
ratiocinatio 98.b
rationale ornamentum Pont. quale 306.e
¶Receptus tutus 80.f
recordationis hieroglyphicum 238.a
rectus tenor 368.a.b
redactus in potentioris ditionem 199.f
redemptio 274.b
reditus in viam 175.f
refibulare 300.b.c
reflandum non est in ventum 62.b
refugium 335.f
regimen 337.a
Reginaldi Poli Card. laus 384.e.f 385.a
regnum 305.c
regni solitudo 140.b symbolum per apes 186.a
regressus 258.b
remedium 373.c
remedium in febrem nactus 8.e
remedia contra scorpiones 119.e
remeligo 212.e
remittere manus 252.c
remissio 274.e
remora 212.d
renes à Venere reguntur 239.b in Veneris sunt potestate 244.f vnde dicti ibidem
repandirostrum animal delphinus 194.d
reptatus serpentum quid mysticè 107.e
reptile 103.c
repugnantia rerum 92.a
repulsa ignominiosa 169.b
de Repulsa pudor 54.d
requies, ignauiaq; 258.b
res gesta cominus 191.a
rei domesticæ studiosus 215.d
reipub. negotia alacri animo suscipienda 185.e
rerum diuinarum cognitio vnde petenda 438.a
rerum omnium gerendarum summa quibus reb. constet 227.a progressus per calceum 300.c prosperitas per aquilā indicata 137.d vicissitudo 354.a
rerum mutatio 433.c
rerum natura 438.d
resina Citria 441.a
resipiscens 327.b
resipiscentia 243.f 348.f
resipiscentia per hirundinem 163.e.f
resipiscentiæ symbolum 414.f
restitutor 253.e
retia & retium hieroglyphica 337.c
reuerentia in matres 94.b.c
rex 355.c per apis symbolū 185.d per elephātū designatus 17.b optimus 111.f potēs imbecillioris artificio petitus 21.c tutelaris 111.f vilium affectator 18.e
regis inter apes munus 185.d
regis pij & misericordis symbolum 139.c
regi suo obsequens populus 185.d
reges fulminare dicuntur 209.a pro Diis habiti à multis nationibus 324.d
regum aures innumeræ 87.f
regibus etiam mortis imperandæ ius per

internuncium sacerdotibus Memphiticis erat 148.a
regia claritas 303.d
regia potestas 302.e
regium augurium 12.f 13.a
¶Rhadamanthus truculentos vrsis ingerere solitus 86.c
rhamnus in sacris quid 400.d
Rhea dea cur ab Assyriis colebatur 222.e cum Saturno rem clàm habuit 130.f
Rheginorum moneta quæ 97.b
Rhemmij Palæmonis arrogantia 63.a
rhetor Corax 169.c
rhinoceros 21.a eiusdem cum elephanto pugna Ibid.b
rhinocerontis effigies missa Leoni X. ab Emanuele Lusitanorum rege 21.d
Rhodia 350.f
Rhodij quadrigas Soli cōsecratas quotannis in mare iaciunt 38.e
Rhodos insula pugnacissimos habuit gallos 173.e
rhombus 355.e
¶Risus 44.b
risus leuitatis signum Ibid.c
riualitas 77.f
¶Robur 2.e
robur per pollicis significatum 260.d
robur Romanorum in legionibus 30.c
ex Robore nati qui dicti 376.c
robustus 21.c
robustus & robur vnde dicta 375.f
rodere 240.f
Rodolphus Habsburgi comes 131.e
Rolandini Galli Virdunensis impostura 170.b
Roma capta à Genserico 131.c domita ab Odoacro 131.c.d quadrata 291.a vetus Ibid.
Roma per mulieris caput 227.d
Romæ antiquum nomen Cephalon fuit
Romæ caput galeatum 317.a (227.d
Romæ nomen publicari vetitur 227.d
Romanæ virgines nutriebant diligentissimè Vestalem ignem 340.f
Romanus per togam 295.a
Rom. COSS. 316.b
Romani cur equum mactare soliti 38.c originem suam ad Martem referre student 227.d quando cœperint esse superiores etiam equis 30.b
Romanorum numisma 441.c
Romanorum mos in sacrificiis 30.b
Romanum imperium quot annos durauerit 131.b
Romani imperij mutationes tres 131.e
Romulus & Remus cur Martis filij dicti 82.d
Romulus vbi educatus 291.c
Romulus Amasæus 57.a.b 217.c 335.f
roris vocabulo quæ signentur 281.c.d
rosa humanæ imbecillitatis hieroglyphicum 399.c
rosa sine spinis considerata venustatis amoris & gratiæ signum est 400.f
rosa spinis septa, humanæ vitæ speculum 400.b
rosæ afflatum quomodo descripserit Virgilius 401.a.b
rosæ odor scarabeum enecat 401.f
rosam quāti fecerint Indorum Magi 401.b
rosæ in sepulchrorum ornatum adhibitæ 399.d
rosæ quomodo fragrantiores fiant 417.e
rosarum halitum multi oderunt 61.f
rosas loqui, prouerb. 401.a
rosaceum Homero cognitum 401.e
Roscij histrionis claritas 112.e
rota & rotæ deorum 289.b.c rotæ humanæ & inferorum Ibid.
rota currulis quot cōstet apsidibus 163.f
rotunda templa cur veteres Diis dedicarunt 364.f
Ruah 435.a
¶Rubecula auis, vel syluia 184.c
rubeta rana quæ 211.c
rubi symbolum 400.c
rubicunda vestis 297.e
Rufus Prætorius cur scazonte proscissus 126.b
rugitus leonis animantibus formidabilis 4.f
ruminatio 64.e.f
ruminatio in sacris quid 55.f
ruminantia animalia, carent altera dentiū parte 214.c
rusticitas per ranam 211.d
ruta continentioris vitæ hieroglyphicum 422.a.b
ruta si iuxta ficum seratur, mitior euadit 391.e
rutam cur exhorrescant serpentes 422.b

S

S Pro H nonnunquam apud antiquos ponebatur 260.e
S. quid Romanis, & cur tricliniis & diætarum foribus superponebatur 261.c
¶Sabaci Aegyptiorum regis successus 28.f
Sabech 77.f
Sabellicus 165.a
Sabellicus aliquando noctu vidit 234.d ab Vrbano didicit Græcas literas Ibid. Pierij præceptor 130.c 138.c
saccium 297.c
sacer piscis quis Homero 213.b.c
sacer scriba Aegyptiis cur 227.f
sacerdos 47.e 303.c
sacerdotis boni munus 39.b.c
sacerdotis negligentia, error maximus Ibid.f
sacerdoti Aegyptio non licebat equo vehi 31.c
sacerdotes Aegyptij 297.b
sacerdotes assentatores & aulici magna in orbem importantes mala 152.c.d Aruorum 405.d mali taxantur 217.f
sacerdotes tantùm circuncisi erant apud Aegyptios 48.b Memphitici supra Reges erant 148.a
sacerdotum Aegyptiorum eruditio 103.a
sacerdotum amictus qualis 299.e.f
sacerdotibus indumenta ex lino cur imperata 413.a
sacerdotibus licuit piscibus vesci apud Aegyptios 221.e
sacerdotes quales esse oporteat 230.a
sacerdotium 412.f 420.a
sacerdotium summum 306.f
sacerdotij sacrosancti symbolum 106.b
sacoma corona qua ratione deprenderit Archimedes 170.a
sacrarum rerum cognitio 438.a
sacramentum 69.c
sacrificium Ibid.b
sacrificia in lustratione quæ Ibid.c
sacrificiorum ritus quo tempore instituti 363.e
sacrificandi homines immanē morem quis sustulerit 340.e
sacrificantes primi, herbas & flores, non animalia adhibuerunt 412.a
sacrificato quibus licitum vesci 246.c
sacrarum literarum professor 39.a
sacrorū initia 16.b arcana 243.c tempus 349.c
sacris initiatus 191.f
sæuitia occulta 109.f
in Sai picturæ consideratio 218.f & 219.a
sagacitas 237.c
sagacitas & sagire 44.a
sagacitas iuuenilis senili experientiæ præposita 149.f
sagitta Herculea vulneratum cor. Plutonis quid 309.c
sagittæ 307.f 309.c & seq.
sagittarum symbolum 414.e
Sagittarij Nerui 114.e
Sagittarij seniores Orientales 34.d
Sagittarij Venatores 155.e
sagum 295.c
Sagunenses milites 113.f
sal & mare cur auersabantur Aegyptij 220.a
sal cur hospitibus ante alios cibos apponitur 220.f & 221.a in mensa euertere, cur ominosum Ibid.
sal, quo passim vtitur Germania, vnde colligatur 219.c
salis significatio in diuinis quæ 200.c
salacitas 67.b per crocodilum 207.a
salacitas prolifica 150.d
salacitatis nomen quid 220.b
Salamandra 119.f & seq. an ignem extinguat 120.c
salamandra impunè vescuntur sues 120.f

Salij

Salij 82.b 314.d
Saliorum ornatus quis 321.c
saligna falx cur Priapo attributa 383.a
salix 440.f
salix an fructum ferat 383.b
salix castitatis indicium 382.f
salix vinculorum symbolum 382.e
salicis etymon 383.c
salicis semẽ in vino potum sterilitatem inducit 383.a.f
salicem cur ὠλεσίκαρπον vocarit Homerus 382.f
saliua ieiuni hominis serpentibus letalis 109.e
Salmonei insana arrogantia 324.e
Salomon Trecensis 253.c
saltatio per turturis symbolum 161.e
salubritas 78.a 127.e 159.d
salubritas per gallinæ symbolum 172.c
salubritatis indicium 418.d
salus 117.c 212.e 312.c 334.e 363.b 438.b
salus per capitis signum 216.c
salus auis asino inimica cur 182.f
salutatio 253.e
salutatorius digitus 260.f
Samnium armatura 178.e
Samphoræ equi 314.c
Samson leonem strangulauit 187.e
Sampsonis robur in capillis 435.c
Sampsonis coma 231.b
Samsonis quæstio Palæstinis proposita 187.f
Samuelis anima an per incantationes euocata 109.c
Sandrocottus Indus 13.a 17.c
sanguis animæ vehiculum nonnullis 154.c à Marte regitur 239.b antiquitus pro vino positus 390.c
sanguis cur libaminibus, quæ pro anima fiebant, apponebatur 154.b
sanguine placare Deos improbarunt Aegyptij 363.f
sanguinarius 216.a
sanitas 420.b
sapientia 290.b 440.d cur in quadrato lapide constituta 290.b
sapientia 313.b 409.d per auriũ symbolum 237.b per noctuã symbolum 146.f homini largita 428.c
sapientiæ arma firma & stabilia 317.c
vis 310.c
sapientiæ perfectæ vir 278.b
sapientiæ vanæ studium 146.f
sapor quomodo exploretur 240.c
saporem vbi collocet Aristoteles 240.d
Sapor rex quid Constantio Imp. suadere conatus sit 98.e
Saporis Regis gestamen quod 78.d
sapphirus 306.f
Sardanapali incuria 111.f
sargus 215.b
Sarmatæ 38.e
sartago 243.f
Saturnus 40.f falce Cœli pudenda abscidit 246.e 344.f filios deuorans quid 103.b in equũ versus quid 32.b laneo vinculo ligatus 357.e
Saturni beneficia 228.b colossus aheneus vbi 70.b.c ad hunc sacrificabãtur adolescentes ingenui ibid. etymon 405.c regnum quale Platoni 322.c
Saturno decumani homines sacrificati 340.c
Saturno quæ gentes sacrificabant iuuenes & proprios filios 70.c
Saturnalia 340.d
Satyrum capiens Midas quid 73.d
Satyri quibus in locis 72.c.d 47.d
Sauromatæ equos alunt ad sacra & cibum 38.e
saxum in quo Herculis effigies, colebant Thraces 361.c
¶ S B O quid Aegyptiis 277.a.b
¶ Scabellum 320.c
scalenus figura quæ 192.e
scaphos olus 140.d
scarabeus 59.f & seq.
scarabeus ex aquis primùm in lucem prodit 60.b.c rosæ odore necatur 401.f signum Romanorum militum 61.b
scarus 214.b.e Iouis cerebrum Ennio 214.c quomodo captiuitatem declinat 214.c solus piscium ruminat 214.c
Scaurobates in Semiramin inuectus 158.f
scelus 314.e
scenopegia Iudæorum in Bacchi celebritatem fiebant 322.f
sceptrum 305.c de Augusti manibus fulmine excussum quid indicarit 376.b ex querno trunco quid significet 376.a regium 354.e
sceptri cuiusdam descriptio 208.b
sceptra regia ciconiæ capitibus insignita 124.f
schœnus 266.c.d
scillæ contactu conuellitur lupus 98.c
scincus, vel scingus 207.b
scipio 305.d
scipio laureus quid significet 373.c
Scipio Africanus 427.e
Scipionis dicterium de scuto & gladio 313.c celebre dictum ad Antiochi legatos 33.b scomma in Pompeium 349.c
Scipionis numi argentei inscriptio 17.f
scipionem laureum gestare quid 159.e
scolopendra piscis 215.b
Scorili exemplum de seditione 40.c
scorpius 119.a & seq.
scorpij cauda quot habeat compages 119.e 271.c
scorpij cœlestis vis 119.d
scorpij & crocodili odium mutuum 119.b
scorpio quænam corporis partes dedicatæ 119.c
à Scorpio ictus si super asinum sederit, trãsibit in illum dolor 91.d
scorta vnde dicta 250.a
scorteæ & ostracinæ pecuniæ 26.f
Scribonius Libo 346.b
scriptorum sanctorũ lucubrationes quid præsidij attulerint nobis 323.e
sculptura antiqua in Aesculapij pronao Romæ 409.a
Scutum Herculis, an Hesiodi Opus 122.b
scuta 312.b.c
scuta hastis illisa quid 313.c.d
scutis continebantur imagines 313.e
scutis ligneis primùm vsi Argiui 312.c
Scytha Herculis filius 110.b
Scythæ ab Aegyptiis instituti 315.e
Scytharum iuramentum maximum quod 315.f mos in ope imploranda 26.c sagittæ quo veneno infectæ 107.c
¶ Sebastianus sagittis impetitus 310.b.c
Sebastianus Corradus, atq; huius Quæstura laudatur 241.d.e
secespita 315.d
secessus 204.c
Secundi Theodosiani 34.d
securis 316.a
securis & Lydorum & Romanorum gestamen 316.b
securim cur ream constituerint in iudicio Athenienses 27.d
securitas 236.f 319.f 360.f 367.a.b
securitas ociosa 213.e
securitas periculis libera Ibid.d
securitas per gallinam & rutam 172.c
securitas per vespertilionem 179.f
securitatis symbolum in multis veteribus numis 213.e.f
securitatis symbolum 419.e
sedatus animus 347.f
sedda olim quæ nunc sella 238.f
Sedechias in captiuitatem abductus 142.f
sedere 320.e
sedes 319.b & seq.
sedes firmiter statuta 142.c
seditiosus 202.d
segnities 200.d
segregationes aquarum apud Mosen quid 219.c
selenotropium 423.d
Seleuchus Antiochiam condidit 336.e cur versus XII. ex Hesiodo sustulit 307.e res compo suit cum Scandrocotto 17.c
Seleuci genus & numi 336.d.f & anulus Ibid.
sella, vel sedes 319.b & seq.
sella Curulis 321.b
sella eburnea sedebant Consules cùm magistratum inibant 321.d
semel tantùm enixa 11.b

Semele 108.d
semen in vtero 357.e
semen quando prolificum 272.d
semen quid in sacris literis 400.c
seminum virtus & generatio 432.e
semicrinitum caput 230.d.e
seminium triste leonum cur dixerit Lucretius 8.d
Semiramia procacitas 158.e
Semiramis cui nupserit 158.f efficit vt Persæ matrũ filiarumq; suarũ coniugia non abhorreant 158.d immoderatæ libidinis fuit 158.f Διμβρὴ vocata Ibid. vbi nata & educata 158.e.f
Semiramin sub specie columbæ colebant Assyrij 158.c.e
semita quid Theologis, quid via 289.e
Senecæ locus 133.f 298.e 435.d
senectus 231.d
senectus cur omnia desperet 378.f
senectus misera 231.a
senes & seniores qui 272.e
senex musicus 164.c
senibus cur supercilia grandiora 236.c.d
seniorum inter se certamen 124.e
sensus 270.d 349.b.c à voluptate deceptus 108.e maximè brutus 63.e
sensus velocior 429.a
sensus & intellectus significatio 109.a
sensum quinam admirati sint, quive aspernati 63.f
sensus communes in corde 153.c
sensus quinq; per virgines prudentes & fatuas indicati 108.f
sensuum expers 362.f 363.a
sententia præpostera 258.c
sentiendi vim à Sole habent homines 328.f
sentes in sacris quid 400.d
sepes 304.e
sepia 203.b 276.e.f atramentum in aquas euomit 203.c
sepia melanuros 203.d
sepiæ machinamentum 215.b
Sepias promontorium 203.d
septem, & septingenta 270.f
septem & septuplũ quid Hebræis 262.d.e
septenarij numeri proportio valde musica est 349.f
Septentrio 392.d Eius hieroglyphicum Ibid.
Septentrioni inest vis mascula 24.b
septima decoctio, perfectionem indicat 262.f
P. Septimi Getæ numus 288.e
septuaginta 275.e
Septuaginta interpretes quo tempore Biblia verterunt in linguã Græcam 132.e
sepulchri significatum per cor 244.c
sepulchra nobilitatis 380.c
sepulchrorum aliquot inscriptiones 399.d.e.f
sepulchra 284.f
Serapis cur à multis colebatur 226.b
Serapidis epigramma de totius mundi mole 225.e.f simulachrum 25.f simulachri caput quod 225.e eiusdem significatio 226.a
Serapidis tricipitis numisma 229.a
Serapi cur magnifica templa dedicata, & vbi 226.a
Seres populi longæui 149.f
seriphium absinthium 420.a
sermo 255.f 426.b. cur cibo comparatus 227.e efficax vel Mercurius 246.f inanis 247.a.b pro liquore aut rore pluuio acceptus 408.b per oculi hieroglyphicum 234.f vrbanus, cibus est animi 408.a
sermonis intellectus duplex 256.a
sermonis præses Mercurius 239.b.c
sermone nimio extenuãtur corpora 129.f
serpens 436.b
serpẽs Apollinem prouocans in Delphis 118.b caudam depascens quid 102.f 103.a gignitur ex humano cadauere 31.f
serpentis effigies à Mose ex ære in contum surrecta cur 117.a
serpentis effigie quid commonstrabãt Valentiniani 115.b spolium Neroni pro amuleto commendatum à matre 113.a
serpentes alatæ volant ex Arabia in Aegyptum 127.f
serpentes puellarum amasij reperti 110.b
serpentiũ symbolica tractatio 102.& seq.
serpentium coria Amazonibus tegumentorum bellicorũ vsum præstabant 303.e
serra 316.d
serra pugnare Ibid.e
serra ad squatinæ piscis oßis similitudinẽ effecta 216.a
Seruij locus 431.c
serui fugitiui vocati olim cerui 54.a
seruilis improbitas 293.f
seruitia 408.b
seruitus 359.a.b longa 237.f per anuli symbolũ 262.c per asininas aures 237.e per pedum symbolum 257.c per rasitationes capitis 230.b
seruitutis indicia inter somniandum quæ 33.c
Sesonchosis 245.f
Sesostres 245.f
Sesostris Aegypti rex 308.e
Sesostris nauis 335.d
seßio 312.a
sessus 46.f
sessus Deo accommodatus 384.d
Seueri Alexandri Imp. numus 253.e
Seueri imperium quo præsagio præmonstratum 112.c
seueritas peculiaris senibus 236.c
sexagenarius numerus 269.c viduitati dicatus 275.c.d
sexaginta 275.c
Sexta partica legio quæ 114.c
sexcenta 270.e
sex & senarius numerus Ibid.
sextans 263.e
sextodecimus numerus 272.c
¶Sibi soli natus 209.d
siccus pro paupere 216.d
Siciliæ vmbilicus vbi 248.c
sicilicus quo signo figurabatur 272.a
Sicinius cur dicteriis non laceßiuerit M. Crassum 30.f
Sicinius Dentatus quodñam sacrũ primus fecit Marti 70.b
Sicinius Dentatus donatus torquib. 305.d
siclus 136.e 274.b.c
Siculi à Romanis orti 96.f
Sicyonij, Suarij, Asinij & Porcarij à Clisthene vocati 90.f
siderum, idearumq; cœlestium virtutes Lunari corpore suscipiuntur 329.b
signa militaria 341.f
Silenus 426.e
Sileni 48.f
Sileni Alcibiadis 49.a
silentium 239.f 337.d opportunum 174.e per indicem digitũ 260.f per piscis symbolum 218.d per ranæ rubetæ symbolum 211.c
silentij symbolum 397.b
Sillij Italici locus 33.a 134.a
silurus 216.f
Simandij regis Aegyptij signum 2.e
Simandij Regis bibliothecæ inscriptio 277.f
Simandij sepulchrum aureo circulo spoliauit Cambyses 287.c.d
Simeon Antiochenus 125.a
simi nasi indicium 196.a
simia 49.d
simia vrnam euertens, ac sortes dißipans 49.f
simiæ paßione liberatur à febre leo 8.e
Simiam cur tantopere oderit leo Ibid.
simiæ tristes Luna caua 45.f
simulachri Cereris apud Phigalenses explicatio 38.a
simulatio per picam 166.f
simulationum inuolucris obtectus 203.c
simulator 398.d
sinapis vnde nomen habeat 416.b Oculis infestum Ibid.
sinapis allegorica consideratio 415.d.e.f & seq.
sinus 298.b
Siphonum & tuborum aquæ cur per leonina capita eructare soleant 10.f
Sirenes 150.e
Sirenũ aureæ illecebræ suspensæ in Apollinis templo 150.f
Sirius 285.f

Sirius stella 331.b
sistere, sistendiq; signum 359.d
sistrum 353.f 354.a
siticulositas 121.b
sitis cur per corui symbolum 169.c
sitis ex morsu dipsadis, epota theriaca sedatur 121.d
sitis & sitibundi significatum 121.e
smaragdus 153.e 307.a Veneri dicatus Ibid.
Smerdes Magus 155.c
smilacis cum hedera similitudo 378.b
Speciebus quatuor distinguitur Ibid.
smilacis flos coronis intextus quid significet 378.c
smilacis fructus elegantia 378.d
¶Smyntheus cur etiam vocatus sorex 101.c
Smyrneorum Fortunæ simulachrũ 34.c
¶Sobrietas 74.c 307.c
sobrius nemo cantat 389.c
sobrius vicus Romæ 390.b
societas 260.a
societas leonina 5.a
Socrates eodem semper vultu 44.c 338.b
Socrates cur dixerit se gallum debere Aesculapio 172.f quando iurat per canem 40.f
Socratis opinio de Sole 326.d
Socratis somniũ de Platone per cygni imaginem 164.f
Sol 32.c 61.c 84.e aurea gleba Euripidi 326.d Græcorum indiciũ 327.e mundi mens 234.a vnde dictus 326.c.d.e cur Centimanus dictus 252.e cur per palmã 369.f per accipitrem, & cur 151.c per tricipitium Serapidis 229.a
Sol & Bacchus idem numen 84.e
Sol & flumina cur dicãtur mortale genus enutrire 327.d
Sol & terra 15.e
Sol, eiusq; hieroglyphica 326.b.c.d
Sol, solisq; vis 247.f
Solis simulachrum 426.c
Solis & Lunæ certamen in procreandis animalibus 101.a
Solis ortus cur per lotum arborem indicatus 384.b simulachrũ per Phœnicem 144.f symbolum 417.f viæ 230.f vis & beneficium 115.b 234.a
Solis vis 437.f
Solis & Lunæ coniunctio 426.d
Soli cur dedicati leones 3.b
Soli equus mactatus à Lacedæmoniis & Persis 38.d
Solem, Lunam stellasq;, quomodo deos intellexerint Aegyptij & Phœnices 326.c
Solem Osiris apud Aegyptios significat 320.f
Solem quomodo alloquebantur Indi pro conciliãda Principũ beneuolẽtia 401.c
Solem variæ gentes Deũ putauerũt 326.c
solaris annus 290.a
solares radij 309.a
Solini locus 129.a
Solitaurilia 69.c
solitudo 146.c
solitudo per aquilæ pullũ indicatã 140.c
solicitudines 345.f
solitudinarius 96.d 184.c
soloiuncus 276.f
solstitium 188.e
solstitium hyemale 199.b 257.d
solstitium vel tempus annuum 90.a
solstitiales mundi partes appellauerũt dexteras Aegyptij 24.c
soluere zonam 299.b
Soluizoniæ Dianæ templum Ibid.
somniculosa cur aspis dicta 106.c
somniculosus 208.f 420.f
somnium pincernæ Pharaonis à Iosippo interpretatum 389.e
somnia Astyagis 389.f
somnia vera & falsa 431.a
somniis admoniti ad aliquid aggrediendũ qui 160.a.b
somnus 239.e 431.a
Somnus Nestoris persona compellãs Agamemnonem 112.a
Somnia, somniorũq; interpretationes variæ: vt si quis per quietem somniarit aures plures se habere 237.f
boues arantes imaginari 26.d
caput caninũ vel equinũ se habere 33.b
caput ingens se habere 226.c
capitis partem dexterã denudatã 230.f
caput leoninum 4.f
ceruum instantem tergo 52.c
dentes amissos dextera parte 24.b
equum qui se portet 33.c
formicas 58.c
frontem capillis glabram 230.c
fulmen vibratum 325.b.c
gallinarũ gregem ad se venientẽ 172.a
lyram nuptiarũ tempore videre 347.d
manus plures se habere 255.b
manus pulchras 250.d
mare perturbatũ videre 25.f 249.b
mulier se in virum commutatam 237.a
nasum non habere 237.e
nauem vel ratem videre 334.d
occipitium caluum 231.a
oculos tres se habere 236.e
pectus sibi transfixum 309.d
puer in senem se mutari 231.d
senex se in puerum mutari 231.d
solem obscurari 327.d
spicas in aure natas 405.a
statura se vastæ magnitudinis esse 366.c
stellas in mare vel terram cadere 332.c
superciliũ coloratum & densum 236.d
vini haustu se attentari 388.c
vmbilicum, & quæ circa eum 248.c
vniones 307.c
vuam se videre 389.f
somni parcissimus est leo 3.a
somnum captantes Mercurio victimarum linguas adolebant 239.e
sophista per cancri symbolum 201.b per ranæ symbolum 211.a
sophistæ 64.c 122.b 329.c euitãdi 64.b
sophistarum nugæ 89.b oppressio 201.c
Sophocles in senectute scripsit Oedipum Coloneum 164.e
Sophoclis locus 366.f
sorex Hecaten, prouerb. 100.f
soricis etymon Ibid.b
soricis & suis consensus naturæ 100.b
Sosithei dictum in laudem aquilæ 141.e
Sosipolis Deus ab Heleis cur colebatur (217.c
sospitamentum 335.b 359.e
¶Spartiatarum mos in sacrificiis 30.b
Spartanorum origo 112.d
spathalæ 369.e
speculum 307.f
spes fallax 433.a
spes certa de re ambigua 210.a irrita 255.c per florũ symbolũ indicata 401.f
spei definitio 378.f frustrator 201.a
simulachrum per oleum 387.e.f
Speusippi vel Antipatri epigramma ad Platonis sepulchrum 141.d
sphæra ænea de Maximini statua delapsa Antiochiæ quid portenderit 288.d
sphærica figura 287.f
sphinges cur appellatæ meretrices 14.d
humanicipites 16.c vbi nascãtur 48.d
spica 404.d.e.f
spicas repertas Isis prima capite circumtulit 304.d
spina dorsi 244.d
spinæ pro diuitiis 400.e quid indicent in sacris literis 400.c
spiræ serpentum quid mysticè 107.e
spirillum quid vocet Opilius 71.e
spiritalis motus 426.e
spiritus 105.f
spiritus pro superbia & animi elatione (430.c
spiritus almus 259.d
spiritus sanctus, eiusq; dona septem 262.e
spiritus sanctus in columba 157.f
spiritus sibi redditus 315.d.e
spiritum quid vocauit Anaxagoras 105.f
splen à Saturno regitur 239.b
splene laborantib. risus difficillimus 44.b
splendor nominis 341.b
spolium leoninum, virtutis signum 15.a
spongia 216.d 217.a.b
sportula 406.e
sportulam ossium plenam dono misit Diogeni Alexander 43.a
¶Squamæ in sacris quid 222.e
squatina 215.d
squilla 201.f
¶Stabilimentum 336.a

stadiũ 265.f Italicum quale Ibid. Pythicum 266.a Olympiacum Ibid.
stare 230.e
stare conuenit adoranti 46.a
stare in diuinis literis quid Ibid.d
starnæ aues quæ nũc Romanensib. 176.d
stathmus 266.f
Statij locus 122.c 325.b 430.a
statuæ Aegyptiorum quales 366.a
statuæ gigãteæ obtortis sunt crurib. 118.c
statuarum celebritas in columnis, antiqua est 365.f
statuarum triumphalium ornamenta quæ 321.b
stella 330.& seq.
stella crinita Iulio Cæsare sublato statim apparuit 330.e
stellæ aliquot Arctico polo affixæ repellunt aquam à terra 251.d.e
stellæ cur exortu Solis extingui videantur 328.a
stellæ mundi oculi 430.b
stellæ per somnium in mare vel terram cadere visæ, quid 332.c
stellarum significatum in sacris quod
stellio 202.d (331.d.e.f
Stephanum de Gentibus Hermolaus Byzantius in compendiũ contraxit 194.f
Stephani de Vrbib. locus 126.a 220.d
sterilitas 92.b 383.a.b
sterilitas mularum propria 92.c
stipula in sacris literis quid 405.b
stola 297.a
stoliditatis ludibrium 88.f
stomachus 261.e
stomachus à Luna regitur 239.b
strages Megarensiũ à leonibus edita 6.d.e
Stratoclis improba auaritia 255.a
strenuus 310.f 312.c
struppearia festa 419.c
struppi Ibid.
struthiocamelus 178.b & seq. ambiguus inter terrestria & aëria Ibid.e
struthiocamelus currit pernicißimè 178.f incubatu oua non fouet, nec pullos nutrit 179.a
struthiocamelus cur colla tantum frutice occultet 179.b
struthiocameli pennæ æquales 178.c earundem vsus ad conos bellicos & galeas adornandas Ibid.d
struthiocameli stoliditas 178.d 179.a
struthiorum oua dissecta in æquas partes Garamãtis præbẽt vsum pileorũ 294.e
struthiorum oua cur perquirant Garamantes 121.e
studiorum profectui, corporis officiunt incommoda 178.a
stultitia 74.d
stulti ad cribrum, prouerb. 278.c
stupidus tardusq; 66.c
stupor 19.c
stupor & admiratio 122.a
sturio an sillurus 216.f 217.a
¶Suauitas ex asperitate 420.c
suauitas sublata 391.f
subare 67.c
subdere colla iugo 359.a
Subdiales ædes quibus Diis ædificantur 365.c
subiugatio 259.a subiugare Ibid.
sublimitas 151.f
sublimium appetitor 416.d
sublimium rerum indagator 129.a
subsidium 316.f
subucula 295.f
subulci templa non ingrediebantur apud Aegyptios 65.c
subuentanea oua quæ 132.b
Suburranẽsium & Sacrauiensium cõtentio super equino capite 38.c
successus voti 106.a
Suesanorum pecunia 173.f
Suetonij locus 287.b 313.d.e
Suffeni Catulliani 50.d
suffibulum 296.e
suis viribus pollens 17.a
suos tantùm curans 175.b
Sulpitij Galbæ canterius prolapsus in ipsa longi itineris porta 37.e
summa 368.b
summa calliditas ingenij 5.a
summißio 232.e
sumptus publici priuatiq; 287.f
superbia 35.c in pulmone 420.c per ceruicem 232.d
supercilium 236.c 238.a
supercilium in tutela Iunonis 236.e
supercilium in lutu veteres solebant vellicare 236.d
superciliorum contractio 7.c
superciliosi qui dicantur 238.a
superflua summota 231.a
super humerale sacerdotale Aegyptiorum 306.e
superstitione nationes omnes aliquando contaminatæ 79.d
supparum 298.a
supplex 253.c
supplices apud veteres coronatos fuisse
supplicatio 386.d (371.f
supplicationes quando fieri solitæ 364.a
supplicium capitale 409.
supplicij significatum 422.a
suppressa 360.d
surditas 54.b 184.c
surditatis symbolum 415.c
Susæ vnde dictæ apud Persas 402.d
sus Bœotia 66.c
sus cur in Creta sacra 68.d.e
sus Mineruam 66.b
suis grunnitum fugit elephas 64.a
suem tangere non licebat Aegyptiis 65.c
sue nullum animal pluribus variisq; conditis aptius 63.b 66.f
sues Aematheolicæ solidis sunt vnguibus 69.c
sues agrestes semel pariũt in anno, idq; æstate 67.b
sues cephalalgiã curant esu cancrorũ fluuiatilium 59.d
suibus dentes atterebantur apud Salaminios 63.e
suilla caro aciem ingenij obtundit 63.d
suillæ carnis laus 67.a
suillum genus cur nullum in Arabia 64.c
suillo generi cur pepercerint Aegyptij 68.c.f
¶Sybaritarum interitus quando 386.b.c
Sybaritarum mollities cur gallinaceos in vrbe non patiebantur 173.c
sycomori hieroglyphicum 392.b
sydus 330.d
L. Syllæ legionum exemplum 42.c
syluia auis, vel rubecula 184.c
Symeon puerulus Tridenti à Iudæis in sacrificium trucidatus 89.b.c
Syncerus Actius Sanarius 143.f
Synodi sextæ locus emendatus 75.d.e
Syphaci cur dona missa sint à Romanis 321.a
Syracusana mensa quæ Platoni 67.a
Syracusani 34.c
Syracusanorum numus 25.b
Syri cur columbæ pepercerint 158.c
Syrij detulerunt pisces argenteos in templa Facelitidis deæ 223.e
Syrtes anguipedes 108.a

T

TAbanus 190.c
tabellarij fides 149.c
tabularum in Theodosij insigniis interpretatio 226.f 227.a
taciturnitas 275.f 276.a
taciturnitas leænæ 14.d
Tacitus Imp. amariores cibos appetiit 189.a Idem Virgiliani carminis dulcedine offendebatur, & Ciceronis lectione Ibid.
tæniæ quæ 286.d
tæniæ Isidi dicatæ quales 286.b.c Osiridis quales Ibid.d
talaria 429.d
talaria pennata Mercurij 155.f
talpa 98.f 99.a liquidius audit 98.b
talpæ cor ad præsagium confert 99.b
Thalthibius, cur porcum, quem Agamemnon pro iuramento statuerat, in mare præcipitem dedit 69.c
talus, princeps libidinis locus 257.e
Tanagræorũ pestilentiam quomodo Mercurius expiauerit 78.a
Tanaquil in templo M. Anci diu adseruata 356.c
Tantali symbolica interpretatio 257.b
taranda 198.b

Taras delphino vectus 194.c
Tardas aues quas vocent Hispani 180.b
tardigrada testudo 200.d
Tarentini 34.d
Tarquinij Prisci filius cur omniū primus donatus bulla 301.b
Tarquinio Prisco ex itinere pileum abstulit aquila 137.f
Tarquinius Superbus papauerum capita decutit 419.b
Tarquinij Superbi currus fictilis 321.d
metus angue conspecto quid 111.e
Tarquiniorum origo 419.b
Taruisini leones quid 16.c
Tauri populi qui 29.c
Tauricæ Dianæ sacrificium quale 70.b
Taurij ludi quib. diis, & cur instituti 25.b
taurina specie fluuij qui 25.c
taurus animal venereum 436.f
taurus describitur 22. & deinceps. à lupo superatus apud Argiuos quid 27.c dextro obligato genu mansuetè ducitur 23.f Soli à Persis dedicatus 26.a
Taurus cœlestis cur Veneri dicatus 22.f
taurus Herculeus 23.d
tauri auricula quid 25.a
tauri collo alligatæ caprifici vis quæ 383.a
tauri significata 22.e
tauri significatum in sacris 31.a
tauri temperantia 22.d robur Ibid.
taurum quando sacrificabant Spartiatæ 30.c
taurorum immolatio Hebræis quid 23.e
tauros cur immolabant Neptuno, & quales 25.a.b
Taygeto in monte ventis equum immolabant Lacedæmonij 38.d
¶Tegea Arcadiæ ciuitas 376.d
Tegos pro lupanari Ibid.
telamones 367.f
Telemachus delphino seruatus 194.d
Telesillæ cur galeata statua erecta 366.e
Telephus 52.f
tellus duplex 431.f 432.a
Tellus cur hominum mater dicta 321.f
telum vnde dictum 309.b 310.d
temonis hieroglyphica 337.a
temonem nauibus immittere à quibus didicerint homines 130.b
temperantia 245.d 299.c 355.c.d 383.e.f
temperantia, modestiáq; 202.d
temperantia elephanti 18.b
temperantia per cubiti symbolum 265.a per Nilum 153.f
temperantiæ vis 110.d
tempestas per ardeam 183.b per sepiam 203.f
tempestatis mutationem patefieri 433.a
tempestatis præsagium per echinū 204.f
templa sacra, Floræ, Herculi, Marti, Lunæ, Proserpinæ, Soli, Veneri quæ 365.c
tempus 104.b 331.c 381.e 405.c
temporis diuturnitas 369.c
temporis significatio varia 104.c.d
tenacitas 376.f
tenebræ funestúmve 206.d
tenebræ in diuinis literis quid 147.e
Tenedia securis 227.f
Tenedus quomodo à Darianis militibus vastata 337.f
Tenediorum regis lex quæ 316.b.c
tentamentum 345.c
tentoria ex quib. rebus fieri solita 250.a
tercenta sexagintaquinq; 270.a.b
Tereus Thrax Procnen duxit in vxorem 163.d Philomelam deflorauit Ibid.
terga dare 232.f
Ter iungi milites 97.b
terminus 133.c 258.d 278.c 365.e
Terminus lapideus Capitolij 361.d
terna millia 273.e
ternarius numerus cur Palladi & iustitiæ dicatus 292.d
terra 115.c 321.f 364.d 439.b
terra & aqua 353.c
terra cur omnium mater credita 329.a
terra frugifera 26.d
Terra, quæ & Maia 69.f
terra per Scorpium indicata 119.d
terræ filius coluber 115.d
terræ fines omnes in Dei manu esse, cur dixerint veteres 251.d
terrarum dominatio 214.e
terrarum vmbilicus 143.a
terrenorum cum cœlestibus temperatura 423.d
terrenis addictus 203.b
terrificus leo 4.d
terror 121.f 227.c
torrens in sacris quid 383.c.d
Tertij Theodosiani 294.b
Tertiodecimani 42.d.e
Tertulliani laus 144.e
testacea plenilunio magis pinguescunt 201.d
testamentum nouum eget auxilio veteris, vetusq; noui 284.f
testamentorum tabulæ apud veteres quomodo signabantur 302.b
testes fibri Pontici præstantiores 98.d
testes quantum ad genituram conferant 245.d
testes virtutis indicia 246.d
testiculos sibi secuisse vel abstulisse quis dicatur 246.d
testimonia seruorum contra dominos nulla 147.c
testudo 199.f
testudo cur Veneris simulachro apposita à Phidia 200.a
testudo prudentiæ symbolum 431.e
testudo ore robustissima 200.e
testudinis munimentum Ibid.c
testudinis segnities disticho expressa Ibid.d
testudines vbi magnæ 199.f
tetragrammaton 303.d
Tetragrammaton nomen ineffabile 205.f
Teuthis 357.d
¶Thaipsali milites 113.e
Thalia 351.a
Thallus mercator 27.f
Thamura Mosen puerum ex profluente exemit 281.d
Thebani vnde oriundi 112.d
Thebarum insigne fuit draco 112.d
Thebis cur iudicum statuæ sine manibus 255.a
Thebiorum natio pestifera 105.d
Thelesilla, eiusq; statua 317.a
Thelyo 350.e
Themistocles gallorum exemplo confirmauit pugnantes 173.d.e
Themistoclis argutum responsum 34.f
Theocriti locus 36.e 73.f 183.f 216.a 281.e
Theocriti Pharmaceutria ex Euphorionis Mimis translata 216.a
Theodori Gazæ laus 59.c
Theodosianæ militiæ insignia 340.f 341.a
Theodosiani 294.a Secundi Ibid. Tertij Ibid.c
Theodosij insignia qualia 226.f 227.a
Theodotionis Ephesij opinio reiecta 132.d
Theognidis locus 197.d
Theologia 178.f 179.a.f 280.e 289.e.f
theologiæ munus 279.f
Theophrasti de viperis sententia 107.b
theriacum 117.e
Thersites cur dicatur in simiam mutatus 50.c πιθηκόμορφος dictus Ibid.
Theseus barbam tondere noluit 231.f
Theseus primus anteriorē capitis comam Apollini Deliaco dedit 230.d & 231.f
Theseus primus palmæ pretium instituit 369.d
Thessali coronas amarāthinas primi excogitarunt, & libamina quotannis ad Achillis tumulum ferunt 403.d.e
Thessalis quinam erant bucephali 29.b
Theslij filiæ quinquaginta ab Hercule vitiatæ 73.d
Thetis in sepiam commutari solita 203.c
Theu Platoni quis 205.f
Theutates Propertio quis Ibid.
tholos 203.f
Thomas Campegius episcopus Feltrensis 334.a

Thomas Milarius 177.f
Thomas Petrosanctius 271.a
thorax 317.b & deinceps
Thoracum indago in paludibus exploran dis qualis 98.b
Thrasybulus Milesius 419.b
Thrasybuli simulachro cur adsculpta mustela 99.c
Thrasybuli statua in Olympia 39.d.e
thrion fici folium cur dictum 392.d
Thronax mons 181.f
thunnus 217.a huius captura vbi Ibid.
thunnum piscatores Neptuno sacrificabāt 218.a
thuribulum 243.a
thus in Sacris quid 344.a
Thyrsus circūfusa hedera coopertus quid significet 376.e
Tiara 303.c
tibiæ Veneri sacræ 349.b Pani attributæ Ibid.
tibicines expectare, prouerb. 349.c
Tiberius à quo oppressus 172.e
Tiberius fulmina corruscationesq; expauescens, lauream sibi imponere solitus 372.d
Tib. Gracchus quo gestu se populo cōmendarit 226.c
Tiberius Imp. noctu vidit 234.d
Tiberij Cæs. serpens à formicis corrosus quid portendebat 113.a
Tib. Cæsaris numus 178.c
Tib. Claudij Cæs. numus 252.b
Tib. Gracchi oppreßio per angues in galea significata 118.d
Tiberij humero insidēs gallus quid 172.d
Tiberij Imper. nequitia 172.e
Tibulli locus 104.a 158.c.d 355.f 377.e
Tigranes candidam fasciam ad Pompeij pedes abiecit 302.f
Tigris 84.d
Tigris audito tympani sono insanit, ita vt semetipsam dentibus impetat 85.b
Tigris cur vocata sagitta ab Armenis 309.e
Tigris equum citatißimum ter repetito cursu assequitur 85.b
Tigris fluuius vnde dictus 154.a
timidus minima quaq; de re 181.b
Timo Demeam assentatorem ligone percußit 51.f
Timoleon cum Bomilcare & Asdrubale feliciter pugnat 382.c
tinca 215.c
tintinnabulum 349.d
tippula 193.d.e
Tiresias 57.b
Titanum genitalia desecta quid 247.e
Titi Liuij imago Patauij qualis 260.f 261.a
T. Liuij locus 24.c 314.b
Titi Vespasiani numus 195.e
titillatio 244.d 390.b
Titoplus 350.f
Titulus 303.c. à Numa rege factus Ibid.
Tityi iecur, à vulture cur fingatur abrodi 134.b.c
¶Toga & togata comœdia 295.a.b
toga picta 298.d
toga vtebantur & viri & mulieres 295.b
tolerantia 355.b
tondēre in sacris quid 229.f
tonitrus 25.d
Tonitrus vocatus filius Clearchi 324.e
torcularis hieroglyphicum in sacris literis 390.e
torpedo piscis 212.a
torpedini pisci ignauia præditus cur assimiletur 212.c
torques 305.d
torques aheneus in corui collo inuentus, qui ab Agathocle venando interfectus fuit 55.d.e
torquem qui meruit duplam consequebatur annonam 305.e
torquium species 305.e
torquibus donatus Sicinnius Dentatus 305.d
torquilla 183.f
torrens 283.e.f
toruitas vnde dicta 23.e
toruum tueri Ibid.
toto & aperto pectore 24.f
¶Tractabilitas 94.d
Tragelaphi in Diuinis literis qui 56.b
Traiana aqua 289.d.e
Traiani columna, colossum habuit superimpositum 365.f
Traiani Hadriani numus 254.f
Tranquilli locus 190.e
tranquillitas 180.e
transmutatus 181.d
transuersum digitum non secedere 263.b
trapezitarum mensæ in Ianis habebantur 229.c
trecenta 269.f 270.a
trepidatio 95.e 159.d
tria 269.d
tria mala quæ 344.d
trias 280.b
triangulū æquilaterum cur diuinitatis indiciū 292.b cur Minerua, Verticigena Tritogenia Ibid.
tribas mulier per gallinam 171.f
tribunitia potestas ab Imperatoribus vsurpari solita 298.f
tributum remissum Italiæ à Nerua 33.f
Tricarenus Geryon 228.e
tricenarius numerus 269.c
tricipitium 228.d
tridens 338.b 354.c
triginta 273.d
trigla 215.a cur Dianæ dicata Ibid.
trinum & trinitas rerum 291.f
tripos aureus Socrati adiudicatus 409.d
triticum à lolio repurgandum 405.f
Trito Boetis quid 292.c
Tritogenia 292.b & c
Triton cur biformis pingebatur 218.c
Tritone 350.f
Tritones tubicines in Saturniæ ædis fastigio 349.a
Tritonia cur vocata Pallas 292.c
tritura quo anni tempore potißimùm fit 355.a
triumphator 257.e
triumphus 231.b
trochilus 322.b
trochili adhiantem crocodilum accedunt pabuli gratia 207.c
Trœzen 354.c.d
Trœzenij Neptunum colunt 354.c
Troiani belli tempus ex passeribus auguratus Calchas 150.d
Trophonius, eiusq; simulachra 116.f
Trophoniana oracula Ibid.
truculentia 260.d
¶Tuba 349.a Marti dicata Ibid.
tuborum & siphonū aquæ cur per leonina capita soleant eructare 10.f
tumultus 308.f
tunica & tunicatus 295.d
turbidā aquam cur bibant elephanti 19.a
turbines 284.e
turbo puerilis 355.e
Turcarū matutinales acclamationes quales 287.a
turdus 184.c sibi mortem cacat Ibid.
turdus surditate laborat 184.c
turibulum 343.c.d
turtur 161.a & deinceps
turtur tibiarum cantu delectatur 161.e
turturis continentißima viduitas Ibid.b oblatio, in sacris quid Ibid.d pulli, quid Ibid.
turturum par quis dicatur obtulisse 157.c quando Deo offerimus Ibid.c
tutela 335.f
¶Tympanum 349.d
Tyndarus cur Venerem coniecit in vincula 356.f
Tyndarus raptæ filiæ iniurias quomodo putauit vlciscendas 38.c
Typho 426.d
Typho latrociniis infamis 207.b ab Osiride domitus 208.c
Typhon 131.a
Typhonis suem insectantis fabula 65.c
tyrannus per polypi symbolum 197.b
tyranni symbolum per noctuam 148.c
Tyrij Apollinem suum cur Alexādrinum cognominarunt 357.b cur Deorum statuis vincula iniiciebant Ibid.
Tyrij cur Carthaginem ædificare intermiserint 45.28.a
Tyriorum numus 335.d

Tyrrheni

Tyrrheni nauigandi facilitate claruerunt 195.d *Delphini cognominati* ibid.

V

VAcca Veneri dedicata 25.a
Vaccæ vox quid in sacris literis 28.c
Vacillatio 256.c.f
Valentiniani quid per serpentis effigiem commonstrabant 115.b
Valentianenses milites 97.b.c
Valeria Luperca ab aquila liberata fol. 139.e
Valerius Soranus cur neci traditus fol. 261.b
valetudo inoffensa 403.d
valetudinis diuturnæ prosperitas 186.e
validior à deteriore superatus 83.e
vanæ sapientiæ studium 146.f
vaniloquentia 63.f
vaniloquentia euitata 18.d
Variæ, genus Pantherarum 84.c
varietas rerum grata 107.d
M. Varro literarum porcus appellatus à Palæmone 63.a 66.a
Varro nauali corona donatus à Pompeio 335.e
Varronis opinio de mundi partibus 24.c
vas animæ quid D. Paulo 407.a
vasa indignationis quæ ibid.c
vasa pro seruitiis ponuntur 408.c
vastitas 118.e
vaticinium 372.a
vaticinij symbolum laurus 372.a
vaticinia ex cane quis primus desumpserit 39.e
¶ Vbertas 409.a
¶ Vectis 360.d
vehemens cupiditas 184.a
velamen simulachri fidei albũ fuit 254.c.d
velia 183.c
Vedius nebulo reprehensus à Cicerone 47.d
vehemens appetentia 53.f
Veientana sylua quando exaruit 372.f
velocitas 195.c 309.e 429.d
velocitas negociorum 29.f
venator 358.b.c
venationis antiquæ ratio in Sicilia dũ ceruos venantur 53.b.c
veneficiorum amuletum 81.e.f
venenatarum sagittarum ictus quomodo sanabantur 159.f
venia 262.c
Venus 68.b 356.f 395.c
vnde dicta 356.a
Venus ἀλιγενὴς 220.b cur aurea vocata 22.f cum pectine cur Romæ aliquando colebatur 307.d cur eadem barbata ibid.
Venus Genetrix 252.b eidem templum erectum, & à quo ibid.
Venus in antro statuta, & quare 395.c malo insignis 395.c
Venus Morphὼ 356.f
Venus ὀμβρὼ vocata 158.f verecunda 247.d vult crapulatum non famelicum 67.c
Veneris armatæ simulachrum cur apud Lacedæmonios 308.d currum cur trahant passeres 150.e digreßio ab Erycis monte 157.f
Veneris Erycinæ templum 342.f
Veneris in tutela sunt horti 247.b
Veneris Mycheæ sacra quæ 107.e nigræ sacellum vbi 247.d prophanatæ templum 200.b sedes in lumbis 157.e simulachrum insidens arieti 77.f symbolum 418.f statua ibid.
Veneris simulachro cur testudinem adiecerit Phidias 200.a
Veneri cur adsculptus polypus 199.a cur dedicatæ columbæ 157.a dicata concha 202.c
Venerẽ cur cõpedibus constringendam finxerint veteres 247.c cur in vincula cõiecerit Tyndarus 356.f languentem excitantia 421.e
Venerem spinosas in pectore curas ferere 400.b
venter 249.b originis indicium ibid.
venter caret auribus, prouerb. 249.d
venter mare aliquando denotat 225.f
ventris varia significata 249.b.c
in Ventrem pugnos ingerere 249.c
ventriloqui qui dicantur in sacris 249.e
ventum attestari, Scythis maximum iuramentum 315.f
vento grauidæ factæ equæ 36.d
ventorum præsagium per echinum 204.f
ventis equum immolabant Lacedæm. 38.d
venustas 95.f 307.b
venustatis symbolum 400.f
vepres delictorum symbola ibid.c
ver 439.f
ver & hyems 129.d
ver, hyems, sol 252.d
veratrum cur appetant coturnices 177.d
verbenæ descriptio 419.c
Verbum quid Theologis 142.b.c
verba per gladij symbolum 314.f
verborum fons mens est 39.d
verecundia 240.f
L. Veri Aug. numus 289.b
veritas 301.c 304.a
veritas fidem parit 431.a
veritas, veritatisq; signum nudum 326.e
veritatis dulcedo 39.c
veritatis symbolum 397.c
vernum tempus 125.c 162.e 182.a
verni temporis amœnitas 78.f
verriculum 337.e
versicoloris vestis 297.f
versipellis 198.a
Verticigena 292.b
Vesontes 312.f
vespa vnde procreetur 189.e
vespæ 31.e
vesparum habitationes & cellæ quales 190.a.b
vespis aduersatur malus syluestris 189.f
Vespasiæ partus treis, per quernos ramos fatales totidem præmonstrati 376.b
Vespasianus aliquot ex plebe miraculosè sanauit 227.a.b
Vespasianus de lotio vectigal exigebat 18.f procuratoribus pro spongiis vtebatur 216.d
Vespasiani signum 122.a
Vespasiani triclinium ascendit bos arator 26.b
Vespasiano recens electo defuit autoritas 227.a
vespertilio 179.b.c & deinceps
vespertilio sola volatilium lac & mammas habet 170.d
vespertilionis & columbæ discordia fol. 179.e
vespertilionis & formicæ discordia 179.e
vespertiliones arcẽtur platani foliis ibid.f occiduntur hedera suffumigata 180.a
vespertiliones in sacris quid 179.f
vespillo 40.d
Vesta 135.f 136.a 311.f 344.b.c 364.c
Vesta sedens sculpi pingiq; solita 319.d
Vestæ rotundam ædem Numa Pompilius consecrauit 364.d
Vestæ simulachrum quanam figura erat (344.c
Vestales virgines 296.e
Vestalium initia 384.b
veteres minus vitiosi in philosophando 245.e
vetustas 377.e
vetustas quibus honorem tribuit 26.a
vetustatis symbolum hedera 377.e
vexatio 249.f
¶ Vgolinus Campegius 334.b
¶ Via in diuinis literis quid 257.a
viæ & semitæ differentia 289.e
viæ per pedes symbolum 257.c
victimæ quales & quæ numinibus immolabantur 70.a
victor hostis 82.f
victoria 30.b 303.b 369.f 373.a
victoria & gloria per accipitrem 154.f 155.d
victoria maritima 321.c naualis 335.d.e perpetua 155.b per galli symbolũ 173.f per noctuã apud Athenienses 147.b cur per oleum indicatur 387.b
victoriæ Daualæ Piscariæ principis laus insignis 156.c & deinceps
victoriæ præsagium 43.c
victoriæ signum cur alatum 154.f 155.a
victoria vti nescius 197.a
Victoriati numi 155.a

Victorini rhetoris locus 46.e
victus frugalis commendatur 412.c
victus prouisio 19.b
Videntes appellantur Prophetæ 229.e
vidua perseuerantis continentiæ 157.a
viduitas continentißima 161.b
viere 356.f
vigilantia 95.b
vigilantia custodiáq; 3.a
vigilantiam præstant ranæ oculi, lusciniæ carne 210.e.f
vigilia perpetua nullum vtitur animal 3.b
vigiliæ speculationesq; 125.e
viginti 272.f
Vincentius Caprilis 250.c
vincla iugalia Maroni quæ 262.a
vinculum 282.e
vinculum per anuli symbolum 262.b
vincula 255.b
vincula iugalia 299.a
vindemiæ prouentus plenus vnde præsagitur 182.b
vindemiarum licentia in regno Neapolitano 389.e
vindices milites qui 114.e
vindicta 12.e
vinearum incolumitas 174.a
vineas infestant Aphrici venti 174.a
vinitor 90.e
vinum ad iucunditatem, non ebrietatem creatum 388.f
vinum in acetum conuersum quomodo restituatur 424.f in sacris oblatum, sanguinis signum 390.c marina cõmixtum aqua facilius conseruatur 194.e mentem, non secus ac alæ corpus, attollit 389.e
vini odium ex esu ouorum noctuæ fol. 148.b
vino apud Carthaginenses quibus interdictum 389.c intemperantius vtentes, melancholicos fieri 390.a nullum tormentum efficacius ad veritatem eliciendam adhibetur 166.f olim abstinebant Romanæ mulieres, quarum vna ob resignatos cellæ vinariæ loculos sui inedia necata 389.d se ingurgitare cur adolescentibus quandoque permissum 389.d
vina vetustas commendat 377.e
violæ quomodo fragrantiores fiant fol. 417.e
vipera an mariti caput amputet, incertum 106.d
viperæ dente tactus nulla deinceps venena reformidat 117.d iecur conditum aduersus serpentum ictus remedium 117.d
viperæ edebantur in desperatißimis morbis 177.d in Arabia cur innoxiæ 117.e quomodo abortum mulieribus adferant 107.e
viperarum vterus an à catulis exedatur 107.b
viperis conditis vescentes diutißimè viuũt 117.d
viperalis herba 422.c
viperino ictui vipera remedium est fol. 117.c
vir probus 290.c
vir frugi, vxor prodiga 90.a
vir paterve cur dictus scarabeus 61.a
vir vndecunq; perfectus 55.e
viri amor in mulierem infidam 203.f
viri probi animus quietus, improbi inquietus describitur 182.c.d sermo 241.f
viri symbolum per barbam 231.f
viris loquacibus extrema lingua perforata 427.d
virago 86.a 99.d
vires 305.c
vires cedere sapientiæ & eloquentiæ fol. 15.b
viribus suis pollens 423.e
virga cur Palladi accommodatur 116.b
virgæ & baculi differentia 305.d
Virgilij locus 28.a 29.f 30.a 33.b 36.c.d 69.d.e 70.a 71.f 84.e 104.e 105.f 110.c 112.b.c 134.a.c.d 143.b 150.c 159.d 160.b 165.f 167.d.e 168.e 206.c 207.f 229.b 244.d.e 246.b 247.c 256.c 257.d 262.e 278.b 284.c 288.f 295.d.e 311.f 321.d 322.c.d 323.c 341.e 355.f 386.d 403.c 426.a
Virgilij locus in appendicibus 399.f
Virgilij opusculum de Rosa 401.a
virginales columnæ 367.c
virginitas 307.a
virginitatis imago per apes 188.b
virgo abscisis capillis 435.c
virgo capillos erectos habens ibid.b
virginis signum cur vitem auersetur fol. 90.b
virginem párere non absurdum 132.c.d
virgines Armatæ quæ 308.d.e
virginum custodia 200.a
virgula diuina quæ Ciceroni 116.e
virtus 15.a 375.e eneruata deliciis 61.e.f solida 305.e
virtus indagatrix cur draconi aßimilata 110.c
virtus, munimentũ quod auferri non potest 317.c
virtutis decor 231.b doctor 75.b
Virtutis ac Honoris imagines 431.d
virtuti cedit improbitas 209.a
virtutes labore comparantur 369.c
virtutis radices amaras esse, fructus verò suauißimos 379.b
virus hippomanis quale 36.a 63.e
vis aperta 358.e
vis leoni peculiaris 3.a
viscum vnde proueniat 184.b
vita 344.f diuina 340.f
vitalis 152.e per cordis hieroglyphicum 242.b
vita morsq; per oculi symbolum 235.e
vitæ breuitas 4.a 262.a.e
vitæ humanæ cõditio 218.f cursus 262.f
vitæ progressus 266.e 289.e
vitam instituisse sapienter qui dicantur 51.e.f
Vitellij Cæsaris numisma 431.d
Vitelliana dominatio crudelis 26.b
Viterbiensis columna cum duabus accipitribus quid denotare videtur 155.d
vitij emendati signum 398.e
vitia 358.e
vitiis diuitiisq; nomen, idem 94.b
vitiis quis dicatur liberari 35.b
vitiosus 28.d
vitis libertatis indicium 389.d laboris 390.a
vitis Rheæ sacra 389.f
vitis supra caput Hecates prætendi solita, quid sibi velit 376.e
vitis cui Christus se comparat, palmitũq; eius consideratio 381.f
pro Vitibus sacrum 71.e
vitula indomita descripta ab Horatio 35.e
vitulari & vitulantes quid 25.d
vitulus 436.e
vitulus marinus 108.f fulmine non tangitur ibid.
vituli hieroglyphicum quod 25.d
vituli significatio in sacris quæ 30.f
vitulum offerre quid 23.b
viuacitas 55.d
viuificare in sacris literis quid 147.e
¶Vlna 265.d
vltio 84.f 188.c
vltio diuina 428.f
vltio per digitos commorsos indicata 259.f
Vlysses ordinis desertor 129.e
Vlysses πολύφρων 197.d
Vlyßis caput pileatum 293.c genus nobile ibid.
Vlyßis socij non nisi neceßitate coacti piscantur 221.b
Vlyßis socij quomodo virga vel in bruta vel in homines transformati 116.b
Vlyßi naufrago Pallas oleum attulit quo perungeretur 401.e
Vlyßi quid responderit Palamedes 129.e
Vlyxis etymon 87.e
¶Vmbra 341.f
vmbræ odoratæ miram inspirarunt fragrantiam 411.f
vmbilicus, & eius significata 248.b.d.e
vmbilicus terrarum vbi 143.a

¶Vncia 263.d
vncus 360.b
vndecim & duodecim 272.c
vngendi cadauera mos Aegyptiis 49.c
vngi & vnctio, & non vngi, in sacris quid 257.d
vnguentum in Aaronis barba quid fol. 401.f
vngues demordere, & rodere 259.f
vngula bifida 64.d
vngula duplex 65.a
vngula bifida in sacris quid 55.f
vnicornis quomodo capiatur 21.e
vnigenitus 60.d
vniones gemmæ 307.a
vnitas 296.b 326.d
vnitas & vnio 291.f
vniuersalia rerum multis voluminibus explicauit Mercurius 239.d
vniuersum vel mundus 425.f
vniuersi Deus 330.a
vnius diei vita 191.e
¶Vocalia signa militaria 30.a
vocalis prima 27.b 128.b
vocalibus septem musica expressa 349.f
vocis qualitates quot, quæue 349.f
vocum compositiones apud Aegyptios quam vim habeant 153.b
C. Voctienus cur à Senatu punitus fol. 260.e.f
volare verba, Horatio quid 155.a
Volcanalia quando celebrari solita fol. 364.e
Volcanus 344.b
Volcani templum apud Aetnam 40.d
volumen 118.f
volumen vnde dictum 248.e
volumina serpentum quid denotent fol. 107.e
voluminum cornua quæ 248.f
voluntas bona per errorem obfuscata 346.a
voluntatis fons, cor 134.c
voluptas 272.c ex patientia 261.b maturè extincta 109.f vera quæ 110.d vires eneruat ibid.a
voluptatem ex myrto significari 373.e
voluptates quomodo coërcendæ 250.e
voluptatum ac malorum affectuum dissipatio 126.f
Voluptaria Venus 93.a
voracitas insatiabilis 215.a
vorago 284.f Vortuna 288.c
Vot. XX. notæ in numis & aris quid sibi velint 273.a.b
voti inefficacia 128.b
vota concepta, & nuncupata 243.b
vox humana, quid 206.b
¶Vpupa 182.b
vpupa quid Theologis 182.c
vpupa vuis vescens immodicè, quomodo ebrietati medetur 182.b
¶Vr Hebraica lingua quid significet fol. 86.d
Vr Madianitarum rex ab Israelitis occisus, quid significet 86.d
Vrbanus Bolzanius Pierij patruus 233.a 338.d
Vrbanus Græcas literas docuit 233.b
vrbes cur olim editis in locis ponebantur 322.a
vrbium origines variè ab autoribus traduntur 111.c
Vriel 322.f 323.a
vrina rabiosi canis 43.f
vrinator 49.a 209.a
Vrna Osiridi dedicata 406.c
vrnæ tres 339.a
vrsa auersis vestigiis cauum irrepit 86.c fœmina mare ferocior 86.b fœtum edit sine oculis 85.f fœtum lambendo perficit 85.f
In vrsas abire quid 86.c
vrsus quomodo capturam euadit 86.f
vrsi caput imbecillum 86.e
vrsi primùm antra habitationibus commoda ostenderunt 86.a ex Britannia aduecti ad pop. Rom. spectacula, maximè admirationi fuerunt 86.b quandiu pedum suctu viuunt ibid.a salutis ergò aluearia incessunt 86.e.f
vrsis nomen ab irritatione olim impositũ 86.d
Vrsina ferocia Hierosolymitani excidij indicium 86.e
vrtica in sacris literis quid 400.d
vrus aut difficulter aut nunquam capi potest 86.f
vrus bos Germanica 86.f
¶Vtilitas & damnum 218.c
¶Vua in somniis visa, quid portendat 389.f
vuæ laxatio quomodo cohibeatur 424.f
Vulcanus 426.f
Vulcanus claudus cur fingatur 136.b
Vulcani parentes qui 136.a
Vulcano iuncta Pallas quid 134.f 135.a
Vulcano pisciculi pro animis humanis dabantur 222.b
Vulcanum & Pallada masculo fœminas iudicarunt Aegyptij 134.f 135.c
vulpanser 146.c
vulpeculæ pellis assuenda Leonis spolia, prouerb. 98.a
vulpes 97.c & seq.
vulpis lepidum responsum ad pardum 97.e
vulpis lupiq; nomen à Prophetis nunquã ad bonum vsurpatum ibid.
vulpi quid responderit leæna de prolis fœcunditate 11.b
vulpem cur Siculi cinædũ vocarint 97.d
vulpinari quid & vnde ibid.c
vulnus amatorium 107.c
vulnera amoris 309.c
vulnerat culex susurrando 94.b
vultur 130.c & seq. à vento concipit 130.f quot oua parturiat 131.b viua non attingit 133.b
vulturis cœlestis afflatus quamnam habeat vim 133.e
vulturis cor amuletum ad varia 133.c nidum nemo vidit 134.a.b præsagitura vbi strages futura sit, ac acies cõcursuræ 133.d studium in educandis pullis 132.f 133.a visus & odoratus exquisitissimus ibid.c
vultures omnes fœminæ 131.f
vultures pro sepulchris apud Iberos 134.a
vulturum oua zephyrea & hypenemia 132.b
vulturina aquila 139.d
vulturina penna parturientes adiuuat 132.c
vxor cur ducenda 344.e inimica marito 106.d malum necessarium 344.e

X

Xenophontis nomine liber de Aequiuocis 161.d
Xenophontis locus 130.f
Xerxen fefellit insomnium 387.d

Y

Y Græcorum sæpe apud Latinos v. 350.b

Z

Z Pro S veteres frequẽter vsi 381.d
Zabulum 353.f
Zachariæ Chimios dictum quod 277.b
Zadchiel 323.c
Zamael ibid.
Zamolxis sententia de oculis 233.c
Zaræ manus de matris vtero porrecta quid 298.c
¶Zelotypia 94.b
Zelotypia equorum 36.d
Zeno dialecticorum argutias eludebat 406.f
Zenonis Cittiei responsum de conuiuij hilaritate 84.f
Zenonis sententia de Dialectica 193.d
Zenobia commendantur 23.b
Zenodoti error 120.b
zephyrea sunt vulturum oua 132.b
zephyro flante canũt suauius cygni 165.c
in Zerintho Samothraciæ oppido immolabantur & epulabantur canes 44.f
¶Zodiacus 425.f 438.c
Zona 298.f 299.a.c
Zonam virgineam, vel diu ligatam soluere 299.b
Zopyrus Pyrrhũ iugulauit 147.f
Zoroaster 345.b
Zoroaster recentior 9.b
Zoroastris flumina quatuor 153.c
Zoroastris sententia de animo 153.c

GRAECARVM VOCVM QVÆ TOTO OPERE OCCVRrunt, index.

A

Ἀγκυλοτοῦς 320.f
ἀγυιαὶ 366.f
ἀδιαύτου ἔτυμον 182.b
ἀετίτης lapis 142.d
ἀείφυλλος palma 369.e
αἴθων 97.d
αἰλουρόμορφος scarabeus 61.e
αἶρε δάκτυλον 260.c
ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ 173.d
ἀλιγενὴς Venus 220.b
τ᾽ ἄλλα περιγοῦνθι 170.f
ἄλλομαι 260.e
ἀλωπεκίζειν, καὶ ἀλωπεκάω 97.d
ἀμᾶν 351.c
ἀμφίκυρτος Luna 286.c
ἀνάγκη nascentium Deus 115.b
ἄνθος auicula 182.e
ἀνοσιότης 314.e
ἀντέρως 342.e
ἀντιπελαργεῖν 124.b
ἀντίχειρ 260.e
ἄξιον ὀβελίσκου, prouerb. 366.a
ἀπείρον 352.a
ἀπ᾽ ἄστρων γῆ 288.f
ἀποσκορακίζειν, ἀποσκορακισμὸς 169 c
ἀργειφόντης Mercurius 241.f
ἀργυδὸν 242.a
ἀργὸς 171.b
ἀρετὴν ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι dixit Antisthenes 317.e
ἀρκεῖσθαι Polluci quid 86.c
ἐν ἀρχῇ 288.b ἀστροκύων 285.f
ἄταυροι boues quæ 22.f
ἀτιμαγελεῖν ibid.
ἀτιμασθῆναι 274.a
ἀτρυγετὸς 291.b
ἀτρύγετον mare 220.e
ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα κ᾽ ἀποθνήσκων, prouerb. 255.f
ἀφύαι 220.f ἀφύη 215.f
ἀφωνότεροι τῶν ἰχθύων 337.d

B

Βαλανοφάγοι 376.c
βατράχου ἔτυμον 211.a
βιβαιὼν 207.b
βλέπειν ταυρηδὸν 23.e
βῆμα 156.b
βουβάλιον 22.e
βουγενὴς uocatus Dionysius 23.c
βουλὴ 135.e
βουλιμία 43.b
βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε 26.e
βοῦς ἐπὶ φάτνῃ 28.e
βούφαρος 26.d
βουφόνος 27.d
βοῶπις 23.f
βῶ 26.d
βωμὸς φρύξιμος 364.b

Γ

Γ Litera 351.b
γ in δ uertunt Dores 118.f
γαῖος 28.a
γαμψώνυχα ζῶα 6.e
γαστὴρ δὲ θάλασσα 249.b
γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα 249.d
γαστρίζεσθαι 249.c
γλαῦξ ἵπτατο 147.b
γρυποῦ genus duplex 138.f
γυπαιετὸς 139.d pullos suos fastidit 140.b

Δ

Δ Litera 351.e
δαφνηφάγοι 372.b
δεκαβοῖον mulcta Draconis 27.a
δεκαπὸς 265.d.e
δέλτωτον 351.c
δελφινόσημος Vlysses cur 194.d
δῆγμα ἀσπίδος 106.b
δήμητρα 118.f
δημοφάγοι 30.f
διάκτορος Mercurius 239.c
δίκης ὀφθαλμὸς 233.e
διομήδεια ἀνάγκη 36.a
διχότομος Luna 286.c
δρέπανος 316.c
δυαρχία δ᾽ ὑπάτων δύο, numi inscriptio 111.e
δυοδεκαθέων conuiuium Augusti quale 104.f
δῶρον 252.c 263.f & 264.c

E

Ἔαρ 183.a
ἐγέλασεν ὁ λέων, παροιμία 8.d
ἕδρη 186.a
ἑκατηβελέτης Apollo 118.b
ἑκατόγχειρ 252.e
ἐκκορεῖ κορώνη 149.a
ἐκπορνικίζειν 176.c.d
ἐλαφιαῖα Diana 55.b.c
ἔλαφον ἄνδρα quemnam uocent Græci 53.e
ἔλαχεν τὸ μ, prouerb. 314.c
ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδὲν 19.d
ἐλικοβλέφαρος oculus quis 235.c
ἐμπλοκαὶ 197.f
ἐννεάγηρα κορώνη 149.e 271.c
ἐννεάδεσμοι σφόνδυλοι 271.c
ἐννεάκρουνον καὶ ἐννεάδεσμον 119.e 271.e
hydra ἐννεακέφαλος καὶ πεντηκοντακέφαλος 271.c.d 274.f
ἐξέφηβοι 272.d
ἐξιχνιάζω 266.e
ἐξωστίζειν 6.f
ἔπεα πτερόεντα cur dixit Homerus 155.a
ἐπιθυμία 245.c
ἐπίπεμπτον 270.d ἐπισκύνιον 7.c
ἐριούνιος Mercurius 239.c
ἔρυμα 342.f
ἐρωδιὸς unde dictus 183.a
ἔρως dæmon nascentium 115.b
ἑστία 135.f
εὐμενίδες 76.e
εὖ πράττειν 351.f
εὐρύβρομος leo 4.f εὐφρονὴ 342.c

Z

Ζεῦξαι 359.c
ζῆνα cur Iouem Græci 345.b

H

Ἡμεροβόφις χοῖνιξ 406.e
ἠέργινα 79.e ἠυγένειος leo 1.b

Θ

Θεὸς unde dictus 234.e
θεῶν χεῖρες Philonis pharmacum 159.f
θύρα 358.d
θυρεῖτα Mars 2.e
θὼς 205.f
θυμολέοντες 2.d
θυραῖος Apollo 360.f
θῦσαι 69.b

I

Ἰδαῖον πῦρ ἀφύα 225.f
ἱέραξ 153.b ἱερὸν 213.b
ἱκετηρία 386.e ἰκτῖνος 129.e
ἱπποθόη nympha 32.a
ἱππότα 32.f
ἰχθύων μὴ γεύσασθαι 218.d

K

Κακοῦ ῥίπτεται χρὼς 197.c
καλλιχέλωνος obolus 200.e
κανθάρου σοφώτερος 60.c
κάππα 314.c
καρδίαν μὴ ἐσθίειν, quid Pythagoræ 153.a
καρηκομόωντες Græci cur 230.d
καρικὸν θῦμα 44.e καρπὸς 255.b.c
καταφωρίζειν 55.f
καταχθόνιος Iupiter 236.a
κενοδοξία 58.f
κεραυνὸς cur uocatus Ptolemæus 325.b
κεστρεύς 214.d κιγκλίζειν 184.d
κίχλης κωφότερος 184.c
κοινὸς πόρνος uocatus Agathocles 151.d
κοντῷ πλεῖν 335.c
Koppatiæ equi 314.c
κόρον ἔχει καὶ μέλι 186.e
κατὰ κοσκίνω, prouerb. 278.a
κόσμος 330.d
κριὸς ἀστεγοκέρως 77.d.e
κρόμμυον 417.d
κρότωνος ὑγιέστερον 110.a
κρώζειν 149.c κυανεψία 386.e
κύκνον θήλυν cur dixerit Theocritus 165.b
κύλλοι 356.a
κυνομυῖα 44.f
κυπαρίττου καρπὸς 380.f
κύω καὶ κύων 43.d κωτίλλειν 163.a

Λ

Λ In Lacedæmoniorum scutis 314.b
λάας, λᾶος, λάαος, λαὸς 363.b
λαγὼς unde formetur 95 e
λαλεῖν 238.f
λέαινα 402.e
λεσβιασμὸς 402.e λέων ἐγέλασεν 8.d
λήκυθοι 387.b
λιβύη πυροφόρος 404.f
λιποῤῥινὸς salamandra 120.c
λογογράφος uocatus Demosthenes ab Aeschine 342.b
λόγος quid D. Ioanni 142.b
λυκηγενέτης 79.c
λύκος πρὸς τὸν βοῦς σπεύδει 80.f
λυκοσπάδαι 81.a.b λυκόφρονος 80.a

M

Μαραθρον 103.e
μάχαιραν ὀξεῖαν ἀποστρέφειν 315.a
μελανούρων μὴ γεύεσθαι 203.d
μέροπες homines 125.a
μῆλον 76.f
μηνοειδὴς Luna quæ 286.c
μήτε νεῖν, μήτε γράμματα 49.b
μισῶ μνάμονα συμπόταν 261.d 403.f
μνημόσυνον gemmis insculptum 238 d
μονόκερως 21.d

μονόκιν

μονόκερως μόσχος quid Orpheo 23.e
μορφὼ 308 d
μυδρὸν Solem esse putauit Anaxagoras 326.d
μυὸς ὄλεθρος 100.a μύωψ 190.d
μυκηταὼ cur uocabant Neptunum 25.b
μύρμηξ ὁ κάμηλος 58.e μυχὸς 107.e

N

Ναρθηκοφόροι 403.e
νοῦς 108.f
νοῦς quid Anaxagoræ 105.f
νυκτιπόλον 423.f

O

Ὀβελίσκου ἄξιον 366.a
οἶστρος 190.e οἰωνὸς 132.c
ὀλολύγων φωνὴ 210.d
ὀλόσχοινος 276.f
ὁμορόφους χελιδόνας μὴ ἔχειν, quid 162.f
ὄνος quid significet 89.e
ὄνου ὦτα, pagus Phrygiæ 87.f
ὀργιάζειν 256.c
ὀρθρογόην καὶ ὀρθροβόην χελιδὼν 163.c
ὀσχοφορία 386.e
ὄφεως ὄμμα 112.b
ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις 109.d
ὀφθαλμὸς ὕφαιμος Luciano quis 235.d
ὀφιόδειροι Spartani 112.d
ὀφιοκτόνος Argiphon 118.e
ὀψόφαγοι 221.c
Hori Apollinis loci aliquot uel emaculati, uel accuratius expensi. 6.f 19.b 27.e 55.d 111.f 125.b.c 132.a 145.c & d. 146.d 147.e 150.d 155.f 176.f 177.b 179.d.e 199.b

Π

Παλαιστὴ mensura quæ 326.f 264.a
πανδήμιος 78.a
πανσέληνος Luna 286.c
παρθενοκτονία quando sublata 139.e
πάρχοι qui 321.f
περιφερόμενος προσκυνεῖν 287.a
πηχὺς 264.f
πιθηκόμορφος cur dictus Thersites 50.c
πίθος 407.d
πέρδικος πῶς καὶ σκέλος 176.c
περιελεύσεις αἱ 197.f
περιστερὰ 157.f
πληγαὶ 197.f
ποδάρκης 52.e
πολιὰς 354.d
πολύτροπος Vlysses 197.d
πορφύρεος κῆρ 204.d
ποσειδωνιὰς 354.c
πόσις καὶ πόθος 418.f
πραότερος περιστερᾶς 159.c
πρόβατον 76.a
προβατίου βίον ζῆν, καὶ προβάτων ἦθος 74.d
προσόντα ἔπεα 155.a
πυανεψία 386.e
πυρετὸς 8.d
πύριπνος æther cur Orpheo 345.b
πυροφόρος Λιβύη 404.f

P

Ῥακὸς 306.e
ῥακὸς 330.c
ῥινόκερως 21.d
ῥινὸς 120.c
ῥόδου ἔτυμον 401.f

Σ

Σ in equis quid 314.c
σάλος 256.f
σεισοπυγὶς 183.e 184.d
σεμναὶ deæ quæ 76.e
σεῦτλον 424.a
σηπιοτικὸν atramentum 204.b
σηπιοτικὸν 276.f
σιγιὰς 354.d
σκοροδίζειν 173.d
σκύζειν 7.c
σκῶπες 148 c
σπεῦδε βραδέως 195 e
σπιθαμὴ 263.d 264.d e
σορὸν 100.b
στέφανον μὴ δρέπεσθαι 304.e 305.a
στηλογραφία 366.c
συγκεχυμένα corpora 102 f
σχοινοκέφαλος cur dictus Pericles 294.e 317.b
σῶκος Mercurius 239

T

Ταραντινίζειν 34.d
ταῦρος Neptunus cur 25.b
ταυρηδὸν βλέπειν 23.e
ταυροειδὴς scarabeus 61.e
ταυροκρανοι fluuij cur 25.c
ταυροπόλος Diana, & cur dicti 20 c
ταυροφάγος Bacchus 29.d
τελάσαι 367.f
τελέσθαι 287 c
τέλειον 291.c
τερετίσματα 102.c.d
τετρανὸς 237.c
τετιγοφόροι Athenienses 192.c
τραγίζειν 272.d
τρίω 159 d
τρήρων ibid.
τριόρχης accipiter 151.d
τρυγὼν 215.e
τυφλότερος ἀσπάλακος 99 a
τύχη Luna cur dicta 15.b
τύχη φερέπολις 288.e
τῷ τρίῳ τὴν ἔγχελυν 210.a
τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι 167.a
τῶν σχοίνων χείμαῤῥος 265.e

Y

Y Litera 65.e
ὑγίεια 438 e
ὑγίεια καὶ ὑγιαίνειν 351.d.e 252 a
ὕκα 217.a
ὗν ὀρίνειν 67.f
ὑπόπτεροι ἵπποι Pindaro qui 155.f
ὕραξ 100.b
ὗς 65.e
ὗς διὰ ῥόδων 64.c
ὗς ἐκώμασεν 66.b
ὕφαιμος ὀφθαλμὸς Luciano quis 235.d

Φ

Φάρος 26.d
φάσεις, αἱ 286.e
φάσσα columbæ quæ 157.c
φερέοικος cochlea 203.b
φερέπολις τύχη 288.c
φεύξιμος βωμὸς 364.b
φιλοστέφανος olea quæ 387.b
φρένες μέλαιναι Homero quæ 285.b
φυτικὸν 328.f
φυτὸν 36.f
φωλάδες ἄρκτοι 86.a
φωλεύειν 215.c
φῶς φίλον χαῖρε 340.b

X

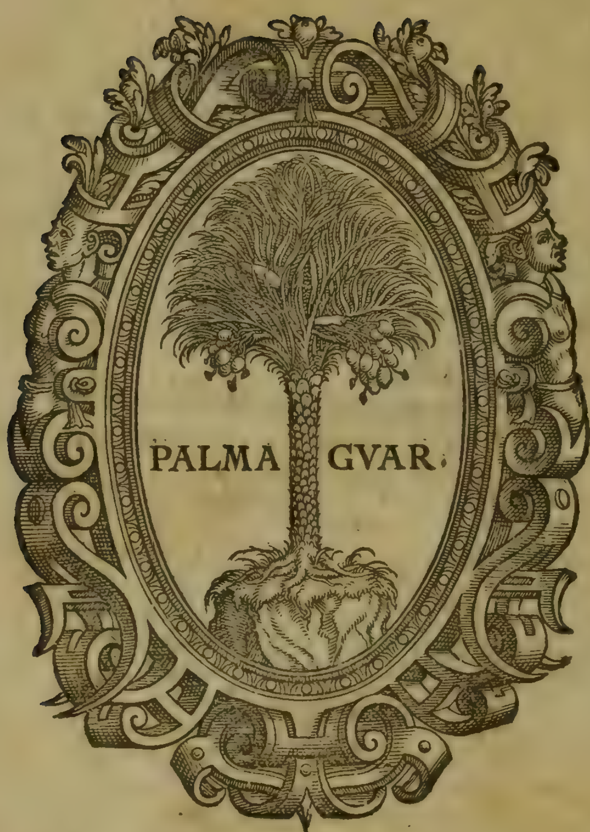
Χαίρειν 351.f
χεὶρ χεῖρα νίπτει, prouerb. 252.e
τὸν χεῖρα ἐπιβάλλειν 252.f
χελιδονίζειν 162.f
χηνάμυκον 423.f
χηλὸς 52.f
χλαῖνα 297.f
χοιροπωλεῖν 67.e
χρυσόμηλον quemnam uocarit Diogenes 74.e
χρυσόῤῥαπις Mercurius 116.b

Ω

Ὠδινολύων 212.f
ὧραι, αἱ 197.f

ΤΕΛΟΣ.

BASILEÆ EX OFFICINA THOMÆ GVARINI,
Anno M. D. LXXV. mense Martio.

PALMA GVAR.